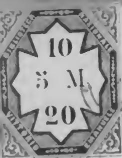
METROPOLIS SALISBURGENSIS TOMUS PRIMUS [-TERTIUS], ...

Wiguleus Hund

10
4-h
24
10
5 M
20

METROPOLIS SALISBVRGENSIS,

A

NOBILI ET AMPLISSIMO
DN. VVIGVLEO HVNDIO à Sultzemos.
I. C. Collectæ.

Tomus Tertius.

CONTINENS.

FVNDATIONES ET ERECTIONES MONASTERIORVM, ET

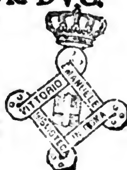
Ecclesiarum Collegiatarum, &c. per Boiariam, ac loca quædam vicina.

CVM DIPLOMATIS SVMMORVM PP. IMP. REGVM, PRINCIPVM, &c.

ET NOTIS.

CHRISTOPHORI GEVVOLDI
I. C. SERENISS. BOIOR. DVC.
à Consiliis.

MONACHII

Ex Typographéo Bergiano apud Viduam.

ANNO M. DC. XX.

Impensis IOANNIS HERTSROY Bibliopolæ.

ILLVSTRIBVS GENEROSIS, NOBILIBVS, STRENVIS, SPECTABILIBVS, PRVDENTIBVS D. Dn. NN. AMPLISSIMI BOIARIÆ Ducatus politicis ordinibus P. F.

VLTA sunt & varia, Prænobiles BOII, laudis vestræ argumenta, quibus enumerandis ne in præsens justo sim longior, paucis rem expediam.

Haud sanè exigua laus est, quam maiorum vestrorum origo suppeditat, & antiquitas. Quod enim ex antiquiss. & recentioribus probatis auctoribus constat; BOII è CELTIS, Rheni accolis, quà Germanos Gallosq; respiciebant, vno & eodē pro populo eo tempore habitis, progeniti, Tarquinio Prisco Romæ regnante, felicibus auspiciis ad quærendas nouas sedes exciti, ductore SIGOVESO (nam illos qui tùm quoque BELLOVESO Duce Italiam petierunt, missos facio) annos circiter DC. totos ante CHRISTVM natum magnis copiis ad asperas Hercyniæ syluas, penetrârunt: eaque ex re BOIOHÆMO nomen regioni indiderunt.

Vera hæc, incliti BOII, & certa (facessant fabulæ) origo vestra est: magnum veræ laudis argumentum.

3. Germ. antiq. p. 114. v. 40. Addo pulcrum acroama, quo C. Julius Cæsar, maiores vestros (si qua Philippo Cluuerio, externo homini fides est) à summâ iustitiæ ac bellicæ laudis opinione ornat.

Iam quis neget Cimbros, homines prædones & vagos, integros adhuc viribus ad Hercyniam syluam delatos, à Boiis (quod ad eorum gloriam eximium est) fortiter fuisse repulsos.

Multa in hanc sententiam, de virtutib. & fortitudine Boiorvm; de bonis illorum legibus; de Rep. optime constituta, & id genus alia in medium proferre possem, quę breuitati dans operam, prætermitto. Minimè tamen heic dissimulare debeo insigne Hathonis primi huius nominis Archi-„episcopi Moguntin. de Boiis elogium: „Francos nunquam absque illorum auxilio „aut in Eclesiasticis rebus, vel in bellicis ne-„gociis nominatim vel famâ dignum ali-quid gessisse.„

Sed nec hoc quoque extrà laudem vestram, Boii clarissimi, quisquam posuerit: terram vestram inter paucas nobilem nullius rei ad hominum victum necessariæ indigam; multis ad ornatum & voluptatem abundare. Ve-

Verum hæc omnia laudis argumenta superātur ab heis, quæ hoc postremo loco dicenda mihi reseruaui. Christianæ nimirum pietatis splendorem Boiis haud multo post Christi seruatoris mortem illuxisse, & Boicam sequutis temporibus, plurimorū Martyrum, Confessorū, Sanctorumq; aliorum splendore claruisse.

Cum pleræq; aliæ gentes populiq; adhuc teterrimis idololatriȩ tenebris imersi iacerent. Tandem verò, pleno doctrinæ cȩlestis lumine, per Dei gratiā, adlaborātib. sanctiss. viris, RVDBERTO, EMMERAMMO, CORBINIANO, aliisque, collustrata fuisse; & ad cōmunionem S. Catholicæ & Apostolicæ Rom: Ecclesiæ congregatos. Quorum vos vestigiis gnauiter inhærētes, & pietate cultuq; in Deum & Sanctos eius (quod inumera penè templa, basilicæ, asceteria, regali magnificentia & splendore constructa testātur) nemini quicquam concedentes, in hodiernū diem cōstanter persistitis: & ab omni hæresi, auitæq; religionis deflexu prorsus imunes, cȩlestē benedictionem domi forisq; experimini, longè melioris cōditionis cūctis aliis, q vanis nouitatib. inescati, vnàs

 cum

cum prisca maiorum suorum religione, felicitatem quoque suam, cum in hoc seculo, tùm in isto altero, nunquā finem habiturā infelicissima commutatione perdiderunt.

Macti este animo, prænobiles Boii: laudem hanc vestram, & gloriam summam, tot seculis, tot laborib. partam, deinceps, quod facitis, sartam tectam conseruate; vobisq; ac omni posteritati vestræ propriam vendicate. Id ratum & firmum faxit supremum NVMEN Dat. Ingolstadij, ante d. XVIII. Calend. Decembr. An. Christi cIↄ.Iↄ.XX.

CHRISTOPHORVS GEVVOLD. Ostro-Francus I C. Serenifs. Boior Duc. à Consil.

CATA-

CATALOGVS

ECCLESIARVM, COLLEGIORVM AC MONASTERIORVM PER BAVARIAM; QVÆ IN hoc Tomo tertio continentur.

O.

P.

R.

S.

Seeli-

FVN-

FVNDATIONES ET ERECTIONES RELIQVORVM MONASTERIORVM, ET ECCLESIARVM COLLEGIATARVM, &c. PER BOIARIAM, AC LOCA QVÆDAM VICINA,

Incipiendo à Litera O vsq; ad finem.

Ober Münster zu Regenspurg.

MONASTERIVM superius, sicut & inferius, & S. Pauli in Ratisbona nobilium Virginum hoc tempore Collegia potiùs quàm Monasteria, vnde Canonissæ potiùs, quàm Moniales dicendæ. Nulla enim regula aut voto tenentur, præter obedientiam, licet illis egredi & nubere, excepta Abbatissa propter benedictionem, an verò hæc libertas seu licentia potiùs, quàm sibi à quinquaginta annis (vt autor est D. Laurentius Hochvvart) vendicârunt, quòd singulæ suas distinctas domos & habitationes, vno muro & porta conclusas, habeant, ita vt in vno refectorio & dormitorio nec cibum capiant, nec somnum, quod ad magnam leuitatem occasionem præbet, primæ horum Monast. institutioni conueniat, vel ipsum nomen Monasterij satis declarat. Vnde apud omnes bonos, tàm Catholicos, quàm alios malè audiunt, seuera sanè reformatione non minùs indigerent, quàm tempore diui Wolffgangi, qui propter dissolutissimam amborum Monasteriorum vitam, tertium sancti Pauli sub arctiori regula & disciplina instituisse scribitur, cuius exemplo alia duo ad meliorem vitam, quasi inuita pertraherentur. Subjecta sunt hæc duo Monasteria, superius & inferius, Rom. Imperat. quoad secularia; in spiritualibus verò Episcopo Ratisboneñ. tanquam ordinario loci, Aduocatum habent Ducem Bauariæ.

FVERVNT autem illa Monasteria, superius & inferius, ante istas fundationes & dotationes pauperes cellulæ fœminarum religiosarum, sicut in Chronicis legitur.

DE fundatione superioris Monasterij sic habent diplomata.

LVDOVICVS, Boiariorum Rex, filius Ludouici Pij, rogatus ab Hemã conjuge commutationem fecit, cum Baturico Episcopo Ratisponeñ. cui dedit Monasterium Mansee, pro Monasterio in eadem ciuitate, dicto Ober Münster/ quod & Imperator posteà vxori suæ tradidit. Actum in Regenspurg, Anno 831. Indict. 11. regni Ludouici Regis septimo.

CAROLVS, dictus Crassus, huic Monasterio priuilegia dedit, cuius tenor pro parte, &c.

CAROLVS diuina fauente clementia, Imperator Augustus, &c. Proinde nouerit succedentium industria, qualiter nos Monasterium beatiss. semper Virginis matris Domini nostri Iesu Christi Mariæ, in ciuitate Ratisbona, quod

 dicitur

dicitur Ober Münster/ quod piæ memoriæ genitrix nostra, Hemma Regina, à Baturico Episcopo, de quo vide Monast. S. Haimerami, Ratisbonensi, solenni & legitimo concambio recepit, vbi ipsa corporaliter sepulta requiescit, quod ipsa ordinauit, ditauit & magnificauit, in nostræ emunitatis defensionem suscepimus; ea videlicet conditione, vt neque nos, neque quisque Imperator, aut Rex, aut Dux, aut Comes, aut regius exactor, siue ex Imperiali, siue ex propria autoritate, quicquam ibi ordinandi aut exigendi habeat potestatem, cum aliis priuilegiis, circa electionem Abbatissæ, Aduocati &c. Data 14. Calend. Martij, Anno 886. Indict. IV, anno Imperij piissimi Imperatoris Caroli, in Italia VI. in Francia V, in Gallia XI. Actum in villa, quæ Rotvvila vocatur, in Dei nomine feliciter. Amen. Refert. Auent. lib. 4. Annalium, fol. 316.

Verba diplomatis

OTTO Imperator cuidam fideli nostro, Alberoni Comiti, in prouincia Boiariorum, in ciuitate Ratisbona nominata, in Comitatu Pabonis Comitis, curtiferum 5. perticarum in longitudine & in latitudine 4. perticarum, habens viam, aditumque vnius perticæ ad legitima strata, cum exitibus & reditibus, omnibusque rebus, ad idem curtiferum respicientibus, possessumque à quadam muliere, Adalburga nuncupata, situm prope locum superius Monasterium sanctimonialium fœminarum, in proprium dedit, per interuentum dilecti Nepotis nostri, Boiariorum Ducis Heinrici, Datum 3. Idus Iunij, Anno 1000. Indict. XIII. anno tertij Ottonis XX. Imperij V. Actum sursum duello, fortè auff der Wiel/ ꝛc. Puto hunc curtiferum seu curiam ab eodem Adalberone Comite postea superiori Monasterio datum esse.

HEINRICVS sanctus dedit huic Monasterio curtem in Salach, in Comitatu Rudperti Com. in pago, qui dicitur Tonageu (hodie pia Præpositura in Geiselhering prope Salach) cum pertinentiis, eo ipso die, quo illud Monasterium per ipsum à fundamento perfectum, & in sua præsentia consecratum fuit, sub Abbatissa Wiltpurga, Anno 1010. 15. Cal. Maij. Quam donationem confirmat Conradus Imperator, Anno 1029. Sequitur diploma Heinrici sancti.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduę TRINITATIS. Heinricus diuina fauente clementia Rex, Si Ecclesiarum Dei loca alicuius doni incremento sublimare vel meliorare studuerimus nobis, nostrique regni statui id proficere minime diffidimus. Quapropter omnium Christi fidelium, præsentium scilicet, ac futurorum agnoscat industria, qualiter nos diuini amoris instinctu, pro remedio animæ nostræ & senioris nostri, videlicet Ottonis Imperatoris, dilectæque nostræ conjugis Kunegundis Reginæ, seu parentum nostrorum, nec non pro Regni nostri statu, Monasterio Ratisbonensi, quod ibi vocatur Obern Münster/ in honore S. Dei genitricis semper virginis Mariæ dedicato, ipso die, quo illud per nos à fundamento perfectum, in pręsentia nostri 15. Calend. Maij consecrari fecimus, quandam nostri juris curtem, nomine Salach, in Comitatu Ruperti Comitis, in pago Donogevv, cum omnibus suis pertinentiis & appendiciis, villis videlicet, cum familiis vtriusque sexus, areis, ædificiis, campis, pratis, pascuis, syluis, venationibus, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, exitibus & reditibus, viis & inuiis, quæsitis siue inquirendis, cum omnibus, quæ quolibet modo dici aut nominari possunt, vtilitatibus, per hanc nostram Regalem paginam eidem Monasterio, ad vsum & stipendia sanctimonialium inibi Deo famulantium, integrè concessimus atque tradidimus, & de nostro jure ac dominio, in eius jus & dominium omninò transfundimus; ea quippe ratione, vt Abbatissa Wilpurga, quæ nunc præfato Monasterio præesse videtur, eique succedentes Abbatissæ, de eadem proprietate, ad vsum tamen Monasterij & Sanctimonialium, ibidem Deo seruientium,

tium, dehinc liberam habeant potestatem, quicquid eis placuerit faciendi, omnium hominum inquietudine remota. Et, vt hæc nostræ donationis seu confirmationis autoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes atque confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus, Anno 1010.

HEINRICVS quartus Imperator confirmat & concedit dicto Monasterio prædium in Otmaringen, in pago Cunzingavve, in Comitatu Brunonis Comitis situm, Anno 1064.

SEQVVNTVR ALII BENEFACTORES HVIVS MONASTERII.

Ex libro traditionibus.

COMES Adalbertus de Pogen, & vxor ejus Hedvvigis, dederunt prædium huic Monasterio, tempore Mathildis Abbatissę, Anno 1223.

LVICKHARDIS, nobilis Matrona, vxor Friderici Aduocati Ecclesiæ, materque secundi Aduocati Friderici, dedit quoddam prædium, postea vocat Fridericum Palatinum; nescio an idem, an verò alius.

NOBILIS vir Vdalricus de Winckelsazen, rogatu Dominæ Hiltenburgis de Seuenburg & filiorum eius, delegauit vineam Rinnenpach sitam, cum appendiciis.

VLRICVS de Stain, Nobilis vir, vxor eius Benedicta, filius Albertus, ipsa dedit prædium, quod dicitur Pesenpach, pro remedio animæ suæ, & mariti sui

GEBHARDVS de Stain dedit prædium pro præbenda trium sororum suarum.

SALOME Abbatissa sequitur superiores juxta Catalogum Abbatissarum.

SEQVITVR deinde in libro illo traditionum Annus 1223. sed huic non est fidendum, quia multò pòst sequuntur res quædam Annorum 1110. tempore Hadamuthę Abbatissæ.

Vt puto tempore Hadamuthæ Abbatissæ

- ADALPRECHT, Vdalricus, Wernherus de Laber,
- WERNHER de Giebestorf, fortè nunc Giestorf,
- GOTFRID de Raitenpuech,
- GOTBOLDVS de Osterhouen,
- NOBILIS Matrona de Kűnigesovve,
- OTTO major Palatinus, fuit Aduocatus illius Ecclesię, Anno 1177.
- POSTEA Ludouicus Dux fuit Aduocatus, &c. vt suprà.

ADDITIONES.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Amen. Ego *Chunradus* Dei gratia *Ratisbonens.* Ecclesiæ Episcopus, omnibus in perpetuum. Licet sæpius inter Dominam Abbatissam & Conuentum *superioris Monasterij*, ex vna parte, & ex altera inter Abbatem & Conuentum S. *Iacobi* amicabilis intercesserit compositio, super electione ac institutione prioris S. *Petri*, & aliis juribus, quæ in eodem Prioratu, & eius pertinentiis vterque prædictorum Conuentuum *superioris Monasterij* & S. *Iacobi* se contendebat habere. Tamen nunc nostris temporibus occasione cujusdam areæ in qua *Landgrafius* quondam domicilium ædificauerat, resuscitatæ fuerunt lites super eisdem. Nos itaque pro commoditate Ecclesiarum earundem, & vt graues expensas & labores grauiores vitarent, iterum ad amicabilem eos induximus compositionem, instaurare cupientes, & magis exprimere, si qua vel omissa, vel minus in prioribus compositionibus expressa fuerant super eisdem. Cuius formam compositionis, sicut eam de consilio fratrum

trum nostrorum, de bona voluntate partium ordinauimus, sic ab eis confirmatam & approbatam, præsenti pagina declaramus, præsentium & futurorum etiam memoriæ commendantes, quę talis est. Quando Prioratus S. *Petri* vacabit Priore, Abbatissa *superioris Monasterij* veniens ad Abbatem & Conuentum *Scotorum* S. *Iacobi*, & Deum prę oculis habens, petat aliquem *Scotum* de prędicto Cōuentu, vel de fratribus S. *Petri* idoneum sibi dari Priorem; & si bonus & idoneus est quem postulauerit, dandus erit in Priorem Ecclesiæ prænominatæ. Si verò Abbas & Conuentus S. *Iacobi*, vel maior & sanior pars ejusdem, bona fide, ac sana secundum Deum conscientia, & in salute animarum suarum, meliorem & vtiliorem inter se poterunt Abbatissæ demonstrare, hunc sibi, si præsens est, vel absentem denominatum, à primo recedens Abbatissa postulet, recepturum primò de manibus ejusdem temporalia tantùm, quæ ex beneficio superioris monasterij ad Prioratum S. *Petri* noscuntur prouenisse; quibus receptis Abbas solenniter ipsum inuestiat spiritualibus, & jura Prioratus vt ex his ad ipsum Abbatem principaliter, saluo jure nostro respectus habeatur. Aream quoq;, quam olim habuisse de *Landgrafio* juxta Ecclesiam S. Petri, eadem Ecclesia ad vsus suos quoscunque, siue ædificando, siue plantando, siue colendo, vel alio modo ex ea consequi poterit perpetualiter habeat ad censum 40 denariorum annuatim in vigilia vel in die S. *Emmerami*, Abbatissæ, vel Conuentus sub pœna & lege consuetudinis Ciuitatis *Ratisbonens.* persoluendum: ita tamen quod nec Abbatissæ, neutrique conuentui liceat aream prædictam aliquo titulo alienare à sua Ecclesia, nec censum alicui personæ singulari constituere, vel obligare, vel vendere, vel infeudare: quoniam si hoc contingeret, grauamen Ecclesię posset oriri, & ista compositio perturbari. Statuimus adhæc quod si fortè aliquis litem mouerit prædictis fratribus *Scotis* super eâdem area, aut eam indebitè vsurpari contenderit Abbatissa, quæ tunc pro tempore fuerit, cum ipsis & pro ipsis principaliter in judicio de[illegible]dendo se inquietationi eorum opponat quātum possit, sicut pro cęt[illegible]iis ejusdem Ecclesiæ Monasterij superioris. Huius rei testes sunt Cl[illegible], Magister *Robertus* Scholasticus, *Berenhardus* de *Iudenburg* Archidiaconus, *Vlricus* Custos, & *Vicedominus* de *Salab* *Fridericus* major plebanus, Magister *Hermannus*. *Chunradus Mezinger* plebanus de *Pargsteten*. *Eberhardus* Notarius noster. Laici: *Chunradus* de *Gebeltcouen*. *Chunradus* de *Salab* dictus *Puller*. *Henricus* apud *Capellam*. *Lipmannus Hofmeister*, *Gumpertus* & *Hartvvicus* officiales superioris monasterij, *Bertholdus Homullus*, *Hainricus Claudus* Ecclesiasticus S. *Petri* ad *Scotos*, & alij quàm plures. Hanc quoque compositionem de consensu partium omnium sigillauimus. Acta sunt hæc anno Domini M. CC. XVI. Indict. IV. Datum *Ratispone* III. Idus Octobr. Episcopatus nostri anno tertio decimo.

* dinoscitur

Adfert Dn. Hundius retractationem seu reuocatoriam sententiam donationis monasteriorum superioris & inferioris *Ratispone*, per Imp. *Fridericum* à se Episcopo *Chunrado* factam. Donatio vero ista qualis fuerit, ex sequenti diplomate lector cognoscet. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Amen. *Fridericus* secundus Dei gratia Rex *Romanorum*, & *Siciliæ* semper Augustus omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Cum ex debito majestatis nostræ regiæ dilectos fideles nostros Principes beneuolentia, quemadmodum ipsi nos fidelitate, piè respicere teneamur, dignum aduertimus, vt rationabilibus eorum petitionibus annuamus, & profectibus maximè in causis, quæ ad honorem & profectum tam Imperio quam ipsis videntur petentibus prouenire. Igitur cùm Ecclesia *Ratisponen.* habuisset villas quasdam propius *Nordelingam* & *Orngovve*, vsibus Imperij cōmodas; Et Imperium habuisset *Ratispone* duo Monasteria, *inferius*

scilicet

ſcilicet & *ſuperius*, Clauſtra ſanctimonialium, vſibus ſimiliter Eccleſiæ *Ratiſponenſ.* commoda; Conſiderata fidelitate ac deuotione, quę Eccleſia *Ratiſponenſ.* progenitoribus noſtris felicis memoriæ, auo, patri ac patruo noſtro, in Imperio frequenter exhibuit, conſideratis quoque laboribus & grauibus expenſis, quas electæ prædictorum monaſteriorum fecerunt hactenus propter Imperium pro iure ipſarum ſuſcipiendo: conſiderato & præcipuè commodo imperij, cui tenemur intendere; conſilio qui præſentes erant, & Curiæ noſtræ de prædictis ciuitate *Nordelinga* & villa *Oringovve* cum prępoſitura eiuſdem loci, & de prætaxatis monaſteriis cum venerabili *Ratiſponen.* Epiſcopo *Conrado* dilecto conſanguineo noſtro, fecimus permutationem & concambium. Ipſe enim Epiſcopus Ciuitatem *Nordelingen, Orgavv* cum Præpoſitura eiuſdem loci, & aduocatia vtriuſque, cum omni iure proprietatis, ſicut Eccleſiæ ſuæ attinuerunt, imperio donauit. Et nos è conuerſo illa duo Cœnobia *Ratiſponæ, inferius* Monaſterium & *ſuperius* Monaſterium donauimus Eccleſiæ *Ratiſponen*, cum proprietate, & aduocatia, & omnibus attinentiis, & cum omni iure, quod Imperium in eis habuit, vt vacantibus Abbatiis in prædictis monaſteriis, electæ ipſarum temporalia & omnia jura alia, quæ hactenus requiſierunt ab imperio, deinceps perpetuò requirant ab Eccleſia *Ratiſbonen.* Et Epiſcopus ejuſdem Eccleſiæ, quicunque tunc fuerit pro tempore, illa donet & conferat ſine impedimento. Vt autem hæc noſtra permutatio & concambium rata permaneant in perpetuum, & deinceps nec per obliuionem, nec per calumniam cuiuſquam cedere poſſint in irritum, pręſentem paginam ſigillo noſtrę majeſtatis & ſubnotatione teſtium fecimus roborari. Teſtes hi ſunt: *Conradus Metenſis* & *Spirenſis* Epiſcopus, Imperialis aulæ Cancellarius. *Otto* Dux *Merania*, *Conradus* Burggrauius de *Nurenberg*, *Poppo* Comes de *Hennenberch*, Comes *Albertus* de *Eberſteine* Marchio de *Baden*, *Gebhardus* Landgrauius de *Luickenberge*, *Henricus* de *Nyffen*, *Wernherus* de *Laber*, *Anshelmus* Marſcalcus de *Iuſtingen*, aduocatus de *Rappertsvvyler*, *Wolframus* & *Conradus* fratres de *Francheſperch*, *Albertus Rindesmoul*, *Siboto* de *Thanhuſen*, *Chunradus* de *Werde*, & alij quàm plures. Signum Domini *Friderici Romanorum* Regis inuictiſſimi ſecundi & Regis *Siciliæ*. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. CC. XV. Indict. IV. Data apud *Egram* per manus *Chunradi Metenſis* & *Spirenſis* Epiſcopi, Imperialis aulę Cancellarij XI. Calend. Ianuar.

Catalogus Abbatiſſarum Monaſterij ſuperioris Ratisbonæ.

A Tempore fundationis, hoc eſt, ab Anno Dn. D. CCC. XCVI. per Reginam *Hemmam* factæ, vſq; ad an. Dn. M. CC. XCII. hactenus nil certi habere licuit.

SEQVVNTVR ABBATISSÆ, A PRÆMEMORATO ANNO M. CC. XCII. vſq; ad noſtra tempora.

RYTZA à *Leichtenberg*. an. 1292.
RYTZA à *Dornberg*. an. 1299.
BERTA *Walterin*, Ob. in feſto D. *Bartholomæi*. an. 1324. vt patet ex Epitaphio. *Communicauit moderna Dn. Abbatiſſa.*
AGNES de *Munebach*. an. 1374.
MARGARETHA *Sattelbogerin*. an. 1435.
BARBARA de *Abſperg* an. 1456.
KVNEGVNDIS ab *Egloffſtain*. an. 1479.
SIBYLLA de *Paulsdorff*. an. 1500.
ELISABETHA de *Parſperg*.
ELISABETHA de *Murach*.
AGNES de *Paulſtorf*.

ADELHEYDIS ab *Aerenbach.*
EVPHEMIA, Com. de *Helffenstein.*
CATHARINA de *Murach.*
MÆCHTHILDIS.
HETTWIGIS.
IRMGARDIS.
SALOME.
WILTBVRGIS de *Leichtenberg.*
MARGARETHA *Mufflin.*
CATHARINA de *Redvvitz.* an. 1533.
WANDVLA à *Schaumberg.* an. 1542.
BARBARA de *SandiZell* an. 1564.
BARBARA *Ratfin.* an. 1579
MAGDALENA à *Gleiffentaal.* an. 1594.
CATHARINA PRAXEDIS à *Perckhausen* electa & confirmata an. 1608. feliciter præest.

OSTERHOVEN.

DE fundatione huius Monasterij registratura diplomatum ita se habet: Imperatore tertio Ottone rebus humanis exempto, Heinricus Dux Bauariæ, qui vocatus est junior, in Imperium subrogatur; huic in Bauariæ Ducatu succedit Heinricus, qui & Hezel dictus, patruelis ejusdem Imp. sed in hoc erratum est; Nam fuit frater S. Kunigundis, secundùm Auentin. & alios. Hic duobus filiis orbatus, quos Hunni peremerunt, Christum hæredem sibi facere instituens, Anno 1002. locum Osterhouen fundare, & patrimonij sui copiosa liberalitate magnificare adorsus est, sub Benedicto nono, summo Pontifice, sed præmatura morte præuentus, institutionis & propositi sibi hæredem prædictum Heinricum Imperatorem reliquit. Hic, quoniam & ipse non haberet liberos, continentem vitam, cum vxore sua Kunegunda ducenda Bambergensem Episcopatum fundauit, & Osterhouen Monasterium, cum omni prædicti Ducis patrimonio Episcopatui subjecit, donauit, & tuendum Imperiali authoritate commisit, seculares que Canonicos in prædicto loco ordinauit, constituta eis præbenda de modica portione prędictarum possessionum, quæ institutio penè per centum annos, vsque ad sanctum Ottonem, Episcopum Bambergensem permansit. Hic consilio D. Norberti Maidenburgens. Archiepiscopi, magnæ sanctitatis viri, Regularibus Canonicis locum Osterhouensem mancipans, Præmonstratensem ordinem, qui per prædictum Archiepiscopum initium habuerat, deuotè induxit, sub Anno 1138. pręsidente Romanæ Ecclesiæ Honorio secundo Papa, regnante Rom. Imperatore Lothario secundo. Eandem etiam regulam prædictus Episcopus, sicut à Regali munificentia prædicti Heinrici jmperatoris suam Ecclesiam tuendam receperat, studiosissimè defensauit, & eam cum omnibus suis possessionibus & familia, ab omni exactione & angaria in perpetuum à suis successoribus, & ad ipsos jure feudali pertinentibus voluit esse liberam, & indemnem conseruari.

Idem Auent. fol. 621. 631.

SED Ioan. Auentin. in Annalib. fol. 514. aliter scribit, nimirum Ducem Vtilonem in Osterhouen, vbi olim Regia aula & sedes Principum fuit, Monasterium fundasse, & ord. D. Benedicti instituisse, vbi ipse vnà cum coniuge Hiltrude sub duobus albis lapidibus marmoreis, qui adhuc hodie ibi in Choro visuntur, sepultus est, Anno 765. deuastatum esse posteà per Vgros, Heinricum verò hu9 nominis quartum, Ducem Bauariæ, fratrem S. Kunegundis, Heinrici S. Im-

ſancti Imperatoris coniugis, poſteaquam illi Imperator Heinricus, ipſius affinis, Ducatum Bauariæ conceſſit, inſtauraſſe & Auguſtinianis Monachis tradidiſſe.

Alio loco Auentinus vocat myſtas populares, prædictus Dux Heinricus, vnà cum vxore Maria ibidem ſepultus eſt, ob. an. 1026. duobus annis poſt mortem Henrici ſancti ; Conradus Imperator conceſſit poſteà Ducatum filio ſuo Henrico ætatis eius anno decimo, qui factus Imperator Romæ, dictus eſt Hainricus tertius, & quintus Bauariæ Dux huius nominis, qui conceſſit Ducatum prædicti Heinrici quarti filio Henrico, qui obiit 1047. eo tempore, quo voluit coniugem ducere, ſepultus eſt in Oſterhouen apud Patrem. Auent. fol. 514. 533. 542. fol. 510.

OTTO Eps Babenbergenſis dedit huic Cœnobio multa priuilegia & poſſeſſiones, ædificauit etiam ſacellum D. Virginis, ibidem Anno 1110. & in locum ſecularium Sacerdotum conſtituit ibi ordinem Præmonſtraten. ſub an. 1138. vt ſupra dictum eſt, Auent. fol. 631.

Hoc Monaſteriũ in bello Comitum ab Ortenberg, & Comitum à Pogen, maximum damnum accepit, quando Leopoldus Dux Auſtriæ Ortenburg obſedit, circa an. 1190. Fridericus itaque, Leopoldi Ducis Auſtriæ filius, in compenſationem damnorum, dedit huic Monaſterio priuilegium immunitatis vectigalium vini ac aliorum victualium per Auſtriam, an. 1196. Confirmat Fridericus Dux Auſtriæ, an. 1221. Item Othocarus Dux, an. 1252. De hoc bello latiùs Auent. in Annalib. fol. 657.

Comites ab Hals, Aduocati huius Monaſterij, multa bona tradiderunt huic Monaſterio, fuit olim ibi etiam Xenodochium, quod Comes Albertus ab Hals annona & aliis multum iuuit.

OTTO Palatinus Rheni, Dux Bauariæ, dedit Præpoſito ibi aliqua honorum & præcedentiæ priuilegia, ob ſeruitia pręſtita & damna, propter patrem ipſius Ducem Ludouicum perpeſſa, nempe vt in præſentia Principis primum locum habeat, inter alios Prælatos, Item ſacra faciat, Item quòd in menſa principis à latere eius ſedeat, vtenſilia Capellæ conſeruet, eleemoſynas diſtribuat, &c. iuxta diplomata de annó 1231.

Benefactores huius Monaſterij in communionem recepti, vt ex regiſtratura diplomatum ibi inueni, ſunt, Albertus & Alramus, Comites de Hals, Hartliebus & Seifridus de Puechperg, Wilhelmus de Winzer, Fridericus Saxo, Gotfridus de Hauſen, Heinricus filius eius, an. 1304. 1312.

Primvs quem inuenio, Abbas Vlricus, an. 1304.

Sepvlti ſunt ibi Comites de Hals, item Kunegundis Com. de Schaunberg, vxor Ioannis Landgrauij in Leuchtenberg, qui tunc forum propinquum Oſterhouen tenebant, ob. an. 1419. ſepul. ibi in Capella S. Wolfgangi. Item Nobiles de Puechperg, qui in ambitu ibi egregiam Capellam & ſepulturam habent.

De Winzer antiquioris familiæ, qui ante Puechbergenſes Caſtrum Winzer vltra Danubium poſſederunt, & in Oſterhouen Miſſam perpetuam, vna cum anniuerſario inſtituerunt, confirmante Conrado, patauienſi Epiſcopo, anno Domini 1159.

Et alij ex ſupra dictis Nobilibus de Hauſen.

Sachs fundarunt ibi Miſſam in Capella ab ipſis ibi conſtructa, **genannt auff dem Karner.**

Thvmbgast fundârunt ibi anniuerſarium, cum quotidiana Miſſa in Capella S. Ioannis.

ADDITIONES.

De Hailka propria Babenberg.

OTTO Dei gratia sanctæ *Babenbergen*; Ecclesię indignus licet Episcopus, cunctis fidelibus. Notum esse cupimus, tàm futuris quàm pręsentibus, qualiter *Chuno* de *Horburch*. vna cum vxore sua *Adelheit*, quandam suę proprietatis famulam *Heilkam* nomine, interuentu fidelium nostrorum tradiderunt super altare sancti *Petri* in *Babenberch* in pręsentia nostri, ea videlicet condicione vt tàm ipsa *Heilka* quàm omnis suę posteritatis successio potiatur eo iure quòd summi ministeriales Ecclesię *Babenbergen*. noscuntur habere. Quę traditio vt omni æuo inconuulsa permaneat, pręsentem cartulam fecimus inde conscribi, quam & sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Quicunque ergo sciens eidem *Heilke* aliquam iniuriam vel violentiam fecerit, si correptus non correxerit, nec emendauerit, sed in nequitia sua perstiterit anathema sit. Huius traditionis testes sunt hi, de fidelibus ac ministerialibus nostris *Poppo* de *Ahorn*. *Starker* de *Mittechindorf*, *Fridericus* & frater eius *Otto* de *Liuttenbach*, *Ezzo* & *Outto* de *Burgelin*, *Gundenloch*, *Pippin* & *Pillunc* de *Podelendorf*, *Ebo* de *Trebensdorf*, *Heinricus* de *Chuerbelenriuet*, *Willhalm* de *Minegehausen*. *Rudolf* de *Osterhouen* & frater eius *Gotebolt*, *Ruediger* de *Ebringen*. *Berichtolt* de *Tetelingen*, *Rapoto* & *Dietmar* de *Poedingen*, *Hartlieb* de *Reichendorf*, *Ernest* & *Adelbrecht* de *Muchil*. *Chunr*. de *Maminsdorf*, *Chunrat* de *Vraha Hartunc*, *Ludvveich* & *Adelbrecht* de *Meginuelt*, *Walchel* de *Islingen*, *Hartliep* de *birlebez*, *Adelram* de *Mulhaim*. *Heinr*. de *Paumgarten*. Pręter hos *Ligilbertus* Decanus, *Chun*: Custos, *Tuto* Magister, *Vdalricus* longus, *Eberhardus* Capellanus, *Volchmar Helmrich* de *Warza*. De ministerialibus siue fidelibus prędicti *Chunonis Purchardus* de *Windesbach*, *Hartnit* de *Greifesbach*, *Eberhart* de *VVillenbach*, *Sigebot* de *Trennelin*, *Ludfrid* de *Litespach*, *Gernot* de *Butendorf*. *Karl*. de *Rostal*, *Eberolf* de *Hasela*, *VVolstrigil* de *VVinezgor*, *Aribo* & frater eius *Friderich* de *VVartenberch*, *Sigefrid* de *Chaldorf*, *Berichtold* de *Svvaba*. *VVecil* & *Hertvveich* de *VVartenberch*. Anno dominicę incarnationis M. C. XXXVIII. Indictione prima, X. Kal. Iunij, regnante *Chunr*. Rege primo anno regni eius in Curia *Babenberg*. habita, feria II. post sanctum Diem *Pentecostes*, acta sunt hęc.

Donatio Ecclesiæ in *Chassen*.

Regenbertus Dei gratia *Pat*. Ecclesię Episcopus, vniuersis Christi fidelibus. Cũ iustum sit quemcunque bonorum honestis religiosorum, occurrere votis, nos quoque fratres nostros *Osterhouen*. Deo militantes, debita benignitate amplectentes ex auctoritate domini Apostolici *Eugenij* III. & rogatu Domini *Eberhardi* Ven. *Babenberg*. Episcopi, cuius locus ille subiacet ditioni cum consensu cleri & populi nostri, Ecclesiam *Chassen* cum omnibus pertinentiis suis quę nostri iuris erant, ipsis in legitimam possessionem contradidimus. Verum ne successores nostri vllum sui seruicij paciantur detrimentum, & possint nostrum calumpniari factum, sed & largitionis ipsius perpetuam stabilitatem atque firmamentum, accepimus ab ipsis in commutationem prędium *Rossebach* quod ab eis iure fuerat possessum. Igitur prędictam Ecclesiam eisdem fratribus vsibus ipsorum profuturum, auctoritate apostolica & nostra firmamus & stabilimus & ad indicium firmitatis hanc paginam sygilli nostri impressione munim⁹. Testes autem horum sunt Marchio *Engelbertus* & frater eius Comes *Rapoto*. *Hertvvich de Hagenaue*, *Pabo de Zulling*. *VVernberus de Wainesdorf*. *Otto de Mosen*, *Dierthus de Hals*. *Chunr*.

Chunr. de *Itbespach. VVernher* & frater eius *Richger* de *Osterna.* & plures alij sub ead. sigilli nostri impressione firmamus, & banno prædictæ Ecclesiæ *Osterhouen.* decimas *Gossenpach*, & prædiolum accepto ab ea, *Homingeshube* & prædio *Mistebach* in concambium. Testes sunt *Alram* de *Chamb. Hartvvich* de *Hagenavve. Ekkolf* de *Warte, Engelboto* de *Berendorf. Wilhaim* de *Mulhaim, Regenger* de *Iohensdorf. Adelbrecht* de *Birenbach, Gotebolt* de *Osterhouen.* Datum anno incarnationis dominicæ M.C.XLIII.

Introductio ordinis ad Ecclesiam cum libertatibus à sede.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei: dilectis filiis *Truthmaro* Præposito *Osterhouen.* Ecclesiæ sanctæ *Margarethæ* eiusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam inperpetuum professis. Quoniam sine vestræ cultu religionis nec charitatis vnitas potest subsistere, nec DEO gratum exhiberi officium, expedit apostolicæ auctoritati relegiosas personas diligere, & eorum loca pia protectione munire. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascunque possessiones quæcunque bona in præsentiarum iustè & canonicè possidetis; aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, largitione Principum oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus illibata permaneant. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum nullus omninò à vobis decimas exigere præsumat. Statuimus quoque vt ordo Canonicus secundum Beati *Augustini* regulam & institutionem fratrum *Præmonstraten.* perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter obseruetur. Addentes etiam interdicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu vel arctionis religionis obtentu sine præpositi vel congregationis vestrę licentia de claustro discedere, quod si discederet, nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus omnino hominum, sine communium litterarum cautione eum audeat retinere. Si verò secũdò tertiòue vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eũ proferre sententiam. Liceat quoque vobis in cõmuni interdictis ipsius terræ exclusis excõmunicatis & interdictis submissa voce officia celebrare. Porro sacramẽta ecclesiastica à dyœcesano suscipietis Episcopo siquidẽ catholic⁹ fuerit & gratiam atq; cõmunem cõmunionem apostolicæ sedis habuerit, eaq; vobis gratis & sine prauitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin Catholicũ quemcumq; malueritis adeatis antistitẽ, qui nimirũ vestra fultus autoritate, quod postulatur indulgeat. Prohibem⁹ insuper vt nullus aduocatus locũ vestrũ siue homines vel bona ad ipsum pertinentia iniustis aut indebitis audeat exactionib. fatigare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus; vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati vel interdicti nullus obsistat, salua iustitia matricis Ecclesiæ. Decernimus igitur vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. oĩmodis pro-

dis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & diœcesani Episcopi canonica iustitia. Si igitur aliqua in futurum ecclesiastica sæcularisue persona huius nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire temptauerit secundò tertioue commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore & sanguine DEI & Domini redemptoris nostri & Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant Amen. Datum *Viterbij* X. Kal. Ian. Indict. X. An. Dñi M. C. XLVI. Pontificatus Domini *Eugenij* Papæ III. anno secundo.

Confirmatio donationis Ecclesiæ in *Chaßen*.

CHunradus Dei gratia *Palat.* Episcopus. Vniuersis Ecclesiæ fidelibus salutem in perpetuum. Nos à Deo inspirati, & religiosis bonorum exemplis prouocati, quæ antecessores nostri Pontifices deuote secundum Dominum in suis priuilegiis nobis tradiderunt renouando confirmamus, & si qua ipsis in eodem spiritu facere potuerimus ne in obliuionem quandoque deueniant, testibus & scriptis commendare curamus; ex quibus est illud quod olim communi vtilitate & petitione multorum interueniente, inter prædecessorem meum benedictæ recordationis *Reinbertum* Episcopum & fratres *Osterhouen.* Ecclesiæ celeberrimæ cum conuenientia Cleri & populi *Patauien.* factum est concambium, quando sicut extat in priuilegio illorum fratribus præfatis, Episcopus ille Ecclesiam *Chaßen* cum omnibus suis pertinentiis temporalibus pariter & Ecclesiasticis contradidit, & ab ipsis prædium in *Roßenbach* situm pro æquiualenti concambio recepit. Decimas quoque de curtes ipsorum simili modo contradidit, accepta pro digna commutatione ab eisdem fratrib. *Honingeshube* & prædio *Mistelbach.* Nos igitur & illud & omnem præfato loco legitime factam siue donationem siue quarumcunque rerum commutationem libenter cognoscētes antecessoribus nostris Episcopis non solum consentimus, sed eorum quoque sicut & nostras in quorumcunque beneuolentias sæpe iam dictis fratribus exhibitas omni fauore & astipulatione munimus. Denique tempore nostri Pontificatus tum vtilitatis ratione, tum pro litis decisione quem mut. rationabiliter tertiam partem decimarum prædictę curtis priori innitentes priuilegio sibi vsurpasse videbantur commodum, atque pernecessarium, consilio & instantia nostrorum fidelium, nobis & prætaxatis fratribus fieri concessimus concambium; quatenus videlicet ipsis eandem tertiam partem decimarum, quæ in *Goßenpach* nos & vicarium nostrum sacerdotem attinebat perpetuo iure traderemus, & ab eis prædiolū sui iuris in *Chriestorff* situm pro concambio sicut factum est reciperemus. Vt igitur hæc nostra prædecessorisque nostri largitio prædictæ Ecclesiæ *Osterh.* fratrum inibi DEO famulantium vsibus omnimodis seruitura firma & inconuulsa permaneant, auctoritate apostolica ac nostra sub banno præsenti pagina confirmamus ac stabilimus, & ad indicium firmitatis paginam hanc sygilli nostri impressione munimus. Testes sunt. Ego *Chunr.* sanctæ *Patau.* Eccles. Episcopus. Ego *Ropertus* presb. S. *Sixti.* Ego *Chunilo* Archipresb. Ego *Robertus* Decanus sanctæ *Patau.* Ecclesiæ. Ego *Syghardus* presb. indignus Ego *Otto* Archidiac S. *Pat.* Ecc. & Cancellarius. Ego *Albertus* presb. & Sacrista *Patau.* Eccl. Ego *Hainr.*

Heinr. presb. plebanus S. *Pat.* Eccl. ad S. *Paulum*. Ego *Heinr*, Scholasticus. Ego *Gozvvinus* Diac. S. *Pat.* Eccl. Ego *Otto* Subdiac. *Pat* Ego *Heinr.* Subdiac. *Heinr.* Præfect⁹, *Ratisponensis. Alramus* de *Chambe Weinhardus* de *Iulbach. Erkenvvertus* de *Mospach, Engelbertus* de *Planchenburch Amelbrecht* de *Erling. Meinhart* & filius eius *Heinr.* de *Spilbert. Ekkolf* & *Herlieb Postmunster Otto* & frater eius *Engelbrecht* de *Strubene. Dietrich* de *Wernarn. Reicher de Osterna Wipoto* de *Ort. Hartmut* & *Germut* de *Austria. Fridericus* de *Eschelbach. Marquardus* de *VVolfa, Fridericus* de *Recebach.* Acta sunt an. ab incarnatione Dñi M. C. LV. Indictione prima. VI. an. Pontificatus Dñi *Chunradi Patau.* Episcopi, regnante *Friderico Romanorum* Imperatore III. anno regni eius. Datum *Pat.* per manus Ruperti Patau. Decani, VIII. Kln. Decembris.

De duplici festo sancti *Egidij* & missa & donatione possessionum à *VVintzzariis.*

CHunr. Dei gratia *Pat.* Ecclesiæ Episcopus. Vniuersis Christi fidelibus salutem in perpetuum. Sicut decet Rectores Ecclesiarum subditorum mentes verbis & exemplis ad meliora accedere, ita nihilominus iustum est spontaneas fidelium deuotiones & religiosos conatus digna amplecti benignitate, digno attollere fauore & illorum exemplo quoque fideles informare. Hinc itaque notum esse cupimus omnibus Christi fidelibus, quod DEO deuotus vir *Hartlieb* de *VVintzer Babenbergen.* Ecclesiæ ministerialium non infimus, diuinitatis instinctu ad domus DEI decorem augmentum in Ecclesia sanctæ *Margaretæ Osterhouen* altare in honore sanctorum Confessorum *Egidij, Nicolai, Augustini* cum consensu & fauore dilecti fratris nostri *Engelschalci* eiusdem Ecclesiæ tunc *Prapositi* totiusque *Osterhouen.* chori, reliquique conuentus fratrum construxit, & vna cum prædictis fratribus à nobis dedicari obtinuit & patrimonij sui portionem honestè dotauit. Hæc autem sunt prædia quæ ad dotem consignauit Ecclesia *Christorff* cum adiacenti & molendinis dimidium mansum *Vriendorff*, prædium *Vihausen*, prædiolum *Chading*, prædiolum supra *Harde*, prædiolũ *Multavve.* Hæc itaq; per manus Salmañi sui *Gotebldi* de *Osterhouen* nobis præsentib. super confessionem prædictorum Confessorum ipsa die dedicationis prętaxati altaris delegauit, præsente petente quoque vxore & filiis eiusdem. Hoc ea conditione vt ad idem altare quotidie pro parentib. suis missa defunctorum dicatur: cum tamen Sacerdotum facultas permiserit, dictis aliis missis, quas Canonicus ordo, & eorum regularis consuetudo celebrari exigitur. Et vt memoria omnium parentum suorum annuatim proxima die post anniuersariam consecrationis diẽ sæpe dicti altaris, id est, V. Kln. Martij cum plenario defunctorum officio celebretur. Insuper vt festum S. *Egidij* celeberrimè cum duplici festo à Clero & populo illius Ecclesiæ celebretur, & in prædictis memoriis toti congregationi, de memoratis prædiis pro consuetudine celebrium festorum ad mensas ministretur. Omni ergo Conuentu fratrum coram nobis his pactionibus assensum præbentib. nos quoq; vt prædicti viri deuotio exigebat, volentib. etiam fratrib. omnib. omnes præscriptas conditiones ita vt prædictum est inposterum inconuulse conseruandas, nostra authoritate & banno studuimus comunire. Testes aũt horum oĩum fuerunt *Poppo* de *Messingen, Hartlieb* de *Wintzen*, & filij eius, *Eberhart* & *Hartlieb, Gotebold* de *Osterhouẽ*, & filij eius *Dietrich* & *Gotpolt, Rapoto* de *Poding, Rudiger* de *Ebring. Eppo* & frater eius, *Marquard* de *Hergoltingen, Eberhart* & frater eius, *Ekhart* de *Anhaltesdorf, Iseingrem* de *Gurichingen, Eschvvin* de *Raphesteftorf, Rudiger osso, Dietreich, Chunrad* de *Osterhouen*, *Heinr. Vlreich* de *Mulheim.*

Petrus

Petrus & filius eius *Chunrad.* de *Linzingen, Chunr.* de *Otmaring, Hartmann VVernhart*, homines *Hartliep.* Vt igitur hæc prædicti largitio viri vsibus prædictorum fratrum in Osterhouen Deo famulantium profutura, firma, & inconuulsa perpetuis temporibus permaneat, & vt conditiones eius immuniate seruentur, auctoritate Dei omnipotentis & nostra, sub banno præsenti pagina firmam' & stabilimus, & ad iudicium firmitatis cum testimonio & fauore *Patauien.* chori, paginam hanc sigilli nostri impressione communimus. Datum *Patau.* III. Idus Nouemb. Anno ab incarnatione Domini M.C.LIX. XI. an. Pontificatus Domini *Chunradi Pat.* Episcopi. Regnante *Friderico* Romanorum Imperatore VII. anno regni eius.

De manso in *Girching.*

HErmannus Dei gratia *Babenberg.* Episcopus, cunctis Christi fidelibus in perpetuum, Notum esse volumus tàm futuris quàm præsentibus, quod beneficium *Eisengrini* ministerialis nostri de *Guriching*, in eadem villa positum ab ipso nobis recognitum & resignatum Ecclesiæ sanctæ *Margar.* & fratribus inibi Deo militantibus ad perpetuam possessionem tradidimus. Vt ergo ista traditio nostra vsibus prędictorum fratrum in perpetuum sub seruitura inconuulsa permaneat, hoc nostrę largitionis chyrographum ad indiciũ firmitatis impressione sigilli fecimus nostri muniri. Testes sunt de Choro nostro *Gotpoldus* Archidiac: & Capellanus *Wilhalmus*, Capellanus. De fidelibus ac ministerialibus nostris, *Hertnit*, de *Ratendorff Albertus* de *Chamb. Heinr.* de *Widen, Engelhardus* de *Pibelnried, Albertus* de *Tundenuelten, Gundelhohus* de *Bedelndorf, Marquardus* de *Wilhalmestorff. Gozvvinus* & frater eius *Rudolfus* de *Osterhouen. Chunr.* de *Winzer, Eppo* de *Hergolting, Rapoto* & filius eius, *Rapoto* de *Pöding, Otto* de *Sleten, Otto Pincerna, Albertus* & frater eius, *Eberhardus* de *Iabenstorff, Heinr.* de *Spilvverch* & plures alij. Actum *Osterhouen*, Anno incarnationis Dominicę M.C.LXXII. Indictione V. regnante Domino *Friderico* Romanorum Imperatore inuictissimo, anno regni eius XVIII. Imperij verò XVII.

Concambium pro decima *Geroltingen Grezenraut* & *VVartperch.*

THeobaldus cęlesti gratia *Patauien.* Episcopus. Cunctis Ecclesię suæ Christique fidelibus perpetuam in ipso salutem. Multorum ante nos religiosis patrum incitati exemplis fratribus quibuscunque sed pręcipue deuotè Domino seruientibus fauore & iusta petentibus assensum pariter & operam libenter debem' impendere. Proinde concambium quoddam infra subnotata tàm nostræ quàm multorum fidelium pręsentia *Patau:* ante aram S. Protomartyris *Stephani* ex æquo & vtiliter habitum, scripto nos & testibus in perpetuum notificare & corroborare dignum & necesse duximus. Cuius tenorem à modernis pariter & futuris Christi fidelibus, iugiter in omni tempore in memoria retineri cupientes cunctis innotescere volumus, quod religiosi fratres de domo S. *Margareta* in *Oster.* cum fratribus nostris de choro vtile ineuntes concambium per manum aduocati sui *Adelberti* de *Chamb.* tradiderunt præfato protomartyri arua quædam suæ proprietatis, *Chedingen* videl. & *Rüthe* in perpet. *Kathedralium* vsus habenda, ipsique vicissim in recompensationem tertiam decimarum partem receperunt, quam nostri fratres prænominati choro videl: præsidentes habebunt viculis annotatis. Hoc est *Centingen, Geroltingen, Grezenrauth* & *VVartperge.* Amplius,

plius quoque idem religiosi cœnobitę eodem in loco simul & tempore per manum eiusdem patroni sui tradiderũt ad prædictum altare prædium quod habebunt *Mezingen* quo statim inbenefaciatus *Adelramus* de *Chambe* per manum nostrã resignauit nobis duas partes decimarũ in prædictis pagis persoluendas quas nihilominus eisdem cœnobitis iugiter obtinendas tradidimus. Et ad huiusmo-actionis contractus, omnem respuent contradictionem stabilis maneat, & semp' indisturbatus, chartã hanc inde conscribi & sigilli nostri affixione vt est euidens iussimus insigniri, cum testibus subter appositis, Ex nobilib. *Engelbertus* de *Blanchenberch*, *Albertus* & frater eius *Alramus* de *Chamb.* Ex ministerialibus verò *Heinr.* us *Spilberch*, *Rugerus* de *Holtzhausen*, *Pabo* de *Galchvveis*, *Gumpolt* de *Pornheim*, *VValtherus Eninchkel*. *Rapoto* de *Pöding*, *Alkerus* de *Waldekk* & filij eius *Alkerus* & *Heinricus Chaldelaus de Valkchensteinne Eberhardus* de *Buchenperg*, *VVernherus* de *Aichenbach*, *Perngerus* de *VVahendorff*, *Rapoto* de *Pfaffensteten* Dat. sunt *Pat.* prædicta. Anno ab incarnatione Domini M.C.LXXVII. Indictione verò IX. Ego *Fridericus*, Decanus *Pat.* laudo & subscribo. *Sighardus* laudo & subscribo. Ego *Albertus* l.& SS. Ego *Iacobus* l.& SS. Ego *Frid.* l.& SS. Ego *Pilgrinus* l. & SS. Ego *Gozvvinus* l.& subscribo. Ego *Heinr.* l. & SS. Ego *Dietmarus* laudo & SS. Ego *Adalbero* l.& SS. Ego *VVilhelm'* l.& SS. Ego *Gerhardus* l.& SS. Ego *Reinboto* l.& SS. Ego *Wernhardus* l.& SS. Ego *Vdalricus* l.& SS. Ego *Purchardus* laudo & SS. Dat. *Pat.* per manus Domini *Henrici* Scholastici VII. Kln. Iun. regnante Domino *Frid. Roman:* Imperatore inuictissimo, annor egni eius XX. Imperij verò XVIII.

L. De IX. lib. dandis de Hall.

IN nomine sanctæ Trinitatis & indiuiduæ vnitatis. Ego *Otto* Dei gratia *Babenberg.* Ecclesiæ Eps. Notum facio tàm præsentibus quàm futuris, concambium quod inter vos & dilectum fratrem nostrum *Engelschalcum Osterhouen.* Cœnobij Præpositum & eius fratres factum est.

Ex prima & antiqua *Osterhouen.* Cœnobij fundatione & institutione fratribus ibidem Deo seruientibus quædam pecunia de redditibus Domini *Babenberg* Episcopi ad officium eorum vestiarij annuatim persoluebatur. Hæc autem pecunia de officiis sex locorum Domini Episcopi collata sic dabatur. De *Osterhouen.* duo talen. & LX. nummi dabantur, de *VVinzer* IV. tal. & XXX. numĩ. De *Dingolving* 4. tal. de *Ering* V. sol. & VI. D. Pecunia autem hæc in vnam summã cõputata IX. tal. & III. sol. fiunt. Hunc itaq; numerum esse diligenti inquisitione & computatione habita procuratoribus ipsorum officiorum testificantibus inuenimus. Quia verò pecunia descripta à fratribus eiusdem claustris sparsim & laboriosè colligebatur & interdum eis dare differebatur, rogatu supradicti dilecti fratris nostri *Engelschalci* Præpositi, & eius fratrum eandem pecuniam ab eis in concambium accepimus, & pro remedio animæ nostræ tantundem, id est IX. tal. & III. sol. de Salina nostra apud *Halle* à Pręposito nostro eiusdem salinæ quicunque fuerit annuatim his temporibus quibus nobis dabatur & eo iure quo nobis datur accipiendam tradidimus & delegauimus. Hi testes adhibiti sunt *Perchtoldus* Marchio de *Andehsen*, & filius eius *Perchtoldus* Marchio ministeriales eorundem, *Godfridus* & *Ortungus* de *Andehsen*. Capellani Episcopi, Dominus *Hermannus* de *VVilhalmestorff*, Dominus *Leupoldus* de *Velden*, Dominus *Adelbertus* de *Crana.* Dominus *Fridericus* de *Matenchouen* Ministerialis Episcopi, *Gundelbohus* Marschalcus de *Tundenuelden*, *Marquardus* de *Purgelnie*, *Hervvardus* de *Hag*, *Marquar-*

Marquardus Pincerna, *VVetzger* de *Stein*, *Heinr.* de *Gibe* *Heinr*, de *Oberngesaze*, *Eberhardus* nobilis de *VVolfsperg*, *Burchardus* nobilis de *Landevvurch* de *Saxonia*, *Vdalricus* nobilis de *Otlobsdorf*, Ministerialis Episcopi, *Eppo* de *VVintzer*, *Chunradus* de *VVintzer*, *Chunradus* de *Gundelchouen*, *Goteboldus* de *Osterhouen*, *Rugerus* & filius eius *Vdalricus* & frater eius, *Vdalricus*, *Rapoto* de *Pöding*, *Gozvvinus* de *Fronchenburch*, *VVernhardus* de *Pillenovv*, Dominus *Adalbertus* & frater eius, *Alramus*, *VValchun* de *Chamb*. *Marquardus Laidevvrevvt* de *Mantenchouen*. Datum *Aterse*, Anno Dominicæ incarnationis M.C.LXXX. Indictione tertia decima regnante *Friderico* Imperatore.

De hubis in *Osterhouen*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Otto* Dei gratia *Babenberg.* Episcopus, sanctorum qui ante nos fuerunt Episcoporum exemplo inducti, immo apostolica ammonitione informati suorum Dei inopiam nostra supplere debemus abundantia, vt pro omnibus & pro his qui in sublimitatibus sunt liberius exorare possint, Proinde mansum illum quem *Vlricus* filius *Rugeri* quondam Procuratoris mei in *Osterhouen.* in beneficium habuit, qui eodem *Vlrico* mortuo inuacabat Domino *VValthero* Prępofito in *Osterhouen*, & fratrib. eius ad seruiendum Deo in eodem loco sub eo collectis Episcopatui & nobis semper deuotis Iure perpetuo tradidimus hoc pacto, vt seruitium quod ex illo manso dabatur annuatim soluant. Vt factum hoc firmum & ratum permaneat, ne ab aliquo conuelli debeat, huius scripti paginam sygilli nostri impressione testibus quoque multis muniuimus. Testes sunt de Choro *Babenberg* Dominus *Dietricus* Archydiac. de *Hergolspach*, Dominus *Tyemo* Præpositus S. *Stephani*, *Otto* de *Lintenbach* de ministerialibus *Dapifer*, *Gundelchus*, *Otto* de *Slethen*, *Gozvvinus* de *Osterhouen*. *Eppo* de *VVintzer*, *Chunr.* de *WVintzer*. *Rapoto* de *Pöding*, *Eberhardus* de *Anvvaltstorf*, *Albertus* de *Iabenstorf*, *Goteboldus Gisehler*. *Eppo* & frater suus, *Otto*, *Rudolfus Menigoz*, *Heinr*. villicus, *Eberhardus Minus Grenil Sahso*, *Perngerus* procurator Episcopi de *VValberdorff*. Dat. anno Domini M.C.LXXXVIII.

Anniuersarium *Pabonis* Sacerdotis.

MEmoriæ præsentium & futurorum scripto duximus tradere dignum qualiter Deo deuotus *Pabo Alburgensis* Ecclesiæ tunc temporis minister idoneus & sacerdos nobis ex amico factus est amicissimus. Cum enim ad nos descendisset & mores nostros & institutionem nostram prudenter & subtiliter considerasset respectu æternæ beatitudinis exspectans partem in retributionẽ omnium iustorum consilium fuit ei tractare nobiscum de rebus animæ suæ. Vt autem id consilium suum perduceret ad effectum, elegit magis affligi detrimento temporalium rerum quam priuari iucunditate futurorum bonorum. Vnde est quod vineam XII. tal. emptam nobis tradidit hoc pacto: Vt dies obitus eius cum pleno officio vigiliarum & missa defunctorum apud nos singulis annis agatur, & eadem die Conuentui ad mensas plenarie seruiatur. Porro vt anniuersarium hic ratum & inconuulsum omni perseueret tempore tenaci pacto firmauit, laudante hoc & confirmante & præsentis scripti chyrographo posteris cōmendante Domino *W*. Præposito cum totius congregationis fauore & assensu in generali Capitulo. Acta sunt hæc anno incarnationis Dominicę Millesimo Centesimo LXXXVIII.

De

De Decima vinearum in *Austria*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ. Ego *Theobaldus* sanctæ *Patauien:* Ecclesiæ Episcopus. Commissæ nobis dispensationis auctoritas exigit & debitum charitatis, nihilominus expostulare videtur, quod Monasteria in Episcopatu nostro constructa prouida debeamus sollicitudine respicere & personas quæ in eis diuinis mancipatæ sunt obsequiis paternè diligere, & earum indigentiis propensius subuenire. Hac enim ad incrementum salutis nostræ & Ecclesiæ adeo nobis cōmissæ prouenire non dubitamus. Proinde præsentium clarescat notitiæ & futurorum innotescat memoriæ, quomodo nos propria inducti benignitate, consilio quoq; Chori nostri & ministerialium *Pat.* Ecclesiæ salubrius inuitati, quasdam decimas quæ de vineis fratrum de *Osterhouen.* nobis & Episcopatui añuatim persolui debuerant. Præposito præfati Monasterij qui pro tempore fuerat & fratribus ibidem DEO militantib. eorum indigētiis subuenientes, quia virtus hospitalitatis apud eos plerumq; vigere videtur quam in personale beneficium concessimus duntaxat quod decimationes illas in dieb. Pontificatus nostri quiete & sine difficultate qualibet possidere deberent. Volentes igitur *Waltherus* Præpositus & fratres prænominati Monasterij incerta pro certis commutare & ea, quæ ipsis in beneficium concessa fuerant, in prædium & perpetuam donationem redigere, paternitatem nostram multis & assiduis precibus ex flagitare studuerunt, quatenus aliquod prædium quod prædictarum pensionibus decimationum æquipollenter & ex æquo & ex integro annuatim respondere valeret, in concambium ipsarum recipere vellemus. Precibus quoque illorum benignè inclinati, etiam Monasterij prouida animaduersione consulentes desideriis petentium satisfacere duximus eatenus, quod prædium quoddam *Ibishouen* nuncupatum iuxta flumen *Wolfa* situm, quod in agris cultis & incultis siluis quoque & in pratis est in ęstimatione trium hubarum & dimid. cum adiacente sibi molendino per manū nobilis viri *Adelberti* de *Chamb* aduocati Monasterij ipsorum, super altare S. *Valentini* pretiosi Confessoris Domini delegatum suscepimus prædium Episcopatus nostri dominicalibus & prædiis publicè & solemniter articulantes. Hac interposita conditione, quod in arbitrio colonorum supra nominati prædij poneretur, si nobiscum vellent, vel cum eo ad quem ex nostra concessione pręfatum deuolueretur prædium sine coactione & angaria qualibet permanere debeant. Si verò ipsis nobis cohabitare nōn placuerit lege colonica abire permittantur. Sane decimas omnium vinearum quas tunc temporis *Chremsam* habuerint, vel imposterum emptione, vel & fidelium donatione, Domino auxiliante adipisci potuerint, eis in perpetuam proprietatem pontificali tradimus potestate. hoc adiecto, quod exinde anniuersarius obitus nostri apud eos orationibus & elemosinis sicut fieri assolet obseruetur. Vt ergo hæc donationis nostræ memoria cunctis futuris temporibus inconuulsa & illibata permaneat nos hanc inde chartam conscribi, & sigilli nostri impressione muniri iussimus. Adijcientes vt nullus successorum nostrorum hanc nostrę auctoritatis paginam infringere, & pręfatis fratribus factam donationem auferre, minuere, vel abalienare pręsumat. Huius rei testes sunt, *Adelbertus* aduocatus de *Chamb*. & frater eius *Alramus*. Ego *Theobaldus Pat*. Episcopus SS. Ego *Fridericus S. Sixti* Dyaconus SS. Ego *Vdalricus Ardeacensis* Præpositus & Dyacon, SS. Ego *Meingotus Pat*. Archidiac. SS. Ego *Rudigerus* Dyacon. & Scolasticus SS. Ego *Heinr*. presb. SS. Ego *Megenhalmus* presb. thesaurarius SS. Ego *VVernherus* de *Ascha* presb. SS. Ego *Chunr*. de *Purchausen* presb. SS. Ego *Heinr*. Præpositus S. *Nicolai* SS. Ego *Purchardus* de *Chamb* Subdyacon. & Capellanus Curiæ SS. Ego *Rudigerus* de *Aheim* Subdiac.

SS. Ego *Tyemo* Subdyacon. SS. Ego *Ritherus* Scholasticus *Frisacensis* & Subdyaconus SS. Datum in Palatio *Patauien:* per manum *Tagenonis* notarij & presbyteri Ecclesiæ S. *Andreæ* in *Austria*, iuxta montes *Comagenos*. Anno incarnationis Dominicæ M.C.LXXXVIII. Indictione X. sub Domino *Vrbano* Papa III. regnante Domino *Friderico* imperatore gloriosissimo, Anno regni eius XXXVII. Pontificatus verò Domini *Theobaldi* XII.

De Muta in *Patauia*.

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis. *Wolfkerus* Dei gratia *Pat*. Episcopus. Omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Episcopal. officij dignitas exigit loca venerabilia, atque religiosas sanctæ conuersationis hominum personas pro amore complecti, eorumque iustis postulationibus aurem benignam apponere. Quapropter carissimi in Christo fratris nostri D. *Gerungi* Vener: Præpositi in *Osterhouen*, sanctæq; illius loci congregationis precib. quæ nobis sedulo exhibet seruitijs inclinati simul & iuge sacrificium cottidianæ laudis quod ibi solempniter Deo offertur considerantes ad eiusd. diuini seruitij incrementum & fac. conuentus augendum subsidium, iustitiam fori nostri in *Pat*. quod *Marchtrecht* dicunt, iustitiam quoque nostram de Thelo. quod *Muta* vocatur in nauibus ipsorum victualia portantibus eis in perpetuum cum coniuentia fratrum nostrorum de Choro & ministerialium in perpetuum remisimus, quatenus sicut ibi iugiter salutaris hostia imolatur, ita vt nostri iugis memoria habeatur. Et vt hæc nostra remissio semper inconuulsa eidem loco permaneat, atque inuiolabiliter obseruetur, hanc cartam nostro sigillo roboratam eis conscribi & signari præcipimus. Testes etiam subter annotari mandamus. Ego *Heinr*. Decanus laudo & subscribo. Ego *Meingotus* Archidiacon. & Præpositus l. & SS. Ego *VVernherus* Archidiaconus l. & SS. Ego *Sacerdos* SS. Ego *Arnoldus* Subdyacon. SS. Ego *Dietmarus* SS. Ego *Ortolfus* Prępositus SS. Ego *Rucherus* SS. Ego *Heinricus* SS. Ego *VVernherus* SS. Ego *Menhardus* SS. Ego *Arnoldus* SS. Ego *Dyemo* SS Ego *Heinr*. SS. Ego *VValchun* SS. Testes etiam *Richkerus* de *Nesen*, *Ekkolfus* de *VVarte*. *Chunr*. *Dapifer* *Syboto* de *Aemhartstorff* *Albertus* pn. *Tyemo* de *Puechenberg*. *VVilhalmus* de *Stein*. *Meinhalmus* *VValchun* de *Schahtarn*, *Pernoldus* Ruffus, *Heinr*. Comes de *Ortenberch*, *Altmannus* de *Helmgersperg*. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M.C.XCV. Indictione XIII. XI Kln. Septemb. Anno Pontificatus Domini *Cælestini* PP. V. anno, Imperij Dom. *Heinr*. Imperatoris inuictissimi V. anno & Pontificatus nostri V. feliciter Amen.

spincerna.

Donatio libertatis sine Muta & Thelon.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Fridericus* Dei gratia Dux *Austriæ* omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Quia valde nobis pertimescendum est, ne nos qui plus cæteris in hoc mundo accepisse videmur ab auctore mundi grauius iudicemur. Idcirco sanctos & religiosos viros in locis venerabilibus degentes eos ibi Domino seruientes summa veneratione colendos & de facultatibus nostris adiuuandos dignum ducimus quatenus in retributione iustorum per eorum orationes fieri mereamur præmio beati qui sumus pietate deuoti vt recipiamus pro paruis magna, pro terrenis cælestia, pro temporalibus sempiterna. Magna igitur instantia Domini *Gerungi* venerabilis Præpositi in *Osterhouen*. simul & fratrum eius precibus deuicti diuinæ mercedis intuitu & pro remedio patris nostri qui eis in expeditionibus suis grauiter nocuerat, & omnium parentum nostrorum iustitiam nostrã quæ vulgo Muta vocatur

vocatur in nauibus victualia eorum portantibus plenarie ipsis & inperpetuum remisimus; & ne quis successorum aut officialium nostrorum hanc nostræ benignitatis & remedij donationem infringere audeat vel contra eam temerè venire præsumat, præsentem paginam conscribi fecimus & sigilli nostri munimine roborauimus: testes etiam annotari præcepimus. *VVolfkerus* Episcopus *Pat.* cuius suffragio impetratum est. *VVernherus* de *Griezpach*, *Chrasto* de *Antzinspach*, *Albertus* de *Khamb.* *Rapoto* de *Steine*, *Hadmarus* de *Chunring*, *VVeichhardus Dapifer* de *Seueld*, *Wichardus* de *Zebingen*, *Eisenricus* de *Annedorf*, *Hugo* de *Pazovve*, *Ortorfus Azenpz*, *Otto* & fratres eius *Adeloldus*, *Hartungus* de *Cheivve*, *Otto* de *Puchperch*, *Chalhohus* de *Meichsavve*, *Otto* de *Brosenprunne*, *Fridericus Pibnapf*, *Otto* de *Radenprunne*, *Pilgrimus* de *Mulbach*, & filius eius *Albero* & frater eius *Chalhohus*: *Vlr.* de *Glotzen*, *Gebhardus* de *Staine*, *Heinricus* de *Chiovve*, *Rudolfus Stuck*, *Hugo* & filius *Heinrici* de *Molanstorf*. *Tiemo Gevvaltel.* *Dietmarus* de *Liechtensteine*, *Poppo* de *Parneckk*, *Heinr. Letespt*, *Dietricus* & *Pernoldus* Mutarij & monetarij eo tempore de *Chrembs*, *Sifridus* iudex, *Eberger*, *Hunolt*, *Sifridus* in foro, *Engelfridus Heinr.* *Dux Ortvvinus Vorsprech*, *Leupoldus VVechsler*, *Hermannus Vauh*, *Meinhardus* & pater eius *Pitrolfus*, *Aiglo*, *Sigmarus* de *Steine*, *Vlr: Strudel*, *Vto Ekhargus*, *Gerungus Rapoto Vngesmach*, *Albero Munt*, *Aeschvvinus Marquardus* Vinitor, *Heinr. Zugelinch*, *Heinr. Mutter*, *Albohus Fridericus*. Acta sunt hęc anno Dominicæ incarnationis M.C.XCVI. Indictione XIV. In Castro *Chivve* VIII. Cal. Aprilis, regnante Domino *Heinrico* inuictissimo *Romanorum* Imperatore & semper Augusto, anno Imperij eius VI. In nomine Domini feliciter Amen.

De Muta & Thelon. per terram *Austriæ.*

OMnibus Christianis expedit præcipuè his quos Deus Principes populorum voluit & iudices fideles qui per eum regnant & saluari desiderant, bonæ conuersationis homines & loca pia ac venerabilia summo affectu & deuoto patrocinio beneficiis amplecti & aures benignitatis nostræ iustis postulationibus illorum accommodare: ea propter accidit quod Dominus *Gerungus* venerabilis & dilectus noster Præpositus in *Osterhouen* cum fratribus inibi Deo famulantibus accedentes præsentiam nostram iugiter nos rogauerunt quatenus respectu Dei pro salute nostra & redemptione patris nostri qui eis nocuerat in expeditionibus suis & omnium parentum suorum ad augmẽtum quotidiani seruitij Dei iustitiam nostram quæ *Muta* dicitur in nauibus victualia eorum portantib. remitteremus sperantes quod communionem orationum eorum habeamus hanc autem gratiam & iustitiam consilio & conniuentia fidelium ministerialiũ nostrorum prefato loco contulimus & impressione sigilli nostri muniri & confirmari præcepimus, vt ratum & inconuulsum perpetualiter maneat, testimonio omnium infra descriptorum corroboremus. *Wolfkerus* Episcopus: *Patauien:* cuius petitione & suffragio hoc beneficium consecuti sumus. *VVernherus* de *Griezpach*, *Chrasto* de *Anzeinspach*, *Albertus* de *Khamb* *Rapoto* de *Steine*, *Hadmarus* de *Chunrig*. *VVeichardus Dapifer* de *Seueld*, *VVeichardus* de *Hebingen*, *Eisenricus* de *Annedorff*, *Hugo* de *Peravve*, *Ortolfus* de *Azenpurck*. *Otto* & frater eius *Adloldus Hartungus* de *Chiavve*, *Otto* de *Puchperch*, *Chalhohus* de *Michsavve*, *Otto* de *Porsenprunne*, *Fridericus Pipnaph*. *Otto* de *Radenprunne*, *Chalhohus* & frater eius *Pilgrimus*, & filius eiusdem *Albero* de *Mulbach*: *Vlricus Glokenz*. *Gerhardus* de *Steine* *Heinr.* de *Cheisavve*, *Hugo* & filius eius *Heinr.* de *Molandestorff*, *Tiemo Gevveldel*, *Dietmarus* de *Liechtensteine*, *Poppo* de *Parnekk*, *Heinr. Leteshart* de *Chrembs*, *Sifridus Iudex*, *Eberger*

Hunoldus. *Sifridus* in foro, *Engelfridus Heinr.* cognomine *Dux*, *Ortvvinus* pro locutor, *Leupoldus Wechslr*, *Hermannus Vauch*, *Eberger*. *Meinhardus* & pater eius *Pittrolfus*, *Aigilo*, *Sigmarus* de *Stein*, *Vlricus Strudel*, *Vto Ekhardus Gerungus Rapoto Vngefmach*, *Albero Munt Aeschvvein Marquardus Vinitor*, *Heinr*, *Zuglinch*, *Heinr*. *Muter*, *Albhohus Rudolfus Stinch*, *Fridericus*. Acta sunt hæc VIII. Kln. Aprilis anno ab incarnatione Domini M.C.XCVI. Indictione XIV. regnante inuictissimo Romanorum augusto *Heinr*: anno autem Imperij eius VI.

De sylua *Hasenpach* vsque *Reintal* infra *Schaidvveg*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Tiemo* Dei gratia *Baben*: Ecclesiæ humil. Eps Remunerationis Dominicę nos amonet intuitus & hortatur, quemadmodū & compassio naturæ inducit, vt eos qui nullo seu mediocri aut minus sufficienti, fulciuntur aminiculo, dum tamen facultas suppetat, in suis comoditatib. studeamus promouere, præsertim cum ad promerendam promisse nobis proprie gloriam si per nos promoti fuerint hoc nobis non dubitemus ad profectum mercedis æternæ profuturum. Notum ergò esse desideramus tàm præsentis ætatis quam successuræ posteritatis vniuersis Christi fidelibus, quod nos considerata in Monasterio nostro Osterhouen lignorum penuria portionem quondam sylnę nostrę memorato cœnobio adiacentem, & nobis minus vtilem Beatæ *Margareta*, Virg & M. in perpetuitatem & vsum perpetuum fratrum ac sororum in diuinis obsequijs die noctuque inibi desudantium instinctu diuino iuste & legitime contulimus, hoc tamen inducentes, vt in posterum oīum prædecessorum ac successorum nostrorum, nostræque paruitatis memoria ibi haberetur. limites tamen huius donationis, sic distrinximus à Valle *Hasenpach*, sicut diuidit via quæ dicitur *Schaidenvvech*, vsque ad locum qui *Rintal*. dicitur. Hoc itaq; factum nostrum si quis infringere seu violare attemptauerit anathema sit, & cum maledictis igne torqueatur æterno. Sed vt firmū & inuiolabile permaneat, sigilli nostri munimine constituimus roborari. Hui⁹ rei testes sunt *Chunr*, vener: Abbas de *VVindberg*, *Goteboldus*, *Chunr*. Capellani. *Poppo Eschvv*, *Coteboldus* de *Osterhouen*, *Altmannus* de *Helgersperg*, *Rapoto* & *Dietricus* de *Pöding*, *Eberhardus* & *Chalhohus* de *VVinzer*, *Rudider* de *Ebering Evvinus* de *Zeidlarn*, *Ezelo* de *Aming* Datum anno Dominicæ incarnationis M.C.XCVIII. Acta sunt hęc petitione & interuentu Domini *Gerungi* venerabilis Præpositi *Osterhouen* Cenobij.

De Muta & Thelon. in *Austria*.

IN nominę sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Leupoldus* Dei gratia Dux *Austria* & *Styriæ*, omnibus Christi fidelibus salutem in perpetuum. Pater noster Beatæ memoriæ Dux *Leupoldus* damnum quod in itinere cum *Ortenburch* obsideret Ecclesiæ in *Ostenhouen* ac fratribus intulit, ipsis in aliquo recompensare cupiens in extremis pia suis amonitione instruct⁹ filio suo beatę memoriæ fratri nostro Duci *Friderico* commisit, vt id ipsum quod morte præoccupatus facere non potuit, frater noster loco sui prosequeretur, frater igitur noster pro remedio patris nostri præfatæ Ecclesiæ ac fratribus donauit vt bona ipsorum vbique apud thelonea siue mutas suas absque vectigali & eo quod dicitur Fürfart & penitus absque omni iuris persolutione libere tàm per terram quam per aquam ducerentur, eis super hoc priuilegij sui cautelam impendens. Nos itaque parentum ac prædecessorum nostrorum in bene actis vestigia sequi cupientes pro salute animæ patris & fratris nostri, nec non & nostræ prædictis fratrib. hoc ipsū donam⁹, videlicet *Mutā* & *Fürfart* & præsenti pagina sigilliq; nostri impressione subscriptioneq; testiū, quorū nomina sunt hęc id ipsū eis, cōfirmamus.

mus. Capellani *Chun.* & *Wolfgangus Chrafto* de *AmtZinpach Wernhardus* de *Schavvberch*, *Walchuno* de *Griezpach Weichardus Dapifer* de *Seueld*, *Heidenr.* de *Gors Otto* de *Haselavve*, *Pilgrinus* de *Svvartzenavve* & frater suus *Ortolfus*, *Otto* de *Stayze*, *Dietmarus* de *Charnbrunne*, *Hartnidus* de *Orte*, *Erchengerus* de *Zandeset*, *Vlr.* de *Stubenberch Otto* de *Chrems*, officiales *Herbordus* & *Dietmarus*. Datum per manus *Vlrici* apud *Pladling* super *Tsermos*, Anno incarnationis Dominicæ M. C. XCVIII. XVI. Kln. Septemb.

De Huba *Zeidlarn*.

IN nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis Amen. *Ekbertus* Dei gratia *Babenberg.* Ecclesiæ electus, omnibus Christi fidelibus salutem in perpetuum. Decet omnes quos ad spiritualis regiminis apicē diuina gratia voluit sublimare bonis justisq; petitionibus aurem suæ clementiæ non auertere, votisque piis ac superna inspiratione conceptis desideriis libenter annuere. Vnde petitionem dilecti nostri Præpositi *Gerungi*, & fratrum in *Osterhouen* justam attendentes, bonæ voluntatis amplitudine exaudiuimus, & quod à prædecessore nostro felicis memoriæ *Chunrado Babenberg.* Ecclesiæ electo acceptum possederunt, nosque eisdem fratribus meritis sanctorum duplicia recepturi contradidimus, magnum non judicantes, si carnalia nostra eis seminemus, vt eorum spiritualia metamus, vt ex æqualitate in præsenti tempore nostra abuntantia illorum inopiam suppleat, vt & illorum abuntantia nostræ inopiæ sit supplementum. Igitur Hubā vnā in *Zeidlarn* sitam, quā *Rugerus* de *Ebring* quondā in beneficio habuit, prædecessoriq; nostro hoc pacto, vt eisdem fratribus traderetur resignauit. Nos quoq; fratribus supradictis omnis justitiæ plenitudinem confirmauimus. Vt autem hęc largitatis nostræ donatio vsibus prædictorum fratrum in *Osterhouen* firma in reliquum permaneat, scriptura paginæ hujus firmamus, & ad indicium stabilitatis sigilli nostri impressione muniuimus, cum testimonio, consensu, & fauore eorum qui præsentes aderant. De Dominis Cathedralibus, de Capellanis & ministerialibus nostris, quorum hæc nomina sunt. De maiori Ecclesia Dominus *Gundelhohus* Decanus, *Syboto* Archipresb. *Gotfridus* & *Hertnidus* Canonici de titulo S. *Stephani* in *Babenvverch*. *Gotpoldus* & *Leupoldus* frater eius, Canonici de titulo S. *Iacobi Purchardus* Sacerdos & Canonicus. De ministerialibus nostris *Otto* de *Sletten*. *Marquardus Slich*. *Chalhohus* de *Wintzer*, *Dietricus* de *Poding*. Acta sunt hęc anno incarnationis Dominicæ M. CC. III. coram altari S. *Iohannis Baptistæ*, primo anno electionis Domini *Ekperti* in Episcopatum, V. Kln. Octob.

Anniuersarium *Reinoldi* de *Perndorf* cum matre.

VNiuersis tàm præsentibus quàm futuris, præsens scriptum intuentibus. Præpositus *Osterh.* totusq; eiusdem loci Conuentus orationes in Domino. In libro scriptum monstratur Machabæorum, quod pro defunctis sit res exorare salubris, quod bene *Reinoldus* vir prudens præmeditatus obtinuit precibus, quod in hoc consensimus eius ipsius vt matris obitus per nos recolatur officio pleno diuino quolibet anno, sed per Conuentum deuotius vt peragatur, quatuor ipse libras nobis offerre probatas dare curauit firmum pro lege notari, dimidia nostris de rebus vt omnibus an. accepta lib. confratrum cedat in vsum, ergo quod intacta maneant, quæ sunt recitata præsentem chartam pręcipimus inde notatam, Ecclesiæ nostræ bulla nostraq; serata. Testes autem huius rei sumus nos Prępositus, C. Prior. S. Subprior. H. Senior. H. Cellarius, *Gozberch. Rehus*, *Dietpoldus Wal*, *Wil*, *Ebus*. *Vl.* Sacerdotes. *Vl.* H. Dyaconi, *Frid.* H. Subdyaco. & alij quam plures familiares nostri.

De seruitio in Cœna Domini.

AD memoriam posterum transmittimus, qualiter homo nobilis *Dietricus* de *Attenperg* contulit huic Ecclesiæ XX. lib. argenti spe mercedis æternæ. Hac videlicet ratione & conditione, vt annuatim in Cœna Domini pro remedio animæ suæ plenariè toti congregationi seruiatur. Sumptus autem seruitij huius de curte nostra *Lintzing* & III. Sol. de curte *Oberndorf* colligatur. Facta sunt hæc præsidente huic loco Præposito Domino *Gerungo*, anno administrationis eius quarto, anno autem ab incarnatione Domini Mill. CC.XXIV. factum est cum omni diligentia, promouit frater *Heinr. Suvverpir.*

De Parochia in *Osterhouen* & filiabus.

EKbertus Dei gratia *Babenberg.* Episcopus. Vniuersis fidelibus salutem. Quanto deuotio religiosorum virorum studiosius mandatis diuinis inhæret, & creatori suo per opera sanctæ conuersationis intendit, tanto humani generis inimicus ad turbationem eorum suę fraudis malignitate laborat, & variis modis eis præstat materiam litigandi, vt sic ipsos retrahat à præposito quod jam inceperunt. Hinc est quod nos volumus Ecclesiæ in *Osterhouen* quæ ad nos ratione juris patronatus spectare dinoscitur inposterum prouidere ne falsitas veritati possit præjudicare, aut iniquitas prꝗualere æquitati. Vniuersitati vestræ volumus constare protestantes, quod dicta Ecclesia cum omnibus filiabus suis pleno jure ad fratres Deo ibidem militantes spectare & pertinere cognoscitur. Ne autem super huiusmodi protestatione aliquo modo possit dubitari, & vt fratribus jus eorum saluum permaneat, pręsentem paginam sygilli nostri munimine roboramus, Anno ab incarnatione M.CC.XXVIII.

De Aduocatia eiusdem per Episcopum *Babenbergen.*

OMnibus Christi fidelibus præsentem paginam inspecturis. *Ekbertus* Dei gratia *Babenbergen.* Ecclesiæ Episcop. salutem in Domino. Vniuersitati vestræ patere volumus & constare, quod nos subscriptam priuilegij formam cum sygillis hic annotatis in thesaurario nostro reconditam habemus & conseruatam. *Ludvvicus* Dei gratia Palatinus Comes *Reni*, & Dux *Bauariæ*, omnibus in perpetuum. Quoniam labilis est memoria hominum, ideo ne ea quæ ritè aguntur, postmodum in dubium reuocentur, consueuerunt scripti munimine roborari. Quapropter notum esse cupimus tàm præsentibus quàm futuris, quod venerabilis Dominus noster *Ekbertus Babenberg.* Episcopus nos & *Ottonem* filium nostrum, & omnes hæredes nostros qui nobis jure feodali debent succedere, de feodo *Alrami* & *Alberti* fratrum de *Halt*, quod ab ipsis euicit, & mediante sententia obtinuit, coram rege rationabiliter infeodauit. Hoc pacto interposito quod de eodem feodo nihil infeodare nec obligare nec vendere, nec aliquo modo obligare debeamus, nec aliquo modo alienare debeamus ab Ecclesia nec possimus. Adiectum fuit præterea quod nos & noster filius & nostri hæredes debeamus esse contenti antiquo jure aduocatiæ, quod per priuilegia vel per seniores terræ illius poterit declarari; & vt hæc in sua firmitate permaneant, præsentem paginam sygillis Serenissimi Domini nostri *Heinrici Rom.* Reg. *Alberti Magdeburg* Archiepiscopi, *Heinr. Winacensis* Episc. *Heinr.* Episc. *Aisteten.* atque nostro nostrique filij *Ottonis* Palatini Comites *Reni*, & *Leupoldi* Ducis *Austriæ* fecimus muniri. Testes autem hi sunt, *Rudolfus* Palatinus Comes de *Teuvving*, *Hermannus* Marchio de *Paden*, *Chunr.* Purgrauius de *Noremberkh*, *Heinr.* Comes de *Otingen*, *Fridericus* de *Trubendingen*, *Dapifer* de *Waltpurch*. *Chunradus Pincerna* de *Wintersteten*, *Chunr.* de *Winsperch*, *Gotfridus* de *Dikkenpach*, *Hertvvicus* de *Hirsperch*, *Leupoldus*

(margin: * *Tubing*)

poldus Pincerna de Vogelsperch, Hademarus de Chunring, & alij quam plures. Acta sunt hæc apud Exzerling, Anno Domini M. CC. XXVIII. primę Indictionis. Et vt his plena fides adhibeatur, pręsentem paginam munimine sygilli nostri roboramus.

Donatio Paroch. *Osterhouen*. cum annexiis.

NOs *Berchtoldus* Dei gratia *Babenbergen.* Episcopus, præsenti scripto protestamur. Nos literas venerabilis patris antecessoris nostri felicis memoriæ *Ekberti* Episcopi vidisse de verbo ad verbum sub hac forma. *Ekbertus* Dei gratia *Babenbergen.* Episcopus vniuersis Christi fidelibus salutem. Quanto deuotio religiosorum virorum studiosius mandatis diuinis intenditur, tanto humani generis inimicus, ad turbationem eorum suæ fraudis malignitate laborat, & varijs modis eis præstat materiam litigandi, vt sic ipsos retrahat à proposito quod jam inceperunt. Hinc est quod nos volumus Ecclesiæ in *Osterhouen* quæ ad nos ratione juris patronatus, spectare dinoscitur in posterum prouidere, ne falsitas veritati possit pręjudicare aut iniquitas præualere ęquitati. Vniuersitati vestræ volumus constare protestantes; quod dicta Ecclesia cum omnibus filiabus suis, nostra & antecessorum nostrorum largitione pleno jure ad fratres Deo ibidem militantes, spectare & pertinere cognoscitur. Ne autem super hujusmodi protestatione aliquomodo possit dubitari, & vt fratribus jus eorum saluum permaneat, præsentem paginam sygilli nostri munimine roboramus. Anno ab incarnatione Domini M. CC. XVIII.

Protestatio litis de Ecclesia in *Chassen*.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi Amen. Nos *Vlricus* miseratione diuina *Patauien.* Archydiaconus, judex à sede apostolica delegatus. G. eadem miseratione Decanus apud sanct. *Nicolaum* in *Patau.* Iudex subdelegatus omnibus hanc paginam inspecturis, salutem in verò salutari. Ad notitiam cupimus peruenire tàm pręsentium quàm futurorum, quod cum nos de mandato apostolico ad querimoniam *Pilgrini* Clerici, venerabilem in Christo fratrem nostrum *Heinr.* Præpositum in *Osterhouen*, *Pataviam* peremptoriè citassemus, & ipse coram nobis die statuto compararet, jam dictus *Pilgrinus* Clericus, petiit à nobis quatenus Præposito & Conuentui in *Osterhouen*, auctoritate qua fungeremur, pręcipere deberemus, vt ipsum P. Clericum Ecclesiam in *Chassen*, ad quam per venerabilem in Christo fratrem nostrum *Popponem Altachensem* Abbatem Episcopo *Patauien.* Dyœcesano ipsorum canonice sicut dicebat fuerat præsentatus quiete & pacifice permitterent possidere. Sed cum jam dicti Præpositus & Conuentus in *Osterhouen* per priuilegia & confirmationes *Patau.* Episcoporum, nec non & per præscriptionem legitimam Ecclesiã in *Chassen*, tàm in temporalibus quàm in spiritualibus ad se pleno jure pertinere parati essent probare, cum etiã jam dictus Abbas *Altach* in judicio coram nobis comparens requisitus à nobis, vtrum se jam dicto P. Clerico præsentatorem in Ecclesia *Chassen* recognosceret respondet quod ipse Conuentus in *Osterhouen* præscripserat impedire nollet vel aliquo modo peturbare. P. Clericus nescimus quo instinctu ductus, vel qua improbatione petitorũ deficere se credebat, vel quia injustitiã à se foueri sciebat, liti & actioni quam aduersus Conuentum in *Osterhouen* intentarat voluntariè cessit nullis prorsus precib. vel illectionibus super cessione hu⁹ interuenientib. reddens ei rescriptũ quod super hoc à sede apostolica obtinuerat. Nos igitur habito super hoc prudentiũ nostrorũ consilio, tum propter recognitionẽ Abbatis

Altachensis.

Altahensis, quam coram nobis fecit Conuentui in *Osterhouen* super jure quod ipsi Osterhouen. habebant in Ecclesia *Chassen*, tamen etiam propter voluntariam cessionem jam dicti P. clerici Conuentum in *Osterhouen* ab obseruatione huius judicij sententialiter absoluimus Ecclesiam in *Chassen* pleno jure tàm in temporalibus quàm spiritualibus adjudicantes eisdem ad quod faciendum id nos prçcipue induxit, qui per autenticum scriptum venerabilis in Christo fratris *Ludvvici* Abbatis in *Aldersbach Cistertiens.* ordinis, cui injunxeramus vt priuilegia *Osterhouen* Ecclesiæ inspiceret nobis constitit Ecclesiam *Chassen* à felicis memoriæ *Reinberto* quondam *Patau.* Episcopo, Conuentui *Osterhouen.* per Concambium fuisse traditam & postmodo à successore suo bonæ memoriç *Chûrado* ejusdem Ecclesiæ Episcopo confirmatam. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini M.CC.XXVIII. XIII. Kln. Iulij in Conuentu majoris Ecclesiæ in *Patauia*. Testes hujus rei sunt P. Abbas *Altahensis* & eius Monachi, *Vlr. Bohemus*, *Wilhalmus* Can. de *Osterhouen*. *Rudolfus* & *Traiboto* Can. *Patau.* *Chunr.* major plebanus, *Eberhardus* de *Veuhtenpach* *Albertus* de *Possenmünster* R. de *Lansdorf.* Clerici verò *Vlr.* plebanus de *Mundsing*. *Chunr.* Scolasticus, *Heinr. Physicus* de *Ebvv*, *Walchün* cognomine *Dyabolus*. *Hartliebus* notarius Episcopi. *Pilgrinus* de *Waltchirchen*, *Richkerus* & *Heinr.* de *Pezenpach* de domo S. *Nycolai* Can. & alij quam plures.

De Muta in *Tekkendorf* & *Maedling*.

Vniuersis præsentem paginam inspecturis. *Albertus* Comes de *Pogen* salutem. Vniuersitati vestræ constare volumus & patere, quod nos fratribus in *Osterhouen* intuitu mercedis diuinæ remittimus & indulgemus, jus quod habemus in rebus ipsorum, quæ deducuntur per comitatum nostrum siue in Danubio siue in Ysara, tàm in viis, quàm in pontibus, tàm in ascensu quàm in descensu, ita quod nihil soluant officiatis nostris. Et vt prædictis fratribus jus eis à nobis collatum saluum permaneat & perpetuum, præsentem paginam munimine sigilli nostri roboramus, transgressoribus eam pœnam infligentes, vt nobis vel ei ad quem jus nostrum deuoluitur quinque libras persoluant. Testes huius rei sunt. *Heinr.* de *Pholingen*, *Rudolfus Reuht*, *Godfridus* de *Schainbach*, *Albertus* de *Erlpach*, *Dietmarus* de *Podingen* & alij quam plures. Data Anno gratiæ Millesi. CC. XXVIII.

De decima *Straubing* & *Ellenpach*.

Ludvvicus Dei gratia Comes Palatinus *Reni* & Dux *Bavvariæ*. Vniuersis Christi fidelibus salut: Vniuersitati vestrç volumus constare & patere, quod nos pro amore Dei Ecclesiæ sanctæ *Margaretæ* in *Osterhouen* contulimus perpetuo decimantes omnium reddituum nostrorum in *Straubing* & *Ellenpach*. Volumus etiam vt prędictæ decimationes non transeant in obligationem vel alienationem, sed prædictis fratribus ejusdem loci semper saluæ permaneant. Et vt ista donatio perpetua sit pręsens scriptum munimine sygilli nostri fecimus roborari. Data sunt hæc anno gratiæ Mill. CC. XXX. in *Ritenpurch*. Testes *Anshelmus* de *Iusting*. *Chunr.* & filius eius ejusdem nominis de *Hohenuelde*. *Pincerna*, *Leutoldus* de *Augia*, & filius eius. *Vlricus* & *Ludvvicus*, *Perchtoldus Pincerna* de *Oze*, & *Heinr.* notarius eius.

Possessiones à Dominis de *Horbach*, sunt sine aduocatia & omni exactione.

Vniuersis Christi fidelibus *Ludvvicus* Dei gratia Comes Palatinus *Reni* Dux *Bavvariæ* salutem. Contra falsam iniquorum assertionem & ne ipsa falsitas præjudicet

præju dicet veritati. Vniuersitati vestræ præsentium auctoritate & in figura judicij finaliter sententiam⁹, quod omnes possessiones tã cultæ quã incultę collatæ Ecclesię sanctæ *Margaretæ* in *Osterhouen*, à *Chunrado* de *Horbach*, & à progenitoribus suis sunt sine jure aduocatiæ, nisi vnicus filius eius *Chunr.* velit ipsas defendere, habito respectu æternæ retributionis, & sine omni honore & onere jure aduocationis. Testes autem nostræ sententię sunt Comes *Heinr* & *Chunr.* de *Mosburch*, Comes *Albertus* de *Pogen*, & *Otto* Comes de *Grünenpach*, & *Hoboldus* de *Nidekke*, *Heinricus* de *Lapide*, *Chunr.* de *Hohenuels*, & *Chunr.* filius ejusdem. *Leutoldus* de *Auvve*, & filij eius *Vlr.* & *Ludvvicus* & alij quam plures. Acta sunt hæc *Lantzhut*, Anno gratiæ M. CC. XXIX. Datum Kln. Martij.

Libertates indultæ Monasterio à sede apostolica.

GRegorius IX. Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis *Heinrico* Præposito in *Osterhouen* sanctæ *Margaretæ*, ejusq; fratrib. tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis inperpetuum. Quotiens à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere ac petentium desiderio congruum suffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam S. *Marg.* in *Osterhouen*, in qua diuino estis obsequio mancipati, sub B Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundum Deum & beati Augustini regulam in eod. loco institutus esse dinoscitur, perpetuus ibidem inuiolabiliter obseruetur. Prçterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona ead. Ecclesia in præsentiarum justè ac canonicè possideat aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum in quo præfata Ecclesia sita est cum omnibus pertinẽtiis suis ac filiabus suis de *Poding*, *Mulheim*, *Chassen*, & decimis earundem, & alias possessiones in pratis, vineis, terris, nemoribus, vsuagiis, pascuis, in bosco & in plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & in omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sanè noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoq; vobis clericos vel laicos, liberos & absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, ac eos absq; contradictione aliqua retinere. Cum autẽ generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis excõmunicatis & interdictis exclusis, non pulsatis campanis subpressa voce diuina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Prohibemus insuper vt nulli fratrum vestrorum, post factam in vestra Ecclesia professionem, fas sit sine sui Præpositi licentia de eodem loco, nisi arctioris religionis obtentu discedere, discedentem verò, absque communi literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Dyœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam & communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine prauitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper vt infra fines parochiæ vestræ, nullus sine assensu Dyœcesani & vestro Capellam seu oratorium construere audeat saluis Priuilegiis Pontificum Romanorum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decreuimus, vt eorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint placuerit, nisi fortè excommunicati

vel

vel interdicti sint, aut etiam publicè vsurarij, nullus obsistat, salua tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas verò ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes quę à laicis detinentur redimendi & legitimè liberandi, de manibus eorum, & ad Ecclesias ad quas pertinent reuocandi, libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte verò te nunc ejusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars majoris & sanioris consilij secundum Deum & beati *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna inposterum sollicitudine prouidere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, vt infra chlausuras locorum seu grangiarum nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus & pręsentis scripti priuilegio communimus. Decreuimus verò vt nulli liceat omninò hominum præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, aut ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & Diœcesani Episcopi Canonica justitia. Si quæ igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertiòue commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se diuino officio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtę subjaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus hic & fructum bonæ actionis & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen. Dat. *Lat.* Kln. April. Indictione II. Anno Domini M. CCC. XXX. Pont. Domini *Greg.* P P. anno I V.

Quod Prælatus est summus Capellanus Ducis. & de decima *Straubing* & *Ellenpach.*

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. *Otto* Dei gratia Palatinus Comes *Reni* & Dux *Bavvariæ.* Vniuersis præsentem paginam inspecturis salutem. Sicut vinculo naturali filius hęres pro debito patris intelligitur esse obligatus, ita videtur pater soluere si filius pro eo fecerit solutionem. Hinc est quod nos vniuersitati vestræ patere volumus & constare, quod respectu æternæ mercedis, & pro eo quod Dominus *Heinr.* sanctæ *Margar.* in *Osterhouen* Præpositus nostro patri suis in necessitatibus cum personæ periculo & dispendio rerum seruitia multiplicia exhibuit fideliter & deuotè prædictam Ecclesiam ea prærogatiua volumus perpetuo gaudere & honore, vt vbicunque locorum fuerimus, qui pro tempore in eadem Ecclesia Præpositus fuerit, omnium Prælatorum, Capellanorum, & Clericorum ipse primus existat & major, & in præsentia nostra faciat alij, qui fretus sua auctoritate impleat, quod ei ab ipso fuerit ordinatum & injunctum. Præterea volumus vt tempore nostræ refectionis propter præsentiam aliquorum Prælatorum cuiuscunque professionis fuerunt locum quem ei assignam us

aſſignamus in latere noſtro non alterando transmutet, & vtenſilia Capellaniæ noſtræ conſeruet, vel faciat Camerarium noſtrum ſubjecto nundero conſeruare, & diſtributio eleemoſinarum noſtrarum juxta diſcretionem prædicti Prælati fiat & ordinetur: ſed qui nobilitas illam legem ſibi præfixit, quod nihil credit præſtitiſſe ſi ſine adjectione conferat & fecerit donationem. Vnde nos liberaliter præfatæ Eccleſię donamus decimationem omnium redditnum noſtrorum in *Strubing*, ſecundum quod continet Patris noſtri inſtrumentum, ſuper eadem donatione confectum. Et volumus vt vbicunque locorum in figura judicij fuerimus ipſe cauſam Eccleſiæ ſuæ prior proſequatur & proponat, & à nobis ante omnes expediatur, & quando contingeret ipſum curiam noſtram intrare ſibi & quatuor euectionibus honeſtè de expenſis noſtris prouideatur. Et vt iſta rata permaneant & inconuulſa preſentem paginam munimine ſigilli noſtri roboramus. Teſtes Comes *Heinr.* de *Moſpurch*, Comes *Otto* de *Grunenpach*, *Chun.* de *Geren*, *Chunr.* de *Hohenuels*. *Sifridus* de *Fraunſperch*, *Chunr.* notarius noſter de *Heidelberch*, & alij quam plures. Acta ſunt hæc *Lantzhut*, Anno gratia M. CC. XXXI. IV. Kln. Nouembris.

De Curia *Entavv*.

ALbertus Comes de *Pogen*, vniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem. Vniuerſitati veſtræ conſtare volumus & patere, quod Eccleſia S. *Margaretæ* in *Oſterhouen*, Marſchalco noſtro nomine *Gebhardo* Curiam ſuam in *Pasking* pro tempore tant. vitæ ſuæ cuſtodiendam locauit, quatenus ipſi Eccleſię ſecundum euentum fructuum annuatim tanquam colonus Domino ſuo exinde reſpondeat, & quando jam dictæ Eccleſiæ placeat ipſum factum poſſit mutare, & Curiam ad ſe reuocare, non obſtante contradictione eiuſdem Marſchalci, vel ejus hæredum. Præterea volumus vos ſcire quod jam ſæpe dicta Eccleſia *Marquardo* diſpenſatori noſtro Curiam ſuam *Entavv*, ad idem jus vel onus locauit. Et vt prædictis fratribus ejusdem Eccleſiæ jus ipſorum ſaluum permaneat & inconvulſum, & ne aliquomodo poſſit de præſcripto facto inpoſterum dubitari, præſentem chartam munimine ſigilli noſtri roboramus. Teſtes *Alramus* de *Chamb*. *Rudolfus Rauto*. *Albertus* de *Erlbach*, *Vlricus* de *Leuvvolfing*, *Heinricus* de *Achaltingen*, *Engeſchalcus* de *Saehſing*, *Eberhardus*, *Vlricus* & *Rudolfus* Sacerdotes prædictæ Eccleſiæ. Acta ſunt hæc *Naternberch* Kln. Iulij, Anno Dn. M. CC. XXXIII.

De Muta in *Vilshouen* à Dominis de *Ortenburch*.

H. Dei gratia Comes de *Ortenburch*. Notum fieri cupimus tàm futuris quàm præſentibus, quod nos pro ſpe & incolumitate ſalutis noſtræ fratribus ſanctæ *Margaretæ* de *Oſterhouen* indulſimus vt ab omni muta & theloneo tàm in aquis quàm in terra liberi ſint apud *Vilshouen* ciuitatem noſtram ſub hac forma vt quidquid de bonis & rebus ejuſdem ſpecialiter tranſeat, nihil ex his nobis aut judici noſtro vel thelonearìo vel cuiquam noſtrorum penitus perſoluatur. Præſens igitur ſcriptum roboratum ſigilli noſtri munimine ipſis conferimus, vt hoc factum noſtrum nunquam poſſit aliqua delere obliuio aut processu temporis à quoquam valeat immutari. Teſtes *Weigandus* de *Kümtingen*. *Heinr.* de *Pomgarten* nobiles. *Ortvvinus* de *Cholberch*, *Richgerus* de *Rotone* *Otto* de *Sturſpach*. *Sygelochus*, *Chalhohus*, *Marquard* fratres *Sakkingij*. *Syboto* de *Zvviglarn*. *Heinr. longus*, *Heinr. perditor*. & alij quam plures. Acta ſunt hæc anno M. CC. XXXVI. Indictione IX. Datum *Vilshou*. XV. Kln. Maij.

Fundatio Ecclesiæ *Slagen.*

RVdigerus Dei gratia *Patau.* Ecclesiæ Episcopus, omnibus tàm præsentibus quàm futuris salutem in eo qui est vera salus. Ad notitiam omnium cupimus peruenire, quod Chalhohus de Valchenstein ministerialis Ecclesiæ nostræ in loco qui vocatur *Slag* fundauit Cœnobium ad honorem Dei & genitricis suæ *Mariæ* cum consensu & voluntate prædecessoris nostri beatæ memoriæ *Wolfkeri* Fundatricem igitur illam filius suus Chunr. in nostra præsentia renouauit, & in hoc mag. roborauit, quod à jure aduocatiæ recessit, & sine omni vtilitate promisit eundem locum ipse & sui successores defendere & injurias proclamare. Præterea partem decimationis, quam in illis bonis habuit, nobis voluntariè resignan. & nos easdem decimas ad petitionem ipsius *Chunr.* tradidimus illi loco. Cœnobium inquam illud Ecclesiam & decimas cum omnibus attinentiis cultis & incultis tàm in *Bavv.* quàm in *Austria*, nos conferimus ac committimus pleno jure, dilecto in Christo fratri nostro Præposito in *Osterhouen* tàm in spiritualibus quàm in temporalibus, vt ipsum regat secundum regulam beati *Augustini* & ordinem *Pramonstrat.* Quicunque ergo Cœnobium illud in captura piscium, succisione arborum, vel qualicunque modo in redditibus suis habitis & habendis indebitè læserit vel damnificauerit malitiosè, idem summam excommunicationis beatorum Apostolorum *Petri* & *Pauli* ac etiam nostram se nouerit incurrisse. Vt autem hæc fundatio permaneat inconuulsa & ne hæredes prędicti *Chunr.* præsumant eam in aliquo aggrauare, nos præsens priuilegium sigillo nostro & Capituli, ac etiam ipsius *Chunr.* & testium subscriptione fecimus communiri. Hi sunt testes: *Chunr* Decanus *Patau. Godfridus* Archidiac. & Thesaurarius, *Chunr* Tumplebanus, *Eberhardus* de *Veubtenpach*, *Rugerus* de *Lonstorf*, *Meingotus* de *Waldecke. Heinr. Zobelinus. Chunr.* Decanus *Ratispon.* & Canonicus *Patau.* Ministeriales Ecclesiæ *Pat. Chunr.* de *Valchenstain, Ortolfus* & *Heinr* fratres de *Waldecke, Pilgrinus* de *Tannberch* & alij quam plures. Dat. *Pat*, anno Dominicæ Incarnationis M.CC. XXXVI.

Tumplebanus. Dom pfarrer.

De Muta & Theolon. in *Austria*.

FRidericus Dei gratia Dux *Austriæ* & *Styriæ* & Dominus *Carniolæ* omnibus inspecturis hanc paginam in perpetuum, solitæ benignitatis affectu opera charitatis quæ felicis recordationis progenitores nostri specialiter pro libertate Ecclesiarum quarumlibet quæ in nostro dominio sunt constitutæ facere dinoscuntur, firmare, conseruare, augmentare pariter cupientes, tenore pręsentium notum fieri volumus vniuersis quod non solum ex instrumento & non immerito inclinamur ad singula conseruanda quæ vel compensando aut de mera liberalitate dicti progenitores nostri quomodolibet fecisse videntur assurgimus cum affectu verum etiam diuinitus stimulati singulis ecclesiis de gratia speciali nostris temporibus taliter adesse volumus & prodesse vt & nos ex his & aliis quæ fecerimus Domino inspirante mereamur fieri participes regni Dei pensatis igitur præmissis feliciter atque digne fratribus Ecclesiæ in Osterhouen fauorabiliter indulgemus, vt singulis annis omnia victualia sua tàm per aquam quam per terram nostram ad Cœnobium suum libere ducere debeant, sine omni theloneo atque muta: vt autem hujusmodi gratia fratribus & dictæ Ecclesiæ per nos facta perpetuo debeat conseruari, pręsentem paginam in euidens testimonium sigilli nostri munimine jussimus roborari. Acta sunt hæc *Pat*, Anno Domini M.CC.XLI. pridie Kln. Martij.

De

De Muta & Theolon. in *Austria*.

FRidericus Dei gratia Dux *Austriæ* & *Styriæ*, & Dominus *Carn.* omnibus hanc literam inspecturis in perpetuum. Cum Ecclesia in *Osterhouen* à bonę memoriæ Duce *Leupoldo*, atauo nostro occasione quondam obsidionis Castri in *Ortenburch* læsa fuerit plurimum & grauata in recompensationem ejusdem damni ejusdem Ecclesiæ felicis recordationis progenitoris nostri pia deuotione duxerunt indulgendum vt omnia victualia sua vbique apud thelonea siue mutas suas absque vectigali & eo quod **Furuart** vulgariter appellatur gaudere debeant libero transitu & securo. Nos eorundem prædecessorum nostrorum inhærere vestigiis cupientes id ipsum jus pro Deo omnipotentis reuerentia memoratæ Ecclesiæ duximus concedendum. Vt autem hęc concessionis nostræ gratia debeat inuiolabiliter obseruari, præsens scriptum sigilli nostri charactere roboratum sępefatæ Ecclesię mandauimus assignari. Datum in *Chrems* per manus magistri *Vlrici* de *Chirnperch* Prothonotarij, Anno Domini M. CC. XLI. VII. Idus Martij, XIV. Indict.

De domo in *Patauia*.

RVdigerus Dei gratia *Patauien* Episcopus in perpetuum. Ne rebus gestis procedente tempore periculosa obliuione valeat derogari, ea quæ aguntur solent commendari, scripti memoriæ ad cautelam. Hinc est quod notum esse cupimus, tàm præsentibus quàm futuris, quod cum *Otto* dictus *Chlosner* fidelis noster ciuis *Patau.* Ecclesiæ & Conuentui in *Osterhouen* pro remedio animæ suæ & Irmgardis vxoris suæ & progenitorum eorundem, & vt ipsorum anniuersarius in festo *Osvvaldi*, annis singulis celebretur in præsentia nostra & ciuium nostrorum domum suam in qua *Sifridus* de *Osterhouen* habitauit hactenus tradidisset, pariter & donasset perpetuo possidendam. Petiuit autem à nobis idem Conuentus & dictus *Otto* vt dictam domus pręfatæ collationem nostris dignaremur litteris confirmare. Nos ergo justis eorum petitionibus satisfacere cupientes, auctoritate nostra donationem eandem duximus confirmare: vt autem dictæ donationis confirmationi nequeat per alicuius friuolam malitiam inposterum obuiari, præsentem paginam cum sygilli nostri appensione & testium subscriptione fecimus communiri. Testes autem hi: *Engelschalcus, Chunr. Setzer, Metfridus. Chunr.* filius *Perhardi Duringus Sartor, Sifridus* de *Osterhouen*, & *Leupoldus* filius eius, *Purchkardus Ekkericus* & alij quam plures. Dat. *Patau.* anno Domini M. CC. XLI. XII. Kln. April. Indictione XIV.

Item de Curia *Pasching*.

OMnia quæ aguntur in tempore ne labantur cum tempore scripturarum serie solent perennari. Hinc est quod nos *Heinricus* dictus de *Osterhouen* Prępositus, & ipsius loci Capitulum, posteritati nostræ præsenti scripto mandare curamus, quod querimonia inter nos & ministeriales dictos de *Steinberckh*, *Albertum* videl: & *Perchtoldum, Wernhardum* & *Chunradum*, & ipsorum Patrem *Perchtoldum* piæ memorię à multis retroactis temporibus semper interminata permansit. Tandem verò dicta causa à venerabilibus de superiori *Altach* & de *Wimberg* Abbatibus vtriusque partis arbitris taliter diffinita est, vt nos jam dictis militibus de *Steinberch* X. lib. Ratisp. probatę monetę persolueremus, & ipsi sæpedicti ministeriales intuitu Dei & pro remedio patris ipsorum prædium in *Paschingen* Ecclesiæ nostrę quiete possidendum contraderent. Vt autem ista quæ pręlibata sunt firma & rata permaneant. Nos de *Steinberch* fratres, *Albertus*,

Perchtoldus, *Wernhardus* & *Chunradus* confitemur nos abnegasse omne jus proprietatis in prædicto prædio *Pasching* coram venerabilibus de *superiori Altach*, *Vlrico* de *Wimberg* Abbatibus in Cœnobio *Wimberg* astantibus Priore *Heinrico* & superiore *Rudolfo*, & aliis ipsius loci fratribus. In testimonium verò supradictæ firmitatis præsentem schedulam prædictorum Abbatum fecimus sigillo muniri. Huius rei Testes sunt *Ludvvicus* miles de *Eroltesueld*, *Heinr.* de *Tüscheldorf* & frater suus, *Rupertus*. *Chunr.* dictus *Patruus*, *Rugerus Preco*. *Rugerus Faber*, & alij quam plures. Acta sunt hæc anno gratiæ M. CC. XLIII. Indictione secunda.

Ne aliquis nos conueniat in Iudicio prouinciali, sed in Camera Ducis.

OTto Dei gratia Palatinus Comes *Reni*, Dux *Bavvariæ* omnibus præsens scriptum intuentibus judicibus ac officialibus suis gratiam suam. Noueritis nos propter petitionem venerabilis Præpositi & Collegij sui *Osterhouen*, ob reuerentiam diuinę remunerationis, principaliter Ecclesiam ipsorum talem gratiam fecisse, videlicet vt nullus vestrum de possessionib⁹ ipsorum quasi decem aut XX. annis vel amplius inquieta duxerunt possessione judicium faciat alicui querelanti. Personaliter namque de ipsis ac eis attinentibus justitiæ vniuersis proponimus facere complementum. Ne igitur aliquis vestrum eidem gratiæ audeat in contrarium venire, pręsentem chartam ipsis dedimus in testimonium sigilli nostri vigore communitam. Acta sunt hæc Anno Domini M. CC. XLV. XII. Kln. Iun. Indictione tertia.

De Muta & Theolon per totam terram *Bauariæ*.

NOs *Otto* Dei gratia Comes Palatinus *Reni* Dux *Bavvariæ*, vniuersis pręsenti scripto declaramus, quod dilectis venerabilibus Præposito & Capitulo de *Osterhouen* gratiam fecimus specialem. Videlicet vt in mutis nostris vel Theloneis ammodo nulla thelonea soluant, & illæsa ipsis attinentia & maxima vinum de *Austria* ipsis transportandum in aquis & in terris sine exactione emolumento traduci permittantur. Ne autem aliquis præsumptuosus eandem gratiam ipsis liberè concessam audeat violare, sub obtentu gratiæ nostræ inhibemus, pręsens scriptum sigillo nostro munitum eisdem assignantes. Acta sunt hęc Anno Domini M. CC. XLVI. VI. Kln. Iulij, indictione quarta.

De duabus Hubis.

IN nomine Domini Amen. *Heinricus* Dei gratia *Babenberg*. Episcopus. Vniuersis præsentes literas inspecturis in perpetuum. Quoniam labilis est memoria hominum gestæ rei, notitiam scripturę testimonio duximus commendandam, ne in recidiuæ contentionis scrupulum relabantur. Nouerit igitur tàm præsentium ętas, quàm futurorum posteritas, quod prædecessor noster Venerabil. Episcopus *Ekbertus* bonæ memoriæ mansum nostrum in *Osterhouen*, quondam fratris *Wipotonis* hęreditarium, quem Magister *Petrus Valkenarius* post eundem tenuit, Præposito & Conuentui in *Osterhouen* pro seruitiis & donis, quę ab eis receperat, contulit eo jure, vt censum, statutū & seruitia debita sicut & cæteri domestici, de ipso persoluere debeant annuatim. Vnde considerantes grata obsequia & deuotionem quæ dictus Præpositus & Conuentus prædecessoribus nostris & nobis exhibuerant, & in antea poterunt exhibere, gratiam eis factam in eodem manso, auctoritate pręsentium & sigilli nostri munimine, cum subscriptione

ſcriptione teſtium communimus, confirmamus. Teſtes autem ſunt hi: *Hermannus* Abbas de *Altach, Albertus* Abbas de *Metemen. Heinr.* Præpoſitus *veteris Capellæ Ratiſbon.* Canonicus noſter *Rudlibus*, Præpoſitus in *Rinichna, Werinhardus* de *Vttendorf. Purchkardus* de *Weier. Ludvvicus* de *Hageuavve*, *Wolframus* Pincerna noſter de *Reut, Gebhardus* de *Veltbach, Albertus* de *Gneiſſing. Chunr Zvvikauf*, & alij quam plures. Datum anno Domini M. C C. X L I X. Indictione V I I. menſe Martij, Pontificatus noſtri anno quarto.

Littera *Chotvvicen.* de decima vinearum.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis amen. *Heinr.* Dei gratia *Chotvvicen.*, hanc litteram inſpecturis, ſalutem in perpetuum. Diſcretorum virorum prouidentia ea quæ ipſos aguntur in tempore, ne per obliuionem humanam à memoria ſimul labantur cum tempore ſcriptis prouidit, ac proborum virorum teſtimonio confirmare, quorum nos veſtigia obſeruantes omnibus innoteſcimus hanc literam inſpecturis, quod venerabilis Præpoſitus & Conuentus de *Oſterhouen* prædeceſſorum noſtrorum temporibus vtriusque Eccleſiæ conſiderata vtilitate curiam ſuam apud *Chrems* cum omnibus attinentiis vinetis & agris à decimis nobis inde prouenire taliter exemerunt quod villa quę ſuperior dicitur *Vuthavv* noſtræ Eccleſiæ contulerunt in recompenſationem prædictarum decimarum perpetuo poſſidendam, ita tamen vt dimidia carra vini nobis de prælibata curia annis ſingulis perſoluatur, nosque ipſis in æquipollentia curiam villicariam addidimus apud *Teizz* liberaliter poſſidendam. Ne autem ſuper his prętextu alicuius venditionis ſeu obligationis noſtrarum decimarum prædictæ Curiæ de *Oſterhouen* ſuper libertate ſuæ emptionis calumnia ſeu quæſtio ammodo oriatur, ſed hic tractatus à noſtris prædeceſſoribus ſolemniter factus perpetuò robur obtineat firmitatis ipſum tenore & auctoritate præſentium renouamus ac perhenniter confirmamus ſygilli noſtri atque Conuentus characterem apponentes. Teſtibus etiam qui huic publicationi & renouationi intererant ſubnotatis, qui ſunt *Irnfridus* Decanus *Chrems. Hertnidus* Sac. *Albero Winceler, Chunr.* Sac. de *Pruſing. Perchtoldus Trauernius. Meinhardus* de *Lapide, Chunr. Seuelder. Ratiſpon.* Senior. *Hayſtolfus Groſſus*, *Otto* filius *Haiſtolfi Hecunbo, Meinhardus* de *Camera, Waltherus Moderſtoch* & alij quam plures. Actum in *Stayn*, anno Domini M. C C. L I. Indictionis decimæ.

Item de Muta & Thelon. per terram *Auſtriæ.*

OTakhrus Dei gratia Dux *Auſtriæ* & *Styriæ* & Marchio *Morauiæ*, vniuerſis literam hanc inſpecturis ſalutem in perpetuum. Cum Eccleſia in *Oſterhouen* à bonæ memorię Duce *Leupoldo* atauo Illuſtri quondam Ducis *Auſtriæ Friderici* occaſione quondam obſidionis Caſtri in *Ortenburch* læſa fuerit plurimum & grauata, in recompenſationem ejuſdem damni eidem eccleſiæ felicis recordationis principes memorati pia deuotione duxerint injungendum, vt omnia victualia ſua vbique apud thelonea ſua ſiue mutas ſuas absque vectigali & eo quod vulgariter Fürfart appellatur gaudere debeant libero tranſitu & ſecuro. Nos in eorundem principum inhærere veſtigiis id ipſum jus pro Dei omnipotentis reuerentia memoratæ Eccleſiæ liberaliter ducimus concedendum. Vt autem hæc conceſſionis noſtræ gratia debeat inuiolabiliter obſeruari, præſens ſcriptum ſigilli noſtri charactere roboratum ſæpefatæ Eccleſiæ mandauimus aſſignan-

quod in Muta nostra *Vilshouen*, vinum ipsorum sine exactione liberum habeant transitum & securum siue per terram transeat vel per aquam. Vt autem talis nostra donatio ipsis permaneat inconuulsa, præsentem litteram cum sigillo nostro roboratam ipsis in testimonium tradimus & donamus. Acta sunt hæc in *Osterhouen*, anno Domini, M.CC.LVI, IV. Idus Decembris.

Relaxatio maioris & minuti seruitij per quatuor annos.

BErchtoldus Dei gratia *Babenberg*. Episcopus. Vniuersis præsens scriptum inspecturis salutem in Domino. Quia viri venerabiles fratres Monasterij in *Osterhouen*. nobiscum & cum nostris fecerunt expensas sumptuosas. Nos ad recompensationem ipsis fratribus faciendam concessimus eis vt duos mansus de quibus pensionem seu censum annuum nobis soluunt teneant, à festo Natiuitatis Domini nunc instanti per quatuor annos continuos ab omni censu, pensione & seruitio maiori & minori, liberos & quietos. Quibus annis peractis soluant pensionem & seruitium maius. A minori verò seruitio perpetuo sint quieti. In cuius rei testimonium præsens scriptum ei dedimus nostri sigilli munimine roboratum. Datum *Osterhouen* anno Domini M. CC. LIX. XI. Kalend. Ianuar.

Relaxatio minuti seruitii de duobus hubis.

NOS *Berchtoldus* Dei gratia *Babenbergen*. Episcopus. Tenore præsentium constare volumus vniuersis, quod nos attendentes grata & sumptuosa seruitia, quæ viri religiosi fratres Monasterij in *Osterhouen*, nobis & nostris familiaribus frequenter impendunt. Concedimus ipsis vt de duobus mansis quos sub censu annuo & seruitiis à nobis tenent certis minora seruitia sibi retineant, & ab ipsorum præstatione perpetuo sint immunes, maioribus seruitiis nobis remanentibus in statu debito & consueto. In cuius rei testimonium præsentem paginam eis dedimus nostri sigilli munimine roboratam. Datum anno Domini M.CC.LIX, XI. Kln. Ian.

De annis quibus cessauit Aduocatia.

NOS *Berchtoldus* Dei gratia Episcopus *Babenberg*. Vniuersis tenore præsentium volumus esse notum quod super dissensione quæ inter nos & nobilē virum *Albertum* de *Hals* oriebatur talis ordinatio interuenerit. Primum quidem dictus *Albertus* cessit omni iuri, quod sibi in curte nostra *Mulhaim* vendicabat, & eam nobis dimisit in perpetuum liberam & quietam. Item homines nostros vniuersos, & homines Monasteriorū in *Osterhouen* & in *Aspach* in quibus ipse ius aduocatiæ à nobis tenet, dimisit liberos & quietos ab omnibus hospitalitatis & steurarum incommodis, ac aliis quibuslibet vexationibus. A festo Purificationis proximo per duos annos continuos. sed tamen antiquū & debitum aduocatiæ ius debet percipere ab eisdem. Item nullos de seruis locabit in foro *Osterhouen*, sed & locatos remouebit, præter eos qui proprietatem seu feoda hæreditaria ibi tenent, nec ibidem ii tabernas exercebunt nec alias erunt hominibus nostris graues. Adhuc super iure quod ipse al. dicit se habere in

castro *Ernekk*, & in curtibus nostris *Osterhouen. Amingen* & *Podingen*, si non potest nobiscum amicabiliter concordare iuris sententiam postulabimus nos vtrinque. Item nullus de suis castellanis, seruis aut hominibus ipsum pignorabit, occasione alicuius debiti bonis nostris, sed si factum fuerit continuo sine dispẽdio faciet emendari. Curabit etiam bona fide quod nullus extraneus ipsum in bonis nostris debeat pignorare. Pro quibus omnibus firmiter obseruandis dedit nobis fideiussores, viros discretos *Heinricum* de *Phölingen*, *Alberonem VVallerium Svvikerum* de *Vorst*, & *Albertum* de *Fuert*: vt si prædicta fuerint in aliquo violata, ipsi infra sex septimanas id faciant emendari. Alioquin si non fuerit emendatũ hi ijdem fideiussores Vilshouẽ intrabunt inde non exituri, donec ducentos lib. Ratispon. nobis soluant, ipsam totius pœnam solut: quotiens infra duos annos præscriptos prædictorum aliquod fuerit violatum. Vt igitur hæc prædicta ipse *Al.* & fideiussores memorati nobis obseruant, dedimus eid. *Al.* gratiam nostram & suis & feodum quod à nobis ab antiquo & sine lite tenet, duxim⁹ conferendũ. Si verò ipse vel fideiussores violauerint hanc concordiã, nobis omnẽ quęstionẽ quã ante compositionẽ habuimus contra ipsum habebim⁹ nobis saluam. In cuius rei testimonium præsens scriptum fieri fecimus, & nostro ac ipsius sigillo iussimus communiri. Hæc etiam omnia firmiter obseruanda dictus *Al.* & fideiussores data fide promiserunt se firmiter seruaturos. Acta sunt hæc ann. Dñi M.CC.LIX. XII. Kln. Ianuarij in Monasterio *Osterhouen*.

Donatio Hubæ in *Holerbach* & dotis sanctę *Crucis*.

NOS *Albertus* de *Hals*, tàm præsentibus quàm futuris præsens scriptum inspicientibus salutem in Domino. Quia propter infirmam hominum memoriam ritè & bene determinata in obliuionem veniunt, & si quandoque vel litigiosa fiunt, vel totaliter pereunt, ne id eueniat in præsenti negotio, placuit ipsum litterarum apicibus perpetuæ memoriæ commendare. Hinc est quod nos ad memoriam reducentes ecclesiam *Osterhouensem* iure aduocatiæ nobis attinẽtem, tum per nos, tum per piæ memoriæ præsentem nostrum *Alramum* de *Hals*, indebitis exactionibus sæpius dampnificatam, tandem super hoc diuino timore & amore concepto, aliquandam dictæ Ecclesiæ cupientes facere satisfactionem, ob præfati dampni restaurationem & perpetuæ à Domino mercedis remunerationem, consilio honestorum virorum habito viris religiosis in sępedicta Ecclesia *Osterhouen*. Deo militantibus tradidimus prædia nostra sita in *Holerbach*, & Ecclesiam nostram in *Mulheim* vtraque super principale S. *Margaretæ* virginis altare solempniter delegantes, ratum habentes vt si nos contigerit in posterum vel vxorem nostram imposterum residere ibidem tantummodo à Sacerdote qui fuerit de consortio fratrum eandem Ecclesiam inofficiari. Vt autẽ talis collatio perpetuam habeat firmitatem, præsentem paginam sygilli nostri munimine roboratam prædictis fratribus assignauimus: Huius rei testibus existentibus & subnotatis Domino *Chunr.* de *Horbach*, *Alberone* dicto *Waller*. *Hartlibo* & *Altmanno* de *Winzer*, *Heinr. Allenchouer*, *Ottone Rege*, *Alberto* de *Fuert*, *Ruperto* de *Perndorf*, *Chunrado* & *Leupoldo* fratribus de *Ekkcharting Ortolfo* de *Weng*, *Friderico* de *VValchsing*, *Ottone* de *Luterbach*, *Helmvvico* de *Fürt*, *Friderico Rabern*, *Ottone Tuschel*, *Eberhardo* fratre suo, *Heinrico* de *Gamhartstorff*, *Leutoldo* de *Heste*, *Dietrico* de *VVilling*, *Bernhardo* de *Perndorff*, *Tyrolfo coquinario*, *Alberto* & *Frid.* de *Ranuels* & aliis quam pluribus. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. CC. LIX. III. Kln Decemb. Indictione tertia.

Dona-

Donatio Ecclesiæ in *Mulhaim*.

NOS *Albertus* de *Hals*. Vniuersis præsentem litteram inspecturis vel audituris, salutem in Domino. Acta mortalium procedente tempore obliuionis incurrerent detrimentum, nisi subueniretur ei studio litterarum. Hinc est quod nos Ecclesiam nostram in *Mulheim* sitam, quam Dominus *Albertus* dictus *Vzo* à parte nostro & à nobis in beneficio habet pro vitæ suæ tempore possidendam, ipso *Alberto* viam vniuersæ carnis ingrediente, tradidimus in proprietatem fratribus in *Osterhouen*, perpetuo possidendam super præmissis præsentem litteram præfatis fratribus assignantes. Datum anno Domini M. CC. LIX. III. Kalend. Decembris, Indictione III. coram his testibus subternotatis *Chunr.* de *Horbach*, *Chunradus* de *Pretze Hartlibo* & *Altmanno* de *VVintzer*, *Fridericus* de *Einzchouen*, *Alberto Oeder*, *Alberto* de *Furt*, *Ottone Rege*, *Chunr.* & *Leupoldo* de *Eckharting*, *Ortolfo* de *VVeng*, *Friderico* de *VValchsing*, *Dietrico* de *Willing*, & aliis quam pluribus testibus idoneis.

Remedium Domini de *Hals*.

NOS *Albertus* dictus de *Hals*, tàm præsentibus quam futuris præsens scriptum inspecturis vel audituris salutem in Domino. Quia propter infirmam hominum memoriam, rite & bene determinata in obliuionem veniunt, & sic quandoque litigiosa fiunt, vel totaliter pereunt, ne id in præsenti negotio eueniat placuit ipsam litteram apicibus perpetuæ memoriæ commendare. Hinc est quod nos ad memoriam reducentes Ecclesiam *Osterhouensem* iure aduocatiæ nobis attinentem tum per nos, tum piȩ memoriæ patrem nostrum *Alramum* de *Hals*, indebitis exactionibus damnificatam; tandem super hoc diuino timore & amore concepto, aliquantam dictæ Ecclesiæ cupientes facere satisfactionem, ob præfati damni restaurationem, & perpetuæ à Domino mercedis remunerationem, consilio honestorum virorum habito viris religiosis in sæpe dicta Ecclesia *Osterhouensi* Deo militantibus tradimus Capellam nostram in *Mulhaim* sitam cũ dotib. eidem Capellȩ attinentibus, scilicet in *Mulhaim* Hubam, in *Wissensing* Hubam, in *VVinchlorn* dimidiam Hubam, in *Walchksing* feodum, quinquaginta soluens denarios super principale S. *Margaretæ* virginis altare solemniter delegantes. Ratum habentes vt si nos contigerit imposterum vel vxorem nostram ibid. residere eandem Capellam tantummodo à sacerdote qui fuerit de eorundem consortio inuestiri. Vt autem talis nostra collatio perpetuam habeat firmitatem, prȩsentem paginam prædictis fratribus sigilli nostri munimine assignauimus roboratam. Huius rei testib. existentib. & subnotatis, Dn. *Chunrado* nobili de *Horbach*, *Alberone* dicto *Waller*, *Hartlibo* & *Altmanno* fratribus de *Wintzer Hein Alnchouer*, *Ottone Rege Alberto* de *Fuert*, *Ruperto* de *Perndorf*, *Chunr.* & *Leupoldo* de *Ekkarting Ortolfo* de *VVeng Friderico* de *Emtzchouen*, *Alberto Oeder*, *Ottone* de *Lauterbach Heivvico* de *Furt*, *Friderico Rabner*, *Ottone Tuschel*, *Eberhardo* fratre suo, *Heinrico* de *Gainhartstorf*, *Leutoldo* de *Heft Dietrico* de *VVilling*, *Bernardo* de *Pirndorff Tyrolfo Osterhouen*, coquinario, *Alberto* & *Friderico* de *Ramuels* & aliis quam pluribus. Acta sunt hæc ann. Domini M. CC. LXII. V. Idus Augusti, Indictione quinta.

Decisio litis in Curia *Amelstorf*.

CVm ea quæ à mortalib. agũtur memoria ipsorũ frequẽtius elabãtur necesse est scripturarum testimonio cõmendare. Nos igitur *Albert9* de *Hals* p̄ prȩsẽs scriptum

ſcriptum tàm præſentibus innoteſcimus, quàm futuris controuerſiam quæ fuit inter venerabilem Præpoſitum & Conuentum in *Oſterhouen* ex vna parte, & *Albertum* incluſum & *Eckhardum* de *Anvvaltſtorff* ex altera parte pro Curia in *Anvvalſtorff* ſita, conſentientibus partibus ad arbitros ipſarum partium, ſcil. *Ortolfo* de *VVeng*, *Chunrado de Ekkarting Alberto* de *Fuert*, *Ruperto* de *Pirndorff*, nobis aſſeſſore exiſtente fore taliter deciſam, vt præfatus Conuentus eiſd. al. incluſo. & E. de *Anvvoltſtoff* sex libras den. perſoluerent quod & fecerunt, & prædicta Curia in eiuſd. Eccleſiæ vſum perpetualiter cum adiacente pomario & triginta den. qui ſingulis annis ipſi E. pro iure ſoluebantur aduocatiæ cederet & propriet. Vt autẽ deciſio & abdicatio curię eiuſd. & coram altari S. *Margaretæ* ab vtroq; ſcil. al. incluſo & & F. de *Anvvaltſtorf* facta firma permaneant, hanc litteram cum ſub annotatis teſtibus, *Alberto* de *Hals*. *Ortolfo* de *VVeng*. *Chunrado* de *Ekkarting*, *Alberto* de *Fuert*, *Ruperto* de *Prindorff*, *Helvvico* de *Fuert*, *Alberto* de *Chloſner*, *Eckhardo* de *Anvvaltſtorff*, *Alberto* & *Heinrico* fratribus de *Rannuels*, *Heinrico* de *Gainhartſtorf*, *Ervvino Otakchero*, *Perchtoldo* de *Steten Chunr*. de *Walchſing*, *Ludvvico* de *Aitenpach*, *Dietmaro* de *Holtzheim Ottone Dietrico* de *Weſterbach*, *Heinrico Annger*, *Geiſelbero Friderico Stuinpfeil Dietmaro Heinrico* de *Lintzing*, *Heinr*, de *Aittenpach*, *Dietrico* de *Willing*, *Heinr. Chregel*, *VVernhardo* de *Weſterbach*, *Heinr*. de *Cell*. *Heinr*. de *Greuendorf*. *VVernhero*, *Pellifice*, *Alberto VVunderdahs*, *Alberto Heinr*. & *VVilhalmo Engelperto* ſeruis eiuſdem Eccleſiæ, & aliis quam pluribus, eidem *Oſterhouen*. Eccleſiæ ſigilli noſtri charactere tradidimus communitam. Acta ſunt hæc anno Domini M.CC.LXII.

Notificatio Domini *Premon:* Abbat. Epiſcopo *Pat*. de Parochia *Oſterhouen*.

Reuerendo patri & chariſſimo Domino in Chriſto, Dei gratia ven: *Pat:* Epiſcopo *Iohan:* eiuſdem patientia *Præmonſtraten*: Abbas, & eiuſdem ordinis abbatum Capitulum generale, ſalutem & cum deuotis orationibus paratam ad beneplacita voluntatẽ cum omni reuerentia & honore. Cũ Eccleſia *Oſterhouen*. veſtræ dioc. aliquas parochiales Eccleſias habeat in veſtra dioc. conſtitutas in quibus Eccleſiis deſeruierunt Canonici Eccleſiæ de *Oſterhouen* per longum tẽpus pacifice & quiete. Paternitati veſtræ attentius ſupplicamus intuitu Dei, & orationum totius ordinis reſpectu ſuſtinere velitis, quod prædicti Canonici dictas Eccleſias parochiales teneant, ſicut fecerunt hactenus & miniſtrent in ipſis, cum iſtud iniurioſum non ſit vobis maximè cum ordini noſtro per priuilegium ſit indultum quod fratres eiuſdem ordinis poſſint deſeruire parochialibus Eccleſiis quarum ius patronatus ad Eccleſias ſuas pertinent in quibus Eccleſiis licitum eſt per Canonicos noſtri ordinis deſeruiri. Datum *Præmonſt*. in Capitulo generali, anno Domini M.CC. LX ſecundo.

Littera ad Epiſcopum *Patauien*. de præſentatione Plebani in *Oſterhouen*.

Reuerendo in Chriſto patri ac Domino, O. Dei gratia *Patau:* Epiſcopo I. eiuſdem patientia *Præmonſtraten*. abbas, & eiuſdem ordinis, abbatum Capitulũ generale ſalutem & orationes in Domino. Nouerit veſtra veneranda paternitas in Eccleſia *Præmonſtraten*. quoddam priuilegium apoſtolicum ordini noſtro indultum haberi. *Clemens* Epiſcopus ſeruus ſeruuorum Dei &c. In quo etiam

etiam priuilegio sequens clausula continetur in hæc verba: In parochialibus etiã Ecclesiis quas habetis liceat vobis quatuor vel tres de Canonicis vestris seu minus ponere, quorum vnum diocœsano Episcopo præsentetis, qui ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus & de ordinis obseruantia debeat respondere. Si qua igitur &c. Nos autem vobis humiliter supplicamus, quatenus ob amorem Dej & ordinis reuerentiam illum de Canonicis Ecclesia *Osterhouen.* quem Abbas & Conuentus eiusdem loci ad curã ipsius parochiæ duxerint præsentandum benigne & liberaliter, admittatis secundum formam priuilegij supradicti. Valeat bene & diu vestra paternitas reuerenda. Dat: *Præmonstrat:* in Capitulo generali, anno Domini M.CC.LXIII.

Relaxatio Iuris Ciuilis in *Mulpeunt* & molendino.

NOtum fiat inspectoribus præsentium vniuersis, quod ego *Ortlibus* de *VVinckel*, Ecclesiæ in *Osterhouen* redditus LX. den. quos de molendino ad candẽ Ecclesiam pertinere in *Chrems* sito, exspectabam iuris ciuilis titulo annuatim pro animæ meę remedio accedente omnium hæredum meorum spontanea voluntate delegaui perpetuo hac spe ductus, quod ratione delegationis prætaxatę non solum inter eorum benefactores me ascribi faciant, immo in curia eorũ Chrems quotiens in eadem me contigerit pernoctare cum ad aptationẽ lignorum ac etiam lectisternorum commodum mihi ordinent & disponant. Vt autem facta pro me delegatio prænotata in æuum permaneat inconuulsa, præsens instrumentum appensione sigilli mei in robur & testimonium euidens est munitum testib. annotatis quorum nomina D. *Irnfridus* Can. *Pat.* Decanᵘˢ *Chremens:* D. *Rapoto*, Dominus *Hermannus*, *Chunr.* Prior, *Sifridus*, *Rudolfus Raechio*, *Volckmarus* fratres Ecclesiæ prænotatę, frater *Chunr.* procurator in *Chrems*. *Chunr.* Notarius Decani *Chremen*, Dominus *Rapoto* de *Valchenberch*, *Wernhardus*, *Ratoldus*. *Ludvvicus* de *VVinckel*. *Gozzo* iudex in *Chrems*, *VValchunus* *VVurko*, *Izaizmannus* *Hervvicus*, *Chunr*, de *Hadrestorff*. *Pilgrimus* in foro ciues *Chremen*. Acta sunt hęc *Chrems*, anno incarnationis verbi M.CC.LXIII. IV. Non. Octobris, præsidente Ecclesiæ in *Osterhouen* venerabili Præposito *Alberto*, Domini *Ottonis* Episcopi venerabilis anno IV.

De redditibus infirmariæ.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, patris & filij & spiritus sancti, Amen. Quia propter infirmam hominum memoriam rite & bene determinata in obliuionẽ veniunt, & sic quandoq; vel totaliter pereunt vel litigiosa fiunt, ne id in præsenti negotio contingat, placuit ipsum litterarum apicibus perpetuę memoriæ commendare. Nos igitur *Chunr.* Dei gratia *Osterhouen.* Ecclesiæ humil. Præpositus, & eiusdem loci Conuentus, notum esse cupimus tam præsentis ætatis, quam successuræ posteritatis omnibus Christi fidelibus, qualiter Deo deuotus Sacerdos, Dominus *Reinoldus* plebanus in *Regen* dilectus ac fidelis Ecclesiæ nostræ amicus, pię deuotionis affectu nouissima sua misericordię cupiens operib. præuenire secundũ dominicã ammonitionem: Estote misericordes: & illud: B. misericordes, quoniã ipsi misericordiã cõsequẽtur. Duas vineas nostras *Wartperch* & *Windleitẽ* penitus incultas & dirutas tali cõditione sibi asciuit recuperãdas, vt tẽporib. suis illarũ vinearũ prouẽtu potiatur, nil inde persoluẽs, nisi q. sibi Dñᵘˢ inspirauerit: ipso aũt reb. humanis excedente ad infirmariã domᵘˢ nostræ quã de nouo instituimus pdictę vineæ pleno iure quo ipse tenuit deuoluãtur. Præ-

tur. Præterea assignauit nobis XXVIII. lib.monetæ Ratisponen. pro comparando prædio quod possit annuatim soluere duas libras quarum sibi dimidia pars, videl. vna lib. cedat, ad infirmariam verò reliqua pertineat, post obitum verò ipsius prædicti redditus ad domum infirmorum plenarie pertinebunt. Nihilominus autem, vt eadem domus necessitatibus fratrum debilium commoda valeat construi, quinque lib. nob. obtulit, petens vt quicquid deliquit misericordiæ operibus expietur. Cæterum perpendens illud, Dum crescunt dona crescit simul ipsa corona. Duas lib. addidit pro comparandis IV. vaccis in caseis, & lacte infirmis & minutis fratribus profuturis. Nos igitur cum desiderijs suis non possemus ad præsens in comparando prædio satisfacere, curiam nostram in Oxigen à prædecessoribus nostris emptam loco præfati prædij tantundem soluentem assignamus eidem donec Deo volente aliud emere valeamus. Attendentes verò tantis redditibus eandem domum difficulter posse subsistere, compassione naturæ inducti, & promissę nobis patrię cupientes gloriam consequi de coñiuentia fratrum nostrorum communi consilio de redditibus claustri ordinauimus atque statuimus per nos & successores nostros singulis annis dari ad eandem domum XII. porcos valentes tria talen. vel eosdem den. & omnem decimationem carnium, tàm intrinsecus quam extrinsecus totius nostræ parochiæ infirmis fratribus ac minutis. secundũ discretionem Prælati eiusdem dom⁹ prouisoris salua ordinis forma statutis temporib. misericorditer profuturã. Ad instantiam verò prædicti Domini *Reinoldi*, frater suus Dominus *Perchtoldus* de *Perndorf*, pro remedio animæ suæ dedit ad eandem domum quoddam prædium in *Chriestorf*, quod soluit annuatim dim. lib. & xenia, & Domina de *Horbach* ordinauit decimam in *Reispach*, quam nobis maritus eius dominus *Chunradus* testatus est dari prædictæ domui mod. tritici censualem, & altilia de eadem Curia profutura. Ne quis igitur successorum nostrorum hanc nostam ordinationem, piamque præfati viri eleemosynam vllo modo audeat violare, sub interminatione extremi iudicij inhibemus. adiungentes vt de præscriptis redditibus anniuersarius patris sui & suus singulis annis quanto honestius cum dimd. lib. poterit celebretur. Vt autem talis nostra ordinatio, & sæpedicti viri procuratio firma & inconuulsa perpetuis temporibus conseruetur. præsens scriptum exinde confectum sigillis talibus: videl. Domini Abbatis de *Wimberg*, & patris abbatis domus nostræ prælati de *Vrsperch*, nec non & nostro & Capituli nostri, ac ipsius plebani de *Regen* iussimus roborari. Acta sunt hæc anno incarnationis Dominicæ M.CC.LXVII. XII. Kal. May. Indictione XI.

Arbitrium inter *Altahen.* & *Osterhouen.*

PER præsens scriptum pateat vniuersis, quod cum homines villę de *Munichdorf.* ex vna parte, & homines villæ de *VVizzensing* ex altera semper in tertio anno tunc videl: quando Campi vtriusq; villæ sibi oppositi sine semine iacent, quod vulgo dicitur Trat/ diuersa iurgia fierent, asserentibus hominibus de *Munichdorff*, quod pratum interiacẽs illis campis tunc deberet ad eorum pascua pertinere. Illis verò hominibus de *VVizzensing* asserentibus, quod ipsi tunc sicut in prioribus duobus annis deberent ipsum pratum ab omnibus pascuis custoditum falcare. Tandem nos *Hermannus* abbas in *Altach*, & *Chunr.* Præpositus in *Osterhouen*, cum consensu venerab. Abbatissæ de *Obernmynster* per literas eius porrecto, ac etiam nobilis vir de *Hals*, bonorum vtriusq; Monasterij in illis partibus aduocatus, cum multitudine, proborum hominum, in prato conuenimus memorato & per arbitrum in sedecim personas ex vtraque parte compromis-

promissum concordauimus tali modo, vt tunc, hoc est in quolibet tertio anno imediate illius prati, quædam pars eius tunc fossis & lapidib. terminate distincta singulis annis custodiri debeat & falcari: illa verò pars prati quæ ab inde versus occidentem extenditur, & illa quæ à prædicto limite vergit ad orientem, tunc quando sicut prædictum est ager vtriusque villæ sine cultura iacent, ad ambarum villarum pascua debeant pertinere. Hoc excepto vel superaddito, vt quando quædam pars agrorum de *VVinzzensing* versus occidentem iacuerit cum cultura, tunc illi homines de *Munichdorf*, vltra stratam publicam cum suis pecoribus pascua nō requirent. Et ne præfati homines de *Munichdorf* & de *VVizzensing*, ad Ecclesias *Altach*, *Osterhouen* & *superius Monasterium* pertinentes, supradictam diffinitionem siue compositionem excedere vel irritare præsumat, sigilla prædictorum Dominorum vid. H. Abbatis de *Altach* & *Chr*. Præpos. de *Osterhouen*, & Abbatissæ *superioris Monasterij Rat*: ac etiam Domini *Alberti* nobilis de *Hals* ad robur & testimonium omnium prædictorum huic paginæ sunt appensa, quorundam nihilominus testium nominibus subnotatis: Testes *Altmannus* de *Winzer Hugo* de *Rotenmann* iudex tunc, *Heinr*. de *Heiming*, *Heinr*. *Gauman*. *Rudigerus Iudex* de *Osterhouē* *Vlr*. & *Gotpoldus* de *Otmaring*, *Heinr*. de *Oetling*. *Leutpold*. *Albard*. & *Paltvvinus* de *Aeming* *VVernhardus* de *Sähsing* *Heinr*. de *Auerbach*, *Eberhardus* de *Mulhaim*, *Chunr*. Official de *Puchouen*, *Egno* villicus de *Monichdorf*, & alij multi. Actū in vigil. S. *Margaretæ*, anno Domini M.CC.LXIX. Amen.

Precarium Hubæ in *VVinkchel*.

OMnibus Christi fidelibus præsentibus pateat, quod quidam Colonus Ecclesiæ *Osterhouen*. Hubam quandam eiusdem Ecclesiæ dictam in *VVinchel* quā hæreditario iure ab Ecclesia possederat irrequisito & inconuulso Conuentu Domino *Rapotoni* de *Ezzenbach* vendidit, quam ille subter eodem iure liberis suis reliquam & ipsi eandem, hubam cuidam *Vlrico* dicto de *Runting* in feodo contulerunt. Verum cum Colonus Ecclesiæ hubam præfatam, nec vendere nec alienare potuisset ab Ecclesia, prædictæ Ecclesiæ rectores tam diu ipsos coram iudicio seculari conuenerunt, donec testibus idoneis comprobauerunt quod præfatus *Vlricus* & dominus *Albero* de *Ezzenbach* quem collatorem sui feodi memorabat, nihil iuris in eadem huba haberent, sed quadam violentia possederunt. Postmodum verò dominus *Rapoto* prædictam Ecclesiam super eadem huba impetiuit, sed mediante consilio domini de *Hals* & aliorum honestorum virorum, hac conditione prædictam causam terminarunt, vt datis XII. solidis præfato *Vlric*. dominus *Rapoto* vna cum hæredibus suis & *Vlr*. cum hæredibus suis omni iuri quod in eadem huba se fatebantur habere penitus renunciarent, quod & fecerunt præsentibus domino de *Hals* & domino *Al*. de *Rotavve* & sigillorum suorum munimine roborantibus abrenunciationem superius memoratam. Ne autem inposterum super prædicta causa Ecclesiæ *Osterhouensi* aliquod scrupulum dubietatis oriatur, præsens scriptū sigillis domini de *Hals* & domini R. de *Ezzenbach*, & Domini Al. de *Rotavve* munitum eidem est Ecclesiæ assignatum. Testes *Fridericus* de *Eglolfsheim* *Leupoldus* de *Ekharting* *Hilprandus Iudex* de *Griezpach*, *Chunr*. de *Poppenperg*, *VVernherus Pincerna*, *Frid*. de *Sigenheim*, *Rugerus VVetzel* & alij quam plures. Acta sunt hæc anno Domini M. CC. LXX. Idus Septemb. Indictione XIIII.

Donatio Curiæ in *Amelstorf.*

NE rerum gestarum labatur memoria, inuenta sunt remedia scripturarum, quæ consueuerunt fragilitatem humani generis æternare. Hinc est quod nos *Berchtoldus* Dei gratia *Babenberg.* Ecclesiæ Episcopus ad notitiam tàm futurorum quam præsentium peruenire cupimus, quod dilectus fidelis noster *Ekkard⁹* de *Ambolstorf*, Curiā sitam in *Ambolstorf*, quam à nobis & à nostra Ecclesia in feodo habuit, præsentibus viris honorabilibus & fide dignis videlicet consanguineo nostro *Alberto* de *Hals*, *Alberto* incluso *Ortolfo* de *Wenge*, rocognoscens ius Præpositi *Dietpoldi* venerabilis & Conuentus in *Osterhouen*, & quod vltra iurium calculum, super processione eiusd. *Chunr. Otto* lib. denar. Ratisp. idē Præposit⁹ dederit recurrens ad propriam conscientiam liberè & voluntariè pro suis peccaminib⁹, super aram S. *Margaretæ* in *Osterhouen*, sine doli scrupulo resignauit, quam resignationem diligentissimè approbabimus indagantes veritatis experientia ita esse. & ob hoc eandem Curiā in *Ambolstorf* Præposito *Chunr.* venerab. in *Osterh.* & Conuentui ibidem contulimus resignationem prælibatam nostri sigilli robore confirmantes. Et vt hæc inconuulsa permaneant atque rata præsentib. litteris testes idoneos duximus inserendos. Qui sunt *Emecho* Decanus Ecclesiæ *Babenbenberg. Iohannes* Decanus de *Muchel* Scholasticus ibidem. *Frid.* de *Weitzmen, Frid.* Custos Ecclesiæ S. *Iacobi* in *Babenberg Wernhardus* nostræ curiæ Capellani & nob. *Pupertus* de *Hertenstein, Vollandus* de *Wissentoitae, Berchtoldus* de *Wkenperge, Chunr. Chrumlimus Vlricus* dapifer noster de *VVeinenstorf, Brumuardus* de *Babenberg* & alij quam plures. Datum apud *Nideraltach*, an. Domini M. CC. LXXVI. in die beati *Remigij*.

Litera Decani *Patauien.*

NOS *VVolfkerus* Dei gratia Decanus Ecclesiæ *Patauien.* tenore præsentiū profitemur quod bonæ memoriæ D. *Albertus* quondam *Osterhouen:* Præpositus de assensu Conuentus sui curiam villicalem in *Prukk* quam olim *Ortlinus* in *Nouo foro* dum viueret præcaria possedit filio eiusdem *Ortlini Vlrico* impletori & vxori suæ *Machtildi* recepta ab ipsis certa pecuniæ quantitate concessit iure precario ad vitæ ipsorum tempora sub conditionibus infra scriptis videlicet quod ipsi annis singulis vitæ suæ nomine seruitij insignum Dominij & proprietatis titulum in Natiuitate beatæ virginis X. sol. Ratisp. mon. persoluant Ecclesiæ *Osterhouē.* sublatisque ipsis ab hac vita, dicta Curia ad Ecclesiam *Osterhouen.* libere reuertatur. Profitemur etiam quod vir honorabilis D. *Vlricus* Abbas Ecclesiæ *Osterhouē:* eundem contractum sub præmissis conditionibus de assensu sui Conuentus coram nobis similiter confirmauit. Vnde ne possit suboriri calumnia rogati à partibus præsentes dedimus literas nostro sigillo munitas. Datum *Patauiæ* anno Domini M. CC. LXXIX. feria V. proxima post Pasca, Amen.

Quod nobis liceat nostras Ecclesias Parochiales inofficiare.

VNiuersis præsentes litteras inspecturis. *Milo* miseratione diuina Suessionensis Ecclesiæ minister humil. salutem in domino. Nouerint vniuersi, quod nos anno Domini M. CC. LXXXIV. die Mercurij post festum beati *Dyonisij* in quodam priuilegio quod sic incipit, *Clemens* Episcopus seruus seruorum DEI, dilectis filiis Abbati *Premonstraten.* Ecclesiæ eiusque fratribus tam præsentibus quam

quam futuris regularem vitam eligentib. apostolicum conuenit adesse præsidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito reuocet, aut robur quod absit sacræ religionis infringat, & infra & sic terminatur. Datum *Lateran.* per manum *Moysi* S. *Romanæ* Ecclesiæ subdyaconi, vicem agentis Cancellarij, Kln. April. Indictione VI. Incarnationis Dominicæ, Anno Domini M. C. LXXXVIII. Pontificatus verò Domini *Clementis* Papę tertij, anno primo. Vidimus inter cętera quandam clausulam contineri quam de verbo ad verbum legimus & diligenter inspeximus, cuius siquidem clausulæ tenor sequitur sub hac forma: In parochialibus autem Ecclesiis quas habetis liceat vobis quatuor vel tres de Canonicis vestris ponere quorum vnum dioecesano Episcopo præsente tis, qui ei de spiritualibus, vobis autem te temporalibus, & ordinis obseruantia debeat respondere.

Litera super decima Papali.

QVia præsentis ætatis negotia consumit obliuio, nisi fidelis scripturæ testimonio roborentur. Ego igitur *Reinhardus* plebanus Ecclesiæ S. *Pauli* in *Patauia* collector decimę à Domino Legato sedis apostolicæ substitutus profiteor omnib. præsentem litteram inspecturis, quod Venerab. Præpositus de *Osterhouen* de redditibus & prouent. computatis omnibus suæ Ecclesiæ totam decimam, videlicet LX. lib. Ratispon. den. & V. lib. Wien. mihi sub iuramento persoluit. In cuius rei testimonium & certitudinem firmiorē præsentem dedi schedulam, mei sigilli munimine roboratam. Dat. *Pat.* anno Domini M CC. LXXXIV. XV. Kln. Aug.

Littera de Curia & censu *Posching.*

NOtum sit omnibus præsentem litteram inspecturis, quod ego *Evverbinus Ederstorfarius*, mihi & meis posteris per XXIII. lib. den Ratisp. apud Dominos meos de *Osterhouen* Curiam in *Posching* sub scripta conditione iure hæreditario comparaui, videl. vt ipsis annis singulis in festo beatæ *Margaretæ* XXXVI. Dn. pro censu soluere, vel saltem infra octauam sequentem nullatenus contraditam, quod si fecerim in duplo dictis Dominis me profiteor obligatum, hoc adiecto, quod si eandem curiam vendere decreuerim, primo ipsos Dominos meos de Osterhouen requirere me promisi, si autem emptionē conducere recusa uerint, cuicunque voluero vendere vel obligare potero Curiam prænotatam. In cuius rei testimonium præsentem litteram mei ac dilecti mei amici *Hugonis* de *Iserhouen* duxi sigillorum prouidentia insigniri. Actum anno Domini M. CC. LXXXIV.

Precarium in der *Avve* iuxta *Champ.*

NOS *Albero* diuina miseratione Ecclesiæ in *Osterhouen* Præpositus & ibidem scire cupimus inspectores præsentium vniuersos quod nos Dn. *Elizabeth Puestinen* cognomine in Dezendorff residenti, & quamquā prius eiusdē duobus filiis, *Hadmaro* videl. & *Hagnoni*, & trib. filiab. *Elyzabeth, Ceciliæ*, & *Scphiæ*, nostrum agrum idem qui *Avve* dicitur, cum suis attinentiis ad dies earundē sex personarum in omnem euentum locauimus sub hac forma, vt in die B. *Cholomanni* nobis duos mod. vnum *Sil.* & vnum *Avv* in Curiam nostrā in *Chremsa* sine omni labore nostro annis singulis inde soluant. Conditionib. his adiectis, quod si tale seruitium

tium duorum modiorum aliquo anno persoluere nobis ausu temerario in die neglexerint memorato, ex tunc prædict⁹ ager in nostram potestatem libere reuertetur. Si verò tale seruitium non temerè, sed impedimento legitimo nobis dare neglexerint suo die, ab illis talis negligentia nostro gratioso arbitrio relinquetur: & vt talis locatio robur obtineat firmitatis super ea, præmemoratis sex personis formauimus præsens scriptum, sigillorum nostrorum robore communitum. Cum testibus præsentibus idoneis & discretis, quorum nomina sunt, D. *VVilhalmus* &c. Datum in *Chremsa*, anno Domini M. CC. LXXXVI. In die vndecim millium Virginum.

De vigiliis & Missis in Capitulo.

QVoniam per varios rerum tumultus emergentes multa ab humana labuntur memoria, necesse est ea quæ ad posteros volumus emanare scripturæ testimonio solidare. Nos igitur *Albertus* Comes de *Hals* cupimus patefieri vniuersis præsentem paginam inspecturis, quod cum Domino *Vlrico*, venerabili Præposito Ecclesiæ *Osterhouen*. de consensu & bona voluntate fratrum eiusdem loci felicem tractatum cooperante spiritu consilij pro eodem commodo & ob salutem & remedium animæ nostræ omniumque parentum nostrorum, tàm succedentium quàm & eorum qui feliciter decesserunt, taliter cum ipsis contraximus, illud Euangelij attendentes: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Vt singulis annis nobis viuentibus vna dierum, quam ad hoc eligerimus sex scaffia. *Landavvensium* mensuræ siue frumenti siue alterius annonæ de qua eodem anno dicti fratres sustentētur, & porcos sex, quemlibet valentem Dn. L X. distribuere pauperibus non omittant, & quidquid de dicta Eleemosyna residuum extiterit, ibidem ad hospitalis domum deportetur, quod ex hoc pauperum indigentia valeat recreari. Fratrum verò consortio altera dimidia carrath vini cum alleciis & ouis cedet singulis annis de suis possessionibus tempore subnotato. Qualibet enim septimana vna dierum quam ipsi adhoc elegerint circa vesperam vigiliæ defunctorum ad sanctum spiritum & sequenti die Missa pro defunctis illic per Conuentus præsentiam persoluentur, nisi magnæ festiuitates, vt sunt hebdomadę Natiuitatis & Resurrectionis Domini, & festū Pentecostes idipsum interceperint. quo facto eodem die fratribus dimidia vrna vini administrabitur, & oua duo cuilibet fratri cum cottidiana præbenda, quæ ex hac collatione nullatenus minuetur. In quadragesima singulis diebus ad Sanctum *Spiritum* conuentus mortuorum vesperas decantabit, cui scil. conuentui quolibet die per totam quadragesimā dimidia vrna vini, & vnū alleç, cuilibet fratri administrabitur cum cottidiana præbenda, quæ ex hoc detrimentum minime patietur. memoratam enim eleemosynā hoc anno & duobus sequentibus, ex parte prout melius potuerint, & in quarto anno ac deinceps singulis annis perpetuo, sicut prælibauimus plenarie & fideliter persoluere non cessabunt. Quapropter præfatis fratribus in recompensationem sæpedictæ Eleemosynæ duas vineas in *Austria* sitas, vnam in *Neunburch*, reliquam in *Chrems* cum omnibus pertinentiis suis requisitis & irrequisitis de nostra iusta proprietate contulim⁹ possidendas ipsas super aram S. *Margaretæ* virginis & martyris publice delegando. Insuper secundum quod ius proprietatis super tali collatione expostulat, à festo sancti *Michaelis* proxime venturo per anni circulum, & tota die sequenti, si quas impetitiones à quibuscunq; hominibus pro dictis vineis passi fuerint pro eis certissime erimus

erimus responsuri. Cęterum dicta eleemosyna in nostrę depositionis die quæ anniuersarius noster erit, pro nostri remedio & omnium parentum nostrorum, & eorum qui suis beneficiis se prædictæ eleemosynæ implicauerit, distribuetur æternaliter ipso die, in quo & Conuentus sicut solitum est in solemnibus anniuarsariis, albo pane, vino, piscibus & ouis consolari debetur. Præterea vt supradictę Eleemosynę consolatio rata sempiternaliter habeatur, compromisimus ex vtraque parte quod quamcunq; viam venerabilis Episcop⁹ *Pat*. Ecclesiæ super eo inuenerit, à nobis & posteris nostris firmiter obseruari. Vt autem hæc collatio felicis Præpositi nostri firma maneat & integra, & ne alicuius temeraria præsumptio eiusdem collationi valeat obuiare, præsens scriptum sigillorum nostrorum munimine duximus communire. Huius verò tractat⁹ testes sunt *Raechvvinus* Prior, *Heinr*. Superior, frater *Walchunus* plebanus, frater *Vlricus Sueuus*, frater *Chunr*. frater *Heinr*. infirmarius, frater *Vlricus* Cantor. frater *Grimoldus* Sacerdotes, frater *Fridericus*, frater *Hervvicus*, frater *Eberhardus* Subdiaconi. Milites autẽ sunt hi. *Herm*. & *Meingotus* dicti *Tsel, Eberhardus* & *Otto* fratres de *Desenheim, Otto Rex, Leutpoldus* de *Ekkchart ing, Tyrolfus* officialis de *Osterhouen. Heinr*. de *Aemingen*. Item de familia Domini de *Hals, Fridericus* de *Eglofshaim, Godfridus Iudex, Albertus* & *Vlricus* fratres de *Fuert, Chunr*. de *Ekcharting, Chunr*. de *Fronstet, Reinoldus* de *Perndorf Eberhardus* de *Prukperch, Eberhardus* Præpositus de *Gottinsdorf, Heinr* & *Fridericus* fratres dicti de *Herantstorff, Heinr. Celler, Gutmannus, Gerbohus* & *Albertus* fratres de *Ranuels Chunr, Tragenreutter, Rugerus* de *Monten, Chunr Notarius*, & alij quam plures. Acta sunt hæc anno incarnatio- Domini Millesimo Ducentesimo LXXXVII, in octauo *Assumptionis* Beatæ *Mariæ* virginis.

De Huba in *Ebring*

NE longinquitate temporis obscuretur conditio originis facta solent hominum scripturæ testimonio roborari, Idcirco Ego *Hervvurgis* relicta Domini *Heinrici* de *VValdekke*, præsentib. confiteor & apertè profiteor, quod hubam sitam in *Ebring*, ad me iure proprietatis pertinentem, Dn. *Vlrico* venerabili Abbati & Conuentui S. *Margar*: in *Osterhouen*. *Pat*. dioc: deliberato consilio tradidi & vendidi pro XII. lib. Ratis. Dn. quorum solutionem & numerationẽ mihi confiteor esse factam renuncians non numeratæ pecuniæ doli mali exceptioni & omni defensioni, per quam de iure scripto vel non scripto posset supradicta venditio retractari. Processit enim dictæ venditionis contractus de voluntate & expresso consensu dilecti filij mei, Domini *Meingoti* Canonici *Pat*. & nepotum meorum qui publice iuri si quod eis in dicta huba videretur competere quomodolibet cesserunt & renunciauerunt in totum liberum venditioni meæ præbentes assensum. Prædictus etiam filius meus dilectus vsque ad annum & & diem prædicto Cœnobio se auctorem & defensorem dictæ hubæ, se constituit contra iniuriantes, & quoslibet inpugnantes dictam hubam de proprietate vel etiam de aduocatione cum libera & exempta ab omni aduocationis sit dicta huba & nobis pro libera assignata. Erit etiam defensor præfatus Dominus *Meingotus* contra quoslibet suos consanguineos dictam hubam quocunque impugnare volentes damna & interesse si quæ emerserint ob hoc dicto Monasterio soluturus. Eodem modo damna & expensas, quæ per extraneos occasione ante dictæ hubę eidem euenirent Monasterio compẽsabit Ad quæ scilicet ad liberum consensum huic venditioni & ad defensionem per annum & diem facien-

dã,&ad solutionẽ damnorum per sigillũ suũ huic appensũ literę de sua voluntate se obligat & astringit. Huic etiam cõtractui bona fide celebrato interfuerunt, frater *Hermannus Gardianus* frater *VVernherus Lector* minorum fratrum, *Heinr. Graeslmus* ciuis *Ratis: VVilhalmus Liebbardus Frid:* de *Osterhouen* & alij quam plures. Placuit etiam partibus præsentem litteram sigillorum magistri *Vlrici* Decani *Ratisp.* Ecclesiæ, & fratris *Heinr.* Custodis fratrum minorum per *Bavvariam* munimine roborari. Acta sunt hęc *Ratispona*, anno Domini M.CC. LXXX. nono. V. Idus Decembris.

Manuum missio Abbatis *Altahens.* in duobus agris.

NOs *VVernhardus* Dei gratia Abbas *Inferioris Altach*, omnib. præsens scriptũ intuentibus cupimus esse notum, quod habito consilio duos agros, quorũ proprietas nos respexit, donauimus & dedimus Ecclesiæ S. *Marg:* libere & pacifice possidendos, quorũ agrorũ, vnus est situs in campo villæ *Haerdorf.* secundus in campo villæ *Munichdorf*, & de illo secundo debet fieri memoria *Chunigundis* de *Mulhaim*, in dicta Ecclesia singulis diebus dominicis & festiuis, nihilominus tamen saluis decimis dictorum agrorum, quæ nostram respiciunt Ecclesiam pleno iure. Datum apud *Altach* inferius, anno Domini M. CC. nonagesimo sexto. secundo Non, Ianuarij.

De iure patronatus Ecclesiæ in *VVintzer*.

NOs *Leupoldus* Dei gratia Episcopus *Babenberg.* recognoscimus fideliter per hæc scripta, & ad vniuersorum tàm præsentium quam futurorum notitiam deducimus per præsentes, quod considerata magnæ deuotionis sinceritate, qua dilectus nobis in Christo, Dns. *Vlr.* Ven: Abbas totusq; Conuentus in *Osterhouen* ordin. *Præmonstr: Pat:* dioc: nobis & nostræ Ecclesiæ *Babenberg.* in temporalib. subiecti, nos & dictam nostram Ecclesiã gratis & acceptis seruitiis & sumptuosis expensis respiciunt reuerenter in condignę retributionis præmium seruitiorum quæ idem Abbas & Conuentus nobis & pręfatę nostræ Ecclesiæ hactenus exhibuerunt & exhibere poterunt in futuro ac in recompensam expensarũ, quas circa nos & nostros versus Carinthiam, vel de ipsa terra *Carinthia* per *Bauariam* transeuntes, fecerunt & faciunt liberaliter & benigne. ac etiam vt cultus diuini nominis in dicto Monasterio eo amplius augeatur, & vt nostr: pręde cessorum ac successorum nostrorum animarum perennis memoria in eodem Monasterio perpetuo peragatur, Ecclesiam parochialem in *Winzer Pat.* dioc. cuius ius patronatus ad nos & ad nostram ecclesiã dinoscitur legitime pertinere, pręfato Monasterio in *Osterhouen* accedente consensu & libera voluntate totius Capituli nostri donamus, & omne ius quod nobis & nostræ Ecclesiæ *Babenberg:* in nominata Ecclesia *Wintzer* competiit vsque modo, in ipsum Monasteriũ transferimus per præsentes. Renunciantes ex nunc eidẽ iuri pro nobis & nostris successorib. liberè & expressè: ita quod Dn. Abbas vel qui pro tempore fuerit, fructus memoratæ Ecclesiæ *Wintzer* in subsidium præbendarũ sui Conuent⁹ prætaxato Monasterio deinceps valeat applicare. In cuius rei testimonium & euidentiam pleniorem, sigillum nostrum, ac sigillum dicti nostri Capituli præsentibus fuit appensum. Et nos *Iohannes Heinricus* de *Schellenberch* vice Decan⁹, totumque Capitulum Ecclesiæ *Babenberg:* prædictæ confitemur consensum no-

strum

strum expressum & liberum adhibuisse donationi prædictæ. Appendentes sigillum nostrum comune, vna cum sigilli reuerendi in ChristoPatris & Domini nostri, Domini *Leutpoldi*, ven: Episcopi *Babenberg:* his literis in testimonium supereo. Dat. *Babenberg*. Anno Domini M. CCC. primo, III. Non. Maij.

De Curia *Porgsteten*.

IN nomine Domini Amen. Quomodo generatio perditur & generatio aduenit, multis obuiamus incomodis, si res gestas scriptis & testibus successorũ noticię obseruamus. Ea propter nos frater *Heinricus* dictus Abbas de *Walzbach*, totusq; ibidem Conuentus *Cistertien*. ordinis, *Ratisp*. Dioc. tàm præsentibus quàm futuris duximus declarandum, quod cum Ecclesia in *Osterhouen*, villã quandam nobis adjacentem dictam *Amaizperch*, in paucis redditibus, vtpote quæ ex angariis & indebitis vexationib. aduocati ipsius villæ Domini *Rimbotonis* de *Schvvarzenburch* desolata quodamodis fuerat & inculta minus vtiliter possideret nos vsi reuerendi Patris & Domini nostri venerabilis Abbatis de *Waltsahssen* mere, consilio, & assensu ejusdem villę aduocatiam sub nomine Dominorum de *Osterhouen*, in numerata pecunia comparauimus, tandem mediante consilio venerabilis Abbatis de *Wimberg*, proprietatem ipsius villæ, cum omnibus pertinentiis, per modum concambij redeuntes, Curiã nostram videlicet in *Porchsteten*, omni aduocatia exornatam & institutionis liberè viris venerabilib⁹ & deuotis Domino Abbati, ipsiusq; Conuentui in *Osterhouen*, cum omni integritate & jurisdictione qua nostra extitit proprietatis titulo tradidimus, vendidimus, seu pro præfata villa comutauimus perpetuo possidendã, obligantes nos præsentibus juxta terræ morem & consuetudinẽ, videl. per annum & diem ad omnem actionem seu petitionem quę supradicta Curia ipsis seu ipsorum Monasterio moueri poterit, penitus abolendam sub propriarum dispendio expensarũ. In cuius rei testimonium pręsentem litteram conscribi fecimus, sigilli nostri, nec non venerabilis Abbatis de *Wimberg* charactere comunitam, testibus subternotatis, qui sunt *Eblingarius* & *Liebh*. famuli Domini Abbatis de *Osterhouen*. *Rugerus Viechtenstari⁹*, *Hollandus Albertus* famuli de *VVimberg*. *Liebh*. *Heinr*. *Vlr*. famuli nostri & alij fide digni. Actum anno Domini M. CCC. primo. S *Viti* Martyris.

Ne in *Porgsteten* obligemur ad III. Sol.

NOs frater *Heinricus* Abbas in W*alzbach* constare volumus vniuersis præsentia inspecturis, quod cum Curiam nostram in *Porchsteten*, sub libera institutione vendiderimus & tradiderimus viris venerabilib⁹ & deuotis, Domino Abbati suoq; Conuentui in *Osterhouen* recepta in concambio quadam ipsorum villa dicta *Amazperg*, & in eadem Curia *Albeid* cõuersa de *Straubinga* haberet certos redditus, trium solidorum jure precario ad terminum vitæ suæ, nos præfatæ *Albeidi*, singulis annis & certo die huiusmodi III. Sol. quos in ead. Curia recipere consueuerat tenebimur assignare, ita vt ipsi Domini de *Osterhouen*, seu quilibet ipsorũ colonus in eadẽ Curia à præscripta cõuersa, seu quibuslibet suis consanguineis ratione juris precarij pręlibati, nullũ patiantur pręjudiciũ seu grauamẽ. Si verò quod absit ex impetitione huiusmodi damnum aliquod fuerit ipsis ortum, ad recompensationẽ huiusmodi nos ipsis & ipsorũ Ecclesię pręsentib. obligamus, dantes ipsis in euidẽs testimoniũ siue robur præsentẽ litterã sigilli nostri ac vener. Abbatis de *VVimberg*, de cuius consilio contractum huiusmodi fecimus, robore comunitam. Dat. *VValzbach*, an. Dñi, M. CCC. primò, IV. Non. Iul.

Confirmatio *Pramonst*. remedij *Halsij*.

G*VVillelmus* Dei patientia *Pramonst*. Abbas, & Abbatum eiusdem ordinis Capitulum generale, vniuersis præsentes literas intuentibus salutem & salu-

tares in Domino orationes. Petitioni nobilis & Illustris Comitis *Alberti* de *Hals*, suorumque hęredum voluntaria deuotione annuentes, auctoritate præsentium confirmamus & approbamus omnes conditiones in eleemosynis, missis, & aliis orationibus, quas in suo testamento & perpetuo memoriali de consensu Abbatum de *Osterhouen* ac ipsius Ecclesiæ Conuentus ex bona deliberatione ordinauit, vel inposterum ordinauerit Domino concedente proprietantiæ fratrum Ecclesiæ præfatæ præcipientes firmiter & districtè ne quis successorum eorundem Abbatum & fratrum prædictorum transgressor earundem conditionum existat vel immutare valeat quoquomodo nisi de ipsius Domini *Al.* Comitis suorumque hęredum aliorumque nobilium sibi in hac deuotione adhærentium consensu & voluntate, nunquam Capituli generalis, alioquin transgressores ad pœnas in instrumentis ipsius sæpedicti Domini Al. ac aliorum nobilium qui inibi sua remedia ordinauerint, auctoritate præsentium obligamus. Datum *Pramonst.* Anno Domini M. CCC. III. sedente Capitulo generali.

De Indulgentia magnæ *Crucis*,

NOs *Wernhardus* Dei gratia, Ecclesiæ *Patauien.* Episcop. præsentibus confitemur, quod cum venerabilis in Christo frater, Dominus *Vlricus* Abbas in *Osterhouen*, tactus dolore cordis intrinsecus super amaritudine passionis redemptoris nostri crucifixi crucem argenteam deauratam & gemmis pretiosis ornatam appenso corpore ad imaginem & similitudinem crucifixi, impositis per manus nostras venerabilibus sanctorum reliquiis à parte sinistra pro cultu Ecclesię suę prędictæ in sui memoriam & remedium præparasset. Nos ipsius deuotionem aduertentes, statuimus in virtute sanctę obedientiæ, & sub interminatione diuini judicij vt nullus Abbatum seu quisquam alius eandem crucem alienare audeat circa *Osterhouen*: Ecclesiam perpetuo permansuram. Cæterum pro honore crucifixi & sanctorum reconditorum in eadem omnibus verè pœnitentibus & contritis qui eandem crucem portandam in processionibus vel contra ignis voraginem, vel aeris intemperiem secuti fuerint, decem dies criminalium, & viginti venialium misericorditer in Domino relaxamus. Datum *Pat.* Annò Domini M. CCC. IV. in die S. *Thomæ* Apostoli.

Admissio Capituli *Patauien.* de Ecclesia *VVintzer*,

NOs *Meingotus* Dei gratia Præpositus, *Meingotus* Decanus & Capitulum Ecclesiæ *Patau.* cōstare cupimus vniuersis præsentes literas inspecturis, quod litteras venerabilis Patris Domini *Leupoldi* Reuerendi in Christo Episcopi *Babenbergen*, non abolitas non abrasas, non cancellatas, immò ex omni sua parte saluas sui ipsius nec aliorum subscriptorum sigillorum munimine insignitas vidimus & legimus continentię infra scriptæ per omnia in hęc verba: Nos *Leupoldus* Dei gratia Episcopus *Babenberg*: recognoscimus fideliter per hæc scripta & ad vniuersorum tàm pręsentium quàm futurorum notitiam deducimus per præsentes, quod considerata magnæ deuotionis sinceritate, qua dilectus nobis in Christo Dominus *Vlr.* venerabilis Abbas totusque Conuentus Monasterij in *Osterhouen* ordinis *Pramonst*. *Patauien.* Dioc. nobis & nostræ Ecclesiæ *Babenberg*: in temporalibus subjecti, nos & dictam nostram Ecclesiam gratis & acceptis seruitiis & sumptuosis expensis respiciunt reuerenter in condignæ retributionis præmium seruitiorum quæ iidem Abbas, Conuentus, nobis & præfatæ nostræ Ecclesię hactenus exhibuerunt & exhibere potuerunt in futuro, ac in recompensam expensarum quas circa nos & nostros versus *Carinthiam* vel de ipsa terra

Carinthia

Carinthia per *Bavvariam* transeuntes fecerunt & faciunt liberaliter & benignè ac etiam vt cultus diuini nominis in dicto monasterio eo amplius augeatur, & vt nostra, prædecessorum & successorum nostrorum animarum perennis memoria peragatur, Ecclesiam parochialem in *Wintzer Pat.* Dioc. cuius jus patronatus ad nos & ad nostram Ecclesiam dinoscitur legitimè pertinere præfato monasterio in *Osterhouen*, accedente cõsensu & libera voluntate totius Capituli nostri donamus, & omne jus quod nobis & Ecclesiæ nostræ *Babenbergensi* in nominata Ecclesia in *Wintzer* competiit vsque modo in ipsum monasterium transfundimus per presentes, renunciantes ex nunc eidem juri pro nobis & nostris successoribus liberè & expressè, ita quod dictus Abbas, vel qui pro tempore fuerit fructus memoratæ Ecclesię in *Wintzer* in subsidium præbendarum sui Conuentus prætax: monasterio valeat applicare. In cuius rei testimonium & euidẽtiam pleniorem, sigillum nostrum & sigillum dicti nostri Capituli præsentibus sunt appensa. Et nos *Iohannes* Præpositus, *Heinr.* de *Schellenberch* Vicedecanus, totumq; Capitulum Ecclesiæ *Babenberg*: prædictę confitemur, consensum nostrũ expressum & liberum adhibuisse donationi prætactę, appendentes sigillum nostrum comune, vnà cum sigillo reuerẽdi in Christo Patris & Domini nostri *Leupoldi* venerabilis Episcopi *Babenbergen.* his litteris in testimonium super eo. Datũ *Babenberg.* añõ Dñi M.CCC. primo. Non. Maij. Nos itaq; donationẽ huiusmodi tam piã & honestã ac rationabiliter factã non immerito cõmendantes auctoritate nobis in præsentiarum vacante sede pastorali Ecclesiæ ordinamur competente ratã & gratã habemus, ipsamq; solidamus testimonio huius scripti sigilli causarum nostri Capituli charactere roborati. Anno Domini M.CCC.XVIII. in crastino S. *Vdalrici* Mart. & Confessoris.

De festo *Conceptionis* S. *Mariæ*.

ADam Dei Patientia *Præmonstraten.* Abbas, & Abbatum eiusdem ordinis Capitulum generale: dilecto in Christo fratri .... Abbati in *Osterhouen*, totique Conuentui ibidẽ, salutẽ & ordinationes in Domino salutares. Ad instantiam reuerendi in Christo Patris & Domini *Chunr.* venerabilis Episcopi *Ratisp.* concedimus & præsentibus litteris indulgemus, vt in Ecclesia vestra diem *Conceptionis* B. *Mariæ* Virginis, sub duplici festo, cum propria historia perpetuo celebretis, dummodo vobis & ipsi monasterio vestro, de competenti consolatione, per *Fridericum* eiusdem Domini *Ratisp.* Episcopi Notarium ordinetur. Datum *Præmonst.* Anno Domini M.CCC. quinto, in Capitulo generali.

Obligatio nulla de Parochia *VVintzer*.

NOs *Vlricus* miseratione diuina Abbas totusq; Conuentus in *Osterhouen* tenore presentium profitemur, quod de Dominorum nostrorũ venerabilium Prelatorum cõsilio & cõsensu Domini L. videl *Vrspergen* Visitatoris añui & patris Abbatis nostri Domini H. *Sorocen.* sui Cõuisitatoris Dñi *Wernh.* *Wiltin.* & Dñi D. *Windlbergen.* petitionem Domini *Hartliebi* nobilis viri de *Puechperch* quàm à nobis frequentius ante eorundẽ aduentum cum maxima instantia admitti postulauerat, cui non absq; eorum assensu potuimus cõsentire, nunc admittim⁹ & eam suis suorum nostror umq; successorum temporibus presentib. promittim⁹ inuiolabiliter obseruare, & est talis, vt in Ecclesia nostra parochiali in *Winzer Pat* dioc. cuius jus patronat⁹ ad nos nostrãq; Ecclesiã pleno jure spectat ex donatione quorundã Domini *Leup* Ven. Episc. *Babenberg.* & honorabilis Capituli ibidẽ non religiosum sed secularem liberaliter ponamus clericum, qui eandem inofficiet retẽto nobis añuo cẽsu ab antiquo exinde persoluto, vel quantumodo

plus

plus vltra victualia inofficiantis presbyteri solui possit, dummodo prædicti donatoris juris patronatus, & eius Capituli voluntas accesserit & consensus. Cujus etiam Ecclesiæ collatio seu locatio quotiens imminebit, ad nos debet libere & sine impedimento quolibet pertinere, nec ipse Dominus *Hartlibus* de *Puchperch* neq; eius posteri nos debent vel possunt suis infestis petitionibus ad conferendam eandem cuicunque aliqualiter coartare. Sed quod præmissam suam petitionem admisimus nos nostramque Ecclesiam suis benignis pertractationibus promotionibus beneuolentia si qua possunt, nos spoponderunt vnanimiter & fauorabiliter promouere. In cuius rei testimonium sibi nostram damus litteram, nostrorum sigillorum & prædictorum Prælatorum munimine roboratam. Actum & Datum in *Osterhouen*, Anno Domini M. CCC. sexto, In diuisione Apostolorum.

Confirmatio fraternitatis inter nos & *Altach*.

Viris religiosis & in Christo dilectis, Domino *Vlrico* venerabili Abbati & Conuentui in *Osterhouen*, ordinis *Præmonstraten*. *Wernhardus* Dei gratia Abbas & Conuentus Ecclesiæ S. *Mauritij* in *Altach* inferiori, ordinis S. *Benedicti*, cum orationibus salutem in eo qui est omnium vera salus. Legationes vestras hactenus multiplices recepimus, super renouanda fraternitate, inter nostrum & vestrum monasteria olim habita, sed abolita vt dicitis temporum vetustate. Super quo vestræ charitati grates deuotas & humiles offerentes, ejusdemque fraternitatis renouationem firmam & ratam juxta petitionem vestram habere volentes, talem inter nos & vos nostramque & vestram Ecclesias pastorum & fraternitatis subiuimus vnionem, videl. vt plenam participationem orationum & omnium spiritualium beneficiorum, quæ dante Domino in nostra Ecclesia fiunt, habeatis, in vita pariter & in morte. Hoc adjecto quod cum obitus alicuius vestrum nobis fuerit nunciatus, nomine suo in Kaln. nostro scripto, à quolibet sacerdote dicentur tres missæ, ab infimorum verò graduum quolibet dicetur vnũ psalterium, & vnam quilibet corporalem recipiat disciplinam. Illiterati verò dicent centum & quinquaginta vicibus pater noster. Preterea singulis annis post Dominicam qua cantatur, Domine in tua, proxima vacante feria, generaliter pro omnibus fratribus defunctis in vestro monasterio apud vos specialis commemoratio fiet, talis videlicet, vt pulsatis campanis vigiliæ defunctorum, & in mane missa vna cantetur publicè in Conuentu. Ad supradicta autem vniuersa & singula astringi volumus & ligari si vos in eis omnibus & singulis parem nobis vicem & similem vicissitudinem faciatis. In quorum omnium euidentiam præsentes litteras vobis damus, sigillorum nostrorum robore communitas. Acta anno Domini M. CCC. VIII. Indictione VI. In festo Patris nostri *Benedicti*.

De Seruitio *Mattenhaim*.

Nos *Vlr*. miseratione diuina Abbas protestamur in his scriptis quod nos feodum in *Mattenheim* ad mediam Hubam contulimus jure hæreditario *Hartlibo* & *Sifrido* dictis *Horpolli*, quæsitum & irrequisitum, tali pacto, vt dictam possessionem in campis villa metis & signis euidentibus ab aliis adjacentibus excipiant, & singulis annis nobis inde seruiant L. Den. cum tribus festis quolibet valente duos den. cum presentatione valente 1. den. in nostro placito generali, frequentabunt etiam alia placita nostra si opus fuerit ipsos alicui de quærimonia respondere sed consuetudinem aliorum heredum. Quod si negligenter in his fuerint, ex tunc omni jure suo priuabuntur, & dicta possessio ad nos liberè

reuertetur

reuertetur. Super quo &c. Testes *Eber*: prior, frater ... *woldus*, *Martinus* prouisor domus, *Ott* de *Aesenhaim*, *Dietricus* judex, *Gurro* de ... *deburch*, H. *Eblinger*. Acta M: CCC. XI. in die Apostolorum *Philip.* & *Iacobi.*

Fraternitas data nobilibus à Capitulo generali.

ADam Dei patientia *Pramonstraten.* Abbas & Abbatum ejusdem ordinis Capitulum generale. Venerabili & dilecto in Christo fratri .. .. Abbati, totiq; Conuentui in *Osterhouen*, vniuersis aliis quos nosse fuerit oportunum, tàm præsentibus quàm futuris salutẽ in omni Saluatore. Cum affectus fidelium, quẽ habent in piis & bonis operib⁹ sit promouendus & accẽdendus in quantum potest fieri, vt & ipsorum deuotio augeatur, & diuinus cultus amplificetur, prẹsteturq; exemplum bonorum operum fidelibus vniuersis: proinde nos *Adã* Dei patientia *Præmonst.* Abbas, & ejusdẽ ordinis Capitulum generale, considerantes affectũ quẽ habẽt ad ordinẽ nostrum & præcipuè ad Ecclesiã *Osterh.* viri spectabiles Comites de *Hals*, videl: *Albertus* & *Alramus*, nec non nobiles viri milites *Hartlibus* & *Syfridus* de *Puechperch* *Wilhalmus* de *Wintzer*. *Frider. Saxo*, & *Gotfridus* de *Hausen*, cum eorum vxoribus & liberis, plenã participationem omnium bonorum, quæ in toto nostro fiũt ordine, ipsis benigna in Domino concedimus charitate, adjicientes de gratia speciali, quod omnes conditiones & deuotiones, quas de missis vel vigiliis, seu aliis bonis operibus tàm spiritualibus quàm temporalibus in suis litteris expresserunt siue statuerunt, seu pro fratrum pietancia siue aliis operibus quibuscunq; approbamus, ratificamus, & confirmam⁹ in perpetuum, sub harum testimonio litterarum, ita quod nulli hominum nobis seu ordini nostro subjectis, siue Abbas fuerit, siue alius qualiscũq; de ipsorũ ordinatione, quicquã aliud facere liceat, quam quod prædicti benefactores *Osterhouen*: Ecclesiæ, in suis litteris expresserunt, sub terminatione diuini examinis & nostri ordinis disciplina. Datum & actum an. Dñi M. CCC. XII. sedente nostro Capitulo generali.

Donatio med. Hub. in *Eschelbach Reundorferij.*

EGo *Eberhardus* plebanus in *Wintzer* & *Iordanus* germanus meus dicti *Reundorferij*, præsentibus profitemur, quod mediã hubã nostrã in *Eschelbach* sitã ante nemus quod dicitur *Stainchart* donauimus infirmariẹ Ecclesiæ *Osterbou.* sub tali conditione, vt quamdiu nos ambo vixerimus cuncti prouentus, qui in omnem euentum ex hac prouenerint in vsus nostros integraliter cedere debeant añuatim: Sed Dominus Abbas prædictẹ Ecclesiæ eandem habebit instituere singulis añis nobis ambobus prẹsentibus ad nostrum consilium & fauorem; vno quoque nostrum ab hoc seculo emigrante, alter qui superstes fuerit, diem obitus sui in amministratione subscripta, videl. medij talenti denariorum ad refectorium Conuentus ibidem XXIV. denariorum custodi ipsius loci ad luminaria exequiarum diei obitus, quatuor denariorum sacerdoti inofficiãti in die depositionis seu añiuersarij, quatuor quoq; denariorum ecclesiastico pro solemni pulsu cãpanarum añis singulis celebrabit, quo etiam mortuo, prædicta media huba cum omnibus suis prouentibus, quæsitis & inquirendis ad vsum præfatæ infirmariẹ sine omni contradictione vel juris cujusquã vsurpatione omnium nostrorum consanguineorum, vel etiam quorumcunque aliorum liberè deuoluetur, & ex tunc dies anniuersarius obitus nostri amborum, simul die sub amministratione præmissa integraliter seruanda de prouentibus ipsius mediæ hubæ per infirmariam quicquam fuerit in perpetuum celebrabitur, hoc addito, quod si quid vltra hujusmodi administrationem vniuersalem de redditibus ipsius sæpedictæ mediæ hubæ superfuerit hoc ipsum ad infirmariã pro infirmorũ melioratione præben-

præbendæ debebit cedere annuatim. In cuius rei memoriam præsentes damus litteras, sigillorum Dominæ *Petrissæ* relictæ, nobilis viri Domini *Hartlibi* dicti quondam de *Puechperch* piæ memoriæ, nec non Domini *Eberhardi* plebani de *Viechtah* munimine roboratas. Datum in *Osterhouen* anno Domini M. CCC. tricesimo primo, in die sancti *Nicolai* Pontificis gloriosi.

De quinta minutione & candel. pro festo *Corporis Christi*, & candel. S. *Albani*.

NE rerum pio deuotionis affectu gestarum labatur memoria, inuenta sunt à prosperitatibus remedia scripturarum, quę consueuerunt fragilitatem humani generis æternare. Hinc est quod nos *Hermannus* diuina miseratione Abbas Ecclesiæ in *Osterhouen*, attendentes deuota & beneuola, nostri Conuentus in diuino cultu seruitia prouentus nostræ exterioris Parochiæ & oblationum, quæ in pios vsus redigi dignè debent, supernæ remunerationis intuitu, imò cópassione naturæ inducti & hortati, pro commoditate communi, non priuata, sub conditionibus infra scriptis de communi consensu nostri prælibati Conuentus præuia matura deliberatione duximus nostrę infirmariæ perpetualiter annectendos. Videlicet vt ex prænotatis prouentibus siue oblationibus annis singulis in quinta minutione quæ hactenus haberi apud nos non consueuit circa festum beati *Iohannis Baptistæ* consuetudini ordinis conformem, quam etiam ipse Infirmarius, qui pro tempore erit, secundum formam aliarum minutionũ sufficienter ministrabit. Præterea vinum sacrificale quod custodes nostri Monasterij retroactis temporibus procurauerunt de communi nostro Cellari volumus recipi, hac condicionalitate subjuncta, vt omnibus diebus ad eleuationem Corporis & Sanguinis Domini in publica Missa, duæ solemnes candelæ accendantur: & à festo *Pascæ* inclusiuè vsque ad festum beati *Michaelis*, in honorem beati *Albani*, contra malignitatem aërearum tempestatum, vna candela ardens, ad missam choralem per Custodẽ procuretur, quæ etiam post finem missæ antè *Corpus Christi* infra ambitum ad benedictionem frugum per ministrum deportetur. Cæterum ob reuerentiam Sacramenti Sacramentorum, in festo votiuo Corporis in processione quinque candelæ solemnes, ante & post Corpus Dominicum accendantur, quæ etiam pro publicæ missæ solemnia indeficienter rutilantes perseuerent. Vt ergo hæc nostræ actionis memoralitas cunctis futuris temporibus inconuulsa & illibata permaneat, nos hanc chartam conscribi fecimus, & sigillorum, videl. Domini Reuerendi *Alberti* Præpositi Ecclesiæ *Vrspergen*. nostri Patris Abbatis, & annui visitatoris, nec non sui conuisitatoris Domini *Chunr.* honorabilis Præpositi Monasterij *Schestlarn*, impressione muniri impetrauimus, & suæ auctoritatis plenitudine confirmari, ne aliquis nostrorum successorum eadem infringere, minuere, vel perturbare, aut alienare præsumat quoquo modo. Insuper ad majorem euidentiam præsentes venerabilium Dominorum, scil. Domini *Gotschal. Wimbergen.* & Domini *Heinr.* S. *Saluat.* Ecclesiarum Prælatis, nec non nostri & nostri supratacti Conuentus sigillis procurauimus robore consignari. Datum & actum anno Dñi. M. CCC. XXXVIII. in festo Natiuitatis B. *Iohannis Baptistæ*.

De vinea *Chremsleiten* à *Leubserinna*.

NOs frater *Otto* dictus Abbas *Zvvetlen* Monast. totusque Conuentus ibidem: tenore præsentium profitemur tàm pręsentibus quàm futuris, quod honesta & Deo deuota vidua Domina *Gerdrudis* cognomine *Leubserinna* residens in ciuitate

ciuitate *Chremsa* pro Dei amore & spe retributionis æternæ, & de maturo consilio & bono fauore omnium hæredum suorum tempore quo ei bene licuit, vineam in *Chremsleiten* sitam, de qua nobis in die S. *Michaelis* iure ciuili singulis annis octo denarij dantur Reuerendo in Christo Patri Domino *Hermanno* venerabili Abbati & Conuentui in *Osterhouen*, rationis compos & corpore sano, voluntate vltima delegauit iure quo ipsa tenuit perpetuo possidendam, & nos eandem vineam Abbati & Conuentui prænotatis contulimus de vnanimi consensu tenentes gratum & ratum testamentum memoratum tali conditione, vt in nostro iure nihil nobis depereat & præscriptus census ciuilis de sæpedicta vinea tempore debito grangię nostræ in *Chrems* Rectoribus porrigatur. & in huiusmodi euidens & firmum testimonium has patentes prædicto patri & Conuentui donamus, sigilli nostri munimine roboratas. Datum in *Chremsa* nostra curia, an. Dñi M.CCC.XXXVI. In die B. *Francisci* Confessoris.

Iura Ecclesiæ *Babenbergen.* pro aduocatia.

DE redditibus Episcopi soluitur frumentum statuto iure in festo S. *Michaelis* accipiendum, publica taxatione quod vocatur *Fronchust*. Porci qui vocatur *Siteivviskinge* quos Oeconomi dant in festo B. *Martini*, persoluuntur porci maiores id est Stechswein in *Epiphania*. Cereuisia in *Purificatione* S. *Mariæ*. Oues in festo S. *Georgij* Porcelli quos Oeconomi dant in festo S. *Petri* in æstate dandi sunt. Si placuerit Episcopo pecuniam pro seruitio recipere potest quod in eius arbitrio est. Pro modio tritici dantur XII. den. pro medio siliginis VIII. dn. pro medio auenę VI. dn. Porci villanorum vnus. dn. Alter XV. Porcus maior de manso LX. nummos, agnus V. Ouis redimitur secundum qualitatem pascuæ. Pro carrada cereuisiæ tres solidi maioris soluuntur. Si quis statuta lege & descripto tempore seruitium suum non persoluerit, duplum. id est Zvvispilde vadiabit & bannum procuratori VII. dn. & si maior Curiæ vadimonium ad domum debitoris exegerit, illi etiam duos nummos dab. Quod si secunda vice nō persoluerit, & procuratori inobediens factus fuerit simili modo commutabit. Si tertio culpabilis extiterit, de retento seruitio procurator quæsita sententia colonorum iudiciaria lege beneficium publicabit, & sine vsu fructu in potestate procuratoris stabit, XIV. diebus & si infra hos colonus non composuerit beneficium perdidit. Si quis colonus Episcopi tria edicta procuratoris contempserit, quæ comparens sui iudiciaria sententia super eum prouulgauerit, tres bannos ad vsum placitū plenarie vadiabit, quorum duo procuratori, tertius aduocato cedit. Si cuiuslibet anni sterilitas terræ fructus non produxerit, antiqua consuetudine quod terra negauit, coloni reddere non cogentur. nec census ab eis exigetur, & à capitibus suis. Quod si alteruter fructus aut hyemis aut veris super sederit, de medio fructu medium seruitium antiquo iure persoluetur. Lex est famulorum curia qui nec habent beneficium quod deseruiant nec sunt redempti de camina Episcopi. Quod si quis est artifex debet dare de capite suo XXX. nummos. Si non est artifex XV. nisi ex gratia ei aliquid remittatur. Quicunque legitimè redimendus, in publico placito procuratoris redimendus est, secundum iustam sententiam familiarium. Redemptio autem viri ad dimid. talen. ad censū XXX. dn. Redēptio mulieris LX. num. ad censum VII. dn. Coloni Episcopi ad quālibet Præposituram pertinere seruitium eius ad proximam ducent si eis denūciatum fuerit. Homines per possessiones fratrum Osterhouensium per omnia similem legem & iustitiam obtinebunt. Aduocatus Osterhouensis ex antiqua & inuiolabili constitutione & sanctione irrefragabili lege firmata non debet ha-

bere non vnum legitimum & generale placitum in aduocatia duob. continuis dieb. Prima est hominib. Episcopi, altera est hominib. claustri. Quod si aliquid emerserit, quod procurator Episcopi & fratres ad illud generale placitum deferre noluerint vel nequiuerint pro arbitrio eorum familiariter discutiet. Quandoque verò non solumodo causæ ad eius examen spectant, id est, vehtat. notnunft, nahprant, heimsuchung & furta: horum reus vadiabit aduocato LX. nũ. pro pelle & capillis suis. Si pauper est & bannum persoluere non potest, si quis amicorum eum redimere voluerit, datis fideiussorib. ne amplius culpabilis fiat, aduocatus renuere non poterit. Si hęc ipse non fecerit, & nemo pro eo de villa pelletur. In his causis aduocatus nihil vltra iuris habet. Si homo Episcopi collegam suum occiderit, reddet hominem longum ad mensuram. VII. Gemund, secundum iudicium collegarum eiusd. conditionis. Insuper dabit Episcopo V. tal. quorum tertia pars aduocato cedit. Si extraneus occiderit familiarem prædicto modio cōponetur, non quod tertia pars pecuniæ cedet Episcopo. Non habebit aduocatus exactorē vel nahuoit. sed villici & Scheriones Episcopi & fratrũ exigent ei ius suum & iudicent placitũ. In tota aduocatia non habebit exactionem vel vnius medij, nec in placito suo quicquã petendo extorquebit, nisi cum oĩum beneuolētia aliquid acquirat. Ex antiqua consuetudine non seruitur ei ad placitum suũ. quoniã pię memoriæ Otto Episcop. mortuo Vdalrico præfecto, qui hãc aduocatiã diu sibi violenter vsurpauerat & vastauerat. *Mezelino* seniori, & oĩbus sibi perpetuo in hac aduocatia successiuris, hanc aduocatiam sub prædictis conditionib. firmissimè & immutabiliter exceptis, & oĩbus in antea temporib. inconuusse conseruandis cōcessit & omni seruitio & exactione quæstus XII. mãsos in *Geinchouen* ei in feodo superaddidit. Insuper piæ memoriæ *Eberhardus* Eps preter iustitiam causa maioris beneuolentię constituit ei seruitium ad placitum suum, scil. duos modios tritici, vel ducentos panes, duos porcos, quorum vnus valeat XX. num alter XV. X, gallinas, XX. caseos. C. oua, duas vrnas vini. IV. vrnas cereuisiæ, VI. modios pabuli. Hoc seruitium datur ei *Osterhouen*, duobus diebus placiti sui. Vna die dat Procurator Episcopi, altera die procurator fratrum. Tantundem seruitur de *Ering* & *Aspach* ea tamen conditione vt aduocatus remittat seruitium suum quod prius ei de *Ering* persoluebatur. Si fur extraneus in villa captus fuerit, Scherioni Comitis tradetur extra villam, sicut cingulotenus vestitus est. Si homo Episcopi fur esse publicatus fuerit, II. tal. bis redimi potest, & exlex erit. Si tertio infamatus fuerit, extra villam similiter iudici tradetur. Si quis culpabilis fuerit in homicidio vel furto, vel quacunque re, non debet capi, nec ab aduocato nec à procuratore, sed Scherio cum collegis suis oĩa quę habebit publicabit, donec ille se purgauerit. Tectum Monasterij debent procuratores de *Osterhouen* reparare & *Wintzer*. Ex parte claustri ille de *Osterhouen*, & ex parte Curiæ ille de *Wintzer*, & tegulę semper ibi debent paratæ esse, quas procuratores præbebunt, quib. sacrista tectum reficiat. Tectum verò sanctuarij & turriũ & fenestras fratres procurabunt. Censuales V. den. nec placitis nec exactionib. nec qualibet violentia ab aduocato arctabuntur, nec feodi iure aduocatus eis præponet, nisi appositis vel procuratorib. pro externis nuptiis, vel aliqua supradictarum culparum ei delati fuerint, pro quib. vadium supradictum exsoluent. Hæc aduocatiæ iura prout à piæ memoriæ venerabili *Babenberg*. Ecclesiæ Episcopo Domino *Ottone* instituta & sancita erant, firmissimis pactionibus ab antiquioribus eiusdem Ecclesię Ministerialibus & melioribus ac veteranis de familia, qui eisdem institutis intererant, coram Domino *Eberhardo* Episcopo recensita & testificata, & ab ipso nihilominus approbata, renouata, & memoriæ commendata, ego *Hermannus* Dei gratia in eadem sede successor

indignus

indignus, hæc eadem & cætera Ecclesiæ ac familiæ nostræ iura sicut supra digesta sunt, & ad nos conseruata, recolens & confirmans huius instituti paginam, ne quis temerare præsumat, vel infringere ad indicium firmitatis sigillo nostro muniri feci.

Fundatio Ecclesiæ in *Osterhouen*.

IMperatore tertio *Ottone* rebus humanis exempto *Heinr.* Dux *Bauariæ* qui vocatus est iunior, in imperium subrogatur. Huic in ducatum *Bavvariæ* succedit *Heinr.* qui & *Hezel* dictus est, patruelis eiusdem Imperatoris. Hic duobus filiis orbatus, quos *Huni* peremerunt, Christum hęredem sibi facere, instituens locũ *Osterhouensem* fundare & patrimoniorum suorum copiosa liberalitate magnificare adorsus est. Sed prematura morte traductus institutionis & propositi sibi hæredem Imperatorem dereliquit. Hic quoniam & ipse sine hæredibus carnis permansit, *Babenbergensem* Episcopatum fundauit, & *Osterhouense* Monasterium cum omni prædicti Ducis patrimonio Episcopatui donauit, & subiecit, & sæculares Canonicos in loco *Osterhouensi* ordinauit, constituta eis præbenda, de modica portione prædictarum possessionum, quæ institutio pene per C. annos vsque ad *Ottonem* Episcopum permansit. Hic consilio D. *Norperti* Archiepiscopi sæcularibus Canonicis locum *Osterhouensem* mancipans, *Pramonstraten:* ordinem deuotè induxit. Anno ab incarnatione Dñi. M.C.XXVII. regnante *Leuthario* Imperatore, & *Innocentio* II. PP.

Libertates à sede de possessionibus Dominorum de Horbach.

GRegorius IX. Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis *Henrico* Præposito, & Conuentui Monasterij de *Osterhouen, Pramonstraten.* ordinis salutem, & apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem pręberecõsensum, & vota quæ à rationis tramite nõ discordant, effectu persequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu possessiones, & alia bona vestra quæ sicut vos asseritis nobilis vir de *Horbach Chunr.* Monasterio vestro pia liberalitate concesserit, sicut ea iustè omnia possidet, & quiete vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & pręsentis scripti patrimonico patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostræ cõfirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Apostolorum *Petri* & *Pauli* se nouerit incursurũ. Dat. *Lateran.* X. Kln. April. Pontificatus nostri an. IV.

L. Apostolicæ de Decimis *Goszenpach, Chrems, Centingen*, & *Gerlting*.

GRegorius IX. Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Heinrico* Præposito & Conuentui Ecclesiæ sanctæ *Margaretæ* de *Osterhouen Pramonstaten.* ordinis, *Patauien:* Dyoc, salutem & apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana Ecclesia deuotos & humiles filios ex assuetę pietatis officio propensius diligere consueuit, & ne prauorũ hominum molestiis agitentur, eos tanquam mater pia siue protectionis munimine cõfouere. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis precib. inclinati personas vestras & locũ in quo diuino obsequio mãcipati, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum præstante Domino iustis modis poteritis adipisci sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem Ecclesiã de *Osterhouen*, cum Capellis & pertinentiis suis. Decimas quoque & Curtes de *Gozzenpach*, de *Chrems*, de

Centingen, Geroltingen. Grezzenraut. VVartperge, nec non libertates immunitates à *Babenberg.* & *Patauien:* Episcop. de capitoorum suorum assensu Monasterio vestro pia liberalitate cõcessas possessiones, terras, redditus, prata, nemora, vineas, & alia bona ipsius Monasterij sicut ea omnia iustè possidet & quietè, ac in litteris super his confectis plenius dicitur contineri, vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum *Lateran.* V. Kln. Aprilis, Pontificatus nostri anno IV.

L. Apostolicæ de *Ebring, Aeming, Entau,* & *Schorten.*

GRegorius IX. Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis & Præposito & Conuentui Monasterij *Pramonstr.* ordinis. Salutem & Apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensũ, & vota quę à rationis tramite nõ discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, de *Ebringe*, de *Aeminge*, de *Entavve*, de *Scharten* grangias cum decimis & alias earundem pertinentiis quas vos proponitis assecutos canonicè, sicut illas iustè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire, Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI & Apostolorum *Petri* & *Pauli* se nouerit incursurum. Datum *Lateran.* Kln. Aprilis, Pontificatus nostri anno IV.

Confirmatio sedis de Parochia *Osterhouen.*

ALexander IV. Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabili fratri Episcopo *Patauien.* salut: & apostolicam benedictionem. Cum multiplicata sit vsque adeo iniquitas superborum, quod quasi aquam maledictionem bibentes, Ecclesias & personas Ecclesiasticas persequi non desistant, multiplicari debet humilium æquitas contra eos, vt sapientia vincens malitiam virgam peccatorum super sortem iustorum minimè derelinquat. Cum igitur sicut dilectus filius Abbas *Pramonstraten.* pro se ac cæteris coabbatibus Præpositis ac Conuentibus vniuersis *Pramonstraten.* ordinis nobis exposuit. Nonnulli qui nomen Domini recipere in vacuum non formidãt, ipsos in personis & reb. suis aggrauant & molestant, nos volentes & præsumptorum huiusmodi refragari conatibus, & eorundem Abbatum, Præpositorum & Conuentuum grauaminibus congruis subsidiis subuenire, Fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus non permittas ipsos contra indulta priuilegiorum & indulgentiarum sedis apostolicæ super inofficiatione Parochiarum seu capellarum suarum eiusdem concessiorum ab aliquib. indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per censurã ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, Dat. *Lateran.* IV. Nonas Ian. Pontificatus nostri anno tertio.

L. Apostolicæ de introductione ordinis in Ecclesiam *Slagen.*

HOnorius III. Episcopus seruus seruorum DEI, dilectis filiis G. Lectori & fratribus Sanctæ *Mariæ* in *Slag. Pramonstr.* ordinis, salutem & Apostolicam bene-

benedictionem. Solet annuere sedes apostolica piis votis & honestis petentium precibus fauorem beneuolum impertiri. Sane sicut ex parte vestra fuit expositum coram nobis, cum venerabilis frater noster .'. . . *Patau. Episco:* Ecclesiam S. *Mariæ* de *Slag* de voluntate patroni eiusdem Ecclesiæ Capituli sui accedente cōsensu vobis piè ac prouide duxerit conferendam, in ea secundum *Præmonstraten:* ordinis instituta Domino seruituris, nos vestris precibus inclinati quod per eundem Episcopum super hoc prouidè actum est, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanç paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Lateran.* IV. Non. April. Pontificatus nostri anno V.

De redditibus *Hall* ab Episcopo *Babenberg.*

EVVerhardus Dei gratia *Babenberg.* Episcopus *Rudolfo Hallensi* omne bonum. Mandamus vobis sub obtentu gratiæ nostræ, vt quod de villicatione vestra fratribus nostris debetur, iuxta quod in pręsenti charta notatum est, certo deinceps tempore quod vobis & ipsis complacuerit sine cōtradictione persoluatis, singulis IV. claustris his quę hîc notata sunt, chartā nostro sigillo signatam commodauerimus, vt huius nostræ constitutionis ipsi fatres nostri testes sint: Quorū vtilitatibus hæc bona nos & beatæ memoriæ prædecessores nostri *Otto* videl. & *Eilbertus* Episcopi prouidimus, *Rudolfus Hallensis* & vxor eius *Irngart*, persoluūt vt constitutum est IV. claustris s. *Aspach*, *Osterhouen*, *Bruuiningin* omni anno vel. sex tal. & dimidium vel quantū salis pro hac pecunia dare debetur. Quarūrerū distributio talis est. Ad *Aspach* qersoluūt vnum tal. vel VIII. carrat. salis, Ad *Alderspach* X. sol. vel X Carr. salis. Ad *Osterbouen* XII. sol, aut totidem Carr. salis Ad *Bruuinig.* XX. sol. vel totidem Carr Salis. sexaginta dn. qui supersunt de prædicta pecunia ad ius villici pertinent.

De Capella infra turres.

NOtum sit Christi fidelibus nunc & in futuro *Otto* beatæ memoriæ Dei gratia *Babenbergen.* Episcopus; Capellam quam in honore S. *Mariæ* construxit & dedicauit circa an. Dn. M.C.X. S. *Margaretæ* feliciter & humiliter pro animæ suæ remedio contulit, cum omni totali beneficio, quatuor mansus, & tertiam partē vnius mansus. Insuper dimidium mansum *Osterhouen: fratrib.* in eodem loco Deo militantib. proprietauit, quem Sacerdos quidam Engelgiz præsens pro beneficio habuit. Addit etiam his dimidium mansum *Maegnig.* ad anniuersarium obitus diem *Hezli Ducis*, dimid. tal. *Wintzer*, & dimid. de *Osterhouen* duos mansus & dimid. in honore S. *Margaretæ* assignauit, vt annuatim eius memoria piè & honestè condicatur & locum quendam iuxta *Gossenpach.* Item addidit mansum *Ruperti* de *Lintzing* ad idem altare seruiendum.

Quod Monasterio liceat suas Ecclesias Parochiales inofficiare, & indignos reuocare.

VNiuersis præsentes litteras inspecturis. *Milo* miseratione diuina *Suession.* Ecclesiæ minister humil. Salut. in Domino. Nouerint vniuersi quod nos anno Domini M.C C. L X X X I I I I. Die Mercurij post festum beati Dyonisij litteras infra scriptas vidimus, & diligenter de verbo ad verbum inspeximus, tenorē qui sequitur continentes. *Alexander* Episcopus seruus seruorum Dei. Ven: fratri:

fratribus, Archiepiscopis & Episcopis ad quos litteræ istę peruenerint, salut. & apostolicam benedictionem dilecti filij Abbas *Præmonstrat.* & alij Abbates sui ordinis coram nobis exponere curarunt, quod cum canonici eiusdem ordinis cōmorantes in parochialibus Ecclesiis ad ipsos spectantib. aliquo casu delinquūt, ita quod expediret eos ad claustrum suum recepturos disciplinam ordinis reuocari. Quidam vestrum indignum fauorem impendentes eisdem, ipsos retinere conantur in locis in quibus nequeunt absque scandalo & ecclesiarū ipsarum dispendio cōmorari. Ad hæc cum in eorum aliquos propter suos excessus excōmunicationis sententiā prouulgatis, relaxare non vultis eandē nisi pœna pecuniaria præcedente. Ideoq; vniuersitatē vestram ad instar bonæ memoriæ H. PP. prædecessoris nostri rogandā duximus & mouendam per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus cum dicti Abbates tales ad claustrū propter scandalum & ecclesiarum dispendiū euitandū, seu etiam pro disciplina monastica circa delinquentes huiusmodi exercenda duxerint reuocandos non obsistatis eidem, nec illis fauorem indebitum impendatis, sed instituentes prout ad vos pertinet, in ipsis Ecclesiis alios vobis præsentatos ab ipsis delinquentes reuocari, ad claustrum liberè permittatis disciplinam ordinis recepturos ne aliter faciendo tribuatis eis audaciam detractandi obedientiæ iugum & ipsorum Abbatum potestatem quodamodo enuetis. Illud autem districtius inhibemus, ne pro relaxandis excōmunicationis sentētiis prouulgatis in ipsos pœnam pecuniariam exigatis, cum nec habeant proprium, nec illorū culpa debeat in Ecclesiæ dispēdium redundare. Datum *Agnaniæ* IV. Non. Nouembris. Pontificatus nostri anno secundo.

De quadam vinea in *Chrems.*

NOS Capitulum *Pat.* Ecclesiæ per præsens scriptum notum facimus vniuersis, tàm præsentibus quàm futuris. Quod fratres de *Osterhouen* habuerunt vineam incultam in monte qui dicitur Pfaffenperg. Vineam illam *Otto* inclusus suscepit excolendam in remissionem peccatorum suorum, tali tamen interposita conditione, quod vnam vrnam vini eo viuente claustro præfato singulis annis persoluere non obmittat vinea de eadem. Præterea prædictus *Otto* habuit vineam vineæ fratrum prædictorum contiguam, quam præfatis fratribus de *Osterhouen* post diem obitus sui tradidit diuinæ remunerationis intuitu, vt in festo B. *Osvvaldi*, ipsius & vxoris suæ *Irngardis* memoria annis singulis celebretur de prædictarum fructib. vinearum. Vt autem testamentum illud ratum sit, & prædicti fratres securi esse possint à suorum impulsatione amicorum, D. *Engelschalcus Iudex*, *Heinr. Goltstain Chunr. Setzer* ciuis *Pat.* prædictis fratribus de *Osterhouen* pro *Ottone* incluso fide iusserunt. In cuius rei testimonium pręsentem paginam tam nostra quam prædictorum fratrum de *Osterhouen*, sigillis fecimus roborari.

Precarium in *Entau.*

ALbertus Dei gratia Comes de *Pogen*, omnibus has litteras inspecturis, salutem & plenitudinem omnis boni. Notum facimus præsentibus & futuris quod Curiam vnam in villa *Satsdorf* tradidimus Ecclesiæ sanctæ *Margaretæ* in *Osterhouen* perpetuo possidendam. Præterea nouerint vniuersi quod fratres præfatę Ecclesiæ Curiam in *Entavve Marquardo* Magistro pistorum commiserunt, vt annuatim eis soluat inde censum constitutum, ita tamen vt eo decedente nullus hæredum, nullus amicorum suorum, aliquid iuris habeat in

Curia

Curia prænotata, nec etiam juuenis ipse M. aliquam potestatem in ea habebit, nisi secundum quod consensus prædictorum fratrum admiserit & voluntas. Item *Marquardus* tradidit præfatis fratribus prędium quoddam in *Entavve*, ad censum XXX. Dn. Hi sunt testes, *Heinr.* senior *Pfolinger Gerhardus. Marschalcus, Chalchohus* de *Wintzer*, *Albertus* de *Challenberch*, *Dietmarus* de *Vading*, *Eberhardus* de *Tündorf*.

Catalogus Præpositorum & Adbatum Monasterij *Osterhouen*.

I. EVCHWINVS, Præpositus ordinis *Præmonstraten*, 1, elig. an. 1138. rexit duobus annis, & resignauit.

II. TRVCHMARVS el. an. 1140. præf. an. 15. sub Papa *Eugenio*: à quo impetrauit, vt ordo *Præmonst*. perpetuis temporibus in hoc monasterio conseruetur.

III. ENGELSCHALCVS, præf. an. 1155. præf. an. 25.

IV. DIETMARVS, an. 1180. rexit mensib. octo.

V. WALTHERVS, prefuit an. 16.

VI. GERVNGVS el. an. 1196. gubern. an. 32.

VII. VDALRICVS, el. an. 1228. rexit an. 12. & successori suo liberè resignauit; ipse pastoris cura magna cum industria functus est.

VIII. BERTHOLDVS an. 1240. electus, prefuit anno vno, & resignauit.

IX. HENRICVS el. an. 1241. cum præfuisset an. 13. resignauit.

X. EBERHARDVS, præf. an. 1. & depositus est.

XI. VDALRICVS II. post menses duos resignauit.

XII. HERMANNVS el. an. 1256. rexit 6. mens. & deponitur.

XIII. ALBERTVS el. an. 1257. præfuit an. 3.

XIV. DIETPOLDVS, post an. V. deponitur.

XV. HARTWICVS elect. an. 1265. post 6. menses resign.

XVI. CONRADVS, elapsis an. 16. depositus est.

XVII. VDALRICVS III. el. an. 1283. cum præfuisset an. 2. resign.

XVIII. ALBERTVS, rexit duob. an.

XIX. CONRADVS II. præfuit 6. mens.

XX. VDALRICVS, de *Pertolzhaim*, de licentia ordinis, primus in Abbatem huius nominis consecratur an. 1288. & præfuit an. 36.

XXI. VDALRICVS V. dict. Spörl, el. an. 1325. præsedit an. X.

XXII. HERMANNVS præf. an. 13. sepultus ante altare S. *Augustini*.

XXIII. PETRVS el. an. 1339. rexit an. 12. & resign. sepultus ante altare S. *Nic.*

XXIV. ALBERTVS præfuit 36. Septimanis.

XXV. WILHELMVS, deponitur cum præfuisset an. 5.

XXVI. RVTGERVS an. 1367. electus, gubernauit an. 22. sepultus ante altare S. *Augustini*.

XXVII. ANDREAS, el. an. 1390. præf. an. 15.

XXVIII. IOANNES, præf. mens. 3.

XXIX. IOANNES Vetter el. an. 1406. Hic à Sum. Pont. Infulam impetrauit, præf. an. 15. sepultus in sacello S. *Ioannis Euangelistæ*.

XXX. ERNESTVS, rex. mens. 6.

XXXI. ANDREAS dictus *Kamp*. el. an. 1422. cum prefuisset an. septem. Ob. sepultus ante altare S. *Mariæ Magdalenæ*.

XXXII. MARTINVS dictus *Wirsinger* el. an. 1429. præf. an. 8. sepultus ante altare S. *Augustini*.

XXXIII. PETRVS *Lamp*, artium Magister, rexit an. 10.

XXXIV. *Amelstorfer*, præf. an. 14. Sacrarium fornicario opere fieri fecit, sep. ante altare S. *Bernardini*.

XXXV. IOANNES *Schiltl*, præf. an. 23. sub cuius regimine templum testudinatum est, sep. ante altare S S. *Trinitatis* in Capitulo.

XXXVI. GEORGIVS *Höltzl*, à Conuentu vix exoratus, Abbatię clauem excepit, rexitq; an. 16. postea æmulorum injuria adactus resignauit. Fontem juxta Bibliothecam effodi curauit. Obiit in *Krembs*.

XXXVII. IOANNES *Retzinger* elig. an. 1500. Ecclesię sibi creditæ prudens dispensator, ac solertis ingenij Abbas, qui ante pręlaturam susceptam Ecclesiæ suæ plebanus, insignis verbi Dei interpres est habitus. rex. an. 4. cum dimidio.

XXXVIII. VITALIS de *Seiboltsdorf* el. 1505. tàm stemmatis origine clarus, quam pietate omniq; virtutum genere excultus. præf. an. 4.

XXXIX. STEPHANVS *VVirsinger*, el. 1508. præf. an. 35. sepultus in sacello S. *Stephani* in ambitu. Hic primus fuit qui bona pietantiæ Conuentui contraxit, suis etiam successoribus debita persoluenda. Sub huius regimine an. 1512. ad vincula S. *Petri* Apostoli turris Ecclesiæ fulmine tacta vnà cum campanis, Organo, & parochiali Ecclesia tota combusta est. Postea hic Abbas parochialem Ecclesiam igne collapsam, è fundamentis erexit, & duas campanas magnis impensis fieri fecit.

XL. IOANNES *Pock*, antea prouisor in *Eberstorff*, elig. an. 1544. præf. an. II. cum dimidio sepultus ante altare S. *Augustini*. Post obitum illius præficitur monasterio, forsan insolentia Conuentualium *Augustinus* Abbas Monasterij S *Saluatoris*, in nemore *Stainkhart* siti; monasterij *Osterhouen* ex jure patronatus filius; & literarum & literatorum osor maximus, qui suis junioribus nec pœdagogum alere, nec quicquam librorum emere voluit.

XLI. GEORGIVS *Schregl Ingolstadiens.* an. 1548. electus, rexit an. 7. & depositus, officio pastoris in *Hofkirchen* fungitur, vsque ad obitum; inde ad monasterium translatus, ante altare S. *Nicolai* sepelitur.

XLII. WOLFGANGVS *Scharfnickel*, pręfuit an. 2. & cum esset hæresis Lutheranæ spectator, deponitur. Ille verè abjecta veste & professione monastica, clam discessit; & in pago *Reicherzhovven* propè *Ingolstadium*, inter professionis suæ consortes vixit.

XLIII. IOANNES *Bitterl Abusiacens.* professus in *Staingaden* administrationem monasterij *Osterhouen*. ab anno 1558. gessit per an. 1. cum dimidio: deinde in Abbatem confirmatus, benè præfuit an. 20. ante altare S. *Erasmi* in Capitulo sepultus.

XLIV. IOANNES *VVolf* de *Ponte* prope *Schongauium* oriundus an. 1579. Dominica Cantate ex Cellario in administratorem electus, præfuit administrationi an. 4. Postea *Vrsperga* in Abbatem confirmatus, rexit an. 14. & resignauit. Hic ædificauit nouam Abbatiam; nouum quoque organum fieri fecit: & sub eius regimine dormitorium testudinatum est.

XLV. MICHAEL *Vögele Vrspringens.* propè *Staingaden*, ann. 1593. in vigilia ascensionis Domini, ex Priore in Administratorem eligitur; ac eodem anno *Noua Cella* propè *Frisingam* in Abbatem confirmatur. Hic antecessorum suorum imagines pingi curauit; & Bibliothecam plurimorum librorum coëmptione studiosè auxit.

XLVI. IOANNES *VVeckl Aitterbacen.* prope *Frisingam*, modernus Abbas eligitur & confirmatur an. 1604. die 21. Februarij.

S. OS.

S. OSWALDI.

MONASTERIVM prope vrbem Grauenavv ante inferiorem Bohemicam syluam, nunc Præpositura, fundauit Ioannes Landgrauius de Leuchtenberg, Comes in Hals, dotans illud Parochia in Grauenavv, cum pertinentiis suis, vnà cum quibusdam aliis villulis, prædiis ac redditibus, in Comitatu Halsitis, dans priuilegium & exemptionem ab omnibus steuris, exactionibus & aliis grauaminibus; reseruatis tamen maleficiis, & jure Aduocatiæ, juxta tenorem literarum fundationis, quarum Datum 1396. Et hoc pro fratribus S. Pauli, primi Eremitæ Ordinis S. Augustini, Monasterium hoc, jus Hofmarchiæ habet super certis villulis &c. pauperrimum aliâs, quod ad Comitia prouincialia, cum aliis Monasteriis non vocatur.

ADDITIONES.

FVndator huius Cœnobij ille ipse fuit *Iohannes* Landgrauius de *Leuchtenperg* Comes in *Hals*: cuius mentionem Dn. *Hundius* facit. Dat. ab initio fuerunt monasterio Administratores ex Conuentu S. *Nicolai* extrà muros ciuitatis *Patauia*: qui mos aliquandiu obtinuit. Eo in desuetudinem abeunte, Serenissimi Principis jussu Ducale Regimen *Strubingense* sic disposuit, vt vacans monasterium deinceps ex Monasterio *Nideraltah* Præpositum acciperet: id quod moderno tempore fieri solet.

Testantur senes monasterij accolę suo & majorum suorum æuo adhuc superfuisse duos Administratores ex conuentu S. *Nicolai* datos.

WOLFGANGVM.

NICOLAVM. quo defuncto è Monasterio *Inferioris Altaha* fuerunt designati.

GOTTHARDVS.

GEORGIVS *Ziegler*.

BENEDICTVS *Knoll*.

LAVRENTIVS modernus Administrator.

WIr Johanns von Gottes genaden Landtgrauen zu Leichtenperg vnnd Graue zu Hals. Bekhennen für vns vnd all vnser Erben vnd Nachkhommen/ offentlich mit dem Brieff/ das wir dem Allmechtigen Gott/ vnser lieben Frawen/ Maria seiner Mutter/ S. Oswalt/ allen Gottes Heiligen/ zu Lob vnnd zu Ehren/ vnsern Vornordern/ selligen vns selbst/ all vnsern Erben vnd Nachkhommen zu hilff vnnd zu Trost gestifft vnd gemacht haben/ stifften vnd machen ein neue Stifft vnd Closter zu Sandt Osbalt/ bey der Grauenau gelegen/ darinnen wohnen/ vnnd bleiben sollen/ die Geistlichen St. Paulus/ deß ersten Einsidls/ Brueder S. Augustinus Orden/ also das sie daselbst zu S. Osbalt ewigclich ein StifftCloster vnd Narung haben sollen nach desselben vorgenanten Ordens/ Ehren/ rechten/ Freyhaiten/ vnnd Gewonhaiten/ die demselben Orden/ von Bäbstlichen vnd Khayserlichen Ehren/ vnnd rechten Brieffen oder sonsten/ gegeben sindt/ vnd zuegehören/ als der Ehrwürdig in Gott Vatter/ vnd Herr/ Herr Jörg/ Bischoue zu Passau/ vnser lieber Herr/ vnd Ohaim/ in deß Bistumb deß obgenant Closter ligt vns vnd in alles das oben vnd hernach geschriben ist mit seinem vnd seines Erwürdigen Capittels Briefen/ vnd Innsigeln/ mit Willen vnd Gunst/ erbarlich bestättigt hat/ wann aber Geistliche Leuth an nathürlich vnnd leiblich Narung/ den Gottsdienst nit vollbringen mügen/ darumben so haben wir jnen vnd dem obgenanten vnserm Closter zu S. Osbalt von vnserm vnd vnserer Graueschafft zu Hals freyen/ aigen Güttern gegeben vnd geaigent/ geben aignen vnnd vermachen jhn mit dem gegenwür-

genwürdigen vnserm Brief/ die hernach geschriben Güetter auß vnserm Nutz vnd Gewehr/ in die jhren Nutz vnd Gewahr/ ewigelichen zu haben vnd zu nutzen. Zum ersten die Khürchen vnnd Pfarr/ zu vnser lieben Frauen Maria Gottes Muetter in der Grauenau/ die vnser rechts Erb ist/ mit allen Ehrn/ Rechten/ Freyhaiten/ Nutzen/ Gulten/ Zinsen/ Zehendt/ Ackhern/ Wißmaden/ Hoffsteden/ vnd anderer Zuegehörung/ als dann der negst Pfarherr/ Herr Albrecht Thädinger die inne gehabt/ vnd besessen hat/ nichts außgenommen/ noch hindan gesetzt/ ongeuerdt/ wir geben in euch vnser Dorff vnd guet zu Reichenperg/ das sechszehen Lehen seindt/ vnd ein Mül daselbst/ die gült als vil/ als der obgenanten Lehen ains wir geben in auch vnser Dorff zu Höchenpran/ da sind zehen Lehn/ zu Drärlschlag/ sechs Lehen/ zu Haslach zehen Lehen/ vnd ain alte Saagmül daselbst/ die gilt sechzehen Regenspurger/ zu Schönnanger zwelff Lehen/ vnd ein Mül daselbst/ gilt als vil/ als der Lehen ains/ zu Grienpach sechs Lehen/ die obgenanten Lehen alle gelten jedliches zu jährlicher Güldt zwen vnd dreyssig Regenspurger Pfenning/ zway vnd dreyssig Ayr/ zwo Hennen/ ain Khäß/ der ains Regenspurger Pfenning werth ist/ vnd ein halbs Schedt Flachs/ so gelten die obgenanten Mül vnd Saagmül/ als vor geschriben ist. Darzue geben wier jhm das guette zu Sabeneln/ gar hinder hin in dem Waldt biß an die Och mit allen Ehrn/ Rechten/ Nutzen/ vnd Zuegehörungen/ ongeuerde wier geben jn auch ain Fischwaidt/ auff dem obgenanten Wasser/ von dem vrsprung desselben Wassers/ mit allen Zueflüssen vnd Pächen/ die darein fliessen/ außgenommen die Schwärtze vnten an die Bruckh Schiltern schlag/ vnnd alle andere Wasser vnnd Fischwaidt/ die zu Schönnanger vnnd Vnderhaslach fliessen/ als vor die jhr Grindt berüren/ ongeuerde/ auch geben wir jnen das Wißmadt vnd Holtz genandt der Hitz bey genanten Wasser gelegen/ daß sie dasselb/ von Tag zu Tag/ rämen vnd bessern mügen/ vnd geben jn deß als vil sie seyndt/ bey dem Ehegenanten jhrem Fischwasser mügen gemachen genüessen oder gehaben vnd als vor das der stiltz genant vnd gehaissen ist/ ongeuerde/ also daß sie die obgenanten Khürchen in der Grauenau vnd alle obgeschribne neu guetter stuckh vnd Dörffer mit allen jhren Ehren/ Rechten/ Gerichten/ Herrlichkhaiten Nutzen/ Gulten/ Zinsen/ Zehenden/ Steuren/ Gerichtshändl/ Fischwaiden/ Wiltpännen/ Forst/ Rechten/ Gewonheiten/ Leuth/ vnnd Guet ze Hauß/ zu Hoff/ Grundt vnd Poden/ Waldt/ Wasser/ Waidt/ Wißmadt/ Ackher/ Stöckh vnd Stain/ ob vnd vnder der Erdt/ vnd aller anderer zuegehörung/ nichts außgenommen/ noch hindan gesetzt/ in aller dermassen als wier dieselbe jngehabt/ genutzt/ vnd genossen/ vnd in aller gewehr hergebracht haben/ threulich an alles geuerde vnd argelist selber besessen/ entsetzen/ stifften/ entstifften/ vnd auch gebessern sollen vnnd mügen/ nuer zu stunden vnnd fürbas ewigclich gantz vnd gar/ nach jhrer selbst nutz/ frummen vnd notturfft/ an vnserer Ambtleuth/ Pfleger/ nachkhummen mennigclichs hinderung an geuerde/ wier sagen auch in Krafft deß Brieffs die egenanten Herrn vnd Brüder/ all jhr Nachkummen/ vnnd auch Leuth/ oder Hindersasser/ die sie jetzundt haben/ oder fürbaß in vnser Herrschafften gewinnen/ quittloß vnd ledig jetzundt vnnd fürbaß ewigclich aller gehorsamb Huldigung/ Steur/ vnd nachraisen/ also daß sie vns/ all vnsern Ambtleuthen/ Pflegern vnd Nachkhommen/ khainerley Huldigung/ gehorsamb/ Stewr/ Vogtrecht/ Gerichtshabern/ Hilff/ nachraisen zu Khrieg oder anders von Rechten wegen/ zuthun nicht schuldig sein/ fürbaß ewigclichen/ ongeuerde/ dann das wir/ all vnser Erben vnd nachkhommen/ Grauen zu Hals/ derselben Herrn vnd Brüeder aller jhrer Nachkhommen/ vnnd deß obgenanten Closters zu S. Osbald mit aller zuegehörung/ Recht/ natürlich Vogtrecht vnnd Schirm sein sollen vnd wöllen/ vnd niemandt anders dann wir vnsere Erben vnd nachkhommen/ Grauen zu Hals/ vnd darumb nichts wartendt sein/ dann Gotteslohn ongeuerde/ sonder so behalten wir vns all vnsern Erben/ Nachkhommen vnd Grauschafft zu Hals/ auß deß obgenanten Closters Leitten/ die sie jetzundt haben oder fürbas in vnser Herrschafft gewinnen/ als vnser Halsgericht mit Güertl vmbfangen/ vnd nicht mehrer

on ge-

en geuerde. Deß zu wahren Vrkhundt vnd einer ewigen bestättigung aller obgeschribnen sachen/ So geben wier den ehegenanten Geistlichen Herrn vnd Briedern / allen ihren Nachkommen/vnd dem obgenanten vnserm Closters zu S. Osbald/den gegenwürdigen vnsern Brief/mit vnsern aignen anhangendm Insigl versigelt. Das geschehen ist/da man zölt nach Christi Geburt vnsers Herrn/ dreyzehenhundert Jar/ vnd darnach in dem sechs vnd neunzigisten Jar / an S. Oswaldts tag.

OTING.

VETVS Collegium Canonicorum secularium, non procul ab Oeno & vrbe Otingen, Vto, aliàs Otto, Dux Bauariæ, filius Theodonis secundi, qui aliâs Magnus dicitur, regiam prætoriumque suum ibi constituit, à se Otingam siue Huodingam, (vtrumque in vetustis monumentis legitur) cognominari jussit. Propter commoditatem situs Aucupiorum, venationum, piscationum, Reges & Principes Bauariç frequenter ibi habitârunt, tum etiam propter crebras Hunnorum & Vngarorum irruptiones in Noricum, Principes Imperij ibi frequenter conuenerunt; ostenditur ibi in medio templi S. Philippi, sepulchrum Imperatorum, Regum ac Principum nostrorum, quod etiam ibidem vetusti annales, ac alia monumenta testantur.

S. RVPERTVS, regio Francorum genere progenitus, Theodonem Ottonemque, filios Theodonis Magni jam defuncti, in fide Christiana instituit, Theodonem Ratisponç, Ottonem autem in Otinga baptizauit, duoque templa extructa à Principib. proximè regias, seu prætoria sua, Christo, & eius beatissimæ Genitrici dedicauit, vnum Ratisponæ, alterum Otingç, vtrunque vetus Capella vocata, zu der alten Capell ꝛc.

CIRCA Annum Christi 876. Carolomannus Rex Boiorum & Italiæ, filius Ludouici, Regis Boiorum & Franciç, Nepos Ludouici Pij, Pronepos Caroli Magni, Otingç frequens habitans, Monasterium ibi pro sacratis viris magnificè construxit, liberaliter dotauit, plurimorum Sanctorum ossa & reliquias ibi condidit, brachium nimirum S. Philippi, D. Maximilianum, D. Fœlicitatem.

CAROLVS quoque tertius, Roman. Imperator, fundatoris frater, regia munificentia Otingense Cœnobium plurimùm ditauit.

CAROLOMANNVS fundator obiit Anno 880. 12. Calend. Aprilis, ibique sepultus est. Eius filius Arnulphus Imperator Romanorum ibidem obiit, Anno 899. ac juxta Patrem sepultus, à quibusdam dicitur, sed verius est, ac à Leone nono, Pontifice Maximo approbatum, ipsum Ratisponæ in templo S. Haimerami sepultum esse, vbi ipsius sepulchrum in Choro mõnstratur, anniuersaria peraguntur ac pauperibus eleemosyna quotannis distribuitur.

ARNOLPHVS Imperator quoddam prędium huius Monasterij situm in Italia, quod dicitur summus lacus, commutauit cum quadam nostri juris curte, quæ vocatur Rorte cum suis pertinentiis. In quo diplomate fatetur, templum Otingense perpetuò jure spectare ad sedem Patauiensis Ecclesiæ; ea propter adhuc ritum Patauien. & non Salisburgen. cui aliâs subjecti sunt, seruant. Extat diploma apud Patauien. cujus datum 14. Calend. Septembris, Anno Domini incarnationis 898. Indict. 6. anno II. regni Domini Arnolphi, Imperij autem III. Actum Ranteſtorf, in d. no. fol. a.

OTINGA, sicut & reliqua tota Bauaria per Vngaros miserè vastata ac desolata, sola ędicula beatissimæ Mariç virginis, singulari Dei prouidentia seruata, suburbana in oppidum postea abiêre, quæ nunc noua Otinga ad Oenum, Anno Domini 907.

ANNO

Anno Domini. 1228. Ludouicus primus, Palat. Com. Rheni, Dux Bauariæ, Collegium 12. Canonicorum, cum Decano ac Præposito ibi instituit, viuus ibi locum sepulchri elegit, qui tamen in Monast. Schirensi sepultus est.

Diplomata hujus Ecclesię, nempe Carolomanni fundatoris, Caroli tertij fratris, Arnolphi Imperatoris filij, ac Ludouici Nepotis, quibus bonis ac priuilegiis hanc ornauerint ac ditârint, Vide apud Ioan. Auent. qui Anno Domini 1518. singularem de antiquitatibus ac monumentis Otingensibus libellum edidit, auctum posteà, ac latiùs extensum, per Dominum Martinum Eysengrein, Prępositum Ottingensem, in vulgari nostra lingua, Anno 1571. Vide eundem Auentinum in Annalibus, lib. quarto, fol. 316.

ADDITIONES.

DONATIO CAROLOMANNI REGIS *Boiorum.*

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis *Carolomannus*: diuina auxiliante clementia Rex. Si de rebus terrenis quas diuina consecuti sumus clementia: fidelibus quibuscunque nostris idcirco adjutoria ęterna præbere contendimus: vt nobis in secularibus negociis deuotiores existant: quanto magis nobis præmeditandum summoperè est: vt etiam de ipsis terrenis rebus: pro amore diuino: atque pro æterna remuneratione ecclesias Dei: ditare satagamus. Quapropter nouerit omnium fidelium Dei ecclesiæ: industria tam pręsentium scilicet quam futurorum: quomodo diuina inspiratione compuncti: complacuit nobis tradere pro augmento mercedis æternæ: quandam abbatiam quę dicitur *Matasco:* ad monasterium nouiter à nobis à fundamentis constructum: in loco qui dicitur *Otinga*: quod etiam in honore sanctę Dei genitricis semper Virginis *Mariæ:* & sancti *Philippi* Apostoli Domini nostri *Iesu Christi:* aliorumque sanctorum plurimorum (quorum reliquias Deo propitio adgregare potuimus) ornatum esse cernitur: ea videlicet ratione: præfatam abbatiam: vt supra nominatum monasterium tradidimus: vt ab hodierna die cum omnibus ad hanc ipsam abbatiam pertinentibus: tam traditione regum: vel etiam liberorum hominum: ad jam dictum monasterium à nobis constructum perpetualiter pertineant: sine vllius successoris nostri contradictione. Insuper etiam notum sit tam præsentibus quam futuris: quomodo illam Capellam ad *Otingas* & ad illam curtem ad *Buoche:* ad pręfatum monasterium ad *Otingas* tradidimus: cum omnibus attinentiis: terris, cultis: incultis: agris: mancipiis: pratis: pascuis: syluis: aquis: aquarumue decursibus: quæsitis & inquęsitis. Omnia enim hæc quę supra memorauimus: tam ipsam abbatiam ad Matasco: quam ipsa duo loca (id est) illam Capellam ad *Otingas:* & curtem ad *Buoche:* ex integro tradidimus ad jam sæpè dictum monasterium perpetuis temporibus possidendum, ita vt nullus deinceps: nec de parentibus: nec de filiis (si eos nobis Deus dederit) neque de nepotibus siue de successoribus nostris: hanc traditionem nostram: violare vel inquietare audeat: Si quis vero (quod absit) hoc præceptum donationis nostræ: infringere disposuerit: primum iram Dei: sanctorumque ejus incurrat: & in die judicij tremendi: pro hac ipsa temeritate redditurus rationem ante Dominum fiat. Sed liceat seruis Dei ibidem Deo famulantibus cunctas res præfatas: ad laudem Dei: eorumque sustentationes: perpetuis possidere temporibus: quatenus quietè viuant: pro nobis: atque cunctâ sancta Dei Ecclesia: Deum attentius exorent. Et vt hæc auctoritas traditionis nostræ firmior habeatur & verius

rius credatur, ac diligentius cõseruetur, manu propria subter eam firmauimus, & annuli nostri impressione sigillari jussimus.

Signum Domini *Carolomanni* Serenissimi Regis.

Mandalvvinus notarius ad vicem *Baldonis* Cancellarij recognoui. Data sexto Cal. Martij. Anno Christi propitio. Primo regni Domini *Carolomanni* Serenissimi Regis *Boiorum*. Indictione nona. Actum *Mataccboue* curte regia in Dei nomine fœliciter Amen. Anno Christi, DCCC. LXXVI.

Alia *Carolomanni* Regis *Boiorum* donatio.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: *Carolomannus* diuina fauente gratia Rex. Si pro amore Dei: ac reuerentia Sanctorum illius: locis Deo dicatis, nostrisque laboribus, à fundamentis (Christo miserante) extructis & terrenarum præbere satagamus rerum aliquido nobis inde æterna credimus prouenire præmia. Quapropter nouerit industria omnium fidelium nostrorum præsentia scilicet & futurorum: quomodo pro redemptione animæ nostræ: ac conjugis parentumque nostrorum, quasdam res proprietatis nostræ in partibus *Carentaniæ*: *Scaluiniæq;* regionis sitas. Ad sanctum *Maximilianum* confessorem Christi, nec nõ & ad sanctam *Felicitatem: Septem* filiorum martyrum & matrẽ, tradidimus. quorum corpora, in nouam nostræ ædificationis basilicam ad *Otingas*, collocare in timore & amore Dei omnimodis curauimus: cui venerabilis abbas *Werinolphus* præesse dinoscitur, quatenus in luminaribus ejusdem Ecclesiæ & in alimoniis pauperum, seruorumque Dei ibidem degentium perpetualiter proficiant in augmentum. Dedimus namq; ad præfatas Sanctorum Dei reliquias, locumque nominatum, curtem illam ad *Trebinam* cum domibus & vniuersis ædificiis, cum mancipiis infra curtem morantibus vtriusque sexus nouendecim, cum mansis LXX. cum agris cultis, incultis, pratis, pascuis, syluis, aquis, aquarumque decursibus, mobilibus, immobilibus, & cum omnibus pertinentiis & adjacentiis. Termini vero ejusdem nostræ donationis ita se concludunt. Tendunt igitur in partes occidentales sursum per fluuium *Traun* vsque in eum locum qui vulgo dicitur ad *Buochun*: in aquilone inter duos lacus (qui ibi sunt) se continent. Et in orientem juxta illum lacum simulq; cum lacu vsq; in eum locum vbi rubea petra è regione ejusdem loci prominet. Et in meridiem vsque in riuulum qui dicitur *Durrenpach*, & sic vsq; ad pontem *Villach*. Insuper & montem *Sikkovva*. Ad eundem locum præscriptum dedimus, quatenus hæc omnia cum omnibus integritatibus suis, ad præfatos sanctos Dei, per hoc præsens præceptum munificentiæ nostræ, sine vlla diminuratione seu molestatione pertineat. Liceatq; prænominato abbati suisq; successoribus, easdem res ordinare disponere per omnia, juxta id quod ipsis fratribusq; sub eis degentibus complaceat. Et vt hæc auctoritas nostræ donationis per futura tempora firmior habeatur & verius credatur: manu propria nostra subter eam firmauimus, & annulo nostro sigillari jussimus.

ROS
Signum *Carolomanni* M inuictissimi Regis.
RNI

Madalvvinus Notarius ad vicem *Theotmari* recognoui. Data quinto Idus Septembris, Anno Christi propitio Tertio regni Domini *Carolomanni* piissimi Regis in *Boiaria*, & primo in *Italia*. Indictione XI. Actum *Ranteredorf* curte regia in Dei nomine feliciter Amen. D. CCC. LXXVIII.

Rantersdorf: nunc est *Ranshouen* cœnobium: proxime *Brundunum* vrbem: vbi quondam palatium regium: & sedes judicum vectigaliumque ærarium fuit & publicanorum: vti nunc est *Brunduni*: ita vetera monumenta ejusdem Cœnobij indicant.

Caroli tertij fratris *Carolomanni* regis *Boiorum* & *Italiæ* donatio.

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis, *Carolus* (diuina fauente clementia) Imperator Augustus. Si locis diuinis cultibus mancipatis: aliquid emolimenti contulerimus: præsentis vitæ prosperitatem, à Deo nobis donari credimus: & æternę vitæ beatitudinem consequi non dubitamus. Quapropter comperiat omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet & futurorum industria: qualiter nos ob amorem Dei, ac pro remedio animarum, parentum nostrorum, genitoris & genitricis nostrę, fratrum, sororumque nostrarum, ac pro nostra & conjugis nostræ æterna remuneratione, nouas res, de curtibus nostris subternominatis omnium rerum, ad Capellam quæ sita est in villa quę dicitur *Otinga*, perdonauimus. Id est, de *Weles:* de *Aternhoua*, de *Matachoue*, de *Rantersdorf*, de *Muninga*, de *Schvvindilenbach*, de *Otingen*, de *Ostermundingen*, de *Salzburchoue*, de *Salina*, de *Atilla*, de *Osterhoua*, de *Dingoluingā*, de *Liuchingan*, de *Incingan*, de *Peringē*, de *Chreminchhoue*, de *Veldan*, de *Helsendorf*, & nonam partem in vita ad *Rantersdorf* & *Tabshaim*. Ideoque hos nostrę auctoritatis apices, inde conscribi mandauimus, per quod decernimus atque omnino sancimus, vt præfatæ res, ad prefatam Capellam deinceps securiter atque inuiolabiliter permaneant, nullo vnquam successorum nostrorum eas interrumpente. Et vt hæc largitionis nostræ auctoritas firmior habeatur, manu propria subter eam firmauimus, & annuli nostri impressionę jussimus insigniri.

Signum *Caroli* K R A V L S Serenissimi Imperat. Augu

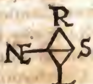
Amalbertus Notarius ad vicem *Luitvvardi* Archicancellarij recognoui. Data VIII. Cal. Septembris. Anno incarnationis Dominicæ. DCCC. LXXXV. Inditione III. Anno Imperij piissimi Imperatoris Caroli, in *Italia* quinto, in *Francia* quarto. in *Gallia* primo. Actum ad *Weibelingam* in Dei nomine fœliciter Amen.

Arnolphi Imperatoris instrumentum filij *Carolomanni* Regis *Boiorum*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Arnolphus* diuina fauente gratia: Imperator Augustus: Notum sit omnibus sanctę Dei Ecclesiæ fidelibus: tam præsentibus quam futuris: qualiter nos pro æternę felicitatis adipiscenda mercede: nec non per supplicationem *Wichingi* venerabilis Episcopi cuidam fideli ac religioso presbytero (cui nomē *Ellenprecht*) tales res (quales hactenus in beneficium in Rantersdorf muneris nostri largitatē tenebat, id est Capellā quam nos in honore Christi & S. *Pancracij* à fundamentis construximus: doteque opportuna & ecclesiastico ornatu accumulauimus) cum omnib⁹ quæ modo per præceptum nostrum illuc collata sunt: vel in futuro collata erunt: integriter ad proprium diebus vitæ suę concessimus: cum curtilibus & ædificiis: famulis & vtriusq; sex⁹ mancipiis, vineis & vinitoribus, censibus, agris, pratis, pascuis, syluis cum foresto ad hengiste, aquis aquarumq; decursibus, piscationibus, molendinis, viis &

inuiis,

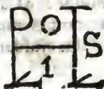
inuiis, exitibus & reditibus, terris cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, mobilibus & immobilibus, vniuersisq; adpendiciis & adjacentiis suis. Iussimus quidem hoc præsens auctoritatis nostrę præceptum inde conscribi. Per quod decernimus atque jubemus: vt prænominatus honorabilis presbyter: ipsam Capellam in *Ranterſdorf* consistentem cum pertinentiis suis: omni tempore vitæ sub vsu fructuario teneat: habeatque atque possideat: absq; vllius personæ offendiculo: ea videlicet ratione, vt eadem Capella cum vniuersa integritate sua: post obitum ipsius ad sanctum *Philippum* Apostolum (cuius sacratissimum membrum in villa Otinga venerabiliter humatum est: in memoriam Patris nostri *Carolomanni* Regis: qui ibidem corporaliter requiescit reconditus, nec non pro remedio animæ nostræ) conuertatur ita vt sub jure *Otingensis* ecclesiæ perenniter consistat prouisorumq; illius. Et vt hoc præceptum diligentius nemine inrumpente in perpetuum conseruetur: manu nostra id subtus roborantes: añulo nostro jussimus insigniri.

Signum Domini *Arnolphi* Imperatoris Augusti.

Engelpero notarius: ad vicem *Diotmari* Archicapellani recognoui. Datum XVI. Calen. Nouembr. anno Dominicæ Incarnationis DCCC. XCVIII. Indictione II. Anno XI. regni *Arnolphi* regis Imperij autem III. Actum ad Regina ciuitate in Dei nomine fœliciter. Amen.

Ludouici tertij filij *Arnolphi* Imperatoris donatio.

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis. *Ludouicus* gratia Dei Rex. Nouerint omnes fideles nostri pręsentes & futuri: quia nos diuina adflati instinctu: & per interuentum atque admonitionem *Gunzboldi* & *Megivvardi*, comitum nostrorum tradidimus: ad Capellam sanctę *Mariæ* genitricis Dei in villa (quę dicitur *Otinga*) constructam: pro veneratione Sanctorum ibi quiescentium nec nõ diuorum parentum nostrorum æterna saluatione: nostræque animæ remedio. Hobam vnam ad opus nostrum hactenus (quæ dicitur *Hobobrihha*) pertinentem: cum habitatore desuper habitante. *Rodgrim* nominato: suaque vxore nomine *Rihhilt* ac filiis eorum: cunctisque pertinentiis suis: cum curtilibus & ædificiis, agris, pratis, campis, pascuis, syluis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, viis & inuiis, exitibus, reditibus, quęsitis & inquirendis, cum omnibus juste legitimeque illuc pertinentibus. Vnde hoc quoque præsens præceptum nostrum fieri decreuimus: quatenus memoratę res, nullo inquietante, sed Deo auxiliante, perpetuis temporibus, ad jamdictum sacrosanctum locum (cui venerandus Abbas *Purchardus* nomine, moderno tempore, præesse dinoscitur.) ad vsus fratrum ibidem canonicè degentium integriter pertineat, eo rationis tenore, vt rectores ejusdem basilicę, tam de hac nostra donatione, quamque prædictæ domus de causis: liberrima semper vtantur potestate, quicquid exinde pro communi decreuerint vtilitate faciendum: vt eos pro nobis antecessoribusque nostris, attentius Domini misericordiam exorare delectet. Et vt hæc auctoritas nostra, firmiorem in Dei nomine obtineat stabilitatem, propria manu nostra, in præsentia procerum nostrorum subtus firmauimus, & añuli nostri impressione jussimus adsignari.

Signum Domini *Ludouici* Serenissimi Regis.

Engilpero Cancellarius ad vicem *Theodmari* Archicapellani recognoui. Data VII. Idus Augusti. Anno Dominicæ Incarnationis. D.CCCC.I. Indictione IV. Anno regni *Ludouici* Serenissimi regis secundo. Actum *Otingæ* curte regia in Dei nomine feliciter Amen.

Literæ fundationum & confirmationis Collegij *veteris Oëttingæ.*

I.

Priuileg. Archiep. Eberhardi.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. *Evverhardus* Dei gratia *Salisburg.* Archiepiscopus, Apostolicæ sedis Legatus, in perpetuam memoriam. Sicut detestabile & perniciosum nimis est, in quolibet homine, & præsertim in Principe, benefaciendi impedire propositum: ita virtuosum est, & coronæ perpetuæ meritorium, ad bonum intendẽtis animum, gratuitis adminiculis adjuuare. Ea propter notum esse cupimus tàm præsentibus quàm futuris, quod cum inter nos, & Illustrem virum *Ludouicum*, Comitem Palatinum *Rheni*, Ducemq; *Bauariæ*, super jure patronatus Ecclesia *Oëtting*, quæstio fuisset diutius agitata: præfatus vir Illustris, gratia S. Spiritus inspirante, ad honorem diuini cultus salubrem concepit animum, quod in Ecclesia nominata locaret collegium, & suis illud competenter dotaret redditibus: ita tamen, si nos juri patronatus cedentes, ipsi recognosceremus patronatum & priuilegium Fundatoris. Nos itaque ne tam laudabile videremur impedire propositum, sed potius adjuuare: Juri patronatus quod habuimus, vel habere videbamur in prænominata Ecclesia, cessimus, quod aliâs non fecissemus, nisi collegium ibidem fieret, nec ratum habebimus nisi fiat, & tali conditione, ipsum recognouimus verum esse patronum, saluo tamen in omnibus jure Diœcesano. Ne igitur super hoc dubitatio nascatur in posterum, ad retinendam facti memoriam, præsentem chartã conscribi, & sigilli nostri concessimus munimine roborari. Hi sunt testes: *Rudegerus Chiemensis Carolus Seccouien.* Episcopi. *Albertus* Præpositus. *Chuno* Decanus, totumque Capitulum *Salisburg Chuno* de *Weruen. Conrad* de *Kalheim. Eckardus* de *Tanno, Gerhohus* de *Perckaim, Ridegerus* de *Perch.* Ministeriales & alij quam plures. Acta sunt hæc, Anno Domini nostri Iesu Christi Millesimo Ducentesimo vigesimo octauo. Indict. I. Datum *Salisburg* Nono Idus Iulij.

II.

Confirmat. Fundat.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Evverhardus* Dei gratia *Salisburg.* Archiepiscopus, Apostolicę sedis legatus, in perpetuam rei memoriam. Inter laudes & merita virorum Illustrium, sapientis judicio reputatur non minimum, ædificasse domos diuinas, in quibus Deum timentes, peccatorum implorent veniam, ad honorem Dei construxisse Basilicas, minores Ecclesias, majorum dignitatum honorasse titulis, ampliando diuino cultui Deo seruientium, tàm prouentus, quàm munerum augmentasse. Nec est dubium, quin hæc & hujusmodi, recto zelo conantibus angelicis manibus in regnis cœlestibus habitatio præparetur. Hac consideratione motus & monitus, hac fiducia tractus & inductus, dilectus filius noster *Ludouicus.* Comes Palatinus *Rheni,* Duxque *Bauariæ* Illustris, ad honorem Dei, sanctęque genitricis eius, & Apostolorum *Philippi* & *Iacobi,* cæterorumque sanctorum, impetrata à nobis authoritate, fundauit & de nouo constituit, apud *Oëtingas* Præposituram Canonicorum sæcularium; ita, vt essent ibi duodecim Canonici, cum Præposito tertio decimo, dans eis quantum in ipso erat, omnes immunitates & honestas libertates, & priuilegia, quæ habent aliæ Ecclesiæ ejusdem ordinis, videlicet *Pataniensis* & *Ratisponen.* hoc expresso statuto.

Ad hoc autem contulit & donauit eidem Præposituræ præter jus quod in ipsa Oeting. habebat Ecclesia, omnes possessiones, quas habebat in ipsa villa, cum hominibus habitantibus in eis, & villam ipsam, scilicet vetus *Oëtingen* cum toto territorio, à porta fori scilicet noui *Oëtingn*. vsq; ad montem. Præterea jus dedit eidem Præposituræ de foresta proxima cædendi arbores, tàm pro lignis quàm pro materia ad opus Ecclesiæ, vel ad vsum ibidem Deo seruientium necessariis in perpetuum. Jus item venandi & piscandi eidem contulit in foresto prædicto & magis vicinis omnibus. Donauit item, & ad tradendum se publicè & solemniter obligauit eidem Ecclesiæ centum Marcas argenti añuas, tàm diu soluendas, donec ei redditus centum Marcarum in possessionibus quietis & pacificis assignaret. Honorauit item beatos Apostolos *Philippum* & *Iacobum*, remittens eis aduocatiam, id est, procurationes & ea sibi & hæredibus suis debitas, promittens, quod tàm personas ipsorum Præpositi & Canonicorũ, quàm familiæ ipsorum & amicorum ad eos venientium, vel cum eis commorantium, grati & sine omni emolumento tanquam seipsum defenderet, & ab omni grauamine & injuria tueretur. Nomina verò possessionum quas contulit eidem Ecclesiæ, in instrumento donationis suæ plenius exprimuntur. Nos quoq; ob reuerentiã Dei, & beatorum Apostolorum *Philippi* & *Iacobi*, eidem Præposituræ cum consensu Capituli nostri, duas parochiales Ecclesias, *Purkirchen*, & *Muteling*, cum omni jure contulimus & donauimus, tali eam priuilegio nihilominus honorantes, vt Præpositus ipsius Ecclesiæ quicunq; legitimè intrauerit, & tanti honoris se non indignum præstiterit, in Concilio Metropolitano, in sessione & subscriptione, Præpositis aliis secularibus, prior & superior habeatur. In ipsa fundatione Præposituræ, prædictus fundator, ad ædificationem tàm Ecclesiæ quàm domorum & officinarum canonicalium, obtulit ducentas libras Ratispon. moxq; tanquã Princeps Catholicus, inter primordia nouissimorum suorum non immemor, corporis sui sepeliendi curam non negligens, ac per hoc resurrectionis habere se fidem prouidis argumentis ostendens, elegit sibi sanus & incolumis, in eadem Ecclesia sepulturam. Nos igitur omnia supradicta, siue ab eo, nostra tamen authoritate, siue à nobis ipsis statuta & ordinata, rata & inconcussa, perpetuis volentes permanere temporibus, Præposituram ipsam cum omnibus suis in nostram protectionem suscipimus. Prohibemus authoritate Dei, & B. *Roperti*, & nostra, ne quis circa res mobiles vel immobiles, vel personas ad eam pertinentes, violentiam audeat perpetrare. Quod si præsumpserit, anathematis se nouerit & nunc mucrone percussum. Acta sunt hęc Anno Dominicæ Incarnationis, M. CC. XXXI. Indict. 4. Datum *Salisburg*. VIII. Cal. Septemb. Amen.

III.

OTTO Dei gratia Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ* &c. omnibus hanc paginam inspecturis, salutem. Nouerint omnes, quod omnia quæ bonæ memoriæ Dñ. *Ludouicus*, Palatinus *Rheni*, & Dux *Bau* &c. Pater noster, Deo & B. *Mariæ* semper virgini, & SS. Apostolis *Philippo* & *Iacobo*, & Ecclesię *Oettingensi*, donauit & contulit. Nos Ecclesię eidem, pro remedio animę patris nostri, & omnium parentum nostrorum, & pro salute nostra, & vxoris nostræ, & etiam filij nostri *Ludouici* liberaliter conferimus & donamus pleno jure ordinationem ejusdem Ecclesiæ à patre nostro dispositam, in omnibus & per omnia ratam habentes, & mandantes, vt maneat perpetuis temporibus inconcussa. Dat. *Landeshut*. Anno Domini Millesimo Ducentesimo tricesimo tertio. *Confirmatio Duc. Ottonis.*

IV.

LVdouicus Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bau* &c. Vniuersis huius paginæ inspectoribus. In perpetuũ constare volumus, quod cum piæ memorię *Confirmat. Duc. Ludouici.*

Ludouicus, Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bau.* &c. Auus noster, ad honorem B. *Mariæ* gloriosæ Virginis, & SS. Apostolorum *Philippi* & *Iacobi*, destructam olim *Oetting* Ecclesiam reconstruxit authoritate contemporanei sui, Domini *Euerhardi Salisburg.* Archiepiscopi fundans ibidem Collegium Canonicorum sęcularium, & honorem Præposituræ instaurans, Ecclesiastica libertate ipsam Ecclesiam, cum personis & rebus eam respicientibus vti volens, & eam suis fundans prędiis competenter ampliora eidem beneficia largiturus, nisi postmodum breuiter ipsum, fatalis mortis insperatum exitium præuenisset. Ac deinde chariss. genitor noster, bonæ recordationis *Otto*, Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bau.* &c. suo & nostro nomine gratum in omnibus consensum dinoscatur exhibuisse publicis instrumentis. Nos quoq; ob salutem nostræ ac dilectę consortis ac puerorum nostrorum animarum in præsenti & futuro sæculo quondam, ordinationem prædictæ fundationis, ratam & gratam perpetuo volentes in omnibus obseruare, prędictam Ecclesiam, cum suis omnibus, nostro fauori specialiter duximus includendam, vt si fortè, à quoquam nostrorum hominum res aut personas ejusdem, illicito ausu inuadendi contingeret, hanc teneamur injuriam pro nostris viribus pulsare. In cuius rei testimonium, præsentes literas prædictæ Ecclesię dedimus nostri sigilli munimine roboratas. Datum *Frisingæ*, Anno Domini Millesimo Ducentesimo sexagesimo octauo, sexto decimo Cal. Martij.

V.

Confirmat. Vladislai Archiep. Salzburg. Vide infrà literas Archiep. Vladislai ex originali descriptas.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Vladislaus* Dei gratia *Salisburg.* Ecclesiæ Archiepiscopus; Apostolicę sedis Legatus, & Dux *Silesiæ*, in perpetuum Amen. Prædecessoris nostri D. *Euerhardi* quondam Archiepiscopi *Salisburg.* vestigiis inhærentes, ea quæ per ipsum ritè ac rationabiliter acta sunt, de consilio & consensu dilectorum in Christo fratrum, Præpositi ac Decani, cæteriq; Capituli, Ecclesiæ nostræ fauore gratuito prosequentes, nostrę voluntatis arbitrio, tantò benignius roboranda decreuimus, quantò laudabilius inchoata noscuntur.

Nos igitur eandem Præposituram cum omnibus suis, in nostram protectionem suscipimus, prohibentes authoritate Dei, & B. *Ruperti*, & nostra, ne quis circa res mobiles vel immobiles, vel personas ad eam pertinentes, violentiam audeat perpetrare. Quod si quis præsumpserit, anathematis se nouerit ex tunc mucrone percussum. In cuius rei perenne testimonium & cautelam, nostro ac sæpedictorum fratrum nostrorum sigillis, præsentem paginam placuit communiri. Acta sunt hæc Anno Dominicæ Incarnationis, Millesimo Ducentesimo sexagesimo octauo, Indict. vndecima. Dat. *Salisburg.* XVII. Cal. Nouemb.

VI.

Gregorij PP. Bulla.

GRegorius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito & Capitulo Ecclesiæ de *Oetting.* salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor ęquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrẽtes assensu, libertates & exemptiones sæculariũ exactionum, nec non possessiones, & alia bona, vobis & Ecclesiæ vestrę, & claræ memorię *Ludou.* Duce *Bau.* Fũdatore ipsius Ecclesiæ, pia & prouida deliberatione concessa, & à venerabili fratre nostro *Salisb.* Archiepiscopo, Diœcesano vestro, de sui consensu Capituli cõfirmata, prout in literis confectis exinde dicitur contineri, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos, eidem Ecclesiæ, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem

nem omnipotentis Dei, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum *Reat.* Cal. April. Pontificatus nostri Anno 6.

VII.

CLemens Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Electo *Saliburg.* salutẽ & apostolicam benedictionem. Qui diuinis laudib. deputati, malignorum noscuntur affligi molestiis, apostolicæ fouendi sunt gratiæ fulcimentis, vt eò liberius possint obsequiis diuinis intendere, quo se prospexerint humanis periculis non subesse. Cum igitur dilecti filij Præpositus & Capitulũ Ecclesiæ de *Oetting. Salisburg.* diocœsis, à nonnullis qui nomen Dñi in vacuũ recipere non formidant, graues sicut accepimus super possessionib. & aliis bonis suis, patiantur molestias & iacturas, Nos eorum prouidere quieti, & malignantium malitiis obuiare volentes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandam⁹, quatenus eosdem Præpositum & Capitulum pro diuina & nostra reuerentia fauoris opportuni præsidio prosequens, non permittas ipsos, contra indulta priuilegiorum sedis Apostolicæ, ab aliquo indebitè molestari. Molestatores huiusmodi per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo &c. Nos enim si secus præsumpseris, tàm præsentes litteras, quam etiam processum quem per te ipsarũ autoritate haberi contigerit, omnino carere viribus, ac nullius fore decernimus firmitatis. Huiusmodi ergò mandatũ nostrum sic sapiẽter & fideliter exequaris, quod eius fines quomodolibet non excedas. Dat. *Viterbij* XV. Cal. Aprilis, Pontificatus nostri ann. 3.

Clementi IV. P. Bulla.

VIII.

IX.

Eiusdem.

CLemens Eps seruus seruorũ Dei &c. dilectis filiis Præposito & Capitulo Ecclesiæ de *Oeting. Salisburg.* diocœsis, salutem & Apostolicam benedictionẽ. Cum à nobis petitur quod iustũ est & honestum, tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri: &c, per omnia vt supra.

Datum *Viterbij* X, Cal. April. Pontificatus nostri anno tertio.

X.

Archiepiscopi Conradi & Ottonis ac Stephani Bauariæ Ducu confirmatio.

COnradus Dei gratia S. *Salisburg.* Ecclesiæ Archieps, Apostolicæ sedis Legatus. *Otto* & *Stephanus* Dei gratia Pal. Com. Duces *Bauariæ* &c. oĩbus præsentia inspecturis in perpetuũ. Cum honorabilis & discret⁹ *Leonardus* Præpos. *Oeting.* studiose proposuit coram nobis, quod licet apud *Oetingã* salubris & assidua fieret fidelium defunctorum commendatio, & illorum spẽcialiter, qui viuentes in carne, memoriale suum in desiderio animæ suæ fieri curarunt. Ad hæc tamen suus dirigebatur affectus, vt in Anniuersariis Principum fundatorũ, qui tandẽ plantarunt Ecclesiam, & plantatam vbertate reddituum rigarunt, piaq; defensione sustẽtant, solemnior fieret cõmemoratio, & vberior deuotio augeretur. Et quia fœlicis recordationis Dn. *Euerhardus Salisb.* Archeps, & illustris memoriæ D. *Ludouicus* Dux *Bauariæ* memoratam *Oetingen.* Ecclesiam, cõmuni deliberatione fundantes, ambo eam salubriter ab initio dotarunt, affectans idem Præpositus, ad hoc dare operam salutarem &c. Nos igitur attendentes, quod sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, & quia inter opera charitatis illis primo loco sumus obnoxij, & quibus nos meminerimus beneficia recepisse; tam religiosam ordinationem, per quam collata beneficia recoluntur, per quam impensis beneficiis, grata vicissitudo rependitur, per quam ad benefaciendum Dei ministris, cæteri prouocantur, in Domino commendantes, redditus eosdem iuxta donatoris desiderium, Capitulo volumus ob caussam prædicti Præpositi, specialiter applicare, nullo prorsus iure vel dominij vel administrationis apud Præpositum, sed per obellarium tàm administratio, quàm distributio remaneat eorundem. Et ne aliquid dissensionis vel dubij circa hoc oriri possit

inposterum præsens instrumentum super hoc confectum Capitulo tradimus nostrorum sigillorum robore communitum, prædia illis vsibus deputata, propriis hic vocabulis exprimentes, villam in *Eschelbach*, curiam in *Moring*, curiam in *Mat.* curiam in *Weng.* & omnes redditus ante portam ciuitatis de hortis vel de agris. Datum & actum apud *Lanzhuet* M, CC. nonagesimo sexto. In die B. *Galli* Confessoris.

XI.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis Amen. Nos *Cristanus* Decan⁹, *Petrus* dictus *Pfarrkircher. Georgius* dict⁹ *Moringer Ioannes* dictus Wels, *Sefridus* dict⁹ *Holerschuh*, *Ioannes Sueuus*, *Heinr.* pastor in *Mettnhā*, *Heinr.* dictus *Haunspeck*, & *Ludouicus Kaiser*, presbyteri & Canonici Capitulares Ecclesiæ *Oettingē. Salisburg.* diocæsis, ad vniuersorum præsentium inspectorum, maximè quorum interest vel intererit, notitiam cupimus peruenire. Quod attendentes, & matura deliberatione, quātum nobis desuper datum est percunctantes, quomodo sanctum est, & Deo valdè amabile, cultum diuinum ampliare, & erroribus, nec non negligentiis quibuscunque, iuxta eundem cultum committendis, occurrere remedio salutari. Eapropter aliarum Ecclesiarum Cathedraliū & Collegiatarum quondam similiter tolerantes defectus, statutis & consuetudinibus informati, volentes quantū in nobis est, huiusmodi morbo Deo cooperante medelā inferre, sanitatis, vnanimi omnium nostrum consensu, voto & assensu, nobis capitulariter congregatis, statuimus deliberati, & statuendo pręcipimus per præsentes, nec non præcipiendo irreuocabiliter ordinamus, quod deinceps perpetuis temporibus omnis dictæ nostræ Ecclesiæ Canonicus, cuiuscunque conditionis, ordinis, status, & ætatis existat, siue præsens aut absens extiterit, hebdomodalis vicis suæ, secundum obseruantiam & consuetudinem prædecessorum nostrorum, ac nostram, hactenus obseruatas per se vel per alium, aut alios idoneos presbyteros, executionem sui officij habentes, inofficiet, peraget cultum diuinum & obseruet, toties quoties ipsum ordo dictæ vicis attingit. &c. Et vt præsens nostrum statutum, cunctaque & singula supra contenta, perpetuis temporibus à quoquam vtinam inconuulsa & illęsa, sed magis in roboris sui firmitate permaneant, Idcirco in testimonium ipsorum sigilla nostra, videlicet Decani & Capituli Ecclesiæ sæpedictæ, præsentibus duximus appendenda. Acta sunt hæc & Dat. Anno Domini 1382. In die sancti *Gregorij* Papæ in Sacristia nostra.

XII.

Confirmatio Ducis Friderici.

VNiuersis & singulis præsens priuilegium inspecturis, *Fridericus* Dei gratia, Comes Palatinus *Rheni* & *Bauariæ* Dux &c. pacem, gaudium & salutem. Cum in officio charitatis primo loco obligamur, pias voluntates nostrorum progenitorum exequi, ac easdem augere, quanto valemus, maximè circa loca DEO deuota, quæ ab eisdem progenitoribus nostris, fundationis originem susceperunt. Ideo pro nobis & nostris successorib. publicè profitemur, quod nostri deuoti, Præpositus, Decanus & Canonici, Ecclesiæ beatorum *Philippi* & *Iacobi* Apostolorum in antiqua *Oetinga* nostræ fundationis, & cuius jus patronatus ad nos dinoscitur pertinere, coram nostra præsentia constituti, quasdam laudabiles constitutiones, quarum tenor est submissus, nobis humiliter exhibuerint, patētes quatenus eisdem constitutionibus, nostrum gratiosum assensum adhibere dignaremur.

Nos igitur *Fridericus* Comes Palatinus *Rheni*, & Dux *Bauariæ* &c. suprascriptus

ſcriptus, qui gladij poteſtatem accepimus, vt eius aciem extendamus, quod prauorum impietas reprimatur, bonorum verò iuſtitia ſubleuetur, & profectò illorum, quos in vinea Dei laborare videmus, conſiderantes, quod præmiſſæ conſtitutiones, propter honeſtatem & vtilitatem ſæpedictæ Eccleſiæ, nec non clericalis diſciplinæ obſeruantiam, per prænominatos Præpoſitum, Decanum & Canonicos, ac eorum ſucceſſores, perpetuò & inuiolabiliter obſeruari. Et qui eas infringere præſumpſerit obtentum noſtræ indignationis incurrat, cui etiam noſtrum ius patronatus vlterius volumus ſuffragari. In cuius rei teſtimonium præſentes litteras dedimus noſtri ſigilli munimine roboratas. Datum & actum in oppido noſtro *Burchauſen*, anno Dñi M.CCC.LXXXVI. In die Sancti *Andreæ* Apoſtoli.

Bulla Concilij Basilienſis super libertatib. & immunitatib. Præpoſiti & Capituli Eccleſiæ Vetoetting. an. 1434.

SAcroſancta generalis ſynodus *Baſilienſis*, in Spiritu ſancto legitimè congregata vniuerſalē Eccleſiā repræſentans, venerabilib. *Brixinen.* & *Seccouien.* Epiſcopis, ac dilecto Eccleſiæ filio, Præpoſ. Eccleſiæ *Saliſb:* ſalutem & omnipotentis benedict. Ad compeſcendos conatus nefarios peruerſorum, qui perſonas & loca Eccleſiaſtica ſuper bonis & iuribus ſuis offendere, ac multiplicibus perturbare moleſtiis, non verentur, tantò magis per ſacrū decet generale concilium, oportuno remedio prouideri, quanto peramplius turbationes huiuſmodi & moleſtiæ, in diuinæ maieſtatis offenſam, necnon Eccleſiæ libertatis redundare diſpendium dinoſcuntur. Dudum ſiquidem, cum diuerſis mundi partibus, conſules ciuitatum, & Rectores, nec non alij, qui poteſtatem habere videbantur. tot onera frequenter imponerent Eccleſiis, vt deterioris conditionis factum ſub eis ſacerdotium videretur, quam ſub Pharone fuiſſet, qui legis diuinæ notitiam nō habebat, quiq; oĩbus aliis ſeruituti ſubactis, ſacerdotes & poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniā miniſtrauit. In concil. *Later.* Eccleſię immunitati prouidendo; ſub anathematis diſtrictione prohibitum extitit, ne conſules, Rectores, aut alij prædicti, Eccleſias & viros Eccleſiaſticos, talliis ſeu collectis, aut exactionibus aliis aggrauare præſumerent transgreſſores & fautores eorum præcipiendo, anathematis ſententiæ ſubiacere, donec ſatisfactionem impenderent competentem. Cum autem ſicut lamentabili querela dilectorum Eccleſiæ filiorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli ſingulorumq; Canonicorum & perſonarum, Eccleſiæ ſanctorum *Philippi* & *Iacobi* in *Altnôttingen*, *Saliſburgen.* Dioc. nuper accepimus, nonnulli Principes, Duces, Comites Barones, & alij ſæculares poteſtates, earundem conſtitutionum & ſanctionum Canonicarum & legalium forſan ignari, contra ipſas à Præpoſito, Decano, Capitulo Canonicis & perſonis prædictis, communiter vel diuiſim, forſan tallias & gabellas, ac alias axactiones illicitas hactenus extorſerint, & adhuc extorquere nitantur, ac etiam bona Prępoſiti, Decani & Capituli, ſingulorumq; Canonicorū & perſonarum prædictorum, cōmuniter vel diuiſim inuaſerint, arreſtauerint, occupauerint, detinuerint, & ſuis vſibus applicauerint, nec non occupare, inuadere, arreſtare, detinere, ac eiſdem ſuis vſibus applicare, ſimiliter de facto præſumant, in animarum ſuarum periculum, nec non Præpoſiti Decani, Capituli Canonicorū ac perſonarū prædictorū, non modicū præiudicium atq; damnū.

Nos in præmiſſis Præpoſito, Decano, Capitulo, Canonicis & perſonis prędictis, de oportuno remedio prouidere volentes, diſcretioni veſtræ, tenore p̄ſentiū, in virtute ſanctæ obedictiæ, diſtrictè præcipiendo mādam⁹ quaten⁹ vos, vel duo, aut vnus veſtrū per vos vel alium, ſeu alios, Præpoſito, Decano, Capitulo Canonicis, & perſonis prædictis, contra quoſcunq; trāsgreſſores & violatores cōſtitutionū, & ſanctionū earundē, cuiuſcunq; ſtat⁹, dignitatis, & excellētię fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtētes, nō permittatis eos cōtra canonicas & legales

legales sanctiones huiusmodi, indebitè molestari, nec non easdem constitutiones, vbi & quando expedire videritis, solenniter publicantes, faciatis transgressores huiusmodi, si prout iustum fuerit, ac vbi & quoties expedierit, tàm diu excommunicatos & anathematisatos publicè nunciari, donec ab earundem talliarum collectarum impositionum, & quarumlibet extorsionum, nec non bonorum, Præpositi, Decani, Capituli, Canonicorum & personarum prædictorum, inuasione, arrestatione, occupatione, detentione, & applicatione, omnino desistant, nec non etiam efficaciter restituāt eisdem Præposito, Decano, Capitulo, Canonicis & personis occasione præmissorum, per eos communiter vel diuisim læsis seu grauatis, tallias gabellas, exactiones ipsas, ac etiam bona Præpositi, Decani, Capituli, Canonicorũ & personarum pr̨edictorũ, arrestata, occupata detēta, & applicata ipsis, aut q̃ per se vel alios illo p̄textu quomodolibet receperũt.

Dat. *Basileæ* Id. Nouemb. Anno à Natiuitate Domini M. quadringentesimo tricesimo quarto.

Pronunciamentum D. *Ioannis* Archiepisc. *Salisburg.* & suorum Consulũ pro sedatione litiũ inter Præpositum & Capitulum Ecclesiæ *Vet. Oeting.* an. 1437.

NOs *Ioannes* Dei gratia sanctæ *Salisburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, Apostolicæ sedis legatus. Notum facimus in perpetuum vniuersis præsentes litteras inspecturis. Quod dudum inter dilectos nobis in Christo *Ioannem* de *Preisingen* Præpositum ex vna, nec non Decanum atque Capitulum collegij *Vet. Oeting:* nostræ dioc: partibus, ex altera, de & super portione præbendali & eius occasione. nec nō & rebus aliis inferius annotatis, dissensionis materia suborta: Ipsæ partes in nos, tanquam in arbitrum arbitratorem, seu amicabilem compositorem, de alto & basso, coram Notario & testibus, liberè purè atque simpliciter compromiserunt, & quælibet earundem partium compromisit, attētius deprecans, quatenus onus huiusmodi in nos assumere, & memoratam dissenssionem, nostro arbitramento dirimere vellemus. Nos itaque cupientes, veluti etiam ex debito nobis commissi officij tenemur subditos nostros in pacis æquitate dirigere, ac ipsos in iustitiæ vigore conseruare, votis dictarum partium libenter annuimus, & receptis eorum instructionibus, allegationibus, & probationibus, hinc inde. præhabitoque Iurisperitorum consilio, inter ipsas pronunciauimus, & arbitrati sumus, & in hunc qui sequitur modum, arbitramur & pronunciamus.

Primò, quod Præpositus *Veteris Oetingæ.* parrochiales Ecclesias *Purkirchen* & *Muthlingen*, Canonicis *Vet. Oeting:* regendas committat.

Secundo, quod memoratus Præpositus, similiter vni ex Canonicis Scholastriam, cum parrochiali Ecclesia *Nemoris* gubernandam atque regendam committat.

Tertio, quod Præpositus, Canonicis ibidem præsentibus & residentibus portionem præbendalem, seu corpus pr̨ebend̨ ab antiquo debitam, videlicet quindecim libras in moneta pro tempore currenti, singulis annis angariatim, sine diminutione ministret.

Quarto, quod nullam ipse Præpositus in Canonicos iurisdictionem exerceat, nisi à iure, siue à consuetudine sibi concessam.

Quinto, quod Præpositus hospitalitates, collectas, papales, synodales, & Episcopales, ac procurationes, aliaque omnia onera, solus expedire, vel persoluere & supportare teneatur, attento, quod administratio tēporalium ad ipsum solum, & insolidum pertinet. Exactionem etiam quam steuram vocant, in futurum fortè, saltem de facto per Principem sæcularem citra iuris dispositionem imponendam, nequaquam intendimus approbare.

Sexto, Quod Præpositus. in bonis ad oblagium Canonicorum spectantib.

nec non

necnon etiam supradicti Canonici, in bonis ad Præpositurã spectantibus, nullã potestatem habeant, colonos eorum bonorum, instituendi aut destituendi, aut collectis siue exactionib. quibuscunque eos grauandi, sed vtraq; partium supradictarum, quo ad institutionem seu destitutionem supradictas, in subditis seu colonis suis, suo iure vtatur, &c.

Dat. *Salisburg.* ipsa die S. Matthię Apostoli, anno Dñi M quadringentesimo tricesimo septimo.

INnocentius Eps seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Rom: Pontifex Christi vicarius, cui Ecclesiarum omnium cura commissa est, ad ea libenter intendit, per quæ personarum Ecclesiasticarum in illis diuinis iugiter insistẽtiam statui & cōmoditati, consuli valeant, personæq; ipsæ, Apostolicis fauorib. ab onerib. quibuslibet valeant releuari. Cum itaq; sicut exhibita nobis nuper ꝑ parte dilectorũ filiorum, Prępositi, Decani, Canonicorum & Clericorum perpetuum beneficiatorum Ecclesiæ sanctorũ *Philippi* & *Iacobi* Apostolorũ *Veter. Oetting. Salisburg.* dioc. petitio continebat, ipsis & pro tempore existentib. Præposito, Decano, Canonicis & Clericis perpetuis beneficiatis dictæ Ecclesiæ, graue admodum sit & molestum, in dicendis horis Canonicis, & aliis diuinis officiis, morem & consuetudinem *Salisburg.* Ecclesiæ ord. S. *Augustini*, quẽ iam diu obseruarunt, propter horarũ & officiorũ huiusmodi, iuxta morẽ prędictum prolixitatẽ, & quia scholares, chorales qui in eisdẽ horis dicendis eos iuuent, non habent de cætero obseruare, desiderentq; in horis & officiis prædictis dicendis, morem & consuetudinem Ecclesiæ *Pat.* cum qua libri eiusdem Ecclesiæ sanctorum *Philippi* & *Iacobi* concordant, & ad cuius ac *Ratisp.* sæcularium Ecclesiarum instar, præfata Ecclesia sanctorum *Philippi* & *Iacobi* etiam singularis fundata & erecta extitit de cætero obseruari &c.

Bulla sanctiss: Dni nostri D. Innocentij Papæ VIII. super horis dicendis ad ritum chori Patau. Ecclesiæ an. 1491.

Nos qui personarum præsertim Ecclesiasticarum quarumlibet votis rationabilibus & honestis libenter intendimus ac pro eis nobis super hoc humiliter supplicantis, dilecti filij nobilis viri *Georgij*, Comitis Palatini *Rheni* bassæ altæq; ẽ *Bauariæ* Ducis in cuius temporali Dominio, Ecclesia præfata sanctorum *Philippi* & *Iacobi* aliisq; presbyteris eorum collegio incorporatis, qui nunc sunt & erunt in futurum, vt de cætero perpetuis futuris temporibus, horas & officia diuina prædicta, iuxta morẽ & consuetudinem Ecclesiæ *Pat.* huiusmodi dicere & recitare valeant, & ad alium morem super his obseruãdum minimè teneantur, nec ad id, à quoquam quauis authoritate inuiti compelli possunt, authoritate apostolica tenore præsentium specialis dono gratiæ indulgemus. Non obstantibus præmissis ac apostolicis nec non prouincialib. & synodalib. conciliis, editis cōstitutionibus, præfateq; Ecclesiæ sanctorum *Philippi* & *Iacobi* iuramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia, roboratis statutis & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergò omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. *Romæ* apud S. *Petrum*, an. incarnationis dominicæ, M.CCCC.LXXXXI. Non. Calen. Februar. Pontificatus nostri anno octauo.

NOs *Hein.* Dei gratia Pal. Cōm. *Rheni Bauariæ* Dux, per pręsentes profitemur, q; cum Ecclesia *Oeting. Salisburg.* dioc. progenitorũ nostrorũ sit plantatio, nos ipsã, vtpote q̃ à nobis, & domo nostra suæ fũdationis accepit originem, desiderantes

Littera donationis Ecclesiæ Ecchenfelln. an. 1387.

rantes tàm in augmento diuini cultus, quam in sustentatione Canonicorum ibi Deo seruientium, & generaliter in omnibus commodis & honoribus ampliari: Ecclesiam in Eckenfelln apud *Rot. Ratispon* dioc. ad nos ex iusta successione patronatus titulo pertinētem, prænominata *Oetin*g. Ecclesiæ fundationi nostræ, charissimorū *Ottonis, Ludouici, & Stephani*, aliorumque hæredum nostrorum, ad hoc desiderio concurrente quantum nostra interesse potest, liberaliter offerimus, & offerendo præsentibus assignamus, ad id ex nunc plenè nostrum adhibendo consensum quatenus vsibus Capituli, iure perpetuo proficiat, dum tamen auctoritas ordinarij, hāc ipsis duxerint gratiam faciendam, ad quod etiam impetrandum, apud ven. patrem & Dominum *Ratisponen.* Episcopum suumque Capitulum, operam adhibebimus diligentem. Ad hanc autem munificentiam faciendam &c.

In cuius rei testimonium prædicto Capitulo dedimus præsens instrumentum, sigilli nostri robore communitum. Dat. in *Lanzhuet*, Anno Domini 1287. proxima sexta feria ante festum B. *Viti* gloriosi martyris.

Bulla Bonifacij Papæ I C. super vnione & incorporatione parochialium Ecclesiarum in Hirschhorn & Eckenfelln

B*Onifacius* Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Synceræ deuotionis affectus, quem dilecti filij Decanus & Capitulum Ecclesiæ de *Altnotting Salisburg.* Dioc. ad nos, & Romanā gerunt Ecclesiam, promeretur, vt illa ipsis fauorabiliter concedamus, quæ eorum commoditatibus fore conspicimus, opportunè sanè ad nostram nuper peruenit notitiam, quod olim bonæ memoriæ *Vlricus*, Archiepiscopus *Salisburg.* parochialem Ecclesiam in Hirschhorn, ad collationem Archiepiscopi *Salisburg.* pro tempore existentis, pertinentem, Præposito & Capitulo dictæ Ecclesiæ qui tunc fuerunt primò, & deinde bonæ memoriæ *Heinricus*, Episcopus *Ratispon.* parrochialem Ecclesiam in Eckenfelln dicta *Ratispon.* dioc. cuius quidem Ecclesiæ Eckenfelln ius patronatus, dicti Decanus & Capitulum, dudum pia largitione quondam *Hein.* Comitis Palatini, & Ducis *Bauariæ*, acquisiuerint; officio oblegij dictæ Ecclesiæ *Altnöting.* autoritate ordinaria concesserunt & donarunt, tradiderunt & etiam assignauerunt &c.

Cum autem à nonnullis asseratur, sicut accepimus, concessionem, donationem, traditionem, & assignationem prędictas, ex certis causis, iuribus non subsistere: nos concessionem, donationem, traditionem, & assignationem prędictas, & quęcunque inde secuta, rata habentes & grata, motu proprio, non ad ipsorum Capituli, vel alicuius alterius nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate parochiales Ecclesias prędictas, cum omnibus iuribus & pertinentiis, suis oblegiis dictæ Ecclesiæ, cuiuscunque etiam annuum valoris existant, in releuamen onerum, Canonicis dictæ Ecclesiæ *Oetting.* pro tempore incumbentium, auctoritate apostolica tenore præsentium, in perpetuum vnimus, annectimꝰ, & incorporamus, ita quod cedentibus vel decedentibus rectoribus dictarum parochialium Ecclesiarum, qui nunc sunt, vel ipsas parochiales Ecclesias, alias quomodolibet dimittentibus, liceat eidem Capitulo, corporalem earundem parochialium Ecclesiarum possessionem, auctoritate propria liberè apprehendere, & perpetuo licitè retinere, ipsasque per idoneos Canonicos dictæ Ecclesiæ *Altenötting* aut alios presbyteros sæculares regi, ad nutum Canonicorum eiusdem Ecclesiæ ponendos & amouendos. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostræ vnionis, annexionis, incorporationis, voluntatis & constitutionis, infringere, vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem &c. Dat. *Romæ* apud S. *Petrum* X. Cal. April. Pontificatus nostri anno 12.

Ioan.

IOannes Dei & apostolicæ sedis gratia, Eps Ratisp. vniuersis & singulis, præsentibus & futuris, præsentes litteras inspecturis, ad quos peruenerint, salutem in Domino sempiternã. Literas sanctiss. in Christo patris, & Domini nostri D. Bonifacij diuina prouidentia Papæ IX. gratiam vnionis, annexionis, & incorporationis, duarum Ecclesiarũ parrochialium, videlicet Hirschhorn Salisburg. & Eckhnfelln/ nostræ Ratisp. dioc. venerabili Capitulo Ecclesiæ B. Philippi & Iacobi Apostolorũ in Altnötting, dictæ Salisburg. dioc. factæ, continentes, more Romanæ curiæ, bullatas, sanas, integras, non rasas, nec viciatas, vel suspectas, sed omni prorsus vitio & suspitione carentes, nobis per venerabiles in Christo dilectos, Decanum & Capitulum dictæ Oeting. Ecclesiæ, humiliter pręsentatas, ea qua decuit reuerentia, recepimus. &c. Quib. quidem litteris sic receptis, visis & diligenter perlectis, fuimus per dictum Decanum & Capitulum in Altnoëting, cum instantia debita requisiti, nobis humiliter supplicantes, quatenus vnionem, annexionem & incorporationem Ecclesiæ parrochialis in Eckhnfelln/ nostræ dioc. prædictam capitulo supradicto, & eorum oblegio, à sede apostolica vt præfertur gratiosè factam approbare, ratificare, & nostra auctoritate ordinaria confirmare dignaremur &c. Nos igitur Ioannes Eps supradictus ad perpetuam rei memoriam. &c.

Confirmatio Ioannis Episcopi Ratispon. super Ecclesiam Eckhnfelln. an. 1402.

In quorum omnium & singulorum præmissorum fidem, robur, & euidendentiam, præsentes literas, nostri maioris sigilli mandauimus appensione communiri. Datum & actum in oppido Lanzhut, Frisingen. dioc. Anno Dñi M, CCCC. II. die verò penult. mens. Febr.

RVpertus Dei & Apostolicæ sedis gratia, Eps Ratisp. Com. Pal. Rheni ac Dux Bauariæ &c. vniuersis & singulis præsentes literas inspecturis, lecturis pariter, & audituris, salutem in Domino sempiternam. Cum à nobis petitur, quod rationi & honestati congruit, præsertim cum id Ecclesiarum & personarum Deo seruientium statum contingit, animo concedimus ardenti, petentiumque desideriis & votis primum libenter prębemus assensum. Dudum siquidem vt accepimus felicis recordationis Bonifaci⁹ Papa IX. Eccles. Collegiatã B. Philippi & Iacobi in Altenöting Salisb. dioc. illiusque Decanũ & Capitulum, specialibus gratia & fauore prosequi volens, donationem Ecclesiarum parrochialium in Hirschhorn Salisburg. per Archiepiscopum Salisburg. & S. Nicolai in Eckhnfelln/ nostræ Ratisp. dioc. per quondam diuæ memoriæ Heinr. Comitem Palatinum Rheni, & Bauariæ Ducem, dictæ Ecclesiæ in Altnötting, ac ipsius Decano & Capitulo respectiuè factam. &c.

Confirmatio D. Ruperti, Episcopi Ratispon vtriusque Bauariæ Ducis &c. super Ecclesiam in Eckhnfelln.

Nos igitur precibus & comtemplatione Illustris Principis, Domini & consanguinei nostri charissimi, Dñi Georgij, Com. Pal. Rheni, bassæ altæ Bauariæ Ducis &c. ipsorumq; Decani & Capituli supplicationib. nobis eatenus factis, fauorabiliter inclinati; Ecclesiæ Eckhnfelln/ sæpedictæ incorporationẽ annexionem, & vnionem, per prædecessores nostros, Heinr. & Ioannem Episcopos Ratisp. prædecessores nostros successiuè confirmatas, de nouo recipimus, admittimus, & authoritate ordinaria pro nobis & successoribus nostris, consentien. confirmamus. &c.

In quorum fidem præsentes litteras exinde fieri, sigillique vicariatus nostri iussimus appensione communiri. Datum Ratisponæ die vicesima Mensis Aprilis, Anno Domini Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo sexto.

Bulla Vnionis siue Incorporatio.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Pastoralis officij debitum, quo Ecclesiarum omnium regimini disponente Do-

nis Innocētij Papa VIII super parrochiali Ecclesia in Hirschorn an. 1487.

mino præsidemus, mentem nostram excitat & inducit, vt ad ea per quæ Ecclesiarum præsertim collegiatarum, ac personarum in illis diuinis laudib. insistentium commodo & vtilitati consulitorum, operiosis studiis & remediis fauorabiliter intendamus. Sanè pro parte dilectorum filiorum, Decani & Capituli, Ecclesiæ in *Altnötting Salisburg*. dioc. nobis nuper exhibita petitio continebat, quod si parrochialis Ecclesia in Hirschhorn dictæ dioc. quæ aliâs ordinaria primo & deinde Apostolicis auctoritatib. Mensæ capitulari dictæ Ecclesiæ, perpetuo vnita fuit. licet vnio prædicta, propter renouationes successiuè factas, sortita non fuerit effectum, de nouo eidem mensæ perpetuo vniretur, annectetur, & incorporetur, ex hoc profectò Decanus & Capitulũ præfati, in suis necessitatib. aliquod susciperent releuamen, &c.

Nos igitur qui dudum inter alia volumus, quod petentes beneficia Ecclesiastica aliis vniri, tenerentur exprimere verum valorem secundum communem extimationem etiam beneficij, cui aliud vniri peteretur parrochialem Ecclesiã prædictam, cum omnib. iurib. & pertinentiis suis eidem auctoritate apostolica præfata tenore præsentium, perpetuo vnimus, annectimus & incorporamus &c. Non obstantib. voluntate nostra prædicta, ac aliis constitutionibus & ordinationibus, Apostolicis statutis quoq; & consuetudinib. dictæ Ecclesiæ in *Altnötting*. iuramento, confirmatione, vel quauis firmitate alia roboratis contrariis quibuscunque. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, vnionis, annexionis, incorporationis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorũ eius se nouerit incursurum. Dat *Romæ* apud S. *Petrum*, an. incarnationis dominicæ M. CCCC. LXXXVII. XI. Cal. septembr. Pontificatus nostri an. III.

Bulla Alexandri Papa VI. super parrochiali Ecclesia in Hirschhorn an. 1494.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Pastoralis officij debitum, quo Ecclesiarum omnium regimini disponente Domino præsidemus, mentem nostram excitat & inducit, & cætera. per omnia vt supra.

Dat. *Romæ* apud S. *Petrum* an. incarnat. Dominicæ M. CCCC. LXXXXIV. Id. May. Pontificatus nostri an. secundo.

Litteræ alia *Henr. Bauariæ* Ducis &c. an. 1424.

NOs *Heinr.* Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, & *Bauariæ* Dux &c. Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit vniuersis, ad perpetuam rei memoriam. Quia diuina benignitatis clementia, nos inter turmas Principum dignata est euocare, decet, vt ob id sibi mutua vicissitudine continua obsequia exhibeamus, & præcipuè personis sibi dicatis nos eo fauorabiliores reddamus. Sanè oblata nobis nuper pro parte venerab. ac honorab. deuotorum nostrorũ Decani & Captuli Ecclesiæ Collegiatę SS. *Philippi* & *Iacobi* Apostolorum *Vet. Oetting. Salisburg.* dioc. petitio continebat &c.

Nos igitur considerantes supplicationem huiusmodi fore iustam, & ipsis necessariam, volentesque dictis nostris prædecessoribus ob salutem animarum nostrarum fœlicibus inhærere vestigiis, à quibus primæua fundatio dictæ collegiatæ Ecclesiæ processisse videtur, Idcirco ius præsentandi &c. dum tamen ordinarij loci, consensus ad hoc accedat. Harum nostrarum testimonio literarum, quas sigillo nostro consueto iussimus roborari. Dat. in oppido nostro *Lanzhuet* 12. die Mens. April. an. 1424.

Cõfirmat. *Joan.* Episc. *Rat.* super Eccles. Oebernatchspach/ann. 1424.

IOannes DEI & Apostolicæ sedis gratia, Episcopus *Ratisp.* vniuersis & singulis præsentibus & futuris, litteras præsentes inspecturis, cum infra scriptorum

notitia

notitia, salutem in Domino sempiternam. Piis petentium desideriis, benignum nos conuenit adhibere cōsensum, vt dum illorum pia opera prosequimur, pręmiorū etiam suorum participes fieri mereamur. Cum itaq; magnificus & Illustris Princeps & Dns D. *Heinr.* Com. Pal. *Rheni* Duxq; *Bauariæ,* zelo deuotionis accensus, Ecclesiam collegiatam SS. *Philippi* & *Iacobi* Apostolorum in *Altnöting Salisburg.* dioc. quondam à suis progenitorib. plantatā & fundatam, tàm in diuini cultus augmento, quàm etiā Decani ibidē Deo seruientiū sustentatione, ampliare desiderans, donauerit & assignauerit, eidem Ecclesiæ in *Altnötting,* nec nō Decano & Canonicis memoratis, ius patronatus Ecclesię parrochialis in Obernaichpach/ nostræ *Ratisp.* dioc: quod quidem ius, ad dictum Dominum Principē pleno iure dinoscitur pertinere. Supplicans nobis idē D. *Princeps,* vna cum dictis Decano & Canonicis, debita cum instantia, quatenus huiusmodi Iuris patronatus siue præsentandi donationem & assignationem, authoritate nostra ordinaria, admittere, ratificare, & approbare dignaremur. Nos itaque precib. ipsorum, tanquā iustis & rationabilib. fauorabiliter inclinati volētesq; eundem D. Principem in suo bono proposito, quantum in nobis est, confouere, meliorib. modo & forma, quib. de iure possumus & valemus, prædicti Iurispatronatus siue pręsentandi donationē, autoritate nostra ordinaria admittimus, authorisamus, ratificamus, approbamus, & in Dei nomine confirmamus. &c.

In cuius rei testimonium præsentes litteras nostras sigilli nostri iussimus appensione roborari. Datum *Ratisponæ.* 5. die mens. Ianuarij. anno Domini 1424.

COnradus Dei & Apostolicæ sedis gratia Episcopus *Ratispon.* vniuersis & singulis Christi fidelibus præsentibus & futuris, litteras præsentes inspecturis, cū infra scriptorum notitia, salutem in filio virginis gloriosæ. &c. per omnia vt in præcedenti.

Confirmatio D. *Conr.* Episcopi *Ratispon.* super eandem Ecclesiam anno 1431.

In cuius rei testimonium, præsentes nostras confirmationis, vnionis & incorporationis litteras, sigilli nostri vicariatus, iussimus appēsione communiri. Dat. *Ratisp.* die sexta mens. Augusti anno Domini M.CCCC.XXXI.

SIgismundus Dei gratia sanctæ *Salisburg.* Ecclesiæ Archiepiscopus Apostolicæ sedis legatus ad perpetuam rei memoriam. Debitum pastoralis officij, cui licet immeriti præsidemus, nos admonet & hortatur, vt ea quæ pro diuini cultus augmento animarumq; acta sunt salute quantum possumus, affectu pio, menteque sollicita promoueam⁹. &c. Post quarum litterarum præsentationem, pro parte dilectorum Decani & Capituli, supplicatum nobis est, debita cum instantia, quatenus donationem & assignationem, Iuris præsentandi, nec non vnionē & incorporationem, dictę parochialis Ecclesiæ Decano & Capitulo, sicut præmittitur factas, authoritate nostra Iurislegationis, qua fungimur, ex speciali gratia confirmare dignaremur.

Confirmatio D. *Sigismundi* Archiepiscopi *Salisbur.* super Ecclesiam parochialem Obernaichpach, an. 1459.

Nos memoratum Decani & Capituli petitioni, tanquam rationabili fauorabiliter annuentes, sæpedictiq; Ducis *Henr.* deuotionem & zelum in Domino commendantes, donationem, & assignationem Iuris præsentandi, nec non vnionem & incorporationem Ecclesiæ parrochialis in Obernaichpach memoratas oīaque & singula, circa eas cōtēta, ordinata & disposita, prout proinde facta sunt autoritate nostra Iurislegationis prælibata. qua fungimur, prout de iure melius facere possumus, confirmamus, ratificamus, & approbamus, ac ipsas ratas & gratas habentes, de speciali nostra scientia, robur habere volumus perpetuæ fir-

mitatis, harum testimonio litterarum. Dat. *Salisburg.* die penultima mensis Nouembr. an. Dñi M.CCCC.LIX.

Catalogus Præpositorum Collegiatæ Ecclesiæ SS. Apostolorum *Philippi & Iacobi Vet: Oettingæ.*

I. FRIDERICVS *Striphius* circ. an. 1231.
II. FRIDERICVS à *Stauffen*. vixit an. 1245.
III. SWICKERIVS, an. 1263.
IV. HENRICVS à *Piburg*, Vtr. Iur. Doct. & Historicus præfuit ab an. 1296. vsque ad annum 1299.
V. WERNHARDVS, ab an. 1299. vsque 1326.
VI. HARTLIEB à *Puechperg* ab an. 1326. vsque 1332. qui vna cum Capitulo statuit, vt nullus in Canonicum Capitularem suscipiatur, nisi prius sit Sacerdos.
VII. Dn. M. ANDREAS vixit ab anno 1344. vsque ad an. 1354.
VIII. LVDOVICVS *Grans* vixit an. 1361.
IX. HEINRICVS, Ducum *Bauariæ* Protonotarius ob. an. 1376.
X. EENOLPHVS *Wartter*. Canonicus Cathedralis *Frisingen.* inter hunc Præpositum & Capitulum conuentio facta est vt si inter Capitulares lis orta fuerit, pars grauata ad Præpositum appellare possit, præfuit adhuc an. 1393.
XI. IOANNES *Preisinger*, præf. ab. an. 1423. vsque 1439.
XII. ERHARDVS *Hauuer* ab an. 1446. vsque ad an. 1450.
XIII. MICHAEL *Riederer*, Doctor, & Præpositus Cathedral. *Ratisb.* ac Canonicus FRISINGEN *Ludouici Bauariæ* Ducis Cancellarius ab. anno 1453. vsque 1471.
XIV. FRIDERICVS *Maurkircher*, vtr. Iur. Doctor. postmodum Episcopus *Patauien.*
XV. IOANNES *Mayer* præfuit ab ann. 1488. vsq; 1508. quo ob. hic posuit primum lapidem modernæ Ecclesiæ Collegiatæ SS. *Philippi & Iacobi* in festo vinculornm S. *Petri*, impetrauit quoque ex causis legitimis dispensationem ab *Innocentio* VIII. Pont. Max. vt diuina officia ac horæ Canonicæ, secundum ritum *Pat.* peragantur; licet hæc Ecclesia Diœcesi *Salisburg.* sit subiecta.
XVI. IOANNES *Neuhauser*. Doctor elig. an. 1508. obiit 1516. Hic ad cultum diuinum promouendum & Canonicorum sustentationem de suo donauit 2200. floren.
XVII. PAVLVS cognomine *Ziegler*. Episcopus *Curiensis* ab Imperatore *Maximiliano* I. declaratus, sed à rebellibus subditis Episcopatu pulsus, factus est Præpositus *Oettingen.* Ann. 1516. * obiit ex mærore *Furstenburgi* ad *Athesim* an. 1541. die 25. Aug. ætatis suę 40.

Hic resignauit Præpositurum *Christophoro Adamo* à *Nusdorf.* (an. circiter 1540.)

XVIII. CHRISTOPHORVS ADAMVS à *Nustorff.* Canonicus *Salisburg.* successit an. 1541. obiit die 3. April. ann. 1552. sepultus in medio templi, iuxta monumnetum Regis *Carolomanni.*
XIX. IOANNES *Auuer* à *Pulach* in *Codlzhausen* Canonicus *Salisburg.* & *Patau.* præfuit ab. ann. 1552. vsque 1561. quo anno *Salisburgi* obiit die 7. Octob. sepultus in ambitu Ecclesiæ Cathedralis.

XX. WOLF.

XX. WOLFGANGVS *Griestetter* in *Haßlach* Præpositus *Berchtesgaden.* successit *Avver* ob. an. 1567. die 14. Julij, ætatis 77. sepultus in *Berchtesgadē.*

XXI. MARTINVS *Eisengrein* S. Theol: Doctor Academiæ *Ingolstad.* Procancellarius &c. ob an.

XXII. IACOBVS *Puttrich*, Præpositus *Berchtesgaden.*

XXIII. MINVTIVS de *Minutiis*, Archiepiscopus *Iaderensis* qui satis piè concessit Monachij An. 1604. sepultus Monachij in sacello D. Andreæ Apostoli, ad D. Michaëlem Archangelum, talique decoratus epitaphio.

D. O. M.

MINVTIO DE MINVTIIS FOROIVLIENSI, ARCHIEPISCOPO IADERENSI, PRÆPOSITO OETINGANO, INNOCENTIO IX. ET CLEMENTI VIII. PONTIFICIBVS MAXIMIS A SECRETIS SERENISSIMO GVILIELMO BAVARIÆ VTRIVSQVE DVCI A CONSIL. VIRO NOBILITATE, DOCTRINA EXIMIO, PRVDENTIA AC RERVM VSV INCOMPARABILI POST MVLTOS PRO REP. CHRISTIANA EXANTLATOS LABORES VI MORBI EXTINCTO, HVNC QVIETIS LOCVM DEDIT IDEM DVX BAVARIÆ BENE MERITO. VIXIT ANNOS LV. O. A. S. M.D.C.IV.

XXIV. Illustrissimus & Reueren: Dns FRANCISCVS GVILIELMVS Com: à Wartenberg. Dns. in Walt, &c.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis *Vladizlaus* Dei gratia S. *Salisburg.* Ecclesiæ Archieps, apostolicæ sedis legatus, & Dux *Silesiæ.* In perpetuum amen. Prædecessoris nostri Dñi *Eberhardi* quondam Archiepisco Salzburg. vestigiis inhærētes, ea quæ per ipsum rite ac rationabiliter acta sunt, de consilio & cōsensu dilectorum in Christo fratrū Præpositi ac Decani cæterique Capituli Ecclesiæ nostræ fauore gratuito prosequentes nostræ voluntatis arbitrio tanto benignius roboranda decernimus, quanto laudabilius inchoata noscuntur. Vnde fundationem Præposituræ *Otingen.* Ecclæs. nostræ dioc. quondam à bonæ memoriæ D. *Ludouico* Illustri Com. Pal. *Rheni* Duce *Bavvariæ* autoritate dicti prædecessoris nostri factam cum libertate & emunitate ipsi Ecclesiæ indulta & oīa gratia ordinationis eiusdē sicut de verbo ad verbū instrumentum fundationis ab eodem prædecessore nostro elargito expressis continetur, de consilio & consensu prædictorum fratrum nostrorum ratam & gratam habentes, tam auctoritate qua fungimur in nomine Dñi confirmamus. Hanc super donatione speciali duarum Ecclesiarum parochialium videlicet *Purchirchen* & *Muotlingen* eidē Ecclesiæ *Otingen.* per sæpe dictum prædecessorem nostrum facta gratiam exhibentes, vt cedentib. vel decedentibus personis qui easdem in præsentiarum obtinent, ipsa *Otingen.* Ecclesia & Præpositus ipsius qui pro tempore fuerit ordinandi de eisdem duab. Ecclesiis parochialib. vel earum altera, pro sua & collegij ipsius vtilitate tanquam de parochiali Ecclesia in *Oting* liberam habeat facultatem. Nos igitur eandem Præposituram cum omnibus suis in nostram protectionem suscipimus Probibentes auctoritate Dei & B. *Roberti* & nostra, ne quis circa res mobiles vel immobiles vel personas ad eam pertinentes violentiam audeat

perpetrare, Quod qui præsumpserit, anathematis se nouerit ex tunc mucrone percussum. In cuius rei perenne testimonium & cautelam nostro ac sępedictorum fratrum nostrorum sigillis præsentem paginam placuit communiri. Acta sunt hæc anno dominicæ incarnationis M. CC. LXVIII. Indict. vndecima, Dat. *Salzburgen*. XVII. Kl. Nouemb.

Wir Heinrich Otto vnnd Heinrich von Gotts Gnaden Pfallentzgrauen ze Reyn/ vnnd Hertzogen in Bayrn/ verichen offenbar an den Brieff vnnd thuen chunt allen den di jn sehent oder hörent lesen/ das wir durch heil vñ solde aller vnser Vorvortern/ vnser vnd vnser Nachchommen dem Gotshauß ze alten Oeting newen vnd stanten alle die recht vñ hantvest/ die dasselb Gotshaus von vnsern Vorvordern hat/ als das wir wellen/ das im di von vns / von allen vnsern Amptleuten ewiglich stat vnnd vnbechrenckhet beleiben/ in allen dem rechten/ als vnsern Vordern handuest sagent/ vnd daryber zu einem vrchund geben wir den Brieff versigeltem mit vnserm Insigel/ der ist gegeben ze Regenspurg/ da von Christes gebur drewzehen hundert Jar/ vnd darnach in dem vier vnd zwainzigisten Jar an Sand Valteins tag.

Bechtoldus Dei gratia Episcopus Ecclesiæ *Chiemen*. Vniuersis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis salutem in Domino sempiternam. Ad vestram deducimus notitiam, quod ao. Dñi M.CCCCC.XI. sabbato ante Michaëlis quæ fuit vicesima septima septembr. consecrauimus cimiterium penes S. *Michaëlem* in *Altenôting*. deinde Dominica & secunda feria imediate sequentib. Ecclesiam Collegiatam B. *Mariæ* virginis ac sanctorũ Apostolorum *Philippi* & *Iacobi* patronorum ibidē vna cum decem altarib. in eadem, ac quandã Capellam in ambitu eiusdē Ecclesiæ superius sitam similiter de nouo consecrauimus. Altare primum & maius dictæ Collegiatæ Ecclesiæ in honore antefatæ B. *Mariæ* virginis ac sanctorum Apostolorum *Philippi* & *Iacobi* cæterorumque Apostolorum, nec nõ *Rudberti*, *Maximilani* confessorum, & S. *Vrsulæ* cum suis sodalib. secundum in honore sanctæ *Annæ* sanctorum *Dionisij* & *Rochi* nec non *Achacij* sociorumque martyrum. Tertium in honore sanctorum *Nicolai* Episcopi, *Iohannis Baptistæ*, *Iohannis Apostoli* & *Euangelistæ*, *Wolfgangi* & *Antonij*. Quartum in honore sanctæ *Crucis* ac *Michaëlis* Archangeli ac omnium *Innocentium*. Quintum in honore sanctorum *Stephani* prothomartyris, *Leonhardi* confessoris, *Cosmæ* & *Damiani* martyrum. Sextũ in honore sanctæ *Elizabeth* ac sanctorum *Laurentij* martyris & *Martini* Episcopi & Confessoris. Septimum in honore sanctorum *Katherinæ* & *Barbaræ* martyrum, cæterarumque sanctarum virginum. Octauum in honore sanctarum *Otiliæ* & *Margarethæ*. Nonum in honore *Sancti spiritus* & *omnium sanctorum*. Decimum verò & vltimum in honore sanctorum martyrum *Christophori*, *Floriani* cæterorumque auxiliatorum. Vndecimum autem altare in Capella ambitus situm, ob honorē imēnsæ misericordiæ Dñi nostri *Iesu Christi*, nec non comemorationē dolorum similiter & gaudiorum diuę semper virginis *Mariæ* humani generis adiutricis. Statuentes dedicationes præfatæ Collegiatæ Ecclesiæ ac summi altaris eiusdem, Dominica infra octauas *Corporis Christi* aliorum vero altariũ præscriptorũ, videlicet Altaris S. *Annæ* proxima Dominica ante festum S. *Iacobi* Altaris S. *Nicolai* quinta feria post festum *Pentecostes*, Altaris S. *Crucis* tertia feria post *Pentecostes* Altaris sancti *Stephani* quarta feria post *Pentecostes*, Altaris sanctæ *Elizabeth* in die sancti *Matthæi* Apostoli & Euangelistæ, Altaris sanctarum *Katherinæ* & *Barbaræ* Dominica ante *Catherinæ* Altaris S. *Otiliæ* & *Margarethæ* Dominica post *Vdalrici* Episcopi, Altaris S. *Spiritus* feria secunda post *Penthecostes* Altaris sancti *Christophori* Dominica post *Iacobi*, Capellæ verò *Misericordiæ* Domini, Dominica

minica in *Passione* singulis annis celebrandas. Cupientes igitur vt eadem Collegiata Ecclesia cum suis altaribus ac alia loca per nos ibidem cõsecrata, congruis frequententur honoribus, & à Christi fidelibus jugiter venerentur ac dotentur: presertim vt illuc Christi fideles deuotionis causà eo libentius confluant: Omnibus verè pœnitentibus confessis & contritis, qui antedictam Ecclesiam Collegiatam cum suis altaribus, ac alia loca, per nos vt præmittitur consecratur, in festiuitatibus Saluatoris nostri Iesu Christi & sue gloriosissimæ genitricis Virginis *Mariæ*. Nec non in diebus dedicationum tàm Ecclesię Collegiatæ quàm altarium præfatorum, similiter & in festiuitatibus aliorum patronorum super eisdem altaribus per nos consecratis requiescẽtium deuotionis causà visitauerint, seu pro fabrica, luminibus, calicibus vel aliis ornamentis manus porrexerint adjutrices, de omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum eius Apostolorum *Petri* & *Pauli* suffragiis confisi, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxamus, harum testimonio literarum sub sigillo nostro datarum *Salzburgæ* die decima mensis Ianuarij, Anno Domini Millesimo Quingentesimo Duodecimo.

PIVS PP. V.

Dilecto filio *Martino Eysengrinio* Præposito Ecclesiæ Sanctorum *Philippi* & *Iacobi* oppidi *veteris Oettingens. Passauiens.* Diœcesis in Theologia Magistro.

Priuilegiũ Mitra &c.

Dilecte fili, salutem & apostolicam benedictionem. Deuotionis tuæ spectata sinceritas quam ad nos & Romanam gerere comprobaris Ecclesiam nec non eximia tuæ doctrinę & virtutis merita simulque indefessi labores, curæ, vigilię, studia, quibus non modo in tuenda ac conseruanda, sed etiam in restituenda & amplianda in ista nobilissima Germaniæ Prouincia fide Catholica te semper præstitisse atque claruisse re ipsa cognouimus, suo quasi jure exigere videntur, vt & Ecclesiam Sanctorum *Philippi* & *Iacobi* oppidi *veteris Oettingens. Patauiens.* Diœcesis in qua Præpositus existis quæque inter alias *Bauariæ* Ducis dominio & ditioni subjectas & vetustate insignis & assiduè gloriosissimæ Virginis *Mariæ* miraculis illustratur ac populorum qui præ ingenti quem ad Reginam Cœlorum quæ sideribus prælata æthereis tanquam Stella matutina prerutilat, gerunt, deuotionis affectu vndique confluunt, maximè in illis partibus valdè celebris est, ac personam tuam quæ in dies vt præfertur de eadem Catholica religione partim populos prædicatione diuini verbi in officio continẽdo, partim in pessimos errores lapsos ad salutem reuocando, eosdemque exemplo boni operis informando assiduè bene mereri non desinit, ac tui intuitu tuos in ipsa Præpositum successores congruis insigniis decoremus, & condignis ornemus honoribus. Hinc est quod nos qui accepimus prędictam Ecclesiam antiquitus Præpositi dignitate ornatam ac ejusdem Ecclesiæ Præpositum inter cæteros secularium & Collegiatarum Ecclesiarum Præpositos quę Metropolitico jure Archiep. *Salisb.* subesse dinoscuntur ratione Præpositurę dictę Ecclesiæ primum locum obtinere, eandemq; Ecclesiam insignibus auri gemmarum & ornamentorum ac Sacerdotalium vestium muneribus à clarissimis viris præsertim nuper vt etiam accepimus à dilecto filio nobili viro *Alberto Bauariæ* Duce donatam mirum in modum auctam esse, ejusdẽ Ecclesiæ igitur amplitudine ac celebritatis fama & tuarum præsertim orthodoxæ religionis zelo ac egregiarum virtutum odore commoti cum ad tuæ Ecclesiæ dignitatis splendorem & tui ac Præpositi

pro tempore in eadem existentis mitræ anuli, baculi pastoralis aliorumque Pontificalium insigniorum vsum magnopere te desiderare intelligamus. Motu proprio vt ex certa scientia maturaque deliberatione nostris ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, tibi & tuis in Præpositum dictę Ecclesiæ pro tempore futuris successoribus, vt mitra, anulo, baculo Pastorali ac aliis Pontificalibus insigniis vti, nec non in ipsa Ecclesia in qua tu & successores prædicti in Pontificalibus pro tempore celebrabitis benedictionem solemnem post missarum, vesperorum matutinorum & aliorum diuinorum officiorum solemnia supra populum inibi tunc interessentem, dummodo aliquis Antistes seu sedis Apostolicæ Legatus pręsens non sit, & si præsens fuerit ad id ejus expressus accedat assensus, elargiri; nec non cruces, imagines, campanas, vasa, tabernacula etiam in quibus Eucharistiæ Sacramentum & reliquiæ Sanctorum, conseruantur ac corporalia & omnia & singula vestimenta & ornamenta Ecclesiarum etiam Sacerdotalia & paramenta ad diuinum cultum dicata, ac Altaria ipsius Ecclesiæ benedicere, nec non cimiterium & alia loca sanguinis vel seminis effusione aut alio quouis modo polluta, aqua tamen prius per aliquem Catholicum Antistitem vt moris est benedicta reconciliare liberè & licitè valeas, & ipsi Præpositi successores tui valeant, constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac in Prouincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus minimè obstantibus, auctoritate Apostolica tenore præsentium de specialis dono gratiæ indulgemus. Datum *Romæ* apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, Die quinta Aprilis M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

Cæ: Glorierius.

POMBVRG seu PAMBVRG.

MONASTERIVM Canonicarum regularium S. Augustini ad confluentes duorum fluminum Traun & Alz. De cuius fundatione ita scribit Ioan. Auent. lib. 5. Annalium Bauariæ, fol. 552.

ADLHAID (filia scilicet Cunonis, Comitis de Megling ac Irmogardæ) cum marito Berengerio, filiis. Berengerio & Cunrado à Sulzpach (oppidum id Nariscorum est) dynastis ad confluentes Trani & Alisſę, Pamburg, vbi humati perhibentur, Collegium flaminibus Augustinianis constituunt. Alibi idem Auent. lib. 7. fol. 694. ponit, Pamburgium olim Arcem fuisse in Boiaria Noricorum, ad radices Curuancæ montis & confluentes Azali atque Trani sitam, nunc in Collegium Augustinianorum mystarum commutatam. Inscriptio lapidis in pariete templi dicti Monasterij ita habet: Hoc in loco sepulti sunt Mariti, Illustris Comitissæ Adlhaidis, fundatricis huius Ecclesiæ, quæ fuit Illustris Principis Bauariæ (id est Comitis) Chunonis filia, Marquardus Comes de Hochenstein & Marquarstein, Vlricus Comes de Pictauia (id est Pitten in Austria,) & Berengarius Comes de Sulzpach, cum pueris & progenitoribus eorundem, fundatores huius loci inferiùs asscripti.

HIC etiam sepultus est Chuno, Comes de Megling (scilicet pater fundatricis,) ibidem Germanicè, Hie ligt der Edel Freyherr/ Conrat von Megling / ein Gutthätter diß Gottshauß/ ꝛc.

MEGLING, aliàs Medling, latinè Medullum, arx haud procul à Monasteriis, Gars & Avv: Quorum fundatores hi quoque Comites fuere: quod hodie pertinet ad Torringenses Barones.

EST quoque aliud dirutum castrum hujus nominis prope Muldorf oppidum,

dum, domicilia olim istorum Comitum, qui etiam dicti sunt de Frontenhausen & Teyspach. De qua re latiùs in libro meo Stemmatum Bauariæ, ac suprà in Monasteriis, Gars & Avv. Lapidi sepulchrali fundatricis ita inscriptum est: Alhaidis Comitissa de Marchnstein & Sulzpach, fundatrix hujus Ecclesiç, hoc in loco sepulta, obiit Anno 1144. Ecclesia consecrata est Anno 1165.

ADVOCATI hujus Monasterij fuerunt olim Comites Ortenburgenses, quorum aliqui ibidem sepulti sunt, nempe Rapoto, primus huius nominis, Com. Ortenberg. qui obiit Anno 1190. cum vxore Elisabetha, filia Berengerii primi, Com. de Sulzbach, & Chastl fundatoris Bamburgen. &c. Auent. Autor est lib. 7. fol. 694.

IBIDEM in sinistro latere Chori lapis cum hac inscriptione: Anno 1206. obiit Anna Comitissa de Ortenburch, benefactrix hujus Ecclesiæ, cum filiis, Rapothone & Heinrico, Comitibus. Hæc vxor fuit Rapothonis primi, quæ aliâs Elisabetha nominatur, de qua vide Stemmata mea Bauarica.

HINC in eo bello, quod hi Comites cum Bogensibus Comitibus, ob limites, ob venationem atque ob Aduocatiam Monasterij inferioris Althæ gessêre, Pamburgium Monasterium, cùm sub tutela Ortenbergen. esset, compilatum est, secundùm Auent. lib. 7. fol. 657.

TORRINGENSES Barones, qui non procul inde ad Traunam fluuium duas arces tenent, Stein & Perchtenstein, habent ibi in templi ambitu Capellam propriam ac sepulturam.

IBIDEM in Calendario mortuorum (Nam alia diplomata non vidi) alios quoque reperio Nobiles Ecclesiæ benefactores. & qui ibi sepulturam, anniuersaria ac memoriam habent:

DE Wart, de Pelching, de Tarching, Stetneri de Klebing, Virgoldi, Mautneri, Traunarij de Truchtling, Hofmanni, Tuschelij.

HABVIT Monasterium hoc à multis annis Canonicos, præsertim Præpositos, qui etiam Archidiaconi sunt, ex nobilitate; inter quos nostro tempore Stephanus de Toblhaim bonus Oeconomus, qui ædificia Monasterij ruinosa ex fundamentis restaurauit, æs alienum soluit, prædia multa emit. Ac nihilominus Anno 1579. moriens, magnam vim pecuniæ reliquit in vtilitatem Monasterij posteà collocatam.

ADDITIONES.

FVNDATIO MONASTERII PAMBVRG.

FVIT in *Bauariæ* prouincia Comes Illustris prosapiæ *Chuno* vocatus omnibus ejusdem prouinciæ nobilioribus sicut genere, sic & potestate sua diuitiis excellens cujus genuinus & cognationis & posterorum ejus postmodum communis locus vsque hodie *Vranthenhausen* nuncupatur. Qui Comes egregia liberorum procreatione fœcundatus, habuit dulcissimæ indolis filiam *Adilheit* vocatam, puellam miræ pulchritudinis, ita vt inter electissimas prædictæ terræ mulieres, quantum genere præstantior, tantum forma decentior appareret, quam Pater tenere diligens, dum quia specie comparem filiam non reperit & virum cui desponsaretur æque nobilem vel adeò perfectum inuenire desperaret, & hac hæsitatione quid faceret, quidnam animus eius pro filia desponsanda multumque diuque vacillans versaretur in dubio, diuina vt creditur permissione factum est, vt hæc mentis ipsius non satis approbanda elatio in seipsam quid esset recognoscendum retraheretur hoc modo. Quidam Comes. *Marcohardus* de castro à nomine possessionis *Marcartstain* appellato ab hominibus præfati Comitis quam plurimis incursionibus & violentiis in se & in suis aspernanter & contu-

contumeliose dehonestatus, nec tantum hæc à remotis vel eo absente, verum etiam ad proprium intuitum ignominiosis lacessit⁹ injuriis, dum vltionem expeteret de ijs, nec cui valens nec metu volens inęstimabili & vtilitatis & honoris subjaceret discrimini, sapienti vsus consilio, sanius esse deliberauit malum in bono vincere, quam se cum suis à malo vincendos periculo committere, simulque reputans stultum esse contra ictum fluuij conari, maluit potentiori & fortiori se sub specie familiaritatis obsequi, quam quod frustra obnitens, nitendoque nihil obtinens, sed magis in deterius vrgens sua suorumque damna de cætero semper multum vi pateretur. Per industrios itaque mediatores firmissima inter eos compositione facta, obliuione sepeliuntur, quæcunque retro irrogatæ molestię, minorque majori tanquam vnus suorum in omnibus obsequendo deferens, quietis & pacis gratia Comes comitem comitatur, cumque & ita se gerere nihilominus judicaret inhonestum vt vir prudens quiddam aliud animo concepit, de quo jam non simulata sed perfecta, dilectio inter eos tertius haberetur, & forsitan maximum per hoc gloriæ poterat consequi incrementum, nisi maledicti hostis inuidia, vt postea narrabimus intercidente in nouissimo benedictione caruisset diuina tantum clementia huic diabolicæ machinationi secus quàm cogitauerat secundum immensam pietatis abundantiam, vt sequentia declarabunt misericorditer obuiauit. Pręd ictus igitur *Marcohardus* Comes vt voti sui compos efficeretur ipsi Comiti *Chunoni* cui adhæserat cunctis sibi attinentibus in omnibus gestis suis gratiosum se reddidit & acceptũ, præcipuè tamen in exercitio militari, per quod etiam quia ignita puellarum corda viri affectantia cognitionem maximè accẽduntur, contigit prænominatæ puellæ ipso procurante ad cõsensum amoris animum inclinari, sed nec quia furtiuum amorem diu celari nec patris permissione manifestum seu legitimum inter se conjugium fieri posse sciebant substructa venere coërceri laboriosum æstimantes, cupitis etiã amplexibus libere frui jocundum reputantes de raptu & fuga inuicem condixerunt. Quo condicto ad effectum deducto Pater ægrè & plurimum indignans generum quidem minimè persequendum censuit, filiam verò non solum sponsali jure non ditauit, sed & omni patrimonio suo penitus exhæredauit: ijs ita gestis duo juuenes preuigni Comitis *Marcohardi* cum quorum matre muliere quidem nobili ante dormire consueuerat dolente de matre relicta, quam licet absolutè amatam, jugiter tamen cum ipso sperabant fortè permansuram. Duobus mensibus post peractas nuptias vix decursis in quo loco erat transiturus positis sibi insidiis ad mortem vsq; vulnerantes semiuiuum eum reliquerunt. In extremo igitur vitæ suæ articulo nec grauissimi doloris acerbitate, nec metu mortis intercipiente recordatus & nouiter & breuiter amatæ conjugis suæ qualiter sui causa non modo patris demeruisset gratiam, sed etiam inexorabilem incurrisset offensam secundum magnanimitatem constantiæ suæ acerrimi agonis aculeo non effractæ de desolatione nouę nuptæ non minus quam de mortis amaritudine anxiabatur, metuens ne sicut eo viuente propria est hæreditate destituta; sic eo moriente suo quoque patrimonio eam priuari, insuper etiam parentum solatio contingeret, orphanari; ad consolandum ergò tàm subitæ viduitatis desolationem prædictum castrum *Marcartstain*, tum ministerialibus prædiis quoque & mancipiis omnibusque ditioni suæ attinentibus in manus sæpius dictæ conjugis suæ, quia hærede caruit libera traditione sub tali commisso delegauit: videlicet vt post mortem suam quò citiùs posset ob communem vtriusque memoriam de ipso patrimonio Cœnobium in honore beatæ *Margarethæ* construeret, personis aliquot inibi Deo seruientibus, prædiis quantum necessitas exigeret ad tempus collocatis ipsa quoque defuncta,

cta, idem patrimonium exceptis ministerialibus huic Cœnobio totaliter attinetet. *Marquardo* siquidem Comite talem vitæ finem sortito Comes *Vdalricus* de *Pactauia* & præpotens ac prædiues, ita vt vulgò Vllrich appellaretur, viduam ipsius duxit vxorem, per quam tamen solam filiam generans nomine *Vtam, Engelberto* Duci de *Crayburg* eam desponsauit, cui Duci nati sunt per eam quatuor filij: *Bernhardus* Dux *Carinthiæ*, *Engelbertus* Marchio *Istriæ*, *Hartvvicus* postea *Ratisponen.* Episcopus & Comes *Rapoto* de *Crayburg* de quib⁹ propter nationis compendium modò tacebimus; defuncto verò Comite *Vlrico Alheidis* Comitissa denuò vidua, *Berngero* Comiti de *Sulzpach*, tunc etiam viduo tertio nubens, ministeriales & patrimonia duorum Comitum sicut erga maritos suos erat deuotissima sub tali conditione, scilicet vt ex vno illorum Cœnobium ipsis adhuc viuentibus, sicut prædictum est, construeretur, liberè donauit. Milites autem Comitis *Vlrici* in manus alienæ ditionis se transferri æquanimiter non ferentes vsque ad retractionem hujus facti repugnare non cessabant & tamen consensu Comitis hac donatione remissa omni tempore quo Domina eorum aduixit marito eius quemadmodum juris ratio exigebat debitis obsequiis deferentes, nihilominus adhæserunt, dumque jam sępius iterati monasterij constructio longa dilatione protraheretur superuenit dies pro *Alheidis* Comitissa viam vniuersæ carnis ingressura à mortis prænuncia corriperetur infirmitate, jamque in suprema laborans ægritudine accersito ad se Comite suæ in ipsum fidei deuotionem ad memoriam eum reuocare coegit, replicans ei quod duorum Comitum patrimonia, licet ipse vnum sponte remiserit in suam transtulerit ditionem, & vt laudamentum de constructione monasterij multotiens ab eo sibi factum, & vt votum primi conjugis suique cum adjurauerat ad effectum perduceretur, copiosa precum & lachrimarum effusione prout poterat expetebat. Qui vt erat ad promittendum paratior in continenti verbum ex ore eripiens & primam & vltimam petitionem ipsius affectu & effectu se prosecuturum verissime porrecta dextera pollicetur. At illa objiciens testamentum matris suę *Irmigardis* simili de causa per desidiam suam adhuc in irritum remanere, antè non destitit, donec ipso Comite cum duodecim ministerialibus electissimis jurejurando se obligantibus certissimè confirmatum est, non prius eam sepulturæ commendari, antequam Cœnobium sub patrocinio beatæ *Margarethæ* secundum quod piæ memorię *Marquardus* Comes per eam fieri primitus instituerat fundaretur. His ita dispositis *Albeidis* Comitissa post felicem vitam beato exitu defungitur in Domino, quam Comes juxta Capellam suam in *Sulzpach* ipsa terra propter jusjurandum, quo se cum suis obligauerat, sepulchri causa non effossa, sed humo aliunde apportata fecit operiri, vbi per duodecim annos requiescens legitima caruit sepultura: vnde ministeriales grauiter comoti, omnes in commune Dominum sunt aggressi attentissimè supplicantes quatenus & salutis suæ causa & ne simul cum eis ad vltimum periurus inueniatur, testamentum matris suæ jam diu neglectum satageret adimpleri. Illis ergo assidua interpellatione frequenter & acriter instantibus, Comes omnibus suis in locum qui Rordorf dicitur conuocatis tractare cœpit de duarum conjugum suarum testamentis, proponens eis quod è duobus vnum consilio inter se habito salubrius esse discernerent, aut duo Cœnobia sicut ipse laudauerat de prædiis ad hæc deputatis, licet rerum & personarum penuriam habentia, aut vnum sine vtriusque defectu construi, rebusque & mancipiis coadunatis honorificè dotari, quibus vnam Ecclesiam cum copia quàm duas cum inopia fundari sanius esse judicantibus. Comes Capellanum suum *Arnolphum* sacerdotem cum illis duodecim qui se

vnà

vnà cum ipso juramento astrinxerunt ad montem qui tunc & nunc *Baumburg* appellatus est dirigens, considerato hinc inde diligentissimè loco, fecit metiri spacia, primo vbi fabrica templi decentissimè poneretur; deinde claustri ambitum & fratrum habitacula; postremò dispositionem officinarum congrue ordinari. Ædificatione verò templi ordinata, C. *Salzburgen.* Archiepiscopus natione *Saxo*, ad dedicandum hoc ipsum Monasterium adueniens, peracta dedicatione rogatu *Bergeri* Comitis ejusdem templi fundatoris locum *Berchtolsgad.* in quo *Irmigardis* Comitissa quatuor fratribus cellulam fieri, dum adhuc viueret, instituit, cum omnibus appendiciis suis super altare beatę *Margarethæ* verbo authoritatis suæ assignauit, & pręterea si quid tamen super hujus verbi confirmationem valere potuit, ipse Comes cuius ditioni vterq; locus prius liberè attinebat traditionali iure delegauit. Beatę igitur memoriæ *Adelheidis* Comitissa, eius sagaci sollercia Ecclesia *Baumburg* hoc vt diximus ordine est fundata, tunc demum legitimè traditur sepulturæ. Transactis verò aliquot annis prædictus Archiepiscopus, & totale & traditionale ius per secula sanctum, non metuens infringere locum *Berchtesgaden*, si tamen potuit vel debuit præter *Baumburgensis* Ecclesię assensum, pristinæ libertati donauit. Inde nouerint omnes fideles, nisi visis & auditis nulla sit fides adhibenda, & quodcunque testamentum huic simile non tamen duorum aut trium nec centum vel mille testium, verùm etiam innumeræ gentis contestatione publice approbatum, priuatim & clam sit reprobandum, & vt totam juris regulam comprehendam, omne rationabiliter statutum præter rationem sit destituẽdum locum *Berchtesgadem.* Ecclesię *Baumburgensi* non impari jure quam matri filiam attinere; dignitas enim Romani apicis non minimè in hoc contemptam se esse doleat, quod authoritate patroni sui, eo tempore sibi præsidentis *Pascalis* videlicet piissimi pastoris ea quæ præfatus Comes de vtroque, vnde sermo agitur loco supramemorato suo Capellano *Arnoldo* ad Romanam sedem ob hoc ipsum directo verbo summi Pontificis sanciri postulauerat, eodem Capellano causam & ordinem facti sibi veraciter deponente, in quantum virtute apostolica stabiliri poterat firmissimè solidata, contra omnem justitiæ normã inferioris dignitatis præsumptione per se ipsam & quanquam justè confirmata, post ad libitum suum contra jus infirmante irreuerenter & temerè sunt soluta, maximè cum indicio de omnibus his capiendæ veritatis, Ecclesia Baumburgensis annuatim aureo denario Romanæ Ecclesię censualis esse teneatur, ob testamentum scilicet singularis prçrogatiuę quod eadem Ecclesia sibi ad confirmationem eorum, quibus tàm dotata quàm ditata fuerat à matre Ecclesiarum libertatis priuilegio meruit insigniri.

PASCALIS Episcopus Seruus Seruorum Dei dilecto filio *Eberbino* Præposito Ecclesiæ sanctæ *Margarethæ* quæ sita est in loco *Baumburg* in *Salzburgensi* parochia, & eius fratribus Canonicã ibi vitam professis, tàm prȩsentibus quàm futuris in perpetuum. Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio: *Perengarius* siquidem Comes *Sulzbachensis* in *Salzburgensi* pago, allodium suum beato *Petro* & sanctæ eius Romanæ Ecclesiæ obtulit, sub vnius aurei censu annuo, in quo beatæ *Margarethæ* Ecclesiam construens locum ipsum Canonicorum regularium ordini deputauit. Nos igitur juxta fundatoris deuotionem locum ipsum sub beati *Petri* patrocinium assumentes, præsentis decreti auctoritate munimus, statuimus enim vt vniuersa quæ vel per prædictum Comitem vel per alios fideles de iure proprio loco eidem concessa sunt, quęcunque etiam in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis illic

dari,

dari, offerriuè contigerit, firma vobis veſtrisq; ſucceſſoribus & illibata permaneant. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur eorum pro quorum ſuſtentatione & gubernatione cõceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc eius loci Præpoſito, vel tuorum quolibet ſucceſſorum; nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundum Dei timorem regulariter prouiderint eligendum, ſanè poſt profeſſiones exhibitas nemini veſtrum liceat proprium quid habere, nec ſine Præpoſiti vel Congregationis licentia de clauſtro diſcedere: decimas verò noualium veſtrorum vobis veſtriſque ſucceſſoribus habendas, remota Epiſcopalium miniſtrorum contradictione concedimus, vt quietè in eo quod aſſumpſiſtis propoſito largiẽte Deo in perpetuum maneatis. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſue perſona hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire temptauerit, ſecundo tertiouè commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus, ſit pax domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ accipiant operationis, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Clemens Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilecto filio *Marſilio* Præpoſito Eccleſiæ ſanctæ *Margarethæ* de *Baumburg* eiuſque fratribus tàm præſentibus quàm futuris, regularem vitam profeſſis in perpetuum. Quotiens à nobis petitur quod honeſtati & religioni conuenire dinoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum ſuffragium impartiri. Vnde quia *Berengarius* Comes *Sulzbachen.* allodium ſuum in *Salzburgen.* territorio beato *Petro* & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſub vnius *Bizantij* annuo cenſu pia deuotione obtulit, in quo in honorem Dei & memoriam beatæ *Margarethæ* virginis eccleſiam veſtram conſtruens eam ordini Canonicorum regularium deputauit. Nos ſequentes veſtigia prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum *Paſchalis*, *Honorij*, *Innocentij*, *Lucij*, ſecundi & *Lucij* tertij, locum ipſum quoniam beati *Petri* iuris exiſtit, ſub beati *Petri* & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio communimus. In primis ſiquidem ſtatuentes vt ordo Canonicus qui ſecundum Deum & beati *Auguſtini* regulam inſtitutus eſſe dinoſcitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obſeruetur. Præterea quaſcunq; poſſeſſiones, quæcunque bona eadem eccleſia in prçſentiarum iuſte & canonice poſſidet, aut in futurum conceſsione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium ſeu aliis iuſtis modis, præſtante domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Archidiaconatum, Parochiam ſancti *Georgij* Eccleſiam ſancti Ioañis in *Fruchtlachingen*, *Fraleſtorf* cum pertinentiis ſuis, *Fünigen* cum pertinentiis ſuis, *Varnaſpacht* cum pertinentiis ſuis, *Meglingen* cum pertinentiis ſuis, *Windbret* cum pertinentiis ſuis. Sepulturam quoque ipſius loci liberam eſſe decernimus vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberauerunt, niſi forte excommunicati vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salua tamen

men iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Liceat etiam Præposito qui pro tempore fuerit aduocatum quem eidem loco perutilem & necessarium esse perspexerit communi vel sanioris partis fratrum consilio secundum Deum eligere, & si inutilis apparuerit remouere, sicut à prædecessoribus nostris felicis recordationis, *Pascali, Honorio, Innocentio, Lucio* secundo & *Lucio* tertio statutum esse & scripto suo firmatum. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem canonice prouiderint eligendum. Sane post professionem exhibitam, nemini vestrum liceat proprium quid habere, nec sine Præpositi vel Congregationis licentia de claustro discedere. Sua etiam tuorumque successorum caritati apostolicæ sedis benignitate permittimus & roboramus vt licitum vobis sit ordinationes clericorum, aliaque ecclesiastica sacramenta à bonis Episcopis & religiosis accipere, si vester Episcopus Symoniaca vel alia hæretica prauitate infectus fuerit, & gratiam sedis apostolicæ non habuerit. Ad indicium autem huius ab apostolica sede perceptæ tuitionis Bizantium vnum singulis annis nobis nostrisque successoribus persoluetis. Insuper etiam vt domino nostro IESV Christo liberiori animo seruiatis, vestræ saluti per omnia prouidentes, statuimus vt seruientes vestri qui in curia vestra vobis seruiunt absque impulsione parochiani in ecclesia vestra verbum Dei & missas audiant, sacramenta percipiant, cæterisque diuinis legibus subiaceant. Decimas verò noualium vestrorum, vobis vestrisque successoribus habendas, remota Episcopalium ministrorum contradictione concedimus, vt quiete in eo quod assumpsistis proposito, largiente domino in perpetuum maneatis. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura: salua sedis apostolicæ auctoritate ac Diocæsani Episcopi in subiectis vobis prædictis parochiis canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostrę constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertioue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem prēmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

Ego *Clemens* Katholicæ ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego

✠ Ego *Petrus* presb. Card. tit. S. *Laurentij* in *Damaso* ss.
✠ Ego Petrus presb. Card. S. *Petri* ad *vincula* tit. *Eudoxiæ* ss.
✠ Ego *Iohannes* tit. S. *Clementis* Card. & *Tuscanen.* Episc. ss.
✠ Ego *Albinus Albanens.* Episcopus ss.
✠ Ego *Klr Portuensis* & S. *Rufinæ* Episcopus ss.
✠ Ego *Octauianus Hostien.* & *Bellegen.* Episcopus ss.
✠ Ego *Iac* Diac. Card. S. *Mariæ* in *Cosmydin* ss.
✠ Ego *Iohan. Felix* Diac. Card. S. *Eustachij* iuxta templum *Agrippæ* ss.
✠ Ego *Gregorius* S. *Mariæ* in *Aquiro* Diac. Card. ss.

Dat. *Lateran.* per manum *Moysi*, sanctę Romanæ Ecclesiæ Subdiac. vicem gerentis Cancellarij, II. Id. Septembr. Indict. VIII. Incarnationis Dominicę Anno M. C. LXXXVIII. Pontificatus verò Domini *Clementis* PP. III. anno secundo.

Catalogus Monasterij *Baumburgensis.*

PRæpositorum qui ab illo tempore quo Romanus Pontifex *Paschalis* II. pontificatum gessit, ad nostram vsque ætatem vixisse ac Præpositos egisse inueniuntur.

EBERWINVS vixit circa annum à Christo nato 1100. huic Præposito *Paschalis* II. diploma tribuit in quo summus Pontifex Ecclesię S. *Margarethæ* erectionem ac donationes per *Berengarium* Comitem *Sultzbachensem* factas confirmat, monasteriumque *Baumburgense* iurisdictioni atque patrocinio summorum Pontificum subiicit; hâc annexâ lege, vt Monasterium singulis annis nummum aureum (Bizancium) Romam summo Pontifici eiusq; successoribus, tanti beneficii testem gratissimum mittat.

Eberuvinum secutus est GODISCALCVS circa annum 1127. Is priuilegiis à *Paschali* II. Monasterio ante datis, robur & incrementum à Romanis Pontificibus *Honorio* II. *Innocentio* II. & *Lucio* II. impetrauit.

MEINGOTVS successit circa annum 1183. Huius Præpositi & Archidiaconi curâ atque vigilantiâ inter cætera jura ac dona, Archidiaconatus quoque confirmatus, libera item sepultura, facultasque eligendi Aduocatum huic cœnobio per *Lucium* III. collata fuère.

MARSILIVS Præpositus & Archidiaconus, hic anno secundo Pontificatus *Clementis* III. secundo Idus Septembris, Indictione VIII. ab eodem Romano Pontifice omnia & singula Monasterij jura ac possessiones, nominatim verò Archidiaconatum, Parochiam S. *Georgij* Ecclesiam S. *Ioannis* in *Truchtlaubinger. Fralersdorf* cum pertinẽtiis suis, *Tuningen* cum pertinentiis suis, *Meglingen* cum pertinentiis suis, *Windberg* cum pertinentiis suis, liberam sepulturam, libertatem quoque eligendi Aduocatum, exemptionem ministrorum & decimarũ. Hæc & alia per *Clementem* III. corroborari fecit. Vixit circa annum 1190.

HENRICVS Præpositus & Archidiaconus, legitur præfuisse circa 1215. annum.

EBERHARDVS Præpositus Archidiaconus succedit *Henrico* anno sequenti 1216.

VDALRICVS Præpositus Archidiaconus, reperitur in viuis fuisse anno 1251.

OTTO Præpositus Archidiaconus, rexit Cœnobium circa annum 1279.

FRIDERICVS Præpositus Archidiaconus, præficitur anno 1284.

MARQVARDVS Præpositum & Archidiaconum egit circa annum 1286.

HENRICVS II. Præpositus & Archidiaconus anno 1305.

ORTOLFVS Præpositus & Archidiaconus anno 1313.

HARTNEIDVS Præpositus & Archidiaconus anno 1318.

HENRICVS III. Præpositus & Archidiaconus anno 1326.

HARTNEIDVS II. Præpositus & Archidiaconus anno 1328. mortuus est anno 1330.

RVGERVS Præpositus & Archidiaconus quem S. *Gregorio* magno valdè deuotum fuisse, & in pauperes beneficum apparet manifestè, vixit anno 1334. moritur 1349.

HENRICVS dictus THAN. IV. Præpositus & Archidiaconus, confirmatus ab ORTOLFO, Archiepiscopo *Salzburgensi*, obijt anno 1365.

IOHANNES Præpositus & Archidiaconus præsedit anno 1370. mortuus est anno 1380 Sub hoc Præposito Monasterium à *Gregorio* XI. accepit decretum contra omnes cuiuscunque status ac conditionis, immunitates, & possessiones Monasterij damno aliquo afficientes. Executio Pontificij decreti commissa fuit Episcopo *Gurcensi*, Abbati Monasterij S. *Lamperti*, diocesis *Salisburgensis*, & decano Ecclesiæ *Salisburgensis*.

IOHANNES II. sequitur Præpositus & Archidiaconus, quo is quantouè vixerit tempore non constat, discessus è vita certus habetur ex loco sepulcri, anno videlicet 1414.

VDALRICVS II. dictus ERLINGER Præpositus & Archidiaconus successit *Ioanni*, viuere desijt, anno 1423. vt videre est in lapide sepulcri.

VDALRICVS sequitur, SEEMAN cognomine, Præpositus & Archidiaconus natus. Obijt anno 1436.

CASPARVS EBENHAVSER vnanimi Conuentus consensu eligitur, Præpositus & Archidiaconus natus. Confirmatur per *Ioannem* Archiepiscopum *Salzburgensem* &c. Anno 1436. die 17. Septembris. Ante susceptum Prælaturæ munus ablegatur ad Academiam *Viennensem*, ibique Decretorum Baccalaureus creatur. Mirum quàm hic vir tàm in Præpositura quàm ante pro bono & salute Monasterij desudabat. Decreta, indulta, libertates, prædia, ac possessiones Monasterij in codicem pergamenum magna fide atque diligentia referri curauit. Causas Monasterij controuersas tum *Romæ*, tum *Basileæ* in Concilio præsens diligenter ac feliciter egit. Tandem tot tantisque perfunctus laboribus atque periculis euocatur ad requiem æternam, anno 1479. Corpus est conditum in sacello S. *Elisabeth* Reginæ à se constructo.

PAVLVS PELCHINGER Præpositus & Archidiaconus natus, successor *Caspari*. Huic *Innocentius* VIII. contulit Decretum quo Monasterij priuilegia & possessiones fuerunt approbata & confirmata. Decessit ex hac luce anno 1488.

GEORGIVS DIETRICHINGER Præpositus & Archidiaconus natus; legitur defunctus anno 1515.

GEORGIVS HERBERGER Præpositus & Archidiaconus natus, breui vixit tempore nempe vsq; ad annum 1517.

WOLFGANGVS VIERGOLD eligitur & confirmatur in Præpositum & Archidiaconum natum anno eodem; moritur anno 1531.

GABRIEL GESSENBERGER Administratorem & vices Prælati egerat ab anno 1532. ad annum 1536.

WOLF-

WOLFGANGVS GRIESTETTER quondam Præpositus in *Högl-wverdt*, hujus loci administrator ab anno 1537. ad 1538.

STEPHANVS TOBELHAIMER Præpositus & Archidiaconus natus, nobilis suæ familiæ postremus, à *VigulæoHundio* ob rem familiarem benè auctam & dextrè administratam laudatur. Sub hoc Prælato totum Monasterium anno 1533. conflagrauit & in cineres fuit redactum. Electus scribitur año 1539. migrauit è vita anno 1578.

LAVRENTIVS MAIOR Præpositus & Archidiaconus natus; postulatur & eligitur anno 1579. bonarum litterarum ac literatorum amator atque cultor insignis. Ante religionis ingressum *Viennæ, Ingolstadij*, & *Dilingæ* philosophię atque Theologiæ diligentem nauauit operam. Habuit è Societate IESV Præceptores R.R. P.P. *Petrum Vngerum, Ioannem Vicaum*, & *Theodorum Peltanum*. Sub huius pręsidio disputationem illam Catholicam de jejunio & ciborum delectu, Weissenhornianis typis euulgatam publicè tuendam suscepit. Interea de mutãdo in melius vitæ statu deliberans, elegit in Monasterio *Ranshouiensi* ...tere. Exacto nouitiatus anno Canonicus fit verè Regularis, id est, regula ac norma castè ac innocenter viuendi tàm exteris quàm domesticis. Verum Deus lucernam hanc latere diutius noluit: ex Decano *Ranshouiensi* Prępositum huius Monasterij inuitum jubet. in quo munere nihil prorsus de priore animi demissione remisit: victus & habitus erat illi cum cęteris fratribus communis, sollicitus semperque paratus ad informandos & curandos subditos: potens ad virtutes verbo & exemplo impellendos. Illius singulari vigilantiâ atque prudentiâ, non tantum disciplina monastica, tunc penè collapsa resurgere, verum etiam bonarum litterarum studia florere *Baumburgi* incœperant. Hæ etiam virtutes tantum illi amorem & existimationem apud domesticos & exteros excitarunt, vt magnis etiam viris notus & gratus esse cœperit. Charus erat *Ioanni Iacobo* Archiepiscopo *Salisburgensi*, & in primis *Feliciano* Episcopo *Scalensi*, notissimus *Ioanni Engerto, Laurentio Rotmaro, Edmundo Hollyngo, Roberdo Turnero*, aliisque viris doctrina celeberrimis. Vno verbo egerat noster *Laurentius* religiosum Prælatum illum, cujus similem (vt verè dixerit, *Turnerus* in quadam epistola nostro *Laurentio* inscripta) diu jam non tulit reliqua *Bauaria*, doctissimorum religiosissimum, religiosissimorum prudentissimum, prudentissimorum optimum. Addo: majore præfectura, vitaq; longiore dignissimum. Sed consumatus in breui expleuit tempora multa. Nam anno post Christum natum M. D.LXXXVII. septimo die Septembris supremum vitæ diem clausit.

VRBANVS STAMLER Præpositus & Archidiaconus natus: electus eodem quo LAVRENTIVS est mortuus anno, pridie Kal. Octobr. Prælaturæ munus & onus etiam nunc quamuis innocens peruersorum calumniis impetitus, patienter sustinet, in Domino confisus, qui vberem cum tentatione dabit prouentum.

S. PAVLI MONASTERIVM MONIALIVM RATISPONÆ.

CVM Monasteria duo, inferius & superius, Ratisponæ à regulari vita multum discessissent, nec reformari vellent, S. Wolfgangus Episcopus tertium, nempe S. Pauli Monasterium fœminarum instituit, Anno 994. sub regula & professione S. Benedicti, & congregationi huic primam Abbatissam præfecit Brigitham S. Heinrici Imperatoris sororem à se baptizatam, ad quarum regularem obseruantiam & imitationem alia duo Monasteria prouocata sunt, vnde versiculus, quem ipsemet scripsit:

Regũ vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma eidem Ecclesiæ & illibata permanere; ita vt nulla Ecclesiastica, secularisue persona aliquid exinde minuere vel auferre præsumat. Decernimus præterea, vt Ministeriales matricis Ecclesiæ, pro remedio & salute sua, suorumque, si voluerint, prædia sua libere eidem loco conferant, sine nostra & omnium Successorum nostrorum, Ratisponensium Episcoporum contradictione: De beneficiis verò, pro nostra successorumq; nostrorũ voluntate & cõcessione fiat. Vt aũt. Præpositus & fratres eiusdẽ loci omnipotentis Dei seruitio vacare liberius valeant, ab omni exactione rerum temporalium liberos eos & & quietos de cætero esse decernimus. Obeunte verò Præposito eiusdem loci, nullus inibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres eiusdem loci communi assensu, aut fratrum pars concilij sanioris, secundum Dei honorem & B. Augustini regulam, prauiderint eligendum. Et si idoneus in claustro proprio, quod absit, non inueniatur proprij Episcopi & Præsidentium consilio & auxilio aliunde obtineatur. Baptismum quoque & sepulturam ipsius loci omnino liberam esse decernimus, vt eorum, qui illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat. Adiicimus insuper, vt de progenie fundatorum eiusdem loli Aduocatus habeatur, qui forte rerum Ecclesiasticarum dissipator, & fratrib. ipsis onerosus vel importunus extiterit, ab Episcopo canonicè commonitus, si incorrigibilis est, abiiciatur, & alter de progenie fundatorum; consilio præsidentium idoneus substituatur. Quod si idoneus in successione inueniri non poterit, vel successio fundatorum defecerit, ad extraneum quemcunque idoneum Aduocatia transferatur. Deniq; si qua forte præpotens persona locum prędictum destruxerit, & Canonicos violenter eiecerit, fundatores vel eorum hæredes, bona quæcunque ab eis præfatæ Ecclesiæ contradita sunt, non in proprios vsus retorqueant, sed sine distractione custodiant, eiectis fratribus omnimodis profutura. De cæteris autem bonis, quæ eidem Ecclesiæ aliunde peruenerunt, Canonici matricis Ecclesiæ in eundem modum prouideant. Si quis autẽ huic nostrę constitutioni temerè contraire temptauerit, secundò tertiòue commonitus, si non præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, anathema sit, atque à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo districtæ vltioni subiaceat, cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, gratia & pax à Deo Patre nostro & Domino Iesu Christo, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiãt, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Acta sunt hæc Anno M. C. XLIII. 7. Calend. Nouemb. indictione sexta.

BENEFACTORES HVIVS MOnasterij.

HEINRICVS de Haizkhouen Ministerialis Ecclesiæ Ratisponensis vxor Beatrix filij, Conradus & Heinricus, dederunt aliqua bona Monasterio, Heinricus Miles de Drupach; Conradus Miles de Pünnenckhouen. Extant ibidem literæ, Anno 1220.

CAPITVLVM Ratisbonensis maioris Ecclesiæ dedit huic Monasterio Parochiam in Leurendorff, anno 1291.

CONRAD de Turtenueld instituit ibi anniuersarium, an. 1291. Testes: Fridericus de Rorbach, Fridericus Seeman, Vlricus Miles, & Henricus fratres, dicti Zieglhauser.

S. PETRI IN SALZBURG.

CELEBRE Monasterium ordinis S. Benedicti, ex quo multi egregii viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus ac Abbatias, prodierunt, construitur ac instituitur per sanctum Rupertum, vnà cum Episcopatu Salisburgensi, auxilio & munificentia inclyti Theodonis Ducis Bauariæ, quem sanctus Rupertus in fide Christiana Ratisponæ instituit, vnà cum suis optimatibus, sacræ regenerationis lauacro abluit, circa Annum 580. In hoc Monasterio & ipse sanctus Rupertus & septem sui Successores sedem Episcopalem habuerunt, tàm Episcopatui quam Abbatiæ laudabiliter profuerunt, ibidemque humati sunt, vsque ad sanctum Virgilium, qui crescente multitudine Christianorum relinquēs Abbatiæ gubernationem Bertrico pio ac docto Monacho, aliam sedem Episcopalem erexit, & insignem Basilicam nouam, in honorem sancti Ruperti primi Salisburgensis Episcopi ac Doctoris construxit, quam absolutam, Anno 774. ipsemet consecrauit, eoque sanctū Rupertum, cū suis duobus Sacellanis viris sanctis, ex æde sancti Petri transtulit; de qua re ac cæteris Abbatibus huius Monasterij latiùs videat, qui vult, Bruschium in sua centuria Monasteriorum Germaniæ.

ADDITIONES.

DE S. *Ruperto Boiorum* Apostolo Ecclesiæ *Salisburg.* & Monasterij S. *Petri* constructore cum multa passim sunt obuia, tum imprimis operæ est consulere Dn. *Marcum Velserum* Rer. *Boicar.* libr. IV. & R. P. *Raderum* Tom. I. de Sanctis *Bauariæ*.

R. P. Rad. Tom. I. Bauaria sancta pag. 40.

Casparus *Bruschius* talem Abbatum Monasterij S. *Petri Salisburg.* Centur. Monasteriorum inseruit.

I. S. RVPERTVS obiit 623. vide sup. f.
II. B. VITALIS, ob. 646.
III. S. ANSOLOGVS ob. 666.
IV. SAVOLVS ob. 680.
V. EZIVS ob. 703.
VI. FLOBARGISVS obiit 740.
VII. IOANNES ob. 754.
VIII. S. VIRGILIVS.
IX. BERTRICVS ob. 785.
X. AMMILONIVS successor Archiepiscopus *Arnonis* ob. 821.
XI. TITVS S. *Ruperti* Præpositus.
XII. MASELINVS
XIII. REINHARDVS ob. 1077.
XIV. IRMBERTVS, resignauit propter aduersam valetudinem anno 1079.
XV. THIEMO Monachus Anno 1090. factus Archiepiscopus, martyr anno 1102.
XVI. ALBERTVS ob. 1104.
XVII. WESELINVS ob. 1104.
XVIII. REIMBERTVS factus Episcopus *Brixinensis* an. 1116.
XIX. WALDERICVS ob. 1147.
XX. HENRICVS anno 1167. substituitur *Romano Gurcensi* Episcopo.
XXI. HENRICVS II. resignauit propter infirmitatem an. 1188.

XXII. WID-

XXII. WIDPOTO ob. 1193. VI. Id. Octobr.
XXIII. PILGRINVS resignat an. 1195.
XXIV. CONRADVS cessit antecessori seu potius vexatori suo.
XXV. SIMON ob. 1231.
XXVI. Magr. BERTHOLDVS obiit 1242.
XXVII. RICHERVS obiit. 1259.
XXVIII. ALBETVS ob. 1262.
XXIX. CHVNO resignauit an. 1267.
XXX. SIMON resignauit 1270.
XXXI. DIETMARVS ob. 1288.
XXXII. ENGELBERTVS.
XXXIII. RVDBERTVS ob. 1314. VII. Id. Iul.
XXXIV. CONRADVS ob. 1346.
XXXV. OTHO ob. 1364.
XXXVI. IOANNES *Rossius* ob. 1375.
XXXVII. OTTO *Kallenbergerus* obiit 1414.
XXXVIII. LEONHARDVS ob. 1416.
XXXIX. VDALRICVS *Blankenfelser* ob. 1420.
XL. IOANNES *Noczenhuserus*. ob. 1427.
XLI. GEORGIVS *Ballerus* ob. 1435.
XLII. ERHARDVS de *Lamniz* ob. eod. anno.
XLIII. PETRVS *Klugheimerus* ob. 1466.
XLIV. RVDOPERTVS *Keutzelius* ob. 1495.
XLV. VIRGILIVS ob. 1502.
XLVI. WOLFGANGVS de *Roschingen* ob. 1518.
XLVII. SIMON exauctoratur an. 1522.
XLVIII. IOANNES *Staupicius* ob. an. 1524.
XLIX. CHILIANVS ob. 1535.
L. GEORGIVS *Oeller*, XI. tantum diebus præfuit pleuritide è medio sublatus.
LI. EGIDIVS.

S. PETRI CONSECRATI.

VVLGO Weyh S. Peter) Scotorum extra muros Ratisbonen. & sancti Iacobi intra muros. Monasterium hoc dicitur tempore Caroli Magni inceptũ, & in colle victoriæ extra muros positum, vbi corpora interfectorum sepulta, consecratum miraculosè per sanctum Petrum cœlitus, iuxta Chronicon illius Monasterij apocryphum, &c. Sed cùm iste locus arctior & angustior esset, quàm vt tot fratres caperet, ædificatum est in agro quodam plano & lato D. Alberti, Nobilis viri de Miderfil in montanis qui residebat in propriis possessionibus apud Phrandenhusen, Monasterium Scotorum in honorem D. Iacobi, sub Dominico primo eius loci Abbate, tempore Erckanfridi Episcopi Ratisbonen. & Lotharij Imperatoris, circa annum 845. Ita habet Chronica Episcoporum Ratisponensium.

VERVM Auentinus libro 5. Annalium, fol. mihi 554. ex diplomatibus, quę extant longè aliter, nempe D. Marianum cum sociis, sub Heinrico quarto Imperatore, ac Ottone Episcopo Ratisponam venisse, ab Hemma, Abbatissa superioris Monasterij hospitio exceptum, posteà à Willa Abbatissa, quæ Hemmæ successit, Templum diui Petri extra vrbem, quod Weichs vocant, consentiente

sentiente Ottone Episcopo, impetrasse, Mathildam inferioris Monasterij zitum ac cereuisiam tribuisse, ibidem ope piorum domicilia construxisse, in diem vixisse docendo & interpretando sacras litteras, scribendo victum, & magnam gloriam conquisiuisse, ob eamque rem ab Imperatore Heinrico quarto in tutelam receptos, & imunitati donatos esse, iuxta diploma, cuius datum Kalend. Febr. anno 1088. indictione 12. ordinationis Regis xxxvi. Imperij v. Factum in Regina ciuitate. Idem Auent. in Annalibus suis, lib. 6. fol. 614. & sequenti ita scribit: Vbi Scoti Ratisponæ propter multitudinem confluentium Scotorum angustius habitare cœperunt, Fridericus Comes de Frontenhausen, Otto Comes Rietenburgen. Burggrauius Ratisponeñ. frater eius Heinricus cum vxore Bertha, quæ filia fuit Leopoldi, Austriaci Ducis, Luitgarda, vxor Friderici Comitis de Pogen, Aduocati Ratisponensis Ecclesię, quam alibi Adelhaidam vocat, Gundackerus & Wernherus de Laber grande Monasterium D. Iacobo & Gertrudæ, intra mœnia vrbis, condunt, Comites de Laber & Rietenburg prædia apud Nariscos tribuunt, illorum ibi monumenta extant. Berchta ibidem sepulta, vineas in Austria donauit, Hartvvicus Episcopus Ratisponen. Templum dedicauit, Anno 1120. primus Abbas fuit Mauritius, confirmatur per Calixtũ Pontificem Maximum, & Imperatorem Heinricum quintum; Mauritio successit Christianus. Fabulæ igitur sunt, hoc Monasterium à Carolo Magno conditum esse, qui ante trecentos annos obierat, &c. Durauit autem sancti Petri Ecclesia extra vrbem sub suo Priore. Super cuius electione & institutione aliquando lis fuit inter Abbatissam superioris Monasterij, & Abbatẽ sancti Iacobi, sopita & transacta per Conradum tertium, Ratisponensem Episcopum. Extat diploma de anno 1216. vsque ad annum Domini 1552. Quo in bello Sociali, quod Principum vocant, per Philippum Comitem ab Eberstain, qui Cæsaris nomine præsidio militari Ratisponæ præierat, prædicta Ecclesia sancti Petri, quæ hostibus propugnaculi vice extra vrbem esse poterat, cum omnib. suis ædificiis penitus deiecta & excisa est, constituto ibi publico cœmiterio, vulgariter ein Gottsacker/ꝛc.

De fundatoribus Monasteriorum pro Scotis in Germania, præsertim Ratisponæ, vide eundem Auentinum, libro sexto, folio 631. De qua re etiam duo diplomata extant, Heinrici quarti, & filij eius Heinrici quinti, Imperatorum, huius tenoris:

In nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia tertius Romanorum Imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus, tàm futuris quàm pręsentibus notificamus, ac manenti memoriæ committimus, qualiter tempore Ottonis, Ratisponensis ciuitatis Episcopi, quidam Scotigenæ pro cruciando corpore, saluandaque anima patria sua exulauerant, ac diu orationum loca visitantes, Ratisponam tandem venerant, qui dum licentia prædicti Episcopi, assensuque Dominæ Abbatissæ VVillæ, quæ tum apud sanctam Mariam in Monasterio superiori præerat, Ecclesiam in VVihen sancti Petri vulgò dictam, ad idem superius Monasterium attitulatam, Ministerio orationis prouidendam susciperent; mox officinas claustri adiutorio bonorum ædificant, Monachorumque vitam inibi celebrant, & ab eleemosynis fidelium tantùm ibi victitant, tandem pro Dei misericordia concessum est, eis aliquantulum iustitiæ & vtilitatis ad eandem Ecclesiam pertinentiis: Deinde ad me Heinricum, Dei gratia tertium Romanorum Imperatorem veniunt, & Mundiburdium defensionis meæ expetunt. Ego verò petitionibus eorum facilè acquiescens, in Mundiburdium defensionis eos suscepi, & talem libertatem á prædicto

dicto Episcopo Ottone & Abbatissa Hazoga, quæ tum locum sanctæ Mariæ in superiori Monasterio regebat, eis acquisiui, vt nulla persona maior vel minor in eos, aut in bona eorum qualiacunq; Dominationem habeant, præter me & successores meos, Reges vel Imperatores, sed securi maneant absque omni eiectione, vel perturbatione, orantes pro se & pro salute totius Ecclesiæ.

Locvs tamen subiectus sit superiori Monasterio, cui atticulatus est potius ad defensionem, quàm ad destructionem. Si quis autem huic testimonio libertatis cōtradixerit, seu eos Monachos peregrinos in aliquo molestauerit, 300. libras fisco nostro persoluere constituo. Et, vt hæc autoritas libertatis firma permaneat, hanc chartam inde conscribi, & sigilli mei impressione iussi signiri. Dat. est Cal. Febr. an. Dominicæ incarnationis M. LXXXIX. indictione XII. anno verò ordinationis Domini Heinrici XXXVI. Imperij quidem anno V. Actum Ratisbonæ in Dei nomine feliciter, Amen. Hermannus Cancellarius recognoui.

Signvm Domini Heinrici tertij, Rom: Imperatoris Augusti, &c.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Heinricus diuina fauente clementia quartus, Rom. Imp. Augustus, Nouerit oīum S. Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumq; vniuersitas, præsentium scilicet aut futurorum, quod pro remedio animæ patris nostri Heinrici tertij Imperatoris, rogatu Scotigenarum, nec non ob interuentum Principum nostrorū, Alberti Moguntinensis, Adelbaldi Magdaburgensis, Archiepiscoporum, & Episcoporum videlicet, Ottonis Babenbergensis, Vdalrici Constātiensis. Comitū quoq; Herimanni de Saxonia, Gotfridi de Caloen, Herimanni Marchionis & aliorum nostrorum fidelium, in nostrum Mundiburdium suscepimus tutelàque Ecclesiam Ratisbonæ, quæ iacet ante portam Occidentalem, quæ Roselint (aliàs Ruselin) porta dicitur, quā Otto Rittenburgensis vrbis Præfectus, Ratisbonæ, & alij quidam ex ciuib. eiusdē prænominatæ ciuitatis, videlicet Matho, Vdalricus, Luduinus, Adelhardus & fratres eius Anebast, Otto, Heinricus, Heselinus, & filius suus, Ruobertus, Balduuinus, Eggehardus, Ludvvinus, Wizeling, Lubelbertus, Diethmarus, Engilscalcus, emerūnt ab Adelhaide, & filiis eius, Vdalrico & Adelbuino, & prædio illo, quod Monespach nominatur, dotauimus, assensu quoque Hartvvigi venerabilis Ratisbonensis Episcopi, Friderici Aduocati, Ottonis Comitis, Alberti Comitis, Heinrici Aduocati, Mathonis & aliorum Prælatorum eiusdē loci, donantes eam S. Mariæ matri nostri Dn̄i, & sanctis Apostolis Dei, Petro & Iacobo, sicut mos est Sanctis tradi, sine omnium contradictione, quatenus in illorum honore Deo ad seruiendum, Ecclesiam ibidem construerent, quod & ita factum esse ab omnib. cernitur; eo siqui dem tenore, vt eadem Ecclesia in perpetuum libera permaneat, nec ab aliqua persona magna, vel parua, ibidem Deo famulantes grauentur, nec quicquā seruitij, nisi soli Deo & Sanctis eius, alicui inde soluere cogantur. Si quis autem hanc libertatem infringere tentauerit, 12. libras auri compositurus Bān̄o nostro subiacebit, medietatem cameræ nostræ, & medietatem supradictæ Ecclesiæ. Quod vt verius credatur, & ab omnib. obseruetur, impressione nostri sigilli iussimus insigniri.

Signvm Domini Heinrici quarti, Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Arnoldvs vice Adalberti Archiepiscopi & Archicancellarij recognoui. Data 7. Kalend. Aprilis, indictione IV. an. Dominicæ incarnationis M.C.XI. an. ordinationis Dn̄i Heinrici Regis Romanorum XI. regni autem eius VI. Imperij verò primo. Actum est Goslariæ in Christo feliciter Amen.

Viennæ atque Norinbergæ Scoti exacti, templa indigenis tradita, an. 1413. Auent, lib. 7. fol. 811.

ADDI-

ADDITIONES.

VId. D. *Laurent.* Hochvvart de Episcopis *Ratisbonen.* in Ep. *Ottone* libr. 2. cap. 19.

Exemplum Diplomatis Imp. M. Imp. Regis IV. à Dn. *Hundio* hic relatum, extat quoque apud Fr. *Andream* in Chron. pag. 192. aliquomodo diuersum; quod hîc inserere libuit.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia tertius *Romanorum* Imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus tam futuris quàm præsentibus notificamus, ac manenti memoriæ committimus, qualiter tempore *Ottonis, Ratisbonensis* ciuitatis Episcopi, quidam *Scotigena* pro cruciando corpore, saluandaque anima patria sua exularunt, ac diu orationum loca visitantes, *Ratisbonam* tandem venerunt, qui dum licentia prædicti Episcopi, assensuque Dominæ Abbatissæ *Willa*, quæ tunc apud sanctam *Mariam* in Monasterio superiori præerat, Ecclesiam in *Witsen* S. *Petri* dictam, ad idem *superius Monasterium* atticulatam, Ministerio ordinis susciperent prouidendam; mox officinas claustri adiutorio bonorum hominum ædificant, monachicamque vitam inibi celebrant, & ab eleemosynis fidelium tantùm victitant. Tandem pro Dei misericordia concessum est eis aliquantulum iustitiæ & vtilitatis ad eandem Ecclesiam pertinentis. Deinde ad me *Heinricum*, Dei gratia *Romanorum* Imperatorem tertium veniunt, & Mundiburdium defensionis meæ expetunt. Ego verò petitionibus eorum acquiescens, in mundum defensionis eos suscepi, & talem libertatem à prædicto Episcopo *Ottone* & Abbatissa *Hazega*, quæ tunc locum sanctæ *Mariæ* in *superiori Monasterio* regebat, eis acquisiui, vt nulla persona maior vel minor in eos, aut in bona eorum qualiacunq; Dominationem habeant, præter me & successores meos, Reges vel Imperatores, sed secum maneant absque omni eiectione, vel perturbatione, orantes pro se & pro salute totius Ecclesiæ.

Locus tamen subiectus sit *superiori Monasterio*, cui atticulatus potius ad defensionem, quàm destructionem est. Datum Calen. Febr. ann. Dominicæ incarnationis M.LXXXVIII indictione XII. anno vero ordinationis Dñi *Heinrici* XXXI. Imperij vero anno V. Actum *Ratisbonæ*.

Compositionem amicabilem per *Conradum* Episcopum, inter duos Conuentus nempe S. *Iacobi* & *superioris Monasterij*, super electione & institutione Prioris S. *Petri* extra muros *Ratisbon.* vrbis &c. reperies supra sub Monast. Obermunster.

S. PETRI MATRONAE.

IN vertice Matronæ montis, qui in superiori Bauaria D. Petro dicatus, Oeno continuatur, supra castrum Falckenstein, ac in illius ditione situm Monasteriũ Berchtoldus Com. ab Andechs & Diessen Monachis S. Benedicti ædem condidit circa an. 1100. Auent. fol. 614. sed alib. fol. 692. ponit, quòd Arnulphi Com. filij, Poppo Berchtoldus primus, Otto Wolfratshusius, & Gebhardus, hoc Monasterium fundarint. Defecit hoc Monasterium postea, ac excisum est in eo bello, quod Ruodolphus Dux Bauariæ, iussu Soceri sui Adolphi, Rom. Regis, contra Menardi Ducis Carinthiæ & Com. Tyrolen. filios rebelles Imperij gessit, Monachi in exilium acti; Conradus ab Hornstain eiusdem religionis, sacras reliquias ac librum Missalem peruetерem, quæ adhuc hodie monstrantur, secum abstulit anno 1296. ac in sanctum montem Andex portauit, iuxta Auent. lib. 7. Annalium

nalium, fol. 728. & in vulgari sua translatione, Deinde Monasterium hic in Præposituram abiit, quam Princeps plerumque alicui ex aulicis Sacerdotibus confert, qui ibi Vicarium habent, absque vlla animarum cura; quæ ad Parochiam Flinspach ditionis prædictæ in Falckenstein pertinet.

ADDITIONES.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Albertus* Dei gratia *Frisingensis* Ecclesiæ Episcopus. Cum quæcunq; res gestæ cognitionem sui ad posteros & longam memoriam transmitti desiderant, scriptis expediri debere nō dubium est. Inde est quod nos quoque eam quæ circa cellam sancti *Petri* in monte *Maderanō* sitam, à nobili viro *Sigibotone* Comite facta est, traditionem & mutuam pactionem, præsenti scripto curauimus annotare. Præfatus siquidem Comes pro remedio animæ suæ omniumque parentum suorum, quicquid proprietatis seu iuris in eodem monte vel in præfata cella habere videbatur, super altare beatæ *Mariæ* sanctique *Corbiniani*, cuius vicem nos licet indigni tenemus, delegauit, cum omnibus ad eundem locum ritè pertinentibus, ac prædiis quæ sua propria familia prænominatæ cellæ iam tradidit. Suum quoq; assensum & conniuentiā spopondit, quicquid in posterum alicui de suis ad idem Cœnobium, seu de mobilibus, seu de imobilib. seseq; mouentib. contradere libuisset. Nos ergo eius deuotioni piæq; voluntati debita beneuolentia respondendū duximus, eundē locum vna cum dilectis fratribus nostris maioris Ecclesiæ Canonicis suscipientes; decreuimus eum ab omni oppressione & exactione liberum esse, solis diuinis obsequiis cum Monachis & fratribus qui inibi Deo in perpetuum famulari debent, mancipatum. Statuimus quoque vt si fortè per diuinam opitulationem incrementum acceperit maioris & celebrioris Monachorum Conuentus, liberam eos habere deliberationem in eligendo sibi Abbate vel Priore. Sanè donec & rebus & numero prouehatur, per nos & fratres nostros Canonicos adhibito assensu illius congregationis Prælatum in eligendo ... quoque prouideatur, qui disciplinæ Monasticæ normam & in se cognoscatur habere, & aliis verbo & exemplo præesse valeat & prodesse. Porro ..... Comes *Sigiboto* quod vixerit seu de manu nostra seu nostrorum successorum susceptam ..... ministret idemque in prole sua quæ per masculinum sexum ab illo recta linea descenderit, obseruandum decernimus, videlicet vt iure successionis eandem teneant aduocatiam, ita tamen vt iuxta officium suum ita bonis prouideant, malos coherceant; ne in extremo examine æterni iudicij pœnas luant. Vt autem huius traditionis atque pactionis contractus, communi totius Ecclesiæ nostræ assensu roboratus firmus & inconuulsus omni tempore perseueret, hanc inde chartam conscribi, & sigilli nostri impressione signari, manuque propria vt infrà apparet corroborantes testes quoque subternotari fecimus. Quorum hæc nomina sunt: *Rapoto* Abbas S. *Stephani*, *Lotharius* Abbas *Rotensis*, *Hermannus* Præpositus *nouæ cellæ*, *Engilsalcus* Decanus maioris Ecclesiæ. *Herrant* archipresbyter. *Otto* Archidiaconus & Præpositus S. *Andreæ*, *Albuno* Præpositus sancti *Castuli*. *Arnoldus* Archidiac. *Hartmut* archipresbyter. *Rudolf*, *Vgo*. *Leupolt*, *Berchtolt*, & cæteri. De Laicis *Friderich* de *Paingen*, *Waltman* de *Pastperc*, & filius eius. *Rudolf* de *VValdeke*, *Meginhart* de *Ainspach*, *Conrad* de *Heidoluingen* & cognat⁹ eius *Froidiliep* *Friderich* de *Hegelingen*, *Eberhart* de *VVerde*. *Adelolt*, *Rudolf* & frater eius *Gervvic*, *Fritilo* & fratres eius *Curat* & *Sigihart*, *Alberich* de *Elbpach*, & frater ei⁹ *Sigiboto*, & multi alij. Signum Domini *Alberti* Episcopi.

vnà cum ipso juramento astrinxerunt ad montem qui tunc & nunc *Baumburg* appellatus est dirigens, considerato hinc inde diligentissimè loco, fecit metiri spacia, primo vbi fabrica templi decentissimè poneretur; deinde claustri ambitum & fratrum habitacula; postremò dispositionem officinarum congrue ordinari. Ædificatione verò templi ordinata, C. *Salzburgen.* Archiepiscopus natione *Saxo*, ad dedicandum hoc ipsum Monasterium aduenjens, peracta dedicatione rogatu *Bergeri* Comitis ejusdem templi fundatoris locum *Berchtolsgad.* in quo *Irmigardis* Comitissa quatuor fratribus cellulam fieri, dum adhuc viueret, instituit, cum omnibus appendiciis suis super altare beatę *Margarethæ* verbo authoritatis suæ asignauit, & prętereа si quid tamen super hujus verbi confirmationem valere potuit, ipse Comes cuius ditioni vterq; locus prius liberè attinebat traditionali iure delegauit. Beatę igitur memoriæ *Adelheidis* Comitissa, eius sagaci sollercia Ecclesia *Baumburg* hoc vt diximus ordine est fundata, tunc demum legitimè traditur sepulturæ. Transactis verò aliquot annis prædictus Archiepiscopus, & totale & traditionale ius per secula sanctum, non metuens infringere locum *Berchtesgaden*, si tamen potuit vel debuit præter *Baumburgensis* Ecclesię assensum, pristinæ libertati donauit. Inde nouerint omnes fideles, nisi visis & auditis nulla sit fides adhibenda, & quodcunque testamentum huic simile non tamen duorum aut trium nec centum vel mille testium, verùm etiam innumeræ gentis contestatione publice approbatum, priuatim & clàm sit reprobandum, & vt totam juris regulam comprehendam, omne rationabiliter statutum præter rationem sit destituẽdum locum *Berchtesgadem*. Ecclesię *Baumburgensi* non impari jure quam matri filiam attinere; dignitas enim Romani apicis non minimè in hoc contemptam se esse doleat, quod authoritate patroni sui, eo tempore sibi præsidentis *Pascalis* videlicet piissimi pastoris ea quæ præfatus Comes de vtroque, vnde sermo agitur loco supramemorato suo Capellano *Arnoldo* ad Romanam sedem ob hoc ipsum directo verbo summi Pontificis sanciri postulauerat, eodem Capellano causam & ordinem facti sibi veraciter deponente, in quantum virtute apostolica stabiliri poterat firmissimè solidata, contra omnem justitiæ normã inferioris dignitatis præsumptione per se ipsam & quanquam justè confirmata, post ad libitum suum contra jus infirmante irreuerenter & temerè sunt soluta, maximè cum indicio de omnibus his capiendæ veritatis, Ecclesia Baumburgensis annuatim aureo denario Romanæ Ecclesię censualis esse teneatur, ob testamentum scilicet singularis prerogatiuę quod eadem Ecclesia sibi ad confirmationem eorum, quibus tàm dotata quàm ditata fuerat à matre Ecclesiarum libertatis priuilegio meruit insigniri.

PASCALIS Episcopus Seruus Seruorum Dei dilecto filio *Eberbino* Præposito Ecclesiæ sanctæ *Margarethæ* quæ sita est in loco *Baumburg* in *Salzburgensi* parochia, & eius fratribus Canonicã ibi vitam professis, tàm presentibus quàm futuris in perpetuum. Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio: *Perengarius* siquidem Comes *Sulzbachensis* in *Salzburgensi* pago, allodium suum beato *Petro* & sanctæ eius Romanæ Ecclesiæ obtulit, sub vnius aurei censu annuo, in quo beatæ *Margarethæ* Ecclesiam construens locum ipsum Canonicorum regularium ordini deputauit. Nos igitur juxta fundatoris deuotionem locum ipsum sub beati *Petri* patrocinium assumentes, præsentis decreti auctoritate munimus, statuimus enim vt vniuersa quæ vel per prædictum Comitem vel per alios fideles de iure proprio loco eidem concessa sunt, quęcunque etiam in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, vel aliis iustis modis illic

dari,

dari, offerriuè contigerit, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat eandem Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum sustentatione & gubernatione cõcessa sunt vsibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc eius loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum; nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem regulariter prouiderint eligendum, sanè post professiones exhibitas nemini vestrum liceat proprium quid habere, nec sine Præpositi vel Congregationis licentia de claustro discedere: decimas verò noualium vestrorum vobis vestrisque successoribus habendas, remota Episcopalium ministrorum contradictione concedimus, vt quietè in eo quod assumpsistis proposito largiẽte Deo in perpetuum maneatis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundo tertiouè commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ accipiant operationis, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Clemens Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio *Marsilio* Præposito Ecclesiæ sanctæ *Margarethæ* de *Baumburg* eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Quotiens à nobis petitur quod honestati & religioni conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impartiri. Vnde quia *Berengarius* Comes *Sulzbachen.* allodium suum in *Salzburgen.* territorio beato *Petro* & sanctæ Romanæ Ecclesiæ sub vnius *Bizantij* annuo censu pia deuotione obtulit, in quo in honorem Dei & memoriam beatæ *Margarethæ* virginis ecclesiam vestram construens eam ordini Canonicorum regularium deputauit. Nos sequentes vestigia prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum *Paschalis, Honorij, Innocentij, Lucij*, secundi & *Lucij* tertij, locum ipsum quoniam beati *Petri* iuris existit, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes vt ordo Canonicus qui secundum Deum & beati *Augustini* regulam institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum iuste & canonice possidet, aut in futurum concesione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, præstante domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Archidiaconatum, Parochiam sancti *Georgij* Ecclesiam sancti Ioãnis in *Fruchtlachingen*, *Fralestorf* cum pertinentiis suis, *Fünigen* cum pertinentiis suis, *Varnaspacht* cum pertinentiis suis, *Meglingen* cum pertinentiis suis, *Windbret* cum pertinentiis suis. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerunt, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat. Salua ta-

men iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Liceat etiam Præposito qui pro tempore fuerit aduocatum quem eidem loco perutilem & necessarium esse perspexerit communi vel sanioris partis fratrum consilio secundum Deum eligere, & si inutilis apparuerit remouere, sicut à prædecessoribus nostris felicis recordationis, *Pascali, Honorio, Innocentio, Lucio* secundo & *Lucio* tertio statutum esse & scripto suo firmatum. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem canonice prouiderint eligendum. Sane post professionem exhibitam, nemini vestrum liceat proprium quid habere, nec sine Præpositi vel Congregationis licentia de claustro discedere. Sua etiam tuorumque successorum caritati apostolicæ sedis benignitate permittimus & roboramus vt licitum vobis sit ordinationes clericorum, aliaque ecclesiastica sacramenta à bonis Episcopis & religiosis accipere, si vester Episcopus Symoniaca vel alia hæretica prauitate infectus fuerit, & gratiam sedis apostolicæ non habuerit. Ad indicium autem huius ab apostolica sede perceptæ tuitionis Bizantium vnum singulis annis nobis nostrisque successoribus persoluetis. Insuper etiam vt domino nostro IESV Christo liberiori animo seruiatis, vestræ saluti per omnia prouidentes, statuimus vt seruientes vestri qui in curia vestra vobis seruiunt absque impulsione parochiani in ecclesia vestra verbum Dei & missas audiant, sacramenta percipiant, cæterisque diuinis legibus subiaceant. Decimas verò noualium vestrorum, vobis vestrisque successoribus habendas, remota Episcopalium ministrorum contradictione concedimus, vt quiete in eo quod assumpsistis proposito, largiente domino in perpetuum maneatis. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura: salua sedis apostolicæ auctoritate ac Diocæsani Episcopi in subiectis vobis prædictis parochiis canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostrę constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertioue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem pręmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

Ego *Clemens* Katholicæ ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego

✠ Ego *Petrus* presb. Card. tit. S. *Laurentij* in *Damaso* ss.
✠ Ego Petrus presb. Card. S. *Petri* ad *vincula* tit. *Eudoxiæ* ss.
✠ Ego *Iohannes* tit. S. *Clementis* Card. & *Tuscanen*. Episc. ss.
✠ Ego *Albinus Albanens.* Episcopus ss.
✠ Ego *Klr Portuensis* & S. *Rufinæ* Episcopus ss.
✠ Ego *Octauianus Hostien.* & *Bellegen.* Episcopus ss.
✠ Ego *Iac* Diac. Card. S. *Mariæ* in *Cosmydin* ss.
✠ Ego *Iohan. Felix* Diac. Card. S. *Eustachij* juxta templum *Agrippæ* ss.
✠ Ego *Gregorius* S. *Mariæ* in *Aquiro* Diac. Card. ss.

Dat. *Lateran.* per manum *Moysi*, sanctę Romanæ Ecclesiæ Subdiac. vicem gerentis Cancellarij, II. Id. Septembr. Indict. VIII. Incarnationis Dominicę Anno M. C. LXXXVIIII. Pontificatus verò Domini *Clementis* PP. III. anno secundo.

Catalogus Monasterij *Baumburgensis*.

PRæpositorum qui ab illo tempore quo Romanus Pontifex *Paschalis* II. pontificatum gessit, ad nostram vsque ætatem vixisse ac Præpositos egisse inueniuntur.

EBERWINVS vixit circa annum à Christo nato 1100. huic Præposito *Paschalis* II. diploma tribuit in quo summus Pontifex Ecclesię S. *Margarethæ* erectionem ac donationes per *Berengarium* Comitem *Sultzbachensem* factas confirmat, monasteriumque *Baumburgense* iurisdictioni atque patrocinio sumorum Pontificum subiicit; hâc annexâ lege, vt Monasterium singulis annis nummum aureum (Bizancium) Romam summo Pontifici eiusq; successoribus, tanti beneficii testem gratissimum mittat.

Eberwinum secutus est GODISCALCVS circa annum 1127. Is priuilegiis à *Paschali* II. Monasterio ante datis, robur & incrementum à Romanis Pontificibus *Honorio* II. *Innocentio* II. & *Lucio* II. impetrauit.

MEINGOTVS successit circa annum 1183. Huius Præpositi & Archidiaconi curâ atque vigilantiâ inter cætera jura ac dona, Archidiaconatus quoque confirmatus, libera item sepultura, facultasque eligendi Aduocatum huic cœnobio per *Lucium* III. collata fuère.

MARSILIVS Præpositus & Archidiaconus, hic anno secundo Pontificatus *Clementis* III. secundo Idus Septembris, Indictione VIII. ab eodem Romano Pontifice omnia & singula Monasterij jura ac possessiones, nominatim verò Archidiaconatum, Parochiam S. *Georgij* Ecclesiam S. *Ioannis* in *Truchtlaubinger. Fralersdorf* cum pertinentiis suis, *Tuningen* cum pertinentiis suis, *Meglingen* cum pertinentiis suis, *Windberg* cum pertinentiis suis, liberam sepulturam, libertatem quoque eligendi Aduocatum, exemptionem ministrorum & decimarũ. Hæc & alia per *Clementem* III. corroborari fecit. Vixit circa annum 1190.

HENRICVS Præpositus & Archidiaconus, legitur præfuisse circa 1215. annum.

EBERHARDVS Præpositus Archidiaconus succedit *Henrico* anno sequenti 1216.

VDALRICVS Præpositus Archidiaconus, reperitur in viuis fuisse anno 1251.

OTTO Præpositus Archidiaconus, rexit Cœnobium circa annum 1279.

FRIDERICVS Præpositus Archidiaconus, præficitur anno 1284.

MARQVARDVS Præpositum & Archidiaconum egit circa annum 1286.

HENRICVS II. Præpositus & Archidiaconus anno 1305.

ORTOLFVS Præpositus & Archidiaconus anno 1313.

HARTNEIDVS Præpositus & Archidiaconus anno 1318.

HENRICVS III. Præpositus & Archidiaconus anno 1326.

HARTNEIDVS II. Præpositus & Archidiaconus anno 1328. mortuus est anno 1330.

RVGERVS Præpositus & Archidiaconus quem S. *Gregorio* magno valdè deuotum fuisse, & in pauperes beneficum apparet manifestè, vixit anno 1334. moritur 1349.

HENRICVS dictus THAN. IV. Præpositus & Archidiaconus, confirmatus ab ORTOLFO, Archiepiscopo *Salzburgensi*, obijt anno 1365.

IOHANNES Præpositus & Archidiaconus præsedit anno 1370. mortuus est anno 1380 Sub hoc Præposito Monasterium à *Gregorio* XI. accepit decretum contra omnes cuiuscunque status ac conditionis, immunitates, & possessiones Monasterij damno aliquo afficientes. Executio Pontificij decreti commissa fuit Episcopo *Gurcensi*, Abbati Monasterij S. *Lamperti*, diocesis *Salisburgensis*, & decano Ecclesiæ *Salisburgensis*.

IOHANNES II. sequitur Præpositus & Archidiaconus, quo is quantoue vixerit tempore non constat, discessus è vita certus habetur ex loco sepulcri, anno videlicet 1414.

VDALRICVS II. dictus ERLINGER Præpositus & Archidiaconus successit *Ioanni*, viuere desijt, anno 1423. vt videre est in lapide sepulcri.

VDALRICVS sequitur, SEEMAN cognomine, Præpositus & Archidiaconus natus. Obijt anno 1436.

CASPARVS EBENHAVSER vnanimi Conuentus consensu eligitur, Præpositus & Archidiaconus natus. Confirmatur per *Ioannem* Archiepiscopum *Salzburgensem* &c. Anno 1436. die 17. Septembris. Ante susceptum Prælaturæ munus ablegatur ad Academiam *Viennensem*, ibique Decretorum Baccalaureus creatur. Mirum quàm hic vir tàm in Præpositura quàm ante pro bono & salute Monasterij desudabat. Decreta, indulta, libertates, prædia, ac possessiones Monasterij in codicem pergamenum magna fide atque diligentia referri curauit. Causas Monasterij controuersas tum *Romæ*, tum *Basileæ* in Concilio præsens diligenter ac feliciter egit. Tandem tot tantisque perfunctus laboribus atque periculis euocatur ad requiem æternam, anno 1479. Corpus est conditum in sacello S. *Elisabeth* Reginæ à se constructo.

PAVLVS PELCHINGER Præpositus & Archidiaconus natus, successor *Caspari*. Huic *Innocentius* VIII. contulit Decretum quo Monasterij priuilegia & possessiones fuerunt approbata & confirmata. Decessit ex hac luce anno 1488.

GEORGIVS DIETRICHINGER Prępositus & Archidiaconus natus; legitur defunctus anno 1515.

GEORGIVS HERBERGER Præpositus & Archidiaconus natus, breui vixit tempore nempe vsq; ad annum 1517.

WOLFGANGVS VIERGOLD eligitur & confirmatur in Præpositum & Archidiaconum natum anno eodem; moritur anno 1531.

GABRIEL GESSENBERGER Administratorem & vices Prælati egerat ab anno 1532. ad annum 1536.

WOLF-

WOLFGANGVS GRIESTETTER quondam Præpositus in *Högl-wverdt*, hujus loci administrator ab anno 1537. ad 1538.

STEPHANVS TOBELHAIMER Præpositus & Archidiaconus natus, nobilis suæ familiæ postremus, à *VigulæoHundio* ob rem familiarem benè auctam & dextrè administratam laudatur. Sub hoc Prælato totum Monasterium anno 1533. conflagrauit & in cineres fuit redactum. Electus scribitur año 1539. migrauit è vita anno 1578.

LAVRENTIVS MAIOR Præpositus & Archidiaconus natus; postulatur & eligitur anno 1579. bonarum litterarum ac literatorum amator atque cultor insignis. Ante religionis ingressum *Viennæ, Ingolstadij*, & *Dilingæ* philosophię atque Theologiæ diligentem nauauit operam. Habuit è Societate IESV Præceptores R.R. P.P. *Petrum Vngerum*, *Ioannem Vicaum*, & *Theodorum Peltanum*. Sub huius pręsidio disputationem illam Catholicam de jejunio & ciborum delectu, Weissenhornianis typis euulgatam publicè tuendam suscepit. Interea de mutãdo in melius vitæ statu deliberans, elegit in Monasterio *Ranshouiensi* latere. Exacto nouitiatus anno Canonicus fit verè Regularis, id est, regula ac norma castè ac innocenter viuendi tàm exteris quàm domesticis. Verum Deus lucernam hanc latere diutius noluit: ex Decano *Ranshouiensi* Prępositum huius Monasterij inuitum jubet, in quo munere nihil prorsus de priore animi demissione remisit: victus & habitus erat illi cum cęteris fratribus communis, solicitus semperque paratus ad informandos & curandos subditos, potens ad virtutes verbo & exemplo impellendos. Illius singulari vigilantiâ atque prudentiâ, non tantum disciplina monastica, tunc penè collapsa resurgere, verum etiam bonarum litterarum studia florere *Baumburgi* incœperant. Hæ etiam virtutes tantum illi amorem & existimationem apud domesticos & exteros excitarunt, vt magnis etiam viris notus & gratus esse cœperit. Charus erat *Ioanni Iacobo* Archiepiscopo *Salisburgensi*, & in primis *Feliciano* Episcopo *Scalensi*, notissimus *Ioanni Engerto, Laurentio Rotmaro, Edmundo Hollyngo, Roberdo Turnero*, aliisque viris doctrina celeberrimis. Vno verbo egerat noster *Laurentius* religiosum Prælatum illum, cujus similem (vt verè dixerit, *Turnerus* in quadam epistola nostro *Laurentio* inscripta) diu jam non tulit reliqua *Bauaria*, doctissimorum religiosissimum, religiosissimorum prudentissimum, prudentissimorum optimum. Addo: majore præfectura, vitaq; longiore dignissimum. Sed consumatus in breui expleuit tempora multa. Nam anno post Christum natum M. D.LXXXVII. septimo die Septembris supremum vitæ diem clausit.

VRBANVS STAMLER Præpositus & Archidiaconus natus: electus eodem quo LAVRENTIVS est mortuus anno, pridie Kal. Octobr. Prælaturæ munus & onus etiam nunc quamuis innocens peruersorum calumniis impetitus, patienter sustinet, in Domino confisus, qui vberem cum tentatione dabit prouentum.

S. PAVLI MONASTERIVM MONIALIVM RATISPONÆ.

CVM Monasteria duo, inferius & superius, Ratisponæ à regulari vita multum discessissent, nec reformari vellent, S. Wolfgangus Episcopus tertium, nempe S. Pauli Monasterium fœminarum instituit, Anno 994. sub regula & professione S. Benedicti, & congregationi huic primam Abbatissam præfecit Brigitham S. Heinrici Imperatoris sororem à se baptizatam, ad quarum regularem obseruantiam & imitationem alia duo Monasteria prouocata sunt, vnde versiculus, quem ipsemet scripsit:

Regũ vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma eidem Ecclesiæ & illibata permanere; ita vt nulla Ecclesiastica, seculari suę persona aliquid exinde minuere vel auferre præsumat. Decernimus præterea, vt Ministeriales matricis Ecclesiæ, pro remedio & salute sua, suorumque, si voluerint, prædia sua libere eidem loco conferant, sine nostra & omnium Successorum nostrorum, Ratisponensium Episcoporum contradictione: De beneficiis verò, pro nostra successorumq; nostrorũ voluntate & cõcessione fiat. Vt aũt. Præpositus & fratres eiusdē loci omnipotentis Dei seruitio vacare liberius valeant, ab omni exactione rerum temporalium liberos eos & & quietos de cætero esse decernimus. Obeunte verò Præposito eiusdem loci, nullus inibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres eiusdem loci communi assensu, aut fratrum pars concilij sanioris, secundum Dei honorem & B. Augustini regulam, præuiderint eligendum. Et si idoneus in claustro proprio, quod absit, non inueniatur proprij Episcopi & Præsidentium consilio & auxilio aliunde obtineatur. Baptismum quoque & sepulturam ipsius loci omnino liberam esse decernimus, vt eorum, qui illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat. Adiicimus insuper, vt de progenie fundatorum eiusdem loli Aduocatus habeatur, qui forte rerum Ecclesiasticarum dissipator, & fratrib. ipsis onerosus vel importunus extiterit, ab Episcopo canonicè commonitus, si incorrigibilis est, abiiciatur, & alter de progenie fundatorum; consilio præsidentium idoneus substituatur. Quod si idoneus in successione inueniri non poterit, vel successio fundatorum defecerit, ad extraneum quemcunque idoneum Aduocatia transferatur. Deniq; si qua forte præpotens persona locum prędictum destruxerit, & Canonicos violenter eiecerit, fundatores vel eorum hæredes, bona quæcunque ab eis præfatæ Ecclesiæ contradita sunt, non in proprios vsus retorqueant, sed sine distractione custodiant, eiectis fratribus omnimodis profutura. De cæteris autem bonis, quæ eidem Ecclesiæ aliunde peruenerunt, Canonici matricis Ecclesiæ in eundem modum prouideant. Si quis autē huic nostrę constitutioni temerè contraire temptauerit, secundò tertiòue commonitus, si non præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, anathema sit, atque à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo districtæ vltioni subiaceat, cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, gratia & pax à Deo Patre nostro & Domino Iesu Christo, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiãt, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Acta sunt hæc Anno M.C.XLIII. 7. Calend. Nouemb. indictione sexta.

BENEFACTORES HVIVS MOnasterij.

HEINRICVS de Haizkhouen Ministerialis Ecclesiæ Ratisponensis vxor Beatrix filij, Conradus & Heinricus, dederunt aliqua bona Monasterio, Heinricus Miles de Drupach; Conradus Miles de Pünnenckhouen. Extant ibidem literæ, Anno 1220.

CAPITVLVM Ratisbonensis maioris Ecclesiæ dedit huic Monasterio Parochiam in Leutendorff, anno 1291.

CONRAD de Turtenueld instituit ibi anniuersarium, an. 1291. Testes. Fridericus de Rorbach, Fridericus Seeman, Vlricus Miles, & Henricus fratres, dicti Zieglhauser.

S. PETRI IN SALZBVRG.

CELEBRE Monasterium ordinis S. Benedicti, ex quo multi egregii viri ad gubernandos varios Germaniæ Episcopatus ac Abbatias, prodierunt, construitur ac instituitur per sanctum Rupertum, vnà cum Episcopatu Salisburgensi, auxilio & munificentia inclyti Theodonis Ducis Bauariæ, quem sanctus Rupertus in fide Christiana Ratisponæ instituit, vnà cum suis optimatibus, sacræ regenerationis lauacro abluit, circa Annum 580. In hoc Monasterio & ipse sanctus Rupertus & septem sui Successores sedem Episcopalem habuerunt, tàm Episcopatui quam Abbatiæ laudabiliter profuerunt, ibidemque humati sunt, vsque ad sanctum Virgilium, qui crescente multitudine Christianorum relinquēs Abbatiæ gubernationem Bertrico pio ac docto Monacho, aliam sedem Episcopalem erexit, & insignem Basilicam nouam, in honorem sancti Ruperti primi Salisburgensis Episcopi ac Doctoris construxit, quam absolutam, Anno 774. ipsemet consecrauit, eoque sanctū Rupertum, cū suis duobus Sacellanis viris sanctis, ex æde sancti Petri transtulit; de qua re ac cæteris Abbatibus huius Monasterij latiùs videat, qui vult, Bruschium in sua centuria Monasteriorum Germaniæ.

ADDITIONES.

DE S. *Ruperto Boiorum* Apostolo Ecclesiæ *Salisburg.* & Monasterij S. *Petri* constructore cum multa passim sunt obuia, tum imprimis operæ est consulere Dn. *Marcum Velserum* Rer. *Boicar.* libr. IV. & R. P. *Raderum* Tom. I. de Sanctis *Bauariæ*.

R. P. Rad. Tom. I. Bauaria sancta pag. 40.

Casparus *Bruschius* talem Abbatum Monasterij S. *Petri Salisburg.* Centur. Monasteriorum inseruit.

I. S. RVPERTVS obiit 623. vide sup. f.
II. B. VITALIS, ob. 646.
III. S. ANSOLOGVS ob. 666.
IV. SAVOLVS ob. 680.
V. EZIVS ob. 703.
VI. FLOBARGISVS obiit 740.
VII. IOANNES ob. 754.
VIII. S. VIRGILIVS.
IX. BERTRICVS ob. 785.
X. AMMILONIVS successor Archiepiscopus *Arnonis* ob. 821.
XI. TITVS S. *Ruperti* Præpositus.
XII. MASELINVS
XIII. REINHARDVS ob. 1077.
XIV. IRMBERTVS, resignauit propter aduersam valetudinem anno 1079.
XV. THIEMO Monachus Anno 1090. factus Archiepiscopus, martyr anno 1102.
XVI. ALBERTVS ob. 1104.
XVII. WESELINVS ob. 1104.
XVIII. REIMBERTVS factus Episcopus *Brixinensis* an. 1116.
XIX. WALDERICVS ob. 1147.
XX. HENRICVS anno 1167. substituitur *Romano Gurcensi* Episcopo.
XXI. HENRICVS II. resignauit propter infirmitatem an. 1188.

XXII. WID-

XXII. WIDPOTO ob. 1193. VI. Id. Octobr.
XXIII. PILGRINVS resignat an. 1195.
XXIV. CONRADVS cessit antecessori seu potius vexatori suo.
XXV. SIMON ob. 1231.
XXVI. Magr. BERTHOLDVS obiit 1242.
XXVII. RICHERVS obiit. 1259.
XXVIII. ALBETVS ob. 1262.
XXIX. CHVNO resignauit an. 1267.
XXX. SIMON resignauit 1270.
XXXI. DIETMARVS ob. 1288.
XXXII. ENGELBERTVS.
XXXIII. RVDBERTVS ob. 1314. VII. Id. Iul.
XXXIV. CONRADVS ob. 1346.
XXXV. OTHO ob. 1364.
XXXVI. IOANNES *Rossius* ob. 1375.
XXXVII. OTTO *Kallenbergerus* obiit 1414.
XXXVIII. LEONHARDVS ob. 1416.
XXXIX. VDALRICVS *Blankenfelser* ob. 1420.
XL. IOANNES *Noczenhuserus*. ob. 1427.
XLI. GEORGIVS *Ballerus* ob. 1435.
XLII ERHARDVS de *Lamniz* ob. eod. anno.
XLIII. PETRVS *Klugheimerus* ob. 1466.
XLIV. RVDOPERTVS *Keutzelius* ob. 1495.
XLV. VIRGILIVS ob. 1502.
XLVI. WOLFGANGVS de *Roschingen* ob. 1518.
XLVII. SIMON exauctoratur an. 1522.
XLVIII. IOANNES *Staupicius* ob. an. 1524.
XLIX. CHILIANVS ob. 1535.
L. GEORGIVS *Oeller*, XI. tantum diebus præfuit pleuritide è medio sublatus.
LI. EGIDIVS.

S. PETRI CONSECRATI.

VVLGO Weyh S. Peter / Scotorum extra muros Ratisbonen. & sancti Iacobi intra muros. Monasterium hoc dicitur tempore Caroli Magni inceptũ, & in colle victoriæ extra muros positum, vbi corpora interfectorum sepulta, consecratum miraculosè per sanctum Petrum cœlitus, iuxta Chronicon illius Monasterij apocryphum, &c. Sed cùm iste locus arctior & angustior esset, quàm vt tot fratres caperet, ædificatum est in agro quodam plano & lato D. Alberti, Nobilis viri de Miderssl in montanis qui residebat in propriis possessionibus apud Phrandenhusen, Monasterium Scotorum in honorem D. Iacobi, sub Dominico primo eius loci Abbate, tempore Erckanfridi Episcopi Ratisbonen. & Lotharij Imperatoris, circa annum 845. Ita habet Chronica Episcoporum Ratisponensium.

VERVM Auentinus libro 5. Annalium, fol. mihi 554. ex diplomatibus, quę extant longè aliter, nempe D. Marianum cum sociis, sub Heinrico quarto Imperatore, ac Ottone Episcopo Ratisponam venisse, ab Hemma, Abbatissa superioris Monasterij hospitio exceptum, posteà à Willa Abbatissa, quæ Hemmæ successit, Templum diui Petri extra vrbem, quod Weichs vocant, consentiente

sentiente Ottone Episcopo, impetrasse, Mathildam inferioris Monasterij zitum ac cereuisiam tribuisse, ibidem ope piorum domicilia construxisse, in diem vixisse docendo & interpretando sacras litteras, scribendo victum, & magnam gloriam conquisiuisse, ob eamque rem ab Imperatore Heinrico quarto in tutelam receptos, & imunitati donatos esse, iuxta diploma, cuius datum Kalend. Febr. anno 1088. indictione 12. ordinationis Regis XXXVI. Imperij V. Factum in Regina ciuitate. Idem Auent. in Annalibus suis, lib. 6. fol. 614. & sequenti ita scribit: Vbi Scoti Ratisponæ propter multitudinem confluentium Scotorum angustius habitare cœperunt, Fridericus Comes de Frontenhausen, Otto Comes Rietenburgen. Burggrauius Ratisponeñ. frater eius Heinricus cum vxore Bertha, quæ filia fuit Leopoldi, Austriaci Ducis, Luitgarda, vxor Friderici Comitis de Pogen, Aduocati Ratisponensis Ecclesię, quam alibi Adelhaidam vocat, Gundackerus & Wernherus de Laber grande Monasterium D. Iacobo & Gertrudæ, intra mœnia vrbis, condunt, Comites de Laber & Rietenburg prædia apud Nariscos tribuunt, illorum ibi monumenta extant. Berchta ibidem sepulta, vineas in Austria donauit, Hartvvicus Episcopus Ratisponen. Templum dedicauit, Anno 1120. primus Abbas fuit Mauritius, confirmatur per Calixtũ Pontificem Maximum, & Imperatorem Heinricum quintum; Mauritio successit Christianus. Fabulæ igitur sunt, hoc Monasterium à Carolo Magno conditum esse, qui ante trecentos annos obierat, &c. Durauit autem sancti Petri Ecclesia extra vrbem sub suo Priore. Super cuius electione & institutione aliquando lis fuit inter Abbatissam superioris Monasterij, & Abbatẽ sancti Iacobi, sopita & transacta per Conradum tertium, Ratisponensem Episcopum. Extat diploma de anno 1216. vsque ad annum Domini 1552. Quo in bello Sociali, quod Principum vocant, per Philippum Comitem ab Eberstain, qui Cæsaris nomine præsidio militari Ratisponæ præierat, prædicta Ecclesia sancti Petri, quæ hostibus propugnaculi vice extra vrbem esse poterat, cum omnib. suis ædificiis penitus deiecta & excisa est, constituto ibi publico cœmiterio, vulgariter ein Gotsacker/rc.

De fundatoribus Monasteriorum pro Scotis in Germania, præsertim Ratisponæ, vide eundem Auentinum, libro sexto, folio 631. De qua re etiam duo diplomata extant, Heinrici quarti, & filij eius Heinrici quinti, Imperatorum, huius tenoris:

In nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia tertius Romanorum Imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus, tàm futuris quàm pręsentibus notificamus, ac manenti memoriæ committimus, qualiter tempore Ottonis, Ratisponensis ciuitatis Episcopi, quidam Scotigenæ pro cruciando corpore, saluandaque anima patria sua exulauerant, ac diu orationum loca visitantes, Ratisponam tandem venerant, qui dum licentia prædicti Episcopi, assensuque Dominæ Abbatissæ VVillæ, quæ tum apud sanctam Mariam in Monasterio superiori præerat, Ecclesiam in VVihen sancti Petri vulgò dictam, ad idem superius Monasterium attitulatam, Ministerio orationis prouidendam susciperent; mox officinas claustri adiutorio bonorum ædificant, Monachorumque vitam inibi celebrant, & ab eleemosynis fidelium tantùm ibi victitant, tandem pro Dei misericordia concessum est, eis aliquantulum iustitiæ & vtilitatis ad eandem Ecclesiam pertinentiis: Deinde ad me Heinricum, Dei gratia tertium Romanorum Imperatorem veniunt, & Mundiburdium defensionis meæ expetunt. Ego verò petitionibus eorum facilè acquiescens, in Mundiburdium defensionis eos suscepi, & talem libertatem á prædicto

dicto Episcopo Ottone & Abbatissa Hazoga, quæ tum locum sanctæ Mariæ in superiori Monasterio regebat, eis acquisiui, vt nulla persona maior vel minor in eos, aut in bona eorum qualiacunq; Dominationem habeant, præter me & successores meos, Reges vel Imperatores, sed securi maneant absque omni eiectione, vel perturbatione, orantes pro se & pro salute totius Ecclesiæ.

Locvs tamen subiectus sit superiori Monasterio, cui atticulatus est potius ad defensionem, quàm ad destructionem. Si quis autem huic testimonio libertatis cõtradixerit, seu eos Monachos peregrinos in aliquo molestauerit, 300. libras fisco nostro persoluere constituo. Et, vt hæc autoritas libertatis firma permaneat, hanc chartam inde conscribi, & sigilli mei impressione iussi signiri. Dat. est Cal. Febr. an. Dominicæ incarnationis M. LXXXIX. indictione XII. anno verò ordinationis Domini Heinrici XXXVI. Imperij quidem anno V. Actum Ratisbonæ in Dei nomine feliciter, Amen. Hermannus Cancellarius recognoui.

Signvm Domini Heinrici tertij, Rom: Imperatoris Augusti, &c.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Heinricus diuina fauente clementia quartus, Rom. Imp. Augustus. Nouerit oĩum S. Dei Ecclesiæ fidelium, nostrorumq; vniuersitas, præsentium scilicet aut futurorum, quod pro remedio animę patris nostri Heinrici tertij Imperatoris, rogatu Scotigenarum, nec non ob interuentum Principum nostrorũ, Alberti Moguntinensis, Adelbaldi Magdaburgensis, Archiepiscoporum, & Episcoporum videlicet, Ottonis Babenbergensis, Vdalrici Constãtiensis. Comitũ quoq; Herimanni de Saxonia, Gotfridi de Calocen, Herimanni Marchionis & aliorum nostrorum fidelium, in nostrum Mundiburdium suscepimus tuteláque Ecclesiam Ratisbonæ, quæ iacet ante portam Occidentalem, quæ Roselint (aliàs Ruselin) porta dicitur, quã Otto Rittenburgensis vrbis Præfectus, Ratisbonæ, & alij quidam ex ciuib. eiusdẽ prænominatæ ciuitatis, videlicet Matho, Vdalricus, Luduinus, Adelhardus & fratres eius Anebast, Otto, Heinricus, Heselinus, & filius suus, Ruobertus, Balduuinus, Egghardus, Ludvvinus, Wizeling, Lubelbertus, Diethmarus, Engilscalcus, emeruntab Adelhaide, & filiis eius, Vdalrico & Adelbuino, & prædio illo, quod Monespach nominatur, dotauimus, assensu quoque Hartvvigi venerabilis Ratisbonensis Episcopi, Friderici Aduocati, Ottonis Comitis, Alberti Comitis, Heinrici Aduocati, Mathonis & aliorum Prælatorum eiusdẽ loci, donantes eam S. Mariæ matri nostri Dñi, & sanctis Apostolis Dei, Petro & Iacobo, sicut mos est Sanctis tradi, sine omnium contradictione, quatenus in illorum honore Deo ad seruiendum, Ecclesiam ibidem construerent, quod & ita factum esse ab omnib. cernitur; eo siquidem tenore, vt eadem Ecclesia in perpetuum libera permaneat, nec ab aliqua persona magna, vel parua, ibidem Doo famulantes grauentur, nec quicquã seruitij, nisi soli Deo & Sanctis eius, alicui inde soluere cogantur. Si quis autem hanc libertatem infringere tentauerit, 12. libras auri compositurus Baño nostro subiacebit, medietatem cameræ nostræ, & medietatem supradictæ Ecclesiæ. Quod vt verius credatur, & ab omnib. obseruetur, impressione nostri sigilli iussimus insigniri.

Signvm Domini Heinrici quarti, Romanorum Imperatoris inuictissimi.

Arnoldvs vice Adalberti Archiepiscopi & Archicancellarij recognoui. Data 7. Kalend. Aprilis, indictione IV, an. Dominicæ incarnationis M.C.XI. an. ordinationis Dñi Heinrici Regis Romanorum XI. regni autem eius VI. Imperij verò primo. Actum est Goslariæ in Christo feliciter Amen.

Viennæ atque Norinbergæ Scoti exacti, templa indigenis tradita, an. 1413, Auent, lib. 7. fol. 811.

ADDI-

nalium, fol. 728. & in vulgari sua translatione. Deinde Monasterium hic in Præposituram abiit, quam Princeps plerumque alicui ex aulicis Sacerdotibus confert, qui ibi Vicarium habent, absque vlla animarum cura; quæ ad Parochiam Flinspach ditionis prædictæ in Falckenstein pertinet.

ADDITIONES.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Albertus* Dei gratia *Frisingensis* Ecclesiæ Episcopus. Cum quæcunq; res gestæ cognitionem sui ad posteros & longam memoriam transmitti desiderant, scriptis expediri debere nõ dubium est. Inde est quod nos quoque eam quæ circa cellam sancti *Petri* in monte *Maderanò* sitam, à nobili viro *Sigibotone* Comite facta est, traditionem & mutuam pactionem, præsenti scripto curauimus annotare. Præfatus siquidem Comes pro remedio animæ suæ omniumque parentum suorum, quicquid proprietatis seu iuris in eodem monte vel in præfata cella habere videbatur, super altare beatæ *Mariæ* sanctique *Corbiniani*, cuius vicem nos licet indigni tenemus, delegauit, cum omnibus ad eundem locum ritè pertinentibus, ac prædiis quæ sua propria familia prænominatæ cellæ iam tradidit. Suum quoq; assensum & conniuentiã spopondit, quicquid in posterum alicui de suis ad idem Cœnobium, seu de mobilibus, seu de imobilib. seseq; mouentib. contradere libuisset. Nos ergo eius deuotioni piæq; voluntati debita beneuolentia respondendũ duximus, eundẽ locum vnà cum dilectis fratribus nostris maioris Ecclesiæ Canonicis suscipientes; decreuimus eum ab omni oppressione & exactione liberum esse, solis diuinis obsequiis cum Monachis & fratribus qui inibi Deo in perpetuum famulari debent, mancipatum. Statuimus quoque vt si fortè per diuinam opitulationem incrementum acceperit maioris & celebrioris Monachorum Conuentus, liberam eos habere deliberationem in eligendo sibi Abbate vel Priore. Sanè donec & rebus & numero prouehatur, per nos & fratres nostros Canonicos adhibito assensu illius congregationis Prælatum in eligendo . . . quoque prouideatur, qui disciplinæ Monasticæ normam & in se cognoscatur habere, & aliis verbo & exemplo præesse valeat & prodesse. Porro . . . . . Comes *Sigiboto* quod vixerit seu de manu nostra seu nostrorum successorum susceptam . . . . . ministret idemque in prole sua quæ per masculinum sexum ab illo recta linea descend erit, obseruandum decernimus, videlicet vt iure successionis eandem teneant aduocatiam, ita tamen vt iuxta officium suum ita bonis prouideant, malos coherceant, ne in extremo examine æterni iudicij pœnas luant. Vt autem huius traditionis atque pactionis contractus, communi totius Ecclesiæ nostræ assensu roboratus firmus & inconuulsus omni tempore perseueret, hanc inde chartam conscribi, & sigilli nostri impressione signari, manuque propria vt infra apparet corroborantes testes quoque subternotari fecimus. Quorum hæc nomina sunt: *Rapoto* Abbas S. *Stephani*, *Lotharius* Abbas *Rotensis*. *Hermannus* Præpositus *nouæ cellæ*, *Engilsalcus* Decanus maioris Ecclesiæ. *Herrant* archipresbyter. *Otto* Archidiaconus & Præpositus S. *Andreæ*, *Albuno* Præpositus sancti *Castuli*. *Arnoldus* Archidiac. *Hartmut* archipresbyter. *Rudolf*, *Vgo*. *Leupolt*, *Berchtolt*, & cæteri. De Laicis *Friderich* de *Paingen*, *Waltman* de *Pastperc*, & filius eius. *Rudolf* de *VValdeke*, *Meginhart* de *Ainspach*, *Conrad* de *Heidoluingen* & cognatꝰ eius *Froidiliep*. *Friderich* de *Hegelingen*, *Eberhart* de *VVerde*. *Adelolt*, *Rudolf* & frater eius *Gervvic*, *Fritilo* & fratres eius *Curat* & *Sigihart*, *Alberich* de *Elbpach*, & frater eiꝰ *Sigiboto*, & multi alij. Signum Domini *Alberti* Episcopi.

Ex originali desumpt: cui impres. est sigillum Episcopi Alberti in cera. &c.

Actum *Frisingæ* an. incarnationis Dñi M. C. LXIII. anno autem Domini .... *Friderici* Rom. Imp. feliciter amen.

NOS *Rudolfus* Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ*, notũ facimus præsentium inspectoribus vniuersis, quod cum *Ludouicus* de *Haslangen* seruitor noster bona sua & homines, videlicet vnam hubam in *Fagen*, vnam hubam in *Wellensheim* super monte dicto *Vrsenberch*, duas domos decimales in *Tegerndorf*, & *Heinricum*, & fratrem suum de *Mitterchirchen*, quæ à nobis tenuit in feudũ ad manus nostras libere resignarit, nos in remedium animæ nostræ ac progenitorum nostrorum, & supplicem instantiã prædicti *Haslangeri* proprietatem prædictorum bonorum & hominũ Dño venerabili Præposito & Ecclesiæ montis S. *Petri* dedimus & damus, donauimus & donamus, tradidimus ac tradimus ac dominium pleno iure transtulimus ac transferimus pro nobis ac Illustri *Loduuico* fratre nostro carissimo in eosdem. Renunciantes præsentibus omni iure, siue actioni, pro nobis & dicto fratre nostro, quæ nobis competerẽt, vel possent competere in bonis & hominibus supra dictis. In cuius rei testimonium præsentes damus, sigilli nostri robore communitas, Datum *Monaci*, an. Dñi M. CC. LXXXXV. XI. Kln. Febr.

Lapidi Altaris in Monte S. *Petri*, sequentia verba incisa leguntur.

HOC Altare fecit Comes *Siboto* peccator. Dedicatum est autem Anno ab incarnatione Domini M.C.XXXIX. in honore Domini nostri IESV *Christi*, & Sæ. Dei genitricis *Mariæ*, à Venerabili *Ottone Frisingen.* Ecclesiæ Episcopo, primo Episcopatus eius anno. Hæ autem continentur in eo reliquiæ: *Petri* Apostoli, *Pangracij* M. *Cypriani* M. *Laurentij* M. *Georgij* M. *Leonardi* Confessoris. *Egidij* Confess. *Margarethæ* Virg. & Martyr. *Felicitatis* M.

Catalogum Præpositorum, huius Monasterij seu Ecclesiæ Prælatorum integrum perfectumque exhibere minime licuit; quamuis voluntati industria quoq; & laboris assiduitas manus porrexerit fideles. Quorum vero memoria erui potuit, perpetua vt ea sit, eorum nomina subsequuntur.

PRÆPOSITI.

I. CHVNRADVS an. 1273.
II. HAINRICVS an. 1295. 1297.
III. PERCHTHOLDVS an. 1314.
IV. MAVRITIVS.
V. SIMON.
VI. VLRICVS D. Erelinger. an 1705.
VII. SCHMIDHAVSER.
VIII. GEORGIVS Eisenreich L. Decanus ad S. Petrum Monachij.
IX. BALTHASAR Hundertpfund D. an. 1493.
X. IACOBVS Rapperzeller de Rapperzell, an. 1523. an. 30. 25. an. 22.
XI. GVILIELMVS Greuter Canon. Cathedral. Frising. an. 1432. 1433.

XII. AR-

XII. ARSATIVS Prunner Iur.D.Canonicus Frisingen.an.1547.an.1543. ann.1547.

XIII. GEORGIVS Comes ab Ortenburg Præpositus Cathedralis Ecclesiæ Frising.an.1553.1552.

XIV. Dn. ANTONIVS. Erfinger, Decanus ad S.Petrum Monachij.

XV. Dn.CONDADVS HouerCapellanus aulicus Monac.an.54.55.63,67.

XVI. Dn. GEORGIVS Lautherius SS.Theol.Doct.adhuc an. 80. Præpositus postea ad D.virginem Monachij, Consilia.

XVII. Dn.SEBASTIANVS Franz S.Theol Licent. Decanus ad D. Virginem Monachij an.1580.Consiliar.

XVIII. Dn.WOLFGANGVS Castner à Schnaittēbach SS.Theol.D.Consiliar.Ecclesiastic⁹ adeptus est Præposituram die 5.Augusti an.1605.

NE acta hominum labente tempore simul labantur cum tempore, seu per inuidorum conamina euanescant, necessario ea literarum ac testium memoria ęternantur. Vniuersis igitur huius paginę inspectorib. tam modernis quam successorib. pateat per hoc scriptum, quod ego *Gerdrudis* vidua & relicta Dñi *Heinrici* felicis memoriæ de *Brandenberch* ob animę meæ remedium nec non iam dicti H. pię recordationis de *Brandenberch*, & aliorum progenitorum meorum allodium situm in *Griezzenpach*, ad me donationis titulo pertinens, quod Margengab vulgariter nuncupatur, cultum & incultum, quæsitum & inquisitum cum oībus attinentiis, Ecclesię S. *Petri* in monte liberaliter & absolutè ordinaui, testata sum, tradidi & legaui. In cuius itaq; traditionis testimoniū ęternęq; rei memoriam pręsentē schedulā mei sigilli munimine cū subnotatis testib. tradidi roboratā. Testes sunt Dñs *Liebardus* Præpositus in *Weiern*, *Chunradus* Præpos. montis S. *Petri*, *Ortlibus Vicedominus*, *Vlricus* plebanus de *Phaphenhouen*, *Rudgerus* Vicarius de *Ebs*, *Chunradus* de *Aschavve*, *Ortolfus* liber de *Stering*, *Nicolaus* de *Rordarf*, *Ratholdus Chunr.* de *Wildenvvart*, *Chun. Churnhaimer*, *Ortolf Darspech Rumoldus Wilhalmus* in *foro Hartelinus Zorno. Chun.* de Ecclesia S. *Iohannis* & alij quam plures. Acta sunt apud *Rosenhaim* an. Dñi M.CC.LXXIII. III. Idus Septembr. Indictione prima.

NOs *Cunradus* permissione diuina Præpositus montis S. *Petri*, Notum fieri volum⁹ vniuersis, tā præsentib. quā futuris præsentia inspecturis, q. *Wernherus* dictus de *Aisingen* consensu & voluntate hæredū suorum quoddā prædiū inder Owe dictum apud *Häppingen* situm Ecclesi. S. *Petri* in *Maderan*, pro salute animæ suæ & remedio parentum suorum libere & absolute delegauit, tali videlicet conditione interposita, quod prædicto *Wilhelmo* viuente, Eccles. præfato de eodem singulis annis media libra persoluatur, tandem vero memorato *Wilhelmo* viam vniuersę carnis ingrediente, prefatum prædium Ecclesiæ S. *Petri* cum omnib. suis prouentib. integraliter remanebit. Notum vero facimus quod *Nicolaus* filius *Wilhelmi* prælibati defendere habet sæpe dictū pdiū sine periculo rerū aliquarum interuenientium. Postquam vero perceperim⁹ *Vilhelmū* in nostro confinio mortuum, Ecclesia S. *Petri* prædicta eundem tenetur suo labore & expeditione sepelire, & secum superuenientib. ad competentiam ministrare. Vt aūt hæc delegatio perpetua gaudeat firmitate, psentes cum testib. ascriptis sibi fecimus sigilli nostri munimine roborari. Huius rei testes sunt Dns *Cunradus* pleban⁹ dictus *Pranch* de *Chirdorf*, D. *Waltherus* Sacerdos dictus *Hohenraner*, *Cunradus* Sacerdos dict⁹ *Knolle*; *Hainricus* Sacerdos dict⁹ *Sueuus*, *Albertus* soci⁹ Prępositi Sacerdos *Wigandus* Sacerdos, *Wernhardus* de *Aisnigen*, *Otto* de *Hohenrain Marckvvart* de *Vnegen*, *Cunradus Gogelhan*, & alij fide digni. Acta sunt hæc anno Dñi M.CC.LXXIX. sexto Idus Februarij.

NOs *Rudolfus* Dei gratia Com. Palatinus *Rheni* Dux *Bauariæ* notum facimus præsentium inspectoribus vniuersis, quod cum *Hertuicus* de *Flinspach*, ad præsens Iudex noster in *Chuffstain*, Ecclesiæ S. *Petri* sitæ in Monte apud *Valchenstein* prædium in *Muelbinge*, quod à nobis in feudum tenuit, donauerit & tradiderit, nos proprietatem eiusdem prædiji ob diuinæ remunerationis intuitum, eidem Ecclesiæ similiter donauimus & donamus, tradidimus & tradimus, ac pleno iure dominij transtulimus in eandem, per ipsam Ecclesiam proprietatis titulo perpetuo possidendum. Dantes has litteras nostro sigillo munitas in testimonium super eo. Dat. *Monaci* anno Dñi M.CC. nonagesimo septimo. III. Non. Augusti.

Allen den die diesen Brieff ansehent / den thue ich Otto vnnd Chunrat von Haslang Richter daz Falchinstain chunt / daz der Probst Herr Hainrich ab S. Petersperch die wisen d' zu Griezzenpach hört vor vns gihabt hat võ den Maiern vñ den andern von Niderflinspach vnd allen deren die ir such darauff haben gihat mit gantzer folge vnnd vrtail / dez ist gezeuge Otte vnd Chunrat von Haslang die waltige Richter waren Otte von Aising / Jacob von Prandenberch / Chunrat Scherig von Awerdorff / Friderich Pauch / Friderich Oeder / Hainrich Oeder / Otte Oeder / Tietrich Gelib / Gebhart Halpmeir / Hainrich von Chifreesfele / Tietrich in der Chuchen / Fridrich Chrainer / Heinrich Chrainer / Hainrich Ihschiler / Hainrich Snider / Haintrich vnnd Chunrat oben in dem Dorff / Gebhart Maier auff dem Pühel / Alber Wagner / Sibot Wagner / Philip Charel von Neunhausen / Schort Snider / Chonrat Chrantzer / Daniel Pab in den Aineden / Wernher Chretzlitz Chnecht / Gebhart Zollner vonn Vrfar / Hainrich Spörer / daz ist geschehen daz an Sant Gallen tage / Vlrich Schick / Wehinger / Friderich Schuester von Aising. Hæc acta sunt anno Dñi M.CC.LXXXXVIII.

NOs *Rudolfus* Dei permissione Decanus, Totumque *Schlirsen.* Ecclesiæ Capitulum, profitemur & constare volumus præsentium inspectorib. vniuersis, quod cum *Fridericus*, pertinens iure proprietatis ad Montem S. *Petri* in *Madran*, cum *Adelhaide* filia villici nostri *Hainrici* in *Vrspach*, spectante ad nostram Ecclesiam matrimonium contraxisset propter bonum pacis & concordiæ pueros siue hæredes quos per se progenuerint, vna cum dicta Ecclesia S. *Petri* decreuim⁹ & volumus æqualiter secundum ius patriæ diuidendos. In cuius rei testimoniũ præsentes scribi iussimus, & nostri sigilli munimine roborari. Datum in *Slyers*, an. Dñi M.CCC.V. in die memoriali omnium animarum.

ICH Haymeran der Hasellinger Burgraff zu Valckenstein vnnd ich Beatrix sein Haußfraw / verjehen für vns / für vnser Erben / vnd für all vnser Nachkommen offenbar an dem Brieff / vnd thun chunt allen den / die jhn ansehent oder hörent lesen / daz wir haben angesehen die sunder Freundtschafft vnnd lieb / die vnser selig Vorfördern gehabt habent zu dem würdigen Gottshaus auff Sant Petersperg ze Madern / vnnd haben willichklich mit guten fürtrechrigen muet / durch vnserer seligen Vorvordern vnnd auch durch vnsern selb Seel vnnd Selicheit willen / dem genanten geistlichen Gottshaus auffgeben vnserem besunder eigene hub die wir heten vnnd die gelegen ist ze Gekkenhouen / vnd die Vlrich der Pinthofer von vnsern wegen gepawẽ hat / mit allen den Ehren / rechten / vnd nüzen die darzu gehörent / vnd in aller der mazz al wir sie selb jnne gehabt haben / besuchte vnnd vnbesuchte vnd jnchlich haben die auffgeopffert / dem Allmächtigen GOTT / in den ehren seiner lieben Mutter Maria vnser Frawen vnd dez H. Herrn Sant Andrech / vnd alle Gottes Heiligen / in der name vnnd lobe / der Altar geschöpfft vnnd geweicht ist / also mit der Selicheit / daz der Probst / dez obgenanten Chlosters oder die seligen Priester einer oder mehr die den Gotts-

Gottsdienst daselbst verwesen / oder außrichter sint / alle wochen an dem Montag auff dem Altar ein Meß ewiglich haben vnd begen sullen / oder doch einen andern Tag inn der Wochen / ob ja an dem nicht wol gesein mag / an alle seumnuzz / vnnd an allen abganch / vns / vnnd auch vnsern seligen Vorvordern zu einer gehengnus / vnnd zu einem Seelgeret / als wir dieselben seligen Mezz auff den eheganten Altar mit der obgenanten huet bewiden vnnd ewichlich bestattem / als wir daz den die dez volpringen vnd tuen sullen / enpfelhen / hinz einen gewizzen / als sie Gott für vns darumben antwurten sullen / vnnd da verzeihen wir vns der vorgeschriben huet ze Hekkenhoven / das wir noch vnser Erben / noch niemandt vonn vnserm wegen dhein ansprach noch vorderumb darnach nimmermer gehaben sullen noch enmuegen / weder vil noch wenig / als wir daz hinz Gott geheizzen / bei vnsern trewen an geuerd / wir versprechen auch den obgenanten Gottzhauz vnd seinen pflegern / das wir in die hub verantworten vnd vertretten sullen an aller stat / wa in daz not geschicht / alz dez Landez recht ist / an allen jhren schaden / vnnd darumb ze einem vrchunde / vnnd ze einer bestatichett / gib ich offt genanter Haynreran der Haselinger dem offtgeschriben Gotzhauz den Brieff versigelt mit meinem Insigel / vnd mit dez erbergen Mannez Insigel Otten dez Ebser Pfleger ze Prannberch / als der daz ze einer gedächtnuzz durch meiner pet willen daran gehengt hat / jm an schaden / vnd darunder verpint ich mich / obgenante Beatrix vnd alle vnser Erben / mit vnser trewen allz daz ze volfüren vnd stat zehaben / waz vor an dē Brieff geschriben stat / daz sint auch zeugē / Herr Vlrich der Pfarrer von Flintzpach / Herr Hans der Hager Chapplan auff Sant Peterzperg Nicla der Chramer / Heinrich der Chnappe / Heinrich der Oeder vnnd andere Erberge Leut genug / das ist geschehen / da man zelt von Christi gepurt dreuzehenhundert Jar / darnach in dem dreu vnd sechtzigisten Jar / dez nägsten Sampeztags vor der lieben vnser Frawen tag alz si ze Himmel fuer.

ANtiquus mos obtinuerat olim vt Parochiani quidam cum suis plebanis statis temporibus quotannis ad montem S. *Petri* processionem sollemnem instituerent. Et prima quidem in ordine processio talis, seu peregrinatio solemnis fiebat á plebano in *Praittenbach* cum suis parochianis ipsa Dominica festum S. *Bartholomæi* proxime sequente. Secunda processio competebat plebano & parochianis in *Agaecht* & *Langchampen* Dominica post dictum festum secunda. Dominica tertia veniebant cum suo parocho, parochiani in *Oerl* & *Luzldorf* de *Dieperskürchen* Quarta processio, fuit parochianorum in Paeng & Holzhausen Dominica quarta post S. *Bartholomæi* festum: & hi omnes parochiani sua dona S. *Petro* offerebant quisque pro sua deuotione & statu. Interciderat quidem mos iste, ā multis retrò annis: posteaquam verò modernus Præpositus D. *Wolfgangus Castner* &c Ecclesiam S. *Petri* montis *Madroni* insignibus picturis, ad imitationem earum quæ in Ecclesia B. *Petri Romæ* extant, factis alijsq; exornauit modis; reuixit quoque parochianorum deuotio, eaque subinde augetur: ac mos ille vetustus, de quo supra frequentatur.

PETTENDORF.

NON longè á Ratisbona inter hostia Regni & Nabi Nariscorum, Ludouicus quartus Imperator, dictus Bauarus, sanctarum Virginū Monasterium dedicauit ac construxit. Auent. lib. 7. Annalium fol. 790. De quo plura non habeo.

PFAFFENMVNSTER.

COLLEGIATA Ecclesia Canonicorū supra Straubingam fundatur cum aliis septem Monasteriis, per Vtilonem Ducem Bauariæ, instinctu S. Primi-

nij Meteñ. Episcopi, qui eam dedicauit in honorem sancti Tiburtij. Otto Argentiuen. Episcopus Monachos sancti Benedicti dedit, circa annum Domini 742. Heinricus Dux Bauariæ Canonicos in Meten, trãstulit ad hanc Ecclesiam Monasteriensem è contra, collocauit in Meten, circa annum 1156. Hæc Ecclesia aliquoties igne consumpta, desolata & paulatim rursus erecta legitur. Testantur hoc vestigia murorum. Wilhelmus piissimus ac Catholicissimus Princeps pio zelo, cum consensu sũmi Pontificis, nec non ordinarij Ratisbonen. Episcopi transtulit Collegium hoc Straubingam, ac cum parochiali Ecclesia ibi vniuit, iisdem ferè statutis, regulis, ac priuilegiis, sicuti Collegiata Monachii est Ecclesia, hoc currente 1581. anno, quod Deus bene vertat.

ADDITIONES.

AD habendam aliqualem notitiam fundationis Ecclesiæ Colleg. S. *Tiburtij* in *Pfaffenmunster* alias *Monasteriens: Pat:* dioc: quæ inter alias Ecclesias collegiatas eiusdem dioc: post maiorem Ecclesiam *Ratisp.* prima, tempore *Constantini* Imperatoris quinti circa annos Christi sexcentos quadraginta duos originem cepit. Sed qualiter & super quibus bonis pro tunc fundata fuerit non inuenitur. Idem *Constantinus* Imperator fuit homo pessimus & hæreticus, filius *Leonis* tertij, rexit annis triginta quinque, tandem diuino iudicio percussus interiit. Huius temporibus *Zacharias* Papa, facta distributione Episcopatum *Salzpurgen. Eysteten. Ratisbonen: & Frising:* Legitur etiam in Chronicis, quod tempore eiusdem Imperatoris *Constantini Vtilo* primus Rex, postea *Bauaria* in prouinciam redacta, Dux, & consilio *Priminij Metens.* Episcopi Monasterium inferioris *Altach* ex suo allodio sub monastica professione fundauit, huius filius *Tassilo* ex *Hildrude*, quæ fuit soror *Pipini* Regis qui fuit pater *Caroli* magni, deuotissimus extitit in seruitio & diuino cultu; fundator enim fuit multorum Monasteriorum, scilicet *Polling, VVezesprun*, sancti *Nicolai* * *Patauiæ, VVeltenburg. Chrembsmünster, Lorch* & *Pfaffenmünster*, Idem Monasterio inferioris *Altach* plura dedit, &c. Idem *Tassilo Pataviam* ciuitatem *Bauariæ* instaurans & renouans, Episcopatus sedem quæ apud *Laureacum* erat, priusquam transferebatur, inibi constituit. Hic *Tassilo* sepultus est cum progenitoribus & vxore in *Osterhouen.* Tandem anno Domini Millesimo Centesimo vicesimo septimo defuncto *Heinrico* Imperatore quarto per electores & Principes Imperij in vrbe *Moguntinensi* Dux Saxoniæ *Lotharius* tertius vir sapiens & industrius in Ecclesiastico seruitio deuotus & præpotens diuitijs & victoriis omnium assensu in Imperatorem eligitur. Et à *Friderico* Archipræsule *Colonien.* benedicitur & inungitur, imperauitque annis vndecim, huius tempore *Heinricus* Dux *Noricorum* proscribitur. Postea Imperator *Fridericus* primus Dux *Sueuiæ* vir largus, strenuus, facundus atque omnibus gloriosus *Romæ* coronatus in Ecclesia sancti *Petri*, qui imperauit annis triginta octo tempore imperij sui videlicet anno Domini Millesimo Centesimo quinquagesimo quarto. restituit *Heinricum* Ducem *Saxoniæ* filium *Heinrici* Ducis *Noricorum* præscrip. in Ducatum *Bauariæ* & *Austriæ* qui fuit primus Dux *Austriæ.* Idem Canonicos in *Meten* transtulit ad Ecclesiam *Monasteriensem* sancti *Tiburtij*, & Monachos in *Meten* locauit. Tunc igitur prædictus *Heinricus* Dux *Saxoniæ* Ducatum *Bauariæ* possedit ferè viginti quatuor annis. *Fridericus* Imperator prædictus ipsum proscripsit, & ab honoribus deposuit, substituendo in Ducatum *Noricorum Ottonem* Comitem Palatinum de *Schira* de cuius progenie moderni Duces *Bauariæ* & Palatini *Rheni* processisse asseruntur. Sæpius prædicta Ecclesia

* de hoc aliter constat.

Mona

Monasteriens. desolata & per voraginem ignis consumpta ac paulatim erecta legitur, prout luculenter circa muros vestigia edocent. Super quibus igitur bonis fundata modernis temporibus cernitur, pro maiori parte nomine tenus cum anno soluendorum censuum per partes officiorum celariis & oblaij qui cupidus horum studiosa mente percurritur, reperiet distincte & ad manum sub vno induito.

Puechberg

HAinricus Dei gratia Comes Palatinus *Reni* dux *Bauariæ*. Vniuersis præsentium inspecturis declaramus, quod cum fidelis noster *Vlricus* Dapifer de *Eckenmül* montem qui de *Puchperg*, quem à nobis tenebat in feodo cum suis pertinentiis nostris manibus libere resignasset nos pio ducti desiderio montem ipsum cum omnibus attinentiis donauimus & tradidimus iure proprietario in perpetuum Ecclesiæ *Monasteriens.* quam ratione iuris patronatus speciali tenemur amplecti gratia & fauore. In huius ergò donationis memoriam & stabilem firmitatem, pręsentem literam eidem Ecclesiæ dedimus nostri sigilli munimine roboratam cum testibus subnotatis, quorum nomina sunt hæc: *Frid.* de *Perge. Vlric.* dapifer de *Ekenmul. Sifrid* de *Sigmborn.* W. de *Frauenberch.* H. de *Puechperg.* O. & *Al* fratres de *Strubing Hainricus* Notarius & alij. Actum in *Haidavv* anno domini M. CC. LX. pridie Idus Iunij.

Reibersdorff.

NOs *Eberhardus* Dei gratia Præpositus *Monasterien. Ratisbon.* dioc. Notum facimus vniuersis præsens scriptum intuentibus, quod cum Capitulum eiusdem *Monas:* Ecclesię *Conrado* dicto *Prular*, exhibitori pręsentium quandam piscariam *Ribrechtstorff* ad præbendam eiusdem Capituli pertinentem in feodo contulisset, petiuit à nobis vt ex officio Præpositurae nostræ ratam concessionem huiusmodi haberemus. Nos igitur petitioni suę condescendentes quidquid per prædictum Capitulum eidem *Conrado* in prænotata piscaria est concessum liberaliter in idem consentimus & iuxta formam comprehensam in priuilegio sigillis domini *Leonis* venerabil. Episcopi *Ratisbon.* nec nō eiusdem Capituli communicato ratum habere volumus in futurum. In cuius rei testimonium præsentem schedulam sigilli nostri robore fecimus communiri. Acta sunt hęc anō M. CC. LXVIIII. In die beatorum *Processi* & *Martiniani.*

Holtzwachs.

NOs *Heinricus* Dei gratia, Ecclesiæ *Ratisbonen.* Episcopus & *Heinricus* Dei gratia Palatinus Comes *Rheni*, dux *Bauariæ* notum facimus omnibus præsentia inspecturis, quod constituto in præsentia nostra *Brunone* de *Brennenberch* accepta quadam pecuniæ quantitate, probato primum per sacramentū suum quod quicquid habebat in villa, prope mansionē Canonicorum dictā *Monasterium* apud *Strubing* proprietatis seu allodialis titulo obtineret, ipsum totū cum omnibus sibi inibi attinentibus redditibus iuribus & aliis quibuscunque cum quæsitis & inquirendis pratis, pascuis, siluis & agris Canonicis *Monasteriensibus*, tradidit & donauit perpetuo possidenda, renuncians omni iuri & actioni quod sibi competere poterat aut suis posteris in futurum. Vt igitur talis traditio seu donatio sine calumnia vtpote rationaliter facta procedat in

in euidens testimonium præmissorum præsens instrumentum rogatu partium confici fecimus, & sigillorum nostrorum munimine roborari. Datum *Strubinga* Anno domini Millesimo Ducentesimo LXXXII. XIII. Kal. Maij. Testes *Vlr.* Præpositus *Ratisponens.* dictus de *Dornberch.* C. Decanus Ecclesiæ eiusdem dictus de *Lipurch.* Mgr. S. Scolasticus ibidem, & *Albertus* Archidiaconus. Clerici. W. de *Leonberch*, & *Al.* de *Hals.* Comites de *Schluzzelberch.* & Vl. de *Abensperch.* liberi. *Con.* de *Hohenuels*, *Conradus* de *Erenuels.* H. de *Alnhouen Al.* de *Vrovvenhouen. Al.* de *Rotauue. Hab.* de *Sunching.* Vl. de *Punchouen.* H. de *Mosdorff. Al.* de *Strubing.* R. de *Eiach. Carolus* de *Strubing. Th Rotter* de *Peutzhouen.* H. de *Ramsperch.* *Conradus* de *Sattlpogen*, & alij quam plures.

IN NOMINE DOMINI, AMEN. Anno ab eiusdem natiuitate Millesimo Quingentesimo Octuagesimo primo, die verò Sabbathi ante Dominicam Oculi, quæ erat vigesima quinta mensis Februarij, Indictione Nona, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Dei nostri, Dn. *Gregorij* diuina prouidentia Papæ XIII. anno nono. Ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ Virginis MARIÆ, ac SS. *Iacobi* maioris Apostoli, & *Tiburtij* Martyris, totiusq; Curiæ cælestis, R^mus. in Christo Pater & Dominus, Dominus *Felicianus* Episcopus *Stalen*, Nuncius Apostolicus per Germaniam superiorem, & pro Illmo ac R^mo Principe Domino, Dn. *Philippo* Comite Palatino *Rheni*, vtriusq; *Bauariæ* Duce in Episcopum *Ratisponensem* confirmato, eiusdem Episcopatus Administrator a S. Sede Apostolica specialiter deputatus, translationem Ecclesiæ collegiatæ S. *Tiburtij* Martyris in *Pfaffenmünster* propè *Straubingen Ratisponens.* diæcesis aggressus est, de speciali mandato S^mi. Domini Papæ, qui circa Ecclesiarum statum iuxta pastoralis officij sui debitum considerationis extendens intuitum, in iis libenter assistit, per quæ animarum occurritur periculis, ac personarum commoditatibus prouidetur, quemadmodum Ecclesiarum ipsarum necessitas exigit, causæ suadent rationabiles, & Catholici populi incrementum exposcit, quatenus Ecclesiarum earundem status augeatur, seu melius reformetur, pro vt rerum, temporum, & locorum circumstantiis pensatis id nouerit in Domino salubriter expedire; ad expositionem ac petitionem Ser^m. Principis ac Domini, Dn. *Guilhelmi* Comitis Palatini *Rheni*, & vtriusq; *Bauariæ* Ducis, prædicto R^mo. Domino Nuncio per literas Apostolicas commisit & mandauit, vt prædictum Collegium Ecclesiæ S. *Tiburtij* Martyris ex proprio loco *Pfaffenmünster*, propter causas in cõmissione apostolica sufficienter explicatas, amoueret, & ad parochialem Ecclesiam Sancti *Iacobi* maioris Apostoli in ciuitate *Straubingensi*, eiusdem diæcesis existentem, transferret Proinde idem R^mus D. Nuncius, Sacris Pontificalibus indutus mane hora septima, congregato & conuocato Capitulo dicti Collegij, in prædictæ Ecclesiæ S. *Tiburtij* Martyris Choro, in quo sanè Capitulo (absentibus iam antea in tempore per eorum Decanum, iussu dicti R^mi. D. Nuncij, præmonitis ad comparendum) interfuerunt Venerabiles Domini, *Christophorus Lenger* Decanus, *Iohannes Baptista Pibelmair* Senior, *Vuolfgangus Rath* Scholasticus, *Iacobus Stetter* Custos, *Leopoldus Ziegldrum* Artium Magister parochus, & *Ioannes Vueitmair* Officialis, Canonici dicti Capituli, dicentes quod sunt, & repræsentant, & in eos ad præsens residet totum Capitulum prædicti Collegij, seu minor pars ipsius Capituli, & quod non est alius Canonicus dictæ Ecclesiæ, qui ad infra scripta possit, vel debeat commodè euocari, in præsentia, audientia, & intelligentia ipsorum Dominorum Decani, Senioris, & Canonicorum prædictorum, inuocato prius Dei auxilio, & decantato per eiusdem R^mi. Dn. Nuntij Capellanum Sacro Missæ officio, de S^ma. *Trinitate*, cum solenni depulsatione omnium

omnium campanarum, tam prædictæ Collegiatæ quam etiam propinquæ Parochialis Ecclesiarum, & subsequente hymno Veni creator Spiritus, &c. cum suis versu & collecta, assistentibus R^dis. Nobilibus & Clarissimis Commissariis Ducalibus, *Sebastiano Frantz* Decano, *Martino Dammio* Canonico Collegiatæ Ecclesiæ *Monachien.* ad *Diuam virginem*, Sac. Theol. Doctoribus, *Wolfgango Lucio* Cancellario, *Alexandro Eiirle* Consiliario in Regimine *Straubingensi*, nec non *Octauiano Schrenckh*, Cancellario Episcopatus *Ratisponensis* V. I. Doctoribus, & aliis ex populo præsentibus, dixit & exposuit, quod prælibato S^mo. Domino nostro placuerit, ad requisitionem & instantiam prædicti Ser.^mi *Bauariæ* Ducis Domini *Guilhelmi*, vt commemoratum Collegium S. *Tiburtij* Martyris ex dicto loco *Pfaffenmünster*, tanquam remoto, solitario, & quasi ignoto, ad quem pauci propter huiusmodi incommoditatem, diuinorum officiorum gratia confluere soleant, in Ecclesiam parochialem *Straubingensis* ciuitatis S^to. *Iacobo* maiori Apostolo consecratam, loco admodum celebri sitam, & ædificiis amplam, atque egregie instructam & ornatam, pro augendo cultu diuino, excitanda fidelis populi deuotione, tollendisque periculis & occasionib. peccandi, quæ Clerici extra conuentum & frequentiam hominum habitantes, Sathanæ arida & solitaria loca percurrentis malo instinctu, captare aliquando solent, & prædictæ ciuitatis ornamento ac splendore, transferatur, causas in literis apostolicis contentas singulatim recensens, eosque efficaci oratione adhortans, vt huiusmodi mandatis apostolicis libenter morem gerere, & diuinæ dispositioni sese conformare velint; & in fidem præmissorum idem R^mus. Dn. Nuncius literas apostolicas commissionis suæ, non corruptas, nec vitiatas, sed sanas & integras, prout ego Notarius vidi, omnibus alta voce prælegi iussit; quarum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis; foris quidem: Venerabili fratri *Feliciano* Episcopo *Scalensi*, nostro & Sedis Apostolicæ in partibus *Germaniæ* Superioris Nuncio. intus vero: *Gregorius* Papa XIII. Venerabilis frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex iniuncto nobis desuper apostolicæ seruitutis officio, ad ea libenter attendimus, per quæ seculares & Collegiatæ Ecclesiæ congruis in locis constituuntur. Cum itaque, sicut dilectus filius, Nobilis Vir *Guilhelmus* Dux *Bauariæ*, exponi nobis nuper fecit, in Ecclesia S^ti. *Tiburtij* in *Pfaffenmunster Ratisponens.* diæcesis & dominij temporalis præfati *Guilhelmi*, ac pro tempore existentis Ducis *Bauariæ*, cui cura ab immemorabili tempore citra per Capellanum ad id à Capitulo dictæ Ecclesiæ deputatum exerceri solita imminet animarum, Præpositum, quæ inibi dignitas principalis existit, ac cuius Quadraginta, nec non octo Canonicatus, & totidem præbendæ, ac Decanatus, Cantoria, & Scholastria per Canonicos eiusdem Ecclesiæ absque dispensatione apostolica obtinere soliti, ac quorum cuiuslibet ex dictis Canonicalibus & præbendis, fructus, redditus, & prouentus centum ducatorum auri de Camera, secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, adsint, ipsaque Ecclesia in loco ignobili & obscuro constituta, & nonnullæ duntaxat rusticorum habitationes reperiantur, ac dictæ Ecclesiæ Canonici non solum cum modico fructu, sed etiam quandoque absque vllo respectu & obseruatione honestatis, & disciplinæ Ecclesiasticæ, ac potius cum scandalo, & malo conuicinis exemplo viuant. Quod si Præpositura, Canonicatus, & Præbendæ, ac Decanatus, Cantoria, & Scholastria, aliæque forsan dignitates, seu officia, ac Capitulum vniuersum dictæ Ecclesiæ, in parochialem Ecclesiam S. *Iacobi* maioris, magnificæ admodum & amplissimæ structuræ in oppido *Strubingæ* dioec. & dominij præfatorum, quod insigne existit, à dicta Ecclesia S. *Tiburtij* vno

milliari

milliari germanico distantem, cum omnibus redditibus, & prouentibus, atque ornamentis, & paramentis, & aliis in dicta Ecclesia S. *Tiburtij* ad exercendum ibidem cultum diuinum non necessariis transferretur, vtque malis prænarratis occurreretur, ac honestati & commoditati dictorum Canonicorum & aliarum personarum dicti Capituli consuleretur, necnon ipsa Parochialis Ecclesia, & oppidum præfatum magis cohonestarentur, ac diuinus inibi cultus augeretur, & dicti Canonici cum maiori fructu, honore & dignitate Deo famularentur in dicto oppido, vbi ipse Dux *Bauariæ* ex quatuor Regiminibus totius sui status & dominij, tenet vnum Regimen Ministrorum, Iudicũ, & Consiliariorum, ipsumque oppidum habet populum frequentem, ac numerosum, & presbyterorum penuria laborat, pro parte dicti *Guilhelmi* Ducis nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus in præmissis opportune prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur eundem *Guilhelmum* Ducem à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pænis à iure vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendũ harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Tibi, vt si prædicta vera esse repereris, Præposituram, Canonicatus, & Præbendas, Decanatum, Cantoriam, & Scholastriam, aliasq; forsan dignitates & officia, ac mensam Capitularem, cum redditibus, prouentibus, ornamentis, paramentis & aliis præfatis in parochialem Ecclesiam prædictam, sine tamen ipsius parochialis jurium, ac pro tempore existentis Rectoris præiudicio, apostolica auctoritate, quacunque appellatione, seu reclamatione remota, transferas; & ne ex huiusmodi translatione dicta Ecclesia S. *Tiburtij* suo debito seruitio defraudetur, quod in ea Vicariam perpetuam cum assignatione congrua portionis fructuum erigas, Vicariumque perpetuum ad præsentationem dilectorum filiorum Canonicorum & Capituli præfatorum ibidem instituas, auctoritate apostolica tenore præsentium committimus, & mandamus. Dantes tibi plenam & liberam facultatem, & auctoritatem cõtradictores quoslibet & rebelles, & præmissis non parentes, per sententias, censuras, & pænas ecclesiasticas, aliaque opportuna juris & facti remedia, appellatione postposita, compescendi, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstan. fe. re. *Bonifacij* P P. VIII. prædecessoris nostri de vna & Consilij generalis de duabus dietis, dummodo quis vigore præsentium ad judicium vltra tres dietas non trahatur, aliisq; constitutionibus & ordinationibus apostolicis, ac dictæ Ecclesiæ Sancti *Tiburtij* juramento, confirmatione apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus, priuilegiis quoque indultis, & literis apostolicis in contrarium quomodolibet concessis; Quibus omnibus eorum tenores præsentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris hac vice duntaxat specialiter & expresse derogamus, contrariis quibuscunque. Aut si aliquibus communiter, vel diuisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Dat. *Romæ* apud Sanctum *Petrum*, sub annulo piscatoris, Die XXV. Iunij. M.D.LXXX. Pontificatus nostri Anno Nono. *Cæs. Glorierius.* Quo perlecto, & per eundem Rmum. D. Nuntium ad maiorem omnium intelligentiam fusius exposito, quæsiuit ex Canonicis præsentibus & audientibus, num in dictam translationem consentiant, & an aliquid in oppositum haberent necne, qui deliberandi causa digressum paulisper postulantes & obtinentes, in Sacrarium, quod inibi prope Altare summum existit, secesserunt,

runt, ac post maturam consultationem & deliberationem inter sese habitam, redeuntes, R^mo. Dn. Nuntio per Seniorem, suam obedientiam cum omni submissione aperuerunt, iterumque interrogati singuli in dictam translationem vnanimiter consenserunt, per verbum: *Placet*, sese in omnibus S^mi. Dn. nostri voluntati, & sanctæ dispositioni subijcientes, ac petentes se quam humillime eius B^ni. commendari & excusari de scandalis aliquorum, maxime prædecessorum, quæ iam sublata & emendata sint, quod se facturum R^mus. Dn. Nuntius gratiose recepit. Post hæc sæpedictus R^mus. D. Nuntius dictum Collegium S. *Tiburtij* Martyris, ex loco *Pfaffenmünster*, cum omnibus juribus, priuilegiis, redditibus, prouentibus, & pertinentiis quibuscunq;, nec nō ornamentis, & paramentis, & aliis in dicta Ecclesia S. *Tiburtij* ad exercendum ibidē cultum diuinum nō necessariis, in dictam Ecclesiam S. *Iacobi* maioris Apostoli ciuitatis *Straubingensis*, iuxta literarum Apostolicarū tenorem, jure, via, modo, causa & forma, quibus, & prout melius, & efficacius potuit, & potest, ac fieri & esse possit, seruato ritu, qui in talibus de jure vel consuetudine requiri solet, transtulit, atq; huiusmodi translationē pronunciauit, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Ne autē dicta Ecclesia Sancti *Tiburtij* debito cultu & honore priuaretur, Vicariam perpetuam in ea cum assignatione congrua portionis fructuū erexit, Vicariumq; perpetuū ad præsentationē Capituli prædicti ibidē instituit. Quibus ita expeditis sequutū est canticū: Te Deum laudamus, &c. cum versiculis & Collectis de S^ma *Trinitate*, Sanctis *Tiburtio* & *Iacobo* apostolo, & campanæ depulsatæ. Priusquā vero ab inuicem discederent, in huius actus conclusione R^mus. D. Nuncius mandauit prædictis Dominis Canonicis, vt sequenti die, quæ erat Dominica *Oculi* omnes superpelliceis induti cū processione, præeunte Cruce, *Straubingā* ad fores dictę Ecclesiæ S. *Iacobi* maioris Apostoli comparerent, possessionē accepturi. Super quibus omnibus & singulis dicti tam R^mus. D. Nuntius, quā Dn. Canonici me Notarium infra scriptū requisiuerunt, quatenus vnū vel plura, publicū, seu publica cōficerē Instrumentū & Instrumenta. Acta sunt hæc in loco, añō, die, mense, indictione, ac Pontificatu supradictis. Præsentibus R^dis. Sac. Theol. Doctoribus, Dominis *Sebastiano Franz* Decano, *Martino Dummio* Canonico Collegiatæ Ecclesiæ *Monachien.* ad Diuā *Virginē*, Commissariis Ducalibus, & *Matthæo Cromero* presbytero, Hospitalis S. *Catharinæ* ad pontē *Ratisbon.* Ciuitatis Magistro, nec non Claris. I. V. Doctoribus, Dn. *Wolfgango Lucio* Cancellario, *Alexandro Eürle* Cōsiliario in Regimine Ducali *Straubingen* & *Octauiano Schrenckh* Episcopatus *Ratisbon.* Cancellario, testib. ad hoc specialiter vocatis, rogatis, & requisitis. Die autē sequenti, quæ fuit Dominica *Oculi*, videlicet XXVI. mensis Febr. eorundē Anni, Indictionis, & Pontificatus, iuxta mandatū supra nominati R^mi. Dn. Nuncij Apostolici &c. mane hora septima, supradicti Domini Canonici suppellicies induti processionaliter cū Cruce ad portā Ecclesiæ S. *Iacobi Straubingæ* cōparuerunt, quos R^mus. D. Nuntius Sacris Pontificalibus indutus, cum eiusdē Ecclesię Clericis processionaliter obuiā procedens suscepit, & præsente vsq; ad finē magna populi multitudine, in Ecclesiam introduxit, omnes ante summū Altare cōnstituens, depulsatis interim campanis & organis. Ibi iterū prælectū est Breue apostolicū, ac decantato hymno: Veni creator spiritus, &c. Cum versiculo: Emitte Spiritum, &c. & Collecta: Deus qui corda fidelium, &c. omnes Canonici interrogati in huiusmodi translationem rursus consenserunt, & priorem obedientiam, ac sententiam libenter confirmarunt, atque ita R^mus. D. Nuntius translationis formulam iterauit, eam pronuncians, In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, assignans etiā cuiq; pro loco & gradu stallum in Choro. His statim subsequutum est canticū,

Te Deum laudamus,&c. adhibitis organis, cum collectis de Sanctiss. Trinitate, & Sanctis Iacobo maiore Apostolo ac Tiburtio martyre & circulari processione per Ecclesiam interius instituta, R^mus. D. Nuncius solenne Missæ officium de Sanctissima *Trinitate* de SS. *Iacobo* & *Tiburtio* prædictis, dictæ Collegiatæ Ecclesiæ Patronis solenniter cantauit, & post Symbolum Apostolicum habita est per superius nominatum Canonicum Seniorem Concio germanica ad populum, in qua iussu & mandato R^mi. D. Nuntij huiusmodi Translationem promulgauit necessariis circumstantiis, rationibus, causis, & conditionibus ad longum explicatis, quarum occasione talis translatio instituta, & ad effectum adducta esset, & noui, siue potius translati Collegij, & Ecclesiæ Patronos Sanctos *Iacobum* maiorem Apostolum, ac *Tiburtium* martyrem edixit, ac post generalem Confessionem, quæ in fine concionis dici solet, R^mus. D. Nuntius dedit populo benedictionem cum indulgentiis. Atque ita huic etiam actui impositus est finis, seruato in omnibus ordinario processu, pro vt de iure, vel consuetudine oportuit. Super quibus omnibus & singulis dicti, tam R^mus. D. Nuntius, quam Domini Canonici, me Notarium infra scriptum requisierunt, quatenus vnum vel plura, publicum seu publica conficerem Instrumentum & Instrumenta. Acta sunt hæc in supradicta Ecclesia Sancti *Iacobi* Ciuitatis *Straubingen.* Dominica *Oculi*, Anno, Mense, & Pontificatu, quibus supra. Præsentib. R^dis. Sac. Theologiæ Doctoribus, Dominis *Sebastiano Franz* Decano, *Martino Dummio* Canonico Collegiatæ Ecclesiæ *Monachien.* ad *Diuam virginem*, Commissarijs Ducalibus, & *Matthæo Cromero* Presbytero Hospitalis Sanctę *Catharinæ* ad Pontem Ciuitatis *Ratisponen.* Magistro, nec non Claris. V.I. Doctoribus, Dominis *Wolfgango Lucio* Cancellario, *Alexandro Eürle* Consiliario in Regimine *Strubingen.* & *Octauiano Schrenckh.* Episcopatus *Ratisponen.* Cancellario, testibus ad hoc specialiter vocatis, rogatis, & requisitis.

Et ego *Caspar Kunavv*: Vratislaiuen. diæces. Sac. Apost. auctoritate Notarius pub. & prælibati R^mi. D. Nuntij &c. Scriba iuratus, quia suprascriptis omnibus & singulis, Capitularium conuocationi, Sacri Missæ officij decantationi, solenni Campanarum depulsationi, Spiritus S. inuocationi, propositioni, adhortationi, literarum apostolicarum prælectioni, consensus Capitularium requisitioni, ac præbitioni, subiectioni, & purgationi, nec non supra scripti Collegij S. *Tiburtij* Martyris ex loco *Pfaffenmünster* ad Ecclesiam Parochialem *Straubingensem.* S. *Iacobi* maioris Apostoli, per R^mum. D. Nuntium, hacq; in parte Executorem apostolicum factæ translationi, in dicta Ecclesia S. *Tiburtij* Martyris perpetuæ Vicarię erectioni, institutioni, expeditioni, ac denique Te Deum laudamus &c. decantationi. Die etiam sequenti Processionali Capitularium ad portam Ecclesiæ *Straubingen.* ex R^mi. D. Nuncij prædicti mandato comparitioni; susceptioni, introductioni, & tam Companarum, quam Organorum depulsationi, secundariæ Breuis Apostolicis prælectioni, ac Veni Creator Spiritus &c. decantationi, nec non repetito in factā translationem consensui, translationis pronuntiationi, stallorum Canonicis ibidem assignationi, Cantícique Te Deum laudamus &c. & post Sacri Missæ officij per eundem R^mum. D. Nuntium solenniter in Pontificalibus celebrati decantationi, germanicæ concioni, & dictæ translationis ad populum promulgationi, atque cum Indulgentiis benedictioni, totique huic actui, vna cum prænominatis Dominis Testibus, specialiter vocatus, rogatus, & requisitus præsens interfui, eaq; omnia sic fieri vidi & audiui, ideo hoc præsens Instrumentum manu alterius fideliter descriptum subscripsi, Signumque meum Tabellionatus apposui consuetum, in fidem

ac

ac robur omnium præmissorum, cum appensione sigillorum prædicti R^mi. D. Nuntij Apostolici,&c.ac Consistorij Episcopalis *Ratisbonens.*

Ego idem *Caspar Kuna* VV. Not. pub. qui supra, subscr. manu propria.

FR. *Felicianus* Dei & Apostolicæ sedis gratia Episcopus *Scalen.* ad partes *Germaniæ* superioris S^mi. Dn. nostri D. *Gregorij* diuina prouidentia Papę XIII. dictæq; sedis Nuntius, cum potestate legati de latere, &c. & Administrator Episcopatus *Ratisbon.* &c. R^dis. nobis in Christo dilectis, Præposito, Decano, & Vniuerso Capitulo Collegiatæ Ecclesiæ *Straubingen* Sanctorũ *Iacobi* Maioris Apostoli, ac *Tiburtij* Martyris, *Ratisbon.* Diæcesis, salutem in Domino sempiternã. Quoniam circa translationẽ Collegij S. *Tiburtij* Martyris ex pago *Pfaffenmunster Ratisbon.* Diæcesis, & Dominij tẽporalis Ser^mi. Principis Dn. *Guilhelmi* Comitis Palatini *Rheni*, & vtriusq; *Bauariæ* Ducis, quæ à nobis prælibati S^mi. Dn. nostri iussu & mandato ad petitionẽ prædicti Dn. *Guilhelmi* Ducis, vbi causas translationis in literis Apostolicis explicatas veritate fulciri compereramus, in Parochialem Ecclesiam S. *Iacobi* maioris in propinquo oppido *Straubingæ* Diæcesis ac Dominij prędictorum existentem facta est, in publicis Instrumentis, quæ plura ad nostrã & Collegij p̃dicti requisitionem per Notariũ ac Subsecretarium nostrum confecta sunt, solummodo rituũ, ac cæremoniarũ quæ duobus successiuis diebus in huiusmodi translatione exequenda interuenerunt, nec nõ ipsius translationis, & datæ possessionis, ac perpetuæ Vicariæ erigendæ, idq; genus aliorũ facta mentio est, prætermissis aliquibus, q̃ nõ solum ad prædictã translationem melius intelligendã, sed etiã ad prædictam Ecclesiam S. *Tiburtij* in *Pfaffenmünster* vna cum parochiali propinqua S. *Martini* debite conseruandam, necessario explicanda videntur, idcirco nos hæc, quasi per quædã capita breuiter tradenda & exponenda præsentiũ tenore duximus. Primum omnium itaque, cum iuxta mandata Apostolica, Præposituram, Canonicatus, & Præbendas, ac Decanatum, Cantoriam, & Scholastriã, aliaq; officia, ac Capitulũ vniuersum ex dicta Ecclesia S. *Tiburtij*, cum omnibus redditibus & prouentibus atque ornamentis & paramentis, & aliis ad exercendũ ibi diuinum cultũ non necessariis, nec non iuribus, priuilegiis, & pertinentiis omnibus in prædictã parochialẽ *Straubingen.* S. *Iacobi* maioris transtulerimus, etiã onera tam fundationis & anniuersariorũ, quam alia omnia simul esse translata intelligantur, ita vt Collegiũ translatũ singulis annis huiusmodi oneribus omnibus debito tẽpore satisfacere teneatur. Secundo, Parochialis Ecclesiæ prędictę S. *Iacobi*, ac pro tẽpore existentis Rectoris jura quo ad Sacramentorum administrationem, & curã animarũ integra & salua maneant: nisi quod cum dicta Parochia fuerit olim ex Templo S. *Petri* extra portas Ciuitatis in suburbio posito, in hoc S. *Iacobi* intra muros translata, non habita sufficienti ratione animarum extra ciuitatẽ sub dicta parochia cum magno numero existentiũ, cum sæpe contingat, maxime noctu, clausis ciuitatis portis, infantes baptizandos, & animam agentes, qui in suburbio & propinquo pago cõmorantur, salutis periculo exponi, statuimus & volumus, vt vtrumque templum prædictum habeat posthac suum proprium Rectorem ab eo, ad quem de jure spectat, Ordinario Episcopo *Ratisbon.* pro confirmatione præsentandum, cum necessariis sacellanis, qui necessitate exigente sibi commissis de Sacramentis Ecclesiæ prouideri possint omni tempore, tam intra, quam extra ciuitatem. Qua ratione autem prouentus annui ad vtriusque honestam sustentationem diuidendi & assignandi sint, peculiari ordinatione decernemus. Tertio ne ex huiusmodi Trans-

latione Ecclesia S. *Tiburtij* in *Pfaffenmunster* suo debito seruitio defraudetur, in ea Vicariam perpetuam ereximus, cuius Vicarij perpetui præsentatio, ad Canonicos & Capitulum, confirmatio vero, post illius, quem nos jam instituimus, mortem, deinceps ad Ordinarium Episcopum *Ratisbonens.* semper pertineat. Quarto in Altari maiori S. *Tiburtij* sex Missæ in hebdomada à dicto Vicario per se, vel alium celebrentur, singulis diebus vna, & dies septimus, qui intermittetur, sit profestus. Quinto Vicario perpetuo prædicto deputetur domus commoda cum annexo horto prope templum, ac centum floreni in moneta communis ęstimationis, sexaginta cruciferorum pro annua prouisione assignentur, partim in pecunia, & partim in valore. Sexto, vt Vicarius perpetuus prædictus honestius se possit sustentare, & officio suo melius satisfacere, incorporetur, & vniatur etiam Vicariæ perpetuæ beneficium simplex S. *Andreæ* in dicta Ecclesia S. *Tiburtij* existens, cum omnibus bonis, redditibus, juribus, ac pertinentiis suis, ita tamen vt in dicto Altari S. *Andreæ* tres Missæ hebdomadatim, videlicet Dominica, & feriis quarta ac sexta celebrentur, & ob id Vicarius Sacellanum habere teneatur, cui congruam portionem assignet, ac domum cum horto annexo, ad dictum beneficium spectantem. Septimo, Parochus Ecclesiæ S. *Martini*, quæ in cæmiterio S. *Tiburtij* existit, teneatur in sua parochiali, quam remoueri nolumus, singulis diebus dominicis & festis, ac feriis sextis, iuxta vetustam dictæ Ecclesiæ consuetudinem sacrum facere, ad cuius maiorem sustentationem, non solum bona, domus, agri, redditus, decimæ, jura, & pertinentiæ omnes dictæ parochiæ remaneant, sed etiam vniatur & incorporetur beneficium simplex B. *Mariæ* in prædicta Ecclesia S. *Tiburtij* existens, cum omnibus bonis, redditibus, juribus, ac pertinentiis suis, in cuius tamen Altari hebdomatim feriis secunda, tertia, & quinta celebretur, ob idque parochus cooperatorem alere teneatur, cui domum propriam dicti beneficij cum horto adiuncto, congruam prouisionem assignet, quod vt commodius fieri possit, addatur & beneficium simplex B. *Mariæ* in Cæmiterio parochiæ *Stainach*, vel aliud S. *Georgij* in Castro *Stainach*, vel aliud super carnario ad animas ibidem, quæ omnia nunc vacant à multis annis; qui locus etiam non vltra quartale milliaris germanici à prædicta Ecclesia in *Pfaffenmunster* distat; ita tamen vt iuxta fundationem huiusmodi beneficij obligationibus satisfiat. Octauo omnes prædicti tam Vicarius cum suo Sacellano, quam Parochus cum cooperatore teneantur in Ecclesia S. *Tiburtij* in vigiliis festorum, ac diebus Sabbathinis vesperas, & ipsis Dominicis & festis diebus, non modo Vesperas, sed etiam cæteras horas Canonicas, ac summum cantare officium. Nono, vt omnia in mutua pace, concordia, ac tranquillitate fiant & agantur, suademus vt tam Vicaria quam Parochia prædictę vni personæ committantur, ita tamen, vt sustentare tres presbyteros teneatur, Cooperatorem propter parochialem Ecclesiã prædictam, ac duos Sacellanos propter dicta beneficia. Quod si contigerit ex impedimento dictorum beneficiorum aliquod non posse coniungi, vel coniuncta non sufficere ad quatuor sacerdotum, vt præmissum est, sustentationẽ, maxime quo tẽpore annona carior erit, quod Capitularium judicio committimus, illorum conscientiam in hoc onerantes, tunc Vicarius prędictus ad minus duos alios Sacerdotes secum habere teneatur, & Capitulares interim prouideant, vt dictis beneficiis in *Pfaffenmunster* pro necessitate & exigentia satisfiat. Decimo, Prępositus prędicti Collegij translati retineat jus, quod prius habebat, pręsentandi Ordinario Episcopo *Ratisbonen.* parochos Ecclesiarum dicti S. *Martini* in *Pfaffenmunster*, & B. *Mariæ* in *Stolwarg*, & S. *Laurentij* in *Veldtkirchen*. Et quia omnes redditus ac prouentus, tam

Prępo-

Præposituræ & Decanatus, quam aliorum officiorum Capituli gremio vnita & incorporata sunt, nec non Præposito & Decano cuiq; duplicata præbenda est assignata ex corpore Capituli, ob id quadraginta floreni, qui ex Vicaria perpetua parochiæ in *Veldtkirchen* annuatim Præposito numerabantur, in posterum Capitulo cedant, & soluantur. Vndecimo Præpositus ac Decanus, vt etiam antea fieri solebat, semper ab Ordinario Episcopo *Ratisbon.* confirmationem suam accipiant, cui etiam taxam ordinariam numerare teneantur. Duodecimo ex Ecclesia S. *Tiburtij* ornamenta ac paramenta non prius ad nouam Collegiatam Ecclesiam *Straubingen.* transportentur, quam nostra accesserit dispositio, vt quæ in dicta Ecclesia S. *Tiburtij* necessaria videbuntur, ad cultus diuini vsus relinquãtur. Ex parochiali autem S. *Martini* de ornamentis & paramentis nihil plane amoueatur. Tertiodecimo, Statuta omnia, quæ habebatis ante translationem, suspensa esse volumus, donec ea à nobis reuisa, emendata, & ad Sacrorum Canonum, præsertim Concilij *Tridentini* & Synodi prouincialis normam reuocata, accommodata, ac reformata fuerint, additis aliis necessariis, quæ ad nouæ Collegiatæ Ecclesiæ conseruationem & splendorem pertinere videbuntur, quibuscunq; in contrarium non obstantibus. In quorum omnium & singulorum fidem ac testimonium præmissorum, has patentes literas confici, & sigillorum tam nostri, quam Consistorij *Ratisbonen.* appensione communiri mandauimus. Datũ *Ratisbonæ* in Aula Episcopali, Anno virginei partus M. D. LXXXI. die vero XXIX. mensis Martij. Pontificatus præfati Smi. Dn. Papæ *Gregorij* XIII. Anno Nono.

Fr. *Felicianus* Episcopus *Scalen.* N. A. & Administrator Episcopatus *Ratisbonens.* manu propria.

Ioannes Baptista Ning. ad ad Reg.
Ioannes Fenzonus Secr. de mto. &c.

Præpositorum Ecclesiæ Collegiatæ *Pfaffenmunstren.* in *Boico* cum vetustissimis comparandæ nomina, & quibus vixerint annis, vt plurimum intercideruntq; quæ tamen studio & industria Rdi. admodum Dn *Matthiæ Eberspergeri* SS. Theologiæ D. moderni Decani Collegiatæ Ecclesiæ SS. *Iacobi* & *Tiburtij Strubingæ* ex antiquis monumentis erui potuerunt fideliter hic repræsentamus.

BERCHTOLDVS præfuit circ. an. Dn. 1267.

EBERHARDVS vixit circa an. 1269. in literis suis titulo vsus: Nos *Eberhardus* Dei gratia Præpositus *Monasteriensis.*

CONRADVS an. 1289.

FRIDERICVS à *Schlözzelberch* Canonicus *Ratisbonen.* Præpositus, vix. an. 1302.

IOANNES *Cammeravver* de *Haitstain,* an. 1335. vsus tit. Nos Ioannes à *Cammeravv.*

MICHAEL an. 1394.

VLRICVS *Käßlin*, an. 1447.

VLRICVS *Arsinger* Doct. *Alberti Boio* Duc. Consiliarius, An. 1453.

IOANNES *Titzlan* Canonicus *Augustan.* & *Eichstadien.* Parochus *Straubingen,* & Administrator in *Pfaffenmunster.* an. 1479.

ALBERTVS im *Hof,* Decretorum Doctor Canonicus *Frisingen* an. 1500.

AMBROSIVS *Schvvartzhofer,* B. Mariæ Virg. ad *Veterem Capellam,* & *Monasterien.* Præpos. an. 1509.

BERNHARDVS à *Waldkürchen*, Vtr. Iur. Doct. Canonicus & Custos *Augustanus*, an. 1515.

WOLFGANGVS à *Seybolsdorf* in *Schenckenavv*, artium & Decretorum Doctor, Collegiatar. Ecclesiarum B. *Mar.* Virg. *Monachij*, & S. *Tiburtij* in *Pfaffenmünster* Præpositus, Canonicus *August.* & *Ratisbonens.* an. 1528.

VITVS *Tuchsenhauser* D. Consiliarius *Bauaricus* & plebanus *Strubingen.* an. 1551.

ERNESTVS *Prandt*, qui in literis suis se scripsit: Canonic. *Berchtesgaden*, ac prouisione Dei Præposit. *Monasterien.* an. 1567.

VRBANVS *Winckelmayr*, parochus Ecclesiæ S. *Sixti* superioris *Parckstetten.* Ob. 3. Octobr. anno 1575. ibid. sepultus.

ALBERTVS *Hunger.* SS. Theologiæ D. Procancellarius & Professor almæ Vniuersitatis *Ingolstadien.* Canonicus *Passauien.* & *Eichstadien.* vir incomparabilis doctrinæ & vitæ integerrimæ.

PLVEMENTAL ORDINIS S. MARIAE FRATRVM TEVTONICORVM.

DE prima institutione istorum ordinum, nempe S. Ioannis, Templariorum, ac S. Mariæ Teutonicorum, vide si lubet, Volateranum, lib. Antropologiæ 21. Ioann. Nauclerum in Chronica, lib. 2. Generat. 37. Münsterum & alios.

PLVEMENTAL & Aicha fuerunt olim, nempe Anno 1350. duę distinctæ domus ac commendaturæ ordinis Teutonici, quæ ab vno Magistro sunt gubernatæ. Auentin. in suamet translatione Annalium ponit: Ducem Ludouicum, primum huius nominis, hanc ædem Pluemental fundasse, sed in Latinis Annalibus nihil de hoc. At in libro traditionum, seu in Chronica fundationis Vnderstorfensis Monasterij scribitur, Ottonem Comitem de Witlspach, fundatorem Ensdorf & Vndensdorf, fundasse Monasterium Kuebach, & ædem illam in Aicha. De Kuebach aliter seres habet, quod fundatum est à Comitibus ab Ebersperg. De æde in Aicha & Pluemental nihil certi adhuc comperi. Nam diplomatum fundationum videndorum hactenus facultatem non habui.

DESTRVCTO post occisum Philippum, Romanorum Regem, Ottonis Witlspachij occisoris castro VVitlspach, Ludouicus Bauariæ Dux, patruelis suus, Templum ibidem Deiparæ Virginis condidit, & sacratis militibus tradidit, ex reliquis lapidibus Aicham deuectis, ciuitas ibi cōdita, ac muro cincta est. Auentin. in Annalib. fol. 661.

RETRO altare Chori ibi in Plumental scriptus est rythmus Germanicus, numeris syllabarum non admodum quadrans.

Berchtolt Graf von Schiltperg ward ich genannt/
Der Teutsch Orden war mir in solcher Ehrwürdigkeit bekannt/
Daß ich jhnen das Hauß mit etlichen zugehörigen thet geben/
Gott verleyh mir/vnd vns allen das ewig Leben. Amen.

NVLLVM inuenio Berchtoldum Comitem, sed bene Berchtoldum Marschalcum de Schiltperg. Erat enim hic Berchtoldus, Marschalcus Ducis Bauarię Ludouici, patris Ludouici Imperatoris, Anno 1262. huius filij, Vlricus, Heinricus & Conradus; post quorum obitum lis suborta inter Ludouicum prædictum & fratrem eius Heinricum, Ducem inferioris Bauariæ, super feudis ipsorum, compromisso seu laudo decisa est, vt feudalia, semotis allodialibus, inter ipsos æqualiter diuiderentur, A. Dom. 1286. Extant diplomata Monachij.

LVDO-

LVDOVICVS quartus Imperator dedit fratribus huius Aicheñ. ædis, propter fidelia seruitia & laborem in cingenda ciuitatis fossa, eam partem fossę, quæ aream & domum suam circuit, permittens illis ibi portam facere, versus Alkesthausen, eamque meliori modo custodire, Anno 1321. vbi hodie sunt granaria & Principum & Scholæ Vniuersitatis Ingolstadiensis.

EST quoque alia domus fratrum Teutonicorum huius ordinis, intra muros ciuitatis Ratisbonensis, apud sanctum Egidium. De cuius institutione nihil vidi, neque inuestigare potui. Huius prædia atque redditus in Bauaria sunt sita. Inter alia Gras arx cum pertinentiis, prope Ratisbonam. Commendatores vocantur præfecti harum domorum, ac censentur inter alios Nobiles Bauariæ laicos eisdem priuilegiis & immunitatibus gaudentes, non inter Ecclesiasticos. De domo Ganckhouen eiusdem ordinis supra breuiter annotatum est.

POLLING MONAST. CANONICORVM REGVLARIVM ORD. S. AVGVSTINI.

POLLING Monasterium fundatur pro sacratis Virginibus, vna cum aliis septem Monasteriis per Landfridum, Waldramum & Elilandum, fratres, Comites ab Antorf & Loysa, vt latius de ipsis in Monasterio Burensi habetur. Tassilo Dux, filius Vtilonis, Pollingen & Wessesprunn ampliauit & instaurauit. Nam iuxta monumenta Pollingeñ. Tassilo Dux ibi venatus, cerua dum fugit canes insequentes, subito substitit, terram effodere nō cessans pauida, terrefactus Dux effodit crucem, tabula affixam, creditur esse cornu piscis, adhuc extat, sexto Calend. Maij, dedicatum à D. Bonifacio, Tassilo obiit Idibus Decembris, Anno 788. iuxtra versiculum: *Auent. fol. 292.*

Idibus internis decessit ille Decembris.

DEVASTATVR vna cum aliis Monasteriis per Vngaros, Anno 973. postea per Heinricum sanctum reficitur & dotatur, cuius diploma tale est: *Auent. fol. 507.*

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Heinricus diuina fauente clementia Rex, Si Ecclesiarum Dei loca alicuius doni interuentu meliorare & ditare studuerimus, nobis id profuturum esse minime dubitamus. Quapropter omnium Christi fidelium, præsentium atq; futurorum nouerit vniuersitas, qualiter nos diuini amoris instinctu ac remedio animæ nostræ, siue interuentu atq; petitione Engelberti, Episcopi Frisingensis Ecclesiæ, tale prædium, quale in villis, Pollinga, Weilhaim, Vbingen, Rieden, Ainstetin, Aschering, Hochenvvanc, Pfaffenhouen nominatis, Monasterio in honore S. Saluatoris Domini nostri Iesu Christi, in eadem villa Pollinga constructo, prius pertinere videbatur, situm in Comitatu Alberonis Comitis; In pago vero Housi, & postea in beneficium datum multis fuit, nunc etiam cum omnibus eius pertinentiis seu appendiciis, areis, ædificiis, pratis, pascuis, &c. quæsitis & inquirendis, atq; cum familiis vtriusq; sexus, siue cum omnibus, quæ quolibet modo dici aut nominari possunt vtilitatibus atque cum cortalibus, decimationibus, in illis duabus villis, Vbingen & Ascheringen dictis, per hanc nostram regalem paginam corroborando & confirmando ei Monasterio, ad vsum & stipendia fratrum inibi Deo famulantium integrè concedimus atq; largimur, ac de nostro iure ac dominio in eius ius & dominium transfundimus.

SIGNVM D. Heinrici, Regis inuictissimi, Guntherius Cancellarius vice Willigisi Archicapellani notauit. Datum 16. Calend. Maij, Indictione octaua, Anno 1010. Anno vero Domini secundi Heinrici regnantis octauo. Actum Regenspurch fœliciter, Amen.

Metrop. Salisb. Tom. III.

Ex quo apparet tempore huius restitutionis ibidem fuisse fratres. Scribit Auentinus in Annalibus suis, fol. 292. Polling & Schlechdorf ab Vngaris afflicti, amotis illis fratribus, mystæ D. Aurelij Augustini sunt & nominantur. Fuerunt nihilominus ibidem etiam Moniales, sicut in plerisque aliis, quas Gisala Imperatrix, Conradi Salici vxor, quæ obiit, sexto Calend. Februarij, Anno 1041. 42. vel 43. eiecit ex isto loco, substitutis Canonicis.

Advocatia huius Cœnobij à primis fundatoribus data fuit Episcopis Brixinensibus, qui eam administrarunt, vsq; ad Hartmannum Episcopum, qui contulit iure feudali dictam Ecclesiam, quod nimis remota erat Heinrico Duci Bauariæ, & Saxoniæ protegendam. Diploma extat.

In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, Heinricus diuina clementia Bauariæ & Saxoniæ Dux, &c. ait, se Aduocatiam Monast. Pollingen, petitione Præpositi & fratrum accepisse, feudali iure, ab Hartmanno Episcopo eo pacto, ne alicui ipse, aut Successores alij eandem tradant, sed immediate Ducibus subiectum sit. Quod si nos, aut Successores nostri aliter egerint, alium eligant Aduocatum, nec grauabit nouis exactionibus: Testes, Fridericus Pala. Comes, Marchio Berchtoldus, Adelgoz Augustensis Aduocatus, Eberhardus de Vrichendorf, Heinricus de Wida. Acta sunt hæc, Anno Domini 1160. Indict. 7. Anno Imperij Domini Friderici, inuictissimi Romanorum Imperatoris VI.

Ex libro Monaster. in Diethrarij cell.

Circa Annum 1300. infra spacium 20. annorum, propter nimias exactiones Principum & Aduocatorum, infra scripta Cœnobia sanctimonialium ad tantam paupertatem redacta sunt, vt intrarent claustrum sancti Laurentij in Peurn, ordinis sancti Benedicti, nempe claustra Polling, Raitenpuech, ordinis sancti Augustini, videlicet regularium Canonicorum, & claustrum ordinis Præmonstratensium etiam Monialium in Staingaden, &c.

BENEFACTORES MONASTERII POLLINGENSIS.

Ex rapsodiis Auent. Schwaig

Anno Domini 1163. Hartmannus Brixinensis Episcopus, in die inuentionis sanctæ Crucis, rediens à curte regali Friderici Imp. quæ habita Moguntiæ, cum & ipsa destructa est, tradidit Pollingen. prædium suum in Obroluing situm vnum mansum, accepit prius Arnoldus, miles Lornandi, à fratribus non in beneficium, sed in seruitium more coloni.

Wernhervs Nobilis tradidit prædium Magnibach, Testes Odaschalcus de Walheshusen, frater Wito cum 7. filiis.

Nobilis Wernhardus prædium Rieth tradit, acceptum à Reginberto Episcopo Brixinensi, & eius Aduocato, Arnolpho Comite: Testes, Conradus Seifridus de Weilheim.

Becilivs de Kirchdorf tradit hæc, Wigesvviler & Lancvvate permissione Guelphonis Ducis: Testes, Heinricus Decanus de Nazzenburen.

Bernhardvs Aduocatus Pollingensis tradidit mansum in villa Heticing pro calice ablato, Hilteberto Præposito.

Conradvs Comes & Dux de Dachau, tradidit Odrating, per manus Conradi Comitis de Vallai: Testes, Dux Welpho senior, Arnoldus Comes de Dachau, Otto Comes de Vallai, Wolfrigl de Künigsvvisen, Otto de Aschaim, Degenhart de Sephelt, de familia Com. & Ducis.

Idem Conradus Dux de Dachau tradidit Rumne (Reüt im Intal bey Hall) Testes, Bernhardus de Rotesee, Albertus Comes de Tyrol.

Welpho Dux tradidit mansum Winchele, qui fuit Vdalrici de Egilingē per manum Popponis, Com. de Andechs, Testes, Heinricus Herman de Ramingen,

gen, Berchtoldus Com. de Andechs, Heinricus Com. de Wolfrateshusen, Albertus Comes Tyrolen. Gotfridus Comes & Reinbertus de Rumesberch, Egino Comes de Nifen.

HEINRICVS Dux Bauariæ & Saxoniæ iudicio adiudicauit Riet, lis erat inter Polling, & Heinricum de Hochenvvanc, Iudex cum Duce Berchtoldus, Com. de Andechs. Testes, Fridericus & Otto Palat. de Witelinespach, Heinricus Præfectus de Regenspurg, Heinricus de Stoufen, Dietricus eo tempore Præpositus Ducis, H. de Cohmunoshusen. Post hæc accepit de manu fratrum ad seruitium trium denariorum vsq; ad obitum Gisalæ Ministerialis Brixinen. Ecclesiæ. Gesta sunt hæc anno Christi 1162. quo destructum est Mediolanum & celebratū Concilium in decollatione S. Ioannis Baptistæ in Episcopatu Bisunti super flumium Saona, cui interfuit Fridericus Imperator, Ludouicus Rex Franciæ, Heinricus Dux Saxoniæ & Bauariæ.

FACTVM iudicium in castro Landespurch, coram Principibus supra nominatis, cum quibus ipse Dux Concilio Vesontionensi seu Bisunti interfuit, &c.

FRATER Albertus, Eps quondam Ratisboneñ. Apostolicæ sedis auctoritate Crucis prædicator per Alemaniam & Bohemiam, pro subsidio terræ san- Auent. lib. 7 fol. 700.
ctæ, vniuersis Christi fidelib. in Domino salutem, 40. dies indulgentiarum do-
nat Pollingensi Templo, in festo exaltationis S. Crucis & innocentum, atq; dedi-
catione. Datum Pollingen, anno Christi 1263. tertio Non. Maij. Extat ibidem pri-
uilegium. In quo Elisabetha, Dei gratia, Regina & Comitissa Goricen. atq; Ty-
rolensis, Monasterium illud Portorij, Pasleri, Stiracij, Oenobrige, hoc est, Passier,
Stertzing, Inspruck, immunes esse iubet, Anno 1263. 4. Calen. Octobris. Fuit hęc
Elisabetha filia Ottonis, Ducis Bauariæ, Soror Ludouici & Heinrici, &c. vxor
quondam Conradi Regis Rom. filij Frider. II. posteà verò Menardi Comitis Go- Auēt. ibid. fol. 701.
riceñ. atque Tyroleñ. quæ nihilominus priori Reginæ titulo vsa est.

STATVS
ET
Beneficia Fundatoris Monasterij in *Polling*.

NOuerint certo testimonio scripturarum Christi Fideles vniuersi *Tessilonem* huius Ecclesiæ clementissimi *Saluatoris* in *Polling* ordinis sancti *Augustini* fundatorem. Hunc *Tessilonem* primo fuisse Ducem *Bauariæ*, postea * Regem *Longobardiæ*, postremoque Monasterium in *Lavvrissa* ord nis sancti Benedicti videlicet conuersū. Iam verò prælibatum *Tessilonem* vt diximus, primo fuisse Ducem *Bauariæ* ex nobili prosapia oriundū, videlicet filium sororis *Caroli Magni* quondam Imperatoris didicimus, qui Domino fideliter deseruiens in Cœnobiis construendis vtpote primo in *Polling* Ecclesia sancti *Saluatoris*, ordinis S. *Augustini*, & in aliis pluribus cœnobiis, scilicet in *Wesslesbrunnen* ordinis S. *Benedicti*, in *Chimsse* ecclesia ord. S. *Benedicti*, in cuius Ecclesia Dei virginum habitatio, defensorem-
que viduarum & orphanorū, iudicē strenuū, in elemosynis largū. Hic verò deni-
ctus precib. iam dict. *Caroli* Imp. auunculi sui ad debellandum *Longobardos* pro-
ficiscens cunctisq; inibi prosperè succedentib. genti iam supernominatæ ab Im-
peratore in Regem præficitur. Qui etiā heu postmodum consilio incolarum il-
lius terræ deprauatus auunculo suo *Carulo* Imp. se opposuit, à quo non post mul-
tum temporis elapsum in prelio publicè cum suis deuincitur; vinculis maci-
patur, & per duarum peluium ignitarum inspectionem excæcatur. Qui pœ-
nitentia ductus ad petitionem Principum absoluitur, & liberè quocunque di-
uertere vellet ire permittitur. Iam verò bonę memoriæ dictus *Tessilo* ob

 spem

ſpem futurorum proſpera cuncta mundi deſpiciens *Lavvriſſam* deuenit, ibiq; ſub ſpecie pauperis habituque religioſo & ab omnibus ignotus vſque ad extremum vitæ ſuæ terminum permanſit. Poſt multorum verò annorum curricula iam ſæpe ſupradictus *Carulus* Imperator auunculus eiuſdē *Teſſilonis* ad Eccleſiā *Lauriſenſem* peruenit, ibique vna noctium more ſolito orationi vacans *Teſſilonem* lumine carentem per manus angeli de ara ad aram cum ſumma reuerentia deduci. Imperator ſummo diluculo ſurgens patrem Eccleſiæ aduocat, diligenterque ſciſcitatur, quiſnam ſit cui tanta beneficia ab angelo impenſa fuiſſent, qui ſe ignorare reſpondit. Sequenti nocte Abbas vna cum Rege beneficia iam prælibato *Teſſiloni* ab Angelo impenſa prouidere promeruit. Cum vero Dominus creator, reformator, & remunerator omnium hunc famulum ſuum poſt longam carnis macerationem, voluntariam paupertatem, nec non laudabilem vitam de hoc ſæculo eripere decreuiſſet, febre corripitur, & à viris religioſis corpore & ſanguine Domini noſtri IESV Chriſti procuratur, ſanctoque oleo inunctus conteſtatus vitæ ſuæ originem illis innoteſcere, qui grauiter ſuſpirans ſingula per ordinem eiſdem enarrauit. Hic verò ſvvetis ordinationibus inſiſtendo feliciter migrauit ad Dominum, ad cuius tumbam Dominus per merita famuli ſui, cunctis eius auxilium implorantibus quam plurima beneficia vſque in præſens impertiri non dedignatur. Horum beneficiorum teſtimonia perhibent in *Lauriſſa* adhuc præuiuentes.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Henricus* diuina clementia *Bauariæ* atque *Saxonum* Dux. Quotieſcunque ſuper eccleſiaſticis negotiis religioſorum petitiones admittimus, à Chriſto cuius miniſtri ſunt deuotionem noſtrā remunerari non dubitamus. Quapropter notum eſſe volumus, tàm præſentis quàm futuri temporis Chriſti fidelibus, quod nos ad petitionem Præpoſiti & fratrum *Pollingenſis* Eccleſiæ aduocatiam eiuſdem loci à Domino noſtro *Hartmanno* venerabili ſanctæ *Brixinenſis* Eccleſiæ Epiſcopo feudali iure recepimus, eo nimirum tenore, vt nunquam à manu noſtra vel hæredum noſtrorum ad ſubaduocatos vel vicarios beneficiali iure deſcendat, ſed perſonaliter ditioni ac protectioni noſtræ pertineat, & ſi forte in aliquo caſu hoc per nos vel per legitimos ſucceſſores noſtros immutari contigerit, prædicti fratres reclamandi & alium ſibi aduocatum eligendi liberam habeant facultatem, factumque exiſtimatione careat. Pręterea decernimus nullam exactionem vel paratam à nobis vel à Vicario noſtro ſeu hæredum noſtrorum inibi fieri, niſi juxta antiqua jura & Conſtitutiones Imperatorum vel Regum. Emolumentum enim noſtrum vita æterna. Vt ergò huius deliberationis vel conſtitutionis noſtræ ſolemnitas rata permaneat, chartam hanc conſcribi & ſigillo noſtro inſigniri iuſſimus. Teſtes verò qui huic actioni intererant hi ſunt. *Fridericus* Palatinus Comes. Marchio *Bertoldus*, *Adelgor Auguſtenſis* aduocatus, *Eberhardus* de *Vrichenthorp*, *Henricus* de *Wida*.

Acta ſunt hæc anno dominicę incarnationis Milleſimo Centeſimo LX. Indictione VII.

Anno Imperij Dñi *Friderici* inuictiſſimi Rom. Imperatoris VI.

FRater *Albertus* Epiſcopus quondam *Ratiſponenſis* Apoſtolicæ ſedis auctoritate crucis prædicator per *Alemanniam* & *Boemiam* pro ſubſidio terræ ſanctæ vniuerſis Chriſti fidelibus in Domino ſalutem. Sanctorum meritis inclita gaudia Chriſti fideles aſſequi minimè dubitamus. qui eorum patrocinia per condignæ deuotionis obſequia promerentur, illumque venerantur in ipſis, quorum

ipſe

ipse gloria est & retributio meritorũ. Nos igitur ad consequenda prædicta gaudia causam dare fidelibus cupientes omnibus verè contritis & confessis, qui monasterium in *Pollingen*, in inuentione ac exaltatione sanctæ Crucis & in dedicatione eiusdem, cum reuerentia & deuotione accesserint, de omnipotentis DEI misericordia confisi, quadraginta dies de iniuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus. Datum apud *Pollingen* anno Domini Millesimo Ducentesimo LXIII. III. Non. Maij.

NOS *Elisabetha* Dei gratia Regina & Comitissa *Görzensis*, ac *Tyrolensis*, notum facimus vniuersis in *Passur*, in *Storzingen*, & in *Insprug* Thelonearijs, quod nos ob reuerentiam sancti *Saluatoris*, venerabilem Præpositum, & Conuentum in *Pollingen* hac preuenimus gratia & fauore, quod singulis annis LXXX. equos vinum eorum portantes, sub nostra protectione pertransire dimittimus sine thelonei exactione, per terminos nostræ ditionis, vnde ne aliquis ipsos contra hoc mandatum impedire vel molestare præsumpserit, eis hanc litteram dedimus, nostri sigilli munimine roboratam. Datum anno Domini M.CC. LXIII. quarto Kalend. Octobr.

Catalogus Præpositorum Monasterij *Pollingensis* qui haberi potuerunt.

Aribo Præpositus obiit die *Matthæi* Apostoli.

Herrich Præpositus obiit die *Iulianæ* Virg.

Arnoldus Præpos. præfuit circa an. Dñi 1073.

Hiltipertus Præpositus & Archipresbyter. qui specialis ordinis reparator fuit, obiit altera *Nicolai*.

Chuno Præpositus piæ memoriæ obiit circa ann. Dñi 1147. 7. Id. Martij, & præfuit annos 44.

Chunradus Præpositus huius loci piæ memoriæ, obiit anno Domini 1180. qui hanc Ecclesiam libris & sacris vestib. diligentissimè decorauit, & iste *Chunradus* fuit Canonicus nostri Monasterij *Pollingensis*, vir vitæ venerabilis, strenuus, fidelis, prudens, & familiaris, Capellanus Beati *Hartmanni Brixinensis* Episcopi, sibi adeò fideliter & constanter rigido animo assistendo, vt propter seueritatem morum alter Episcopus, vel Magister Episcopi diceretur. Huius quoque consiliis & piæ voluntatis affectu fabrica in *Nouacella* initium accepit. Mortuo igitur *Chunone*, eiusdem nostri loci Præposito, *Chunradus* iste Præposituræ illius dignitatem, licet inuitus, suscepit, vbi venerabiliter degens, Deoque deuotè seruiens Christo, religiosam vitam beato fine conclusit, anno quo supra, die verò animarum S. altera Nouembr. & præfuit prælaturæ 32. annos.

Ex membrana antiqua de sancto *Hartmanno.*

Dedicatio altaris sanctæ *Mariæ Magdalenæ.*

ANno ab incarnatione Domini M.C LX. indict. VIII. 3. Nonas. Nouemb. dedicatur hoc altare à venerabili sanctæ Brixinensis Ecclesiæ Ep̃o *Hartmanno* in honorem sanctæ Dei genitricis *Mariæ* V, SS. apostolorũ *Simonis* & *Iudæ*, SS. Mart.

Alexan-

Alexandri, Feliciſſimi, Siſinnij, SS. Confeſſorum *Germani, Felicis*, SS. *Mariæ Magdalenæ* & *Anaſtaſiæ* Virg.

Dedicatio Altaris ſanctæ *Crucis*.

ANNO ab incarnatione Domini M. C. LX. indictione 7. 3. Nonas Nouembr. dedicatum eſt hoc altare à venerabili S. *Brixinenſis* Eccleſiæ Epiſcopo *Hartmanno* in honorem S. Dei genitricis *Mariæ*, SS. Apoſtolorum *Andreæ* & *Iacobi*. Continetur autem de ligno in quo paſſus eſt S. *Andreas*, & reliquiæ SS. martyrum *Georgij*, *Vitalis*, *Caſſiani*, *Colomanni*, SS. confeſſorum *Ingenuini*, *Albuini*, *Giſilarij*, SS. virginum *Eufemiæ*, *Walburgæ*.

Perchtoldus Præpoſitus cum Prælaturam ſuſcepiſſet, rexit annos 32. & moritur altera die *Gertrudis* anno 1212.

Eglo Præpoſitus cœnobij huius obiit anno 1224. die S. *Annæ*. ſui regiminis fuerunt, 12.

Mangoldus Præpoſitus huius loci obiit anno 1226. 14. Kalend. Aprilis. rexit annos duos.

Heinricus Præpoſitus præfuit 21. migrauit à ſæculo die *Albani* martyr: anno 1247.

Dietricus Præpoſitus cum præfuiſſet an. 7. moritur an. Dñi 1254. die *Seuerini* Epiſcopi.

Guntherus Præpoſitus rexit Monaſterium annos 18. & defunctus die *Hypolyti* anno Domini 1272.

Hermannus Præpoſitus ſumitur in Abbatem Monaſterij *Fürſtenfeld*, & aquæ ductum ex fluuio *Amera* per Monaſterium ſtrui fecit.

Heinricus Præpoſitus antedicto ſubrogatur & cum rexiſſet annos 6. defunctus eſt pridie *Kunegundis* an. Dñi 1279.

Chunradus Præpoſitus dictus *Amſinger* vita, doctrina & moribus inſignis habitus, ita vt in vna litterarũ B. *Chunradus* vocaretur præfuit annos 34. laudabiliter, obiit circa annum Dñi 1313. die SS. *Fabia.* & *Sebaſt.*

Heinricus Præpoſitus rexit Monaſterium an. 21. & moritur. 13. Kalend. Aprilis anno 1334.

Chunradus Præpoſitus cum rexiſſet annos duos moritur an. Dñi 1335.

Vlricus Præpoſitus præfuit annos 5. & defunctus eſt anno Domini 1341. 7. id. April.

Heinricus Præpoſitus ob. an. Domini 1345. die 17. Maij cum rexiſſet annos quatuor.

Chunradus Præpoſitus, dictus *Schondorffer* clarus ſanguine, induſtrius & valdè vtilis ditando Monaſterio, præfuit annos 36. moritur die *Margarethæ* Virg: & martyr: anno Domini 1382.

Vdalricus Præpoſitus, dictus *Kalckmair*, qui & gradualia & antiphonaria ſcribi fecit, præfuit annos 22. & defunctus eſt die *Felicitatis* & *Perpetuæ* anno Domini 1404.

Wilhelmus Præpoſitus, dictus *Daberzhouer*, rexit annos 19. & circa annum Domini Milleſimũ Quadringenteſimũ XIV. incendio periit totum *Pollingenſe* Monaſterium: cedit tandem Prælaturæ & moritur *Teclæ* Virgin: anno Domini 1434.

Vdalricus Præpoſitus dictus *Schüz* præfuit annos 27. hic poſt ruinam, prout potuit templum ædificiaque alia reparauit, moritur die *Simonis* & *Iudæ*, anno Domini M. CCCC. L.

Ioann-

Iohannes Præpositus dictus *Mairhouer* rexit annos quatuor, obiit 2. Idus Martij an. Dñi 1454.

Ioannes Vend Præpositus, vir multum vtilis Monasterio, extruxit quidem inter alia plurima ædificia Sacellum S. *Wolffgangi* cum piscina ibidem, præfuit laudabiliter annos 37, & obiit Kln. Ianuar. an. 1491.

Michael Præpositus, dictus *Spett*, vir integer & bonus, præfuit an. 8. & strui fecit piscinam in *Stadl*, moritur 23. Kln. Septemb. an. 1499.

Ioannes Zingiesser ob. an. 1523. 8. Feb. vir admodum frugi Monasterio, illudque religione, ædificiis, libris, & redditibus auxit, piscinam *Nusperg* struxit, Cappas mutauit, rexit bene annos 23.

Ioannes Vend Præpositus, vir benignus & bonus, hic strui fecit templum diuæ Virg. *Mariæ* monstrabile, etiam infirmarium horti, superius reformauit molendinum, rexit bene an. 7. ob. 4. Kln. Iunij an. Dñi 1530.

Chunradus Härtl Præpositus huius loci, obiit anno Domini 1531. 18. Calend. Octob. Idem Præpositus in Prælatura præf. an. & 9. hebdomadas, & in Decanatu 27. annos.

Gregorius Pez Præpositus. Prælationis culmen prouida sollicitudine per triginta & vnum integrum annum tenens, moritur 8. idus Augusti, anno Christiano 1562.

Erhardus Eisrl Præpositus, præf. an. 9. & onus Praelaturæ caussa senectutis resignauit, anno Domini 1571. die 25. Iulij. & è vita discessit Nonas Martij 1573.

Iacobus Schvvartz Præpositus, cum rexisset Monasterium *Pollingense* an. 20, moritur anno Christi 1591.

Casparus Leis Præpositus præf. annos viginti quinque, & moritur Idib. Febr. an. à Christo nato 1616.

Cui successit R. P. *Chilianus* qui hodie *Pollingensi* cœnobio cum laude præest.

PRVEL.

MONASTERIVM prope Ratisp. ordinis Carthusianorum. Gebhardus Eps Ratisponensis, primus huius nominis, non secundus, Com. de Hohenvvart familiæ Andecensium, fundo Pruel prope Ratisbonam, per commutationem á Monasterio S. Emerani acquisito, instituit ibi Monasterium S. Benedicti ordinis, an. 997. sub Ottone tertio Imperatore. *Auent. lib. 5. fol. 517.*

CONRADVS secundus Imperator dono dedit huic Monasterio agrum contiguum, vbi nunc est villa & Hoffmarchia, dicta Kumpfmül. an. 1036.

EPISCOPI Ratisp. prætendebant aliquando ius ad dictam Hoffmarchiam, volentes eam trahere ad suum iudicium, quod Brobstrecht vocant, instituta querela, de hac re coram Concilio Basiliensi, per Fridericum Episcopum, ann. 1445. Sed relictus est Abbas in sua quieta possessione vsq; nunc. Hartvvicus Episcopus cœptum hoc ruinosum Monasterium restaurauit, & sub Abbate eius loci septimo Ruthardo consecrauit, circa annum 1106.

HEINRICVS Episcopus Ratisbonensis impetrauit à Gebhardo, Comite de Kregling, quatenus Aduocatiam illius Monasterij, quam idem Comes ab Episcopo in beneficium habuerat, deinde commendatam certis modis haberet, vt de agris Monasterij infra miliare vnum nihil pensionis exigeret, resignato omni iure placidationis infra ambitum Monasterij. Prædia vero de nouo acquisita vel acquirenda idem Episcopus, consentiente Comite prædicto, comendauit Heinri-

Heinrico, Præfecto Ratisbonen̄. non iure beneficij, sed defensionis gratia; ita vt sine voluntate Abbatis nullum ibi placitum habeat, & de singulis prædiis Monast. solummodo modium auenæ exigat, &c. Item vt Abbas aliquem ex Ministerialibus Episcopi eligere valeat, qui Monasterio rebelles seruitores & rusticos compescat, &c. Acta sunt hæc Ratisbonæ, anno 1143. Confirmat hoc Conradus Episcopus, referens integrum tenorem præcedentis diplomatis, &, quod Comes Gebhardus omnibus iuribus, quæ vel aduocationis, vel feudi nomine in Ecclesia Pruelensi & eius redditibus habebat, liberè renunciauit, &c. Extant diplomata ibi, postremum sine dato.

ELECTVS est autem Conradus Episcopus, anno 1186. Vide Catalogum illorum Episcoporum.

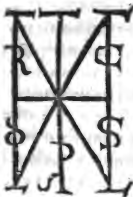
ALBERTVS Dux Bauariæ, dictus sapiens, eiectis Benedictinis, propter vitæ dissolutionem Carthusiensibus tradidit, auctoritate nimirum Apostolica, Anno 1484. Initium huius ordinis ponit Iohann. Auent. lib. 5. Annalium fol. 581.

ADDITIONES.

Vide in Episcop. Ratispon. supra, sub Embrichone Episcopo, in addit. pag.

WIr Friderich von Gottes gnaden Römischer Keyser/zu allen zeiten/mehrer deß Reichs/zu Hungern/Dalmatien/Croatien/ꝛc. Künig/Hertzog zu Osterreich/zu Steyr/ zu Kherntten/vnd zu Crain/ Herre auff der Windische Marck vnnd zu Portenau/Graue zu Habspurg/zu Tyroll/ zu Phyrt/vnd Kyburg/Margraue zu Burgaw vnd Landtgraue in Elsas. Bekennen offentlich mit disem Brieff/vnd tuen khunt allen denen die jhn sehen oder hören lesen. Das für vns khommen ist der Ersam Geistlich vnser lieber Andächtiger N. Abbt deß Gottshaus zu Prül/vnd hat vns einen Permenten Brieff/ von Weilendt vnserm Vorfahren am Reiche Keyser Conraden löblicher Gedächtnuß/ außgegangen/ fürbracht/ der von Wortte zu Wortte hernach geschriben steet/vnd lauttet also. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* diuina fauente clementia Romanorum Imperator semper Augustus. Si Ecclesiarum Dei loca, alicuius doni incremento sublimare studuerimus, nobis nostrique regni statui id proficere minimè diffidimus. Quapropter omnium Christi fidelium præsentium scilicet ac futurorum nouerit vniuersitas, qualiter nos diuini amoris instinctu pro remedio animæ nostræ ob interuentum & petitionem *Heinrici* Regis filij nostri, nec non venerabilis Episcopi *Egilperti*, sed & *Reinperti Vrulensis* Abbatis eidem Abbati suoque Monasterio in honore sancti *Bartholomæi* Apostoli constructo atq; dedicato omnem illum agellum suo Monasterio contiguum. In villa & erga villam quæ olim Genstal dicebatur, videlicet infra confinia trium viarum, quarum vna de *Ratispona* ducit ad Austrum, contra vineas in *Isinng*: Altera de eadem ciuitate ducit ad Austrum & occidentē in sublimem montem, vsque ad veteres tumulos. Tertia de eisdem tumulis contra orientem ducit ad præfatas vineas. Omnem illum agellum intra præscriptas vias positum nostroque Iuri pertinentem in pago *Tunckavv*, in comitatu *Ottonis* exceptis triginta iugeribus cum omnibus pendiciis eius, viis & inuiis, cultis aut incultis, exitibus aut redditibus, quęsitis siue inquirendis, seu cum omnibus quæ quolibet modo vtilitatibus dici aut scribi possunt, per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur, & de nostro iure ac dominio in eius ius & dominium transfundimus ea videlicet ratione, vt si quis *Ratisponen.* Ecclesiæ Episcopus quod absit idem Monasterium destruere, vel Monachorum vitam inibi violare præsumpserit, præscriptus agellus ad regales redeat manus, sin autem firmum & inuiolatum præscriptum Monasterium permanserit,

manserit, iam dictus Abbas *Reinpertus* suique successores liberam potestatem habeant, exinde quicquid eis placuerit faciendi ad eorum vtilitatē Ecclesiæ omnium hominum videlicet contradictione remota. Et vt hæc nostræ donationis auctoritas stabilis & inconuulsa ita permaneat hoc pceptū inde cōscriptū manu propria corroborantes, sigillo nostro insigniri iussimus. Signum Dñi *Conradi* Romanorū Imperatoris inuictissimi, * Cancellarius vice *Burdonis* Archcapellani recognouit. Datum secund. idus Februarij, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo tricesimo sexto. Indictione quarta. Anno vero Domini *Conradi* secundi regnantis duodecimo. Imperantis autem Nono. Actum *Augustæ* feliciter. Amen.

Vnd vns darauff diemiettigelich angeruffen vnnd gebetten/ das wir jm seinen Conuent vnd Gottshauß denselben Brieff/ mit samt allen vnd jeglichen Gnaden/ Freyheiten/ Rechten/ Brieuen/ Priuilegien alten herkhomen/ vnd gueten gewonheiten so sein Vordern vñ er von vns/ vnd vnsern Vorfaren am Reiche Römischen Keysern vnd Khünigen redlich erworben vnd herbracht hetten/ in allen vnd jeglichen jren stuckhen artieckhlen/ Clausen/ wortten/ meinungen vnnd begrieffungen/ als Römischer Kheyser zu confirmirn vnd bestetten gnedigelich gerüchten. Deß haben wir angesehen sein demütig bette/ auch den löblichen Gottsdienst/ so tägliche/ an vnderlas in dem genanten Gottshaus zu Vrül/ mit Andacht volbracht wirdet. Vnd darumb mit wolbedachten mut/ gueten Rathe/ vnd rechter wissen/ demselben Abbt seinem Conuent vnd Gottshauß/ den oberürten vnsers Vorfaren Kheyser Conradus Brieff mit sambt allen vnnd jeglichen andern jren Gnaden/ Freyheiten/ Brieffen/ Priuilegien/ Rechten/ Gerechtigkeiten/ altē herkhomen vnd guten gewonheiten/ in allen jren worten/ Clauseln/ puncten/ meinungen/ inhaltung vnnd begreiffung/ in aller maß als ob die alle vnnd jede besonder von wort zu wort in disem vnserm Kheyserlichen Brieff geschriben weren/ als Römischer Kheiser gnedigelich Confirmirt vnd bestett/ Confirmiren vnd bestetten in die auch von Römischer Kheyserlicher macht wissentlich in crafft diß Brieffs/ was wir in von recht oder auß Gnaden daran zu confirmiren vnd bestetten haben. Also das sie vnd jhr Nachkhommen sich der nu hinfür zu ewigen zeiten strewen/ gebrauchen/ geniessen vnd gentzlich dabey bleibē sollen vñ mügen vō allermenigelich am seinen Rechten vnergreifflich vñ vnschedlich. Vnd gebieten darauff allen vnnd jeden Fürsten/ Geistlichen vñ Weltlichen Grauen/ Freyen/ Herrn/ Rittern/ Knechten/ Hauptleuthen/ Ambtleuten/ Vögten/ Pflegern/ Verwesern/ Burgermeistern/ Schultheisen/ Richtern/ Räthen/ Burgern/ vnd Gemeinden/ vnd sunst allen andern vnsern vnd deß Reichs Vnderthonen vnnd Getrewen Ernstlich vnd vestigelich mit disem Brieff/ das si den vorgenanten Abbt sein Conuent vnd Gottshauß an dem obgeschribnen vnsern Vorfarn Kheiser Conrads Brieffe auch allen andern jren Vorberierten Gnaden/ Freyheiten/ Brieffen/ Priuilegien/ Rechten/ Gerechtigkeiten/ alten herkhommen/ gueten gewonheiten/ vnnd diser vnser Confirmation vnnd bestettung/ nicht hindern noch jrren. Sonder si der berüblichen gebrauchen genüssen vnnd gentzlich dabey bleiben lassen. Als lieb in allen vnd jeglichen sey vnser vnnd deß Reichs schwere vngenad/ vnd verliesung einer pen/ nemblich viertzig Marck löttigs goldes zuuermeiden/ die ein jeglicher so hiewider thete verfallen sein soll. Halb in vnser Kheiserliche/ Cammer vnd den andern halben theil den vorgenanten Abbt Conuent vnd Gottshaus vnablessig zubezahlen. Mit vhrkhundt diß Brieffs mit vnsern Kheyserlichen Maiestät anhangenden Insigel besigelt. Geben zu Wien am Montag nach Michels Tag. Nach Christi Geburt vierzehenhundert vnnd im eins vnnd sibentzigisten.

Cartusien. ordini & illius fratribus pro eorum domo iuxta eorum ritus & mores perpetuo regendum & gubernandum concedere aliasque in præmissis opportunè prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur qui votis per quæ regularium locorum quorumlibet statui & indemnitatibus animarumq; saluti consulitur libenter annuimus eaque fauoribus prosequimur oportunis dicti monasterij statui prouidere volentes, vt tenemur huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus vel duo aut vnus vestrum in dicto monasterio, cuius fructus, redditus, & prouentus centum quindecim Marcharum argenti, secundum communem existimationem valorem annuum vt dictus Dux asserit, non excedunt Abbatialem dignitatem ac nomen & titulum ordinemque prædicta auctoritate nostra penitus supprimatis & extinguatis, ac illud cum omnibus iuribus & pertinentiis suis dicto *Cartusien.* ordini & illius fratribus pro eorum domo iuxta eorum ritus & mores ac regularia eiusdem *Cartusien.* ordinis instituta perpetuo regendum & gubernandum dicta auctoritate concedatis, ac fratres dicti *Cartusien.* ordinis & si nobis ac dicto Duci visum fuerit expedire præsertim in domo *Nürembergen.* dicti ordinis Cartusien. degentes ad ipsum Monasterium transferatis & illud de fratribus prædictis *Cartusien.* ordinis reformetis ac eisdem fratribus vt ad illud sic se transferre & illud pro eorum domo iuxta eorum ritus mores & regularia instituta perpetuis futuris temporibus tenere & inhabitare liberè & licitè valeant præfata auctoritate concedatis, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis; nec non Monasterij & ordinum prædictorum iuramento, confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quibuscunque, seu si Abbati & Monachis præfatis vel quibusuis aliis communiter vel diuisim à sede apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datæ *Romæ* apud sanctum *Petrum* anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo octuagesimo tertio, vndecimo Kln. Nouembris, Pontificatus nostri anno tertio decimo. Cæterum vt earundem literarum tenor prædictus sic insertus omnimodam rei seu facti certitudinem faciat, apostolica auctoritate decernimus, vt illud idem robur eamque vim eundemque vigorem dictus tenor per omnia habeat, quem haberent originales litteræ supradictæ, & eadem prorsus eidem tenori fides adhibeatur quandocunque & vbicunque siue in judicio siue alibi vbi fuerit exhibitus vel ostensus & eidem tenori firmiter stetur in omnibus sicut eisdem originalibus literis staretur si forent exhibitæ vel ostensæ. Per hoc autem nullum ius cuiquam de nouo acquiri volumus sed antiquum tantummodo conseruari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & voluntatis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datæ Romæ apud sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, Quadringentesimo, octuagesimo septimo, decimo septimo Kalend. Iunij, Pontificatus nostri anno tertio.

A. de *Vrbinò* P. de *Baschenis.* P. *Turba.*
Peruva

PRVFENING, ALIAS BRVFLING.

SVPRA Ratiſponam ad confluentes Danubij & Nabi, fundatur per ſanctum Ottonem, Epiſcopum Bambergenſem, Pomeranorum Apoſtolum, an. 1109. Cùm verò locus ille Monaſt, ad Canonicos veteris Capellæ pertineret, S. Otto alterius prædij permutatione locum illum obtinuit, eiectis deinde ſecularibus Canonicis, ſubſtituit Præmonſtraten. an. 1122. Hic Otto Epiſcopus dedit caſtrũ ſuum & vicum in Abach, cum pertinentiis, quæ S. Heinricus antea Eccleſię Bambergenſi dederat, Deſtructum eſt caſtrum per Ottonem Epiſcopum, ne rurſus à Principibus Bauariæ occuparetur, qua reparum profecit. Nam Ludouicus Dux alia largitus prædia Cœnobio, arcem reſtaurauit & occupauit. Auent. in Annalib. fol. 3.614.660.

PRIMVS Abbas illius Monaſterij S. Erchamboldus, ex Hyrſaugienſi Monaſt. aſcitus, ob. ann. 1121. ſub Hartvvico Epiſcopo Ratiſponenſi.

ADDITIONES.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Otto* Dei gratia *Babenbergen.* Eccleſiæ Eps octauus. Quoniam exhortationis propheticæ inſtructi amonition. diceret Eripite pauperem & egenum, de manu diripiente eum liberate, locum cellæ noſtræ in *Pryferingen* apud ripam *Danubij* à nobis diuina prouidentia, nouiter in honorem S. *Georgij* martyris Chriſti patroni noſtri conſtructum pauperẽ proch dolor & egenum de manu diripẽte eum omni quo poſſumus ſtudio liberare intendentes, ipſum ab omni iugo ſeu iure Aduocatiæ, & ab omni Aduocato perpetua conceſſione inſtituto, perpetuis temporib. liberũ eſſe decernimus & ſancimus. Vnde & præſentib. ſcriptis in ciuitate Dei ſub obteſtatione diſtricti eius iudicij, interdicim⁹, præcipim⁹, inhibem⁹, ne alicui ſucceſſorũ noſtrorum Epiſc. Regum, Principum, aut Abbatũ, dicto loco aduocatũ vel ſubaduocatũ ꝑpetua conceſſione præficere liceat, niſi qui ad voluntatẽ & petitionẽ Abbatis, & fratrũ ibidem Deo militantium, pro tempore neceſſarius, ſimplici comiſſione ab Epiſcopo *Bambergẽ.* prouideatur, ſola contentus irremuneratione diuina & duobus boccis hyemalib. Præcauendum aũt eidem prouiſori decernimus ne infra ſepta cellæ vel extra in aliquo locorum poſſeſſionum eiuſdẽ placitum aut collectum hominum habeat, nec exactionẽ aliquo modo faciat, ſeruicia quoque nulla requirat, niſi quę fratrib. ſibi ex charitate impendere placeat. Nulli grauis extra vel infra petition. aut violentia, ſibi exiſtere liceat, ordine iudiciario conquiſita ad Abbatis diſpenſet voluntatem. Præcaueat etiam ne ipſum Abbatẽ aut officiales Monaſterij in aliquib. iudiciis ſiue diſpenſationib. in bonis Eccleſiæ ſuæ coarctare præſumat, niſi aliquid per eos ad ipſum deuoluatur, aut ſi cauſa vel furtum aut homicidium ſpectare videatur. Tunc enim de reo non de reb. ſe intromittere debet. Sed oĩa illius mobilia & imobilia Cœnobio illæſa reſeruentur. Nulli tñ ſibi nec alicui mortalium qualicunq; modo reo aut proſcripto infra cellę ambitum manum iniicere liceat, ſed procuration. fratrum ad locum ſecuram extra ſepta deducatur. Hanc etiam conſtitutionem ab omnibus Eccleſiæ aduocatis, qui ab antiquis temporib. in bonis eiuſdẽ à nobis vel à quocunq; alio collatę aut in futurum Deo prouidẽte conferẽdis cõſtituti eſſe videntur, inuiolabiliter obſeruari, Dei, & noſtra decernimus autoritate, illis firmiter præcipiẽtes, vt deputata ſibi ſumã contenti, nullum exactionis grauamẽ, petitionem aut violentiam hominib. ipſius inferre præſumant. Ipſas etiã Aduocatias nulli aduocatorũ infeodare obligare aut vẽdere ex integro aut ꝑ partes, omnino liceat, niſi forte ad

tè ad meliorem cōmutationem fratrum consensu hoc ipsum eueniat. Alioqui non solum ex ipso facto, suo iuri renunciasse videbitur, sed & nullum effectū ipsa præsumptio habere cognoscatur. Inhibemus etiā ne alicui Aduocatorum in bonis dicti Cœnobij, aliquo modo subaduocatum, aut aliquā aliam nociuā personā constituere aut pati liceat, sed oīa in animā suam & fidē sibi cōmissa fideliter procurare studeat. Hæc itaq; non solum de principali Monasterij prouisore instituendo, sed de oībus bonorum suorum aduocatorum, tàm habit. quàm habend: Ideo succinter distinximus, vt si aliquis hanc nostræ confirmationis formulā infringere aut elation: vitio aliq: præsumption. violare attēptauerit, nec etiam tertio cōmonitus, à sua malitia resipiscere voluerit, ex ipsa sui temeritate, omni prouisione sibi cōmissa, omni iure suo se priuatū nouerit, & alium sibi ad petitionem & voluntatē fratrum, à nostris successorib. surrogandū. Quod & obseruandum Dei & fundationis nostræ autoritate irrefragabiliter sancimus. Ad maiorē etiā *Prüfering.* Ecclesiæ vtilitatē firmiter inhibemus & præcipimus ne aliquis successorum nostrorum Episc: aut Abbatum, de bonis illi⁹ aliquid alienare aut infeodare præsumat: nisi antiquo iure fieri hoc oporteat. quod & per manum Abbatis fiat, quo expirante in cōmunes vsus fratrū transeat, nec aliqua alia dispensatio robur firmitatis habeat. Præterea statuimus & confirmam⁹ ne alicui præfati Monasterij prædia hæreditario iure possidenti, ipsa liberorum vel nepotum suorum occasione vendere aut in partes diuidere liceat, nec alium hæredē in ipsis nisi de nostra aut cœnobij familia procreatum facere præsumat. Quod si quis temere præsumpserit, omni iure cessante ipsius & Monasterij vtilitatē decernimus transferenda. Necessarium etiā Dei & nostra benedictione indulgendum duximus, vt Ecclesiæ nostræ hominib. cum Cœnobij familia mutuū habere contractū liceat, hoc tñ mediante, vt procreatio sobolū æque diuidatur, vnicā tamen Monasterium habebit. Promittim⁹ etiā & fideliter ab oībus Ecclesiæ nostræ Censualib. in vniuersis prædiis Monasterij constitutis obseruari volumus, vt quamdiu in eisdem de morātur bonis, tamdiu etiam debitum nobis censum ad continuanda sanctorum lumina cœnobio persoluere non obmittant, nullā à quoquā hominum super hoc pęnam subituri. Ordinamus etiā & firmiter statuim⁹, vt de singulis Ecclesiis parochialib. ad præfatū cœnobium spectantib. singulis añis procuratiō: sacerdotū seu ab ipsis sacerdotib. libra ceræ per soluatur. aut media ad habenda lumina in obsequiis diuinis necessaria. Si quis aūt sacerdotū hæc negligere præsumpserit, nec admonitus resipuerit, talis officio suo & beneficio se priuatū nouerit, & ad suā cōpescendam malitiā, Ecclesiam sibi collatam autoritate nostra per Abbatē alteri cōferendā. Caueat aūt Abbas vt non nisi nostræ ordinationi obedire volentib. aliquid de Ecclesiis Monasterij conferre pręsumat. Præterea dilectis fratrib. nostris in *Prüseninge* Deo seruientib. & in perpetuum seruituris potestatē cōcessimus vt de nemorib. nostris in *Schambach* videlicet & in *Nittenavve* & in *Schlüchtē* sumant sibi ligna ad omnē vsum cellæ suæ necessaria. Nullius vnquā nostræ cōfirmationis defensi protectiō: passuri repulsam. Itē ad maiorē in posterū recognitionē, pręsenti pagina dignum inserēdum duxim⁹, q. quatuor claustris nostris, *Aspach* videlicet, *Altersspach*, *Osterhouē* & *Prufening.* VI. tal. & dimidiū vel æquiualētiam salis, quantum pro ipsa pecunia congruit à Præposito nostro in *Halle*, in Episcopatu *Salzeburg.* singulis añis persoluēda imppetuū delegauimus. De quarū rerū distributione *Pruseningē* Monasterio XX. solidos vel totidē carratas salis maioris ponderis deputauimus, nunquam ipsius delegationis beneficio frustrandum. Indulgem⁹ deniq; Dei benedictione & nostræ approbationis cōfirmation. vt si quis Ecclesiæ nostræ ministerialiū ac mancipiorum, diuino afflatus instinctu, renunciaturus sæculo, in sæpedicto Mona-

sterio conuersari aut eidem de reb. suis mobilib. aut imobilib. aliquid conferre voluerit, hoc illi absq; omni sui præiudicio liceat & offensa. Præterea si quis de bonis Ecclesiæ nostræ habens feudum, & hoc ipsum cœnobio pro sui memoria conferre, aut aliqua ex necessitate vendere contigerit, si hoc Deo auertente, aliquis successorū nostrorum Episcoporum inhibere attemptauerit, talis ad principale cœnobij altare auctoritate nostræ confirmationis, necnon Pontificum, Rom. & Regum fundationem nostram suis priuilegiis corroborantium proposito suo qualicunque, præsentib. idoneis testib. satisfacturus, fiducialiter accedat, nulla omnino sui iuris perterritus læsione. Hæc de omnib. indifferēter personis, Ecclesiæ nostræ feodali iure attinētib. cuiuscūq; sint potestatis, cuiuscūq; ditionis, dispensando decernim⁹. Cū igitur omnia hæc præmissa, nec non & alia plerisq; scriptis confirmata, ad prouisionē *Prüfeningē:* Monast. non alicui⁹ motu leuitatis aut arrogantiæ elationis, sed solo æternę remunerationis respectu, ꝓ æterna requie ac salute viuorum & mortuorum omnium nobis cōmissorum, cōmuni accedente consilio & consensu omnium fratrum nostrorum canonicorū ac ministerialium nostrorum, ordinauerimus, delegauerimus, confirmauerimus, nos atque personam Ecclesiasticam vel sæcularem, diuitem & pauperem, sublimen & humilem, huic nostræ ordinationi, delegationi, confirmationi contrariam verbo aut opere, occultè aut manifestè, nisi citius cognita nostra constitutione resipuerit in verbo Dñi, autoritate B. *Petri* & *Pauli* Apostolorum & eorum successorum licentia & potestate Dñi PP. nec non autoritate nobis cœlitus commissa, & omnium Christi Sacerdotum vinculo innodamus anathematis æternis suppliciis pro sui temeritate puniendam. Ne itaque nostris ordinationib. seu delegationib. præsentib. scriptis confirmatis aliquo modo, aliquo casu à quoquam mortalium reluctetur, omninò hanc inde chartam conscribi & sigilli nostri impressione roborari fecimus, testib. qui præsentes aderant subscriptis: *Eberhardus* Præpos. *Engelbertus* Decanus. *Conradus* Custos, *Titto* Scholasticus, *Tiemo* Præpos. *Anselmus* Præpos. *Vdalricus, Volmarus, Hermannus, Leupoldus, Minhardus* Canō. *Starcher* de *Mürrindorf. Rudolfus* de *Osterhouen*, *Conr. Camerarius* & alij.

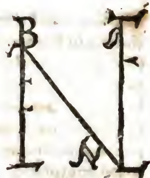
Actum *Babenbergk* anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXIII. Indictione prima mense Febr. XVI. Kln. Martij Luna XIV. febr. III. regnante Heinrico Imp. IV. an. Pontificatus III. & XXII.

INnocentius Eps seruus seruorum Dei, dilecto filio *Herboni* Abbati Monasterij S. *Georgij* de *Prüfeningen*, quod inter *Ratisponam* & *Danubium* situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis imperpetuum. Officij nostri nos hortatur autoritas religiosas personas ac loca eorum regimini commissa diligere atq; ipsorum quieti & vtilitati, auxiliante Dño salubriter prouidere, dignum namq; & honestati conueniēs esse cognoscitur, vt qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas à prauorum hominū nequitia tueamur, & B. *Petri* ac sanctę *Romanæ* Ecclesię patrocinio muniamus. Ideoq; dilecte in Dño fili *Herbo* Abbas, tuis iustis postulationib. clementer annuimus, & B. *Georgij* Monasterium cui auctore Dño pręesse dignosceris, apostolicę sedis priuilegio decoram⁹. Statuim⁹ enī vt quascunq; possessiones, ꝗcunq; bona idē Monasteriū in præsentiarū iustè & legitimè possidet, tibi tuisq; successorib. & ꝑ vos iam dicto cœnobio huius scripti pagina confirmamus. Porro decimam à venerabili fratre nostro Ottone *Babenbergen.* Episcopo vobis concessam quam ab *Hertvvico Ratis.* Episcopo per gratum concambiū obtinuisse cognoscitis, vobis præsenti scripto firmam⁹. Cellā etiā *Aspach* dictā, quam idē Eps suis laborib. ac studio acquisitam diuini amoris intuitu eidē loco contulit, à nullo vnquā hominū alienari vel aliquo modo auferri sancim⁹. Decernim⁹ etiā vt ordo monastic⁹ qui in eodem cœnobio à priscis tēporib. nosci-

noſcitur inſtitutus perpetuis temporibus ibi integer conſeruetur. Obeunte vero te nunc eiuſdem loci Abbate vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſenſu, vel fratrum pars conſilij ſanioris ſecundum Dei timorem & beati *Benedicti* regulam elegerint. De laboribus quoq; veſtris tam infra quam extra ſepta monaſterij quos propriis ſumptibus excolitis decimas à vobis nemo exigere præſumat. Interdicimus etiam, vt nullus Epiſcopus qui in *Babenbergen.* Eccleſia pro tēpore fuerit, vel aliquis alius occaſione alicuius rei vel aduocatiæ idem cœnobium aliquibus exactionibus grauare, vel eius poſſeſſiones à prædicto Epiſcopo vobis collatas, vel vndecunq; acquiſitas ſeu oblatas, alicui in beneficium dare, vel fratrū vſibus ſubtrahere præſumat. Quæcunq; præterea bona idem monaſterium conceſſione Pontificum, liberalitate Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis iuſtis modis præſtante Deo in futurum poterit adipiſci, firma vobis & illibata permaneant. Nulli ergo omnino hominum fas ſit, idem cœnobium temere perturbare aut eius poſſeſſiones auferre vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, ſed omnia integre conſeruentur, tam veſtris quam fratrum veſtrorum ac pauperum vſibus profutura. Si qua igitur impoſterum Eccleſiaſtica ſecularisue perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens cōtra eam temere venire temptauerit, ſecundò tertiòue commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis honoriſq; ſui dignitate careat, reamq; ſe diuino iudicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atq; in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Collation. Io.

Ego *Innocentius* Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.
Ego *Gvvilelmus Preneſtinus* Epiſcopus ſſ.
Ego *Theodevvinus* S. *Rufinæ* Epiſcopus ſſ.
Ego *Gregorius* Dyac. Card. ſancti *Georgij* & *Bathi* ſſ.
Ego *Gvvido* Dyac. Card. S. *Adriani* ſſ.
Ego *Boecius* Dyac. Card. Sanctorum *Viti* & *Modeſti* ſſ.
Ego *Anſelmus* presbyter Card. ſſ.
Ego *Latifredus* presbyter Card. tit. *Veſcinæ* ſſ.
Ego *Lucas* presbyter Card. tit ſanctorum *Iohannis* & *Pauli* ſſ.
Ego *Griſogonus* Dyac. Card. Sanctæ *Mariæ* in porticu.
Data *Piſis* per manus *Aymerici* Sanctæ *Romanæ* Eccleſiæ Diacon. Card. & Cancell. XI. Kal. Nouemb. Indict. XIV. Incarnation. Dominicæ Anno M. C. XXXVI. Pontificatus vero Domini *Innocentij* PP. II. An. VII.

IN

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDVÆ TRINITATIS. *Otto* Babenbergensis Dei gratia octauus Episcopus. Quoties in spem retributionis diuinę animum intendemus in omne opus bonum paratas & promptas deuotę intentionis manus extendimus, vt quia Dei operarij sumus à vinea domini foris otiosi non stemus, vt autem ex ea perfecti laboris denarium reportemus si qua forte quę ad decorem domus Dei vel ad vtilitatem Deo famulantium conducant, egerimus, vt quieta imposterum & rata permaneant procurare debemus. Quapropter notum esse cupimus omnibus Christi fidelibus tam futuris quam præsentibus qualiter nos domino cooperante inidipsum inter *Ratisponā* & *Danubium* locum, cui *Prüfening* nomen est inditum, in saluationem animarum prouidimus eligendum. In quo loco quidam nomine *Raocô*, olim prædium possedit ad Ecclesiam quæ vetus Capella dicitur, pertinens, quod hoc modo communicauimus. Sex mansos, iuxta *Ambergk* per nos acquisitos, per manum *Meribotonis* liberi hominis prædictæ Ecclesiæ donauimus & à manu *Adelberti* de *Windeberge* eiusdem Ecclesiæ Aduocati supradictum allodium accepimus. Sed cum in eadem possessione magnam contradictionem à *Friderico Heinrici* filio de *Burgetore* haberemus, datis ei octoginta libris argenti, omnem contentionem eius dissoluimus. Construximus igitur ibidem in honorem Dei omnipotentis & S. *Georgij* martyris Monasterium Monachorum secundum regulam S. *Benedicti* degentium in perpetuum propter vitam æternam fauente misericordia Dei inibi futurorum. Vt autem id firmius & stabilius esse posset, placuit nobis eandem cellam beato *Petro* & *Babenbergensi* Ecclesiæ mancipare, ea intention. & patron. vt sub tantæ Ecclesiæ Mundiburdio & defensione, ab omni aduersariorum iniusta læsione protegi possit ac defendi, & reuera prudenti consilio id fecimus. Primum propter vitæ æternæ spem, ob remissionem peccatorum, ob salutem corporum & sempiternam requiem animarum, ob quotidianam memoriam nostri, & nostrorum omnium parentum & propinquorum, simulque vniuersorum ad curam nostram pertinentium, ob memoriam quoque Regum. Episcoporum ac Principum omnium prædictæ cellæ statum & honorem diligentium & defendentium, atque omnium Christi fidelium, ac præterea vt cunctis Christi pauperibus, prout posse suberit, beneficium illuc pateflat receptaculum. Notificamus igitur cunctis Christi fidelibus, quod eidem monasterio delegauimus *Bebenbach, Münnebach, Sitenloch, Malistorff*: quę *Otto* ministerialis noster in beneficium habuit, donec ea sponte cum ipso sæculo dereliquit, quibusque per concambium datis, cellam nostram *Aspach*, à præfato Cœnobio nobis mutuare complacuit. Cætera etiam loca, quæ per manus aduocatorum eidem loco contulimus, & seruis Christi ibidem degentibus in victum & vestitum concessimus. *Hemensigile, Wittenreüt, Sigisfridereüt, Vnderloch, Erlebach, Bruneshoue, Charlmansfelde, Schiffloch Pernreüt, Rindhardesreut, Diezenreutt, Kdermesreut, Chelierreut Dürrenfaze, Rechart, Iderne, Diepirgereütt* cum suis appēdiciis, *Irmenreut, Gumprechtsreut Mingolisreut, Hildepranderreut, Pagmesreut, Pfaffenreut, Oberhatzreut, Dedalichreut, Gottepoldesreut, Nevvenkircken, Wirndesreut, Pernreut, Fridrichesreut, Vronavve, Crodental, Teufmreut, Iezenreut, Conradsreut, Iouer ansdorf, Gotepolelsreut*, de *Mogenspach, Coevvinesreutt*, de *Rode, Raumesreutt, Stoke, Grasolsinge, Oberdorff*, cum totali monte & valle, & omnia illic culta & inculta ad nos pertinentia. *Lengelfelt* cum sylua. Ne igitur de hys prænominatis prædiis *Oberdorf* videlicet & *Achebach* & *Lengefelt*, & de suis pertinentiis, aliqua imposterum fraudis surrepat pestilentia, propterea quia de hiis *Fridericus* de *Betendorff* inbeneficatus à nobis fuerat, expressius de ipsis cunctis innotescere decreuimus, quia ea quæ ad Ecclesiam nostram prædicto *Friderico*, absque filiis hæredibus mortuo, iure & libere transibant,

bant, vel ea quæ ab ipso de eodem beneficio aliis in beneficium hæreditarie cesserunt, hæc omnia Ecclesiæ S. *Georgij* in *Prüfening* in dotem & vtilitatẽ ibi Deo famulantiũ, cum cõsilio & assensu Canonicorũ & ministerialium nostrorũ libera manu in perpetuũ inibi cõdonauimus permauenda. Hanc tamẽ discretionis interponentes obseruationẽ, scilicet q, ea q̃ mors de propria manu *Friderici* rapiendo, Ecclesiæ nostræ reddidit, *Prüfenningẽ.* fratrib⁹ in prouentũ victus & vestit⁹ incunctanter Deo auctore succedant. Similiter & de his q̃ aliis in beneficiũ per manũ *Friderici* cesserunt, Pontificali nostra decernim⁹ fieri cõfirmatione, si tamẽ nulla heredum ipsis morientibus superest posteritas. Si autem aliquis de præmemoratis redditibus inbeneficiatus, habens filiũ, & ipsum eo viuente beneficiũ suum hereditari voluerit, per manũ *Prüfeningen.* Abbatis illud fieri habeat, nec vlli successorum nostrorum hoc facere aut sibi vendicare, Deo prohibente liceat. Simili modo defunctis patrib. omnes heredes sua beneficia à *Prufeningensi* Abbate accipiant. Si autem quandoq; omnis hæredum expirauerit successio mortalium, quod misericordi Dei prouidentia fieri nõ ambigimus, præticulata prædia vlli cuiq; nec *Babenbergen.* Episcoporum nec *Prüfeningen.* Abbatũ ab Ecclesia Christi in *Prüfeninge* aliqua obligatione liceat alienare. Præterea sæpe iam dictæ Ecclesiæ contulimus apud *Schambach* manss. I. In *Chochenthal* quatuor manss. *Buckeliten* apud *Stadilia* II. & dimidium. *Hembure* apud *Clingen* II. manss. & dimidium in *Windenvvinckel.* III. manss. Apud *Schachn.* III. manss. & dimidium apud *Schonberg* III. manss. & dimidium apud *Armst.* III. manss. iuxta fontem XII. manss. In *Neunkirchen* manss. I. In *Moseheim.* II. manss. apud *Süssenbergk* manss. I. In *Sneitbübel* & in *Stocke* quatuor manss. In *Grula* manss. I. In *Wolmutestorff* quatuor manss. In *Wagensazze* II. mansos. In *Waltenhouen* I. manss. In *Otteretshoue* necnon in *Dietfurt* I. manss. In *Armensfelde* vnum manss. Ecclesiã in *Choss. Rochreut* cum tribus manss. Item ibidem manss. I. prædium quoq; *Lobesingen*, quod à quadam matrona datũ, p concambiũ in *Wissennacha* decimatione accepimus. Aliud etiã prædiũ in augia *Rathardi* q, itẽ à fratribus S. *Michaelis* per concambiũ sumpsimus datis eis duobus regalib. manss. in *Waznngaue* iuxta *Schmidhouen.* Præterea quoque p̃fatæ Ecclesię mancipiorũ vtriusq; sexus donationem in diuersis locis designauimus, quib. & aliis q̃ ipsũ Cœnobiũ Deo donante à quoquã mortaliũ iuste in futurũ adipisci poterit jure & liberaliter *Babenbergen.* ministerialiũ in virtute Dei perfrui cõferimus, nihilomin⁹ hoc inter ipsa mancipia, & nostros homines fieri decernentes, vt quib⁹ vtrinq; & in vtroq; sexu legitime contrahere placeat, hoc illis omni jure sub saluo Dei & nostra nostrumq; successorũ indulgentia liceat sane & hoc perhẽniter fieri statuim⁹, vt procreatio sobolũ vtriusq; Ecclesiæ hominũ tali modo inter se diuidi habeat, vt videl. *Babenbergen.* Ecclesia fęminas teneat, *Prüfeningen.* vero Ecclesia mares possideat, hæc inq̃ cũ omnib. aliis q̃ eidẽ Ecclesiæ vel monasterio fideliũ nostrorum omnium Canonicorum & ministerialium, q̃ *Babenbergen.* Ecclesię cõsilio & collaudatione contulim⁹ p̃senti nostrę auctoritatis pag. confirmamus, atq; omnib. ibidẽ in nomine Domini cõgregatis perpetuis tẽporibus quieta & integra permanere decernim⁹. Igitur inuocata omnipotentissima diuinæ maiestatis præsentia & illius tremendi examinis terribili sententia, obtestata omnium bonorum fide, omnium prophanorum ingeniosa machinatione improbata, dictante quoq; nostro Pontificali decreto, sic loc⁹ ipse cum suis institutis diuinæ legis & religionis suæ proposito seu omnibus eodẽ ptinentib. qbuscunq; collatis seu cõferendis ppetua stabilitate munit⁹ inuiolata pace quiet⁹ Deo liber & in sua semp tranquillitate securus, ne qua potestas siue puersa cuiusdã voluntas domum seruosq; Dei quolibet modo iniuriare p̃sumat, sicut ab initio nostro interuẽtu apostol. & regia auctoritate sãcitũ est.

Si quis

Si quis igitur in crastinum ecclesiæ ipsius inuasor extiterit, siue huius testamenti decreta traditionesque infringere vel annullare temptauerit; si non resipuerit deleatur de libro viuentium & cum iustis non scribatur. Sed cum iis portionem accipiat quorum vermis non moritur nec ignis extinguitur. Qui vero pius adiutor esse elegerit, in sorte electorum hæres Dei & cohæres Christi in die domini inter benedictos veniat coronandus. Amen. Huius rei testes sunt. *Hermannus* Abbas sancti *Michaelis*, *Eberhard* Præpositus, *Engelbertus* Decanus, *Conradus* Custos, *Tito* Scholasticus, *Tiemo* Præpositus, *Rudzelinus* Præpositus, *Dedalricus*, *Volmarus*, *Hermannus Leupoldus*, *Meinhardus* & cęteri fratres cum aliis plurimis testibus. Et ego *Eberhardus* Notar. recognoui & ss. feliciter Amen.

Actum *Bamberck* Anno Domini M. C. XXXVIII. Indiction. prima, tertia Idus Decem. Anno *Conradi* Regis tertij primo, Anno vero ordinis Domini *Ottonis Babenbergen.* Episcopi octaui XXXII.

INNOCENTIVS SERVVS SERVORVM DEI. Dilecto filio *Erboni Bruseningen.* Monasterij Abbati eiusq; successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima, desiderantium non est differenda petitio. Proinde dilecte in Domino fili *Erbo* Abbas, tuis petitionibus clementer añuimus & *Bruseningen.* Monasterium cui Deo auctore præesse dinosceris, sub apostolicæ sedis tutela suscepimus & præsentis scripti pagina communimus, statuen. vt quascunque possessiones, quæcunque bona idem locus in præsentiarum iuste & canonice possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant: In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet villas seu possessiones, quas venerabilis frater noster *Otto Bambergen.* Episcopus eidem monasterio contulit. *Gebernbach*, *Munnebach*, *Malistorff*, *Stainloch*, *Ahebach*, *Oberdorff*. *Grassolfing*, *Hemburc*, *Neunkirchen*, *Dietpurgerreut*, *Wittenreut* cum suis pertinentiis. Prohibemus insuper ne prętatas res eidem monasterio iam collatas, vel in antea conferendas prædicto Episcopo vel alicui successorum suorum distrahere vel minuere liceat. Decernimus autem vt quia communem vitam ducentes de aliorum elemosinis & beneficentia debent viuere, de laboribus quos propriis sumptibus colligitis à vobis decimas exigere vel recipere nemo præsumat. Sancimus etiam vt ordo monasticus qui secundum beati *Benedicti* regulam & studium vestrum in eo monasterio noscitur institutus futuris temporibus ibidem perpetuo conseruetur. Statuimus insuper vt nemini fratrum vestrorum post factam in eodem monasterio professionem absque licentia Prælati sui ad alium locum liceat transmigrare. Nulli ergo hominum liceat idem Cœnobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel aliquibus molestiis fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, atque à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi aliena fiat. Conseruantes autem hæc omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* apostolorum eius gratiam consequantur Amen.

Collationat.

Ego

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego *Georgius* Diac. Card. Sancti *Georgij* & *Bachij* ss.
Ego *Petrus* Card. presbyter Sanctæ *Susannæ* ss.
Ego *Gerardus* presbyter Card. tit. S. *Crucis* in *Hierusalem* ss.
Ego *Lucas* presbyter Card. tit. Sanctorum *Ioh.* & *Pauli* ss.
Ego *Vasl.* Diac. Card. S. *Eustachij* juxta templum *Agrippæ* ss.

Datum *Laterani* per manum Aimerici Diac. & Cancellarij, III. Idus Aprilis Indict. II. Dominicæ incarnationis Anno M. C. XXXIX. Pontificatus vero Domini *Innocentij* PP. Anno Decimo.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio *Erboni* Abbati Monasterij beati *Georgij*, *Prüfeningen.* eiusque successoribus regulariter promouendis in perpetuum. Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitime desiderantium non est differenda petitio. Quapropter dilecte in Domino fili Erbo Abbas, tuis justis petitionibus clementer annuimus & *Prüfeningen.* beati *Georgij* monasterium cui auctore Domino præesse dignosceris sub Apostolicæ sedis tutelam protectionemque suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus. Statuen. vt quæcunq; bona, quæcunq; possessiones à fratre nostro bonæ memoriæ *Ottone Babenbergen.* Episcopo & *Engelberto* successore eius assensu fratrum suorum justè & canonicè vestro monasterio sunt oblata aut imposterum ab eorum successoribus siue ab aliis Dei fidelibus simili modo seu concessione Pontificum, largitione Regum, liberalitate Principum, oblatione fidelium, aut aliis etiam rationalibus modis, Deo propitio eidē loco conferri contigerit, firma tibi tuisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc visa sunt propriis annotanda vocabulis. Ecclesiā *Schambach*, *Hemaur* cum suis appēdiciis, *Gebenpach* cum suis appendiciis, *Oberdorff* Ecclesiā, *Neunkirchen*, *Irenreut*, *Abach*, *Dietpirgerreut* cū appendiciis suis. Adijcimus etiam, vt in ecclesiis q̄ in fundo vestri monasterij sunt, vobis liceat honestos eligere sacerdotes, qui nimirum per vos Epicopo præsententur, atq; si idonei fuerint, ab eodem Episcopo curam animarum accipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Prohibemus insuper vt excepto Romano Pontifice eiusue legato nulla licentia pateat in vestro monasterio interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare. Quod si cōmune in terra illa fuerit interdictum exclusis ab Ecclesia vestra excommunicatis & interdictis clausis januis liceat vobis voce submissa officia celebrare. Veruntamen si Episcopus vester cōsilio & sententia religiosorum virorum aliquid horum esse decreuerit idipsum exercendi nihilominus facultatem obtineat. Præterea de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus colitis à vobis exigi decimas auctoritate apostolica interdicimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum fas sit præfatum monasterium vestrum temere perturbare, aut eius possessiones aufferre, vel ablatas retinere, imminuere, seu quibuslibet mole-

molestiis fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt omnimodis vsibus profutura. Si qua igitur imposterum Ecclesiastica sæcularisue persona contra hanc paginam nostrę constitutionis sciens venire tentauerit, si secundò tertiòue commonita reatum suum non congrua satisfactione correxerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi. Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem, præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

BENE

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecalesiæ Episcopus ss.
Ego *Conr. Sabinen.* Episcopus ss.
Ego *Anselmus* presbyter Card. tt. S. *Laurentij* in *Lucina* ss.
Ego *Lucas* presbyter Card. Sanctorum *Ioh.* & *Pauli* ss.
Ego *Petrus Castellanus* Episcopus ss.
Ego *Vast.* Dyac. Card. Sancti *Eustachij* iuxta templum *Agrippæ*.

Datum *Laterani* per manum *Aimerici* sanctæ Romanæ Ecclesiæ Dyaconi Card. & Cancellarij XIII. Kal. Nouemb. In Dominica tertia. Anno Dominicæ Incarnationis M.C.XXXIX. Pontificatus vero Domini *Innocentij* PP. Secundi Anno Decimo.

EVGENIVS Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis *Erboni* Abbati Monasterij S. *Georgij Brüfenningen.* eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Ad hoc vniuersalis Ecclesiæ cura nobis à prouisore omnium bonorum Deo commissa est, vt religiosas diligamus personas & beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim ideo gratus aliquando famulatus impenditur nisi ex charitatis radice procedens à prauitate fuerit conseruatus. Oportet ergo omnes Christianę fidei amatores religionem diligere & loca venerabilia cum ipsis personis diuino officio mancipatos attentius confouere, vt nullis prauorum hominum agitentur molestiis vel importunis anargiis fatigentur. Huius rei gratia dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuim⁹ præfatum beati *Georgij Brüfenningen.* monasterium in quo diuino mancipati estis obsequio, sub beati *Petri* & nostra protectione & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quæcunque loca, quascunque possessiones ab *Ottone* bonæ memoriæ *Babenbergen.* Episcopo & *Engilberto* successore eius, & Canonice vestro monasterio sunt oblata, aut imposterum ab eorum successoribus siue ab aliis Dei fidelibus simili modo seu concessione Pontificum, liberalitate regum, largitione principum, oblatione fidelium, aut etiam rationalibus aliis modis

præ-

præstante Domino eidem loco conferri contigerit, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hęc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam *Schambach, Hemburch* cum appendiciis, *Gebenpach* cum appendiciis, *Oberdorf* cum vineis adiacentibus, Ecclesiam *Neunkirchen, Itenreut, Dietpürgreut* cum appendiciis suis, *Avve, Achebach, Buche, Bruckedorf.* Sane laborum vestrorum quos propriis manibus & sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino à vobis decimas exigere præsumat. Adiicimus etiam vt in ecclesiis quæ in fundo monasterij vestri sunt, liceat vobis honestos eligere sacerdotes qui nimirum per vos Episcopo præsententur atque si idonei fuerint ab eodem Episcopo curam animarum suscipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Quod si commune in terra illa fuerit interdictum, exclusis ab Ecclesia vestra excommunicatis & interdictis, clausis januis liceat vobis submissa voce diuina officia celebrare. Sepulturam quoq; eiusdem monasterij liberam esse concedimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati nisi forte excommunicati vel interdicti sint nullus obsistat, salua justitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, imminuere seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura: salua sedis apostolicæ auctoritate & diocœsani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hujus nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundò tertioùe commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Eugenius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego *Theodevvicus* S. *Ruffinæ* Episcopus ss.
Ego *Gregorius* presbyter Card. tit. S. *Calisti* ss.
Ego *Wido* presbyter Card. tit. S. *Grisogoni* ss.
Ego *Vribaldus* presbyter Card. Sanctorum *Ioh.* & *Pauli* ss.
Ego *Aribuntus* presbyter Card. S. *Anastasiæ* ss.
Ego *Iulius* presbyter Card. tit. S. *Marcelli* ss.
Ego *Ymarus Tusculanus* Episcopus ss.

Ego *Odolo* Diacon. Card. tit. S. *Georgij* ad velum aureum ss.
Ego *Gvvido* in Romana Ecclesia altaris minister ss.
Ego *Iohann* Diac. Card. B. *Mariæ nouæ* ss.
Ego *Gvvido* Diac. Card. S. *Maria* in porticu ss.

Datum *Viterbi* per manum *Gvvidonis* S. Romanæ Ecclesiæ Diac. Card. Cancellarij X. Kal. Ian. Indict. X. Incarnationis Dominicæ A. M. C. XLVI. Pontificatus verò domini *Eugenij* III. PP. anno secundo.

ADRIANVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei. Dilectis filiis *Erboni* Abbati Monasterij S. *Georgij Prüfening.* eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis imperpetuum. Ad hoc vniuersalis Ecclesiæ cura nobis à prouisore omnium bonorum Deo commissa est vt religiosas diligamus personas & beneplacentẽ Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur nisi ex charitatis radice procedens à puritate religionis fuerit conseruatus. Oportet igitur omnes Christianæ fidei amatores religionem diligere & loca venerabilia cum ipsis personis diuino seruitio mancipatis attentius confouere, vt nullis prauorum hominum agitentur molestiis vel importunis angariis fatigentur. Huius rei gratia dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum beati *Georgij Prufeningen.* Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri sanctæ recordationis Papæ sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus statuentes, vt quæcunque bona quæcunque possessiones ab *Ottone* bonæ memoriæ *Babenbergen.* Episcopo *Egilberto* & *Eberhardo* eius successoribus juste & canonicè vestro monasterio sunt oblata, & imposterum ab eorum successoribus siue ab aliis Dei fidelibus simili modo seu concessione Pontificum, liberalitate Regum, largitione principum, oblatione fidelium, aut etiam aliis rationabilibus modis præstante Domino eidẽ loco conferre contigerit, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Sane noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas præsumat exigere. Adiicimus etiam vt in ecclesiis vel Capellis quæ in fundo monasterij vestri sunt liceat vobis honestos eligere sacerdotes, qui nimirum per vos Episcopo præsententur atque si idonei fuerint ab eodem Episcopo curam animarum suscipiant, eique de spiritualibus, vobis vero de temporalibus respondeant. Quod si commune in terra illa fuerit interdictum, exclusis ab Ecclesia vestra excommunicatis & interdictis clausis januis liceat vobis submissa voce diuina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint nisi forè excommunicati vel interdicti sint nullus obsistat. Salua tamen justitia illarum Ecclesiarum de quibus corpora mortuorum assumuntur. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat supradictum monasterium, temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare: sed illibata omnia & integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & Dyocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis hono-

honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe diuino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſeruantibus ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud diſtrictum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Adrianus* Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſſ.

Datum *Laterani* per manum *Rolandi* S. Eccleſiæ Romanæ presbyteri Card. & Cancellarij, Kal. April Indict. VII, Incarnation. Dominicæ An. M.C.LVIX. Pontificatus vero Domini, *Adriani* Papæ quarti, anno quinto.

NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei. Dilectis Abbati Monaſterij S. *Georgij* in *Pruſeningen*. eiuſque fratribus tam præſentibus quam futuris regularem vitam profeſſis imperpetuum Religioſam vitam eligentibus apoſtolicum conuenit adeſſe præſidium ne forte cuiuslibet temeritatis incurſus aut eos à propoſito reuocet aut robur, quod abſit ſacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & monaſterium S. *Georgij* in *Pruſening Ratisb* Dyoceſ. in quo diuino mancipati eſtis obſequio, ſub beati Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti priuilegio cõmunimus. In primis quidem ſtatuentes vt ordo monaſticus qui ſecundum Deum & beati *Benedicti* regulam in eodem monaſterio inſtitutus eſſe dinoſcitur, perpetuis ibidem temporibus obſeruetur. Præterea quaſcunque poſſeſſiones quęcunque bona idem Monaſterium in in præſentiarum juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus & illibata permaneant: in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfatum Monaſterium ſitum eſt cum omnibus pertinentiis ſuis, villam quæ *Pruſening* vulgariter appellatur cum terris, poſſeſſionibus & omnibus pertinentiis ſuis, nec non & juriſdictionem temporalem quam habet ibidem de *Hembavvr*, de *Schambach*, de *Teurling*, de *Gebenbach*, de *Sintzing*, de *Lengueld*, de *Nevvnkirchen*, de *Winckling*, eccleſias cum decimis, terris, poſſeſſionib. & pertinentiis earundem, domas & areas quas habetis in ciuitate *Ratisbon*. & in oppido *Amberk* de *Oberndorf*, de *Graſſolfing*, de *Mâtring*, de *Schvvanfels*, de *Gebenpach*, de *Poppenreut*, de *Munnebach*, de *Seitenloeh*, de *Malliſtorf* de *Gottreut* de *Schoſloch*, de *Sigel*, de *Seufritreut*, de *Wilbenreut*, de *Vnderloch* de *Chunreut*, de *Pranshoue*, de *Karmansfelden*, de *Altenreut*, de *Waltenhoue*, de *Claidorff*. de *Hembavv*, de *Neunkirchen*, de *Prucke*, de *Pirgereut*, villas cum terris cultis & incultis, poſſeſſionibus vineis & molendinis, pratis, nemorib9, paſcuis & omnibus pertinentiis earundem, de *Kunigſvviſen*, de *Teyging*, de *Muſſe*, de *Pruckdorff*, de *Avv* de *Pach*, de *Erling*, de *Gemand*, de *Hellenghouen*, de *Hagenpuch*, de *Abolfing*, de *Teuffen*-

ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salue sedis apostolicæ auctoritate & Diocesanorum Episcoporum canonica justicia, & in prædictis decimis moderatione concilij generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temptauerit, secundò tertioue cōmonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum benedictionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant.

S. Petr. | S. Paul. | Nicolaus P.P. V. — Illumina faciem tuam super seruum tuum.

BENE

Ego *Nicolaus* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego frater *Latinus Ostien* & *Velletren*. Episcopus ss.
Ego *Gerardus Sabien*. Episcopus ss.
Ego *Bernhardus Portuen*. & sanctæ *Ruffinæ* Episcopus.
Ego *Bernhardus Peyelgrinus* Episcopus.
Ego frater *Hugo* tit. Sanctæ *Sabinæ* presbyter Card. ss.
Ego *Matthæus* S. *Mariæ* in porticu Diac. Card. ss.
Ego *Benedictus* S. *Nicolai* in carcere *Tullian*. Diac. Card. ss.
Ego *Neapoleo* S. *Adriani* Diac. Card. ss.
Ego *Petrus* S. *Eustachij*. Diac. Card. ss.

Datum *Reate* per manum Magistri *Iohannis* Decani *Baiocen*. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarij. Kal. Iulij. Indictione secunda. Incarnation. Dominicæ Anno M. CC. LXXXIX. Pontificatus vero Domini *Nicolai* Papæ quinti Anno secundo.

BONIFACIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM Dei. Dilectis filiis Abbati & Conuentui Monasterij in *Pruseningen*. Ordinis S. *Benedicti Ratisbonen*. Diocesis. Salutem & apostolicam benedictionem. Sacræ religionis sub qua deuotum & sedulum exhibetis altissimo famulatum promeretur honestas vt votis vestris illis præsertim per quæ dicti Monasterij vtilitas procuratur fauorabiliter annuamus. Sane petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat, quod olim in *Hembavvr* & in *Gebenpach* ac in *Neunkirchen*, & in *Theurling*, nec non in *Schambach* dictæ diocesis proles ecclesiæ, ex certis rationabilibus causis & potissimè ex reuelatione onerum vobis & dicto monasterio incumbentium eidem monasterio auctoritate apostolica imperpetuum vnitæ annexæ & incorporatæ, ac in eis singulæ perpetuæ vicariæ institutæ canonicè extiterunt pro perpetuis vicariis pro tem-

pore inibi Deo seruitutis, de fructibus, redditibus & prouentibus singularum prædictarum singulis congruis portionibus, de quibus iidem Vicarij congrue sustentari, episcopalia jura & alia sibi incumbentia onera valerent supportare nihilominus reseruatis. Vosque Ecclesias præfatas vnionis, annexionis & incorporationis prædictarum vigore fuistis pacifice assecuti. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat Monasterium præfatum in quo magnæ hospitalitates obseruari consuerunt, propter guerrarum turbines quæ partes ipsas diutius afflixerunt, & varia alia inconuenientia in suis facultatibus plurimum diminutum existat, vosque multa subire habeatis onera expensarum, pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, vt vestris & eiusdem monasterij necessitatibus in præmissis consulentes, pro huiusmodi oneribus facilius supportandis vobis quidē cedentibus vel decedentib. dictarum Ecclesiarum perpetuis vicariis vel vicarias ipsas alias quomodolibet dimittentibus easdem vicarias. Quarum quadraginta per idoneos Monachus dicti monasterij, cuius ducentarum & quinquaginta marcharum argenti fructus redditus & prouentus secundum communem extimationem & valorem annuum vt assertis non excedunt, aut presbyteros sæculares facere gubernari possitis concedere de benignitate apostolica dignaremur. Nos vobis pro huiusmodi oneribus supportandis de alicuius subuentionis auxilio prouidere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati vobis vt cedentibus vel decedentibus dictarum Ecclesiarum perpetuis vicariis quæ nunc sunt vel vicarias ipsas alias quomodolibet dimittentibus. Vos easdem vicarias per idoneos dicti monasterij aut presbyteros sæculares ad nutum Abbatis eiusdem monasterij pro tempore existentis ponendos & amouendos ac monachos huiusmodi ad claustrum ipsius monasterij reuocandos qui parochiarum dictarum Ecclesiarum animarum curā gerant, & domino inibi deseruiant laudabiliter in diuinis regi facere omnesque huiusmodi fructus redditus & prouentus dictarum vicariarum in vsus vestros ac supportationem onerum prædictorum conuertere & etiam deputare diocæsani loci vel cuiuscunque alterius licentia super hoc minimè requisita, liberè ac licitè valeatis quibuscunque constitutionibus apostolicis contrariis nequaquam obstantibus auctoritate apostolica tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Volumus autem quod Ecclesiæ prædictæ debitis propterea non fraudentur obsequiis & animarum cura in eis nullatenus negligatur quodque vos Episcopalia jura solide & alia eisdem Ecclesiis incumbentia onera consueta teneamini supportare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis & voluntatis infringere vel ei vsu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud S. *Petrum* XVIII. Kal. Iul. Pontificatus nostri anno vndecimo.

Gratis de mandato Domini nostri Papæ
Gerlatus.

PIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI. Dilectis filiis suis Abbati & Conuentui Monasterij sancti *Georgij* in *Prüfening*, ordinis S. *Benedicti Ratisbon.* Dioces. Salutem & apostolicam benedictionem. Sacræ religionis sub qua deuotum, & sedulum exhibetis altissimo famulatum, promeretur honestas,

ftas, vt veftris humilibus & honeftis votis, quantum cum Deo poffumus fauorabiliter annuamus. Exhibita fiquidem nobis nuper pro parte veftra petitio cótinebat, quod olim in *Gebenpach*, ac in *Nevvnkirchen* & in *Taurling* nec non in *Schambach* & in *Hembaur Ratiſponen.* dioc. parochiales Ecclefiæ ex certis rationabilibus caufis prædicto veftro Monafterio & potiffimè in releuamen onerum Abbati dicti Monaft. & eidem Monafterio incumbentium auctoritate apoftolica imperpetuum vnitæ, annexę, & incorporatæ, ac in eis fingulæ perpetuæ vicariæ inftitutæ canonicè fuerunt. Et pro perpetuis vicariis pro tempore Dño inibi feruituris de fructibus redditib. & prouentib. fingularum Ecclefiarum prædictarum fingulis congruis portionibus, de quib. iidem vicarij congrue fuftentari & Epifcopalia iura perfoluere, & alia fibi incumbentia onera valerent fupportare, nihilominus referuatis. Et deinde poftquam Abbas vnionis & incorporationis earundem vigore tunc & Conuentus dicti Monafterij poffeffionem pacificam ipfarum Ecclefiarum fueratis affecuti pro parte veftra quondam *Bonifacio* IX. in fua obedientia de qua partes illæ tunc erant nuncupato expofito quod Monafterium præfatum in quo magnæ hofpitalitates obferuari confueuerant propter guerrarum turbines quæ partes ipfas diuitius afflixerunt & varia alia incumbentia onera in fuis facultatibus diminutum extiterat, ipfique multa fubire haberent onera ac pro parte noftra dicto *Bonifacio* IX. nuncupato humiliter fupplicato vt eiufdem Monafterij incumbentibus neceffitatib. in præmiffis confulentes pro huiusmodi oneribus facilius fupportandis quid cedentib. vel decedẽtibus dictarũ Ecclefiarum perpetuis vicariis vel vicarias ipfas alias quomodolibet dimittentibus vicarias per idoneos Monachos dicti Monafterij aut presbyteros fæculares facere gubernari poffitis concedere dignaretur. Ipfe *Bonifacius* XI. nuncupatus veftris in ea parte fupplicationibus inclinatus, vobis quid cedentib. vel decedentib. dictarum Ecclefiarũ perpetuis vicariis qui tunc erant, vel vicariis qui tunc erant, vel vicarias ipfas aliâs quomodolibet dimittentibus ipfi eafdem vicarias per idoneos Monachos dicti Monafterij aut presbyteros fæculares ad nutum Abbatis eiufdem Monafterij pro tempore exiftentis ponendos & amouendos, ac monachos dicti Monafterij ad clauftrum huiufmodi reuocandos qui parochianorum dictarum Ecclefiarum animarum curam gererent & domino inibi deferuirent laudabiliter in diuinis regi facere, omnefque fructus redditus & prouentus dictarum vicariarum in fuos vfus & fupportationem onerum prædictorum conuertere poffetis per fuas litteras indulfit, prout illis quarum tenores haberi volumus pro expreffis plenius continetur. Cum autem ficut eadem petitio fubiungebat licet vos vigore vnionis huiusmodi Ecclefias ipfas pacificè poffideritis, nihilominus quia caufantibus variis finiftris euentibus vicariæ ipfæ, vel reliquæ ipfarum non per vicarios amouibiles fed perpetuos etiam aliquando per Abbatem pro tempore & conuentum Monafterij huiusmodi non inftitutos vel præfentatos gubernatæ fuerunt & occurrente illarum vacatione tàm expectantibus quam aliis diuerfimodè prouifum fuit. Propter quod in Romana curia & alibi materia quæftionis orta eft vos dubitantes litteras præfatas quo ad ponendum & amouendum vicarios eosdẽ à præfatis vicariis quarum fexaginta ac Monafterij prædictorum ducentarum, quinquaginta Marcharũ argenti fruct⁹ reddit⁹ & prouentus fecundũ cõmunem extimationẽ valorẽ ãnuũ excedunt in futurũ vobis minimè fuffragari. Quare p parte veftra nobis fuit humiliter fupplicatũ, vt vos & Monafterium veftrum nec non litteras huiufmodi in priftinum ac in eum ftatum in quo antequam vicariæ ipfæ vt profertis collatæ & poffeffæ forent quomodolibet eratis licet &

ipsæ litteræ existebant restituere & reponere, quodque cedentibus vel decedentib. modernis vicariis dictarum Ecclesiarum seu illas quomodolibet dimittentibus vicarias prędictas per monachos dicti Monasterij aut presbyteros sæculares ad nutum Abbatis remouibiles iuxta formam dictarum litterarum gubernari facere possitis concedere nec non vnioni annexioni & incorporationi prædictum *Bonifacium* factis & litteris prædictis robur apostolicæ confirmationis adiicere aliasque in præmissis oportune prouidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, vos & Monasterium vestrum ac litteras prædictas in pristinum statum & in eum in quo antequam vicariæ ipsæ vt præfertur collatæ & possessæ forent quomodolibet eratis & existebant auctoritate apostolica tenore præsentium restituimus, reintegramus & reponimus. Et nihilomnus vobis quod cedentib. & decedentib. modernis vicariis dictarũ Eccles. seu illas quomodolibet dimittimus vicarias pdictas per monachos dicti Monasterij aut presbyteros sæculares ad nutum Abbatis remouibiles iuxta formam dictarum litterarum regi & gubernari facere possitis eadem auctoritate indulgemus. Præterea ad habundantiorem cautelam, vnionem annexionem & incorporationem nec non concessionem, prædictum Bonifacium factas & litteras prædictas ac omnia & singula in eis contenta & concessa, eadem auctoritate confirmamus & approbamus ac præsentis scripti patrocinio communimus supplentes omnes defectus si forsan qui interuenerint in eisdem. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis atque nostris, illa præsertim per quam voluimus quod semper in vnionibus commissio fuit ad partes vocatis quorum inter est, alioquin vnio non valeret. Et idem voluimus obseruari in confirmationib. vnionum iam factarum nec non statutis & consuetudinibus Monasterij & ordinis prædictorum iuramento confirmatione apostolica vel quauis alia firmitate roboratis ac omnibus illis quæ dictus *Bonifacius* IX. in præfatis suis litteris voluit non obstare cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ restitutionis, reintegrationis, repositionis, concessionis, confirmationis, approbationis, communicationis & suppletionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignatione omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Mantuæ*, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo LIX. Decimo octauo Kln. Iulij Pontificatus nostri anno primo.

ABBATES PRVFENINGENSES.

I. ERMINOLDVS eligitur mense Augusto, an. M. C. XIV. ordinatur in Abbatem solemniter consensu & rogatu *Hertvvici* Episcopus *Ratisp.* ab *Vdalrico* Episcopo *Patauien*, anno M. C. XVII. obiit anno 1121. VIII. Id. Ianuar.

II. ERBO à S. *Ottone* ex Monasterio sancti *Georgij* in nigra sylua vocatus *Erminoldo* successit præfuitque annis 42. obiit in festo sancti *Vdalrici* anno 1162.

III. GOTTFRIDVS, ob. an. 1163. in Quadragesima.

IV. EBERHARDVS, ob. an. 1168.

V. ERBO II. elect. in Quadragesima ann. 1168: resignauit Abbatiam ann. 1187.

VI. PALD-

VI. PALDWINVS à monte S. *Georgij*, vbi iam erat Abbas, reuocatur ad regimen, & moritur an. 1193. in festo S. Ceciliæ.

VII. RVDGERVS fieniente anno 1207. defunctus.

VIII. HARTMANNVS resignauit abbatiam an. 1233.

IX. HEINRICVS Prior de S. *Petro* in *Salzburg*. resign. an. 1235. eique Cellerarius S. *Emmerammi* successit.

X. RVDGERVS II. abbatiam resignauit an. 1241. in exaltatione Sanctæ *Crucis*.

XI. ERNESTVS de *Mallerstorff*. Hactenus ex membrana peruetusta.

XII. WERNERVS I.

XIII. FRIDERICVS ob. 4. Non. Decemb. an. 1280.

XIV. WERNERVS II.

XV. BRVNO.

XVI. VDALRICVS I. ob. an. 1314.

XVII. CVNRADVS ob. an. 1333. pater centum & septem annorum.

XVIII. ALBERTVS I. ob. an. 1336.

XIX. VDALRICVS II. ob. an. 1349.

XX. WERNHERVS III. ob. an. 1356.

XXI. ALBERTVS II. ob an. 1365.

XXII. VDALRICVS III. ob. an. 1391.

XXIII. RVDGERVS III. ob. an. 1401.

XXIV. IOANNES I. ob. an. 1414.

XXV. ALBERTVS III. ob. an. 1432.

XXVI. HEINRICVS ob. an. 1433.

XXVII. Not. suspicamur fuisse *Brunonem*, eius nominis II. seorsim in charta vetusta.

XXVIII. VDALRICVS IV.

XXIX. IOANNES II.

XXX. GEORGIVS I. ob. Non. May. an. 1458.

XXXI. FRIDERICVS II. ob. an. 1463.

XXXII. IOANNES III. ob. an. 1468.

XXXIII. IOANNES IV. depositus an. 1490. ob. an. 1522.

XXXIV. GEORGIVS II. obiit ann. 1525.

XXXV. MICHAEL ob. an. 1529.

XXXVI. VDALRICVS V. ob. an. 1559.

XXXVII. GEORGIVS III. ob. an. 1565.

XXXVIII. HIERONYMVS ob. an. 1575.

XXXIX. DAVID, ob. an. 1582. 14. Kal. Augusti.

XL. GEORGIVS IV. ob. an. 1606.

XLI. IOANNES V. ob. an. 1619. die 28. Iunij.

XLII. LVCAS.

NOS soror *Elisabeth* permissione diuina Abbatissa, totusq; Conuentus sanctimonialiũ *in Pulenhouẽ*, Ord. *Cister*, *Ratisp*. Dioc. notũ facimus præsentium inspectorib. vniuersis, quod cũ causaremur nobis per Magnificũ Principẽ D. *Ludouicũ* Illrem Comitem Palatinum *Reni* Ducem *Bauariæ* quiddam deberi in bonis viri nobilis quondam *Alberti Linzmanni* in recompensam eius si quid exinde fuit nobis debitum, accedente consensu Illustrium filiorum suorũ *Ludouici* & *Rudolfi*, duas piscarias suas in *Tierfurtrn* cum pertinentijs suis, cultis & incultis, quesitis & inquirendis, exceptis hominibus, donauit & tradidit à nobis iure

jure proprietatis perpetuo possidenda, & nos Abbatissa & Conuentus renunciauimus, cessimus & cedimus pro nobis & eis qui nobis successerint versa vice, omni iuri & actioni, si qua nobis de iure vel facto contra ipsum vel hæredes suos in bona *Linzmanni* competierunt vel competunt memorati, & petioni cius quod nobis in receptione *Albardis* de *Diezzen* fuerat promissum. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri sigilli robore communitas. Datum in *Pulenhouen*, Anno Dñi M.CC.LXXXVI.IV. Idus Iunij.

Der Abbtissin von Pulnhofen bestättung ihrer Brieff vnnd Freyheit.

VOn Gottes Gnaden wir Albrecht Pfallenzgraue bey Reyn Hertzog in Bayrn vnd Graue zu Vohbarg/ ꝛc. Bekennen vnnd thun kunt offentlich mit dem Brieff das für vns kom̃en ist die würdige vnser liebe andächtige vñ getrewe Abbtissin deß würdigen vnsers Gottshaus zu Pulenhouen vnd hat vns als jren natürlichen Erbherrn vnnd Landsfürsten von jren vnnd jres Conuents wegen diemuticlichen angeruffen vnnd gebetten das wir geruchen jhn vnnd jhrem Gottshaus jr Handuest/ Gnad/ Freyheit/ gut gewonheit vnd altes herkommen die jrem benent Gottshaus von vnsern Vorvodern König Ludwigen/ vnd Marggraf Ludwigen von Brandenburg vnd zu Lusitz säliger vnd löblicher Gedächtnuß gegeben sein gnediglichen zu Confirmiren vnd zubestättem/ vnnd vns des also drey Brieff fürbracht vnnd hören lassen/ vnnd hebt sich der erst also an. Ludwid von Gottes Gnaden zu allen zeiten mehrer deß Reichs allen getrewen deß heiligen Römischen Reichs ewigelichen ꝛc. vnd ist geben zu Regenspurg an der zchêden kalend in dem Augsten do man zalt nach Christi Gepurt tausent dreyhunder jar/ vnd vnd in dem achzehenden jar/ vñ in dem fünfften jar seines Reichs/ So hebt sich der ander also an. Wir Ludwig von Gottes gnaden Römischer König zu allen zeiten merer des Reichs/ vnd ist geben zu Regenspurg des Freytags vor Sant Jorgen tag da man zalt von Christs geburt dreuzehenhundert Jar darnach in dem fünff vnd zwainzigisten in in Ainlften Jar seines Reichs/ So hebt sich der dritt also an. Wir Ludwig von Gottes gnaden Marggraff zu Brandenburg vnd zu Lusitz ec vnd ist geben zu Regenspurg den Mitwochen in den Pfingsten nach Christs geburt dreuzehenhundert Jahr darnach in zwey vnd fünffzigisten Jare/ vnd nach dem wir benanten Abbtissin diemitigs anruffen für zimblich vnd petlich erkenen/ vnd auch all vnser tag darzu genaigt gewesen vnd noch sein den fustriten vnserer voruoren säligen in allen guten vnd loblichen dingen nachzufolgen/ hierumb auß wolbedachten mut vnd rechter wissen/ so haben wir der vorgenantē Abbtissin jrē Conuent vñ Gottshaus zu Pulenhouen die vorgenanten jr brieff vñ hantuest/ vnd alle jr alt gut gewonheit vnd recht gnediclichē Confirmirt vnd bestät confirmirē vñ bestätten in auch die wissenlich in krafft deß Brieffs/ also das si vnd jr Gottshaus vō vns vñ allen den vnsern darā vñ darwider nit fürgenom̃en noch beswert werdē sollē/ vnd wir gebieteen darauff allen vnd jeglichen vnsern Vitzdumben/ Haubtleuten/ Pflegern/ Richtern/ vnd andern vnsern Ambtleuten/ wie die genand seyn/ das jr das obgenant vnser Gottshaus zu Pulnhouen bei solcher vnser Gnad vmb bestetungen gutlichen hallete vnd beleiben lasset/ auch souer jr mügt nyegemant bestattet der si dawider laidig oder beswäre in dhein weise bei vnsern hulden zubehalden/ des zu vrkunt haben wir vnser Insigel an den Brieff tun hangen vnd geben zu Munchen an Suntag nach aller heiligen Tag/ do man zehlet nach Christi vnsers lieben Herrn Gepurt vierzehenhundert vnnd im neun vnd fünfzigisten Jare.

RAITENBVECH.

MONASTERIVM Canonicorum regularium ordinis S. Augustini. Fundatum est hoc Monasterium, an. 1185. a Guelphone quarto huius nominis, & primo Duce Bauariæ, cuius pater eiusdem nominis Guelpho tertius Monasterio in Altorf, quod nunc Weingarten dicitur in Sueuia, ac S. Martino omne suũ patrimonium in perpetuum donauit, ipse quoque diem extremum claudens, ibidem sepultus est. Filius huius, Guelpho prædictus, fuit vir strenuus, armorum peritissimus, & sapiẽtia tam forensi quàm ciuili prædítus, multasque tempestates bellorum, contra se & alios, in finibus suis excitatas, magna seueritate & moderatione sedauit, vxorem duxit Reginam Angliæ Iuditham, nomine, viduam, filiam nobilissimi Comitis Flandriæ. Hic, cum ad senilem ætatem peruenisset, & Raitenpuech Monasterium construere cœpisset, satisque copiosè dotasset, similiter & Cœnobium Altorphense prædiis, mancipiis, aliisque plurimis ornamentis Ecclesiasticis ditasset, ad terram sanctam profectus, in reditu in Insula Cypro obiit, hinc ossa eius ad Monasterium Altorfense allata sunt.

SOCII huius sacræ peregrinationis aut interfecti aut viui Saracenis sunt traditi, perfidia Alexij Imperatoris Græcorum: Inter quos est Thiemo Archiepiscopus Salisburgensis in Carozaim martyrio affectus. vide Metropolim Salisburgensem.

NEMO ex nobilitate in Raitenpuech sepultus est, sed requiescunt ibi corpora sanctorum Martyrum Primi & Fœliciani, & caput virginis, cui nomen Panosa, de Collegio vndecim millium virginum Martyrum, cum magna parte corporis sui.

FVISSE etiam ibi Monasterium Monialium, cum hospitali pauperum, structuræ ibidem satis indicant.

ADDITIONES.

VRbanus Eps seruus seruorum DEI Charissimo filio *Vdalrico* Præposito Canonicæ vitæ quæ in loco *Raitenpuech* ad honorem S. Dei genitricis & Virginis *Mariæ* sita est, eiusque successoribus Canonicè substituendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque soluendi in cœlis & in terra B. *Petro* eiusque successoribus auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit quib. *Petrum* est Dominus allocutus. Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcunque solueris super terram, erũt soluta & in cœlis. Ipsi quoque & propriè firmitas & alienæ fidei confirmatio eodem Deo auctore præstatur cum ad eum ait. Rogaui pro te *Petre* vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, confirma Fratres tuos. Oportet ergo nos qui licet indigni Petri residemus in loco praua corrigere, recta firmare, & in omni ecclesia ad interni arbitrium Iudiciis sic disponenda disponere, vt de vultu eius Iudicium prodeat, & oculi nostri videant æquitatem: Quia igitur fidelissimi Romanæ Ecclesiæ filij *Welfo* Dux *Bauariorum* & coniunx eius *Iudita*, pro animarum suarum salute Canonicam fratrum secundum regulam beati *Augustini* viuentium in loco qui *Rettenbach* dicitur, constituente eandem domum beato *Petro* deuotione debita obtulerũt. Nos tum pro reuerentia & deuotione B. Dei genitricis semperque Virginis *Mariæ*, cuius nomine loc⁹ ipse dedicatus est, tũ pro dilectione prædictorũ filiorũ nostrorũ, tum etiã pro fraternitatis vestræ religione pfatum canonicã, cui Deo

Deo disponēte præsidere cognosceris in jus perpetuum ac tutelam apostolicæ sedis specialiter suscipimus. Tibi itaque tuisque legitimis successorib. eandem regendam ac disponendam præsenti decreti nostri pagina confirmamus cum omnibus quæ ei iam ex prædictorum Ducum facultatibus seu aliorum concessa sunt oblatione fidelium. Quamob rem per præsentem nostri priuilegij paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quæcunque hodie idem Cœnobium iure possidet, siue in posterum concessione Pontificum, liberalitate Principum, oblatione fidelium iure atque Canonicè poterit adipisci firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat eandem Canonicam temerè perturbare, aut ei subditas possessiones violenter auferre, minuere & temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, vsibus profutura. Obeunte te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris elegerint. Consecrationes altarium siue basilicarum, ordinationes Clericorū, Chrisma, oleum sanctum & cætera ad Episcopale officium pertinentia ab Episcopo Frisingen. in cuius Diœcesi estis accipietis si tamen Catholicus est, & gratiam ac communionem Apostolicæ sedis habuerit, & gratis & sine prauitate impendere voluerit: Alias verò liceat vobis Catholicum, quem volueritis adire Antistitem, & ab eo consecrationum Sacramenta suscipere vel ad sedem Apostolicam recurrere qui fultus Apostolica auctoritate sine ambiguitate postulata concedat: Præterea aduocatū vobis siue protectorem constituimus *Guelfonem* egregiæ strenuitatis Ducem, eiusque post eum filios, si eiusmodi, Deo præstante fuerint, vt Ecclesiæ vestræ vtiles & paternæ institutionis existant executores. Sin autem, vestri erit arbitrij quem placuerit eligere vestræ Ecclesiæ idoneū protectorem, qui sine lucri sæcularis exactione id diuinæ seruitutis obsequium strenuè ac reuerenter exhibeat. Omnipotenti autem Domino cuius melior est misericordia super victimas gratias agimus, quia vos estis, qui SS. patrum vitam probabilem renouatis & Apostolicæ instituta disciplinæ in primordiis Ecclesiæ sanctæ exorta, sed crescente Ecclesia iam pene deleta instinctu sancti Spiritus suscitatis. Duæ ēn ab Ecclesiæ sanctæ primordiis vitæ eius filiis sunt institutæ, vna qua infirmorū debilitas retinetur, altera qua fortiorū inter beata perficitur, vna remanēs in segor paruula, altera ad montis altiora cōscendens, vna lachrimis & eleemosynis quotidiana peccata redimēs, altera quotidiana instātia merita æterna conquirens alterā tenentes inferiorem terrenis bonis vtuntur, alterā sequētes superiorē bona terrena despiciunt ac relinquunt. Hæc aūt q̄ à terrenis diuino fauore deuertitur in duas vnius pene eiusdēq; propositi diuiditur portionē Canonicorum scilicet atque Monachorum, harum secundam per diuinam misericordiam frequentia facta etiam in sæculo vniuerso elucet. Prima verò decalescente feruore fidelium iam penè omnino defluxit, hanc Martyr & Pontifex *Vrbanus* instituit, hanc *Augustinus* suis Regulis ordinauit, hanc *Ieronimus* suis Epistolis informauit, hanc *Gregorius Augustino* Anglorum Archiepiscopo instituendam præcepit. Itaque non minoris æstimandum est meriti, hanc vitam Ecclesiæ primitiuam aspirante & prosequente Domini spiritu sustentare, quam florentem Monachorum religionem eiusdē spiritus ꝑ seuerantia custodire: Vestrum ergo propositū nostri auctoritate officij confirmamus, & firmos vos in eo persistere adhortamur, & tanquam Deo per nos exhortante obsecramus. Quā ob rem omnib. in vero Cœnobio vitam Canonicam secundum huius tenorem

ordinis

ordinis profitentibus, & in ea adiuuante Domino permanentibus. Nos licet indigni Apostolorum Vicarij eorum ac nostram benedictionem, peccatorumque absolutionem potestate illis à Domino indulta concedimus. Constituẽtes ne cuiquam liceat omnino hunc vestri statum Ordinis commutare, de quo in Domino confidimus multum fructum excrescere. Statuimus etiam ne professionis vestræ quispiam, postquam Dei vice super caput sibi hominem imposuerit alicuius leuitatis instinctu vel districtioris religionis obtentu ex eodem claustro audeat sine Præpos. totiusq; congregationis permissione discedere, discedentẽ verò null⁹ Abbatũ vel Episcoporũ & null⁹ Monachorũ sine communiũ literarũ cautione suscipiat. Decimas quoq; noualiũ eiusdẽ Canonicè ad eandem pertinere decernimus, saluo vicinarum iure Ecclesiarum. Vos igitur Filij in Christo charissimi oportet regularis disciplinæ institutioni sollicitius ac deuotius insudare, vt quanto estis à sæcularibus tumultibus liberi tantò studiosius placere Deo totius mentis & corporis viribus anheletis, præcipuè studentes Romanæ Ecclesiæ decreta veneranda seruare. Cuius patrocinio ab omni iugo viuentium estis donante Domino premuniti. Ad indicium autem huius à Romana Ecclesia libertatis per annos singulos ad nostrum nostrorumque successorum vsum quotidianum *Albam* lineam & *Stolam Lateranensi* Palatio persoluetis. Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, Episcopus, Imperator, aut Princeps, aut Dux, Comes aut Vicecomes, Iudex, persona quælibet, potens aut impotens huius nostri priuilegij paginam sciens contra eam temere venire & eorum quæ concessa vel statuta sunt, quicquam irritum facere tentauerit, secundò tertiòue commonitus si non satisfactione congrua emendauerit, eum honoris & officij sui periculo subiacere decernimus, & à corpore Christi & Ecclesiæ, auctoritate Apostolicæ potestatis segregamus, conseruantibus autem pax & misericordia à Deo præsentib. & futuris sæculis conseruetur. Amen.

Datum *Anagine* Cal. Febr. Anno Dominicæ incarnationis 1090. indictione 15. Pontificatus Domini *Vrbani* secundi Papę, scriptum per manum *Lanfranci* Viceagenti Cancellarij sacri Palatij, cum signo eiusdem.

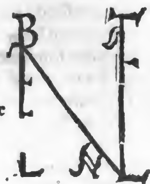
EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio *Otteni* Præposito Canonicæ B. *Mariæ* quæ in loco *Raitenbuch* sita est, eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris Canonicam vitam professis in perpetuum, Amen. Commissæ nobis Apostolicæ sedis hortatur auctoritas, vt locis & personis ipsius auxilium deuotione debita implorantibus tuitionis præsidium impendere debeamus: Quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima & iusta postulantium non est differenda petitio, præsertim eorum qui cum honestate vitæ & laudabili morũ cõpositione gaudent Omnipotenti Domino deser-

deseruire. Eapropter dilecte in Domino fili *Otto* Pręposite tuis iustis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum præfatam B. *Mariæ* Ecclesiam, cui Deo auctore præesse dinosceris prædecessoris nostri felicis memoriæ Papæ *Vrbani* vestigiis inhærentes sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. Imprimis siquidem statuentes vt ordo Canonicus, qui in eadem Ecclesia secundum Deum & Beati *Augustini* Regulam noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successorib. & illibata permaneant. Obeunte vero te nūc eiusdē loci Præposito, vel tuorū quolibet successorū, nullꝰ ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quē fratres cōmuni consensu vel fratrū pars consilij sanioris elegerint. Cōsecrationes altariū siue basilicarū, ordinationes Clericorū, Chrisma, oleū sanctū & cætera ad Episcopale officium pertinentia ab Episc: *Frisingensi* in cuius Diœcesi estis, accipietis. Si tamen Catholicus est, & gratiam atque communionē Apostolicæ sedis habuerit & ea gratis ac sine prauitate impendere voluerit, alioquin liceat vobis Catholicum quem volueritis adire Antistitem & ab eo consecrationum sacramenta suscipere, vel ad sedem Apostolicam recurrere. Qui fultus apostolica auctoritate sine ambiguitate postulata concedat: Prohibemus quoque, vt nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem absque Præpositi sui licentia fas sit, è Claustro discedere, discedentem verò absque communi litterarum cautione nullus audeat retinere. Porro decimas Noualium eiusdem Canonicæ ad eandem pertinere sanximus, saluo vicinarum iure Ecclesiarum. Aduocatum præterea siue Protectorem Illustrem vestrum *Welfonem* vobis concedimus & eius post eum filios si eiusmodi Deo præstante fuerint, vt Ecclesiæ vestræ vtiles & paternæ institutionis existant executores. Si autem erit vestri arbitrij, quem placuerit eligere vestræ Ecclesiæ idoneum Protectorem, qui sine lucri sæcularis exactione id diuinę seruitutis strenuè ac reuerenter exhibeat. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Canonicam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruētur, eorum pro quorum gubernatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura. Ad inditium autem perceptę huius à Romana Ecclesia libertatis per annos singulos ad nostrum, nostrorumque successorum vsum quotidianum Albam Lineam & Stolam nobis, nostrisque successoribus persoluetis. Si quis igitur in futurum, Archiepiscopus, Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps aut Dux, Comes, aut Vicecomes, Iudex aut quælibet persona, potēs aut impotēs nostri priuilegij paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque suæ dignitatis careat, reumque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscatc & se à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis aūt eidem loco iusta seruantibus sit pax Dñi nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructū bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum *Ferentini* per manum *Bosonis* sanctæ Romanæ Ecclesiæ scriptoris, sexto Calen: Decembris, Indictione decima quarta, Incarnationis Dominicæ Anno M.C.L. Pontificatus vero Dñi *Eugenij* Papæ tertij, Anno sexto.

Lucius

Ego *Eugenius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus SS.

Ego *Hubaldus* presb. Card. tit. ....
Ego *Albanus* Episcopus ss.
Ego *Octauianus* Diac. Card. S. *Nicolai*.
Ego *Iulius* presb. Card. tit. S. *Marcelli* ss.
Ego *Rolandus* Diac. Card. SS. *Cosme* & *Damiani* ss.
Ego *Iordanus* presb. Card. tit. S *Susannæ*.

L*Vcius* Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis Præposito & fratrib. de *Raitenbuch*, Salutem & Apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis facilem nos conuenit præbere consensum: Et vota quæ à rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu ius patronatus Parochialis Ecclesiæ de *Mülhusen*, quam cum Aduocato vestro Nobili viro Duce *Welsone* coram venerabili fratre nostro *Augusten:* Episcopo ordine Iudiciario rationabiliter euicistis iuxta tenorem sententiæ, quæ inde legitime lata est vobis, Et per nos iam dictæ Ecclesiæ vestræ auctoritate Apostolica confirmamus. & præsentis scripti patrocinio communimus, Statuentes, vt nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationē Omnipotentis Dei, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Anagine* quarto Calendas Nouembris.

H*Onorius* Episcopus Seruus Seruorum Dei dilectis filiis Præposito & Conuentui de *Raitenbuch* salutem & Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur, quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, vt per sollicitudinem officij nostri id ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum in quo Domino estis obsequio mancipati cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus: Specialiter autem Ecclesias in *Gröffolingen* & in *Vrbach*, & in *Mülhusen*, & in *Vnfrezhusen*, & S. *Laurentij* in *Schongau* ac alia bona vestra sicut ea omnia iustè & pacificè possidetis vobis & per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario cnotraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum apud *Vrbem veterem* octauo Idus Iulij Pontificatus nostri anno quarto.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Ecclesiæ de *Raitenbuch*, ordinis sancti *Augustini Frisingen*: Diœces: salutem & Apostolicam benedictionem. Deuotionis vestræ precibus benignum impertientes assensum auctoritate vobis præsentium indulgemus, vt cum generale terræ fuerit interdictum, liceat vobis ianuis clausis excommunicatis & interdictis exclusis non pulsatis campanis submissa voce diuina officia celebrare, dummodo caussam non dederitis interdicto, & quando non contigat vobis specialiter interdici. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ cōcessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autē hoc attemptare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datū *Lugduni* octauo Idus Februarij, Pontificatus nostri Anno sexto.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio *Ottoni* Præposito Ecclesiæ S. *Mariæ Raitenbuchen*: Salutem & Apostolicē benedictionem. Iustis petentium desideriis facilem nos conuenit inpartire consensum, & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu sunt prosequente complenda: Eapropter dilecte in Domino fili Otto Præposite deuotionem tuam, quam erga B. *Petrum* & nos ipsos habere dinosceris attendentes, te in spiritualem sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ filium, & præfatam *Raitenbuchen*: Ecclesiam, cui præes, cum omnibus ad eam pertinentibus sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus statuentes, vt si aliqui clerici de Regno Teutonico schismati abrenunciare voluerint, liceat tibi hac dissensione durante eos iuxta tuæ discretionis arbitrium exhibita condigna satisfactione vitæ nostra recipere, atque ad vnitatem matris Ecclesiæ, & ad nostram obedientiam reuocare. Nos verò tam te quam præfatam Ecclesiam tuam, & Clericos aliarū Ecclesiarū tuarum ab omni Episcoporū, qui in parte schismatis successerunt, obedientia & fidelitate, donec ad obedientiam nostram & reuerentiam, & ad Catholicæ Ecclesiæ redeant vnitatem duximus absoluendos, Sacerdotib. quoq; & Clericis villarū tuarum, qui in schismate duxerint permanere, decimas, seu quoslibet Ecclesiasticos reddit⁹ subtrahēdi, quousque resipiscerint, liberam tibi concedimus facultatem; Decernimus ergo vt nulli omnino Ecclesiasticæ vel sæculari personæ fas sit, personam tuam vel Ecclesiam tuam temerè perturbare, seu quibuslibet fatigare molestiis, Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum eius *Petri* & *Pauli* incurrat. Datum *Ferent*. Idus Maij.

EVgenius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij in *Raitenbuch* per Præpositum soliti gubernari ordinis S. *Augustini Frisingen*. Dioc. salutem & Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur, quod iustum est & honestum tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu oēs libertates & immunitates à prędecessorib. vestris Rom: Pōtificibus, siue p priuilegia vel alias Indulgētias vobis & Monast. vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus

gibus & Principibus ac alijs Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio rationabiliter indultas, omniaque mobilia & immobilia bona ad dictum Monasterium spectantia sicut ea iuste & pacifice possidetis vobis & per vos præfato Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communicationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Bononiæ* Anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. XXXVII. Idus Ianuarij, Pontificatus nostri anno septimo. 1437.

IOannes miseratione diuina &c. sancti *Martini* in *Montib.* presbyter Cardinalis de *Bauaria* vulgariter nuncupatus sacrosanctæ generalis *Basilien.* synodi in spiritu sancto legitimè congregatæ vniuersam Ecclesiam repræsentantis ac sedis Apostolicæ per *Germaniæ* partes de latere Legatus, Venerabili nobis in Christo *Georgio* Præposito Monasterij in *Raitenbuch* ordinis sancti *Augustini* Canonicorum Regularium *Frisingensis* Diœces. salutem in Domino. Sinceræ deuotionis affectus, quem ad vniuersalem geritis Ecclesiam non indigne meretur, vt petitionibus vestris illis præsertim quas ex deuotionis feruore prodire conspicimus, quantum cum Deo possumus fauorabiliter annuamus. Hinc est quod nos deuotis supplicationibus vestris in hac parte inclinati, vt liceat vobis habere Altare portatile, cum debita reuerentia & honore, super quo in locis ad hoc congruentibus & honestis, possitis missas & alia diuina officia, sine alieni iuris præiudicio celebrare, aut per quemcunque sacerdotem discretum in vestra, & familiarium vestrorum domesticorum, aliorumque Christi fidelium casualiter superuenientium, quibus aliâs de iure prohibitum non est, præsentia, facere celebrari, deuotioni vestræ tenore præsentium legationis qua fungimur auctoritate, quoad vixeritis concedimus facultatem. Quodque aliquem idoneum & discretum presbyterum in vestrum valeatis eligere Confessorem, qui quotiens vobis fuerit oportunum confessione vestra diligenter audita, pro commissis vobis debitam absolutionem impendat, & iniungant inde pro modo culpæ pœnitentiam salutarem, dicta auctoritate indulgemus. Datum in domo *Rubea* prope *Basileam Constantien*: Diœces. die decimo quarto Aprilis, Anno à Natiuitate Domini Millesimo quadringen- 1441.
gentesimo quadragesimo primo. Pontificatus sanctissimi Domini *Felicis* diuina prouidentia Papæ quinti anno primo.

SAcrosancta Generalis Synodus *Basilien:* in Spiritu sancto legitime congre- 1442.
gata vniuersalem Ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Magnæ & sinceræ deuotionis affectus, quem dilecti Ecclesiæ filij *Georgius* Præpositus & Conuentus Monasterij in *Raitenbuch* Ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium *Frisingens.* Diœces. ad nos & vniuersalem gerunt Ecclesiam non indigne promeretur, vt votis ipsorum illis, præsertim quæ ad ipsius Monasterij & personarum inibi sub regulari habitu virtutum altissimo assidue famulantium venustatem & decorem cedere valeant fauorabiliter annuamus. Cum itaque sicut exhibita nobis nuper pro parte eorundem Præpositi & Conuentus petitio continebat præfatum Monasterium inter alia illarum partium Monasteria vnum ex notabilio-

ribus existat, ac illius Præpositus pro tempore existens in dicta Diœces. *Frisingen:* vnicus Archidiaconus per illam ordinariam habere & exercere noscatur jurisdictionem. Quare pro parte eorundem Præpositi & Conuentus fuit nobis humiliter supplicatum, vt ipsis pro ipsius Monasterij illiusque Præpositi & Canonicorum inibi degentium pro tempore, maiori decentia & ornatu, quod Præpositus ad instar Prælatorum aliarum Collegiatarum Ecclesiarum de variis griseis, ac singuli Canonici ipsius Monasterij pro tempore existentes de Asperiolis Almutia in ipso Monasterio & alibi vbi eos in processionibus & diuinorum obseruatione interesse contingeret, deferre, eisque liberè vti valerent de vniuersalis Ecclesiæ clementia concedere dignaremur. Nos itaque dignum censentes & congruum, vt sicuti Monasterium ipsum inter alia Monasteria & religiosa illarum partium loca præinsigne & notabile existit, ita etiam insigniori attolli & præfulgere non immerito debeat prærogatiua honoris, ipsorum quoque Præpositi & Conuentus in hac parte supplicationibus inclinati ipsis quod Gregorius prædictus, ac sui successores Præpositi de variis griseis ad instar Prælatorum, necnon singuli imprætentiarum & pro tempore existentes Canonici dicti Monasterij de Asperiolis Almucia vbilibet deferre illisque vti perpetuis futuris temporibus liberè & licitè possint & valeant, vt præfertur constitutionibus & ordinationibus Apostolicis nec non statutis & consuetudinib. Monasterij & ordinis prędictorum iuramento, confirmatione Apostolica seu quauis firmitate alia vallatis cæterisque contrariis nequaquam obstantibus auctoritate vniuersalis Ecclesiæ tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum, Datum *Basileæ*
1442. sexto Nonas Octobris Anno à Natiuitate Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo.

1442. SAcrosancta Generalis Synodus *Basilien:* in Spiritu sancto legitime congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans, dilectis Ecclesiæ filiis Præposito & Conuentui Monasterij in *Raitenbuch* Ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium per Præpositum soliti gubernari *Frisingensis* Diœcesis Salutem & omnipotentis DEI Benedictionem. Cum à nobis petitur, quod iustum est & honestum tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, vt illud per ministerium nostrum ad debitum perducatur effectum: Hinc est quod nos vestris in hanc parte iustis supplicationibus grato concurrentes assensu personas vestras, & locum in quo diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum iustis modis præstante Domino poteritis adipisci sub vniuersalis Ecclesiæ & Apostolicæ sedis protectione suscipimus, specialiter autem decimas, terras, domos, vineas, hortos & alia bona vestra, nec non omnes libertates & immunitates à Romanis Pontificibus siue per priuilegia vel alias Indulgentias vobis & Monasterio vestro in *Raitenbuch* Ordinis S. *Augustini* Canonicorũ regularium *Frising.* Dioc. concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionũ a Rom: Imp. Regib. & Principibus aliisque Christi fidelib. rationabiliter vobis & memorato Monasterio indultas, sicuti iustè & pacificè possidetis vobis & per vos eidem Monasterio aucto-

auctoritate Vniuersalis Ecclesiæ tenore præsentium confirmamus,& præsentis scripti patrocinio cōmunimus,salua in prædictis moderatione Concilij generalis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ susceptionis, confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit,indignationem omnipotentis Dei & Vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum *Basileæ* sexto Nonas octobris. Anno à Natiuitate Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo.

SAcrosancta generalis Synodus *Basilien.* in scriptu sancto legitime congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans, dilecto Ecclesiæ filio *Georgio* Præposito Monasterij in *Raitenbuch* per præpositum soliti gubernari ordinis sancti *Augustini* Canonicorum Regularium *Frisingensis* Diœcesis, Salutem & Omnipotentis Dei Benedictionem. Ad Ecclesiastici decoris augmenta reperta sunt dignitatum insignia, quæ circumspecta vniuersalis Ecclesiæ prouidentia suæ liberalitatis gratia illis potissimè distribuit ad ornatum, quos eidem Ecclesiæ fideles cognoscit pariter & deuotos. Hinc est quod nos dilecti Ecclesiæ filij nobilis viri *Alberti* Comitis Palatini *Rheni* & Ducis *Bauariæ* asserentis se ad Monasterium in *Raitenbuch* per Præpositum gubernari solitum ordinis sancti *Augustini* Canonicorum Regularium *Frisingensis* Diœces.cui tu præesse dinosceris, quodque vnum ex notabilioribus in Dominiis dicti Ducis consistentibus Monasteriis existit singularem gerere deuotionis affectum deuotis supplicationibus inclinati. Vt tu *Georgi* Præposite & Successores tui, qui pro tempore fuerint, Præpositi dicti Monasterij, quod etiam vt accepimus à Christi fidelibus illarum partium deuotius & frequentius visitari solet, ac in quo regularis dicti ordinis impræsentiarum viget obseruantia: *Mitra* & *Anulo* Pontificalibus vti liberè & licite valeatis Benedicti duodecimi, quæ incipit, Abbates & aliis Apostolicis constitutionibus, nec non statutis & consuetudinibus Monasterij & ordinis prædictorum etiam iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis cæterisque contrariis nequaquam obstantibus tibi & eisdem successoribus auctoritate vniuersalis Ecclesiæ tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum *Basileæ* decimo sexto Calendas Decembris, Anno à Natiuitate Domini 1442.
Millesimo quadringentesimo quadragesimo secundo.

SACROSANCTA generalis Synodus *Basiliensis* in Spiritu sancto legitime 1446.
congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans dilectis Ecclesiæ filiis. Præposito & Conuentui Monasterij in *Raitenbuch* per Præpositum soliti gubernari Ordinis Sancti *Augustini Frisingensis* Diœcesis Salutem & Omnipotentis Dei Benedictionem. Ad Ecclesiastici decoris augmenta reperta sunt dignitatum Insignia, quæ circumspecta vniuersalis Ecclesiæ prouidentia, liberalitatis gratia illis potissimè distribuit ad ornatum, quos eidem Ecclesiæ fideles cognoscit & deuotos: Cum itaque sicut accepimus Monasterium vestrum in *Raitenbuch* ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Diœces. inter alia illarum partium Monasteria plurimum Insigne, ac illius Præpositus pro tempore existens *Archidiaconus* natus in Diœces. *Frisingensis*

existat, & dilectus Ecclesiæ filius nobilis vir *Albertus* Comes Palatinus *Rheni* & Dux *Bauariæ* singularem ad ipsum Monasterium gerat deuotionis affectum. Nos volentes tam vos quos speciali dilectione prosequimur; quam Monasterium vestrum huiusmodi amplioribus honoribus attollere, dignum censentes & congruum, vt sicuti Monasterium ipsum vt præfertur insigne existit, ita etiam insigniori illud attolli & præfulgere deceat prærogatiua honoris, vestrisque in hac parte supplicationibus inclinati, vt tu fili Præposite & Successores tui, qui pro tempore fuerint Præpositi dicti Monasterij, quibus etiam aliis. Vt *Mitra* & *Annulo* pontificalibus libere vti possetis, præmissorum intuitu, nec non contemplatione dicti Comitis Palatini & Ducis, tunc nobis super hac humiliter supplicãtis gratiosè concedendum duximus, vt etiam *Baculo* pastorali pariter possitis vti constitutionibus Apostolicis in contrarium editis nequaquam obstantibus, tibi & eisdem Successoribus; auctoritate vniuersalis Ecclesiæ, tenore præsentium de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum *Basileæ* vndecimo Calendas Martij Anno à Natiuitate Domini Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.
1446.

1453. NIcolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei, Dilecto filio Scolastico Ecclesiæ *Augusten.* Salutem & Apostolicam Benedictionem. Ad Ecclesiarum & Monasteriorum, nec non Religiosarum personarum in illis diuinis laudibus deditarum omnium Statum salubriter & prospere dirigendum; paterna solicitudine vigilantes earum profectibus libenter intendimus, illisque quantum cum Deo possumus fauorem beneuolum impartimur. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum, Præpositi & Conuentus Monasterij Beatæ *Mariæ* in *Raitenbuch* Ordinis sancti *Augustini* per Præpositum soliti gubernari *Frisingen.* Diœces. petitio continebat. Quod dudum bonæ memoriæ *Anshelmus* Episcopus *Augusten.* prouide attendens, quod in dicto Monasterio diuinæ laudis organa frequentabantur, hospitalitatis benignitas transeuntibus exhibebatur, ac misericordiæ opera fideliter exercebantur, quodque nisi ad præmissa onera supportanda ipsi Monasterio succurreretur, potuisset Monasterium ipsum in exhibitione dictorum piorum operum ad nimiam perduci paupertatem, ex præmissis causis de consensu filiorum dilectorum, Pręposti, Decani & Capituli Ecclesiæ *Augusten.* in *Iglingen* prope Castrum *Iglingen*, ac in *Staindorff* prope Castrum *Haginberg* Augusten. Dioc. Parochiales Ecclesias ad præsentationem dictorum, Præpositi & Conuentus ex donatione quondam Ducis *Bauariæ* pertinentes quam primum per cessum vel decessum Rectorum earundem vacare contingeret pręfato Monasterio ordinaria auctoritate perpetuo incorporauit, annexuit & vniuit, reseruata super fructibus vtriusque Parochialium Ecclesiarum pro perpetuis inibi vicariis congrua portione prout in literis Autenticis dicti Episcopi eius, nec non dictorum Decani & Capituli Sigillis munitis dicitur plenius contineri: Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, Præpositus & Conuentus Monasterij huiusmodi dubitent annexionem, incorporationem & vnionem prædictas ex certis causis viribus non subsistere, pro parte ipsorum Præpositi & Conuentus asserentium, quod Parochialium Ecclesiarum, Quatuordecim, Monasterij vero prædictorum centum Marcharum argenti fructus redditus, & prouentus secundum communem extimationem valorem annuũ non excedunt, nobis fuit humiliter supplicatum, vt vnioni, annexioni & incorpo-

corporationi prædictis pro illarum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adiicere, ac illas de nouo fieri mandare, aliasq; in præmissis oportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaq; de præmissis certam notitiam non habentes huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis Præposito Ecclesiæ *Augusten:* Decano & Capitulo prædictis nec non aliis qui fuerint euocandi de præmissis omnibus & singulis ac eorũ circumstantiis vniuersis auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem huiusmodi ita esse repereris, tibiq; videatur, quod vnio, annexio, & incorporatio prædictæ confirmentur, & de nouo fiant, super quo tuam conscientiam oneramus, vnionem, annexionẽ & incorporationem prædictas, & inde sequuta quæcunque eadem auctoritate nostra approbes & confirmes, suppleasq; omnes defectus si qui forsan interuenerint in eisdem: Et nihilominus si Confirmationem & approbationẽ ac suppletionẽ huiusmodi per te vigore præsentium fieri contingat, vt præfertur, pro potioris cautelę suffragio ipsas Parochiales Ecclesias reseruata prius super singularum Ecclesiarum parochialium fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi pro singulo vicario inibi per Præpositum & Conuentum ꝑdictos præsentando, & per ordinarium instituendo congrua portione, & ex qua Vicarij ipsi commode sustentari, Episcopalia vestra soluere, aliaq; eius ratione dictarum Parochialium Ecclesiarum incumbentia onera perferre possint, eidem Monasterio ꝑfata auctoritate nostra perpetuo incorpores, vnias & annectas ita quod simul vel successiuè cedentibus, vel decedentibus ipsarũ Parochialium Ecclesiarum Rectoribus seu illas alias quomodolibet dimittentibus, liceat Pręposito & Conuentui Monasterij huiusmodi pro tempore existentibus per se vel alium, seu alios corporalem Parochialium Ecclesiarum, iuriumq; & pertinentiarum prædictorum possessionem auctoritate propria liberè apprehendere, illarumque fructus, redditus & prouentus prædictos in suos & earum, necnon Monasterij huiusmodi vsus vtilitatemq; conuertere & perpetuò retinere Diocesani loci & cuiuscunq; alterius super hoc licentia minime requisita, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus Ecclesiæ *Augusten.* Monasterij & ordinis prædictorum Iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis alia firmitate roboratis contrariis quibuscunq;, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus speciales vel generales dictæ sedis vel legatorum eius literas, etiã si per eas, ad inhibitionẽ, reseruationem & decretum, vel alias quomodolibet sit processum, quas quidẽ literas ac processus habitos per easdẽ, & indè secuta quæcunq; ad prædictas parochiales Ecclesias volumus non extendi, sed nullũ per hoc eis, quo ad assequutionẽ beneficiorum aliorum pręiudicium generari, & quibuslibet aliis priuilegiis, Indulgentiis & literis Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcunq; tenorum existant, per quæ præsentib. nõ expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumq; totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis, prouiso quod propter vnionem, annexionẽ & incorporationẽ prædictas si fiant, vel confirmentur, vt ꝑfertur, dictę parochiales Ecclesię debitis nõ fraudentur obsequiis, & animarũ cura in eis nullatenꝰ negligatur, sed illarũ congrue supportentur onera consueta: Nos enim ex nunc irritũ decernimus & inane, si secus super his à quoquam quauis Auctoritate scienter vel ignoranter cõtigerit attẽptari. Datum *Romæ* apud S. *Petrum*, Anno Incarnationis Dominicę Millesimo quadringentesimo quinquagesimo Tertio, Duodecimo Calendas Decembris Pontificatus nostri Anno septimo.

Nicolaus

Confirmatio Priuilegiorũ Nicolai Papæ. NIcolaus Episcopus Seruus Seruorum Dei dilectis Filiis Præposito & Conuentui Monasterij beatæ *Mariæ* in *Raitenbuch* per Præpositum soliti gubernari ordinis sancti *Augustini Frisingen.* Dyocœsis, Salutem & Apostolicam Benedi-
1450. ctionem. Cum à nobis petitur, quod justum est & honestum tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum: Eapropter Dilecti in Domino Filij vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras & locum, in quo diuinis estis obsequiis mancipati cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri protectione suscipimus atq; nostra, omnesq; libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia, vel per alias Indulgentias, vobis & Monasterio vestro indultas, Necnon libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus aut aliis Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio concessas, sicut eas justè & pacificè possidetis, Vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ susceptionis, confirmationis, & cõmunitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud Sanctum Petrum: Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo Quadringentesimo Quinquagesimo. Non: Ianuarij, Pontificatus nostri anno quarto, &c.

P. de Legendorff.

1459. PIus Episcopus Seruum Seruorum Dei dilectis Filiis Præposito & Conuentui Monasterij in *Raitenbuch*, per Præpositum soliti gubernari ordinis sancti *Augustini Frisingen.* Dioecs. Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum à nobis petitur, quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipati cum omnibus bonis quæ impræsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci sub beati *Petri* protectione suscipimus atque nostra, omnesque libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alia indulta vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & dicto Monasterio vestro rationabiliter indultas, sicut eas juste possidetis & quiete vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo quinquagesimo octauo. Pridie Idus Ianuarij, Pontificatus nostri anno primo.

1458. BEssarion miseratione diuina Episcopus Tusculanus, Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Nicenus* vulgariter nuncupatus per *Alamaniam* & totam *Germa-*

Germaniam, aliasq; terras adiacentes Imperio subiectas Apostolicæ sedis de latere Legatus. Ad futuram rei memoriam, magnæ & sinceræ deuotionis affectus, quem dilecti nostri in Christo *Georgius* Præpositus & Conuentus Monasterij in *Raitenbuch* Ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium *Frising*. Dioc. ad vniuersalem gerunt Ecclesiam, nō indignè promeretur, vt votis ipsorum illis p̄sertim quæ ad ipsius Monasterij euidentem vtilitatem, ornatum, decorem, Dei honorem, diuini cultus augmentum, ac personarum inibi sub regulari habitu altissimo assiduè famulantium venustatem & decorem cedere valeant, fauorabiliter annuamus: Cum itaq; sicut exhibita nobis nuper pro parte eorundē Prępositi & Conuentus petitio continebat p̄fatum monasteriū inter alia illarū partium Monasteria vnum ex notabilioribus existat, ac illius Præpositus pro tempore existens in dicta Dyocesi *Frisingen.* vnicus Archidiaconus per illam quæ ordinariam habere & exercere noscatur Iurisdictionem, Quare pro parte eorundem Prępositi & Conuentus fuit nobis humiliter supplicatum vt ipsis pro ipsius Monasterij illiusq; Præpositi & Canonicorum inibi degentium pro tempore maiori libertate, immunitate, euidenti vtilitate, decentia & ornatu gratiæ & indulto. Quod ipse Præpositus & Successores sui, qui pro tempore fuerint Præpositi dicti Monasterij *Mitra* & *Annulo, Baculo* pastorali pontificatus *Almucia* de variis griseis, & Canonici pro tempore, de *Asperiolis* in Monasterio processionibus ac alibi vbi eos in diuinorum obseruatione interesse cōtigerit, deferre ad instar Prælatorum & Canonicorum, Collegiatarum Ecclesiarum sæculariū, nec nō priuilegia ipsis super decimis, terris, domibus, vineis, hortis & aliis bonis prædicti Monasterij, immunitatibus, libertatibus ac vnionibus Parochialium in *Iglingen* superiori, *Staindorff*, *Greffelfingen*, *Aurbach*, *Amergo*, *Milhausen*, *Vnfrizhausen*, Sancti *Laurentij* prope *Schongau*, *Schvvistingen*, cum Capellis Filiabus eiusdem Monasterij *Frisingensis* & *Augusten.* Diocef. Ecclesiarum: Quæ aliquæ per Canonicos dicti Monasterij ad nutum Præpositi eiusdem remouibiles in animarum cura reguntur, ac quæuis alia Iura & munimenta vt præmittitur Auctoritate ordinaria, Synodo *Basili* in suo existente vigore, ac alias quouis modo à nobis inferiore in forma gratiæ vel iustitiæ dicto Monasterio gratiose concessa, robur legationis nostræ & confirmationem impertire dignaremur. Nos itaque dignum censentes & congruum, vt sicuti Monasterium ipsum inter alia Monasteria & religiosa illarum partium loca perinsigne & notabile existit, ita etiam insigniori attolli & præfulgere nō immerito debeat prærogatiua ipsorumque Præpositi & Conuentus in hac parte supplicationibus inclinati, q̄ *Georgius* prædictus ac sui Successores Præpositi, *Infula, Annulo, Baculo* pastorali, pontificalibus Almutiis de vario griseo, necnon ipsi Canonici dicti Monasterij de Asperiolis ac libertates & immunitates domuum, decimarum, terrarum, hortorum, vinearum, vnionum, Ecclesiarum curatarum, quarumcunq; ipsis incorporatarum & etiam filiarum vti deferre & possidere, nec non vt in Ecclesiis Parochialibus *Mülhausen*, *Schvvistingen*, *Grefelfingen*, *Amergau* & sancti *Laurentij* prope oppidum *Schongau*, quam primum vacare per cessum vel decessum contigerit, vos Domine Præposite & vestri Successores huiusmodi Canonicos dicti Monasterij ad nutum Præpositi amouibilis in eisdem Ecclesiis instituere & prouidere, ac possessionem huiusmodi Ecclesiarum auctoritate propria apprehendere liberè & licitè possitis deuotionibus vestris auctoritate legationis nostræ, qua fungimur in hac parte tenore præsentium concedimus facultatem, præmissaque confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, constitutionibus & ordinationibus quibuscunque in oppositum faciendum non obstant: Decernentes ex nunc irritum & inane si secus super his à quoquam

quouis

quouis inferiori auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Datum in Monasterio *Raitenbuch Frisingen.* Dioecef. sub nostri sigilli maioris appensione, die vicesima mensis Februarij, Anno à Natiuitate Domini Millesimo
1460. Quadringentesimo Sexagesimo. Pontificatus Sanctissimi in Christo patris & Domini nostri Domini *Pij* diuina prouidentia Papæ Secundi, Anno secundo.

1460. BEssarion miseratione diuina Episcopus *Tusculanus* sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Nicenus* vulgariter nuncupatus, nec non in partibus *Alemaniæ* & *Germaniæ* locisque omnibus in eisdem partibus Sacro *Romano* Imperio subiectis Apostolicæ Sedis Legatus. Ad futuram rei memoriam magnæ & sinceræ deuotionis affectus, quem dilecti nobis in Christo *Georgius* Præpositus & Conuentus Monasterij in *Raitenbuch* ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium *Frisingen.* Dioecef. ad vniuersalem gerunt Ecclesiam, non indigne promeretur, vt votis ipsorum, illis præsertim, quæ ad ipsius Monasterij euidentem vtilitatē, ornatum ac decorem, Dei honorem, diuini cultus augmentum & personarum inibi sub regulari habitu viuentium altissimo assiduè famulantium venustatē & decorem cedere valeant fauorabiliter annuamus. Cum itaque sicut exhibita nobis nuper pro parte eorundem Præpositi & Conuentus petitio continebat, præfatum Monasterium inter alia illarum partium Monasteria vnum ex notabilioribus existat, ac illius Præpositus pro tempore existens in dicta Dioecef. *Frisingen.* vnicus Archidiaconus per illam Dioecef. ordinariam habeat & exerceat Iurisdictionem; idcirco pro parte eorundem Præpositi & Conuentus fuit nobis humiliter supplicatum, vt ipsis pro ipsius Monasterij, illiusque Præpositi & Canonicorum inibi degentium pro tempore maiori libertate, immunitate, vtilitate, decentia, ornatu, gratia & indul to concedere dignaremur, quod ipse Præpositus & Successores sui, qui pro tempore fuerint Præpositi dicti Monasterij *Mitra, Annulo, Baculo* pastorali vti possint solemnem Benedictionem populo dando, nec non calices, & ornamenta alia ad diuinum cultum pertinentia cōsecrare, & Pontificalia huiusmodi exercere *Almutiis* de variis griseis & Canonici pro tempore de *Asperiolis* in Monasterio processionibus, ac alibi vbi eos in diuinorum obseruatione interesse contigerit deferre, & vti ad instar Præpositorum & Canonicorum, Collegiatarum Ecclesiarum sæcularium, nec non priuilegia ipsis super Decimis terræ, domibus, vineis, ortis & aliis bonis prædicti Monasterij immunitatibus, libertatibus & vnionibus parochialium in *Iglingen* superiori *Staindorff, Greffelfingen, Aurbach, Amergau, Milhausen, Vnfrizhausen,* S. *Laurentij* prope *Schongau, Schrvvistingen* cum Capellis filiabus eiusdem Monasterij *Frising.* & *Augusten.* Dioecef. Ecclesiarum quæ aliquæ per Canonicos dicti Monasterij ad nutum Præpositi eiusdem remouibiles in animarum cura reguntur, ac quæuis alia jura, priuilegia & munimenta, vt præmittitur auctoritate ordinaria, aut quocunque alio nobis inferiore in forma gratiæ, indulti & justitiæ dicto Monasterio gratiose concessa Legationis nostræ robore confirmare vellemus. Nos igitur dignum censentes & congruum, vt sicuti Monasterium ipsum inter alia Monasteria & religiosa illarum partium loca insigne & notabile existit, ita etiam insigniori attolli & præfulgere non immerito debeat prærogatiua honoris & excellentia decorari, ipsorumque Præpositi & Conuentus in hac parte supplicationibus inclinati, quod Georgius Præpositus prænominatus, ac Successores sui pro tempore Præpositi *Infula, Annulo, Baculo* pastorali sollemnem Benedictionem populo dando vti, nec non calices suos & ornamenta alia ad diuinum cultum pertinentia consecrare, & huiusmodi Pontificalia in Monasterio & Ecclesiis sibi subiectis exercere *Almutiis* de vario griseo, nec non ipsi Canonici dicti

dicti Monasterij de asperiolis ac libertates & immunitates domuum, Decimarum, terrarum, ortorum, vinearum, vnionum Ecclesiarum curatarum quarumcunque ipsi Monasterio prædicto incorporatarum & etiam filialium vti deferre & possidere, nec non vt in Ecclesiis Parochialibus *Iglingen* superiori, *Schvvistingen, Greffelfingen, Staindorff* & sancti *Laurentij* prope oppidum *Schongau*, quæ p Clericos sæculares de præsenti reguntur, quam primum per cessum vel decessum eas vel ipsarum alteram vacare contigerit, Vos Domine Præposite & vestri Successores huiusmodi pro tempore canonicè intrantes fratres & Canonicos in dicto Monasterio expresse professos ad nutum Præpositi eiusdem pro tempore amouibiles in eisdem Ecclesiis instituere & prouidere, ac possessionē huiusmodi Ecclesiarum auctoritate propria apprehendere, liberè & licite licentia cuiuscunque alterius super hoc minime requisita possitis deuotionibus vestris auctoritate legationis nostræ, qua fungimur in hac parte tenore præsentium concedimus facultatem & indulgemus, præmissaque omnia & singula à nobis inferiore emanata confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, constitutionibus & ordinationibus ac statutis quibuscunque in oppositum faciendi, non obstandi, decernendi ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam nobis inferiore quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit 1460. attemptari. Datum *Norimberga Bambergen.* Dioces. Anno Millesimo quadringentesimo sexagesimo, Indictione octaua, die quinta decima Martij, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini *Pij* diuina prouidentia Papæ secundi, Anno secundo.

P*ius* Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis Filijs Præposito & Conuentui 1461. Monasterij in *Raitenbuech* per Præpositum soliti gubernari ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Dioc. Salutem & Apostolicam Benedictionem. Apostolicæ Sedis prouidentia circumspecta ad ea libenter, vt tenetur intendit, perq; suborta super Ecclesiis & Monasteriis aut ipsorum membris litigia cura sine solicitudinis sopiantur: Exhibita siquidem nobis nuper pro parte vestra petitio continebat, quod licet olim parochialis Ecclesia sancti *Laurentij* extra muros opidi *Schongavv Augusten.* Dioces. eidem Monasterio Canonicè vnita extiterit, & tam vos quam alij qui pro tempore fuerunt eiusdem Monasterij Præpositi vnionis eiusdem vigore in pacifica possessione, vel quasi eiusdem Ecclesiæ ac etiam illi per vnum ex Canonicis dicti Monasterij in missis & aliis diuinis officiis deseruiendi fuissetis à tanto tempore citra quod in contrarium memoria non existit, tamen dilecto filio *Ioanne Summerman* Clerico dictæ Augusten. Dioc. suggerente nobis dictam Ecclesiam tunc vacare & tanto tēpore vacauisse, quod eius collatio juxta *Lateranen.* statuta Concilij ad Sedem Apostolicā fuerat tunc legitime deuoluta, Nos hac suggestione huiusmodi circumuenti certo Iudici per alias nostras literas dedimus in mandatis, vt eandem Ecclesiam sicut præmittitur, vacabat, & tunc non erat in ea alicui specialiter jus quęsitum, cum omnibus Iuribus & pertinentiis suis eidem *Iohanni* auctoritate nostra conferret, & de illa etiam prouideret ortaque propterea inter vos ac dilectum filium *Petrum Stephani* Canonicum dicti Monasterij ad seruitium ipsius Ecclesiæ per vos deputatum ex vna ac *Iohannem* præfatum super dicta Ecclesia, quam vos & *Petrus* ad dictum Monasterium *Iohannes* verò præfati ad se de jure spectare asserebatis materia quæstionis, Nos causam huiusmodi non obstante, quod de sui natura ad dictam Curiam legitime deuoluta, ac apud eam de juris necessitate tractanda & finienda non esset, dilecto filio Magistro *Gaspari* de *Theramo* Cappelano nostro & causarum Palatij Apostolici Auditori ad ipsius *Iohannis* instantiam au-

diendam commisimus, & fine debito terminandam, ipseque Auditor in ea ad nonnullos actus citra tamẽ conclusionem inter partes ipsas dicitur processisse: Cum autem sicut eadem petitio subiungebat lite huiusmodi coram dicto *Gaspare*, sicut præfertur indecisa pendente, *Iohannes* præfatus attendens, vt creditur sibi in dicta Ecclesia vel ad eam nullum jus competere pro bono pacis & concordiæ liti & causæ huiusmodi ac omni juri si quod sibi in illa vel ad eam quomodolibet competebat per dilectum filium *Vlricum Enerberger* Canonicũ *Ratisbonen.* Procuratorem suum ad hoc ab eo specialiter constitutum in manibus nostris hodie sponte cesserit, nosque cessionem huiusmodi duxerimus admittendam pro parte vestra ac *Petri* prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt causam huiusmodi ad nos aduocare, eamque & litem prædictam extinguere, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur statum causæ huiusmodi præsentibus pro expresso habentes, eamque ad nos harum serie aduocantes huiusmodi supplicationibus inclinati litem ipsam penitus & omnino extinguimus per præsentes non obstantibus præmissis, cæterisque contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ aduocationis & extinctionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Petreoli Senen.* Diocesis, Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quadringentesimo
1462. sexagesimo secundo, septimo Calendas Nouembris, Pontificatus nostri quinto.

1463. PIus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis Filijs Præposito Monasterij in *Raitenbuch* per Præpositum soliti gubernari *Frisingen.* Diocesi. Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quærelam dilectorum filiorum *Georgij Parzel* Præpositi & Cõuentus Monasterij sancti *Martini* in *Dietramszel* per Præpositum soliti gubernari, ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Dioecesis accepimus continentem, quod *Ambrosius* de *Vnderstorf*, *Vlricus Schirm*, *Petrus* & *Conradus* Canonici Monasterij de *Vnderstorf*, ordinis & Diocesis prædictorum, eundem *Georgium* & quosdam eiusdem Monasterij sancti *Martini* Monachos non absq; manuum iniectione in eos, Dei timore postposito, ausu sacrilego temere violenta à dicto Monasterio sancti *Martini* eiicere præsumpserunt, ac quasdam alias graues iniurias eis irrogarunt pariter & jacturas propter quas expensas fecisse, & damna grauia se asserunt incurrisse, in animarum suarum periculum dictorum Prępositi & Conuentus Monasterij sancti *Martini* præiudicium non modicum & grauamen: Quare pro parte Præpositi & Conuentus Monasterij sancti *Martini* prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt super his sibi oportune prouidere justitiæ ministerio curaremus, Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si & postquam de iniectione manuum huiusmodi vobis constiterit legitime, dictos sacrilegos tamdiu appellatione remota excommunicatos publice nuncies, & facias ab aliis arctius euitari, donec super his satisfecerint competenter & à te super hoc absolutionis beneficium meruerint obtinere, super aliis vero vocatis qui fuerint euocandi, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit appellatione remota decernas, faciens quod decreueris per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Datum *Romæ* apud
1463. sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, quinto Calend. Iulij Pontificatus nostri Anno quinto.

IN

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Notum sit omnibus in Christo fidelibus: Quod quidam Dux nomine *Welfo* cum coniuge sua, nomine *Iudita*, quendam sui prædij locum, *Bebingoë* appellatum, cum villis, mancipiis, agris, pratis, siluis, & redditibus, ad Cellam, quæ vulgo dicitur *Raitenbuech*, tradidit. Quæ in nomine *Iesu Christi*, eiusq; sanctæ Genitricis *Mariæ*, condita & consecrata est. Hac scilicet conditione, vt deinceps Deo ibidem seruientibus Clericis in vsum cedat. Huic facto interfuit beatæ memoriæ *Patauiens.* Episcopus *Altmanus* cum suis Clericis. Sunt autem huius rei testes, *Koprecht*, *Reginhart*, *Luitolt*, *Heinrich*, *Adelbero*, *Hatto*, *Kerolt*, *Marquart*, *Heinrich*. Idem etiam, prætatus Dux felicis memoriæ triginta & vnum mansos proximos ad *Raitenbuch* donauit Reliquiis sanctæ *Mariæ*, aliorumque sanctorum, quæ ibidem continentur pro redemptione animæ suæ, omniumque debitorum suorum stabiliter illic ad Dei seruitium manendos. Testes sunt *Reginhart*, *Tagino* de *Ginahart*. Anno dominicæ incarnationis Millesimo septuagesimo quarto, Indictione duodecima, sexto Kalend. Ianuarij traditio facta est. Notum sit omnibus in Christo fidelibus, Quod *Welfo* Dux, filius Ducis *Wolfhardi*, prædium suum in loco, qui dicitur *Wiltsteig*, quod sibi ex æqua fraterna diuisione obtigerat, pro remedio animæ suæ, atque parentum suorum, eisdem reliquiis contradidit, retento sibi vsufructuario. Huius rei Testes sunt *Otto* Comes de *Diessen*, Item *Comes* de *Sigilhait*, de *Wigere*, *Berinhart* de *Kroba*, *Otto* de *Aitraha*, *Heinrich* de *Otmareshart*, *Perchtolt de Stönffen*.

In nomine Patris, & Filij & Spiritus Sancti, *Welfo* Dux. Si de prædiis & beneficiis nostris, eis qui diuinis laudibus die ac nocte militant, temporalia beneficia impendimus, per hoc & peccatorum remissionem, & æternæ vitæ remunerationem nos accepturos cõfidimus. Nouerit itaq; omnium tam futurorum quam præsentium sollers industria, quod nos Allodium nostrum in *Amergau* cum omnibus pertinentiis suis, videlicet Ecclesia, villa, hominibus, aquis, pratis, pascuis, cultis & incultis, aquis aquarumq; decursibus, piscationibus, præsente & consentiente *Friderico* Imperatore filio sororis nostræ, pariterq; consentiente *Hainrico* tunc Duce *Saxonum*, Monasterio, quod dicitur *Campidona* tradimus, ac perpetuo habendum hac pactione transfundimus, vt singulis annis anniuersarius dilecti filij nostri Ducis *Welfonis* in eodẽ monasterio agatur, & lumẽ quod sine intermissione ibi ardeat in ipso iam sæpedicto Monasterio habeatur. Vt autẽ hęc firmius credantur, & omni tempore inconuulsa obseruentur, hanc actionem nostram Sigillo nostro roborari jussimus, & vbi, & in quorũ præsentia factum sit subscribi præcepimus. Actum Augustæ coram Friderico Imperatore & multis Episcopis, scilicet *Hainrico* Episcopo *Augusten. Adalberto Frisingen.* Episcopo, *Theobaldo Patauien.* Episcopo. *Egilolfo Aisteten.* Episcopo, & aliis Principibus, in Dei nomine feliciter Amen.

Vide infr. plura, vbi de Ecclesia in Amergau.

FRidericus Secundus diuina fauente Clementia *Romanorum* Imperator, semper Augustus & Rex *Siciliæ*, per præsens scriptum notum fieri volumus vniuersis Imperij fidelibus, tam præsentibus quam futuris. Quod nos attendentes fidem puram, deuotionem sinceram, nec non & laudabilem & honestam cõuersationem, dilecti fidelis nostri Witigau Præpositi in Raitenbuech ipsum & Ecclesiam suam cum omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus, agris, pascuis, piscaturis, nemoribus, & montanis, in nostram specialem & Imperij recepimus protectionem, statuentes & auctore præsentis scripti confirmantes, vt nulla omnino persona, cuiuscunq; fuerit conditionis, alta vel humilis, ecclesiastica vel secularis, antedictũ Witigau Præpositum dilectum fidelem nostrum, vel aliquẽ successorũ suorũ, in bonis Ecclesiæ suæ p̃sumat perturbare, nec eis damnum ali- 1222.

quod irrogare. Quod qui præsumpserit in suæ temeritatis vindictã, indignatiõné nostri culminis se nouerit grauiter incursurũ. Damus prçterea vniuersis Prçpositis & officiatis nostris circa possessiones prçmemoratæ Ecclesiç in Raitenbuech cõmorantibus firmiter in mandatũ, vt quicunq; sæpefatũ Præpositũ dilectũ fidelem nostrum in bonis Ecclesiæ suæ indebite & contra justitiã offendere p̃sumpserit sibi consiliũ & efficax auxilium ad defensionem & tuitionẽ Ecclesiæ suæ impendere nullo modo cõtradicant, & eam manu tenere atq; defendere nõ obmittant. Quia totiens dictã Ecclesiam in suo jure & libertate atq; honore eius permanere volumus, sicut tẽpore Imperatoris Heinrici patris nostri inclitæ recordationis dinoscitur permansisse, saluo quoq; omni jure, quod nos & hæredes nostri ibidẽ habere debemus. Volumus etiã & districte prohibemus, vt nullum aliũ præterquã nos & charissimũ filium nostrum Hainricum Romanorũ Regem super possessiones suas, vel qui insignia Imperialia tenuerint, habeant aduocatum. Datum apud Venafrum quinto Kal: Maij, Año Domini
1222. Millesimo Ducentesimo, vicesimo secundo, An. Imp. nostri secundo, Indictione 10.

1263. IN nomine Domini Amen. Conradus secundus Dei fauente Clementia *Hierusalem* & *Siciliæ* Rex, Dux *Sueuiæ*, omnibus in perpetuum per præsens scriptũ, Notum fieri volumus tam præsentis quam futuræ ætatis Christi fidelibus vniuersis, Quod nos fidem puram, deuotionem sinceram, nec non honestam & religiosam conuersationem dilecti fidelis nostri domini *Conradi* venerabilis Præpositi de *Raitenbuech* attendentes suorum fratrum ibidẽ Deo militantiũ, ipsum quasi Cappellanum nostrum & Ecclesiam suam cum omnibus suis dominibus, maioribus & minoribus, bonis mobilib⁹ & im̃obilibus, agris, pascuis, piscaturis, viis & inuiis, siluis, nemoribus & montanis, in nostrã specialẽ recipimus gratiam & defensionẽ statuentes atq; auctoritate p̃sentiũ cõfirmantes, vt nulla omnino p̃sona, cuiuscunq; sit cõditionis, alta vel humilis, ecclesiastica siue secularis, memoratum dominum Præpositum, vel aliquem suorum successorum, in bonis Ecclesiæ suæ præsumat aliquatenus perturbare, nec eis damnum aliquod irrogare. Quod qui præsumpserit in suæ temeritatis vindictam indignationem nostram se nouerit incursurum. Et quia præfatam Ecclesiam in omni jure, libertate, atque honore eius permanere volumus, sic vt tempore Imperatoris *Hainrici* proaui nostri inclitæ recordationis, & omnium progenitorum nostrorum dinoscitur permansisse, sub obtentu gratiæ nostræ firmiter præcipientes, ne quis judex, vel persona quælibet in Curia *Raitenbuech* exerceat aliquod judicium: sed extra Curiam promoueant sua judicia. Adhæc volumus & statuimus, vt si homines sæpefati Monasterij, rixando inter se, sicut sæpius solet euenire, lçserint qualicunq; modo, & si læsura non est letalis, per Præpositum & Prælatum Monasterij prælibati eadem causa solito more finaliter dijudicetur, ministeriales etiam nostri & aliæ nostræ personæ honestæ, ad nostram spectantes dominationem, si quid de suis propriis possessionibus seu feudis à nobis habitis spe centesimæ remunerationis eidem monasterio contulerint & tradiderint, prout à progenitorib. nostris, auctoritatẽ liberam habuerint cõferendi, sic à nobis plenam potestatẽ habeãt p̃dicto Monasterio donandi libere & absolute. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostram infringere, aut ei ausu temerario cõtraire. Quod q̃ præsumpserit indignationẽ omnipotentis Dei & Beatæ Virginis *Mariæ*, in cuius honore Ecclesia sæpius memorata à nostris progenitorib. est fundata, & nostrã se nouerit acriter incursurũ. Ad maioris itaq; roboris firmitatẽ, p̃sentem schedulã inde conscriptã cum Testium subscriptione Sigilli nostri Caractere fecimus insigniri. Testes autem sunt hi. *Volkmarus* & *Marquardus* filius eius de *Kemnatn*, *Hermanus* de *Haigneberch*, *Svvicherus* de *Mindelberch*, *Conradus*

dictus

dictus *Spannagl.Conradus* de *Mazenziesn*, *Conradus* de *Schongau*, *Bartholomæus* de *Wal*, *Conradus* de *Lechsperg*, Præpositus *Hermanus* de *Schongau*, *Hainricus* frater suus aduocatus & alij quam plures. Datum apud *Raitenbuch* Anno Domini Millesimo ducentesimo sexagesimo tertio, & vndecimo Kal.Maij, sexta indicione. 1263.

RVdolffus Dei gratia *Romanorum* Rex semper Augustus, vniuersis sacris Romani Imperij fidelibus inperpetuū. Regalis Excellentia tunc sui nominis Titulos ampliat & extollit, cū loca diuino cultui deputata, & personas ibidē Domino famulantes in suis Iurib⁹ confouet, ac ipsorum justis supplicationib⁹ fauorabiliter se inclinat. Ex parte siquidē Præpositi & Conuentus in *Raitenbuech*, ordinis S. *Augustini Frisingen.* Dioces. Serenitati nostræ fuit humiliter supplicatum, vt concessiones, libertates & priuilegium ab inclitæ recordationis *Friderico* quōdam *Romanorum* Imperatore, sub tenore & forma infra posita ipsis & suo monasterio indulta & tradita, innouare seu confirmare, ac eos cum suis possessionib⁹ & juribus juxta eiusdē priuilegij tenorem in protectionem nostrā de benignitate Regia recipere dignaremur: Tenor autem priuilegij nostris conspectibus p̄sentatus talis est. *Fridericus* secund⁹ diuina fauente Clementia *Romanorum* Imperator, semper Augustus & Rex Sicilię per præsens scriptum &c. vt supra Nos igitur prædictorū Prępositi & Conuentus in *Raitenbuech* piis supplicationib⁹ inclinati concessiones, gratias, libertates & jura prædicta ipsis ac suo monasterio gratiosè & fauorabiliter & benigne indulta, tradita & concessa, de debita & consueta maiestatis regię beneuolentia innouantes & confirmantes, ratione aduocaciæ, Serenitati regiæ in ipsis & eorum possessionibus competentis eos, & ipsorū monasterium, ac eis omnia attinentia juxta priuilegij supradicti tenorem in nostram & sacri protectionē Imperij recipimus specialem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ innouationis, confirmationis, & protectionis paginā infringere, vel eidem ausu temerario contraire. Quod qui facere præsumpserit, grauissimè nostræ maiestatis offensam se nouerit incurrisse. In cuius rei Testimonium præsens scriptum exinde conscribi & Mayestatis nostræ Sigillo fecimus communiri. Datum *Vlmæ* Anno Domini Millesi. Ducentes. septuagesimo quarto, decimo septimo Kal.Maij, Indicione secunda, Regni nostri anno primo. 1574.

RVdolphus Dei gratia *Romanorum* Rex semper Augustus Officiato suo de *Byren* dilecto fideli suo gratiā suam & omne bonum. Suscepti cura Regiminis & sollicitudo, qua salutē, pacem & tranquilitatem generaliter omnium procurare intendimus, mentem nostrā pulsat, crebrius & ad ea nos facit intentos specialius, q̄ cōmoditatem Ecclesiarum respiciunt, & ad reformationem earundē. Cum igitur nobis innotuerit, quod Monasterium de *Raitenbuch* ante aliquot annos rerū floruerit vbertate, nunc autem propter malitiam hominum bona sua ipsi Monasterio diripientium ad extremam peruenerit egestatem. Nos eidem Monasterio benignitate Regia cupientes succurrere, & ad bonū statum reducere, vt personæ ibidē Domino famulantes vitæ necessariis nō fraudentur, & à suis ipsius nostræ protectionis remedio releuentur, ipsius Monasterij personarum, nec non omniū eidē Monasterio attinentium curam gerere cupimus specialē. cōfidelitati tuæ mandantes firmiter ac districtè, quatenus dicti Monasterij Præpositi & Conuentus eiusdem nostræ maiestatis nomine curam habeas diligentem, nō permittens bona eorum distrahi, vel eosdem à quoquam indebitè molestari in hac cōmissione, quæ ex affectu Serenitatis procedit regiæ taliter te tenendo, quod tua fidelitas nostræ maiestati te faciat gratiorem. Datum *Vlmæ* decimo septimo Kalend. Maij, Regni nostri Anno primo.

1299. ALbertus Dei gratia *Romanorum* Rex semper Augustus. Vniuersis sacri Imperij fidelibus præsentes literas inspecturis gratiam suam & omne bonum. Ex parte honorabilium & Religiosorum virorum Præpositi & Conuentus Monasterij in *Raitenbuech* ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Dioces. deuotorum nostrorum dilectorum, Serenitati nostræ fuit humiliter supplicatum, vt priuilegium claræ recordationis *Friderici* secundi quondam *Romanorum* Imperatoris prædecessoris nostri sibi traditum & concessum approbare, innouare, & cõfirmare de benignitate Regia dignaremur, cuius priuilegij tenor talis est. *Fridericus* secundus diuina clementia &c. vt supra. Nos igitur prædictorum Præpositi & Conuentus in *Raitenbuech* piis supplicationibus fauorabiliter inclinati, ad instar claræ memoriæ Domini *Rudolphi* Romanorum Regis Illustris genitoris nostri charissimi concessiones, gratias, libertates, & jura prædicta, ipsis ac suo monasterio, gratiosè; fauorabiliter & benignè indulta, tradita & concessa, debita & consueta Maiestatis Regiæ beneuolentia approbantes, innouantes & confirmantes ratione aduocaciæ, Serenitati Regiæ in ipsis & eorum possessionibus competentes eos, ipsorum Monasterium, ac omnia eis attinentia juxta priuilegij supradicti Tenorem, in nostram & sacri Romani Imperij protectionem recipimus specialem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ approbationis, innouationis, confirmationis & protectionis paginam infringere, vel eidem in aliquo ausu temerario contraire. Quod qui facere præsumpserit, grauissimã nostræ Maiestatis offensam se nouerit incurrisse. In cuius rei testimonium præsens scriptum exinde conscribi, & Maiestatis nostræ Sigillo fecimus communi-
1299. ri. Datum apud *Eslingen* quinto Kal. Iulij, indictione duodecima. Anno Domini Millesi. ducentesimo Nonagesimo nono. Regni verò nostri Anno primo.

NOs *Ludouicus* Dei gratia *Romanorum* Rex Semper Augustus, ad supplicationem honorabilis viri *Hainrici* Præpositi & Archidyaconi in *Raitenbuch*, *Frisingensis* Diocœsis, & vtilitatem Ecclesiæ suę prædictæ, quibus fauorem in domino gerimus gratiosum, vt Deo obsequium, & nobis remedium faciamus, priuilegiũ felicis recordationis *Conradi* secundi, *Hierusalem* & *Siciliæ* Regis, Ducis *Sueuiæ*, de cuius cognatione processimus, eiusdem concessũ sic vidimus & cognouimus innouandum, declarandum & cõfirmandum duximus ex certa scientia de gratia speciali, in tota sua continentia, quæ est talis.

In nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis Amen. *Conradus* secundus Dei fauente clementia *Hierusalem* & *Siciliæ* Rex &c. vt supra: Præmissum ergo priuilegium in tota sua forma vt præmittitur ex certa scientia confirmantes & innouantes Clausulam illam adhuc volumus & statuimus, vt si homines & taliter declaramus, quod lesuræ nomine non letalis contineri volumus quãcunq; offensam verbis, iurgiis, blasphemiis, colaphis, alapis, & qualitercunq; aliter illatam, dicto & facto, ex qua mors nõ fuerit subsecuta. Et sic ab omnibus nostris officiatis sub obtentu gratiæ nostræ perpetuæ intelligi volumus, & seruari in testimonium præmissorum, sigillum nostræ Maiestatis præsentibus appendentes. Da-
1326. tum & actum in *Monaco*, Anno Domini Millesimo trecentesimo vicesimo sexto, in vigilia beati Thomæ Apostoli, Regni vero nostri anno tertiodecimo.

WIr Ludwig von Gottes gnaden Römischer Khayser. Zu allen zeiten mehrer deß Reichs / Entbietten vnserm lieben getrewen Hainrichen von Gampersberg vnserm Vitztum in Obern Bayrn vnser huld vnnd alles guet. Wisse daß wir dem Brobst vnnd die Sampnug deß Gottshauß zu Raitenbuech vnser andächtig genom̃en haben in vnserm besundern Schirm vnd gelaid / vnd wöllen nicht daß jemand jhr Leuth vnnd jhr Guet / was Sy habent in jhr Pfarr zu Raitenbuech / in dem wald

jedweder

jedweder halb deß Wassers benöth/ weder mit Pfendung noch mit Fencknusse/ noch vmb kheiner beschwert vmb Gelt/ noch vmb khein Sache/ der Worten das GOttsdienst daselbst/ icht abgenommen werdt/ dauor bitten wir dich vnd gebieten dir es auch vesteglich/ vnnd wellen es auch ernstlich/ ob jhn jemand dieselb Gnadt gleyd vnnd freyung/ die wir jhn willigelich von vnser Khayserlichen gewalt gethon haben/ vberfaren wolt/ daß sie an denselben jhren Leuthen vnnd gueten schirmest vnnd rettest/ als verr du köndest/ vnnd mügest/ vnnd erzeigest vns daran deinen willen/ vnd gehorsam als du wöllest/ das wir dich/ vnd all die dich angehörendt darumb fürziehen vnn fürdern sullen/ wann wir es fur ain sunder Lieb von dir haben wöllen vnnd wöllen sein auch fürbas nimmer gestatten/ der Brieff ist geben datz Trient an dem Kindlein Tag/ inn den sechzehenden Jahr vnsers Reichs vnnd inn dem andern Jahr vnsers Khaysersthumbs.

WIr Ludweich von Gottes Gnaden Römischer Kheys. ze allen Zeiten mehrer deß Reichs/ veriehen offenbar an disem Brieff vnd thuen khund allen den die jn sehent/ hörent oder lesent/ das wir angesehen haben den grossen gebrechen/ den die Geistlich Leuth/ der Brobst/ der Conuent deß GOTTshauß ze Raittenbuech genommen haben von vnfride deß Landts vnnd mancherley sachen/ haben wir inn die besunder Gnad gethan durch vnser vnd vnsern Vordern Heyl vnnd Seel willen daß GOTtsdienst zu Raittenbuech icht abgenommen werdt/ daß wir nicht wöllen noch gestatten/ daß sie jemandt pfendt/ oder icht an jhr Leuth/ noch au jhr Guet/ die gesessen sindt in jhre Pfarr in dem Walde zu Raittenbuech jedwederhalb deß Wassers/ weder vmb Gelt/ weder vmb khein ander Sache/ vnnd haben dieselben Leuth vnd Guet besunderlichen in vnserm Khayserlichen schirm vnnd Gelaydt genommen/ vnnd nemen auch mit disem Brieff. Dauon gebieten wir Hainrichen von Gumppenberg/ der jetzundt vnser Vitztum ist in obern Bayrn/ oder dem wer nach jhm Vitztumb wirdt/ vestelich vnnd ernstleichen/ daß si von vnsert wegen dieselben Leuth vnd Guet schirmen/ für aller mängelich/ daß sie jemandt pfende/ nöth oder beschwer/ von khainerley Sach/ vnd in die Gnad vnd Freyunge/ die von jhme gethan haben stätt haben vnd behalten/ daß si den Gottsdienst in jhrem Closter desto bas erzeugen mügen/ vnd wer der wär/ der jhn die Genad vnd Freyunge vberfahren wolt/ oder vberfure. So wöllen wir das jhr sie dauon von vnsertwegen schirmet/ als ferr jhr khind vnnd mügt/ vnd erzeigt vns daran ewer Gehorsame vnsers Gebotts/ vnd darüber zu vrkhundte/ geben wir jhn disen Brieff/ mit vnserm Khayserlichen Insigill/ versigelten/ der geben ist zu Triendt an Sant Johannes Tage zu Weinachten/ da man zahlt von Christus Geburt/ dreyzehenhundert Jar/ darnach in dem neun vnd zwaintzigisten Jar/ vnsers Reichs/ vnd inn dem andern deß Keyserthumbs.

WIr Ludwig von Gottes gnaden Römischer Khaiser zu allen zeiten Merer deß Reichs/ entbieten vnsern lieben Getrewen Hainrichen von Gumppenberg/ d' jetzund vnser Vitztum ist/ oder dem/ wer nach jn Vitztum wirdt in obern Bayrn vnser huld vnd alles guet. Wir habea vernomen/ dz all vnser Clöster in obern Bayrn vnd jr Leut vnd jr Gut verdorben seind von vnfrid deß Lands von den Vögtē die si haben/ vñ von mägerley gebrestē vñ besunderlich von vbriger vordrūg/ die Vogt hintz jngehabt haben bißher/ dauō alle jr Gut öde ligent/ wöllē wir vñ gebietē dir Vitztū der jetzung ist/ oder dem/ wer nach dir Vitztum wird/ vestiglich bey vnsern hulden/ das du schaffest mit allen vnsern Prælaten/ daß si all jhr Gut besetzen vnd widerstifften/ vnnd all dieweil die Clöster jhres rechten Diensies enberen/ so wöllen wir das die Vögt/ die wir darüber Vogt gesetzt haben/ dieweil auch jhres Diensies entpeeren vnd gerathen/ vnnd wann die gut gestifft vnd gepawen werden/ daß sie jhr Gelt vnd Dienst geben mügen/ so wöllen

wir daß die Vögt dann die Dienst nemen/ die wir vnser Brüder vnd vnser Vatter biß her genommen haben/vnd nicht mehr/wann wir jn si anders nit versetzt haben/ vnd welcher Vogt das nit thain welt vnd es obirfahren wolt/so wöllen wir/dz du dich derselben Vogtey Guet allen vnderwindest/ vnd die behaltest biß an vns. Wir haben auch vernommen daß dieselben Clöster grossen gebresten leiden von gastung/haben wir in die besunder genadt gethan/das wir nit wellen/ daß si jemand beschwer fürbas mit kheiner Gastung/ vnd wär si jemandt beschweren fürbas wolt mit Gastung/ darüber so wöllen wir/ daß jhr si davon schirmet/von vnsert wegen/als ferr jhr kündt vnnd mügt/vnnd die jhn darumb laidt thun wöllen/strafft an Leib vnd an Gut/ darzu haben wir jhn die besunder Gnad gethan/ daß wir nicht wöllen/daß jemandt den andern nicht pfendt/ auff denselben jhren Guten noch benöth vmb Gelt noch vmb kheinerley ander sache/wann dz jemand verbieten soll mit dem rechten/ den rechten Dienst/ vnnd wem der ertheilt wirdt/ der mag den haim füren/ vnd nicht er fürbas nöthen dieselben Guet/wann vmb den jährlichen Dienst darzu wöllen wir/ was jr Leuth die ab vnsern Vogteyen vnd ob jren guten gefahren sein hinder ander vnser Diensleuth Stätt vnnd Märckt/ daß jhr schaffet/ daß die wider auff vnser Vogtey farn/vnd welche daß nicht thun wolten/ die nöth darzu mit allen Sachen/ vnnd jhr khundt vnd mügt/ wann wir vnd vnser Vordern daß also herbracht haben/ daß sie niemandt entpfahen noch einnemen soll/ die auff vnsern Vogteyen sitzent/ wir wöllen auch daß jhr schaffet mit allen vnsern Diensleuthen vnd Edlenleuthen/ wie die genandt seyn/daß sie jhr alt Vogtey nemen/als jhr Vordern gethon haben von jhr Erbgut/ wann anders dieselben Gut vnd vbrige vorderung öde ligen müssen. Wir haben auch vernomen/ daß vnser Richter jhren Landten vnguetleichen vnnd geuärleichen thun an den Gerichten/vnd was jhn ertheilt wirdt/daß sie das alles nemen/ dauon jhr Leuth verdorben sein/wöllen wir das jhr schafft/das jhn gar guetleichen an den bussen geschech/ wann solten si die Buß gar geben/so weren si verdorben/wir wöllen auch daß si denselben Clöstern all Gastung von Jägern obnembs/wann wir nit wöllen/daß jr fürbas beschwert werden/mit kheinen Jägern. Wir wöllen auch/ daß jhr bey vnsern Hulden abnembt all Fütrung auff dem Landt/vnd die verbietet bey Leib vnd bey Guet/ vnnd besonder daß sie nemen Castenfueter/als es bey vns vnd vnsern Vordern herkhommen ist/ vnd nit mehr Vitztum alle die vorgeschribne sache/die entpfelhen wür dir/oder deinen Nachkhomen dz jhr die vollfürt als vor geschriben stehet/vnd auch darzu thuet/als wir mit namen Vitztumb jezundt mit dir geschäfft haben/ vnnd als jhr welt/ das wir ew vnnd ewer freundt darumb fürbas fürdern sollen/ wann wir daran gesehen mügen/ das jhr vnsers gebotts gehorsam seidt. Darüber ze ainem offen vrkhundt vnnd sicherheit/ geben wir denselben jhren Clöstern disen Brieff versigilten mit vnsern Jnsigil/das ist geschehen datz Triendt nach Christus Geburt/dreyzehenhundert Jar/ darnach in dem neun vnnd zwaintzigisten Jar/ an dem Kindlein Tag/ ze Weinachten/ inn dem sechzehenden Jar vnsers Reichs/vnd den andern Jar vnsers Keyserthumbs.

Wir Ludweich von Gottes Gnaden Römischer Kheys. ze allen Zeiten mehrer deß Reichs/veriehen offenbar an disem Brieff vnd thuen khund allen den die jn sehent/ hörent oder lesent/das wir angesehen haben den grossen schaden vnnd gepresten/ den vnser Prælaten vnnd jhr Gottsheuser/ze Tegernsee/ ze Pewrn/ ze Ebersperg/ ze Sewn/ ze Rot/ ze Scheyrn/ ze Staingaden/ ze Schefftlarn/ ze Vogtet.... Groeut/ze Messisbrunnen/ze Raitenbuech/ ze Dirzzen/ ze Zell/ zu Aetel/ze Pollingen/ ze Vnderstorff/ ze Pernriedt/vnd ze Peyhartingen/ die in vnserm obern Vitztum Ambt ze Bayrn gelegen sint/genommen vnd erlitten habent von vnsern wegen von vnfride deß Lands/vnd vbriger vorderunge/die man sie angelart hat bißher/haben wir jn durch vnser hayle/vnd durch vnsern Vorden Seel willen die genade gethan/ vnnd thun auch an disem Brieff daß wir vnd vnser Erben vnnd Nachkhomen alle vnser Vitztum/

Richter/

Richter/ Schergen/ vnnd Ambtleuth/ wie sie genant sint fürbas khein vordrunge an si vnd jhr Leuth vnnd Gut haben sullen mit Stewer Wagen Verten noch mit kheinerley vorderunge. Auch haben wir in die gnade getan/ dz wir noch vnsern Erben noch kein vnser Ambtman fürbas hintz in jhren Leuten vnd Guetern vmb kheinerlei Sache/ es sey eigē oder Lehen/ daß si leihent oder vmb Gelt nicht richten soll an vmb die drey Sache/ die ze Todt ziehent das ist Tief/ Not/ Nunft/ vnnd Todtschlage/ das wir vns behalten/ vmb alle ander sache sol je der Prælat richten vber sein Leut vnd Guet vnd swer hintz jren Leuten vnnd Güetern icht zusprechen hat/ der sol das vordern an den Prælaten das die Leut sint der soll dann das richten als wir vnd vnser Ambtleuth her getan haben/ vnd als wir noch mit vnsern Gerichten in vnserm Lande thun vnd wöllen wer auch bezigen würd für einen schädtlichen Mann/ damit er den Todt verdint/ der soll vnd mag vnsern Landrichter vodern an deß Prælaten Amptman vnder dem er gesessen ist/ vnnd sol dann derselb Amptman vnserm Landtrichter den Mann antworten / als jn die gürtel begriffen hat/ vnnd sol das Güt dem Closter bleiben. Wir haben jhn auch die gnade gethan das man fürbas dingen soll fir dieselben Prælaten vnnd nit für vns/ noch vnser Ambtleut/ dauon gebieten wir allen vnsern Vitztumen/ Richtern/ Schergen/ vnd Ambtleuten die jetzo sint od' fürbas werdent/ vestiglich vnd ernstleiche bey vnsern hulden/ das si in die vorgenant vnser gnaden stect haben/ vnd mit nichte vbervarns/ wir mögen auch zu disen Sachen legen vnd auch dauon nemen/ Darüber zu vhrchunde geben wir in disem Brieff versigelten mit vnserm Khayserlichen Insigil/ der geben ist zu München an S. Georgen tag/ da man zalt von Christes Geburt dreyzehen hundert Jahr/ darnach in dem dreissigisten Jare/ in dem sechzehenden Jare vnsers Reichs vnd in dem dritten des Khaysertumbs. 1330.

Wir Ludweig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten merer deß Reiches/ entpieten allen vnsern Ambtleuthen/ Vitztumen/ Richtern/ oder wie sie genant sind/ vberal vnsers Landts ze Bayrn/ vnser hulde vnnd alles Guet/ wann wir den Geistlichen Mann den Probst von Raittenbuech vnsern lieben diemütigen vnd das Gottshaus in vnserm schirm genomen haben also dz wir wellen/ das jm vnd dem Gottshaus ze Raittenbuch gen Christen vnd gen Juden das Recht vnuerzogenlichen widerfare/ vnd dauon gebieten wir ernvestlich mit disem Brieff vnnd ewer jeglicher besünderlich/ das jr den Probst gen Christen vnd gen Juden des rechten beholffen seit auff Geistlichen vnud Weltlichen rechten vmb wem er hintz vonn seinen oder deß Gottshaus wegen zesprechen hat/ vnd jn von vnsern wegen darzu schirmt/ als lieb ew vnser gnad sey/ ze vrkhunde deß Brieffs der geben ist ze München do man zalt von Christes Geburte dreyzehenhundert Jar darnach in dem dreyssigisten Jar deß Freytags nach dem weisen Sontag/ in dem sechzehenden Jar vnsers Reichs vnd in dem dritten deß Keisertumbs.

Wir Ludweig von Gottes Gnaden Römischer Khaiser/ ze allen zeiten mehrer deß Reichs / entpieten vnserm Vitztum/ der jetzund ist/ oder hernach khombt /vnnd allē vnsern Ambtleuten/ Richtern/ Pflegern vnnd vnsern vnd deß Reichs getrewen/ wie die genant sind vnser Hulde vnd alles Guet / wir wöllen vnnd gebieten ew allē gemainglichen od' ewr jeglicher besunder daß jr den Geistlichē Man Vlrich Probst ze Raitenbuch vnsern lieben diemütigen / wan jm sin noth geschicht schirmet vnnd alles vnrechten gewalts vor sint vff dem Gottshaus ze Raittenbuch vnd vff allen seinen Leutē guten geuellen vnd nutzen/ vnd in der jn nutz vnd jngwer setzent wo er stosse daran habe vñ nit gestattent/ dz jn jemand daran leidig beswer od' gewalt tü mit keinē sachen bey vnsern hulden/ auch heissen wir euch/ dz jr jn für vnredlichē schulden beschirment vnd jm vor sint dz jn jemand darumñen vnredlichē anreiche od' vmbtreibe/ vñ sint auch jm besunderlich beholffen vmñ seines Gottshaus Leute/ ob jm der jcht außläge/ dz jm die widerkhomen vnd gäntzlich widerbracht werden/ ze vrkhunde deß Brieffs gebē zu München an S. Georgen Abent/ in dem 25. Jar vnsers Reichs vnd in dem 12. deß Khaysertums.

Wir

WIr Ludweig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten merer deß Reiches/ entpieten allen vnsern Ambtleuthen/ Vogten/ Vitztumen/ vnd Richtern vberal in vnserm Landt ze Bayrn vnd ze Schwaben die jetzo sint oder fürbas werdent vnser Huld vnd alles Gut/ wir wellen vnnd gebieten ew vestigleich/ was der Brobst von Raittenbuch von seiner vnnd seines Gottshauß wegen gutenhalb Lechs vnd hie dißhalben zuschaffen hab bayder auff Geistlichem vnd Weltlichen Rechten in Stätten/ Märgten vnd auff dem Landt/ daß jhr jhm darzu beholffen seit/ vnnd jn auch von vnsern wegen daruff schirmet wider aller menniglichen bey vnsern Hulden. Geben ze München an Sant Georigen Abent/ in dem sechs vnd zweintzigisten Jar vnsers Reichs/ vnd in dem dreizehenden deß Keisertums.

Anno Regni sui. 26.

WIr Rudolff von Gottes gnaden Pfaltzgraff bey Rhein vnd Hertzog in Bayrn/ entpieten allen vnsern Ambtleuthen/ Vitztumen/ Richtern/ Vogten/ vnd wie sie genant sein/ vnd gemeinlich allen vnsern Getrewen vnd Vnderthonen vnser Huld vnd alles Gut/ wir thun jn khundt/ das wir den Geistlichen Mannen dem Probst vnd der Sampnuge von Raitenbuch vnsern lieben Andächtigen vnser genad getan haben/ vnd haben den Brieff vnd Handtuest/ den ihn vnser lieber Herr vnnd Vetter/ der Hochwürdig Römische Khayser Ludwig gegeben hat jhrem Closter jhren Leuten vnd Gut/ dz er sie gefristet vnd gefreit hat drew Jar die nahenander gend hat vor allem Gelt Gastung vnd pfendung vnd vor aller samt bestattigt/ vnd gern sidt wöllen behalten vnd haben/ mit allen Worten/ Artickeln/ vnd Punden/ als die vorgenant Handtuest Khayser Ludwigs sagt/ die si darumb jnne habent/ vnd wöllen jhn vnd jhren Leuthen fürderlichen beholffen sein gen Christen vnd Juden auff Geistlichen vnd Weltlichē Rechten vnd an allen stätten wo si sin bedürffen/ dauon/ wellen vnd gebieten wir eu allen gemainiglich/ vnd jeglichen besunderlich vnd vestiglich bey vnsern Hulden/ das jr die vorgeschribin freyung/ als sie oben geriert ist/ gäntzlich stät vnd vnzerbrochen behaltent/ vnd si mit kheinerley sachen vberfärt/ das das alles stät vnnd vnzerbrochen bleib/ geben wir dessen Brieff versigelten mit vnserm Insigil/ der Brieff ist geben zu München do man zelt von Christes Geburt dreyzehen hundert Jar/ darnach in dem newnden vnd zwaintzigisten Jar/ an dem Montag nach Sant Walpurgen Tag.

Anno 1329.

WIr Ludweig von Gottes Gnaden Margraff ze Brandenburg vnd ze Lusuitz Pfaltzgraue bey Rhein/ Hertzog in Bayrn vnd in Khärenden/ deß heiligen Römischen Reichs Obrister Camerer/ Graff zu Tyrol zu Goertz vñ Vogt der Gottsheuser Agley/ Trient/ vnd Brixen/ bekennen offenlich mit dem Brieff/ das wir den Erbern Geistlichen Mann Herr Vlrichen vonn Mülhausen/ den das Conuent gemainiglich zu Raittenbuech zu jhrem Brobst ainmütiglich erwelt vnd genommen haben in vnsern besundern Schirm vnd Fride/ vnd nemen auch hiemit disem Brieff/ also das wir denselben Brobst vnd sein Gottshaus Raittenbuch bey allen seinen Rechten ehren vnd Freyheten Gaistlichen vnnd Weltlichen/ es sey vber Leuth oder gut/ als die daßselb Gottshaus von alter/ vnd bey vnserm lieben Herrn vnnd Vatter seligen/ Khayser Ludwigen von Rom herbracht vnd gehabt hat/ behalten vnd schirmen wellen gen menigclichen/ wo jn dz noth beschicht/ dauon wöllen vnd gebieten wir dem Edlen Manne Hertzog Conrad von Tegg vnsern Hauptman/ vnd andern Ambtleuten/ Vitztumen Pflegern/ Richtern/ vnd Schergen die jetzo sind oder fürbaß werden vnd andern vnsern Getrewen/ die durch vnsern willen thon vnd lassen vberal in der Herschafft vnd gepiet in Obern Bayrn/ vnd in dem Gepirg vestigleichen bey vnsern hulden/ daß sie den vorgenanten Brobst vnd sein Gottshaus/ bey denselben seinen Rechten/ ehren vnd Freiheiten behalten vnnd schirmen/ vnd jhm auch alles vnrechtens vnnd gewalts vor sein an aller statt wo jhm das noth beschicht. Vnnd darüber zu einem vhrkund geben wir jm disem Brieff

Brieff versigelt mit vnserm Insigel/ der geben ist zu Münichen nach Christus Geburt dreuzehen hundert Jahr / vnnd darnach in dem fünffzigisten Jahr/ deß negsten Freytags vor dem Sontag so man singt Misericordias Domini. A. 1350.

WIR Menhart vonn GOTTES Gnaden Margraff zu Brandenburg vnnd zu Lusitz / Pfaltzgraff bey Rhein / Hertzog in Bayrn/ vnnd Khärenden / Graff zu Tiroll / vnd zu Görtz / Vogt der Gottsheuser Agley / Triendt / vnnd Brichsen. Bekhennen offentlich mit dem Brieff / wann wir darzu genaigt seyn vnnd seyn wöllen / das wir GOttsdienst ehren / mechren vnnd würden wöllen / durch vnser selbs Hayl vnd Säld willen / vnnd all vnser Vordern Fürsten inn Bayrn / vnnd sunderlich vnsers lieben Herrn vnnd Vatters Margraff Ludwigen seeligen Seel Hayl vnnd Säldt / vnnd auch durch besonnder Gnad vnnd gueten Willen / den wir haben zu der Gestifft vnnd dem GOTTShauß zu Raittenbuech / vnnd haben den Brobst vnnd das Conuent vnnd GOTtshaus daselben zu Raittenbuch jhr Leuth vnnd jhr Guet genommen inn vnserm besondern schirm vnnd gnad/ vnnd haben jhn auch bestätt / vnnd bestätten jhn mit disem Brieff / all die Brieff / handtuest / Freyheit vnd Gnad/ die sie haben vonn vnsern Vordern seeligen Herrn vnnd Fürsten inn Bayrn / vnnd sonderlich vonn vnsern Enen Khayser Ludwigen vnnd Margraff Ludwigen vnsern Vattern den GOTT Gnad / inn allen den Punden / Worten vnnd Artickhlen / als sie von Wort zu Wort begriffen vnd geschriben sindt / vnd wöllen sie auch gnedeigklich darbey schirmen vnnd halten. Dauon wöllen vnnd gebieten wir alln vnsern Amptleuthen/ Vitztumen/ Pflegern/ Richtern / vnnd andern vnserm getrewen / die jetzo sindt oder fürbas werden vberal inn Bayrn vnnd inn dem Gepirg vestiglich bey vnsern Hulden / daß sie den obgenanten Probst vnnd seyn GOTtshaus bey denselben seinen Rechten / Ehren / vnnd Freyheiten schirmen/ vnnd in alles vnrechtes / gewalts vor sein an aller statt/ wo jhn das noth beschicht. Geben zu Landtsperg an Sant Valteins Tag nach Christus Geburt / dreyzehenhundert Jahr / vnd darnach in dem zwey vnd sechzigisten Jahr.

WIR Steffan vonn GOTTES gnaden Pfaltzgraffe bey Rhein/ vnnd Hertzog inn Bayrn / ꝛc. Bekhennen offentlich mit dem Brieff/ das wir dem würdigen GOTTShaus zu Raittenbuech / die besunder Gnad vnd fürderung gethan haben/ vnd thon jhn die auch mit Crafft ditz Brieffs / daß daselb GOTtshaus vnnd all Haußgenossen daselb deß Zolls/ den wir zu Schongaw jetzo auff die Prucken gesetzt haben / vberhebt vnnd ledig sullen seyn/ was sie dem GOTtshaus darüber auß oder einführendt/ welcherley das ist / Khorn / Saltz / Wein / Habern oder ander Sach nichts außgenomen A. 1362.

genommen/ vnd meinen vnd wellen auch das khain vnser Ambtman/ Zollner/noch niemandt anderst/wie der genant mag sein/das ehegenant Gottshaus vnd sein Knecht vnd Furleut da wider von Zolls wegen nicht laidigen noch beschweren mit kheiner weiß/wañ dasselb Gottshaus vormalen vonn der ehegenanten Prugkh wegen sollich jrzung vnnd geprechen gehabt hat/ das wir es nun fürbas gäntzlich dauon entladen haben. Auch bestätten vnd vesten wir dem obgenanten Gottshaus alle die Brieff/ die es von vnserm Anherrn Khayser Ludwigen vnd andern vnsern Vorfordern säligen Gedächtnuß/ jnne hat mit aller laut vnd sage/ Punden vnnd Artickelen/ als die von Wort ze Wort beschlossen vnd begriffen seind/vnd besonderlich mainen vnd wellen wir mit ernst/ daß dz egenant Gottshaus bey den gnaden pleib/ die jm vnser lieber Anherr Khayser Ludwig säligen gethon hat/ also das die Statt zu Schongaw desselben Gottshaus eigen Leuth nit zu Burgern einnemmen soll in kheiner weiß/ wo das vberfaren wird/ so soll man dem Gottshaus sein aigen Leuth/ wider herauß antworten mit Leib vnnd Guet/ vnnd also schaffen wir mit vnsern Ambtleuthen/Vitztumen/Pflegern/Richtern/Schergen/vnnd mit allen andern/wie die genant sein die wir jetzo haben/ oder fürbas gewinnen/das jr das genant Gottshaus bey allen egeschribnen Rechten vnd gnaden von vnsern wegen schirmet vnd halt/ vnd nicht gestattet das jemandt darwider thue in kheinen weg/ mit vrkundt deß Brieffs/den wir jn geben mit vnserm anhangenden Insigel versigelt/ zu Weilham
Anno 1386. am Pfintztag vor dem Palmtag/ An. Domini Millesimo Trecentesimo octuagesimo sexto. &c.

WIr Johannes von Gottes gnaden Pfalentzgraff bey Rhein vnd Hertzog in Bayrn/ ꝛc. Bekennen offentlich mit dem Brieff/ für vns vnd all vnser Erben vnd Nachkhomẽ/ dz wir vnserm würdigẽ Gottshaus zu Raittenbuech/ die besunder gnad vñ fůdrũg geton habẽ vñ thon auch in crafft deß Briefs/ also dz dasselb Gotteshaus/ vnd all Haußgenossen daselbst deß Zolles/ der zu Schöngaw bey vnserm Bruder Hertzog Steffan auff die Pruegk gesetz ist vberhebt vnd ledig sollen seyn/ was si dem Gotteshaus darůber auß oder ein fürend/ welcherley das ist/ Khorn/ Wein/ Saltz/ Habern/ oder ander sach nichts außgenommen/ vnd wellen auch das khein vnser Ambtman/ Zollner noch jemandt anders/ wie die genant mügen sein/ dy jetzo sint oder fürbas werden/ daß egenant Gottshaus vnd sein Knecht vnd Fürleuth/ darwider von Zollens wegen nit läyden noch beschweren in kheiner weis/ wann dasselb Gottshaus vormalen von derselben Prugk wegen sollich jrzung vnd gebrechen gehabt hat/ das mir es mit rath nun firbaß gentzlich/ vñ gar dauon/ vnnd von aller vordrung der egenanden Prugk entladen haben. Auch bestätten wir dem egenanten Gottshaus alle die Brieff/ Recht/ Freiheit/ vnd gut gewonheit/ die es von vnserm lieben Anherrn Ludwigen vnd allen vnsern Vordern säligen herbracht vnd jnnhat als die mit allen Punden/ Stucken vnnd Artickeln von wort zu wort geschriben vnd begriffen sint. Sonderlich mainen vnd wöllen wir mit ernst/ das das egenant Gottshaus bey den gnaden pleib/ die jhm vnser lieber Anherr Khayser Ludwig getan hat/ also das vnser Statt Schongaw desselben Gottshaus eigen Leuth nicht zu Burgern einnemmen soll in kheinerley weis/ vnd wo das vberfahren würd/ so soll man dem Gottshaus sein eigen Leuth wider herauß antworten mit Leib vnd Gut/ vnnd also schaffen wir ernstlich mit allen vnsern Ambtleuten/ Vitztumen/ Pflegern/ Richtern/ Vogten/ Schergen/ vnd allen andern/ wie die genandt sindt/ die wir jetzundt haben oder fürbas gewinnen/ das jr das egenant Gottshaus bey allen vorigen Gnaden/ Rechten/ vnd guten gewonheiten behaltet vnd beschirmet/ vnnd die mit nichti an jn vberfaret/ noch vberfahren last in kheiner weiß/ noch mit kheiner Sachen/ vnd deß zu vrkhundt geben wir vnserm vorgenanten Gottshaus den Brieff mit vnserm Insigil versigelten/ geben zu München an Sontag vor den Sunwentag nach Christes Geburt dreyzehen hundert Jar/ vnd in dem drew vnd neunzigisten Jahre.

Deß

DEß Closters Raittenbuech Priuilegien von Hertzog Ernsten vnd Wilhelm in Bayrn. de Ann. 2c. Minchen an S. Lucie tag. 1431. 1.

Khayser Ludwigs Freyheiten / Minchen am Freytag vor dem Sontag Lætare Anno 1332. 2.

Hertzogen Hainrich / Otto gebrüder / Hainrich jhr Vetter Hertzog in Bayrn / 2c. Regenspurg / am nechsten Sontag nach dem Pfingstag Anno 1323. 4.

Khayser Ludwigs andere Freyheiten / Minchen Montag nach Mitterfasten. Anno 1333. 3.

Augspurg / 7. Cal. Septembr. 1496.

VOn Gottes gnaden wir Ernst vnd Wilhalm Gebrüder Pfalzgraffen bey Rhein / Hertzogen in Bayrn / 2c. Bekennen offentlich in dem Brieff für vns vnser Erben vnd Nachkommen vnnd thuen kund allen den die jhn sehen oder hören oder künfftigen zeiten / sehen vnd hören werden das vnser Andächtiger der Probst vnd sein Conuent deß Gottshaus zu Raittenbuch für vns kommen sint vnd haben vns verhören lassen zwei Brieff die jn vnser Vranherr Khayser Ludwig von Rom löblicher Gedächtnuß vnd ainen den jhn vnser Vordern Hainrich Otto vnd Hainrich Hertzogen in Bayrn / 2c auch seeliger Gedächtnuß allen Prælaten in obern Bayrn / 2c. geben haben vnd vns darauf diemütigklich vnd fleissiglich gebeten in dieselben drey Brieff vnnd darzu all ander jhr Brieff / Freyheit / recht vnd gnad / vnd gut gewonheit wie die genand seind die sie võ vnsern Vordern seliger Gedächtnus oder von vns herbracht vnd erworben haben gnedigelich geruhet zübestättigen vnd kräfftigen / darum sie all jhr Nachkomen vnd Vnterthonen Gott den Allmächtigen vnd die werten Mutter Marien trewlich bitten wöllen das sie vns vnnd allen den vnsern verleihen vnd zuefügen / das vns nutz sey zu Seel vnd zu Leib / wann wir aber wol wissen das võ Gott dem Allmächtigen vnd auch von den H. Päpsten des Stuls zu Rom / die Priesterschafft vnnd Geistlich Erben leuten fur ander Leut angesehen vnnd gefreyet seyn / nicht allein in diser zergenglichen Welt / sonder dort / in dem ewigen / seyd auch der von Raittenbuch vnd sein Conuent gemainigklich nit anders begeren dann billicher vnd rechtlicher sach / damit sie von vnseren benãten Vordern auch angesehen / gefreyt vnnd begabt sindt / vnd die Gerechtigkeit ain solche tugent ist / daß si ainẽ jedẽ Menschẽ seines rechtẽ allzeit gun vnd jm das vngern entzuge / derselbẽ Tugendt / wür vns je fleissen vnd ob Gott will in khainen sachen enperen wöllen vnd seithemahlen vns Gott der Allmechtig zu Fürsten beschaffen hat / vnnd einem jeden Fürsten vnd Regirer eines Volcks vnnd Landts zugehört / dz Liecht der Gerechtigkeit zufüren / vnd lieb zuhaben / dz all die seine jezo vnd in künfftigen zeiten / ein ebenpild darab nemen / vnd Faeßtritten der Gerechtigkeit nachuolgen / darumb mit wolbedachten auch rechten wissen vnd zeitigs Raths vnser Rätt vnd getrewen / so bestättigen vnd kräfftigen wür mit disem vnsern Brieff den obgenanten Brobst seinem Conuent vnd Gottshaus zue Raittenbuch für vns / vnser Erben vnd Nachkhomen ewiglich alle Brieff / Freyheit / Recht / Gnad / vnnd gewonheit / wie die genandt sindt die sie von vnsern Vordern seeliger Gedächtnuß / oder von vns herbracht vnd erworben haben / vnd nämblichen wöllen wür / das in die nachgeschriben drey Brieff stätt vnd vest beleiben als die mit allen Puncten vnd Articklen begriffen sindt vnnd lauten von Wort zu Wort vnsers Vhranherren Khayser Ludwigs Brieff also. Wür Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser / zu allen zeiten merer deß Reichs verichen offentlich mit disem Brieff für vns vnd all vnser Erben vnd Nachkomen das wir durch Hayl vnser Seele vnd aller vnser Vorfodern vnd Nachkhomen Seel willen gemainigklich allen Gottsheusern in vnseren Landt in Bayrn / 2c. vnd jeglichen besonder bestätt haben vnd bestättigen auch mit Crafft deß gegenwertigen Brieffs all jhr Freyheit vnnd gnad die sie habent von dem heiligen Vatter dem Babst von Rom / vnd von allen vn-

sern Vorfodern Kaysern vnd Königen/die sie vnns mit fleissiger kundtschafft zu Augen pracht haben von grosser anfechtung wegen die jn von Pfenterey vnd den vnsern beschehen ist/ als wir dann zu Geistlicher Ordnung vnnd Göttlicher Lieb geneigt sollen seyn/ so nemen wir die obgenanten Gottshaus/vnd yedliches besonder in vnsern Fridt/Gnad/ vnd Schirm/vnd von allen Weltlichen Gewalt/ das sie hinfür ewiglichs für vns noch für khein vnsern Erben vnd Nachkhomen nicht Pfandt noch Gelter sollen sein/weder sie noch jr Leut/ noch jr Gut/ wo sie die haben oder gelegen seind/wer aber der wer/der sie jhr Leuth oder Gütter hinfür krenckt oder bekümert/ der ist in vnser vnd vnser Erben Nachkhomen vngnad gefallen/vnnd soll in die Khamer deß Reichs zehen pfundt feins Golt geben/ vnnd dieselben mügen vnd sollen die Ehrwürdigen vnser lieben andächtigen Abbt vnd Prælaten der obgenanten Gottsheuser mit vnserm gegenwertigen Brieff beklagen mit Geistlichen oder Weltlichen Gericht wann dem heissen wür einen kandtlichen offnen Rauber vnd soll auch hintz dem Gericht werden als vmb einen rechten Raub vnd gebieten vestiglich bey vnsern Hulden vnnd Gnaden Landt vnd Leuthen/Reutter vnd Knechten/Stätten vnnd Märcken/vnnd besunderlichs allen vnsern Ambtleuten/Vitztumen/ vnd Pflegern/Richtern/Schergen/vnd allen andern die jetzo seynd oder fürbas künfftig werdet/das sie die obgenanten Gottsheuser bey vnsern Frid vnd Schirm trewlich behalten/ das jhn das stett vnzerprochen beleyb geben wir jn zu vhrkundt disen Brieff versiglten mit vnserm Insigil/der geben ist zu München an dem Freytag vor dem Sontag Lætare da man zahlt nach Christes Geburt dreyzehenhundert Jar/ vnd darnach in dem zway vnd dreyssigisten Jare/ in dem achzehenden Jar vnsers Reichs vnd in dem fünfften deß Khaysertums/ vnnd das ander Priuilegia lauttet also.

WJR Ludwig von Gottes Gnaden Römischer Khaiser zu allen zeiten mehrer deß Reichs veriehen offentlich an diesen Brieff für vns vnd all vnser Erben vnd Nachkommen das wir durch Hail vnser vnnd aller der vnser Vordern Seel willen den Ersamen vnsern besondern lieben Andächtigen gemeinglichs allen Epten vnd Prælaten in vnserm Land zu Bayrn/rc. all jhr Brieff/gnad/recht vnd Freyheit bestät habē vnd auch bestättigen mit dem gegenwertigen Brieff/ die sie haben von Bäbsten Kaysern vnd Künigen/ vnnd von menniglichen von vnsern Khayserlichen Gewalt also das wir vnd all vnser Erben vnd Nachkhomen sie genedigelich vnd vestiglich dabey behalten retten vnd schirmen sollen vnd auch vor allen Weltlichen Gewalt wann sie vnd jhr Gottsheuser dauon groß zwangsatz/beschwernuß vnd anfechtung von pfenden vnd auch von den vnsern wegen gehabt haben wann sie all gemeinglich mit jhren Bäpstlichen Bullen vnnd Kayserlichen Brieffen die Stiffter der lieben Gottsheuser von den heiligen Vättern den Bäbsten von Rom vnnd von vnsern Vorvodern erworben haben/ damit der würdig Gottsdienst vnnd die Gütter der Gottsheuser die darzu geben sint worden oder noch geben werdent von allen Christenmenschen bestätt vnnd geuestiget sint/ vns erweist haben/daß sie vns noch von keinen vnsern Erben vnnd Nachkhomen zerecht noch vonn gwaltz wegē mechten schultig sein zuthon noch zugebē weder mit Stewer/Diensten/noch Wagenferten/dañ was sie vns mit gantzer lieb vnd gunst mit willen erzeigent vnd thuēt/ vnnd gebieten auch menichlichē bey vnser Kayserlichen gewalt vestiglich das khainen Menschen Edlen oder Vnedlen erlaublich sey der die lieben GOTtsheuser betrüb oder beschwär an jhren Leuten oder Gutē vnnd Gulten jnerhalb oder ausserhalb vnsers Lands in Bayrn/ rc. wer aber der wer der das vberfür vnnd vnser Kayserlich Gebott verschmächt vñ nit hielt dē schaidē wir von gemeinschaffe d'Christenheit vñ von allen seinē ehren vñ rechten vnd soll auch wissen das er vmb die begangē Missethat in d'ächt vnsers Herrn vñ in d'ewigē fluch sein soll/ vntz dz er dē Gotthaus gäntzlich widerkert/die Mißhandlung vnd er jm gethā hat/ darzu soll er auch gebē in die Kamer des Reichs ain First hundert

hundert Marck feins Golts/ain Fray/ ein Grof/ fünf Zigk/ ain Duischer oder ein Ritter vnd ein Vitztum/ Pfleger/ vnd Richter zehen Marck/ ein Edelmann sechs Marck Silbers/ wär das nit thät den soll man beruffen vnd beschreyen in allen Reichstätten/ vnd in allen Gerichten vmb einen offenchundtlichen offen Raub vnd soll auch hintz den Gericht werden als hintz einen khundtlichen offen Rauber/ vnd bitten all vnser Erben vnd Nachkhommen/ vnd all Herrn Ritter vnd Knecht als wir in Göttlicher Lieb vnnd Gerechtigkeit geneigt sollen sein die obgenanten andächtigen vnnd die lieben Gottsheuser gnädiglich vnd trewlich darbey zuhalten wür bestättigen jhn auch all jhre Gericht ewiglich mit Crafft ditz Brieffs das kain vnser Ambtman Richter noch Schergen/ erlaublich sey zugreiffen in jhr Gericht/ wann sie allein gemeingelich vnd jeglicher beson der vber jhr Leut vnnd Guet richten soll/ vmb all Sachen außgenommen die drey Sachen die zum Todt ziehet das ist/ Düeff/ Notnuffe vnnd Todsschlegen die wür vns zu vnsern Gerichten selb behalten/ wöllen doch/ das die hab allzeit den Gottsheusern pleiben soll/ in vrkhundt geben wür gemeinelich allen Gottsheusern disen Brieff versigleten mit vnsern Khayserlichen Insigeln der geben ist zu München am Montag nach Mitterfasten da man zahlt nach Christi Geburt dreyzehenhundert Jahr/ vnd darnach in den dritten/ vnd dreissigisten Jahren in dem neunzehenden Jahre vnsers Reichs vnd in dem sechsten deß Khayserthumbs/ darnach vnsern Vordern Heinrichs Otten vnnd Heinrichs Hertzogen in Bayrn/ rc. Brieff lautent also.

WIr Hainrich vnd Otto Gebrider vnd wir Hainrich jhr Vetter Pfaltzgrauen bey Rein/ vnd Hertzog in Bayrn/ rc. veriehen offenbar mit dem Brieff vnd thuen khundt allen den die jhn sehen oder hören lesen das wür durch etlich Durff haben abgenommen ain Closstewr ab der Pfaffhait gut vnd ab iren Leutten in vnsern Land da wür nit recht zu heten vnd haben daran vberfaren der Pfaffen Freytumb vnd warn auch darumb komen in offen ban vnd in vnsern Land ward der Gottsdienst vnnd das singen verpotten nun haben vns die Ehrwürdigen Herrn Herrn Ertzbischoff zu Saltzburg vnd sein Vnderthon Herr Niclas Bischoff zu Regenspurg Herr Alb Bischoff zu Passaw Vlrich Bischoff zu Kiemsee vnd dz Capittel zu Fresingen da zu den Zeiten nicht Bischoff wz auß dem Pann lassen vnd deß Gottsdienst vnd das singen in vnserm Land erlaubt nach vnser bed vnd nach vnser foderung die wür jhn diemütiglich haben gethon/ vnd haben wir Gott zu besserung vnnd zuergetzung verlobt vnd verheissen für vns vñ für vnser Nachkomen/ mit vnsern trewen/ vnd mit vnsern Ayden die wir darumen haben geschworen/ das weder wir noch kein Nachkhomen/ weder durch vnser Ritterschafft/ noch durch heyrat noch durch herfart/ noch durch keinerley durfft od' sach kein Closteur noch acht thail noch andern thail/ der Leut hab oder gantzē/ od' halben oder andern deß Dienstē ob dem gutē/ oder kein ander vordrung od' Stewr minder oder mehr die vnbillich ist/ vnd der wir nit recht habē/ vnd die wider der Pfaffen Freytum̃ ist weder mit pett noch mit gewalt/ mit vns selbs oder mit jemād anders handtils oder offentlich fürbas nim̃ermer zeneim̃en/ von den vorgenanten Ertzbischoff vnd Bischoffen vnd jren Nachkomen von keinen Gottshaus vñ gemeinglich vō aller Pfaffhait wie die ist genant Geistlich oder Weltlich noch von jren Gut/ noch von jren Leuten wie die sind gesessen auff der Pfaffen aygen od' auff andern Herrn aigen wo wir oder vnser Nachkomen der sach keiner vberfürn wz dauō jreñ Leutē v jrē Guten von vnsert wegē wird abgenom̃en dz sollē wir jn widerkherē dreiualtiglich nach jrer Freyung die der Kayser der Pfaffheit hat gebē vnd der Babst hat bestättigt/ wir sollen auch für vbel nit habē noch keinē schaden oder ausprach auff sie ziehē ob der Ertzbischoff vnd die Bischoffe vnd ander Pfaffen Weltlichen oder Geistlichen sich mit Geistlicher od' Weltlicher were vnd rettung gehn vns setzent oder vns darum̃ angreiffent od' icht wider vns tund wür gebē auch vrlaub vnd vnser allen Grauen frey Dinstman gunst Ritter/ Knechtē/ Stāten/ Edlen vnd Vnedlen/ Reichen vnd Armē wie die genannt seine die in vnserm Landt gesessen seind das sie jhn daran geholffen sein mit Rath mit der

Hand vñ dz si das vnend zoldē sein gen vns vnd jren Ayden vnd Trewen an jren Leub vñ an jren Gut. Wür verbundē vns auch des stät zuhalten vñ für gut habē/ vnd nit versprechē mit keiner schlacht gedings oder mit ander jrrung alle die bestattigkeit vnd vestigkeit die sie darüber habent oder mügen getriben von dem Papst mit dem Pann oder mit der gantze hintz vns selber oder hintz vnser Land vnd Leuten/ wir bitten auch vnser liebē Herrn Herrn Ludwigen den Römischen König das er die sach bestättig mit seinen offen Brieffen vnd er vnd all sein Nachkomen König vnd Khayser all die sach volfürē vnd vollenden als oben ist verschriben vnnd daran die Pfaffenheit schirmen vnnd der Pfaffenheit zulegen an all fürzug vnd an alle widerred vmb die sach allein wo wir oder vnser Nachkhomen darwider icht theten oder thain weilen so soll der König vnd sein Nachkomen das darumb nit lassen ob wür mit in keinerley schlacht Pundnuß oder Gelübt haben oder fürbas gewinnen das wür gen allen Leuten sollen anainander geholffen sein vnd nit wider ainā der thon/ ist aber vns der König oder sein Nachkhomen icht gebunden oder wür jhm ander sach/ darā soll vns das nit schaden/ die sachen als sie hie oben sind geschriben haben wür gelobt vnd geschworen zehalten ainvaltigklichs vnd drivaltigklichs an alles geuerd vnd geben darüber die handvesten versiglten mit vnsern anhangenden Insiglen der geben ist zu Regenspurg da man zalt nach Christi Geburt dreyzehenhundert Jar/ vnd darnach in dem drey vnd zwaintzigisten Jahre deß nechsten Sontags nach dem Pfingstag. Herauff so gereden vnd versprechen wir den obgenanten Brobst seinem Gottshaus vnd Nachkomen bey vnsern Fürstlichen Worten in Crafft des Brieffs/ das wür jhn solchen obgenāt Brieff/ Freyheit/ Recht/ Gnad/ vnd gut gewonheit stät halten sollen vnd wöllen die nicht vberfahren noch gestatten zu vberfahren vnd darauff all vnser Erben vnd Nachkohmmen Fürsten in Bayrn ꝛc. vleissiglich bitten auch allen vnsern Grauen/ Freyherrn/ Rittern/ Knechtē/ Vitztūbē/ Haubtleutē/ Pflegern/ Richtern/ sonst allē andern vnsern Ambtleutten/ Landtsässern/ vnnd getrewen in welcherley wesen die sint vestiglich gebieten bey vnsern hulden vnd gnaden vnd auch darzu trewlich rathen daß jr wider vnser Vordern Gnadbrieff vnd Freyheit auch wider die vnser bestättigung nit thuet noch lasset thuen/ dhain weis/ wer es aber darüber thet der soll deß ein verantwortter sein am den jüngsten Gericht gen Gott dem Allmächtigen des Barmhertzigkeit dann alle verborgen vnnd das Gericht an alle Gnad nach eines jeden Menschen verdienen geurteilt wirdet. Er soll auch in vnser schwere Vngnad veruallen sein Deß alles zu wahren vhrkund vnnd ewiger Gedächtnuß so haben wür vnsere Insigel an den Brieff heissen hangen vnnd geben zu München an S. Lucien Tag/ da man zahlt nach Christi vnsers lieben Herrn Geburt vierzehenhundert Jahr/ vnd darnach in dem ains vnd dreyssigisten Jahr.

Catalogus Præpositorum Monasterij *Raittenbuch.*

VDALRICVS primus Præpositus, cuius mentio fit in litteris *Vrbani* PP. II supra relatis, bene præfuit annis 46. constitutus Archidiaconus ab *Ottone* I. Episcopo *Frisingen.* circa hæc tempora *Schvvickertus* de *Mindelberg* dedit Monasterio *Aurbach.*

RVDOLPHVS vir bonæ vitæ plures nobiles traxit ad amorem Monasterij ita vt multi prædia sua, aliaque bona eidem traderent, præfuit ann. 18. ob. an. 1144.

OTTO confirmationem secundam ab *Eugenio* PP. III. obtinuit, vtilis Monasterio & pius amator fratrum fuit, viuere desiit an. 1179. postquam 35. annos præfuisset.

FRI-

FRIDERICVS cum fratribus onera curæ familiaris distribuit, munere suo functus per 29. annos, moritur an. 1208.

ARNO Canonicè electus præf. an. 9. diem ob. an. 1217.

LVDOVICVS & ipse Canon. electus, cũ 3. an. præfuisset vita excessit an. 1220.

WITTICHO optimus pater, *Ilchberg* & *Bebingen* Monasterio vendicauit, obiitque feliciter an. 1246. anno regiminis sui 26.

CONRADVS tenuit Præposituram an. 14. huiusq; temporib. *Conradus* Rex & *Dux Sueuiæ* suscepit Monasterium cum omnib. bonis eius in suam protectionem, an. 1260.

HENRICVS I. diligentissimus rei domesticæ administrator, nihilominus permittente Deo Monasterium igni consumtum fuit in die sancti Virgilij, quod pro virili reædificari curauit; decessit an. 1263. cùm gubernasset an. 3.

LVDOVICVS II. *Bebingen* defendit & *Ilchberg*, vt manerẽt Monasterio, fratrũ fuit amantissimus, cui vina legauit, præsedit annis vndecim, è medio sublatus an. 1274.

WINHERVS nobilis sanguine, rei familiaris negligẽs, dissipatis plurib. Monasterij bonis, cum in Præpositura sedisset ann. 11. ob. nan. 1285. multa debita relinquens.

ALBERTVS ædificia aliqua Monasterij restituit, an. Dñi 1289. debitum naturæ soluens dum curam pastoralem quatuor annis gessisset.

VDALRICVS II. cui Capitulum aduersabatur, innocens ab Episcopo repertus, rebelles abegit, & in Prælatura 18. annis permansit, migrauit ad Dñ. an. 1367. sub eo parochia *Amergaun* ad Monast. peruenit cum pluribus aliis à Monasterio *Campidonensi*.

CONRADVS II. afflictus molesto incendio, igne ex cella fratris totum Monasterium absumente an. 1321. quare *Ludouicus* Imp. ipsum ab onerib. cõmunib. liberum fecit, & aliis rebus iuuit. plenus laborum moritur an. 1325. præfuit an. 18.

HENRICVS II. aliqua necessaria ædificia Monasterij perfecit post incendiũ præf. an. 9. fato concessit an. 1334.

VDALRICVS III. *Sturmler* dictus, re & nomine pater, plurima ædificauit, & in heis Capellam S. *Catharinæ*, capellam Hospitalis cum cæmiterio: & in Monasterij negociis vrbem adiens excessit è viuis anno 1348. cum optimè rexisset annis 14.

LVDOVICVS III. post quinquennale regimen ob. an. 1353.

VDALRICVS IV. cognõ. *Daygsber*, præf. an. 6. mortuus an. 1359.

VDALRICVS huius nom. V. *Sturm* dictus gubernauit Monast. an. 15. fatis cõcessit an. Dñ. 1374.

CONRADVS *Deycher*, diem ob. an. 1377.

HENRICVS III. ex nobili *Meutingerorum* familia, in subditos seuerus, rigidus erga fratres, dissipauit bona Monasterij partim per negligentiam & pompam, partim in consangineos distribuendo vsus libertate sua: tandem post an. 28 viuere desiit an. 1405.

VDALRICVS VI. cognomine *Weichinger*, bene præf. reb. Monasterij, cuius subditos milites *Friderici Austriæ* Ducis incendiis & rapinis læserunt, ob. an. 1414. cum præf. an. 9.

IOANNES I. dictus *Greulich* prælatura functus an. septem, moritur an. 1421. vtilis Monasterio: fecit piscinam in Wiltsteig. sub hoc pistinum & molendinum, edaci flam̃a consumpta fuere, anno quoq; 1417. turris cum sex cãpanis ruina sua equos & domum prostrauit.

IOANNES II. cognom. *Segenschmid* diligens fuit paterfamilias: regimen tenens an. Refectorium & dormitorium cũ habitationib. fratrum construxit: vitaque excessit an. 1430.

GEORGIVS ex Præpositis primus baculo & infula insignis, præfuit vtilissime Monasterio annis 40. construxit chorum, turrim, prælati habitationem, cum aliis ædificiis pluribus. omnium mærore viuere desiit an. 1472.

PETRVS *Teuscher*, de nouo ædificauit Ecclesiam, erga fratres pius, & in subditos mitis per annos 8. quib. transactis obiit anno Christi 1478.

IOHANNES III. dictus *Messerschmid* Hospitale struxit & multa alia: plenusque dierum ac deuotus pater resignauit an. 1498, ac an. 1506. obiit.

HIERONYMVS *Hueber*, annuentibus fratribus ab *Alberto* Duce ex Monasterio *Ror* euocatus, regulæ diligens obseruator, præposituram tenuit an. 17. & ad meliorem vitam migrauit an. salutis 1515.

VRBANVS *Koberle* procurator Monasterij fuit ann. 13. dein Canonicè de gremio Conuentus electus: vir pius & singulari modestia preditus, cum prælaturam gessisset per annos 23. è viuis excessit an. 1538.

WILHELMVS *Vend* per annos 22. procuratorem agens in Præpositum eligitur: vir Monasterio vtilis per annos 20. diem supremum obiit ann. 1558. die 6. Nouemb.

VRBANVS II. dictus *Schvvaiger* elect. die X. Decemb. ann. 1558. ædes parochiales in *Niderhouen* & *Staindorff*, cum nouo piscinarum tecto; Bibliothecam quoque de nouo exstruxit, & librorum copia ornauit.

WOLFGANGVS *Pergkhouer*, ob vitæ innocentiam, pietatem erga Deum, morum integritatem, prædecessori suo subrogatus, cum præfuisset annis 30. optimus pater, & laudabilis instituti sui obseruantissimus moritur sexagenario maior.

GEORGIVS II. *Siesmayr* cognomine, die septima Nouemb. anno 1611. sufficitur nunquam satis laudato antecessori suo, cuius vestigiis haud insistens præpositura abiit an. 1619.

IOANNES Chrysostomus tempore & rebus Monasterij sic postulantibus accedente tàm ordinarii quam Serenissi. Principis *Boiorum* auctoritate & cõsensu, ex Monasterio Polling assumitur in Præpositum.

Vniones & alia pertinentia ad parochiales Ecclesias Monasterij, &c.

BEatissime Pater, dudum fe: re: *Paulo* Papæ secundo prædecessori vestræ sanctitatis pro parte tum Præpositi & Conuentus Monasterij B. *Mariæ* in *Raittenbuch* per Præpositum soliti gubernari, ordinis Sancti *Augustini Frisingen:* Diœcesis exposito, quod ante Centum & quinquaginta annos tunc elapsos, *Gressingen, Aurpach, Svvistingen,* & *Mulhausen, Augusten.* & prædictæ Diœcesis parochiales Ecclesiæ, dicto Monasterio auctoritate Apostolica vnitæ & incorporatæ extiterant, & inter alia Præposito & Conuentui Monasterij huiusmodi concesũ fuerat, quod pro eorum & ipsius Monasterij ac pauperum Christi ad illud quod in via publica sitũ erat cõfluentiũ sustentatione & diuinorũ cõtinuatione dictæ Eccles. quotiẽs illas vacare contigeret p Canonicos duntaxat eiusdẽ Monasterij per ipsum Præpositum deputandos, & ad illius nutum ad claustrũ reuocandos regi deberent, quodq; licet ipsi Præpositus & Conuentus ab eo tempore citra fuissent, prout erant in pacifica possessione Ecclesiarũ vnitarum earundem vigore vnionis & incorporationis huiusmodi, q̃ suum plenarium effectũ sortitæ

fuerant

fuerant, quia tamen propter Canonicorũ ipsius Monasterij ad curã animarum parochianorũ huiusmodi exercendã habilium carentiam ipsius Monasterij Prępositus qui pro tempore fuerat dictas vnitas Ecclesias presbyteris sęcularibus, vel vicariis aliquando ad nutum remouendis, quandoq; vero pro perpetuis Vicariis cõmiserat, siue in eis vicarios deputauerat pfati Præpositus & Conuentus dubitabant per non vsum continuũ literarum Apostolicarũ eis superdicto indulto cõcessarum indultum ipsum interruptum siue illi derogatũ fuisse, pfatus *Paulus* pdecessor Abbati Monasterij in *Staingaden Pramonstratensis* ordinis *August.* Dioc œs. eius proprio nomine nõ expresso per suas literas dedit in mandatũ, vt si & postquã sibi de pmissis legitime constaret Auctoritate Apostol. decerneret propter gubernationẽ dictarũ Ecclesiarum per presbyteros sæculares causa necessitatis vt præmittitur factam literis & indulto huiusmodi nequaquam fuisse & esse piudicatum, & si decretum huiusmodi per eum fieri contingeret Præposito & Conuentui pdictis: q. sicut eatenus Ecclesias pdictas etiã per presbyteros seculares vel alios religiosos perpetuos vel tẽporales regi & gubernari fecerant, ita & in futurum tẽpore necessitatis absq; alicuius præiudicio regi & gubernari facere libere & licite possent, eadem Auctoritate concederent. Et deinde *Caspar* Abbas dicti Monasterij in *Staingaden* ad dictarum literarum executionem rite procedens, q̃ sibi de pmissis eidem *Paulo* pdecessori expositis legitimè constitit, dicta Auctoritate decreuit propter gubernationem dictarum Ecclesiarum per presbyteros seculares causa necessitatis vt pmittitur factã literis & indulto huiusmodi nequaquã fuisse & esse piudicatum, ac Præposito & Cõuentui præfatis quod sicut eatenus Ecclesias prædictas etiam per presbyteros sęculares vel alios Religiosos perpetuos vel temporales regi & gubernari fecerant, ita & in futurũ tempore necessitatis absq; alicuius præiudicio regi & gubernari facere libere & licite possent eadem Auctoritate concessit, prout in literis prædictis plenius cõtinetur ac processibus illarum vigore habitis : dicitur contineri, Vt igitur Pater sancte decretum & concesio prædicta maioris roboris firmitatẽ obtineant, supplicant humiliter S.V. Præpositus & Conuentus præfati quibus & concessionem prædictam, ac prout illa concernunt omnia & singula in eisdẽ processibus contenta dicta Auctoritate approbare & confirmare ac ipsius firmitatis robur obtinere, decernere, omnesq; & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in eisdem supplere dignemini, de gratia speciali non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis ac statutis, &c. cæterisq; contrariis quibuscunque cum clausulis oportunis.

Concessum vt petitum in præsentia Domini Papæ à Card. S. *Anastasia.*

Et cum decreto & suppletione predictis & in forma gratiosa ad perpetuam rei memoriam attento quod Apostolica Auctoritate est processum & cum absolutione ad effectum, &c. Et quod maior & verior petitio præmissorum & aliorum maiorum fieri posit in confectione literarum, & cum deputatione executorũ qui præmissa faciant obseruari. Contradictores, &c. — Concess. à Can S. *Anastasia.*

Datum *Roma* apud sanctum *Petrum* pridie Calendas Septembris Anno primo:

B. B. Maff. pro Reuerendissimo d'verum M. Cal. Libro primo fol. CC.XXVII.

1467. PAulus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Abbati Monasterij in *Staingaden Augusten.* diocesis Salutem & Apostolicam benedictionem. Romanum decet Pontificem votis illis gratum prestare assensum, per quæ sublatis dubietatibus atque dispendiis religiosarum personarum cõmoditati, & animarum Christi fidelium saluti valeat salubriter prouideri. Sanè pro parte dilectorum filiorum *Georgij* Præpositi & Conuentus Monasterij beatæ *Mariæ* in *Raitenbuech* per Præpositum soliti gubernari, ordinis sancti *Augustini Frisingen.* Diocesis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod ante centum & quinquaginta annos proxime elapsos *Gresselfingen, Aurbach, Schvvistingen* & *Mülhausen Augusten.* & prædictæ Diocesis Parochiales Ecclesiæ dicto Monasterio auctoritate Apostolica vnitę & incorporatę extiterunt ac inter alia Præposito & Conuentui Monasterij huiusmodi concessum fuit, quod pro eorum, & ipsius Monasterij ac pauperum Christi ad illud quod in via publica situm est confluentium sustentatione, & diuinorum continuatione dictæ Ecclesiæ, quotiens illas vacare contingeret, per Canonicos duntaxat eiusdem Monasterij per ipsum Præpositum deputandos & ad illius nutum ad Claustrum reuocandos regi deberent prout in literis Apostolicis desuper confectis dicitur plenius contineri: Et licet ipsi Præpositus & Conuentus ab eo tempore citra fuerint prout sunt in pacifica possessione Ecclesiarum vnitarum earundem vigore vnionis & incorporationis huiusmodi quæ suum plenarium effectum sortitę fuerunt, quia tamen propter Canonicorum ipsius Monasterij ad curam animarum parochianarum Ecclesiarum huiusmodi exercẽdum munus habilium carentiam ipsius Monasterij Præpositus, qui pro tempore fuit dictas vnitas Ecclesias presbyteris sæcularibus, vt Vicariis aliquando ad nutum remouendis, quandoque verò pro perpetuis Vicariis commisit, siue in eis Vicarios deputauit præfati Præpositus & Conuentus dubitant per non vsum continuum ipsarum literarum Apostolicarum indultum huiusmodi interruptum, siue ipsi priuilegio derogatum fore. Quare pro parte Præpositi & Conuentus prædictorum asserentium, quod fructus, redditus & prouentus omnium Ecclesiarum prædictarum, sexaginta florenorum auri de Camera secundum communem extimationem, valorem annuum non excedunt, & quod presbyterorum sæcularium deputationem necessitatis causa factam fuisse existimatur nobis fuit humiliter supplicatum, vt propter interruptionem prædictam literis & indulto huiusmodi nullatenus præiudicatum fuisse declarari, mandare ac eis quod etiam in futurum Ecclesias ipsas per sæculares presbyteros perpetuos vel temporales, prout hactenus fecerunt, regi & gubernari facere possint concedere aliasque super his oportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque de præmissis certam notitiam nõ habentes huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si & postquam tibi de præmissis legitime constiterit auctoritate nostra decernas propter gubernationem dictarum Ecclesiarum per presbyteros sæculares causa necessitatis, vt præmittitur factam literis & indulto huiusmodi nequaquam fuisse, vel esse præiudicatum, & nihilominus, si declarationem huiusmodi per te vigore præsentium fieri contingat vt præfertur Præposito & Conuentui prædictis, quod sicut hactenus Ecclesias prædictas etiam per presbyteros seculares vel alios religiosos perpetuos vel tẽporales regi & gubernari fecerunt, ita & in futurum tempore necessitatis, absque tamen alicuius prę iudicio regi & gubernari facere liberè & licitè possint eadem auctoritate nostra concedas. Non obstantibus pręmissis ac constitutionibus &
1477. ordinationibus Apostolicis cęterisque contrariis quibuscunque. Datum *Romæ* apud Sanctum Marcum Anno Incarnationis Dominicę Millesimo Quadringente-

gentesimo Sexagesimo Septimo, Calendas Iulij Pontificatus nostri Anno Tertio.

Paulus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilecto filio Abbati Monasterij in *Staingaden Augusten.* Diocesi. Salutem & Apostolicam Benedictionem. Pia consideratione Romanum decet Pontificem votis illis gratum præstare assensum, per quæ religiosarum personarum cōmoditatibus valeat salubriter prouideri. Dudum siquidem felicis recordationis *Nicolao* Papę quinto prædecessori nostro pro parte dilectorum filiorum Prępositi & Conuentus Monasterij Beatę *Mariæ* in *Raitenbuch* ordinis sancti *Augustini* per Præpositum soliti gubernari *Frisingen.* Diocesi. exposito, quod olim bonæ memoriæ *Anshelmus* Episcopus *Augusten.* prouide attendens quod in dicto Monasterio diuinæ laudis organa frequētabantur hospitalitatis benignitas transeuntibus exhibebatur ac misericordiæ opera fideliter exercebantur, quodq; nisi ad præmissa onera supportanda eidē Monasterio succurreretur potuisset Monasterium ipsum in exhibitione dictorū piorum operum ad nimiam deduci paupertatem ex præmissis causis de cōsensu dilectorum filiorum Præpositi Decani & Capituli Ecclesiæ *Augusten.* in *Iglingen* prope Castrum *Iglingen*, ac in *Staindorff* prope Castrum *Haginberg, Augusten.* Diocesis parochiales Ecclesias ad præsentationem dictorum Præpositi & Conuentus ex donatione quondam Ducum *Bauariæ* pertinentes, quā primum illas per cessum vel decessum Rectorum earundem vacare contingeret pfato Monasterio ordinaria auctoritate perpetuò incorporauerat, añexerat & vniuerat, reseruata super fructibus vtriusque parochialium Ecclesiarum earundem pro perpetuis inibi vicariis congrua portione, prout in literis authenticis dicti Episcopi nec non dictorum Decani & Capituli Sigillis munitis dicebatur plenius contineri, ac in eadem expositione subiuncto, q. ipsi præpositus & conuentus Monasterij huiusmodi dubitabant annexionē, incorporationem & vnionē pdictas ex certis causis juribus nō subsistere, Præfatus *Nicolaus* pdecessor Præpositi Monasterij & Conuentus pdictorum in ea parte supplicationibus inclinatus dilecto filio Scholastico dictæ Ecclesiæ *Augusten.* eius proprio nomine nō expresso per suas literas dedit in mandatis, vt vocatis Præposito Ecclesię *Augusten.* ac Decano & Capitulo prædictis nec non aliis qui forent euocandi, de præmissis omnibus & singulis ac eorum circumstantiis vniuersis auctoritate Apostolica se diligenter informaret, & si per informationem huiusmodi ita esse reperiret sibiq; videretur, q. vnio, annexio & incorporatio pdictæ confirmarentur & de nouo fierent. super quo suam cōscientiā onerabat, vnionē, annexionē, & incorporationē pdictas & inde secuta quęcunq; eadē auctoritate approbaret & confirmaret, suppleretq; omnes defect⁹ si q forsan interuenissent in eisdē, Et nihilominus si confirmationē & approbationem ac suppletionē huiusmodi per eum vigore dictarum literarum fieri cōtingeret, vt præfertur pro potioris cautelæ suffragio ipsas parochiales Ecclesias reseruata prius super singularum earundem fructibus, redditibus & prouentibus pro singulo vicario inibi per Præpositum Monasterij & Conuentum prædictos presentando, & per ordinarium instituendo cōgrua portione ex qua Vicarij ipsi commodè sustentari, Episcopalia jura soluere aliaq; eis ratione dictarū parochialium Ecclesiarū incumbentia onera perferre possent eidem Monasterio prefata auctoritate perpetuo incorporaret, vniret & annecteret, ita q. simul vel successiue cedentibus vel decedentibus ipsarū parochialiū Ecclesiarū Rectoribus seu illas alias quomodolibet dimittentib. liceret Præposito Monasterij & Conuentui huiusmodi pro tēpore existentib. p se vel aliū seu alios corporalem parochialium Ecclesiarum, iuriumq; & pertinentiarū pdictorū possessionē auctoritate propria libere apprehendere, illarumq; fruct⁹,

redditus

redditus & prouentus prædictos in suos ac parochialium Ecclesiarum necnon Monasterij huiusmodi vsus vtilitatemq; conuertere & perpetuo retinere Diocœsani loci & cuiuscunque alterius super hoc licentia minimè requisita, prout in eisdem literis plenius continetur. Et deinde sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum Præpositi & Conuentus petitio continebat dilectus filius *Leonardus Gassel* Scolasticus dictæ Ecclesiæ *August.* ad ipsarum literarum executionem procedens illarum forma seruata, vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi cõfirmauit & approbauit & ex habundanti dictas parochiales Ecclesias seruata super illarum fructibus, redditibus, & prouentibus portione huiusmodi pro singulo vicario earundem parochialium Ecclesiarum Monasterio prædicto de nouo incorporauit, annexuit, & vniuit, postmodum verò prædictis parochialibus Ecclesiis tunc certis modis successiuè vacantibus præfati Præpositus Monasterij & Conuentus huiusmodi illarum possessionem fuerunt assequuti, & eas ex tunc tenuerunt & possiderunt, prout tenent & possident pacificè de præsenti. Cum autem sicut eadẽ petitio subiungebat propter guærras, quas in partibus illis, proch dolor, sæpenumero vigere contingit, bona ipsius Monasterij quam plurimum diminuuntur & solita hospitalitas in eodem Monasterio nihilominus continuetur & propterea dubitent, Præpositus Monasterij & Conuentus prędicti tempore procedente hospitalitatem ipsam continuare non posse, verum si Præpositus eiusdem Monasterij pro tempore existens Ecclesias ipsas per Canonicos dicti Monasterij vel tempore necessitatis per alios Religiosos seu presbyteros seculares regeret, & animarum curam exerceret tunc omnes fructus, redditus & prouentus huiusmodi saluo jure ordinarij ipsi Monasterio, & ad peregrinorum vtilitatem & necessitatem peruenirent in Præpositi Monasterij & Conuentus ac peregrinorum huiusmodi maximum releuamen. Quare pro parte Præpositi Monasterij & Conuentus prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt prædicto & pro tempore existenti Præposito eiusdem Monasterij quod prædictas parrochiales Ecclesias per ipsius Monasterij Canonicos, & in casu necessitatis per alios religiosos seu sæculares presbyteros ad nutum reuocabiles regere & animarum curam exercere possit concedi, aliasque in præmissis oportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaque de præmissis certam notitiam non habentes huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus si & postquam vocatis Præposito Ecclesiæ *Augusten.* ac Decano & Capitulo præfatis & aliis, qui fuerint euocandi tibi de præmissis nobis expositis & subiunctis legitimè constiterit prædicto & pro tempore existenti Præposito Monasterij huiusmodi, quod easdem parrochiales Ecclesias quamprimum illarum Vicarias huiusmodi per cessus vel decessus Vicariorum illas ad præsens obtinentium vacare contigerit, per Canonicos dicti Monasterij & in casu necessitatis per alios religiosos seu sæculares presbyteros ad nutum reuocabiles regere, & animarum curam saluo jure ordinarij exercere liberè & licitè valeant auctoritate nostra concedas, Non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, nec non statutis & consuetudinibus Monasterij & ordinis prædictorum Iuramento, confirmatione Apostolica, & quauis alia firmitate, roboratis cæterisque contrariis quibuscunq;. Datum *Romæ* apud sanctũ Marcum Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo. Octauo Calendas Septembris. Pontificatus nostri Anno Tertio.

Sixtus

SIxtus Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij Beatæ *Mariæ* in *Raitenbuch* Ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Diocœsis per Præpositum soliti gubernari, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter Dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu in *Schvvistingen*, in *Mülhausen*, in *Iglingen*, in *Aurpach*, in *Agelhofen*, sancti *Laurentij* prope *Schongau*, in *Staindorff*, in *Vnfridshausen*, in *Amergau* ac in *Greffelfingen Augustensis* & *Frisingensis* Diocœsis parochiales Ecclesias, quas cum annexis ac omnibus juribus & pertinentiis suis Monasterio vestro canonicè vnitas & incorporatas fore asseritis, sicut eas justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio Auctoritate Apostolica cõfirmam', & pręsentis Scripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare p̃sumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, Idibus Martij, 1477.
Pontificatus nostri Anno septimo.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito & Con- 1404.
uentui Monasterij Beatæ *Mariæ* in *Raitenbuch* ordinis sancti *Augustini Frisingen.* Diocœs. per Præpositum soliti gubernari, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, in *Schvvistingen*, in *Mülhausen*, in *Iglingen*, in *Aurpach*, in *Agelhofen*, sancti *Laurentij* prope *Schongau*, in *Staindorff*, in *Vnfridshausen*, in *Amergau*, ac in *Greffelfingen*, *Augusten. Maguntin.* prouinciæ, & *Frisingen.* Diocœsis parochiales Ecclesias quas cum annexis, ac omnibus Iuribus & pertinentiis suis Monasterio vestro canonice vnitas & incorporatas esse asseritis, sicut eas justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio Auctoritate Apostolica, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo quarto, Tertio Non. Nouembris, Pontificatus nostri Anno 1404.
primo.

ALexander Episcopus Seruus Seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam. 1499.
Circa statum Ecclesiarum & Monasteriorum omnium feliciter & prosperè dirigendum nostræ considerationis indaginem solerter intendimus, & quæ pro personarum in illis altissimo famulantium commoditatibus prouidè facta fuisse, comperimus: vt firma perpetuo & illibata persistant, libenter cum à nobis petitur Apostolico munimine roboramus. Sane pro parte dilectorum filiorum Præpositi & Conuentus Monasterij per Præpositum soliti gubernari Beatæ *Mariæ* in *Raitenbuch*, ordinis sancti *Augustini Frisingensis* Diocœsis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum felicis

recor-

recordationis *Paulo* Papa secundo prædecessori nostro exposito, quod iam Centum & quinquaginta anni tunc elapsi erant, quod in *Gröffolfingen, Aurpach, Schvvifting.* & *Mülhausen August.* & pdictæ Diocœsis parrochiales Ecclesiæ dicto Monasterio Auctoritate apostolica, vnitæ, annexæ, & incorporatę extiterant, & inter alia Præposito & Conuentui Monasterij huiusmodi concessæ fuerant, tam pro ipsius Monasterij quam pauperum Iesu Christi ibidem confluentium sustẽtatione & diuinorum continuatione dictæque parochiales Ecclesiæ quotiens illas vacare contingeret per Canonicos duntaxat eiusdẽ Monasterij per ipsum Præpositum pro tempore existentem deputandos, & ad illius nutum ad claustrum reuocandos regi deberent, quodque licet ipsi Præpositus & Conuentus ab eo tempore citra fuissent pro vt erant in pacifica possessione Ecclesiarum vnitarũ earundem, vigore vnionis annexionis & incorporationis huiusmodi q̃ suum plenarium effectum sortitæ fuerant, quia tamen propter Canonicorum ipsius Monasterij ad curam animarũ parochianorum huiusmodi exercendam habilium carentiam ipsius Monasterij Prępositus qui pro tempore fuerat dictas vnitas Ecclesias presbyteris sæcularibus & vicariis aliquando ad nutum remouendis, quandoque vero perpetuò vicariis huiusmodi commiserat, siue in illis vicariis deputauerat, præfati Præpositus & Conuentus dubitabant per non vsum continuum literarum Apostolicarum eis super dicto indulto concessarũ indultum ipsum interruptum siue illi derogatum fuisse. Idem *Paulus* prædecessor tunc Abbati Monasterij in *Staingadn Præmonstraten.* ordinis dictæ *Augusten.* Diocœs. eius proprio nomine non expresso per suas literas dedit in mandatis, vt si & postquam sibi de præmissis legitime constaret, Auctoritate apostolica decerneret, propter gubernationem dictarum Ecclesiarum per presbyteros sęculares causa necessitatis vt præmittitur factam literis & indulto huiusmodi nequaquam fuisse & esse præiudicatum, & si decretum huiusmodi per eum fieri contingeret Præposito & Conuentui prædictis, quod sicut eatenus Ecclesias p̃dictas etiam per presbyteros sæculares vel alios Religiosos perpetuos vel temporales regi & gubernari facerent, ita vt in futurum tempore necessitatis absq; alicuius præiudicio regi & gubernari facere liberè & licitè possent eadem Auctoritate concederent, & deinde dilectus filius Gaspar Abbas dicti Monasterij in Staingaden ad dictarum literarum executionem rite procedens, quia sibi de præmissis eidem *Paulo* prædecessori expositis legitimè constitit dicta Auctoritate, decreuit propter gubernationem dictarum Ecclesiarum per presbyteros sæculares causa necessitatis, vt præmittitur, factam, literis & indulto huiusmodi nequaquam fuisse & esse præiudicatum, ac præposito & Conuentui præfatis, quod sicut eatenus Ecclesias prædictas etiam per presbyteros sæculares vel alios Religiosos perpetuos vel temporales regi & gubernari fecerant, ita & in futurum tempore necessitatis, absque eorum seu alicuius alterius præiudicio regi & gubernari facere possent, eadem Auctoritate concessit, prout in literis Apostolicis, ac ipsius Gasparis Abbatis processibus plenius dicitur contineri. Quare pro parte Prępositi & Conuentus prędictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt concessioni & decreto prædictis pro illorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adiicere, aliasq; in præmissis oportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati concessionem & decretum prædicta ac prout illa cõcernunt omnia & singula in processibus Abbatis præfati contenta auctoritate Apostolica tenore præsentium approbamus & confirmamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes & singulos defectus si qui forsan interuenerint in eisdem, non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis

stolicis ac statutis & consuetudinibus dicti Monasterij Beatæ *Mariæ* Iuramento, confirmatione Apostolica vel quauis firmitate alia roboratis cæteris contrariis quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, communitionis & suppressionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, Indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo quadringentesimo Nonagesimo secundo, pridie Calend. Septembris, Pontificatus nostri Anno primo. 1499.

BErnardinus Miseratione diuina Episcopus *Tusculanus* Sacrosanctæ Romanæ 1507.
Ecclesiæ Cardinalis, Sanctæ *Crucis* patriarcha *Ierosolymitarum*, per vniuersam *Germaniam* & quæcunque alia loca ad quæ nos declinare contigerit Domini nostri Papæ & Apostolicæ Sedis Legatus ad perpetuam rei memoriam. Sedis Apostolicæ cuius Legationis fungimur officio prouidentia circumspecta, votis illis per quæ in Ecclesiis & Monasteriis quibuslibet decor & venustas cum Dei laude, & diuini cultus augmento ac personarum Ecclesiasticarum præsertim Religionis voto astrictarum honore, decentia, quiete & commoditate accrescit libenter annuit ac his quæ propterea facta comperiuntur, vt firmiora persistant Apostolici muniminis adiicit firmitatem. Saue pro parte dilectorum Nobis in Christo *Hieronymi* Præpositi & Conuentus Monasterij per Præpositũ gubernari soliti Beatæ *Mariæ* Virginis & Sanctorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum, ac *Primi* & *Feliciani* Martyrum in *Kaitenbach*, ordinis sancti *Augustini* Canonicorum Regularium *Frisingensis* Diocœsis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum bonæ memoriæ *Bessarioni* Episcopo *Tusculan.* sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali tunc in partibus *Germaniæ* Apostolicæ Sedis Legato pro parte quondam *Georgij* Præpositi & præfatorũ conuentus exposito ad præfatũ monasteriũ, inter alia partium illarum Monasteria vnum ex notabilioribus existebat, ac illius Præpositus pro tempore existens in dicta Diocœsi *Frisingen.* vnicus Archidiaconus per eandem Diocœs. ordinariam habebat & exercebat Iurisdictionẽ dictus *Bessarion* Episcopus, Cardinalis & Legatus dignum censens & congruum, vt sicuti Monasteriũ ipsum inter alia Monasteria & Religiosa illarum partiũ loca insigne & notabile existebat, ita etiam insigniori attolli & præfulgere nõ immerito debebat prærogatiua honoris & excellentia decoris, ac pro ipsius Monasterij illiusq; Præpositi & Canonicorum inibi degentium pro tẽpore maiori libertate, immunitate, vtilitate, ornatu, gratia & indulto Georgij Pręposili & Conuẽtus prædictorum Supplicationibus inclinatus eisdẽ Georgio Præposito & Conuentui, quod ipse *Georgius* & Successores sui Pręposili dicti Monasterij pro tẽpore existentes, Infula [illegible] pastorali solemnem Benedictionem populo [illegible] necnon Calices suos & ornamenta alia [illegible] ipsi cultũ pertinẽtia consecrare & huiusmodi Pontificialia in Monasterio & Ec[illegible] exercere Almuciis de vario griseo, nec nõ Canonici dicti Monasterij etiã pro tẽpore existentes de Asperiolis in Monasterio processionib⁹, ac alibi vbi eos in diuinorũ obseruatione interesse contingeret ad instar Præpositorũ & Canonicorũ Collegiatarum Ecclesiarũ sæculariũ deferre, ac libertatib. & immunitatibus Domuum, decimarum, terrarũ, ortorum, vinearum, vnionum, Ecclesiarum curatarum quarumcunq; ipsi Monasterio incorporatarum & etiã filialium gaudere: Nec non vt ipsi in Ecclesiis parochialibus *Iglingen* superiori, *Schvvistingen*, *Greffelfingen*, *Staindorff* & sancti *Laurentij* prope oppidum *Schongavv* pdictę & *Augustensis* Diocœsis, quę per Clericos sæculares tunc regebantur, quã primum per cessum

cessum vel decessum eas vel ipsarum alteram vacare contingeret, Canonicos in dicto Monasterio expresse professos, ad nutum Præpositi eiusdem pro tempore amouibiles instituere & prouidere, ac possessionem huiusmodi Ecclesiarũ Auctoritate propria apprehendere liberè & licitè possit cuiuscunq; alterius licentia super hoc minimè requisita Auctoritate suæ Legationis facultatem concessit & indulsit, ac quæuis alia jura, priuilegia & munimenta à quoquam alio ab eodem *Bessarione* Episcopo, Cardinali & Legato dicto Monasterio gratiosè concessa confirmauit, & sui scripti patrocinio communiuit, pro vt in literis ipsius *Bessarionis* Episcopi, Cardinalis & Legati desuper confectis planius continetur. Quare pro parte dictorum *Hieronymi* Præpositi & Conuentus nobis fuit humiliter supplicatum, vt concessioni indulto & aliis præmissis pro illorum subsistentia firmiori robur Apostolicę confirmationis adiicere, ac alias in præmissis oportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui eosdem *Hieronymum* Præpositum & Conuentum propter eorum deuotionis sinceritatem & Religionis honestatem non minori qua præfatus *Bessarion* Episcopus, Cardinalis & Legatus dilectione prosequimur, & tam eos quam dictum eorum Monasterium dignis attolli honoribus intensis desideramus affectibus *Hieronymum* Præpositum & Conuentum præfatos, ac ipsorum Conuentus singulares personas à quibusuis excõmunicationis suspensionis & interdicti, aliisq; Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à jure vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innotati existunt ad effectũ præsentium duntaxat consequendum harum serie absoluentes, & absolutos fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati cõcessionem & indultum, ac omnia & singula alia præmissa, nec nõ desuper confectas literas prædictas Apostolica auctoritate, qua per literas dictę Sedis sufficienti facultate muniti fungimur in hac parte tenore præsentium approbamus & confirmamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere decernimus supplentes omnes & singulos defectus, tam juris quam facti, si qui forsan interuenerint in eisdem. Quocirca venerabili in Christo Patri Episcopo *Augusten.* & Dilectis Nobis in Christo Abbati Monasterij in *Etal* dictæ *Frisingen.* Diocœsis, ac officiali *Frisingen.* per præsentes mandamus, quatenus ipsi vel duo aut vnus eorum per se vel alium seu alios præsentes literas & in eis contenta quæcunque, vbi & quando opus fuerit ac quotiens pro parte Præpositi pro tempore & Conuentus prædictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisq; in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes faciant dicta Auctoritate Apostolica Præpositum & Conuentum præfatos concessione, indulto & aliis præmissis pacificè frui & gaudere. Non permittentes eos desuper per quoscunque, quacunque auctoritate fungentes contra præsentium tenorem quomodolibet indebitè molestari. Contradictores eadem auctoritate Apostolica appellatione postposita compescendo: Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Monasterij in *Raitenbuch* & ordinis prædictorum Iuramento, confirmatione Apostolica & quauis firmitate alia roboratis statutis & consuetudinibus contrariis quibuscunq;: Aut si aliquibus communiter vel diuisim à dicta sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum *Insprugg Brixinensis* Diocœsis, Anno Incarnationis Domi-
1507. nicæ Millesimo quingentesimo septimo, Nonis Ianuarij, Pontificatus Domini nostri Iulij *Papæ* Secundi Anno quinto.

IN

IN nomine Domini Amen. Vniuersis & singulis præsentium inspectoribus, præsentibus, futuris, *Conradus* Dei gratia Abbas, *Berchtoldus* Decanus, *Hainricus* Cellerarius, totusque Conuentus Monasterij *Campidonensis*, ordinis sancti *Benedicti Constantiensis* Diocœsis subscriptorum notitiam cum salute. Cum labilis sit humanæ conditionis memoria, expedit vt diuersi contractus scripturarũ recipiantur munimenta. Eapropter ad notitiam omnium & singulorum præsentibus cupimus peruenire, quod ob vrgentem necessitatem & multiplicem debitorum sarcinam nostro monasterio incumbentem communi consensu & solemni tractatu præhabito, qui circa rerum Ecclesiasticarum alienationem consueuit haberi, honorandis in Christo Dominis Præposito & Archidiacono nec non Conuentui Ecclesiæ sanctæ *Mariæ* in *Raitenbuch*, ordinis S. *Augustini Frising.* Diocœs. justo venditionis titulo vendidimus, dedimus ac tradidim⁹ jus patronat⁹ Ecclesiæ in *Amergau*, q. nostro monasterio pertinebat curiã dictam *Nicolai*, & curiam dictã *Stainkovvels* sitas in *Sevven*, nec non Curiam dictã *Pflugelis* in *Sulgarn*, cum omnib. suis pertinentiis corporalib. & incorporalib⁹, cultis & incultis, q̃sitis & inquirendis, de quib. Curiis cum quatuor solidi cũ dimidio monetæ August. nobis assignarentur pro jure aduocatio persoluendo, eosdẽ dictis Dominis de *Raitenbuch* remisimus, & de aliis nostris possessionib. in *Amergau* aduocato persolui deputauimus, relaxatis ob hoc nostris colonis & hominib. ibidem quibusdã seruitiis nobis debitis, videlicet tonsuræ pratorũ, & collectionis fœni pro septuaginta libris nouorum denariorũ monetæ Augusten. quas à jam dictis Dominis de *Raitenbuch* receptas in necessarios vsus videlicet exonerationẽ debitorũ nostri monasterij dinoscimur cõuertisse dictumq; jus patronatus & curias iam dictas in possessionẽ, vsufructũ ac dominiũ p̄dictorũ Dominorũ de *Raitenbuch* transferim⁹, & p p̄sentes & eos gaudere volumus possessione pacifica & quieta, renunciantes pro nobis omnib. & singulis, nostrisq; successorib. omni actioni, exceptioni & maximè nõ numeratæ & solutæ pecuniæ exceptioni deceptionis vltra dimidiã justi pretij beneficio in integrũ restitutionis constitutioni cuilibet seu cõsuetudini literis quibuscunq; à sede Apostolica vel aliunde impetratis seu impetrandis, omniq; juris beneficio canonici ac ciuilis quib. dictũ venditionis contractũ possem⁹ in irritũ reuocare, aut dictos Dominos in aliquo molestare obligantes nos nihilomin⁹ p̄libatis Dominis & Ecclesiæ in *Raitenbuch* per solemnẽ stipulationẽ in veros *Gvvarandos*, q. vulgò dicitur *Gevver*, si q. absit, aliqua extranea persona coram Ecclesiastico judicio vel ciuili p̄nominatos Dominos in præfato jure patronat⁹ aut curiis prælibatis aut sup jure aduocatio per nos remisso impetere, molestare, aut grauare, quomodolibet moliretur, q. prænominatis Dominis in *Raitenbuech* sup hoc requisiti omnia & singula damna ac interesse q̃ ex hoc inciderint ac sustinuerint, tenemur integraliter resarcire: Cujus rei ac omnium p̄missorum testes sunt, Dominus *Conradus* de *Hohentanne*, Dominus *Vlricus* Decanus in *Pirgone*, *Petrus* aduocatus in *Schongau*, *Otto* minister in *Büren*, *Conradus* de *Hansen*, *Rudolph.* Monetarius, *Iohannes* in foro. Ciues *Campidon. Berchtoldus*, *Rapato*, *Rüdegerus Han* dicti *Linchirchar*. Ciues in *Beurn*, *Richolph.* Faber, & Magister *Cunradus* Notarius noster, qui hæc jussus à nobis conscripsit, pluresq; alij fide digni. Vt autem omnia & singula supradicta debitæ firmitatis sortiantur effectum & inconuulsa penitus perseuerent, supradictis Dominis de *Raitenbuch* præsens instrumentum tradimus Sigillorum nostrorum, nostri Abbatis videlicet & Conuentus prænominati munimine roboratum. Datum & actum in *Beurin*, Anno Domini Millesimo, ducentesimo, nonagesimo quinto, secundo Nonas Iunij Indictione octaua.

1295. HAinricus Dei gratia *Constantiensis* Episcopus, dilectis in Christo vniuersis Christi fidelibus, ad quos præsentes peruenerint salutem & sinceram in Domino charitatem. Cum honorabiles viri *Chunradus* Abbas, *Berchtoldus* Decanus *Hainricus* Cellerarius, totusq; Conuentus Monasterij *Campidonensis* nostræ Diocæsis ad mitigandum suam vrgentem necessitatem, & releuandum suorum sarcinam debitorũ, considerata sui Monasterij vtilitate, communi omnium eorum consensu & solemni tractatu præhabito, possessiones suas videlicet curiam dictam *Nicolai*, curiam dictam *Stainhöuels* sitas in *Sevven*, & curiam dictam *Phlugelis* sitam in *Sülgran*, cum iurepatronatus Ecclesiæ in *Amergovve Frisingen.* Diocœsis eisdẽ curiis annexo, & omnibus & pertinentiis earundem tam corporalibus, q̃ incorporalibus quocunq; nomine censeantur, vendiderint viris honorãdis Præposito & Archidiacono necnõ Conuentui Ecclesiæ sanctæ *Mariæ* in *Raitenbuch*, Ordinis sancti *Augustini* prædictæ *Frising.* Diocœsis pro septuaginta lib. Denar. *Augusten.* monetæ in vtilitatẽ prædicti Monasterij *Campidon.* conuersis, prout in instrumento super hoc confecto plenius est expressum. Nos iam dictã venditionẽ prout est, ritè & rationabiliter celebrata ratam & gratam habentes ipsam auctoritate ordinaria confirmauimus, nostro eidẽ adhibito consensu & tenore præsentiũ confirmamus, & in præmissorum testimonij nostro sigillo p̃sentẽ literam fecimus sigillari. Datum *Constantiæ*, anno Domini Millesimo ducentesimo, nonagesimo quinto, Idibus Septembris.

1296. IN nomine Domini Amen. Ego *Petrus* Aduocatus in *Schongau* notum facio præsentium inspectoribus vniuersis, quod cum honorandus in Christo Dominus *Chun.* Dei gratia Abbas & Conuentus Monasterij *Campidonensis* mihi dederint pro tempore vitæ meæ curiam dictã *Rasche* **vff dem Stigram** cum vxore & pueris suis, curiam dictã *Lindarin* in *Kolgrube* cum *Hainrico* filio suo, vxore & pueris eiusdem h: curiam h: fabri in *Ober Amergau* dictam *Kysel.* vxorem & pueros suos pro sedecim lib. nouorum *Augusten.* quas in remedium animæ meæ tradidi monasterio memorato, ego præsentibus confiteor, ac recognosco, quod prædictæ possessiones ac homines prædicti post meum obitum sine quolibet obstaculo ad Monasterium prædictum debent liberè remanere. Cuius rei testes sunt *Georgius* de *Schvvangau*, h: magister monetæ ibidem, *Rud.* Monetarius *Campidon.* Magister *Chun.* Notarius, Magister *Richoldus* & plures alij fide digni. In cuius rei testimonium præsentes scribi feci, & sigilli mei munimine roborari. Datum in *Schongau*, anno Domini Millesimo ducentesimo, nonagesimo sexto, octauo Idus Iunij, Indictione nona &c.

REuerendo in Christo patri & Domino suo Domino *Emicho* venerabili Episcopo *Frisingensi* H. Dei miseratione Decanus totumq; capitulum Ecclesiæ *Frisingen.* deuotionem orationum cum obedientia reuerentiaq; tam debita quã deuota. Accedens præsentiam nostram honorabilis vir Dominus *Vlricus* Præpositus in *Raitenbuch*, deuotas nobis obtulit suas preces rogans, vt quia ipse tres curias & jus patronatus à *Campidonen.* Ecclesia comparauit vestræ Dominationi pro eo scilicet, vt in prænominatam Ecclesiam suam *Raitenbuch* redditus & prouentus prædictarum Curiarum & Ecclesiæ transfundi facientis perpetuò ministrandos, preces nostras quas ei coram vestra clementia proficuas reputauit fundere dignaremur. Nos igitur deuotis eius precibus inclinati & suæ rationabili petitioni consensum & assensum voluntarium adhibentes vna cum ipso & pro ipso tamquam in nostris precaminibus apud vestram Clementiam valituris fiduciam spiritualem habente deprecamur intimo

cum

tum affectu, quatenus ad eandem suam rationabilem petitionem interuentu nostrorum precaminum admittere dignemini suas preces, salua nihilominus lege seu Iurisdictione ad vestram Diocœsin pertinente. Datum *Frisingæ* Idibus Septembris, &c.

NOs *Enicho* Dei gratia Ecclesiæ *Frisingensis* Episcopus, notum facimus præsentium inspectoribus vniuersis. Quod cum viri honorabiles Domini Abbas & Conuentus *Campidonensis* Monasterij Constantiensis Diocœsis, dilecto nobis in Christo fratri *Vlrico* Præposito & Archidiacono, ac Conuentui in *Raitenbuch* nomine ipsius *Raitenbuchen.* Ecclesiæ duas curias sitas in *Sevvn*, & vnam curiam sitam in *Saulgram* cum suis pertinentiis, quarum curiarum vni Iuspatronatus Ecclesiæ in *Amergau* esse dinoscitur, & fundus cum vniuersitate transeat, vendiderint, tradiderint pro certa sum̃a pecuniæ ac pleno jure Dominij transtulerint in eosdẽ; nos ad supplicem ac deuotam instantiam iam dicti Præpositi & Cõuentus *Raitenbuch.* cuius prouidentiam in reformatione status eiusdẽ sui Monasterij in hac parte plenè collegimus p̃dicto Præposito *Raitenbuchen.* suisq; successoribus, vt per eos cultus diuinus inibi continuari valeat, per amplius in remediũ nostrum perpetuum de consensu & petitione virorum honorabilium dilectorũ nobis in Christo fratrum *Gerhardi* Præpositi, *Hainrici* Decani, totiusq; Capituli Ecclesiæ nostræ *Frisingen.* indulsimus, & p̃sentibus indulgemus, vt prouentus seu vsufructus sæpe dictæ Ecclesiæ in *Amergavve* ad vsus cõmunes ipsius suæ Ecclesiæ *Raitenbuchen.* & pro releuatione præbendarum fratrum ibidem Deo seruientium percipere valeant & colligere, saluis nobis per omnia nostrisque successoribus, juribus Episcopalibus quæ de ipsa Ecclesia Amergau nobis cedere poterunt & debebunt, nihilominus quod nobis vel nostris successoribus ad eandem Ecclesiam cum vacauerit, perpetuus Vicarius præsentetur. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri & præfati Capituli nostri sigillorum munimine roboratas. Datum in *Vlmarvelde*, Anno Domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo Octauo, Idibus Aprilis, &c. 1298.

NOs *Enicho* Dei gratia Ecclesiæ *Frisingensis* Episcopus, notum facimus præsentium inspectoribus vniuersis. Quod cum viri honorabiles Domini Abbas & Conuentus *Campidon.* Monasterij *Constantiensis* Diocœsis, dilecto nobis in Christo fratri *Vlrico* Præposito & Archidiacono ac Conuentui in *Raitenbuch* nomine ipsius Ecclesiæ *Raitenbuchen.* tres curias suas sitas in villa *Amergau* cum suis pertinentiis, quarum curiarum vni Iuspatronatus Ecclesiæ in *Amergau* annexũ esse dinoscitur & fundus cum vniuersitate transeat, vendiderint, tradiderint pro certa sum̃a pecuniæ ac pleno jure Dominij transtulerint in eosdem: nos ad supplicem ac deuotam instantiam iam dicti Præpositi & Conuentus *Raitenbuchen.* cuius prouidentiam in reformatione status eiusdem sui Monasterij in hac parte plenè collegimus, prædicto Præposito *Raitenbuchensi*, suisq; successoribus vt per eos cultus diuinus inibi continuari valeat, per amplius in nostrum remedium perpetuum de consensu & petitione virorum honorabilium dilectorum nobis in Christo fratrum *Gerhardi* Præpositi, *Hainrici* Decani, totiusq; Capituli Ecclesiæ nostræ *Frisingen.* indulsimus & præsentibus indulgemus, vt prouentus seu vsufructus sæpe dictæ Ecclesiæ in *Amergau* ad vsus communes ipsius suæ Ecclesiæ *Raitenbuchen.* & pro releuatione p̃bendarum fratrum ibidem Deo seruiẽtium percipere valeant & colligere. Saluis nobis per omnia nostrisq; successoribus Iuribus Episcopalibus, quæ de ipsa Ecclesia Amergau nobis cedere poterunt & debebunt, & nihilominus quod nobis & nostris successoribus ad candẽ 1298.

Ecclesiam, cum vacauerit, perpetuus Vicarius præsentetur. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri & præfati nostri Capituli sigillorum munimine roboratas. Datum in *Vlmaruelde* Anno Domini Millesimo Ducentesimo nonagesimo octauo, Idibus Aprilis, &c

1298. NOs *Enicho* Dei gratia Ecclesiæ *Frisingen.* Episcopus, notum facimus præsentium inspectoribus vniuersis. Quod cum viri honorabiles Domini Abbas & Conuentus *Campidonensis* Monasterij *Constantiensis* Diocœsis dilecto nobis in Christo fratri *Vlrico* Præposito & Archidiacono ac Conuentui in *Raitenbuch*, nomine ipsius Ecclesiæ *Raitenbuchen.* tres curias suas sitas in villa *Amergau* cum suis pertinentiis, quarum curiarum v·i jus patronatus Ecclesiæ in *Amergau* annexum esse dinoscitur, & fundus cum vniuersitate transeat, vendiderint, tradiderint pro certa summa pecuniæ ac pleno jure Dominij transtulerint in eosdem: Nos ad supplicem ac deuotam instantiam iam dicti Præpositi & Conuentus *Raitenbuchensis* cuius prouidentia in reformatione status eiusdem sui Monasterij in hac parte plenè collegimus prædicto Præposito *Raitenbuchensi* suisque successoribus, vt per eos cultus diuinus inibi continuari valeat per amplius in nostrum remedium perpetuum de consensu & petitione virorum honorabilium dilectorum nobis in Christo fratrum *Gerhardi* Præpositi, *Hainrici* Decani, totiusque Capituli Ecclesiæ nostræ *Frisingensis* indulsimus, & præsentibus indulgemus, vt prouentus seu vsufructus sæpedictæ Ecclesiæ in *Amergau* ad vsus communes ipsius suæ Ecclesiæ *Raitenbuchensis* & pro releuatione præbendarum fratrum ibidem Deo seruientium percipere valeant & colligere. Saluis nobis per omnia nostrisque successoribus, juribus Episcopalibus, quæ de ipsa Ecclesia Amergau nobis cedere poterunt & debebunt, & nihilominus quod nobis, vel nostris successoribus ad eandem Ecclesiam cum vacauerit, perpetuus Vicarius præsentetur. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri & præfati nostri Capituli sigillorum munimine roboratas. Datum in *Vlmaruelde* Anno Domini Millesimo, Ducentesimo, Nonagesimo octauo, Idibus Aprilis, &c.

De SS. *Primi* & *Feliciani* Martyrum Reliquiis.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Anno ab eiusdem natiuitate M. DC. VII. die verò Sabbati ante Dominicam tertiam post festum sanctissimæ & indiuiduæ Trinitatis, quę erat vltima mensis Iunij, hora octaua vel quasi ante meridiem, Indict. V. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini, Dn. *Pauli* diuina prouidentia PP. V. anno eius tertio ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ virginis *Mariæ*, SS. *Primi* & *Feliciani* martyrum, totiusque curiæ cælestis, Admodum Reuerendus Pater, Dn. *Wolfgangus* Præpositus & Archidiaconus natus, P. *Ioannes Gastel* Decanus, P. *Matthæus Schlaich*, P. *Zacharias Spitzer*, P. *Gregorius Diller*. P. *Matthias Wagner*, totusque Conuentus Monasterij in *Rotenbuch* Canon. Regular. *Frisingen.* Diœcesis in superiori *Bauaria* siti; dum erant in capitulo & ordinario congregati dixerunt, & in mei S. sedis Apostolicæ Cęsareæq; Maiestatis autoritate Notarij, testiumq; infrascriptorum & ad hoc specialiter rogatorum præsentia personaliter constituti, palam asseruerunt: se à suis piæ memoriæ antecessoribus, aliisque fide dignis hominibus semper indubitanter audiuisse, & ab hominum memoria semper ab omnibus fuisse creditum, supradictorum SS. martyrum *Primi* & *Feliciani* reliquias & sancta corpora in dicto cænobio recondita, & religiosè culta fuisse; in cuius rei fidē maio-

maiorem librum ac litteras exhibeant authenticè sigillatas, sua suorumq; priuilegia & immunitates continentes in quib. eiusmodi verba legebātur scripta: Fr: *Maurus Amelliensis, Landulfus Brixinensis Leo Fundanus, Emicho* Episcopus *Frisingensis*, Loci Diœcesanus, Fr: *Nicolaus Thurribilensis*, Fr: *Iacobus Calcedonensis*, Fr: *Nicolaus Karintanen: Stephanus Oppicensis* Ecclesiarum Episcopi (dant indulgentias) in festiuittaib. gloriosæ Dei genitricis semper virginis *Mariæ*, scil. *Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis* & *Assumptionis*; S. *Ioan Baptistæ*, BB. *Petri* ac *Pauli* & aliorum oīum Apostolorum: in festo *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ patronorū &c. an. 1299. Cal. Octobr. Ex literis testimonialib. *Thomæ* Episcopi *Ceruicensis*, Suffraganei *Augusten* & *Frisingen*. de an. 1345. sexto Non. Octobr. Consecrauimus in honorem S. *Spiritus*, & S. indiuiduæ *Trinitatis*, & SS. Martyrum *Viti* Patroni. *Primi* & *Feliciani* &c. Item Fr. *Gerhardus* Dei & Apostolicæ sedis gratia Eps *Holens*. dat indulgentias an. 1408. 11. Cal. Iunij his verbis: In festiuitate *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ patronorum, centum dierum Indulgentias. Ex literis Fr. *Alberti* Epi *Zalonen*: Sufraganej *Frisingen*: de an. 1448 in crastino S. *Vdalrici* Epi, Consecrauimus duo altaria, vnū in Monast. in honorē B. *Erasmi* & SS. *Primi* & *Feliciani* &c. Bernardinus miseratione diuina Eps *Tusculanen*. SS. Rom. Eccles. Cardinalis S. *Crucis* patriarcha *Ierosolimitanus*, per vniuersam *Germaniam*, & quæcunque alia loca ad quæ nos declinare contigerit, Dni nostri Papæ & Apostolicæ sedis legatus &c. Sanè pro parte dilectorum nobis in Christo *Ieronymi* Præpositi & Conuent⁹ Monasterij per Præpositum gubernari soliti B. Mariæ virginis, & SS. *Petri* & *Pauli* Apostolorum, *Primi* & *Feliciani* martyrum in *Raittenpuch* ordinis S. *Augustini* Can: Regularium *Frisingen*. Dioc. &c. Datum *Insprugg*, an. 1507. Non. Ianuarij. Et quod certissima fide credant, sacellum infrà nominatum primo Eremitarum (vt ex certis quibusdam indiciis apparebat) sanctis his martyrib. tempore dicti Monasterij fundationis & erectionis fuisse dedicatum & consecratum: sed eorum originem, translationem; cæteraq; monimenta per infelicium temporum iniurias, incendia, bella, aliasq; hæreticorū deuastationes periisse: nec non inde mortaliū pietate ergà Deū & sanctos suos frigescente, cultū quoq; & venerationē eorū, in omniū ferè deuenisse obliuionē: atq; adeò licet dictus Dn. Præpositus aliiq; PP. religiosi ab hinc annis quadringentis, quinimo ab ipsius Monasterij primordio singulis annis nona die mensis Iunij nominatorum Martyrum festiuitatē & dedicationē solēniter celebrarint, & adhuc celebrant, omnibusq; diebus, quibus pro more habebantur de sanctis illis commemorationes, deq; illis particularis adiuncta fuit commemoratio; sibi tamen ipsis Præposito, Patribus & Fratribus & regularibus qua in parte sancta ossa recumberent, certò non constitisse: præterquam quod quasdam reliquias, vtpote partes anteriores brachiorum, quas ab hominum memoria in sacris quibusdam benè longis & inauratis vasculis secum retineant, quas solennioribus festiuitatibus plebi religiosè colendas exhibeant, & semper exhibuerunt, in quibus scriptum legitur: hæc sunt ossa beatorū Martyrum *Primi & Feliciani*. Hæc itaque sacra duo ossa quorum talia, vt videre est, in sacris nuper inuentis reliqijs desiderantur, sunt ex colore, figura, apparentia & proportione prænominatis SS. ossib. (vt apparet) consimillima. Quapropter dicti Patres & Fratres tanquā veræ pietatis amatores, incessanter Deum precibus, vigilijs & ieiunijs (vtinam Deo gratis) deprecabantur: vt hæc sanctissima ossa, ad laudē & gloriā nominis sui, ad maiorē sanctorū illorum cultū ac venerationē, ad fidelium oīm summam consolationē & vtilitatē, dignaretur reuelare, locūque quo reumberent, ostendere, quatenus ea, quæ se possidere certò credebant debita cum veneratione suscipere, & plebi Christianę deuotè reuerenterq; colēda ꝓponere possint. quod quidē prædict⁹ R^dus D. Præpos. à die professionis, & post suū in Prelatū electionē quotidie sedulo cogitabat, simulq; alij religiosi, hoc

vnum à Domino Deo postulabant deuotè: nec irrita fuere eorum vota: quippe cum sacellum quoddam sua vetustate ruinosum, eaque cura vetus Monasterium, vulgo Altenmünster nuncupatum reparare esset animus: Ecce tibi dum operi huic grauiter instant, certò certius sperantes, se illas vel alias inuenturos reliquias, in lapide à tergo altaris S. *Annæ* (quod altare constructū erat in medio eiusdem Ecclesiæ, & à tergo dicti lapidis, qui nunc ad rei memoriam dictæ Ecclesiæ Altenmünster in summo altari decenter asseruatur) duæ lapideæ stabant columnæ iā antiquitus erectæ; in quas deuoti fideles immemorabili consuetudine lampades & lumina, vtique in honorem Diuæ virginis, & SS. martyrum *Primi* & *Feliciani* accensa deponebant Sacra pignora, nimirum SS. martyrum ossa diu votis omnibus expetita, in arca lignea ordine disposita, velo serico rubei coloris inuoluta deprehendunt vbi præ gaudio summaque in *IESV* lætitia multas etiam lachrymas effuderunt. Reperto sancto & nobilissimo thesauro, Dn. Præpositus, Decanus cæterique è religiosis cathedralis Ecclesiæ suæ chorum ineunt, vnde dictus Dominus Præpositus mitra, cæteroque habitu Pontificali conspicuus, vnà cum clero suo, illo qui crucem gestabat præcedente, ad veterem illam ædiculam, in qua repertę opes etiamnum seruabantur, more cultuque Christiano se contulit, quo cum ventum est, venerabundi se coram sacris ossibus prosternunt vniuersi ac letaniis de omnibus sanctis decantantas, nec non omnium campanarum pulsu & organorum suaui sono applaudentibus, dicto versiculo illo: *Orate pro nobis sancti Martyres Prime & Feliciane.* Resp. *vt digni efficiamur promißionibus Christi*, cum collecta: *Fac nos quæsumus Domine SS.^e^ Martyrum Primi & Feliciani semper festa sectari, quorum suffragiis protectionis tuæ dona sentiamus. Per* Dominum *&c.* Præpositus cum Decano arcam ligneam sacro thesauro opimam, ea qua decebat reuerentia sustulit, ac presbyteris P. *Gregorio Dilles*, & *Christophoro Hermanno* in cœnobij templum rectà ante se processionaliter deferenda dedit, cantato interim: *Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum nunciet Ecclesia, nomina autem eorum viuent in sæculum sæculi* &c. cum Vers. *Exultate iusti in Domino, Alleluia.* Resp. *Rectos decet collaudatio, Alleluia.* cum collecta: *Quæsumus omnipotens Deus, vt sanctorum martyrum tuorum Primi & Feliciani cælestibus mysteriis celebrata solennitas indulgentiam nobis tuæ protectionis acquirat, per Dominum* &c. Eò cum sanctis reliquis postquàm peruenerunt, loco Prępositi dictus Dn. P. *Gregorius Dilles* Custos, solemne Missæ officium de S S. *Trinitate* cum collectis de S. S. *Primo* & *Feliciano* prædictis solemniter cantauit: quo piè & religiosè decantato, canticum *Te Deum Laudamus* adhibitis organis, & pulsatis iterum companis est inchoatum. Interea temporis reliquiæ eo in loco decentissimè fuerunt asseruatæ, & vsq; donec sacellum Altenmünster/quod iam apparet, fuit constructum, & per R^dum^. Dn. *Bartholomæum Schollium* I. V. D. Episcopum *Darien.* & Suffraganeum *Frisingen.* 4. Id. Octob. An. 1608. consecratum. Qui cum altero die summo mane altaria eiusdem sacelli vellet consecrare, iussit vt sacra ossa processionaliter, toto Conuentu comitante apportarentur, & in Ecclesia Altenmünster nouiter constructa collocarentur; quod & factum est per RR. PP. *Ioannem Gastl*, & *Christophorum Hermannum* in altari extructo & consecrato decenter apposita, ibique in hodiernum diem religiosè quiescunt. Atque ita Deo bene iuuante actui huic finis est impositus. Super quibus omnibus & singulis, vt suprà dictum est à dmodum Reuerendus Dominus Præpositus, Decanus, totusque Conuentus me Notarium infrascriptum requisiuerunt, quatenus vnum vel plura publica conficerem instrumenta. Quorum ego petitioni, quæ veluti pietati maximè congrueret, attendens, iis omnibus, quæ ibidem

ibidem gerebantur & fiebant, interfui, vidi & legi, hoc instrumentum itaque manu alterius scriptum, manu verò mea & signo solito roboratum confeci ad hæc omnia specialiter requisitus & rogatus. Acta sunt in supradictis Ecclesiis in *Rattenpuch*, diebus, annis, mensibus & præsentia, quibus supra, præsentibus M. honestis & discretis viris *Matthia Svvaiger* judice, *Thoma Kratz* scriba, *Simone Hagl* organista, & *Ioanne Karl* Ludirectore ibidem; nec non in dedicatione Ecclesiæ *Christophoro Pergkhouer*, Ser^mi Principis ac Domini Dñ. *Maximiliani* Com. Pal. *Rheni*, vtriusque *Bauariæ* Ducis Cancellariæ secretæ Registratore, & *Marco Haldenbergero* Granatario in *Schongauu*, Laicis, testibus ad hoc specialiter vocatis, rogatis & requisitis; & *Vdalrico Puchsieger* ac *Martino Lentz* opificibus mechanicis & aliis compluribus non requisitis.

Matthæus Raokher,
Notarius manu propria.

VNiuersis sanctæ matris Ecclesiæ filiis, ad quos præsentes litteræ peruenerint. Nos miseratione diuina Fr: *Maurus Ammeliensis, Handulphus Brixinen. Leo Fundanus*, *Emicho Frisingen.* Loci Diocœs. Fr: *Nicolaus Turribulen.* Fr. *Iacobus Calcedonen.* Fr. *Nicolaus Karintenen. Stephanus Oppycensis* Ecclesiarũ Epi, salutem & sincerã in Dño Charitatem. Alma mater Ecclesia de animarum salute sollicita, deuotionẽ fidelium per quædam spiritualia munera, Indulgentias videlicet & remissiones incitare consueuit ad debiti famulatus honorem Deo & sacris ædibus impendendum: Vt quanto crebrius & deuotius illuc confluit populus Christianus, tantò celerius delictorum suorum veniam, & cælestis regni gloriam consequi mereatur æternam, Cupientes itaque vt Monasterium in *Raitenbuch Frisingen.* Diocœsis vbi regularis ordo Canonicorũ S. *Augustini* viget & obseruatur, quod ad laudem Dei, nec non ad honorem sanctissimæ Dei genitricis Virginis *Mariæ* est constructum, à Christi fidelibus frequentius honoretur, vt Canonicorum ibidẽ degentium deuotio per diuinum cultum aucta, iugiter pullulet in Domino atque crescat, quo accedentes ibidem se gaudeant beneficiorum spiritualium muneribus consolatos: Omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ad dictum Monasterium in singulis festiuitatib. seu diebus subscriptis, videlicet. *Natiuitatis, Epiphaniæ, Resurrectionis* Domini nostri *Iesu Christi* atque *Pentecostes*: in festiuitatibus gloriosę Dei genitricis semperque virginis *Mariæ*, scilicet *Natiuitatis*, *Annunciationis, Purificationis* & *Assumptionis*; S. *Ioannis Baptistæ*, BB. *Petri* & *Pauli*, ac aliorum oĩum Apostolorũ, in festis *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ Patronorum: S. *Michaëlis* Archangeli, SS. martyrum *Laurentij* & *Georgij* Confessorum *Nicolai, Corbiniani Martini* ac *Zenonis*: B. *Agnetis, Catharinæ, Margaritæ* virginum atq; *Mariæ Magdalenæ* ac *Annæ*. In añiuersariis Dedicationũ dicti Monast. ac altariũ eius: in festo *omnium sanctorum*, & per octo dies memorata festa sequentes, caussa deuotionis, orationis, seu peregrinationis & in spiritu humilitatis accesserint: aut qui ad fabricam, seu reparationem, ornamenta, luminaria, aut quæcunque necessaria ipsius Ecclesiæ manus porrexerint adiutrices, aut in extremis laborantes quicquam suarum legauerint, miserint, seu donauerint, aut nutu procurauerint facultatum: Nos de omnipotentis Dei misericordia, & BB. *Petri* & *Pauli* Apostolorũ eius auctoritate cõfisi, singulis singulas quadraginta dierũ indulgẽtias de iniunctis sibi pœnitentiis, dummodo loci Diocœsani ad id consensus accesserit, in Dño misericorditer relaxam⁹. In cuius rei testimoniũ sigilla nr̃a p̃sentib. literis duxi-

duximus apponenda. Datum *Anagniæ*, An. Dñi M.CC.XCIX, Kl. Octob. Pontificatus Dñi *Bonifacij* PP. VIII. anno quinto.

VNiuersis Christi fidelibus, ad quos præsentes litteræ peruenient. Nos frater *Gebhardus* Dei & Apostolicæ sedis gratia Episcopus *Holensis*, Salutem in Domino sempiternam. Alma mater Ecclesia de animarum salute sollicita, deuotionem fidelium per quædam spiritualia munera, Indulgentias videlicet, & remissiones inuitare consueuit ad debiti famulatus honorem Deo ac sacris ædibus impendendum: vt quantò crebrius & deuotius illuc confluit populus Christianus, tantò clerius delictorum suorum veniam, & cælestis regni gloriã consequi mereatur æternam. Cupientes itaque vt Monasterium in *Raittenbuch Frisingen:* Diœcesis, vbi regularis ordo Canonicorum S. *Augustini* viget & obseruatur, quod ad laudem Dei, nec non ad honorem sanctissimæ Dei genitricis virginis *Mariæ* est constructum, à Christi fidelibus frequentius honoretur: vt Canonicorum ibidem degentium deuotio per diuinum cultum aucta iugiter pullulet in Domino atque crescat, quo accedentes ibidem se gaudeant beneficiorum spiritualium muneribus consolatos: Omnibus verè pœnitentibus & cõfessis, qui ad dictum Monasterium in singulis festiuitatib. seu diebus subscriptis, videlicet, *Natiuitatis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis* Domini nostri *Iesu Christi* atque *Pentecostes:* in festiuitatibus gloriosæ Dei genitricis semperque virginis *Mariæ*, scilicet *Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis* & *Assumptionis:* S. *Ioannis Baptistæ*, Beatorum *Petri* & *Pauli* ac aliorum omnium Apostolorum: in festiuitate *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ patronorum; sancti *Michaëlis* Archangeli, Sanctorum martyrum *Laurentij* & *Georgij:* Confessorum, *Nicolai, Corbiniani, Martini* ac *Zenonis*, Beatarum *Agnetis, Catharinæ, Margarethæ* virginum, atq;. *Mariæ Magdalenæ* ac *Annæ:* In anniuersariis *Dedicationũ* dicti Monasterij ac Altarium eius: In festo *omnium Sanctorum*, & per octo dies memorata festa sequentes, causa deuotionis, orationis seu peregrinationis, & in spiritu humilitatis accesserint, aut qui ad fabricam seu reparationem, ornamenta, luminaria, aut quæcunq; necessaria ipsius Ecclesiæ manus porrexerint adiutrices, aut in extremis laborantes quicquam suarum legauerint, miserint seu donauerint, aut mitti procurauerint facultatum: Nos de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius auctoritate confisus, singulis centum dierum Indulgentias, & Karenam vnam de iniunctis sibi pænitentiis, dummodo loci Diocesani ad id consensus accesserit, in Domino misericorditer relaxamus. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus literis duximus appendendum. Datum in *Raitenbuch*, Anno Domini M. C. D. VIII. Vndecimo Kalend. Iulij.

BErnardinus miseratione diuina Episcopus Tusculanus, SS. Rom. Ecclesiæ Cardinalis S. *Crucis*, Patriarcha *Hierosolymitanus*, per vniuersam *Germaniam*, & quæcunque alia loca, ad quæ nos declinare contigerit, Domini nostri Papæ & sedis apostolicæ legatus: Vniuersis Christi fidelibus præsentes literas inspecturis, Salutem in Domino sempiternam. Obsequium gratum & pium altissimo totiens impendere credimus, quotiens Christi fidelium mentes ad pietatis & deuotionis opera allectas Indulgentiarũ munerib. propensius excitam⁹. Cupientes igitur vt Ecclesia S. *Mariæ* Virginis, & SS. *Petri* & *Pauli* Apostolorum, ac *Primi* & *Feliciani* martyrum in *Raitenbuch*, Ordinis S. *Augustini* Canonicorum regularium *Frisingen*. Diocesis à Christi fidelibus congruis frequentetur honoribus, ac in debita veneratione habeatur, nec non in suis structuris & ædificiis debitè

debitè reparetur, conseruetur & manu teneatur, librisq;, calicibus, luminaribus & ornamentis Ecclesiasticis, rebusq; aliis ad diuinum cultũ ipsius Ecclesiæ necessariis decenter fulciatur, ac Christi fideles ipsi eò libentius deuotionis caussa ad eandem Ecclesiam confluant, & inibi pro præmissis manus promptius adiutrices porrigant, quo ex hoc ibidem dono cælestis gratiæ vberius conspexerint se refectos, dilectorum nobis in Christo *Ieronymi* Præpositi & Conuentus dicti Monasterij nobis super hoc humiliter supplicantium, supplicationibus inclinati, autoritate Apostolica qua fungimur in hac parte oĩbus & singulis vtriusq; sexus Christi fidelib. præfatis, verè pænitentib. & confessis, qui in Ecclesiam prædictam in *Natiuitatis* eiusdem B. *Mariæ* virginis, & eorundem SS. *Petri* & *Pauli* Apostolorum: nec non ipsius S. *Augustini*, ac S. *Martini* Episcopi, & *Dedicationis* eiusdem Ecclesię festiuitatum dieb., à primis vesperis vsq; ad secundas vesperas festiuitatum earundem inclusiuè annuatim deuotè visitarint, & ad reparationẽ, conseruationem, manutentionem & fulcimentum prædicta, manus adiutrices porrexerint, centum dies pro singulis festiuitatib. prædictis, quibus id fecerint de iniunctis eis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxamus, præsentibus, perpetuis temporibus valituris. Datum *Inspruck, Brixinensis*, Diocœsis, anno incarnationis Dominicæ M.D.VII. Non. Ianuar. Pontificatus Domini nostri *Iulij* PP. secundi anno quinto.

VNiuersis præsentes litteras inspecturis *Merandus* Dei & Apostolicæ sedis gratia *Amelinensis* Episcopus. *Nicolaus* eâdem gratia *Ortanus* Episcopus. *Sergius* eâdem gratiâ *Tarraconen.* Episcopus. *Ioannes* eâdem gratiâ *Anagnien.* Episcopus. Fr. *Franciscus* eâdem gratiâ ciuitatis *Castellan.* Episcopus, Fr. *Iohannes Sutrinus* Episcopus: Fr. *Philippus* eâdem gratia *Flantin.* Episcopus. *Thomas* eâdem gratiâ *Intanen.* Episcopus Salutem in Domino sempiternam. Quoniam, ut ait Apostolus omnes stabimus ante Tribunal Christi, prout in corpore gessimus, siue bonum siue malum fuerit, oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus præuenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino eum multiplicato fructu recolligere valeamus in cœlis, firmam spem habemus fiduciamque tenemus. Quoniam qui parcè seminat, parcè & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Cum igitur ex parte Marignali nobis fuerit humiliter supplicatum, vt omnibus venientibus ad Hospitale S. *Spiritus*, & S. *Viti*, & ad Monasterium S. *Mariæ* in *Raitenpuch* ordinis Canonicorum Regularũ *Frisingen.* Diocœsis publicè, & ad Altaria dictæ Ecclesiæ. &c. Nos vero de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius misercordia confisi, omnibus vere pęnitentibus & confessis, qui vel quæ prædictas visitauerint Ecclesias in eorum festiuitatibus, seu etiam solennitatibus B. *Mariæ* virginis, *Natiuitatis* Domini, *Circumcisionis, Epiphaniæ, Resurrectionis, Ascensionis*; *Pentecostes, Trinitatis, Dedicationis* Ecclesiæ S. *Crucis*, SS. *Angelorum*, *Iohannis Baptistæ*, Beatorum *Petri* & *Pauli*, & omniũ Apostolorum, Euangelistarum, ac sanctorum martyrum *Stephani* & *Laurentii*, Sanctorum Doctorum *Ieronymi, Gregorij, Ambrosij*, & aliorum Doctorum Sanctorumque Confessorum *Nicolai, Francisci* & *Martini*, & aliorum Confessorum: nec non Beatorum *Mariæ Magdalenæ, Agnetis, Luciæ, Catharinæ, Margarethæ*, & in festo *omnium Sanctorum*, & per eorum octauas, in die *Animarum*, & singulis diebus Dominicis: ac etiam qui *Corpus Christi*, cum portatur infirmis, secuti fuerint, aut in serotina pulsione campanę ter Aue Maria deuotè dixerint: vel qui ad fabricam, luminaria, ornamenta, & ad alia dictæ Ecclesiæ necessaria manus porrexe-

Hospital. in Raitẽpuch.

f. deest reuerti.

porrexerint adiutrices: Quilibet nostrum quadraginta dies de iniunctis sibi pęnitentiis misericorditer relaxamus, dummodo ad ea Diœcesani accesserit voluntas. In cuius rei testimonium præsentes litteras nostrorum sigillorum fecimus appensione communiri. Datum *Romæ* sub anno Domini Millesimo Trecentesimo XLVI. mens. Aprilis die prima.

NOS *Otto* Dei gratia Decanus Ecclesiæ *Frisingen.* Iudex ordinarius, & in spiritualibus per *Frisingen.* Diocœsin Vicarius generalis, tenore præsentium publicè profitemur. Quod gratiam & indulgentiam factam & concessam omnib. benefactoribus Ecclesiæ S. *Mariæ* in *Raitenpuch*, & Hospitali S. *Viti* eidem Ecclesiæ annexo, per Venerandos in Christo patres & Dominos, Dn. *Merandum Amelinen.* Episcopum, & suos in hac parte cõsortes Apostolicæ sedis gratia Episcopos, quorum nomina in instrumento, cum ipsorum sigillis sunt appensa, plenius cõtinetur, auctoritate nobis tradita ratificamus, approbamus, & quantum in nobis est, in his scriptis confirmamus. Et nihilominus omnibus præfatæ Ecclesiæ & Hospitalis benefactoribus etiam quadraginta dies de iniunctis sibi pænitentiis in Domino relaxamus. Harum testimonio litterarum. Datum & actum an. Dñi M.CCC.XLVI. in crastino S. *Laurentij* Martyris.

NOS Frater *Petrus* Dei gratia Episcopus Ecclesiæ *Balneoregien.* necnon Suffraganeus Ecclesiæ *Frisingen.* Vniuersis præsentem litteram inspecturis volumus esse notum, Quod nos anno Domini M.CCC.XLVII. in die B. *Iohannis Baptistæ* ex commissione Reuerendi Patris & Domini, Dn. *Leutoldi* electi, & Capituli Ecclesiæ memoratæ secundum ritum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sanctiones SS. Patrum consecrauimus altare in porticu veteris Monasterij in *Raitenpuch*, primo in honorem sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis*, & sanctæ *Crucis*, & specialiter in honorem S. *Andreæ* Apostoli, & B. *Georgij* martyris, eiusdem altaris Patronorum: & in crastino B. *Ioannis* consecrauimus altare in Capella hospitalis in *Raitenpuch*, primo in honore sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis*, & S. *Crucis* & Beatarum *vndecim millium* virginum, & specialiter in honore B. *Iohannis Baptistæ*, & B. *Galli*, & B. *Gregorij* Papæ, eiusdem altaris Patronorum, & per octauas. Et in festo *Pascha, Pentecostes*, & *Natiuitatis* Domini & per octauas. Et in quatuor festis B. *Mariæ* virginis, & per octauas, & in omnib. festis Apostolorum, & per octauas, & singulis diebus Dominicis & festiuis visitauerint, auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Apostolorum eius *Petri & Pauli* confisi: quadraginta dies Indulgentiarum de pœnitentiis sibi iniunctis misericorditer in Domino relaxamus. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum pręsentibus est appensum. Datum anno, die & loco quo & supra.

RAITENHASLACH MONASTERIVM ORDINIS CISTERCIENSIVM S. BERNHARDI.

RAITENHASLACH, in Norico & agro Burckhusiano iuxta Salzam fluuiũ, à VVolframo & Hemma, coniugibus, filiis eorum, Wolframo & Henrico de Tegernvvanck, D. Bernhardi Monachis conditur, Gerion Auer Magister designatur, Auent. fol. 631. Ortolphus de Tegernbanc testis, in Comitis Sybothonis de Falckenstein & coniugis suæ Hiltigardæ alienatione arcis Hermanstein, ex lib. veteri reddituum & actorum illorum Comitum de Falckenstein.

In libro sepulturarum ibi scribitur, istos fundatores fuisse Comites, ac Wolframum

ramum patrem, fratrem fuisse Conradi Archiepiscopi Salisburgensis de familia Dominorum de Abensperg, Nepotis Babonis primi, cuius cõsilio & auxilio hæc fundatio sit facta. Obiit autem Conradus Archiepiscopus, anno Domini 1147. Quod si ita esset, sequeretur istos fundatores esse ex familia de Abensperg, & nomen suum secundum castrum, quod possederunt, mutasse, quod olim valdè vsitatum erat. Ego de hac re nihil aliud reperi, vnde nihil certi assero. Castrum hoc, hodie Tegernbach nominatur iuxta Ism fluuiũ. & à nobili familia de Laymng possidetur, qui insignia quoque illorum de Tegernbach vsurpant, nempe albi coronati Leonis in campo flauo & rubris cancellis inclusi. Familia Dominæ Hemmæ fundatricis pro antiquo more non exprimitur, cuius insignia, flos flauus siue frutex, cum tribus foliis in campo lazuro. Sunt ibi in templo, ac in ambitu multorum Principum, Comitum, Baronum, ac Nobilium sepulturæ, quos longum esset referre, inueniet, qui vult in libris meis Genealogiarum Bauaricarum.

De fundatione & progressu huius Monasterij sequuntur copiæ quatuor diplomatum, de quo etiam vide, si placet, Chronicam scriptam Viti Arenpeckij, fol. 185.

Anno Domini 1143. 6. Calendas Nouembris, à constitutione domus & ordinis Cisterciensis, an. 46. vir nobilis Wolfherus, aliàs Wolfframus de Tegernbanck, & vxor eius Hemma, in prædio suo Schuzing fundare cœperunt hanc Abbatiam, primo Abbat e eiusdem loci Domino Gerone, viro venerabili existente; posteà verò anno Domini 1146. præsidente in sede Romana sanctissimo Papa, Eugenio tertio, Pontificatus sui anno secundo, in ipso verò Rom. Imp. fœliciter regnante Cunrado secundo, Imperij sui nono fœlicissimè, omni reuerentia honoris dignissimæ memoriæ Dominus Cunradus primus, sanctæ Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini; consilio habito, ex consensu petitionis prædicti Wolfheri ad habitationem fratrum & situm Cœnobij, ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam Ecclesiam suam Raitenhaslach in hoc loco sitam & constructam, quondam sub patrocinio S. Pangratij martyris (vt tradidit antiquitas) cum decimis, dote & familia, omnibus necessariis, remota Parochia, tradidit, vt in ipsius priuilegiis plenius continetur.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Geroni Abbati, eiusque fratribus de Raitenhaslach, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est, facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Dño filij, vestris iustis postulationibus, clementer annuimus, & præfatum locum, in quo diuino mancipati estis officio, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium Raitenhaslach iustè, canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Domino propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; Successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum quemadmodum à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis pia deuotione collatus est, Windeberge cum omnibus appendiciis suis. Tierolfingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimè & acquirendis; in sylua, quę vulgo dicitur AmphingerForst, pascua Portene, areamque Seulingen, infra Schuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosuogl vocatur; sic à nobili viro Wolphero, vxore quoque & filiis suis rationabiliter vobis con-

cessum est, siue laborum, forte agrorum vestroru, quos propriis manib. ac sumptib. colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omnino liceat præfatum Monast. temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquib. vexationib. fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate & Diocœsanorum Episcoporum Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisuè persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq. se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicē præmia pacis inueniant. Amen. Datum apud vicum Pronianum, Gbido sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus, Cardinalis & Cancellarius, 5. Calend. Februarij, Indictione X. Incarnationis Dominicæ ann. 1146. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ tertij anno secundo.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis, Ego Conradus, per gratiam Dei Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo, omne, quod antiquatur & senescit prope ad interitum, sic præsentem Ecclesiam effusione sacrosancti sanguinis Christi in plenitudine temporum redemptam & consecratam elabi & vacillare videamus, tamen in hoc nostro tempore, in quod fines seculorum deuenere, abundante iniquitate, multorumque charitate refrigescente, Deus omnipotens, qui nunquam secundum diuitias bonitatis suæ humano generi defuit, multipliciter nos consolatur, dum nobis in his diebus hominum, non Deum, sed semetipsos amantium, multis modis auxiliatur. Deniq; cum propter perseuerantiam malorum iuxta verba lib. dicentis Iob: Terra tradita est in manus impij, Diaboli videlicet, magnum Ecclesiæ suæ lumen accendit, dum ordinem Cistercienſium, qui præsentem mundum Maiestatis virtute calcantis actu & habitu, vt passim in domo sua, quæ est Ecclesia, luceant, exaltauit & dilatauit. Quia verò mediante diuina cooperatione, ad honorem Dei, pro qualitate collatæ nobis industriæ, Ecclesiam nostrā administrauimus & disposuimus, plures nos adierunt, doctrinamque nostram prosecuti sunt, sua Deo conferre potissimum iudicauerunt, factumque est diuina præeunte inspiratione; Quod Wolfherus de Tegernvvanck, vxorque eius Hemma, filij quoq; eorum, Wolfherus & Heinricus, prædium suum Seuozingen iuxta fluuiū, qui dicitur Rote Moseuogln, Deo & Beato Rudperto contradiderunt, nobisq; & successoribus nostris, possessioni, prouisioni & defensioni ad ordinem Cistercienſium Monachorum designauerunt; eo tenore, vt Episcopali traditioni omnes ius Cœnobiorum nostrorum, in collationibus liberorum hominum, vel Ministerialium nostrorum irrefragabiliter possideant.

Nos igitur fratres toto cordis affectu suscipientes, Abbatem illius, Geronem nomine, consecrauimus & stabiliuimus. Considerantes autem situm loci non esse aptum illi ordini, consilio habito, traditionem suam fundatori reddidimus, vt concambium faciendum firmius faceremus, altaque consideratione consilij ad habitationem fratrum & situm Cœnobij ad præfatum ordinē obseruandum, antiquam nostram Ecclesiam Raitenhaslach, quæ tunc vaca-

bat,

bat, tradidimus cum decimis, dote & familia, omnibus & necessariis, remota Parochia, insuper & Tirolsingen mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, in sylua, quæ vulgo dicitur Amphinger Vorst, aream que Schuzingen, supra Seulingen, quam à Monachis S. Petri cambuimus, & pascua portene ex nostra traditione illis in perpetuum assignauimus, & receptum locum Schuzingen atque Mosuogln ad sustentationem præfato Abbati & fratribus reddidimus, vt pro temporalibus nostris sempiterna cum ipso metamus. Confirmamus etiam Pontificali auctoritate & banno, eisdem filiis nostris, cum traditione ista omnia, quæ præfatus Wolfherus illuc contulit, siue alij vel ad huc ab eo, siue ab aliis fidelibus conferenda sunt, atque exinde præsens priuilegium conscriptum, nostróq; sigillo insignitum, volumus vt tam posteris quàm præsentibus hæc fundatio & plantatio notificetur. Primæ igitur traditionis testes hi sunt, Henricus Episcopus Ratisponensis, Otto Frisingensis, Romanus Gurcensis, Guido Diaconus Cardinalis. Baldaricus Abbas Salisburgensis, Gebeno Præpositus Salisburgensis, Berchtoldus Abbas Sancti Emerani, Gotfridus Abbas Admuntensis, & alij Abbates quam plurimi, Hugo Præpositus Berchtersgadensis, Herbordus Sevvensis, Gotscalcus Bamburgensis, aliique Præpositi, Clerici & Monachi multi, Comes Leutoldus de Bleigen, Heinricus de Hegeleu, Albertus de Werfen, Leutoldus de Haberlant, Menigoz Pincerna, Duringus de Diethramingen, maximáque multitudo tam Nobilium quàm Ministerialium, eiusdemque traditionis vel concambij sunt testes, Otto Eps Frisingensis, Romanus Episcopus Gurcensis, Heinricus Præpositus Gurcensis, Hermannus Præpositus Frisingensis, Engelramus Archidiaconus, Leutoldus Capellanus: Engelbertus Marchio de Ystria, Engelbertus Comes de Halle, Hartmannus & filius eius de Nustorff, Volckmarus de Lichtenstein, Heinricus de Hegele, Engelscalcus de Friesach, Gotfridus de Wiettingen, Ruodolphus de Tysenberch, Meingoz Pincerna, aliique quam plurimi. Actum Salisburgæ, Anno incarnationis Dominicæ. 1146. Indict. 9. Nonis Iunij, primo anno Eugenij Papæ, regnante Conrado Romano Rege, suscepit autem hanc traditionem & confirmauit Reuerendus Archiepiscopus, Conradus Salisburgensis, Ann. XLI. sui Pontificatus.

In nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS, Ego Eberhardus per Dei gratiam Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, exigente officij nostri debito, omnium pauperum Christi vtilitati debemus prouidere, & sub obtentu diuinæ misericordiæ bonæ voluntatis affectum exhibere, vnde Christi pauperibus in Monasterio Raitenhaslach Deo seruientibus, beneficij munus exhibentes, tradidimus eis duos mansus in Harde sitos, cum omnibus pascuis, in omnimodam proprietatem, insuper etiam vnum mansum in Raine situm, quem Ministerialis noster Sybotho, videlicet de Surberch, in beneficium habuit petitione ipsius Sybothonis eidem Monasterio, item in omnimodam propietatem delegauimus. Quia verò præfati fratres in eadem Parochia redditus aliquos habent, vt de eisdem redditibus nullæ decimæ ab eis exigantur, cum essemus Muldorph, talem confirmationem in manus nostras suscepimus, vt fratres Plebano singulis annis 80. denarios Losenses persoluant, nec ab aliquo Plebano per decimarum exactionem inquietentur. vt autem hæc, quæ ad tradendum memoriæ futuris temporibus conscripsimus, inconuulsa eisdem fratribus permaneant, præsentis paginæ chartam, per sigilli nostri impressionem confirmamus subponentes testium nomina, quæ interfuisse & primæ traditioni duorum mansuum, & secundæ traditioni vnius mansus cognoscuntur. Primæ igitur traditionis

ditionis Teſtes hi ſunt, Hartmannus Brixinenſis Epiſcopus, Hartvvicus Ratisb. Eps, Hugo Salisburgenſis Præpoſitus, Gotſchalcus Baumburgen. Præpoſ. Heinr. Salisburgenſis Abbas, & alii abbates quàm plurimi. Engelbertus Marchio de Yſtria, Heinr. Comes de Wolfrateshuſen, Heinricus Comes de Vrantenhauſen, Wolfframus de Dornberch, Walchun de Steine, Vlricus de Arbingen, Hartnic Caſtellanus, cæterique quam plures, tam nobilium quam Miniſterialium, ſecundæ traditionis hi teſtes ſunt, Hugo Salisburgenſis Præpoſ. Gotſcalcus Baumburgenſis Præpoſ. Gerhoch Richerſpurgenſis Præpoſitus, Vlricus Kiemenſis Præpoſitus, Haymo Abbas de Sevvm, Heinr. Abbas de Peürn, Rudpertus Præpoſitus de Werdt, Engelbertus Marchio de Yſtria, Seifridus Comes de Leubenaue, Hartmannus de Nuſdorff, Leutoldus de Sieſdorff, Hartnit Caſtellanus, Lutvvinus de Sebelingen, Wiſnit de Bongeñ, Wagingerberga.

ADDITIONES.

Apographum Tabulæ pendentis in Eccleſia *Raittenhaslach.*

ANno Dñi M. C. XLIII. VI. Cal. Nouembr. hoc eſt in Vigilia Apoſtolorũ *Simonis* & *Iudæ*, à conſtitutione domus, & ordinis Ciſtercienſis anno quadrageſimo ſexto, ſuperſtite adhuc in hac vita beatiſſimo patre noſtro *Bernhardo* annis ferè decem, vir nobilis *Wolfherius* de *Tegernbach*, & vxor eius *Hemma* in prædio ſuo dicto *Schyzing* fundare ceperunt hanc Abbatiam, primo Abbate eiuſdẽ loci Domino *Gerone* viro venerabili exiſtente, poſtea verò anno Domini Milleſimo, Centeſimo, quadrageſimo ſexto, præſidente in ſede Romana ſanctiſſimo Papa *Eugenio* tertio, ex filiis ſpiritualibus ſanctiſſimi *Bernhardi* ad apoſtolicam dignitatem aſſumpto, pontificatus ſui anno ſecundo: in ipſo vero *Romanorum* Imperio feliciter regnante *Conrado* ſecundo anno ſui Imperij nono, feliciſſimæ & omni reuerentia honoris digniſſimæ memoriæ Dominus *Conradus* eiuſdem nominis primus ſanctæ *Salisburgenſis* Eccleſiæ Archiepiſcopus. conſiderans ſitum loci non eſſe aptum illi ordini, conſilio habito ex conſenſu petitionis prædicti *Wolfheri* ad habitationem fratrum & ſitum Cœnobij ad præfatum ordinem obſeruandum, antiquam Eccleſiam ſuam *Raittenhaslach* in hoc loco ſitã & conſtructam quondam ſub patricinio S. *Pangracij*, martyris, vt tradit antiquitas, quæ tunc vacabat, cum decimis, dote & familia omnibuſque neceſſariis remota parrochia tradidit vt in ipſius priuilegio continetur. Demũ ſuccedentibus temporibus à feliciſſimæ recordationis Dño *Eberhardo* ſecundo venerabili iam dictæ *Salisburgen.* Dioc. Archiepō, Apoſtolicę Sedis Legato, cum adhuc pauper & tenuis eſſet ipſa Abbatia, ſalubriter Deo donante incrementum, eſt rigata & fructuosè ſublimata, adeo vt tam per collationẽ triũ Eccleſiarũ videlicet *Halſpach*, *Nidernperkirchen*, & montem S. *Mariæ*, quam Eccleſiã per donationem decimarum & prædiorum, nec non & librorum & aliorum ornamentorũ Eccleſiaſticorum tàm, vel etiam plus contulerit Eccleſiæ noſtræ, quam vſque ad ſua tempora viſa fuerit poſſediſſe. Hic & intus innumera beneficia huic Eccleſiæ impenſa, ſedilia Monachorum ædificauit, luminaria deputauit, & partem ſalinæ quam vſque poſſidemus tradidit & donauit. Hæc autem oīa ſupra memorata & alia iñumera beneficia de voluntate & conſenſu Capituli Eccleſię ſuæ nobis impẽdere nõ omiſit. Inſup oīa priuilegia Eccleſię noſtræ p ſe in ꝓpria pſona à ſede Apoſtol. cõfirmauit, nobis petiit, & efficatiꝰ impetrauit

trauit. Nec hoc etiam latere volumus quod omnes Illustrissimi Duces *Bauariæ*, quorum confinio & districtui Ecclesia nostra sita dignoscitur, ipsam Ecclesiam nostram à sui origine semper speciali fauore & beneuolentia tàm in progatiua multarum libertatum per aquam & aridam, quàm in libera succissione lignorũ de nemoribus suis ad nutrimenta ignis & gratiosa munificentia decimarum de duobus granariis suis *Oetingæ* & *Burckhausen*, nec non in multiplici & quotidiana protectione & defensione præ cæteris suis Ecclesiis sui Principatus sunt eatenus prosecuti. Specialiter tamen inclytus Dux *Bauariæ Henricus* nonus hanc nostrã Ecclesiam in tantum dilexit & fouit, vt quicunque ipsam in aliquo offendisset, pupillam oculi eius tangere crederetur.

EVgenius Episcopus seruorum Dei seruus. Dilectis filiis Geroni abbati eiusq; fratribus de *Rottenhaslach* tàm præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum locum in quo diuino mancipati estis officio sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus. Statuentes vt quascunque possessiones, quæcunq; bona idem Monasterium iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificũ, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo ꝓpitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus, & illibata permaneant. In quib. hæc ꝓpriis duxim⁹ exprimẽda vocabulis. Locũ ipsum queadmodũ à venerarabili fratre nostro *Chunr.* Archiepõ *Salisburgensi* vobis pia deuotione collatus est. *Windeberge* cum omnib. appendiciis suis. *Tierolfingen* mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitime & acquirendis, in sylua q̃ vulgò dicitur *Ampfingerforst*, pascua portenæ areamque *Sulingen*. In *Ratisponensi* Episcopatu prædium in loco qui *Mosuolgen* vocatur, sicut à nobili viro *Wolfhero* vxore quoq; & filiis suis rationabiliter vobis concessum est. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò vt nulli omnino liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conseruentur, eorum prò quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & diocœsanorum Episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo iudicio districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Dñi nostri Iesu Christi, quatenus & hic bonum fructum actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant amen. Datum apud vicum *Bouianum*. *Guido* S. *Romanæ* Ecclesiæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius, 5. Cal. Februarij, Indictione decima, Incarnationis Dominicæ an. 1146, Pontificatus verò Dñi Eugenij Papæ tertij, anno secundo.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Chunradus* per gratiam Dei *Salisburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo quod omne quod antiquatur & senescit, prope ad interitum sit, præsentẽ Ecclesiam effusione sa-

Ecclesiam, cum vacauerit, perpetuus Vicarius præsentetur. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri & præfati nostri Capituli sigillorum munimine roboratas. Datum in *Vlmaruelde* Anno Domini Millesimo Ducentesimo nonagesimo octauo, Idibus Aprilis, &c

1298. NOs *Enicho* Dei gratia Ecclesiæ *Frisingen.* Episcopus, notum facimus præsentium inspectoribus vniuersis. Quod cum viri honorabiles Domini Abbas & Conuentus *Campidonensis* Monasterij *Constantiensis* Diocœsis dilecto nobis in Christo fratri *Vlrico* Præposito & Archidiacono ac Conuentui in *Raitenbuch*, nomine ipsius Ecclesiæ *Raitenbuchen.* tres curias suas sitas in villa *Amergau* cum suis pertinentiis, quarum curiarum vbi jus patronatus Ecclesiæ in *Amergau* annexum esse dinoscitur, & fundus cum vniuersitate transeat, vendiderint, tradiderint pro certa summa pecuniæ ac pleno jure Dominij transtulerint in eosdem. Nos ad supplicem ac deuotam instantiam iam dicti Præpositi & Conuentus *Raitenbuchensis* cuius prouidentia in reformatione status eiusdem sui Monasterij in hac parte plenè collegimus prædicto Præposito *Raitenbuchensi* suisque successoribus, vt per eos cultus diuinus inibi continuari valeat per amplius in nostrum remedium perpetuum de consensu & petitione virorum honorabilium dilectorum nobis in Christo fratrum *Gerhardi* Præpositi, *Hainrici* Decani, totiusque Capituli Ecclesiæ nostræ *Frisingensis* indulsimus, & præsentibus indulgemus, vt prouentus seu vsufructus sæpedictæ Ecclesiæ in *Amergau* ad vsus communes ipsius suæ Ecclesiæ *Raitenbuchensis* & pro releuatione præbendarum fratrum ibidem Deo seruientium percipere valeant & colligere. Saluis nobis per omnia nostrisque successoribus, juribus Episcopalibus, quæ de ipsa Ecclesia Amergau nobis cedere poterunt & debebunt, & nihilominus quod nobis, vel nostris successoribus ad eandem Ecclesiam cum vacauerit, perpetuus Vicarius præsentetur. In cuius rei testimonium præsentes damus nostri & præfati nostri Capituli sigillorum munimine roboratas. Datum in *Vlmaruelde* Anno Domini Millesimo, Ducentesimo, Nonagesimo octauo, Idibus Aprilis, &c.

De SS. *Primi* & *Feliciani* Martyrum Reliquiis.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Anno ab eiusdem natiuitate M. DC. VII. die verò Sabbati ante Dominicam tertiam post festum sanctissimæ & indiuiduæ Trinitatis, quę erat vltima mensis Iunij, hora octaua vel quasi ante meridiem, Indict. V. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini, Dn. *Pauli* diuina prouidentia PP. V. anno eius tertio ad honorem omnipotentis Dei, & gloriosissimæ virginis *Mariæ*, SS. *Primi* & *Feliciani* martyrum, totiusque curiæ cælestis, Admodum Reuerendus Pater, Dn. *Wolfgangus* Præpositus & Archidiaconus natus, P. *Ioannes Gastel* Decanus, P. *Matthæus Schlaich*, P. *Zacharias Spitzer*, P. *Gregorius Diller.* P. *Matthias Wagner*, totusque Conuentus Monasterij in *Rotenbuch* Canon. Regular. *Frisingen.* Diœcesis in superiori *Bauaria* siti; dum erant in capitulo & ordinario congregati dixerunt, & in mei S. sedis Apostolicæ Cęsareæq; Maiestatis autoritate Notarij, testiumq; infrascriptorum & ad hoc specialiter rogatorum præsentia personaliter constituti, palam asseruerunt: se à suis piæ memoriæ antecessoribus, aliisque fide dignis hominibus semper indubitanter audiuisse, & ab hominum memoria semper ab omnibus fuisse creditum, supradictorum SS. martyrum *Primi* & *Feliciani* reliquias & sancta corpora in dicto cænobio recondita, & religiosè culta fuisse; in cuius rei fidē maio-

maiorem librum ac litteras exhibeant authenticè sigillatas, sua suorumq; priuilegia & immunitates continentes in quib. eiusmodi verba legebãtur scripta: Fr: *Maurus Ameliensis, Landulfus Brixinensis Leo Fundanus, Emicho* Episcopus *Frisingensis*, Loci Diœcesanus, Fr: *Nicolaus Thurribilensis*, Fr: *Iacobus Calcedonensis*, Fr: *Nicolaus Karintanen: Stephanus Oppicensis* Ecclesiarum Episcopi (dant indulgentias) in festiuitatib. gloriosæ Dei genitricis semper virginis *Mariæ*, scil. *Natiuitatis, Annunciationis, Purificationis* & *Assumptionis*; S. *Ioan Baptistæ*, BB. *Petri* ac *Pauli* & aliorum oı̃um Apostolorum: in festo *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ patronorũ &c. an. 1299. Cal. Octobr. Ex literis testimonialib. *Thomæ* Episcop: *Ceruicensis*, Suffraganei *Augusten* & *Frisingen.* de an. 1345. sexto Non. Octobr. Consecrauimus in honorem S. *Spiritus*, & S. indiuiduæ *Trinitatis*, & SS. Martyrum *Viti* Patroni. *Primi* & *Feliciani* &c. Item Fr. *Gerhardus* Dei & Apostolicæ sedis gratia Eps *Holens.* dat indulgentias an. 1408. 11. Cal. Iunij his verbis: In festiuitate *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ patronorum, centum dierum Indulgentias. Ex literis Fr. *Alberti* Epi *Zalonen:* Sufraganei *Frisingen:* de an. 1448 in crastino S. *Vdalrici* Epi, Consecrauimus duo altaria, vnũ in Monast. in honorẽ B. *Erasmi* & SS. *Primi* & *Feliciani* &c. Bernardinus miseratione diuina Eps *Tusculanen.* SS. Rom. Eccles. Cardinalis S. *Crucis* patriarcha *Ierosolimitanus*, per vniuersam *Germaniam*, & quæcunque alia loca ad quæ nos declinare contigerit, Dñi nostri Papæ & Apostolicæ sedis legatus &c. Sanè pro parte dilectorum nobis in Christo *Ieronymi* Præpositi & Conuent. Monasterij per Præpositum gubernari soliti B. Mariæ virginis, & SS. *Petri* & *Pauli* Apostolorum, *Primi* & *Feliciani* martyrum in *Raittenpuch* ordinis S. *Augustini* Can: Regularium *Frisingen.* Dioc. &c. Datum *Insprugg*, an. 1507. Non. Ianuarij. Et quod certissima fide credant, sacellum infrà nominatum primo Eremitarum (vt ex certis quibusdam indiciis apparebat) sanctis his martyrib. tempore dicti Monasterij fundationis & erectionis fuisse dedicatum & consecratum: sed eorum originem, translationem, cæteraq; monimenta per infelicium temporum iniurias, incendia, bella, aliasq; hæreticorũ deuastationes periisse: nec non inde mortaliũ pietate ergà Deũ & sanctos suos frigescente, cultũ quoq; & venerationẽ eorũ, in omniũ ferè deuenisse obliuionẽ: atq; adeò licet dictus Dn. Præpositus aliiq; PP. religiosi ab hinc annis quadringentis, quinimo ab ipsius Monasterij primordio singulis annis nona die mensis Iunij nominatorum Martyrum festiuitatẽ & dedicationẽ soleñiter celebrarint, & adhuc celebrant, omnibusq; diebus, quibus pro more habebantur de sanctis illis commemorationes, deq; illis particularis adiuncta fuit commemoratio; sibi tamen ipsis Præposito, Patribus & Fratribus & regularibus qua in parte sancta ossa recumberent, certò non constitisse: præterquam quod quasdam reliquias, vtpote partes anteriores brachiorum, quas ab hominum memoria in sacris quibusdam benè longis & inauratis vasculis secum retineant, quas solennioribus festiuitatibus plebi religiosè colendas exhibeant, & semper exhibuerunt, in quibus scriptum legitur: hæc sunt ossa beatorũ Martyrum *Primi & Feliciani.* Hæc itaque sacra duo ossa quorum talia, vt videre est, in sacris nuper inuentis reliqijs desiderantur, sunt ex colore, figura, apparentia & proportione prænominatis SS. ossib. (vt apparet) consimillima. Quapropter dicti Patres & Fratres tanquã veræ pietatis amatores, incessanter Deum precibus, vigilijs & jeiunijs (vtinam Deo gratis) deprecabantur: vt hæc sanctissima ossa, ad laudẽ & gloriã nominis sui, ad maiorẽ sanctorũ illorum cultũ ac venerationẽ, ad fidelium oı̃m summam consolationẽ & vtilitatẽ, dignaretur reuelare, locũque quo reumberent, ostendere, quatenus ea, quæ se possidere certò credebant debita cum veneratione suscipere, & plebi Christianę deuotè reuerenterq; colẽda pponere possint. quod quidẽ prædict. R^dus D. Præpos. à die professionis, & post suũ in Prelatũ electionẽ quotidie sedulo cogitabat, simulq; alij religiosi, hoc

vnum à Domino Deopostulabant deuotè: nec irrita fuere eorum vota: quippe cum facellum quoddam sua vetustate ruinosum, eaque cura vetus Monasterium, vulgo Altenmünster nuncupatum reparare esset animus: Ecce tibi dum operi huic grauiter instant, certò certius sperantes, se illas vel alias inuenturos reliquias, in lapide à tergo altaris S. *Annæ* (quod altare constructū erat in medio eiusdem Ecclesiæ, & à tergo dicti lapidis, qui nunc ad rei memoriam dictæ Ecclesiæ Altenmünster in summo altari decenter asseruatur) duæ lapideæ stabant columnæ iā antiquitus erectæ; in quas deuoti fideles immemorabili consuetudine lampades & lumina, vtique in honorem Diuæ virginis, & SS. martyrum *Primi* & *Feliciani* accensa deponebant Sacra pignora, nimirum SS. martyrum ossa diu votis omnibus expetita, in arca lignea ordine disposita, velo serico rubei coloris inuoluta deprehendunt vbi præ gaudio summaque in *IESV* lætitia multas etiam lachrymas effuderunt. Reperto sancto & nobilissimo thesauro, Dn. Præpositus, Decanus cæterique è religiosis cathedralis Ecclesiæ suæ chorum ineunt, vnde dictus Dominus Præpositus mitra, cæteroque habitu Pontificali conspicuus, vnà cum clero suo, illo qui crucem gestabat præcedente, ad veterem illam ædiculam, in qua repertæ opes etiamnum seruabantur, more cultuque Christiano se contulit, quo cum ventum est, venerabundi se coram sacris ossibus prosternunt vniuersi ac letaniis de omnibus sanctis decantantas, necnon omnium campanarum pulsu & organorum suaui sono applaudentibus, dicto versiculo illo: *Orate pro nobis sancti Martyres Prime & Feliciane.* Resp. *vt digni efficiamur promissionibus Christi*, cum collecta: *Fac nos quæsumus Domine SS. Martyrum Primi & Feliciani semper festa sectari, quorum suffragiis protectionis tuæ dona sentiamus. Per* Dominum *&c.* Præpositus cum Decano arcam ligneam sacro thesauro opimam, ea qua decebat reuerentia sustulit, ac presbyteris P. *Gregorio Dilles*, & *Christophoro Hermanno* in cœnobij templum rectà ante se processionaliter deferenda dedit, cantato interim: *Sapientiam Sanctorum narrent populi, & laudem eorum nunciet Ecclesia, nomina autem eorum viuent in sæculum sæculi* &c. cum Vers. *Exultate iusti in Domino, Alleluia.* Resp. *Rectos decet collaudatio, Alleluia*, cum collecta: *Quæsumus omnipotens Deus, vt sanctorum martyrum tuorum Primi & Feliciani cælestibus mysteriis celebrata solennitas indulgentiam nobis tuæ protectionis acquirat, per Dominum* &c. Eò cum sanctis reliquis postquàm peruenerunt, loco Præpositi dictus Dn̄. P. *Gregorius Dilles* Custos, solemne Missæ officium de SS. *Trinitate* cum collectis de S.S. *Primo* & *Feliciano* prædictis solemniter cantauit: quo piè & religiosè decantato, canticum *Te Deum Laudamus* adhibitis organis, & pulsatis iterum companis est inchoatum. Interea temporis reliquiæ eo in loco decentissimè fuerunt asseruatæ, & vsq; donec sacellum Altenmünster/quod iam apparet, fuit constructum, & per R^dum. Dn. *Bartholomæum Schellium* I. V. D. Episcopum *Darien.* & Suffraganeum *Frisingen.* 4. Id. Octob. An. 1608. consecratum. Qui cum altero die summo mane altaria eiusdem sacelli vellet consecrare, iussit vt sacra ossa processionaliter, toto Conuentu comitante apportarentur, & in Ecclesia Altenmünster nouiter constructa collocarentur; quod & factum est per RR. PP. *Ioannem Gastl*, & *Christophorum Hermannum* in altari extructo & consecrato decenter apposita, ibique in hodiernum diem religiosè quiescunt. Atque ita Deo bene iuuante actui huic finis est impositus. Super quibus omnibus & singulis, vt suprà dictum est à dmodum Reuerendus Dominus Præpositus, Decanus, totusque Conuentus me Notarium infrascriptum requisiuerunt, quatenus vnum vel plura publica conficerem instrumenta. Quorum ego petitioni, quæ veluti pietati maximè congrueret, attendens, iis omnibus, quæ ibidem

ibidem gerebantur & fiebant, interfui, vidi & legi, hoc instrumentum itaque manu alterius scriptum, manu verò mea & signo solito roboratum confeci ad hæc omnia specialiter requisitus & rogatus. Acta sunt in supradictis Ecclesiis in *Rattenpuch*, diebus, annis, mensibus & præsentia, quibus supra, præsentibus M. honestis & discretis viris *Matthia Svvaiger* judice, *Thoma Kratz* scriba, *Simone Hagl* organista, & *Ioanne Karl* Ludirectore ibidem; nec non in dedicatione Ecclesiæ *Christophoro Pergkhouer*, Ser^mi Principis ac Domini Dñ. *Maximiliani* Com. Pal. *Rheni*, vtriusque *Bauariæ* Ducis Cancellariæ secretæ Registratore, & *Marco Haldenbergero* Granatario in *Schongauu*, Laicis, testibus ad hoc specialiter vocatis, rogatis & requisitis; & *Vdalrico Puchsieger* ac *Martino Lentz* opificibus mechanicis & aliis compluribus non requisitis.

Matthæus Raokher,
Notarius manu propria.

VNiuersis sanctæ matris Ecclesiæ filiis, ad quos præsentes litteræ peruenerunt. Nos miseratione diuina Fr: *Maurus Ammeliensis, Handulphus Brixinen. Leo Fundanus*, *Emicho Frisingen.* Loci Diocœs. Fr: *Nicolaus Turribulen.* Fr. *Iacobus Calcedonen.* Fr. *Nicolaus Karintenen. Stephanus Oppycensis* Ecclesiarũ Epi, salutem & sincerã in Dño Charitatem. Alma mater Ecclesia de animarum salute sollicita, deuotionẽ fidelium per quædam spiritualia munera, Indulgentias videlicet & remissiones incitare consueuit ad debiti famulatus honorem Deo & sacris ædibus impendendum: Vt quanto crebrius & deuotius illuc confluit populus Christianus, tantò celerius delictorum suorum veniam, & cælestis regni gloriam consequi mereatur æternam, Cupientes itaque vt Monasterium in *Raitenbuch Frisingen.* Diocœsis vbi regularis ordo Canonicorũ S. *Augustini* viget & obseruatur, quod ad laudem Dei, necnon ad honorem sanctissimæ Dei genitricis Virginis *Mariæ* est constructum, à Christi fidelibus frequentius honoretur, vt Canonicorum ibidẽ degentium deuotio per diuinum cultum aucta, iugiter pullulet in Domino atque crescat, quo accedentes ibidem se gaudeant beneficiorum spiritualium muneribus consolatos: Omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ad dictum Monasterium in singulis festiuitatib. seu diebus subscriptis, videlicet. Natiuitatis, *Epiphaniæ, Resurrectionis* Domini nostri *Iesu Christi* atque *Pentecostes:* in festiuitatibus gloriosę Dei genitricis semperque virginis *Mariæ*, scilicet *Natiuitatis*, *Annunciationis, Purificationis* & *Assumptionis*; S. *Ioannis* Baptistæ, BB. *Petri* & *Pauli*, ac aliorum oĩum Apostolorũ, in festis *Primi* & *Feliciani* dictæ Ecclesiæ Patronorum: S. *Michaëlis* Archangeli, SS. martyrum *Laurentij* & *Georgij* Confessorum *Nicolai, Corbiniani Martini* ac *Zenonis*: B. *Agnetis, Catharinæ, Margaritæ* virginum atq; *Mariæ Magdalenæ* ac *Annæ*. In añiuersariis Dedicationũ dicti Monast. ac altariũ eius: in festo *omnium sanctorum*, & per octo dies memorata festa sequentes, caussa deuotionis, orationis, seu peregrinationis & in spiritu humilitatis accesserint: aut qui ad fabricam, seu reparationem, ornamenta, luminaria, aut quæcunque necessaria ipsius Ecclesiæ manus porrexerint adiutrices, aut in extremis laborantes quicquam suarum legauerint, miserint, seu donauerint, aut nutu procurauerint facultatum: Nos de omnipotentis Dei misericordia, & BB. *Petri* & *Pauli* Apostolorũ eius auctoritate cõfisi, singulis singulas quadraginta dierũ indulgẽtias de iniunctis sibi pœnitentiis, dummodo loci Diocœsani ad id consensus accesserit, in Dño misericorditer relaxam⁹. In cuius rei testimoniũ sigilla nra p̃sentib. literis duxi-

debitè reparetur, conseruetur & manu teneatur, librisq;, calicibus, luminaribus & ornamentis Ecclesiasticis, rebusq; aliis ad diuinum cultũ ipsius Ecclesiæ necessariis decenter fulciatur, ac Christi fideles ipsi eò libentius deuotionis caussa ad eandem Ecclesiam confluant, & inibi pro præmissis manus promptius adiutrices porrigant, quo ex hoc ibidem dono cælestis gratiæ vberius conspexerint se refectos, dilectorum nobis in Christo *Ieronymi* Præpositi & Conuentus dicti Monasterij nobis super hoc humiliter supplicantium, supplicationibus inclinati, autoritate Apostolica qua fungimur in hac parte oĩbus & singulis vtriusq; sexus Christi fidelib. præfatis, verè pænitentib. & confessis. qui in Ecclesiam prædictam in *Natiuitatis* eiusdem B. *Mariæ* virginis, & eorundem SS. *Petri* & *Pauli* Apostolorum: nec non ipsius S. *Augustini*, ac S. *Martini* Episcopi, & *Dedicationis* eiusdem Ecclesię festiuitatum dieb., à primis vesperis vsq; ad secundas vesperas festiuitatum earundem inclusiuè annuatim deuotè visitarint, & ad reparationẽ, conseruationem, manutentionem & fulcimentum prædicta, manus adiutrices porrexerint, centum dies pro singulis festiuitatib. prædictis, quibus id fecerint de iniunctis eis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxamus, præsentibus, perpetuis temporibus valituris. Datum *Inspruck*, *Brixinensis*, Diocœsis, anno incarnationis Dominicæ M.D.VII. Non. Ianuar. Pontificatus Domini nostri *Iulij* PP. secundi anno quinto.

VNiuersis præsentes litteras inspecturis *Merandus* Dei & Apostolicæ sedis gratia *Amelinensis* Episcopus. *Nicolaus* eâdem gratia *Ortanus* Episcopus. *Sergius* eâdem gratiâ *Tarraconen.* Episcopus. *Ioannes* eâdem gratiâ *Anagnien.* Episcopus. Fr. *Franciscus* eâdem gratiâ ciuitatis *Castellan.* Episcopus, Fr. *Iohannes Sutrinus* Episcopus: Fr: *Philippus* eâdem gratia *Flantin.* Episcopus. *Thomas* eâdem gratiâ *Intanen.* Episcopus Salutem in Domino sempiternam. Quoniam, ut ait Apostolus omnes stabimus ante Tribunal Christi, prout in corpore gessimus, siue bonum siue malum fuerit, oportet nos diem messionis extremæ misericordiæ operibus præuenire, ac æternorum intuitu seminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere valeamus in cœlis, firmam spem habemus fiduciamque tenemus. Quoniam qui parcè seminat, parcè & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Cum igitur ex parte Marignali nobis fuerit humiliter supplicatum, vt omnibus venientibus ad Hospitale S. *Spiritus*, & S. *Viti*, & ad Monasterium S. *Mariæ* in *Raitenpuch* ordinis Canonicorum Regularũ *Frisingen.* Diocœsis publicè, & ad Altaria dictæ Ecclesiæ. &c. Nos vero de omnipotentis Dei misericordia, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius misercordia confisi, omnibus vere pęnitentibus & confessis, qui vel quæ prædictas visitauerint Ecclesias in eorum festiuitatibus, seu etiam solennitatibus B. *Mariæ* virginis, *Natiuitatis* Domini, *Circumcisionis*, *Epiphaniæ*, *Resurrectionis*, *Ascensionis*, *Pentecostes*, *Trinitatis*, *Dedicationis* Ecclesiæ S. *Crucis*, SS. *Angelorum*, *Iohannis Baptistæ*, Beatorum *Petri* & *Pauli*, & omniũ Apostolorum, Euangelistarum, ac sanctorom martyrum *Stephani* & *Laurentii*, Sanctorum Doctorum *Ieronymi*, *Gregorij*, *Ambrosij*, & aliorum Doctorum Sanctorumque Confessorum *Nicolai*, *Francisci* & *Martini*, & aliorum Confessorum: nec non Beatoram *Mariæ Magdalenæ*, *Agnetis*, *Luciæ*, *Catharinæ*, *Margarethæ*, & in festo *omnium Sanctorum*, & per eorum octauas, in die *Animarum*, & singulis diebus Dominicis: ac etiam qui *Corpus Christi*, cum portatur infirmis, secuti fuerint, aut in serotina pulsione campanę ter Aue Maria deuotè dixerint: vel qui ad fabricam, luminaria, ornamenta, & ad alia dictæ Ecclesiæ necessaria manus

Hospital. in Raitenpuch.

f. deest reli- ptura.

porrexe-

porrexerint adiutrices: Quilibet nostrum quadraginta dies de iniunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus, dummodo ad ea Diœcesani accesserit voluntas. In cuius rei testimonium præsentes litteras nostrorum sigillorum fecimus appensione communiri. Datum *Romæ* sub anno Domini Millesimo Trecentesimo XLVI. mens. Aprilis die prima.

NOS *Otto* Dei gratia Decanus Ecclesiæ *Frisingen.* Iudex ordinarius, & in spiritualibus per *Frisingen.* Diocœsin Vicarius generalis, tenore præsentium publicè profitemur. Quod gratiam & indulgentiam factam & concessam omnib. benefactoribus Ecclesiæ S. *Mariæ* in *Raitenpuch*, & Hospitali S. *Viti* eidem Ecclesiæ annexo, per Venerandos in Christo patres & Dominos, Dn. *Merandum Amelinen.* Episcopum, & suos in hac parte cōsortes Apostolicæ sedis gratia Episcopos, quorum nomina in instrumento, cum ipsorum sigillis sunt appensa, plenius cōtinetur, auctoritate nobis tradita ratificamus, approbamus, & quantum in nobis est, in his scriptis confirmamus. Et nihilominus omnibus præfatæ Ecclesiæ & Hospitalis benefactoribus etiam quadraginta dies de iniunctis sibi pœnitentiis in Domino relaxamus. Harum testimonio litterarum. Datum & actum an. Dñi M.CCC.XLVI. in crastino S. *Laurentij* Martyris.

NOS Frater *Petrus* Dei gratia Episcopus Ecclesiæ *Balneoregien.* necnon Suffraganeus Ecclesiæ *Frisingen.* Vniuersis præsentem litteram inspecturis volumus esse notum, Quod nos anno Domini M.CCC. XLVII. in die B. *Iohannis Baptistæ* ex commissione Reuerendi Patris & Domini, Dn. *Leutoldi* electi. & Capituli Ecclesiæ memoratæ secundum ritum sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, & sanctiones SS. Patrum consecrauimus altare in porticu veteris Monasterij in *Raitenpuch*, primo in honorem sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis*, & sanctæ *Crucis*, & specialiter in honorem S. *Andreæ* Apostoli, & B. *Georgij* martyris, eiusdem altaris Patronorum: & in crastino B. *Ioannis* consecrauimus altare in Capella hospitalis in *Raitenpuch*, primo in honore sanctæ & indiuiduæ *Trinitatis*, & S. *Crucis* & Beatarum *vndecim millium* virginum, & specialiter in honore B. *Iohannis Baptistæ*, & B. *Galli*, & B. *Gregorij* Papæ, eiusdem altaris Patronorum, & per octauas. Et in festo *Paschæ*, *Pentecostes*, & *Natiuitatis* Domini & per octauas. Et in quatuor festis B. *Mariæ* virginis, & per octauas, & in omnib. festis Apostolorum, & per octauas, & singulis diebus Domincis & festiuis visitauerint, auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum Apostolorum eius *Petri & Pauli* confisi: quadraginta dies Indulgentiarum de pœnitentiis sibi iniunctis misericorditer in Domino relaxamus. In cuius rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum anno, die & loco quo & supra.

RAITENHASLACH MONASTERIVM ORDINIS CISTERCIENSIVM S. BERNHARDI.

RAITENHASLACH, in Norico & agro Burckhusiano iuxta Salzam fluuiū, à VVolframo & Hemma, coniugibus, filiis eorum, Wolframo & Henrico de Tegernvvanck, D. Bernhardi Monachis conditur, Gerion Auer Magister designatur, Auent. fol. 631. Ortolphus de Tegernbanc testis, in Comitis Sybothonis de Falckenstein & coniugis suæ Hiltigardæ alienatione arcis Hermanstein, ex lib. veteri reddituum & actorum illorum Comitum de Falckenstein.

IN libro sepulturarum ibi scribitur, istos fundatores fuisse Comites, ac Wolframum

ramum patrem, fratrem fuisse Conradi Archiepiscopi Salisburgensis de familia Dominorum de Abensperg, Nepotis Babonis primi, cuius cõsilio & auxilio hæc fundatio sit facta. Obiit autem Conradus Archiepiscopus, anno Domini 1147. Quod si ita esset, sequeretur istos fundatores esse ex familia de Abensperg, & nomen suum secundum castrum, quod possederunt, mutasse, quod olim valdè visitatum erat. Ego de hac re nihil aliud reperi, vnde nihil certi assero. Castrum hoc, hodie Tegernbach nominatur iuxta Ism fluuiũ. & à nobili familia de Layming possidetur, qui insignia quoque illorum de Tegernbach vsurpant, nempe albi coronati Leonis in campo flauo & rubris cancellis inclusi. Familia Dominæ Hemmæ fundatricis pro antiquo more non exprimitur, cuius insignia, flos flauus siue frutex, cum tribus foliis in campo lazuro. Sunt ibi in templo, ac in ambitu multorum Principum, Comitum, Baronum, ac Nobilium sepulturæ, quos longum esset referre, inueniet, qui vult in libris meis Genealogiarum Bauaricarum.

De fundatione & progressu huius Monasterij sequuntur copiæ quatuor diplomatum, de quo etiam vide, si placet, Chronicam scriptam Viti Arenpeckij, fol. 185.

Anno Domini 1143. 6. Calendas Nouembris, à constitutione domus & ordinis Cisterciensis, an. 46. vir nobilis Wolfherus, aliâs Wolfframus de Tegernbanck, & vxor eius Hemma, in prædio suo Schuzing fundare cœperunt hanc Abbatiam, primo Abbate eiusdem loci Domino Gerone, viro venerabili existente; posteà verò anno Domini 1146. præsidente in sede Romana sanctissimo Papa Eugenio tertio, Pontificatus sui anno secundo, in ipso verò Rom. Imp. fœliciter regnante Cunrado secundo, Imperij sui nono fœlicissimè, omni reuerentia honoris dignissimæ memoriæ Dominus Cunradus primus, sanctæ Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, considerans situm loci non esse aptum illi ordini; consilio habito, ex consensu petitionis prædicti Wolfheri ad habitationem fratrum & situm Cœnobij, ad præfatum ordinem obseruandum, antiquam Ecclesiam suam Raitenhaslach in hoc loco sitam & constructam, quondam sub patrocinio S. Pangratij martyris (vt tradidit antiquitas) cum decimis, dote & familia, omnibus necessariis, remota Parochia, tradidit, vt in ipsius priuilegiis plenius continetur.

EVGENIVS Episcopus, seruus seruorum Dei, dilectis filiis, Geroni Abbati, eiusque fratribus de Raitenhaslach, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est, facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecti in Dño filij, vestris iustis postulationibus, clementer añuimus, & præfatum locum, in quo diuino mancipati estis officio, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium Raitenhaslach iustè, canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificum, largitione Regum ac Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, Domino propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; Successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum quemadmodum à venerabili fratre nostro Cunrado, Salisburgensi Archiepiscopo, vobis pia deuotione collatus est, Windeberge cum omnibus appendiciis suis. Tierolfingen mansum vnum, cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitimè & acquirendis; in sylua, quę vulgo dicitur Amphinger Forst, pascua Portene, areamque Seulingen, infra Schuzinga nominatur, in Ratisponensi Episcopatu, prædium in loco, qui Mosuogl vocatur; sic à nobili viro Wolphero, vxore quoque & filiis suis rationabiliter vobis con-

cessum est, sine laborum, sorte agrorum vestrorũ, quos propriis manib. ac sumptib. colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò, vt nulli omnino liceat præfatum Monast. temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquib. vexationib. fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate & Diocœsanorum Episcoporum Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisuè persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq. se diuino iudicio existere de pperrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicē præmia pacis inueniant. Amen. Datum apud vicum Pronianum, Gbido sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconus, Cardinalis & Cancellarius, 5. Calend. Februarij, Indictione X. Incarnationis Dominicę ann. 1146. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ tertij anno secundo.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis, Ego Conradus, per gratiam Dei Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo, omne, quod antiquatur & senescit prope ad interitum, sic præsentem Ecclesiam effusione sacrosancti sanguinis Christi in plenitudine temporum redemptam & consecratam elabi & vacillare videamus, tamen in hoc nostro tempore, in quod fines seculorum deuenere, abundante iniquitate, multorumque charitate refrigescente, Deus omnipotens, qui nunquam secundum diuitias bonitatis suæ humano generi defuit, multipliciter nos consolatur, dum nobis in his diebus hominum, non Deum, sed semetipsos amantium, multis modis auxiliatur. Deniq; cum propter perseuerantiam malorum iuxta verba lib. dicentis Iob: Terra tradita est in manus impij, Diaboli videlicet, magnum Ecclesiæ suæ lumen accendit, dum ordinem Cisterciensium, qui præsentem mundum Maiestatis virtute calcantis actu & habitu, vt passim in domo sua, quæ est Ecclesia, luceant, exaltauit & dilatauit. Quia verò mediante diuina cooperatione, ad honorem Dei, pro qualitate collatæ nobis industriæ, Ecclesiam nostrā administrauimus & disposuimus, plures nos adierunt, doctrinamque nostram prosecuti sunt, sua Deo conferre potissimum iudicauerunt, factumque est diuina pręeunte inspiratione; Quod Wolfherus de Tegernvvanck, vxorque eius Hemma, filij quoq; eorum, Wolfherus & Heinricus, prædium suum Seuozingen iuxta fluuiū, qui dicitur Rote Moseuogln, Deo & Beato Rudperto contradiderunt, nobisq; & successoribus nostris, possessioni, prouisioni & defensioni ad ordinem Cisterciensium Monachorum designauerunt; eo tenore, vt Episcopali traditioni omne ius Cœnobiorum nostrorum, in collationibus liberorum hominum, vel Ministerialium nostrorum irrefragabiliter possideant.

Nos igitur fratres toto cordis affectu suscipientes, Abbatem illius, Geronem nomine, consecrauimus & stabiliuimus. Considerantes autem situm loci non esse aptum illi ordini, consilio habito, traditionem suam fundatori reddidimus, vt concambium faciendum firmius faceremus, altaque consideratione consilij ad habitationem fratrum & situm Cœnobij ad præfatum ordinē obseruandum, antiquam nostram Ecclesiam Raitenhaslach, quæ tunc vacabat,

bat, tradidimus cum decimis, dote & familia, omnibus & necessariis, remota Parochia, insuper & Tirolfingen mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, in sylua, quæ vulgo dicitur Amphinger Vorst, aream que Schuzingen, supra Seulingen, quam à Monachis S. Petri cambuimus, & pascua portene ex nostra traditione illis in perpetuum assignauimus, & receptum locum Schuzingen atque Mosuogln ad sustentationem præfato Abbati & fratribus reddidimus, vt pro temporalibus nostris sempiterna cum ipso metamus. Confirmamus etiam Pontificali auctoritate & banno, eisdem filiis nostris, cum traditione ista omnia, quæ præfatus Wolfherus illuc contulit, siue alij vel ad huc ab eo, siue ab aliis fidelibus conferenda sunt, atque exinde præsens priuilegium conscriptum, nostroq; sigillo insignitum, volumus vt tam posteris quàm præsentibus hæc fundatio & plantatio notificetur. Primæ igitur traditionis testes hi sunt, Henricus Episcopus Ratisponensis, Otto Frisingensis, Romanus Gurcensis, Guido Diaconus Cardinalis. Baldaricus Abbas Salisburgensis, Gebeno Præpositus Salisburgensis, Berchtoldus Abbas Sancti Emerani, Gotfridus Abbas Admuntensis, & alij Abbates quam plurimi, Hugo Præpositus Berchtersgadensis, Herbordus Sevvensis, Gotscalcus Bamburgensis, aliique Præpositi, Clerici & Monachi multi, Comes Leutoldus de Bleigen, Heinricus de Hegeleu, Albertus de Werfen, Leutoldus de Haberlant, Menigoz Pincerna, Duringus de Diethramingen, maximaque multitudo tam Nobilium quàm Ministerialium, eiusdemque traditionis vel concambij sunt testes, Otto Eps Frisingensis, Romanus Episcopus Gurcensis, Heinricus Præpositus Gurcensis, Hermannus Præpositus Frisingensis, Engelramus Archidiaconus Leutoldus Capellanus: Engelbertus Marchio de Ystria, Engelbertus Comes de Halle, Hartmannus & filius eius de Nustorff, Volckmarus de Lichtenstein, Heinricus de Hegele, Engelscalcus de Friesach, Gotfridus de Wiettingen, Ruodolphus de Tysenberch, Meingoz Pincerna, aliique quam plurimi. Actum Salisburgæ, Anno incarnationis Dominicæ. 1146. Indict. 9. Nonis Iunij, primo anno Eugenij Papæ, regnante Conrado Romano Rege, suscepit autem hanc traditionem & confirmauit Reuerendus Archiepiscopus, Conradus Salisburgensis, Ann. XLI. sui Pontificatus.

In nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS, Ego Eberhardus per Dei gratiam Salisburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus, exigente officij nostri debito, omnium pauperum Christi vtilitati debemus prouidere, & sub obtentu diuinæ misericordiæ bonæ voluntatis affectum exhibere, vnde Christi pauperibus in Monasterio Raitenhaslach Deo seruientibus, beneficij munus exhibentes, tradidimus eis duos mansus in Hardesitos, cum omnibus pascuis, in omnimodam proprietatem, insuper etiam vnum mansum in Raine situm, quem Ministerialis noster Sybotho, videlicet de Surberch, in beneficium habuit petitione ipsius Sybothonis eidem Monasterio, item in omnimodam propietatem delegauimus. Quia verò præfati fratres in eadem Parochia redditus aliquos habent, vt de eisdem redditibus nullæ decimæ ab eis exigantur, cum essemus Muldorph, talem confirmationem in manus nostras suscepimus, vt fratres Plebano singulis annis 80. denarios Losenses persoluant, nec ab aliquo Plebano per decimarum exactionem inquietentur. vt autem hæc, quæ ad tradendum memoriæ futuris temporibus conscripsimus, inconuulsa eisdem fratribus permaneant, præsentis paginæ chartam, per sigilli nostri impressionem confirmamus subponentes testium nomina, quæ interfuisse & primæ traditioni duorum mansuum, & secundæ traditioni vnius mansus cognoscuntur, Primæ igitur traditionis

trauit. Nec hoc etiam latere volumus quod omnes Illustrissimi Duces *Bauariæ*, quorum confinio & districtui Ecclesia nostra sita dignoscitur, ipsam Ecclesiam nostram à sui origine semper speciali fauore & beneuolentia tàm in prrogatiua multarum libertatum per aquam & aridam, quàm in libera succissione lignorũ de nemoribus suis ad nutrimenta ignis & gratiosa munificentia decimarum de duobus granariis suis *Oetingæ* & *Burckhausen*, nec non in multiplici & quotidiana protectione & defensione præ cæteris suis Ecclesiis sui Principatus sunt eatenus prosecuti. Specialiter tamen inclytus Dux *Bauariæ Henricus* nonus hanc nostrã Ecclesiam in tantum dilexit & fouit, vt quicunque ipsam in aliquo offendisset, pupillam oculi eius tangere crederetur.

EVgenius Episcopus seruorum Dei seruus. Dilectis filiis Geroni abbati eiusq; fratribus de *Rottenhaslach* tàm præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuctio celerem sortiatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & præfatum locum in quo diuino mancipati estis officio sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus. Statuentes vt quascunque possessiones, quæcunq; bona idem Monasterium iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificũ, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo ꝓpitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus, & illibata permaneant. In quib. hæc ꝓpriis duxim⁹ exprimẽda vocabulis. Locũ ipsum queadmodũ à venerarabili fratre nostro *Chunr.* Archiepo *Salisburgensi* vobis pia deuotione collatus est. *Windeberge* cum omnib. appendiciis suis. *Tierolfingen* mansum vnum cum pascuis, cultis & incultis, quæsitis legitime & acquirendis, in sylua q̃ vulgò dicitur *Ampfingerforst*, pascua portenæ aream que *Sulingen*. In *Ratisponensi* Episcopatu prædium in loco qui *Mosuolgen* vocatur, sicut à nobili viro *Wolfhero* vxore quoq; & filiis suis rationabiliter vobis concessum est. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Decernimus ergò vt nulli omnino liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & diocœsanorum Episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Dñi nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo iudicio districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Dñi nostri Iesu Christi, quatenus & hic bonum fructum actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant amen. Datum apud vicum *Bouianum*. *Guido* S. *Romanæ* Ecclesiæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius, 5. Cal. Februarij, Indictione decima, Incarnationis Dominicæ an. 1146. Pontificatus verò Dñi Eugenij Papæ tertij, anno secundo.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Chunradus* per gratiam Dei *Salisburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus. Licet testante Apostolo quod omne quod antiquatur & senescit, prope ad interitum sit, præsentẽ Ecclesiam effusione sa-

crosancti sanguinis Christi in plenitudine temporum redemptam & consecratam elabi & vacillare videamus, tamen in hoc nostro tempore in quo finis sæculorum deuenit, habundante iniquitate multorumq; charitate refrigescente, Deus omnipotens qui nunquam secundum diuitias bonitatis suæ humano generi defuit multipliciter nos consolatur, dum nobis in his diebus hominum nō Deū sed semetipsos amantiū multimodis auxiliatur. Deniq; cum propter perseuerantiam malorum, iuxta verba libri dicentis, *Iob* terra tradita est in manus impij Diaboli videlicet magnum Ecclesiæ suæ lumen accendit, dum ordinē Cistercienſium qui præsentem mundū multis virtute calcantes actu & habitu vt passim in domo suaq; etiā ecclesia luceāt exaltauit & dilatauit. Quia verò mediāte diuina cooperatione ad honorē Dei pro qualitate collatæ nobis industriæ ecclesiā nostram administrauimus & disposuimus plures nos adierunt doctrinamque prosecuti, sua dona conferre potissimū iudicauerunt. Factū est diuina præeunte inspiratione q, *Wolfherus* de *Tegernbach*, vxorq; eius *Hēma*, filij quoq; eorum *Wolffherus* & *Heinricus* prædiū suum *Sculingen*, iuxta fluuiū qui dicitur *Rote Moseuolgen* Deo & B. *Ruperto* contradiderunt, nobis & successorib. nostris possessioni prouisioni & defensioni ad ordinē *Cistercienſiū* Monachorū designauerūt, eo tenore vt episcopali traditione omne ius cœnobiorū nostrorum, in collationib. liberorum hominū vel ministerialiū nostrorum irrefragabiliter possideant. Nos igitur fratres toto cordis affectu suscipientes, abbatē illius *Gerone* nomine consecrauimus & stabiliuimus. Considerantes aūt situm loci non esse aptū illi ordini consilio habito traditionē suam fundatori reddidimus, vt concambiū faciendū firmius faceremus. Alta itaq; consideratione consilij ad habitationē fratrū & situm cœnobij ad præfatum ordinē seruandum antiquā Ecclesiā nostram *Raitenhaslach*, quæ tunc vacabat, tradidimus, cum decimis dote & familia, oībusq; necessariis, remota parochia, insup & *Tirolfingen*, mansum vnum, cum pascuis cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, in sylua quæ dicitur *Ampfinger uorst*, areamq; *Scullingen*. quàm à Monachis S. *Petri* cambuimus, & pascua porcenæ ex nostra traditione illius in perpetuum assignauimus, & receptū locum *Scullingen* atq; *Moseuolgen* ad sustentationē præfato Abbati & fratrib. reddidimus, vt p tēporalia nostra sempiterna cum ipsis metemus. Confirmamus etiā pontificali auctoritate & baño eisdē filiis nostris cum traditione ista oīa, quæ præfatus *Wolffherus* illuc contulit, siue alij, vel adhuc ab illo siue ab aliis fidelib. conferenda sunt, atq; exinde p̄sens priuilegium conscriptum nostroq; sigillo insigniri volumus, vt tam posteris quàm præsentib. hæc fundatio & plantatio notificetur. Primæ igitur traditionis testes hi sunt *Hainr.* Eps *Ratisp.* *Otto Frisingenſis. Rom: Gurcensis*, *Guuido* Diaconus Cardinalis *Baldevvinus* Abbas *Salisburgen: Bertholdus* abbas S. *Emmerami*, *Gotfridus* abbas *Admunttensis* & alij abbates quā plurimi. *Hugo* Præpos. *Berttengadenſis*, *Herbotus Devvenſis*, *Gotschalchus Bambergen*. alij Præpos. clerici & Monachi multi. Com. *Luttold*. de *Bleigē*, *Heinr*. de *Hegelē*, *Albo* de *Werſen*, *Luttoldus* de *Haberlād*, *Meingoldus Pincerna*, *Duringus* de *Dietramingen*, maxima multitudo tàm nobilium quā ministerialiū. Secundæ quoq; traditionis, vel concambij sunt testes *Otto* Eps *Frif.* *Engelramus* Archidiaconus, *Romanus* Eps *Gurcenſis*, *Hainr* Præpos. *Gurcenſis*. *Hermanus* Præpos. *Friſingenſis*, *Luttoldus* Capellanus, *Engelbertus* Marchio de *Iſtria*. *Engelbertus* Com. de *Halle*, *Hartmannus* & filij eius de *Müldorff*: *Volckmarus* de *Lichtenſtain*, *Hainr*. de *Begelen*, *Engefridus* de *Frieſach*, *Gottfridus* de *Weittingen*. *Rudolphus* de *Tuſenberg aliiq; quam plurimi*.

Catalogus Abbatum Monasterii *Raittenhaslach*, ex variis monumentis collectus.

I. GERO *Auuer ex Salmersvveil*, an. 1146. præficitur primus Abbas, vixit ad huc an. 1177. ob. Cal. Iun.

II. ADAL-

II. ADALBERTVS vixit anno 1179. ob. dies ignoratur.
III. CONRADVS præfuit anno 1183. & 1184.
IV. RICHERVS huius mentionem facit Bulla *Cœlestini* PP. III. an. 1195.
V. CONRADVS II. de hoc liber sepulturarum testatur.
VI. BERTOLDVS superfuit an. 1207. & 1212. ob. XVII. Cal. Septemb.
VII. CONRADVS III. circ. annum Christi 1225.
VIII. DIETHMARVS præfuit anno 1241.
IX. WALTHERVS rexit anno 1246. & 1257. ob. V. Id. Apr.
X. HENRICVS de *Gunthering* præf. anno 1259. & 1261.
XI. CONRADVS IV. præfuit annis 32. ob. VII. Cal. April. an. 1290.
XII. RVDOLPHVS habetur in libr. Sepultur.
XIII. EBERHARDVS *Vitulus* rexit circa annum 1288.
XIV. CONRADVS V. cognom. *Hollenprucker*, præfuit magna cum laude anno 1290. & 1304.
XV. FRIDERICVS dicitur electus anno 1397. XVI. Iun. literæ testantur eum præfuisse anno 1308.
XVI. VLRICVS vti testantur literæ præsedit anno 1301. & 1306.
XVII. EBERHARDVS anno 1307. electus, rexit adhuc an. 1311.
XVIII. ILSINGVS præf. anno 1312. & 1329.
XIX. HENRICVS *Olar*, præf. an. 1327. ob. XVI. Cal. Maij, an. 1338.
XX. VDALRICVS *Stempfer* Abbas fuit anno 1338. & 1350.
XXI. FRIDERICVS *Vischbeck* elig. an. 1350. ob. XVI. Cal. Sep. an. 1356.
XXII. IACOBVS gubernauit circa annum 1357. & 1363.
XXIII. WILHELMVS *Schraick* sedit anno 1373. in *Salem* euocatus, ibi primus Pontificalia impetrauit.
XXIV. ANDREAS *Pfarrkircher Oettingen*. circa annum 1366. & 68.
XXV. SEIFRIDVS de *Nürnberg*, rex. anno 1371. & 1375.
XXVI. IOANNES, anno 1370. vsque 1379. ex lit. tradition.
XXVII. IOANNES *Stempfer*, primus Abbas infulatus multa præstitit ab an. 1382. vsque 1407.
XXVIII. WILHELMVS an. 1385. abbatiam gubernasse dicitur.
XXIX. IOANNES *Zipfler Burgkhusianus* præf. anno 1407. mortuus anno 1417. die 14. Aug.
XXX. IOANNES *Pflueg* ob. anno 1438. XV. Cal. Ianuar.
XXXI. LEONHARDVS *Schellenstain* el. an. 1438. decessit anno 1445. Prid. Non. Iun.
XXXII. GEORGIVS *Schnappinger Leonhardi* successor, moritur anno 1464. V. Non. Maij.
XXXIII. EGIDIVS *Steiner* præficitur an. 1465. ob. an. 1481. prid. Id. Aug.
XXXIV. IOANNES *Holzner*, anno 1477. ex *Furstenfeld* assumptus, mortuus est anno 1483.
XXXV. GEORGIVS *Lindmair*, fidelis monasterij administrator, decessit an. 1498. VI. Cal. Ian.
XXXVI. IOANNES *Gutgelt*, moritur anno 1502. XVI. Aug.
XXXVII. VDALRICVS *Molser*, pf. an. circiter 8. ob. III. Id. Nouemb. an. 1506.
XXXVIII. GEORGIVS *Wanckhauser*, constituitur abbas an. 1506. resign. an. 1526. VIII. Cal. Febr. moritur an. 1542. V. Id. Maij.
XXXIX. CHRISTOPHORVS *Fürlauff*. el. anno 1526. VII. Cal. Febr. ob. an. 1553. die 18. April.

XL. SEBASTIANVS *Harbeck Landishutanus* fit Abbas an. 1553. morte subitanea raptus an. 1569.

XLI. WOLFGANGVS *Manhauser* elig. VII. Non. Maij, An. 1569. ætat. suæ 39. resignat anno seq. abbati *Cellæ Dei*, 22. Maij. ob. 26. Aug. an. 1594.

XLII. MATTHIAS *Stosperger* cum optimè præfuisset, ob. an. 1601. die 18. Nouembr.

XLIII. PHILIPPVS *Percelius*, modernus Abbas elig. an. 1602.

RANSHOVEN MONAST. ORDINIS CANONICORVM REGVLARIVM S. AVGVSTINI.

IMPERATOR Arnolphus Cæsar Augustus, filius Carolomanni Regis Bauariæ & Italiæ, ædiculam sacram, quā ad preces Wichingi Episcopi Patauiensis, Cancellarij sui, Christo Domino Deoque nostro, & D. Pancratio à fundamentis in Rantenisdorff seu Rantersdorf extruxit, Ellenbrechto Sacerdoti committit ea lege, vt ipse quidem pareret Parocho Oetingensi, at post mortem eiusdem, Sacellum in Rantersdorph, posthac foret sub ditione Templi Oetingensium, vbi brachium sancti Philippi Apostoli reconditum reseruabatur, & pater Imperatoris Arnolphi Carolomannus Rex Boiorum & Italiæ sepultus est. Extat ibi diploma Arnolphi, cuius datum Anno 898. anno II. regni, Imperij autem III. Actum ad Reginam ciuitatem, &c. Sequenti quoque anno, hoc est, Anno 899. idem Imperator Arnolphus duo agri jugera orientem versus, viginti carrucas fœni, molam aquariam in ripa fontis, qui ex cliuo, cognomine Prylo, erumpit, tantum lignorum, quantum opus est & foco & ædificiis perpetuò donat Sacerdotibus, ibidem rem diuinam facientibus. Wichingus superior Episcopus Patauiensis, Cancellarius Imperatoris Arnolphi, Isengrinius Illustris Comes, ministerialis Imper. hæc impetrârunt Sacerdotibus. Extat ibi diploma.

ELLENPRECHTVS præfuit huic Sacello annis 22. Obiit Anno 920. post cuius obitum venit in potestatem Oetingensium, sub quorum procuratione & Parochia fuit ampliùs centum annis.

ANNO 1002. Rantenisdorf, vel Rantensdorf, fuit inter cætera, data dos D. Chunigundæ Augustæ, à D. Heinrico II. Imperatore Romanorum, Duce Boiorum, qui obiit Anno 1024. vxor verò Anno 1039. ambo sepulti Bambergæ in Templo maiori, ab ipsis magnificè constructo & dotato. Hunc S. Heinricum primum huius Cœnobij autorem fuisse quædam diplomata testantur.

ANNO Christi 1040. Heinricus tertius, Dux Boiorum, quintus huius nominis, fuit in Boiaria, profecturus in Vngariam, tradit Ducatum Boiariæ Henrico sexto, Nepoti, ex fratre D. Chunigundæ Augustæ: & præsentibus sedecim Episcopis (inter quos præcipui fuerunt Theodomarus Archiepiscopus Salisburgensis, Beringerus Episcopus Patauiensis, Nizo qui & Nicerius Leodiensis Pontifex) Templum D. Pangratij refecit, ampliauit, Parochiam instituit, certisque limitibus vltra & citra Oenum distinxit, decimasque omnium rerum, piscationum quoque & venationum donauit; quemadmodum in priuilegio scriptum legitur. Præfuit ea tempestate Parochiæ Sacerdos quidam, nomine Hantus, primus Parochus, Is administrauit Ecclesiam S. Pangratij annis 20. Obiit circa Annum Christi 1060.

HANTO, quem quidam cum primo eundem esse putant, secundus Parochus fuit, tempore Ottonis, Ducis Bauariæ. Is Otto è Bauaria pulsus est ab Hainrico IV. Imperatore, Duce Boiorum, eius nominis septimo, Anno 1070 successitq;

cessitq; in Principatu Boiarico Ottonis gener, Welpho primus Dux Boiariæ qui profectus Hierosolyma, Obiit An. 1101. relinquens duos filios, Welphonem secundum Ducem Boiariæ, & Henricum VIII. qui ambo potiti sunt Boiaria.

CIRCA Annum 1085. Segiburga fœmina quædam, cum fratre Erenberto, quædam prædia in Haselpach (cuius Templum anno præcedenti, ab Altmano Archiepiscopo Salisburgensi consecratum fuit) tradidit D. Pancratio.

TERTIVS Parochus Herenbertus de Phaphing extitit tempore superiorum Ducum Bauariæ Welphonum, posteà inuitati sunt Canonici Augustiniani, fuitq; extructum Monasterium decem penè annis, & Parochia in Cœnobium commutata, quæ administrata fuit à Sacerdotibus popularibus annis fermè octoginta.

ERANT hoc tempore in toto Romano Imperio maximæ autoritatis Cunradus de Abensperg, Archiepiscopus Salisburgensis, & pleriq; Sacerdotes populares, eius nomine, religione, & iustitia moti, disciplinam Augustinianam profiteri cœperunt, eiusq; hortatu & suasu, Heinricus octauus huius nominis, Dux Boiorum, Canonicis & mystis Augustinianis Parochiam & Templum D. Pangratij tradidit, contuberniumq; sacris D. Augustini initiauit, eiusque religionis sacratis viris & fœminis illud dicauit. Nam ibi sacratarum fœminarum Cœnobium fuisse, testantur pleraq; vestigia & monuméta, quæ adhuc extant in libris, instrumentis, Templo & Monasterio maximè occidentem versus. Non plus tamen, quàm sex receptæ sunt quarum vna fuit Præposita, ita scribit Cunradus primus, D. Pancratij Præpositus.

PRAEPOSITI S. PANGRATII, VSQVE AD NOSTRA TEMPORA FVERVNT HI SEQVENTES.

RAPHOLDVS primus Præpositus, cuius mentionem facit diploma superioris Heinrici octaui, Ducis Boiorum, in quo, consensu Wulfhildæ vxoris, dat decimas in pago Raneshouen, de nemore Wilchart ad aram D. Pangratij, cum aliis quoq; prædiis, &c. cuius datum est in palatio Ranshouen, Anno 1128. præsente Ottone Palatino, Friderico de Regenespurg Aduocato, Helperto de Geren, &c. Auentin. lib. 6. fol 618. Decimo ab hinc anno, nempe 1135. primò consecratum est Monasterium à Reginoberto Episcopo Patauiensi, sexto Idus Nouembris, Heinrico Duce IX. Boiorum, filio Heinrici Magni, genero Imperatoris Lotharij, qui dictus fuit superbus. Ita annotauit Conradus primus Præpositus 14. à Burghusio oriundus, vir diligentissimus, his verbis: Extabat adhuc, dum hæc scripta sunt, imago Reginoberti, etiam inscripto nomine depicta in pariete veteris Templi. Sub idem tempus Anno Christi 1138. in valle & ripa Oeni (vbi nunc Brundunum vrbs sita est, quę tum adhuc sedes nobilium erat, qui inde cognominabantur, & in Ranshouen, vt liber donationum indicat, sepulti sunt) Sacellum D. Stephano dedicauit superior Chunradus, Archiepiscopus Salisburgeñ. & Romanus Gurcensis. *Nobiles de Braunn.*

PROXIMO deinceps anno, Fridericus de Ror, & vxor eius Bertha, pdium in Ror donant, & Richonum filium disciplinę D. Augustini addicunt, autóres fuête Chunradus Salisburgensis & Romanus Gurcensis, Episcopi. Atq; hi Nobiles à Ror, vt liber donationum demonstrat, sepulti sunt in Monasterio Ranshouen. *Nobiles de Ror.*

ANNO 1142. Imperator Conradus tertius Templum sancti Pangratij in tutelam Imperij accipit, quod ait ab Heinrico Augusto, Proauo suo, extructum, decimisq; donatum esse.

RAPHOLDVS primus Præpositus obiit Anno 1146. 1.

MANE-

II. EGOMANLDVS, vir doctus, & artium Magister, impetrauit ab Eberhardo Archiepiscopo Salisburgensi Parochiam Hochenvverch, & confirmationẽ priuilegiorum ab Eugenio III. Pont. Max. suffragante Heinrico X. Archiduce totius Boiariæ Orientalis & Occidentalis, filio D. Leopoldi. Sedit annos 11. Obiit Anno 1157.

III. MEINHARDVS, qui & Megenhardus, impetrauit ab Hadriano quarto Pontifice Summo priuilegiorum comprobationem, efflagitante Heinrico XI, qui Leo cognominatur, Duce Boiorum & Saxonum potentissimo, qui dedit Megenhardo Præposito donaria & priuilegia; vbi fatetur à suo parente Heinrico Magno, Duce Boiariæ & Saxoniæ, primùm inuitatos esse Sacerdotes D. Augustini religionem profitentes. Præfuit Meinhardus annis 5. Obiit Anno 1162.

IV. ALTMANNVS confirmationem Ecclesiæ Hochenvverch de integro impetrauit ab Eberhardo Episcopo Salisburgensi; sub eo Anno 1169. Basilica D. Michaëlis consecrata est. Præfuit annis 16. Obiit Anno 1178. 12. Calend. Maij.

V. ALHARDVS, qui integrè Adelhardus, Euangeliorum vetustum codicem faciundum curauit. Præfuit annis 3. Obiit Anno 1180.

VI. LIVTHOLDVS præfuit annis 6. Obiit Anno 1186. Is perhibetur fuisse thesaurarius Ottonis Witlspachij, primi Ducis Boiariæ.

VII. ETICHO præfuit annis 9. Sub eo Anno 1189. primò anno expeditionis Asiaticæ Imper. Friderici primi Diepoldus Episcopus Patauiensis, ipse quoque cruce signatus, duo altaria consecrauit. Nondum enim fuisse videntur in his locis illi titulo tenus Episcopi, quos Suffraganeos vocant: ipsi locorum Pontifices omnia Ecclesiastica officia obibant. Eticho Præpositus impetrauit à Pontifice Cœlestino III. confirmationem priuilegiorum. Obiit Anno 1196.

VIII. BERTHOLDVS præfuit circa Annum Christi 1200. tempore Ludouici primi, Comitis Palatini Rheni, & Ducis Boiariæ, filij superioris Ottonis. Obiit Anno 1209 Sedit annis 13.

IX. WICHARDVS publica sententia euicit, obtinuitq; vt Ranshouen perpetuò absolutum sit à iure Archidiaconi Patauiensis. Rexit annos 15. Obiit Anno 1224. 4. Calend. Aprilis.

X. MARQVARDVS fuit Monasterij Præpositus annis 6. Obiit Anno 1230.

XI. HENRICVS primus, vir prudens ac peritus, Archidiaconusq; ob sapientiam, relatus est in numerum domesticorum Sacerdotum ab Imperatore Friderico secundo. Sub eo (sicut annotauit Chunradus primus Præpositus) ab hostibus ex Obernperg Monasterium combustum est. iuxta versum in pauimento Basilicæ, ac laterculis coctilibus hæc clades in Annum Christi millesimum, ducentesimum duodequadragesimum refertur, quam Cunradus quarto demum anno, hoc est, Anno Christi 1243. factam fuisse annotauit. Incendium hoc factũ in magno illo schismate inter Pontificem & Imperium, scilicet Fridericum secundum, de quo latè Auent. in Annalib. suis, fol. 687. cum præcedentibus lib. 7. Heinricus Præpositus cùm summa industria rem Cœnobij annos 15. rexisset, obiit Anno 1245. 7. Calend. Augusti. Emit domum Patauiæ.

XII. ORTLIEBIVS præfuit annis 10. Sub eo rursus instauratur Cœnobium. cõsecratumq; tẽplum ab Ottone, Episcopo Patauiensi, oriundo de Lonstorph, Anno 1255. Obiit eodem anno, &c. Superiorum antistitum sepulturæ cognitę quidem non extant: Ideo plura de eis scribere non licuit. Subsequentium extant monumenta.

XIII. SEIFRIDVS sedit annis 23. cessit administrationi, & ad priuatam vitam rediit, sextoq; pòst mense defunctus est, Anno 1277. sexto Idus Iunij. Impetrauit decimas templi S. Ioannis ad Mætickam à Petro Episcopo Patauiensi, item à Cle-

à Clemente IV. Pont. Max. vt Parochias per suos Symmystas atq; Canonicos administraret. Sub eo consecrauit duas aras, vnam viuificę cruci signo immortali, alteram ad meridiem indiuiduę Trinitati, superior Petrus, Episcopus Patauiensis. Iisdem temporibus, quemadmodũ ipse Sifridus ad Clementem quartum in Epistola deplorat, ob diuturnum bellum Regis Bohemiæ, & Ducum Bauariæ, Ranshouense contubernium ad tantam inopiam redactum est, vt, vbi ante 24. Sacerdotes, aliiq; 50. homines alerentur, vix tum 3. pascerentur.

CVNRADVS primus, Burghusij natus, Archidiaconus Maticensis, vir diligentissimus atq; ingeniosissimus, electus Anno Christi 1277. feria 3. quæ fuit proxima dies post festum Bartholomæi, registrum siue libellum, priuilegia, census, prædiaq; continentem confecit. Legatus Heinrici, Ducis Bauariæ, ad Cæsarem Rudolphum missus, ab Alberto, filio Cæsaris, Duce Austriæ, immunitatem vectigalium vini impetrauit, & in numerum domesticorum Sacerdotum relatus est, quicunque eius concioni sacrificioque interfuit sceleribus expiatus, denûm dierum venia donabatur. Opera sua instaurauit Cœnobium, pauimentum templi strauit laterculis literisq; coctilibus pulchrum suæ diligentiæ industriæque monumentum. Præfuit annis 34. Obiit Anno 1311. 8. Idus Maij. Sub eo Sacellum D. Stephani translatum est in vrbem Brundunum, ibi maior ædes & Parochia constructa sunt. Quo etiam tempore 1283. templum Ranshouen cõsecratum ab Heinrico, Comite de Roteneck, Episcopo Ratisbonensi. Heinricus XII. Boiariæ Dux, sumptus magnificè præbuit. Inde obuiam profectus est Alberto, Duci Austriæ, qui in cella circa Ried cum Friderico, Episcopo Salisburgensi, hostili animo castra metatus fuerat. Redierunt tamen in concordiam Duces. XIV.

CVNRADVS secundus Brundunensis multam familiam more Principum aluit, grande æs alienum contraxit, gubernauit Monasterium annis 21. Obiit Anno 1332. XV.

VLRICVS primus, ob profusionem Antecessoris sui, leges gubernandi ab Alberto Episcopo Patauiensi accepit. Sacellum iuxta ædem D. Michaelis eo tempore Spiritui sancto, & D. Osvvaldo extructum est ab Vlrico Schön, ciue Brudunensi, Anno 1337. Rexit annos 10. Obiit Anno 1342. XVI.

WERNHERVS refici & pingi curauit Capellam D. Catharinæ, vbi pict⁹ fuit. Rexit annis 21. Obiit Anno 1363. 4. Nonas Octobris. Pauperum amatorem fuisse perhibent, & quàm paucissimis prædia locâsse tributis. Sub eo fundata est Missa in superiori Choro, ab Imperatore Ludouico quarto. XVII.

HENRICVS secundus præfuit annis 12. Obiit An. 1375. quarto die antè Cal. Octobr. Sub idem tempus Albertus Thomlinger ædificauit sacram ædiculam, extra ostium templi Occidentem versus D. Andreæ, Anno 1372. XVIII.

STEPHANVS pingi curauit Sacellum S. Barbaræ, Anno 1376. Rexit annis 13. Obiit Anno 1388. in festo conceptionis Deiparæ. XIX.

HENRICVS tertius, nomine Gamperl, gubernauit Monasterium annis quinque. Migrauit ex hac vita Anno 1393. XX.

MATTHIAS Cœmiterium Brundunensibus concessit, quod consecrauit primo die Dominico Quadragesimæ Ioannes Minorita, Suffraganeus Patauiensis, Anno 1406. Qua etiam tempestate Xenodochium conditum est Brunduni. Præfuit annis 33. Vita functus est Anno 1426. 3. die Septemb. humatus est in medio templo, vbi eius extat monumentum marmoreum. XXI.

HENRICVS quartus, cognomine Prellar, homo ambitiosissimus & iracundus, æs alienum conflauit, ideoq; amotus est à Præpositura. Iterum tamen electus, præfedit annis 9. Obiit Anno 1435. 7. Calend. Augusti. XXII.

ERAS-

XXIII. ERASMVS Ridmundt præfuit annis 9. Obiit Anno 1444. in festo S. Margarethæ. Pictus extat in specularibus Bibliothecæ. Posuit primum lapidem fundamenti templi Brundunensium, quod hac ætate extat, Anno 1441. Hactenus Nobiles duntaxat Monasterij Canonicos exlegesque maximè Præpositos fuisse fama refertur, quod & in aliis quibusdam Cœnobiis reperitur.

XXIV. FRIDERICVS Gunderstorfer primus religionis seuerioris iugum suis symmystis imposuit, decreta dedit, ad præscriptum viuere modum, dormire, precari coëgit, Monasteriumque reformauit iuxta D. Augustini dogmata; tum nouas leges victitandi, cubandi, psallendi, tacendi, vestiendi, datas Cœnobio reperio: Nam quanquam etiam anteà literis librisq; scribendis operam dederint huiusmodi Symmystæ, cœtum iuuenum æmulantium studia habuerint, atque bonis moribus ac artibus instituerint, tamen nec ista præter rem videbantur. Præfuit Fridericus annis duntaxat 4. Obiit Anno salutis 1448.

XXV. VLRICVS secundus, Puecher cognominatus, antea Decanus, præfuit annis 3. Obiit Anno 1451. in vigilia S. Thomæ Apostoli.

XXVI. THOMAS Witil gubernauit annis 11. Obiit Anno 1462. in festo sancti Benedicti Abbatis. Euangeliorum nouum codicem, quem plenarium vocant, fieri curauit.

XXVII. ERHARDVS Gossenperger imprudens rerum humanarum fuit; æs alienum contraxit; sexto itaq; gubernationis anno à dignitate remouetur, vixitque priuatus 25. annis. Obiit Anno 1493.

XXVIII. WOLFGANGVS Hospes & aduena, post Erhardum dignitate motum, euocatus ex Tyrenstain, Austriæ Monasterio & oppido, vir rei familiaris peritissimus, alter Monasterij conditor, primum lapidem templi Michaelis, quod modò extat in Ranshouen, ponè Monasterium posuit, Anno 1474. anno priore Sacellum leprosorum dedicatum fuerat. Dormitorium à fundamento construxit. Iniit dignitatem Anno 1468. Rexit annis 23. & Anno 1491. 15. Calend. April. obiit.

XXIX. LEONHARDVS Callinger succedit Wolfgango, gubernauit Monasterium annos tantummodò 3. menses 6. migrauitq; ex hac vita, Anno 1494. decimo die ante Calend. Augusti.

XXX. BLASIVS Rosenstingl construxit ædiculam sacram Deiparæ virginis in ambitu. Præfuit annis ferè 10. Mortuus est ægritudine animi octuagenarius, flexis genibus, Anno 1504. eleemosynarius fuit, etiam calceos de pedibus detractos pauperibus dedit.

XXXI. CASPAR Durndl à Müldorf oriundus, vir humanus & modestus, rerum diuinarum humanarumque peritissimus atque diligentissimus, pleraque redimendo emendoque Cœnobium non parum ditauit. Misit ad publica gymnasia Viennam Sacerdotes suos, qui honestis literis & Philosophicis vsque ad supremam palmam operam darent; consumpsit in hoc egregio facto, aliquot nummorum aureorum centenarios. Vniuersum Templum de integro à fundamentis ædificauit, delubris instruxit, pingendumque curauit. Eius opera & iussu Annales huius Monasterij perscripti sunt, Anno 1516. deinde recogniti, anno 1523. per Ioannem Auentinum abbreuiati & completi, anno 1579. an. 1508. idê Opt. Pater, feria secunda post Lætare, primum lapidem adyti siue Chori, cohærentisque ædificij posuit. Altitudo lapideorum parietum absoluta est in vigilia sancti Martini, proxima deinceps æstate tectum perfectum est, Anno 1510. Testudines, cameraque Chori facta, anno 1512. ædes domusq; eorum, qui victum in Monasterio emere solent, extructa est, Præbendarias vocant.

AVGV-

AVGVSTINVS, cognomine Munick, vt autoritate, eruditione & pietate insignis, ita modestia vitæ, cæterarumque virtutum dotibus, nec non rei familiaris gubernatione haud inferior Casparo Türndl, cui An. 1529. fœlici successit omine. Is, inquam, Augustinus in ipsa die Ambrosij, quæ erat 4. Aprilis, An. 1529. electus in Prępositum & confirmatus rexit annis 31. atq; Monasteriũ, q. à Prædecessoribus emendo, redimendoq; ditatum fuerat, singulari arte, industriaq; indefessa, in omnibus conseruauit. Atque, quæ ad vsum quotidianum necessaria erant, nihil eorum, quin extrueret, prætermisit. Fuit amans pauperum, beneficus fautor literarum & literatorum. In Schola propria pro Tyronibus pauperculis juxta cœmiterium ædificata, ratione temporis, ad 100. & vltrà benignè aluit, quibus etiam non modò Magistros & Præceptores magnis sumptibus præfecit, sed illis ipsis æquè de victu, amictu, libris atque aliis ad studia & sustentationem necessariis rebus prouidit atque prospexit, & multos inde ad Academias suis sumptibus misit; ita vt eodem tempore Ingolstadij septem sustentauerit Studiosos. Et quamuis magnos hanc in rem sumptus faceret, nihil tamen æris alieni contraxit, nec in re familiari procuranda quicquam damni fecit. Fuit ab ineunte ætate deuotioni, pietati, orationibus & rebus spiritualibus summè & semper deditus, quibus ritè expeditis, regiminis sui curis omni animi sedulitate ac fidelitate vacauit, vltimo senio confectus, Prelaturam spontè resignauit, Anno 1560. die 5. Iunij. Hoc totum tempus, quo à secularibus occupationibus liber fuit, orationibus, gemitibus, & suspiriis ad Deum pro communi salute effusis tradidit, noctes diesq; Deo inseruiens. Anno demum 1566. 28. die Octobris, solus in campo deambulando Apoplexia ictus diem obiit, ætatis suæ anno 78. XXXII.

ADAM Gensleutner, patria Carnus, sed in Bauaria à pueritia educatus, post resignationem D. Augustini vnanimiter electus, præest adhuc hoc M. D. LXXX. Anno vtiliter ac laudabiliter. XXXIII.

NOBILITAS QVAE SEPVLTA EST IN HOC MONASTERIO.

Nobiles de Brauna,
Hainrich von Ahaim/
Werdorffer/
Neomar/
Eringer/
De Ror,
Seifrid Dorffer de Danckelfing,
Thomlinger de Aufhausen,
Notleich de Praunau,
Neußlinnger de Vorstorn,
Odar/
Die Esel/
Raidenpücher/
Rosselheld.

Comites, Waldt/
Ståhl Milites de Iulbach,
Granssen de Vtendorph,
Plauckenpach milites,
De Wolffsperg milites,
De Tarstorph milites,
Berchtold Schick/
Lenberger.

DE ADVOCATIS.

CVRATORES vel Aduocati Sacerdotum Ranshouensium more maiorum fuerunt de familia Burghusiana procreati, qui variè ab ædibus & pagis, vbi habitârunt, cognominantur, nempe Comites de Schalach. Comites de Hægiromosa, Comites de Burghusio. Defecerunt circa Annum Christi 1164. successerunt Duces Boiariæ.

DE ANTIQVITATE RANSHOVEN.

BIDEVM Colonia quondam Romana iuxta Oenum in ripa Noricorum, à Boiis An. 520. capta, profligatis Romanis, Rantemsdorf, siue Ranshouen vocata fuit. Fuerunt ibi teloneum, forum, palatiumq; Regum & Principum Boiariæ ante conditum Brundunum, sicut hoc testantur antiqua monumenta.

ADDITIONES.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis *Arnolphus*, diuinâ fauente gratia Imperator Augustus. Notum sit omnibus sanctæ Ecclesiæ DEI fidelibus tàm præsentibus quàm & futuris, qualiter nos pro veterrimæ salutis adipiscenda mercede, nec non per supplicationem *Wichingi* venerabilis Episcopi cuidam fideli ac religioso presbytero, cui nomen *Ellimprecht*, tales res quales hactenus in beneficium in *Rantesdorff* muneris nostri largitate tenebat; id est capellam, quã nos ibi in honorem Christi & sancti *Pangratij* à fundamentis construximus, doteq; opportuna & ornatu ecclesiastico accumulauimus, cum omnibus q̃ modo per præceptum nostrum illuc collata sunt, vel in futurum collata erunt per Dei gratiam integriter ad proprium diebus vitæ suæ concessimus, cum custilibus & ædificiis, familiis & vtriusq; sexus mancipiis, vineis & vinitoribus, censibus, agris, pratis, pascuis, syluis, cum foresto ad *Hengissa*, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molinis, viis & inuiis, exitibus & reditib⁹, terris, cultis, & incultis, q̃sitis & inquirendis, mobilibus & immobilibus, vniuersisq; appendiciis & adiacentiis suis jussimus quid hoc præsens auctoritatis nostrę pręceptum indè cõscribi. Per quod decernimus, atq; iubem⁹ vt prænominatus presbyter ipsam capellam in *Rantesdorff* cõsistentem cum pertinentiis suis omni tempore vitæ suæ sub vsu fructuario teneat, habeat atq; possideat, absq; vllius personæ offendiculo, hac videlicet ratione, vt eadem capella cum vniuersa integritate sua post obitum ipsius ad sanctum *Philippum* Apostolum, cuius sacratissimum membrum in villa *Otinga* venerabiliter humatum est, in monumento patris *Carolomanni* regis qui ibidem corporaliter requiescit reconditur, nec non pro remedio animæ nostræ conuestatur. Ita sub jure *Oetingensis* Ecclesiæ perenniter consistat prouisorq; illius. Et vt hoc præceptum melius credatur diligentiusq; nemine irrumpente in perpetuum conseruetur, manu nostra subtus id roborantes annulo nostro jussimus insigniri. XVI. Calendas Nouembris ANNO DOMINI D.CCC.XLVIII. Indicti II. Anno XI. regni Arnolphi Regis.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Henricus* diuina fauente clementia Imperator, semper Augustus. Omnibus Christi, nostrisq; fidelibus, tàm futuris, quàm pręsentibus notum esse volumus, qualiter soluimus decimationes S. *Pangratij* in Parrochia *Ranshouen* cum prędiis, quę iacent infra terminos istos de *Flurnespach* vsq; *Ingratense*: deinde super montem, qui dicitur *Hounsperg* vsque ad flumen, quod dicitur *Mulebach*. Deinde *Puechperg* vsq; ad lapidem, qui dicitur *Wartstain*. Deinde ad locum, qui dicitur *Durchfert* vsque *Makkingen*. Insuper tradidimus prædia, quæ sunt infra istos terminos *Saltzpurch* ad soluendas rursus decimationes S. *Pangratij Ranshouen*. De *Ruchohesperg* vsq; ad flumen quod dicitur *Ogete*. Deinde *Linterbach* vsq; *Riute*. Similiter quoq; soluim⁹ decimationes de loco qui dicitur *Oeting*. Soluetis igitur omnẽ decimationẽ in loco qui vocatur *Ranshouẽ*. ipsũ p̃dium, omnesq; decimas p̃dij eiusdẽ tàm de incultis quàm de cultis agris, videlicet pratis, pascuis, cãpis, syluis, venationib. piscationib⁹, q̃sitis & inquirẽdis cũ omni vtilitate, q̃ vllo modo inde prouenire potest sup altare S. *Pangratij* in propriũ dedimus, atq; manu propria tradidimus; ea scil. ratione, vt ad

vt ad Dei seruicium clericis ibidem manentibus quotidie stabilitũ permaneat. Hæc solutio decimatum facta est & traditio earundem decimationum in conspectu Heinrici, cui ducatum ipsius regni dedimus, & Archiepiscopi *Salisburgen.* Ecclesiæ *Ditmari* & *Niceni Laodicensis* Ecclesiæ Episcopi & *Perngeri Pat.* Episcopi. Terminum quoq; parochię imposuimus, hos eidem S. *Pangratij* parochiales terminos statuimus cum prædictis Episcopis; scilicet *Ditmaro* Archiepiscopo *Saltzpurgen.* Ecclesiæ, & *Perngero* Episcopo *Pat.* & *Niceno Laodicensis* Ecclesiæ Episcopo: cum aliis XIII. Episcopis incipientes de *Stnavve* vsq; ad *Grüzenseuven,* & *Creben,* & *Pirenpach, Rantvvigen* & *Prunne* quoq; inde *Adiden Ritperch* quoque *Fivverfengen, Adelberin* & *Perchstain, Rechinge* quoque & *Huluen Zangaren* quoq; per ferinam semitam capellæ S. *Georgij* martyris: Deinde *Schvvartzgreben* & vsque *Avverpach.* deinde per *Albrechtsperg.* deinde per *Purchekirchen,* deinde in flumen *Maticha.* Si autem prædictum decimacionum cambium siue traditionem aut terminorum parochialium defunctionem præfatus Dux aut aliquis successorũ suorum seu Episcoporum quilibet irritum ducere tentauerit, nisi resipuerit, nostri nostrorumq; regum successorum, siue Imperatorum juris sit defendere, & regia potestate retorquere. Et vt hęc nostra regalis traditio stabilis & incõuulsa omni permaneat æuo, hanc chartam inde fecimus conscribi.

ADRIANVS Episcopus, Seruus Seruorũ Dei, dilectis filiis, *Megenardo,* Præposito *Ranshouensis* Ecclesiæ beati *Pangratij* martyris, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis, in perpetuũ. Religiosam vitam eligentibus apostolicum conuenit adesse præsidiũ, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito deterreat, aut robur quod absit, sacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in domino filij *Henrici,* Illustris *Bauariæ* & *Saxoniæ* Ducis, precibus inclinati vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam beati *Pangratij* martyris ecclesiam, in qua diuino vacatis officio, sub beati *Petri* Apostolorum Principis tutelam, protectionemq; suscipimus, & Apostolicæ sedis priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum beati *Augustini* regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona eadẽ ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum, vel Principum, oblatione fidelium, aut aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimẽda vocabulis: Ecclesiam videlicet S. *Michaelis* cum decima, & iure parochiali; capellas in *Winkirchin; Hantinberge, Geroltisberge,* & capellam S. *Stephani* in *Brunoue* cum pertinentiis eorum: capellam *Hochberch* cum pertinentiis suis, in ea libertate, in qua frater noster *Eberhardus Saltzburgensis* archiepiscopus vobis scripto proprio rationabiliter confirmauit; vt videlicet nullus in eis præter ipsum archiepiscopum & Ecclesiæ vestræ Præpositum aliquid debeat ordinare. Sanè noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas præsumat exigere. Porro sacramenta ecclesiastica à Diœcesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam atq; Apostolicæ sedis communionem habuerit, eaq; gratis & absq; aliqua prauitate vobis voluerit exhibere: alioquin quemcunque malueritis catholicum adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte, siue tuorum quolibet successorum, nullus qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars cõsilij sanioris

nioris secundum Dei timorē & beati *Augustini* regulā prouiderint eligendum.

Ad hæc quoniam locus vester sic est institutus, vt aduocatus bonorum præfati ducis in partibus illis eiusdē quoq; loci sit aduocatus prohibem⁹, vt nec ipsi, nec alicui subministro eius liceat eundē locum iniustis grauaminib. infestare; sed cū vice iā dicti ducis, sicut ipse instituit & scripto suo firmauit, cū mancipiis & possessionib. suis idē aduocatus defendere & tueri debet; eo tenore, vt querimonias tàm vestras, quàm mancipiorū vestrorū audiat, & congruā justitiā faciat; paratā verò nullā à vobis propter hoc exigat; sed tantū de horreo præfati Ducis secundū antiquā constitutionē tēpore suo accipiat. Super hęc enim nullā potestatem disponendi in claustro, vel mancipiis, aut possessionibus vestris memorat⁹ Dux eidē aduocato cōcedit; sed vt loco suo vos protegat, & æternā retributionē tantū inde requirat. Exactiones quoq; super vos, vel sup mancipia vestra à quoquā fieri idē Dux penit⁹ interdixit. Nos quoq; hęc omnia vobis concedim⁹, & auctoritate apostolica confirmam⁹. Si autē ipse aduocatus cōtra hæc venire tentauerit, & secundò ac tertiò admonit⁹ nō emendauerit, cōsilio & auxilio pfati Ducis ipsa Aduocatia ab inutili auferatur, & ali⁹ idoneus ei⁹ loco substituatur: sepulturā quoq; ipsi⁹ loci liberā esse cōcedimus, vt eorū deuotioni & extremę voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excōmunicati vel interdicti sint, null⁹ obsistat. Salua tamen jùstitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominū liceat pfatā Ecclesiā temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationib. fatigare; sed illibata omnia, & integra conseruentur, eorum pro quorū gubernatione & sustētatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurū ecclesiastica, sæcularisue psona nostræ constitutionis paginā hanc sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertioue commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere de pperrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redēptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autē eidē loco sua jura seruantib. sit pax Domini nostri Iesu Christi: quatenus & hic fructū bonæ actionis pcipiant, & apud districtū judicem pmia æternę pacis inueniant. Amen. Datum *Romæ* apud S. *Petrum*, per manum *Rolandi* S. Romanæ Ecclesiæ præsbyteri, Cardinalis, & Cancellarij, IV. Calend. Februar. Indictione VI. Incarnationis Dominicæ An. M. C. LVII. Pontificatus verò Domini *Adriani* PP. IV. anno.

EVGENIVS, Episcopus, Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis, *Manegoldo* Præposito *Ranshouensis* Ecclesiæ beati *Pangratij* Martyris, eiusq; fratrib. tàm præsentib. quàm futuris, regularē vitam professis, in perpetuū. Adhoc vniuersalis Ecclesiæ cura nobis à prouisore omnium bonorum DEO cōmissa est, vt religiosas diligam⁹ personas, & beneplacentem Deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens à puritate religionis fuerit conseruatus. Eapropter dilecti in Domino filij *Henrici*, illustris *Bauarorum* Ducis precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, præfatam beati *Pangratij* martyris Ecclesiam in qua diuino vacatis officio, sub beati *Petri* apostolorum Principis tutelam, protectionemque suscipimus, & apostolicæ sedis priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo canonicus qui secundum beati *Augustini* regulam in eodem loco noscitur institutus, ibidem perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in pręsentiarum juste

juste & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant In quibus hæc duximus propriis exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet S. *Michaelis* cum decima & jure parochiali: capellas *Neukirchen*, *Hantenberge*, *Geroltesperge* cum pertinentiis earum. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò à vobis decimas exigere præsumat. Porro sacramenta Ecclesiastica à Diœcesano suscipiatis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, eaque gratis, & absq; aliqua prauitate vobis voluerit exhibere: alioquin Catholicum quemcunque malueritis, adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, vel ad alterius ecclesiæ regimen transeunte, siue tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Adhæc quoniam locus vester est sic institutus vt aduocatus bonorum præfati ducis in partibus illis, eiusdem quoq; loci sit aduocatus, prohibemus, vt nec ipsi nec alicui subministro eius liceat eundem locum iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit, & secundò ac tertiò commonitus non emendauerit, consilio & auxilio ipsius Ducis ipsa aduocatia ab inutili auferatur, & alius idoneus loco eius substituatur: sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat salua justitia matricis ecclesiæ. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut quibuslibet molestiis fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate, & Diæcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisq; sui dignitate careat: reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia pacis æternæ inueniant. Amen. Datæ *Trecis* per manum *Guidonis* sanctæ Romanæ ecclesiæ Diaconi, Cardinalis & Cancellarij IV. Idus Aprilis, Indictione X. Incarnationis Dominicæ Anno M. C. XLVII. Pontificatus verò Domini *Eugenij* III. PP, anno III.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis *Conradus* diuina fauente clementia *Romanorum* Rex secundus. Quoniam diuina prouidente misericordia cæteris mortalibus quodammodò supereminemus, oportet vt cuius præcellimus munere, illi omninò pareamus in operatione. Eapropter omnibus Christi, nostriq; fidelibus, tàm præsentibus quàm futuris notum esse volumus qualiter nos omnipotentis Dei causa, & ob regni nostri stabilitatē firmam, & animæ nostræ, nostrorumq; parentum perpetuam salutem, ecclesiam in *Ranshouen* in

honore S *Pangratij* martyris cõsecratam, ab auo nostro *Henrico* Imperatore Augusto piæ memoriæ fundatam, & decimationibus, ac cæteris bonis regalibus ab ipso dotatam, cum omnibus possessionibus suis, quæsitis & acquirendis, terris, videlicet cultis & incultis, syluis, pratis, pascuis, aquis, aquarumue ductib⁹, molendinis, piscationibus, decimationibus, sub regiæ defensionis tuitione suscepimus, omnesq; possessiones cum decimis quas infra semitam ferarũ (q̃ vulgo dicitur *Wilsteich*) vel extra eadem ecclesia possidet, & quicquid liberalitate regũ & imperatorũ, seu donatione ducum, aut cæterorum principum, nec non eleemosynis pauperum ei collatum est, nos præsentis priuilegij auctoritatẽ eidem confirmamus, & corroboramus. Decernimus ergò, vt nullus successorũ nostrorũ vel regum vel imperatorum dux, aut marchio, seu alia q̃libet persona, magna siue parua, huius cõfirmationis nostrę statutũ infringere p̃sumat; sed præfata ecclesia & fratres Deo seruientes, q̃ juris sui sunt libera possessione in p̃petuũ obtineant. Si quis autẽ, q, absit, hanc nostram confirmationẽ, siue corroborationẽ infringere tentauerit, 50. libras auri purissimi componat, quare partem dimidiam cameræ nostræ, reliquã verò prædictæ Ecclesiæ persoluat: Vt autẽ hæc ab omnibus credantur & omni deinceps tempore inuiolata conseruentur, hanc inde chartam scribi, & sigilli nostri impressione insigniri jussimus, manuq; propria (vt infra apparet) corroborantes, qui præsentes aderant testes subter notari fecimus, quorum nomina hæc sunt: *Ebricho* Wirtzpurgensis Episcopus: *Fridericus* Dux *Sueuorum*: *Heinricus* filius noster: *Conradus* frater noster *Traiecensis* Præpositus. *Rapoto* Comes de *Amminberch*. *Petrus* filius *Regis Danorum*: *Fridericus* filius Palatini Comitis *Ottonis*, *Balthertus* de *Lobenhausen* & frater eius *Conradus* de *Lare*: *Marquardus* de *Grimbach*: *Conradus Bris*. *Henricus Wolf*. *Bobbo* de *Ginnenpurch*. *Burchhardus* de *Meniga*, & cæteri quoniam plures interfuerunt.

Signum Domini *Conradi Romanorum* Regis secundi.

Ego *Arnoldus* Cancellarius, vice *Maguntini* Archiepiscopi & archicancellarij recognoui, anno Dominicæ incarnationis M.C.XLII. Indictione IV. regnante *Conrado* Romanorum Rege secundo, anno regni eius secundo, Datum apud *Wirtzpurch* in Christo fæliciter Amen.

SANCTISSIMO & Reuerendissimo in Christo Patri ac Domino *Clementi*, vniuersalis ecclesiæ summo Pontifici, nec non ipsi vicario Christi. *Seyfridus* Dei gratia Præpositus, totusq; Conuentus ecclesiæ *Ranshouensis*, ordinis sancti *Augustini*, canonici regulares, *Pataniensis* Diocœsis, cum orationibus deuota pedum oscula beatorum. Quoniam circa deuotionem eorum, qui se regulari disciplinæ humiliter submiserunt, vestra paternitas debet misericordib. visceribus abundare, & ipsos in suis grauaminibus consolari. Cum igitur ex bello inter Regem *Boëmiæ* ac Ducem *Bauariæ* iam diu habito quorũ terrarũ merè nos ex vtraq; parte sunt frequentissimis offensionibus attingentes, miserabiliter in hominib. prædiis quoq; & ædificiis, per spolia & incendia simus adeò deuastati, vt qui aliquando cum XIV. sacerdotibus, atque aliis 50. personis deuotè domino militassemus, iam in tribus heu subsistere non possumus, nisi vestra paternitas maturet nobis auxilium impendere opportunum. Eapropter cum *Hainricus* II. Imperator *Romani* Imperij, cum Episcopis suis scilicet *Dietmaro* Archiepiscopo *Saltzburg*. Ecclesiæ, & *Perngero Patauiensis* Ecclesiæ Episcopo ac *Nicano Laodicens*. ecclesi. Episcopo, cũ aliis XIII. Episcopis quasdã ecclesiolas quasi in muro nostri cœnobij sitas; videlicet ecclesiã S. *Michaelis*, *Neukirchen*, *Hänterperg* quoq; & *Gerolsperg* cum pertinentiis earum in p̃bendæ nostræ augmentũ nobis duxerit perinde statuendas. Quas etiã recolendę memoriæ *Celestinus* Papa III. vnà cũ *Conrad.*

secundo

secundo *Romanorum* Rege nobis scripto suo autentico confirmauit. Sanè quia prædiorum minimè redditum retinemus, nisi prouentus eorum, qui de prædictis ecclesiolis in decimis & aliis accidentibus poterunt prouenire; qui verò & nobis & personis laicalibus ex suorum paruitate non valent sufficere in nutrimentum (vt cætera prorsus necessaria taceamus). Ne verò nos contingat cum tam misere & cōtra formā religionis pererrare limina aliena, quia vniuersa loca religiosa in terris nostris cōstituta ex horum etiā vastatione nos recipere nequeunt & seruare; & tamē extranei nostris viribus, in nostris ecclesiolis implerentur, vestrā paternitatē, cuius est oues in ouili proprio confouere potius quā eiicere, prouolutis pedibus flebiliter rogitamus; quatenus sæpedictas ecclesiolas nobis pro sustentamētō concedatis in regiminis potestatē, præcipuè ꝓpter Deum, vt cultus diuinus apud nos consuetus per talē consolationem à vestra sanctitate prodeuntē incipiat solito more cōcrescere, vobis in remediū, & Dnō Iesu Christo in laudē & gloriam sempiternam.

Item petimus commissionem super bonis in *Grampshaun*, & *Tussling*, *Elleding*, quæ *Gottingen Satzburgensis* Diocœsis in præiudicium nobis, nostræque Ecclesiæ per decem annos detinuerunt, & adhuc detinent violenter iudices super his eligentes; videlicet Præpositum *Saltzburgensis* ecclesiæ, & Abbatem S. *Petri* eiusdem Ecclesiæ.

Item petimus Indulgentiam.

Item petimus vt Dominus noster ordinarius Eps *Patau.* fauorabili comissione tam in temporalibus, quàm in spiritualib. habeat commendatos.

Iten petimus, vt Dñs noster Aduocatus Dux *Bauariæ* nos, locumq; nostrū, possessiones nostras, vna cum hominib. nostris habeat in prouida defensione tantum propter Deum, vt tenetur, nec suis, nec alienis, in quantum valuerit, cōsentiat in prædictis facere potestatem, vel exactiones.

Item petimus conseruatores & iudices super Archidiaconatu nostrarum Ecclesiarum de re iudicata; scil. Præpositum *Saltzburgensis* Ecclesiæ, & Abbatē eiusdem Ecclesiæ ad S. *Petrum* ordinis S. *Benedicti*,

Itē petimus pro sepultura cuiusdā cadaueris, qui *Bernardus Ruff* dicebatur.

Item petimus sepulturam cuiusdam de *Elling*.

Item petimus iudicium & iustitiam contra *Vueololitum* vice Dñm Ducis *Bauariæ*, qui in nos & suos Ecclesiæ nostræ in septis claustri, & misit captiuationem, & turpissimam exactionem prædictos in iudices eligentes: exactio fuit, ad C. talenta.

SAnctissimo, & Reuerendissimo in Christo patri ac Domino *Clementi* sacrosanctæ *Romanæ* Ecclesiæ summo Pontifici. *Seyfridus* Dei gratia Præpositus totusque Conuentus Ecclesiæ *Ranshouensis*, Ordinis S. *Augustini* Canonici regulares, *Pataviensis* Diæceseos, cum orationibus deuota pedum oscula beatorum. Sanctitati vestræ præsentibus innotescat, quod dilectum fratrem nostrum *Sibotonem* Sacerdotem, atque *Albertum* presbyterum de *Ranshouen* præsentium exhibitores constituimus procuratores in Romana curia, ad impetrandum pro nobis priuilegia, indulgentias, & omnes litteras tam simplices quam legendas, gratiam seu iustitiam continentes, contradicendum, narrandum, iudices eligendum, & recusandum, dantes eisdem procuratoribus potestatem alium cōstituendi Procuratorem in eadem Curia loco ipsorum ad omnia supradicta; ratum habituri & firmum quicquid per dictos Procuratores vel constitutum ab ipsis, factum, aut procuratum fuerit super præmissis in Curia memorata. In huius rei testimonium præsentes litteras fieri fecimus & nostro sigillo muniri. Datum in *Ranshouen* in Natiuitate B. *Mariæ*, an. Dñi M.CC.LXVII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Hainricus* diuina fauente clementia Rex omnibus Christi nostrisque fidelibus tam futuris quam præsentibus notum esse volumus qualiter nos super altare sancti *Pangratij* in parochia quæ dicitur *Ranshouen* omnem decimationem ipsius prædij tam incultis quam de cultis agris, pratis, pascuis, campis, syluis, venationibus, piscationibus, quæsitis & inquirendis, cum omni vtilitate quæ vllo modo inde prouenire potest in proprium dedimus atque tradidimus, ea scilicet ratione vt Dei seruitium à clericis ibidem manentibus quotidie stabiliter permaneat. Hęc traditio facta est in conspectu *Henrici*, cui Ducatum ipsius regni dedimus & Archepiscopi *Salsburgensis* Ecclesiæ *Dietmari, Niceni Leodicensis* Episcopi & *Perngeri Patauiensis* Episcopi. Si autem prædictus Dux aut aliquis successorum suorum hanc traditionem irritã fecerit nostri nostrorumque successorum regum siue Imperatorum iuris sit defendere & regia potestate retorquere. Et vt hæc nostra regalis traditio stabilis & inconuulsa permaneat omni æuo hanc inde chartam iussimus scribi.

Catalogus Præpositorum Monasterii *Ranshouen.*

I. RAPHOLDVS rexit ann. 26. sub eo consecratum est Monasterium ann. 1146.

II. MANEGOLDVS vir doctus & artium Magister, sedit annos vndecim, an. ab orbe seruato 1157.

III. MEINHARDVS, qui & *Megenhardus* Sacerdotes D. *Augustini* religionem profitentes aliunde inuitatos rexit an. 5. an. 1162.

IV. ALTMANNVS pręf. an. 16. an. Dñi 1178.

V. ALHARDVS al. ADELHARDVS decessit tertio ministerij anno, Christi 1180.

VI. LIVTHOLDVS sedit annos sex. ex hac vita migrauit ann. C. 1186.

VII. ETICHO rexit annos nouem an. C. 1196.

VIII. BERITHOLDVS præf. an. 13. Christi an. 1209.

IX. WICHARDVS publica sententia euicit obtinnitque vt *Ranshouen* perpetuo absolutum sit à iure Archidiaconi *Patauiensis*. rexit annos 15. an. Dn. 1224.

X. MARQVARDVS præfuit sex annos, vitam finiit an. C. 1230.

XI. HENRICVS I. summa industria rem cœnobii rexit annos 15. ob. anno salutis nostræ 1245.

XII. ORTLIEBVS præfuit annos decem: sub eo rursus instauratum cœnobium, consecratumque templum sub *Ottone* Episcopo *Patauiensi*, anno C. 1260. ob. eod. an.

XIII. SIFRIDVS annos sedit tres & viginti; cessit administrationi & ad priuatam se redegit vitam, ex eoque post mense defunctus est, anno C. 1277. Impetrauit decimas S. *Ioannis* ad *Metichami* à *Petro* Episcopo *Patauien.* Item, à *Clemente* IV. P. M. vt parochias per suos symystas atque Canonicos administraret.

XIV. CONRADVS I. *Burghusij* natus, Archidiaconus *Matriensis* vir diligentiss. atque ingeniosiss. electus anno Domini 1277. feria tertia, quæ fuit proxima dies post festum S. *Bartholomæi*. Registrum siue libellum, priuilegia, census, prædia continentem confecit: Legatus *Heinrici* Ducis *Bauariæ* ad

Cæs.

Cæs: *Rudolphum* missus, ab *Alberto* filio Cæsaris Duce *Austriæ*, immunitatem vestigalium vini impetrauit, & in numerum domesticorum sacerdotum relatus est. Quicunque eius concioni, sacrificioque interfuit, scelerib. expiatis, denum dierum venia condonabatur. Præfuit cœnobio ann. 34. ob. an. C. 1300.

XV. CONRADVS II. *Brundunensis*, sicut omnium rerum est vicissitudo, diligentissimo viro parum ad rem attentus successit, multam familiam, ex more principum aluit, grande æs alienum contraxit, gubernauit Monasterium an. 21. ob. an. 1332.

XVI. VLRICVS I. ob prodigalitatem decessoris sui accepit leges gubernandi ab *Alberto* Episcopo *Patau*. sacellum iuxta ędem D. *Michaëlis* eo tempore S. *Spiritui* & D. *Osvvaldo* extructum est ab *Vlrico* ciue *Brundunen*. an. C. 1337. rexit annos 10. ob. an. salutis 1342.

XVII. WERNHERVS præf. an. 21. sub eo fundata est missa in superiori choro ab Imperatore *Ludouico* IV. migrauit ex hac vita an. C. 1363. pauperum amatorem fuisse perhibent, & quam paucissimis prædia collocasse tributis.

XVIII. HENRICVS II. administrauit rem Cœnobij an. 12. mortuus an. post natum Christum 1375.

XIX. STEPHANVS pinxit sacellum S. *Barbaræ* an. C. 1376. gubernauit ann. 13. an. salutis 1388.

XX. HENRICVS III. nomine *Gamperl*, gubernauit Monasterium an. 5. migrauit ex hac vita an. 1393.

XXI. MATTHIAS rexit an. 33. vita defunctus est an. 1426. humatus in medio templi, vbi eius extat monumentum marmoreum.

XXII. HENRICVS IV. cognom. *Prellar* æs alienum conflauit, amotus est à Præpositura, iterum tamen postea electus præf. ann. 9. obiit anno C. 1435.

XXIII. ERASMVS *Rüdmund*, gubernauit an. 9. ob. à nat. Christi an. 1444. posuit primum lapidem fundamenti templi *Brundunensium* quod modo extat, ann. C. 1439.

XXIV. FRIDERICVS Gundersdorffer primus religionis collapsæ iugum seuerius symistis suis imposuit, decreta dedit: ad præscriptum modum dormire, precari coëgit, monasteriumque vt appellant, reformauit iuxta D. *Augustini* dogmata: tum nouæ leges victitandi, potandi, cubandi, psallendi, tacendi, vestiendi, deprecandi datæ cœnobiis reperiuntur. Præsedit annos duntaxat quatuor, ob. an. salut. 1448.

XXV. VLRICVS II. Puecher cognominatus, ante Decanus, præfuit tres ann. ob. mortem an. 1451.

XXVI. THOMAS *Witil* rexit annos vndecim, migrauit ex hac vita an. 1462. Euangeliorum nouũ codicem, quem plenarium vocant faciendum curauit.

XXVII. ERHARDVS Gossenperger imprudens rerum humanarum fuit, rẽ familiarem neglexit, æs alienum contraxit: sexto itaque honoris anno amotus est, vixitque priuatus an. 25. ob. an. 1493.

XXVIII. WOLFGANGVS hospes, & aduena post *Erhardum* dignitatẽ motũ euocatus ex *Tyrenstein Austriæ* Monasterio oppidoque. vir rei familiaris peritissimus, alter Monasterij conditor, primum lapidem templi D. *Michaëlis* quod modo extat in *Ranshoven* pone Monasterium posuit, an. C. 1474. rexit an. tres & viginti, an. sal. 1491.

XXIX. LE-

XXIX. LEONARDVS *Callinger* succedit *Wolfgango*, gubernauit Monasterium an. tantummodo tres, menses sex. ampliauit stubam Prælatorum superiorem, migrauitque ex hac vita. an. 1499.

XXX. BLASIVS *Rosenstingel*, construxit ædiculam sacram B. *Mariæ* in ambitu, præfuit cœnobio annos ferè decem: eleemosynarius fuit, calceos è pedib. detractos pauperibus dedit, mortuus est ægritudine animi octuagenarius flexis genibus an. C. 1504.

XXXI. CASPAR *Tirndl* à *Müldorff* oriundus, vir humanus modestusque, rerũ humanarum pariter ac diuinarum peritissimus, atque diligentissimus, in tanto tumultu rerum suffragio succedit; pleraque redimendo emendoq; cœnobium non parum ditauit, licet multas calamitates in bello perniciosissimo perpessus fuerit.

XXXII. AVGVSTINVS cognomine *Münich*, vir prudens, sobrius, rei familiaris, litterariæ atque Ecclesiasticæ studiosissimus præfuit annos 31. an. Dn. 1566. obiit VII. Cal. Nouembr. ætatis suæ plus minus 78.

XXXIII. ADAMVS *Gensleidner* vir exquisitissimi ingenij, pius, liberalis, rerumque domesticarum studiosus, præfuit annis 26. obiit die S. *Rudperti* an. C. 1587. ętat. suæ 55.

XXXIV. STEPHANVS *Hoffer* præfuit annos 23. prudentia & charitate, humilitate, probitate pollens; tandem obiit 29. Iulij Anno 1610. ętatis suæ 56.

XXXV. HILARIVS *Steurer* Budvvicensis Bohemus, annos propemodum decem hoc Monasterium gubernauit, altaria construxit; Romanum cantandi morem inuexit; humanitate, prudentia & mansuetudine suos moderatus est alumnos, tandem post multas ægritudines ob. 4. Febr. an. 1620. ętatis suæ trigesimo nono.

XXXVI. PHILIPPVS *Federl* modernus Præpositus, eligitur die vigesima secunda mens. Martij, hoc ipso an. 1620. cui numen faueat.

RAMSAV ORDINIS S. AVGVSTINI MENDICANTIVM.

Auct. lib. 7. fol. 911.

GEORGIVS de Fraunberg, de Hag, habitans in castro Hochenburg, infra Wasserburgum iuxta Oenum, Ramsau Monasterium pro Augustinianis fratribus mendicantibus construxit, in Comitatu Hagensi, an. 1412. aliàs 1414. Albertus Episcopus Ratisponensis consentit, & dat Parochiam in Kirchdorff, ad quam Ramsau tanquam filia pertinebat, è conuerso Dominus Georgius renunciauit iuri pignoris, quod habebat in prædicto castro Hochenburg, hoc modo vt Ecclesiæ Ratisbonen. post mortem suam libere atque absque vlla refusione cederet, &c. Idem Georgius Monasterio huic Caploniam, vt vocant S. Nicolai, In der Weyttaw im Tuchenthal zum Spital genannt, fundatam olim à Nobilibus de Velbm, quam ipse & sui Antecessores, nescio quo titulo multis annis possidebant, auctoritate Pontificia tradidit ac voiuit, anno Domini 1426. Prædicta Caplonia aliàs pertinet ad Parochiam S. Ioannis, cuius verus Pastor ac Ordinarius est Eps Chiemensis, &c. cui Capellani pro tempore per Priorem & Conuentum in Ramsau præsentari solent.

ADDITIONES.

SIxtus Episcopus seruus seruorum Dei Venerabili fratri Archiepiscopo *Saltzburgen.* salutem & Apostolicam benedictionem. Conquesti sunt nobis Prior & Con-

& Conuentus Monasterij S. *Nicolai* in *Ramsavv*, per Priorem soliti gubernari ordinis Sancti *Augustini Frisingen.* Dioc. quod Venerabilis frater noster *Henricus* Episcopus & Capitulum *Ratisponen.* super annuo censu viginti librarum monetæ Monacen. in partibus illis currentis ipsis, per quondam *Georgium Fauubergher* iuniorem laicum pie erogato & ad dictum Monasterium legitime pertinente iniuriantur eisdem. Ideoque fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus vocatis qui fuerint euocandi & auditis hinc inde propositis quod iustum fuerit appellatione remota decernas faciens quod decreueris ab ipso Episcopo auctoritate nostra ab alijs vero per censuram Ecclesiasticam firmiter obseruari. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura simili appellatione cessante compellas veritati testimonium perhibere. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, Anno incarnationis Dominicæ M.CCCC. septuagesimo quarto, octauo Idus Octobris, Pontificatus nostri anno quarto.

R^ta grat.

N. de Benris,

Bulla Domini Bartholomæi Legati.

BArtholomæus de *Maraschis*. Episcopus ciuitatis *Castelli*, ad *Alemanniam* ac vniuersa & singula prouincias, ciuitates, terras & loca *Germaniæ* sacro *Romano* Imperio illiusque Electoribus subiecta Apostolicæ sedis cum plena potestate legati de latere Nuntius, & orator R^do patri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitano* ac dilectis nobis in Christo Præposito beatę *Mariæ* in *Garsis Saltzeburgen.* Dioc. & *Mathiæ Kynth* Canonico Eysteten: ecclesiarum salutem in Domino sempiternam. Pijs fidelium votis per quæ præsertim diuini cultus augmentum & Ecclesiarum ac personarum ecclesiasticarum procuretur decentia libenter annuimus eaq; fauoribus prosequimur oportunis. sane sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filij Nobilis viri *Sigismundi* de *Fravvberg*, Baronis & Domini loci in *Hage Frisingen:* Dioc: petitio continebat quod dictus *Sigismundus* de propria salute recogitans ac cupiens diuinum ampliari cultum, nec non terrena pro cęlestibus & transitoria pro æternis felici comertio comutare, quandam Ecclesiam in suo territorio Comitatus *Hage Frisingen:* Dioc: sub vocabulo S. *VVolfgangi* in der Swindaw/ denouo ex elemosinis Christi fidelium vt eadem petitio subiungebat constructam & nondum consecratam nec ecclesiasticis beneficiis insignitam consecrari & ecclesiasticis beneficiis ornari cupiens ex elemosinis, quas Christi fideles pro animarum suarum salute ac deuotione ad ipsum sanctum *VVolfgangum* ibidem pro maiori parte porrexerunt, & etiam partim ex bonis sibi & maioribus suis à Deo collatis certos annuos redditus tricentorum florenorum auri Renen: vel circa ad effectum in dicta Ecclesia S. *VVolgangi* beneficium fundandi emi & comparari ipse maioresq; sui successiue procurarunt & emerunt, licet magnam partem cum pacto de retrouendendo, quæ quidem bona, fructus, redditus & prouentus jdem *Sigismundus* ecclesiasticæ potestati & ditioni effectualiter subijcere, & in dicta Ecclesia Sancti *Wolfgangi* in der Schwindaw/ vnum perpetuum beneficium quod dignitas sit & Præpositura nuncu-

nuncupetur fundare ac illud de bonis prædictis pro vno Præposito qui sub se habeat quatuor presbyteros manuales dotare desiderans dictos trecentos floren: Renen. pro diuini cultus augmento distribui & dispensari ac alia fieri & concedi in hunc qui sequitur modum humiliter postulauit. In primis idem *Sigismundus* cupit beneficium in prædicta Ecclesia sancti *Wolfgangi* fundandam & erigendam esse dignitatem & appellari Præposituram eiusque pro tempore possessorem, Præpositum in dignitate constitutum quam vult dotare prout etiam dotasse asseruit dictis tricentis florenis Renen; annuis, pro maiori tamen parte ex eleemosynis inibi à Christi fidelibus porrectis vt præmittitur emptis & comparatis etiam cum pacto de retrouendendo. Idem vult quod Præpositus pro tempore existens sit astrictus ad tenendum cum dicta dote tricentorum florenorum Renen: quatuor honestos presbyteros & vnum Magistrum Scholæ quibus faciat expensas honestas & decentes absque tamen potu, ita quod mensa nuda verisimiliter attingat quatuordecim florenos Renen: pro quolibet annuatim. Et vltra hoc vt dicti presbyteri & Magister Scholę honestius & competentius se sustentare possint, cuilibet ex presbyteris dare teneatur singulis annis floren: Renen: viginti sex & Magistro Scholę duodecim in quatuor temporibus annis cum scitu seu præsentia patroni absque mora. Idem item Præpositus teneatur vltra præmissa suis expensis ordinare vtensilia & necessaria dom⁹ & tres familiares tenere quorum duo clerici sunt, qui tàm in Ecclesia ad diuina officia peragenda quam extra dictis Præposito & presbyteris seruire & necessaria ministrare teneantur. Tertius verò custodiendi & ornãdi Ecclesiam eiusque bona conseruandi habeat officium & quatuor floren: Renen: ab ipso Præposito pro suo Salario annuatim. Item quod idem Præpositus teneatur & sit astrictus ad continuam & personalem residentiam dictæ Præposituræ & antequam instituatur esse Sacerdos vel infra annum presbyter fieri nec non ad diuina officia laudabiliter singulis dieb. peragenda ita quod singulis dieb. duæ missæ ad minus celebrentur, quarum vna summo mane legatur, alia verò ante prandium hora consueta tractim cantu *Gregoriano* & hora vesperarum vesperę solenniter decantentur. Item quod *Præpositus* prædictus singulis dieb. dominicis teneatur per se vel alium ex dictis presbyteris populo Euangelium exponere & verbum Dei declarare, Item quod idem Præpositus possit & valeat dictam Ecclesiam sancti *Wolfgangi* quotiens eam execrari & pollui contingat reconciliare, nec non tam ipse quàm presbyteri confessiones Christi fidelium sibi confiteri volentium & præsertim peregrinorum & forensium libere audire & absoluere eisque de commissis per eos salutarem pœnitentiam iniungere ac sacramenta Ecclesiastica ministrare & illa ibidem laudabiliter conseruare nullius super hoc licentia requisita. Item Magister Scholę teneatur & sit astrictus iuuenes ibidem existentes & illuc confluentes fideliter informare & singulis diebus dominicis & festiuis cum suis Scholaribus summam missam in adiutorium dictorum presbyterorum decantare. Item quod idem Præpositus sit astrictus dictos presbyteros suscipere & acceptare de scitu & consensu & ad nominationem ipsius pro tempore patroni, ita vt non dissoluti sed honesti acceptentur licentienturque si malę conuersationis, regiminis & vitæ fuerint, vel alias patrono pro tempore non placuerit. Item quod de eleemosynis ad Ecclesiã sancti *Wolfgangi* prædictam à Christi fidelibus pro reparatione & fabrica & ornamentis ipsius Ecclesiæ ad diuini cultus augmentum hactenus porrectis & porrigendis, datis seu dandis, oblatis & offerendis, exceptis eleemosynis quæ sub diuinis officiis ad altare dum ibidem cantatur vel legitur missa in pecunia offeruntur, Pręposit9 seu quisque alius se nequaquam intromittat aut

in

in suum vsum conuertere præsumat, sed patronus pro tempore vna cum Præposito per se vel alium percipiat & eleemosynas ipsas ac legata & relicta quæcunque pro reparatione & manutentione ipsius ecclesiæ & ornamentorum dispenset & distribuat, redditus vlteriores emat & numerum presbyterorum, Ecclesię ornamenta, missas & diuinum cultum pro augmento reddituum quoque augeat, neque in alium vsum conuertat seu conuertere permittat, itaque quotiescunque redditus ad quadraginta florenos Renen. augeri contingat, totiens vnus alter presbyter honestæ vitæ deputetur & prioribus adiungatur, prouiso tamen prius Ecclesiæ necessitatibus. Item quod præfatus *Sigismundus* de *Frauuberg* & successores sint & debeant esse patroni, tutores & aduocati dictæ Ecclesiæ sancti *Wolfgangi* ac ad eosdem ius patronatus seu nominandi, præsentandi & deputandi personam idoneam ad dictam præposituram tàm primaria vice quam postea quotiens eam vacare contigerit spectet & pertineat absque medio & primo remaneat & remanere debeat apud ipsum *Sigismundum* per tempus vitæ suæ, postea verò deuoluatur ac eo ipso sit deuolutum ad hæredes suos legitimos per lineam masculinam descendentes masculini sexus & illius cognominis & prosapiæ *Frauuberg*, ita quod semper antiquior de dicta prosapia *Frauuberg* ex præfato *Sigismundo* descendens masculini sexus dummodo tamen sit Dominus & possessor realis in toto vel in parte Comitatus & castri simul *Hage* & non alius debeat esse patronus, tutor, gubernator & aduocatus, dictæ Ecclesiæ & Præposituræ S. *Volfgangi*. Deficientib. aũt hęredib. legitimis masculini sexus ex dicto *Sigismundo* descendentib. ex tũc dictum ius præsentandi, tuendi & aduocandi vt præfertur deuoluatur, spectet, & pertineat ad antiquiorem illius nominis & prosapię *Fravvberg* qui tamen sit Dñs & realis possessor in toto vel in parte dicti Comitatus & castri simul *Hage* vt præmittitur. Si autem dictum castrum & comitatum *Hage* ad alios alterius nominis & familiæ *Frauuberg* quomodocunq; deuenire cõtingeret, ita quod null[9] ex familia *Frauuberg* neq; castrum neq; comitatum in toto vel in parte teneret & possideret: ex tunc dictum ius patronatus & deputandi cum suis annexis sic deuolutum spectet & remaneat semper apud antiquiorem illius familię *Fravvberg*, ita quod dicta Prępositura S. *Wolfgangi* non cedat sub aliqua seu alicuius collatione, prouisione, dispositione, commenda, gratia seu reseruatione in præiudicium & grauamen iuris præsentandi vt præfertur. Institutio autem personæ idoneæ per patronum pro tempore ad dictam Præposituram præsentatæ spectet & pertineat ad ordinarium loci pro tempore Episcopum *Frisingen:* ita quod patronus pro tempore teneatur Præpositum instituendum Reuerendo Domino pro tempore Episcopo *Frisingen:* præsentare & idem Episcopus personam sic ad dictam Præposituram præsentatam instituere & absque moræ dispendio in forma prout moris est, inuestire, qui si id facere recusauerit seu neglexerit & institutionem vltra mensem distulerit, ex tunc idem pro tempore patronus possit ac valeat Præpositum instituendum præsentare Reuerendo patri Domino Præposito pro tempore Beatæ *Mariæ* in *Garsis Saltzeburgen:* Dioc: qui dictum præsentatum instituere & inuestire teneatur & sit astrictus. Iam vero post erectionem Præposituræ & sic primaria vice duntaxat liberum sit & voluntarium ipsi *Sigismundo* Præpositum instituendum, præsentare vel præfato Domino Episcopo *Frisingen:* vel ipsi Præposito beatæ *Mariæ* in *Garsis* prout sibi magis placuerit. Item quia dictorum trecentorum florenorum Renen: maior pars est empta cum pacto de retrouendẽdo, ideo dictus *Sigismundus* patronus petit ipsam præposituram illo non obstante erigi & dictam dotem sibi incorporari, dummodo idem *Sigismundus* Patronus obliget se & succes-

successores suos pro tempore patronos, quod quotiens dictos redditus cum pacto de retrouendendo emptos redimi & liberari contingat quod ex tunc pecuniam ex huiusmodi redemptione & venditione habitam quantotius in alios redditus annuos tanti valoris assistentia dicti Præpositi conuertere velit & sit astrictus omni mora & negligẽtia sepositis & donec illud non fecerit, de propria substãtia defectum huiusmodi pecuniarum ne diuinus cultus minuatur seu negligatur supplere. Item quod idem Præpositus pro tempore huiusmodi suam Præposituram nequaquã simpliciter vel ex caussa permutationis per se vel aliũ in Rom. curia vel extra eam resignare pręsumat, aut alias quomodolibet dimittat, seu à residentia personali, vltra tempus vnius mensis sub pœnis amission s' fructum Præposituræ vnius anni fabricæ aplicandorum recedat & abesse præsumat sine expresso consensu ipsius patroni adhoc interueniente. Item q. quilibet Præpositus ad dictam Præposituram præsentandus & quilibet presbyter in capellanum assumendus & deputandus antequam instituatur & assumatur debeat & teneatur ad sancta Dei Euangelia in manib. dicti patroni pro tempore existentis iurare, qui hoc iuramentum recipere possit vel se alias ad hoc sub pœnis Cameræ apostolicæ obligare seipsum de hoc supportare noluerit q. prædicta oĩa & singula velit diligenter obseruare, attendere, facere, & pro posse adimplere, & cõtra eadẽ directe vel indirecte de iure vel de facto quouis q̃sito, colore p se vel aliũ seu alios venire nec aliquid cõtra præmissa impetrare seu impetrari facere aut impetratis & concessis etiã modo proprio aliquo modo vti sub pœnis detestabilis piurii priuationis & amotionis ab ipsa Præpositura nec non Cameræ apostolicæ ac aliis per Reuerendum patrem Dñm Episcopum *Frisingen.* pro tempore existentem infligendis & moderandis. Et vt præmissa omnia & singula plenum robur & firmamentum non obstantibus quibuscũque sortirentur, diuinus cultus augmentaretur dictisq; Præposito & presbyteris non solum virtutis amore sed etiam formidine pœnæ delinquendi & vagandi auferretur occasio ipsaque Ecclesia S. *Wolfgangi* & eius cimiteriũ cõsecraretur nobis fuit pro parte dicti *Sigismundi* Baronis humiliter supplicatum quatenus fundationi, dotationi, ordinationi, articulis & statutis prædictis robur apostolicæ firmitatis adiicere nec non Ecclesiam sancti *Wolfgangi* prædictam consecrare, beneficium fundatum & dotatum cum prædicta ordinatione creare & in Præposituram erigere, ius patronatus sibi & successoribus suis prædictis reseruare, redditus emptos & emendos etiam cum pacto de retrouendendo à laicæ potestatis onere eximere ac præmissa omnia & singula in oĩbus suis articulis cõtenta ratificare & approbare & concessæ nobis facultatis vigore auctoritatẽ nostram interponere atq; votis suis in præmissis annuere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur qui apostolicæ sedis omnimoda potestate legati de latere fungimur & auctoritate, quique diuinum cultum intensis affectamus desideriis & de præmissis certam non habentes notitiam minimumque à dicta Ecclesia sancti *Wolfgangi* distantes huiusmodi supplicationibus inclinati mandamus quatenus vos vel duo aut vnus vestrum super præmissis omnibus & singulis & eorum circumstantiis vniuersis concessæ nobis facultatis vigore, apostolica auctoritate summarie informetis, & si per informationem huiusmodi ipsum beneficium fundandum & erigendum modo præmisso dotatum existere & Ecclesiam S *Wolfgangi* prædictam in Comitatu & territorio dicti *Sigismundi* constructam & nondũ consecratam esse reperiretis, super quo vestrã oneramus conscientiam, illud in Præposituram quæ dignitas sit & Præpositura nũcupetur & eius pro tẽpore possessor Præpositus in dignitate constitutus, dicta auctoritate erigatis & creare non obmittatis, ita quod postquam dictum bene-

beneficium erectum fuerit in Præposituram, Præpositum pro tempore omnib. & singulis priuilegiis, imunitatibus, concessionibus, antelationibus & insigniis quib, aliarum etiam collegiatarum Ecclesiarum Præpositi gaudent, & potiuntur gaudere potiri & vti debere & posse decernatis, ius patronatus seu præsentandi personam ad dictam Præposituram ydoneam dicto *Sigismundo* & suis successorib. vt præfertur, pleno iure reseruetis, fruct⁹, redditus, & prouentus emptos & emendos etiam cum pacto de retrouendendo ab onere laicæ potestatis liberetis, ac ipsi Præpositi pro tempore postquam Ecclesia S. *Wolfgangi* consecrata fuerit, quotiens deinde eam execrari & pollui contingat recōciliandi potestatem tribuatis à qua tamen prius per aliquem Epm benedicta ordinationē quoque & articulos statuta ac oīa & singula præmissa in oībus & singulis suis punctis ratificetis, approbetis & obseruare faciatis, ac omnia alia quę pro diuini cultus augmēto ac in præmissis necessario fore noueritis seu quomodolibet opportuna exequi & peragere procuretis. Contradictores quoslibet rebelles & prædicta non obseruantes per censuram Ecclesiasticam compescendo irritumque & inane decernendo si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari; non obstantib. pręmissis ac cōstitutionibus & ordinationib. apostolicis cæterisque in contrarium facientib. quibuscunque. Et quia Ecclesiarum consecratio Episcopali ordini est annexa, ideo tibi *Vdalrico* Episcopo *Adrimitano* prædicto soli comittimus & mādamus quatenus Ecclesiam S. *Wolfgangi* personaliter accedens eam eiusque cimiterium benedicere & consecrare ac alia circa præmissa fieri solita facere & execrare studeas & exequaris diligenter. In quorum omnium & singulorum fidem has nostras litteras fieri fecimus, & sigilli nostri appensione communiri, Datum in opido *Ingolstatt Eysteten*. Dioc. Anno à Natiuitate Domini Millesimo, quadringētesimo, octuagesimo quarto. Nonis Aprilis, Pontificatus sanctissimi in Christo patris & Domini nostri Domini *Sixti* diuina prouidentia Papæ quarti, anno tertio decimo.

L. *Ritius*.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater & dilecti filij salutem & apostolicam benedictionem. Exponi nobis fecit dilectus filius *Sigismundus* de *Fravvberg* Baro. Quod cum ipse quandā Ecclesiā S. *Wolfgangi* in *Svvindavv* in territorio suo de nouo constructam & nondum consecratam nec Ecclesiasticis beneficiis insignitam consecrari & inibi beneficium quod dignitas sit & præpositura appellaretur erigi facere desideraret, litteras à Venerabili fratre B. Epo ciuitatis *Castelli*, tunc in illis partib. apostolicę sedis nuncio impetrauit, vobisque iudicib. in eis deputatis dedit in mādatis, quatinus vos de dote ipsi Ecclesiæ assignata informaretis, Prępposituram huiusmodi erigeretis & alia faceretis, prout in ipsis litteris plenius dicitur cōtineri. Quarum tenores hic haberi volumus pro sufficienter expressis. Verum sicut eadem expositio subiungebat, antequam dictæ litteræ pręsentatę; & Præpositura erigi incepta fuisset, idē Episcopus Prouinciam sibi decretam exiuit, dubitaturque nunc an vos huiusmodi litteras exequi possitis. super quo nobis præfatus *Sigismundus* de oportuno supplicari remedio curauit. Nos ad omnem ambiguitatem tollendam vobis præsentium tenore committimus ac mandamus, quatenus litteras præfati Episcopi etiam quo ad consecrādam Ecclesiam in omnibus & per omnia, absque tamen iuris alieni præiudi-

cio vos vel duo aut vnus vestrum exequamini perinde ac si Episcopus ipse non discessisset ante illarum executionem & tale dubium non oriretur ac tanquam litterę illæ à nobis emanassent. Præmissis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die XXI. Aprilis, Millesimo Quadringentesimo LXXXVI. Pontificatus nostri anno secundo.

Venerabili fratri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitan.* ac dilectis filiis Præposito Beatæ *Mariæ* in *Garsis Salisburgensis.* Dioc. necnon *Matthiæ Kyndt* Canonico *Eysteten.* Ecclesiarum & cuilibet eorum in solidum.

Hie: Balbanus.

Innocentius P P. VIII.

Dilecte fili salutem & apostolicam benedictionem. Intelleximus te decreuisse retrahere bona per te data pro dote Præposituræ erigendæ in Ecclesia S. *Wolfgangi* ex concessione apostolica; & hoc facere propterea quod Venerabilis frater Episcopus *Frisingen.* eleemosynam quæ à Christi fidelibus etiam pro huiusmodi dote impenditur vult in alium vsum conuertere. Displicet hoc nobis quia videmus ex hoc impediri ipsam erectionem & diuinum cultum minui, scribimus itaque ad ipsum Episcopum super hoc oportune, & tuã nobilitatem hortamur, ne id facere velit, sed permittere & procurare, vt dicta Præpositura erigi dotari possit iuxta ordinationem & mandata apostolica. Erit hoc pietate & religione tua dignum & apud Deum meritorium. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo Piscatoris, die 14. Februarij M. CCCC.LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Dilecto filio Nobili viro *Sigismundo* de *Frauuberg*, Baroni *Frisigen.* Dioc.

Hie: *Balbanus.*

Innocentius PP. VIII.

Dilecti filij salutem & Apostolicam benedictionem. Vt erectio Præposituræ nouæ Ecclesiæ sancti *Wolfgangni Frisingensis* Diocœsis debito effectui demandetur, quam ab aliquibus impediri audimus, hortamur deuotionem vestram & monemus paterne, curare velitis, vt eleemosynæ & prouentus dictæ præposituræ obuenientes in dotem illius & non in alium vsum omnino conuertantur, iuxta tenorem litterarum super dicta erectione expeditarum: prouidendo ne eleemosynę prouentusque ipsi in alias manus deueniant, nisi in eas quæ venire debent ex tenore bullarum pro dote paranda & complenda. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, Millesimo, Qnadringentesimo, LXXXVII, Pontificatus nostri anno tertio.

Dilectis

Dilectis filiis *Sigismundo* de *Fraunberg* Baroni in *Hage* & vitricis sancti *Wolfgangi Frisingensis*: Dioc.

Hie: Balbanus.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater & dilecti filij salutem & Apostolicam benedictionẽ. Fuistis alias vos & quilibet vestrum in solidum iudices & commissarij auctoritate Apostolica super erigenda Præpositura in noua Ecclesia sancti *Wolfgangi Frisingen*: Dioc. deputati, prout in ipsis litteris plenius continetur, quæ vt debitè mandentur executioni, & vt ipsa erectio: prout est ordinatum, bene & opportunè fiat, volumus ac vobis mandamus vt fructus, redditus, & prouentus ac eleemosynas dictæ Præposituræ in illius dotem iuxta litterarum prædictarum seriem, & non in alium vsum conuerti & exponi, aut ad alienas manus deuenire curetis & faciatis, contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, M. CCCC. LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater salut. & apostolicā benedictionem. Mandauimus alias fraternitati tuæ, vt eleemosynas q̄ pro dote Præposituræ erectę in noua Ecclesia S. *Wolfgangi* tuæ dioc: per Christi fideles elargirentur nullo modo velles retrahere aut capere, sed in ipsam dotem conuerti permitteres iuxta ordinationẽ & mandatum nostrum prout in alio breui nostro desuper edito plenius continetur. Nuper autem accepimus fraternitatem tuam huic nostro breui non acquiescere, ex eo quod in illo non fit mentio prioris breuis ad te etiam directi, in quo te tanquam ordinarium hortamur velles perspicere & attendere, vt eleemosynæ quæ Ecclesiis tuæ Dioc. & maximè celebrioribus & magis deuotis offerrentur bn. distribuerentur, & in bonos vsus sub excommunicationis pœna conuerterentur. Quod si est ita causam legitimam non habes, cur breui priori non pareas. Ipsę enim eleemosynæ non possunt nisi in bonos vsus conuerti si in dotem Præposituræ, prout est ordinatum à principio distribuantur. Igitur denuo fraternitati tuæ præsentium tenore expressè præcipiendo mandamus, quatenus dictam erectionem nullo pacto impedias, & de ipsis eleemosynis te non intromittas, sed illas prout in litteris erectionis fuit ordinatum, in huiusmodi dotem conuerti omnino sinas. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, Millesimo Quadringentesimo LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater & dilecti filij salutem & apostolicam ben: Licet ex aliis literis nostris in forma breuis ad vos coniunctim & diuisim directis, vobis sit plena attributa facultas procedendi ad totalẽ executionem litterarum bonæ memoriæ *Bartholomæi* de *Maraschis* quondam Episcopi ciuitatis *Castelli*, tunc in parti-

partibus istis, apostolicæ sedis cum potestate legati de Latere nuntij, super erectione certæ Præpositurae ad petitionem dilecti filij *Sigismundi* de *Fravvberg*, Baronis & Domini loci in *Hage*, *Frisingensis* Dioc. & aliis in dictis litteris contentis editurum. Tamen quia vt accepimus magna huiusmodi executioni est interposita mora, ipseque *Sigismundus* qui multa de bonis sibi à Deo collatis pro dote dictæ Præpositurae dare proposuerat, propter mortem subsecutam dicti quondam Episcopi ante ipsarum litterarum executionem, dubitat, an ad ipsarũ executionem procedere possitis. Nos ipsius *Sigismundi* piam mentem in bono eius proposito confouere cupientes vobis eandem potestatem & facultatem in aliis nostris litteris vobis demandatas, tenore præsentium concedimus & impartimur procedendi in omnibus & per omnia ad executionem litterarum dicti Episcopi ac nuntij perinde ac si ipse adhuc cum eadem potestate infra limites suæ legationis existeret, & ageret in humanis facientes oblationes de quibus in eisdem litteris mentio fit, iuxta illarum continentiam dictæ Præpositurę applicari, nec permittentes illas in alios vsus conuerti aut à quoquam distrahi vel diminui, contradictores per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita compescendo, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq;. Datum Romæ apud S. *Petrum* sub annulo piscatoris die XIX. Maij M. CCCCLXXXIX. Pontificatus nostri anno quinto.

Ven. fratri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitan.* & dilectis filiis Præposito Beatæ *Mariæ* in *Garsis Salisburgensis.* Dioc. & *Matthiæ Kyndt* Canonico *Eysteten.* Ecclesiarum.

Io. pe. *Arriuabenus*

VEnerabilis frater salutem & Apostolicam benedictionẽ. Alias ad instantiam dilecti filij nobilis viri *Sigismundi* de *Frauuberg* Baronis tuæ Dioc, mandauimus erigi vnam Præposituram in noua Ecclesia Sancti *Wolfgangi* in der Schwindaw/ in territorio & fundo ipsius *Sigismundi* constructa ex pia fidelium largitione Præposituramque huiusmodi tàm ex eleemosynis quam propriis bonis eiusdem Sigismundi dotari volumus prout in aliis nostris in forma breuis desuper editis litteris plenius continetur. Nuper autem accepimus quod tua fraternitas nititur & vult huiusmodi eleemosynas retrahere, ac in alium & fortasse tuum vsum conuertere ex quo idem Sigismundus indignatur & fieri hoc prohibet suaque se bona retracturũ minatur quæ pro eadem *Præpositura* dotanda dedit si tua fraternitas perget hoc facere, vnde dubitatur ne inter te & ipsum oriatur dissensio, erectio impediatur, & diuinus in dicta Ecclesia decrescat cultus. Quare nos pastorali officio admoniti & supplicationibus circa hoc nobis porrectis inclinati fraternitatem tuam hortamur, eique apostolica auctoritate in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, vt si est ita, eleemosynam huiusmodi auctoritate apostolica ad id deputatam nullo pacto retrahas aut capias, sed in ipsam dotem conuerti permittas iuxta ordinationem & mandatum nostrum, quib. te opponere non debes sed illis prompte parere, fungeris officio boni Prælati, & nobis erit gratum. Datum *Romæ*, &c.

Venerabili fratri Episcopo *Frisingen.*

RAS-

RASSONIS COMITIS DIESSENSIS MONASTERIVM, VVLGARITER, zu S. Grafrath.

ANNO 954. Rasso Comes ex Andecensi familia, Dux Boiarici Regni limitis Orientalis, vir nobilis & strenuus, Cœnobium in honore Saluatoris omnium Werdee, juxta Amperam construxit, in pede sui castri Razenberge, & illîc Monachos collocauit: quod etiam S. Vdalricus Episcopus consecrauit. In hac Ecclesia Comes iste functus vita, sepultus requiescit, ad cuius tumulum signa fuerunt edita. Auent. fol. 495.

HAEC Ecclesia posteà ab hostibus Ecclesiarum penitus deuastata est. Defuncto Comite Rassone successit Fridericus Comes frater ipsius, armis strenuus, qui ad sanctam terram iter faciens obiit, ibiq; sepultus est. Alius verò ac tertius Fridericus, dictus Roch, apud sanctum Blasium, sepultus est in nigra sylua, secundùm Ioannem Auentinum.

ADDITIONES.

DAMASIA *Straboni* non incognita: Dn. *Velsero* inter *Vindonem* & *Licum* rectè collocata, *Vindeliciæ* portio seu tractus: Comites olim suos habuit clarissimos & passim decantatos: atque in heis inclytum heroem, RASSONEM, siue RATHONEM, nonnunquam etiam RAZZONEM, vulgo S. Graf Rath dictum. Hic ab *Hainrico Boiorum* Duce, *Ottonis* M. siue I. Imp. fratre, contrà *Hungaros* tum gentiles, sub *Toxo* rege eorum in *Boioariam* irruentes, belli Dux lectus, binis vicibus feliciter pugnauit, eosque deleuit. Post adeptam hanc victoriam peregrinationem suscepit ad terram sanctam, vnà cum præmemorati Ducis *Heinrici* coniuge, Dn. IVDITHA, *Arnulphi Boiorum* item Ducis filia; fundatrice *Monasterij inferioris Ratisbonæ*; in quo sepulta quiescit. Reuersus in patriam religiosam vitam animo concepit: conquisitis igitur vndiquaque Sum. Pont. Licentia, ac patrocinio Imperatoris multis iisque pretiosis Sanctorum reliquiis, in Insula fl. *Ambronis* vulgo im Wördt/ in pede sui castri *Razenberg*, *Augustanæ* Diœcesis in honorem *Saluatoris* & Beatorum Apostolorum *Philippi* & *Iacobi* construxit insigne Monasterium *Werdee* dictum, vnà cum Ecclesia; quam S. *Vdalricus* Episcopus *Augustanus* consecrauit: & collocatis ibidem tredecim Sacerdotibus è familia S. *Benedicti*; ipse Comes *Rasso*, haud multò pòst relicto magna cum humilitate sæculo, cum eisdem se coniunxit: ac religionem D. *Benedicti* professus, anno Dn. C. M. IV. XV. Calend. Iun. ad superos abiit: sepultusq; in eodem templo, multis claruit miraculis. Vid. delin. Norici vet. & Nomen. clarior. pag. 87.

Sublato è viuis S. *Rassone*, *Vngarorum* rex *Bulko*, cum quatuor Ducibus *Lelio*, *Sura*, *Toxo* & *Schaba*, & innumera gentilium multitudine circa annum Dn. C. M. LIV. *Baioariam* denuo ferro & igne destruxit; ac Monasterium S. *Rassonis* funditus deleuit. Fratres vero ex Monasterio *Werde* fugam capientes, cum magno Reliquiarum thesauro ad arcem *Andecensem*, Comitum *Damasianorum* tum sedem, salui peruenerunt.

In peruetusto libro Missali, qui in Monasterio sancti Montis *Andex* magna diligentiâ asseruatur; subsequentia reperiuntur adnotata: cùm propter antiquitatem ipsam, tùm ob fidem historiæ, & scribentis auctoritatem nequaquam obliuioni tradenda: in quibus vel minimum mutare, religioni duxi: nec id candidum Lectorem ægrè laturum puto.

Nouerint Christi fideles, quod ego Fr. *Chunradus* & conuersus de monte S. *Petri* qui dicitur *Madron* & ordinis S. *Benedicti*, & Professus ibidem, attuli hunc librum ad locum & Montem *Andeß*, Deo & S. *Nicolao*. Quia atauus meus, qui residebat in castro *Andeß* fecit & comparauit eum ob remedium animę suæ, dũ

intraui ordinem S. *Benedicti* & locum S. *Petri*, portaui hunc librum mecum tēpore *Rudolphi* Ducis *Baibariæ*, cepit litigium inter eum, & Comitem de *Girberg*, & quod locus S. *Petri* totus destructus & desolatus, & ibi fratres cum eiulatu expulsi, & quod res eorundem deuenerunt in manus alienorum & omnes consumtæ, & specialiter reliquiæ quas magnus Comes de *Andeß* dedit S. *Petro*. Quia atauus Carnidis de *Andeß* fundauit eandem Ecclesiam & dotauit eam vna cum Fratre *Mecdino*, qui est primus inceptor fundationis prædictæ. Qui Fr. prædictus fuit Professus in loco *Besselesprunnensi*, quas reliquias ego Frater. *Chunradus* & hunc librum recepi mecum & destinaui ea ad montem *Andeß* & locum S. *Nicolai*, Fr. *Mecdinus*, & duo fratres vna cum eo dederunt fugam à loco *Besselsprunn* tempore *Arnolfi* impii, dum locus destructus & desolatus fuit.

Vid. Aduersar. hist. Bauor. Ego *Chunradus* inueni plures chartas dum veni ad Montem *Andeß*, & locum S. *Nicolai* in quadam fossa subterranea circa sepulcrum, vbi tumulati sunt fratres de *Berd*, qui clauserunt finem eorum in prædicto monte, & expectant ibi futurum judicium, & sepultura eorum est in meridionali plaga, vbi pro nunc est Cappella S. *Kaderine*. Tum incepimus ędificare prędictam Cappellam, & ponere fundamentum, & fodere circa sepulcra eorum inuenimus ossa eorum & chartas prædictas in quadam drucula desolata. Quorum nomina sunt, Fr. *Eusebius* & *Adalbertus*, & Fr. *Adelberus*, qui Fratres tempore *Arnolfi* impij destructionis loci in *Berd* fugierunt ad montem & *Castrum Andeß* cum Reliquiis Beati *Rassonis*, & Comitis de *Andeß*. Quas ipsi ambo dederunt ad locum prædictum, quæ Reliquiæ Comitis de *Andeß* fuerunt in *Bolferdhausen*. Quæ in procrastino sidata in *Andeß* fuerunt.

REICHERSPERG MONASTERIVM CANONICORVM REGVLARIVM S. AVGVSTINI.

AD OENVM supra Obernberg & Passau fundâsse scribuntur BERNHARDVS Comes de Reichersperg, & Dietpurg ipsius coniunx, quæ fuit soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgensis, ex familia Comitum de Helfenstain, pro vt ponit Münsterus in sua Chronographia, ex relatione D. Lucretij, Cancellarij olim Salisburgensis. Idem Bruschius de Laureaco veteri, sub Altmanno Episcopo, folio 130.

IN Chronica autem Salisburgeñ. non fit mentio ipsius Gebhardi familiæ præter ista verba, alto Sueuorum genere natus, patre Catholdo & matre Azala. Auentin. fol. 552. scribit: Bernhardum & coniugem eius Dietburgim, sororem Gebhardi Salisburgeñ. Episcopi, & vnà cum filio Gebhardo, Comitibus à Plain, Reichersperg fundâsse, Credibile est illos Reichersperg possedisse, prout alia multa bona in Austria, supra Anassum Bohemiam versus. De quo vide in libro meo Stemmatum Bauariæ.

CONRADVS Archiepiscopus Salisburgensis dedit huic Monasterio, pro meliori sustentatione pauperum fratrum ibi, decimas Parochiarum, Putina & Bramberg, vnà cum decimis noualium in sylua Putinensi, vsq; ad terminos Vngarorum, & vsq; ad montem Hartperg; excepta tamen Canonica portione Parochorum ibi, Anno 1142.

CONFIRMAT ac magis declarat hanc donationem Successor Conradi, Eberhardus Archiepiscopus, Anno 1156.

SIMILITER quoq; Conradus Archiepiscopus, Anno 1179. ac postremò Fridericus Archiepiscopus, Anno 1448. Extant diplomata ibi.

IN

In libro 10. rapsodiarum Ioan. Auentini ita annotatum reperio: Anno Domini 1084. Reicherspergcastro Wernherus præpotens Boius, super flumine Oeno, Patauien. Diœcesis, vxor eius Dietpirga, soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgen. Is post mortem vnici filij Gebhardi & vxoris cùm oriretur lis iam eo viuo inter agnatos eius de hæreditate, Castrum demolitur, Diuo Michaeli Templum dedicat, Canonicis Regularibus attribuit. Pòst Albinus, filius Arbonis, fratris huius Wernheri, viuente patruo, Sacerdotes pellit, prędium occupat, Wernherus in tutelam præsenti Gebhardo Archiepiscopo Salisburgen. tradit, paulò pòst obiit 3. Non. Octobris, sub gradu aræ S. Crucis, cum filio & vxore sepultus.

SEPVLTI sunt ibi Nobiles de Schvvent, de S. Martino, de Trenbach, Successores ipsorum de S. Martino, de Kalling.

ADDITIONES.

Fundatio Monasterij.

PVsillus grex Clericorum Ecclesiæ S. *Michaelis* in *Richersperge* Multi per ignorantiam delinquunt, qui causas, quas ignorant non diligentissimè inuestigant. Huiusmodi periculum cauens & cauendum docens B *Iob.* Causam, inquit, quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: igitur & nos qui Deo militandi in *Richersperg* votum & velle per Dei gratiam habemus, eiusdem loci legitimas & iustas possessiones diligentissimè inuestigauimus, ob hanc nimirum cautelam, ne vel nos iniustè aliquid retinendo committamus rapinam, vel sub silentio incauto eam, quæ in nostræ committitur Ecclesiæ bonis, foueamus rapinam sacrilegam. Est autem prædium quoddam iniustè nobis ablatum quod qualiter euenerit, cupimus Christi fidelibus & nostris maximè in posterum successoribus, vt omnes eiusdem prædij possessores iniusti nunc & inperpetuum agnoscantur damnati nisi resipiscant & prædium nobis iniustè ablatum præfatæ S. *Michaelis* Ecclesiæ ad integrum restituant. Sic enim dicit episcopalis auctoritas in priuilegio Ecclesiæ nostræ, quod datum nobis à *Chuonrado* Archiepiscopo fundatore nostro, anno incarnationis Dominicæ M. C. XXIX. Quisquis autem Domini *Werenheri* in pace quiescentis traditionem temerario ausu violare aut subtrahere, aut violenter commutare præsumpserit, auctoritate Dei patris & filij & Spiritus sancti perpetuo damnamus interitu nisi omnia sublata Canonica restituat sanctione.

Hic *Werenherus* fundator Ecclesiæ nostræ, inter cætera sua prædia dedit sancto *Michaeli* in vsum communis vitæ prædium quod ipse liberè à suis antecessoribus hæreditaria lege ad se deriuatum possederat in loco *Chrovvat Karinthiæ* posito. Idem quippe *Werenherus* fratrem habuerat nomine *Aribonem*, cum quo ita diuisit hæreditatem. XXX. mansos in loco qui dicitur *Radilaha* sitos juxta fluuium *Traham* obtineret *Aribo*, & alios XXX. mansos in *Chrovvat* sitos obtineret *Werenherus*; quos etiam libera traditione dedit præfatæ Ecclesiæ. Sed postea prædicti *Aribonis* filius *Albvvinus* cum haberet illos XXX. mansos in *Radilaha*, visus est insuper occupare patrui sui *Werenheri* hæreditatem, videlicet alios tredecim mansos in *Chrovvat*, voluitque ipsum etiam fundum, in quo nunc Ecclesia sancti *Michelis* est fundata, viuente adhuc *Werenhero* patruo suo, sed vltimum iam spiritum trahente, inuadere. Quin insuper ausus est Clericos locatos ibidem de Ecclesia S. *Michaelis* expellere, sed vltio diuina, quam *Werenherus* patruus eius prophetauerat quandoiam

morti

morti proximus erat, eundem *Albuuinum* diu non sinebat viuere. Dixerat enim *Werenbertus* B. *Michaeli* se confidere, quod bona, quæ ipse ad honorem suum obtulerat, nullus posset impunè abalienare, cum S. *Michael* ea satis posset ab iniustis peruasoribus liberare. Non vanum erat hoc præconium: nam vltio diuina percussit primo ipsum *Albuuinum* ac deinde cæteros in eodem scelere suos complices ac posteros tam euidenti miraculo, vt ex hinc possit fieri veteris historiæ satis apta recordatio. Sicut enim quondam cum Arca Dei capta esset apud allophylos plaga magna venit super homines cuiusque ciuitatis, ad quam deuenisset Arca Dei. Percussit enim eos Dominus in posteriora & opprobrium sempiternum dedit illis. Ita planè; ad quoscunq; deuenit S. *Michaeli* oblata hæreditas, percussi sunt plaga magna. Ipse namq; *Albuuinus* à die peruasionis, qua locum S. peruasit, & alius quidam *Adalbero* cooperator eiusdem peruasionis, intra spacium vndecim dierum improuisa morte de hac vita sunt abrepti, tam terribiliter Deo istos peruasores percutiente, vt Com. *Vdalricus*, cui præfatus *Adalbero*, jussu *Albuuini*, fecerat juramentum, ad eiusdem peruasionis firmamẽtum, cum facto juramento videret ipsum *Adalberonem* subito ante se ruere percussum diuina vltione non auderet huius tam impiæ peruasionis participem se facere, fertur enim dixisse idem Comes *Vdalricus*, vt video, Locus *Richerspergensis* potentes defensores habet, contra quos ego nunquam inuadam eundem locum. Sic defuncto *Albuuino* cum *Adalberone* suo, quædam *Luitkardis* eidem *Albuuino* in sponsam à parentibus confirmata nunquam tamen ab eo visa vel tacta, successit sacrilego *Albuuino* quasi legitimus hæres in solo sacrilegio. Nam de cætera & certa ipsius *Albuuini* hæreditate nihil se intromisit nisi de solo sacrilegio. Hæreditatem namq; prædicti *Vuerenheri* S. *Michaeli* oblatam quam *Albuuinus* inuaserat per sacrilegium, illa eius jurata sponsa item inuasit per sacrilegium. Supra nominatos enim mansos in *Chrouuat* illa violenter inuasit: pro qua inuasione pater eius *Almerich* captus & ad juramentum fuit coactus, ne vnquam se de prædictis mansis intromitteret, vel pro eo aliquis cui ipse prohibere posset. Duxit autem eadem *Luitkardis* postea virum nomine *Nitkisum*, qui ob eandem peruasionem est occisus, Deo illi tribuente, quod meruit pro eo, quod obediuit voci vxoris plus quam Dei pręcepto intromittendo se de S. *Michaelis* prędio. Alterum duxit postea virum nomine *Dietericum*. Et ille suasu vxoris extendendo manus suas quasi ad vetitum lignum, videlicet ad interdictum sibi S. *Michaelis* prædium, lepræ incurrit opprobrium, & in lepra clausit præsentis vitæ terminum. Sentitur etiam, & adhuc sentietur amplius in huius mulieris posteritate plaga vltionis diuinæ: & illa tamen resipiscere nolens quærit adhuc latebras Euæ. Sicut enim illa post interemptionem sui & viri sui, abscondit se in medio paradisi: ita & hæc filia Euæ post interemptionem suimet, ac duorum virorum suorum abscondit se in suo peccato, atque per hoc sicut illa mortem quam viro propinauerat suæ posteritati transmisit, ita & hæc lepram quam viro contulit posteris hæreditariam facit, nisi resipiscat & S. *Michaeli* oblata vsq; ad nouissimum quadrantem, pro posse, restituat, Alioqui tàm ipsam quàm eius posteritatem, & si contingat euadere pœnam præsentis vitæ, judex tradet exactori, & exactor carceri infernali. Inde non exibunt quoad vsque soluant nouissimum quadrantem, quem quia tunc non poterunt soluere non poterunt etiam vnquam exire. De XXX. mansis iam XV. reddidit: alios XV. adhuc habet malo suo & malo suæ posteritatis, quæ sibi succedat in sic hæreditariis peccatis. Ne autem tanti sacrilegij memoriam deleat obliuio, nos huius causæ diligentissimè inuestigatam seriem scripto comprehensam seruabimus posteris, & nisi resipiscant præfati prædij peruasores tàm ipsa *Luitkard*, quàm eius

filij

filij vita comite, ac Deo disponente notum erit ipsis eorum sepultoribus quod eis nulla debeatur Ecclesiastica sepultura, qui sponte negligunt & euertunt ecclesiastica jura contemnuntque priuilegia Episcopalia super facultates ecclesiasticas data, in quibus damnantur qui eisdem priuilegiis aduersantur, sicut aduersantur Ecclesiæ nostræ priuilegio, quicunque temerario ausu retinent aliqua nobis iniustè ablata, quos Deus dignetur conuertere ne pereant æternâ damnatione Amen.

IN NOMINE S. & indiuiduæ Trinitatis *Chuonradus* Dei gratia *Saltzburgensis* archiepiscopus. Virum beatum Psalmista designans ait, Dispersit dedit pauperibus, justitia eius manet in seculum seculi. Pro adipiscenda itaque beatitudine quæ dispersimus dedimusque pro justitia nostra perpetuanda in seculum seculi volumus in pauperum Christoque seruientium seruitio in seculum stabiliri. Notum ergò esse volumus tàm præsentibus quàm futuri temporis hominibus nos ad sustentationem Christi pauperum in *Richersperg* Deo sub communis vitæ regula seruientium & amodo seruiturorum, quædam contulisse, quæ subnotata continet scriptum præsentis paginæ: Videlicet patellam in *Halla* cum vno curtili in ipsa villa *Hallensi* & VI. curtilibus in syluestribus *Vnchen* vulgo nominatis de quibus ligna persoluuntur ad ipsam patellam mansum, & dimidium in *Pongovve* V I. mansos juxta *Richersperg* sitos in villa *Antesinhouen*, & *Vihusin* & *Gurtim*, prædium quoddam in *Nosspach* quod erat militis *Chaderohide Nosspach*. Hæc sunt bona de nostra liberalitate *Richersperg* Cœnobio collata. Et illud quoque curauimus memoriæ tradere quod eidem Ecclesiæ prædia, videlicet curtem, quæ dicitur *Chrovvat* cum prædiis eidem curti appendiciis vsque ad XXX. vt dicitur mansos requisiuimus. In qua requisitione cum diu laboratum esset & *Luitkardis* quæ prædia illa iniustè detinuerat episcopali banno constricta, tandem peccatum iniustæ peruasionis recognosceret, sed à filiis suis eadem liberare non posset, nos pro redemptione animæ nostræ XXX. marcas expendimus vt prædia iam dicta penitus liberè, ac sine omni contradictione obtineret Ecclesia *Richerspergensis*, cui eadem prædia legitimè data fuerant à beatæ memoriæ *Werenhero* ipsius Ecclesiæ fundatore & eorundem prædiorum legitimo quondam possessore. Quoniam autem ab ipso suo fundatore iam dictæ Ecclesiæ fundus & patrocinium in jus & tuitionem firmamq; possessionem Ecclesiæ *Saltzburgensis* agnoscitur per legitimam traditionem deuenisse, ratum esse conuenit subsidium quo nos auctore DEO de nostra copia illius inopiam suppleuimus. Quoniam hoc non est rerum Episcopalium distractio, sed ampliatio, si pauperibus Christi Episcopatum respicientibus & ab eo pendentibus competens fiat sustentatio. Quam sanè pauperum sustentationem tàm in loco dicto, quàm in aliis locis nostræ prouidentiæ subiacentibus, nos ea moderatione fecimus, vt Episcopatum quam pauperrimum, & valde vastatum inuenimus, diuitem Deo gratia & satis copiosum tamque à ruinis morum, quàm à ruinis mærorum honestè fauente DEO reparatum successoribus nostris moriendo relinquamus. Vnde successores nostros per tremendum vltimi examinis judicium obtestatos & obsecratos esse volumus vt ratum habeant, quæ nos diuinæ pietatis intuitu in *Richersperg* Cœnobij consolationem disposuimus. Quæcunq; autem secularis aut spiritualis persona quod à nobis piè est depositum, aliquo modo duxerit in irritum, in vltimo examine reddet rationem coram summo judice. De salubri sanè dispositione nostra pagina conscripta & sigillo

& sigillo nostro impressa data est, *Frefaci*. Huius rei testes sunt & conclaudatores *Romanus Gurcensis* Episcopus, *Hermannus* Præpositus, *Baldricus* Abbas *Saltzburg. Vdalricus* Abbas S. *Lamberti*. *Pabo* Præpositus de *Gurca*, *Hartmanus* Præpositus de *Niuuenburg*. *Chuno Saltzburgensis* Canonicus & presbyter, *Otto* monachus S *Petri Wolfrat* Comes de *Treuini*. *Adelbero dapifer*, *Carolus* de *Prevvarin*, *Weriant* de *Witinsvvalt*, *Engilscalcus* frater *Gurcensis* Episcopi, *Maganus* de *Scalach Luitvvin*[9] Præpositus, *Eberhardus* de *Libeniz*, *Durinch* de *Dietrammingen*, *Wisint* de *Pongovve*, *Egilbertus Castellanus*, *Eberhardus* de *Prisingen*, *Mirabilis nanus* de *Arizperg* nepos imperatoris *Heinrici*.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Gerhoho Richerspergensis* Ecclesiæ Præposito, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regulariter substituendis inperpetuum. Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, & justis petentium desideriis congruum decet nos impertiri suffragium. Ea propter dilecti in Domino filij, venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Archiepiscopi precibus inclinati petitiones vestras rationabiles libenter admittimus, & monasterium vestrum quod est in Episcopatu *Pataviensi* & fundo *Saltzburgensi* Ecclesiæ situm in quo diuino mancipati estis officio, sub apostolicæ sedis ac nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt tàm in vestro quàm in monasterio sanctimonialium nobis subdito orto Canonicus juxta Diui *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet & plebem *Richerspergensem* cum decima & jure parochiali, Capellam S. *Martini* cum suis pertinentiis, vineas in *Aschah*, villam *Chrovvat*, & reliqua prædia à *Werenhero* loci ipsius fundatore oblata, patellam salis in *halla* & reliqua prędia à prænominato fratre nostro *Saltzburgensi* Archiepiscopo Ecclesiæ vestræ collata, *hostat*, & alia prædia, quæ *Ruopertus* obtulit, prædia quæ Fridericus donauit, prædia quæ fuerunt *Eglosi* & *Eberhardi*, cum eorum decimis ab Episcopo *Frisingensi* vobis concessis, & vineas emtas in *Cremesa* & ea quæ Dux *Luitpoldus* contulit, sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò clericus siue laicus decimas à vobis exigere præsumat.

Ecclesiastica nimirum sacramenta à Diocæsano accipietis Episcopo, vel à *Saltzburgensi* Archiepiscopo siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerint & si ea gratis & sine prauitate voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione Catholicum quem malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Et quia hic locus vester est institutus vt *Saltzburgensis* Ecclesiæ principalis aduocatus, ipsius quoque loci sit aduocatus, neque ipsi, neque alicui subaduocato eius eundem locum liceat iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit & nobis conquerentibus non emendauerit consilio & auxilio præfati Archiepiscopi, ipsa aduocatia ab inutili auferatur & alius loco eius substituatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte siue tuorum quolibet successore nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia substituatur vel præponatur, nisi quem fratres

fratres communi consensu, aut pars sanioris consilij secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam canonicè prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum, qui se illic sepeliri deliberauerunt extremæ voluntati & deuotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati, saluâ tamen justitiâ matris Ecclesiæ.

Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temerè perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre, vel ablatas temerè retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus, vel molestiis fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua nimirũ *Saltzburgensis* Archiepiscopi, & *Pataviensis* Episcopi debita justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temerè tentauerit, secundò, tertiouè commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat; & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Addentes etiam interdicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine Præpositi, vel congregationis licentia de claustro discedere. Quod si discesserit, nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum sine communium literarum cautione eum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum Iudicem pręmia æternæ retributionis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

EGo *Conradus Sabinensis* Episcopus. Ego *Albericus Hostiensis* Episcopus. Ego *Stephanus Pranestinus* Episcopus. Ego *Otto* Diaconus Cardinalis S. *Georgij* ad velum aureum. Ego *Martyrius* presbyter Cardinal. Tituli S. *Stephani*. Ego *Boëtius* presbyter Cardinal. Tit. S. *Clementis*. Ego *Petrus* presbyter Cardinal. de Tit. *Pastoris*. Ego *Hubaldus* presbyter Cardinal. Tit. S. *Braxedis*. Ego *Hubaldus* presb. Cardinal. Tit. SS. *Ioannis* & *Pauli*. Ego *Vasallus* Diac. Cardinal. S. *Eustachij*. Ego *Petrus* Diac. Cardinal. S. *Mariæ* de porticu. Dat. *Laterani* VI. Id. Ian. per manum *Gerardi* S. *Rom.* Eccl. presbyteri Card. & Bibliothecarij, Indict. V.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Luitpoldus* Dux *Bauuariorum* Dei gratia cupiens hæreditare beatitudinem, de qua dicitur, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem; egenorum & pauperum Christi in Cœnobio *Richersperensi*, Deo militantium, intellexi paupertatem, simulque animaduerti quædam eorum prædia vastata, dum exercitus vel patre meo *Luitpoldo*, vel me ipso ducente per terras eorum iret ac rediret. Vnde commonitus à præfati Præpositi Cœnobio *Gerhoho*, ad vsus fratrum inibi Deo seruientium ac seruiturorum ex nunc imposterum tradidi duo beneficia in villa quæ dicitur *Laubes* cum omni vtilitate ad illa pertinente. Scientes autem quod hilarem datorem diligit Deus, & hic sine dubio est hilaris dator, qui

mensuram bonam & confertam & coagitatam dat; Volumus & irretractabiliter decernimus non solum ad prædicta beneficia excolenda, verum & ad alias qualescunque vtilitates fratrum *Richersperg.* duobus plaustris aut vehiculis eorum amodo semper in posterum patere syluam quæ vulgo dicitur Weiß/sitam inter duos fluuios *Champam* & *Chremesam*, ita videlicet vt nullus eiusdem syluæ procuratorum ab eis exigat vllum precium, seu qualiscunque angariæ grauamen illis faciat. Sed omninò vt dictum est, liber introitus & exitus in eandem syluam ac de sylua fratribus præfatis & eorum seruis pro commoditate ipsorum pateat. Ipsa quoque duo beneficia præsignata ita decernimus permanere libera in fratrum propria potestate, sicut erat in nostra: ne vel Camerarij vel marscalci seu alij seruitores nostri, ac posterorum nostrorum in vllo sint molesti cultoribus eorum, vel de rebus curiæ traducendis, vel de annona equorum persoluenda, vel de aliis ministris huiusmodi exequendis. Hæc autem traditio ad altare S. *Michaelis* in *Richersperg* me præsente ac petente facta est per manum Comitis *Luitoldi* de *Bleien* delegatione firma, in cuius manum delegatio eadem per manum nostram prius fuerat facta. Huius rei testes per aurem attracti sunt hi, quorum nomina subnotata leguntur. *Otaker* Marchio, Comes *Ekkebertus*, *Otto* de *Machlant*, *Werinhart* de *Iugelbach* & filius eius *Werinhart*, *Wolfhere* de *Regernvvag*, *Albrvvinus* de *Petra*, *Hademar* de *Choufaren*, *Gebehart* de *Abbadesdorf*, *Chadelhochus longus* de *Rorâ*, *Eberhart* de *Brundtvva*, & *Vdalricus* frater eius, *Harint* de *Orte*, *Richere* de *Sebach*, *Walter* de *Tobele*, *Airvvich*, de *Vrihaim*, *Harthnit* de *Saltzburg*, paginam verò inde conscriptam ne quis audeat violare vel respuere quasi falsam. Ego *Luipoldus* Dux impressione sigilli mei feci confirmari.

IN Nomine summæ Trinitatis. *Chuonradus* diuina fauente clementia *Romanorum* Rex. Præceptis Salutaribus moniti, & diuinâ institutione instructi facere nobis amicos de Mammona iniquitatis, eâ spe ac fiduciâ, vt & ipsi nos recipiant in æterna tabernacula, debemus religiosis Cœnobiis propensiori curâ munimen & auxilium prouidere, vt in eis commorantes pauperes Christi pro nostris peccatis abolendis & regni temporalibus motibus ad æternitatis quietem dirigendis valeant intercedere apud Regem regum cuius regnum est omnium seculorum. Igitur ad munimen & auxilium regularis vitæ tradimus & confirmamus Cœnobio *Richtrspergensi* constituto in ripâ *Ini* Fluminis in regione *Noricâ*, in Comitatu *Ekkeberti* Comitis, vt si quis ministerialium ad regnum *Teutonicum* vel ducatum *Bauuaricum* pertinens, prædium suum in eleemosynam dare voluerit, prædicto Cœnobio rata sit ipsa traditio & firma permaneat: vt autem incontradicibilis & inconuulsa permaneat hæc nostra regularis constitutio communiri & insigniri eam fecimus regali nostro sigillo. Actum in ciuitate *Ratisbonâ* in Curiâ celebri, cui interfuerunt Episcopi, *Dietvvinus* Episcopus Cardinal. S. *Rufinæ* apostolicæ sedis Legatus, *Heinricus Ratisbonensis*, *Imbrico Wirtzburgensis*, *Otto Frisingensis*, *Heinricus Olomucensis*; & laici Principes *Marchio Dietpoldus*, *Otto* Comes Palatinus, Comes *Gebehardus* de *Sulzbach*, Comes *Adalbertus* de *Pogen*, *Fridericus* aduocatus, & alij nobiles multi. Dat. XVIII. Cal. Ian.

IN Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* Dei gratiâ *Saltzburgensis* Archiepiscopus. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem in die mala liberabit eum Dominus. Huius beatitudinis & liberationis nos cupientes Deo præstante obtinere consortium statuimus pium intellectum habere

habere super egenam & pauperem *Richersbergensis* Ecclesiæ congregationem sub regulâ beati Augustini viuentem in *Richersperg* Cœnobio, in ripa *Ini* fluminis sito in fundo proprio *Saltzburgensis* Ecclesiæ in Episcopatu *Patauiensi*. Vnde ad subsidium pauperum Christi ad idem Cœnobium firmâ legitimâ delegatione tradidimus omnes decimas in parochia quæ dicitur *Pittine* exceptâ sanè canonica portione sacerdotis plebani quas eidem plebano indiminutas volumus permanere in perpetuum, & exceptis decimis vinearum in eadem parochia sitarum. Decimas etiam ad idem Cœnobium alterius parochiæ quæ dicitur *Branberg* totam decimationem tàm de vineis quàm de agris, vel de aliis rebus nobis jure persoluendam, excepta Canonica portione sacerdotum hic perpetuo constituendorum. Et quia eadem parochia de adiacenti sylua *Putinensi*, præstante Domino potest ampliari, à loco qui dicitur *Putinovve* vsque ad terminos *Vngarorum* & vsque ad montem *Harthperg* in prædio Comitis *Ekkeberti* crescentibus ibidem noualibus, hoc statuimus & stabiliter inposterum conseruari volumus, vt omnia noualia quæ in sylua *Putinensi* intra terminos designatos exquisita, vel exquirenda parochiæ, quæ dicitur *Branberg* continuabuntur, vel in parochias nouas formabuntur in eadem constitutione permaneant: ita videlicet, vt exceptis debitis portionibus sacerdotis plebani decimæ omnes vinearum frugum & animalium persoluantur ad prædictum Cœnobium cum integrâ justitiâ nostro juri debita & ad nostram dispensationem pertinente secundum præcepta Canonum quibus monemur habere curam pauperum. Vt autem hæc nostræ dispensationis pia constitutio nulla impietatis machinatione violetur, sed in perpetuum firmissimè conseruetur, sigillo nostro hanc paginam communitam tali sententia concludimus: Vt si quis contra eam agens temerè tertiò commonitus non resipuerit, ira DEI maneat super ipsum in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat per pænitentiam sine quâ, si defunctus fuerit, de perpetrata iniquitate se reum cognoscat in tremendo examine Iudicis cuncta cernentis. Ego *Romanus Gurcensis* Episcopus. Ego *Vdalricus Saltzburgensis* Abbas. Ego *Gotfridus* Abbas *Admontensis*. Ego *Gebeno Saltzburgensis Præpositus*. Ego *Chuno Chimensis* Præpositus. Ego *Hugo Perthesgadensis* Præpositus. Ego *Gotheschalcus Bademburgensis* Præpositus. Ego *Heribordus Ovvensis* Præpositus. Ego *Heribordus. Lanzo Hallensis* Præpositus. Ego *Hugo Garcensis* Præpositus. Ego *Ruodbertus* presbyter. Actum in castro *Saltzburgen.* X. Calend. Nouembr. Indict. VIII. Huius rei testes per aurem attracti sunt isti: *Heinricus* Dux *Karinthiæ*, & frater eius *Vdalrich*, *Hugo* de *Tanters*, *Heinricus* de *Wenge Fridericus* de *Lingnovve*, *Hartnith* & frater eius *Marchvvart* de *Vzitingen*, *Heinrich* & frater eius *Diethmarus* de *Chutebach*, *Gundakar* de *Waltpebtingen*, *Luivvinus* Castellanus, *Chuno* de *Engilhalmingen*, *Megingoth* filius *Megingoti* Pincernæ, *Diethmar* de *Eicheim*, *Volcholt* de *Aschovve*, *Werinhart* de *Otenach*, *Otho* de *Wilern*, *Adilpret* de *Witenstein*. *Otto Nesel*.

Chuonradus Dei gratia *Saltzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, dilectis in Christo *Richerspergensis* Cœnobij fratribus orationem & perpetuam in Christo dilectionem.

De contrarietate priuilegiorum vnde vos vt audiuimus monachi *Formbacenses* molestant quasi de bonis vobis collatis ipsi priuilegium priuilegio vestro contrarium à nobis habeant, nihil soliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum, orantibus vobis pro nobis dum vtimini eleemosynis Ecclesiæ *Saltzburgensis*, cui deuincti estis, non solum per vinculum filialis dilectionis, verùm etiam per

justitiam fundationis. Quia fundata est Ecclesia vestra in possessione *Saltzburgensis* Ecclesiæ. Fatemur quidem prædictos monachos obtinuisse à nobis priuilegium per anticipationes concambio quodam destinato, & nondum in vsibus fructuariis compensato. Sed illud priuilegium non est firmatum per Clericorum nostrorum subscriptiones, vel conlaudationem: quin potius cassatum est per eorum contractionem & ministerialium nostrorum publicam reclamationem.

Quod igitur timeatis priuilegium quod non canonicè firmatum, imò, quòd Canonibus est contrarium, prohibente sanctorum patrum auctoritate, perpetuas alienationes decimarum fieri, de quibus alienandis contendunt prædicti monachi, quos non consentimus plus habere de juris nostri vtilitate, nisi quantum attinet ad justam & piam recompensationem prædij quod Ecclesiæ nostræ contulerunt, quodque vos ex parte habetis per munificentiam nostram. Vt ergo firma sit posteris memoria huius nostræ contestationis, hanc paginam sigillo impressam volumus apud vos conseruari, quatenus in defensionem justitiæ valeat, si quis de cætero factum nostrum quasi non justum accusabit, & vos per hoc molestare tentabit. Præterea ne vlla relinquatur litigationis occasio, inter vos & plebanos sacerdotes nostros de termino *Brambergensis* parochiæ, notum sit vobis nouale *Gerrici* militis cum silua pertinente ad illud infra terminos eiusdem parochiæ comprehendi, affirmante hoc ipsum rationabili contestatione plebanorum nostrorum, quorum nomina sunt hæc. *Hartvvicus* de *Lankenkirchen*, *Wolferim* de *Patine*, *Pabo* de *Vischa*, *Meginvvart* de *Nivvenkirchen*, *Herman* de *Pels*.

EVgenius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Gerhoho Richerspergensis* Ecclesiæ Præposito, eiusque fratribus, tàm præsentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetuum. Desiderium quod ad religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere: & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Quia sicut iniusta petentibus nullus est tribuendus affectus, ita legitima & justa desiderantibus nulla est differenda petitio. Huius rei gratia dilecti in Domino filij prædecessoris nostri, felicis memoriæ Papæ Innocentii vestigiis inhærentes, nec non venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopi precibus inclinati, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & monasterium vestrum, quod est in Episcopatu *Patauiensi*, in fundo *Saltzburgensis* Ecclesiæ situm, in quo diuino mancipati estis obsequio, sub beati *Petri* & nostrâ protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes vt tàm in vestro quàm in monasterio sanctimonialium vobis subdito ordo Canonicus, iuxta B. *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino poterit adipisci firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet & plebem *Richerspergensem* cum decima & iure parochiali, Capellam S. *Martini* cum pertinentiis suis: vineas in *Aschâ*, villam *Chrovvat* & reliqua prædia à *Wernhero* loci ipsius fundatore vobis oblata. Decimas *Brambergensis* Ecclesię, ac noualium *Patinensis* Syluæ à prædictis parochiis vsq; ad terminos Vngaricos pertinentis,

Vene-

Venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Archiepiscopi priuilegio vobis firmatas *s* patellam salis, & alia prædia ab eodem Episcopo data, *Hofstat* & alia prædia quæ *Ruodbertus* justè obtulit, prædia quæ *Fridericus* donauit, prædia quæ fuerunt *Egelolfi* & *Eberhardi*, cum eorum decimis ab Episcopo *Frisingensi* rationabiliter vobis concessis, & vineas emptas in *Chremesa*, & ea quæ Dux *Luipoldus* jure suo contulit. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò à vobis decimas exigere præsumat. Ecclesiastica nimirum sacramenta, à Diocœsano suscipietis Episcopo, vel à *Saltzburgensi* Archiepiscopo, siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerit: & si ea gratis & sine prauitate vobis voluerit exhibere: alioqui liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione, Catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quæ postulatis indulgeat. Et quia sic locus videtur esse institutus vt *Saltzburgensis* Ecclesiæ principalis sit aduocatus, neque ipsi neque alicui subaduocato eius, eundem locum liceat iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit, vobis conquerentibus non emendauerit consilio & auxilio præfati & Archiepiscopi, ipsa aduocatia ab inutili auferatur, & alius loco eius substitutatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte siue tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, vel substituatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilij sanioris, secundum Dei timorem, & beati *Augustini* regulam canonicè prouiderit eligendum. Addentes etiam interdicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine Præpositi vel congregationis licentia discedere. Quod si discesserit nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum, sine communium literarum cautione suscipiat: quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito Canonicam in eum proferre sententiam. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum, qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni, & eorum extremæ voluntati (nisi fortè excommunicati vel interdicti sint) nullus obsistat, saluâ justitiâ matris Ecclesiæ. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & *Saltzburgensis* Archiepiscopi & *Patauiensis* Episcopi Canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tenauerit, secundò tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri IESV Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Eugenius* Catholicę Ecclesię Episcopus subscripsi. Ego *Albericus Hostiensis*

partibus istis, apostolicæ sedis cum potestate legati de Latere nuntij, super erectione certæ Præpositurę ad petitionem dilecti filij *Sigismundi* de *Fravvberg*, Baronis & Domini loci in *Hage, Frisingensis* Dioc. & aliis in dictis litteris contentis editurum. Tamen quia vt accepimus magna huiusmodi executioni est interposita mora, ipseque *Sigismundus* qui multa de bonis sibi à Deo collatis pro dote dictæ Præpositurę dare proposuerat, propter mortem subsecutam dicti quondam Episcopi ante ipsarum litterarum executionem, dubitat, an ad ipsarũ executionem procedere possitis. Nos ipsius *Sigismundi* piam mentem in bono eius proposito confouere cupientes vobis eandem potestatem & facultatem in aliis nostris litteris vobis demandatas, tenore præsentium concedimus & impartimur procedendi in omnibus & per omnia ad executionem litterarum dicti Episcopi ac nuntij perinde ac si ipse adhuc cum eadem potestate infra limites suæ legationis existeret, & ageret in humanis facientes oblationes de quibus in eisdem litteris mentio fit, iuxta illarum continentiam dictæ Præpositurę applicari, nec permittentes illas in alios vsus conuerti aut à quoquam distrahi vel diminui, contradictores per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita compescendo, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq;. Datum Romæ apud S. *Petrum* sub annulo piscatoris die XIX. Maij M.CCCCLXXXIX. Pontificatus nostri anno quinto.

Ven. fratri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitan.* & dilectis filiis Præposito Beatæ *Mariæ* in *Garsis Salisburgensis*. Dioc. & *Matthiæ Kyndt* Canonico *Eysteten*. Ecclesiarum.

Io. pe. *Arriuabenus*

VEnerabilis frater salutem & Apostolicam benedictionẽ. Alias ad instantiam dilecti filij nobilis viri *Sigismundi* de *Frauuberg* Baronis tuæ Dioc. mandauimus erigi vnam Præposituram in noua Ecclesia Sancti *Wolfgangi* in der Schwindaw/ in territorio & fundo ipsius *Sigismundi* constructa ex pia fidelium largitione Præposituramque huiusmodi tàm ex eleemosynis quam propriis bonis eiusdem Sigismundi dotari volumus prout in aliis nostris in forma breuis desuper editis litteris plenius continetur. Nuper autem accepimus quod tua fraternitas nititur & vult huiusmodi eleemosynas retrahere, ac in alium & fortasse tuum vsum conuertere ex quo idem Sigismundus indignatur & fieri hoc prohibet suaque se bona retracturũ minatur quæ pro eadem *Præpositura* dotanda dedit si tua fraternitas perget hoc facere, vnde dubitatur ne inter te & ipsum oriatur dissensio, erectio impediatur, & diuinus in dicta Ecclesia decrescat cultus. Quare nos pastorali officio admoniti & supplicationibus circa hoc nobis porrectis inclinati fraternitatem tuam hortamur, eique apostolica auctoritate in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, vt si est ita, eleemosynam huiusmodi auctoritate apostolica ad id deputatam nullo pacto retrahas aut capias, sed in ipsam dotem conuerti permittas iuxta ordinationem & mandatum nostrum, quib. te opponere non debes sed illis prompte parere, fungeris officio boni Prælati, & nobis erit gratum. Datum *Romæ*, &c.

Venerabili fratri Episcopo *Frisingen*.

RAS-

RASSONIS COMITIS DIESSENSIS MONASTERIUM, VULGARITER, zu S. Grafrath.

ANNO 954. Raßo Comes ex Andecensi familia, Dux Boiarici Regni limitis Orientalis, vir nobilis & strenuus, Cœnobium in honore Saluatoris omnium Werdee, iuxta Amperam construxit, in pede sui castri Razenberge, & illic Monachos collocauit: quod etiam S. Vdalricus Episcopus consecrauit. In hac Ecclesia Comes iste functus vita, sepultus requiescit, ad cuius tumulum signa fuerunt edita. Auent. fol. 495.

HAEC Ecclesia posteà ab hostibus Ecclesiarum penitus deuastata est. Defuncto Comite Rassone successit Fridericus Comes frater ipsius, armis strenuus, qui ad sanctam terram iter faciens obiit, ibiq; sepultus est. Alius verò ac tertius Fridericus, dictus Roch, apud sanctum Blasium, sepultus est in nigra sylua, secundùm Ioannem Auentinum.

ADDITIONES.

DAMASIA *Straboni* non incognita: Dn. *Velsero* inter *Vindonem* & *Licum* rectè collocata, *Vindeliciæ* portio seu tractus: Comites olim suos habuit clarissimos & passim decantatos: atque in heis inclytum heroem, RASSONEM, siue RATHONEM, nonnunquam etiam RAZZONEM, vulgo S. Graf Rath dictum. Hic ab *Hainrico Boiorum* Duce, *Ottonis* M. siue I. Imp. fratre, contrà *Hungaros* tum gentiles, sub *Toxo* rege eorum in *Boioariam* irruentes, belli Dux lectus, binis vicibus feliciter pugnauit, eosque deleuit. Post adeptam hanc victoriam peregrinationem suscepit ad terram sanctam, vnà cum præmemorati Ducis *Heinrici* coniuge, Dn. IVDITHA, *Arnulphi Boiorum* item Ducis filia; fundatrice *Monasterij inferioris Ratisbonæ*; in quo sepulta quiescit. Reuersus in patriam religiosam vitam animo concepit: conquisitis igitur vndiquaque Sum. Pont. Licentia, ac patrocinio Imperatoris multis iisque pretiosis Sanctorum reliquiis, in Insula fl. *Ambronis* vulgo im Wördt/ in pede sui castri *Razenberg*, *Augustanæ* Diœcesis in honorem *Saluatoris* & Beatorum Apostolorum *Philippi* & *Iacobi* construxit insigne Monasterium *Werdee* dictum, vnà cum Ecclesia; quam S. *Vdalricus* Episcopus *Augustanus* consecrauit: & collocatis ibidem tredecim Sacerdotibus è familia S. *Benedicti*; ipse Comes *Rasso*, haud multò pòst relicto magna cum humilitate sæculo, cum eisdem se coniunxit; ac religionem D. *Benedicti* professus, anno Dn. C. M. IV. XV. Calend. Iun. ad superos abiit: sepultusq; in eodem templo, multis claruit miraculis. Vid. delit. Norici vet. & Nomencl. claser. pag. 87.

Sublato è viuis S. *Rassone*, *Vngarorum* rex *Bulko*, cum quatuor Ducibus *Lelio*, *Sura*, *Toxo* & *Schaba*, & innumera gentilium multitudine circa annum Dn. C. M. LIV. *Baioariam* denuo ferro & igne destruxit; ac Monasterium S. *Rassonis* funditus deleuit. Fratres vero ex Monasterio *Werde* fugam capientes, cum magno Reliquiarum thesauro ad arcem *Andecensem*, Comitum *Damasianorum* tum sedem, salui peruenerunt.

In peruetusto libro Missali, qui in Monasterio sancti Montis *Andex* magna diligentiâ asseruatur; subsequentia reperiuntur adnotata: cùm propter antiquitatem ipsam, tùm ob fidem historiæ, & scribentis auctoritatem nequaquam obliuioni tradenda: in quibus vel minimum mutare, religioni duxi: nec id candidum Lectorem ægrè laturum puto.

Nouerint Christi fideles, quod ego Fr. *Chunradus* & conuersus de monte S. *Petri* qui dicitur *Madron* & ordinis S. *Benedicti*, & Professus ibidem, attuli hunc librum ad locum & Montem *Andeß*, Deo & S. *Nicolao*. Quia atauus meus, qui residebat in castro *Andeß* fecit & comparauit eum ob remedium animę suæ, dũ

intraui ordinem S. *Benedicti* & locum S. *Petri*, portaui hunc librum mecum tẽpore *Rudolphi* Ducis *Baibariæ*, cepit litigium inter eum, & Comitem de *Girberg*, & quod locus S. *Petri* totus destructus & desolatus, & ibi fratres cum eiulatu expulsi, & quod res eorundem deuenerunt in manus alienorum & omnes consumtæ, & specialiter reliquiæ quas magnus Comes de *Andeß* dedit S. *Petro*. Quia atauus Carnidis de *Andeß* fundauit eandem Ecclesiam & dotauit eam vna cum Fratre *Mecdino*, qui est primus inceptor fundationis prædictæ. Qui Fr. prædictus fuit Professus in loco *Besselesprunnensi*, quas reliquias ego Frater. *Chunradus* & hunc librum recepi mecum & destinaui ea ad montem *Andeß* & locum S. *Nicolai*, Fr. *Mecdinus*, & duo fratres vna cum eo dederunt fugam à loco *Besselsprunn* tempore *Arnolfi* impii, dum locus destructus & desolatus fuit.

Vid. Aduersar. hist. Bauar. Ego *Chunradus* inueni plures chartas dum veni ad Montem *Andeß*, & locum S. *Nicolai* in quadam fossa subterranea circa sepulcrum, vbi tumulati sunt fratres de *Berd*, qui clauserunt finem eorum in prædicto monte, & expectant ibi futurum judicium, & sepultura eorum est in meridionali plaga, vbi pro nunc est Cappella S. *Kaderine*. Tum incepimus ędificare prędictam Cappellam, & ponere fundamentum, & fodere circa sepulcra eorum inuenimus ossa eorum & chartas prædictas in quadam drucula desolata. Quorum nomina sunt, Fr. *Eusebius* & *Adalbertus*, & Fr. *Adelherus*, qui Fratres tempore *Arnolfi* impij destructionis loci in *Berd* fugierunt ad montem & *Castrum Andeß* cum Reliquiis Beati *Rassonis*, & Comitis de *Andeß*. Quas ipsi ambo dederunt ad locum prædictum, quæ Reliquiæ Comitis de *Andeß* fuerunt in *Bolserdhausen*. Quæ in procrastino sidata in *Andeß* fuerunt.

REICHERSPERG MONASTERIVM CANONICORVM REGVLARIVM S. AVGVSTINI.

AD OENVM supra Obernberg & Passau fundâsse scribuntur BERNHARDVS Comes de Reicherſperg, & Dietpurg ipsius coniunx, quæ fuit soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgensis, ex familia Comitum de Helfenstain, pro vt ponit Münsterus in sua Chronographia, ex relatione D. Lucretij, Cancellarij olim Salisburgensis. Idem Bruschius de Laureaco veteri, sub Altmanno Episcopo, folio 130.

IN Chronica autem Salisburgen. non fit mentio ipsius Gebhardi familiæ præter ista verba, alto Sueuorum genere natus, patre Catholdo & matre Azala. Auentin. fol. 552. scribit: Bernhardum & coniugem eius Dietburgim, sororem Gebhardi Salisburgen. Episcopi, & vnà cum filio Gebhardo, Comitibus à Plain, Reicherſperg fundâsse, Credibile est illos Reicherſperg possedisse, prout alia multa bona in Austria, supra Anassum Bohemiam versus. De quo vide in libro meo Stemmatum Bauariæ.

CONRADVS Archiepiscopus Salisburgensis dedit huic Monasterio, pro meliori sustentatione pauperum fratrum ibi, decimas Parochiarum, Putina & Bramberg, vnà cum decimis noualium in sylua Putinensi, vsq; ad terminos Vngarorum, & vsq; ad montem Hartperg; excepta tamen Canonica portione Parochorum ibi, Anno 1142.

CONFIRMAT ac magis declarat hanc donationem Successor Conradi, Eberhardus Archiepiscopus, Anno 1156.

SIMILITER quoq; Conradus Archiepiscopus, Anno 1179. ac postremò Fridericus Archiepiscopus, Anno 1448. Extant diplomata ibi.

IN

In libro 10. rapsodiarum Ioan. Auentini ita annotatum reperio: Anno Domini 1084. Reicherspergcastro Wernherus præpotens Boius, super flumine Oeno, Patauien. Diœcesis, vxor eius Dietpirga, soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgen. Is post mortem vnici filij Gebhardi & vxoris cùm oriretur lis iam eo viuo inter agnatos eius de hæreditate, Castrum demolitur, Diuo Michaeli Templum dedicat, Canonicis Regularibus attribuit. Pòst Albinus, filius Arbonis, fratris huius Wernheri, viuente patruo, Sacerdotes pellit, prędium occupat, Wernherus in tutelam præsenti Gebhardo Archiepiscopo Salisburgen. tradit, paulò pòst obiit 3. Non. Octobris, sub gradu aræ S. Crucis, cum filio & vxore sepultus.

SEPVLTI sunt ibi Nobiles de Schvvent, de S. Martino, de Trenbach, Successores ipsorum de S. Martino, de Kalling.

ADDITIONES.

Fundatio Monasterij.

PVsillus grex Clericorum Ecclesiæ S. *Michaelis* in *Richersperge* Multi per ignorantiam delinquunt, qui causas, quas ignorant non diligentissimè inuestigant. Huiusmodi periculum cauens & cauendum docens B. *Iob.* Causam, inquit, quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: igitur & nos qui Deo militandi in *Richersperg* votum & velle per Dei gratiam habemus, eiusdem loci legitimas & justas possessiones diligentissimè inuestigauimus, ob hanc nimirum cautelam, ne vel nos iniustè aliquid retinendo committamus rapinam, vel sub silentio incauto eam, quæ in nostræ committitur Ecclesiæ bonis, foueamus rapinam sacrilegam. Est autem prædium quoddam iniustè nobis ablatum quod qualiter euenerit, cupimus Christi fidelibus & nostris maximè in posterum successoribus, vt omnes eiusdem prædij possessores iniusti nunc & inperpetuum agnoscantur damnati nisi resipiscant & prædium nobis iniustè ablatum præfatæ S. *Michaelis* Ecclesiæ ad integrum restituant. Sic enim dicit episcopalis auctoritas in priuilegio Ecclesiæ nostræ, quod datum nobis à *Chuonrado* Archiepiscopo fundatore nostro, anno incarnationis Dominicæ M. C. XXIX. Quisquis autem Domini *Werenheri* in pace quiescentis traditionem temerario ausu violare aut subtrahere, aut violenter commutare præsumpserit, auctoritate Dei patris & filij & Spiritus sancti perpetuo damnamus interitu nisi omnia sublata Canonica restituat sanctione.

Hic *Werenherus* fundator Ecclesiæ nostræ, inter cætera sua prædia dedit sancto *Michaeli* in vsum communis vitæ prædium quod ipse liberè à suis antecessoribus hæreditaria lege ad se deriuatum possederat in loco *Chrovvat* *Karinthiæ* posito. Idem quippe *Werenherus* fratrem habuerat nomine *Aribonem*, cum quo ita diuisit hæreditatem, XXX. mansos in loco qui dicitur *Radilaha* sitos juxta fluuium *Traham* obtineret *Aribo*, & alios XXX. mansos in *Chrovvat* sitos obtineret *Werenherus*; quos etiam libera traditione dedit præfatæ Ecclesiæ. Sed postea prædicti *Aribonis* filius *Albvvinus* cum haberet illos XXX. mansos in *Radilaha*, visus est insuper occupare patrui sui *Werenheri* hæreditatem, videlicet alios tredecim mansos in *Chrovvat*, voluitque ipsum etiam fundum, in quo nunc Ecclesia sancti *Michelis* est fundata, viuente adhuc *Werenhero* patruo suo, sed vltimum iam spiritum trahente, inuadere. Quin insuper ausus est Clericos locatos ibidem de Ecclesia S. *Michaelis* expellere, sed vltio diuina, quam *Werenherus* patruus eius prophetauerat quandoiam

morti

morti proximus erat, eundem *Albuuinum* diu non finebat viuere. Dixerat enim *Werenberus* B. *Michaeli* se confidere, quod bona, quæ ipse ad honorem suum obtulerat, nullus posset impunè abalienare, cum S. *Michael* ea satis posset ab iniustis peruasoribus liberare. Non vanum erat hoc præconium: nam vltio diuina percussit primo ipsum *Albuuinum* ac deinde cæteros in eodem scelere suos complices ac posteros tam euidenti miraculo, vt ex hinc possit fieri veteris historiæ satis apta recordatio. Sicut enim quondam cum Arca Dei capta esset apud allophylos plaga magna venit super homines cuiusque ciuitatis, ad quam deuenisset Arca Dei. Percussit enim eos Dominus in posteriora & opprobrium sempiternum dedit illis. Ita planè; ad quoscunq; deuenit S. *Michaeli* oblata hæreditas, percussi sunt plaga magna. Ipse namq; *Albuuinus* à die peruasionis, qua locum S. peruasit, & alius quidam *Adalbero* cooperator eiusdem peruasionis, intra spacium vndecim dierum improuisa morte de hac vita sunt abrepti, tam terribiliter Deo istos peruasores percutiente, vt Com. *Vdalricus*, cui præfatus *Adalbero*, jussu *Albuuini*, fecerat juramentum, ad eiusdem peruasionis firmamētum, cum facto juramento videret ipsum *Adalberonem* subito ante se ruere percussum diuina vltione non auderet huius tam impiæ peruasionis participem se facere, fertur enim dixisse idem Comes *Vdalricus*, vt video, Locus *Richerspergensis* potentes defensores habet, contra quos ego nunquam inuadam eundem locum. Sic defuncto *Albuuino* cum *Adalberone* suo, quædam *Luitkardis* eidem *Albuuino* in sponsam à parentibus confirmata nunquam tamen ab eo visa vel tacta, successit sacrilego *Albuuino* quasi legitimus hæres in solo sacrilegio. Nam de cætera & certa ipsius *Albuuini* hæreditate nihil se intromisit nisi de solo sacrilegio. Hæreditatem namq; prædicti *Vuerenheri* S. *Michaeli* oblatam quam *Albuuinus* inuaserat per sacrilegium, illa eius jurata sponsa item inuasit per sacrilegium. Supra nominatos enim mansos in *Chrouuat* illa violenter inuasit: pro qua inuasione pater eius *Almerich* captus & ad juramentum fuit coactus, ne vnquam se de prædictis mansis intromitteret, vel pro eo aliquis cui ipse prohibere posset. Duxit autem eadem *Luitkardis* postea virum nomine *Nitkisum*, qui ob eandem peruasionem est occisus, Deo illi tribuente, quod meruit pro eo, quod obediuit voci vxoris plus quam Dei pręcepto intromittendo se de S. *Michaelis* prędio. Alterum duxit postea virum nomine *Dietericum*. Et ille suasu vxoris extendendo manus suas quasi ad vetitum lignum, videlicet ad interdictum sibi S. *Michaelis* prædium, lepræ incurrit opprobrium, & in lepra clausit præsentis vitæ terminum. Sentitur etiam, & adhuc sentietur amplius in huius mulieris posteritate plaga vltionis diuinæ: & illa tamen resipiscere nolens quærit adhuc latebras Euæ. Sicut enim illa post interemptionem sui & viri sui, abscondit se in medio paradisi: ita & hæc filia Euæ post interemptionem sui met, ac duorum virorum suorum abscondit se in suo peccato, atque per hoc sicut illa mortem quam viro propinauerat suæ posteritati transmisit, ita & hæc lepram quam viro contulit posteris hæreditariam facit, nisi resipiscat & S. *Michaeli* oblata vsq; ad nouissimum quadrantem, pro posse, restituat. Alioqui tàm ipsam quàm eius posteritatem, & si contingat euadere pœnam præsentis vitæ, judex tradet exactori, & exactor carceri infernali. Inde non exibunt quoad vsque soluant nouissimum quadrantem, quem quia tunc non poterunt soluere non poterunt etiam vnquam exire. De XXX. mansis iam XV. reddidit: alios XV. adhuc habet malo suo & malo suæ posteritatis, quæ sibi succedat in sic hæreditariis peccatis. Ne autem tanti sacrilegij memoriam deleat obliuio, nos huius causæ diligentissimè inuestigatam seriem scripto comprehensam seruabimus posteris, & nisi resipiscant præfati prædij peruasores tàm ipsa *Luitkard*, quàm eius filij

filij vita comite, ac Deo disponente notum erit ipsis ... cis nulla debeatur Ecclesiastica sepultura, qui sponte ... ecclesiastica jura contemnuntque priuilegia Episcopalia ... clesiasticas data, in quibus damnantur qui eisdem priuilegiis ... sicut aduersantur Ecclesiæ nostræ priuilegio, quicunque te... nent aliqua nobis iniustè ablata, quos Deus dignetur conuertere ... æterna damnatione Amen.

IN NOMINE S. & indiuiduæ Trinitatis *Chuonradus* Dei gratia *Salzburgensis* archiepiscopus. Virum beatum Psalmista designans ait, Dispersit, dedit pauperibus, justitia eius manet in seculum seculi. Pro adipiscenda ... beatitudine quæ dispersimus dedimusque pro justitia nostra perpetua ... seculum seculi volumus in pauperum Christoque seruientium seruitio ... seculum stabiliri. Notum ergò esse volumus tàm præsentibus quàm futuri temporis hominibus nos ad sustentationem Christi pauperum in *Richersperg* Deo sub communis vitæ regula seruientium & amodo seruiturorum, quædam contulisse, quæ subnotata continet scriptum præsentis paginæ: Videlicet patellam in *Halla* cum vno curtili in ipsa villa *Hallensi* & VI. curtilibus in syluestribus *Vnchen* vulgo nominatis de quibus ligna persoluuntur ad ipsam patellam mansum, & dimidium in *Pongovve* VI. mansos juxta *Richersperg* sitos in villa *Antesinhouen*, & *Vihusin* & *Gurtim*, prædium quoddam in *Nosspach* quod erat militis *Chaderobide Nosspach*. Hæc sunt bona de nostra liberalitate *Richersperg* Cœnobio collata. Et illud quoque curauimus memoriæ tradere quod eidem Ecclesiæ prædia, videlicet curtem, quæ dicitur *Chrovvat* cum prædiis eidem curti appendiciis vsque ad XXX. vt dicitur mansos requisiuimus. In qua requisitione cum diu laboratum esset & *Luitkardis* quæ prædia illa iniustè detinuerat episcopali banno constricta, tandem peccatum iniustæ peruasionis recognosceret, sed à filiis suis eadem liberare non posset, nos pro redemptione animæ nostræ XXX. marcas expendimus vt prædia iam dicta penitus liberè, ac sine omni contradictione obtineret Ecclesia *Richerspergensis*, cui eadem prædia legitimè data fuerant à beatæ memoriæ *Werenhero* ipsius Ecclesiæ fundatore & eorundem prædiorum legitimo quondam possessore. Quoniam autem ab ipso suo fundatore iam dictæ Ecclesiæ fundus & patrocinium in jus & tuitionem firmamq; possessionem Ecclesiæ *Saltzburgensis* agnoscitur per legitimam traditionem deuenisse, ratum esse conuenit subsidium quo nos auctore DEO de nostra copia illius inopiam suppleuimus. Quoniam hoc non est rerum Episcopalium distractio, sed ampliatio, si pauperibus Christi Episcopatum respicientibus & ab eo pendentibus competens fiat sustentatio. Quam sanè pauperum sustentationem tàm in loco dicto, quàm in aliis locis nostræ prouidentiæ subiacentibus, nos ea moderatione fecimus, vt Episcopatum quam pauperrimum, & valde vastatum inuenimus, diuitem Deo gratia & satis copiosum tamquè à ruinis morum, quàm à ruinis mærorum honestè fauente DEO reparatum successoribus nostris moriendo relinquamus. Vnde successores nostros per tremendum vltimi examinis judicium obtestatos & obsecratos esse volumus vt ratum habeant, q; nos diuinæ pietatis intuitu in *Rickersperg* Cœnobij consolationem disposuimus. Quæcunq; autem secularis aut spiritualis persona quod à nobis piè est depositum, aliquo modo duxerit in irritum, in vltimo examine reddet rationem coram summo judice. De salubri sanè dispositione nostra pagina conscripta & sigillo

& sigillo nostro impressa data est, *Frefaci*. Huius rei testes sunt & conclaudatores *Romanus Gurcensis* Episcopus, *Hermannus* Præpositus, *Baldricus* Abbas *Saltzburg. Vdalricus* Abbas S. *Lamberti Pabo* Præpositus de *Gurca*, *Hartmanus* Præpositus de *Niuuenburg*. *Chuno Saltzburgensis* Canonicus & presbyter, *Otto* monachus S *Petri Wolfrat* Comes de *Treuini*. *Adelbero dapifer*, *Carolus* de *Prevvarin*, *Weriant* de *Witinsvvalt*, *Engilscalcus* frater *Gurcensis* Episcopi, *Maganus* de *Scalach Luitvvin'* Præpositus, *Eberhardus* de *Libeniz*, *Durinch* de *Dietrammingen*, *Wisint* de *Pongevve*, *Egilbertus Castellanus*, *Eberhardus* de *Prisingen*, *Mirabilis nanus* de *Arizperg* nepos imperatoris *Heinrici*.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Gerhoho Richerspergensis* Ecclesiæ Præposito, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regulariter substituendis inperpetuum. Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, & justis petentium desideriis congruum decet nos impertiri suffragium. Ea propter dilecti in Domino filij, venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Archiepiscopi precibus inclinati petitiones vestras rationabiles libenter admittimus, & monasterium vestrum quod est in Episcopatu *Patauiensi* & fundo *Saltzburgensi* Ecclesiæ situm in quo diuino mancipati estis officio, sub apostolicæ sedis ac nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt tàm in vestro quàm in monasterio sanctimonialium nobis subdito orto Canonicus juxta Diui *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet & plebem *Richerspergensem* cum decima & jure parochiali, Capellam S. *Martini* cum suis pertinentiis, vineas in *Aschah*, villam *Chrovvat*, & reliqua prædia à *Werenhero* loci ipsius fundatore oblata, patellam salis in *halla* & reliqua prędia à prænominato fratre nostro *Saltzburgensi* Archiepiscopo Ecclesiæ vestræ collata, *hostat*, & alia prædia, quæ *Ruopertus* obtulit, prædia quæ Fridericus donauit, prædia quæ fuerunt *Eglofi* & *Eberhardi*, cum eorum decimis ab Episcopo *Frisingensi* vobis concessis, & vineas emtas in *Cremesa* & ea quæ Dux *Luitpoldus* contulit, sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò clericus siue laicus decimas à vobis exigere præsumat.

Ecclesiastica nimirum sacramenta à Diocæsano accipietis Episcopo, vel à *Saltzburgensi* Archiepiscopo siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerint & si ea gratis & sine prauitate voluerint exhibere. Alioqui liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione Catholicum quem malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, q postulatur indulgeat. Et quia hic locus vester est institutus vt *Saltzburgensis* Ecclesiæ principalis aduocatus, ipsius quoque loci sit aduocatus, neque ipsi, neque alicui subaduocato eius eundem locum liceat iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit & nobis conquerentibus non emendauerit consilio & auxilio præfati Archiepiscopi, ipsa aduocatia ab inutili auferatur & alius loco eius substituatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte siue tuorum quolibet successore nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia substituatur vel præponatur, nisi quem fratres

fratres communi consensu, aut pars sanioris consilij secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam canonicè prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum, qui se illic sepeliri deliberauerunt extremæ voluntati & deuotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati, saluâ tamen justitiâ matris Ecclesiæ.

Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temerè perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre, vel ablatas temerè retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus, vel molestiis fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua nimirũ *Saltzburgensis* Archiepiscopi, & *Pataniensis* Episcopi debita justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temerè tentauerit, secundò, tertiouè commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat; & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Addentes etiam interdicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine Præpositi, vel congregationis licentia de claustro discedere. Quod si discesserit, nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum sine communium literarum cautione eum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum Iudicem prę mia æternæ retributionis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

EGo *Conradus Sabinensis* Episcopus. Ego *Albericus Hostiensis* Episcopus. Ego *Stephanus Prænestinus* Episcopus. Ego *Otto* Diaconus Cardinalis S. *Georgij* ad velum aureum. Ego *Martyrius* presbyter Cardinal. Tituli S. *Stephani*. Ego *Boëtius* presbyter Cardinal. Tit. S. *Clementis*. Ego *Petrus* presbyter Cardinal. de Tit. *Pastoris*. Ego *Hubaldus* presbyter Cardinal. Tit. S. *Braxedis*. Ego *Hubaldus* presb. Cardinal. Tit. SS. *Ioannis* & *Pauli*. Ego *Vasallus* Diac. Cardinal. S. *Eustachij*. Ego *Petrus* Diac. Cardinal. S. *Mariæ* de porticu. Dat. *Laterani* VI. Id. Ian. per manum *Gerardi* S. *Rom.* Eccl. presbyteri Card. & Bibliothecarij, Indict. V.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Luitpoldus* Dux *Bauuariorum* Dei gratia cupiens hæreditare beatitudinem, de qua dicitur, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem; egenorum & pauperum Christi in Cœnobio *Richerspergensi*, Deo militantium; intellexi paupertatem, simulque animaduerti quædam eorum prædia vastata, dum exercitus vel patre meo *Luitpoldo*, vel me ipso ducente per terras eorum iret ac rediret. Vnde commonitus à præfati Præpositi Cœnobio *Gerhobo*, ad vsus fratrum inibi Deo seruientium ac seruiturorum ex nunc imposterum tradidi duo beneficia in villa quæ dicitur *Laubes* cum omni vtilitate ad illa pertinente. Scientes autem quod hilarem datorem diligit Deus, & hic sine dubio est hilaris dator, qui mensu-

cio vos vel duo aut vnus vestrum exequamini perinde ac si Episcopus ipse non discessisset ante illarum executionem & tale dubium non oriretur ac tanquam litterę illæ à nobis emanassent. Præmissis & aliis in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die XXI. Aprilis, Millesimo Quadringentesimo LXXXVI. Pontificatus nostri anno secundo.

Venerabili fratri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitan.* ac dilectis filiis Præposito Beatæ *Mariæ* in *Garsis Salisburgensis.* Dioc. nec non *Matthiæ Kyndt* Canonico *Eysteten.* Ecclesiarum & cuilibet eorum in solidum.

Hie: Balbanus.

Innocentius P P. VIII.

Dilecte fili salutem & apostolicam benedictionem. Intelleximus te decreuisse retrahere bona per te data pro dote Præpositure erigendæ in Ecclesia S. *Wolfgangi* ex concessione apostolica; & hoc facere propterea quod Venerabilis frater Episcopus *Frisingen.* eleemosynam quæ à Christi fidelibus etiam pro huiusmodi dote impenditur vult in alium vsum conuertere. Displicet hoc nobis quia videmus ex hoc impediri ipsam erectionem & diuinum cultum minui, scribimus itaque ad ipsum Episcopum super hoc oportune, & tuā nobilitatem hortamur, ne id facere velit, sed permittere & procurare, vt dicta Præpositura erigi dotari possit iuxta ordinationem & mandata apostolica. Erit hoc pietate & religione tua dignum & apud Deum meritorium. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo Piscatoris, die 14. Februarij M. CCCC. LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Dilecto filio Nobili viro *Sigismundo* de *Frauuberg*, Baroni *Frisigen.* Dioc.

Hie: *Balbanus.*

Innocentius P P. VIII.

Dilecti filij salutem & Apostolicam benedictionem. Vt erectio Præpositurę nouæ Ecclesiæ sancti *Wolfgangni Frisingensis* Diocœsis debito effectui demandetur, quam ab aliquibus impediri audimus, hortamur deuotionem vestram & monemus paterne, curare velitis, vt eleemosynæ & prouentus dictæ præpositurę obuenientes in dotem illius & non in alium vsum omnino conuertantur, iuxta tenorem litterarum super dicta erectione expeditarum: prouidendo ne eleemosynę prouentusque ipsi in alias manus deueniant, nisi in eas quæ venire debent ex tenore bullarum pro dote paranda & complenda. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, Millesimo, Quadringentesimo, LXXXVII, Pontificatus nostri anno tertio.

Dilectis

Dilectis filiis *Sigismundo* de *Fraunberg* Baroni in *Hage* & vitricis sancti *Wolfgangi Frisingensis:* Dioc.

Hie:Balbanus.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater & dilecti filij salutem & Apostolicam benedictionē. Fuistis alias vos & quilibet vestrum in solidum iudices & commissarij auctoritate Apostolica super erigenda Præpositura in noua Ecclesia sancti *Wolfgangi Frisingen:* Dioc. deputati, prout in ipsis litteris plenius continetur, quæ vt debitè mandentur executioni, & vt ipsa erectio; prout est ordinatum, bene & oportunè fiat, volumus ac vobis mandamus vt fructus, redditus, & prouentus ac eleemosynas dictæ Præpositur æ in illius dotem iuxta litterarum prædictarum seriem, & non in alium vsum conuerti & exponi, aut ad alienas manus deuenire curetis & faciatis, contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, M. CCCC. LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater salut. & apostolicā benedictionem. Mandauimus alias fraternitati tuæ, vt eleemosynas q̄ pro dote Præpositur æ erectę in noua Ecclesia S. *Wolfgangi* tuæ dioc: per Christi fideles elargirentur nullo modo velles retrahere aut capere, sed in ipsam dotem conuerti permitteres iuxta ordinationē & mandatum nostrum prout in alio breui nostro desuper edito plenius continetur. Nuper autem accepimus fraternitatem tuam huic nostro breui non acquiescere, ex eo quod in illo non fit mentio prioris breuis ad te etiam directi, in quo te tanquam ordinarium hortamur velles perspicere & attendere, vt eleemosynæ quæ Ecclesiis tuæ Dioc. & maximè celebrioribus & magis deuotis offerrentur bn. distribuerentur, & in bonos vsus sub excommunicationis pœna conuerterentur. Quod si est ita causam legitimam non habes, cur breui priori non pareas. Ipsę enim eleemosynæ non possunt nisi in bonos vsus conuerti si in dotem Præpositur æ, prout est ordinatum à principio distribuantur. Igitur denuo fraternitati tuæ præsentium tenore expresè præcipiendo mandamus, quatenus dictam erectionem nullo pacto impedias, & de ipsis eleemosynis te non intromittas, sed illas prout in litteris erectionis fuit ordinatum, in huiusmodi dotem conuerti omnino finas. Contrariis non obstantibus quibuscunque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum* sub annulo piscatoris, die prima Septembris, Millesimo Quadringentesimo LXXXVII. Pontificatus nostri anno tertio.

Innocentius PP. VIII.

VEnerabilis frater & dilecti filij salutem & apostolicam ben: Licet ex aliis literis nostris in forma breuis ad vos coniunctim & diuisim directis, vobis sit plena attributa facultas procedendi ad totalē executionem litterarum bonæ memoriæ *Bartholomæi* de *Maraschis* quondam Episcopi ciuitatis *Castelli*, tunc in parti-

partibus istis, apostolicæ sedis cum potestate legati de Latere nuntij, super erectione certæ Præpositurę ad petitionem dilecti filij *Sigismundi* de *Frauuberg*, Baronis & Domini loci in *Hage*, *Frisingensis* Dioc. & aliis in dictis litteris contentis editurum. Tamen quia vt accepimus magna huiusmodi executioni est interposita mora, ipseque *Sigismundus* qui multa de bonis sibi à Deo collatis pro dote dictæ Præpositurę dare proposuerat, propter mortem subsecutam dicti quondam Episcopi ante ipsarum litterarum executionem, dubitat, an ad ipsarũ executionem procedere possitis. Nos ipsius *Sigismundi* piam mentem in bono eius proposito confouere cupientes vobis eandem potestatem & facultatem in aliis nostris litteris vobis demandatas, tenore præsentium concedimus & impartimur procedendi in omnibus & per omnia ad executionem litterarum dicti Episcopi ac nuntij perinde ac si ipse adhuc cum eadem potestate infra limites suæ legationis existeret, & ageret in humanis facientes oblationes de quibus in eisdem litteris mentio fit, iuxta illarum continentiam dictæ Præpositurę applicari. nec permittentes illas in alios vsus conuerti aut à quoquam distrahi vel diminui, contradictores per censuras ecclesiasticas, appellatione postposita compescendo, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunq;. Datum Romæ apud S. *Petrum* sub annulo piscatoris die XIX. Maij M.CCCCLXXXIX. Pontificatus nostri anno quinto.

Ven. fratri *Vdalrico* Episcopo *Adrimitan.* & dilectis filiis Præposito Beatæ *Mariæ* in *Garsis Salisburgensis*. Dioc. & *Matthiæ Kyndt* Canonico *Eysteten.* Ecclesiarum.

Io. pe. *Arriuabenus*

VEnerabilis frater salutem & Apostolicam benedictionẽ. Alias ad instantiam dilecti filij nobilis viri *Sigismundi* de *Frauuberg* Baronis tuæ Dioc. mandauimus erigi vnam Præposituram in noua Ecclesia Sancti *Wolfgangi* in der Schwindaw, in territorio & fundo ipsius *Sigismundi* constructa ex pia fidelium largitione Præposituramque huiusmodi tàm ex eleemosynis quam propriis bonis eiusdem Sigismundi dotari volumus prout in aliis nostris in forma breuis desuper editis litteris plenius continetur. Nuper autem accepimus quod tua fraternitas nititur & vult huiusmodi eleemosynas retrahere, ac in alium & fortasse tuum vsum conuertere ex quo idem Sigismundus indignatur & fieri hoc prohibet suaque se bona retractur ũ minatur quæ pro eadem *Præ*positura dotanda dedit si tua fraternitas perget hoc facere, vnde dubitatur ne inter te & ipsum oriatur dissensio, erectio impediatur, & diuinus in dicta Ecclesia decrescat cultus. Quare nos pastorali officio admoniti & supplicationibus circa hoc nobis porrectis inclinati fraternitatem tuam hortamur, eique apostolica auctoritate in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, vt si est ita, eleemosynam huiusmodi auctoritate apostolica ad id deputatam nullo pacto retrahas aut capias, sed in ipsam dotem conuerti permittas iuxta ordinationem & mandatum nostrum, quib. te opponere non debes sed illis prompte parere, fungeris officio boni Prælati, & nobis erit gratum. Datum *Romæ*, &c.

Venerabili fratri Episcopo *Frisingen.*

RAS-

RASSONIS COMITIS DIESSENSIS MONASTERIUM, VULGARITER, zu S. Grafrath.

ANNO 954. Raſſo Comes ex Andecenſi familia, Dux Boiarici Regni limitis Orientalis, vir nobilis & ſtrenuus, Cœnobium in honore Saluatoris omnium Werdee, juxta Amperam conſtruxit, in pede ſui caſtri Razenberge, & illic Monachos collocauit: quod etiam S. Vdalricus Epiſcopus conſecrauit. In hac Eccleſia Comes iſte functus vita, ſepultus requieſcit, ad cuius tumulum ſigna fuerunt edita. *Auent. fol. 495.*

HAEC Eccleſia poſteà ab hoſtibus Eccleſiarum penitus deuaſtata eſt. Defuncto Comite Raſſone ſucceſſit Fridericus Comes frater ipſius, armis ſtrenuus, qui ad ſanctam terram iter faciens obiit, ibiq; ſepultus eſt. Alius verò ac tertius Fridericus, dictus Roch, apud ſanctum Blaſium, ſepultus eſt in nigra ſylua, ſecundùm Ioannem Auentinum.

ADDITIONES.

DAMASIA *Straboni* non incognita: Dn. *Velſero* inter *Vindonem* & *Licum* rectè collocata, *Vindeliciæ* portio ſeu tractus: Comites olim ſuos habuit clariſſimos & paſſim decantatos: atque in heis inclytum heroem, RASSONEM, ſiue RATHONEM, nonnunquam etiam RAZZONEM, vulgo S. Graf Rath dictum. Hic ab *Hainrico Boiorum* Duce, *Ottonis* M. ſiue I. Imp. fratre, contrà *Hungaros* tum gentiles, ſub *Toxo* rege eorum in *Boioariam* irruentes, belli Dux lectus, binis vicibus feliciter pugnauit, eoſque deleuit. Poſt adeptam hanc victoriam peregrinationem ſuſcepit ad terram ſanctam, vnà cum præmemorati Ducis *Heinrici* coniuge, Dn. IVDITHA, *Arnulphi Boiorum* item Ducis filia; fundatrice *Monaſterij inferioris Ratisbonæ*; in quo ſepulta quieſcit. Reuerſus in patriam religioſam vitam animo concepit: conquiſitis igitur vndiquaque Sum. Pont. Licentia, ac patrocinio Imperatoris multis iiſque pretioſis Sanctorum reliquiis, in Inſula fl. *Ambronis* vulgo im Wördt/ in pede ſui caſtri *Razzenberg*, *Auguſtanæ* Diœceſis in honorem *Saluatoris* & Beatorum Apoſtolorum *Philippi* & *Iacobi* conſtruxit inſigne Monaſterium *Werdee* dictum, vnà cum Eccleſia; quam S. *Vdalricus* Epiſcopus *Auguſtanus* conſecrauit: & collocatis ibidem tredecim Sacerdotibus è familia S. *Benedicti*; ipſe Comes *Raſſo*, haud multò pòſt relicto magna cum humilitate ſæculo, cum eiſdem ſe coniunxit; ac religionem D. *Benedicti* profeſſus, anno Dn. C. M. IV. XV. Calend. Iun. ad ſuperos abiit: ſepultuſq; in eodem templo, multis claruit miraculis. *Vid. de his Norici vet. & Nomenclator. pag. 87.*

Sublato è viuis S. *Raſſone*, *Vngarorum* rex *Bulko*, cum quatuor Ducibus *Lelio*, *Sura*, *Toxo* & *Schaba*, & innumera gentilium multitudine circa annum Dn. C. M. LIV. *Baioariam* denuo ferro & igne deſtruxit; ac Monaſterium S. *Raſſonis* funditus deleuit. Fratres vero ex Monaſterio *Werde* fugam capientes, cum magno Reliquiarum theſauro ad arcem *Andecenſem*, Comitum *Damaſianorum* tum ſedem, ſalui peruenerunt.

In peruetuſto libro Miſſali, qui in Monaſterio ſancti Montis *Andex* magna diligentiâ aſſeruatur; ſubſequentia reperiuntur adnotata: cùm propter antiquitatem ipſam, tùm ob fidem hiſtoriæ, & ſcribentis auctoritatem nequaquam obliuioni tradenda: in quibus vel minimum mutare, religioni duxi: nec id candidum Lectorem ægrè laturum puto.

Nouerint Chriſti fideles, quod ego Fr. *Chunradus* & conuerſus de monte S. *Petri* qui dicitur *Madron* & ordinis S. *Benedicti*, & Profeſſus ibidem, attuli hunc librum ad locum & Montem *Andeſs*, Deo & S. *Nicolao*. Quia atauus meus, qui reſidebat in caſtro *Andeſs* fecit & comparauit eum ob remedium animę ſuæ, dū

intraui ordinem S. *Benedicti* & locum S. *Petri*, portaui hunc librum mecum tẽpore *Rudolphi* Ducis *Baibariæ*, cepit litigium inter eum, & Comitem de *Girberg*, & quod locus S. *Petri* totus destructus & desolatus, & ibi fratres cum eiulatu expulsi, & quod res eorundem deuenerunt in manus alienorum & omnes consumtæ, & specialiter reliquiæ quas magnus Comes de *Andeß* dedit S. *Petro*. Quia atauus Carnidis de *Andeß* fundauit eandem Ecclesiam & dotauit eam vna cum Fratre *Mecdino*, qui est primus inceptor fundationis prædictæ. Qui Fr. prædictus fuit Professus in loco *Besselesprunnensi*, quas reliquias ego Frater. *Chunradus* & hunc librum recepi mecum & destinaui ea ad montem *Andeß* & locum S. *Nicolai*, Fr. *Mecdinus*, & duo fratres vna cum eo dederunt fugam à loco *Besselsprunn* tempore *Arnolfi* impii, dum locus destructus & desolatus fuit.

Vid. Aduersar. hist. Bauar. Ego *Chunradus* inueni plures chartas dum veni ad Montem *Andeß*, & locum S. *Nicolai* in quadam fossa subterranea circa sepulcrum, vbi tumulati sunt fratres de *Berd*, qui clauserunt finem eorum in prædicto monte, & expectant ibi futurum iudicium, & sepultura eorum est in meridionali plaga, vbi pro nunc est Cappella S. *Kaderine*. Tum incepimus ędificare prędictam Cappellam, & ponere fundamentum, & fodere circa sepulcra eorum inuenimus ossa eorum & chartas prædictas in quadam drucula desolata. Quorum nomina sunt, Fr. *Eusebius* & *Adalbertus*, & Fr. *Adelberus*, qui Fratres tempore *Arnolfi* impij destructionis loci in *Berd* fugierunt ad montem & *Castrum Andeß* cum Reliquiis Beati *Rassonis*, & Comitis de *Andeß*. Quas ipsi ambo dederunt ad locum prædictum, quæ Reliquiæ Comitis de *Andeß* fuerunt in *Bolferdhausen*. Quæ in procrastino sidata in *Andeß* fuerunt.

REICHERSPERG MONASTERIVM CANONICORVM REGVLARIVM S. AVGVSTINI.

AD OENVM supra Obernberg & Passau fundâsse scribuntur BERNHARDVS Comes de Reichersperg, & Dietpurg ipsius coniunx, quæ fuit soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgensis, ex familia Comitum de Helfenstain, pro vt ponit Münsterus in sua Chronographia, ex relatione D. Lucretij, Cancellàrij olim Salisburgensis. Idem Bruschius de Laureaco veteri, sub Altmanno Episcopo, folio 130.

IN Chronica autem Salisburgeñ. non fit mentio ipsius Gebhardi familiæ præter ista verba, alto Sueuorum genere natus, patre Catholdo & matre Azala. Auentin. fol. 552. scribit: Bernhardum & coniugem eius Dietburgim, sororem Gebhardi Salisburgeñ. Episcopi, & vnà cum filio Gebhardo, Comitibus à Plain, Reichersperg fundâsse, Credibile est illos Reichersperg possedisse, prout alia multa bona in Austria, supra Anassum Bohemiam versus. De quo vide in libro meo Stemmatum Bauariæ.

CONRADVS Archiepiscopus Salisburgensis dedit huic Monasterio, pro meliori sustentatione pauperum fratrum ibi, decimas Parochiarum, Putina & Bramberg, vnà cum decimis noualium in sylua Putinensi, vsq; ad terminos Vngarorum, & vsq; ad montem Hartperg; excepta tamen Canonica portione Parochorum ibi, Anno 1142.

CONFIRMAT ac magis declarat hanc donationem Successor Conradi, Eberhardus Archiepiscopus, Anno 1156.

SIMILITER quoq; Conradus Archiepiscopus, Anno 1179. ac postremò Fridericus Archiepiscopus, Anno 1448. Extant diplomata ibi.

IN

In libro 10. rapsodiarum Ioan. Auentini ita annotatum reperi: Anno Domini 1084. Reicherspergcastro Wernherus præpotens Boius, super flumine Oeno, Patauien. Diœcesis, vxor eius Dietpirga, soror Gebhardi Archiepiscopi Salisburgen. Is post mortem vnici filij Gebhardi & vxoris cùm oriretur lis iam eo viuo inter agnatos eius de hæreditate, Castrum demolitur, Diuo Michaeli Templum dedicat, Canonicis Regularibus attribuit. Pòst Albinus, filius Arbonis, fratris huius Wernheri, viuente patruo, Sacerdotes pellit, prędium occupat, Wernherus in tutelam præsenti Gebhardo Archiepiscopo Salisburgen. tradit, paulò pòst obiit 3. Non. Octobris, sub gradu aræ S. Crucis, cum filio & vxore sepultus.

Sepulti sunt ibi Nobiles de Schvvent, de S. Martino, de Trenbach, Successores ipsorum de S. Martino, de Kalling.

ADDITIONES.

Fundatio Monasterij.

PVsillus grex Clericorum Ecclesiæ S. *Michaelis* in *Richersperge* Multi per ignorantiam delinquunt, qui causas, quas ignorant non diligentissimè inuestigant. Huiusmodi periculum cauens & cauendum docens B *Iob*. Causam, inquit, quam nesciebam diligentissimè inuestigabam: igitur & nos qui Deo militandi in *Richersperg* votum & velle per Dei gratiam habemus, eiusdem loci legitimas & justas possessiones diligentissimè inuestigauimus, ob hanc nimirum cautelam, ne vel nos iniustè aliquid retinendo committamus rapinam, vel sub silentio incauto eam, quæ in nostræ committitur Ecclesiæ bonis, foueamus rapinam sacrilegam. Est autem prædium quoddam iniustè nobis ablatum quod qualiter euenerit, cupimus Christi fidelibus & nostris maximè in posterum successoribus, vt omnes eiusdem prædij possessores iniusti nunc & inperpetuum agnoscantur damnati nisi resipiscant & prædium nobis iniustè ablatum præfatæ S. *Michaelis* Ecclesiæ ad integrum restituant. Sic enim dicit episcopalis auctoritas in priuilegio Ecclesiæ nostræ, quod datum nobis à *Chuonrado* Archiepiscopo fundatore nostro, anno incarnationis Dominicæ M. C. XXIX. Quisquis autem Domini *Werenheri* in pace quiescentis traditionem temerario ausu violare aut subtrahere, aut violenter commutare præsumpserit, auctoritate Dei patris & filij & Spiritus sancti perpetuo damnamus interitu nisi omnia sublata Canonica restituat sanctione.

Hic *Werenherus* fundator Ecclesiæ nostræ, inter cætera sua prædia dedit sancto *Michaeli* in vsum communis vitæ prædium quod ipse liberè à suis antecessoribus hæreditaria lege ad se deriuatum possederat in loco *Chrovvat Karinthiæ* posito. Idem quippe *Werenherus* fratrem habuerat nomine *Aribonem*, cum quo ita diuisit hæreditatem, XXX. mansos in loco qui dicitur *Radilaha* sitos juxta fluuium *Traham* obtineret *Aribo*, & alios XXX. mansos in *Chrovvat* sitos obtineret *Werenherus*; quos etiam libera traditione dedit præfatæ Ecclesiæ. Sed postea prædicti *Aribonis* filius *Albvvinus* cum haberet illos XXX. mansos in *Radilaha*, visus est insuper occupare patrui sui *Werenheri* hæreditatem, videlicet alios tredecim mansos in *Chrovvat*, voluitque ipsum etiam fundum, in quo nunc Ecclesia sancti *Michelis* est fundata, viuente adhuc *Werenhero* patruo suo, sed vltimum iam spiritum trahente, inuadere. Quin insuper ausus est Clericos locatos ibidem de Ecclesia S. *Michaelis* expellere, sed vltio diuina, quam *Werenherus* patruus eius prophetauerat quandoiam morti

morti proximus erat, eundem *Albuuinum* diu non sinebat viuere. Dixerat enim *Werenberus* B. *Michaeli* se confidere, quod bona, quæ ipse ad honorem suum obtulerat, nullus posset impunè abalienare, cum S. *Michael* ea satis posset ab iniustis peruasoribus liberare. Non vanum erat hoc præconium: nam vltio diuina percussit primo ipsum *Albuuinum* ac deindè cæteros in eodem scelere suos complices ac posteros tam euidenti miraculo, vt ex hinc possit fieri veteris historiæ satis apta recordatio. Sicut enim quondam cum Arca Dei capta esset apud allophylos plaga magna venit super homines cuiusque ciuitatis, ad quam deuenisset Arca Dei. Percussit enim eos Dominus in posteriora & opprobrium sempiternum dedit illis. Ita planè; ad quoscunq; deuenit S. *Michaeli* oblata hæreditas, percussi sunt plaga magna. Ipse namq; *Albuuinus* à die peruasionis, qua locum S. peruasit, & alius quidam *Adalberò* cooperator eiusdem peruasionis, intra spacium vndecim dierum improuisa morte de hac vita sunt abrepti, tam terribiliter Deo istos peruasores percutiente, vt Com. *Vdalricus*, cui præfatus *Adalbero*, jussu *Albuuini*, fecerat juramentum, ad eiusdem peruasionis firmamẽtum, cum facto juramento videret ipsum *Adalberonem* subito ante se ruere percussum diuina vltione non auderet huius tam impiæ peruasionis participem se facere, fertur enim dixisse idem Comes *Vdalricus*, vt video, Locus *Richerspergensis* potentes defensores habet, contra quos ego nunquam inuadam eundem locum. Sic defuncto *Albuuino* cum *Adalberone* suo, quædam *Luitkardis* eidem *Albuuino* in sponsam à parentibus confirmata nunquam tamen ab eo visa vel tacta, successit sacrilego *Albuuino* quasi legitimus hæres in solo sacrilegio. Nam de cætera & certa ipsius *Albuuini* hæreditate nihil se intromisit nisi de solo sacrilegio. Hæreditatem namq; prædicti *Vuerenberi* S. *Michaeli* oblatam quam *Albuuinus* inuaserat per sacrilegium, illa eius jurata sponsa item inuasit per sacrilegium. Supra nominatos enim mansos in *Chrouuat* illa violenter inuasit: pro qua inuasione pater eius *Almerich* captus & ad juramentum fuit coactus, ne vnquam se de prædictis mansis intromitteret, vel pro eo aliquis cui ipse prohibere posset. Duxit autem eadem *Luitkardis* postea virum nomine *Nitkisum*, qui ob eandem peruasionem est occisus, Deo illi tribuente, quod meruit pro eo, quod obediuit voci vxoris plus quam Dei pręcepto intromittendo se de S. *Michaelis* prędio. Alterum duxit postea virum nomine *Dietericum*. Et ille suasu vxoris extendendo manus suas quasi ad vetitum lignum, videlicet ad interdictum sibi S. *Michaelis* prædium, lepræ incurrit opprobrium, & in lepra clausit præsentis vitæ terminum. Sentitur etiam, & adhuc sentietur amplius in huius mulieris posteritate plaga vltionis diuinæ: & illa tamen resipiscere nolens quærit adhuc latebras Euæ. Sicut enim illa post interemptionem sui & viri sui, abscondit se in medio paradisi: ita & hæc filia Euæ post interemptionem suimet, ac duorum virorum suorum abscondit se in suo peccato, atque per hoc sicut illa mortem quam viro propinauerat suæ posteritati transmisit, ita & hæc lepram quam viro contulit posteris hæreditariam facit, nisi resipiscat & S. *Michaeli* ablata vsq; ad nouissimum quadrantem, pro posse, restituat. Alioqui tàm ipsam quàm eius posteritatem, & si contingat euadere pœnam præsentis vitæ, judex tradet exactori, & exactor carceri infernali. Inde non exibunt quoad vsque soluant nouissimum quadrantem, quem quia tunc non poterunt soluere non poterunt etiam vnquam exire. De XXX. mansis iam XV. reddidit: alios XV. adhuc habet malo suo & malo suæ posteritatis, quæ sibi succedat in sic hæreditariis peccatis. Ne autem tanti sacrilegij memoriam deleat obliuio, nos huius causæ diligentissimè inuestigatam seriem scripto comprehensam seruabimus posteris, & nisi resipiscant præfati prædij peruasores tàm ipsa *Luitkard*, quàm eius

filij

filij vita comite, ac Deo disponente notum erit ipsis eorum sepultoribus quod eis nulla debeatur Ecclesiastica sepultura, qui sponte negligunt & euertunt ecclesiastica jura contemnuntque priuilegia Episcopalia super facultates ecclesiasticas data, in quibus damnantur qui eisdem priuilegiis aduersantur, sicut aduersantur Ecclesiæ nostræ priuilegio, quicunque temerario ausu retinent aliqua nobis iniustè ablata, quos Deus dignetur conuertere ne pereant æternâ damnatione Amen.

IN NOMINE S. & indiuiduæ Trinitatis *Chuonradus* Dei gratia *Saltzburgensis* archiepiscopus. Virum beatum Psalmista designans ait, Dispersit dedit pauperibus, justitia eius manet in seculum seculi. Pro adipiscenda itaque beatitudine quæ dispersimus dedimusque pro justitia nostra perpetúanda in seculum seculi volumus in pauperum Christoque seruientium seruitio in seculum stabiliri. Notum ergò esse volumus tàm præsentibus quàm futuri temporis hominibus nos ad sustentationem Christi pauperum in *Richersperg* Deo sub communis vitæ regula seruientium & amodo seruiturorum, quædam contulisse, quæ subnotata continet scriptum præsentis paginæ: Videlicet patellam in *Halla* cum vno curtili in ipsa villa *Hallensi* & VI. curtilibus in syluestribus *Vnchen* vulgo nominatis de quibus ligna persoluuntur ad ipsam patellam mansum, & dimidium in *Pongovve* VI. mansos juxta *Richersperg* sitos in villa *Antesinhouen*, & *Vihusin* & *Gurtim*, prædium quoddam in *Nospach* quod erat militis *Chaderohide Nospach*. Hæc sunt bona de nostra liberalitate *Richersperg* Cœnobio collata. Et illud quoque curauimus memoriæ tradere quod eidem Ecclesiæ prædia, videlicet curtem, quæ dicitur *Chrovvat* cum prædiis eidem curti appendiciis vsque ad XXX. vt dicitur mansos requisiuimus. In qua requisitione cum diu laboratum esset & *Luitkardis* quæ prædia illa iniustè detinuerat episcopali banno constricta, tandem peccatum iniustæ peruasionis recognosceret, sed à filiis suis eadem liberare non posset, nos pro redemptione animæ nostræ XXX. marcas expendimus vt prædia iam dicta penitus liberè, ac sine omni contradictione obtineret Ecclesia *Richerspergensis*, cui eadem prædia legitimè data fuerant à beatæ memoriæ *Werenhero* ipsius Ecclesiæ fundatore & eorundem prædiorum legitimo quondam possessore. Quoniam autem ab ipso suo fundatore iam dictæ Ecclesiæ fundus & patrocinium in jus & tuitionem firmamq; possessionem Ecclesiæ *Saltzburgensis* agnoscitur per legitimam traditionem deuenisse, ratum esse conuenit subsidium quo nos auctore DEO de nostra copia illius inopiam suppleuimus. Quoniam hoc non est rerum Episcopalium distractio, sed ampliatio, si pauperibus Christi Episcopatum respicientibus & ab eo pendentibus competens fiat sustentatio. Quam sanè pauperum sustentationem tàm in loco dicto, quàm in aliis locis nostræ prouidentiæ subiacentibus, nos ea moderatione fecimus, vt Episcopatum quam pauperrimum, & valde vastatum inuenimus, diuitem Deo gratia & satis copiosum tamquè à ruinis morum, quàm à ruinis mærorum honestè fauente DEO reparatum successoribus nostris moriendo relinquamus. Vnde successores nostros per tremendum vltimi examinis judicium obtestatos & obsecratos esse volumus vt ratum habeant, quod nos diuinæ pietatis intuitu in *Rickersperg* Cœnobij consolationem disposuimus. Quæcunq; autem secularis aut spiritualis persona quod à nobis piè est depositum, aliquo modo duxerit in irritum, in vltimo examine reddet rationem coram summo judice. De salubri sanè dispositione nostra pagina conscripta & sigillo

& sigillo nostro impressa data est, *Frefaci.* Huius rei testes sunt & conclaudatores *Romanus Gurcensis* Episcopus, *Hermannus* Præpositus, *Baldricus* Abbas *Saltzburg. Vdalricus* Abbas S. *Lamberti Pabo* Præpositus de *Gurca*, *Hartmanus* Præpositus de *Niuuenburg. Chuno Saltzburgensis* Canonicus & presbyter, *Otto* monachus S *Petri Wolfrat* Comes de *Treuini. Adelbero dapifer*, *Carolus* de *Prevvarin*, *Weriant* de *Witinsvvalt*, *Engilscalcus* frater *Gurcensis* Episcopi, *Maganus* de *Scalach Luitvvin⁹* Præpositus, *Eberhardus* de *Libeniz*, *Durinch* de *Dietrammingen*, *Wisint* de *Pongovve*, *Egilbertus Castellanus*, *Eberhardus* de *Prisingen*, *Mirabilis nanus* de *Arizperg* nepos imperatoris *Heinrici.*

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Gerhoho Richerspergensis* Ecclesiæ Præposito, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regulariter substituendis inperpetuum. Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, & justis petentium desideriis congruum decet nos impertiri suffragium. Ea propter dilecti in Domino filij, venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Archiepiscopi precibus inclinati petitiones vestras rationabiles libenter admittimus, & monasterium vestrum quod est in Episcopatu *Patauiensi* & fundo *Saltzburgensi* Ecclesiæ situm in quo diuino mancipati estis officio, sub apostolicæ sedis ac nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt tàm in vestro quàm in monasterio sanctimonialium nobis subdito orto Canonicus juxta Diui *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: fundum videlicet & plebem *Richerspergensem* cum decima & jure parochiali, Capellam S. *Martini* cum suis pertinentiis, vineas in *Aschah*, villam *Chrovvat*, & reliqua prædia à *Werenhero* loci ipsius fundatore oblata, patellam salis in *halla* & reliqua prędia à prænominato fratre nostro *Saltzburgensi* Archiepiscopo Ecclesiæ vestræ collata, *hostat*, & alia prædia, quæ *Ruopertus* obtulit, prædia quæ Fridericus donauit, prædia quæ fuerunt *Eglosi* & *Eberhardi*, cum eorum decimis ab Episcopo *Frisingensi* vobis concessis, & vineas emtas in *Cremesa* & ea quæ Dux *Luitpoldus* contulit, sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò clericus siue laicus decimas à vobis exigere præsumat.

Ecclesiastica nimirum sacramenta à Diocæsano accipietis Episcopo, vel à *Saltzburgensi* Archiepiscopo siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerint & si ea gratis & sine prauitate voluerint exhibere. Alioqui liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione Catholicum quem malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Et quia hic locus vester est institutus vt *Saltzburgensis* Ecclesiæ principalis aduocatus, ipsius quoque loci sit aduocatus, neque ipsi, neque alicui subaduocato eius eundem locum liceat iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit & nobis conquerentibus non emendauerit consilio & auxilio præfati Archiepiscopi, ipsa aduocatia ab inutili auferatur & alius loco eius substituatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte siue tuorum quolibet successore nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia substituatur vel præponatur, nisi quem

fratres

fratres communi consensu, aut pars sanioris consilij secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam canonicè prouiderint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum, qui se illic sepeliri deliberauerunt extremæ voluntati & deuotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati, saluâ tamen justitiâ matris Ecclesiæ.

Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temerè perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre, vel ablatas temerè retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus, vel molestiis fatigare: sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua nimirū *Saltzburgensis* Archiepiscopi, & *Patauiensis* Episcopi debita justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam venire temerè tentauerit, secundò, tertiouè commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat; & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Addentes etiam inter dicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine Præpositi, vel congregationis licentia de claustro discedere. Quod si discesserit, nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum sine communium literarum cautione eum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Cunctis autem eidem Ecclesiæ justa seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum Iudicem prēmia æternæ retributionis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

EGo *Conradus Sabinensis* Episcopus. Ego *Albericus Hostiensis* Episcopus. Ego *Stephanus Prænestinus* Episcopus. Ego *Otto* Diaconus Cardinalis S. *Georgij* ad velum aureum. Ego *Martyrius* presbyter Cardinal. Tituli S. *Stephani*. Ego *Boëtius* presbyter. Cardinal. Tit. S. *Clementis*. Ego *Petrus* presbyter Cardinal. de Tit. *Pastoris*. Ego *Hubaldus* presbyter Cardinal. Tit. S. *Braxedis*. Ego *Hubaldus* presb. Cardinal. Tit. SS. *Ioannis* & *Pauli*. Ego *Vasallus* Diac. Cardinal. S. *Eustachij*. Ego *Petrus* Diac. Cardinal. S. *Mariæ* de porticu. Dat. *Laterani* VI. Id. Ian. per manum *Gerardi* S. *Rom.* Eccl. presbyteri Card. & Bibliothecarij, Indict. V.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Luitpoldus* Dux *Bauuariorum* Dei gratia cupiens hæreditare beatitudinem, de qua dicitur, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem; egenorum & pauperum Christi in Cœnobio *Richersbergensi*, Deo militantium, intellexi paupertatem, simulque animaduerti quædam eorum prædia vastata, dum exercitus vel patre meo *Luitpoldo*, vel me ipso ducente per terras eorum iret ac rediret. Vnde commonitus à præfati Præpositi Cœnobio *Gerhoho*, ad vsus fratrum inibi Deo seruientium ac seruiturorum ex nunc imposterum tradidi duo beneficia in villa quæ dicitur *Lambes* cum omni vtilitate ad illa pertinente. Scientes autem quod hilarem datorem diligit Deus, & hic sine dubio est hilaris dator, qui mensu-

mensuram bonam & confertam & coagitatam dat; Volumus & irretractabiliter decernimus non solum ad prædicta beneficia excolenda, verum & ad alias qualescunque vtilitates fratrum *Richersperg.* duobus plaustris aut vehiculis eorum amodo semper in posterum patere syluam quæ vulgo dicitur Weiß/sitam inter duos fluuios *Champam* & *Chremesam*, ita videlicet vt nullus eiusdem syluæ procuratorum ab eis exigat vllum precium, seu qualiscunque angariæ grauamen illis faciat. Sed omninò vt dictum est, liber introitus & exitus in eandem syluam ac de sylua fratribus præfatis & eorum seruis pro commoditate ipsorum pateat. Ipsa quoque duo beneficia præsignata ita decernimus permanere libera in fratrum propria potestate, sicut erat in nostra: ne vel Camerarij vel marscalci seu alij seruitores nostri, ac posterorum nostrorum in vllo sint molesti cultoribus eorum, vel de rebus curiæ traducendis, vel de annona equorum persoluenda, vel de aliis ministris huiusmodi exequendis. Hæc autem traditio ad altare S. *Michaelis* in *Richersperg* me præsente ac petente facta est per manum Comitis *Luitoldi* de *Bleien* delegatione firma, in cuius manum delegatio eadem per manum nostram prius fuerat facta. Huius rei testes per aurem attracti sunt hi, quorum nomina subnotata leguntur. *Otaker* Marchio, Comes *Ekkebertus*, *Otto* de *Machlant*, *Werinhart* de *Iugelbach* & filius eius *Werinhart*, *Wolfhere* de *Regernvvag*, *Albvvinus* de *Petra*, *Hademar* de *Chousaren*, *Gebehart* de *Abbadesdorf*, *Chadelhochus longus* de *Rorâ*, *Eberhart* de *Brundtvva*, & *Vdalricus* frater eius, *Harint* de *Orte*, *Richere* de *Sebach*, *Walter* de *Tobele*, *Ainvvich*, de *Vrihaim*, *Harthnit* de *Saltzburg*, paginam verò inde conscriptam ne quis audeat violare vel respuere quasi fallam. Ego *Luipoldus* Dux impressione sigilli mei feci confirmari.

IN Nomine summæ Trinitatis. *Chuonradus* diuina fauente clementia *Romanorum* Rex. Præceptis Salutaribus moniti, & diuinâ institutione instructi facere nobis amicos de Mammona iniquitatis, eâ spe ac fiduciâ, vt & ipsi nos recipiant in æterna tabernacula, debemus religiosis Cœnobiis propensiori curâ munimen & auxilium prouidere, vt in eis commorantes pauperes Christi pro nostris peccatis abolendis & regni temporalibus motibus ad æternitatis quietem dirigendis valeant intercedere apud Regem regum cuius regnum est omnium seculorum. Igitur ad munimen & auxilium regularis vitæ tradimus & confirmamus Cœnobio *Richtersperg*ensi constituto in ripâ *Ini* Fluminis in regione *Noricâ*, in Comitatu *Ekkeberti* Comitis, vt si quis ministerialium ad regnum *Teutonicum* vel ducatum *Bauuaricum* pertinens, prædium suum in eleemosynam dare voluerit, prædicto Cœnobio rata sit ipsa traditio & firma permaneat: vt autem incontradicibilis & inconuulsa permaneat hæc nostra regularis constitutio communiri & insigniri eam fecimus regali nostro sigillo. Actum in ciuitate *Ratisbonâ* in Curiâ celebri, cui interfuerunt Episcopi, *Dietvvinus* Episcopus Cardinal. S. *Rufinæ* apostolicæ sedis Legatus, *Heinricus Ratisbonensis*, *Imbrico Wirtzburgensis*, *Otto Frisingensis*, *Heinricus Olomucensis*; & laici Principes *Marchio Dietpoldus*, *Otto* Comes Palatinus, Comes *Gebehardus* de *Sulzbach*, Comes *Adalbertus* de *Pogen*, *Fridericus* aduocatus, & alij nobiles multi. Dat. XVIII. Cal. Ian.

IN Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* Dei gratiâ *Saltzburgensis* Archiepiscopus. Beatus qui intelligit super egenum & pauperem in die mala liberabit eum Dominus. Huius beatitudinis & liberationis nos cupientes Deo præstante obtinere consortium statuimus pium intellectum habere

habere super egenam & pauperem *Richerspergensis* Ecclesiæ congregationem sub regulâ beati Augustini viuentem in *Richersperg* Cœnobio, in ripa *Ini* fluminis sito in fundo proprio *Saltzburgensis* Ecclesiæ in Episcopatu *Patauiensi.* Vnde ad subsidium pauperum Christi ad idem Cœnobium firmâ legitimâ delegatione tradidimus omnes decimas in parochia quæ dicitur *Pittine* exceptâ sanè canonica portione sacerdotis plebani quas eidem plebano indiminutas volumus permanere in perpetuum, & exceptis decimis vinearum in eadem parochia sitarum. Decimas etiam ad idem Cœnobium alterius parochiæ quæ dicitur *Branberg* totam decimationem tàm de vineis quàm de agris, vel de aliis rebus nobis jure persoluendam, excepta Canonica portione sacerdotum hic perpetuo constituendorum. Et quia eadem parochia de adiacenti sylua *Putinensi*, præstante Domino potest ampliari, à loco qui dicitur *Putinevve* vsque ad terminos *Vngarorum* & vsque ad montem *Harthperg* in prædio Comitis *Ekkeberti* crescentibus ibidem noualibus, hoc statuimus & stabiliter inposterum conseruari volumus, vt omnia noualia quæ in sylua *Putinensi* intra terminos designatos exquisita, vel exquirenda parochiæ, quæ dicitur *Branberg* continuabuntur, vel in parochias nouas formabuntur in eadem constitutione permaneant: ita videlicet, vt exceptis debitis portionibus sacerdotis plebani decimæ omnes vinearum frugum & animalium persoluantur ad prædictum Cœnobium cum integrâ justitiâ nostro juri debita & ad nostram dispensationem pertinente secundum præcepta Canonum quibus monemur habere curam pauperum. Vt autem hæc nostræ dispensationis pia constitutio nulla impietatis machinatione violetur, sed in perpetuum firmissimè conseruetur, sigillo nostro hanc paginam communitam tali sententia concludimus: Vt si quis contra eam agens temerè tertiò commonitus non resipuerit, ira DEI maneat super ipsum in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat per pænitentiam sine quâ, si defunctus fuerit, de perpetrata iniquitate se reum cognoscat in tremendo examine Iudicis cuncta cernentis. Ego *Romanus Gurcensis* Episcopus. Ego *Vdalricus Saltzburgensis* Abbas. Ego *Gotfridus* Abbas *Admontensis.* Ego *Gebeno Saltzburgensis Præpositus.* Ego *Chuno Chimensis* Præpositus. Ego *Hugo Perthesgadensis* Præpositus. Ego *Gotheschalcus Bademburgensis* Præpositus. Ego *Heribordus Ovvensis* Præpositus. Ego *Heribordus. Lanzo Hallensis* Præpositus. Ego *Hugo Garcensis* Præpositus. Ego *Ruodbertus* presbyter. Actum in castro *Saltzburgen.* X. Calend. Nouembr. Indict. VIII. Huius rei testes per aurem attracti sunt isti: *Heinricus* Dux *Karinthiæ*, & frater eius *Vdalrich*, *Hugo* de *Tanters*, *Heinricus* de *Wenge Fridericus* de *Lingnovve*, *Hartnith* & frater eius *Marchvvart* de *Vzitingen*, *Heinrich* & frater eius *Diethmarus* de *Chutebach*, *Gundakar* de *Waltpehtingen*, *Luivvinus* Castellanus, *Chuno* de *Engilhalmingen*, *Megingoth* filius *Megingoti* Pincernæ, *Diethmar* de *Eicheim*, *Volcholt* de *Aschovve*, *Werinhart* de *Otenach*, *Otho* de *Wilern*, *Adilpret* de *Witenstein. Otto Nesel.*

Chuonradus Dei gratia *Saltzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, dilectis in Christo *Richerspergensis* Cœnobij fratribus orationem & perpetuam in Christo dilectionem.

De contrarietate priuilegiorum vnde vos vt audiuimus monachi *Formbacenses* molestant quasi de bonis vobis collatis ipsi priuilegium priuilegio vestro contrarium à nobis habeant, nihil soliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum, orantibus vobis pro nobis dum vtimini eleemosynis Ecclesiæ *Saltzburgensis*, cui deuincti estis, non solum per vinculum filialis dilectionis, verùm etiam per iusti-

Venerabilis fratris nostri *Conradi Saltzburgensis* Archiepiscopi priuilegio vobis firmatas: patellam salis, & alia prædia ab eodem Episcopo data, *Hofstat* & alia prædia quæ *Ruodbertus* justè obtulit, prædia quæ *Fridericus* donauit, prædia quæ fuerunt *Egelolfi* & *Eberhardi*, cum eorum decimis ab Episcopo *Frisingensi* rationabiliter vobis concessis, & vineas emptas in *Chremesa*, & ea quæ Dux *Luipoldus* jure suo contulit. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò à vobis decimas exigere præsumat. Ecclesiastica nimirum sacramenta, à Diocœsano suscipietis Episcopo, vel à *Saltzburgensi* Archiepiscopo, siquidem gratiam & communionem apostolicæ sedis habuerit: & si ea gratis & sine prauitate vobis voluerit exhibere: alioqui liceat vobis pro eorundem sacramentorum susceptione, Catholicum quem malueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quæ postulatis indulgeat. Et quia sic locus videtur esse institutus vt *Saltzburgensis* Ecclesiæ principalis sit aduocatus, neque ipsi neque alicui subaduocato eius, eundem locum liceat iniustis grauaminibus infestare. Quod si fecerit, vobis conquerentibus non emendauerit consilio & auxilio præfati & Archiepiscopi, ipsa aduocatia ab inutili auferatur, & alius loco eius substitutatur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte siue tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, vel substituatur, nisi quem fratres communi consensu; aut pars consilij sanioris, secundum Dei timorem, & beati *Augustini* regulam canonicè prouiderit eligendum. Addentes etiam interdicimus, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu, sine Præpositi vel congregationis licentia discedere. Quod si discesserit nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum, sine communium literarum cautione suscipiat: quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito Canonicam in eum proferre sententiam. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum, qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni, & eorum extremæ voluntati (nisi fortè excommunicati vel interdicti sint) nullus obsistat, saluâ justitiâ matris Ecclesiæ. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integrè conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & *Saltzburgensis* Archiepiscopi & *Patauiensis* Episcopi Canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tenauerit, secundò tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri IESV Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Eugenius* Catholicę Ecclesię Episcopus subscripsi. Ego *Albericus Hostiensis*

sis Episcopus. Ego *Imarus Tusculanus* Episcopus. Ego *Octauianus* Diac. Cardinal. S. *Nicolai in carcere Tulliano.* Ego *Rainerius* presbyter. Cardinal. Tit. S. *Priscæ.* Ego *Hubaldus* presbyter. Cardinal. SS. *Ioan.* & *Pauli.* Ego *Aribertus* presbyt. Cardinal. Tit. S. *Anastas.* Ego *Manfredus* presbyt. Cardinal. Tit. S. *Sabinæ.* Ego *Villanus* presb. Cardinal. Tit. S *Stephani in Cœlio monte.* Ego *Bernhardus* presbyt. Cardinal. Tit. S. *Clementis.* Ego *Hubaldus* presbyt. Card. Tit. S. *Crucis in Hierusalem.* Ego *Guido* Diac. Cardinal. S. *Mariæ in porticu.* Ego *Petrus* Diac. Cardinal. S. *Mariæ in via lat.* Ego *Cinthius* Diac. Cardinal. SS. *Sergij.* & *Bacchi.* Datæ *Sutrij* per manum *Romani* S. Rom. Ecclesiæ presbyteri Card. & Cancellarij IV. Nonas Maij, Indictione IX.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: Ego *Eberhardus* Dei gratia *Babenbergensis.* Ecclesiæ Episcopus, notum volo esse cunctis Christi fidelibus, tàm præsentis temporis quàm futuræ posteritatis, quod in terra Ecclesiæ nostræ juxta riuum *Antesin* fecimus concambium cum Præposito *Richerspergensi Gerhoho*, ex conlaudatione fidelium nostrorum, Marchionis *Odakeri* Aduocati nostri & aliorum, quos terra eadem beneficiaria concessione ipso Marchione mediante contingebat. Concambium verò sic se habet: Riuus nomine *Senftenbach*, longo decursu cum multo fratrum *Richerspergensium* labore deductus est ad claustrum *Richerspergense*, ita vt alueus eius per terram prænotatam prædicto Marchioni à nobis inbeneficiatam transeat, non sine aliquanto damno, pro quo sufficienter & plenarie nobis & Ecclesiæ nostræ jure cōcambij recompensando à iam dicto Præposito per manum Aduocati *Richerspergens.* Ecclesiæ *Regingeri* suscepimus prædium quodam à *Wigando* datum juxta eundem riuum in monte *Ratinberg*, & juxta villam nomine *Munster*, agrum vnum, vt autem firmū sit & irretractabile iam dictum concambium, paginam hanc inde conscriptam, & subscriptione propriæ manus nostræ atq; conlaudatione Clericorum nostrorum, & fidelium quoq; laicorum nutu corroboratam sigilli nostri fecimus impressione signari. Ego *Eberhardus Babenbergensis* Episcopus subscripsi. Ego *Vdalricus* Præpositus maioris Ecclesiæ. Ego *Volmarus* Decanus maioris Ecclesiæ. Ego *Luitpoldus* Præpositus S. *Stephani.* Ego *Chuonradus* Custos & Præpositus S. *Mariæ.* Ego *Meginhardus* Præpositus *Veteris Capellæ.* Ego *Hermannus* presbyter & Canonicus maioris Ecclesiæ subscripsi. Data *Babenbergæ* VIII. Cal. Octob. Indict. XIV.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, omnibus Christi fidelibus notum esse cupimus qualiter ego *Chuonradus* diuina clementia *Patauiens.* Ecclesiæ Episcopus, Ecclesiæ meæ *Patauiensis* simul, & Ecclesiæ R*icherspergens.* commodis ac paci in præsenti & futuro prospiciens, ex consensu Cleri & ministerialium nostrorum prædium Ecclesiæ nostræ in villa R*osbach*, in Comitatu Comitis *Bertholdi* de *Pogen* situm per manum eiusdem *Pertholdi* Comitis ex jure aduocatiæ ipsi pertinentis in manum cuiusdam nobilis viri *Weriandi* de R*ountingen* tradi rogauimus Ecclesiæ R*icherspergensi* tradendum, ac de jure nostro in jus Ecclesiæ illius omnimodis transfundendum in legitimum videlicet concambium pro prædio *Hagenovve* super quo inter me, & iam dictam Ecclesiam R*icherspergensem* contentio esse videbatur simul & pro prædio, quod Ecclesia R*icherspergensis* in partibus orientis in villa *Liubes* possederat. Hoc itaque iam dictum nostrum prædium cum omni jure suo & vtilitatibus quæsitis & inquirendis, simul & decimis in eadem villa juri nostro pertinentibus Ecclesiæ præfatæ tradi fecimus Præposito & fratribus eiusdem Ecclesiæ, è contra prædium *Hagenovve* juri nostro recognoscentibus & per manum aduocati sui in villa *Liubes* Comitis *Chuonradi* de *Pielstaine* cum alio

iam dicto prædio suo in ius Ecclesię nostræ transfundentibus. Et hæc traditio per manum aduocati nostri *Pertholdi* facta est nobis præsentibus ac petentibus in villa *Straschirchen* in manum iam dicti *Werigandi*.

Huius rei testes sunt per aurem attracti, ex nobilibus *Chadolt* de *Sunebretesdorff*, *Chadolt* de *Grunenbodengarten*, *Werinher* de *Waigestorf*, *Pabo* de *Agehausen*, *Werinhart* de *Iulbach*, *Reginger* de *Ride*, *Amelbertus* de *Aigelinge*, *Adelbero* de *Burchartesdorf*: Et ex ministerialibus *Ruodigerus*, *Adalbertus*, *Arnoldus* de *Patauia*, *Waltherus* de *Ludinge*, *Rapoto* de *Svvabendorff*, *Gerhocho* de *Framelinsperge*, *Heinricus Ruodolphus*, item *Ruodolphus*, *Megingoth* de *Pogen*. *Engilbertus* & frater eius *Otto* de *Stroubing*, Ego *Chunradus Patauiensis* Episcop⁹ subscripsi, Ego *Ruodpertus* Decanus subscripsi, Ego *Hainricus* Scholasticus, Ego *Harthmodus* Archipresbyter, Ego *Ruodbertus* presbyter, Ego *Adalbertus* Præpositus S. *Nicolai* subscripsi. Data *Patauiæ* IV. Kal. Maij, Anno incarnat. Domini M. C. LII.

IN nomine summæ & indiuiduæ Trinitatis. *Eberhardus* Dei gratia *Salzburgen.* Ecclesiæ Archiepiscopus. Notum esse volumus tàm futuri quàm præsentis temporis hominibus, qualiter quærela Dñi *Gerhobi Richerspergensis* Præpositi, quæ aduersus tria claustra, videlicet S. *Ruodberti* & S *Petri*, sanctæque virginis *Erintrudis* habuit, consopita est. Denique prædictus Præpositus adhuc viuente Beatæ memoriç antecessore nostro *Chunrado* Archiepiscopo contra ministerialem Ecclesiæ nostræ *Heinricum* de *Sechirche* deposuit causationem super quodam prædio in vico qui dicitur *Mosin* sito, *Richerspergensi* cœnobio, vt asseruit, legitimè contradicto. Sed quia prædictus *Heinricus* nondum lite hâc terminatâ defunctus, tres prænominatas Ecclesias reliquit prædiorum suorũ hęredes, renouante suam quærelam *Richerspergensi* Præposito, in conspectu nostro ex beneplacito partium sic decisa est contentio: Vt Præpositus maioris Ecclesiæ *Hugo* & Abbas S. *Petri Heinricus*, nec non Abbatissa *Erintrudis Wirat*, designarent curtim quandam iuxta *Ardachirin* sitam cum suis pertinentiis Ecclesiæ *Richerspergensis*. Qua conuentione conuenienter ex oĩum partium conniuentia ordinata totalis in manũ nostram sic est refutata vt neq; Prępositus vlterius quærelam suam resuscitet, neq; ipsum de cætero vel Præpositus maioris Ecclesiæ, vel Abbas S. *Petri* vel Abbatissa S. *Erintrudis* contra pactum istius compositionis inquietet. Facta sunt autem hęc annuente nobili fœmina *Luitkarda* prædicti *Heinrici* relicta qua prædiornm viri sui vsum fructuarium tenens pro animæ ipsius remedio pie assensũ præbuit, huius compositionis rationabili pacto in nostra manu sin miter firmato, & scripti præsentis nostri sigillo insigniti cautione roborato. Actum *Salzburg* præsentib. testib. quorum nomina subscripta sunt. Comes *Luitoldus* de *Blegen*, Comes *Sigifridus* de *Prelstain*. De ministerialibus *Sigboto* de *Suriberch*, *Wilhalm* de *VVegingerberge*, *Otto* de *Pongovve*, *Marquardus* de *Vbzelinge*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Eberhardus* Dei gratia *Babenbergensis* Episcopus II. Quamuis neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus. Scientes tamen, quod vnus quisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborẽ, notum fieri cunctis Christi & Ecclesiæ fidelib. cupim⁹, tàm præsentib. quã futuris, qualiter dilectissimi Domini ac fratris nostri venerabilis *Iuuauensis* Archiepi *Eberhardi*, sed & dilecti filij nostri *Gerhobi Richerspergensis* Præpositi, nec non eiusdem loci dilectæ nobis congregationis piis petitionib. añuẽres, ex cõsensu Ecclesię nostrę tàm ex Clero quàm ex ministerialib. fideliũ fideli nostro *Odoacri* Marchioni de *Stira* de quodã beneficio, q

à nobis habuit cum iam dicta *Richersbergensi* Ecclesia facere concambium concessimus, cupientes, absque Ecclesiæ nostræ detrimento præfatæ Ecclesiæ ex vicinitate prædiorum in eius ius ex nostra ditione cedentium in pascuis, pratis, aliisque vtilitatibus plurima commoda prouenire, nostrique ob hoc in eodem loco ad Deum tàm in vita quam in morte in bonum perpetuari memoriam. Itaque iam dicto *Odoacre* villam, quæ *Munster* dicitur, cum viculis eidem villæ adiacentibus in manum nostram resignante, ac restitutionem concambij de manu nostra in feudum recipiente de parte *Richersbergensis* Ecclesiæ data sunt prædia quæ iuris eorum erant in villa, quæ *Rospach* dicitur, iuxta decursum fluuij qui *Ghalbaha* nominatur: tres videlicet curtes villicales cum adiacentibus molendinis, itemque manso eidem villæ contiguo, nec non & duabus partibus decimarum de tota villa simul & eorum viculis quibusdam villę adiacentibus, insuper vero & alia prædia in confinio *Ini* fluminis taxatis redditib. agri culti circiter XX. mansos ad rationem concambij. Hæc itaque prædia cum pratis, pascuis & syluis eisdem pertinentibus molendis, piscationibus, aquis, aquarumque decursibus, exitibus, & redditibns, nec non & omnis generis vtilitatibus, data sunt per manum Comitis *Chuonradi* de *Pilsteine Iuuauensis* pariter & *Richersbergensis* Ecclesiæ Aduocati atque in manum Legatarij *Regingeri* de *Riede* nobilis viri Ecclesiæ nostræ confirmata sunt de iure prædictarum Ecclesiarum in ius Ecclesiæ nostræ *Babenbergensis* Ecclesię data est villa eidem *Richersbergensi* Cœnobio contigua, quæ *Munster* dicitur, cum adiacentibns sibi curtibus, seu viculis circa XX. mansos agri culti. Castro simul quod *Staine* dicitur cum agris adiacentibus & ripa ipsa, in quo situm est, quantum nos attinuit vsque ad medium fluminis *Ini*, duabus quoque partibus decimarum ex eadem villa & viculis adiacentibus in rationem concambij deputatis. Hæc itaque prędia cum pratis, pascuis, syluis, piscationibus, molendinis eisdem pertinentibus, cum aquis aquarumque decursibus, exitibus, & redditibus & omni vtilitate quæsita, & inquirenda. Data sunt per manum Domini nostri Regis *Friderici* Ecclesiæ nostræ Aduocati, & per manum iam dicti *Odoacri* de *Stira* ipsorum prædiorum defensoris, nostra concessione & præsentia in manum Comitis *Pertholdi* de *Anedechs* de iure nostræ *Babenbergensis* Ecclesiæ in ius & ditionem *Richersbergensis* Ecclesiæ omnimodis transfundenda. Atque vt hæc commutationis donatio firma & inconuulsa in perpetuum permaneat, sigilli nostri impressione hanc chartam inde conscriptam signari præcepimus. Testes quoque iam dictę donationis per aurem attracti sunt hi: *Heinricus* Dux *Saxoniæ*, *Heinricus* Dux *Carintanus*, *Pertoldus* Dux de *Zaringe*, *Odoacer* Marchio de *Stira*, Comes *Ernestus* de *Hohenburg*, *Walterius* de *Mallentine*, *Ruopertus* de *Tuiren*, *Amigo* de *Ablegia*, *Friderich* de *Wellenheim*: Interfuere etiam *Peregrinus* Patriarcha *Aquilegensis*, *Illinus* Archieps *Treuirensis*, *Arnoldus* Archiepiscopus *Coloniensis*, *Ortliebus Basileensis* Eps, *Hermannus Constantiensis* Episcopus, *Chunradus Wormatiensis* Eps, *Ardicio Chumanus* Eps, *Gervvigus Concordiensis* Eps, *Wigbaldus Corbiensis* ac *Stabulensis* Abbas, *Marquardus Fuldensis* Abbas, *Adelpertus* Præpositus *Aquensis*, *Otto* Comes Palatinus de *VVitelinenspach*, & alij ex Principibus quam plurimi.

IN nomine sanctę & indiuiduæ Trinitatis: *Otto* Dei gratia *Frisingensis* Episcopus Venerabili fratri *Gerhoho* Pręposito *Richersperge* eiusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum. Iustitię ac rationis ordo deposcit, vt ea quę Apostolicę sedis moderatione fuerint ordinata, pręciso totius vsurpationis excessu nulla debeant à nobis refragatione turbari. Ea propter dilecte in Domino frater, tuis postulationibus benignum prębentes assensum, sicut à sancta Ro-

cta Romana Ecclesia tibi tuisque fratribus Priuilegio firmatum est, vt de terris quas propriis manib. aut sumptib. colitis, seu de animalib. vestris nullus decimas exigat: ita vt nos quoque tibi specialiter in terris, quas per nostrum Episcopum possides, tuo iusto labore cultis vel excolendis, seu de nutriturā animaliū tuorum decimas concedimus, præsentis scripti priuilegio communmus, statuentes vt nulla deinceps Ecclesiastica secularisue persona eas inuadere aut iminuere qualibet occasione præsumat, sed præsentis scripti auctoritate semper tibi integrè permaneat, tuis tuorumq; idoneis vsib. iugiter profuturæ. Vt aūt hæc nostra concessio firma & inuiolata omni tempore permaneat, literis eam notari, ac sigilli nostri impressione signari fecimus. Ego *Guntherus* Abbas S. *Stephani* subscripsi. Ego *Vdalricus* Decanus maioris Ecclesiæ. Ego *Otto* Præpositus S. *Andreæ*. Ego *Hermannus* Præpos. S. *Petri*. Ego *Otmarius* Dec. S. *Andreæ*. Ego *Bertholdus* Can. maioris Eccles. subscripsi. Datæ Frisingæ per manum *Rahevvini*.

CHuonradus Dei gratia *Pataviensis* Ecclesiæ minister. Dilectis in Christo fratrib. Ecclesiæ *Richerspergen.* salutē in Domino. Ecclesia *Richerspergen* in qua Deo militatis fratres in Deo dilecti licet jure fundi ad Archiepiscopum *Salzburgen:* respiciat, tamen ex ecclesiastico regimine attitulata est Ecclesiæ nostræ vtpote sita in diocæsi *Patauiensi*. Quod cum ita sit sicut vos nobis nostrisq; successoribus recognoscitis filialem obedientiam sic dignum & justum esse censemus, vt & nos vobis recognoscamus paternæ dilectionis & solicitudinis pastoralis piā curam, proinde vinearum decimas quas ex autoritate apostolica de laboribus vestris in villa *Chremesa* cum assensu prædecessorum meorum & in eo in præsentiarum possidetis vobis permanere concedimus. Insuper Ecclesiam plebalem nomine *Munsteur* vobis in vicino adiacentem Cœnobio vestro ea cautione annectimus, vt Ecclesiæ vestræ Præpositi à nobis nostrisq; successoribus in partem solicitudinis vocati præsignatæ plebis habeant prouidentiam super hac respōsuri Epo *Patauiensi*. Vt autem hæc nostræ liberalitatis concessio firma vobis vestrisq; inposterū successorib. permaneat, præsentē chartā sigillo nostro comuniri fecimus. Ego *Chunradus Patau.* Eps laudo & subscribo. Ego *Adalbertus* Præpositus S. *Nicolai* Ego *Marquardus* Præpositus *Nivvenbur.* Ego *Vdalricus* Præpositus S *Hippolyti*. Ego *Hartvvicus* Præpositus S. *Georgii*. Ego *Heinricus* Præpositus S. *Floriani* Ego *Adalbertus* presbyter & Sacrista. Ego *Heinricus* Scholastic⁹ subscripsi, Data *Patauiæ* indictione prima.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Eberhardus* Dei gratia *Salzburgensis* Archiepiscopus *Gerhobo Richersper.* Præposito perpetuam salutem. Ea q̄ rationabiliter inter psonas maximè Ecclesiasticas agūtur, rationabiliter quoq; confirmanda sunt, ne litis occasio in posterum, dum minus putatur, suboriri valeat. Notum igitur vniuersis Christi fidelib. esse volumus, qualiter decimas patellæ in *Halla* ex Dominicalib. nostris *Richerspergensis* Cœnobii collatæ, quæ decimæ à bonæ memoriæ *Balderico* Abbate Monast. P. *Petri* requisitæ & obtētæ sunt rationabiliter recōpensatione redemimus, vt eadē patella nullas de cætero decimas persoluat: sed integra in vsum *Richerspergensis* Cœnobij ad seruitiū fratrū ibi Deo militantium, nostra pontificali donatione permaneat, Hæc aūt recompensatio facta est de prædiis cuiusdam *Heinrici Hallensis* ciuis cuius cognomentum *Ferro*. Vt autem hæc nostra recompensatio cunctis retro temporibus stabilis & inconuulsa permaneat, hanc inde paginam conscribi, & sigilli nostri impressione muniri iussimus. Actum in ciuitate *Salzburgensi* XII. Kal. Septembr. Ego *Eberhardus Salzburgensis* Archiepiscopus subscripsi. Ego *Hugo* Præpositus. Ego *Heinricus* Decanus maioris Ecclesiæ. Ego *Hainricus* Abbas *Salzburgensis*.

Ego

Ego *Heinricus* Prior S. *Petri.* Ego *Albertus Houensis* Præpositus. Ego *Meginhardus* Capellanus & Notarius subscripsi.

ADrianus Episcopus seruus seruorum Dei, Dilecto filio *Gerhoho* Præposito *Richerspergensis* Ecclesiæ, salutem & Apostolicam Benedictionem. Effectum iusta postulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo exigit rationis. Ea propter dilecte in Domino fili *Gerhohe*, petitioni tuæ gratum impertientes assensum, Ecclesiam ipsam cum omnibus bonis suis, quæ in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum iustis modis Deo propitio poterit adipisci, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem *Munsture* ac *Steine*, cum omnibus pertinentiis suis, eidem Ecclesiæ, sicut ea venerabilis frater noster *Eberhardus Babenbergens.* Episcopus in concambium rationabiliter dedisse cognoscitur, & parochiam de *Munsture*, quæ venerabilis frater noster *Chunradus Pataviens.* Episcopus rationabili prouidentia Ecclesiæ *Richerspergensi* concessit, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerit, nisi forte excommunicati sint, vel interdicti, nullus obsistat: salua tamen iustitia parochialium Ecclesiarum, de quib. mortuorum corpora assumuntur. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, confirmationis, & concessionis infringere, aut ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, & secundò tertiòue commonitus, reatum suum digna satisfactione non emendauerit, indignatione omnipotentis Dei & BB. *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum, & excommunicationis vinculo innodandum. Data *Anagniæ* XVI. Kl. Septemb.

EBerhardus Dei gratia Ecclesiæ *Salzburgen.* Archiepiscopus, dilectis in Domino filiis *Gerhoho Richerspergensi* Præposito, & eius fratribus, salutem & sinceram in Christo dilectionem. Quia nostri est officij, vt in dispensatione nobis credita, religiosas & in Dei seruitio deuotas personas manu teneamus, & confoueamus, vobis in hoc tantò deuotiores existimus, quantò vos attentius in Dei seruitio & religionis obseruantia studere cognoscimus. Vnde concessionem in *Bambergensi* Ecclesia, vobis verbo nostro factam, scripto quoque nostro firmatam decernimus, vobis, vestrisque successoribus inuiolabilem permanere, vt videlicet vnus de vestris curam plebis administret, salua in omnibus iustitiâ nostra, nostrorumque successorum, adiicimus etiam, vt si quod absit persona de vestra congregatione, in hoc ministerium assumpta, vel in religionis disciplina, vel in commissi gregis prouidentia, vel in dilectione ac fidelitate erga claustrum suum custodienda, minus quam oportet cauta inuenitur, & secundò ac tertiò coram Archiepiscopo commonita, non resipuerit, vitiaque notata non emendauerit, liberum sit Præposito, consulto primum *Salzburgensi* Archiepiscopo, cum eius consensu, personam illam retrahere ad claustralem districtionem, atque in eius locum subrogare alium de manu Archiepiscopi regulariter inuestiendum, nec tamen à regulis claustri, quantum possibilitas permittit, seruandis, vllo modo eximendum. Vt autem hæc nostra concessio firma & inuiolata inposterum permaneat, chartam hanc inde conscriptam, sigillo nostro communiri fecimus. Data *Salzburgi* VI. Idus Iunij. Ego *Eberhardus* Archiepiscopus subscribi. Ego *Hartmannus Brixinensis* Eps, Ego *Romanus Gurcensis* Episcopus. Ego *Hugo* Præpositus. Ego *Heinricus* Decanus maioris Ecclesiæ. Ego *Heinricus* Abbas *Salzburgen*, Ego *Vdalricus Chimēsis* Præpositus subscripsi.

EBerhardus Dei gratia *Saltzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus. Pastoralis est officij murum se ponere pro Domo *Israel*, maximè ad Deo famulantium personarum profectionem contra incursus malorum. Qua consideratione præ oculis habita, cum fratres Cœnobij *Richerspergensis* paterentur graues infestationes à quodam subaduocato contra fas & ius introducto, nos eiusdem Cœnobij priuilegia considerauimus, in quibus hoc patenter animaduertimus: quod prædictus locus à beatæ memoriæ *Werinhero* & nobili eius vxore *Dietpirga* sic est fũdatus, atque à sanctæ recordationis *Gebehardo*. Archiepiscopo antecessore nostro, ea conditione in ius & patrocinium *Salzburgensis* Ecclesiæ susceptus, vt nullus eiusdem loci sit aduocatus, nisi principalis ipsius Metropolis *Salzburgensis* aduocatus, qui videlicet de beneficio principalis aduocatię sibi collato, prædictum Cœnobium sine omni grauamine defendat, contentus nimirum iustitia bannorum, quorum duo in vsum Præpositi & fratrum, tertiũ in vsum ipsius aduocati cedat, non quod ipsum tertium bannum cuiquam inbeneficiandi potestatem habeat, quanquam illum, postquam acceperit cui voluerit, possit dare, nec subaduocatum iure beneficiali constituat illic. Vt ergo libertas loco illi à fundatorib. destinata & priuilegiis apostolicis confirmata, inconcussa permaneat, nos quoq; præsenti pagina sigillo nostro cōmunita, omninò interdicimus, ne loco illi vllus deinceps à principali aduocato, per ius beneficiale subaduocatus ponatur: quoniam subaduocatiæ tales tàm synodalib. quàm etiã imperialib. iudiciis abiudicatæ sunt. Sanè hoc annuim⁹, vt si Præpositus eiusdē loci expetierit, aliquē sibi destinari à principali aduocato, qui vt eius inibi vicē agat, cōmittatur ei talis procuratio absq; iure beneficiali quãdiu placet Præposito & congregationi: cui si fuerit grauis, aut inutilis, remoueatur, & vtilior in eius locum simili tenore statuatur, ea libertate permanēte, vt colonis eiusdem loci nulla censualis exactio imponatur, neq; in auena neque in tritico, neque in denariis aut aliquolibet grauamine. Quoniam à talibus grauaminib. hucusque locus ille fuit immunis, excepto solo tempore schismatis, quo schismaticus *Pertholdus Tiemoni* Archiepiscopo superpositus, eundem locum laicis inbeneficiando, & Canonicos regulares inde fugando quædam grauamina illic suscitauit, quę beatæ memoria *Chunradus* Archiepiscopus proximus antecessor noster forti manu submouit, & pristinam libertatem atque regularem vitam loco illi renouauit, in qua iam per annos circiter XXX. quiete bona fruens permansit eiusdem loci congregatio, propulsante iniquorum violentias iam dicto *Chuonrado* Archiepiscopo. Qua libertate loci ipsius prouocati nobiles quidam Christi fideles, bona & prædia sua eidem Cœnobio contulerunt, qui etiam eorundem prædiorum aduocatias à principali aduocatia segregauerunt, & talibus aduocatis destinauerunt, quos pro sui vicinitate vtiles æstimauerunt, ad respondendum in colloquiis iudicialibus, in quibus non auditur subaduocatus & res periclitari poterit, si legitimus aduocatus defuerit. Igitur aduocatiæ hucusq; à principali aduocatia segregatæ sic maneant in posterum, sicut hactenus manserunt, absque insolito & iniusto aduocatorum grauamine. Quod si & illi tentauerint contra voluntatem Præpositi suscitare, sciant se iudicio diuino puniendos & humano quoque, in quantum possibile ac iustum fuerit, arcendos. Caussæ verò huius quæstionem & veritatis inuestigationē, quo firmior esset nostra institutio, in celebri colloquio *Halle* habito, quærimoniam Præpos. *Gerhoho* mouēte, ꝑtractauim⁹ assentientib. illic nostris fidelibus, quorũ plurimi aderãt, nullo iure beneficiali posse aut debere subaduocatũ loco prædicto institui, cōcordante in hoc ipsũ iudicio synodalis autoritatis, & imperialis maiestatis. Si quis igitur nostræ paginæ tenorē temerè violare, aut infringere præsumpserit, si non secundò aut tertio cōmonitus emē-

dauerit

dauerit, sciat se Deo & iudicibus Ecclesiæ rationem redditurum & pœnas condignas subiturum, ac nisi ante finem vitæ suæ resipiscendo satisfecerit, Christianâ sepulturâ cariturum: sicut in *Remensi* Consilio statutum est, præsidente Papâ *Eugenio*, cuius decretum illic, vniuerso Concilio approbante, promulgatum sic se habet: auctoritate Apostolica prohibemus vt nullus Aduocatus, præter beneficium antiquitus constitutum, aliqua sibi recipere, vel vsurpare præsumat: subaduocatus verò, vel exactores eorum, modis omnibus ab Ecclesiarum infestationibus remoueri præcipimus. Quod si quis contra hanc prohibitionem attentare præsumpserit, Christianâ careat sepulturâ. Huic Apostolico decreto, etiam imperiale concordat edictum ab Imperatore *Friderico*, vniuersis Imperij sui principibus indictum & scripto comprehensum, quod ita se habet: Illicitas etiam exactiones, maximè ab Ecclesiis, quarum abusus iam per longa tempora inoleuit per ciuitates & castella, omnimodo damnamus & prohibemus, & si factæ fuerint, in duplum reddãtur. His fulti autoritatibus, etiam hoc nostræ salubri constitutioni annectimus, vt nec ipse principalis Aduocatus, nec aliquis ab eo missus, prædictum Cœnobium grauare præsumat, seruitia immoderata illic exigendo, aut placita nimia illic statuendo: sed quoties necesse fuerit, ipse Aduocatus vel eius missus, non nisi Præposito aduocante, ac seruitium decens præparante, adueniat, & placitum suum, iuxta beneplacitum Præpositi & congregationis, illic habeat, causâ idoneâ exigente, quod exinde rarissimè continget. Quia principalis illic aduocatia sic est angusta, vt vix continget mansos XII. cultilis terræ, aut paulo plus. Quia reliqua ipsius Cęnobij prædia in segregatis, & vt est prænotatum, aduocatis comprehẽsa sunt quoniam aliter ab impugnantibus defendi non potuerunt. Vnde etiam volumus & statuimus, vt propter futuras cautelas, prędia quæ Deo miserante imposterũ loco accesserint assignẽtur aduocatis talibus, á quibus in placitis iudicialibus proloquij defensionem possint è vicino habere; ne longinquos aduocatus aduocandi, vel impossibilitas vel difficultas in detrimentum veniat, & absente legitimo prolocutore prædia, quæ impugnantur, Ecclesia perdat, quod frequenter accidisse comperimus. Prædicto autem colloquio nostro, super ista quæstione habito, in loco qui dicitur *Halle* idonei approbatores interfuerunt, quorum ista sunt nomina: *Hugo* Præpositus maioris Ecclesiæ *Salzburgensis*, *Heinricus* Abbas S. *Petri*, *Vdalricus Chiemensis* Præpositus. Laici nobiles: *Chunradus* Comes de *Pilstein* iunior, *Erchenbertus* de *Mosbach*, *Burchardus* de *Steine*, *Karolus*: Ministeriales Ecclesiæ *Salzburgensis*, *Harthnidus* Castellan⁹, & *Marquardus* frater eius, *Otto* & *Wisint de Pongovve*. *Ecckehardus* de *Tanne*, *Luitpolt* de *Walde*, *Wilhelmus Chuonradus de Chalhaim*, *Pabo*, *Ruodgerus* Castellanus *Hallensis*, *Ottho*, *Heinricus*, *Albertus*, *Heinricus*, *Laubez*, *Hugo*, *Otto*. Data *Saltzburgæ* XIV. Kal. Septemb. Indict. VIII.

E*Berhardus* Dei gratia *Salzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscop⁹, *Eberhardo* venerabili *Babenbergensis* Ecclesiæ Antistiti, deuotas orationes cum fraternæ dilectionis obsequio. Causam semel decisam resuscitari non conuenit, maximè inter Ecclesiasticas personas, prout nouit prudentia vestra. Fuit autem quædam contentio inter Ecclesiam *Saltzburgens.* & *Babenbergens.* de tertia parte decimarum quorundam noualium in monte qui dicitur *Griumberg*, quæ hoc modo, sicut nostris decisa est, vt nos competenti recompensatione accepta, ipsas decimas noualium iam cultorum, & adhuc excolendorum, in prædicta videlicet villicatione, per nostram concessionem & confirmationem possideret Ecclesia *Babenbergens.* in perpetuum: quod ita factum est. Nam & nos, ex parte vestra

& ita-

& fratrum *Richerspergensium*, competentem recompensationẽ, videlicet Houbam vnam in *Enital*, & piscationem quandam in villa quæ dicitur *Chrovvat*, accepimus, & Ecclesiæ *Babenbergensi* prædictas decimas firmauimus, Dñi Episcopi *Gurcensis*, & aliorum Ecclesiæ nostræ fidelium annitente consilio & assensu. Nunc verò idipsum firmantes præsenti scripto sigilli nostri impressione roborato rogamus, vt fratres nostros *Richerspergensis* Ecclesiæ Canonicos, quorum causa contractum hunc fecimus, de cætero non inquietetis, aut ab aliquo vestrorum sinatis inquietari, quasi de negotio isto adhuc pẽdulo, cum & vos possidatis decimas prænotatas, & non habeamus recompensationem taxatam. Ne autẽ post hoc in dubiũ reuocetur, quod rationabiliter cum assensu & collaudatione Prælatorum Ecclesiæ nostræ actum est, præsens pagina sit in testimonium & testamentum firmissimum. Datum *Saltzburgi*. 4 Idus Iulij, anno M.C.LXI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Eberhardus* Dei gratia *Iuuauensis* Archiepiscopus, prædecessorum statuta, iusta, & rationabilia, successores debẽt inuiolabiliter custodire, maximè q̃ conducunt ad augmentũ religionis, & sustentamentum Deo seruientium. Ea propter nos considerata beatæ memoriæ, prædecessoris nostri *Chunradi* Archiepiscopi largitione in decimis duarum parochiarum *Putinensis* & *Brambergensis*, atque noualium vicinorum cultorũ, partim excolendorũ, in vsũ Cœnobij *Richerspergensis*, concessione ipsius ratam habemus & in perpetuũ ratam volumus & decernimus habendam. Quia in eiusdem prædecessoris nostri priuilegio termini australes, huius donationis ambiguo nomine montis *Harthberg*, sunt præfixi & exinde fuit occasio cõtentionis inter collectores decimarum, nobis & prædicto Cœnobio pertinentium, certiorem præfigimus terminum, videlicet fluuium, qui dicitur *Pincha*, vsque ad cuius ripam noualia in sylua *Putinensi*, ad præsens culta, & in posterum colenda, excepta canonica portione plebanorum, in decimis fructuum terræ atque animalium, proueniunt in vsus fratrum regulariter conuersantium in præfato Cœnobio. Quæcunque autem sęcularis aut spiritualis persona, quod à beatæ memoriæ, prædicto antecessore nostro piè ordinatum, & à nobis nihilominus piè, ad cultum pietatis roboratum est, aliquo modo in irritum duxerit atque in hoc præfatum Cœnobium temere perturbauerit, & secundò ac tertiò commonita, non resipuerit, iram Dei sentiat in interitum carnis, vt spiritus saluetur per veram pœnitentiam, sine qua si morietur in vltimo examine reddet rationem, coram summo iudice. De salubri sanè dispositione nostra, præsens pagina conscripta & sigillo nostro impressa data est in castro *Strasburg*. indict. IX. VIII. Idus Septembr. huius rei testes & collaudatores hi sunt, quorum nomina subnotauimus. *Romanus Gurcensis* Episcopus. *Hugo* Præpositus maioris Ecclesiæ. *Godefridus* Abbas *Admontensis*, *Romanus Gurcensis* Præpositus, *Hecil* Abbas *Osciacensis*, *Pilgrimus* Abbas S. *Pauli*, *Wernherus* Præpos. *Secovvensis*, *Chuno* Præpos. *Sabonensis*, Magister *Adalbertus* de *Houen*, *Hademar* Archipresbyter *Frisacensis* plebanus, *Engelrammus* de S. *Maria* Archidiaconus, *Zoll Otacher* Archipresbyter de *Viscah*. & Capitulum *Frisaci* habitum, cuius in audientia caussa hæc fuit proposita, quo & annuente, per consilium rationabiliter acta est, prædicti Cœnobij Præpos. *Gerhoho* eligente potius consilium quam iudicium.

EBerhardus Dei gratia *Salzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, dilecto fratri *Gerhoho Richerspergensi* Præposito, eiusque fratribus in perpetuum. Dispensatio nobis, vt Apostolus ait, credita est, vnde in cõmisso fideles, non solũ in Spi-

ritualib. verũ etiã in temporalib. fidei dispensatione, vti volum⁹. Itaque fratres charissimi, vobis vestrisq; successorib. imposterum, quæcunq; à beatæ memoriç *Chonrado* Archiepiscopo, vestris vsib. donata sunt, rata vobis & illibata esse volumus. Quocirca donationẽ patellæ, quam idem prædecessor noster vobis in *Halla* fecit, non solum ratam esse volumus & firmam, verum etiam ampliamus, addendo vobis eiusdẽ patellæ decimationẽ, quæ pridem ad Abbatiã Beati *Petri* pertinens, inde per legitimum concambium in nostram potestatem redacta, collaudationem fratrum nostrorum clericorum, & fidelium laicorum ministerialium, nostra vobis donatione obuenit, vt ergo firma sit hæc nostræ largitatis dispensatio, paginam hanc inde conscriptam nostra subscriptione, atq; sigilli nostri impressione firmamus. Ego *Eberhardus* Dei gratia *Saltzburgensis* Archieps subscripsi. Ego *Heinricus* Abbas S. *Petri* subscripsi.

FRidericus Dei gratia *Rom:* Imperator & semper. Augustus, *Eberhardo Salzburgensi* Archiepiscopo gratiam suam, & omne bonum. Dignum æstimamus, vt hi qui tribulationibus nostris & imperij personarum seruitio & rerum dispendio hactenus fideliter communicauerunt à Domino, qui consolatur nos in tribulatione nostræ consolationis, gaudia recipiant, & felicissimis euentibus nostris, ac gloriosissimis triumphis quales nulli antecessorum nostrorum concessos esse credimus grata vicissitudine participent & congratulentur. Tuæ ergò dilectioni, quæ omnem honorẽ nostrum sitibundo pectore anhelare, luce clarius constat significandũ duximus. Quia in virtute Dei per quem Reges regnãt &, potentes faciunt justitiã, felicẽ & gloriosã de *Mediolano* victoriam cum plenitudine honoris adepti sumus: in Calendis enim Martij prima videlicet die mensis hostis jmperij *Mediolanum* submota omni simulatione fraudis, qua in prima deditione dolosè nos circumuenit summa necessitate famis & inediç coacti ad curiam nostram apud laudam venerunt, & nudos gladios in ceruicibus suis deferentes, & maiestati nostræ reos se esse profitentes, personas, res ipsamq; ciuitatem absq; omni tenore & sine aliqua conditione interposita in nostrã potestatẽ cum plena deditione reddidere: præterea IV. Nonas eiusdẽ mensis *Mediolanenses* cum omni militia & virib. ciuitatis ad nos redeuntes vexilla & vniuersa signa bellica clauesq; ciuitatis & Consulat⁹ dignitates maiestati nostræ resignauerunt refutantes omnia genera armorum, omnem potestatem, nisi quam cũ gratia & permissione nostra possent obtinere, iurauerunt insuper quæcunque eos jurare fecimus, scilicet quod vniuersa mandata nostra sicut de personis & rebus & de ipsa ciuitate ordinaremus bona fide & sine fraude obseruarent, & de his omnibus obseruandis CCCC. obsides meliores & maiores de ciuitate nobis dederunt. Ex sententia ergo diuina cuius judicia abyssus multa, qui frangit omnem supetbum, ne de cætero prædictis hostibus occasio malignandi & facultas rebellandi præstetur, fossata complanamus, muros conuertimus, turres omnes destruim⁹ ipsamq; ciuitatem in ruinam & desolationẽ sicq; ad promouenda alia negocia & ad plenariã jmperij reformationem exercitum nostrum & victrices aquilas feliciter conuertemus. De cætero dilectos & fideles nostros nuncios O· *Veronensem* Epm & C. Capellanum nostrum in occursum sibi apud *Tridentum* transmittim⁹, qui juxta magnificentiã jmperij & honorem tuum ad Curiam nostram te perducant.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Fridericus* Dei gratia *Romanorum* Imperator Augustus. *Gerhoho Richerspergensi* Præposito & successorib. eius in perpetuũ. Si loca sancta honoramus & Deo seruientiũ quieti pro nostro iure, puidemus,

demus. Credimus per hoc & summæ diuinitatis gratiam repropitiare, & coronā imperij lapidibus illis vere preciosis exornare, qui iugiter assistunt ac fulgent ante Deum, & sub nostræ protectionis tuitione tranquilla ei pace tàm pro nostra, quàm pro sua salute deseruiunt, vnde notum esse volumus. Imperij nostri fidelib. vniuersis, tàm futuris quàm præsentibus, q. nos benigno assensu annuētes, piis & iustis postulationib. tuis *Gerhohe Ritherspergensis* Præposite, interuentu fidelium nostrorū, videlicet *Eberhardi Saltzburgensis* Archiepi & *Eberhardi Babenbergensis*. & *Harthmanni Brixinensis* Episcoporum, ipsum *Richerspergense* Cœnobiū Canonicorum regularium in Comitatu *Perchtoldi* Comitis de *Andechs*, iuxta fluuium *Enum* situm, in pagò quem transit fluuius *Antesin*, à quodam nobili viro *Wernhero* fundatū & Ecclesiæ *Saltzburgensi* iure proprietatis collatum, (salua in omnib. Archiepi *Saltzburgensis*, quæ prælibata est iurisdictione) nos in nostræ Imperialis maiestatis & oĩum successorum nostrorum, regum & imperatorū, tutelam suscepimus, statuentes & firmiter præcipientes, secundum antiquā & primitiuam illius loci libertatem, ab ipso fundatore collatam & priuilegiis venerabilium Archiepiscoporum, *Chunradi* & *Eberhardi* roboratam, vt nullus aduocatorum, siue ipsius loci, siue prędiorū ad ipsum locum pertinentium pręsumat, aut facultatem habeat, illic subaduocatores ordinare, sub titulo beneficiariæ concessionis, aut exactionis & grauamina indebita, fratrib. prædicti loci, seu ministratoribus, aut colonis superimponere. Quodsi quandoque ex consensu Præpositi & fratrum principales Aduocati aliquē sibi procuratoris officio subsecundauerint, vltra beneplacitum Præpositorum, qui pro tēpore ibidem præfuerint, & fratrum suorum in administratione aduocatiæ nullaten9 permaneāt. Adiicimus aūt & imperialis maiestatis auctoritate ac lege in perpetuū valitura statuimus, vt bona prædicto Cœnobio siue collata siue adhuc Domino præstāte conferenda nullus inuadere, aut inde quolibet modo alienare, aut ipsum locum despoliare, seu diuestire præsumat, nisi coram legitimis iudicibus iustè & legaliter iustitiam suam comprobauerit. Specialiter autem ipse locus Deo dicatus, nostræ imperialis largitionis beneficio immunitate gaudeat, & nulla iudicaria, sæcularisue potestas licentiam habeat ibi placitandi, concionandi, aut quælibet iura sæcularia exercendi, quæ fratrum inibi Deo militantium, secundum regulam Beati *Augustini* quietem interrumpere valeat, quod absit, aut disturbare. Si qua verò persona temerario ausu, contra hoc priuilegium nostrum venire tentauerit, & secundò tertiòue commonita non emendauerit, banno nostro subiaceat, & XXX. libras auri purissimi ad Cameram nostram persoluat. Ego *Vdalricus* Cancellarius vice *Reinaldi Coloniensis* Archiepiscopi & Archicancellarij recognoui. Data *Papiæ* post destructionem *Mediolani* II. Non. April. Indictione X. regnante Domino *Friderico* Imperatore gloriosissimo, anno regni eius X. Imperij verò VII.

E*Berhardus* DEI gratia *Salzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, glorioso & victorioso *Bavvariorum* & *Saxonum* Duci *Heinrico* sinceram dilectionem & omne bonum. Quia Ducibus tanquam à Deo missis ad vindictam malorum, laudem verò bonorum, hoc debet Ecclesia, vt pro eorum salute, diuinam clementiā iugiter exoret, conueniens est. vt & ipsi pro pace ac defensione fideliū sanctæ Dei Ecclesiæ laborent: vnde rogamus nobilitatē vestrā, in ea fiducia qua vobis Ecclesia *Salzburgensis* confidit, vt *Richerspergense* Cœnobium, q. quantum attinet ad possessionē legitimam, cum oĩbus quæ ad ipsum pertinēt, nostri est iuris, & quantum ad regimen sæculare, vestram celsitudinē respicit specialiter

habeatis pietati ac principatui vestro commendatum, iure vestro contra iniuriosos defendendum & manu tenendum: dilectum quoque fratrem nostrum *Gerhohũ*, eiusdẽ Cœnobij Præpos. tum pro nostri dilectione, tum pro beatæ memoriæ patris vestri H. Ducis, cui Præpos. idẽ fidelis, & familiaris extitit, vt plurib. vestrorum est notum: vos tanquã paternę pietatis hæres, in eadem gratia foueatis, & manu teneatis. in qua eum pater vester habuit: & vbicunque vel eius persona, vel prædicta congregatio vestræ defensionis indiget solatio & auxilio, cõtra iniquorum violencias, vos eius tutelæ secundum iustitiã dignemini prouidere. Aque hoc ipsum vicinis eius, quos ipse nobis designauerit, attentius commendare curetis, vt iam dictum Cœnobium vestræ defensioni per nos comissũ causa Dei vt vestri tueantur contra omnes violentias iniquas. Porro si quis aduersus ipsum Cœnobium vel habet vel habebit querelam, vestræ sit potestatis, tàm ex iure vestro, quàm ex commisso nostro, causam ventilare, ac secundum iustitiam terminare saluo iure Aduocatorum super eiusdem Cœnobij prædia per nos constitutorum, semoto iniquo grauamine ac nomine subaduocatorũ, tàm spirituali quàm sæculari iudicio abiudicatorum, nisi quantum admittuntur ex consensu eorum, qui Ecclesiis præsident. Quibus & si fuerint importuni vel iniuriosi, eorundem petitione debent submoueri: quia vocati sunt ad istam subaduocatiæ procurationem non per ius beneficij, sed per conuentionẽ gratuiti beneplaciti. Atque vt hæc nostra commendatio nulla dubietate vacillet, sed memoriale certum vobis vestrisque in ducatu successoribus perseueret, chartam hanc inde conscriptam, & sigillo nostro comunitam in prædicto Cœnobio conseruari præcepimus.

IN nomine patris, & filij, & Spiritus sancti. Ego *Heinricus* Dux *Bauariæ* simulque *Saxoniæ*, à venerabili Archiepiscopo *Saltzburgensi* vocatus in Aduocatiam prædij, quod dicitur *Munsteur* mutuati ab Ecclesia *Babenbergensi*, cum suis appendiciis, in priuilegio *Babenbergensis* Episcopi comprehensis, & in possessionẽ *Richersperġensium* fratrum legitima delegatione jure aduocati susceptis, confirmo isto præsenti scripto, vt hæc ipsa, quam suscepi, Aduocatia semper ab iniquis grauaminibus libera permaneat, nullus ibi, vel ex parte mea, vel mihi succedentium statuat vel exigat sibi à colonis tribuendum, vel quoquomodo in vsus suos redigendum, præter tertios bannos, iuxta consuetudinem antiquam, Aduocatis persoluendos. Nam duo pertinent ad Ecclesiæ satisfactionem pro damnis illatis emendandis. Et quia Ecclesia in emendatione damnorum non quærit, nisi simplum sibi restitui, quod tamen leges imperiales in duplum, vel amplius iubent reddi. Si quis malefactorum in prædio sub hac Aduocatia comprehenso, damnum fecerit, & sine auxilio Aduocati vel eius missi non poterit ad emendationem prouocari vel coactari, damnum simplum Præposito restituat: quod verò insuper ad conpositionem illatæ iniuriæ requirendũ iure iudicabitur, aduocato vel eius misso in vsum suum perueniat. Quia dignus est operarius mercede sua. Quanquam nos in hac Aduocatia pręcipuè ac solummodo cęleste requiramus præmium, nostrisque successoribus, requirendum statuamus. Annectimus prætera, vt nulli subaduocato vel qualicunque principalis Aduocati misso, hæc Aduocatia beneficiali concedatur iure sed ita ei cui Præpos. postulauerit comendetur, vt eodẽ vel congregatione postulante valeat submoueri. Si tamẽ constiterit eũ esse inutilem aut damnosum, & hoc secundò tertiòue comonitus, emendare neglexerit, id aũt & q. ipse nõ poterit emẽdare, ad nostrã, vel successoris nostri personã referre debebit q ex officio ducat⁹, pariterq; Aduocatiæ non sine caussa gladiũ portam⁹. Ne autem

tem nostra hæc institutio imposterum valeat imminui aut mutari, nostro eam sigillo roboratam successuris temporibus in Cœnobio *Richerspergensi* volumus conseruari.

Anno incarnationis D.N.Iesu Christi M.LII. Generosus Dñs *Wernherus* Comes de *Playn* & *Almstain*, & vxor eius Dietberga de *Schvvarzenvvald*, defuncto eorum filio Gebhardo, è castro firmissimo *Reicherspergs* Monasterium extrui fecerunt: in quo præfatus Comes vxore defuncta habitum sanctæ Religionis *Augustinianæ* suscepit, vitamque regularem in eo feliciter finiuit: Anno. M. LXXXII.

Catalogus Præpositorum.

I. BERBINVS vir nobilis ac discretus, An. Dñi M.C.X. à Dn. CONRADO Archiepiscopo *Salisburgen*, è *Saxonia* vocatur, & primus Ecclesiæ huic Præpositus præficitur. Postea vim hæreticorum fugiens, in propria Episcopus eligitur.

II. *BERBINO* in *Saxoniam* recedente hæresis & desolatio Ecclesiam inuaserunt *Reicherspergen*. His resistere cupiens Dn. GOTSCHALCVS Præposituram suscepit: ast rebus non ex voto succedentibus, eandem libere resignauit.

III. GERHOHVS SS. Theologiæ Doctor insignis tertius huius loci Præpositus creatur an. M.C.XXXIII. Hic plurimum in corrigendis Magnatum moribus laborauit: ac Monasterium sanctimonialium D. *Virginis* primum fundauit.

IV. ARNO, frater Dn. *Gerhohi*, æquo regimine vestigiis fratris sui strenue inhæsit, hic ad synodum *Romæ* habitam Canonicos suos misisse legitur.

V. PHILIPPVS D. *Gerhohi* discipulus eligitur an. M.C.LXXV. Hic post binam resignationem tertiò Præpositus creatur: vir morum honestate ac vitæ integritate ornatissimus; & cum vixisset annos vltra nonaginta, diem obiit.

VI. RICHERVS vir discretus & sagacis ingenij eligitur Præpositus ann. M.C.LXXXI. tertio Non. Febr. Hic cum elapsis tribus annis Præposituram libere resignasset, præfatus Dominus *Philippus* secunda vice regimini præficitur.

VII. GERLOHVS, discipulus Dn. *Gerhohi*, Ecclesiæ Metropolitanæ *Salisburgen*: Canonicus, ob virtutum ornamenta ad professionis suæ domũ à Conuentu *Reicherspergen*. an. M.C. LXXXIV. reuocatur, & Pręposıtus vnanimi consensu constituitur. Cumq; regnasset an. X. longa corporis infirmitate oppressus Pręposituram sponte resignauit.

VIII. OTTO *Claustri Neuburgensis* Canonicus, Episcopi *Patauien*. Dn. *Guolfheri* consanguineus litteris vocatus, anno Domini M.C.LXXXXIV. resignante Dn. *Gerloho* Præpositurę onus subiit. Elapsis verò sex mensib. à Fratribus suis *Neuburgensis* Præpos. creatur. Ipso discedente prædictus *Philippus* tertiò eligitur.

IX. Anno Dn. M.C.XCV. posteaquam *Philippus* obiisset, ARIBO. parochus in *Promberga Austria* inferioris præses huius loci designatur. Cum verò nec spiritualium nec temporalium rerum videret incrementum, impetrato prius annuo redditu libere resignauit. in Monasterio S. *Nicolai* posteà mortuus ac sepultus legitur.

X. HERMANNVS, resignante Dn. ARIBONE clauum regiminis suscipit. Hic variis infortuniis ac aduersitatum procellis agitatus, obdormiuit ann. post Christum natum MCCI.

XI. LEONHARDVS vir pacificus an. M.CC.I. dignitate Præpositurae decoratur, & post resignationem, Monasterio *Oberndorff* in *Carinthia* cum consensu fratrum Præpositus præficitur.

XII. HERTFRIDVS de Choro *Salisburgen.* in Præpositū vocatur an. Dn. M. CC. VI. cumque vt homo ignauus aliquamdiu malè præfuisset resignauit.

XIII. ORTOLFVS antea huius loci Oeconomus, eligitur an. M.CC.IX. sub huius regimine maxima Monasterij ac subditorum eius damna emersere.

XIV. HEINRICVS creatur Præpositus an. M.CC.XVIII. Huius tempore Dñi de *Waldeckh Morspach* & *Schönanger* bona Monasterij violenta tyrannide diripuerunt.

XV. FRIDERICVS, generosus Comes *Ortenburg*, eligitur ann. M.CC.XXVII. fratrum suorum amantissimus: factus postea Præpositus *Berchtesgaden.*

XVI VDALRICVS *Paumgarten* & *Waldeckh* Baro Præpositurae insignitur dignitate an. M.CC.XXXI. & hic quoque Fratres suos vnicè diligebat: at elapsis annis quatuor libere resignauit.

XVII. Mgr CHVNO Præpositurae functionē adipiscitur an. M.CC. XXXV. Is postea resignato munere *Salisburgum* ad fratres maiores se contulit.

XVIII. VDALRICVS de *Viechtenstain* elig. an. M.CC.XXXVI. moritur *Viennæ* an. M.CC.L. & sepelitur in Monasterio *Prædicatorum.*

XIX. HARTWICVS Parochus in *Pramberg* Præposituram suscipit ann. M.CC.LI. & annis penè quatuor prouide peractis resignat.

XX. GVNDACKARVS, designatur Præpos. an. M.CC.LIV. qui cum plurima à vicinis Magistratib. damna & incōmoda pertulisset, Præposituram sponte resignauit.

XXI. GEROLDVS Canonicus *Ranshouianus* in Præpositum vocatur an. M. CC. LIX. Hic post labores graues & vtiles quos pertulit resignauit.

XXII. HENRICVS an. M.CC.LXIV. Præpositurae cœpit præesse: Hic cum ante parochiam rexisset *Prambergensem*, ibidem & postea permansit, bona S. *Michaelis* dissipans, ideoque depositus est.

XXIII. WALTHERVS ex Monasterio *Ror* reuocatus, in huius loci præsidē deputatur Anno M.CC.LXVIII. Hic ob Fratrum amorem, vitæ honestatem, bonorum Monasterij & vitę Regularis restaurationem optimus Præpositus est dictus.

XXIV. SEIFRIDVS Præpositurae præesse cœpit an. M.CC.LXXXI. & ann. regiminis sui VII. animam Deo reddidisse legitur.

XXV. CONRADVS de *Radecgkh*, vir prudens ac honestus eligitur An. M. CC. LXXXVIII. qui cum magna dexteritate annos regnasset octo, piè obiit.

XXVI. VDALRICVS eligitur Anno M. CC. XCVII. rexit verò annis quatuor.

XXVII. FRIDERICVS *Dräntnacher* electus anno Millesimo Trecentesimo primo rexit an. VI.

XXVIII. RI-

XXVIII. RICHERVS præficitur an. M. CCC. VII. rexit, an. Septem.
XXIX. OTTO creatur, an. M. CCC. XIV. præfuit, an. V.
XXX. CHRISTANNVS Parochus in *Ettlitz* loci huius procurationi vice-Præpositus datur. Cùm enim antecessorum quidam sine fruge gubernassent, ad damna Monasterij resarcienda Administratores eligebantur.
XXXI. CONRADVS *Ehrnreich* anno M. CCC. XXV. in vice Præpositum eligitur. Hic anno fidæ dispensationis suæ V. obiit.
XXXII. HERMANNVS designatur Præpositus, anno M. CCC. XXX. postea verò ob illaudatum regimen, ac alias easque diuersas causas depositus legitur.
XXXIII. ORTOLFVS de *Teuffenpach*, Canonicus *Patauiensis*. Archidiaconus *Maticensis*, Plebanus in *Maurkirchen*, nec non Illustrissimi Principis *Bauariæ* Cancellarius, in vice Præpositum rogatur, anno M. CCC. XXXV. Hic immensa Monasterio annis vndecim bona contulit.
XXXIV. DIETMARVS de *Perghaim* Præpositus creatus est, anno M. CCC. XLVI. qui annis XL. benè præfuisse Monasterio legitur.
XXXV. GRIFFO de *Ottenperg* elig. anno M. CCC. LXXXVI. vir in administratione fidelis, in co. rigendis excessibus seuerus: rexit, an. XXVI.
XXXVI. GEORGIVS *Chern* elect. an. M. CCCC. XII. cum tribus annis sine fruge præfuisset obiit *Viennæ*, sepultus ad S. *Stephanum*.
XXXVII. PAVLVS *Tellenpeck* el. an. M. CCCC. XV. præfuit, an. LIII. initio regiminis diligens ac fidelis: at posteà senio & infirmitate pressus resignauit.
XXXVIII. BARTHOLOMÆVS, ob solertem curam ac fidam Monasterij tutelam dictus Schirmer, elig. an. M. CCCC. LXVIII. rex. an. XIV.
XXXIX. IOANNES *Lemberger* creatur Præpositus An. M. C. D. LXXXII. à successoribus suis quasi secundus Monasterij fundator appellatur, rexit an. XI.
XL. HIERONYMVS *Stetner*, Fratrum amator elig. an. M. C. D. XCIII. præf. an. II.
XLI. MATTHÆVS *Purckoer* eligitur an. M. C. D. XCV. Hic bonorum Monasterij fidelis fuit restaurator: rexit an. XXXII.
XLII. HIERONYMVS *Weirer*, an. M. D. VIII. electus, præfuisse quidem Monasterio: at extruendis nihili ædificiis, & coëmendis hæreticorum libris eidem & obfuisse legitur, rexit an. XX.
XLIII. BERNHARDVS *Stral* el. an. M. D. XLVIII. vir diligens ac prouidus; rexit verò annis X.
XLIV. WOLFGANGVS *Gaßner* eligitur Præpositus an. M. D. LVIII. qui cum annos XV. optimè gubernasset placide obdormiuit in Domino.
XLV. WOLFGANGVS *Tallinger* el. an. M. D. LXXIII. minus prouidè gubernans æs alienum contraxit: suique regiminis anno V. jussus est resignare.
XLVI. IOANNES *Rädelmayr* in Præpositum est electus an. M. D. LXXVIII. & obiit postquam annos IV. benè Monasterio præfuisset.
XLVII. THOMAS *Rädlmayr* an. M. D. LXXXII. electus, cum annos VI. non sine Laude rexisset, obiit.
XLVIII. MAGNVS *Keller*, antea Decanus Conuentus *Reicherspergen.* in Præpositum canonicè eligitur an. M. D. LXXXVIII. moritur XX. Iunij, an. M. D. C. XII. postquam an. XXIV. summa cum Laude præfuisset.

XLIX. ABSALON *Bernauer* Congregationis *Richerspergen.* Decanus Dn. *Magno* senio & infirmitate confecto in Coadiutorem datur 23. Augusti, An. M. DC. XI. eoque mortuo jus plenum prælaturæ suscepit: obiit verò An. M. DC. XV. die 19. Martij, regiminis sui IV.

L. GEORGIVS *Gvver*, tunc Vicarius in *Orth*, prius verò *Richerspergen.* Decanus per triennium, canonicè eligitur die 28. Aprilis supra dict. an. XV. modernus Laudabilis Præpositus, cui vitam & felicitatem Deus largiatur.

ROR.

MONASTERIVM inferioris Bauariæ, non procul à Laber fluuio, in vico eiusdem nominis situm, ordinis Canonicorum Regularium sancti Augustini. Constituitur seu fundatur hoc Monasterium à Magno, filio Rudperti, Nepote Babonis Comitis Abenspergensis, cum vxore Irmogarda ac filio Alberto, dictis de Ror, Anno Domini 1133. in honorem beatæ Mariæ virginis. Idem Dominus Albertus de Ror pauper Christi factus, communem vitam ibidem duxit, sepultus in Choro ante summum altare. Diripitur hoc Monast. ab Alberto & Conrado, Com. Mospurgen. in schismate, quod fuit inter Fridericum secundum Imper. & Gregorium nonum, Auent. lib. 7. fol. 680.

ADVOCATI huius Monasterij erant Domini Abenspergenses, post quorum obitum Duces Bauariæ vnà cum ditione Abenspergen. Aduocatiam tenent.

SEPVLTI sunt in hoc Cœnobio Domini de Abensperg, quondam Comites, Comites de Roteneck, dicti de Alnpach eiusdem familiæ, Item Domini de Lapide, qui etiam de illa familia fuerunt. Qui vult, latiùs potest videre in libro meo primo Genealogiarum Bauaricarum. Item Nobiles, Ebran, olim dicti de Wildenberg, Ouensteteri, Hinzenhauseri, Erblspecken, Stumpfen, Regldarfer, Schurfen, Preisingeri, Marschalci, Hachsenackerer, Menckhouer, Kärgl, Othingeri secund. Auent. in annalibus fol. 737. licet ibi nullum ipsorum monumentum reperiatur.

ADDITIONES.

IN Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Conradus* Dei gratia *Ratisbonensis* Episcopus omnibus Christi fidelibus salutem in perpetuum. Præceptis salutaribus moniti, & diuina institutione instructi pastoralis esse nouimus officii murum se ponere pro Domo Israhel maximè Deo famulantium protectionem contra malorum infestationem. Quæ consideratione præ oculis habita, cum fratres *Rorensis* Ecclesiæ graues & molestas à Comite *Meinhardo* sustinerent, sub nomine Aduocatiæ exactiones, nos eiusdem Ecclesiæ priuilegia considerauimus, in quibus hoc patenter animaduertimus, quam ipse locus à nobili & libero viro *Mainse*, ac filio eius *Alberto*, ad eiusdem Ecclesiæ fundationem liberè contraditus est cum omni proprietatis jure super Altare S. *Petri Ratispona.* Considerauimus etiam eandem ecclesiam longo tempore liberam mansisse ab omni aduocatione & aduocatoria exactione contentam omnium causarum suarum sola Episcopi *Ratisbon.* atque Chori discussione. Tandem processu temporis piæ memoriæ antecessor noster, Episcopus *Hainricus* cum iam dicti loci Præposito *Eberhardo*, atque eius Conuentu commoda deliberatione prehabita elegerunt quendam *Gebhardum* de *Abensperg* ad quem nullo spectabat jure ipsa Ecclesia non beneficium sibi per manus concedentes, sed officium defensoris

fensoris sibi iniungentes,firmando per priuilegium ne fatale officium quasi beneficium suis posset hæredibus obuenire, nisi quamdiu forma dati super hoc priuilegij seruaretur, in qua sufficienter habetur expressum quid sine molestia præfatæ Ecclesiæ defensoribus sit reddendum. Igitur nos huiusmodi libertatem in pontificibus ac imperialibus *Rorensis* Ecclesiæ priuilegiis munitā reperientes, cum Nepos prædicti *Gebhardi* memoratus Comes *Menhardus* nouis & indebitis exactionibus contrà priuilegia ipsum locum nimis turbaret intuitu diuinæ remunerationis, operam nostram ac adiutorium tantopere impendimus, quousque Comes præfatus quæcunq; exegerat indebitè, Deo nobis cooperante, cogeretur restituere, promittens, data dextra se locum ipsum de cætero non offensurum. Et hoc quidem juste, quia nec ipse *Menhardus*, neq; ante eum frater suus *Bernhetus* aliquo modo à nobis obtinere potuit, vt eandem aduocatiam ei recognosceremus. Itaque in huius facti recordationem præsentem paginam scribi fecimus, quam vt libertas priuilegiata eidem Ecclesiæ iugiter perseueret sigilli nostri impressione roborauimus: annectentes intuitu Dei vt quęcunque ab antecessoribus justè collata possidet, ipsi rata permaneant, quandiu regalis ordo ad Dei laudem ibidem vigeat, addentes districtè in virtute Christi præcipiendo, vt idem ordo perpetuis temporibus immutabiliter ibidem seruetur & nemini regularis professionis in ipso loco facultas sit alicuius leuitatis instinctu discedendi sine Præpositi & congregationis licentia. Quod si discesserit, semel ac secundò commonitus, si non resipuerit liceat eiusdem loci Præposito canonicā in eum proferre sententiā. Et vt huius traditionis confirmatio maiori vigore roboretur, testes qui viderunt & audierunt apposuim⁹: *Gothfridus* maioris Ecclesiæ Præpositus, *Chuno* Decanus, *Vlricus* Archidiaconus de *Werde*. *Wernhardus* Archidiaconus de *Iudenpruckke*. *Fridericus* Præpositus de *Orengavve*. *Fridericus* summus pleban⁹. M. *Ropertus* Scholasticus. M. *Hugo*, *Vlricus* de *Sala* tunc obelarius. M. *Hermannus*, *Albertus* capellanus. Laici verò isti: *Rupertus Kargl*, *Carolus Marschalcus*; *Conradus Pincerna*. *Conradus* de *Schrodeshouen*, & frater suus *Wernhardus*, *Albertus* de *Ninge*, & frater suus *Otto*. *Wilhelmus*, & frater suus *Walthinus*. *Gotschbinus* Iudex, *Conradus Gransel*, & frater suus *Carolus*. *Conradus* de *Lutenbach*. *Dietmarus* de *Wergruebe*. *Henricus Bidercappel*. *Rudegerus Theolonearius*, *Conradus* de *Wisind*. *Fridericus* Magister Coquinæ, *Hartvvicus* Cellerarius, & alij quamplures. Actum *Ratisbonæ* apud sanctum *Emmeramum*. Anno ab incarnatione Domini M. CC. VIIII. Indictione XII. XIV. Caleud. Febr. Anno pontificatus nostri quinto.

Fundatio Monasterij *Rohr*.

NOtum sit cunctis Christi fidelibus tàm successuris quàm præsentibus qualiter ego *Heinricus* Dei gratia *Ratisbonensis* Ecclesiæ Episcopus *Rorensem* Ecclesiam suscepi, & ad successores nostros Episcopos juste legitimè ac piè tenendam, tuendam atq; fouendam transmisi. *Adalbertus* vir quidam nobilis tradidit publice ac legitime prędium suum quod *Rore* dicitur cum omnib⁹ appendiciis suis in manum meam super altare S. *Petri* astante clero & populo nostro: ea videlicet conditione, vt regulares Canonici secundum regulam beati *Augustini* ibi ordinarentur, quibus necessaria de prædictis rebus cōmuniter ministrarentur, & ipse supradictus *Adelbertus* propter Christum pauper factus statim communem vitam ibidem aggressus est. Nos verò cum assensu & consilio cleri nostri *Brunonem* virū religiosum & industriū eidem loco præfecimus, & modis qui tūc nobis occurrerunt locū ipsum honorauimus, & in posterū amplius honestare

& magni-

& magnificare decreuimus. Statuimus igitur cum fauore ac astipulatione omnium generali & inetractabili sanctione, vt de cætero fratres *Rorenses* Præpositum sibi oportet liberè & canonicè eligant, & terminum parochiæ suæ *Rore* superius, & R*ore* inferius & *Alenbach* cum suis pertinentiis. Sepulturam verò omnium de Episcopatu nostro qui eam sibi postulauerint liberè habeant. Decimamq; de laboribus propriis & animalibus nulli omninò debeant. Si quis etiam ex his qui de rebus Episcopij inbeneficiati sunt prædictæ Ecclesiæ R*orensi* beneficium suum voluerit tradere, liceat hoc cum manu Episcopi facere. Et nullus Episcopus præualeat hoc contradicere vel mutare.

Porro Aduocatum singularem prædictus locus nullum habeat, sed si fortè maior causa concambij, vel quælibet alia emerserit, coram Episcopo vel Cathedrali clero, aut etiam principali Aduocato si res postulat, agatur, terminetur, atque roboretur. Si quis verò Episcopus, quod absit, prædictam R*orensem* Ecclesiam perturbare, aut bona eius inbeneficare, aut jura immutare vel cassare voluerit fratribus eiusdem Ecclesiæ sedem apostolicam appellandi, & adipsam confugiendi, & ita à Domino & potestate R*atisbonensis* Ecclesiæ discedendi libera facultas sit. Et vt hæc nostra constitutio & concessio indubitabilis perpetuis maneat temporibus, hancinde cartam conscribi & sigillo nostro muniri præcepimus.

IN Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Heinricus* Dei gratia R*atisbonen.* Episcopus, omnibus Christi fidelibus tàm futuris quàm præsentibus. Quia nostri juris & officij est omnibus nobis commissis debitæ solicitudinis curam impendere; Nos quidem in R*orensi* Ecclesia propter petitiones & violentias aduocatorum, hactenus Aduocatum declinauimus, sed nunc ob iniuriam & insolentiam non solùm extraneorum, sed etiam propriorum, mutato consilio Aduocatum assumere deliberauimus. Famuli enim eiusdem Ecclesiæ post prędas & contumelias in tantam audaciam proruperunt, quod etiam in mortem ipsius Præpositi conspirauerint: proinde nos vt illorum peruersitatem refręnemus, & cæterorum iniurias propulsemus, præfatæ Ecclesiæ Aduocatum assumentes, formam ipsum eligendi & statuendi, sed & modum juri ipsius præfigimus. Te igitur *Gebarde* ad quem nihil penitus de jure supra præfatæ Ecclesię aut possessionum illius aliquo modo respiciebat, vnanimi congregationis illius concilio & assensu ad tutoris & actoris officium & hoc pro remedio animæ tuę, si tibi placet, assumimus, officium commendantes, non beneficium concedentes. Hoc autem officium nunquam hæreditario jure ad filios tuos, aut ad cognationem tuam descendat, sed nec ad te ipsum pertineat, nisi quousque Ecclesiam illam & quæ illius sint, fideliter & vtiliter tueri volueris, tu vel tua posteritas sub eodem tantum jure includenda. Quod si ad molestiam exactionum gratia quæstus deuiaueris, sit libera facultas Præposito deliberato consilio te amouere, & alium quem vtiliter prouiderit substituere. Annis autem singulis circa festum beati *Michaelis* placitum in cella, vbi Præpositus voluerit cum familia Ecclesiæ habeas, & si quid de compositionibus iniuriarum accesserit, huius rei tertia pars te contingat, & duæ fideliter Ecclesiæ reseruentur. In die verò placiti de collecta familia claustralis modius tritici & porcus ad æstimationem quadraginta nummorum, & quinque anseres, & decem gallinæ, & vrna vna Medonis, & vna vini, & duæ cereuisiæ dentur, & de horreo fratrum equis bis sexaginta manipuli Auenæ ministrentur. Huic actioni interfuerunt præsentes fratres *Adelbertus* Decanus, *Gothfridus* capellanus, *Wolferus* custos, *Gidungus* Magister Scholarum. *Heinricus* capellanus, *Pertadus* Cellarius, R*upertus* de *Canne*, *Perthold*

Perhtold de *Chambe.* Laici autem qui aderant, sunt hi; *Otto* vrbis Præfectus, & filius eius *Heinricus. Heinricus* Comes de *Wolfrateshausen. Ernestus* de *Hohenburk. Vdalricus* de *Steine. VViknandus* de *Haselbach.* *Rigvvinus* de *Manigoltigen. Vdalricus Vicedominus*, & filius eius *Vdalricus.* *Sigehardus* de *Eberspuinde*, & filius eius *Sigehardus.* *Otto Cnuer. Vtto* de *Penn Kapelle Burckhardus* de sancto *Paulo. Hartvvicus* de *Canne. Engilmarus* de *Geroldeshausen. Vdalricus* de *Arbenhouen*, *Adelbrech* de *Hursbach. Heinricus* frater eius. *Burnhart* & *Henrich*, *Gothfridus Chirhturf*, *Bruno* de *Prukke*, *Aladelger* de *Buloch.* *Eppo* de *Rude*, *Chuno* de *Egenhusen*, *Muhto* de *Minigenhusen.* *Wolfram* & *Burkart* de *Ouensteten.* *Willehalm* de *Charbach.* *Sigboto* filius, *Megenbarch* de *Chabbach.* *Otto* filius *Richeri* de *Egenhusen*, & plures alij. Anno ab incarnatione Domini M. C. XXXVIII. Indictione XI. IV. Calend. Octob.

IN Nomine Domini Amen. Pagina præsente contra dolum & obliuionem scripta sigilloq; roborata. Ego *Vlricus* dictus de *Abensperg* vniuersis, quod cum venerabilis Præpositus *Rymarus* & Conuentus Ecclesiæ *Rorensis* post obitum nobilium virorum patruorum nostrorum piæ memoriæ videlicet Comitis *Menhardi* Aduocati Ecclesiæ *Rorensis* necnon fratris sui Comitis *Gebhardi*, propter petitionem & violentiam Aduocatorum septem annis nondum transactis Aduocatum declinassent, ob iniuriam & insolentiam non solum extraneorum, sed etiam propriorũ hominum, mutato consilio me in Aduocatum vnanimi consensu dictę *Rorens.* Ecclesiæ assumere decreuerunt, famuli enim Ecclesiæ post p̃das & contumelias, incendia & occisionem fratris *Conradi*, in tantam audaciam proruperunt, q. etiam in mortem Domini Præpositi conspirauerunt, ipsiusq́ue seruos non solum vulnerantes, sed etiam manibus truncauerunt: proinde vt eorum peruersitatem refrenarent, & cæterorum iniurias propulsarent, me in Aduocatum assumentes, formam eligendi & statuendi me Aduocatum, sed & modum juri meo nihilominus præfixerunt, pro remedio animæ meæ mihi officium iniungentes, non beneficium concedentes. Promitto itaq; jure jurando, vt quia ad me nihil penitus de jure ipsius Ecclesiæ, aut possessionũ illius, aliquo modo respiciebat, hoc officium nunquã hæreditario vel aliquo jure ad filios meos, vel ad cognationem meam descendere, sed neq; ad me ipsum pertinere, nisi quousq; Ecclesiã *Rorensem*, & sua fideliter & vtiliter tueri voluero & jura p̃fatæ Ecclesię, quę scripta sunt sinceriter obseruare, me meaq́ue posteritate, sub eodem tantum jure includenda. Quod si ad molestiam exactionum, gratia quæstus, deuiauero, sit libera facultas Præposito, deliberato consilio me amouere, & alium quem vtiliter prouiderit substituere. Annis autem singulis circa festum beati *Michaelis* placitum solemniter indicendum, vbi in cella Præpositus voluerit, cum familia Ecclesiæ habebo. Et si quid de compositionibus iniuriarum, siue homicidiorum, siue contractuum extra familiam prouenerit, vel alibi, alio tempore, vbi, vel quando casualiter vel specialiter fecero judicium, vel tractatum habuero super excessu alicuius de familia *Rorensi*, huius rei duæ partes primò cedant Ecclesiæ, mihi verò partem tertiam reseruando. In die verò placiti, de collecta familia, claustralis modius tritici, & porcus ad æstimationem quadraginta numorum, & quinq; anseres, & decem gallinæ, & vrna vna Medonis, vna vini, & duæ cereuisiæ mihi dentur, & de horreo fratrũ equis bis sexaginta manipuli Auenę ministrentur. Ante cuius anni terminum, propter habentem placitum *Ror* non veniam, nisi forte vt hospes, non vt Iudex illuc aduenìens, quærelam post placitum obortam audiã & decidam, cuius prouentus modo prædicto, inter me & Ecclesiam diuidentur.

Item

Item nec ego, nec aliquis officialium vel hominũ meorum aliquas exactiones, siue stiurarum seu vectionum, vel aliarum seruitutum, in homines & familiam *Rorensis* ecclesiæ faciemus. Item si quis de familia *Rorensis* Ecclesiæ, Præposito se opposuerit, ego illum contra Præpositum non defendam, sed compescam si adhoc Præpositus meum auxilium inuocabit. Et vt salus mea, & priuilegia Ecclesiæ salua permaneant, & Ecclesia vnà cum familia sit quieta, Conuentus Ecclesiæ in *Ror* decem libras annuatim mihi soluet, in festo sancti *Martini* de villa *Rainperstorff*, quæ si non suppetit ad plenam eiusdem pecuniæ solutionem, Cõuentus Ecclesiæ *Rorensis*, defectum villæ perficiendo, prædictæ summæ numerum adimplebit. Vt autem hæc inuiolabiliter conseruetur, ipsam præsenti scripto, sigilloque nostro, & subnotatione testium, quibus mediantibus & præsentibus ordinata est, placuit cõmuniri. Testes sunt *Wernherus* nobilis de *Braitnek*. Item *Wernherus* filius eiusdem. Item *Vlricus* nobilis de *lapide*. *Fridericus* dictus *Winier*, *Fridericus Vlrainer*, *Conradus Hardauer*. *Otto* de *Hennhaim*. *Otto* de *Offenstetten*, *Heinricus Winchelsasser*. *Conradus Lapicida*, *Heinricus*, *Rudgerus*, serui Præpositi. Acta sunt hæc anno Domini M. CC. LXXXVII. VI. Id. Febr.

NOs *Bernhardus* & *Vlricus* de *Abensperg* profitemur & constare cupimus præsentium inspectatoribus vniuersis. Quod post diuisionem paternorum hominum & bonorum jurium ac jurisdictionum per nos factam, ex qua *Korensi* Ecclesiæ in juribus, priuilegiis ac libertatibus suis nullum omninò volumus aut vnquam voluimus præiudicium generari. Maximè contentis & specificatis in instrumento inter venerabilem Præpositum & Conuentum ipsius *Rorensis* Ecclesiæ & nobilem virum fælicis recordationis quondam Dominum *Vlricum* de *Abensperg*, mei *Bernhardi* genitorem charissimum cum in Aduocatum eligeretur, ibidem edito & confecto promisimus & corporaliter præsentes in loco promittimus in his scriptis quod neuter ex nobis indigne feret, aut molestus erit Præposito, Conuentui, vel personis singularibus de Conuentu, si eo dimisso alter per iam dictos Præpositum & Conuentum in Aduocatum electus fuerit & assumptus, præsertim cum ex nobis vel aliis quibuscunque quærendi seu eligendi Aduocatum sibi suoque Monasterio liberam habeant optionem. Electus quoque in Aduocatum vt præmittitur & assumptus Aduocatiæ *Rorensis* Monasterij nullum in antea officialem, Præpositum seu Iudicem specialiter deputabit, sed vice qualibet pro actu qui tunc ingruerit exercendus illum mittet, de quo per Prępositum *Rorensem* expresso nomine requisitus fuerit & rogatus. Prętereа promittimus bona fide si, quod absit, inter nos ex quibuscunque causis dissensio, seu discordia suborta fuerit, nihilominus Monasterium *Rorense* cum omnibus suis bonis & hominibus à pignorationibus mutuis spoliis, incomodis fabulationibus, & offensis, quocunque nomine censeantur, securum & immune perpetuo; remanebit. In præmissorum autem omnium testimonium atque robur præsentes conscribi & sigillorum nostrorum appensione, fecimus communiri. Testes qui præscriptis præsentialiter affuerunt sunt Domini *Fridericus* Præpositus in *Päring*. *Albertus* Decanus *Veteris Capellæ Ratisbonæ*, *Ludvvicus* in *Wald*. *Heinricus* in *Essing* parochialium Ecclesiarum plebani, *Ludvvicus* Notarius Domini *Bernhardi* de *Abensperg*. *Conradus Perchauser*. *Vlricus Parsterffer*, *Reicherus* de *Randeck*, *Conradus Salbech*, & plures alij fide digni. Datum & actũ in *Ror*. Anno incarnationis Dominicæ Millesimo tricentesimo, vicesimò quinto, quarto Calend. Maij.

Fun-

Fundatio Monasterij B. MARIAE Virg. in *Rhor*.

NOtum sit vniuersis quod Dominus *Adalbertus*, Vir Liber, Nobilis, & Illustris dictus de *Ror*, qui dedit cuncta, quæ de patrimonio suo habuit ad manus Reuerendissimi Patris ac Domini, Domini *Hainrici Ratisbonensis* Episcopi super altare S. *Petri* Apostoli in *Ratisbona*, astante Clero, & populo tali conditione, vt in *Ror* Canonici Regulares secundum Regulam *B. Augustini* Episcopi ordinarentur, quibus necessaria de prædictis rebus ministrarentur communiter. Et ipse *Adalbertus* pauper Christi factus, statim communem ibidem aggressus est; præfatus etiam Dominus Episcopus, *Brunonem* virum Religiosum eidem loco præfecit; & ipsum Monasterium propria persona dedicauit in honore *Mariæ* semper Virginis: Anno Domini M. C. XXXIII. 6. Octob. Noluit etiam Monasterium habere Aduocatum.

Confirmatio Monasterij.

MOnasterium confirmarunt Sanctissimi Domini. D. *Innocentius* Papa 2, Dominus *Eugenius* Papa 3. Dominus *Innocentius* Papa 4. Dominus *Martinus* Papa huius nominis 5.

Item.

Augustissimi Domini, Diui Imperatores. Dominus *Fridericus* primus. Dominus *Fridericus* secundus, Dominus *Rudolphus* primus, Romanorum Rex.

Nomina Præpositorum.

Anno

I. *Bruno*. 1133.
II. *Bernhardus*. 1138.
III. *Herbordus*.
IV. *Wolfrannus*. } De his certus annus non constat.
V. *Ludouicus*.
VI. *Hugo*. 1209.
VII. *Gothfridus*. 1248.
VIII. *Hainricus* dictus de *Allenzhausen*. 1253.
IX. *Waltherus*. 1254.
X. *Conradus*. 1256.
XI. *Rimarus*. 1287.
XII. *Hiltbrandus*. 1300.
XIII. *Hermannus*. 1314.
XIV. *Berngerus*. dictus *Perckhausen*. 1336.
XV. *Vlricus*. dictus *Randecker*. 1339.
XVI. *Nicolaus*. 1346.
XVII. *Conradus*. dictus *Vaher*. 1367.
XVIII. *Conradus*. dictus *Regldorffer*. 1405.
XIX. *Berchtoldus*. dictus *Regldorffer*. 1414.
XX. *Conradus*. etiam dictus *Regldorffer*; Hic rexit. 2. annis tantum, & depositus est. 1424.
XXI. *Vlricus*. dictus *Plumberger*. 1426.
XXII. *Conradus* prædictus *Regldorffer* iterum restitutus. 1430.
XXIII. *Petrus Fries*, aliàs Monasterij *Vndenstorphensis* professus. 1438.
XXIV. *Ioannes*. dictus *Peininger*. 1455.

XXV. *Wolfgangus.* dictus *Hamstückl*, 1493.
XXVI. *Erhardus.* 1509.
XXVII. *Sigismundus.* dictus *Weissenburger.* 1527.
XXVIII. *Wolfgangus.* dictus *Zenckl.* 1539.
XXIX. *Franciscus. Greinmolt*, Præpositus in *Bernriedt*, Monasterij R*hor* Administrator. 1555.
XXX. *Paulus Sümmerl.* 1562.
XXXI. *Casparus Streittl*, professus in *Beürberg*, huius Monasterij Administrator. 1563.
XXXII. *Hieronymus* Wegman. 1570.
XXXIII. *Ioannes Vischer* professus in *Bernriedt*; is etiam per aliquot annos fuit Administrator Monasterij W*eiarn*, tandem in Præpositum huius loci est ordinatus. 1571.
XXXIV. *Ioannes Hollnstainer*, qui nunc gubernacula tenet, electus est Præpositus. 1589.

Sequuntur alia quædam Diplomata, quæ admodum R.dus Dominus Prępositus modernus, vir optimus & humanissimus exhibuit.

NOtum sit cunctis Christi fidelibus tam successuris, quam præsentibus, qualiter ego *Heinricus* DEI gratia R*atisbonensis* Ecclesiæ Episcopus R*orensem* Ecclesiam suscepi, & ad successores meos Episcopos iustè, legitimè ac piè tenendam, tuendam atque fouendam transmisi. *Adelbertus* Vir quidam Nobilis tradidit publicè ac legitimè prædium suum quod R*ora* dicitur cum omnibus appendiciis suis in manum meam super Altare sancti *Petri* astante Clero & populo nostro, ea videlicet conditione, vt Regulares Canonici secundum regulam B. *Augustini* ibi ordinarentur quibus necessaria de prædictis rebus communiter ministrarentur, & ipse supradictus Adelbertus pauper Christi factus statim communem vitam ibidem aggressus est. Nos verò cum assensu & consilio Cleri nostri *Brunonem* Virum religiosum & industrium eidem loco præfecimus, & modis qui tunc nobis occurrerunt locum ipsum honorauimus, & imposterum amplius honestare & magnificare decreuimus. Statuimus igitur cum fauore & adstipulatione omnium generali & inretractabili sanctione, vt de cætero fratres R*orenses* Præpositum sibi cum oportet liberè & canonicè eligant, & terminum parochiæ suæ R*ora* superius & R*ora* inferius & *Alenbach* cum suis pertinentiis; sepulturam verò omnium de Episcopatu nostro qui eam sibi postulauerint liberè habeant decimamque de laboribus propriis & animalibus nulli omninò debeant. Si quis etiam ex his qui de rebus Episcopij inbeneficiati sunt prædictæ Ecclesiæ R*orensi* beneficium suum voluerit tradere liceat hoc cum manu Episcopi facere, & nullus Episcoporum valeat hoc contradicere vel mutare. Porro Aduocatum singularem prædictus locus nullum habeat; sed si qua fortè maior causa concambij vel quælibet alia emerserit coram Episcopo, vel Cathedrali Clero vel etiam principali Aduocato si res postulat, agatur, terminetur, atque roboretur. Si quis verò Episcopus, quod absit, prædictam R*orensem* Ecclesiam perturbare aut bona eius inbeneficiare, aut iura immutare, vel cassare voluerit fratribus eiusdem Ecclesiæ sedem apostolicam appellandi & ad ipsam confugiendi, & ita à Domino & potestate R*atisbonensis* Ecclesiæ discedendi libera facultas erit. Et vt hæc nostra constitutio & concessio indubitabilis & inuio-

& inuiolabilis perpetuis maneat temporibus hanc inde chartam conscribi & sigillo nostro muniri præcepimus.

Locus Sigilli.

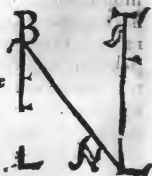
INnocentius Episcopus Seruus Seruorum DEI, dilecto filio *Brunoni* Præposito & fratribus in *Rorensi* Ecclesia congregatis Canonicam vitam professis tam futuris quam præsentibus in perpetuum. Officij nostri nos hortatur Auctoritas, religiosa diligere loca & ea optatæ petitionis præconio consouere. Proinde, dilecti in Domino filij, vestris petitionibus clementer annuimus, & *Rorensem* Ecclesiam, in qua diuino vacatis officio, sub Beati *Petri* & nostra tutela suscipimus & præsentis scripti pagina communimus statuentes, vt ordo Canonicus juxta Beati *Augustini* Regulam in eodem loco perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quæcunque bona quascunque possessiones ex concessione venerabilis fratris nostri *Heinrici* Episcopi *Ratisbonensis* liberalitate Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis propitio DEO poteritis adipisci firma vobis & in perpetuum illibata permaneant. Decernimus ergò vt nulli hominum fas sit vestram præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus profutura. Si qua sanè imposterum Ecclesiastica sæcularisue persona huic nostræ constitutioni scienter contraire tentauerit secundò tertiouè commonita si non præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & à sacratissimo corpore & sanguine DEI ac Redemptoris nostri IESV Christi fiat aliena, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri IESV Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant.

EVgenius Episcopus Seruus Seruorum DEI, dilecto filio *Eberhardo* Præposito *Rorensis* Ecclesiæ eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Ea propter dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus clementer annuimus & præfatam Ecclesiam cui DEO auctore præesse dignosceris sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis DEO propitio poterit adipisci firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. Prædia quoque, Vineas, Domos, areas, & alia quæ *Henricus Ratisbonensis* Episcopus Ecclesiæ vestræ intuitu deuotionis justè concessit vobis & per vos ipsi Ecclesiæ nihilominus confirmamus. Statuimus præterea vt Ordo Canonicus qui secundum Beati *Augustini* regulam in eodem loco noscitur constitutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter conseruetur. In Parrochialibus verò Ecclesiis quas tenetis Presbyteros eligatis, & Episcopo præsentetis, quibus si idonei fuerint Episcopus animarum curam committat, vt de plebis quidem cura Episcopo rationem reddant. Vobis vero pro rebus temporalibus debitam subiectionem

exhibeant. Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua Diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertioue commonita si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore ac sanguine DEI & Domini nostri Redemptoris IESV CHRISTI aliena fiat, atquè in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Ego *Eugenius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ *Gregorius* Presbyter Card. tit. *Calyxti* ss.
✠ Ego *Iulius* Presbyter Card. tit. S. *Marcelli* ss.
✠ *Octauianus* Presbyter Card. tit. S. *Ceciliæ*. ss.

Datum *Romæ* apud S. *Petrum* per manum *Bosonis* S. Romanæ Ecclesiæ scriptoris. Id. Febr. Indict. prima Incarnat. Dominicę An. M.C.LII. Pontificatus verò Domini *Eugenij* Tertij Papæ Anno VIII.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum DEI, dilectis filiis Præposito Ecclesiæ de *Ror* eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus Apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus aut eos à proposito reuocet, aut robur, quod absit, sacræ religionis infringat. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Ecclesiam de *Ror Ratisbonensis* Diocesis, in qua diuino estis obsequio mancipati sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & pñtis scripti priuilegio cōmunimus. In primis siquidem statuentes vt Ordo Canonicus qui secundum Deum & beati *Augustini* regulam in eadē Ecclesia institutus esse dignoscitur perpetuis ibidē temporibus inuiolabiliter obseruetur. Pręterea quascunq; possessiones, q̃cunq; bona eadem Ecclesia in pñtiarum justè ac Canonicè possidet aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis pstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successorib' & illibata pmaneant. In quib' hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locū ipsum in quo pfata Ecclesia sita est cū omnib' ptinentiis suis: Ecclesiam de *Perge* cum omnibus pertinentiis suis, de *Eschenhart*, de *Alnbach* & de *Sälignperg* Ecclesias cum omnibus pertinentiis earundem, villam quæ superior *Alnbach*

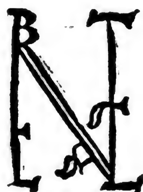
Alnbach dicitur cum pertinentiis suis; Mansos & Molendinum quæ habetis in villa quæ dicitur *Laber*, villam quæ *Winckelseß* vocatur cum omnibus pertinentiis suis, Mansos quos habetis in *Asnkouen* & de *Gemelkouen* villis cum pertinentiis earundem, de *Mandlkürchen* & de *Türschdorff* villis cum pertinentiis earundem: villam quæ dicitur *Rentrestorff* cum omnibus pertinentiis suis. Domos quas habetis in Ciuitate & suburbio *Ratisbonensi*. Decimas & vineas quas habetis in territorio ciuitatis eiusdem. Mansos quos habetis in de *Langhaide*, de *Allenkouen*, de *Arbenkouen*, de *Vrspach*, & de *Schnaithart* villis cum pertinentiis earundem. Mansos & decimas quos habetis in villa quæ dicitur *Tellbach*, mansos quos habetis in *Ludmanstorff*, de *Gleümen*, de *München*, de *Guigam*, de *Au* & de *Guglperge* villis cum pertinentiis earundem, de *Perge* & de *Allnzhausen* villis cum pertinentiis earundem, mansos quos habetis in *VVasnstorff* & de inferiori *Alnbach* villis cum pertinentiis earundem, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuagiis, & pascuis in bosco & in plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sanè noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de vestrorum animalium nutrimentis nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos liberos & absolutos è sæculo fugientes ad conuersionem recipere & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, vt nulli fratrum vestrorum post factam in Ecclesia vestra professionem fas sit sine Præpositi sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu de eodem loco discedere, discedentem verò absque communium literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale terræ fuerit*, liceat vobis clausis januis excommunicatis & interdictis exclusis non pulsatis campanis, dummodo causam non dederitis interdicto, suppressa voce diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu Basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promouendi à Diocesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit & communionem sacrosanctę *Romana* sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine prauitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper vt infra parochiæ vestræ nullus sine assensu Diocesani Episcopi & vestro capellam seu oratorium de nouo cōstruere audeat saluis priuilegiis Pontificum Romanorum. Ad hæc nouas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis, seu decanis, aliisq; omnibus Ecclesiasticis sæcularibusue personis à vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoq; ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publicè vsuarij, nullus obsistat. Salua tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad jus Ecclesiarum vestrarum spectantes quæ à laicis detinentur retinendi & legitimè liberandi de manibus eorum, & ad Ecclesias ad quas pertinent reuocandi libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte te verò nunc eiusdem loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibidem qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur; nisi quem fratres communi consensu vel fratrum maior pars consilij sanioris secundum Deum & beati *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna inposterum sollicitudine prouidere volentes, auctoritate apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel inter-

*Interdict.

interficere, seu violentiam exercere audeat. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & Diocesani Episcopi canonica justitia, & in prædictis decimis moderatione Concilij generalis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisuè persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiouè commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine DEI & Domini Redemptoris nostri IESV Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri IESV Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Petrus tit. S. *Marcelli* presbyter Card. ss.
✠ Ego *Petrus Albanensis* Episcopus ss.
✠ Ego frater *Ioannes* tit. S. *Laurentij in Lucina* presbyter Card. ss.
✠ Ego *Willhelmus Sabinensis* Episcopus ss.
✠ Ego F. *Hugo* tit. S. *Sabinæ* presbyter Card.
✠ Ego *Petrus* S. *Georgij ad velum aureum* Diaconus Card. ss.
✠ Ego *Ioannes* S. *Nicolai in carcere Tullia*. Diaconus Card. ss.

Datum *Lugduni* per Manum Magistri *Marini* S. Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarij VI. Id. Maii. Incarnat. Dominicæ, Anno M. CC. XLIX. Pontificatus verò Domini *Innocentij* Papæ IV. Anno VI.

M*Artinus* Episcopus Seruus Seruorum DEI, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterii in Ror Canonicorum Regularium Ordinis S. *Augustini Ratisbonensis* Diocesis, Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustum est & honestum tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis vt id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras & Monasterium vestrum in Ror prędictum in quo diuino estis obsequio mancipati cum omnibus bonis quæ in præsentiarum ratio-

rationabiliter possidetis aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub beati *Petri* protectione suscipimus, atque nostra, omnesque libertates & jmmunitates à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus siue per priuilegia vel alias jndulgentias vobis & eidem Monasterio vestro concessas, necnon libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus, Principibus, vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & præfato vestro monasterio indultas, sicut eas justè & pacificè possidetis vobis & per nos eidem vestro Monasterio concessas, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel eis ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, jndignationem Omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctos Apostolos V. jdus Octob. Pontificatus nostri Anno octauo.

IN NOMINE Sanctæ & jndiuiduæ Trinitatis Amen. *Fridericus* diuina fauente clementia *Romanorum* Imperator & semper Augustus. Significamus tam futuræ posteritati quàm præsenti ætati Præpositum *Rorensis* Ecclesiæ *Eberhardum* nomine in spiritu humilitatis ad nostram præsentiam in conspectu Principum venisse. Et vt pro salute animæ nostræ nostrorumque progenitorum Ecclesiam suam cum omnibus suis pertinentiis sub dextera nostræ defensionis ex jmperiali potentia reciperemus supplicando impetrasse. Quia verò Ecclesia Dei tanto validioribus eget auxiliis, quantò maioribus necessitatibus vrgetur & defectibus, nos quoque quia speciali patrocinio nostro & omnibus Ecclesiis præesse debemus, & prodesse petitioni eiusdem Præpositi, eò quod probabilis & satis rationabilis esse videbatur, fauorem & assensum nostrum præbuimus, & Ecclesiam eius bonaque omnia sibi pertinentia & omnes possessiones tàm in aquis quàm in terris, quascunque in præsenti possidet, & in futurum largiente Deo possessura est, sub jmperialis tutelæ brachio hæc omnia fouenda, protegenda, & contra omnem jmpetum jniuriæ, violentiæ, jniustitiæ manu tenenda liberè & integrè recepimus jmperiali auctoritate & banno præcipientes, vt quæcunque idem Præpositus ad fructum Ecclesiæ suæ hactenus elaborauit, & de cætero ipse ipsiusque successores ad emolumentum Ecclesiæ contraxerint in pace sint omnia, & nemo sit qui exterreat, nullus qui vsurpare audeat, nec statuta nostra infringere præsumat. Si quis autem huic nostræ institutioni contraire, vel aliquid obloqui habet ab omnibus bonis ipsius *Rorensis* Ecclesiæ manus tàm diu contineat, donec in præsentia nostra vel judicum, in quorum potestate ipse locus situs est, vel obtineat vel jure careat. Prætereà hanc institutionem nostram imaginis nostræ impressione roborando confirmamus, & posteris nostris Regibus & Imperatoribus inuiolabiliter conseruanda destinamus. Decernentes vt quicunque vel Aduocatus, vel alia quæcunque persona contra paginam nostram venire præsumpserit, centum libras auri purissimi componat, dimidiam partem Cameræ nostræ, & dimidiam partem præfatæ *Rorensi* Ecclesiæ. Huius rei testes sunt *Retberus Prumiensis* Abbas, *Nicolaus Sigebergensis* Abbas, *Albertus Aquensis* Præpositus, *Gerardus Magdeburgensis* Præpositus, *Henricus* Comes de *Lemburg*, Comes *Emrico*, *Marquardus* de *Gronbach*.

Signum Dñi *Friderici* Romanorum Imperatoris semper Augusti, & inuictissimi.

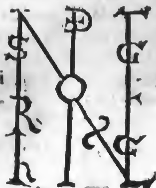
Ego *Reinaldus* Cancellarius vice Dñi *Arnoldi Mog.* Archiepiscopi & Archicancellarij recognoui,

Datum in *Sinzecke* V. Kal. Maij. anno Dominicæ Incarnationis M. C. LVIII. Indictione sexta, regnante Domino *Friderico* Romanorum Imperatore inuictissimo, anno regni eius VII. Imperij vero III. Amen.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Fridericus* secundus diuina fauente clementia *Romanorum* Imperator semper Augustus, *Ierusalem* & *Siciliæ* Rex. Regi Regum de cuius clementia Regimen moderamur Imperij & diuersorum feliciter obtinemus sceptra Regnorum debita gratitudine complacemus si locis diuino cultui deputatis nostri munimen culminis & munificentiæ nostræ beneficium liberaliter elargimur. Nec indignè titulos laudis acquirimus si nostrorum aliquis Principum ad id interuentu fauorabili nos inducit. Præsentis itaque scripti serie nouerit præsens ætas & futura posteritas quod dilectus Princeps noster *Sy.* Venerabilis *Ratisbonensis* Episcopus, Imperialis Aulæ Cancellarius nostræ Celsitudini propensius supplicauit, quatenus *Rorense* Cœnobium olim à suis fundatoribus eidem suæ *Ratisbonensi* Ecclesiæ pia deuotione collatum, felicis memoriæ Aui nostri diui Augusti Domini *Friderici* vestigiis inhærẽdo cum omnibus fratribus, bonis, possessionibus, & personis eidem Cœnobio pertinentibus sub nostra imperiali protectione, saluo eiusdem Episcopi & successorum suorum iure recipere, & priuilegium quod ab eodem auo nostro pro bono statu ac libertate Cœnobij conseruanda indultum extitit de nostra dignaremur gratia confirmare. Nos igitur suis iustis supplicationibus benignius inclinati prædictum *Rorense* Cœnobium cum omnibus fratribus in eo degẽtibus, bonis, possessionibus, ac personis ad ipsum spectantib. sub nostra & imperij protectione, saluo eiusdẽ *Ratisbonensis* Ecclesiæ Episcopi & successorũ suorum iure recipimus speciali. Confirmantes eidem Monasterio de munificentia nostra priuilegiũ, quod à prædicto auo nostro diuæ recordationis Augusto fuit pro bono statu & libertate ipsius Monasterij conseruandis obtentum, sicut in eodem priuilegio plenius continetur. Statuimus præterea specialiter interuenientis obtentu & præsentis priuilegii auctoritate sancimus, vt quia Monasterium ipsum non hæreditarium sed electum gratuitò habuit Aduocatum, primitiua libertate *Ratisbonensium* Episcoporum priuilegiis roborata lætetur, & nulli liceat sub prætextu seu titulo beneficiariæ concessionis fratribus eiusdem Cœnobij, hominibus aut colonis eorum, contra eandem libertatem, exactiones illicitas, aut grauamina indebitè imponere, vel bona iusto titulo sibi collata, vel quæ in antea rationabiliter conferentur, contra iustitiam inuadere & præter iuris ordinem destituere vel auferre. Præsentis insuper priuilegii auctorita-

thoritate mandamus, quatenus nemo quietem prædicti Monasterij perturbare aut infra claustra & ambitum eiusdem Cœnobij, qualibet iudiciaria sæcularisuè potestas præsumat causas agere, aut iudicia sæcularia exercere, per quæ fratres ibidem sub Regula B. *Augustini* Domino famulantes non possent quiete ac liberè diuinū officium celebrare. Si qua vero persona sublimis aut humilis, Ecclesiastica vel mundana contra præsentis protectionis & confirmationis nostrę paginam venire tentauerit, pœnā viginti lib. rarum auri se compositurā agnoscat. Medietatem curiæ nostræ, ac reliquam parti iniuriam patienti. Vt autem hæc protectio & confirmatio nostra perpetuam obtineat firmitatem, præsens priuilegium fieri, & sigillo Maiestatis nostræ iussimus communiri. Huius autem rei testes sunt B. Patriarcha *Aquilegiensis, Magdeburgensis, Rauennas* & B. *Panormitanus*, Archiepiscopi. E. *Babinbergensis Wormatiensis, Brixinensis Reginensis.* 7. & *Mutinensis* Episcopi. A. Dux *Saxoniæ*. O. Dux *Meraniæ*. B. Dux *Carinthiæ*. Comes *Henricus* de *Horcinberg*. Comes de *Nassau*. Comes *Corr.* de *Hohenloe*. C. *Pincerna*, *Warnerius* de *Bollandia*, M. Marchio *Lanza*. *Riccardus* Camerarius, & alij quamplures.

Signum Dñi *Friderici* secundi Dei gratia inuictissimi *Romanorū* Imperatoris semper Augusti *Ierusalem* & *Siciliæ* Regis.

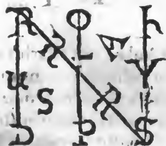
Ego *Seyfridus* Imperialis Aulæ Cancellarius vice Dñi *Coloniensis* Archiepiscopi totius *Italiæ* Archicancellarij recognoui.

Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnat: M. CC. XXXI. Mense Ianuarij, quintæ Indictionis, Imperante Domino nostro *Friderico* Dei gratia inuictissimo *Rom:* Imperatore semper Augusto *Hierusalem* & *Siciliæ* Rege. Anno Romani Imperij eius duodecimo. Regni Ierusalem septimo. Regni verò *Siciliæ* tricesimo quartò feliciter, Amen.

Datum in Ciuitate *Rauennæ* anno, mense, & indictione præscriptis.

R*Vdolfus* Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, oībus in perpetuum. Regi Regum de cuius clementia Regimen moderamur Imperij, & diuersorum feliciter obtinemus sceptra Regnorum debita gratitudine complacemus, si locis diuino cultui deputatis nostri munimen culminis & munificentię nostræ beneficium liberaliter elargimur. Nec indignè titulos laudis acquirimus si nostrorum aliquis Principum ad id interuentu fauorabili nos inducit. Nouerint igitur tàm præsentis ætatis homines quàm futuræ, quod nos Venerabilis *Heinrici Ratisbonensis* Episcopi Principis nostri dilecti deuotis supplicationibus inclinati ad imitationem illustrium quondam *Friderici* secundi Romanorum Imperatoris & *Friderici* Aui sui prædecessorum nostrorum *Rorense* Cœnobium cum omnibus fratribus in eo degentibus, bonis, possessionibus ac personis ad ipsum spectantibus sub nostra & Imperij protectione, saluo eiusdem Ratisbonensis Episcopi & Successorum suorum iure recipimus speciali. Confirmātes eidē Monasterio de Munificentia nostra ea quæ à prædictis Imperatoribus pro bono statu & libertate ipsius Monast. cōseruandis obtenta fuerunt, sicut in eorū priuilegijs plenius continentur. Statuimus præterea, & præsentis priuilegij Autho-

Auctoritate sanximus, vt quia Monasterium ipsum non hæreditarium sed electum gratuitò habuit Aduocatum primitiua libertate *Ratisbonensium* Episcoporum priuilegiis roborata lætetur, & nulli liceat sub prætextu seu titulo beneficiariæ concessionis fratribus eiusdem Cœnobij, hominibus aut colonis eorum contra eandem libertatem, exactiones illicitas aut grauamina indebita imponere, vel bona iusto titulo sibi collata, vel quæ in antea rationabiliter conferentur contra iustitiam inuadere, & præter iuris ordinem destituere, vel auferre. Præsentis insuper priuilegij authoritate mandamus quatenus nemo quietem prædicti Monasterii perturbare aut infra claustrum & ambitum eiusdem Cœnobij quælibet iudiciaria sæcularisue potestas præsumat caussas agere aut iudicia sæcularia exercere, per quæ fratres ibidem sub regula beati *Augustini* Domino famulantes non possent quietè ac liberè diuinum officium celebrare, sicut præmissa eidem Cœnobio in priuilegiis prædictorum Imperatorum prædecessorum nostrorum concessa plane vidimus contineri. Si quà verò persona sublimis vel humilis Ecclesiastica vel Mundana contra præsentis protectionis ac confirmationis nostræ paginam venire tentauerit, pœnam viginti librarum auri se composituram agnoscat. Medietatē Curiæ nostræ, ac reliquam parti iniuriam patienti. Huius rei testes sunt. Venerabiles fratres *Frisingen*, W. *Patt.* & H. *Ratisbon.* Episcopi. Illustres L. & H. fratres Comites Palat. *Reni* Duces *Bauariæ* Principes nostri. Nobiles viri *Fre.* Burgrauius de *Nurenberg*. *Ioan.* de *Hannonia*. E. de *Catzenelebogen*. G. de *Schvvartzburg*, & . . de *Hardegge* Comites . . . Marchio de *Hahperg*, *Vl.* de *Tuns*. S. de. *Missouue* Marscalcus *Austriæ*. *Fre.* Dapifer d. *Lengenbach*. *Vl.* de *Capella*. C. de *Pillichdorff*, alij q; quam plures.

Signum Domini *Rudolfi Romanorum* Regis inuictissimi. Datum *Ratisbonæ* XV. Cal. Iulij indictione nona. Anno Domini Millesimo Ducentesimo octuagesimo primo, Regni verò nostri Anno VIII.

Wir Sigmundt von Gottes gnaden Römischer König zu allen zeiten Mehrer deß Reichs zu Hungern zu Behem/ Dalmatien/ Croatien/ ꝛc. König. Bekhennen vnnd thun khundt offenbar mit disem Brieff allen den die jhn sehen oder hören lesen. Wiewol wir von angeborner gütigkheit allezeit geneigt seyn/ alle vnnd igliche vnsere vnd deß Reichs Vnderthane vnd gethreuen zefürdern vns als wir böste mögē zubewahren. Jedoch sin wir mehr willig vnd geneigt die Persone die nun der Welt Vppigkhait zu ruck geworffen haben/ vnd dem Allmechtigen Gott in einem Geistlichen vnd lautern Leben dienen/ vnnd jhn seeliglichen loben/ mit vnsern sonderlichen Gnaden zubedencken gnedikhlichen zuhandt haben/ vnd zubeschirmen vnd jhn auch fridt vnd gemach zuschaffen das si Christum vnsern Herren deß Fridens Liebhaber im fridlichen vnd gerüten wesen dester bas geloben vnd jnigkhlichen geehren vnnd anbetten mögen/ wann wir nun von wegen deß Ersamen . . . Brobst vnd Capitels deß Gottshaus zu Ror inn Regenspurger Bisthum gelegen/ Regulir Canonich S. Augustins Ordens/ vnser lieben Andechtigen vnd diemütigkhlich gebetten sin/ das wir jhn alle vnnd jegliche jhre Gnade/

Gnade/Lute/Gietter/Rechte/Freyheyte/priuilegia, Brüffe vnd Handtuesten/ die jre Vorfahren/Brobsten vnd Capittel zu Ror/von vnsern Vorfahren an dem Reiche/Römischẽ Keysern vnd Königen vnd andern Fürsten/Herrn vnd frommen Christen/ vnd jhn gegeben sint vnd die herbracht haben/zuerneuen/zu Confirmiren, vnd bestettigen gnediklich geruchten. Darumb angesehen sollich redliche vnd diemütige bette, vnd auch gütlich betrachtet/den löblichen Gottsdinst der in demselbẽ Gotthaus bey tage vnd Nachte/ mit singen vnd lesen ersamblich geübet vnd vollbracht würdet/ haben wir mit wolbedachteu mute/ guten Ratte vnd rechter wissen den vorgenanten .. Brobst vnd Capitel zu Ror alle vnd jegliche jhre Gnade/ Lute/ Gutere/ Freyheite/ priuilegia, Brieue vnd Handtueste/ die jhn vnd jhre Vorfahren von Römischen Kaysern vnnd Khönigen vnsern Vorfahren am Riche/ vnd von andern Fürsten/Herrn vnd frommen Christen gegeben sind/vnd die si redlich herbracht habent in allen jhren stucken/ puncten/ articklen/ vnd begriffungen wie dann die von worte zu worte lautten vnd begriffen sin genedigklichen verneuert/confirmiret vnd bestettigt/verneuen/confirmiren,vnd bestettigen jhn die von Römischer Khönigklicher Macht in khrafft diß Brieffs/vnd mainen/ setzen vnd wöllen/daß si für baß mehre alle khrefftig vnd mechtig sein vnd das auch dabey bleiben vnd der den allen enden gebruchen vnd geniessen sollen vnd mögen gleicher weiß als ob si alle von worten zu worten herin begriffen vnd beschriben weren/ vō aller meniglich vngehindert. Vnd wir gebieten auch darumb allen vnd jeglichen Fürsten/Geistlichen vnnd Weltlichen/ Graffen/ Freyen/ Rüttern/ Knechten/ Landuogten/ Landtrichtern/ Richtern/Vogten/Ambtlutē/ Burgermaistern/Rethen vnd Gemeinden/ aller vnd jeglicher Stette/Merckhte vnd Dörffern/vnd sunst allen andern vnsern vnd deß Reichs Vnderthonen vnd Getrewen ernstlich vnd vestigkhlich mit diesem Brieue/das si die vorgenante .. Brobst vnd Capitel vnd jhre Nachkhomen vnd auch das vorgenante Gottshaus zu Ror an jhren Gnaden/Luten/Güttern/Rechten/Freyheyten/priuilegien, Brieuen vnd Handtuestung/fürbas mehrer nicht hindern oder jrren sonder sie darbey getrewlich handthaben/schirmen vnd gerulich bliben lassen/bey vnsern vnd deß Reichs hulden vnnd bey verliesung aller pene in der vorgenanten vnser Vorfahren Brieuen begriffen. Mit vhrkhundt diß Brieffs versigelt mit vnser Khönigkhlichen Mayestätt Insigel. Geben zu Preßpurg nach Christes Geburt vierzehen hundert Jahr/ vnd darnach in dem ain- vnd zwainzigisten Jare/am nechsten Sontag vor S. Lucien Tag/ vnsere Riche deß Hungerischen ꝛc. in dem drey vnd vierzigisten/deß Römischen in den zwainzigisten/ vnd deß Behemischen in zehenden Jahren.

Ad mandatum Domini Regis *Ioannes* Episcopus *Zagabriensis* Cancellarius.

VOn Gottes Gnaden wir Ernst vnd Wilhalm Gebrüder Pfaltzgraffen bey Rein vnnd Hertzogen in Bayrn/ ꝛc. Bekhennen vnnd thun khundt offentlich mit dem Brieff/ das vnser Andechtig vnnd Getrewer Vlrich Brobst vnd die Capitel Herren vnser lieben Frawen Gottshaus zu Ror für vns khommen seind mit den gnaden vnd Freyheyten/Brieffen/ die sie dan von Bäbsten/ Römischen Khaysern/ Khönigen/ andern Fürsten vnd Herren bißhero seeliger Gedächtnuß erlangt haben/ vnnd vns darauff diemütigkhlich gebetten jnen vnnd jrem Gottshaus solche Brieff auch zubestetten. Wann wir jr Recht Landtfürsten seyen vnd sie habē vns darfür erkhand vnd huldigung gethan/als dann ander vnsere Preläten in nidern Bayrn gethon haben. Nun haben wir deß benanten Gottshaus gnad vnd Freyheit aigentlich verhört/die vns alle löblich vnd redlich bedunckhen/vnd seytemalen wir von schickung deß Allmechtigē Gottes zu Fürsten geborn/vn̄ zu dem Land in nidern Bayrn nach vnsers Vatters Hertzog Johansen vō

Hollandt

Holland ꝛc seeligen Tode miterben worden seyn/ vnd einen jeglichen Fürsten vnd nachvolgenden Erben/ von der gerechtigkeit wegen zugehört alle Gottshäuser vnd geistliche Personen/ vnd zuuoran die/ die in seinen landen ligen vor vnrecht zubeschützen vnd zubeschirmen/ auch bey jhren Rechten vnd Freyhaiten/ die jhn dan von Pabsten/ Römische Kaisern vnd Königen / Fürsten/ Geistlichen vnd weltlichen vnd jhrer Stifften geben worden seind zubehalten/ darumb mit wolbedachtem muth vnnd gutem zeitigem Rate vnser Räthe vnd zuuorderst vnserm lieben Herrn Jesu Christo/ seiner Mutter Marien zu lob vnd ehrn/ auch vnsern vordern/ vnser vnd vnser Erben seelen zu troste/ so bestetten / festen/ vnd erneuen wir dem Brobst vnd Capittel vnser Frawen Gottshauß zu Rohr all jhr Freyhait / Gnad / priuilegia vnnd all gut gewohnhait die jhn gegeben darauff gestifft / vnnd damit herkommen seind / mit allen puncten vnnd Articklen/ als die von wort zu wort inhalten/ sonderlich den Artickel von ains Vogts wegen/ daß sie den erwellen vnd absetzen mögen nach laut jhr Brieff vnnd Recht die sie darumb haben. Hierumb wir allen vnsern Ambtleuten / Vitzdumen/ Haubtmannen/ Pflegern/ Richteren/ Landschreibern/ Rentmaistern/ Zollnern/ Mautnern/ vnd sonst allen anderen vnseren Ambtleuten / Landtsässen vnd Vnderthonen/ die wir jetzo haben oder in künfftigen zeiten gewinnen vestigklich gebietten/ daß jhr den Brobst vnnd das Capittel vnnd alle jhre Nachkommen deß Gottshauß zu Rohr/ auch jhr leuth vnd gut bey jhrē Gnaden/ Ehren/ Rechten vnd freyhaitē bleiben last/ darwider nit thut noch jemandt gestatt zuthun als lieb euch Gott vnd die gerechtigkeit auch vnser huld vnnd Gnade vnd schwere straff zuuermeiden seye. Deß alles zu wahrem vnd ewigen vrkundt / so haben wir vnsere Insigel an den Brieff haissen hengen/ vnnd geben zu Straubing am Sontag so man in der Heilligen Kirchen singet Misericordia Domini, in dem jahre als man zalt nach Christi vnsers lieben Herrn Geburt / vierzehen hundert vnnd darnach in dem ains vnd dreissigisten jahre.

Sigillum *Ernesti* Ducis *Bauariæ*.

Sigillum *VVilhalmi* Ducis *Bauariæ*.

VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Nobili viro *Alberto* Duci *Bauariæ* salutem & apostolicam benedictionem. Quia prout ad nostrum peruenit auditum, dilectus filius *Nicolaus* Præpositus Monasterij *Rorensis* Ordinis sancti *Augustini Ratisbonensis* Dioc. per Præpositum soliti gubernari quā plures habet aduersarios, qui eius personam persequentes bona dicti Monasterij occupare & destruere moliuntur, nobilitatem tuam rogamus attentè, quatenus ad honorem Dei ac reuerētiam sedis apostolicæ & nostram præfatum Præpositum & bona eiusdem Monasterij in Ducatu tuo, vt dicitur constituta, habere velis attentius commendata, ipsi Præposito tuis auxiliis & fauoribus assistendo, vt per hoc præter æternę retributionis meritum laudes apud homines dictęque sedis beniuolentiam per amplius merearis. Datum apud *Pontem sorgiæ, Auinien.* Dioc. octauo idus Iulij, Pontificatus nostri anno tertio.

Bartholomaus.

ROT

MOnasterium ad Oenum fluuium supra Wasserburgium Ordinis S. Benedicti. De fundatione huius Monasterij nihil certius potest tradi, quam ipsā Heinrici

Heinrici quarti Imperatoris subsequens diploma, quod ibi integrum ac illæsum extat &c. ac ita habet:

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Hainricus diuina fauente clementia, quartus Romanorum Imperator Augustus, Ideo fidelis nostri Cononis Palatini memoriam posteris transmittimus, quæ præterea semper in benedictione erit, quòd Deum & sanctum Petrum omnium rerum suarum hæredem reliquit. Habuit enim duos liberos, quibus substantiam suam diuisit, Cononem scilicet & Irmingardam, quæ, cùm marito traderetur, portionem sibi debitam accepit, & de parte reliqua omnem calumniã legitimè refutauit; Deinde filius quoq; duxit vxorem, celebratisq; nuptiis, dum multi conuenissent, inierunt consilium parentes cum filio & nuru sua, ne in die bonorum immemores essent malorum, & vt illi, qui omnia dedit, aliquid tribuerent. Conuenerunt ergò in hoc, vt in loco & fundo, qui dicitur Rota, quem præterfluit Oenus fluuius, qui etiam in Comitatu Arnolphi Comitis, Monasterium construerent, ibique Monachos Deo famulantes congregarent. Placuit sic filio, placuit nurui, simulque cum parentibus, ad altare sanctorum Marini & Ariani procedentes tradiderunt Deo & SS. eius quicquid in regno nostro possederunt, si absq; liberis obirent. Nurus quoque dotem, quam ex marito acceperat, Monasterio in legitimam possessionem tradidit, cum omni patrimonio, quod in Lotharingia possederat, si ex eodem marito Conone liberos non generaret. Euolutis autem aliquot diebus, filius ad seruitium nostrum vocatus in bello cecidit, & sic omnis hæreditas ad Monasterij ius, cui traditum fuerat, rediit: Orbatus verò pater tota mente ad Deum conuertitur, sublatoque corpore filij & assumpta Nuru, quæ sine prole remanserat, ad Monasterium properat, exequias celebrat, celebratisque exequiis, traditionem renouauit. Dat socer hæreditatem, Nurus dotem non conditionaliter, vt prius, sed perfectè Deo & Sanctis eius in perpetuum; offerũtur viri militares, qui dicũtur Ministeriales, cum prædiis & possessionibus suis, quos domi forisque custodes lateris habebat, quibus etiam iura statuit, vt Monasterij gloriam teneant, & Abbatibus libere ac regulariter substituendis honesto loco, gradu & ordine deseruiant. Traduntur familiæ diuersæ, sexus & ætatis, quibus etiam tertiam partem seruitij sui relaxauit, hisque dispositis traditionem consummat, & prædia notata inferius Deo & fratribus regulariter viuentibus confert.

renunciauit. *Scil: Elisabetham ex Lotharingia oriundam, vt infra sequitur.* *Ministeriales, Vasalli.* Aigẽlent.

ROTA, in quo est Monasterium cum Ecclesiis, decimis, terminis & appendiciis.

ROTA, quæ adiacet Glane flumini cum Ecclesiis &c.

Item in Luickenthal, Stegen &c. & quicquid à Strichen, vsq; ad Lochperch habuerunt, præter vnam mansionem apud Wisnichvvanch, quam filiæ ad pernoctandum tradiderat, cùm de loco ad locum transiret. In Högbichler Herrschafft.

Item apud Hall patellam salis.

ITEM In Bozen, curiam & vineas.

ITEM in Carinthia castrum, quod dicitur Vrsen, & circa castrum sexaginta mansus.

ITEM iuxta Moram fluuium.

ITEM in Marchia iuxta Rabam fluuium Chuniberge cum terminis &c.

IN oriente Breittennovve &c.

IVXTA Danubium versus Vngariam Viskabege &c.

IN Crungovve curiam ad Gruninbach, sex vineas &c.

VLTRA Chambe Costingen & Nezvvetingen &c.

Holland ꝛc seeligen Tode miterben worden seyn/ vnd einen jeglichen Fürsten vnd nachvolgenden Erben/ von der gerechtigkeit wegen zugehört alle Gottshäuser vnd geistliche Personen/ vnd zuuoran die/ die in seinen landen ligen vor vnrecht zubeschützen vnd zubeschirmen/ auch bey jhren Rechten vnd Freyhaiten/ die jhn dan von Pabsten/ Römische Kaisern vnd Königen/ Fürsten/ Geistlichen vnd weltlichen vnd jhrer Stifften geben worden seind zubehalten/ darumb mit wolbedachtem muth vnnd gutem zeitigem Rate vnser Räthe vnd zuuorderst vnserm lieben Herrn Jesu Christo/ seiner Mutter Marien zu lob vnd ehrn/ auch vnsern vordern/ vnser vnd vnser Erben seelen zu troste/ so bestetten/ festen/ vnd erneuen wir dem Brobst vnd Capittel vnser Frawen Gottshauß zu Rohr all jhr Freyhait/ Gnad/ priuilegia vnnd all gut gewohnhait die jhn gegeben darauff gestifft/ vnnd damit herkommen seind/ mit allen puncten vnnd Artickeln/ als die von wort zu wort inhalten/ sonderlich den Artickel von ains Vogts wegen/ daß sie den erwelen vnd absetzen mögen nach laut jhr Brieff vnnd Recht die sie darumb haben. Hierumb wir allen vnsern Ambtleuten/ Vitzdumen/ Haubtmannen/ Pflegern/ Richtern/ Landschreibern/ Rentmaistern/ Zollnern/ Mautnern/ vnd sonst allen anderen vnseren Ambtleuten/ Landtsässen vnd Vnderthonen/ die wir jetzo haben oder in künfftigen zeiten gewinnen vestigklich gebieten/ daß jhr den Brobst vnnd das Capittel vnnd alle jhre Nachkommen deß Gottshauß zu Rohr/ auch jhr leuth vnd gut bey jhrē Gnaden/ Ehren/ Rechten vnd freyhaitē bleiben last/ darwider nit thut noch jemandt gestatt zuthun als lieb euch Gott vnd die gerechtigkeit auch vnser huld vnnd Gnade vnd schwere straff zuuermeiden seye. Deß alles zu wahrem vnd ewigen vrkundt/ so haben wir vnsere Jnsigel an den Brieff haissen hengen/ vnnd geben zu Straubing am Sontag so man in der Heilligen Kirchen singet Misericordia Domini, in dem jahre als man zalt nach Christi vnsers lieben Herrn Geburt/ vierzehen hundert vnnd darnach in dem ains vnd dreissigisten jahre.

Sigillum *Ernesti* Ducis *Bauariæ.*

Sigillum *VVilhalmi* Ducis *Bauariæ.*

VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio Nobili viro *Alberto* Duci *Bauariæ* salutem & apostolicam benedictionem. Quia prout ad nostrum peruenit auditum, dilectus filius *Nicolaus* Præpositus Monasterij *Rorensis* Ordinis sancti *Augustini Ratisbonensis* Dioc. per Præpositum soliti gubernari quā plures habet aduersarios, qui eius personam persequentes bona dicti Monasterij occupare & destruere moliuntur, nobilitatem tuam rogamus attentè, quatenus ad honorem Dei ac reuerētiam sedis apostolicæ & nostram præfatum Præpositum & bona eiusdem Monasterij in Ducatu tuo, vt dicitur constituta, habere velis attentius commendata, ipsi Præposito tuis auxiliis & fauoribus assistendo, vt per hoc præter æternę retributionis meritum laudes apud homines dictęque sedis beniuolentiam per amplius merearis. Datum apud *Pontem sorgiæ, Auinien.* Dioc. octauo jdus Iulij, Pontificatus nostri anno tertio.

Bartholomæus.

ROT

MOnasterium ad Oenum fluuium supra Wasserburgium Ordinis S. Benedicti. De fundatione huius Monasterij nihil certius potest tradi, quam ipsū Heinrici

Heinrici quarti Imperatoris subsequens diploma, quod ibi integrum ac illæsum extat &c. ac ita habet:

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Hainricus diuina fauente clementia, quartus Romanorum Imperator Augustus, Ideo fidelis nostri Cononis Palatini memoriam posteris transmittimus, quæ præterea semper in benedictione erit, quòd Deum & sanctum Petrum omnium rerum suarum hæredem reliquit. Habuit enim duos liberos, quibus substantiam suam diuisit, Cononem scilicet & Irmingardam, quæ, cùm marito traderetur, portionem sibi debitam accepit, & de parte reliqua omnem calumniã legitimè refutauit; Deinde filius quoq; duxit vxorem, celebratisq; nuptiis, dum multi conuenissent, inierunt consilium parentes cum filio & nuru sua, ne in die bonorum immemores essent malorum, & vt illi, qui omnia dedit, aliquid tribuerent. Conuenerunt ergò in hoc, vt in loco & fundo, qui dicitur Rota, quem præterfluit Oenus fluuius, qui etiam in Comitatu Arnolphi Comitis, Monasterium construerent, ibique Monachos Deo famulantes congregarent. Placuit sic filio, placuit nurui, simulque cum parentibus, ad altare sanctorum Marini & Ariani procedentes tradiderunt Deo & SS. eius quicquid in regno nostro possederunt, si absq; liberis obirent. Nurus quoque dotem, quam ex marito acceperat, Monasterio in legitimam possessionem tradidit, cum omni patrimonio, quod in Lotharingia possederat, si ex eodem marito Conone liberos non generaret. Euolutis autem aliquot diebus, filius ad seruitium nostrum vocatus in bello cecidit, & sic omnis hæreditas ad Monasterij ius, cui traditum fuerat, rediit: Orbatus verò pater tota mente ad Deum conuertitur, sublatoque corpore filij & assumpta Nuru, quæ sine prole remanserat, ad Monasterium properat, exequias celebrat, celebratisque exequiis, traditionem renouauit. Dat socer hæreditatem, Nurus dotem non conditionaliter, vt prius, sed perfectè Deo & Sanctis eius in perpetuum; offerũtur viri militares, qui dicũtur Ministeriales, cum prædiis & possessionibus suis, quos domi forisque custodes lateris habebat, quibus etiam iura statuit, vt Monasterij gloriam teneant, & Abbatibus liberè ac regulariter substituendis honesto loco, gradu & ordine deseruiant. Traduntur familiæ diuersæ, sexus & ætatis, quibus etiam tertiam partem seruitij sui relaxauit, hisque dispositis traditionem consummat, & prædia notata inferius Deo & fratribus regulariter viuentibus confert.

renunciauit.

Scil: Elisabetham ex Lotharingia oriundam, vt infra sequitur.

Ministeriales, Vasalli.

Aigenleut.

ROTA, in quo est Monasterium cum Ecclesiis, decimis, terminis & appendiciis.

ROTA, quæ adiacet Glane flumini cum Ecclesiis &c.

Item in Luickenthal, Stegen &c. & quicquid à Strichen, vsq; ad Lochperch habuerunt, præter vnam mansionem apud Wisnichvvanch, quam filiæ ad pernoctandum tradiderat, cùm de loco ad locum transiret.

In Pagbichler herrschafft.

Item apud Hall patellam salis.

ITEM In Bozen, curiam & vineas.

ITEM in Carinthia castrum, quod dicitur Vrsen, & circa castrum sexaginta mansus.

ITEM iuxta Moram fluuium.

ITEM in Marchia iuxta Rabam fluuium Chuniberge cum terminis &c.

IN oriente Breittennovve &c.

IVXTA Danubium versus Vngariam Viskabege &c.

IN Crungovve curiam ad Gruninbach, sex vineas &c.

VLTRA Chambe Costingen & Nezvvetingen &c.

IVXTA fluuium, qui dicitur Naba Vnderchestarf.

CVRIAM suam Ratisponæ iuxta sanctum Cassianum &c.

IN Sueuia villam, quæ dicitur Ellingen.

HÆC omnia cum omni iure tradidit &c. De quibus etiam Nurus sua Elisabeth statim Monasterium inuestiuit, & postea in beneficium accepit. His ergò prædiis atq; redditibus, vir fidelis Rotense Monasterium fundauit, ac fundatum B. Petro ac Romanæ Ecclesiæ tradidit, per manum Eberhardi de Ranzenhouẽ, qui & primus Bisantium annuatim persoluendum Lateranensi palatio persoluit &c. obtinuit quoque Monasterio Abbatis liberam electionem, Baptisma, sepulturam, & vt Aduocatum non habeant, nisi quem velint, quia jam legitima successio Aduocatorum cessauerat, mortuo sine liberis filio, & ad filios filiæ ius illud non pertinebat.

HENRICVS Imperator hæc omnia confirmat Ratisponæ, An. 1073.

FRIDERICVS secundus confirmat cum insertione diplomatis Henrici quarti &c. an. 1226. Datum apud Piscariam: inter alios testes, Renaldus Dux Spoleti.

PRÆDICTA fundatio hoc modo facta est. Cum prædictus Palat. nullum hæredem haberet, vt sub tuitione Imperij esset, & Abbates illius Ecclesiæ Aduocatum ab Imperio reciperent, & haberent; vnde Conradus Eps Ratisp. eandem Aduocatiam nomine Imperij aliquandiu tenuit, post cuius obitum, quidam Ministeriales Ducis Bauariæ, nempe quidam Vlricus ex concessione Regis, filij Imperatoris Friderici secundi, alter Alhardus, ex concessione Comitis Tyrolensis &c. pro dicta Aduocatia contendebant, Imperator Frideric⁹ secundus ad instantiam Friderici Abbatis, irritatis prędictis concessionibus, eandem Aduocatiam Conrado Comiti de Wasserburg & hæredibus suis, si ad eam idonei & Abbatib. acceptabiles fuerint &c. contulit, nomine Imperij tenendam. Datum huius priuilegij Parmæ, an. 1226.

IOANNES Auentin Annalib. fol. 581. & 552. De fundatione huius Monasterij ita scribit: Conradus, cuius filius Cõradus atq; Irmogarda Nurus, Auus, paterq; Poppo, in eisdemq; templis hi proceres conditi sunt &c. quinam fuerit Auus, paterque Poppo, mihi non constat, Irmogarda filia fuit fundatoris, non Nurus, quæ dictio in Autographo non inuenitur.

HABVIT hoc Monasterium aliquando suos Officiales hæreditarios, sicuti & alia quædam potentiora Monasteria Bauariæ, Magisterum coquinæ, quem aliàs Truchsässen vocant, olim tenebant Nobiles de Otling. Iohannes Otlinger delegabat hoc Dño Ioanni de Fraunberg de Hag, an. 1361. hinc Ladislaus Comes de Hag prætẽdebat, nescio quid iuris in illo Monasterio. Nobiles de Schönstett, in Varnpach vicini illius Monasterij Camerarij officium cum quibusdam bonis ad illud pertinentibus, ab Abbate in feudum tenebant. Vtrumque officiũ morte istarum familiarum extinctum est. De cæteris officiis nihil certi habeo. Hinc factum est, quòd Procurator fisci Imperialis prætendit hoc Monasterium Imperio Rom. illius collectis ac oneribus immediatè subiectum esse. De qua re Ducibus Bauariæ in iudicio Cameræ Imperialis litem iamdudum mouit, qui constanter & iustè negant, asserentes ad Ducatum Bauariæ per omnia, sicut & cætera Monasteria in sæcularibus, ab antiquis temporibus semper pertinuisse ac pertinere. Ea autem iura fiscalis non ad hoc, sed aliud eiusdem nominis Monasterium, in Rhetia prope Dinckelspüchl situm, ac Rot dictum quod Com. Otingen ab Imperio, iure hypothecario tenere dicuntur, spectare, &c. neque fiscali tuitionem & Aduocatiam Imperij patrocinari. Nam idem in plerisque aliis Bauariæ Monasteriis, de quibus nulla penitus

contro

controuersia est, reperitur, quòd in Mundiburdium ac defensionem Imp. ac Regum Romanorum recepta, regia dicerentur Monasteria, vt Ebersperg, Tegernsee & alia &c. pleriq; etiam veterum Imp. ac Regum ante Palatinos Witlspacen. Ducatum Bauariæ tenebant, ac per vicarios suos administrabant, quorum jura in Ottonem Witlspachium, ac suos Successores transfusa sunt, & vtcunq; sit, Principes Bauariæ se longissima possessione ac præscriptione vltra trecentos annos, scientibus ac patientibus Rom. Imperatoribus ac Regibus extensa, defendere ac tueri possunt &c. sub judice adhuc lis pendet hoc an. 1579. dispensatum est cum Monasterio hoc propter esum carnium, quem ante annos 40. vsurpauerant, per D. Laurentium Campegium, Cardinalem Legatum Apostolicum anno 1522.

Benefactores huius Monasterij, quorum ibi memoria habetur.

Conradus Comes de Wasserburg, cum consensu vxoris Dominæ Kunegundis, multa bona, prædia ac curias contulit Rotensi Monasterio anno 1230, juxta diplomata ibi. Ego ita puto, citra tamen veritatis præiudicium, Fundatores huius Monasterij fuisse de eadem familia, & eorundem insignium, de quo vide latius, Comites de Wasserburg, in libro meo primo Genealogiarum Bauaricarum.

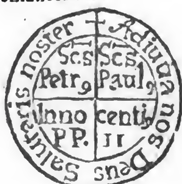
Benefactores & qui ibi sepulti sunt.

OTTO Liber de Stainhart.
BERCHTOLDVS de Vagen.
CONRADVS de Sächsenkam.
WALTHER, Otmar, Othackher de Schaltorff. } Anno 1255.
IOANNES Schonstetter,
HECTOR Schonstetter, } Anno 1349.
PETRVS Schonstetter Anno 1440.
HECTOR, Ioannes, Erasmus Schonstetter de Warnpach, Anno 1466.

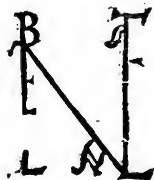
ADDITIONES.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis Filijs *Bertriso* Abbati *Rotensis* Monasterij eiusq; fratribus tam præsentib. quam futuris regularem vitã professis in perpetuũ. Religiosis desideriis dignũ est facilem præbere consensũ, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Eapropter dilecti in Dño filij vestris iustis postulationib. clementer annuimus, & præfatum sanctorum *Marini* & *Aniani* Monasterium, in quo diuino mãcipati estis obsequio sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio comunimus. Statuentes vt quascunq; possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum iuste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successorib. & illibata permaneant. Sancimus etiam vt ordo monasticus secundum B. *Benedicti* regulam perpetuis ibi temporib. inuiolabiliter conseruetur atque nulli fratrum post factã professionẽ proprium quid habere liceat, sed in Abbatis sui obedientia cum omni humilitate permaneat. Laborũ quoq; vestrorũ quos propriis manib. aut sumptib. colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino clericus vel laicus decimas à vobis exigere præsumat. Obeunte verò te nunc eiusdẽ loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia prçponatur, sed liceat vobis communi consilio & parti cõsilij sanioris, secundum Dei timorẽ & B. Benedicti regulam absq; vllius contradictione Abbatem eligere. Porro loci vestri aduocatiam nullus inuadere vel vsurpa-

surpare præsumat, nisi quem Abbas & fratres secundum Deum & vtilitatem ipsius Monasterij ibi prouiderint eligendum. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Ad indicium autem huius à sede Apostolica perceptę protectionis bizantium aureum nobis nostrisque successoribus, annaliter persoluetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum benedictionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego *Stefanus Prenestinus* Episcopus ss.
✠ Ego *Guido* sanctæ Rom. Ecclesiæ indignus sacerdos ss.
✠ Ego *Boetius* presb. Card. tt. S. *Clem.* ss.
✠ Ego *Lubaldus* Diac. Card. S. *Mariæ in via lata* ss.
✠ Ego *Octauianus* Diac. Card. S *Nicolai in Carcere* ss.
✠ Ego *Guido* presb. Card. tt. S *Grisogoni* ss.
✠ Ego *Petrus* Diac. Card. S. *Mariæ in porticu* ss.

Dat. *Lat.* per manum *Gerardi* sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. Card. ac Bibliothecarij. VIII. Idus Decembr. Ind. VI. Incarnat. Dominicæ, anno M. C. XLII. Pontificatus verò Dñi *Innocentij* II. PP. an. XIII.

EVGENIVS Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis *Lotario Rotensis* Monasterij Abbati eiusque fratribus, tàm præsentib. quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Quotiens illud à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & felicis memoriæ PP. *Innocentij* prædecessoris nostri vestigiis inhærentes *Rotense* Monasterium, in quo diuino mancipati estis obsequio sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio comunimus. Inprimis siquidē statuentes vt ordo mōastic⁹ qui secundū Dei timorē & B. *Benedicti* regulā in eodē loco auctore Dño institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporib. inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona eadem Ecclesia in præsentiarū iustè & canonicè possidet, aut in futurū concessione Pontificū, largitione Regū vel Principū, oblatione fideliū seu aliis iustis modis præstante Domino

Domino poterit adipisci firma vobis vestrisq; successorib. & illibata permaneant. In quib. hæc propriis duximus vocabulis annotãda. Locũ qui dicitur *Rota* in quo ipsa Abbatia sita est cum Ecclesiis, decimis, terminis & cęteris pertinẽtiis suis. in parochia *Chemeringen*. triginta mansos cũ parte Ecclesiæ S. *Panchratij*, decimis & appendiciis suis, *Beusteten, Outingen, Aske. Niuuarn*, cum Ecclesia eiusdẽ loci, decimis & appendiciis suis. *Volchmaristorff*. cũ vineis & agris vinitorũ. *Erigelteshusen*. cum Ecclesia eiusdẽ loci, decimis & appendiciis suis. Prædiũ quod appellatur *Rota* adiacens *Glane* flumini cum Ecclesia S. *Georgii* decimis & appẽdiciis suis. *Harde, Brunnintal*. Mansũ, apud *Trubtheringen, Helpfendorf, Tuntinhusẽ, Warte. Veristeten. Wachreine. Durholz. Walshe. Cholental*. Totum *Bilereffe*. cum Ecclesia eiusdem loci, decimis & appendiciis suis. In *Luichental, Stegen. Wisinchsvvanch. Criestennovve. Grantovve. Barne*. & quicquid illustris memoriæ *Cono* Palatin[9] Comes Ecclesiæ vestræ fundator à *Strichen* vsq; *Iohperch* iuste habuerat, pia vobis ab eo deuotione concessum præter vnam mansionem apud *Wisinchsvvanch*, apud *Halle* patellam salis, & locum patellæ. In monte qui dicitur *Ritino* vinum mansũ. In *Bozen* curiam & vineas. In *Hartperch*. sex vineas & agros. *Choftingen* & *Ratispone*, curiam iuxta S. *Cassianum*, cum atrio per circuitũ & ædificiis. Sane laborũ vestrorum quos propriis manib. aut sumptib. colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus à vobis decimas præsumat exigere. Sepulturã quoque ipsius loci liberam esse sancimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni & extremæ voluntati nisi excomunicati sint nullus obsistat. salua tamẽ iustitia matricis Ecclesiæ. Porro loci vestri aduocatiam nullus inuadere vel vsurpare præsumat, nisi quem Abbas & fratres secundum Dñi & ipsius Monasterij vtilitatem elegerint. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, aut tuorum quolibet successorũ null[9] ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia ꝑponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem & B. Benedicti regulam præuiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquib. vexationib. fatigare, sed oĩa integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione concessa sunt vsib. oĩmodis profutura. Salua Diœcesanorum Episcoporum canonica iustitia & reuerentia. Ad indicium verò perceptæ huius à sede apostolica protectionis Bizantium aureum nobis nostrisque successorib. annaliter persoluetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue comonita nisi satisfactione congrua emendauerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de ꝑpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis aũt eidẽ loco sua iura seruantibus, sit pax Dñi nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Ego *Eugenius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego *Gregorius* presb. Card. tt. *Calixti* ss.
✠ Ego *Imarus Tusculanensis* Episcopus ss.
✠ Ego *Otto* Diac. Card. S. *Georgij ad velum aureum* ss.
✠ Ego *Nicolaus Albanus* Episcopus ss.
✠ Ego *Guido* Diac. Card. S. *Mariæ in protico* ss.
✠ Ego *Guido* presb. Card. tt. pastorum ss.
✠ Ego *Bernardus* presb. Card. tt. S. *Clementis* ss.
✠ Ego *Iordanus* presb. tt. S. *Susannæ* ss.
✠ Ego *Octauianus* presb. Card. tt. S. *Ceciliæ* ss.
✠ Ego. *Cencius* Diac. Card. S. *Romanæ* Ecclesiæ ss.

Dat. *Ferentini* per manum *Bosonis* S. Romanæ Ecclesiæ scriptoris, III. Kal. Aprilis. Indict. XIV. Incarnationis Dominicæ An. M.C.LI. Pontificatus verò Dñi *Eugenij* PP. III. anno septimo.

FRidericus, Dei gratia *Roman:* Imperator semper Augustus, *Ierusalem* & *Siciliæ* Rex. Inter actus nostros multiplices quib. nostræ dignitatis titulus exaltatur illud nobis est perpetuo gloriosum in terris & perpetuo retributiuum in cœlis quod ad vtilitatem sanctarum Ecclesiarum Dei, nostris felicibus temporib. operamur. Hinc est igitur quod notum esse volumus vniuersis fidelibus nostris per Imperium constitutis tàm præsentib. quàm futuris quod *Fridericus* venerabilis Abbas *Rotensis* Monasterij fidelis noster ad præsentiam nostram accedens, ostendit nobis quoddam priuilegium Majestati nostræ supplicans humiliter & deuotè vt priuilegium ipsum eidem Monasterio suo confirmare de nostra gratia dignaremur, cuius tenor talis est. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis: *Heinricus* diuina fauente clementia quartus *Romanorum* Augustus. Regalis dignitas & Imperialis Maiestas ad hoc diuinitus ordinata est vt superborum temeritatem comprimat, fidelium verò deuotionem maximèque Deo famulantium humilitatem pia defensione muniat, roboret, atque confirmet. Ideo fidelis nostri *Cononis* Palatini memoriam posteris scripto transmittimus, quæ propterea semper in benedictione erit, quia Deum & sanctum *Petrum* omnium rerum suarum hæredem reliquit habuit enim duos liberos quib. substantiam suam diuisit. *Cononem* scilicet & *Irmingardam*, quæ cum marito traderetur, porcionem sibi debitam accepit & de parte reliqua omnem calumniam legitimè refutauit. Deinde filius quoque duxit vxorem, celebratisque nuptiis dum multi conuenissent, inierunt consilium parentes cum filio & nuru sua ne in die bonorum immemores essent malorum, & vt illi qui omnia dedit aliqua tribueret. Conuenerunt ergo in hoc. vt in loco & fundo qui dicitur *Rota* quem præterfluit *Enus* fluuius qui est in Comitatu *Arnolfi* Comitis Monasterium construerent ibiq; Monachos Deo famulantes aggregarẽt. Placuit hoc filio, placuit nurui, simulque cum parentibus ad altare sanctorum *Marini* & *Aniani* procedentes tradiderunt Deo & sanctis eius quicquid in Regno nostro possiderũt si absq; liberis obirent. Nurus quoq; dotẽ quam ex marito acceperat, Monasterio in legitimã possessionẽ tradidit cum omni patrimonio quod in Lothoringia possederat si ex eodẽ marito *Conone* liberos non generaret. Euolutis aũt aliquot dieb. filius ad seruiciũ nostrũ vocatus in bello cecidit, & sic omnis hæreditas ad Monasterij ius cui traditum fuerat rediit. Orbatus verò pater tota mente ad Deum conuertitur sublatoq; corpore filij & assumpta nuru quæ sine prole remanserat ad Monasterium properat, exequias celebrat, celebratisq; exequiis, traditionẽ renouat, dat socer hereditatem, nurus dotẽ, non conditionaliter vt prius, sed pfectè Deo & sanctis eius in perpetuũ. Offerũtur viri militares, qui dicũtur Ministeria-

ſteriales, cum prædiis & poſſeſſionibus ſuis quos Domi foriſque cuſtodes lateris habebat quibus etiam iura ſtatuit vt Monaſterij gloriam teneant & Abbatibus libere ac regulariter ſubſtituendis honeſto loco gradu & ordine deſeruiant. Traduntur familiæ diuerſi ſexus & ætatis quibus etiam tertiam partem ſeruicij ſui relaxauit, hiiſque diſpoſitis condicionem conſumat, & prædia notata inferius Deo & fratribus regulariter viuentibus confert. *Rota* in quo eſt monaſterium cum Eccleſiis, decimis, terminis & appendiciis ſuis, in parochia *ehemeringen* XXX manſos cum parte Eccleſiæ, decimis, terminis, & appendiciis ſuis. *Bderſteten, Otingen, Aske, Nuiuarn* cum Eccleſia, decimis, terminis, & appendiciis ſuis, *Volchmariſtorff* cum vineis & agris vinitorum. *Herigoltesbuſen* cum eccleſia, decimis, terminis & appendiciis ſuis. *Rota* quod adiacet *Glane* flumini cum Eccleſia, decimis, terminis, & appendiciis ſuis. *Harde, Brunnmüil, Helpfendorff, Tocinhuſen*, *Warte, Veriſteten, Wachreine, Ourholz, Walheſe, Choletal, Bilereſſe* per totum cum eccleſia, decimis, terminis, & appendiciis ſuis. In *Luichental, Stegen, Wiſinchvvanch, Crieſcenovve, Grantovve, Barne*, & quicquid *Aſtrichen* vſque ad *Lohperch* habuerat præter vnam manſionem apud *Wiſinchvvanch* quam filio ad pernoctandum tradiderat, cum de loco ad locum tranſiret. Apud *Halle* patellam ſalis, & locum patelle. In *Stubeia* duos manſos. In *Wibetal* ſtabularem curiam, ad *ſtones* duos manſos, ad valles in monte qui dicitur *ritino* quinque manſos. Ad *ſuſan* in *Bolen*. curiam & vineas. in *Carinthia* caſtrum quod dicitur *Vrſen* & circa caſtrum ſexaginta manſos, juxta *Moram* fluuium *Flachſaha* juxta *Liesniche, Meizzenſtain*. jn marchia juxta *Rabam* fluuium *Chuninberge* cum terminis & appendiciis. In oriente *Breittenovve, Svarzaha, Luiprandeſtorff, Snozindorff, Hederiſcheſvverde*. Iuxta *Danubium* verſus Vngariam *Viskahegemunde Chrunbinnuzbvvonne* cum terminis & appendiciis ſuis. In *Tongovve* curiam. Ad *Grüninbach* ſex vineas. Ad *Hurcperch* cum vineis agris vinitorum vltra *Chambe, Choſtingen* & *neuvvetingen* cum eccleſia, decimatione, theloneo, terminis & appendiciis ſuis. Iuxta fluuium quod dicitur *Naba Vnrdecheſtorff* curiam ſuam, *Ratisbone* juxta ſanctum *Caſſianum* cum altero per circuitum & ædificiis. In *Svveuia* villam quæ dicitur *Ellingen*. Hæc omnia cum omni jure tradidit, cum areis & ædificiis, agris, campis, pratis, molendinis, aquis aquarumue decurſibus, ſiluis, venationibus, ſectione, fagiṅatione, & quæ habentur, vel haberi poſſunt in legitima poſſeſſione *Rotenſis* Monaſterij, de quibus etiam Nurus ſua *Eliſabeth* ſtatim monaſterium inueſtiuit, & poſtea in beneficium accepit. His ergo prædiis atque redditibus cui fidelis *Rotenſe* monaſterium fundauit, ac fundatum beato *Petro* ac *Romanæ* eccleſiæ tradidit per manum *Eberhardi* de *Razenhouen* qui & primus bizancium annuatim perſoluendum *Lateranenſi* palacio perſoluit ac ſic loco atque familiæ tutelam apoſtolicæ defenſionis obtinuit. Obtinuit quoque Monaſterio liberam Abbatis electionem, baptiſmum, ſepulturam & vt aduocatum non habeant, niſi quem velint, quia iam legitima ſucceſſio aduocatorum ceſſauerat mortuo ſine liberis filio, & ad filios filiæ jus illud non pertinebat. his ita peractis noſtram præſentiam adiit, noſtraque Imperiali auctoritate hæc omnia roborari expetiuit. Nos verò deuotione tanti Principis exhilarati, ac petitione eius inducti Pontificialem auctoritatem noſtra auctoritate muniuimus, & quicquid conceſſit conceſſimus, ſtatuentes vt nulla eccleſiaſtica ſecularisue perſona audeat præfati Monaſterij jura infringere, perſonas turbare, poſſeſſiones inuadere, minuere, auferre vel ablata retinere, terminos cohibere, vel tranſgredi, nec vllam poſſeſſis vel in futurum poſſidendis violentiam inferre. Si quis hanc noſtræ

 conſti-

constitutionis paginam sciens *Rotense* Monasterium infestare presumpserit, veniat super illum apostolica maledictio, nostriq; violati edicti dura compositio nouerit q; se mulctatum centum libris auri, cuius medietas nostræ camere, alterum verò medium fratrum vsibus persoluetur. Hoc ergo vt firmiter teneatur lociq; libertas, pax & securitas omni æuo stabilis & inconuulsa permaneant, hanc præsentem nostræ constitutionis paginam inde conscribi fecimus, nostrique sigilli impressione signari.

Signum Domini *Heinrici* Regis inuictissimi. *Egilbertus* Cancellarius vice *Willigisi* Archicapellani recognouit. Dat. Non. Sept. anno Dominicæ Incarnationis M. LXXIII. Indict. XI. Anno autem Regni Domini *Heinrici* XX. Actum *Ratisbonæ* feliciter amen. Præsidente *Romæ* apostolicam sedem *Gregorio* VII. qui & *Hiltprandus*. Vnde nos supplicationes deuotas prefati Abbatis *Friderici* misericorditer admittentes pro conseruatione salutis nostræ & pro remedio animarum diuorum augustorum parentum nostrorum recolendæ memoriæ prædictum priuilegium præter clausulam vbi erat rasura de nostra gratia confirmantes, sigillo maiestatis nostræ iussimus communiri. Acta sunt hæc anno Dominice incarnationis Millesim. Ducentes. vicesimo sexto. Mense Marcij, quartædecime Indictionis. Regnante Domino nostro *Frid.* Dei gratia inuictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto *Hierusalem* & *Siciliæ* Rege. Imperij eius anno sexto. Regni *Hierusalem* primo. Regni verò *Siciliæ* vicesimo octauo feliciter Amen.

Signum Domini *Friderici* secundi Inuictissimi Rom. Imp. semper Aug. Hierusalem & Sicil. Regis. Huius autem rei testes sunt *Rotensis* Episcopus vener. Abbas sancti *Galli*, dilectus Princeps noster. *Renaldus* Dux *Spoleti* & frater *Hermannus* vener. Magister sancte *Mariæ* Domus hospitalis theutonicorum in *Hierusalem*. Dat. apud *Piscariam* Anno -------- mense ------ & Indictione ------ prædictis.

F*Rridericus* Dei gratia Rom. Imperator semper Augustus *Hierusalem* & *Siciliæ* Rex. Per præsens scriptum nouerit vniuersorum fidelium præsens ætas & successiua posteritas, quod dilectus fidelis noster *Fridericus* vener. Abbas *Rotensis* ecclesie, ad presentiam nostram accedens proposuit coram nobis qualiter quondam quidam Palatinus *Cono* nomine, filio eius *Conone* in bello & seruitio Imperij decedente, *Rotensem* Ecclesiam pia prouisione fundauerit & in decessu suo, cum hæredem aliquem non haberet, eandem ecclesiam sub tuitione Imperij duxerit conferendam, eo videlicet tenore, vt quæcunq; ad eiusdem loci defensionem, abbas qui constitutus esset, ibi pro tempore, peteret aduocatiã, ab imperio reciperet & haberet, super quo prædecessor noster *Heinricus* quart⁹ *Romanorum* Imperator diuæ recordationis Augustus pro eo quod *Cono* filius prædicti Palatini *Cononis* in seruicio suo ceciderat, suum clementer assensum præstitit & munimen, pro vt in priuilegio suo eidem ecclesie indulto plenius continetur. Cuius priuilegij confirmationem, idem Abbas à liberalitate nostra pro prædicta ecclesia sua extitit assecutus. Præterea memoratus Abbas coram nobis proposuit conquerendo quod dilecto principe nostro Imperij quondam vener. *Ratisbon.* Episcopo, qui prædicti loci aduocatiam, ab Imperio sibi colla-

collatam rexerat, rebus humanis exempto, quidam Ministerialium ducis *Bavvariæ Volricus* nomine institit apud Regem filium nostrum, quod sine requisitione prædicti Abbatis inuestiuit cum saluo tamen mandato & voluntate nostra. Quidam etiam alius Ministerialis eiusdem Ducis *Albardus* nomine prædictam aduocatiam detinere contendebat, prætendens concessionem Comitis de *Tirol* prædicto *Ratisbonensi* Episcopo superstite ipsi factam. Cumque dictus Abbas priuilegia sua Curiæ nostræ ostendit quibus eadem ecclesia sua pcipue in facto aduocatię extitit præmunita celsitudini nostræ attentius supplicauit, quatenus super indemnitate ipsius Monasterij dignaremur misericorditer prouidere. Nos itaque priuilegiis eius inspectis & cognitis rationibus quas super eiusdem loci aduocatia euidenter ostendit, suis justis supplicationibus annuentes, & inuestituram Regis filij nostri quam saluo mandato & voluntate nostra fecerat & quicquid inde per Comitem de *Tirol* in præiudicium ipsius ecclesiæ attemtatum fuerat, vt ab eodem Comite sine postulatione Abbatis contra tenorem priuilegiorum eiusdem ecclesiæ illicite impetratum de consilio Principum tunc temporis in curia nostra præsentium in irritum reuocantes, pronunciamus vt prædictus Abbas *Rotensis* ecclesiæ, quem vellet ad eiusdem ecclesiæ suæ defensionem postularet juxta consuetudinem aduocatum. Verum quia dictus Abbas ad ipsius aduocatiæ regimen Imperium postulauit, & nos eandem ecclesiam sub tuitione nostra recepimus & fauore, ne pro absentia nostra grauamen & jacturam aliquam sustineret, ad postulationem dicti Abbatis eandem aduocatiam in *Rote*, dilecto fideli nostro Comiti *Con.* de *Wazzeburch* contulimus, etiam tuendam commisimus loco nostri. Tali videlicet modo, vt ea quæ ad imperium de ipsa aduocatia spectant, quamdiu idem Comes vixerit cedant ipsi. Nec liceat ei aliud quia nostro Imperio pertineret, occasione ipsius aduocatiæ, ab eadem *Rotensi* ecclesia indebitè extorquere, vel eam indebitis exactionibus aggrauare. Qui si contra præsentis commissionis nostræ paginam attemptaret, Abbas prædicti loci potestatem habeat à nob. & ab imperio petendi alium aduocatum, vbi de manifesto grauamine & indebitis exactionibus eiusdem Comitis nobis & Imperio constiterit manifestè. Prohibemus insuper vt Abbas & Conuentus ipsius ecclesiæ contra eundem Comitem ex maliuolentia, vel instinctu aliquo non procedant. Statuimus autem & præsentis scripti auctoritate sancimus, vt si prædictus Comes *Con.* hæredes post se dimiserit qui ad ipsius *Rotens.* ecclesiæ tuitionem sufficientes & idonei habeantur, ad postulationem dicti Abbatis in aduocatia ipsa pro parte Imperij dicto patri suo succedant, eadem statuta nostra quæ indicta sunt patri, & sub conditione simili seruaturi. Ad huius itaque collationis & commissionis nostræ memoriam & stabilem firmitatem duo consimilia scripta fieri fecimus, & sigilli nostri robore jussimus cõmuniri. Quorum alterum prædicto Abbati & ecclesiæ suæ, reliquum dicto Comiti, ad communem eorum cautelam indulsimus conseruanda. Testes autem sunt A. Vener. *Magdeburg.* Archiepiscopus. A. *Wurmatien.* & R *Curensis* Episcopi. L. *Langrauius Turingiæ.* A. Dux *Saxoniæ.* R. Dux *Spoleti*, & *Bert.* frater eius. *Hermannus* Marchio de *Baden.* S. Comes de *Vienn.* & frater eius. Comes *Mainardus* de *Gorze.* Comes C. de *Wallerpure* & quamplures alij qui interfuerunt. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis Millesimo ducentesimo vicesimo sexto. Mens. Maij, quartadecima indictione. Imperante Domino *Friderico* Dei gratia Inuictissimo *Roman.* Imperatore semper Augusto. *Hierusalem* & *Siciliæ* Rege. ann. eius in Imperio sexto, in regno *Hierusalem*, primo, in regno verò *Siciliæ* vicesimo octauo, feliciter Amen. Data in ciuitate *Parm.* Annis, Mens. & Indictione præscriptis.

Vniuer.

VNiuersis sanctæ Ecclesiæ Catholicæ filiis, F. Dei gratia *Rotensis* Abbas salutem in vero salutari, & continuum orationum munus indefessum. Quoniam omnis humana conditio per temporum successiones decedit & succedit: ideò ne à cunctorum Christi fidelium labatur memoria, sub nobilium herorum & ministerialium, aliarumq; humilium personarum scriptis & testimonio confirmamus, quia Comes *Conradus* de *Wazzerburg* aduocatus noster porrecta dextra sua aliisq; laudamenti sacramentis constabiliuit & ratificauit, quod nil amplius juris aduocatiæ suę de redditibus nostris, qui defensioni suę subiacent, cōtra constitutā exactionem, vt in chyrographo Imperatoris est impressum, & omne feodalæ jus quo dignitas Ecclesiæ nostræ est sublimata, annuente Domino nostro Imperatore sibi concessimus tali conditione, vt si aliquod feodum mutatione temporum & hominum vacans fuerit, ipse præfatus Comes *Chunradus* de *Wazzerburg* jurando laudauit, quod nullum sine nostro consilio ipso feodo inuestiet. Si enim à via veritatis deuiauerit, & hanc à nobis communi consilio compactionem immutare vel infringere præsumpserit, omnia à nobis constituta vana sint & irrita, & cedant iuri Imperatoris. Et ego *Fridericus* Dei gratia *Rotensis* Abbas apposita dextra super Euangelia iuramento confirmaui, quod supradictus Comes *Chunradus* de *Wazzerburg*, quam diu hæc præscripta apud ipsum durare poterunt, aliqua inuexatione, aut infestatione, aut aliquo malo ingenio in omni iure quod sibi in Ecclesia nostra contulimus, nunquam per nos molestetur. Vt autem hæc nostra constituta firma sint & rata & inconuulsa & illibata permaneant, sigilli nostri & ipsius Comitis *Chunradi* de *Wazzerburg* aduocati nostri, & Domini *Vlrici Atilensis* Abbatis iussimus impressione muniri.

CATALOGVS
Abbatum Monasterij *Rhot*.

HENRICVS *Tyrnol* ob. Anno Domini M. CCC.
OTTO. ob. an. 1325. rex. an. 25.
FRIDERICVS *Penznauer* ob. an. M. CCC. XLVIII. 8. Cal. Iun. cum præfuisset an. 23.
HENRICVS II. dictus *Kolb*, rex. an. 13. def. an. 1380.
ECKPERTVS *Krätzl* præf. an. 23. ob. an. 1413.
CONRADVS *Spilperger* præf. an. 24. ob. an. 1447. in octaua S. *Laurentij*.
MATTHIAS *Schöttl*, rex. an. 6. ob. an. 1448. in die S. *Marcelli* PP.
HENRICVS III *Varcher* cognom. rex. an. 12. ob. 1459.
ALEXIVS *Perualer* præf. an. 36. die 20. Decembr. ob. an. 1485.
IOANNES *Hödl*, præf. an. 13. ob. an. 1498. Calend. Mart.
IOANNES II. ob. An. Dn. 1515. rex. an. 17.
MARINVS ob. an. 1530. IV. Non. Sept. rex. an. 15.
PAVLVS *Edlinger* rex an. VI. ob an. 1536.
BENEDICTVS *Stumpf* ob. an. 1567. 3. Non. Ian. rex. an. 31.
MENRADVS *Huber* de Wögn, ob. 28. Apr. an. 1575. rex. an. 8.
CHRISTOPHORVS *Schröttl* rex. a. 14. resign. an. 1589. mortuus 17. Calend. Nouembr. an. 1595.
GEORGIVS *Watzlerus* ex *Tegernsee* postulatus, rex. an. 4. ob. 15. Calend. Mart. an. 1595.
IOACHIMVS *Anzenperger* rex. semian. ob. Calend. Octobr. an. 95.

GEOR-

GEORGIVS *Marinus Widman*, rex. an. 15. ob. an. M. DC. X.
IACOBVS *Algeier*, eod. an. el. resign. an. M. DC. XV.
IOANNES *Agricola* huius nominis III. modernus Abbas, ex Priore *Schiren.* an. 1615. 2. Nouembr.

SALVATOR.

MOnasterium Ord. Præmonstratensium, Bernhardus, & Fridericus, Berengarij, vulgariter die Peringer dicti, Monasterium hoc S. Saluatoris condunt, D. Nortperti sacris initiant, Monachos ex Osterhouen accersunt, Bernhardus de Pranpach Episcopus Patauiensis fit autor & dedicat, Auent. fol. 726. Habuit hoc Monasterium olim populares seu seculares Presbyteros & conuersos ex Nobilitate, nullius alterius ordinis aut professionis. Monachi Osterhouenses renunciârunt huic Monasterio erga fratres per Laudum & transactionem, cum confirmatione prędicti Bernhardi Episcopi Patauiensis, An. 1299. Extant diplomata in Osterhouen, posteà receperunt ordinem Præmonstratensium, & rursus se Monasterio Osterhouensi subiecerunt, cui etiam vniti, aut, vt vocant, incorporati sunt, Anno 1309. secundùm diplomata ibi in Osterhouen.

ADDITIONES.

NOuerint vniuersi præsentis paginæ inspectores, quod DEO deuoti fratres *Wernhardus* & *Fridericus* Conuersi, proprietatem prædioli dicti ad *Saluatorem* multo tempore desolati, apud Conuentum Ecclesiæ *Osterhouensis* in augmentum seruitutis DEI emptione rationabili comparauerunt, cupientes idipsum prædium incultum colere, & in laudem DEI pro viribus ampliare. Idem vero tractatus processum habuisse dinoscitur, hac conditione subscripta nihilominus præeunte. Quod prænominati Fratres Conuersi, & si qui eiusdem conuersationis fratres spirituales eorundem fuerint successores, tenentur inibi omnipotenti DEO famulari & prouidere pro viribus, vt ibidem diuina officia peragantur. In cuius tractatus euidentiam prædictis Dominis *Osterhouensis* Ecclesię fratres loci memorati, pro censu mediam libram *Patauien.* monetæ annis singulis ministrabunt. Si verò prædictum locum per mortem fratrum, aut per absentiam, vel qualicunque casu contingeret desolari, imò si præmissa conditio per fratres in aliquo rumperetur, ex tunc proprietas boni prædicti, vt compromissum est, ad Ecclesiam *Osterhouensem* liberè reuertatur. Nos igitur *Albertus* Comes de *Halse* affectantes cultum & seruitia Dei, quantum nobis datum fuit desuper promouere, & prosequentes locum & tractatum huiusmodi fauore & desiderio spiritali, ad petitionem fratrum qui auctores huius sunt, iuri aduocatiæ, quod nobis in loco prædicto competere videbatur, sub præmissis conditionibus omnibus & singulis renunciamus liberè & præcise. Et si qualicunque modo vel casu aliquid in præmissis conditionibus nobis laudatis mutatum, cassatum, vel violatum fuerit, ex tunc sicut & ipsa proprietas ad Ecclesiam reuertitur *Osterhouensem*; sic & aduocatia prædicta ad nos seu hæredes nostros liberè reuertatur. Et vt præmissa omnia per nos & hæredes nostros rata & inuiolata conseruentur, decreuimus præsentem literam in testimonium super eo nostri munimine roborare, cum testibus subnotatis qui sunt: Dn. *Fridericus* de

Eglof-

Eglofshaim. Dn. *Gothfridus* de *Hausen*, Dn. *Eberhardus* & Dn. *Otto* fratres de *Æsenheim*, & *Ramungus* scriba. Actum anno Dn. 1289. in Epiphania Domini apud Castrum nostrum *Haidenburkh*.

Wernherus Dei gratia Ecclesiæ *Patauien.* Episcopus, fratribus & sororibus degentibus in Cella S. *Saluatoris*, in vero saluatore salutem. Vt in magna domo Dei, in qua mansiones multæ sunt, in qua alius sic, alius sic per vitæ diuersitatem ambulat, ambuletis cum consensu in solitudine eremitica, in qua elegistis incedere relegatis pompis sæcularibus, præ dulcedine Dei & decore Domus eius Domino iugiter seruituri. Mittimus humilitati vestræ sub nostro sigillo, sub certis titulis modum viuendi, stilum conuersandi ex sancti *Augustini* Regula rationabiliter informatum, in quo veluti in speculo considerationis prauos mores cognoscere, cognitos abstergere, vitamque vestram virtutum meritis auctore Deo possitis adornare, quatenus decursis diebus tantùm pænitentiæ deputatis, in perennibus gaudiis debeatis sanctis patribus feliciter sociari. Sanè vt eò securius diuinis intendatis obsequiis (quo tutiori munimine perfruitur status vester) ecce in nostram vos protectionem recipimus, & gratiam specialem: Decernentes vos gaudere communitate Ecclesiastica velut filios & filias religiosos. Sed ne reputemini acephali, volumus vt vnum de venerabilibus Ecclesiæ nostræ Canonicis vobis debeatis eligere, qui auctoritate nostra statum vestrum, jura vestra manuteneat & defendat, censura Ecclesiastica mediante, cui nos fauorabiliter aderimus auxilio, consilio & fauore in eisdem salubriter gubernandis. In quorum testimonium præsentes dedimus literas nostro sigillo munitas. Datæ *Patauij* Anno Domini M, CCC. tertio Cal. Augusti.

PAulus Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto filio Abbati Monasterij in *Aspach Patauien.* Diæcesis Salutem & apostolicam benedictionem. Pastoralis officij debitum quo Ecclesiarum & Monasteriorum omnium regimini disponente Domino præsidemus, nos excitat & inducit, vt eorum ac personarum religiosarum in illis altissimo famulantium oportunitatibus, quantum cum Deo possumus, salubriter prouideam⁹, pro vt causæ rationabiles suadent, id in Domino conspicimus salubriter expedire. Sanè pro parte dilectorum filiorum *Georgij* Abbatis & Conuentus Monasterij S. *Saluatoris* ad S. *Saluatorem Præmonstratensis* Ordinis, *Patauiensis* Diæcesis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod dudum bonæ memoriæ *Leonardus* Episcopus *Patau.* prouide considerans quod prædictum Monasterium tunc per Præpositum gubernari solitū paucis redditibus atque prouentibus pro sustentatione Præpositi pro tempore existentis ac Conuentus eiusdem Monasterij altissimo famulantium dotatum extiterat, ad instantiam tunc Præpositi & Conuentus p̄dictorum expresso consensu dilectorum filiorum Præpositi, Decani & Capituli Ecclesiæ *Patauien.* accedente, parochialem Ecclesiam S. *Andreæ* in *Vtlavv* dictæ diæcesis, cuius collatio ad Episcopum *Patauiensem* pro tempore existentem pertinebat, cum filiabus Ecclesiis & Capellis ac omnibus juribus & pertinentiis suis eidem Monasterio pleno jure donauit, & assignauit, ipsamque Parochialem Ecclesiam prædicto monasterio in perpetuum vniuit, annexuit, & incorporauit, ita q̄ cedente vel decedente tunc illius Rectore, vel ipsam parochialem Ecclesiam aliàs quomodolibet dimittente, liceret Præposito & Conuentui præfatis per se vel alium seu alios illorum nominibus corporalem Parochialis Ecclesiæ juriumque & pertinentiarum prædictorum possessionem auctoritate propria liberè

liberè apprehendere & vsibus suis suorumq; successorum perpetuo applicare, ipsamq; Parochialem Ecclesiam per vnum ex Canonicis Monasterij & Ordinis prædictorum, aut alium presbyterum idoneum etiam secularem ad nutum tamen & voluntatem Præpositi monasterij & Conuentus pro tempore existentium amouibilem, qui curam animarum ab ipso Episcopo & successoribus suis, quoties opus esset, recipere teneretur, in spiritualib⁹ & tẽporalibus regere & gubernare. Ita tamen quod diuinus cultus hactenus inibi conseruari consuetus laudabiliter perageretur, & nullatenus diminueretur, ipsique presbytero pro tempore sufficiens de fructibus prædictæ Parochialis Ecclesiæ portio, vnde posset Episcopalia jura soluere. synodum visitare, aliaque incumbentia onera supportare, assignaretur, prout in literis dicti Episcopi suo ac Capituli prædictorum sigillis munitis dicitur plenius contineri. Cum autem sicut eadem petitio subiungebat, licet vnio, annexio & incorporatio huiusmodi suum sortitæ fuerint effectum, ac tunc Præpositus & Conuentus prędicti possessionem eiusdem Parochialis Ecclesię apprehenderint, eamq; cum suis filiabus & Capellis & ipsarum regimen animarum per plures Canonicos eiusdem Monasterij siue presbyteros sæculares juxta tenorem literarum dicti Episcopi ad eorum nutũ amouibiles regi & gubernari, & in diuinis laudabiliter deseruiri faciunt de præsenti, nihilominus pro potioris cautelæ suffragio cupiunt vnionem, annexionem & incorporationem huiusmodi apostolica auctoritate confirmari, vel illas de nouo fieri. Quare pro parte Abbatis & Conuentus prædictorum asserentium quod Monasterij viginti Marcharum argenti, & parochialis Ecclesiæ cum filiabus & Capellis suis viginti quatuor librarum denariorum vsualis monetæ in partibus illis currentis, quæ viginti quatuor florenos Rhenenos constituunt, fructus, redditus & prouentus secundum communem existimationẽ, valorem annuum non excedunt, nobis fuit humiliter supplicatum, vt collationi, vnioni, annexioni & incorporationi præmissis pro illarum subsistentia firmiori robur apostolicæ confirmationis adiicere, vel ipsam Parochialem Ecclesiam cum eisdem filiabus & Capellis huiusmodi dicto monasterio de nouo in perpetuum vnire, aliasq; in præmissis oportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaq; de præmissis certam notitiam non habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati discretioni tuę per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis quorum interest de præmissis omnibus & singulis ac eorum circumstantiis vniuersis auctoritate nostra te diligenter informes, & si per eandem informationem ita esse repereris, parochialem Ecclesiam prædictam cum filiabus & Capellis ac omnibus juribus & pertinentiis supradictis eidem monasterio præfata auctoritate nostra in perpetuum de nouo incorpores, vnias, & annectas. Ita quod liceat ex tunc ipsis, Abbati & Conuentui per se vel alium seu alios corporalem Parochialis Ecclesiæ & filiarum ac Capellarum juriumque & pertinentiarum prædictorum possessionem propria auctoritate apprehendere, & perpetuò retinere, illiusque fructus, redditus & prouentus huiusmodi in suos ac prædicti monasterij vsus vtilitatemque conuertere, ipsamque Parochialem Ecclesiam per vnum ex Canonicis dicti Monasterij, aut alium presbyterum idoneum & sæcularem ad eorum nutum ponendum & amouendum, qui curam animarum ab Episcopo *Patauiensi* pro tempore existente recipiat, quoties opus fuerit recipere teneatur, in eisdem spiritualibus & temporalibus regi & gubernari facere, cui congrua portio super fructibus, redditibus & prouentibus dictæ Ecclesiæ Parochialis, ex qua possit Episcopalia jura soluere, aliaque sibi incumbentia onera perferre valeat, Diæcesani loci & cuiuscunque alterius super hoc licentia minime requisita.

 Non

Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis contrariis quibuscunque, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus speciales, vel generales Apostolicæ sedis vel legatorum eius literas impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum, quas quidem litteras & processus habitos per easdem, ac quæcunque inde secuta ad præfatam parochialem Ecclesiam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem beneficiorum aliorum præiudicium generari, & quibuslibet aliis priuilegiis, indulgentiis, indultis & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus quorumcunque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressæ vel totaliter non insertæ effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis. Volumus autem quod propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi, si illæ vigore præsentium fiant & effectum sortiantur, parochialis Ecclesia prædicta debitis non fraudetur obsequiis, & animarum cura in ea nullatenus negligatur, sed illius ac filiarum Ecclesiarum & Capellarum prædictarum congruè supportentur onera consueta, quodque Abbas & Conuentus prædicti ab alienatione quorumcunque bonorum immobilium, & prætiosorum mobilium parochialis Ecclesiæ ac filiarium & Capellarum huiusmodi penitus se abstineant, alioquin pœnas in quadam nostra super hoc edita constitutione contentas eo ipso incurrant. Et insuper ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Datum *Romæ* apud S. *Marcum*, Anno incarnationis Dominicæ M. CCCC. LXX. Idibus Octobris, Pontificatus nostri anno VII.

LEONARDVS Dei & apostolicæ sedis gratia Episcopus *Patauien.* ad perpetuam rei memoriam. Ex iniuncto nobis pastorali officio illa imminens vigilantior atque propensior cura esse videtur, per quam sacras Dei ædes pro incremento diuini cultus ipsorumque salubri statu, quantum in Domino possumus, promouere satagamus, eas tamen præcipuè, quarum membra diuinis mancipata obsequiis optimam cum *Maria* partem eligentes in castimonia & humilitate spiritus, ac sub obedientia regularis obseruantiæ mundo mortua soli Christo viuentes contemplatiuorum actuum exercitio non desinunt insudare. Cum itaque inter cæteras nostræ mentis curas peruigiles solerti studio perpenderimus, Monasterium quod in honore Dñi nostri Iesu Christi sub titulo S. *Saluatoris* constructum atq; dedicatum esse dignoscitur paucis redditibus atq; fructib⁹ pro sustentatione fratrũ ipsi Dño atq; Saluatori nostro jugiter famulantium dotatum existat, nos ipsius cultum ampliare cupientes, quẽ in suis sanctis laudare jubemur, humilib. quoq; honorabilis ac dilectorũ nobis in Christo Prępositi atq; fratrũ p̃libati cœnobij petitionib. inclinati, de expresso consensu Venerabilium fratrũ nostrorum Prępositi, Decani cæterorumq; Canonicorum & Capituli Ecclesiæ *Patauien.* Ecclesiã parochialẽ S. *Andreæ* in *Vttlavv* dictę nostrę Diœcesis. cuius collatio, prouisio, seu q̃uis alia dispositio ad nos & Episcopũ *Patauien* pro tẽpore spectat & ptinet, cum omnib. fructibus, redditibus, prouentib⁹, juribus, pertinentiis & obuentionib⁹ vniuersis, prælibatis Præposito & fratrib⁹, Conuentui, nec non Monasterio S. *Saluatoris* supradicto, pleno jure tenore præsentium conferendam duximus atq; conferimus, donamus, tradimus & assignamus, ipsamque prædicto monasterio in perpetuum vniuimus, annexuimus, & incor-

incorporauimus, ac tenore præsentium vnimus, annectimus & incorporamus, ita quod cedente vel decedente Ioanne Immerte correctore eiusdem Ecclesiæ, qui nunc est, vel ipsam aliàs quomodolibet dimittente, licet Præposito & fratribus præfatis per se, vel alium seu alios eorum nominibus corporalem & realem eiusdem Ecclesiæ cum juribus & pertinentiis suis possessionem auctoritate propria liberè apprehendere, & vsibus suis suorumq; successorum perpetuò applicare, cuiuscunq; sup hoc licentia minimè requisita, ipsamq; per vnũ de fratribus prætacti monasterij & Ordinis, aut aliũ presbyterum idoneũ & secularẽ, ad nutum tamẽ & voluntatẽ pfatorum Præpositi atq; fratrũ pro tẽpore existentiũ remouibilem, qui curam animarum à nobis & successorib. nostris quotiens opus erit, recipere teneantur, in spiritualibus & temporalibus regere & gubernare, ita tamen quod diuinus cultus hactenus inibi obseruari consuetus laudabiliter pagatur, & nullatenus diminuatur, ad q. ipsi regenti pro tempore sufficiens de fructib. ipsius Ecclesię portio assignetur, vnde possit Episcopalia jura soluere, synodum nostram visitare, aliaq; incumbentia onera supportare. In quorũ omniũ & singulorũ fidẽ & euidens testimoniũ pmissorum, ac robur ppetuum, presentes nostras literas fieri, & sigillorũ nostri, & venerabilis Capituli Ecclesiæ nostræ pdictę fecimus appensionib. cõmuniri. Datum & actum in Castro nostro S. *Georgij* supra *Patau*. die 11. men. Decem. An. Dn. M. CCCC. tricesimo septimo.

PAulus Episcop⁹ Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conuentui monasterij S. *Saluat.* de S. *Saluatore, Præmonstrat.* ordinis, *Patau.* Diœces. Salutẽ & Apostolicã benedictionẽ. Cum à nobis petitur q. justũ est & honestũ, tã vigor æquitatis, q̃ ordo exigit rationis id p sollicitudinẽ officij nostri ad debitũ pducatur effectũ. Eapropter dilecti in Dño filij, vestris justis postulationib. grato concurrentes assensu, omnes libertates & im̃unitates à pdecessorib. nostris *Roman.* Pontificib⁹, siue p priuilegia vel alia indulta vobis & monast. vestro cõcessas, nec nõ libertates & exẽptiones sæculariũ exactionũ, à Regibus & Principib. aut aliis Christi fidelib⁹ vobis & eidẽ monasterio rationabiliter indultas, specialiter autẽ Decimas, Primitias, vineas, hortos, hortalitia, cãpos, prata, piscarias, lac⁹, syluas, census, fructus, redditus, prouent⁹, terras ac alia mobilia & im̃obilia bona, ad dictum monasteriũ legitimę spectantia, ac parochialem Ecclesiã in *Vttlavv* cum S. *Martini* in *Horembach*, & B. *Mariæ* in *Wolffakirchen* illius filiab. Ecclesiis, ac S. *Georgij* in *Stainhorebach*, & S. *Stephani* in *Perckheim* Capellas *Patau.* Diocæsis, quas cum omnib. jurib⁹ & ptinentiis suis eidẽ monasterio Canonicè vnitas & incorporatas fore asseritis, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidẽ monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & psentis scripti patrocinio cõmunimus, salua in pdictis decimis moderatione Concilij generalis. Nulli ergò omnino hominũ liceat hanc paginã nostræ confirmationis & cõmunitionis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attemptare psumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum R*omæ* apud S. *Petrum*, Anno incarnationis Dominicæ 1480. Quarto Calend. Decembr. Pontificatus nostri anno 7.

B. de *Maffeis.*
Bondettus. M. de *Maderan.*

IO*ANNES* Decretorum Doctor, permissione diuina humilis Abbas Ecclesiæ *Grandis vallis, Præmonstraten.* Ordinis, *Carnotensis* Diæcesis, à R.mo in Christo Patre ac Domino Dn. *Ioanne* eadem gratia Abbate *Præmonstraten.* & Coabbatum eiusdem Ordinis Capitulo generali in Regnis Circariis & partib. *Vngariæ, Poloniæ, Boëmiæ, Austriæ, Sueuiæ, Bauariæ, Sclauiæ, Saxoniæ* &c. Visitator generalis & cõmiss-

missarius vnicus in potestatis plenitudine deputatus, Religioso & commendabili viro Dn. *Petro* Praeposito Monasterij S. *Saluatoris* dicti *Praemonstratensis* Ordinis *Patauien.* Diaecesis Salutem gaudiosam &, syncerae dilectionis affectum. Religionis Zelus, honestae conuersationis fauor, status & regiminis decor, aliaque probitatis & virtutũ merita, quib. fide dignorũ relationib. apud nos cõmendat⁹ estis, merito nos inducunt, vt vos ac monasteriũ vestrũ fauorib⁹ prosequentes, in exhibendis honoribus reddamur & gratiis liberales. Sanè nuper visitationis nostrae cursum istis in partibus exercentes, ad nostrã vnde gaudemus peruenit notitiã, q; per vestrae circumspectionis industriã, & conuersationis honestae cõmendationem, vterq; Status Monasterij vestri spiritualis & tẽporalis laudabiliter accreuit, & Dei gratia vobis suffragante, venerabiliumq; Praelatorũ & generosorum nobilium in vestra vicinia constitutorum fauore auxiliante magis ac magis visibiliter accrescet, numerum ꝑsonarum & cuncta ad cultum diuinum condecentia dietim peragendo sollicite augmentando. Quare vestram ꝑsonam successoresq; vestros & ipsum vestrum monasterium glorioso titulo S. *Saluatoris* insignitum praerogatiua & honore specialibus prosequi cupientes, vt toties quoties gratum & vobis libitum fuerit, juxta formam & tenorem Priuilegij Dñi *Eugenij* Papae III. toti Ordini nostro dudum fauorabiliter concessi atque laudabilem nostri Ordinis hactenus approbatam consuetudinem ad R. P. Dn. Episcopum *Patauiensem*, vestri & nostri Ordinis vt intelleximus propitium zelatorem, liberum habere recursum possitis, qui vobis ac successoribus vestris munus benedictionis in Abbatem & alia insignia Abbatialia conferre valeat auctoritate praefatorum Domini *Praemonstratensis* aliorumq; coabbatum superiorum nostrorum quâ fungimur plenariâ vobis ac posteris vestris spiritalem impertimur licentiã & plenam facultatem concedimus, sub harum testimonio literarum. In cuius rei fidem robur & testimonium nostrum sigillum abbatiale duximus praesentibus appendendum. Datum in Monasterio *Osterhouensi* nostri Ordinis, Anno Dn. 1441. in profesto Exaltationis S. *Crucis.*

Ioannes de *Hannonia* m. p.

Subiectio & Saluatoris Ecclesiae Osterhouẽsis.

VNiuersis praesentes literas inspecturis. ADAM Dei patientia *Praemonstraten.* Abbas, & Abbatum eiusdem Ordinis Capitulum, salutem in Domino sempiternam. Noueritis quod nos attendentes feruorem deuotionis Fratrum Sancti *Saluatoris* in *Bauaria Patauien.* Diaecesis, qui nostro ordini vniri cupiunt, & Ecclesiae *Osterhouen.* tanquam filij subiici & supponi & eidem incorporari, secundum nostri ordinis priuilegia & statuta, preces ipsorum duximus admittendas, ipsos in nostro ordine juxta eadem Priuilegia & statuta perpetuo annectentes. Fratrem vero *Hainricum* Canonicum *Osterhouen.* statuimus & ordinauimus dictae Ecclesiae Sancti *Saluatoris* Praepositum & Praelatum, & eundem confirmamus, qui nobis in pleno Generali Capitulo fecit obedientiam manualem. Nos autem jus paternitatis dictae Ecclesiae Sancti *Saluatoris Osterhouen.* Ecclesiae in perpetuum assignamus. Datum *Praemonstrati*, Anno Domini Millesimo CCC. Nono. Sedente nostro Capitulo Generali.

NOs *Wernherus* & *Hainricus* permissione diuina Ecclesiarum *Wiltinensis* & *Madelbergensis* Praelati: Visitatores annui per *Sueuiam* & *Bavvariam* à Domino *Praemonstratensi* & generali Capitulo eiusdem ordinis constituti. Nec non & *Ditericus* Abbas Ecclesiae *Winbergen.* eiusdem ordinis, tenore praesentium pro-

protestamur & scire volumus vniuersos præsentem literam inspecturos, quod nos Fratres, videlicet *Vlricum Rudolphum* totum Collegium Sancti *Saluatoris* qui quidem locus jure proprietatis Ecclesiam in *Osterhouen* respexit ab antiquo cum omnibus suis pertinentiis à Venerabili Abbate prædictæ Ecclesiæ in *Osterhouen* ad obedientiam manualem & regulam Sancti *Augustini* & Constitutiones *Præmonstratensis* ordinis recipi fecimus, ordinando quod prædicti Fratres Sancti *Saluatoris* ipsi Abbati *Osterhouensi* & suis successoribus in perpetuum subsint, tanquam Patri Abbati & ipsi sic obediant, secundum quod in statutis nostris de Ecclesiis quæ se inuicem genuerunt, & de jure paternitatis ad filiam, & filialis Ecclesiæ ad Patrem Abbatem lucidius est expressum. Ipsi vero Fratres ad hoc suis precibus inclinatunt, quod etiam voluntarij & publicè protestantur. In quorum omnium cautelam & robur euidens, præsens scriptum tam nos quam ipsi nostrorum sigillorum munimine duximus roborari, ne facti veritas aliqua caligine valeat obfuscari. Datum & actum Anno Domini M. CCC. IX. Dominica qua cantatur *Vocem jocunditatis*, hoc est III. Nonas Maij.

REuerendis in Christo Dominis, Domino *Wernhardo* venerabili Episcopo, G. Præposito, *Wol*, Decano totique Capitulo Ecclesiæ *Patauien.* Frater *Vlricus* totumq; Collegium Sancti *Saluatoris* orationes in Domino, & quidquid possint obedientię, reuerentię & honoris. Sicut voluntas beneplacens Dei principium rerum est omnium & origo, ita voluntas propria in homine initium est omnis mali, & vitę destructio quoad Deum. Proinde reuerentiæ vestræ innotescimus per præsentes quod communi præhabito tractatu, de consilio omnium nostrum, voluntati propriæ renunciauimus, nos & locum nostrum subiiciendo ordini *Præmonstratensi* assumentes Ecclesiam in *Osterhouen.* & Abbatem eiusdem loci, pro Patre domus, vt nos regat secundum regulam Beati *Augustini*, & continuationes seu consuetudines Ordinis supradicti. Quapropter paternitatis vestrę reuerentiam prostrati humiliter petimus & deuotè, quatenus huiusmodi nostrum factum, quo conditionem in statum duximus meliorem, ratum & gratum habere dignemini propter Deum. Præsertim cum primo ad recipiendam Beati *Augustini* regulam astricti simus juramento proprio, & nihilominus in proprio eiusdem Ecclesiæ fundo resideamus, hactenus magnam passi verecundiam pro eo, quod fratres nullius certi ordinis dicebamur. Scientes quod nos & nostra exponeremus laboribus & expensis, antequam à cepto nostro salubri proposito caderemus, cum hæc omnia & voluntatis vestræ gratia processerint, & vt confidimus maiori gratia effectui demandentur.

Lucem præferunt superioribus literæ *Wernhardi* Episcopi *Patauien.* quas eam ob causam hic inserere voluimus.

NOs *Wernhardus* Dei gratia Ecclesiæ *Patauien.* Episcopus præsentium tenore confitemur, quod cum in Ven. virum Dominum *Vlricum* in *Osterhouen* & Conuentum suum ex parte vna, & discretum virum *Heinricum* Plebanum de *Stainch.* & *Pernoldum, Vlricum, Chunradum, Gotfridum* fratres de Sancto *Saluatore* ex parte altera super oratorio Sancti *Saluatoris*, & super duabus Hubis circa ipsum Oratorium situatis, quas *Osterhouensis* Ecclesia dicebatur ex legatione nobilis Viri *Wergandi* de *Rumpting* proprietatis titulo possedisse temporibus ab antiquis, lis & quæstio verteretur, partes prædictæ aduertentes prudenter quod seruos Dei non oporteat ad inuicem litigare, super præmissis litibus &

causis sese arbitrio Venerabilis viri Domini *Tymonis* abbatis de Cella *Principum* electi à parte Abbatis de *Osterhouen*, & discreti viri Dñi *Heinrici* de *Preming* plebani de Sancto *Stephano* electi, pro parte altera concorditer submiserunt, promittentes se fide data ratum habituros, si quid per prędictos arbitros super omnibus præmissis contigerit arbitrari. Arbitri vero præmissi causarum meritis diligentius indagatis arbitrati sunt, quod Abbas de *Osterhouen* pro deuotione & religione quę sperabantur in augmentum diuini cultus in loco Sancti *Saluatoris* posse proficere in futurum, propter Domini & nostri reuerentiam, qui prædictum locum paterno zelabamur affectu, & ob amorem Capituli nostri ac fauorem nobilium vicinorum, cedere pro se & Conuentu suo debere omni juri, quod sibi in prædicto oratorio competiit, vel competere videbatur, arbitrando etiam pronunciauerunt de duabus Hubis supra dictis, quod fratres prædicti, licet nullius certę religionis professi, & connominati Conuersi, ac eorum successores habitum eorum videlicet deferentes, ipsas Hubas debeant tenere, & Monasterio *Osterhouen* annis singulis XII. solidos Patauien. in vigilia Sancti *Martini* ministrare. In quo termino si prædictum censum dare neglexerint, & per quatuordecim dies postea non soluerint continue subsequentes, ex tunc soluent pro emenda den. LX. quam emendam cum censu prædicto, si dare infra dies iterato XIV. subsequentes neglexerint, dabunt denuo LX. denar. pro emenda, quæ emendæ cum censu prædicto faciunt duas libras Patauien. quas si infra quatuor septimanas à festo Sancti *Martini* computatas, fratres non soluerint memorati, ex tunc prædictæ duæ Hubę, cum omni integritate juris sui ad Ecclesiam *Osterhouen* libere deuoluentur. Simili quoque jure sępedictæ Hubę ad Ecclesiam *Osterhouen* reuertentur, si prædicti fratres & successores eorum in loco Sancti *Saluatoris* desierint habitare, aut si ibi habitantes professionem aliam duxerint assumendam. Decernentes nihilominus arbitrando, quod reliqua empta, vel emenda vnâ cum Oratorio Sancti *Saluatoris* ad Parochialem Ecclesiam in *Stainchirchen* libere reuertantur in hoc casu, si Fratres prædicti ex quacunque causa ipsum Oratorium contingant deserere & recedere ab eodem. Quod quidem arbitrium ad instantiam partium ipsum complectentium & recipientium gratanter auctoritate ordinaria confirmamus in hiis scriptis, prædictis fratribus concedentes dę gratia speciali, vt sibi de societate sua & habitu, vel alium penitus secularem eligant sacerdotem, qui eis prouideat in diuinis. In cuius rei testimonium præsentes damus literas nostro & prædictorum arbitrorum, nec non partium sigillorum appensione munitas. Datum & actum *Patauiæ*, Anno Domini 299. in Dominica Septuagesimæ qua cantatur, *Circundederunt me*.

Wir Heinrich vnnd wir Ott brüeder / Pfaltzgrauen ze Rhein vnnd Hertzogen ze Bayren / Entbieten vnsern Vnterthanen / Richter ze Grießpach / vnd allen andern vnsern Edlen Leuten vnd Ambtleuten vnser Huld vnd alles guet. Ir solt wizzen / daß wir die Ersamen vnd geistlichen Herrn vnnd Brüder datz der Newenstifft von S. Saluator deß Ordens zu Præmonstrat / durch jhr reines leben vnnd angenemmen Dienst den sie täglich vnnd mit fleiß GOTT thuent / jhm ze Lob vnnd ze Ehrn / vnnd vnsern lieben Vettern / vnnd vnserm Vatter / den GOTT genad / zehülff vnnd zetrost / die auch dieselben Herren jhr Leuth vnnd jhr guet in jhr genaden vnnd jhr scherme gehabt haben / vnß an vnnd nach der vorgenantes vnsers Vetters vnnd Vatters wegen desselben Newenstifft mit sambt den Herrn vnnd jhr Leuten vnnd gut wa sie die habend vnnd gesezzen sind inn vnsern besondern scherme genommen haben / vnnd genad / vnnd nemen mit disem Brieff / wann wir jhnen

jhnen vnnd allen andern Geistlichen Leuten / fürderung / gnaden / vnnd schermes schuldig seyn / vnnd sie vns herwider jretz pett / dauon wöllen wir vnnd gebieten ew bey vnsern hulden / das jhr ew sie wol lazzet empfohlen seyn an allen jhr Sachen / die sie an inoch bringet / vnd jn khein laydt thut / noch gestattet in vnserm Namen / vnnd durch vnser Gebott / daz jhn niemandt khein layt noch Gewalt thue / an jhn selben / an jhr Leuten / vnnd an jhr Gut / da erfüllet jhr vnsern willen vnnd Gebott gentzlich an / vnnd wizzet fürwar / swer sie fürdert vnnd schermet / der ehret vns / vnnd jhn laydt vnd gewalt thut / der beschweret vns / der Brieff ist geben zu Landshut Millesimo Trecentesimo XV. an dem nechsten Freytag nach Sant Bartholomæus Tag.

WIr Ludwig von GOTTes Gnaden / Römischer Kayser / zu allen zeiten mehrer deß Reiches / Bekhennen offentlich mit diesem Brieff / daß wir durch GOTT / zu vorderst vnser / vnnd vnserer Vordern Seele ze hülff vnnd ze trost / vnd auch allen vnsern Nachkhommen ze einem ewigen Seelgeret / den Geistlichen Mannen / dem Brobst vnnd dem Conuent gemainlichen ze Sant Saluator daz in dem Stainchart gelegen ist / vnsern lieben Diemütigen die gnad gethan haben / daz wir nicht wöllen das dhain jhr Leute die hinder jhn / vff jhren Guten jetzo setzen sint / oder noch fürbas sitzend werdent / weder Maijenstuir / noch dhainerlay anderer Stuir nicht geben sullen / alldieweil sie vff jhren Guten sitzend. Darzu haben wir jhn gegeben auß vnserm Holtz in dem Stainchart als vil Holtz / als in Schwiecker der Tüscher vonn Seldenaw vs zaigt / dem wir das vff sein Trew empfelhen haben vnnd soll er auch das selb Holtz nach vnser Ambtleut rath vß schlachen / vnnd bezaichen / daz man es vonn vnserm Holtz vß genommen vnnd erchennen müg. Vnd sullen sie auch dann daz selb Holtz als es vonn vnsern Ambtleuten mit Marchflecken vßgezeichnet vnd geschlagen wird / fürbas innhaben vnnd nizzen / als ander jhr aigen Gut / ohn all vnser vnnd aller vnser Ambleut jrzung vnnd hindernuzz / vnnd dauon wöllen vnnd gebieten wir allen vnsern Ambtleuten / Vitztumen / Richtern / vnnd allen andern swi die genant sint / die jetzo sint / oder fürbas werdent / vnnd gemainlichen allen Edlen Leuten vberal in vnserm Land ze Bayrn / vnnd besunderlich vnserm Purgraffen ze Chriespach vestiglichen / daz sie den vorgenanten Probst vnnd dem Conuent ze Sant Saluator dise vnser Gnad stät halten / vnnd in die mit dhainen sachen vberuarn / noch sie in dhain weis deren angriffen / laidigen noch beschwern bey vnser Hulde / zu vhrkund ditz Brieffs / der geben ist zu München am Sampztag nach Andreæ / nach Christes Geburt druizehenhundert Jahr / darnach in dem einen vnd vierzigisten Jahr / in dem achten vnd zwainzigisten Jahr vnsers Reichs / vnd in dem vierzehenden detz Kayserthumbs.

WIr Ludwig vonn GOTTES gnaden Römischer Khayser / zu allen zeiten mehrer deß Reiches / verichen vnnd thun chhundt für vns / für all vnser Erben vnd Nachkhommen offentlich mit disem Brieff / daz wir den Geistlichen Mannen dem Probst vnnd dem Conuent gemainlichen ze Sant Saluator vnsern lieben diemütigen / zeuoderst durch GOTT / vnd durch vnsern vnnd all vnserer Vordern Seelen willen vnser zween Höff ze Detzendorf / ein Müll vnd ein Fischwaid daselben vnnd auch ein Fischwaid ze Lengheim ze einem Seelgerait / geben haben. Also daz sie dieselben Gut all fürbas inne haben vnnd niezzen sullen / mit allen rechten / Ehren / Nutzen / Gülten / Diensten / vnnd mit all dem daz darzu gehört / als alles ander jhr aigen Gut / ohn all vnser / vnnd aller vnser Amtleut jrzung vnnd hindernuzz / vnnd detz zu einem vrchundt geben wir in diesen Brieff versigelten

mit vnserm Kayserlichem Insigel/der geben ist zu München am Fritag nach S. Katharinen Tag nach Chrysts Geburt druizehenhundert Jar/darnach in dem einen vnd virzigisten Jahr / in dem achten vnd zwainzigistem jar vnsers Reiches/vnd in dem vierzehenden deß Kayserthumbs.

WIr Görg von Gottes gnaden/ Pfaltzgraue bey Rhein/ Hertzog in nidern vnd obern Bayrn/Bekhennen offentlich mit dem Brieff/das vns der würdig vnnd andächtig in Gott/vnser lieb getrewer Abbte vnd Conuent vnsers Closters zu S.Saluator jhr Freyheitbrieff so sie von vnsern Vorfahren/Fürsten von Bayrn/ fürbracht vnd vns mit diemütigem fleiß gebetten/ das wir jhne zu confirmiren, vnd zu bestetten geruhen/ Also haben wir sollich jr zimblich gebette angesehen/ vnnd jhnen darauff bemelt jhr Freyheitbrieff gnädichlich confirmirt, vnnd bestättet/ confirmiren vnd bestätten jne auch die wissentlich mit dem Brieff/ wie sie die dann herbracht haben/ vnnd wöllen sie auch also dabey guetlich beruhen lassen. Gebietten auff deß allen vnsern Vitztommen/ Rentmeistern/ Landtschreibern/ Pflegern/Richtern/ Castnern/ Mauttnern/Zollnern/vnd allen andern vnsern Ambtleuten/vnd Vnderthonen / das jhr bemelten Abbte vnnd Conuent bey bemelten jren Freyheiten wie vorsteth vnuerhindert beleiben lasset/bey vermeydung vnserer vngenade vnd straffe. Vnnd deß zu vrkhunde haben wir vnser Insigil an den Brieff thun hengen/der geben ist zu Landtshut/ am Mitwochen nach S. Veitstag/als man zehlt nach Christi vnsers lieben Herrn Geburte vierzehenhundert vnd in dem drey vnd achzigisten Jahre.

Catalogus Præpositorum & Abbatum Monasterij S. *Saluatoris*.

Anno à Natiuitate Domini M.CCC. nono, sedente Capitulo generali, electus & confirmatus est Venerabilis pater.

I. HENRICVS primus Præpositus Ecclesiæ S. *Saluatoris*, & rexit ann. 37. minus tribus mensibus, obiitque an. 1346. die 16. Calend. Augusti.

II. WILHELMVS eligitur eodem an. pręf. an. 3. mens. 2. d. 14. ob. XI. Cal. Nouemb. an. 1348.

III. PETRVS, rexit an. 15. ob. XV. Cal. Decemb. an. 1363.

IV. IOANNES, dictus *Setzer* è Conuentu *Osterhouensi* assumptus, & post an. 7. depositus est, ob. an. 1370.

V. HENRICVS *Hofmund* dictus, præf. an. 11. minus duob. mensibus, ob. III. Non. Octob. an. 1381.

VI. GEORGIVS eod. an. elig. ante festum SS. *Simonis* & *Iudæ* rexit ann. 3. men. 5. hebdom. 3. vita functus 16. Iun. an. 1384.

VII. NICOLAVS è Conuentu *Osterhouen.* subrogatur, cum præfuisset ann. 4. deponitur, & obiit an. 1388.

VIII. IOANNES II. Vicarius in *Stainkirchen*, rex. an. 4. mens. 3. d. 4. ob. IV. Non. April. an. 1392.

IX. HENRICVS II. rexit ann. 4. & deponitur, circa annum Domini 1396.

X. IOANNES III. dict. *Institor* de *Gertvveis* eod. an. el. & benè præf. 14. an. ob. 19. Cal. Ian. an. 1410.

XI. WOLFHARDVS dictus *Hofreutter* rex. ann. 21. hebd. 6. obiit ann. 1431.

XII. PETRVS Abbas primus ex Præposito laudabiliter tàm in spiritualibus quam temporalibus præfuit an. 22. m. 2. & mortuus est 17. Calend. Maij ann. 1453.

XIII. GEOR-

XIII. GEORGIVS de *Schönhering* rexit an. 27. minus duob. mensibus, deniquelaboribus senioq; confectus liberè resignauit an. 1479.

XIV. ERASMVS è Conuentu *Osterhouensi* rex. an. 3. ob. 9. Cal. April. ann. 1483.

XV. IOANNES præf. an. 11. ob. an. 1494.

XVI. GREGORIVS, rex. an. 26. ob. IV. Non. sept. an. 1520.

XVII. LEONARDVS præf. an. 15 ob. an. 1535.

XVIII. AVGVSTINVS antea administrator in *Osterhouen*, præfuit an. 7. ob. an. 1542.

XIX. VDALRICVS rexit an. 14. ob. an. 1556.

XX. CASPARVS *Frosch* bene præfuit & profuit annos. 13. & obiit Anno 1569.

XXI. WOLFGANGVS rexit an. 17. ob. an. 1587.

XXII. IOANNES *Daysser* è Conuentu *Osterhouen.* gubernauit an 15. ob. anno 1601.

XXIII. MICHAEL *Reiser* & ipse de Conuentu *Osterhouen*, functus munere suo dignè & laudabiliter an. 13. mortem obiit an. 1614.

XXIIII. CHRISTOPHORVS *Poschinger*, antea per annos aliquot Prior *Osterhouen.* modernus Abbas.

SCHAMHAPT.

COLLEGIVM Canonicorũ Regulariũ S. Augustini, Schamhapt ad fontes riui, dicti Schambach, supra vicum Altmanstain. Quædam nobilis matrona Gertrudis, vidua Berchtoldi, cum filia Luitgarda instituit Collegiũ pro Canonicis Regularibus S. Augustini, circa Annum Domini 1130. Confirmat Heinricus Episcopus Ratisbonensis, ac amplius dotat cum parochia ibidẽ, nec non cum filiabus suis ac omnibus decimis ad eam pertinentibus, de quo extat ipsius diploma de eodem anno. Berchtoldi mariti quondam fundatricis meminit Ioann. Auent. lib. 6. fol. 622. sed de familia nihil. In alia quadam huius Heinrici Episcopi confirmatione Biburgen. Monasterio super Parochia Adlungestorf data, de an. 1133. citatur inter alios testes, Rachvvinus de Schamhapt. Sequitur tenor confirmationis.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis, Ego Heinricus, Dei gratia Ratispon. Eps, Christi fidelibus in perpetuum. Nouerit omnium fidelium præsens ætas & successura posteritas, qualiter ergo Heinricus, Dei gratia Ratisponensis Episcopus, prædium, quod dicitur Schamhäpt, suscepi, & Successoribus meis Epis piè & intemeratè tenendi atq; tuendi reliqui. Quædã enim nobilis vidua, Gertrudis nomine cum vnica filia sua Lucarda, sæculo renunciantes, & Deum facultatum suarum hæredẽ esse cupientes, pro salute animarũ suarum parentumq; suorum, tradiderunt ad altare S. Petri in ciuitate Ratisbonensi, præsente Clero & populo prædium suum quod Schamhäpp dicitur, & omnia seu in terris, siue in syluis, aut in aquis vel mancipiis, atq; in omnibus quæ hæreditario iure possidebant, ea videlicet conditione, quatenus regulares Canonici secundum regulã sancti Augustini ibidem ordinentur, & ordinati inuiolabiliter conseruentur, quibus etiam necessaria de prædictarum rerũ redditibus ministrentur; Ipsi autem regulares Canonici in obedientia & tuitione Episcopi Ratisponensis permaneant, ac liberã potestatem Præpositum seu etiam Aduocatum eligendi habeant, qui Aduocatus defensor, non grauator Ecclesiæ debet existere, nec ad posteros suos hæreditario iure, nisi ex consensu Præpositi ipsam Aduocatiam trans-

transmittere. Nos quoque cum consilio Chori & Ministerialium nostrorum piam deuotionem ipsarum adiuuantes, & locum in melius crescere cupientes, pro remedio animæ nostrę, Successorumque nostrorum Parochiam ipsam, in qua ipse locus situs est, cum omnibus appendiciis suis, videlicet Capellis suis in Preitenhule, in Megmerstorf, in Winden, in Pandorf, in Tannhusen, in Schafhule, in Sandrotstorf, & decimis totis & indiuisis ipsis perpetualiter habenda contulimus; sepulturam quoque omnium de Episcopatu nostro, qui eam sibi postulauerint, liberè habeant, decimamque pro laboribus propriis & animalibus, nulli omnino persoluant. Pręcipimus etiam vt fratres inde apostatantes Apostolico & Episcopi Anathemati, nisi resipuerint, subiaceant. Si quis verò Episcopus, quod absit, prædictam Schamhaptensem Ecclesiam perturbare, aut bona vel Aduocatiã eius inbeneficiare, aut iura mutare, aut cassare voluerit, si non resipuerit, diuinæ vltioni subiaceat, & fratres eiusdem Ecclesiæ sedem Apostolicam appellandi ius habeant, & ad ipsam confugiendi, atque ita à Domino & potestate Ratisponensium Ecclesiæ dicendi libera erit facultas, vel ipsa hæreditas ad proximos redeat hæredes. Et, vt hæc talis traditio & institutio indubitata ac inconuulsa futuris maneat temporibus, hanc inde chartã conscribi, & sigillo nostræ auctoritatis præcepimus muniri. Huius autem traditionis & institutionis Testes sunt, more Bauarorum auribus tracti, Albertus Decanus, Gotfridus Capellanus, Wolfherus Custos, Idungus Magister scholarum, Heinricus Capellanus, Berchtoldus Cellarius, Rupertus de Tanne, Berchtoldus de Chambe, Laici verò hi sunt, Otto vrbis Præfectus, & filius eius Heinricus, Leutoldus Comes, Otto Comes de Metn, & frater eius Heinricus, Ernestus filius Marchionis Leopoldi, Rupertus de Allenpach, Vichnant de Wolfspach, Geroldus de Pârgen, Ribinus de Mangolting, Hertvvich de Aspach, Albero de Tunnbrunne, Erchenpertus de Sturn, Ministeriales, & plures alij. Data ann. Incarnationis Dominicæ M.C.XXXVII. Indict. X. quarto Cal. Maij.

ADVOCATIAM huius Monasterij habuerunt Dñi de Abensperg in feudum, quam Vlricus de Abensperg, ab Vlrico de Lapide, fratris sui filio emit, cum consensu Heinrici Episcopi Ratisponensis, tanquam directi Domini cum pacto, si intra sexennium ab eo non redimeret hoc ius redimendi, Ludouico Duci Bauariæ cederet. An. 1292. hac ratione Aduocatia ista, vt puto, ad Duces Bauariæ peruenit, quam posteà Ludouicus Imperator, vna cum dominio ac castro Altmanstain, Nobilib. de Hauzendorf impingnorauit, Dominus Ioannes de Abensperg rursum redemit.

REPERIO Nobiles de Wildenstein hanc Aduocatiam etiam aliquandò tenuisse, vt puto, pignoratitio tit. quam Heinr. de Wildenstein de Rotenberg vẽdidit Dño Heinrico de Hauzendorf, cum omnibus iuribus, sicut per successionem à parente & auo suo ad ipsum peruenerat, an. 1340. Dominus Heinricus rursum vendidit, vna cum oppignoratione castri ac dominij Altmanstain, Dño Ioanni de Abensperg, Anno Dñi 1374. Quod ius sui successores vsque ad Nicolaum vltimum huius familiæ tenuerunt, cui tam in dominiis, quàm in aliis iurib. Principes Bauariæ successerunt, hinc puto primos fundatores fuisse de familia Abenspergen.

NOBILES qui ibidem anniuersaria fundârunt, & dotârunt Monasterium, Dñi de Abensperg, Aduocati illius Monasterij,

MENDORFER,
HINZENHAVSER,
SANDERSTORFER,
MVCKENTALER,

ADDI-

ADDITIONES.

IMpetrauit Sermus *Baioariæ* Dux *Maximilianus* à S. D.N. *Paulo* V. ſubſequentem Bullam vigore cuius, Monaſterij Schamhaupt. redditus ac prouentus annui applicati fuerunt Academiæ Ingolſtad. & domui Regulari S. *Auguſtini* ibidem. an. 1606. Octauo Cal. Iunij.

PAulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio officiali *Eyſteten.* Salutem & Apoſtolicam benedictionem. Paſtoralis officij cura nobis meritis licet imparibus ex alto commiſſa nos admonet, vt circa ea per quæ Religioſorum & aliorum piorum locorum ad fidei Catholicæ defenſionem, & propagationem, bonarumque artium cultum inſtitutorum & perſonarũ in illis degentium cõmoditati & profectui valeat prouideri, propenſis ſtudiis intendamus, & in his Paſtoralis officii huiuſmodi partes etiam per ſuppreſſionis Monaſteriorũ propter aliquod impedimentum derelictorum ac erectionis parochialium Eccleſiarum miniſterium fauorabiliter interponam⁹, prout Catholicorum Principũ vota id expoſcunt, ac perſonarum, locorum & temporum qualitate debitè pẽſatis conſpicimus in Domino ſalubriter expedire. Sane dilectus filius nobilis vir *Maximilianus Bauariæ* Dux nobis nuper exponi fecit, quod cum in villa *Schãhaupten Ratiſbonen.* Dioceſ. Ducatus *Bauariæ*, quoddã Monaſterium *Schamhauptẽ* nuncupatum Ord. S. *Auguſtini* Canonicorum Regularium fundatum reperiatur, & eo quod in loco minus ſalubri & ſilueſtri conſtructum & ædificiis collapſum exiſtit, magnaque reparatione indiget illud à multis annis citra ab illius Canonicis Regularibus derelictum fuerit, dictique ordinis ſuperioribus de eo illiuſque regimine & gubernio nullam curam habentibus dictus *Maximilianus* Dux, ſumma eius pietate ac erga Monaſt. huiuſmodi deuotione illius curam in ſe ſuſceperit, & presbyterum qui inibi ſacrum Miſſæ officium celebret, ac dilectis filiis parochianis Eccleſiæ dicti Monaſterij quæ etiam parochialis exiſtit Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtret, & aliquem, qui illius res & iura temporalia adminiſtret, ibi ſempeu manutenuerit, in oppido verò *Ingolſtadij Eyſteten.* diœceſ. quædam domus Regularis B. *Mariæ* virginis de *Schutter* nuncupata ordinis eiuſdem S. *Auguſtini* fratrum Heremitarum alias pro fratrum ſecundo dicti Ordinis in Vniuerſitate ſtudij generalis Ingolſtadij huiuſmodi bonarum litterarum ſtudiis ad hoc vt illorum regularia loca illarum partium in quib. copioſus Religioſorum viget numerus, & regularis diſciplinę norma ſeruatur, viris abſolutę eruditionis qui ad populum conciones habeant & de Religione ac fide Catholica aduerſus illam oppugnantes rationem reddere poſſint abundent, incumbere volentiũ commoditate extructa fuerit, ſed ob illius fructuum & redditu um tenuitatem, vnus tantum presbyter, qui in Eccleſia dictæ Domus regularis ſacra peragit, ac duo fratres ſecundo dicti ordinis ſtudiorum ſuorum cauſa in conuictu dilectorum filiorum Patrum Societatis Ieſu dicti oppidi ſumptib. & expenſis ipſius *Maximiliani Ducis* iã ab aliquot annis ſuſtententur, necnõ in dicto oppido celeberrima ac Vniuerſalis *Academia* ſtudioſorũ frequẽtia floruerit & floreat, ac in cõſeruanda & propagãda Religione Catholica aduerſus vndiq; graſſantes hæreſes plurimũ contulerit ac etiã conferat vtilitatis, nihilominus ea redditus añuos adeo tenues habet, vt dilectos filios eius Profeſſores ſine cõtractione æris alieni vix alere poſſit. Et propterea ſi dictum Monaſt. illiuſq; ordo, denominatio, eſſentia & natura, titulus Abbatis cæteraq; in eo officia, officinæ, clauſtra, refectoria & dormitoria ac in eorũ Monaſterio, illiuſq; Eccleſ. & ambitu ppetuo ſupprimerẽtur & extĩguerẽtur, illiſq; ſic ſuppreſſis & ex-

tinctis

tinctis prædicti Monasterij Ecclesia in parochialem Ecclesiã dictæ villæ *Schambaubten* quatenus opus sit cum sacristia, Fonte Baptismali, Cãpanili, campanis, cemiterio aliisque insignibus parochialibus quatenus iam in ea non existant pro vno proprio illius Rectore etiam perpetuo erigerentur & instituerentur, & ab ipso Monasterio illiusque proprietatibus rebus & bonis vniuersis tot ex quibus ducenti floreni monetæ illarum partium, qui centum & decem, & tot ex quibus quadringenti floreni similes, qui ducentos & viginti Ducatos auri de Camera circiter constituunt, ad effectum infra tactum etiam perpetuò dismẽbrarentur & separarentur, illisque sic separatis & dismembratis ducenti videlicet parochiali sic erigendæ, at quadringenti floreni huiusmodi dictæ domui regulari, residuũ vero proprietatũ, rerum & bonorũ Monast. huiusmodi eidẽ Academiæ pariter perpetuo applicarentur, & appropriarentur, ex hoc profecto nulla superiorib. & Canonicis regularibus primodicti ordinis, cũ prædictũ Monasterium vt præfertur pro derelicto habeatur, iniuria inferetur, dictaque animarum cura melius per proprium Rectorem quam presbyterum amouibilem exerceretur, ac in prædicta domo regulari maior religiosorum numerus, qui in dicta Vniuersitate litterarum studiis incumbent manutenerentur, ipsiusque Academiæ, ac dilectorum filiorum illius professorum subuentioni plurimum consuleretur. Quare pro parte dicti *Maximiliani* Ducis asserentis fructus, redditus & prouentus Monasterij huiusmodi & illi forsan annexorum sexcentos Ducatos auri de camera secundum communem extimationem valorem annuum non excedere nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui dudum inter alia voluimus quod petentes beneficia ecclesiastica aliis vniri tenerentur exprimere verum annuum valorem secundum æstimationem prædictam & beneficij cui aliud vniri peteretur, alioquin vnio non valeret, idemque in quibusuis suppressionibus perpetuis, concessionibus, dismembrationibus & applicationibus etiam de quibuscunque fructibus & bonis Ecclesiasticis, ac etiam in confirmationibus vnionum singularumque dispositionum huiusmodi obseruari voluimus, prædictum *Maximilianum* Ducem à quibusuis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis à jure vel ab homine quauis occasione vel caussa latis, si quib. quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequẽdum harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus vocatis qui fuerint euocandi super præmissis omnibus & singulis, auctoritate nostra te diligenter informes, & si per informationem huiusmodi ita esse repereris prædictum Monasterium per desertionem huiusmodi aut alias quouis modo, etiamsi ex illo quæuis generalis reseruatio etiam in corpore iuris clausa resultet, præsentibus haberi volumus pro expresso vacans, etiamsi tanto tempore vacauerit, quod eius prouisio iuxta *Lateranen.* statuta Concilij aut alias Canonicas sanctiones ad sedem Apostolicam legitimè deuoluta existat, & illa ex quauis caussa ad sedem eandem specialiter pertineat, at super illius regimine & administratione inter aliquos lis seu illorum possessores vel quasi molestia cuius litis statum etiam præsentibus haberi volumus pro expresso, pendeat indecisa, dummodo tempore dato præsentium eidem Monasterio de Abbate Canonicè prouisum non fuerit, nec non illius ordinem, denominationem, essentiam & naturam ac titulum Abbatis cæteraque in eo officia, officinas, claustra, refectoria, dormitoria ac regularem obseruantiam in eo illiusq; Ecclesia ac ambitu & aliis adiacentiis suis vniuersis etiam primodicti ordinis supe-

superioribus & in hoc interesse, aut grauamen habentibus ad hoc non consentientibus illisque forsan inuitis dicta auctoritate nostra perpetuo supprimas & extinguas, illisque sic suppressis & extinctis Ecclesiam Monasterij huiusmodi in parochialem Ecclesiam dictæ villæ *Schambaupten* etiam quatenus opus sit, cum sacristia; fonte baptismali, campanili, campanis, cimiterio, aliisque insignibus parochialibus etiam quatenus in ea non adsint, pro vno perpetuo illius Rectore, qui eidem parochiali Ecclesiæ in diuinis deseruiat, ac illius parochianis sacramenta Ecclesiastica ministret, eorumque animarum curam exerceat, ac alia quæ de iure, necessitate, aut alias quomodolibet ad parochum seu similem Rectorem parochialis Ecclesiæ spectant & pertinent, faciat, dicat & exequatur etiam perpetuò erigas & instituas, nec non à prædicto Monasterio sic extincto illiusque proprietatibus censibus, rebus & bonis vniuersis tot, ex quibus ducenti, ac tot ex quibus quadringenti floreni huiusmodi percipi possint pariter perpetuo dismembres & separes, illisque sic dismembratis & separatis ducentos videlicet dictæ parochiali Ecclesiæ pro illius dote, illamque pro tempore obtinentis sustentatione, nec non quadringentos florenos huiusmodi eidem domui regulari pro tot secundo dicti ordinis fratrum, qui bonarum litterarum studiis in eadem vniuersitate incumbere velint, donec DEI omnipotentis munificentia & liberalitate, ipsiusque *Maximiliani* Ducis cura maioribus ampliabitur redditibus annuis manutenere, residuum verò proprietatum censuum rerum ac bonorum Monasterij huiusmodi valorem annuum ducentorum & septuaginta Ducatorum parium non excedentium eidem Academiæ pro illius Professorum manutentione & sustentatione pariter perpetuò applices & appropries, ita quod post applicationem & appropriationem prædictas, si illas per te vigore præsentium fieri contigerit, liceat parochialis Ecclesiæ Rectori ac Domus regularis fratribus in prædicta Vniuersitate vt præfertur studentibus necnon Academiæ huiusmodi Rectori sed illius professoribus pro tempore existentibus per se vel per alium seu alios eorum & parochialis Ecclesiæ, nec non domus regularis & Academiæ huiusmodi respectiuè nominibus propria auctoritate corporalem, realem & actualem possessionem proprietatum, censuum, rerum & bonorum quorumcunque, parochiali Ecclesiæ aut domui regulari ac Academiæ prædictis etiam respectiuè applicandorum & appropriandorum cum omnibus & singulis iuribus & pertinentiis suis liberè apprehendere & apprehensam perpetuo retinere, illorumque fructus, redditus, prouentus, iura, obuentiones & emolumenta quæcunq; percipere, exigere, leuare, arrendare, locare, dislocare ac in suos vsus & vtilitatem respectiuè conuertere Diocesani loci vel cuiusuis alterius licentia desuper minimè requisita, præsentes quoque litteras etiam ex eo quod interesse habere prætendentes ad hoc vocati & caussa seu causæ propter quam seu quas præmissa à nobis emanarunt & coram ordinario loci tanquam à dicta sede delegato aut alias quomodolibet examinatæ, verificatæ, & iustificatæ non fuerint, seu quibusvis aliis causis de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio aut intentionis nostræ vel quopiam alio defectu notari seu impugnari, aut alias quomodolibet infringi seu retractari vel inualidari aut ad viam & terminos iuris reduci, seu in ius vel controuersiam vocari, aut aduersus eas quodcunque juris & facti vel iustitiæ aut gratiæ remedium intentari, impetrari vel concedi nullatenus vnquam posse, sed eas aduersus quascunque impugnationes validas & efficaces esse ac fore, sicque ab omnibus & singulis conseri, & ita per quoscunq; Iudices & causarum Palatij Apostolici Auditores iudicari &

diffi-

diffiniri debere àc quicquid secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari irritum & inane dicta auctoritate nostra decernas, non obstantibus priori voluntate nostra prædicta ac *Lateranen.* Concilij nouissimè celebrati vniones perpetuas nisi in casibus à iure permissis fieri prohibentis, ac Apostolicis nec non in Vniuersalibus Prouincialibusque ac Synodalibus Conciliis editis & edendis specialibus vel generalib. constitutionibus, & ordinationib. nec non primodicti ordinis etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, priuilegiis quoque, indultis & litteris Apostolicis primodicto ordini illiusque superioribus & personis sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis aliisque efficacioribus & insolitis clausulis irritantibusque & aliis decretis in genere vel specie, etiam motu proprio & ex certa scientia ac Consistorialiter & alias forsan quomodolibet concessis, confirmatis & innouatis, quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus specialis specifica expressa, & indiuidua ac de verbo ad verbum non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu alia quæuis expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illis aliàs in suo robore permansuris hac vice duntaxat, harum serie specialiter & expressè derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum *Romæ* apud sanctum *Petum* anno incarnationis Dominicæ Millesimo sexcentesimo sexto, Octauo Calend. Iunij. Pontificatus nostri anno secundo.

Pro Illmo & R^mo Dño Sum: L. *Duccius.*

Scipio Cobellutius

S. de *Vrsinis.*

SCHEFTLARN

DE Institutione huius Monasterij ordin. Præmonstraten. scribit Auentin. lib. 3. Annalium, fol. 303. his verbis: Tessalonis Ducis ope & fauore Vlricus Sacerdos equestris ordinis decem millia passuum supra Monachium in Pipino pago, in ripa Isaræ D. Dionysio construxit ædem, tradiditque Monachis diui Benedicti: à Schapha nunc cognomen, mutatis quoque cæremoniis habent. Nam candidati sunt, & diui Nordoperti mysta Præmonstratenses se nominant. Alibi in monumentis illius Monasterij ita habetur: Temporibus Tassilonis Ducis Bauariæ, VValckerius Decanus in Teyningen, vir nobilis, primus fundator claustri Scheftlarn de propria hæreditate, & vocabatur tum Petenpach, & fuerunt ibi Canonici regulares, posteà Benedictini, qui fuerant expulsi per Arnoldum impium, Ducem Bauariæ, & Vngaros.

ANNO 1140. Otto Magnus, Frisingen. Episcopus, erexit & renouauit claustrum prædictum, & posuit ibi Canonicos regulares, de ordine Præmonstratensium in perpetuum duraturum.

Auentin. fol. 315. EXTAT ibi vetus diploma, eius tenor talis est: Ego ipse Petto, Episcopus & Abbas, primum ob Dei amoré, seu pro peccatis meis minuendis, seu pro æterna re-

na retributione dono Hächingen & Puelocham. Actum in monasterio sancti Dionysij, sub oppido villæ, quæ nuncupatur Skeftilari, publicè. Testis Orendil Comes, sexto Idus Augusti, anno VI. Imperij Domini nostri Caroli Magni Imperatoris, Regni eius in Francia 38. &c.

VASTATVM est hoc Monasterium per Vngaros, sicut & cætera, restitutum deinde per Heinricum Ducem Bauariæ & Ottonem Episcopum Frisingen. fratres, diui Leopoldi Austriaci filios, qui loco Benedictinorum substituerunt Præmonstratenses, Anno 1140. Ioan. Auentin. in Annalibus fol. 630. in fine obscurè, ac non satis correctè de hoc & aliis tribus Mon. habet; in Boiaria dum hæ ædes sacræ dedicantur, Heinricus Dux Boius, Otto frater eius, Episcopus Fruxinensis, in superiore Boiaria quatuor templa sacrarunt, de integro ædificant extra mœnia Fruxinen. oppidi Præmonstratis Neostephotam, Sylurnum, Schlechdorf, Schaphulariam, olim ante annos amplius 300. conditam, sub Tessalono III. diui Benedicti sacris initiatam, ab Vgris euersam reficiunt; mystis popularibus Augustinianis Nardobertinis dicant, &c. Originale seu Autographum habet condita, initiata, euersa; alias ad Scheftlarn solùm fieret relatio, quod non quadrat, cùm Schliers Monast. quoque sub Tessalone sit conditum, idem Auent. fol. 303. Item ab Vngaris euersum fol. 482. Schlechdorf antea sub Vtilone fol. 292. euersum quoq; fol. 482. Est ergo sensus, quòd Neustift de nouo ædificarunt, alia tria Monast. refecerunt, &c.

CONRADVS de Sachsenhausen eligitur ibi in Præpositum, anno 1320. optimè administrauit, restaurauit pleraq; ac multa prædia emit. ob. an. 1346.

IOANNES Præpositus optimam Parochiam in Scheuring Dominij Liechtenbergensis juxta Lycum, vna cum decimis acquisiuit, ac Monasterio incorporauit, vt vocant.

NOBILES ibi sepulti, Schvveickerus de Gundelfing in ambitu ibi, inscriptio illius lapidis, propter vetustatē non est legibilis. Vixit autem hic Schvveikerus, circa an. 1350.

DE Bairpronn vicino castro, Conradus vltimus illius familiæ, vnus ex præcipuis militiæ Ducibus Ludouici quarti Imperatoris, ibi in capella Parochiæ anniuersarium & Missam quotidianam instituit, cum vxore sua de Preising, qui obiit an. 1333.

RHELINGERI de Haldenberg, prope Lycum Parochiani Scheuringenses sepulti ibi in ambitu.

ADDITIONES.

PRIMA MONASTERII SCHÖFTLARIENSIS FVNDATIO.

DOMINO nostro Iesu Christo protegente & adiuuante. Ego indignus presbyter Waltrich cogitans cogitaui pro remedio animæ meæ, cum licentia Illustrissimi Ducis Bauuariorum Thassilonis in propria hæreditate mea cepi ædificare Ecclesiam Dei in loco Peipinbach sub villa nuncupata Sceftlari, propè fluuium Isuræ. Ipsa enim ædificata Ecclesia quam ego ipse manibus meis fundaui, Aduocaui Iosephum Episcopum, vt ipsam dedicaret ecclesiam. Adueniente Venerabili Episcopo, interrogabat me coram omnibus cohæredibus meis, si aliquis eorum mihi hoc contradicere voluisset peragendum, vel quomodo eam hæreditare voluissem. Parentibus enim meis pari deuotione con-

sentientibus addidi etiam alias duas Ecclesias Dihiningas, & ad Ehapaldingas, & meipsum, & quicquid habui ad ipsam Ecclesiam tradidi, & firmiter in omnibus confirmaui. Dedicatâ autem Ecclesiâ accessi, & pro funis signo tradidi eam in manus Iosephi Episcopi, vt in æuum permansisset ad Domum sanctæ Mariæ ad Frisingas, vt nos & Fratres nostri ibidem habuissemus Caput & Tuitionem capitis. Ipsum autem Oratorium dedicatum est in honore sancti Dionisij in Calendis Nouembris. Et statui tam pro me & pro parentibus meis & cohæredibus, vt pro remedio animarum nostrarum ibidem perpetualiter permansisset cum omnibus acquisitionibus meis, cum mancipiis & pecoribus & ædificiis, pecuniis, terris, syluis, cultis & incultis, ruribus pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, omnia in omnibus firmiter tradidi & confirmaui ad prænotatam Domum Dei. Regnante Domino & Illustrissimo Duce nostro Thasilone. Anno XXV. Indictione. XV. Isti sunt testes. Atto, Frater eius Pippi, Alprich, Cundhart, Reginhart, Mandelker, Isenker, Meio, Erganolf, Oadelker, Adalgart, Starkolf, Toto, Deotmar, Fritilo, Helmker, Herideo, Vrso, Sundarhere, Egino, Altrich, Oalrich, Sicco, Richbald, Deotmar, Perchtolt, Icho, Ezzilo, Fricho.

TRADITIO PETTONIS EPISCOPI DE HÄCHINGEN.

SACROSANCTO Monasterio sancti Dionysij quod est constructum in Regno Francorum, in Ducatu Baioariorum, super fluuium qui dicitur Isura, vbi Venerabilis Vir Petto Episcopus seu Abbas ad regendum præesse videtur.

Ego ipse Petto Episcopus & Abbas, cogito primùm ob Dei timorem seu pro peccatis meis minuendis, atque pro æterna retributione dono ad ipsam Ecclesiam S. Dionysij à die præsente, donatumque in perpetuum esse volo, hoc est, res proprietatis mea in villa quæ dicitur Hachinga, & mancipia his nominibus. Wenilo & Adelsvvind cum infantibus eorum Othelm, Adelhelm, Hleokelt Gozlind, & alia mancipia Luibrat, Heribirck, Drutflat, Ottmunt cum infantibus suis, vel quicquid de genitore meo ad me peruenit, tam mansis, campis, pratis, syluis, pomiferis, aquis, aquarumque decursibus, exitibus & regressibus, cultum vel incultum, omnia in omnibus, totumque integrum. Similiter dono in ipsa Villa Hachinga, quicquid de Helfrico cõmparauj, mancipiis vel mansis, campis, pratis, syluis, pomiferis, aquis, aquarumque decursibus, exitibus & regressibus, cultum vel incultum, omnia in omnibus, totumque integrum. Similiter dono & in villa quæ dicitur Puoloch, quicquid de Folkero & filio suo Milone comparaui, tam mansis, campis, pratis, syluis, pomiferis aquis, aquarumque decursibus, exitibus & regressibus, cultum vel incultum, omnia in omnibus, vel de quocunque ingenio ad me peruenit, vel peruenire poterit ad integrum, vt quicquid exinde agentes sancto Dionysio facere voluerint, in eorum maneat potestate, nulloque contradicente. Si quis aut ego quod fieri non

non arbitror, aut aliquis de hæredibus vel cohæredibus meis seu quælibet vlla opposita persona, quæ contra hanc donationem quam ego plenissimâ voluntate scribere postulaui, venire temptauerit, ne hoc valeat euindicare aut præpedire vbi donatum est, sed hæc donatio in perpetuum firma permaneat. Acta est in Monasterio sancti Dionysij sub oppido Villæ, quæ nuncupatur Sceffdlari publicè. Isti sunt testes veri Orendil Comes. Erchenolf, Helfrich, Heribert, Albrich, Altolf. In Dei nomine ego Petto Episcopus hanc donationem à me factam relegi & subscripsi.

Cuniprehc heil. Actum in loco qui dicitur Sceffdlari. Mense Aug. VI. Idus Aug. Anno VI. Imperij Domini nostri Caroli magni Imperatoris, & Regni eius in Francia. XXXVIII.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Otto* ego Dei gratia *Frisingensis* Ecclesię Episcopus qualicunque misericordia Domini fauente volens Episcopatus nostra diruta instaurare, religionis seminaria plantare, plantata rigare, Præposituram *Schestlarn* cum vniuersis quæ vel prædecessorum nostrorum largitate, vel comprouincialium liberalitate conquisita sunt: videlicet Ecclesiis, mancipiis, villis, agris, pratis, pascuis, decimis, cultis & incultis, Fratribus secundum Regulam B. *Augustini*, & consuetudinem *Præmonstratensium* Fratrum Deo ibidem seruientibus contradidimus. Quædam etiam Beneficia nostri Episcopatus eis perpetuò retinenda donauimus, Ecclesias insuper eidem loco adiacentes, scilicet *Schestelaren, Trsenhusen, Niuuaren, Echboldingen* vtilitatis gratiâ cum cura animarum terminando ad idem Monasterium transmutauimus. Volentes autem Fratrum eorundem justæ petitioni aurem accommodare, Fratres ibi professos ne discedant, discedentes vt nullus suscipiat Anathematis vinculo volumus confirmare. Adiicimus etiam vt de laboribus manuum & de nutrimentis animalium eorum in nostro Episcopatu nullus decimas exigat. Obeunte verò Præposito nullus nisi canonicè electus substituatur. Aduocatum si intolerabilis fuerit mutandi facultatem, & qui ibidem sepeliri postulauerint, concedimus libertatem. In Ecclesiis ad claustrum eorum pertinentibus sine petitione ipsorum Sacerdotes non ponantur. Possessa vel justè possidenda vt nullus surripere audeat, vel eodem Fratres inquietare, aut aliqua exactione infestare præsumat, auctoritate Dei & nostra instantissimè prohibemus. Hæc autem vt perpetuò inconuulsa permaneant, quemadmodum præfati sumus, auctoritate Dei & Beatæ Mariæ, cuius Ecclesiæ misericordia ipsius præsidemus, & omnium Sanctorum, nec non & nostra

nostra confirmamus, & sigilli nostri impressione munimus, & huius paginæ nostræ violatores, vt in die extremi examinis cum iniquorum capite vltricibus flammis perpetuò exurendi inuoluantur, DEVM testem inuocamus & judicem, eidem verò loco, & Patribus justa seruantibus sit pax & æterna cum Angelis Societas Amen.

Facta sunt autem hæc in uniuersali Capitulo *Ottonis* Episcopi *Frisingæ*, subscribentibus eiusdem Ecclesiæ Prioribus, necnon etiam Clericis ac Laicis omnibus consentientibus & approbantibus. Anno quidem eiusdem Episcopi secundo, Dominicæ vero incarnationis Millesimo Centesimo Quadragesimo.

Ego *Hoboldus* maioris Ecclesiæ Præpositus subscripsi.
Ego *Adalbertus* maioris Ecclesiæ Decanus subscripsi.
Ego *Herricus* Archidiaconus & Præpositus *Mosspurgens.* Ecclesiæ subscripsi.
Ego *Wicmannus* S. *Andreæ* Ecclesiæ Præpositus subscripsi.
Ego *Heinricus Reitenbuochensis* Præpositus subscripsi.
Ego *Dietramus* de Cella S. *Martini* subscripsi.
Ego *Heinricus* Præpositus de *Burenberch* subscripsi.
Ego *Herrandus* Archidiaconus subscripsi.
Ego *Waltherus Burensis* Abbas subscripsi.
Ego *Sigimarus* Abbas S. *Stephani* subscripsi.

INNOCENTIVS seruus seruorum DEI dilecto filio *Engelberto* Monasterij sancti *Dionysij* de *Schestlarn* Præposito, eiusque fratribus tam præsentibus quàm futuris regulariter substitutis in perpetuum. Apostolici moderaminis clementiæ conuenit religiosos diligere, & eorum loca pia protectione communire. Dignum namque & honestati conueniens esse cognoscitur, vt qui ad Ecclesiarum regimen assumpti sumus, eas & prauorum hominum nequicia tueamur, & Apostolicæ sedis patrocinio foueamus. Ea propter dilecti in Domino filij postulationibus vestris rationabilibus clementer annuimus, & Monasterium vestrum sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes vt in vestro Monasterio ordo Canonicus secundum Beati *Augustini* regulam & institutionem *Præmonstratæ* Ecclesiæ perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quęcunq; bona quascunque possessiones idem Monasterium tam ex dono venerabilis fratris nostri *Ottonis Frisingensis* Episcopi, quam aliorum Dei fidelium in præsentiarum juste ac legitimè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum

Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Sancimus etiam ne professis in vestro Monasterio aliqua occasione liceat absque Abbatis & Capituli licentia ad alia loca transire, nec discedentes quisquam contra voluntatem vestram suscipere vel retinere præsumat. In generali quoque ipsius Episcopatus interdicto, submissa voce & clausis ianuis diuina officia celebrandi licentiam vobis concedimus, nullo tamen interdicto vel excommunicato intus admisso. Sacerdotes verò qui in vestris Ecclesiis sunt statuendi Episcopo præsentetis, qui sibi de spiritualibus, vobis autem de temporalibus respondeant. Sanè laborum vestrorum decimas quas propriis manibus vel sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò clericus siue laicus à vobis exigere præsumat. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à dyocesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem sedis Apostolicæ habuerit, & ea gratis, & absque aliqua prauitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicum quemcunq; malueritis adire antistitem: qui nimirum nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, nullus qualibet ibi subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi assensu, secundum Dei timorem, & Beati *Augustini* regulam providerint eligendum. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati fuerint, nullus obsistat, saluo iure matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat præfatum Monasterium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integrè conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura, Si qua igitur Ecclesiastica secularisue persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non reatum suum congrua satisfactione correxerit, honoris potestatisq; suæ dignitate careat, reamque se diuiuo Iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei ac Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loca sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego *Gregorius* Diaconus Card. SS. *Sergij* & *Bachi.*
Ego *Geraldus* presb. Card. tt. S. *Crucis* in *Hierusalem.*
Ego *Albertus Albanensis* Episcopus.
Ego *Otto* Diac. Card. S. *Georgij ad velum aureum.*
Ego *Anselmus* presb. Card. tt. S. *Laurentij* in *Lucina.*
Ego *Iuo* presb. Card. tt. S. *Laurentij* in *Damaso.*
Ego *Chrisogonus* presb. Card. tt. S. *Praxedis.*
Ego *Petrus* presb. Card. tt. *Pastoris.*
Ego *Gotzo* presb. Card. tt. S. *Ceciliæ.*
Ego *Hubaldus* Diac. Card. S. *Mariæ* in *via lata.*

Ego *Bernhardus* Diac. Card. S. *Mariæ* in Dominica.
Ego *Thomas* S.R.E. Diac. Cardinalis.

Dat. *Laterani* per manus *Almerici* S.R.E. Diac. Card. & Cancellarij, XV. Kal. Ianuarij, Indict. IV. an. Incarnationis Dominicæ M.C.XL. Pontificatus vero Dñi *Innocentij* Papæ an. XI.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Albertus* Dei gratia *Frisingensis* Episcopus, Dilecto Fr. *Hainrico* Præposito sancti *Dionysij* de *Schefftlarn*, eiusque successoribus Canonicè substituendis, in perpetuum. Patrum & antecessorum nostrorum, quantum valemus vestigiis insistentes, domibus religiosis prouidere, plantationes quas ad sanctum vitæ propositum studiosè plantauerunt, pro posse nostro fouere & rigare nos conuenit, diuinæ clementię supplicantes, vt in eisdem locis & quæ bona sunt nutriat, ac pietatis studio, quæ sunt nutrita custodiat. Inde est quod ad petitionem tuam, dilecte & honorabilis Fr. *Hainrice*, decimationem quę de prædio apud curtem quæ vocatur *Ibungeshof* nobis seu presbytero, ad cuius parochiam pertineret, si non propriis eam manibus ac sumptibus excoleretis resignatam in manus nostras à Fratre *Heribordo* Decano qui in præsentiarum Ecclesiam *Veltmochingen* dinoscitur habere, tibi tuæq; contradimus Ecclesiæ fratribus, apud *Schefftlarn* sub regulari professione degentibus ad perpetuos vsus profuturam. Conniuentia itaque & assensu omnium nostrorum tàm Clericorum quàm laicorum omnē decimam eiusdē prædii tàm in frugibus quàm in nutrituris animalium vestrorū, seu in cæteris q̄ labore manuum terra gignere solet, vobis tradimus, & præsentis scripti pagina firmamus. Statuentes vt nullus successorum nostrorum. vobis eam auferre, vel quoquomodo imminuere, nullus presbyter vos pro ea inquietare vel interpellare præsumat: rationem si quis contra hæc agere temptauerit, districto iudici in extremo examine redditurus. Vt autem huius nostræ concessionis seu donationis beneficentia nulla possit à posteris obliuione deleri, nulla cuiuspiam temeritate infringi, hanc vobis exinde chartam conscribi & sigilli nostri impressione signari fecimus, testibus subternotatis, quorum hæc nomina sunt.

Engilscalcus maioris Ecclesiæ Præpositus.
Heinricus Præpositus S. *Xyxti*.
Heinricus S. *Andreæ* Præpositus,
Ravvinus S. *Viti* Præpositus.
Leopoldus Archidiaconus.
Berchtoldus S. *Zenonis* Præpositus.
Rudolphus Canonicus. *Vdalscalcus* Canonicus. *Fridericus* Canonicus,
Ortvvinus Canon. *Conradus* Canon. & iterum *Conradus*.
Liutvvinus Can. *Heinricus Fridericus* Canon. *Heinricus* Custos.
Herrandus Can. *Heribordus* Decanus de *Veldmoching*.
Rapoto Abbas de *Wibensteuen* cum suis Monachis.
Engiscalcus Prior de *Noua cella* cum suis Fratribus.
Laici. *Folmarus* de *Wicherhouen*. De Ministerialibus.
Waltmannus & Filius eius *Fridericus* de *Holenstain*.
Adeloldus de *Dorinpach*. *Siboto* de *Paccarn*.

Ruodol-

Ruodolphus de *Puobenhusen.* *Heinricus Felix puer*, *Gotefridus Pincerna.* Milites. *Waltencannus* de *Holenstein.* *Helphrich*, *Siboto*, *Heinricus*, *Pernhardus* de *Veringen.* *Ortvvinus* de *Chumezdorff*, de *Frisinga*, *Mazelinus* & alii quamplures. De *Monechen*, *Wernherus Guoman.* *Engilscalcus Monetarius.* Wernherus *Thelonearius*, *Wernherus* de *Mamminga*, *Conradus* de *Scönengou*, *Conradus* Rufus, *Albertus* & *Vlricus* & alij quam plures. Actum *Frisingæ* Anno ab incarnatione Domini M.C.LXIX. ANNO autem Domini Alberti *Frisingensis* Episcopi X. Indict. ——— feliciter, Amen.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Otto* DEI gratia *Frisingen.* Ecclesiæ Episcopus secundus. Ob hoc disponente Domino sumus ad regimen Ecclesiarum assumpti, vt earum indigentiis curâ pastorali prouidendo, non solum ea quæ nos ob amorem diuinum ipsis donaria largimur; verum etiã quæ piæ memoriæ Antecessores nostri diuinitus eis inducti contulerunt, priuilegiorum nostrorum attestatione confirmanda roboremus. Nouerit itaq; tam præsentium quam post futurorum Ecclesiæ nostræ filiorum sagacitas, q. dilecti filij nostri *Heinricus* videlicet *Scheftlarensis* Ecclesiæ Præpositus, suiq; confratres ad nos accedentes, humillima precum apud nos obtinuerunt instantia, q. nos traditiones Antecessorum nostrorum Dñi scil. *Ottonis*, ac Dñi *Adalberti* Reuerendorum Antistitum, quibus eandem Ecclesiam largâ donatione ditauerant, pariter cum his quæ & nos pro modulo nostro ipsi contulimus, priuilegij nostri renouatione cõfirmarem⁹, subscripta distinctione determinando, quid iste vel ille eidem Ecclesiæ contulerit Episcopus. Siquidem Dominus *Otto* qui primus in eadem Ecclesia *Pramonstraten.* initiauit ordinem, paternâ sollicitudine deliberans, qualiter ibi Deo famulantium sustentationi succurreret, Ecclesias ei adiacentes, quæ in Priuilegiis antiquiorib. monstrantur adnotatæ, priuilegiata attestatione pariter cum monte qui dicitur *Wakkersperch* assignauit: ex indulgentia suæ auctoritatis hoc adiiciens, vt si forte possessionum earundem Aduocati plus debito memoratos Fratres molestare niterentur, potestatem habeant alium siue alios instituendi. Similiter & Dominus *Adalbertus* suprà memoratus Antistes propriæ saluti consulens, Decimationes apud *Illbungeshouen* & *Chenerloch* prætaxatis Fratribus legitimè contradidit, scriptis & Priuilegiatis eandem & ipse traditionem corroborans. Cui cum nos permissione diuina successissemus, cupientes etiam eorundem Fratrum indigentiis ex aliqua parte subuenire, placuit vt ad petitionem ipsorum quasdam Decimationes apud *Bozan*, quæ nostris quondam deputatæ fuerant Dominicalibus, & quæ nos à quodam *Egilolfo Augusten.* Ecclesiæ Ministeriali feudali jure eximimus; ad communem eorum vtilitatem conferremus, & Capellam apud *Straßloch.* Præterea sicut ab antiquo eis indultum fuerat, & nos indulgemus, vt quicunque Ministerialium Ecclesiæ nostræ testamentum faciens aliquid eis de prædio suo voluerit impertiri, ratum à nobis & successoribus nostris obseruetur; & quicunque moriens sepulturam apud eos elegerit, licite ab eis & sine contradictione sepeliatur. Hæc autẽ omnia quamuis aliis alibi priuilegiorum instrumentis cõmunita reperiantur; Nos tamen nihilominus ob maioris cautelæ prouidentiam, vt ita deinceps rata & inconuulsa permaneant præsenti pagina renouamus, impressione sigilli nostri corroborata. Testes, *Ortvvinus* Matricis Ecclesiæ Decanus. *Chuonradus Felix puer* & S. *Viti* Præpositus. *Ortolfus Inticensis* Præpositus. *Chuonradus* Custos. *Gotefridus* S. *Andreæ* Canonicus & Capellanus. Actum *Frisingæ*, Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XCV. feliciter Amen.

GRegorius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij in *Scheftelarn*, per Præpositum soliti gubernari *Præmonstratensis* Ordinis, *Frisingen*. Diæcesis. Salutem & Apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes Apostolica piis votis & honestis petentium precibus fauorem beneuolum impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à Prædecessoribus nostris *Romanis* Pontificibus, siue per Priuilegia seu alias indulgentias Monasterio vestro seu vobis concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus ac aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis indultas, sicut eas justè ac pacificè obtinetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Lugduni* Calend. Martij, Pontificatus nostri anno tertio.

ALbertus Dei gratia, *Frisingen*. Episcopus. Sacra loca & venerabiles personas nos conuenit honorare, præsertim quorum suffragio & precibus juuamur in cælis, & deuotis obsequiis frequentamur in terris. Eapropter notum esse volumus his, qui literas has Inspexerint, legerint, vel lectas audierint, Quod nos venerabili & dilecto Fr. *Hainrico* Præposito de *Scheftelaren* decimationem in curte sua apud *Cheuerloch* resignatam nobis à parochiano *Conrado* de *Brunnen*, tam in grano quam in nutrituris pecorum concessimus, tum quia eandem Curtem propriis suis sumptibus excoluit, & excolit, tùm etiam quia in propria persona nostro seruitio fideliter insudauit. Volumus itaque vt eandem decimationem libere & absque cuiusdam contradictione possideat, fratrum suorum pauperum Christi semper vsibus profuturam, nec aliquis Sacerdotum qui post *Conradum* Ecclesiæ vel parochiæ *Brunen* præficiendi sunt, ei de hoc vllam attemptet mouere quærimoniam quod nostra benignitas eidem fruendum concessit. Vt autem hoc nostrum beneficium illi stabile maneat, hanc exinde chartam ei conscribi, ac sigilli nostri impressione signari fecimus, testibus qui in celebri nostro Capitulo fuerant, subternotatis. Quorum hæc nomina sunt. *Engilschalch* Præpositus maioris Ecclesiæ, *Alberon* Præpositus S. *Castuli*, *Hainricus* Præpositus S. *Andreæ*, *Ravvinus* Præpositus S. *Viti*, *Bertholdus* Præpositus S. *Zenonis*, *Vlricus* Præpositus S. *Arsacij*, *Richart* Præpositus de *Vndiestorff*, *Conrad* Præpositus de *Sliedorff*. *Heinricus* quoque de *Slierſee* Præpositus & Archidiaconus in illis locis laudauit & consensit. De Abbatibus isti. *Robertus* Abbas *Tegrius*, *Robertus* Abbas *Aprimontis*, *Rapotho* Abbas S. *Stephani*, *Lotharius* Abbas *Roten*, *Eberhardus* Abbas de *Sckyrn*, *Hainricus* Abbas de *Atile*, & plures alij. Actum *Frisingæ* anno Dominicæ incarnat. 1170. anno Domini *Alberti Frisingen*. Ecclesiæ venerabilis Episcopi XII. feliciter Amen, Amen.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Otto* diuina fauente gratia Dux *Bauariorum*, omnibus Christi fidelibus salutem in perpetuum. Nouerit tam præsens ætas, quam futura posteritas, præsentem paginam intuens, quod nos *Otto* Dux præfatus *Bauariorum* Cænobio S. *Dionysij Scheftlarn* dicto, in remedium animæ nostræ ac progenitorum nostrorum hanc fecimus gratiam specialem, volentes vt omnes hæredes nostri, nobis in Ducatu succedentes eandem gratiã infringere non attemptent, videlicet quod Dñs *Heinricus* Præpositus eiusdem

Cænobij

Cænobij & omnes successores sui Præpositi, auctoritatem nostram habeant plenariam, judicandi singulos excessus in omnibus & grangiis quocunque nomine censentur Cænobio prædicto attinentibus, exceptis tribus excessibus, scilicet, Pogentzbloot, Notzogen & furtis, quos nostro judicio decreuimus reseruandos. In cuius specialis gratiæ testimonium ac cautelam, Cænobio S. *Dionysij* præfato literas præsentes dedimus sigilli nostri munimine roboratas. Actum & datum apud *Landshutam*, Anno Domini M. C. LXXXIII. Indict. I. Regnante Domino *Friderico Romanorum* Imperatore gloriosissimo, & Domino *Heinrico* Cænobij sæpedicti Præposito existente. Huius rei testes sunt, *Otto* Palatinus de *Wittelinspach*, Comes *Heinricus* de *Plaie*, Comes *Heinricus* de *Frantonhausen*, & alij quamplures, qui præsentes aderant, fide digni.

NOs *Ludouicus* DEI gratia, Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ*, tenore præsentium recognoscimus & ad notitiam plurimorum cupimus peruenire, quod in nostram protectionem pariter & defensionem specialem recepimus villam *Peygarten*, quam à *Sighardo* Dapifero de *Frisinga* emit ac etiam comparauit Dominus *Gervvicus* venerabilis Præpositus & Conuentus Cænobij in *Scheftlaren*, ab ipso Cænobio jure proprietario, cum omnibus suis attinentiis in perpetuum possidendam. Concedentes eidem Cœnobio per præsentes literas quod dictam villam *Peygarten* possidebit perpetuò in judiciis & aliis, eo jure quo alias villas ipsi attinentes pleno jure possidet ac possedit pacificè ac quietè. Verùm quia quòd specialiter exprimitur plus memoriæ commendatur quàm quod generaliter inhibetur; adiicimus ad cautelam, quod in eadem villa Iudices & præcones nostri, nullam exceptis in tribus casibus, videlicet Pogentzbluot, Notzoch. & furtis, jurisdictionem seu Iudicium exercebunt. In cuius rei perpetuam memoriam, scripta præsentia dedimus, sigilli nostri munimine roborata. Datum in *Monaco*, An. Dñi 1277. 4. Id. Februarij.

RVdolphus DEI gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ* Theloneario suo in *Wolfrathusen*, qui pro tempore fuerit, vel qui in futurum erit gratiam suam. Mandamus tibi firmiter & præcisè, vt omnes res quæ vel de montibus vel alibi Ecclesiæ in *Scheftelern* adducuntur, sine theloneo in *Wolfrathusen*, & omni alia exactione dimittas liberè pertransire, siquidem nostram indignationem volueris euitare. Datum *Monaci*, Anno Domini 1297. in crastino beatæ *Catharinæ*.

RVdolphus & *Ludouicus* DEI gratia Comites Palatini *Rheni*, Duces *Bauariæ* Iudici in *Dachavve*, qui nunc est, vel qui pro tempore fuerit gratiam suam. Intuentes fidelia & deuota seruitia, nobis per Dominum *Chunradum* honorabilem Præpositum in *Scheftelern*, & suum Monasterium exhibita, ac in posterum exhibenda, ipsis hanc gratiam fecimus, vt Curia dicta *Ilmungeshof* in tuo officio sita, quæ ipsum Monasterium proprietatis titulo respicit, Stiuris, exactionibus, vel aliis seruitiis quibuscunque libera esse debeat in futurum. Mandamus tibi firmiter & districtè, quatenus ipsi Præposito & suo Monasterio præfatam gratiam eis per nos factam ratam teneas & inuiolabiliter obserues, maximè cum idem Monasterium de vniuersis bonis suis stiuras annis singulis nobis soluat. Dantes sibi has nostras litteras nostris sigillis sigillatas in testimonium super eo. Datum. *Monaci* An. Domini M. CCC. sexto, in crastino B. *Michaëlis* Archangeli.

Wir

WIr Ludwig von Gottes genaden Römischer König ze allen zeiten Mehrer deß Reichs. Thun Kund allen die disen Brieff ansehent oder hörent lesen. Daß wir durch vnsers selbers hail / vnd durch Ablaß vnser vnd vnser vodern Sünde / den geistlichen Mannen dem Probst vnd der Sammunge ze Schefftlarn / die wir mit besundern genaden vnd gunst vmberangen haben / bestättiget haben / vnd auch bestättigen / das Selgerat daß der veste Mann Chunrad der alte Pairprunner / mit dem Hof ze Pulach / mit dem Hof ze Geisenprunn / mit dem Hofe ze Podem / vñ mit dem Hofe ze Tötenhausen / Lauterlich durch GOTT gethan hat / mit Otten seines Suns gunst vnd willen / als wir gesehen haben völliglich an seinen Brieff versigelt mit seinem Insigel. Darüber ze vrkunde geben wir jhm disen Brieff mit vnserm Insigel versigelten / der geben ist ze München an dem Freytag nach vincula Petri. Da man zalt von Christes geburt dreuzehenhundert Jahr / darnach in dem zway vnd zwanzigsten Jahr. In dem achten Jahr vnsers Reichs.

WIr Ludwig von Gottes genaden Römischer König ze allen zeiten Mehrer deß Reichs / veriehen offentlich an disem Brieff / wanne es mit pöser gewonhait herkommen ist / daß auff dem Hofe ze Cheuerlor / der ze dem Closter ze Schefftlarn gehöret / an Sand Gilgen Tag als Tult da ist / vnser Richter von Schwaben mit seinen Dienern ein Mal da namb an dem selben Tage / vñ eiu Münchner Mut habern / vnd ein pfund Münchner Pfening / daß jhm alles deß Hofs verweser der danne da was geben muest / durch Gott / durch das Recht / vnnd durch vnser vnd vnser vodern Seele hailes willen / haben wir abgenommen mit disem Brieff / vnd nemmen auch abe dieselbe gewonheit vnd demselben dienst / vnd wöllen vnd gebieten dem Richter ze Schwaben / ze Wolfratzhausen / vnd allen vnsern Richtern die nun da sind / vnd auch komment hernach vestiglich bey vnsern Hulden / daß sie fürbas den vorgeschribnen dienst weder Mal Habern noch Pfening von dem Hofe ze Cheuerlor von dem Pfleger daselbs / nach von dem Closter ze Schefftlarn / den wir allen mit disen Brieff abnemmen / fürbas weder vodern nach nemmen in kein weiß / nach durch keinerley sache. Vnd darüber ze vrkunde geben wir disen Brieff versigelt mit vnserm Königlichen Insigel / der geben ist ze München da man zalt von Christes geburt dreyzehen hundert Jahr / darnach in dem fünff vnd zwainzigsten Jahr / deß Eretags vor S. Bartholomeus Tag / in dem Ailfften Jahr vnsers Reiches.

WIr Ludwig von Gottes genaden Römischer Kayser / ze allen zeiten Mehrer deß Reichs / thun Kund allen den / die disen Brieff ansehent / oder hörent lesen. Daß wir durch GOtt vnd auch fleissige bette / deß geistlichen Mannes Chunrads deß Probsts ze Schefftlarn / vnsers lieben diemütigen demselben Closter die besunder genad gethan haben vnd thun / daß wir wöllen vnd erlauben einer Mül die gelegen ist ze Schwäbing die dasselb Closter zu Scheefftlarn angehört / daß sie einen Mülwagen haben soll vnd hab / in allen den Rechten / als die Mül vnser Statt ze München habent / an all jrr vnd hindernusse / vnd dauon gebieten wir vnsern Amptleuten / vnd andern vnsern getrewen / wie die genant sind / daß sie die vnser genad stet haben vnd nit gestatten / daß sie von jemand vberuarn werde vmb kainerley sache / vmb lieb in vnser genade vnd füderung sein. Vnd darüber ze vrkunde geben wir disen Brieff mit vnserm Kayserlichen Insigel versigelten. Der geben ist ze München / do man zalt von Christes geburt dreyzehen hundert Jahr / darnach in dem dreyssigsten Jahr / deß Freytags vor dem weissen Suntag / in dem Sechzehenden Jahr vnsers Reichs / vnd in dem dritten deß Kayserthumbs.

Wir

Wir Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten Mehrer deß Reichs. Thun kund allen den/ die disen Brieff ansehent oder hörent lesen. Daß wir von besondern gnaden/ die wir zu dem Closter ze Schefflarn haben/ vnnd durch vnser Seele heiles willen geben haben/ vnd geben mit disem Brieff/ allen den Zol/ der von aller Kauffmanschafft gefallen mag ze Chenerloch an Sant Egidien abent/ vnnd an seinem Tag/ so ze Kirweich ist/ also daß der Brobst vnd der Conuent deß vorgenanten Closters ze Schefflarn/ denselben Zol alle Jahr Ewiglichen nemmen sollen zegleicher weise als wir vnsern Zol ze München nemmen. Wär auch jemand/ der jhn denselben Zol entfüert/ der soll schuldig sein dem vorgenanten Brobst vnnd seinen Closter die Buese/ die der schuldig ist/ der vns vnsern Zol ze Müchen entfüeret. Vnnd daß das vorgenante Closter an denselben Zol sicher sey/ vnd vngerieret beleibe/ So gebieten wir vestiglichen bey vnsern Hulden/ vnsern Vitzum/ der jetzt ist/ oder hernach wirdt/ daß er dem obgenanten Brobst von Schefflarn/ der jetzt ist/ oder hernach wird schirme vnnd jhme beholfen vnnd gerathen sey/ daß jhm derselbr Zol gefalle gar vnnd gänzlich in aller der weise/ als vorgeschriben steht/ mit allen den rechten/ die wir auff vnserem Zol ze München haben. Vnd darüber ze vrkunde geben wir jhnen disen Brieff versigleten mit vnserm Kayserlichen Insigel/ der geben ist ze München an dem negsten Pfintztag nach dem Ostertag. Da man zalt von Christes gebart dreyzehen hundert Jahr/ darnach in dem ain vnd dreysigsten Jahr/ in dem Sibenzehenden Jahr vnsers Reichs/ vnd in dem dritten deß Kayserthumbs.

Wir Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten Mehrer deß Reichs. Veriehen offentlichen an disem Brieff/ wann der vest Mann Albrecht der Glapfenberger vnser Maister ze dem Etal/ Krieg vnd ansprechung hintz Ch: dem Brobst ze Schefflarn vmb Gebharden Stromayr der sein aygen Mann gewesen solt sein/ haben wir durch guet vnd durch friedes willen/ dem vorgenanten Chunraden Brobst ze Schefflarn vnsern lieben diemütigen/ vnd seinen Gottshauß geben ze rechten aygen an deß vorgenanten Stromayrs statt/ vnsern aigen Mann Berchtolden den Ackersteyn/ Diemunden sein Haußfrauen vnd sein Erben. Also daß der vorgenant Gebhard Stromayr sein Haußfraw vnnd sein Erben/ deß vorgenanten Maysters vnd deß Gottshauß ze vnser Frawen Etal aygen sein sollen/ vnd daran soll dasselb Gottshauß von niemand kein irrung haben. So soll auch den vorgenanten Brobst vnnd das Gottshauß ze Schefflarn fürbas an dem vorgenanten Ackersteyn seiner Haußfrauen/ oder jhren Erben/ niemand hindern noch irren mit keinen sachen. Ze vrkundt dises Brieffs der geben ist ze München an S. Gregorij abend in dem Sechs vnd zwaintzigsten Jar vnsers Reichs/ vnd in dem dreyzehenden deß Kayserthumbs.

Adsunt & aliæ Concessiones, Confirmationes & Priuilegia aliorum *Bauariæ* Ducum plurimæ, quas omnes huic operi inserere nimis longum foret.

Catalogus Præpositorum Monasterij *Schöfflarn*.

I. ENGELBERTVS eligitur an. 1140. confirmatur ab *Innocentio* II. Pont. Max. resignauit post an. 13.

II. EBERHARDVS successit an. 1153. præf. an. 7.

III. ARNOLDVS elect. fuit an. 1160. decessit anno regiminis sui 4.

IV. HENRICVS elig. an. 1146. vir pius & religiosus, ac Monasterio vtilis in plurib. Bibliothecam & multa bona acquisiuit; tandemq; anno prælaturæ suæ 37. mortem obiit.

V. WERNHERVS, an. 1200. ad clauum euehitur, ædificiis & ornamentis ecclesiasticis monasterio profuit, Capellam etiam B. Virginis construxit, fato sublatus an. prælaturæ 18.

VI. CON-

VI. CONRADVS denſ. acquiſiuit monaſterio multa bona, vir grauis, & frugalis, ob. an. ſuæ prælaturæ 21.
VII. LVITTANNVS electus an. 1239. tertio anno poſt reſignauit.
VIII. VDALRICVS natione *Sueuus* ſufficitur; qui & ipſe quoq; anno octauo poſt prælaturâ ceſſit.
IX. CONRADVS II. dictus *Wiſshaimer Vdalrici* ſucceſſor datus an. 1249. diebus ſolummodo decem ſuperuixit.
X. BERCHTERVS eodem anno electus, deuotus pater, poſt an. 10. prælaturæ munere ſe abdicauit.
XI. HEINRICVS *Gotzinger* an. 1259. præſulatu decoratus, ſex menſibus tantùm eod. fungitur.
XII. SIGHARDVS locum ſui anteceſſoris ſubintrat, & anno 5. reſignat.
XIII. DIETRICVS *ſueuus*, eligitur an. 1264. qui ex patrimonialibus ſuis bonis Monaſterio multa elargitus eſt, reſignauit anno regiminis ſui nono.
XIV. BERECHTERVS ſupra decimo loco commemoratus, iterum eligitur ob. anno quarto poſt.
XV. GERVICVS ſuffectus an. 1277. obiit anno gubernationis ſuæ quarto; & tam breui temporis ſpacio bona monaſterij plurimùm auxit, ac *Peügarten* acquiſiuit.
XVI. FRIDERICVS de *Schvvâbing*, deuotus pater eligitur, & anno nono poſt, humiliter reſignat.
XVII. CONRADVS III. elig. an. 1286. acquiſiuit *Selachen*, ac benè rem gerens moritur anno 4.
XVIII. CONRADVS IV. cogn. *Widſeit* an. 1290. electus ac conſecratus, annum prælaturæ agens quintum reſignauit.
XIX. HEINRICVS *Gieſinger* an. 1295. aſſumptus ad præſulatum reſign. anno 7.
XX. FRIDERICVS in cedentis locum repetitur, acquiſiuit *Planckenhouen*, moriturq; anno quinto.
XXI. VDALRICVS *Teufelhart*, an. 1305. el. bonus paterfam. moritur poſt menſes nouem.
XXII. CONRADVS de *Schvvâbing* eod. an. ſubrogat. locupletauit monaſterium & ædificiis auxit, defun. an. 13.
XXIII. RVDOLPHVS el. an. 1317. tertio anno poſt obit.
XXIV. CONRADVS *Sachſenhauſer* Cæſ. *Ludouici* IV. conſiliarius & familiaris, an. 1320. præſul factus, monaſterio & fratribus ex ſuo proprio plurimùm profuit, vini redditus annuos acquiſiuit, chorum ædificauit, anniuerſarium quatuor anni temporibus celebrandũ fundauit; & mortuus eſt poſt an. 26.
XXV. BERCHTOLDVS el. an. 1346. Monaſterio ſcribendo vtilis fuit, & præſulatum ad tertium annum produxit.
XXVI. WERNHERVS ſequitur an. 1348. monaſterium in libris & bonis auxit: *Vichhauſen* acquiſiuit, mortuus anno 4.
XXVII. HEINRICVS *Phoner*, vir pius el. an. 1352. ædificauit Capellam S. *Eraſmi*, & poſt an. 18, reſignauit præpoſituram.
XXVIII. *Vdalricus Oſterhoffer* vir placidus el. an. 1363. ob. an. reg. 17.
XXIX. IOANNES *Pfaler* ſubrog. an. 1380. acquiſiuit Eccleſiam & decimas in *Scheyringen*, ob. anno 30.

XXX. IOAN-

XXX. IOANNES à *Drosberg* an. 140. suffectus, ædificauit multa vtilia & ad ornatum spectantia; resignauit post an. 28.

XXXI. HEINRICVS, an. 1483. euectus, benefactor monasterij an. 19. post defungitur.

XXXII. WILHELMVS *Oberdorffer* el. an. 1457. ædificando ad flum. *Isaram*, præposituram quoque, & alia monasterio vtilis fuit mor. an. 7.

XXXIII. ERASMVS *Golbuetter* vir deuotus, bonusq; paterfam. el. an. 1463. ob. an. 4.

XXXIV. LEONHARDVS *Volckel*, ipse quoque ædificando & rem bene gerendo monasterio vtilis, resignauit anno 8.

XXXV. GEORGIVS *Staffer* deuotus & religiosus pater, an. 1476. præpositus factus, ornauit templum, Altare in Choro fieri fecit, ob. an. 13.

XXXVI. LEONARDVS *Schmidt*, grauis vir successit an. 1490. Sacram suppellectilē pretiosā, Tenebræ fundauit, præclara multa ædificia fecit, parochias in *Deiming* & *Datgsteten* Monasterio acquisiuit, infirmatorium construxit, aliaq; multa vtilia præstitit, ob. an. 34.

XXXVI. GEORGIVS *Vögger* el. an. 1527. sub cuius præsulatu monasterium incendio periit, quod industria sua breui tempore maiori cum splendore restituit, & suppellectile sacra ornauit, ob. an. reg. 17.

XXXVIII. IOANNES *Egger* vir monasterio vtilis el. an. 1544. ædificauit Capellā Saluatoris & domum parochialem in *Scheyringen*, & anno suæ gubernationis 12 viuere desiit.

XXXIX. GEORGIVS *Pachperger*, assum. an. 1556. ædificauit tabernam in *Erthausen*; alijsque modis Monasterio profuit, ob. an. sexto.

XL. LVDOVICVS *Holzmaier* el. an. 1561. vir pius & benignus, ædificiis ad fl. *Isaram* monasterio vtilis, resignauit post prælaturā an. 29. bene administratā, & vitā excessit an. 1595.

XLI. LEONHARDVS Klotz, Conuentualis *Scheffl arien.* plebanus in *Scheyring* vnanimi omnium consensu eligitur prædicto an. 1591. die octaua Martij vir pius, circumspectus, & rei familiaris gnarus. Impetrauit à Sum. Pont. Clemente VIII. benedictionem *Ferrariæ* die 23. Octob. an. 1598. Auctoritate etiā & patrocinio Ser.mi *Boiar.* Ducis *Gulielmi* V. præposituram Monasterij ad Abbatiam euexit; vt diploma Clementis VIII. ostendit.

CLEMENS PP. VIII.

Dilecte fili salutē, & Apostolicam benedict. Exposcunt tuæ synceræ in nos, & Apostolicā sedē deuotionis affectus, ac pietatis, & Religionis Zelus, vt te, ac istud Monaster. Scheftlarn ordinis Præmonstratens. cui præesse dignosceris, meritis, honoribus, & prærogatiuis libenter decoremus, prout diuini cultus augmento, ac alias in Domino salubriter conspicimus expedire. Supplicationibus igitur dilecti filij Nobilis viri Guilielmi Bauariæ Ducis, ac tuo nominibus Nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, ex sententia quoq; venerabiliū Fratrum nostrorū S.R.E. Cardinalium Congregationi Sacrorū Rituum Præpositorū, tibi, tuisq; successorib. dicti Monasterij Abbatibus pro tēpore existentib⁹, vt Mitra, Anulo, & baculo, ac aliis Pontificalibus insignibus, nec non in Monasterio, ac aliis Ecclesiis eidē Monasterio subiectis, seu ab eo dependen. in quibus tu, & successores pdi in Pontificalibus pro tempore celebrabitis, benedictionem solemnem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum, ac aliorum diuinorum officiorum solemnia supra populum ibi tunc interessentem, dummodo aliquis Antistes, seu sedis Apostolicę legatus præsens non fuerit, vel si præsens sit, illius expressus ad id accedat assensus, elargiri liberè, & licitè valeas, & valeant Apost. auctoritate tenore pœnitentium de speciali gratia licentiam, & facultatem concedimus, pariter, & indulgemus. Non obstantibus, constitutionib. & ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscunq;. Datum Romæ apud sanctū Petrum sub Annulo piscatoris die XVII. Martij M. D. XCVIII. Pontificatus nostri Anno Septimo.

Consecratus in Abbatem an. 1599. die 26. Septembr. Prouincialia *Boiariæ* munera per annos viginti sex gnauiter obiuit: nec interim Monasterio suo vlla in re defuit: sacram supellectilē apprimè auxit, obiit tandem omnibus charus ac desideratus, die 20. Septem. an. 1619. munere suo egregiè functus an. 28. mens. 6. d. 4.

XLII. MICHAEL Abbas II. qui hodieq; Cœnobio cum laude præest, & vt diu feliciterq; præsit ex animo vouemus. Eligitur V. Octobr. an. clↄ.Iↄc. XIX. Consecratus Frisingæ XVII. Nouembris eiusd. anni.

SCHEYRN.

SCHYRVM siue Schyrense Monasterium ord. S. Benedicti supra Pfaffenhouen situm, Comitum initio Schyrensium magnificum castrum fuisse legitur, quod construxit Arnolphus Comes Schyrensis, filius Arnoldi mali. In Mona- *Auent. in Annalibus fol. 624.*

Monasterium verò conuersum est hoc modo: Inchoata erat ab Ottone & Alberto, nobilibus viris, solitudinemq; amantibus hominibus, in horum ipsorum Comitum ac Principum Schyrensium ditione, montanis videlicet Bauariæ, juxta altissimum eius Prouinciæ jugum, quod Accolæ den Wendelstein vocant, Eremitica quædam cella & Ecclesiola, Annum Christi circiter 1077, consentiẽtibus, Ottone Schyrensi Comite, eiusq; vxore, Domina Haziga, Aragonum Regis filia, & vtriusq; filiis, Ecchardo, Bernhardo & Ottone, Principibus Schyrensibus. Hæc cella jussu Ellenhardi, Frisingensis Episcopi, ea tempestate ægrotantis ac grauiter decumbentis, à Pontifice quodam Polensi consecrata est. Decedente verò paulò pòst ex hac vita Principe Ottone, An. nimirum Christi 1079. Domina Haziga, relicta Ottonis coniunx, iterum jam vidua facta (habuit enim prius maritum Hermannum, Comitem de Castl & Sulzpach) cum filiorũ suorum consensu, ex humili ac Eremitarum domo ac Ecclesiola, celebre Monasterium construere, & in memoriam mariti sui liberaliter dotare decreuit.

TRANSTVLIT verò Monasticam sedem in paulò amœniorem locum, qui hodie adhuc à præterfluente pisculentissimo fluuiolo Vischbachavv dici solet, & quatuordecim miliaribus à Schyro, septem à Monaco, duobus à S. Quirini Tigurino Monasterio abest, ad pedem montis Khuezagel cognominati in Aiblingensi districtu situm, vbi adhuc hac tẽpestate duo sunt templa, quorum aliud S. Martino, alterum B. Virgini dicatum est, & Præpositura Monasterio Schyrensi incorporata. Hunc locum Domina Haziga fundatrix & pagis & vineis plurimis ditauit, in hoc loco cœpit Monastica D. Benedicti congregatio; in hoc Domina fundatrix mortua & humata, at posteà Schyrum translata est. Sed nec iste locus diu satisplacuit, post sex enim annos à prima translatione, iterum mutata est sedes; & secundò translatum Monasterium è montanis, in paulò liberiorem agrum ad Glanum fluuium, qui non procul inde in Ambram cadit, Vsenhofium, antiquitus Glanegk à fluuio dictum, tribus miliaribus à Schyrensi Monasterio situm. Illic in monte S. Petri (vbi hodie adhuc Templum visitur, ab Ottone, Hazigæ fundatricis filio, & à Bertholdo Comite de Burggheim ante duas aras ibidem sepultis, constructum) tertiò inchoatum est Monasterium, sub primo adhuc Abbate Erchenboldo. Quo loco cùm sedecim annis mansum & propter aquarum in sublimi monte, S. Petri defectum, locus iste etiam parum commodus Monachis visus esset: quartò translatum est Cœnobium nuper inceptum, in ipsam Principum Schyrensium (vnanimi eorundem omnium consensu) auitam arcem ac sedem, amplam illam quidem, sed admodum ruinosam ac ferè desertam, & ad extremam prorsus internecionẽ spectantem. Hæc Schyrensis Monasterij initia sunt & exordia certissima. Monumentorum nihil ampliùs ibi est celebrium, quàm in media Ecclesia sublimis tumulus Ottonis fundatoris, ac D. Hazigæ fundatricis.

IN ingressu domus Capitularis est alius de terra eleuatus tumulus, sub quo 120. vtriusque sexus Comitum ac Principum Schyrensium corpora sita, & in subterranea crypta, quasi ordine collocata esse dicuntur. Nomina ipsa Comitum ac Principum istorum interciderunt, sed præcipuorum huius loci fundatorum ac benefactorum extant. Ludouicus Imperator dedit huic Monasterio omnimodam jurisdictionem in suos subditos, exceptis homicidio, stupro violento ac furtis, & hoc propter maxima damna pro Imperatore perpessa, Anno 1315. Confirmat hoc Ludouicus Marchio Brandenburgeñ. filius, vnà cum aliis Cœnobij priuilegiis, Anno 1348. &c.

SEQVI-

SEQVITVR CATALOGVS ABBATVM DICTI MONASTERII.

ERCHENWOLDVS primus Abbas à Guilielmo Hirsaugiensis Cœnobij Præsule mittitur, cum 12. fratribus, fundatrici D. Hazigæ, Anno 1096. Præfuit is in Vischbachavv annis 6. Postea Cœnobium transfert ad Eysenhouen, cõsensu Conradi Comitis Schyrensis & aliorum D. Hazigæ Nepotum, vbi iterum piè præfuit annis 8. Decessit senex, anno 4. Sub eius gubernatione obiit Domina fundatrix Haziga, Aragoniæ Regina, cuius filius Otto Comes multis reliquiis hunc locum donauit & illustrauit. I.

BRVNO vir egregiæ nobilitatis, filius nimirum materteræ Heinrici Imperatoris, successit Erchenboldo, accitus ex Hirsaugia, quod magnificum & potentissimum est Benedictini instituti Cœnobium in Ducatu Wirtenbergensi ad Nagoldum amnem, inter Kalbium & Thermas Cellenses, in nigra sylua situm. Præfuit in Eysenhouen 8. annis, postea translato Monasterio, vt dictũ est, Schyrum, ibi iterum annis 8. Obiit Anno 1127. II.

VLRICVS, siue Hildericus primus, subrogatur Brunoni: Præfuit per vnius tantùm anni spacium & remouetur à Principibus Schyrensibus. III.

VLRICVS secundus, vir nobilis admodum religiosus, duobus tantùm annis functus est munere Abbatis. Obiit Anno 1130. IV.

MARQVARDVS successit Vlrico secundo, sed non diu præfuit, vix enim completo vno anno, per Principes gubernaculo amouetur: causa literis mandata non est. V.

GOSOLDVS quinque præfuit annis, & ab administratione, fortasse nõ absre, amouetur iterum, Anno 1135. VI.

VLRICVS tertius, vir & prudens & religiosus admodum, subrogatus Gosoldo sapienter & piè præfuit annis 25. Impetrauit mitram & sandalia à Põtifice Alexandro IV. Cæcus tandem factus, contra omnium voluntatem magistratu se abdicans, Vischbachuni reliquum vitæ exegit, vbi & ex hac vita emigrauit & sepultus est. VII.

EBERHARDVS, alibi Eckhardus, vnanimi fratrum consensu electus Anno 1160. vir natalibus quidem clarus & genere nobilis, sed leuitate & superbia infamis, quæ communia solent esse degeneris nobilitatis vitia. Amouetur igitur anno suæ gubernationis vndecimo, per Comites & Principes de Witteleinspach, Anno Christi nimirum 1171. quo 12. Calen. Februarij igne combustũ periit totum ferè, hactenus tantùm ligneum Cœnobium. VIII.

BALDEMARVS eligitur omnium fauore post depositum Eberhardum. Præfuit sapienter & prudenter 32. annis, vir Ecclesiasticarum rerum perquàm studiosus, hospitalis, & pauperum non vulgaris patronus. Instaurauit igne collapsum Monasterium non infœliciter. Homo admodum seuerus, qui legitur nõ carne tantum, sed & adipe ad mortem vsq; abstinuisse. Obiit Anno 1203. IX.

HARTOMANNVS, vir senio penè confectus, à Ludouico Boiorum Duce vix exoratus, Abbatiæ clauum accepit, anno, quo Antecessor inter viuos esse desiit; cùmq; tribus annis præfuisset, iterum cessit, malens priuatus viuere in quiete, quàm tanta dignitate conspicuus cum tanta inquietudine. X.

CONRADVS constituitur Abbas, An. 1206. consecratur in festo Simonis & Iudæ, præsente Duce Ludouico. Erat juuenis simplex, sed præsentia Principis excitata adolescentis simplicitas præclarè sese postea exercuit, familiaremq; rem & Ecclesiasticam gnauiter administrauit. Sub eo Monasterium hoc Deiparæ virgini cõsecratum, 7. Iduum Octobris, ab Ottone III. Episcopo Frisingensi, An. 1215. Diuo Martino templum lateribus coctis ædificauit, Sacellumq; XI.

omnium Sanctorum, quod dedicatum est à Patriarcha Aquilegiensi. Romam iuit, vnde purpuram deportauit. Palæstinam voti reus iturus, ab Archiepiscopo Salisburgensi voto soluitur. Præfuit annis 20. & resignauit liberè, præsentibus, Ludouico Bauarorum Duce, & Episcopis, Aystetensi & Frisingensi, sub eo claruit Cunradus Monachus & Prior, diligentissimus & indefatigabilis innumerorum librorum scriptor, & Schyrensium Chronographus.

XII. HEINRICVS eligitur Anno 1226. consecratur in festo S. Matthiæ. Præfuit annis 33. Extruxit turrim quadratam, Sacellum S. Catharinæ, granarium, & valetudinarium, aliaque plurima, multa etiam vetera instaurauit, abalienata redemit & recuperauit, ac etsi tunc temporis varia essent inter Principes & Episcopos bella, tamen omnibus exæquo charissimus fuit, quia hospitalis & munificus. Resignauit tandem senio grauatus, Anno 1259.

XIII. RVDOLPHVS Abbas in Thierhaupten præfuit Monasterio Schyrensi vix per vnum annum, & amouetur iterum, quòd inutilis esset, & negligens rerũ Cœnobij gubernator.

XIV. LVDOVICVS designatur Abbas, Anno 1260. Præfuerat antea Cœnobio Weichenstephensi. Præfuit hic annis 13. satis negligenter, idcirco etiam parum honorificè dimissus est à Principibus.

XV. ARNOLDVS subrogatur Ludouico, An. 1273. sed imperitus administrationis rei familiaris, septimo anno ab electione sese Magistratu abdicauit.

XVI. FRIDERICVS, Prior S. Emerani Ratisponæ, omniũ suffragiis declaratur Abbas Schyrensis, an. 1281. vir in literis satis doctus, sed in procuranda re familiari parũ fœlix, adeò vt sub eo Cœnobiũ ad extremã inopiam redigeretur. Vendidit plura, quàm emit. Præfuit annis decẽ. Exautoratus deinde Ratisponam rediit, vbi non sine ignominia dicitur apud sanctum Emmeranũ ex hac vita emigrâsse.

XVII. VLRICVS quartus, cognomento Perchtinger, ex Cœnobio S. Quirini in Degernsee accersitus, fœlicissimè præfuit annis 20. Emit vineas in alpibus. Obiit Anno 1311. sepelitur apud S. Quirinum, juxta aram S. Erasmi.

XVIII. CONRADVS secundus, cognomento Perger, prefuit cum omnium dolore, & querimonia annis 13. inutilissimè. Obiit Anno 1323.

XIX. VDALSCALCVS præfuit p̃ vnum saltem annum, nec tamen integrũ.

XX. VLRICVS quintus, cognomento Leutzenauer, eligitur Anno 1324. Præfuit annis sex, & aliquot mensibus parum vtiliter. Lapsus equo expirauit, Anno Domini 1330.

XXI. CONRADVS Leutzenauer, Germanus frater Vlrici quinti, ex Abbate Wiltsburgensi, constituitur Schyrensis Monasterij pater, vnanimi conuentualium consensu. Præfuit annis 15. laudabiliter & vtiliter. Consequutus est ab Imperatore Ludouico quarto, Bauaro Parochiam oppidi vicini Pfaffenhofensis ad Ilmium fluuiolum siti, senex tandem imbecillis se magistratu abdicat.

XXII. WOLFGANGVS vir quidem genere Nobilis, sed non proinde virtute, homo superbus & leuis, præfuit inutilissimè 7. annis, nihil gerens memoria dignum, conflans æs alienum grande. Obiit Anno 1353.

XXIII. VLRICVS sextus, cognomento Morspack, vir prudens reiq; familiaris administrandæ, cum singulari laude & fœlicitate peritissimus. Præfuit sapienter & vtiliter annis penè 23. Obtinuit apud Ludouicum Marchionem Brandenburgensem, Ludouici Imperatoris filium, Parochiam oppidi Voburgensis ad Danubium siti. Obiit Anno 1376.

XXIV. VLRICVS septimus, cognomento Münnenbeckius, p̃fuit annis 24. fideliter & fœliciter. Consecutus est à Pontifice Maximo Vrbano sexto confirmationem supradictarum donationum, Parochiarũ Voburgensis & Pfaffenhouianæ.

CVN-

CVNRADVS de Mur præfuit annis 12. vir bonus & mansuetus. Ophtalmia deinde grauiter laborans, Abbatiam Conuentui resignauit. XXV.

CVNRADVS quintus, cognomento Tegernbachius, designatur Abbas, Anno 1413. Præfuit annis 8. inutilissimè, quibus magnum æs alienum cōtraxit. XXVI.

LVDOVICVS Walchius cum magno Cœnobij detrimento præfuit annis sex, prædia oppignorans, vsum fructum vendidit: Obæratus itaque amouetur, Anno 1427. XXVII.

CONRADVS sextus, cognomento Wieckmannus, vir callidus, & ingenio versuto p̄ditus, pertinaciæ tamen singularis. Habuit graues concertationes cum Conuentu, difficulter tandē compositas per arbitros, autoritate Concilij Basiliensis datos, Ioannem Grinebaldum Vicarium Frisingensem, & Ioannem Tulbeckium. Præfuit parum vtiliter annis 9. amouetur tandem Anno 1436. XXVIII.

IOANNES Degernbeckius, vir eloquens & singularis industriæ, præfuit annis 13. augens æs alienum. Condidit duo sacraria & supremæ aræ delubrum. Obiit Anno 1449. XXIX.

WILHELMVS Krenberger ex Tigurino Monasterio in Abbatem Schyrensem vocatus, præfuit annis 18. Fuit vir religiosus & eruditus, qui Bibliothecam præclarè auxit, obseruantiamq; secundùm Benedicti institutum Cœnobio intulit. Obiit Anno 1467. sepelitur in media Ecclesia prope tumulum fundatorum, Ottonis Comitis, & D. Hazigæ. XXX.

GREGORIVS, cognomento Sperlin, ex Parochia Schyrensi pauperibus quidem sed honestis parentibus prognatus, vir multis præclaris virtutibus prȩditus, p̄fuit sapienter & vtilissimè annis 22. Quibus & Bibliothecā p̄clarè auxit, & plurima ædificia pulchrè construxit, Sacellum videlicet D. Ioan. Baptistæ, sacrarium minus, zytharium seu praxatorium, & ambitûs duas partes cocto latere cōcamerauit, muro latericio cinxit hortum, magnam ȩris alieni partē dissoluit. Calculo laborans obiit ætatis suæ anno 68. Christi verò 1489. XXXI.

PAVLVS, cognomento Prevv, patria Voburgus, vir integer & religionis Benedictinæ obseruantissimus, præfuit 16. annis. Obiit Anno 1505. Monaci in Conuentu fratrum minorum ictus Apoplexia, Dominica post conuersionem S. Pauli, corpus Schyrum refertur, & honorificè sepelitur. XXXII.

M. IOANNES, cognomento Turbeyt, ex Patauino Episcopatu oriundus, communi omnium suffragio eligitur, Anno 1505. vir, qui honestis literis & Philosophiæ, vsq; ad supremam palmam in Ingolstadiano Gymnasio operam dedit. Rerum Ecclesiasticarum, reique familiaris administrandæ, suprà quàm dici potest, peritus & gnarus, vnde grande æs alienum à maioribus conflatum 2000. aureorum nummum dissoluit. Opera incepta à suo Antecessore perfecit, & ipse de integro multa extruxit, portas vtrasq; cum domibus cohærentibus magnificè ædificauit. Fuerat priùs Præpositus in Vischbachau, vbi egregium thesaurū cumulauit, quod nemo alius antea fecerat; plurimum auxit Clenodia, argenteaq; monumenta, vir vitæ integritate nemini secundus, Principibus charissimus, præcipuè Alberto Principi prudentissimo ac eloquentissimo, Maximiliani Imperatoris genero, qui per eum pleraq; D. Benedicti Cœnobia ad seuerioris religionis jugum reuocauit. Literatorum & literarum fautor maximus, Auentini Chronographi Boiorum singularis Mecœnas. Præfuit laudabiliter & omnium optimè annis 30. Obiit Anno 1535. 8. Calend. Aprilis, sepelitur in medio Templo prope mausoleum fundatorum. XXXIII.

ANDREAS, cognomento Geishouerus, vir religione & deuotione insignis, bene p̄fuit annis duodecim. Ob. an. 1547. 21. Decembr. sepelitur in medio ferè Templo, cum præclaro monumento, quod illi pio affectu erigi jussit Successor. XXXIV.

XXXV. IOANNES Chrysostomus, cognomento Hirsbeckius, vir procera corporis statura prædictus, literis verò & virtute clarissimus, eligitur An. 1547. Habuit Germanum fratrem Paulum Hirsbeggium, sacræ paginæ Doctorem, & Ratisponensis summæ Basilicæ Concionatorem. Hic Capellam in ambitu, quam Capitularem vocant sepulturam Comitum Schyrensium, è fundamentis extruxit, ac figuris illorum decorauit. Obiit Anno Domini 1558.

XXXVI. GEORGIVS Neupeck ex Wolnzach, Bauarus, expulsus Werdeæ Monasterio sanctæ Crucis in Principum bello An. 1552. exul Schyram venit, vbi benignè receptus, ita se gessit, vt Vischpachauensi Ecclesiæ præficeretur, hinc defuncto Ioanne Chrysostomo, concordib⁹ votis in Abbatem electus est, an. 1559. Hic tanquàm bonus Oeconomus Templum Schyrense renouauit, ac Monasteriũ multis necessariis, ac pulchris ædificiis exornauit. Obiit Anno Dñi 1574.

XXXVII. BENEDICTVS Prummer Monaceñ. eodem anno electus, hoc 1581. Anno adhuc præest, quod Deus sibi ac Monasterio bene vertat, &c.

ADDITIONES.

E primis ac splendidissimis *Bauariæ* Monasteriis vnum est *Schirense*, commutata arce SCHIRA, olim Principum sede in cænobium, sicut ex historia *Boica* patet. Nos hic, ad ea, quæ Dn. *Hundius* tradidit, Diplomata Pontificum, Imperatorum, & Principum quorundam proferemus; haud omissis quoque nonnullis, quæ illustrandæ rei, & tractandę Principum Boiorum pietati seruiunt.

P. Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto in Christo filio *Erchinberdo* Abbati venerabili monasterij sancti *Martini* quod in loco qui *Vischpach* dicitur situm est, eiusq; successoribus, regulariter promouendis in perpetuum. Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri quatenus & deuotionis sinceritas laudabiliter enitescat, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Quia igitur dilectio tua ad Sedis Apostolicæ portum confugiens, eius tuitionem deuotione debita requisiuit, nos supplicationi tuæ clementer annuimus & B. *Martini* monasterium, cui Deo authore præsides sub tutelam apostolicæ sedis excipimus, & præsentis priuilegij pagina communimus. Quod videlicet cœnobium ab ipsis fundatoribus *Haziga* Comitissa & eius filiis *Ekkardo*, *Bernhardo* & *Ottone* Comitibus B. *Petro* oblatum est. Per præsentis igitur priuilegij paginam Apostolica authoritate statuimus, vt quicquid in præsentiarum ad idem Cœnobium legitimis fundatorum donationibus pertinet, & quæcunq; in futurum cõcessione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium justè & canonicè poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus & illibata permaneant. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat idem cœnobium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integrè conseruentur eorum, pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Obeunte te nunc eius loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris, secundum B. *Benedicti* regulam elegerint. Chrisma, oleum sacrum, cõsecrationes altarium siue basilicarũ, ordinationes monachorum, qui ad sacros ordines promouendi fuerint, ab Episcopo, in cuius diœcesi estis, accipietis. Siquidè gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & si ea gratis ac sine prauitate voluerit exhibere, alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis

adire

adire antiſtitem, & ab eo conſecrationis ſacramenta ſuſcipere, qui Apoſtolicæ ſedis fultus autoritate, quæ poſtulatur indulgeat. Poſtea eiuſdem Cœnobij Aduocatum conſtituimus *Ottonem* egregriæ ſtrenuitatis Comitem, eiuſque poſt eum, qui maior natu erit filiũ, ſi tamen in patris probitate permanſerit. Sin autem veſtri erit arbitrij quem placuerit eligere veſtri Cœnobij idoneum protectorem, qui ſine lucri ſæcularis exactione, id diuinæ ſeruitutis obſequium ſtrenuè ac reuerenter exhibeat. Vos igitur in Chriſto filij chariſs. op. regularis diſciplinę inſtitutioni ſollicitius ac deuotius inſudare, vt quanto eſtis à ſæcularibus tumultibus liberi, tantò ſtudioſius placere Deo totius mentis & corporis viribus anheletis. Ad indicium autem perceptæ à *Romana* Eccleſia libertatis, quot annis *Lateranenſi* palatio Bizantium aureum perſoluetis. Si quis ſanè Eccleſiaſtica ſæculariſue perſona hanc noſtræ inſtitutionis paginam ſciens contra eam temerè venire temptauerit, ſecundò tertiòue commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendauerit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate cognoſcat, & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Ieſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiaceat. Cunctis autem eidem loco iuſta ſeruantibus, ſit pax Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Data *Beneuenti* per manum equitij vicem Cancellarij vndec. Kal. Decemb. indict. vndec. Incarnationis Dominicæ an. M. C. III. Pontificatus autem Domini *Paſchalis* ſecundi Papæ, anno quarto.

P Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Venerabili filio *Erchinberto Vſinhouenſi* Abbati, eiuſque ſucceſſoribus regulariter ſubſtituendis in perpetuum. Auſtr terram in habitantibus per Prophetam Dominus præcipit cum panibus occurrere fugientibus. Idcirco vos filij in Chriſto chariſſimi de ſæculo fugientes gratanter excipimus, & per ſancti Spiritus gratiam ſedis Apoſtolicæ munimine confouemus. Veſtræ ſiquidem congregationis ſedem apud *Vſinhouen* locum perpetuo manere decernimus: At quęcunque prædia, quæcunque bona *Perichtold* & *Otto* Comites ſeu bonæ in Chriſto memorię *Hauiga* cum duob. filiis *Bernhardo* & *Ekkardo* Comitib, pro ſuarum animarum ſalute B. *Petro* cuius nomine locus veſter inſignis eſt, at congregationi veſtræ obtuliſſe noſcuntur, Quæcunque in futurum conceſſione Pontificum, liberalitate Principum, & oblatione fidelium iuſtè & canonicè poteritis adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſorib. & illibata permaneant. Decernimus ergo vt nulli omninò hominum liceat idẽ Cœnobium temerè perturbare, aut eius poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere. vel temerariis vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſeruentur, eorum pro quorum ſuſtentatione & gubernatione conceſſa ſunt vſibus omnimodis profutura. Chriſma, oleum ſacrum, conſecrationes altarium ſiue baſilicarum, ordinationes Monachorum, qui ad ſacros ordines fuerint promouendi ab Epiſcopo, in cuius Diœceſi eſtis, accipietis. Siquidem gratiam atque communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, ac ſi ea gratis ac ſine prauitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicum quem malueritis adire Antiſtitem, & ab eo conſecrationum ſacramenta ſuſcipere, qui apoſtolicæ ſedis fultus auctoritate quæ poſtulatur indulgeat. Obeunte te nunc eiuſdem loci Abbate, vel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſurreptionis aſtutia ſeu violentia præponatur, niſi quem fratres communi conſilio, vel fratrum pars conſilij ſanioris vel de ſuo vel de alieno ſi

oportuerit collegio secundū Dei timorem ac beati *Benedicti* regulam elegerint. Porro sepulturam loci vestri omnino liberam esse sancimus, vt eorum qui illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat. Sane Aduocatum vobis supradictum *Perichtoldum* Comitem, vel post eum *Ottonem* concedimus, filium quoque *Ottonis* quē potissimum elegeritis. Cæterum nec ipsis nec aliis Aduocatiam loci liceat quasi hæreditariam vendicare, alioquin quem vtiliorem Monasterio Abbas, fratresque prouiderint, apostolicæ sedis auctoritate promoueant. Si quis sanè in crastinum Archiepiscopus vel Episcopus, Imperator aut Rex, Princeps aut Dux, Comes, Vicecomes, Iudex aut Ecclesiastica quęlibet sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire attemptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratiss. corpore ac sanguine Dei ac Domini nostri Redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Data *Laterani* per manum *Ioannis* sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ Diaconi Cardinalis, septimo Idus Nouembr. Indict. 13. Anno Dominicę Incarnationis M.C.IV. Pontificatus autem Dñi *Paschalis* secundi Papæ anno sexto.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia quintus Rex Romanorum. Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium præsentium ac futurorum cognoscat industria, quod in Regno nostro regulare quoddam Monasterium situm est, in prouincia scilicet quæ dicitur *Norica*, in Episcopatu *Frisingensi*, in pago *Vgesovve*, iuxta fluuium qui dicitur *Glana*, in Comitatu *Vsen* quod *Vsenhouen* antiquitus, modo autem mons sancti *Petri* nuncupatur. Huic compendiosa vt possumus relationi rei gestæ seriem perstringimus, & qualiter vel à quibus Monasterij huius structura primitus cœperit memoriæ posterorum quorumcunque tradimus. Magni nominis duo Comites, *Otto* videlicet vnus & alter *Pericht.* nomine præfati Monasterij locum communem inter se à parentibus vt pluribus patuit eatenus habuere, vt constructo eodem inibi Monasterio à Comite scilicet *Pericht.* partium termini vtrorumque infra murorum ambitum clauderentur, & altare quoddam in orientali theca positum itidem, & in honore B. *Petri* consecratum, parti *Ottonis* cæderet. Aliud verò ex aduerso occidentalis plagæ constitutum altare in parte alterius Comitis locatum appareret. Sed vt paululum istic à directo narrationis tramite diuertamus sæpe iam dicti Comitis parens p. m. *Haziga* Comitissa cum reliquis duobus filiis suis Comitibus *Bernhardo* scilicet & *Ekkardo* supra reliquias B. *Martini* Præsulis & aliorum item sociorum, quas vndecunque collegerat bona vel prædia longè seu propè posita sub Chyrographo, & multis coram testibus donarat. Post aliquot autem decidentis temporis spacium supra memoratus iam sæpenumerò Comes *Otto* matre sua & fratribus feliciter ex mundi huius naufragio translatis, ante iam dictas S. *Martini* reliquias clausit cum prædiis mancipiisuè ad eas pertinentibus in dedicatione templi sub sigillo altaris, quod locatum iam diximus in parte *Pericht.* com: & locum ad se illic pertinentem cum aliquibus agrorum & syluæ adiacentis iugeribus sine aliqua prorsus contradictione supra eiusdem sanctuarij reliquias in proprietatem sub testimonio tradidit. Exinde Comes *Pericht.* iam nil moratus præcipuam prædiorum partem suorum mācipiorum, cen-

censorum, pecuniarum, seu quarumcunque rerum ex toto super altare idem S. *Martini* delegauit, contradidit Domino Deo S. *Mariæ* S. *Petro* Apostolo, sancto *Benedicto* in proprietatem & prædicti Monasterij Abbati temporis *Erchenboldi*, eiusq; post hac successorib. in dispositionem liberam cellæque necessariam, fratribusque Deo sub regula monastica inibi seruituris ad vtilitatem. Et ne vnquam à posteris eorundem Dei seruitium deinceps illic destrui possit, prudenter prorsus decreuêre & constituêre ambo præfati Comites eandem cellam cũ oĩbus suis pertinentiis tum collatis & dehinc conferendis ab ea die non subdi iugo alicui⁹ terrenæ personæ, vel ditioni, nisi solius Abbatis dominationi: & sic totius libertatis iure eam adampliauêre & in Christo stabiliter sublimauêre. Dehinc iure omni & seruitio prædicti Monasterij ipsi sese penitus abdicauere. Sed hoc reuera totum felices negotiatores prudenter effecêre: primùm ob spẽ & præmium vitæ æternæ, ob remissionem peccatorum ipsorum & parentum siue posterorũ quorumlibet suorũ & omnium ad se pertinẽtium, ob memoriã quoq; Regum seu quorumuis in Ecclesia ordinum, & pręcipuè statum cellæ defendentium, & quod prout posse suberit Christi pauperib. beneficium illic pateſiat receptaculũ. Adhoc etiam vt fratres Cœnobij ipsius nũc inibi congregati & adhuc in Christo congregandi tutiùs ac liberiùs Domino Deo in sancta professione seruire possint huiusmodi eos per nos libertate donari imperauere, vt quandocunq; patre suo spiritali orbati fuerint ipsi habeant liberam potestatem secundum regulã S. *B.* inter se vel vndecunq; si opus fuerit Abbatẽ sibi non solũ eligendi, sed etiã constituendi, quem dũ fratres regulariter elegerint, de hinc vt solet ad constituendũ eum in choro Monast. conueniãt, & vna clero populoq; aduocato secretario pſẽtib. accipiat iugera regiminis de altari S. *Martini*, quẽ tota fratrũ congregatio sibi elegerat. Hic subinde Abbas canonicè ordinatus sine alicui⁹ pſonę donatione & impedimẽto susceptũ ministeriũ per posse & scire suum impleat, soliq; Deo iuxta ordinẽ suũ liberè seruiat, liberamq; oĩno rerum sibi cõmissarum int⁹ & foris potestatẽ habeat, quasi fortè præter necessitatẽ Monasterij & cõmunem fratrũ vtilitatẽ sacrilegus, q abſit, licentiosè & sæculariter abuti pſumpſerit cõcessa libertate familia bonis rebusuè Monasterij & ob id fratrũ admonitiones contẽnens, ad suã suorumuè priuatã cupiditatẽ & libitum temerè dissipauerit, vel si beneficia quibuslibet pſonis nisi necessariis Monast. ipsi⁹ seruitorib. pręstiterit: aut si Regibus, Episcopis, seu quibuscunq; pſonis cõsenserit, si fortè libertatẽ Monasterij pmutare, sibiq; locũ sanctũ subiicere attẽptauerint, siue aliq. seruitij statutũ inde sibi fieri exegerint, mox posteri supradictorũ paulò ante dominorũ fratrum precib. accersiti familię & oĩum bonorũ ritè accusatũ, itẽque cõuictum dignitate sua abiici pficiant, aliumq; iuxta pdictã libertatẽ & S. B. regulã fratrẽ sibi eligant, & absq; omni cõtradictione pillo substituãt. Rogant etiã pdicti Com. p nos concedi pdictę Cellę Aduocatũ vnum ex ipsis *Ottonẽ* scil: Com: nunc & post eum seniorẽ duntaxat filium eius *Ottonẽ*, si sicut ipse Comes pro remedio animæ solumodò suæ Monasterium, & ad hoc ptinẽtia, defendere satagerit. Cęterũ nõ ipsis nec aliis Aduocatiã loci liceat quasi hæreditariã vendicare. Hi deniq; Abbate petẽte accipiant bonũ à Regib. legitimũ, & tunc in año si necesse fuerit, aut in ipsã Cellam, aut vbicunq;, vel quando Abbati placuerit, inuitati ab illo veniãt, & ibi placitũ iustũ p causis & necessitatib. Monasterij ritè peragãt. Nullum aũt aliud seruitium, ius aut beneficium sibi p hoc concedi recognoscant, nisi tertium bañum consuetudinariã iustitiã & legẽ quem cæteri Aduocati in aliis Monasteriis itẽ libris habent. Sup funes pter viam & cẽsuales, & cætera talia & in illis triũ placitorum dieb. in vnoquoque vnum maltrũ de frumẽto, & ad hoc quodlibet iuxta ius gẽtium pertinẽtia, Pręterea item rogant per nos decerni vt Aduocatus idem non Aduocatum

pro

pro se faciat, non prorsus aliqua qualibet ratione calumniam persuasionem Monasterio, Abbati vel familiæ faciat. Constituimus quin etiam eorundem petitione, vt si quispiam in posterorum suorum, vel cuiuslibet homo personæ, vnam vineam, vnum mansum aut talium quæque à supradicta Cella vi abstulerit, vt nostri nostrorumque successorum regia potestate coactus, tria auri talenta ad *Gazophilazium* Regis persoluat, primitus reddito Ecclesię quod detraxerat. Si verò quilibet illorum quod absit curtim vnam aut villam inde per vim alienauerit, siuę manifestus inuasor bonorum ipsius Cellæ extiterit, vel si hoc testamentum traditionis quocunque ingenio permutare vel infringere nisus fuerit, decem auri talenta ad regiam item persoluat Cameram, & quod ablatum est secundum leges primitus Ecclesiæ componat, & sic intentio eius irrita fiat. Ministris quoque eandem concedimus legem & seruitutem quam cæterę in Regno nostro Abbatiæ liberè habent, vt tanto fidelius Prælatis suis per omnia seruiant. Super hæc omnia Comites sæpedicti amplissimi cum priuilegium acquisiêre & constituere, vt vnus aureus quem Bizantium dicimus singulis annis Romam ad altare S. *Petri* ab Abbate prædicti Monasterij persoluatur, & si vno vel duobus vel tribus saltim negligatur, quartò pleniter componatur, ea nimirum cautione, vt libertatis istius & traditionis statuta tantò perennius inconuulsa amodò permaneant, & vt prædictum Cœnobium sub Romanæ Ecclesiæ mundiburdio & maiestate inconcussum semper stabiliatur, si fortè quispiam Regum vel consanguineorum eorundem, seu cuiuslibet homo personæ quod absit testamentum hoc vlla fraudulenta arte infirmare vel infringere præsumpserit. Si aut id quod absit à quolibet illorum instigante Diabolo fieri rogant ijdem Comites nostra indulsione & omnino testificantur apostolicum Pontificem, per Christum & per sanctum *Petrum* Apostolum, & S. *Martinum* Episcopum, & per omnes sanctos Dei, & per tremendi examinis diem, vt illum Dei & sanctorum eius despectorem & testamentariæ huius conscriptionis annullatorem nisi resipuerit, tradet omninò satanæ & anathematizet eum, ac profanet à Consortibus & filiis Ecclesiæ sanctæ Dei & hæredibus vitæ æternæ, vt & auferat Deus memoriam illius de terra viuentium, & deleat nomen eius de libro vitæ, & vt eum Dathan & Abyron, quos terra aperto ore degluriuit, & viuos inferus absorbuit pernnem incurrat damnationem, & nisi resipiscat, *Petrum* regni cœlorum Archiclauigerum cum sancto *Martino*, & tota cœlesti militia portæ paradysi obstitorem in æternum habeat. Amen. Data est tertio Non. Ian. anno Dominicæ Incarnationis M.C.VII. Indictione decima quinta, anno autem ordinationis Dñi *Heinrici* quinti Regis nono, Regni secundo, actum *Ratispona* feliciter amen.

C Episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio *Brunoni* Abbati Monasterij S. *Mariæ*, quod in *Frisingensi* Episcopatu, in loco qui dicitur *Schyren* situm est, eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Omnibus nos debitores esse apostolica doctrina insinuat. Verumtamen religiosis viris sollicitius subuenire, commissæ nobis administrationis auctoritas exhortatur. Tu siquidem fili charissime, sicut veridicorum virorum attestatione didicimus, vna cum suis fratribus in Monasterio in loco qui Vsenhouen dicitur degens, pro nimia ipsius loci incommoditate aquarumuè inopia, nec tuæ nec illorum poteras saluti proficere. Vnde habito venerabilium fratrum nostrorum Archiepiscoporum *Adalberti Moguntini* videlicet Apostolicæ sedis Legati & *Chunradi Saltzburgensis* consilio, habitationem vestram in *Schyren* transferre decreuistis. Qui nimirum locus ab *Ottone* Palat. Comit. consentiente egre-

gia

gia fœmina *Petrissa* Comitissa & aliis V. Comitibus in cuiusdam *Schyroteca* inuestitione per manus nostras Deo & B. P. oblatus conuersationi monasticæ aptus, & fratrum videtur vsibus oportunus. Nos itaq; vestræ dilectionis & charitatis intuitu vestris humillimis supplicationibus accōmodantes assensum, mutationem hanc seu translationem ad honorem Dei & religionis augmentum firmamus, vt caussam prioris loci, qui Beati *Petri* Iuris est nullo modo amittatis. Eundem insuper nouæ habitationis locum beati *Petri* munimine confouemus, & vos tanquam dilectos in Domino filios defensionis nostræ brachiis sustentamus, per præsentis igitur Decreti paginam Apostolica auctoritate statuimus, vt quæcunque prædia, quæcunque bona nobilis memoriæ *Haziga* cum filiis suis *Ekkehardo, Bernhardo, Ottone* Comitibus, seu Illustris recordationis Comes *Perichtoldus*. Comes etiam *Chunradus*, & frater eius *Otto* & fratres *Otto, Bernhard*, & *Ekkardus* aliique fideles Christi pro suarum animarum salute, congregationi vestræ de suo iure obtulisse noscuntur. Quæcunque etiam in futurum concessione Pontificum, liberalitate Principum, vel oblatione fidelium iustè atque canonicè poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominum liceat vestrum Cœnobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integrè conseruentur, eorum pro quorum sustentatione & gubernatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Chrisma, oleum sacrum, consecrationes altarium siue Basilicarum, ordinationes Monachorum, qui ad sacros fuerint ordines promouendi, ab Episcopo in cuius Diocœsi estis accipiatis. Siquidem gratiam atque communionem Apostolicæ sedis habuerit, & si ea gratis ac sine prauitate exhibere voluerit: alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, & ab eo consecrationum sacramenta suscipere, qui apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulatur indulgeat. Obeunte te nunc eius loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel de suo vel de alieno si oportuerit collegio, secundum Dei timorem & B.B. regulam elegerint. Porro sepulturam loci vestri omnino liberam esse sancimus, vt eorum qui illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat. Sanè Aduocatum vobis secundum vestri arbitrium, aliorumque religiosorum, & sani consilii virorum, quem potissimum elegeritis, concedimus, qui timoris amorisque Dei, respectu vestræ vtilitati benigne prouideant. Ipse tamen si molestus vobis extiterit, nostra auctoritate liceat vobis idoneum constituere. Porro non ipsi nec aliis facultas sit Aduocatiam loci vestri sibi quasi hæreditariam vendicare vel vobis renitentibus possidere. Si quis igitur in futurum Archiepiscopus aut Episcopus, Imperator aut Rex, Princeps aut Dux, Comes, Vicecomes. Iudex aut Ecclesiastica quælibet sæcularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino Iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & de sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Dñi redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta obseruantib. sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum judicem prēmia æternæ pacis inueniant. Amen. Data *Laterani* per manum *Hugonis* sanctę *Romanæ* Ecclesię Subdiaconi, septimō Kal,

Kal. Aprilis. Indictione I. Incarnationis Dominicæ an. M.C.XXIII. Pontificatus autem Domini *Kalisti* secundi Papæ, anno quinto.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis *Heinricus* Dei gratia *Romanorum* Imperator Augustus. Ecclesiarum consulere vtilitatibus constat acceptum esse coram Deo & hominibus. Vnde ad fidelium Christi tam futurorum quàm præsentium transfundimus notitiam, quod in regno nostro quidam magni nominis Comites *Perichtold* & *Otto* cum coniuge sua *Haziga* & filiis suis *Ekkehardo* & *Bernhardo* quoddam Monasterium in Episcopatu *Frisingensi* in pago *Ouskovve* iuxta fluuium *Glana* in Comitatu *Husen*, quod *Vsenhouen* dicitur pro remedio animæ suæ fundauerunt. Transacto autem tempore dum idem locus inhabitationi & conuersationi Cænobitarum nimis difficilis & ineptus esset, necessitati & petitioni eorum condescendentes prædictorum virorum, nepotes videlicet Comitissa *Beatrix* & filius eius Comites *Cunradus* & *Otto* de *Dachavve*, nec non Palatinus Comes *Otto*, & patrueles sui *Otto Bernhard Ekkehardus* prædictum Cœnobiũ *Schyren* transferri fecerunt, & per manum fideiussoris sui ad altare S. *Petri* apud *Romam* obtulerunt, multa beneficia & prædia largè & beniuole addentes, & pro remedio animæ suæ omni proprietario & hæreditario iure & seruitio eiusdem Cœnobij se abdicantes *Brunoni* Abbati & eius successoribus ad vtilitatem fratrum inibi Deo seruientium liberam dispensationem & administrationem delegauerunt, ea conditione vt omnia quæcunque ad ipsius Monasterium *Vsenhouen* pertinuerunt, ad istud quoque Monasterium *Schyren* pertineant. Et vt idem Cœnobium perpetualiter sub *Romano* mundiburdio & tutela permaneat, statuerunt vt singulis annis ab Abbate eiusdem Cœnobij aureus nummus, quem Bizantium ad altare S. *Petri Romam* persoluatur. Qui nummus si vno, vel duobus, vel tribus annis negligatur in quarto pleniter componatur. His votis piorum virorum Ecclesiæ Dei fundatorum cooperatores & participes esse cupientes ex petitione eorum donamus omnimodam libertatem prædicto Cœnobio ab omni sæculari dominio. Mortuo Abbate fratres Cœnobij liberam potestatem habeant inter se vel vnumquemque si opus fuerit eligendi & constituendi sibi Abbatem, Abbas electus & regulariter constituturus clero populoque Aduocato & secretario præsentib. accipiat jugera regiminis de altari S. *Mariæ*. Deinde canonicè Abbas ordinatus juxta ordinem suum liberè Deo seruiat, liberamque omninò rerum sibi commissarum intus & foris potestatem habeat. Qui si forte dissipator Ecclesię sibi commissæ factus fuerit, vel oppressor, vel si quibuslibet personis consentiens libertatem Monasterij inuertere studuerit, si Conuentus accusatus, iustèque conuictus incorrigibiliter permanserit, deijciatur, alterque absque omni contradictione substituatur. Aduocatiam eiusdem Cœnobij nemo nisi Dominus *Otto* Palatinus Comes & filij eius successoresque filiorum eorundem absque omni contradictione habeant, tunc in anno placitum ibi habeat. Si fortè pro necessitate fratrum ab Abbate inuitatus fuerit, & ibi placitum iustum pro causis & necessitatibus Monasterij ritè peragat, nec aliud seruitium, jus aut beneficium sibi post hoc concedi postulet aut exigat, nisi tertium bannum & consuetudinariam iustitiam & legem quam cæteri aduocati in aliis Monasteriis, item libris habent. Super fures & proteruos & censuales & cætera talia, detur ei tantum in illis trium placitorum diebus, in vno quoque maldrum frumenti & cætera ad hoc pertinentia. Nullum prorsus pro se subaduocatum ponat, nec vllam quauis occasione calumniam persuasionem Monasterio, Abbati vel familiæ faciat. Præterea decernimus si quisquam vel hæres fundatorum vel alter cuiuslibet personæ

homo

homo vineam vel mansum vllum de prædicta Cella vi abstulerit, reddito prius Cellæ quod abstulit ad fiscum Regis tria talenta auri persoluat. Si quis curtim aut villam perinde alienauerit, siue manifestus inuasor bonorum Cellæ fuerit, vel si testamentum traditionis peruertere vel infringere nisus fuerit, decem talenta auri ad Cameram Regis persoluat, & quod abstulit primitus restituat. Ministris quoque eandem legem concedimus, & seruitutem quam cæteræ in Regno nostro Abbatiæ liberè habent. Hæc prædicta si quis inuertat, irã Dei omnipotentis sentiat nisi resipiscat. Insuper nos ea sigilli nostri impressione stabilimus, & corroboramus. Acta sunt hæc anno Incarnationis Dominicæ M.C.XXIV. Indictione decima tertia in Curia *Babenberck*, septimo Kal. Maij feliciter amen. temporibus *Heinrici* quarti Imperatoris.

IN nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis. *Hermannus* Dei gratia sacrosanctæ *Augustensis* Ecclesiæ Eps. Nouerint omnes fideles Christi præsentes & futuri, qualiter nos Ecclesiastico profectui operam dantes propter debitas & necessarias pauperũ Christi consolationes dedimus tertiam partem decimationis de tota parochia quæ dicitur *Perga* in communem vsum quibusdam Christi pauperibus, videlicet his qui in *Schyrensi* Cœnobio sub regula S. *Benedicti* Deo militant Monachis, & eorundem ibidem in eadem professione successoribus. Hanc verò prædictam consolationẽ tradidimus in manum dilecti fratris nostri *Vdalrici* Abbatis eiusdem Cœnobij mediante dilecto filio nostro *Hildiberto* illius regionis Archidiac. Ipse quoq; præfatus Abbas & fratres sui omnes vnanimiter per manum Pal. Com. *Ottonis* contradiderunt in manum nostram hubam vnam in *Sulzimos* sitam delegatam ad altare S. *Dei genitricis* virg. *Mariæ* in *Augusta* ciuitate, volẽtes per hoc nostræ & omnium successorum nostrorum memoriæ firmiter imprimere, & indelebiliter inscribere, qua si quoddam prælibatæ traditionis testimonium coram oculis bonorum oĩum. Vnde nos quoq; imobilem & inconuulsam esse volentes prænotatam cõsolationem, quam eorum necessitati impendimus hanc Epistolam conscribi & consignari iussimus, hoc simul decernentes & statuentes, vt Archidiac. noster, quotiens prænominatam parochiam synodaliter visitare curauerit, inueniat ibidem seruicium suum vno anno à prædicti Cœnobij Abbate, alio anno ab ipsius Ecclesiæ Sacerdote in prætermissæ præparatum. Huius rei Testes sunt ex Eccles: nostræ fratrib. *Chunr.* Prępos. *Wernher* Decan, *Sigeboto, Vto, Wernher, Heinrich* Archidiac. *Herman* Custos Ecclesiæ *Sizo, Wigolt* presb. Ex Ecclesiæ militib. *Friderich* de *Schiringen*. Ex ministerialib. *Witigovve* Vrbis Præfectus, *Diepolt, Herman, Vlrich, Marquart* Camerarius, *Adalpreth Sigevolck*. Acta sunt hæc anno Dominicæ incarnationis M. C. XXIX. Indictione septima. septimo Kal. Aug. Præsidente Papa *Honorio*, Regnante Romanorum Rege *Lothario* secundo.

IN nomine S. & Indiuiduæ Trinitatis *Otto* Dei gratia *Frising*. Eps. Quia dispensatorum tenemus locum, quorum est officium res comissas prudenter & fideliter dispensare vel comutare, perspecta communi vtilitate placita cum *Vdalrico Schyrensium* Abbate suisq; fratrib. concambiũ facere, quod & fecimus. Itaq; eisdẽ fratrib. decimas apud *Schyren* & per *Cuuillingin* tàm frumenti quam aliarũ rerũ quæ decimari solent eodem iure, quo prædecessorũ nostrorũ beneficio possederunt, nos quoq; concedimus, & in perpetuum confirmamus. Retradidit nobis præfatus Abbas vnanimi consensu Monachorum suorum per manum Aduocati sui *Ottonis* Pal. Com. duos Curtiferos apud *Vihehusen*. aliisq; reb. Monasterij sicut placuit meliorib. hanc recompensauit dispensationem. Stabilimus

igitur auctoritate nostra, & in perpetuum inuiolabilem permanere sancimus hoc concambiũ: Neue possit obliterari vetustate vel à successoribus nostris incautè violari, literis notari, & sigilli nostri impressione signari fecim⁹. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini M. C. XLII. Indict. quinta. Anno autem Domini *Ottonis Frisingen:* Ecclesiæ venerabilis Episcopi quarto, præsentibus & in testimonium ductis his *Chuno* de *Megelingen* & filius eius *Chuno, Otto* de *Iringesb: Eberhard* de *Herrenh: Robert* & frater eius *Pabo* de *Frichend: Isinrich* de *Lobkirchen, Waltman* de *Pasberch* & frater eius *Rudolf, Adlhart* de *Prisingen, Witilo* de *VVartenberch, Heinrich Choph.*

OTTO Dei gratia *Frisingen.* Ecclesię Episcopus. Dilecto & Venerabili fratri *Vlrico Schyrensium* Abbati, eiusque fratribus regularem & Monachicam vitam in eodem Cœnobio professis in perpetuum. Quia diuina dispositio nos in hoc mari magno fluctuantes, virorũ religiosorum & pauperum Christi concessit orationib. sublenari, eorũ quieti & vtilitati prouidere quantũ possumus & volumus & debemus. Quocirca iuxta petitionem tuam frater charissime interuentu Aduocati tui viri Illustris *Ottonis* Pal. Com. Monast. tuum à strepitu populari sequestramus, & plebem inde in vicinam S. *Martini* Ecclesiam eiusdem Monast. fundo superædificatam transferimus & transmutamus. Statuimus itaque vt plebanus Sacerdos in hac ipsa Ecclesia populo missas celebret & sepulturas faciat de plebe, salua tamen in omnib. Monast. tui reuerentia, videlicet in baptismate consecrando, & palmis benedicendis & in visitandis cum cruce reliquiis sanctorum in dieb. rogationum, hanc potissimum honori matris Ecclesiæ successoribus tuis in memoriam relinquimus & iustitiam. Nam ministeriales *Schyrensium* vel quoslibet illorum diuina compunctione attentos, sic ut aliqua consuetudo habet, apud vos & à vobis sepeliri concedim⁹. Hoc autem pro amore Dei & pro dilectione tua vt fratres inibi Deo famulantes perpeti quiete fruantur, tibi tuisque successorib. sancimus & in perpetuum per præsentia scripta corroboramus. Verum ne huius præcepti nostri pagina in perpetuum ab aliquo violetur, sigilli nostri eam impressione insigniri, manuque propria, vt infra apparet confirmantes. Testes qui aderant subternotari fecimus: quorum hæc nomina sunt. *Chuno* Decanus, *Engilschalchus* Scholasticus, *Herrandus* Archidiaconus, *Vlricus* Præpos. S. *Candidi* & Archidiaconi. *Burckhardus* Præpos. S. *Viti, Vlricus* Præpos. S. *Castuli.* Magister *Guicmannus* Præpos. sancti *Andreæ* & Archidiaconus, *Sigemarus* Abbas. *Hermannus* Præpositus. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini M. C. XLIV. Indict. 6. anno autem Dñi *Ottonis Frising.* Ecclesiæ venerabilis Episcopi septimo. Data *Moseburch* per manum *Reguini* Cartularij, quinto Idus Decembris.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei dilectis filiis *Vlrico* Abbati Monast. S. *Mariæ Schyren,* quod in Episcopatu *Frisingensi* situm est, eiusq; fratribus tàm præsentib, quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum, vt fidelis deuotio celerem sortiatur effectum. Huius rei gratia dilecti in Domino filij Prædecessorum nostrorum felicis memoriæ *Paschalis* & *Calisti Romanorum* Pontificum vestigiis inhærentes, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & Beatę Dei genitricis semperque virginis *Mariæ* Ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub Beati *Petri* & nostræ protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus, statuentes, vt quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum iustè atque canonicè possidetis, aut in futurum con-

concessione Pontificum, largitione Regum, liberalitate Principum, oblatione fidelium siue aliis iustis modis poteritis adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus & illibata permaneant. Locum *Vispachaue* & *Vsinhouen*, in quibus prius habitastis sicut per præfatos prædecessores nostros confirmata sunt. Quæcunque etiam in parochiis & in decimis ab Episcopis vobis concessa sunt. Et quicquid *Otto* Palatinus Comes eiusdem loci fundator consentiente nobili fœmina *Petrissa* Comitissa, & aliis quinque Comitibus & quicquid *Haziga* cum filiis suis *Ekkhardo*, *Bernhardo* & *Ottone* Comitibus, seu etiam Illustris recordationis Comes *Perichtoldus*, Comes etiam *Chunradus* & frater eius *Otto*, *Bernhard*, & *Ekkenhardus* aliique fideles Christi pro suarum animarum salute congregationi vestræ de suo iure obtulisse noscuntur, per præsentis scripti paginam vobis in perpetuum confirmamus. Chrisma, oleum sacrum, consecrationes altarium siue Basilicarum, ordinationes Monachorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diocesano accipiatis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis ac sine prauitate exhibere voluerit, Alioquin liceat vobis catholicum quem malueritis adire antistitem, & ab eo consecrationũ sacramenta suscipere, qui Apostolicæ sedis fultus auctoritate, quæ postulatur, indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars Consilij sanioris vel de suo vel de alieno si oportuerit collegio, secundum Dei timorem & Beati *Benedicti* Regulam elegerint. Porro sepulturam, loci vestri omnino liberam esse sancimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati nisi fortè excommunicati sint, nullus obsistat, Sanè Aduocatum vobis secundũ vestrum arbitrium, aliorumq; religiosorum, & sani Consilij virorum, quem potissimum elegeritis, concedimus, qui timoris, amorisque Dei respectum, vestræ voluntati benignè prouideat. Ipse tamen, si molestus vobis extiterit, nostra auctoritate liceat vobis alium idoneum constituere. Porro nec ipsi nec aliis facultas sit Aduocatiam loci vestri sibi quasi hæreditariam vendicare vel vobis renitentibus possidere. Ad indicium autem huius à sede Apostolica præceptæ protectionis Bizantium aureum nobis, nostrisuè successoribus annis singulis persoluetis. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, eut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integrè conseruentur eorum pro quorum sustentatione & gubernatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita fuerit, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus & hic bonæ actionis fructum percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Data *Viterbi* per manum *Roberti* sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ presbyteri, Cardinalis & Cancellarij secundò Kal. Maij, Indict. octaua, Incarnationis Dominicæ anno M.C.XLV. Pontificatus verò Domini *Eugenij* tertij Papæ Anno I.

VDalschalchus Dei misericordia August. Ecclesiæ minister humilis, præsentib. & futuris omnib. Christi fidelibus perpetuam in Dño salutem. Cum sit Iuris omnium Ecclesiasticorum necessitatib. compati omnium, & maximè pauperum Christi nos zelo Dei & cura pauperum Christi Deo seruientium in Cœnobio *Schyren* ad petitionem Abbatis *Baldemari* eiusdem loci ad stipendium & & solatium Ecclesiam in *Ettelshusen* authoritate qua fungimur condonauimus eos vtique fructus qui ad Sacerdotem eiusdem villę plebanum videntur attinere, ita tamen vt ipse Vicarium vtilem populo cum Archidiacono eiusdem Prouinciæ intendat ordinare, ad quem idem Vicarius respectum debet habere. Et licet prædictum Cœnobium nostræ diocœsi in obedientia non teneatur, ob instantem tamen petitionem rationi nõ dissonam, & ob meritũ deuotæ circa nos & Ecclesiam nostram seruitutis, maximè denique necessitatis Monasterij cura & salutis nostræ recordatione apud locum illum memoriam nostri fieri destinauimus, & factum pagina præsenti & sigillo authoritatis nostræ confirmauimus. Acta sunt autem hæc anno Dominicæ Incarnationis M. C. XCV. Si quis autem hanc nostræ traditionis paginam infringere studuerit, odium Dei omnipotentis se incursurum agnoscat: cum id quod nos in bonum cogitamus fieri, ipse sibi exitium studet mereri. Sunt autem hi Testes: *Reinbot, Vlrich, Lunfrit, Vlrich, Dietrich, Heinrich, Eberhard* & alij quam plures qui audierunt & viderunt, & feliciter testantur. Hanc igitur paginam traditionis coram futuris in perpetuum confirmamus.

RApoto Dei gratia Præpos. de *Illenminster, Perichtold* Decan: de *Petendorf*, Iudices à sede Apostolica delegati, oĩbus Christi fidelib. hanc paginã inspicientibus & inspecturis in vero salutari salutem. Vniuersitati vestræ sub assertione veritatis significamus, quod cum ius patronatus Ecclesiæ in *Pergen Augustensis* diocesis iure antiquę donationis à Comite *Perichtold* de *Purgekk* factæ, & Imperatoris *Heinrici* quinti priuilegio confirmatæ ad *Schyrense* Cœnobium veracissimè pertineret, eo tamen tempore quo Dñs *Hartvvicus* de *Lierhaim* Episcopali Cathedræ *Augustæ*, & Dñs *Paldemarius* Abbas memorato Cœnobio præsedit, cum Ecclesiam prædictam vacare cõtingeret Dñs *Vlricus* de *Risinperch*, eò, quòd in eadem villa Aduocatiam à Dño *Ottone*, tunc Palat: de *Witelinsp.* in fœdo possideret, Ius etiam patronatus in eadem Ecclesia nitebatur sibi in quantum potuit vsurpare. Tandem lis illa in præsentia Dñi *Hartvvici* memorati *Augustensis* Epi & Capituli taliter est sopita, quod Dominus *Vlricus* memoratus ad petitionem ipsius Episcopi pro remedio animæ suæ liti cessit, iuri & quod haberi videbatur. Aduocatia tamen ab aduersa parte sibi recognita, cum eo iure quod Dñs feodi in bonis eiusdem Cœnobij consueuit habere. Cumq; taliter prædictum Cœnobium eiusdẽ Iuris patronatus diutina possessione gauderet, & eandem Ecclesiã *Sigefrido August.* Epo præsidente iterum vacare cõtingeret, Dñs *Chunr.* tunc *Schyrensis* Abbas, tum ipse quendam clericum *Ludvvicum* de *Perge*, ad eandem Ecclesiam præsentasset, Domino *Brunone* de *Eberstal* fratre prædicti *Vlrici* litem denuò subintrante & Magistrum *Vlricum* de Sancto *Mauritio* ad eandem Ecclesiam præsentante, sedem Apostolicam appellauit, & eandem prosequutus, litteras comissionis ad nos super hoc impetrauit. Verum partib. in nostra p̃sentia secundũ legitimã citationẽ constitutis, & veritate negotij aliquantulũ discussa, nos, sicut nostri fuit officij, ab initio ipsas ad pacẽ & concordiã diligẽter fuim⁹ exhortati. Quod illę benigno añuentes animo vtrinq; in arbitros, fide interposita, cõpromiserunt. vt quicquid illi nobis mediãtib. sup hoc comuniter ordinaretur, ratũ, à partibus haberetur. Si verò arbitri nõ cõuenirent, ad nostrũ rediretur examẽ. Tandẽ per Dei gratiã & nostrã diligentiã in hãc cõpositio-

stionis formam arbitri conuenerunt, quod Dominus B. cum *Heinrico* filio suo præsente ius patronatus Ecclesiæ memoratæ Abbati & Cœnobio prædicto, sicut frater suus Dñs V. de *Risinsperg* piæ memoriæ quondam fecerat, pro remedio tàm animæ suæ quàm fratris sui recognosceret, Aduocatia tamen eiusdem Ecclesiæ ab aduersa parte sibi recognita, & ab ipso sine quæstione retenta, cum eo iure quod D. *Ludouicus* Dux *Bauariæ*, qui tunc Dñs eiusdem feodi existebat in prædiis *Schyrensis* Cœnobij consueuit habere. Insuper arbitratum fuit, quod Mr. *Vlricus* de S. *Mauritio*, quem idem P. ad eandem Ecclesiam vacantem præsentauerat, sed ipse donum altaris propter appellationem interpositam non pceperat, liti cederet liberaliter, & de laborib. & expensis suis Abbatis gratiam exspectaret. Quæ oĩa fideliter à partib. secundum quod in arbitrio dictum fuerat, sunt impleta. Deinde Abbas memoratus de Conuentus sui consilio & coñiuentia in recompensationem laboris & expensarum quas idem Magister V. tàm in curia romana quàm alibi caussam prosequendo fecerat, & maximè vt suo Cœnobio eum perpetualiter obligaret, ipsi duas Curias in *Imenchenhouen* cum pleno iure possessionis & vsusfructus ad sui solius personam concessit, ita vt in signum proprietatis apud claustrum permanentis vnus denarius *August*. vel Ratisp. monetæ soluatur: Inde in festo *Purificat*. B. *Virginis* annuatim. Vt autem hæc omnia inconuulsa permaneant, nec per temporis diuturnitatem humanam excedat memoriam, nos formam compositionis conscribi fecimus, & sigillorum Dñi Ducis, qui Aduocatus & Fundator est sæpedicti Cœnobij, & nostrorum sigillorum, qui mediatores & auctores compositionis fuimus munimine raborari. Huius rei testes sunt hi, *Chunradus Ratisbonensis* Canonicus, *Heinricus*, *Grifo* Sancti *Mauritij* Canonici, *Dietricus* Canonicus in *Illenminster*, *Diepoldus* Plebanus de *Hohenvvart*, *Algotus* presb. *Eberhardus* presb. *Cunradus* Diac. *Eberhard* de *Witelinspach*, Diepolt de *Affingen*, *Heinricus* & *Arnoldus Camerarij*, *Fridericus* de *Burtenbach*, *Heinricus* de *Waltpach*, *Gebehart* de *Gehage*, *Gebehart* de *Abusen*, *Sigefridus Focke*, & *Chunradus* frater eius, *Perchtold Pincerna*, *Arnoldus Scilvvaz*. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M.CC.IX. Indict. duodecima apud *Aichach* pagum *Bauariæ*, oct: Id. April. regnante Illustri Rege *Ottone*, *Sigefrido Augustensi* Episcopo præsidente.

CHunradus Dei gratia *Mogunt*. Archiepiscopus, *Sabin*. Episcopus Vniuersis ad quos præsens pagina peruenerit, perpetuam in Domino Salutem. Vniuersitati vestræ notum facimus, quod dilectus nobis filius videlicet *Baldemarus* Abbas de *Scheyren*, in nostra & venerabilis fratris nostri Dñi *Vdalschalci Aug*. Episcopi, necnon Iudicum nostrorum in *Mogunt*. scilicet *Cunradi* Maioris Præpositi, *Heinrici* Dec: *Rucheri* Custodis, *Gotefridi* Cantoris & Abbatis de S. *Albano* & aliorum Iurisperitorum præsentia. Ius patronatus Ecclesiarum in *Holzkirchen* & *Etelhusen*, obtinuit per sententiam quam nos approbantes per paginam præsentem sigillo nostro insignitam censuimus ratione Iustitiæ roborandam.

SIgefridus diuina miseratione *Augustensis* Ecclesiæ minister humilis omnibus Christi fidebus hanc paginam inspicientibus & inspecturis in vero Salutari Salutem. Dignum est & rationi consentaneum, vt ea, quæ à prædecessoribus nostris in fauorem religionis concessa sunt à nobis rata debeât conseruari. Hinc est quod nos ad petitionem Domini *Chunradi Schyrensis* Abbatis, & maximè propter indigentiam & necessitatem eiusdem Cœnobij nobis cognitam, ad ex-

emplum Dñi *Vdalscalci* & Domini *Hartvvici* prædecessorum nostrorum felicis recordationis omnem vsumfructum Ecclesiarum in *Ecelshusen*, & *Holzchirchen* ad communem vsum & præbendam fratrum ibi Deo seruientum concessimus, ita tamẽ vt honestus Vicarius, cui animarum cura committatur de consilio Archidiacon: eiusdem loci inibi ordinetur. Vt autem idem Conuentus nostri perpetuam in Dño habeat memoriam, hanc concessionem facimus, & vt tam sub nobis quam sub nostris successoribus inconuulsa permaneat, eam nostri sigilli munimine duximus roborandam. Testes hi sunt *Sigefridus* Præpos. Maioris Ecclesiæ, de *Heinricus Manticbingen*, *Albertus* de *Rauenstan*, *Hermannus* de *Wartorfstetten*, *Heinricus Vehinch*, *Rapoto* Præpositus de *Illenminster*, *Vlricus* Canonicus de Sancto *Mauritio*, *Heinricus* presbyter.

COmes *Ekkehardus* de *Schyren* dedit nobis curiam vnam in *Slibeshelm* & 2. mansus. Testes *Otto* Dux *Bauariæ*, *Fridericus* & *Otto* fratres ambo Palatini, *Baduvinus* & filius eius, *Balduvinus* & *Maagrvvardus* de *Schyren*, *Heinricus* & *Marcholt* de *Puigarn*, *Gotfrid* de *Schyren*, & alij quam plurimi.

CHunradlo Duce de *Dachavve* apud *Schyren* sepulto, *Vdilbilt* eius vidua cum consensu ministerialium suorum tradidit nobis *Hantuhouen* cum sylua *Lutenloch*, & quicquid ipse Dux habuit in *Tievvigin* Ipsa die *Fridericus* quondam Palatinus obtulit S. *Mariæ*. prædium vocabulo *Sulzibach*, vt die ac noctæ lumen iugiter ardeat ante altare S. *Mariæ*,

OTto Dux *Bauariæ* huius loci Aduocatus viam vniuersæ carnis ingressurus, dedit nobis quicquid habuit in *Tiemenhusen* tàm homines quam res. Hoc *Ludvvicus* eius filius & *Agnes* eius vidua in die sepulturæ eius delegauerunt super altare S. *Mariæ*,

IPsa die *Cunradus* Comes de *Valeie* vt supra dictum est, absoluta omni conditione obtulit prædium quod habuit in *Hohenkurchen*. Testes *Fridericus* Dux *Sueuiæ*, & frater eius tunc puerulus ambo filij *Friderici* Imperat. *Fridericus* quondam P. C. *Arnoldus* Comes de *Dachavve*, *Chunradus* Comes de *Valeie*, *Heinricus* Comes de *Dornberch*. *Chunradus* Comes de *Moseburch*, *Heinrich* de *Staupf*, *Wernher* de *Laber*, *Hoholt* de *Woltmusa*. *Altman* & frater eius *Eberhart* de *Abensperch*, *Eberkard* de *Meisa*, *Wernher* de *Starcholtshouen*, *Luttoldus* de *Hagenavve*, *Luitoldus* de *Avve*, *Otto Choph* & *Sifrit* frater eius. Quid multis morer, à minimo vsque ad maximum Ministerialium, plures enim conuenerant, extranei quoque testes sunt.

REcurrente anniuersario eiusdem Ducis *Agnes* eius vidua dedit nobis mansum vnum in *Haga* vt die noctuque in Basilica S. *Ioannis* Euangelistæ lumen lucernæ non desit. Ipsa eadem Ducissa pia deuotione plenissima in die dedicationis Basilicæ S. *Ioannis* Euangelistæ obtulit super ipsum altare cum filio suo *Ludvvico* prædium vnum apud *Pachaupt*, ob remedium animæ Ducis defuncti. Testes *Fridericus* Palat. *Arnoldus* Comes de *Dachavve*, *Trietcicius* & frater eius, *Bernhard* de *Mosen*, *Luitoldus* de *Avve*, *Perchtold* de *Eschilbach*, *Vlrich Rudiger*, *Heinricus Friderich* fratres de *Sabrobenhusen*, *Arnoldus* de *Tshusen*, *Walther* de *Voheberch*.

LVdvvicus Dux *Bauariæ* in die sepulturæ matris suæ *Agnetis* Ducissæ dedit nobis prædium vnum dictum *Stetpach Frid.* Testes Dux ipse *Ludvvicus*. Palat. *Vlricus* Marchsch: *Perchtold* de *Eschilbach*, *Heinricus* de *Stanfe*, *Gerungus* & filius eius *Gerungus* de *Perge*, *Ilias* de *Entichouen*, *Palduinus Marchvvart* de *Schyren*, quod soluit annuatim nouem sol.

Comes

COmes *Perichtold* de *Scauenberch*, quæ est sita apud *Rhenum* in *Germania* cognatus illius *Perchtold* de *Purgekke* fundatoris Cœnobij *Vsenb.* acceptis triginta talentis ab Abbate *Paldemaro* consentiente omni congregatione tradidit super altare sanctæ *Mariæ* prædium cum hominibus quod habebat in alpibus in *Asseiterpach*, quę villa sita est in *Luichental.* Testes ipse *Perchtold* Comes, *Irmsit* ministerialis eius, *Cunradus* liber quidã de *Michiluelt* apud *Rhenum*, *Gerungus* de *Perge*, *Herman* de *Lantfritsh*, *Gotfrid* de *Stainich*. *Otto* de *Volckbratesdorf*, *Vlrich* de *Penprunne*, *Perchtold* negociator, *Vlrich* pellifex, *Gerungus* Pell. *Cunradus*, *Prüzez*, *Rapoto*, *Priue Chunradus Iunckfrau*, omnes isti de familia S. *Mariæ*.

COmes *Pernhard* filius Dominę *Haziga* fundatricis dedit nobis prædia in partibus istis sita, *Heithusen* Curtiferum vnum, *Mosaha* beneficia quatuor, *Veltmochingen* Curtiferos duos, *Husen*, Curtiferum vnum, *Mittelsteten* duos, *Otinigen*, *Harta*, *Prule* Curtiferum vnum, Census eorundem prædiorum subter notatur, *Mittelstetẽ* soluit. 14. modios siliginis vnũ tritici duos modios hordei octo Auenę vnum, mod. fab. & bis. quinq; met. olei vnum mod. rap. viginti cas. centum oua, sex pullos, duos anseres, porcum sagin. Fronchuse LXII. halbfrisch. vel. 16. den. De alia Curia vnum m. t. x. m. silig. vnum Hordei sex, auenæ viginti cas. centum oua sex pullos duos anseres vnum mod. rap. vnum Sephel bis. porcum sagin. vnum halbfrisch. vel decem den. Curia *Husen* solut. 2. m. tritici, 15. mod. siliginis, 2. hordei, 10. Auenæ. 1. m. fab. & bis. viginti cas. centum oua. 6. pullos duos ans. 1. m. rap. porcum sagin. 2. halbfrisch. vel 24. den. 5. met. olei. Curia *Otingen*. 2. m. tritici. 14. m. siliginis 2. hordei 10. m. auenæ. 1. m. molendinum in *Husen* duodecim m. omnis generis porcum vnum 10. pullos 100. oua. Ibidem huba soluit 7. solid. fab. & bis. viginti cas. 100. oua. 6. pullos, 2. anseres 1. m. rap. 5. met. olei, porcum sagin. 1. halbfrisch. vel 16. denarios, duæ Curiæ in harda soluerunt dim. frumentum, & inferior Curia dat. 20. caseos & 20. denar. 100. oua & 6. pullos, superior 10. caseos, 100. oua sex pullos. Ibidem huba vna Comes *Otto* & filius Dominæ H. hæc nobis contulit prædia *Hohenchirchen* & ad h. pertinentia. *Vberse* curtif. vnum & duos mansos.

L. den. soluit. & alia etiã huba. L. den. de Salmgberge. 30. den. & cas. 10. hohench. Villicus de husen habet beneficium Sala quod soluit 20. den.

OTTO Palatinus Comes de *Wittelmspach* sepultus apud *Vndinstorff* contulit nobis prædium vnum apud *Hadpretshusen*. Huius filius *Otto* Palatinus Comes qui *Philippum* Regem *Babenberg* occidit, dedit nobis duas curias in *Schyren*. Harum donationũ omniũ testes subternotantur *Eberhard* de *Witelespach*, *Arnold* de *Sandizelle*, *Sigefridus Foke*, *Arnold* & filius eius *Perchtold* de *Cammer*, *Perchtold* de *Snaipach*, *Gerungus* fratres: *Vlricus* de *Perge*; *Perchtold Stumpf*, *Perchtold* de *Mulhusen* *Vlricus* de *Chammer*, *Marquardus* de *Schyren* fratres: *Paldvvinus* de *Schyren*, Wimer⁹ de *Izendorf*, *Sifridus* & *Gotfridus* fratres: de *Stanninch*. *Rudiger Fridericus* fratres: de *Stangrust*, *Vlrich* de *Perge*, *Vlrich Ioter*, *Heinrich* de *Ainlingen*, *Perchtold Wile* & *Perchtold Gigao* de *Geboltspach*, *Winhart* & *Heinrich* de *Rorbach*, *Wernhart* de *Starcholtesh.* *Wernher* de *husen*, *Conrad* & filij eius duo de *Geberne*.

AGnes Ducissa *Bauariæ* vna cũ filio suo *Ludvvico* Duce *Bauariæ* assignauit mansum vnum qui vulgò dicitur huba cuidam *Richardo* & *Heinr.* filio suo in villa *Brisingen* pro debito octo librarum. Eadem *Richard.* collectas habebat octo marcas Colon. monetæ, quas dedit Duci *Ludvvico* & Ducissæ pro obligatione prædicti mansi siti in villa *Brisingen* tali conditione vt post mortem suam & filij sui h. omne jus q. in præfato haberent ł: ad claustrum *Schyren* transferretur in remedium animæ: Domini *Magunt.* Episcopi *Chunradi*, cuius gratia easdem habebat collectas marcas suæq; animæ & filij sui. Huic ordinationi interfuerunt Comites de *Pleie*, *Luitoldus* de *Avve*, *Vlricus* de *Scrobenhusen*, *Perchtold* de Eschib, *Wimarus Dapifer*, *Arnoldus Pincerna Luip.* de *Asinsk.* *Hermannus* de *Innech*, & alij quam plures.

VIam vniuersę carnis ingresso Duce *Ludvvico Noricorum* & apud nos sepulto, præsente reuerendo Archiepiscopo *Eberhardo Saltzburgensi*, qui & deuotus Ecclesiæ exequias exhibuit cum duobus suffraganeis suis Episcopis videlicet *Chimsense* & *Sekuense*, nec non etiam Episcopis *August*. & *Frisingen*. c. His inquam præsentibus post humationem tanti Principis *Otto* filius eius tradidit ad altare sanctæ *Mariæ* prædia subscripta; *Schyren*. 3. curias; *Pulnhusen* hubam, in *Wibse* molendinum; *Paldenvvis* curtem, *Lutvvigesriet* hubam, *Hentihouen* hubam, *Karlsberch* curtem: *Schœnberch* curtem: *Goldenhouem*. 3. hubas. *Teisingen* curtem. Testes sunt *Eberhardus* Archiepiscopus *Saltzburgensis* cum Episcopis supradictis, *Laodomia* Ducissa, *Agnes* Ducissa: *Chunradus* Comes de *Wazzerburch*, *Otto* Comes de *Valeie*, *Cunradus* Comes de *Plain*; *Cunradus* & *Hainricus* Comites de *Moseburch*: Lupurch. *Cunradus* nobilis de *Lupach*: *Heinricus* nobilis de *Starcholteshouen*: *Vlricus* nobilis de *Wickershouen*, *Marquardus* nobilis de *Steringen* *Luitoldus* *Pincerna* de *Ogia* & filij Staningen eiusdem; *Vlricus* & *Ludvvicus*: *Percht*: *Marschalcus* de *Schiltperg*, & frater eius *Liutoldus*: *Albardus* de *Brisingen* & alij quàm plures.

M. CC. XXXI.

LVdouicus Dux *Boariæ* filius *Ottonis* pronepotis *Haziga*, in *Kelhaim* à quodam morione (quem naturalem fatuum vulgo vocant) interficitur, *Schiraeq*; sepelitur. Interfuere exequiis; *Eberhardus* Archiepiscopus Salisburg. Episcopi *Chimensis*, *Secouiensis*, *Frisingen*. *Augusten*.

Otto filius eius tradit *Schirensi* cœnobio *Wichsen* molam, *Ludvvigsriet*, *Paldenvvis*, *Hentihouen*, *Karlsberg*, *Schonberch*.

Testes *Laodamia* vxor *Ludouici*, *Agnes* vxor *Ottonis* Ducis, *Chunradus* Comes de *Wasserburg*, *Otto* Comes de *Valeia*. Hic *Ludouicus* extruxit collegium sacerdotum *Otingæ*.

Eius vxor *Laodamia* (ex qua vnicum filium *Ottonem* genuit) Cœnobium sanctarum virginum *Selingental* *Lantshutæ* ædificauit vbi sepulta est.

Hic *Ludouicus* Anno Christi M. CC. XV. impetrauit palatium *Rheni* à *Friderico* secundo, mortuo *Heinrico* palatino *Rheni*, cuius filiam *Agnetem* nuptum dedit filio suo *Ottoni*. Ita hactenus Principes nostri sese palatinos *Rheni* nuncupant & sunt.

SCHLECHDORF.

COLLEGIVM Canonicorum regularium S. Augustini. Hoc monasterium situm ad radices alpium in superiori Bauaria, constitutum seu fundatum est cum Beurn, Polling ac aliis Monasteriis, à Landfrido, Waldramo & Elilando, fratribus, Comitibus ab Antorf & Loysa, sub Vtilone Duce Bauariæ; deuastatur per Vngaros, sub Ludouico Imperatore, circa Annum 907. Auent. fol. 482. reficitur per Heinricum Ducem Boiorum, & Ottonem Episcopum Frisingen. fratrem eius, vnà cum Schliers & Schefdarn, circa Annum Domini 1140. Auent. fol. 630. alibi Auentin. in Annalibus fol. 292. ponit: Schlechdorf & Polling post Vngarorum deuastationem receperunt regulam S. Augustini. Nam ab initio erant Ordinis S. Benedicti. Tenues sunt hoc tempore huius Monasterij census ac redditus, vt vix tres aut quatuor Canonicos alere possit. Dicitur ibi requiescere corpus S. Tertulini Martyris, viri industrij ac Nobilis Romani, sub summo Altari.

ADDI-

ADDITIONES.

CVm fragilitas humani generis pertimescit vltimum vitæ tempus die subitanea transpositione ventura, vt non inueniat vnumquemq; imparatum, ne sine aliquo boni operis respectu migret de seculo, nisi dum suo jure & potestate consistat, præparet sibi viam salutis, dum precium in manibus habet, per* quam ad ęternam valeat beatitudinem peruenire. Ideoque ego *Gaio* in Dei nomine cogitans pro remedio animæ meæ & remissione peccatorum meorum, vt veniam in futuro consequi merear, trado omnem hæreditatem, quam mihi ob vitæ parentum meorum obuenit, villas nuncupatas in pago qui nuncupatur *Procipintal*, id est, *Obreinboue*, & in Cyreolo seu foras montes, in loco qui nuncupatur *Pettenpach*, vel vbicunque visus sum habere, cum terris domibus, ędificiis, mancipiis, accolabus, alpis, syluis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarum decursibus, adiunctis adiacentiis appendenciis peculium vtriusque sexus mobilibus & immobilibus trado ad monasterium quod nuncupatur *Slechdorf*, vbi corpus Sancti *Tertuliani* quiescit, & *Atto* Episcopus ibi præesse videtur vna cum monachis ibi degentibus, & recepimus à vobis in beneficium illam terram quam habetis in *Pettenpach* de parte *Otilonis* & boues IV. & ea ratione vt censum soluere debeam dimidium solidum denario-* rum in argento aut in grano, & ipsa loca quæ superius prænotauimus nec vendere nec alienare nec vllum naufragium imponere, sed emelioratas ad ipsum monasterium reuocare. Si quis vero quod futurum esse non credo huic voluntati nostræ de quibuslibet adinuentionibus aliquis de hæredibus meis, vel quislibet persona qui contra huius traditionis firmitatem frangendi repertus fuerit, à conuentu omniū Christianorū, vel à limitibus Sanctarū Ecclesiarū extraneus habeatur, & Iudę traditoris Domini nostri Iesu Christi fruatur cōsortiū. Insuper etiam inferat partib. ipsius monasterij, vel fratrū ibi consistentium auri libras duas, ne sic quoque quod petit vindicare non valeat, & nihilominus præsens traditio quæ propitiatione Dei & amore Christi conscripta est firma & inuiolata omni tempore valeat permanere. Hij sunt testes, *Reginhart* Comes, alius *Reginhart*, *Alprich*, *Rubo* Diaconus, *Zotto* Diaconus, *Engelprecht*, *Helmprecht*, *Nothart*, *Etti*, *Corrat*, *Engilprecht*, factum est hoc regnante Domino nostro Rege in *Baiovvaria* Anno 12. V. Calen. Nouembr.

*IV.

REsidentibus missis Domini *Caroli* Magni Imperatoris, *Arno* scilicet Archiepiscopo ipsius vnacumque *Orend.*lo judice in loco publico *Frising.* examinandas cum justitiam multorum aduenientium causas, ibique adueniens de præsente aduocatus *Attonis* Episcopi nomine *Lantfrid*, interpelle*bat alium quendam hominem, similiter nuncupatum *Lantfridum* filium *Irminfridi* cuiusdam nobilis viri dicens quod iniustè possidet res Sancti *Petri* de monasterio *Slechdorf* quas prædictus *Irminfrid* potestatiuo jure tradidit ad prædictum monasterium pro salute animæ suæ, loca nuncupata *Starantia* cum appendiciis suis in *Flurmig*, in *Pollingen*, in *Slechdorf*, in *Houenhaim*, in *Sindolfisdorff*, in *Gisingen*, in *Pasingen*, in *Grefolfingen*, quæ omnia tradidit *Irmfrid* pater eius DEO & Sancto *Petro* ad ipsum jam dictum monasterium temporibus Domini *Pipini* regis & *Tassilonis* Ducis eorum consensu tunc ipse *Landfridus* præsens astabat & hoc nequaquam excusare præualens, quod ipsi missi prædictum hoc factū ita esse diligentissimè inquirentes per veraces & fideles homines inuenerunt. Ea vero ratione vt ipse *Irmfrid*, legitimos hæredes filios procreasset, ipsi filij sui secundū legem inde haberent portionē, & portio Irminfridi ad ipsum monaster.

stabilis

stabilis esset. Super hoc autem contentiose agens ipse supradictus *Lanntfrid* tẽptabat medietatem ipsius altaris de *Starantia* opus suum exquirere. Tunc ipsi missi vna cum his, qui in ipso placito affuerunt præcogitantes stultitiam eius, vt etiam sine graui damno euaderet mercedem sanctæ Dei Ecclesiæ & Domini Imperatoris rogantes ipsum venerabilem *Attonem* Episcopum complacitauerunt vt licuisset ei sine impositione legitima res prædictas sanctæ Ecclesiæ sana manu etiam sine compositione emunitatis regis & sine debito regali reddere. Eo vero tempore hoc factum esset vt nunquam amplius quidquam re*petere de ipsa jam dicta Ecclesia, nihilque de prædictis rebus sibi amplius vindicaret, & hoc ita coram testibus confirmatum & ascriptum est, quorum nomina in libro Tradit. habentur. Actum in *Frisingen* loco publico die consule 11. Non. Aug. anno ---- Imperij autem *Caroli* Serenissimi Augusti Indict. X.

*regie

*II.

CVM residissent venerabiles missi Domini *Caroli* Magni Imperatoris, *Arno* scilicet Archiepiscopus, *Adaluinus* coëpiscopus eius & *Orendil* judex ad examinandas diuersorum terras cum lege, atque justitiam terminandas in loco *Frisingen*. mallo publico. Ibique veniens aduocatus episcopi *Attonis* nomine *Lantfrid* interpellabat quendam hominem *Reginbertum* filium *Statonis*, eo quod iniuste vsurparet sibi res sanctæ Ecclesiæ Dei ad sanctum *Tertulianum* traditas ad monasterium *Slechdorf*, quas *Keio* patruus prædicti *Reginberti* ibidem pro redemtione animæ suæ coram testibus tradidit, & ipse *Reginbert* præsens astabat, & ipsas in hæreditatem propriam habere cæperat. Tunc præsentes inuenti sunt testes, qui testimonium inde proferebant, dicentes se scire atque astare quod *Keio* ipsas res potestatiua manu pro remedio animæ suæ ad ipsum locum sanctum tradidit, quidquid de *propria sua in portionem suam contra fratres suos pertinere debuisset. Tunc prædicti missi *Arn* Archiepiscopus, *Adaluinus* Episcopus atque *Orindil* Iudex ipsos homines qui hoc testificauerunt, in medium vocauerunt, & per Sacramentum fidelitatis quod Domino *Carolo* Imperatori ipso *præsente *Arno* jurauerunt, attestati sunt eos, vt omnimodis absque vlla fraude vel ingenio, ita vt veracissimè de ipsa causa scirent, ita in palam adnunciauerunt & dixerunt. Scimus quod tres germani fuerunt, & vno defuncto duo superstites fuerunt, & diuidere debuerunt æqualiter inter se hæreditatem defuncti fratris *Scato* & *Poapo*, sed antequam diuisio hæc facta esset, mortuus est *Poapo*, relinquens portionem suam filio suo *Keyone*, & ipse *Keyo* bene valens portionẽ quæ ei accedere debuit contra patruum suum tradidit Deo & Sancto *Tertuliano* ad *Slechdorf*. Sed *molente *Keyone* retinuit omnia hæc *Statto*, & retinuit filio suo *Reginberto*. Tunc ipsi missi cum *Orindilo* judice & cæteris veracibus hominibus tractauerunt pro qua causa *Reginbert* possidere debuisset portionem nepotis sui *Keyonis* hæreditariam, quam ipse pro anima sua Deo tradidit, & sanctis eius. Tunc conuictus cum lege & justitia *Reginbertus* de præsente reddidit aduocato ipsius Episcopi *Ellenmodo* loca nuncupata *Allingas*, *Kissingen* & *Germariskaurie*, vt amplius eas possiderent præsules loci illius absque vlla contradictione euindicatas jure perpetuo & ita finita est contentio coram residentibus & astantibus multis, & testes vsu *Baioariorum* per aures ex vtriusque partibus tracti vt amplius examen firmum esset, nomina testium in libro Tradit. habentur. Actum & confirmatum est hoc in loco publico *Frisingen*, in mallo publico, regnante & imperante Domino *Carolo* magno Imperatore XXXV. & in *Baioaria* secundo, Indict. X.

*anno

*Popo

*nolente, vel moriẽte.

Cata-

Catalogus Prælatorum huius Monasterij alius exhiberi non potest, præterquam qui sequitur.

Joann. Hyrn, gubernauit an. 1496.
Ioann. Coci, an. 1508.
Augustinus Hohenleütner, an. 1550.
Georg. Sedlmayr. an. 1561.
Wolfgangus Puecher. an. 1607.
Christophorus Elvvanger. modernus Præpositus.

SCHLIERS.

DE institutione & fundatione huius Monasterij, ordinis Canonicorum Regularium, ad lacum Schliers, inter Oenum & Mangualdum flumina ad radices alpium situm, scribit Auent. in suis Annalib. lib. 3. fol. 303. Adalund, Hildeuald, siue Hiltpold, Odacer, Gariounalda, siue Gariobald, Antonius, claris orti natalibus, ad Sylurnum lacum, Monachis atris, hoc est, Benedictinis templum ædificarunt, Aribo Episcopus Frisingensis dedicauit, Berchtoldum iuris diuini consultum ipsis Patrem dedit, & hoc sub Tessalone, Duce Bauariæ, circa Annum Domini 760. De hac fundatione scriptum reperio in libro magno traditionum Frisingæ, cuius stylus non omnino congruus est, &c. Regnante in perpetuo Domino nostro Iesu Christo; Ego itaque in Dei nomine Adalunc simul cum fratribus nostris, nomine Hiltipalt seu Kerpalt, necnon & Antonij, siue Otakir, inspirante diuina gratia, secularia negotia deserentes, locum nobis elegimus de communi hæreditate nostra, siue parentum nostrorum in vasta solitudine Eremi, quæ dicitur Schliersee, & ibidem, adiuuante domino Deo nostro, cellulam more solito construximus. Nam & oratorium cum consensu Episcopi Dñi Arbonis ædificauimus, deinde aduocante prędicto Episcopo ad consecrandam prædictam Ecclesiam ita factum est. Deinde sub ditione ipsius Episcopi nosmetipsos commendauimus per omnia, & inde de manu Episcopali electum nobis Magistrum, virum venerabilem, nomine Berchtcol, in nostro suscepimus Magisterio, deinde post biennium complacuit fratribus eligere p̃dictum Berchtcol ibidem Abbatem per consensum fratrum, adduximus eum ad prædictum Episcopum, juxta ordinem regulæ S. Benedicti, electum ordinauit & nobis posuit Abbatem. Ideoque decernimus cum consensu ipsius prædicti Episcopi nostri, vt secundum autoritatem S. Benedicti regulam regerent, & ibidem regulariter de ipsis fratribus sibimetipsi eligerent Abbatem, ipso ordinante Episcopo de domo S. Mariæ. Si ibidem forsitan defuerint tales intra ipsos fratres, de domo Episcopali eligant Abbatem, ordinante Episcopo. Actum in prædicto Monasterio Schliersee, sub die consul. quod fuit 12. Calend. Februar. Indict. XII. regnante Dño Tassilone, anno 32. Et ipsi subscripti fratres inuicem testes extiterunt. Hos fundatores puto fuisse familię Waldecensium Dñorum, tametsi enim hoc Monasterium, cum aliis plerisque, circa Annũ 907. per Vngaros vastatum, per Ottonem Epum Frisingeñ. cum fratre Heinrico, Duce Bauariæ, ex familia Leopoldorum Austriacorum Marchionum, vnà cum aliis Monasteriis Bauariæ, circa Annum 1140. restauratum sit, translatis eò Canonicis regularibus, nihil tamen pręcipui contulerunt, vt puta qui in Bauaria nihil proprij habebant, atque ibi modico tempore regebant, vnde pro fundatoribus huius Monasterij non habendi, sed potiùs Dñi Waldecenses.

PRO-

PROPTER vetustatem huius familiæ, quæ omnia circum circa possedit, post deuastationem antiquæ arcis Waldeck, cuius rudera in præalta rupe, supra lacum adhuc extant in Schliers & Wallenburg habitauit, merum ac mixtum Imperium vnà cum Aduocatia Monasterij imò etiam in plerisque Monasterij prædiis, à maioribus suis datis, partem censuum, vulgariter die Stifftpfenning, in signum Dominij retinuit & habuit, vnde ab ipsis Canonicis in libro de origine & fundatione Monasterij Anno 1378. scripto, in plerisque locis fundatores illius nominantur, qui ibidem sua sepulchra anniuersaria ac sacra habent. Itidē in quodam laudo inter Canonicos & Dominum Wolfgangum de Waldeck, vltimum illius familiæ, per Sixtum Frisingensem Episcopum, & Albertum Bauariæ Ducem, Anno 1467. prolato cautum est, vt prædictus Wolffgangus pro altero fundatore inscriberetur, ita vt prædixi, puto, saluo tamen aliorum judicio. Post obitum Waldecensium translatum est hoc Monasterium, autoritate Pontificia per Albertum, Ducem Bauariæ, vnà cum Yllmünstrensi Monachiū, & vnione facta, instituta est ibi collegiata Ecclesia ad diuam virginem Mariam, Anno Domini 1495. Vbi latiùs de hac re.

ADDITIONES.

REgnante in perpetuum Domino nostro Iesu Christo. In Dei nomine. Ego *Adalung* simul cum fratribus meis *Hyltivvaldo, Gerbaldo, Antheno, Otachro*, inspirante diuina gratia, secularia negocia deserentes, locum nobis elegimus cōmuni hæreditate nostra seu parentum nostrorum, in vasta solitudine eremi, quæ dicitur *Slyrse*, & ibidem adiuuante Domino Deo nostro, cellulam more solito construximus & oratorium cum consensu Episcopi Dn. *Arbonis* ædificauimus. Deinde aduocauimus prædictum Episcopum ad consecrandam Ecclesiam, & ita factum est. Postea sub ditione ipsius Episcopi nosmetipsos commendauimus per omnia, & de manu Episcopi electum nobis magistrum virum venerabilem nomine *Perchkos*, in nostrum suscepimus Magistrum. Post bienniū verò complacuit fratribus eligere prædictum *Perchkos* ibidem Abbatem, & per consensum fratrum adduximus eum ad prædictum Episcopum, & juxta ordinem regulæ S. *Benedicti* electum ordinauit, & nobis posuit Abbatem. Ideoque decreuimus cum consensu eiusdem Episcopi, vt secundum authoritatem S. *Benedicti* regula teneretur ibidem, & regulariter de ipsis fratribus sibi eligerent Abbatem ordinante Episcopo de domo S. *Mariæ*, si ibidem forsitan defuerit talis inter ipsos fratres, de domo Episcopali eligerent Abbatem, ordinante Episcopo. Actum in prædicto Monasterio 12. Calen. Febr. Indict. 12. regnante Dn̄o *Thessalone*, anno 32. cum ipsi supradicti fratres inuicem testes extiterunt, Anno Domini 1343.

ARBO Episcopus quartus, qui nostris prædictis antiquis fundatoribus monasterium in *Westenhouen* constructum ab ipsis quinque fratribus consecrauit, & ipsis vitam, ordinem & regulam S. *Benedicti* in amorem Dei imposuit, sicut tenor prædictæ literæ superius sonat.

OTTO Magnus, Episcopus *Frisingen.* XX. qui post destructionem Monasterij in *Westenhouen* ac heu aliarum Ecclesiarum in *Bauaria*, ex malitia & duritia vnius Ducis, qui dictus *Arnolfus*, natus cum barba, tunc regnauerat, desolatæ fuerant; & postea à Saracenis combustæ erant, & ita fortassis centum annis magis inhabitabiles erant. Modo prædictus Dn. *Otto* Episcopus, ex diuina gratia & inspiratione S. Spiritus monasterium ex nouo, nunc in loco *Slirsensi* existen-

existente, construxit, & in omnibus bonis, in honore S. *Sixti* & *omnium Sanctorum*, in remedium sibi & omnium Episcoporum, & omnium fidelium defunctorum recuperauit, in quibus potuit; quia in amore Dei hunc locum recuperandi dilexit. Postea Ecclesiam in *Westenhouen* præsentibus in loco recuperauit ad oblagium eorundē. Sciendum est etiam quod eodem tempore Dn. de *Waldecke* vocauit, & ipsum pro aduocato & defensore constituit. An. Dñi 1141. *Otto* Episcopus XX.

SCHÖNENFELD INFERIUS.

MONASTERIUM Monialium Cistercien. ordinis, Berchtoldus Comes à Graiffspach, huius nominis secundus, cum vxore Adlhaid (quam quidam Regis Cypri filiam nominant) Burckhaimij Monasterium D. Georgio dicant, Virgines sanctas ibi collocant, sed quòd is locus minùs idoneus pietati esset solitudinem amantium, Sibothonis Episcopi Augustani licentia, precibus Conradi Cæsaris, consentiente Berchtoldo atque vxore Adlhaide, fundatoribus, translatio facta est, ad hunc locum Schönenfeld, non longè ab hostiis Lici, An. Domini 1241. &c. Auentin. lib. 7. Annalium, fol. 682. Sibothonem Episcopum Seeueltam nominat, sed hunc in familia Seeueldensium Dominorum non reperio, vt Bruschius in Metropoli Moguntinensi notauit. Fuit de familia Dominorum de Gundelfingen, quod veriùs puto, & Auentinum fortè in eo deceptum, quòd Gundelfingenses Domini castrum Seeueld in Bauaria aliquanto tempore possederunt. Sed hoc centum ferè annis post hunc Sibothonem, vt in libro meo Stemmatum Bauariæ latiùs inuenitur. Quoniam huic Monasterio ferè, paucis exceptis, Nobiles Virgines præfuerunt, libet illorum Catalogum breuibus annotare.

ANNO 1242. venit in Schönenfeld Kunegundis Weikmanin, cum aliis sororibus ex Grauen Burckhaim Magistra.

ANNO 1268. Irmengardis de Meilnhart fit Magistra.

ANNO 1274. Domina Elisabetha de Neiffen fit Priorissa.

ANNO 1275. Iuditha Trucksässin de Graiffspach eligitur Priorissa.

ANNO 1283. eligitur Domina Gertraud de Lechsperg, prima Abbatissa.

ANNO 1306. Guta de Stras.

ANNO 1324. Domina Anna, Comitissa de Neifen.

ANNO 1337. Gertrudis Marschalckin de Dornsperg.

ANNO 1343. Agnes de Muor. Sub ista Ludouicus Marchio Brandenburgensis, Dux Bauariæ, vniuit Monasterio Parochiam in Burckhaim cum pertinentiis, Anno 1358.

ANNO 1367. Vrsula de Schmiehen.

ANNO 1377. Elisabeth Comitissa de Nyffen.

ANNO 1392. Agnes de Pfalhaim.

ANNO 1400. Clara de Holzhaim.

ANNO 1411. Elisabeth Hirschlacherin.

ANNO 1423. Affra de Gumppenperg.

ANNO 1445. Martha Marschalckin de Dornsperg.

ANNO 1464. Anna de Knöring.

ANNO 1487. Lucia Zennerin. Obiit 1513.

ANNO 1513. Barbara Gentnerin.

ANNO 1534. Anna Hausnerin de Stetperg.

ANNO 1541. Lucia Ebranin.

ANNO 1559. Margreth Leutgebin, quæ resignauit facta Abbatissa in Kiembsee.

ANNO 1565. Vrsula Grossin de Trockhau, dicta Pfersfelderin eligitur, quę hoc Anno 1579. adhuc laudabiliter regit.

SEPVLTI sunt ibi Nobiles de Strass, qui ibi propriam Capellam habent in Capitulo.

ITEM Nobiles de Gumppenperg, nunc Domini.

ADDITIONES.

IN nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Amen. *Sibotto* Dei gratia *August.* Ecclesiæ Episcopus. Dilectis in Christo filiabus, Abbatissæ totique Conuentui in *Schönfeld*, salutem in Spiritu Sancto. Et ex iniuncto nobis incumbit officio, & sanctorum nos patrum prouocant exempla, vt animarum saluti ꝓpensius intendentes in grege nobis commisso vitam beatam, disciplinæ formam, religionis regulam quantum possumus dilatemus pariter & firmemus. Quapropter dilectæ nobis in Christo filiæ, vestris piis desideriis imo Illustris Domini *Chunradi Romanorum* Regis, nec non & vestrorum fidelium fundatorum nobilis Comitis *Berchtoldi* de *Greiselpach*, ac vxoris suæ Dñæ *Adelhaidis* obnixis precibus inclinati, de consilio & assensu confratrum nostrorũ licentiam dedimus & gratiam, vt propter causas quasdã necessarias & graues, q̃ spiritualibus obseruantiis incõmodabant ibidem de Ecclesia Sancti *Georgij* in *Burckham* transferentes in campo specioso, qui vulgariter *Schönfeld* dicitur, residentiam ibidẽ habeatis in ꝑpetuum Deo famulaturæ sub regula B. *Benedicti* in habitu & ordine *Cistertien.* eiusdemq; ordinis correctione, visitatione pariter & priuilegiis à sede Apostolica concessis in Dño gaudeatis. Hoc tamen pacto vt in signũ respectus & reuerẽtiæ matricis Ecclesię B. *Mariæ* sẽper virginis in *Augusta*, in festo Natiuitatis eiusdẽ in Ecclesiæ suæ luminaria libram ceræ annis singulis persoluatis. Verum cõmutationẽ illam q̃ ꝓ loco vestro, qui in *Lechsgemünde* ad parochialem Ecclesiam ꝑtinebat, de assensu plebani eiusdẽ *Heinrici* nomine facta est, cũ area vna in *Marxhaim* approbamus & cõfirmamus vos & locũ vestrum, & omnia bona vobis attinentia, q̃ nũc habetis, seu posthac fueritis habituræ, ꝑcipue prædium in *Hermanenshofen*, prædiũ in *Hulmting*, Curiam in superiori *Burckham*, prædium in *Ostrodelshausen*, Curiam in *Mittelstetten*, ꝑdium in *Faulvvinkhl*, ꝑdium in *Schönberckh* ꝑdium in *Hirschpach*, ꝑdium in *Teitingen*, curiam in *Steteberckh*, curiam in *Wildorf*, cum aliis omnibus vestris sub B. *Mariæ* ꝑpetuæ virginis & nostrã protectionẽ recipimus specialem. Pręterea ipsam donationẽ q̃ prędict⁹ Comes nobilis & vxor eius præsentibus nobis fecerunt, videlicet, vt idẽ locus vester cum omnibus suis ꝑtinentiis, quę nunc constructa sunt, seu de cætero construentur in eo, nec non & omnia bona vestra tam mobilia quam immobilia, quæ in præsentiarum possidetis, vel in futurum fueritis quocunq; modo rationabili possessione ab ipsis, & ab vniuersis hæredibus suis, ab omni jure aduocatitio libera sint & exempta. Renunciantes quoque pro se, & pro omnibus suis, sicut dictum est, hæredibus omni juri quod in eis habuerant, vel habere poterant, hæc omnia ad eorum instantiam in Domino confirmamus. Statuentes vt nullus vester seu quorumcunque bonorum vestrorum sit aduocatus perpetuis temporibus, sed ob memoriam nostri, & in salutem benefactorum vestrorum, concessa vobis per nos & Ecclesiæ vestræ fundatores libertate plena *Cistertien.* Ordinis sicut jam prædictum est, in Domino gaudeatis. Insuper cum sæpedictus Comes in augmentum suæ salutis, ministerialibus suis, & omnium suæ familiæ tam suæ quam

quam hæredum suorum ipse liberam contulerit potestatem conferendi bona sua tam mobilia quàm immobilia vobis & vestris sororibus successuris ibidem in perpetuum Deo degentibus, prout cuique Dominus inspirârit, Nos ipsam concessionem confirmamus in Christo, & præcipimus inuiolabiliter obseruari. Vt autem hæc rata & inconuulsa debeant permanere, & illibata obseruari, literam præsentem ad petitionem vestram, & sæpe dicti Comitis, & eius vxoris instantiam conscribi fecimus, & in nostræ confirmationis ac donationis eorundem euidens testimonium tam nostro quam ipsorum sigillis concessim⁹ communiri. Si quis autem his ritè peractis scienter voluerit contraire, vosque in rebus aut personis, seu iure vestro turbare præsumpserit, omnipotentis Dei de perpetrata malitia non effugiat vltionem. Omnibus autem benefactoribus vobis tranquillitatis vestræ seu iuris vestri cõseruatoribus sit salus & pax & gaudium sempiternum, Amen. Datum *Augustæ*, Anno Dominicæ incarnationis Millesimo Ducentesimo XLI. Quinto Idus Ianuarij.

SIBOTTO Dei gratia *Augusten.* Ecclesiæ Episcopus. Omnibus literæ præsentis inspectoribus, salutem in Domino. Notificamus vobis quod hospitali apud *Murnavv*, & hospitale apud *Burckham* in principio constructionis eorum sic connexa fuissent & vnita, & sub vno magisterio, sub vno quoque titulo hospitalitatis ac religionis adinuicem essent connexa, postmodum propter nimiam locorum distantiam & personarum domus hinc inde separationem cottidiano patebat experimento, quod taliter neutrum eorum vix ab his qui vtrique affines existebant nec non in possessionibus seu rebus mobilibus propter locorum distantiam recipere posset per opera caritatis incrementum. Vnde ad persuasionem Domini Comitis *Berchtoldi* de *Lechsgemündt*, & Dominæ Comitissæ Vxoris suę, & aliorum virorum discretorum hospitalia ipsa à vinculo fraternitatis quo connexa fuerant ab inuicẽ separauimus, sub distinctione quoq; possessionum quas habebant. Ita quod hospitale *Murnavv* bona & possessiones sibi adiacentes, & alterum in *Burckham* sibi adiacentes penitus ab inuicem diuisa perpetuo in quieta tenerent diuisione. Ne vero in his in posterum aliqua posset controuersia suboriri, in horum testimonium literam hanc fecimus conscribi & sigillo nostro communiri. Acta sunt hæc apud *Augusten.* Anno Millesimo Ducentesimo quadragesimo sexto, Mense Martio.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis in Christo filiabus Abbatissæ Monasterij in *Schönfeld*, eiusq; sororibus tàm præsentibus quàm futuris, regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum conuenit adesse præsidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eas à proposito reuocet, aut robur quod absit religionis eneruet. Ea propter dilectæ in Christo filiæ vestris iustis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium Sanctæ Dei genitricis & Virginis *Mariæ* in *Schönfeld August.* Diæcesis, in quo diuino estis obsequio mancipatæ, sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio cõmunimus. In primis siquidem statuentes vt ordo Monasticus, qui secundum Deum & B. *Benedicti* regulam atque institutionem *Cistertien.* fratrum à vobis post Concilium generale susceptam in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, ꝑpetuis ibidẽ temporibus obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona idem Monasterium in præsentiarum iustè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis ac quæ vobis successerint, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est, cum omnibus perti-

nentiis suis. Garangiam quam habetis in *Hermannechouen*, cum omnibus pertinentiis suis. Possessiones quas habetis in locis *Burckhaim, Artlfingen, Illichdorff, Culmendingen, in superiori Beuchingen, Tottingen, Nandershaim, Fautvvinckhl, Stenenbach, Marxhaim, Vegedsvverde, Mittelstetten*, vulgariter nuncupata, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuariis & pascuis, in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sanè noualium vestrorum quę propriis sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de hortis & virgultis, ac de piscationibus vestris, seu de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere pręsumat. Liceat quoque vobis personas liberas & absolutas à seculo fugientes ad conuersionem recipere, & eas absq; contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper vt nulli sororum vestrarum, post factam in Monasterio vestro professionem, fas sit sine Abbatissę suę licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium literarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Illud districtius inhibentes, ne terras seu quodlibet beneficium Ecclesiæ vestræ collatum liceat alicui personaliter dari, seu alio modo alienari absq; consensu totius Capituli, vel maioris aut sanioris partis ipsius. Si quæ verò donationes vel alienationes aliter quam dictum est, factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Insuper auctoritate Apostolica inhibemus, ne vllus Episcopus vel quælibet persona, ad synodos vel Conuentus forenses vos ire, vel judicio sæculari de vestra propria substantiâ, vel possessionibus subiacere compellat, nec ad domos vestras, causa ordinis celebrandi, causas tractandi, vel aliquos conuentus publicos euocandi venire præsumat, nec regularem electionem Abbatissę vestræ impediat: aut de restituenda vel remouenda quæ pro tempore fuerit, contra statuta *Cistercien.* Ordinis se aliquatenus intromittat. Pro consecrationibus altarium verò, vel Ecclesiarum, siue pro oleo sancto, vel quolibet Ecclesiastico Sacramento, nullus à vobis sub obtentu consuetudinis vel alio modo, quicquã audeat extorquere, sed hæc omnia gratis vobis Episcopus vester impẽdat: alioquin liceat vobis quemcunq; malueritis Catholicum adire antistitem, gratiam & cõmunionem apostolicæ sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Quod si sedes Diæcesani Episcopi forte vacauerit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta à vicinis Episcopis accipere liberè & absq; contradictione possitis, sic tamẽ vt ex hoc in posterum proprio Episcopo nullum præiudicium generetur. Quia verò interdum proprij Episcopi copiam non habetis, si quem Episcopum, Romanæ sedis vt diximus gratiã & cõmunionem habentẽ, de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorũ & vestium, & monialium, & consecrationes altarium auctoritate sedis apostolicæ recipere valeatis. Porro si Episcopi vel Ecclesiarum alij rectores in Monasterium vestrum, vel personas inibi constitutas, suspensionis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgauerint, siue etiam in mercenarios vestros, pro eo quod decimas, sicut dictum est, non persoluitis, siue aliqua occasione eorum quæ ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros, pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex charitate præstiterint, vel ad laborandum adiuuerint in illis diebus, in quibus vos laboratis & alij ferientur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam cõtra Apostolicæ sedis indulta prolatam decernimus irritandam. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, nihilominus liceat vobis in vestro Monasterio exclusis excommunicatis & interdictis diuina officia celebrare. Pari quoque etiam tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine prouidere volentes auctoritate Apostolica prohibemus, vt infra clausuras locorum

siue

fiue *Grangiarum* vestrarum, nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem tenere, capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus ordini vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus & decernimus. Nulli ergò omninò hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integrè conseruentur earum, pro quarũ gubernatione & sustentatione concessa sunt, vsibus omnimodis profutura. Salua sedis Apostolicę auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostrę constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundo tertioue commonita, nisi erratum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino judicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum *Neapoli*, per manum *Guill.* magistri Scholaris *Parmen.* S. R. Ec. Vice Cancellarij. VI. Calen. Decembr. Indict. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M. CC. LIV. Pontificatus verò Domini *Innocentij* Papæ IV. anno duodecimo.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Berchtoldus* Dei gratia Comes de *Lechsgmündn.* Cunctis in perpetuum præsentem paginam inspecturis, Salutem. Quoniam omnium facta mortalium temporalem motum sequuntur, & pereuntib. hominibus simul ipsorum facta intereunt, necesse est, vt quæ sua natura tendunt ad interitum, literarum adminiculo fulciantur, & ab obliuionis interitu defendantur. Notitiæ igitur posterorum transmittimus præsentis scripti testimonio, quod nos pro remedio animę nostrę ac decessorum nostrorum, Cænobio in *Schonfelt* de nouo nob. inchoantibus talem donauimus gratiam perpetuò tam à nobis quam à nostris hæredibus possidendam, vt omnes homines ibidem Deo seruientes cum sua familia tam per stratas quam nauigia seu etiam omnia loca in nostra jurisdictione constituta securi & indemnes incedant. Si verò iam dicti cęnobij homines res suas de loco in locum perducere contigerit, nullus officiatorum nostrorum censum vel theoloneum neq; in pontibus, nec in aliis locis in æternum ab ipsis recipiet. Hanc verò donationem à nobis factam ab aliquo irritari nolentes, pręsentem paginulam conscribi, & sigilli nostri testimonio fecimus roborari, vt sic omnium succedentium nobis calumniam excludamus, & nostra viuat memoria in æternum. Huius rei testes sunt, *Heinricus* de *Vogelsperg*, *Heinricus* de *Weispurg*, *Remigius* de *Marchaim*, *Chunradus Ruffus* minor *Heinricus* Notarius, *Chunradus* de *Fünffstatt* junior, *Remoldus* de *Kheutsperg* & alij multi. Datum apud *Graispach*, anno ab incarnatione Domini Millesimo Ducẽtesimo Quadragesimo secundo. Indict. XV.

NOs *Rudolphus* Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, ad vniuersorum tam præsentium quam futurorum notitiã volumus peruenire. Quod nos honorabiles & religiosas personas Abbatissam & Conuentum Monialiũ de inferiori *Schönfeldt Augusten.* Diœcef. dilectas deuotas nostras pij fauoris plenitudine prosequentes, ipsis hanc gratiã duximus faciendam, quod ipsa feoda,

quæ tenentur à nobis & Imperio, seu quęcunq; bona alia, siue per emptionem, vel ex testamento, aut ex donatione, vel alio quocunq; iusto modo ad eas, vel Monasterium earum deuenerint, vsq; ad valorem redditũum triginta Marcarum argenti puri, de nostro consensu regio, & beniuola voluntate pacificè & quietè perpetuo valeant liberè possidere. In cuius rei testimonium præsens scriptum exinde conscribi, & maiestatis nostræ sigillo fecimus communiri. Huius autem rei testes sunt *Sifridus* Archiepiscopus *Colonien. Gotfridus* Episcopus *Patauiens.* Fr. *Heinricus* Episcopus *Basilien. Ludouicus* Palatinus Comes *Rheni*, Dux *Bauariæ*, *Albertus* Dux *Saxoniæ*, *Fridericus* Burggrauius de *Nürnberg*, *Ludouicus* Comes de Oettingen; *Fridericus* Comes de *Trubendingen*; *Eberhardus* Comes de *Catzenellenbogen*, *Iohannes* Comes de *Sponheim*. Frater *Conradus* de *Vinchtban* præceptor domus *Theutonicorum* per *Alemaniam*, *Irafto* de *Hohenlohe*, *Vlricus* de *Tuiers*, *Gotfridus* de *Hohenloh*, *Herdegeno* de *Grindelavv* & alij quàm plures qui interfuerunt. Datum *Nürnberg*, quarto Non. Aprilis, Indict. XIII, Anno Dñi 1285: regni verò nostri an. 12.

ALbertus Dei gratia *Romanorum* Rex semper Augustus. Vniuersis sacri Romani Imperij fidelibus, præsentes literas inspecturis, gratiam suam & omne bonum. Quamuis maiestatem deceat regiam subditorum suorum humilibus precibus inclinari, & eorum iustis petitionibus tam benignum præbere cõsensum, vt eorum fidelis deuotio, & deuota fidelitas ad ea q̃ honoris sunt imperij, promptiori studio feruentioribus animis se disponant. Ideò dignum iudicat nostra Serenitas, & congruum arbitratur, vt personas Deo famulantes, quæ ob celebris vitæ suæ fragrantiam Deo se reddant amabiles & hominibus gratiosas, gratiosiori affectu pię cæteris prosequamur. Hinc est quod honorabilium & religiosarum Sanctimonialium Abbatissæ & Conuentus Monasterij in *Schönfeld* inferioris ordinis *Cistertien.* deuotarum nostrarum dilectarum, quarum ordinẽ tamquam commendabili sanctitatis flore florentem gratioso fauore complectimur, votiuis precibus de benignitate regia fauorabiliter annuentes ipsis omnes libertates, donationes, concessiones & gratias à diuę recordationis Roman. Imperatorum & Regum, Illustrium, & præcipuè Dñi *Rudolphi* Regis Romanorum quondam prædecessoris & genitoris nostri Charissimi traditas & concessas, prout ritè & prouidè sunt traditæ & concessæ, confirmamus & approbamus & innouamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Datum in *Constantia* XVII. Calen. Aprilis, Anno Domini M. CC. XCIX. Indict. XII. Regni verò nostri Anno primo.

FRanciscus miseratione diuina Sancti *Eustachij* SS.^ta Rom. Eccl. Diacon⁹ Card. *Senen.* in partibus *Alemanniæ* & *Germaniæ* ac terris sacro Roman. Imperio subiectis, Apostolicę Sedis Legatus, ad futuram rei memoriã. Dignum siquidẽ arbitramur & congruum, vt ea specialibus fauoribus & gratiis ꝓsequamur, ꝑ q̃ diuina dedicata seruitio ac Monasteria & pia loca in tẽporalib⁹ & spiritualib. votiuæ ꝓsperitatis successib. valeant gratulari, & q̃ pro illorum cõmodo ritè facta comperimus, nostræ cõfirmationis munimine pcipuè cum humilitate poscentibus roborem⁹. Nuper siquidẽ ꝑ parte dilectarũ nobis in Christo Abbatissæ, moniahũ & Conuentus Monasterij in Nidernschönfeld *Cistertien.* Ordinis, *Augusten.* Diœcesis fuit nobis humiliter supplicatũ, Quod cũ dictũ Monasteriũ plurimas libertates, exẽptiones, immunitates, priuilegia, indulta, plurimasq; possessiones, terras, vineas, hortos, vsus, decimas & alia bõna, tã à Romanis Pontificib⁹ quã aliis Principibus & Christi fidelibus sibi concessa iam dudum ꝑ longa tẽpora quietè & paci-

& pacificè possederint, sicut possident de præsenti, vt ea omnia in futurum firma & illibata permaneant, & à nullo super illis * exitari contingat, pro ipsorum maioris roboris firmitate confirmare dignaremur. Nos igitur qui iusta petentibus libenter annuimus, & pro Ecclesiarum augmento libentius cuncta peragimus, huiusmodi supplicationibus inclinati, auctoritate nostræ legationis omnia & singula priuilegia, indulta, libertates, exemptiones, immunitates, omnesque & singulas decimas quas habere dinoscitur, possessiones, terras, vineas, hortos, vsus, & alia bona sibi à quocunque, præterquam ab Apostolica sede concessa, sicuti iustè & pacificè possident, rata & grata habentes, approbamus, confirmamus, & præsentis nostri scripti patrocinio communimus. Quæ non eidem Monasterio ab Apostolica sede ritè & Canonicè sunt concessa, ab omnib. & singulis perpetuis futuris temporibus firma & illibata tenore præsentium seruari mandauimus. Decernentes ex nunc irritum & inane, si quid quauis inferiori auctoritate contra præmissa attemptatum forsan est hactenus, aut in futurum quomodolibet attemptari contingat, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. In quorum fidem & testimonium has nostras præsentes litteras fieri, nostrique sigilli appensione iussimus communiri. Datum *Ratisbonæ* in domibus nostræ residentiæ, anno incarnationis Dominicæ Millesimo Quadringentesimo septuagesimo. IV. Id. Iulij, Pontificat. sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Dñi *Pauli* diuina prouidentia Papæ secundi, anno septimo.

PIUS Eps seruus seruorum Dei. Dilectis in Christo filiab. Abbatissæ & Conuentui Monast. in *Schönfeld* ordinis *Cistercien. Augusten.* Diœces. salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustum est & honestum, tàm æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter dilectæ in Christo filiæ, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à Romanis Pontificibus prædecessorib. nostris siue per priuilegia vel alia indulta, vobis & eidem Monasterio concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus ac aliis Christi fidelibus vobis præfatoque Monasterio rationabiliter indultas, specialiter autem terras, agros, hortos, prata, pascua, syluas, nemora, aquas, aquarũ decursus, domos, grangias, possessiones, iura, iurisdictiones, aliaque mobilia & immobilia bona, ad dictum Monasterium spectantia, sicut ea iustè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginã nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri & Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Mantuæ*, an. incarnationis Dominicæ M.CCCC.LIX. XIII. Kal. Ianuar. Pontificatus nostri anno II.

PAULUS Episcopus seru. seruorum Dei. Dilectis in Christo filiab. Abbatissæ & Conuentui Monasterij in *Nidernschönfeld*, ordin. *Cistercien. August.* Diœcesis, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustum est & honestum, tàm vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilectæ in Christo filię, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Roma-

nis Pontificibus siue priuilegia vel alia indulta vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus ac aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & eidem Monasterio indulta, specialiter autem possessiones, terras, domos, vineas, ortos, & alia bona vestra sicuti ea omnia iustè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cōmunimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud S. *Marcum*, Anno incarnationis Dominicæ M. C. D. LXVI. X. Kal. Iun. Pontificatus nostri anno secundo.

Adsunt præterea litteræ Confirmat: subsequentes.

Rudolphi Ducis *Bauar.* Com. Pal. *Rheni* an. 1324.
Ludvvici Marchion. *Brandenburg.* Duc. *Bauar.* an. 1359.
Ducis *Stephani* Senioris, an. 1363.
Ioannis Bauariæ Ducis, an. 1375.
Duci *Friderici* an. 1370.
Meinhardi March. *Brandenburg.* Duc. *Bauar.* an 1362.
Stephani & *Friderici* Ducum *B.* an. 1368.
Ducis *Heinrici*, an. 1447.
Ducis *Ludouici* an. 1451.
Ducis *Georgij*, an. 1479.
Ducis *Friderici*, an. 1568.
Ottonis, *Heinrici* & *Philip.* Com. Pal. *Rhen. Bauar.* Ducum an. 1523.

Catalogus Abbatissarum Monasterij *Niderschönfeld.*

I. KVNEGVNDIS *Weicknerin*, an. 1242. } Magistræ sororum.
II. IRMEMGARD. elig. an. 1268. }
III. ELISABETHA Comitissa de *Nyffen*, an. 1274. } Priorissæ.
IV. IVDITHA de *Strass.* an. 1275. }
V. GERTRVDIS eligitur prima *Abbatissa*, an. 1283.
VI. GVTTA de *Strass*, an. 1306.
VII. AGNES Com. de *Nyffen*. an. 1324.
VIII. GERTRVDIS ex *Marcschalcis* de *Dornsperg* an. 137.
IX. AGNES de *Mur*, an. 1343.
X. VRSVLA à *Schmihen*, an. 1367.
XI. ELISABETHA Com. de *Nyffen*, an. 1377.
XII. AGNES de *Pfalham*, an. 1392.
XIII. CLARA ab *Holzham*, an. 1401.
XIV. ELISABETHA *Herschlaterin*. an. 1411.
XV. AFFRA à *Gumpenberg*, an. 1423.
XVI. MARTHA ex *Marschalcis* de *Oberndorf*. an. 1445.
XVII. ANNA à *Knöringen*. an. 1464.
XVIII. LVCIA *Zennerin*. an. 1487.

XIX. BAR-

XIX. BARBARA *Ganterin* an. 1513.
XX. ANNA *Hausnerin*, an. 1534.
XXI. LVCIA *Ebronin*, an. 1541.
XXII. MARGARETHA *Leitgebin*, an. 1559.
XXIII. VRSVLA *Pfersfelderin*, an. 1565.
XXIV. VRSVLA *Hausnerin*, an. 1583.
XXV. BARBARA *Langin*, moderna Abbatissa el. an. 1597.

SEELIGENTAL

MONASTERIVM virginum Cistèrciensis ordinis. Ludomia, aliàs vulgariter Ludmilla, Ducissa Bohemiæ, vxor primò Alberti à Pogẽ, tertij huius nominis, potentissimi Comitis ante siluam Bohemicã, ex quo tres filios habuit, Luipoldum, Berchtoldum & Albertum quartum, secundò nupta Ludouico Duci Bauariæ, filio Ottonis de Witlspach, primi Ducis, ex quo vnicum filium Ottonem suscepit, viduata An. 1231. anno sequenti Landeshoutę in suburbano sacratis feminis Monasterium construxit, Cistercienfib. initiauit, dotẽ suam dedit, vbi eius sepulchrum nec non cæterorum Principum inferioris Bauariæ ostenduntur. Extat diploma, cuius tenor sequitur. *Aven. lib. 7. fol. ...*

IN nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Cum ad effodiendum & inueniendum cælestem thesaurum Christum, in agro sanctæ Ecclesiæ absconditum & comparandam pretiosam margaritam, vitam scilicet contemplatiuã, quibusdam bonæ voluntatis hominib. debilitate & consuetudine contradicentibus, corporis vires non sufficiant, necesse est delicatis huius seculi & diuitibus, qui corporali exercitio & labore proprio bene operando, caput Christi discumbẽtis in conuiuio vngere nequeunt, de mammona iniquitatis, quasi capillis pedes eius, videl. pauperes saltem tergant, & eos sibi inde amicos faciant, vt cum defecerint, eos in æterna tabernacula recipiant. Verè enim tunc homo deficit, cũ gratiã quam peccando perdidit, per bonũ corporis exercitium recuperare nequit, & tunc in æterna tabernacula eum recipit, qui accepto ab eo eleemosynarum beneficio Deũ pro peccatis suis orandò reconciliare minimè desistit, vt tunc opus misericordiæ suppleat, quod carnalis fragilitas elaborare recusat: sic scriptum est. Peccata tua eleemosynis redime, quia sicut aqua extinguit ignem ita eleemosyna peccatũ. Et iterum: Date eleemosynas, & oĩa munda erunt vobis. Nouerint igitur vniuersi tàm pſentes quàm posteri, ꝙ ego Lodomia Ducissa Bauariæ de portione substantiæ, q̃ ex hæreditate parentũ meorũ me contingit, cum vidua illa Euangelica, ne vacua appaream in conspectu Dei omnipotentis, aliquid in gazophilaciũ Dñi mittere cupiens, annuente & consentiente dilecto filio meo Ottone, Illustri Duce Bauarię & Palatino Comite Rheni, ad instaurationem Conuentus Virginum sanctimonialiũ Cistercienſiũ ordinis, q inter religiones cæteras, quasi stella matutina fulget in medio nebulæ, & quasi sol domum Domini, sanctam videlicet Ecclesiam illuminat, quamuis in eodẽ sexu, in partibus heu Bauariæ minime sit cognitus, in hospitali Landeshut, in finibus Ratisbonensis Diocæsis, vt quasi custodes super muros Hierusalem cõstitutæ, tota die ac nocte pro beneficio impenso laudare, & pro peccatis meis & delictis, & maritorum meorum defunctorum, videlicet Ludouici Ducis Bauariæ & Adalberti Comitis de Pogen, pro salute & incolumitate filiorum meorum, prædicti scilicet Ducis & Adalberti Comitis, & successorum nostrorum, nomen Domini non cessent deprecari, quasi Domino minuta has

quinq;

quinque villas, sitas in Parochia deChambe, ante syluamBohemicã, contuli scilicet Schvvartzenbach, Zlemungen, Vieztir superius & Vieztir inferius, & Risenride; ita videlicet, vt prædictarum villarum conhabitatores nunquam ad aliquod seruitium, tàm taliarum quàm censuũ siue exactionum, nisi ad exsolutionem viginti & vnius libræ, & dimidiæ minus duodecim denariis, & duarum scapharum, vnius tritici & vnius siliginis in perpetuum cogantur ab aliquo. Et, vt prædictarum villarum filius noster sæpe dictus, Dux & successores, sine omni talionis vel actionis, siue alterius quocunque nomine censeantur seruitij, quibus pauperes à suis iudicibus vel Aduocatis solent grauari, perpetui sint iudices & defensores. Acta sunt hæc anno Gratiæ, Millesimo, Ducentesimo, tricesimo secundo, Indictione quinta, præsiden. Ratisponensi Ecclesiæ venerabili Domino. Sifrido, eiusdem Vrbis Episcopo, & dilecto filio nostro sæpe dicto Ottone, Ducatum Bauariæ & Palatinum Comitatum Rheni tenente. Quorum sigillorum & nostro testimonio præsentem paginam fecimus roborari. Testes autem, qui huic dationi interfuerunt hi sunt. Leutoldus Pincerna, Hermannus de Curia, Gotfridus Stößl, Heinricus de Chazpach, Vlricus de Taphheim, Ludovvic de Nortvvinaere, Diepold de Hachenstorf, Purckhart de Hachesdorf, Marquardus de Schyr, Heberhardus de Ilmardorf, & frater Hainricus de Lengenfeld, & plures alij.

HAINRICVS & Otto, Duces inferioris Bauariæ, dederunt huic Monasterio, in quo ipsi cum progenitoribus suis sepulturam habent, priuilegium immunitatis sal per Burckhausen & Schärding absque teloneo & muta vehendi, an. Domini 1319.

Wulphingus de Goldeck cum consensu filij sui Vlrici Ottonis de Goldeck. & aliorum propinquorum, dedit huic Monasterio ius 32. plaustra. vulgariter 32. Fuder Nachhets Saltz/ annuatim ac perpetuò ex sua salinaria sartagine in Hellel, intra tempus Paschæ ac Pentecostes tollendi, anno Domini 1331, sub sigillis amborum, patris & filij.

Sunt ibi sepulturæ Principum Landshuotensium,

Item Nobilium de Preising, qui ibi in porticu propriam Capellam, aññiuersarium & Missam habent.

Nobilium Feuer de Pfetrach.

Nobilium Kärgl de Suespach.

ADDITIONES.

LVDWICVS Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ*. Vniuersis fidelibus Ministerialibus, Iudicibus, Officialib. & hominibus suis in Ducatu *Bauariæ*, constitutis, Gratiam suam & omne bonum. Quia ea quæ ad profectum corporis & augmentum honoris ac tutelam terræ nostræ spectant, per res vestras nobis sæpe & efficaciter simul & voluntariè conabamur exhibere; nunc cum salutem animæ pro posse nostro Dei gratia perpendamus, omnium vestri fidelitatem circa nos puro corde requirimus, attentius rogantes quatenus in salutem vestram ad nouam structuram in *Selaintal*, claustrum videlicet *Cysterciensis* ordinis, quod ob remedium animæ nostræ ac progenitorum nostrorum fundare inchoauimus, eleemosynam vestram nobis & vobis proficuã & honestam non differatis manu & mente libera erogare. Nos enim latorem præsentium vniuersitati vestræ dirigimus, vt ea quæ vnusquisque vestrum pro salute nostra & sua dicto Cœnobio contulerit, intituler, quod viuentes pro fidelitate tali sibi gratias exhibentes & referentes, mortui de salubribus ipsorum oblatio-

oblationibus fiduciam habeamus. Datum *Monaci* Anno Domini Millesimo Ducentesimo Quinquagesimo octauo in festo vndecim Millium virginum, prima Indictione.

VRBANVS Eps̃ seruus seruorum Dei. Dilectis in Christo filiabus Abbatissæ & Conuentui Monasterij *Vallis felicis Cisterciensis* ordinis *Ratisbonensis* Diœcesi Salutem & Apostolicam benedictionem. Solet annuere sedes Apostolica piis votis, & honestis petentium precibus fauorem beneuolum impertiri. Ea propter dilectæ in Domino filiæ, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alias indulgentias vobis & Monasterio vestro concessas nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus, Principibus vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & Monasterio vestro prædicto indultas sicut eas iustè & pacificè obtinetis, vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Ianuæ*, III. Non. Iulij, Pontificatus nostri anno Nono.

LVDOVICVS Dei gratia *Rom.* Rex semper August. Vniuersis suis & patruorum suorum charissimorum *Heinrici, Ottonis* & *Heinrici* Illustrium Ducum *Bauariæ* Nobilibus, Vicedominis, Iudicibus, Officialibus, cæterisque fidelibus & seruitoribus, quibus præsentes fuerint exhibitæ, gratiam suam & omne bonum. Quia Deo seruientib. beneficium negari non cõuenit, sed deuotionis eorum feruorem decens est largiflua principum beneuolentia vberius confouere, quatenus fructu bonorum operum suorũ terreni principis culmen per regem regum & principem æternum ad meliora salubriter dirigatur. Hinc est quod nos Dei contemplatione & religionis feruore deuotas in Christo sanctimoniales Abbatissam & Conuentum *Felicis Vallis* in *Landshuta Cistercien.* Ordinis affectione benigna regalis clementiæ prosequi cupientes, vt & liberius conditoris insistant seruitijs, quibus nobis optata suffragia speramus apud Dñm elargiri, ipsas ac Monasterium suum, in quo sunt diuino cultui mancipatæ, homines suos, & bona quæ in præsenti possidẽt, & in futuro iustis modis fauente Dño poterunt adipisci, in defensionem nostram & gratiam recepimus speciale. Volentes vt nullus easdem in rebus & hominib. suis aliquib. molestiis grauaminib. seu dispendiis quomodolibet * recomendent sub obtentu nostræ gratiæ & fauoris. Omnes etiam libertates, priuilegia, iura & gratias per recolendæ memoriæ patruos nostros Illustres *Ottonem* Regem *Vngariæ, Stephanum* Ducẽ *Bauariæ* ac ipsorum progenitorum ipsis concessas & traditas, prout prouidæ sunt & rationabiles, nostro & tutorio nomine patruorum nostrorum prædictorũ approbamus & confirmamus. Vobis vniuersis & singulis iniungentes firmiter & districtè, ne ipsas in reb. suis & hominib. aliquo turbationis genere turbare vel offendere præsumatis, sicut grauem nostræ indignationis offensam volueritis euitare. In cuius rei testimonium præsentes nostræ Maiestatis sigillo iussimus cõmuniri. Datum *Landshutæ*, XVI. Cal. Iunij, Ann. Dñi M.CCC.XV. Regni verò nostri anno primo.

WIr Ludwig von GOTTes Gnaden / Römischer König / zu allen zeiten mehrer deß Reiches / Bekhennen offentlich mit disem Brieff / das wir den Geistlichẽ Frawẽ / der Abbtessin vñ dẽ Conuent deß Closters zu Landshut / vnsern Andechtigẽ getrewen die sunder gnade gethon habẽ vnd thun / das wir nicht wöllen / das sie jeman

jeman in vnserm Lande/ vnder vnser swer die sein/ oder swie sie genannt seyn/ für vnsern Vetter Hertzog Heinrichen pfende/ an jhren Leuten oder Güttern/ vnnd dauon wöllen wir vnd gebieten allen vnsern Ambtleuten/ Vitzumb/ Richtern/ die jetzo sint oder noch werdent/ vnd allen andern vnsern getrewen/ das sie die vorgenanten Abbtessin/ den Conuent, vnnd das Closter fürbas nicht pfenden/ für vnsern ehegenanten Vettern Hertzog Heinrichen/ auch sie nicht beschedigen/ an jren Leuthen oder gueten fürhin/ mit dhainen Sachen/ sondern das sie in dise vnser gnad stet behalten/ vnd sie dheines wegs daran bechrenchen/ zu vrkhund diß Brieffs/ der geben ist ze München deß ..... aller heiligen tag/ in dem zwelften Jahr vnsers Kaysersthumbs.

WIr Heinrich Otto vnd Hainrich von Gottes gnaden Pfaltzgraffen bey Rein/ Hertzogen in Bayrn verjehen offenbar an dem Brieff/ das wir der Ersamen Abbtessin vnnd Conuent deß Frawen Closters ze Landshut geren vnnd williglichen stätt wöllen haben/ vnd auch stätten mit dem Brieff alle die recht vnnd gewonheit/ die võ alter gewonheit/ zu jren Aembtern habent gehörent/ vñ die si von vnsern Vorfordern/ vnd auch bey vns vntzher mit gewonheit habent bracht. Also daß wir wellen/ das sie daran weder vnser Burger zu Landshut noch andern mit ichtwas icht enge noch jemand jrre/ vnd das jn das also stät vnd vnzerbrochē verpliebe/ darüber zu einem vrkhūd geben wir in den Brieff versigleten mit vnsern Insigln/ der ist gegeben ze Straubing/ da von Christes Geburt waren dreyzehenhundert Jahr/ vnnd darnach in dem siben vnd zwanzigisten Jahr/ an S. Peters tag deß zwölff Potten.

WIr Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser/ zu allen zeiten mehrer deß Reichs/ geben allen vnsern Ambtleuthen/ Vitztumen/ Pflegern/ Richtern/ vnd allen ander swie die genant seynt/ die jetzo sint/ oder fürbas werdent/ vnser huld/ vnd alles Gutt. Vns hant gethan die Ersamen Geistlichen Frawen/ die Abbtessin vnnd der Conuent, deß Closters ze Landshut deß jn vnter jrem Ambtleithen die Recht die sie von vnsern Fordern seeligen habend/ vnd die wir jn haben bestätt/ gröslich vberfahren werden/ das sie alle Sachen vber jhr Leuth habent zerichten ohn die/ die an den Todt gend/ daran machen sie bechrencht/ das vns vnbillich duncket/ wöllen vnd gebietten wir jn vestiglich bey vnsern hulden/ das jr sie bey den Rechtē beleiben lasset/ die sie lang her gehabt habend/ vnd sie darā nit beschwert noch bechrencht. Gebē zu München am Mittichen nach Georgi in dem zwai vnnd dreissigisten Jahr vnsers Reichs/ vnnd in dem neunzehenden deß Kaysersthumbs.

WIr Ludwig von GOTTes Gnaden/ Römischer Kayser/ zu allen zeiten mehrer deß Reiches/ Bekhennen offentlich mit diesem Brieff/ vnd thuen khund allen den die jhn sehend oder hörent lesen/ das wir den Erbern Geistlichen Frawen/ der Abbtessin vñ dē Conuent gemeinlichē ze Säldenthal bey Landshut vnsern liebē dietmüligen bestettigt haben/ vñ bestettigen jn auch mit disem Brieff jr gros handuest/ vñ auch all ander jhr Brieff vnd Recht/ die sie von König Otten/ Heinrichen vnd Otten Gebrüdern vnsern Vettern seeligen/ vnd auch von allen andern jren Vorfahren Herrschafften ze Bayrn habent/ in aller der weiß vnd maß/ als die Brieff sagent/ die sie darüber geben habent. Vnnd deß zu einem Vrchund geben wir in disen Brieff versiglt mit vnserm Kayserlichen Insigl/ der geben ist zu Landshut am Erchtag nach Gregorij, nach Christus Geburt dreyzehenhundert Jar/ darnach in dem ain vnd vierzigisten Jar/ in dem siben vnd zwainzigisten Jahr vnsers Reichs/ vnd in dem vierzehenden deß Kaysersthumbs.

WIr Albrecht von Gottes gnaden Pfaltzgraue bey Rein/ Hertzog in Bayrn ꝛc. vnd Ruewend zu Heingaw/ zu Holland/ zu Seeland/ vnnd zu Frießland/ Bekhennen

Bekhennen vnd thun khund offentlich mit disem Brieff/ das die Erbarn Geistlichen Frawen/ die Abbtissin vnd das Conuent gemeiniglichen zu Säldenthal bey Landshut/ vnser lieb diemütigen/ vns fürgebracht vnd gezeigt habent einen Brieff einer Confirmation/ vnd bestettigung jhrer grossen handuest/ vnnd aller ander jhrer Brieff vnd Rechte besigelt/ vnnd vnsers lieben Herrn Vatters Kayser Ludwigs seeligen von Rom Khaiserlich Insigel sprechent vonn wort zu wort als hernach geschriben steht.

WJr Ludwig von Gottes gnadē ꝛc. v. ā wir Albrecht vorgenant/ vmb das das in dem vorgenanten Closter Gottes Dienst dest vleissiger gehalten vnnd vollfürt/ vnnd vnser/ vnserer Vorfordern vnnd Nachkhommen seelig deßbas gedacht werden/ So haben wir der vorgenannten Abbtissin vnnd jrem Conuent/ nach jhrem vleissigen Gebet den obgeschriben/ vnsers lieben Herrn vnd Vettern seeligen Brieff confirmirt/ vnd bestettigt/ vnd confirmirn vnd bestettigen der mit diesem vnserm Brieff/ der geben ist ze Straubingen am Sambstag vor Reminiscere/ nach Christus Geburt dreyzehenhundert Jar/ darnach in dem sechzigisten Jahr.

WJr Allbrecht von GOTTES gnaden Pfaltzgraue bey Rhein/ Hertzog in Bayrn ꝛc. vnnd Ruwent zu Heingaw/ zu Holland/ zu Seeland/ vnnd zu Frisland/ endtbieten allen vnsern Amptleuten/ Vicedomen/ Richtern vnnd allen andern/ swie die genannt sein die jetzo sind oder fürbas werdent/ vnser Huldt vnnd alles Gut/ Wir wellen/ vnd gebieten es vestiglichen ob das sey/ das den Erbarn Geistlichen Frawen/ der Abbtissin vnnd dem Conuent gemainckhlichen deß Closters zu Säldenthal/ bey Landshut/ dheinerley Gueth oder Vrbar von jemandt vor ew ansprach od' claghafft wurden/ das jr doch darumben nicht richtend/ noch jemendt ander darumb hintz jhn zerichten gestattent/ wann wir die clag selb verhören/ vnd richten wöllen/ es wäre dann/ das wir außwendig Landes warem/ So soll vnser Vicedomb/ oder wem wir dann vnser Land zu Bayrn empfolhen haben/ dieselben Clag/ an vnser statt verhören vnnd richten/ zegleicher weis/ als wann wir selbs engegen wären. Tett jr es daryber/ so wissent sicherlichen/ das jhr schwerlichen/ wider vnser Gnaden vnd Huld daran thetten. Geben zu Straubing am Sambstag vor Reminiscere/ nach Christes Geburt dreyzehenhunder Jahr/ darnach in dem sechzigisten Jar.

WJr Stephan der älter von Gottes gnaden Pfaltzgraff bey Rhein vnd Hertzog in Bayrn/ Graff zu Tyrol vnd zu Görtz ꝛc. Bekhennen offentlich mit dem Brieff/ das wir heimlichen gesehen vnnd gehört haben/ die Brieff/ die die Ehrwürdige Geistliche Fraw/ die Abbtissin/ vnd das Conuent gemeinlich deß Closters zu Söldenthal bey Landshut/ von vnsern lieben Vettern Hertzog Heinrich/ vnnd darnach von vnsern lieben Herrn Vattern Kayser Ludwig sälig habent/ vnnd die alle von wort stendt.

WJr Heinrich von Gottes gnaden Pfaltzgraff bey Rein/ vnd Hertzog in Beyrn. Entbieten allen vnsern Richtern vnnd Ambtleuten vnser Huld vnnd alles Gutt/ wir wöllen vnd gebieten ew vestiglichen bey vnsern Hulden/ das ewr kainer nicht herwerg noch nachsold/ auff der Abbtissin Gut ze Landshut/ vnnd auff deß Gottshaus Gut/ swo sie icht haben/ wann wir dasselb Closter ze Landshut vnnd alles jr Gut in vnserm besunderē schirm genomen haben. Diser Brief ist gebē zu Landshut an. Dn. MCCC. primo an dē Perchentag/ dauon wellen wir vnd gebieten ew allen auch vestigelichen bey vnsern hulden/ das jr fürbas auff obbesagter Abbtissin vnnd jhres Gottshaus ze Landshut Gut/ swo sie icht habent vberal in vnserm Land/ icht herwercht noch nachsölden/ als jhr vnser swer vngnad wellet vermeiden/ wañ wir vnsers Vettern Brief als der oben steht geschriben/ von wort zu wort stättigen/ mit dem Brieff/ der ist geben zu Landshut anno Domini M.CCC. vicesimo primo/ an S. Dionysien Tag. Darnach

nach stehet vnsers lieben Herrn vnnd Vatter Khayser Ludwigs säligen Brieff von wort zu wort. Wir Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten mehrer deß Reichs empieten allen vnsern Amptleuten/ Vitzdomen/ Pflegern/ Richtern vnnd allen andern/wie die genant seyn/ die jetzo sint oder fürbas werden/ vnser huld vnnd Gut/ wir wöllen vnnd gebieten ew vestigelichen/ ob das sey das den Ehrwürdigen Geistlichen Frawē der Abbtissin vnd dem Conuent gemeinclichen deß Closters zu Säldenthal bey Landshut dhainerley Guet oder Vrbar von jemand vor ew ansprechlich würde oder claghafft/das jr dann darumb nit richtent/ noch niemand anders darumb gestattet/hintz jn zerichten/wañ wir die clag selber verhören/ vnd verrichten wöllen/ tättet jr es darüber/so wisset sicherlich das jr swerlichen wider vnser Gnad vnd Huld daran thettet. Geben zu Landshut an dem Erchtag nach Gregori/in dem siben vnd zwaintzigisten Jar vnser Reichs vnd in dem viertzehenden deß Kayserthumbs. Gehaissen wir der obbenanten Abbtissin vnd dem Conuent gemeinglichen deß Closters zu Säldenthall bey Landshut/das wir in des obgenanten vnsers lieben Herrn Vettern vnd Vattern seligen brieff/ die in disem vnserm Brieff von wort zu wort begriffen sint/für vns vnd vnser Erbē vnd all vnser Ambtleuth/wie die genād sint/die wir jetzo haben/vnd fürbas gewinnen/trewlich ohn alles geuer/stätt sullen vnd wöllen haben/ vnd bestätten/bekhennen auch mit disem vnsern gegenwertigen Brieff den wir jhn geben mit vnserm Jnsigel versiglt. Geben zu Burckhausen/am Erchtag vor S. Thomas tag an. Dñi M. CCC. LX, quinto.

WJr Stephan der älter /wir Stephan vnnd Friderich Gebrüder/ von Gottes gnadē Pfaltzgraffē bey Rhein Hertzogē in Bayrn/ꝛc. Bekhennē offentlich mit dem Brief das wir der E. Geistlichen Frawē der Abbtissin deß Closters zu Säldenthal gelegen zu Landshut / vnd dem Conuent gemeinlich der Frawen daselben/ die besonder gnad gethon haben/Also das wir jn gern vnd willigelichen stätt sollen vnd wöllen haben/vnd bestätten jhn auch mit dem Brieff/all die Recht vnnd gewonheit/ die von alter gewonheit zu jhren Ambten gehören/ vnd die sie auch bey vnsern Vorfahren vnd bey vns bißher auff disen heutigen Tag bracht habent/Also wöllen wir mit gantzem ernst/ das sie von vnsern Burgern zu Landshut noch von andern jemand/ wie der genāt oder geheissen mag sein/icht geirrt/geengt/ oder beschwert werden daran/ in dhain weiß/ darzu sollen vnd mügen sie wol kauffen vnd verkauffen nach jhrem willen/ wie jhn das aller nutzlichist vnd fueglichist ist/ als sie das vor mit guter gewonheit herbracht habēt/ vnd das jhn das alles stätt vnd vnzerbrochen beleib/geben wir jn obgenanten den Brieff mit vnsern anhangenden Jnsiglen versiglet/ der geben ist zu Burckhausen nach Christus Geburt dreyzehenhundert Jar/darnach in dem siben vnd sechtzigisten Jar / an S. Maria Magdalena Tag.

WJr Stephan der Jung/wir Friderich/vnd wir Johannes gebrüder / alle von Gottes gnaden Pfaltzgrauē bey Rhein/vnd Hertzog in Bayrn ꝛc. bekennen offentlich mit dē Brieff / dz wir vnser besond' lieb diemutig/die Abbtessin vnd den Conuent vnsers Closters/ zum Säldenthal bey Landshut vñ alles jr Gute an vnser besond' genad vnd schirm genomen habē/ vnd gebieten vestigelich bey vnsern hulden allen vnsern Ambtleutten/Vitztumen/Pflegern/ Richtern/ vnd allen andern wie die genāt sint die jetzo sint oder fürbas werdē/ob das sey das den Ehwürdigen vnnd Geistlichen Frawen/der Abbtissin vnnd dem Conuent deß obgenanten Gottshaus dhainerley Gut oder Vrbar/von jemand vor euch ansprach würde oder claghafft das jr den darumben nit richtent/noch jemand anders darumbē gestattet hintz jn zerichtē/wañ wir die clag selb verhören vnd richtē wellen vnd dz jr fürbas auff der obgenantē Abbtessin vñ jres Gottshaus ze Landshut / wo sie icht haben vberall inn vnserm Landt icht herbergt noch nachtsölt / als jhr vnser schwer vngnad wöllet vermeiden. Wir gehaissen auch das der obgenanten Abbtessin / vnnd jhrem Conuent, das wir jhn alle die gnad / gute gewon-

gewonheit/Recht vnd Brieff/die sie von vnsern Vorfahren haben trewlich ohn alle geändrde stett sollen vnd wellē haben/ vnd bestätten sie jn auch mit dem vnsern gegenwertigē Brieff/ für vns vnd vnser Erben/vnd aller vnser Ambtleut/den wir jn geben mit vnser aller dreyer Herrn Insigeln versigelt/ das ist geschehen zu Landshut am Erchtag nach vnser Frawen tag jrer Geburt An. Dñi M.CCC.LXXIV.

WIr Heinrich von Gottes gnaden Pfalzgraff bey Rein/vñ Hertzog in Bayrn ꝛc. Bekhennen offentlich mit dem Brieff für vns vnd vnser Erben vñ d Nachkhömen/dz wir den Ehrwürdigen Geistlichen Frawen/der Abbtessin vnd dem Convent der Closter Frawen deß Gottshauß zu Säldenthal/vnsern liebē diemütigen verneweret / khrefftigt vnnd bestädt haben / verneweren / khräfftigen vnnd bestätten jhn auch in crafft dits Brieffs/ alle die Brieff vnnd handtuest / die sie von vnsern Vettern/Khönigen/Kaysern/ vnsern Anherrn/Vettern vnd Vattern sälig gedächtnuß haben/wie dieselben Brieff von jren Rechten vnd Freyheit wegen/geen den von Landshut vnd allen andern den vnsern begriffen/ vnd von wort zu wort geschriben sint. Vnnd gebieten auch allen vnsern Ambtleuthen/ Vitztumen/ Pflegern/Richtern/vnd auch allē andern wie die genant seynt/die wir jetzo haben/oder fürbas gewinnē/das jr sie bey denselben gnaden/Rechten/ Freyheiten vnd guten gewonheiten behaltet / darzu schirmet/ vnnd nieman gestattet/ der in deinen franch/jrzung oder anfahl daran thuē / als vert sie vnser vngenad vermeiden wöllen. Geben ze Landshut an vnser lieben Frawen Abent ze Liechtmessen/mit vnsern aignem anhangendem Insigel/ Als man zalt nach Christi Geburt vierzehenhundert jar/ vnd darnach in dem andern Jahr.

Catalogus Abbatissarum Monasterij Sældenthal.

I. AGNES Comitiss. à *Grienpach* rexit ab an. 1230. vsque 1277.
II. HEDWIGIS ab an. 1278 vsque 1280.
III. MÆCHTHILDIS *Trugkseßin.* an. 1285.
IV. BENEDICTA *Aindorferin*, ab an. 1298. vsque 1314.
V. ADELHEIDIS IRMGARDIS *Nothafftin.* an. 1317.
VI. AGNES à *Stralueldt* ab an. 1324. vsque ad an. 1352.
VII. CHVNIGVNDIS præfuit an. 1357. ob. an. 1366.
VIII. ELISABETHA *Puchbergerin.* ob. an. 1380.
IX. ANNA *Preisingerin.* ob. an. 1416.
X. MARGARETHA *Nußbergerin*, an. 1417. ob. an. 1423.
XI. VRSVLA *Cammerauuerin* eligitur ann. 1423. die 9. Augusti obiit ann. 1434.
XII. CATHARINA *Preindorfferin.* eligitur ann. 1434. die 5. Octobr. ob. an. 1443.
XIII. MAGDALENA *Fraunbergerin* elig. ann. 1443. resignauit ann. 1354.
XIV. MAGARETHA *Gumpenbergerin* el. an. 1454. resig. ann. 1466. die 11. Decemb. ob. an. 1477.
XV. ELISABETHA *Einzingerin* elig. die II. Decemb. an. 1466. resign. ann. 1468. die 25. Ianuarij.
XVI. BARBARA *Gumpenbergerin* vixit. an. 1474. ob. an. 1495.
XVII. AGNES *Pödinin* vixit an. 1489. ob. an. 1509.
XVIII. BEATRIX *Zengerin* vix. an. 1521. ob. an. 1541.

XIX. AFFRA *Langenmantlin*, ob. an. 1552.

XX. SABINA *Hauserin*, eligitur anno 1552. die 1. August. obiit anno 1582.

XXI. APPOLONIA *Raimpacherin*, eligitur anno 1574. obiit anno 1605.

XXII. ANNA *Malnatterin* præficitur ann. 1605. decessit die 5. Nouemb. ann. 1617.

XXIII. ANNA *Relsacherin* moderna Abbatissa eligitur die 12. Decembr. an. 1617.

Subsequentium Abbatissarum nomina solummodo reperiuntur, cæterum de illis hactenus nihil amplius constat:

MAGARETHA *Nusdorfferin.*
ALHEIDIS *Truckseßin.*
SABINA *Planckin.*
ITTA.
IVTHA.

SEEMANSHAVSEN.

ORdinis S. Augustini, Seemannus nobilis Bauarus Archidiaconus, siue Chorepiscopus, vt alij vocant, Ratisponensis, Seemanshausen in inferiori Bauaria in pago Rhodani Augustinianis Monachis Contubernium erexit, circa Annum, 1260.

ADDITIONES.

WIr Ludwig von Gottes gnaden Pfaltzgraff bey Rein / Hertzog in obern vnd nidern Bayrn rc. Bekhennen mit dem Brieff offentlich das für vns komen sindt vnser Andächtig lieb getrewen der Prior vnd Conuent vnsers Closters zu Semanshausen/vnd haben vns fürbracht solch Gnad/Gab/Freyheit vnd bestattung Briefe so jhn von vnsern vordern Fürsten zu Bayrn/auch von vnserm lieben Herrn vnd Vatter aller löblicher gedächtnuß gegeben bestatt vnd Confirmirt sein/Nemblich am Brieff von Kayser Ludwigen das sie vier pfund Saltzweits vnd sechzehen pfunt eugs pauts zu Scharding vnd Burckhausen all Jar ainst mautfrey füren mügen/vnd einen Briefe von vnsern lieben Herrn vnd Vattern Hertzog Heinrichen seeliger gedächtnuß: der sagt vmb sechs Schaff Korns ab den Casten zu Egkkenfelden alle Jar jn zegeben/ vnd ander mehr Brieffe rc. Vnnd haben vns darauf als jren rechten Landsfürsten Vogt vnnd erb Herrn diemutigklich angerueft vnd gebetten in solch vorgeschriben Gnad vnd Briefe gnädigklich zubestatten. Wann wir in allen den vnsern vnd sunder den die sich in dem Gottsdienst embsiglich vben für ander mit gnaden geneigt seyn / so haben wir jhn all vnd jede jr vorgeschriben Brieff/ Gnad/ Gab/ vnd Freyheit mit jrer jnhalt als si die biß an vnns herbracht haben/ vnnd besunder die zween Briff vmb die vier pfund Saltzweits vnnd sechzehen pfundt eugspauts vnnd auch vmb die sechs Schaff Korns laudtend gnedigklich bestätt/bestätten vnnd Confirmiren jhn die auch all vnnd jede mit disen vnsern

vnsern Brieff doch vns vorbehalten vnser Landgericht gericht vnd in allen andern Sachen vns an vnser Fürstenthumb Gerechtigkeiten vnd Helligkeiten vnengolten vnd an schaden/ vnd gebieten darauff allen vnsern Rentmeistern/ Landschreibern/ Pflegern/ Richtern/ Mautnern/ Ambtleuten vnnd allen andern vnsern Vnderthanen vnnd getrewen gegenbürtigen vnd künfftigen ernstlich vnnd vestiglich dz jr sie bey solchen jhren Gnaden Freyheiten vnd bestättungen vngeirret beleiben lasset vnd keinen tranck daran thut/als lieb ew sey vnser Vngenad vnd ferrere straffen zuuermeiden. Zu Vhrkunt geben wir jhn den Briffe mit vnserm anhangenden Innsigel versigelt zu Landtshuet am Sambstag vor Martini Anno Domini &c. im fünfftzigisten.

SEON siue SEVN.

EST aliud Monasterium Sein in valle Sein Prouinciæ Treuirensis conditum ab Hainrico, Comite de Sein, sub confirmatione Iohannis Archiepiscopi Treueren. Extat diploma de Anno 1202.

Hoc nostrum Monasterium, Seon siue Seuum vel Seuuen, ordin. S. Benedicti secundùm vetera diplomata &c. fundatum est ab Arbone Comite Damasiano ac Andecen. qui in Bauarica Norica, non procul à Chiemensi lacu, Burgilum Castellum suum in templum vertit, D. Lamperto dedicat, traditque Benedictinis Monachis. Incolæ à lacubus, qui ibi sunt frequentes, vocant, Soeum. Hainricus sanctus, hoc & alia Monasteria largiter locupletat. extant diplomata, Auent. fol. 508. 692.

VLRICVS Abbas Seunensis cum Conuentu elegerunt Ludouicum Pal. Rhein. Ducem Bauariæ in Aduocatum & protectorem suum, vigore priuilegiorum suorum, tàm Pontificiorum quàm Imperialium, ita vt post illius obitum siue pater siue alij ipsius proximi agnati eandem Aduocatiam irreuocabiliter tenerent, alij verò nemini eandem concederent. Monasterium, eius priuilegia & jura defenderent. Extat Latinum diploma, cujus datum in obsidione castri Hademarsperg, an. 1247. Testes Luizmannus Wernherus de Laber, Hademarus de Laber, Siuridus de Frovvenberch, Siuridus de Frovvenhouen, Siuridus prob. Asinus, germanicè frumb Esel/ Vlricus de Mosen, Hainricus de Ysolzried, Diethericus Pincerna de Ode, Ortholphus de Laimingen, Arnoldus de Prisingen, Vlricus de Wildenvvart, & alij complures.

Idem Ludouicus Dux dedit Monasterio priuilegium exemptionis à teloneo in Ratenberch, ratione vini, olei, casei & reliquorum victualium, dans illi curiam suam in Ahrain: è contra Abbas dedit Duci aliqua sua iura cæterorum fundorum in vico Rufstein, & intra fossatum Ratinberch. Acta sunt hæc apud Chufstein: Testes Albero nobilis de Prückberg, Magister D. Præposit⁹ in Illmünster, H. de Isolzried, Vlricus de Mosen, Conradus, Pühlar, Vlricus de Fuinspereh, & C. filius ipsius. B. Prandellinus, & alij, Anno 1257.

ADDITIONES.

ANtiquitatem huius loci, Romanis olim non incogniti testantur quatuor vetusta monumenta ibidem reperta, & hactenus eo, quo par erat studio, conseruata; que hic exhibere volui.

I.

Vid. in Ad. me. far. bu- for. Bauar.

BEDAIO-AVG. ET ALVONIS
SACR.
C. CATIVS SECVNDIANVS II. VIR.
IMP. ANTONIN. II. ET SACERDOTE
COS.

II.

CN. TREBONIO FIRMO ET
VAL. IANTVMARÆ.
C. TREBONIVS, FAVSTVS DVVMVIRVM
ES PRÆF. ID CIVITATIS A QVONT. PARENTIB. OPTIM. ET SIBI ET TREBONIÆ MAXIM. ET EXORATÆ CONIVGI. FEC.

III.

I. O. ND. D.
C. RESTITVTVS RESTITVTIANVS
GIEGEI IVLIA HONORATA
CONIVX EIVS.
V. S. L. L. M.

IV.

FVSCIA. PROCVLI. FILIA.
SECVNDA. OBIT. ANN. XXX.
H. S. E. HEREDES PVDENTI
MATRI FECERVNT.

Siluester Episcopus, seruus seruorum Dei. Si loca vel Monasteria religiosis personis ac Deo deuotis constructa nostro pontificali corroborare ac sublimare conamur, hoc proculdubio ad vtriusque beatitudinis præmium nobis profuturum fore confidimus. Quapropter nouerit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, tàm præsentium quàm futurorum industria, qualiter *Aeribo* Comes, pro animæ suæ remedio suorumque parentũ in quodam suæ proprietatis loco olim *Burglli* vocato, sed modo ab incolis *Sevva* Cella S. *Lamperti* martyris dicta, Monast. in honorẽ eiusdem S. martyris *Lamperti* amplissimo benignitatis conamine construxit, ad augmentãdum suæ salutis præmium, ex auctoritate S. *Petri* principis Apostolorũ libertatis arbitrio corroboratum fieri postulauit. Igitur ex hac re gloriosissimi Imperatoris Augusti *Ottonis* tertij piis interuentionibus nostra apostolica auctoritas persuasa, præfato S. *Lamperti* Monasterio per huius priuilegij seriem, liberum habere concessit arbitrium, vt Monachis Deo inibi seruientibus liceat secundum regulare S. *Benedicti* Abbatis decretum eligere sibi Abbatem, Insuper etiam placuit auctoritati nostræ Ecclesiæ vt prælibatus conseruator Monasterij aduocatione vtatur, quamdiu superstes est. Sed post ipsius decessũ potenter eligat sibi Abbas cum fratrib. aduocatum, quemcũq; vtiliorẽ cõprobauerint. Et vt absq; omni iugo & cõtradictione cuiuscunq; personæ cũcta loca vrbana vel rustica, diuersa prædia, culta vel inculta, cũ omnibus

nibus eorum appendiciis quæ ab aliquibus Christianis concessa sunt vel concedentur, cum omni securitate quietus possideat, atque disponat, & post eum vniuersi successores sui abbates in perpetuum. Quapropter ratione ipsum sæpe prælibatum monasteriũ per defensionem Sanctę *Romanæ* Ecclesiæ libertate nostri priuilegij confirmamus, vt neque nos, neque vlli nostrorum successorum Pontificum, seu quilibet Imperator aut Rex vendendi siue præstandi in beneficium, vel tradendi habeat potestatem. Et nullus Dux, Archiepiscopus, Episcopus, Comes, siue aliqua persona audeat inquietare vel molestare, siue de rebus suis aliquid sine voluntate Abbatis sibi vsurpare. Et sub respectu testimonioque concessæ libertatis, sub honore XII. Apostolorum XII. denarij ad limina Apostolorum *Petri* & *Pauli* omni anno deferantur. Et si omni anno præsentari impossibile fuerit, infra spacium duodecim annorum persoluantur. Et pro viuo *Romano* Pontifice ad Missam omni die collecta fiat, vna similiter pro defunctis. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostræ Apostolicæ confirmationis seriem venire agere temptauerit, sciat se Domini nostri Apostolorum principis *Petri* anathematis vinculo innodatũ, & cum Diabolo & eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini & saluatoris nostri IESV CHRISTI in æternum ignem concremandum, similiter & in voraginem tartaream dimissus cum impiis deficiat. Admodum notum sit omnibus Christi fidelibus, quod si hoc præceptum meum non potuerit ista stabilitate (quod absit) æternaliter permanere, mox absque vniuersorum contradictione rectorum ista Abbatia sub præfatæ ingenuitatis honore redeat liberaliter in proprietatem proximo hæredi de prædicti Comitis *Aerbonis* genere, ea lege, vt nec ipse propriè vtatur, sed fidelis sit conseruator, donec iterum clementer habeatur, sicut aliæ liberales Abbatiæ regali tuitione prouidendæ. Qui vero custos & conseruator huius nostri priuilegij extiterit, benedictionis gratiam & vitam æternam à Domino consequatur, Amen.

Scriptum per manus Dñ *Petri* Notarij & scriniarij S. R. E. Datum XIV. Calen. Maij, anno Dominicæ incarnationis 1499. Indict. XII.

INnocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto filio *Gunthero* Abbati Monasterij Sancti *Lamperti* martyris, quod sitũ est in *Saltzburgensi* Episcopatu, eiusque successoribus regulariter subsistentibus in perpetuum. Apostolicæ sedis clementiæ conuenit, omnibus eius suffragium implorantibus maternæ affectionis patrocinium exhibere. Sicut autem ex scriptis beatæ memoriæ *Silvestri* Papæ nostræ prædecessoris agnouimus, *Aeribo* quondam Comes pro animæ suæ remedio suorumque parentum in quodã loco suæ proprietatis, quod olim *Burgili* vocabatur, nunc autem ab incolis *Sevva* dicitur, monasterium in honore S. *Lamperti* martyris pro sua deuotione construxit, atque ad suæ salutis ac præmij cumulum, interuentu gloriosæ memoriæ *Ottonis* tertij Imperatoris Augusti, eundem locum beato *Petro* oblatum Apostolico priuilegio fecit roborari. Nos igitur ipsius vestigiis inhærentes, tuis dilecte in Domino fili *Gunthere* Abbas postulationibus impertimur assensum, ipsumq; monasterium S. *Lamperti* præsentis priuilegij pagina communimus. Statuentes vt quascunq; possessiones, quæcunq; bona in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, liberalitate Principum, oblatione fideliũ, seu aliis rationabilibus modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisq; successoribus permaneant. Obeunte vero te nunc eiusdem loci abbate, vel tuorũ successorũ quolibet, nullꝰ ibi qualibet surreptionis astutia vel

violentia præponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars cõsilij sanioris, secundum Dei timorem, & B. *Benedicti* regulam sibi præesse prouiderint. Adiicimus etiam vt aduocatiam eiusdem Monasterij nulli liceat vsurpare; sed potius pro vestro arbitrio personam idoneam vobis in aduocatum liberè eligatis. Qui etiam si inutilis Monasterio vestro fuerit, absque alicuius cõtradictione eum amouendi, & loco eius alium subrogandi licentiam habeatis. Decernimus ergò vt nulli liceat Ecclesiasticæ seculariue personæ præfatum Monasterium super hac nostra confirmatione ac concessione temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu alijs quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia eis integrè conseruentur, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt omnimodis vsibus profutura. Ad indicium vero huius perceptæ à *Romana* Ecclesia libertatis XII. denarios nobis nostrisque successoribus annualiter persoluetis. Iuxta institutionem quoque iam dicti prædecessoris nostri, pro *Romano* Pontifice, qui pro tempore fuerit, omni die ad Missam vna collecta fiat, similiter & pro defunctis. Sancimus insuper vt nemini fratrum vestrorum post factam in eodem Monasterio professionem, absque licentia prælati sui ad alium locum liceat transmigrare. Quod si discesserit, & canonicè commonitus redire contempserit, facultatem nihilominus habeatis eundem à diuinis officiis interdicere, interdictum verò nullus Episcoporum vel Abbatum suscipere audeat vel retinere. Si quis sanè in posterum hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonitus, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore ac sanguine Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo judicio districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem Ecclesiæ sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Datum in *Lateran.* per manũ *Heinrici* Diac. Cardinalis & Cancellarij S. R. E. III. Idus Apr. Indict. II. Dominicæ incarnationis anno 1134. Pontificatus Dn. *Innocentij* Papę anno decimo.

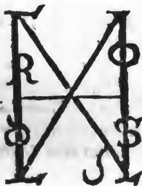
IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Otto* superna fauente gratia *Romanorum* Imperator Augustus. Si quid ad augmentum Dei laudis prouidemus, & sibi seruientibus satisfaciendo consulimus, vtriusque felicitatis lucrum nos inde promereri, & Imperij nostri statum feliciter solidari proculdubio credimus. Proinde notum sit vniuersis fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, qualiter nos ob interuentum *Heinrici* nostri consanguinei dilecti Ducis *Boioariorum* & *Arbonis* Comitis quondam locum quendam *Burgili*, sed modo cella S. *Lantperti* ac *Xevva* nuncupatum, in securitatis nostræ jus & mundiburdium suscepimus, eo tenore, vt nomine & honore ac dignitate liberalis Abbatiæ idipsum Monasterium in prædicto loco ex præfati Comitis *Arbonis* proprietate, sub honore præscripti beatissimi Dei martyris *Lantperti* constructum, de nostræ Imperatoriæ concessionis pręcepto donatum sit, ac deinceps habeatur, sicut aliæ Abbatiæ liberales, per prædecessorum nostrorum, Regum scilicet & Imperatorũ præcepta ac priuilegia sub ingenuitatis arbitrio sibi corroboratę, atque eidem Monasterio omnes curtes, proprietates, prædia, & vniuersa loca addita, vel à Christi fidelibus addenda, per huius nostri præcepti paginam confirmamus, scilicet cum omnibus eorum vtensilibus, areis, ædificiis, vtriusq; sexus mancipiis, cæterisque appendiciis, quæ adhuc dici, inueniri, aut nominari

nari

nari possunt. Tali stabilitatis ordine, vt *Adalbertus* venerabilis Abbas suique successores, qui in eodem Monasterio præesse venturi sunt ad vtilitatem fratrũ ibidem secundum regulam S. BENEDICTI degentium, eadem teneant, disponant, & cum totius tranquillitatis securitate possideant, nostra Imperiali, nostrorumq; successorum ac omnium mortalium contradictione & diminoratione remota. Monachis quoque inibi regulariter commorantibus liberam arbitrij potestatem secundum regulare decretum B. *Benedicti* Abbatis sibi Abbatem eligendi concedimus. Insuper etiam Aduocatum quemcunq; comprobauerint vtiliter cum voluntate Abbatis super eundem locum ipso aduocante *Arbone* ac placitante vsq; finem vitæ suæ cõstituendum habeant fas atq; licentiã. Præcipientes itaq; ac destinantes firmiter decreuimus, vt nullus Dux, Archiepiscopus, Episcopus, Marchio, Comes, seu aliqua maior minorue nostri Imperij persona, ex prælibati Monasterij rebus aliquid sibi vendicare, aut in propriũ, aut in beneficium vllo ingenio, seu aliquam publicam functionem exigere præsumat sine consensu Abbatis, sed sibi sibiq; infrà vel extrà subiectis, sine omni molestatione, siue rerum suarum inuasione securè liceat viuere, & Deo pro nobis mente inconfusa supplicare. Si quis autem (quod non credimus nec liceat) hoc nostrum præceptum in aliquo violauerit, sciat se nostrum Bannum dupliciter compositurum, medietatem Cameræ nostræ, & mediam prædicto Monasterio, resq; inique ablatas velit, nolit reddat, & dupliciter soluat. Et vt hæc nostræ corroborationis pagina stabilis perseueret, hanc manu propria corroborauimus, & sigillare iussimus.

Datum 17. Calen. Maij, Anno Dominicæ incarnationis 1499. Indict. 12. anno tertij *Ottonis* regnantis 16. Imperij tertio, actum *Romæ*.

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Chonradus* diuina fauente clementia rex. Nouerit omnium Christi nostrorumque fidelium vniuersitas, qualiter nos ob interuentum ac petitionem dilectæ coniugis nostræ *Gisilæ* videlicet reginæ, & *Aribonis Moguntinæ* sedis venerabilis Archiepiscopi quandam aream in latitudine sex porticus, in longitudine duodecim habentem, cum omnibus ad eandem pertinentibus ædificiis, viis & inuiis, exitibus & reditibus, quæsitis & inquirendis, seu cum omni vtilitate, quæ vllo modo inde prouenire poterit, sitam in loco *Ratisbonensi* in pago *Tetonichgevvi*, in comitatu *Rautperti* ab antecessori nostro *Heinrico* Romanorum Imperatore Aug. Monasterio *Sevve* dicto, in honore S. *Lanperti* constructo traditam, *Gaminolfo* præfati Monasterij prouisori confirmamus, atque corroboramus eo scilicet tenore, vt prædictus *Gaminolfus*, suique successores liberam dehinc habeant potestatem commutandi, tradendi, vel quidquid sibi placuerit inde faciendi, ad vsum tamen eiusdem Ecclesiæ. Et vt hæc nostræ confirmationis auctoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat æuo, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum Domini *Chun-* *radi* Regis inuictissimi.

Vdalricus

Vdalricus Cancellarius vice *Aribonis* Archicapellani recognoui. Datum 16 Calen. Martij, Indict. 8. Anno Dominicæ incarnat. M.XXVI. Anno autem Domini *Chuonradi* regen. 2. actum *Augustæ*.

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego *Eberhardus* per Dei misericordiam *Saltzburgensis* Ecclesiæ Archiepiscopus, Apostolicæ sedis Legatus, omnibus Ecclesiæ filiis salutem in perpetuum. Memores verbi cuiusdam sapientis qui ait: Quodcunque potest manus tua facere, instanter operare; Intelligimus nos non solum teneri prospicere ad ea, quæ spectant ad perpetuam salutem animarum, verum etiam non negligere illa, quæ respiciunt ad temporalem Ecclesiæ nobis commissæ vtilitatem & decorem. Familiaritate igitur Domni *Philippi* regis *Romanorum* & semper Augusti adepta Monasterium quod *Sevven* dicitur à manu ipsius, accedente consilio & assensu multorum Principum eo tempore secum commorantium perpetua donatione regia liberalitate cum omni jure, quo imperio attinebat Ecclesiæ *Saltzburgensi* traditum suscepimus. Vnde attendentes illud Euangelicum, quod tibi fieri non vis, alii ne feceris, prouidentes etiam temporis futuri pericula, statuimus cum communi consilio & conniuentia fratrum nostrorum Canonicorum & Ministerialium, vt eidem Monasterio priuilegia, libertates, aduocatorum justitiæ, & omnia jura à fundatoribus siue Imperatoribus vel aliis principibus hactenus tradita, à nobis & successoribus nostris inconuulsa permaneant; ita videlicet, vt Abbas plenariam habeat potestatem administrandi feoda antiqua & legitima vasallis; & ministerialibus instituendi, & fidelitates ab eis recipiendi, Officiales ordinandi, & in Ecclesiis, in fundis Monasterij sitis jus præsentandi, cum consilio tamen sanioris partis capituli hæc fieri volumus. Capitulum habeat libertatem vacante Abbatia Abbatem idoneum eligendi, ministeriales & totam familiam antiquo jure, & à fundatoribus tradito vti deinceps concedimus. Et vt hæc nostra institutio in futura tempora illibata permaneat, hanc paginam inde conscriptam sigillo nostro jussimus insigniri.

Ego *Eberhardus Saltzburgen.* Ecclesiæ Archiepis. subscribo.
Ego *Wernhardus* eiusdem Ecclesiæ Præpositus, ss.
Ego *Albertus Kimensis* Præpositus eiusdem loci Canonicus ss.
Ego W*erinherus* custos ss. Ego *Ortolphus* ss.
Ego *Ruodgerus* ss. Ego *Henricus* ss. Ego *Berchtoldus* ss.
Ego *Wolkmarus* ss. Ego *Dietmarus* ss.
Ego *Gottschalcus* ss. Ego *Otto* ss. Ego *Hartnidus* ss.
Ego *Cunradus* ss. Ego *Henricus* ss. Ego *Tiemo* ss.
Ego *Hartfridus* ss. Ego *Otto* ss. Ego *Hermannus* ss.
Ego *Rudgerus* ss. Ego *Hartvvicus* ss. Ego *Wilhelmus* ss.
Ego *Cunradus* ss. Ego *Sigehardus* ss.

TEstes etiam huius rei sunt *Rapoto* Comes de *Chreiburch*, *Chunradus* Comes de *Pleigens*, *Eberhardus* Comes de *Dornberch*, *Wernhardus* de *Hagenovve*, *Chonradus* de *Walben*. Ex ministerialibus verò Ecclesiæ *Saltzburg*. *Sigbotto* de *Surberch*, *Conradus* castellanus de *Saltzburg*, *Chuno* castellanus de *Werven*, *Chonradus* castellanus de *Mildorff*, *Vdelricus* & frater eius *Chonradus* de *Chalheim*, *Ekhardus* de *Tanne*, *Chonradus* de *Grabenstat*, *Liupoldus* & frater eius *Heinricus* de *Walde*, *Rudgerus* & frater eius *Gerlroch*, *Marquardus* & frater eius *Gerboch* de *Berchaim*, & alij quamplures.

Actum

Actum in ciuitate nostra *Saltzburck*, Ann. incarnat. Dominicæ 1202. Indict. 4. pontif. verò nostri an. 2.

IN nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Eberhardus* Dei gratia *Saltzburgensis* Archiepiscop. Ap. Sed. Legatus in perpetuum. Cum transcursus temporum à memoria hominum acta plerumque expellat, obliuionis malo solers antiquorum prudentia scripturæ remedium adinuenit; sicque fiunt notitiæ posterorum recentia multa gesta, quæ aliàs contra à recordatione priorum fortassè delesset vetustas. Proinde præsenti scripto patere volumus tàm præsentibus quàm futuris; quod cum ex morte Comitis *Bernhardi* de *Liubenevve* ad nos esset aduocatia *Sevvenensis* Monasterij deuoluta, cum eadem domus ex abusu potestatis iniustè per aduocatum suum conquereretur frequenter se graues iniurias & damna grandia sustinere; nos quoque pro libertate Ecclesiarum pacifica & quiete pronam, imò & sollicitam intentionem gerentes, sed & super hoc Apostolica ammonitione astricti, de Capituli & familiæ nostræ consilio & consensu aduocatiam ipsam potestati nostræ duximus reseruandam. Ius quod aduocatiæ nomine Aduocatis hactenus præbebatur, iustis duntaxat vsibus percepturi, ac si manibus super altare B. *Ruberti* coram positis dictam Aduocatiam sic affiximus Ecclesiæ, pro nobis & nostris successoribus promittentes, vt alienandi aduocatiam eandem ab Ecclesia non habeamus in perpetuum potestatem. Ne autem hæc prædicta vel à nobis, vel à successoribus nostris in posterum infringi valeant, seu quomodolibet modo immutari, præsens instrumentum super hoc confectum, quo omnis præsumptionis temeritas & dubium elidatur, nostro & Capituli nostri sigillis mandauimus insigniri. Testes hi sunt, *Rogerus Kimensis* Episcopus, *Simon* Abbas S. *Petri*, *Henricus* de *Bertherſgaden*, *Engelbertus* de *Hegelnvverde* Præpositus, *Wernherus* Comes de *Tierſtain*, *Hermannus* Sacerdos. Magister *Vlricus*, *Guntherus*, Capellani, *Chunradus* de *Kalheim*, *Gerhohus* de *Percheim*, *Ottmarus* de *Etcheim*, *Henricus Vicedominus*, *Vlricus* de *Wisbach*, *Heinricus* de *Vcelingen*, *Ribkerus* de *Sledorff*, *Vlricus* & *Waltherus* Comites de *Mallentin*, & alij quamplures. Idem per nos & successores nostros volumus & statuimus custodiri, vt si aduocatia quæcunque ab antiquo alicui infeudata vacare inceperit, ab Ecclesia nostra similiter alienari per nos & successores nostros non possit. Quicunq; igitur temerariè præsumpserit contraire, iram omnipotentis, nisi resipuerit, se nouerit incursurum. Acta sunt hæc *Saltzburga*, Data & conscripta per manum Magistri *Heinrici* Notarij nostri, mandantibus nobis, Anno ab incarnatione Domini 1229. Indict. secunda. 6. Calen. Maij.

IN nomine Domini Amen. *Ludevvicus* Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ*, vniuersis præsentem paginam inspecturis salutem. Cum ob reuerentiam Dei omnipotentis Ecclesias in suo nomine fundatas fouere, quantum possumus, debeamus, specialius tamen eas pio fauore prosequimur, quæ nobis attinẽt jure speciali. Quoniam igitur Ecclesia in *Sevven* ex donatione facta per Dominum *Vlricum* venerabilem abbatem eiusdẽ loci, qui de cõsensu & voluntate totius Conuentus aduocatiã eius Ecclesię nobis cõtulit pleno jure, cum ipsi gratia sedis Apostolicæ ac Imperiali Priuilegio roborati, liberã habeant eligendi aduocatũ (quẽ voluerint) potestatẽ nobis specialiter attinere dinoscitur, eandẽ in nostrã recepimus gratiã specialẽ, eam sub nostræ defensionis brachio gaudere volentes. Firmiter enim ꝓmittimus, & tenore p̃sentium ꝓfitemur, q̃ præfatam Ecclesiam ac omnes sibi attinentes in rebus & personis manutenere pro

pro viribus ac defendere teneamur; hoc adiecto, vt nullam habeamus potestatem antedictam aduocatiam dandi vel cōcedendi vel ad man⁹ alienas quoquo modo de nostris manibus conferendi. Quod si fecerimus, præfatæ aduocatiæ donatio nobis facta per Abbatem & Conuentum Ecclesiæ memoratæ, careat omni robore firmitatis, & ipsi juxta formam priuilegij sui plenam habeant potestatem alium aduocatum quem voluerint eligendi: volumus enim, vt jus antiquum præfatæ Ecclesiæ in omnibus conseruetur illæsum. Vt autem præmissa omnia robur obtineant firmitatis, præsentem paginam inde conscribi, & sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum in obsidione castri *Hadermarsperch*, 13. Calen. Decembr. An. Dn. 1247. Indict. 6.

ALexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conuentui Monasterij S. *Lamperti* in *Sevven* ordinis Sancti *Benedicti Saltzburg.* Diœcesis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domini filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu omnes libertates & immunitates à prędecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue p priuilegia, vel alia indulta vobis & Monasterio vestro concessa, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus ac aliis Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio rationabiliter indultas, specialiter autem fructus, redditus & prouentus, prædia, domos, terras, possessiones aliaque mobilia & immobilia bona, ad dictum Monasterium legitimè spectantia, nec non omnes Ecclesias, & alia perpetua beneficia Ecclesiastica, quæ cum omnibus juribus & pertinentiis suis eidem Monasterio canonicè vnita, annexa & incorporata fore asseritur, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud S. *Petrum*, Anno Incarnat. Dominic. 1496. XIV. Calen. Nouembr. Pontificatus nostri anno quinto.

IVlius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conuentui Monasterij S. *Lamperti* in *Sevven*, ordinis S. *Benedicti Saltzburgen.* Diæcesis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum & honestum est, tàm vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipati, sub B. *Petri* protectione suscipimus, atque nostra; omnes quoque libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia, vel alias indulgentias vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones sæcularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio rationabiliter indultas. Specialiter autem fructus, redditus, & prouentus, prædia, domos, terras, possessiones, casalia, grangias, aliaque mobilia & immobilia bona ad dictum Monasterium legitimè spectantia, nec non omnes Ecclesias & alia beneficia perpetua Ecclesiastica, quæ cum omnibus juribus & pertinentiis eidem Monasterio canonicè vnita,

annexa

annexa & incorporata fore asseritis, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum *Romæ* apud S. *Petrum*, año incarnat. Dominicæ 1505. VII. Idus Nouembr. Pontificatus nostri anno secundo.

WIr Ludwig von Gottes gnaden Römischer Kayser ze allen zeiten Mehrer deß Reichs. Bekennen offentlich mit disem Brieff/ daß wir den Erbarn geistlichen Mannen/ dem Abte vnnd dem Conuent ze Sewen die besonder genad gethon haben/ daß wir wöllen/ daß fürbas niemand kainerley Erbrecht auff kein jhr Vogtey/ Guet oder Vrbar nicht ziehe/ inn kein weis/ er hab sein dann von den vorgenanten/ dem Abt vnnd Conuent ze Sewen Brieff vnnd gut Vrkund. Vnd dauon wöllen vnd gebieten wir allen vnsern Amptleuten/ Vitzdumb vnd Richtern/ vnd allen andern/ wie die genandt sein/ die jetzo sind/ oder fürbas werden/ daß sie den vorgenanten Abt/ vnd den Conuent vff disen vnser genad schirmen/ vnd nicht gestatten/ daß in die fürbas vor jemand verfarn werde/ bey vnsern Hulden. Der Brieff ist geben ze München/ an Sant Johanns tag/ nach Christus geburt dreyzehenhundert Jahr/ darnach in dem ain vnd vierzigsten Jahr/ in dem siben vnnd zwainzigsten Jahr vnsers Reichs/ vnd in dem dreyzehenden deß Kaysertumbs.

Catalogus Abbatum Monasterij Sevven.

I. ADALBERTVS, vocatus an. 694. rexit annos 7. obiit autem 16. Calen. April. an. M. I.

II. SIBOTO.

III. KADALHO, siue Kadalhoras.

IV. GAMANOLDVS siue Gaminolphus.

V. HARTNIDVS.

VI. ENGILBERTVS.

VII. GEROLDVS.

VIII. EBERHARDVS.

IX. RVDOLPHVS.

X. GERARDVS.

XI. GVNTHERVS.

XII. GVNTHERVS II. el. circa an. 1102. vixit adhuc an. 1139.

XIII. HAVMO, præfuit circ. an. 1147.

XIV. ALBERTVS, inchoator, vt auguror, oblaiarum, bonus oeconom⁹, dedit prædia in *Stepach*, nunc fortè *Schefach*, *Alpach*, *Rudemarshaim*.

XV. VDALRICVS.

XVI. ALBANVS, fuit in solemni Capitulo apud *Lauffen* habito, sub *Adalberto* huius nominis secundo Archiepiscopo *Salisburgen.* sub 17. Calen. Decembr. An. 1195.

XVII. VDALRICVS II. nobilis de *Parterhausen*, elig. circa an. Dn. 1238. unanimi fratrum consensu in Abbatem, pius & religiosus præfuit & profuit vtilissime 20. annis. Postulatur deinde à *Tegernseensibus* an. 1248. & restaurat ibidem Monasterium, & impetrat Priuilegium à *Friderico* Duce *Austriæ* An. 1252. super exemptionem teloneorum, obiit tandem cum rexisset ibidem an. 13. An. Dn. 1263. Id. Iunij.

XVIII. DIETRICVS bon⁹ & pius Abbas, ob. an. 1280. vel seq. 11. Non Octob.
XIX. HENRICVS optimus defensor & auctor bonorũ Monasterij fuit, vti priuilegia, diplomata, & literæ commissoriales summorum Pontificum indicant, ob. an. 1303. 11. Id. Martij.
XX. PETRVS successit an. 1303. rexit 8. annos ob. Calen. Iulij an. 1311.
XXI. DIETRICVS, eo quo intercessor suus inter homines esse desiit, elig. præfuit an. 7. ob. an. 1318.
XXII. HENRICVS II. electus an. 1319. tenuit regimen Abbatiæ an. 30. ob. an. 1348. 18. Calen. April.
XXIII. RVPERTVS el. an. 1348. vel seq. rexit an. ---- ob. an. ---- 8. Cal. Augusti.
XXIV. CONRADVS dictus *Schalner*, ob. an. 1374. 4. Non. April. sepultus in ambitu ante Capellam D. Virginis. Ipse & fratres eius dederunt prædium in *Sind. Sund.* vel *Schmidhaim*.
XXV. PETRVS II. dictus *Khienperger*, ob. an. ------------ Cal. Aug.
XXVI. FRIDERICVS.
XXVII. SIMON dictus Forcher, vltim⁹ baculat⁹ Abbas: vir omnimodo Monasterio vtilis, el. an. 1385. vel circ. rexit an. 36. vel 37. ob. an. 1412. 13. Cal. Febr.
XXVIII. ERHARDVS Abbas primus pontificali decorat⁹ mitra, annulo &c. rexit summa cum laude annos 27. ob. an. 1438. in die S. *Barbaræ* Virginis & martyris, multum laborauit pro Ecclesia *Obing*.
XXIX. GVILIELMVS, verus amicus & zelator Monachorum, præfuit an. 4. ob. an. 1442. 4. Non. April. in die S. *Ambros.* sepultus in Capitulo.
XXX. IOANNES dictus *Heuppel*, professus huius monasterij, vir singularis auctoritatis: bonus Oeconomus, vocatus ad Abbatiæ regimen ab Ecclesia *Obingen*. an. salutis 1442. rexit an. 34. ob. an. 1476. in die SS. *Tiburtij* & *Valeriani*, sepultus ante Baptisterium in medio Ecclesiæ.
XXXI. BALTHASAR electus an. 1476. præfuit an. 4. decessit an. 1680. 7. Cal. Septembr. primus qui potestatem benedicendi calices & patenas obtinuit.
XXXII. ERHARDVS el. an. 1480. ob. anno regim. 9. an. videlicet 1489. Non. Nouembr.
XXXIII. BALTHASARVS II. el. an. 1490. rexit an. 2. inter viuos desiit an. 1492. Non. Iulij.
XXXIV. FRANCISCVS accepit Abbatiæ regimen anno quo obiit antecessor, rexit an. 29. ob. an. 1521. in die Epiphaniæ, sepultus in Capella S. *Barbaræ* Virginis & martyr.
XXXV. HIERONYMVS post *Franciscum* fit Abbas cum magno Monasterij detrimento, præf. an. 8. ob. an. 1529. 9. Calen. Septembr.
XXXVI. GEORGIVS dictus *Nainhauser*, nobilis, amoto *Hieronymo* surrogatur an. 1529. rexit an. 4. ob. an. 1533. septima die Octobr. sepultus in meridionali plaga templi, juxta altare S. *Ioannis* Apostoli & Euangelistæ.
XXXVII. MARTINVS, rexit ann. ferè 25. ob. an. 1549. Id. Iulij, sepultus ante altare S. *Dorotheæ*.
XXXVIII. HENRICVS III. dictus *Hunger*, bonus paterfamilias: sub eo totum monasterium, infirmario excepto igne periit, 18. April. an. 1561. quod tamen in breui restaurauit, rexit an. 29. ob. an. 1569. 9. Idus Iul. sepultus in ingressu secundæ portæ templi, sine Epitaphio.
XXXIX. WOLFGANGVS dictus *Finawer* de *Finsingen*, *Bauarus*, professus huius Monasterij, parochus in Lauterbach, resignante Heinrico fit Abbas, homo

homo plus æquo auarior, rexit an. 6. & tandem propter indiscretam Oeconomiam exauctoratus, & in Monasterium *Tegernsee* detrusus, ibi finē viuendi fecit, An. 1581. vel seq. ibique sepulturam meruit.

XL. MARTINVS II. Hunc alterum non immeritò monasterij dixeris fundatorem, propter ingentia extructa opificia & beneficia, q̄ enumerare longum foret. Professus in *Tegernsee* postulatus & electus an. 1576. die 25. Februarij: eodemq; anno 30. die Martij *Salisburgi* confirmatus est, & sequenti die Dominica *Lætare* benedictus, post 14. tandem regiminis sui annos de Deo & hominib. optimè meritus, an. 1590. prid. Cal. Mart. obiit.

XLI. PAVLVS dictus *Mänazeder*, ex inferiori *Seon* oriundus, professus huius Monasterij, liberalium artium Baccalaureus, cum solemni & publico totius Conuentus & principū Metropolis *Salisburg.* & *Boiorum* virorum grauissimorum consensu, juxta monasterij Priuilegia p̄ liberam electionē in Abbatem sufficitur, & proclamatur an. 1590. V. Calen. April. confirmatus *Salisburgi* eodem anno. Vir Deum vero pectore amans, suis fidus ac gratus; exemplar multorum, & egeni cętus benignus pater. In humanis esse desiit die 16. mensis Octobr. cum præfuisset annis 12. mens. 6. diebus 18. an. 1602. non sine luctu & mærore suorum, sepultus juxta antecessorem suum.

XLII. BENEDICTVS, dictus ante professionem *Georgius Fischer*, de *Plāuoldung*, professor, presbyter & Prior in *Pauli* defuncti locum canonicè juxta Monasterij priuilegia per Conuentus liberam electionem ipso festo S. *Chrysogoni* an. 1602. sufficitur, confirmatusque fuit anno sequenti, die 2. Ianuarij, rexit annos 6. m. 5. d. 19. migrat ad Christum an. 1609. d. 14. Maij.

XLIII. SIGISMVNDVS *Dullinger* de *Lauffen*, *Salisburgen.* Diœcesis eligitur an. 1619. die S. *Ioanni* Baptistæ sacro, confirmatur eod. anno, die 28. Iulij, ac hodie adhuc feliciter præest.

STEINGADEN.

VVelpho Dux Spoleti, Lycatiorū & Ambronum Tetrarcha seu Comes, frater Hainrici Bauariæ & Saxoniæ Ducis, Monasterium Steingaden ordinis Præmonstrateñ. juxta Lycum pro Præmonstratensibus Monachis construxit, Anno Domini 1147. Vbi ipsius, necnon filij sui Welphonis, qui ante patrem Anno 1169. obiit, mausæola ostenduntur, ipse pater post magnam prodigalitatem, cùm liberis careret, conuersus ad se, in summa pietate vitam finiuit, Anno Dñi 1191. De quibus vide latiùs Iohan. Auent. in Annalib. suis. lib. 6. fol. 620. 644. 656. De fundatione huius Monasterij extat confirmatio Philippi Roman. Regis, de Anno 1201. & Friderici secundi Imper. de Anno 1220. sequentis tenoris.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS, Philippus secundus, diuina fauente clementia Romanorum Rex & semper Augustus, diuinæ remueratio-nis & æquitatis intuitu Ecclesiis, à progenitoribus nostris fundatis, non solùm tradita beneficia conseruare tenemur, verùm etiam de concessis nobis à DEO aliqua eis fœliciter erogare, & circa tranquillitatem ipsorum & augmentum, operam efficacem & curam adhibere diligentem. Ea propter omnibus Christi fidelibus, tàm posteris quàm modernis, notum esse volumus; Quòd nos animaduertentes diuinæ religionis cultum, & honestam fratrum conuersationem Monasterij Staingadensis, quod fundauit prædilectus Auunculus noster, inclytus

de Tannenberc, Schvvigerus de Mindelberc, Engelscalcus & Harman de Heginberg, Vlricus Præpositus de Môringen, & alij quàm plures &c. Signum Domini Friderici Regis Rom. inuictissimi Regis Siciliæ.

Ego Conradus Spirensis & Metensis Episcopus, & Imperialis aulæ Cancellarius recognoui. Acta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini, 1220. Indict. VII. Regnante Domino Friderico Rom. Rege glorioso, Anno regni eius VIII. Datum apud Augustam. XVI. Calend. Septembris.

Advocatia huius Monasterij ad Duces Bauariæ peruenit, post Concilium Constantiense.

Nobiles ibi sepulti de Schvvangavv,
De Hocheneck Sueui.

ADDITIONES.

Confirmatio omnium bonorum Monasterij 1156.

Adrianus Episcopus, Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Anselmo* Præposito Ecclesiæ S. *Ioannis Baptistæ* de *Staingaden* eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris, regularem vitam professis inperpetuum. Religiosam vitam eligentibus, apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos à proposito reuocet, aut robur quod absit sacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus & præfatam Ecclesiam ab illustri Duce *Guelphone* in proprio allodio fundatam, in qua diuino mancipati estis obsequio, ad exempla prædecessoris nostri felicis memoriæ *Eugenij* Papæ, sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundum B. *Augustini* Regulam, & institutionem Præmonstratensium, in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Nec alicui fratrum, post factam inibi professionem, absque Præpositi licentia liceat ex eodem claustro discedere, discedentem verò nullus audeat retinere. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: in Episcopatu *Augustens.* ecclesiam Ingenrieth cum decimis, & aliis ad eam pertinentibus à venerabili fratre nostro *Conrado Augustens.* Episcopo canonicè vobis concessam. Prædium quod dicitur *Sibenaich*, plebem & decimas à memorato Episcopo legitime vobis concessas, partem quoque cuiusdam beneficij, id est, octo mansos, in loco qui dicitur *Marchtorf*, quam tu dilecte fili *Anselme* Præposite de manu *Theoderici* de *Pounb.* assensu & conuenientia tàm venerabilis fratris nostri *Conradi Augustens.* Episcopi, quàm Canonicorum & ministerialium ipsius Ecclesiæ septuaginta talentis redemisse dignosceris, sicut in scripto eiusdem fratris nostri Episcopi continetur, vobis nihilominus confirmamus. Sane noualium vestrorum siue de nutrimentis vestrorum animalium, nullus à vobis decimas præsumat exigere. Porro consecrationes altarium seu Ecclesiarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi à Dyocesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit & ea gratis ac sine prauitate vobis voluerit exhibere. Alio-

Alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fultus authoritate, quod postulatur indulgeat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerunt deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salua tamen justitia matricis Ecclesiæ. Ad hæc adiicientes censemus, vt Ecclesia vestra nullum habeat aduocatum. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi assensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum DEI timorem & B. *Augustini* regulam sibi prouiderint eligendum. Præterea si generale interdictum in parochia fuerit promulgatum, nihilominus clausis januis, non pulsatis tintinnabulis, exclusis excommunicatis & interdictis submissa voce diuina celebrandi officia facultatem liberam habeatis. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnibus profutura, salua nimirum apostolicæ sedis auctoritate & Dyocesani Episcopi canonica justitia. Ad indicium autem huius à sede apostolica perceptæ protectionis, vnum bizantium aureum, nobis nostrisque successoribus annis singulis persoluetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & à sacratissimo corpore ac sanguine DEI & Domini redemptoris nostri IESV CHRISTI aliena fiat atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat; cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

✠ Ego *Hubaldus* presbyter Cardinalis Ecclesiæ *Praxedis*.
✠ Ego *Iulius* presbyter Card. Ecclesiæ S. *Marcelli*.
✠ Ego *Bernhardus* presbyter Card. Ecclesiæ diui *Clementis*.
✠ Ego *Octauianus* presbyter Card. Ecclesiæ S *Caciliæ*.
✠ Ego *Gerardus* presbyter Card. S. *Stephani* in *Cælio monte*.
✠ Ego *Ioannes* presbyt. Card. sanctorũ *Ioannis*, *Vlrici* & Ecclesiæ *Lamachai*.

Datum *Beneuenti* per manum *Rolandi* S. *Romanæ* Ecclesiæ presbyteri Cardinalis & Cancellarij. 2. Calen. Iunij indict. 4. incarnat. Dominicæ Anno 1156. Pontificatus verò Domini *Adriani* Papæ quarti Anno secundo.

ALEXANDER Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilecto filio nobili viro Duci *Guelphoni* salutem & apostolicam benedictionem. Cum sciamus honori & incremento sacrosanctæ *Romanæ* Ecclesiæ diligenter intendere ac circa personam nostram multa deuotione feruere, te sicut spiritualem & deuotum Ecclesiæ filium, quem sincera in Domino caritate diligimus, cupimus honorare ac preces & petitiones tuas in quantum salua honestate nostra possumus animo libenti admittere, & vtiliter affectu prosequente complere. Inde est quod Ecclesiam, apud quam corpus filij tui est tumulatum, quã venerabilis frater noster *Frisingensis* Episcopus ad preces tuas consecrauit, sub beati *Petri* & nostra

& nostra protectione suscipimus, auctoritate apostolica statuentes, vt non liceat *Augustensi* Episcopo vel alij de præscripta consecratione quæstionem mouere aut præfatæ Ecclesiæ nouas & indebitas consuetudines imponere, vel ipsam seu clericos, qui in ea domino seruiunt indebita molestatione grauare. Sane si omnipotens Dominus dederit, quod Ecclesia possit optata pace gaudere, & quod inter Ecclesiam & imperium pax sicut credimus reformetur, *Augustensi* Episcopo firmiter præcipiemus, ne clericis in terra tua manentibus, catholicis Episcopis ordinis susceperunt occasionem perceptorum ordinum per se vel per alios molestiam inferat vel grauamen, & quod ab eorum & Ecclesiarum ipsorum indebita molestatione penitus conquiescat. Datum *Venetiæ* in *Riuoalto*, 7. Cal. Iunij.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Abbati & fratrib. S. *Ioannis Baptistæ* de *Staingaden*, Salutem & Apostolicam benedictionem. Significauit nobis dilectus filius noster, nobilis vir Dux *Guelpho*, quod Ecclesiam vestram, quæ est in suo fundo ædificata & apud quam filius eius tumulatus, & ipse tumulari elegit Venerabilis frater noster *Frisingensis* Episcopus ad preces præfati Ducis & vestras consecrauit, quia licet Ecclesia ipsa sit in confinio *Augustens.* & *Frisingens.* Episcopatuum, idem tamen Episcopus in priuilegio Ecclesiæ suæ reperit præscriptam Ecclesiam ad suam iurisdictionem spectare. Ne igitur *Augustensis* Episcopus occasione ipsius consecrationis vos vel Ecclesiam ipsam indebita molestatione fatiget eandem consecrationem ratam habemus & firmam prohibentes ne prædictæ consecrationis obtentu *Augustensis* Episcopus vobis vel Ecclesiæ vestræ molestiam seu grauamen irrogare præsumat, adhæc officij nostri debito prouocati & eiusdem Ducis precibus inclinati, quomodo memoratus Dux, à principio nostræ promotionis, vobis deuote adhæserit, & fideliter in deuotione nostra & Ecclesiæ perstiterit, nihilominus ad memoriam reducentes Ecclesiam vestram cum omnibus bonis quæ in præsentiarum legitime possidet, aut in futurum iustis modis præstante Domino poterit adipisci sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti patrocinio communimus: statuentes, vt non liceat *Augustensi* Episcopo vel alij vobis vel Ecclesiæ vestræ supra præscripta consecratione quæstionem mouere aut nouas & indebitas cõsuetudines imponere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Venetiæ* in *Riuoalto*. 4. Idus Iunij.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis *Guuelpho* Dei gratia Dux &c. Quia iustis semper precibus & maximè religiosorum debent patere aures Principum. Eapropter ego Dux *Guuelpho*, vtilem & honestam petitionem *Conradi* venerabilis Præpositi de *Steingaden* fratrumque ipsius effectu dignam æstimaui. Donationes igitur prædiorum in quibus fundamenta *Staingadensis* Ecclesiæ primum ieci lapidem posteris per me, vel per meos legitime illuc contuli, ratas & inconuulsas permanere volens, huius scripti firmitudine, prædicto Præposito *Conrado*, & eius successoribus eas imposterum roboraui, vt caussas inquietationis in futurum abscinderem, traditione quippe legitima manuque potestatiua, fundum ipsum in quo Ecclesia *Staingadensis* sita est, S. *Ioanni Baptistæ*, Deoque illic militantibus, cum consensu hæredum nostrorum dedimus, totamq; terram claustro adiacentem ab amne qui dicitur *Rotinbach*, vsque ad amnem, qui dicitur *Marckbach*, & à fluuio *Lico*, vsque ad flu-

uium qui dicitur *Hylahe* cum viis & semitis, cum pratis & agris, cum aquis & aquarum cursibus, cum montibus & nemoribus, cum mancipiis & colonis, & omnibus pertinentiis suis ex integro in vsum fratrum prænominatæ Ecclesiæ donauimus, prædium quoque *Dornovve*, prædium *Celle*, curiam *Schongouue, Germaringen, Ingenriet, Watzinriedt, Franckinovve, Seon, Purinchovve, Ellebinbach, Mutturshoua, Adillinderiedt, Erftingen, Tegirnpah, Nobigovve, Erigisrieth, Vrpach*, cum aliis quocunque iusto titulo acquisitis. prædium etiam in *Sybenaich* & prædiũ in *Igilingen*, prædium in villa montana, quæ dicitur *Ardis*, curiam *Horne* & curiam *Witergeltingen*. Si verò aliqua de prædiis, quæ iure proprietatis prænominatæ sunt Ecclesiæ collata, nomine beneficij, ab aliquibus detinentur, illis qui ea detinent decedentibus in vsum fratrum, ea decerto libera esse decerno, nec quenquam successorum meorum ad alias ea transferre personas volo. Hæc & alia cum omnibus suis pertinentiis per nos, & per ministeriales nostros prænominato loco iam collata, vel adhuc conferenda, collegio fratrum in *Staingaden* semper possidenda concedimus, & huius testamenti pagina roboramus, locum etiam ipsum cum omnibus suis ab omni anguria exemptum, soli Romanæ Ecclesiæ spe subsidij subiectum à grauamine aliorum liberum penitus esse volumus. Si quis verò hæc infringere tentauerit, regio fisco, & Cameræ successorũ nostrorum, centum libras Augustensis monetę pro sua contumacia soluere cogatur. Testes subscripti sunt *Hartvvicus Augustensis* Episcopus, *Vdalricus* Comes de *Berge Vieto* de *Rauenspurg*, & filij eius, *Fridericus* de *Walburc* & filius eius, *Bertoldus* de *Vurte*, & filij eius, *VVernherus*, *Hermannus* de *VVatzensiebe*, *Conradus Spannagel*, *Heinricus* de *Minndelbere* & filius eius *Heinricus*. Acta sunt hæc ann. Dñi 1183. indictione prima, regnante *Friderico* Imperatore.

Guelpho Dux, &c.

LVCIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Conrado* Præposito Ecclesiæ S. *Ioannis Baptistæ* de *Staingaden* eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris in perpetuum. Monet nos apostolicæ sedis, cui licet immeriti præsidemus, auctoritas pro statu omnium Ecclesiarum prouida circumspectione satagare, & ne malignorum rapinis & molestiis exponantur, apostolicum ipsis patrocinium exhibere. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationibus elementer annuimus & præfatam Ecclesiam S. *Ioannis Baptistæ Staingadens.* in qua diuino mancipati estis obsequio sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo canonicus qui secundum beati *Augustini* regulã atque institutionem *Pramonstratens.* fratrum in eodem loco institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarũ iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum, in quo prædicta Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, prædium in *Wiedergeltingen* & Ecclesiam inibi constructum. *Sardis*, Ecclesiam & cætera in Montanis conquisita, vineam & agros, prædium in *Horne*, cum piscaturis & molendinis Alpibus & aliis ad id pertinentibus: fundum ipsum in quo Ecclesia *Steingadensis* sita est ab amne qui dicitur *Rottenbach*, vsque ad amnem qui dici-

tur

tur *Marbach*, & à flumine *Lico* vsque ad fluuium qui dicitur *Hylathe* cum mancipiis & colonis & omnibus pertinentiis suis, & prædium quoque *Dornovve*, & capellam cum omni iure suo, prædium *Celle*, curiam *Schongau*, *Germaringen*, *Ingenrieth*, & Ecclesiam cum plebe & decimis, *VVanzienriedt*, *Franchenovve*, *Seon*, *Buringovve*, *Morharckhouen*, *Husen*, *Franckenrieth*, *Erstingen*, *Tegrinbach*, *Vogenhovve*, *Erichsriet* cum Ecclesia, prædium in *Sibenaich*. & prædium in *Igelingen*, prædium in *Stadel*, prædium in *Hohenfurch*, curiam *Enchienriedt*, curiam in *Bulzen*. Sane noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis animalium vestrorum, decimas à vobis nullus extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos è seculo fugientes liberos & absolutos ad confessionem recipere & eos sine contradictione aliqua retinere, prohibemus insuper vt nulli fratrum vestrorum post factam in loco vestro professionem, sine Præpositi sui licentia fas sit de eodem discedere, discedentem verò absque communium litterarum cautione nullus audeat retinere, Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu Basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi à Diocœsano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, gratiam Apostolicæ sedis habuerit, & ea gratis & absque prauitate vel exactione aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin ad quemcunque malueritis Antistitem recurratis, qui nostra fultus authoritate quæ postulantur indulgeat, autoritate quoq; apostolica nihilominus duximus prohibendum, vt nullus aduocatus locum ipsum, vel quæ ad eum pertinent grauare seu quibuslibet indebitis exactionibus fatigare præsumat, sed his quæ antiquitus sibi concessa sunt, & ad iustitiam suam pertinēt contentus existat. Præterea nouas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis, Archidiaconis seu Decanis, aliisue omnibus Ecclesiasticis personis, omnino fieri prohibemus. Decernimus ergo, vt nulli omninò hominum liceat hanc præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate, & Diocœsani Episcopi canonica iustitia. Ad indicium autem huius ab Apostolica sede præceptæ protectionis aureum nnmmum annis singulis, nobis nostrisque successoribus persoluetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire præsumpserit, secundò tertiòue commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine DEI & Domini redmptoris nostri IESV CHRISTI, aliena fiat, atque in extremo examine dininæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen. Amen. Amen.

Ego

Episcopo traditam, prædium in *Sybenach*, prædium in *Dornovve*, & capellam cum omni iure suo, prædium in *Ingenrieth*, & Ecclesiam cum decimis à Domino *Conrado* loci Diœcesano collatam, prædium *Sardis*, & Ecclesiam, ac cætera in montanis conquisita, vineas & agros, culta & inculta, prædium in *Horne*, cum piscaturis & molendinis, alpibus & venisferri, quod vulgo Bergrecht Berchrecht dicitur, ac aliis ad id pertinentibus, prædium in *Erichsrieth*, cum Ecclesia inibi constructa, prædia in *Schongavv*, *Celle*, *Germaringen*, *Franckenovve*, *Seon*, *Butingovve*. *Husen*, *Franckenriedt*, *Erstingen*, *Tegrinbach*, *Vogengovve*, *Stadeln*, *Igetingen*, *Hohenfurth*, *Emichenrieth*, *Bulzon*, Constitutiones prærogatiuas libertatis, quas præfatus Dux, consentiente & approbante piæ recordationis diuo Friderico Imperatore patre nostro, prædictæ contradidit Ecclesiæ solenniter innouantes confirmamus, videlicet, vt nullus Aduocatiæ titulo grauetur, sed à gubernatoribus regni ad petitionem Præpositi & fratrum illic DEO militantium Aduocatus seu Procurator ordinetur, qui absque omni exactione personas & bona tuendo ipsorum prouideat indemnitati. Ordinatus autem, si postmodum ipsis grauis extiterit, remoueatur, & alius substituatur, qui velit tantum diuinæ remunerationis intuitu eos defensare, & ingratitudinem regiæ maiestatis euitare. Præpositi etiam, qui pro temporis qualitate eidem præfuerint Ecclesiæ, administrationem in temporalibus per se vel suos prouisores exerceant, nec homines ipsorum pro excessibus, nisi eis aliquo modo cogantur respondere. Quo si fortè profugi eorum in ciuitatem vel Burgum regni, vel alterius sub Imperio constituti recepti fuerint, cum omni facultate ipsorum reddantur eisdem, nullorum locorum priuilegio libertatis obstante: ad indicium etiam libertatis præscriptę statuit, vt eadem Ecclesia singulis annis aureum persoluat Romanæ Ecclesiæ. Statuimus insuper regio districtè præcipientes edicto, vt nulla deinceps persona, cuiuscunque sit conditionis, hanc nostram irritare audeat confirmationem, vel sæpedictos fratres in bonis suis aliquo inquietudinis modo grauare. Quod qui fecerint centum libras auri purissimi componant, dimidium fisco, reliquum passis iniuriam. Testes huius rei sunt *Cunradus Moguntinus* Archiepiscopus, *Rudolphus* Comes Palatinus de *Tuvvingen*, *Sigibertus* Comes de *VVerde*, *Fridericus* Comes de *Hohenberg*, *Gerhardus* de *Kelbershovve*, *Meingolt*: de *Moguntia*, *Cunradus* Capellanus de *Steffovve*, *Rupertus* Ioculator Regis. Acta sunt hæc anno ab Incarnatione Domini 1189. indictione 7. regnante Domino *Heinrico* sexto Romanorum Rege glorioso. Datum *Spiræ* octauo die Septembris.

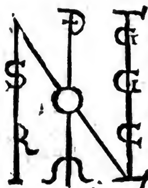
IN nomine sanctæ & indiuiduę Trinitatis. *Heinricus* Dei gratia *Romanorum* Rex & semper Augustus. Regiam decet excellentiam iustis petitionibus fa-

bus facilem assensum præbere, ac diligenter eas ad debitum promouere semper effectum. Vnde preces proauunculi nostri *Guuelphonis* illustris viri æquas attendentes Ecclesiam S. *Ioannis Baptistæ* in *Staingaden*, per ipsum in proprio ac libero fundo secundum B. *Augustini* regulam, ad institutionem *Pramonstratensem* liberaliter constructam in plenitudinem gratiæ nostræ suscipimus protectionem, ac præsentis firmitudine priuilegij communimus. Sane omnes concessiones vel donationes, per iam dictum proauunculum nostrum, & nobilem virum *Heinricum* Saxonum Ducem, vel etiam per ministeriales eorundem, seu nostros prænominatæ Ecclesiæ legitimè factas vel perficiendas, ratas & inconuulsas, cum omni iure suo semper esse decernimus. Præterea si quæ de nostris ministerialibus aliqua de suis præfatæ contulerint Ecclesiæ, largitionem eorum ratam esse volumus. Præterea si qua de prædiis, quę iure proprietatis iam illuc collata sunt nomine beneficij adhuc ab aliquibus detinentur, illis qui ea detinent decedentibus, in vsum fratrum ea de cætero libera esse decernimus, nec quemquam successorum ad alias ea transferre personas volumus. Si quis autem quod absit contra hanc nostram constitutionem imperialem ausu temerario venire tentauerit, læsionem fratribus illatam plenariè statim emendet, deinde nostro centum libras fisco de publica moneta soluere cogatur. Sunt autem hæc prædia quæ ad instans prædicta possidet Ecclesia, fundus ipse *Staingaden* cum omnibus suis pertinentiis, prædium *Dornovve*, prædium *Celle*, prædium *Schongovve*, *Germaringen*, *Ingenrieth*, *Watinrieth*, *Franckenovve*, *Seon*, *Buringovve*, *Mutartshouen*, *Adillinderieth*, *Erstingen*, *Tegrinbach*, *Vogehovve*, *Erlchiesriet*, *Vrbach*, *Sibeneich* *Igilingen*, *Ardis* *Hornin*, *Wiedengeltingen*, cum Ecclesia *Hohenfurth* *Emichenrieth*, *Lulansperg*, *Vrsingen*, *Eppshaim*, *Svvirstingen*, *Buldon*, *Husin*, *Franckenriedt*, *Omundingen*, Anno Incarnat. Domini 1189.

CElestinus Eps seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito & fratrib. Monast. de *Staingaden*, & salutem Apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est facilem præbere consensum & vota quæ à rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus annuentes, Monasterium & personas vestras cum omnibus quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis, Deo propitio poteritis adipisci, sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, specialiter autem ea quæ bonæ memoriæ *Guuelpho*, quondam Dux in Monasterium ipsum construxisse dignoscitur, & dotasse pluribus bonis, & pia deuotione concessit & tradidit, vobis & per vos ipsi Monasterio, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confimationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* se nouerit incursurum. Datum *Lateran*: 5. Cal. Februarij. Pontificatus nostri an. 3.

IN nominę sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Philippus* secundus diuina fauente clementia *Romanorum* Rex & semper Augustus. Diuinæ remunerationis & æquitatis intuitu, ecclesiis à progenitoribus nostris fundatis, non solum tradita beneficia conseruare tenemur, verum etiam de concessis nobis à Deo aliqua eis feliciter erogare, & circa tranquillitatem ipsarum & augmentum operam efficacem & curam adhibere diligentem. Eapropter omnibus Christi fidelibus, tàm posteris quam modernis, notum esse volumus, quod nos animaduertentes

tes diuinæ religionis cultum, & honestam fratrum conuersationem Monasterij *Staingadensis*, quod fundauit prædictus Auunculus noster inclitus Dux *Guelpho*, & propriis curauit prædiis ditare, quodque pro eo, & omnib. posteris eius preces sine intermissione fundantur ad Dominum, ipsum Monasterium cum omnibus suis attinentiis, in plenitudinem gratiæ nostræ & sub specialem maiestatis nostræ suscipimus protectionem, ad honorem Domini & S. *Ioannis Baptistæ* fratrib. Deo illic militantib. ex innata nobis benignitate confirmantes, quicquid antedictus auunculus noster & kmi fratres nostri *Heinricus* gloriosus *Romanorum* Imperator & *Conradus* illustris *Sueuorum* Dux pro remedio animarum suarum Monasterio eorum contulerunt & confirmauerunt, & quę nos ipsi vel alius quisquam eis donauit, quæue imposterum iusto acquisitionis titulo prę stante Domino poterunt adipisci. Possessiones verò quas in præsentiarum obtinent propriis duximus exprimendas vocabulis: Fundus videlicet in quo ipsum Monasterium situm est, totamq; terram claustro adiacentem ab amne qui dicitur *Rotenbach*, & à fluuio *Lico*, vsque ad fluuium qui dicitur *Hylabe*, cum viis, semitis, prædiis, agris, cultis & incultis, cum aquis aquarumq; decursibus, molendinis, piscationibus, montib. & nemoribus, cum mācipiis & colonis & cum omnib. pertinentiis suis ex integro. Insuper prædium *Dornovve*, prædium *Celle*, prædiū *Schongāvv*, prædiū *Hohenfurche*, prædiū *Germaringen*, prædiū *Ingenriet*, *Seon*, *Burenchovve*. *Emichenriet*, *Franckenovve*, *Watertinriet Franckenriet*, *Husen*, *Burē*, prædiū *Mothandūhouen*, *Adillinriet*. *Erstingen*, *Tegrinbach*, *Vockegovve*, *Vrbach*, *Chistilingen*, *Vrsingen*, prædiū in *Sybenach*, quā dedit *Hermannus* de *Mallinsietz*, curiā *Widergeltingen*, cum Ecclesia & omni iure, curiam *Stadeln*, curiam *Beitingau* cum pertinentiis suis, Ecclesiam *Brem*, *Lullansperg*, *Ettinhusin*, curiam *Horne* cum piscationibus, & omnibus appendicijs suis. In montanis curiam *Scardis*, curiam *Lômun*, curiam *Hagnabe*, Bona *Vmiste*, curiam *Omindingen*. Præterea nouale vnum quod vocatur *Vrenrute*, & prædium *Langevvil*, tradita à fratribus nostris *Friderico* & *Conrado Sueuorum* ducibus. Indulgemus adhæc fratribus memoratis, vt quicqcunq; hominum nostrorum *Fiscalinorum*, siue etiam ministerialium offerre se & bona sua ad eos voluerit, liberè facere possit, & absque consensus nostri requisitione. Statuentes & regio districtè præcipientes edicto, vt nulla deinceps persona, cuiuscunque sit conditionis, hanc nostram irritare audeat confirmationem, vel sæpedictos fratres in bonis suis aliquo inquietudinis modo grauare: quod qui fecerit, centum libras auri purissimi componat, dimidium fisco nostro, reliquum passis iniuriam. Testes huius rei sunt *VVolffgerus Patauien.* Episcopus. *Bertoldus* Dux *Meraniæ*, *Svvigerus* de *Mindelberch*, & alij quam plures.

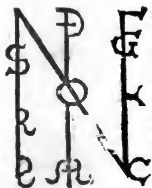
Signum Domini *Philippi* secundi *Rom:* Regis inuictissimi. Ego *Conradus Herbipolensis* Episcopus & Imperialis Aulæ Cancellarius recognoui. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini 1201. Indictione 5. Regnante Dño *Philippo* II. Romanorum Rege glorioso, Anno regni eius 4. Datum apud *Norinberg* 12. Cal. Octobr.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Abbati *Staingadensi Pramonstrat.* ordinis, salutem & Apostolicā benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustum & honestum, tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationib. inclinati, vtiles constitutiones à bonæ memoriæ *Guelphone*, tui Monasterij fundatore prouide factas & rationabiles consuetudines ibidem obseruatas, hactenus approbantes, illas auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Lateran:* 3. Cal. Martij. Pontificatus nostri an. II.

HONORIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Abbati *Præmonstrat:* salutem & Apostolicam benedictionem. Charissimus in Christo filius noster F. *Siciliæ* Rex illustris in *Roman:* Imperatorem electus, nobis insinuare curauit; quod cum claræ memoriæ Dux *Guuelpho* prædecessor ipsius Ecclesiam Beati *Ioannis Baptistæ* de *Staingaden. Pramonstrat.* ordinis, pia deuotione construxerit & dotauerit illam quibusdā libertatib. & imunitatib, muniendo, tu licet prædecessores tui eam in sua libertate hactenus conseruauerunt, statum eiusdem nobilis super libertatibus & immunitatib. ipsis cepisti pro tuæ voluntatis arbitrio violare. Volentes igitur vt quód super hoc piè ac prouidè factum est. à Duce prædicto, debitam obtineat firmitatem, discretionem tuam monendam duximus & hortandam per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus Ecclesiam ipsam in ea libertate conserues, in qua prædecessores tui eandem noscuntur vsque ad tua tempora conseruasse. Datum *Lateran* 3. Idus Aprilis pontificatus nostri annò 3.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Fridericus* Dei gratia Romanorum Rex, semper Augustus & Rex *Siciliæ*, &c. Diuinæ remunerationis intuitu & æquitatis Ecclesiis, à progenitorib. nostris fundatis, non solū tradita beneficia cōseruare tenemur, verum etiam de concessis nobis à Deo aliqua eis feliciter erogare, & circa tranquillitatem ipsarum & augmentum operam efficacē & curam adhibere diligentem. Eaprópter omnibus Christi fidelibus, tàm posteris quàm modernis notum esse volumus, quod nos animaduertentes diuinæ religionis cultum, & honestam fratrum conuersationem Monasterij *Staingadensis* quod fundauit prædilectus consanguineus noster inclitus Dux *Guelpho* & propriis curauit prædiis ditare, quodq; ibi pro eo, & omnibus posteris eius, preces fine intermissione fundantur ad Dominum, ipsum Monasteriū, cum oībus sibi attinentib. in plenitudine gratiæ nostræ, & sub speciale Maiestatis nostræ suscipimus protectionē ad honorē Dei & S. *Ioannis Baptistæ* fratrib. ex innata nobis benignitate confirmantes, quicquid antedictus consanguineus noster, & gloriosus pater noster, inuictissimus Imperator *Heinricus*, & charissimus patruus noster *Conradus* Illustris *Sueuorum* Dux pro remedio animarum suarum Monasterio eorum contulerunt, confirmauerunt & quæ nos ipsi vel alius quisquam eis donauit quæue inposterum iusto acquisitionis titulo præstante Deo, poterunt adipisci. Possessiones vero, quas in præsentiarum obtinent propriis duximus exprimendas vocabulis, fundum videlicet, in quo ipsum Monasterium situm est totamque terram claustro adiacentem, ab amne qui dicitur *Rotenbach*

tenbach vsque ad amnem qui vocatur *Marbach*, & à fluuio *Lico*, vsque ad fluuium qui dicitur *Hylahe*, cum viis, semitis, pratis, agris, cultis & incultis, cum aquis, aquarumque decursibus, Molendinis, Piscationibus, montibus & nemoribus, cũ mancipiis & colonis, & cum omnib. pertinẽtiis suis ex integro. Insuper prœdiũ *Dornovve*, prędiũ *Celle*, prædiũ *Schongovae*, prædiũ *Höbinfurch*, prædiũ *Germaringen*, prędiũ *Ingenriedt*, *Sevvõ*, *Burenhovve* *Emichenriet*, *Fräckenhovve*, *Waterlintrieth*, *Franckenriet Husen*, *Beiürn*, prædium *Modardisthouen*, *Adillinriet*, *Erstingen*, *Tegrinbach*, *Vohegovve*, *Vrbach*, *Chistilingen*, *Vrsingen*, prædium in *Sybenach*, prædium in *Iglingen*, decimam apud *Sybenach*, quam dedit *Hermannus* de *Mallinfietzen*, curiam *Widergeltingen*, cum Ecclesia & omni iure, curiam *Stadeln*, curiam *Beytingẽ*, & Ecclesiam cum omni iure, Ecclesiam *Brehm*, *Lullansperck*, *Dietenhausen*, curiam *Home*, cum piscationibus, & omnibus appendicijs eius, in montanis curiam *Scardis*, curiam *Lömun*, curiam *Hathnach*, Bona *Vmste*, curiam *Omindingen*. Præterea nouale vnum quod vocatur *Vronrute*, & prædium quod vocatur *Langemos*, tradita à patruis nostris *Friderico* & *Conrado Sueuorum* ducibus. Indulgemus adhæc fratribus memoratis, vt quicquam hominum nostrorum *Fiscalinorum*, siue etiam ministerialium offerre se & bona sua ad eos voluerit, liberè facere possit, & absque consensus nostri requisitione. Statuentes & regio districtè præcipientes edicto, vt nulla deinceps persona, cuiuscunque sit conditionis, hanc nostram irritare audeat confirmationem vel sæpedictos fratres, in bonis suis aliquo inquietudinis modo grauare, quod qui fecerit, centum libras auri purissimi componat, dimidium fiisco nostro, reliquum passis iniuriam. Testes huius rei sunt *Sifridus* Episcopus, *Chuno Elvvangen:* & *Fulden.* Abbas. *Bertoldus* de *Tanneberg* *Svviggerus* de *Mindelberch*, *Engelscalcus* & *Hermannus* de *Heginiberc*. *Vlricus* Præpositus de *Möringen*, & alij quam plures: Signum Domini *Friderici* Regis Rom. inuictissimi & Regis *Siciliæ*.

Ego *Conradus Spiren*: & *Meten*: Episcopus, & Imperialis Aulæ Cancellarius recognoui. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini 1220. Indictione 7. Regnante Dño *Friderico* Romanorum Rege glorioso, Anno regni eius 8. Datum apud *Augustam* 16. Cal. Septembr.

FRIDERICVS Dei gratia *Rom:* Rex semper Augustus & Rex *Siciliæ*. Cum ex debito regiæ maiestatis omnia quæ vel quærimoniosè aut aliquorum lite ad nostram deferunt præsentiam ad tranquillitatem pacis reformare teneamur, maximè tamen Ecclesiarum Dei grauamina & iniurias præ cæteris extirpare, & contra futuros impetus malignorum hominibus sacræ religioni dicatis, munimen protectionis nostræ porrigere & volumus & debemus. Notum igitur esse cupimus præsentibus & futuris quod cũ quodã tempore de *Sibenaich* aduocatiam bonorũ Ecclesiæ de *Staingaden*, ibidem in villa sitorum, sibi vendicaret *Heinricus* de *Sibenaich*, quæ soli protectioni nostræ & hæredum nostrorum sine omni exactione sunt subiicienda, & à nobis nunquam alienanda, aut à nostris progenitis ipse *Heinricus* iam dictus & *Gebero* venerabilis prædictæ Ecclesiæ Præpositus, super hoc apud *Augustam* ad nostram conuenerit præsentiam, vbi sæpedictus *Heinricus* recognoscens se in antedicta aduocatia, ꝑdictam

fieri noſcuntur. Quare mandamus, ex parte Dominationis noſtræ firmiter inhibemus quatenus nulli perſonæ liceat Eccleſiaſticæ vel mundanę præfatum Monaſterium, contra tenorem prædictorum priuilegiorum impetere, aliquatenus vel aliquib. offenſionibus perturbare. Nam ſi quis contra præſentis ſcripti noſtri tenorem venire prę ſumpſerit, indignationem noſtram ſe nouerit incurſurum. Pro cuius rei memoria & robur imposterum valiturum præſens ſcriptum fieri & ſigillo noſtræ celſitudinis iuſſimus communiri. Teſtes huius rei ſunt *Volcmarus* de *Kaminatu*, & filius eius *Marquardus*. *Hermannus* de *Haiginberch*, *Cunradus* de *Schvvanegou Bartholomæus* de *Waal*, *Hermannus* de *Dachſelberch*, *Cunradus* de *Baldvvide*, *Bartholomæus* de *Schvvanegou*, *Cunradus* de *Lechsberch*, & alij quã plures. Datum apud *Staingaden*, Anno Dominicæ Incarnationis 1263. 18. Cal. Maij. Indict. 6.

ALbertus Dei gratia *Romanorum* Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Romani Imperij fidelibus pręſentes litteras inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum. Ex omni parte religioſorum virorum Præpoſiti & Conuentus Eccleſiæ S. *Ioannis Baptiſtæ* in *Staingaden Præmonſtratenſis* ordinis *Auguſtenſis* Diocœſis, deuotorum noſtrorum dilectorum celſitudini noſtræ extitit humiliter ſupplicatum, quod nos priuilegium claræ recordationis *Heinrici* Regis *Romanorum* noſtri prædeceſſoris ipſis traditum & conceſſum, approbare, innouare & confirmare de benignitate regia dignaremur. Cuius priuilegij tenor talis eſt.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* Dei gratia *Romanorum* Rex & ſemper Auguſtus. Regiam decet &c. vt ſupra.

NOS itaque prędictorum Præpoſiti & Conuentus precibus fauorabiliter annuentes prænominatum priuilegium de verbo ad verbum prout ſuperius eſt expreſſum approbamus, innouamus, confirmamus & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ approbationis, innouationis & confirmationis paginam infringere, vel ei in aliquo auſu temerario contraire. Quod qui attentare præſumpſerit, grauem noſtræ maieſtatis offenſam ſe nouerit incurſurum. In cuius rei teſtimonium & euidentiam ſempiternam, præſens ſcriptum exinde conſcribi, & Maieſtatis noſtræ ſigillo iuſſimus roborari. Datum in *Hagenovve* Nonis Maij, indictione 12. an. Domini 1299. Regni verò noſtri anno primo.

HEinricus Dei gratia *Romanorum* Rex ſemper Auguſtus, vniuerſis ſacri Romani Imperij fidelibus, præſentes litteras inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Ex parte religioſorum virorum Præpoſiti & Conuentus Eccleſiæ S. *Ioannis Baptiſtæ* in *Staingaden Præmonſtrat*. ordinis *Auguſtenſis* Diocœſis, deuotorum noſtrorum dilectorum celſitudini noſtræ extitit humiliter ſupplicatum, vnde nos priuilegium claræ recordationis *Heinrici* Regis Roman. noſtri prædeceſſoris ipſis traditum & conceſſum approbare, innouare & confirmare de benignitate regia dignaremur, cuius priuilegij tenor talis eſt.

Nos itaque prædictorum Præpoſiti & Conuentus precibus fauorabiliter annuentes, ipſos & Eccleſiam ſuam, cum omnibus bonis & poſſeſſionibus ſuis de nouo in noſtram & imperij protectionem ſuſcipimus ſpecialem, volentes vt nullus eis inferat iniuriam aliquam vel grauamen, & prænominatum priuilegium de verbo ad verbum prout ſuperius eſt expreſſum, ſaluo

iure nostro & & Imperij ad instar diuinæ recordationis *Alberti* Rom: Regis, antecessoris nostri approbamus, innouamus, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc nostræ approbationis, Innouationis, confirmationis paginam infringere. vel ei aliquo ausu temerario contraire. Quod qui attentare præsumpserit, grauem nostræ maiestatis offensam se nouerit incursurum. In cuius rei testimonium, & euidentiam sempiternam præsens scriptum conscribi & Maiestatis nostræ sigillo iussimus roborari. Dat. in *Nordlingen* 12. Cal. Iulij, Indict. 7. Anno Domini 1309. Regni verò nostri anno primo.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Fridericus* Dux *Sueuorum*. Quia iustis semper precibus, maximè religiosorum, debent patere aures Principum. Propterea ego *Fridericus* Dux *Sueuorum* honestam petitionem *Conradi* venerabilis Præpositi de *Staingaden*, fratrumque ipsius ad effectum perducere dignum duxi. Donationes igitur prædiorum, in quibus ipsa Ecclesia S. *Ioannis Baptistæ* in *Staingaden* fundata est, vel posteris ditata ratas & inconuulsas permanere volens, huius scripti firmitudine, prædicto *Conrado*, & eius successoribus eas in posterùm roboraui, vtram in acquisitis, quàm in acquirendis, nullas inquietationis caussas Deo ibi militantes imposterum sustineant, Iuxta formam ergo traditionis & scriptæ confirmationis quam magnus Auunculus meus, illustris vir *Guuelpho* prædicto loco fecit, ego per omnia plenum adhibeo consensum & quicquid in his ratum habuit ratum habeo, & hoc inposterum scripti huius pagina confirmo. Præterea si quis ministerialium meorum de rebus suis mobilibus vel immobilibus præfato loco aliqua contulerit approbo, & libens permitto, si verò aliqua de prædiis, quę iure proprietatis prænominatæ sunt Ecclesiæ collata, nomine beneficij ab aliquibus detinentur, illis qui ea detinent decedentibus, in vsum fratrum ea de cætero libera esse decerno, nec quicquam successorum meorum ad alias eà transferre personas volo. Possessiones etiam prædicti loci nominatim expressas subsripsi, fundum *Staingadensē*, cum omnibus pertinentiis suis, qui sic extenditur, ab amne qui dicitur *Rotenbach*, vsque ad amnem qui vocatur *Marbach*, & à fluuio *Lico*, vsque ad fluuium *Ilach*, prædium *Sybenach*, *VVidergeltingen*, *Ilingriet*, *Schongovve*, *Dornovve*, *Celle*, *Horne*, *Sardis*, & alia prædia quæ plenius in Ducis *Guuelphonis* conscripta inueniuntur. Testes sunt *Guuelpho* Dux, *Heinricus* Marchio de *Runsbere*, *Rudolphus* Palatinus de *Tubingen*. *Hartmannus* de *Kirchberc*, & filius eius *Hartmannus*, *Bertoldus* Comes de *Zolrn*, *Bernhardus* Comes & frater eius *Gebhardus* de *Tollenstaine*, *Adelbertus* Comes & frater eius *Conradus* de *Chalovven*, Præpositus de *Sindolingen*, & ministeriales Ducis *Vieto* de *Rauensperg*, *Heinricus Tumbo*, *Hermannus* de *Mallensietz* *Ortolfus* & frater eius *Heinricus* de *Schmaleneck*, *Heinricus* de *Tungehovve*, *Albertus* de *Summerhovve*, *Eberhardus* de *Tanne*. Data *Hosin* iuxta *Rhenum*. 4. Cal. April.

Fridericus Dux *Sueuorum*.

Catalogus Abbatum Monasterij *Staingaden*.

I. Dn. ANSELMVS primus huius Monasterij Præpos. ex *Rothensi* Abbatia prope *Memmingam* sita assumptus, præs. adhuc Fundatore annis 15. ob. an. 1162.

II. Dn.

II. Dn. CONRADVS elig. an. 1162. sub eius guberatione literæ erectionis erectæ & confirmatæ sunt, præfuit an. 28. ob. an. 1190.
III. Dn. GEBESO I. el. an. 1190. præf. an. 8. decessit an. 1198.
IV. Dn. WALTHERVS el. an. 1198. Præpositturæ præfuit an. 10. vitam cum morte commutauit an. 1208.
V. Dn. BERTHOLDVS I. elig. an. 1208. rexit an. 16. ob. an. 1223.
VI. Dn. GEBESO II. elig. an. 1223. præf. an. 16. defunct. an. 1239.
VII. Dn. BERTHOLDVS II. pficitur an. 1239. gubernauit an. 26. ob. 1265.
VIII. Dn. MANEGOLDVS præfuit in vniuersum an. 5. ob. an. 1270.
IX. Dn. EGENO elig. an. 1270. rexit an. 11. mor. an. 1281.
X. Dn. DIETHERIVS constituitur ppositus an. 1281. pf. an. 12. ob. an. 1293.
XI. Dn. EBERHARDVS el. an. 1293. clauum tenuit reg. an. 18. defunct. an. 1311.
XII. Dn. VDALRICVS præsidere cæpit an. 1311. præf. an. 26. ob. an. 1337.
XIII. Dn. BERTHOLDVS III. el. an. 1337. præf. an. 32. vita excessit an 1369.
XIV. Dn. BERTHOLDVS IV. elig. an. 1369. præf. an. 10. ob. an. 1379.
XV. Dn. IOANNES I. el. an. 1379. præsedit an. 6. defunct. an. 1385.
XVI. Dn. CONRADVS II. præfic. an. 1385. rex. an. 7. decessit an. 1392.
XVII. Dn. VDALRICVS II. elig. an. 1392. præf. an. 8. migrauit è vita an. 1400.
XVIII. Dn. PETRVS præfuit annis duobus resignauit an. 1402.
XIX. Dn. IOANNES II. *Sürgius*, ex nobili familia de Sürgenstein, adsciscitur ex monasterio *Rothensi* & Præpositturæ huic præficitur, an. 1402. Hic videns cænobium ad extremam inopiam ac ruinam deuenisse; *Martinum* V. Pont. Max. *Constantiæ* adiit, & ab eo literas Papales impetrauit contra omnes eos, qui Monsterij bona per vim vel fraudem occuparant, & iniustè tenebant: quibus mandabatur, vt bona occupata sine contradictione redderent. Præfuit laudabiliter annis 29. vt meritò à Guelphone alter Fundator dicatur, ob. an. 1431.
XX. Dn. IOANNES III. *Scheütterer, Sürgij* successor, tertio regiminis sui anno Abbatis dignitatem & ornamenta consecutus, primus huius loci Abbas numeratur, præf. an. 14. decessit an. 1445.
XXI. Dn. IOANNES IV. el. an. 1445. rex. an. 5. ob. an. 1450.
XXII. Dn. CONRADVS III. el. an. 1450. præf. an. 6. decess. an. 1456.
XXIII. Dn. CASPARVS præficitur an. 1456. rex. an. 35. ob. an. 1491.
XXIV. Dn. VITVS constituitur Abbas an. 1491. pf. an. 9. denascitur an. 1500.
XXV. Dn. VDALRICVS III. al. *Sellarius* dictus, el. an. 1501. sedit an. 23. ob. an. 1523.
XXVI. Dn. IOANNES V. dict. *Dimpt*, designatur Abbas an. 1523. præf. an. 12. ob. an. 1535.
XXVII. Dn. MICHAEL *Moser* el. an. 1535. rex. an. 18. ob. an. 1553.
XXVIII. Dn. IOACHIMVS *Salicetus* præfic. an. 1553. decessit an. 1580.
XXIX. Dn. GALLVS el. an. 1580. præf. an. 26. ob. an. 1606.
XXX. Dn. GEORGIVS, modernus Abbas, in numero Abbatum vndecimus.

Sequuntur aliquot confirmationes.

GRegorius Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij in *Staingaden* Ordinis *Præmonstraten. Augustanæ* Diœcesis, Salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod iustũ est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id p sollicitudinnem

officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Dominó filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & Monasterium in *Staingaden*, in quo diuino mancipati estis obsequio, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum præstante Domino, justis modis poterit adipisci, sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus: Specialiter autem Ecclesiam S. *Georgij* in *Sybenaich*, cum pertinentiis suis, quam Venerabilis frater noster S. *Augusten.* Episcopus, spectantem ad eum, Capituli sui accedente consensu, vobis pia & prouida liberalitate donauit, prout in literis inde confectis plenius dicitur contineri, nec non terras, possessiones, & alia bona vestra, sicut ea justè omnia ac pacificè possidetis, vobis & eidem Monasterio per vos auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Lateran* II. Id. April. Pontificat. nostri an. 12.

LVdouicus Dei gratia *Rom.* Rex semper Augustus. Vniuersis sacri Rom. Imperij fidelibus præsentes literas inspecturis, gratiam suam & omne bonum. Ex parte religiosorum virorum Præpositi & Conuentus in *Staingaden* clementiæ regiæ humiliter supplicatum, quatenus literas diuæ memoriæ quondam dominorum *Heinrici* & *Alberti* Romanorum Regum prædecessorum nostrorũ Illustrium, sub eiusdem Domini *Alberti* vero & pendenti sigillo conscriptas, & dicto Monasterio concessas, cum quibusdam bonis ipsi Monasterio conquisitis, & infra expressis confirmare auctoritate regia dignaremur. Quarum quidem literarum tenor per omnia dignoscitur esse talis: *Albertus* Dei gratia *Romanorum* Rex &c. vt supra pag. Nos igitur religionis fauore, & vt factæ donationes dicto Monasterio certius innouentur, singula in præmissis literis *Heinrici* eidem Monasterio donata & concessa, & per dictum *Albertum* postmodum confirmata, cum bonis postmodum ipsi Monasterio de nouo conquisitis, videlicet possessiones in *Holzhausen* cum Ecclesia ibidem, possessiones in *Husen* prope *Waal*, cum Ecclesia ibidem, possessiones in *Vrsingen* superiori & inferiori cum Ecclesia ibidem, Villam in *Laisershouen* cum Ecclesia ibidem, possessiones in *Trangou* cum Ecclesia ibidem, prædia in *Kinberg*, prædia in *With*, prædia in *Ramningen*, prædia in *Ringolriet*, & in *Husen* propè *Mindelhaim*, curiam in *Latmotingen*, curiam in *Erringen*, decimam in *Vtingen*, prædia in *Mur* & in *Emmingen*, oppidum in *Birkberg*, & duo prædia in *Wil*, prædia in *Niederhouen* cum Ecclesia ibidem, sicut ea ritè & legitimè possidet, potestate regia similiter approbamus, innouamus, confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. In cuius rei testimonium præsentes literas conscribi, & nostræ Maiestatis sigillo jussimus communiri. Datum *Augustæ* Nonis Decembris, Anno Dñi 1322. Regni verò nostri anno nono.

Ead. priuilegia & concess. confirmauit quoque Carolus IV. Imp. an. 1354.

SIgismundus D. g. *Romanorum* Rex semper Augustus, ac *Vngariæ*, *Bohemiæ*, *Dalmatiæ*, *Croatiæ* &c. Rex, ad perpetuam rei memoriam. Notum facimus tenore præsentium vniuersis, ad hoc summi dispensatione præsidij principalis Monarchiæ obtinuimus Principatum, ad hoc sacri Imperij insigne suscepimus diadema, vt si ad alia extrinseca nos sollicitudo continuo prouocet, ad ea tamẽ quæ

quæ statum felicem & quietum ac incrementum jurium, gratiarum & libertatum personarum religiosarum prospiciunt, tantò intendamus vberius, quanto nostram præ cæteris mundi principibus solium magnificentius erexit cęlestis prouidentia creatoris. Sanè pro parte Religiosorum Præpositi & Conuentus Ecclesiæ S. Ioannis *Baptistæ* in *Staingaden Augusten.* Diæcesis & ordinis *Pramonstraten.* deuotorum nostrorum dilectorum nostræ Celsitudini extitit humiliter supplicatum, quatenus ipsis & eorum Monasterio vniuersa & singula jura, gratias, priuilegia, libertates, indulta, munimenta, literas, bona, possessiones & prædia, ipsis à Diuis Romanorum Imperatorib. atq; Regibus, prædecessoribus nostris felicissimæ recordationis data, donata, & concessa, datas, donatas, & concessas, & signanter literas quasdā Ser.morum Principum *Heinrici* & *Caroli* genitoris nostri, prædecessorum nostrorum, & omnia in eisdem contenta, de benignitate regia ratificare, approbare & confirmare gratiosius dignaremur. Nos itaq; supplicationibus huiusmodi Maiestati nostræ, pro præfatis Præposito & Conuentu Monasterij prælibati humiliter factis, benigniùs inclinati, considerantesque petitionem ipsorum rationabilem atque justam, ipsis & eidem Monasterio vniuersa & singula jura, gratias, priuilegia, libertates, indulta, munimenta, literas, bona, possessiones & prædia per ipsos, à Diuis Rom. Imperatoribus atque Regibus, & signanter à Serenissimis Principibus *Henrico* & *Carolo* Rom. Regibus obtenta & obtentas, in omnibus suis punctis, clausulis, sententus, & articulis, nō per errorem aut improuidè, sed sano Principum, Comitum, Baronum, & Procerum nostrorum accedente consilio, ex certa sciencia & de Romanæ Regiæ potestatis plenitudine approbauimus, ratificauimus, innouauimus & cōfirmauimus: approbamus, ratificamus, innouamus, & tenore præsentium gratiosiùs confirmamus, decernentes ea, & eas perpetuam obtinere roboris firmitatem, ac si præsentibus de verbo ad verbum seriatim essent inserta, ac insertæ. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc nostræ approbationis, ratificationis, innouationis & cōfirmationis paginam infringere, aut ei quouis ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem nostram grauissimam, & pœnam in literis prædecessorum nostrorum contentam, & signanter in literis dictorum Serenissimorum Principum *Henrici* & *Caroli*, se nouerit incursurum; mediam nostro & Imperij sacri ærario, & residuam partem dictis Præposito, Conuentui & Monasterio in *Staingaden* irremissibiliter persoluendam, Pręsentium sub nostrę Maiestatis sigillo testimonio literarum. Datum *Tectæ, Nauiensis* Diæcesis, anno Domini 1425. 26. die Martij, Regnorum nostrorum anno *Vngariæ* 28. *Romanorum* 15. *Bohemiæ* verò quinto.

SVBEN.

IVxta Oenum in Inferiore Bauaria Engelbertus, tertius huius nominis Dux Charinthiæ de famila Comitum Ortenbergensium vnà cum coniuge sua Vta Comitissa de Sultzpach, seu, vt alij ponunt, de Bütten, quod verisimilius puto, constituerunt, seu, vt vulgò dicitur, fundarunt Monasterium Suben, pro Canonicis Regularibus S. Augustini, quod hodie valdè exiguos ac tenues habet redditus. In quodam scripto Catalogo Episcoporum Tridentinorum, ex Iohanne Pincio, reperio ita scriptum, Altemannus ex Comitibus Bauarię fundator Monasterij Suben, Diœcesis Patauien. &c. Episcopus 67. Auentino plus crediderim, qui sine dubio vetera monumenta illius Monasterij vidit. *Auent. in annal. fol. 552.*

ADDITIONES.

EX antiq. Monument. & moderni Præpositi *Suben.* literis apparet, haud omnino abs re esse, quæ de fundatoribus huius Monasterij TVTA, & *Altmanno* Episcopo *Tridentino* narrantur.

Tutæ

Tutæ sepulchrum monstratur in templo Monasterij ante aram S. Crucis, lapis nimirum erectus, cum hac inscriptione: Hie leit die Hochgeborne Khünigliches geschlechts zu Ungern/ genant Tuta Stiffterin diß gegenwärtigen Gottshauß hiezu Suben gestorben/ 1136. Calendis Maij.

DE *Altmanno* Episcopo *Tridentino* ex sequentibus constat; & scriptura *Subensis* sic habet: Piæ memoriæ R.dus in Christo Pater, & Dñs *Altmannus* Episcopus *Tridentinus* pro diuini cultus augmentatione. & Fratrum inibi altissimo famulantium sustentatione, de bonis suis patrimonialibus, quæ in dicto loco Suben habebat, ac aliis rebus & bonis ad ipsum jure hæreditario deuolutis dictum Monasterium similiter dotauit circa Annum 1226. ac pro Monasterij prospero & felici regimine inter alia voluit, quod in dicto Monasterio regularis obseruantia & monastica vita secundum regulam S. *Augustini*, quam in Ecclesia *Salisburgen.* pro Canonicis inibi per *Conradum* Archiepiscopum primitus institutam, & per eosdem tunc Canonicos dictæ Ecclesiæ suo tempore teneri & obseruari viderat, institueretur: & etiam quod vacatione Præposituræ dicti Monasterij occurrente Præpositos & Capitulum dictæ Ecclesiæ, in qua tunc Regularis obseruantia vigebat, vnum ex Canonicis dictæ Ecclesiæ, in regulari obseruantiâ & vitâ monasticâ instructum, dicto Conuentui ad petitionem Decani & Conuentus mittere debeant. Et hæc quidem sic se habebant, illis temporibus antiquis.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis *Altmannus* Dei gratia *Tridentinus* Episcopus. Quoniam pontificalis sedis sublimitatem Dominica dispositione cõscendimus ecclesias pro posse nostro exaltare siue amplificare summopere curauimus, notum ergo esse volumus tam instantis quam futuri tẽporis fidelib⁹, quod ego ob Dominicæ remunerationis obtentum inter cætera donaria quæ ecclesiæ *Saltzburgen.* donaui pro remedio animæ meæ & progenitoris mei *Adalscalci* Comitis cui post mortem hæreditario jure successi tradidi ad præfatam ecclesiam locum *Subene* dictum super ripam Eni fluminis situm jure perpetuo possidendum cum omnibus suis pertinentiis quæ justè & legaliter habuit & in futuro largitione fidelium habiturus est ad instituendum ibi apostolicam vitã secundum regulam beati *Augustini* sicut in eadem principali ecclesia Canonicos in Dei seruitio viuere regulariter vidi tali forma, vt in locum jam dictum *Suben* nullus Præpositus imponatur nisi quem Præpositus ecclesiæ *Saltzburgen.* cum Canonicis illius sedis illuc destinauerint, & sua auctoritate ad conseruandum ibi regularẽ vitam ordinauerint & præfecerint. Nec habeant eiusdem loci fratres eligendi potestatem sibi magistrum nisi quem præfati Canonici cum Præpósito suo ipsis deputauerint & ad regimen loci miserint. Quo decedente à prænominata ecclesia humiliter magistrum & rectorem vitæ sibi expetant & datum deuotè accipiant & in Domino diligant & obediant. Et illo mortuo in reliquum sine contradictione sicut diximus pro magistro ad prætaxatam sedẽ veniant, vt in omnibus hæc nostra statuta sequen. in Domino crescant, vt de eis dicatur: Omnes gemellis fetibus & sterilis non est in eis. Vt autem hæc nostræ donationis & institutionis confirmatio in præsenti ac in futuro tempore firma consistat hoc priuilegium inde cõscriptum sigillo nostro insigniri jussimus. Si qui verò temerarij & Deo rebelles viri prætaxata bona inuaserint & ausu nefario nostram institutionem disturbare, immutare presumpserint auctoritate patris & filij & spiritus sancti formiduloso anathematis vinculo vsque ad condignã satisfactionem conscripti permaneant. Hæc autem acta sunt præsente & suscipiente

plente hoc R.do archiepiscopo *Conrado* & *Gebeone* Præposito astantibus & astipulantibus venerabilibus fratribus *Vdalrico* videlicet Abbate S. *Petri*, *Hugone* Præposito *Berterſgadine*, *Gerbag* Præposito *Reicherſperge*, *Gumaro Babone*, *Hainrico Ottone*, *Lamperto*, *Lintoldo*, *Rudberto*, *Leone* & vniuersis eiusdem *Saltzburgen.* ecclesiæ Canonicis & aliis quã plurimis probis & honestis clericis & laicis subscriptis *Heinrico* de *Chatse*, *Meingoto* de *Sureberg*, *Adalberone* de *Dyetmaningen*, *Lutoldo* de *Sirſdorff*, *Wiſunt* de *Wonegoue*, *Ottone* cognato eius & aliis quã pluribus eiusdem ecclesiæ ministerialibus. Acta sunt hæc in *Saltzburg.* ecclesia Anno ab Incarnatione Domini M. C. XLII. Indictione quinta feliciter Amen.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Eberhardus Salzb.* Eccl. Dei gratia Archiep. *Chunoni Subenſi* pposito in perpetuũ. Vt ea quæ vel per sententiam decisa, vel consilio fuerint terminata, nulla tergiuersatione valeant vlterius in litem reuocari, dignum est ea ad perpetuam memoriam scripturæ mandari. Vnde nos præsenti pagina tam nostri quam futuri temporis Christi fidelibus significamus, quod piæ memoriæ *Tridentinus* Episcopus *Altmannus Subnenſem* Ecclesiam à quadam regina *Tuta* nomine, de qua secundum carnem genus duxit, primo fundatam, sed succedentibus hæredibus circa diuinum cultum munus deuotis tàm religione quam reditibus dilapsam, restaurauit, & ablatas possessiones partim vt potuit restituit, deque suis nonnulla supererogauit. Inter cetera vero bona quæ eidem Ecclesiæ contulit, Ecclesiam sanctæ *Margaretæ* apud *Hengeſt* cum dote & dotalibus mancipiis, aream vbi curia quondam modo nouella vinea plantata est cum curte stabularia, pars *Halcheſd rff* quod vtrumque cum omnibus suis pertinentiis mancipiis videlicet areis, agris, campis, pratis, pascuis, cultis & incultis, siluis, venationibus, piscationibus, & omnibus quæsitis & inquirendis locauit in manum Marchionis *Engelberti* de *Chrayburch*, qui rogatu ipsius Episcopi delegauit ea *Subenſi* Ecclesiæ in consecrationem altaris S. MARIÆ quod memoratus Episcopus consecrauit ac eisdem prædiis dotauit, Anno Domini M. C. XXXVI. Indict. XIV. II Calendis Maij, regnante *Lothario* Imperatore III. Sub antecessore nostro venerandę memorię. Archiepiscopo *Chunrado*. Cuius rei testes sunt, *Albvvinus*, & filius eius *Erchinbertus*, *Pilgrim* & filij eius *Albvvinus*, & *Otto*, *Adalbero* & *Vdalshalch* de *Torringen*, *Rudgerus* de *Winden*, *Cunradus* de *Holzhauſen*, *Ekkloff* de *Poſſimmunſture*, & *Otto* & *Herrich*, *Hanrich* de *Brunsberch*, *Iohann.* de *Snellendorff*, *Pabo*, *Gerboto*, *Pilgrim*. *Penno*, *Gerolt*, & alij quam plures. Horum autem prædiorum vsus longo tempore sibi vsurpauit *Engelſcalchus* de *Libniz* parrochianus. Qui ab eiusdem Ecclesiæ præposito tunc *Chunone* sępius super hoc prouocatus ad judicium in nostra præsentia, hac se tuebatur responsione, quod ea non inuasione, sed prætaxati Episcopi Domini sui largitione possideret, Præpositus autem prætendebat priorem donationem factam Ecclesiæ, posteriori prærogare, & Episcopum A. hæc eadem bona non solum donasse, immo à memorata regina quondam collata, modo ecclesiæ quasi etiam restituisse. Nos itaq; neutram partem per sententiam grauare, vel vtilitate sua nudare volentes, quoniam & ipse E. donationem eiusdem Episcopi cum castro *Hohenburch*, cum omni sua possessione deuenerat in proprietatem ecclesiæ nostræ consilio venerabilis *Gurcen.* Episcopi *Romani*, aliorumq; prælatorum ac fidelium nostrorum deliberatione, vtriusque partis assensu & electione, post largitiones plurimas huic causæ hac conuentione finem dedimus.

Memo-

Memoratum *Eng.* legatione supradictorum prædiorum, totiusq; prædij sui quã extra proprietatem ecclesiæ causa effugij in manum *Styrensis* Marchionis locauerat, ne videlicet apud nostrum forum super hoc conueniri deberet, per sententiam recipere coegimus, & in manum *Friderici* de *Lonsberch* ministerialis Ecclesiæ per manum eiusdem marchionis delegare, delegandum quo ipse postulauerit & nos consuluerimus. Habebat autem *Suben.* Ecclesia in eadem vicinia duas villas *Sedingen* & *Haslach* in sua ꝓprietate. Vtilitatem igitur istarũ villarum, idem E. à præposito nostro consilio eo tenore recepit, vt post obitum suum vel si prius deliberauerit, & supra nominata prædia quæ ab ipso repetebat *Suben.* Ecclesia recipiat, atque adiacentia quæ suæ proprietatis apparebant, exceptis quibusdam villis vltra *Muram* sitis. Pro hac ergo precariatione & pro sua suorumque parentum, nec non sępedicti Domini sui Episcopi, *Al.* perpetua redẽptione, vna cum manu matris suæ *Diemuot* nomine, & per manum memorati F. de *Lonsberch*, delegauit beato *Lamberto* & fratribus *Suben.* Ecclesiæ in proprietatem, quicquid apud *Stammarckt* visus est qualicunque possidere, nec non vtrumque *Parschalchesdorf*, & *Levvarn* cum omnibus suis pertinentiis, cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, & cum omni vtilitate quæ quolibet modo ibi poterit prouenire. Et ad firmitatem huius traditionis & in testimonium proprietatis præfatam Ecclesiam S. MARG. cum dote & omnibus quæ ad ipsam pertinebant, atque prænominatas villas quas delegauerat cum duabus villis *Seding.* & *Haslach* à manu nostra & *Gurc.* Episcopi R. & sæpedicti Præpositi *Chun.* in beneficium donec vixerit recepit, & singulis annis ad huius rei indicium & memoriam pro taxatione vnius bouis XL. nummos *Frisacensis* monetę *Subn.* ecclesiæ persoluere debebit. Huius rei testes & auctores fuerunt, *Romanus Gurc.* Episc. *Romanus* eiusdem sedis præpositus, *Hainricus Saltzburg.* Abbas, *Gerhohus Richersperg.* Præpositus. *Rudbertus, Wilhelmus, Vdalricus*, Capellani, & plures de Clero, Laici quoque *Gotfridus* de *Werde, Burchardus* de *Staine*, *Hainricus* filius sororis eius, *Carolus* de *Mandilkirchen*, *Ebervvinus* de *Lobsin*, *Dietmarus* de *Ergoltingen*, *Duringus* de *Weruen*, *Ekkehardus* de *Tannen*, *Marchvvardus* de *Vzlingen*, & filius sororis eius, *Marchvvardus*, *Wisent* de Bongu; *Fridericus* de *Bettuvva*, *Fridericus* de *Lonsberch*, *Gotfridus* de *Wietingen*, *Rudolf* de *Duonesberch*, *Chuno*, *Sigmarus*, *Rudolff* de *Libniz*, *Rudgerus* de *Wilkirchen*, & alij quam plures. Actum *Libniz*, anno Dominicæ incarnationis M. C. LIII. Indict. 2. 13. Calen. Ian. Anno secundo *Friderici* reg. Anno vero nostri pontificatus 7. feliciter Amen.

EVgenius Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis *Iohanni* Præposito, beati *Lamperti Subnen.* Ecclesiæ, eiusque fratribus tàm præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Quotiens illud à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire cognoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Huius rei gratia, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati *Petri* & nostra ꝓtectione suscipimus, & p̃sentis scripti patrocinio cõmunimus. Statuentes vt quascunq; possessiones, quæcunque bona in præsentiarum justè & canonicè possidetis, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate Regum, largitione principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, Ecclesiam sanctæ *Margarethæ* virginis ad *Henngst*, cum curte stabularia & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam *Mallentin* cum omnibus pertinentiis suis, quemadmodũ à vene-

à venerabili fratre nostro *Conrado Saltzburgen.* Archiepiscopo vobis rationabiliter sunt & scripto firmatæ, Datum istius Bullæ sub verborum tenore est tali. Datum *Laterani* per manum *Roberti* sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ presbyteri, Cardinalis & Cancellarij, pridie Non. Ianuarij, Indictione nona, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo quadragesimo sexto, pontificatus verò Dn. *Eugenij* tertij PP. anno primo.

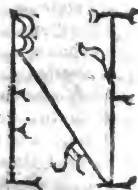
GREGORIVS Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Præposito beati *Lamberti Subnen.* eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Quotiens à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, ac petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus clementer annuimus & Ecclesiā beati *Lamberti Subnen.* in qua diuino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicis recordationis EVGENII PP. prædecessoris nostri sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus qui secundum Deum & beati *Augustini* regulam in eadem Ecclesia institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia inpræsentiarum justè ac Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam ad *Hengst* cum Curte stabularia & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam *Mallentin.* cum omnibus pertinentiis suis. *Parscalchesdorff, Meizensteine, Rusnize, Rakhanizhe,* cum decimatione & omnibus pertinentiis suis. *Sedingen* cum venationibus & piscationibus, *Perindorf, Preurath, Hasilaha, Suarzaha, Gloiach, Albatisperge, Sulba, Suarcimbach, Svvein.* Criezpach cum nauigio & parte siluæ ipsius loci. In *Asca* quartam partem telonei. Decem mansos in *Grantemperc, Pratmarhovven* cum omnibus pertinentiis suis. Decimam quam habetis in prædiis sitis in *Carinthia, Merlinspach* ad pueros, *Peigarten, Pratemperge, Teufenpach, Ruede.* Inferius *Haupach* & superius *Haupach, Routhaim, Vesperting, Prathe, Shergaren, Amdorff, Possperg,* inferius & superius *Lauterbrunne, Gabalteshaim, Miterndorf, Engelhartsperge, Weide, Oede, Pratempach, Avve, Paldvvinsdorf, Adalmaninge, Ludhaim, Engelpoltsœde, Chaltenmarchte, Reute, Sheusdorf, Vieth, Staineinzoune, Lohe, Nasla, Haslpach* Inferius & superius *Ceisaperge, Wezendorf, Duorigelspach, Dithalminge* sub quercubus *Peringe, Weizenavve, Ekkenperge, Hebenspach, Sleter* in monte, *Puche, Stainpach, Oede, Duostohe, Chobel, Oberhouen, Pusenperge, Eibach, Ekkartesreute, Stenendorf, Prukke, Ritzinge, Ascha, Gruenpach, Micheldorf, Pramerdorf, Molendinum* apud *Pramam, Petheringe, Heide, Rosspache, Snellendorf, Dorf, Aiche, Otendorf, Vtenhaim,* inferius & superius *Teufenpach, Lohe,* inferius & superius *Pramavve, Reiteinsreute, Piriche, Odeinrinte, Penzeriute,* inferius & superius *Visenhart, Stoche, Nidehaim, Grub, Nermansdorf, Geroltinger,* prædium *Niternholze, Furt,* ad *Kubertum* fabrū, *Vngring, Sherdinge,* cum piscationibus & parte nauigij ipsius, *Chounich, Chemerich, Grub,* in *Austria, Svvaneim, Wazemansperge, Cholmunz, Pirenbac, Chunilpach, Roz, Zohensunstorf, Hunthoupt, Chrotental, Hegoltshaim, Aufhaim, Snellaim, Risting. Harde, Obernavve, Inzinge, Winchil,* inferius *avve,* nec non terras & alias possessiones cū pratis, vineis, nemoribus, vsuagiis & pascuis, in bosco & plano, in aquis & molen-

dinis, in viis & femitis, & omnibus aliis libertatibus & immunitatibus suis. Sane noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus aliquis hactenus non percepit, siue de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper vt nulli fratrum vestrorum post factam in Ecclesia vestra professionem fas sit sine Præpositi sui licentia nisi arctioris religionis obtentu de eodem loco discedere, discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad ordines fuerint promouendi, à Diocesano suscipietis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam & communionem sacrosanctæ Romanæ sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine prauitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper vt infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu Diocesani Episcopi & vestro Capellam seu oratorium de nouo construere audeat, saluis priuilegiis pontificum Romanorum. Adhæc nouas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis & Episcopis, Archidiaconis, seu Diaconis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusue personis, à vobis omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati, vel interdicti, aut etiam publici vsurarij sint, nullus obsistat. Salua tamen justitia illarum ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad jus ecclesiarum vestrarum spectantes, quæ à laicis detinentur redimendi & legitime liberandi de manibus eorum & ad Ecclesias ad quas pertinent reuocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres cõmuni consensu vel fratrum maior pars consilij sanioris, secundum Deum & beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine prouidere volentes, auctoritate apostolica prohibemus vt infra clausuras locorum vestrorum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanoris Pontificibus ordini vestro concessas, necnon libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate, Diocesani Episcopi canonica justitia, & in prædictis decimis moderatione concilij generalis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tempta-

temptauerit, secundò tertióue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

Ego *Gregorius* catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego *Thomas* tit. S. *Sabin.* presbyter Cardinal. ss.
✠ Ego *Guifred.* tit. S. *Mariæ* presbyter Cardinal. ss.
✠ Ego *Suvbaldus* tit. S. *Laur.* in *Lucan.* presbyter Cardinal. ss.
✠ Ego *Stephanus* S. *Mariæ* trans *Tiberim.* tit. *Calixti* presbyt. Cardin. ss.
✠ Ego *Iohannes Sabinen.* Episcopus ss.
✠ Ego *Iacobus Tusculanus* Episcopus ss.
✠ Ego *Rainaldus Ostien.* & *Velleten.* Episcopus ss.
✠ Ego *Ramerius* S. *Mariæ* in *Cosmidin*, Diaconus Cardinal. ss.
✠ Ego *Egidius* sanctorum *Cosmæ* & *Damiani* Diaconus Cardinal. ss.
✠ Ego *Otto* S. *Nicolai* in *Carcere Tulliani* Diac. Card. ss.

Datum *Interamn.* per manum Magistri *Guillielmi* sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarij. V. Calendas Decembris. Incarnationis Dominicæ Anno M. CC. XXXVI. Indictione X. Pontificat. vero Domini GREGORII PP. IX. Anno Decimo

Wir Heinrich der Elter / vnnd Heinrich vnnd Wernhart / die Jüngern von Schawnberg / verjehen an disem Brieff / vnd thun allen den chunt / die jnnu zestunt vnnd chunfteclich vernemmmen / daz wir dem Gotteshause ze Subn/ daz von vnsern vodern/den Gott genade gestifftet ist/vnd deß wir Vogt vnd Herrn sein/ so getan recht / niwen / als jz an vnserer mauttestet ze Ascha / von vnsern vodern gehabt hat/vnd wöllen vnd geben jn das recht/ swas jz Weins vnd Kornes ze Oesterreiche hab daz ze Subn/in daz Hause ze spise gehöre/daz daz desselben Gotteshauses Probst/Herr oder Pfleger swer die sin ze Aschach/ vnbeswaret/ an alle Mautte/ für fürn / vnd daz jm daß state vñ vnuercheret belibe/ von vns/vnd von allen vnsern nachkom̃en. Deß geb wir disen Brieff ze einem Vrchunde vnd ze einer staette/versigelten mit vnsern Insigeln. Diser rede sind gezinge/ Herr Sibrant von Geltinge/ H. Dietmair von Aisterscheing / H. Sighart von Grube/ H. Vlr. von Weidenholtze/ Vlr. Geltinger/ Vlr. der Strachner/ Wernher von Portzhaim/ Wernher von Rotenfels/ Vlr. von Impendorf / Christian der Sißlinger/ vnd ander piuder Liute. Diser Brieff ist gegeben ze Schawnberg/ an S. Kattrine tag/ do von Christes geburt waren ergangen/ tausent Jar/ dreu hundert Jar/ vnd darnach in dem ersten Jar.

ICh Heinrich der Elter von Schawnberg / ver gihe an disem Brieffe / vñ thun allen den chunt / die jn verneīment / daz min Herre der hohe Herzog Stephan von Beyrn / nach miner bey / vnd durch chlag / deß Erwarn Probstes / vnd deß Conuentes ze Subn / deß ich Vogt / vñ Herre bin / vmb manigen gebresten vñ vnrecht / den sie habent von jr vrbares Liuten / vñ von den gebouren / die vff deß Gotteshauses gut sitzent / vñ nicht dienent / daz sie ze rechte dienen solden / solche genade / mit sampte mir gethan hat dem vorgenanten Gotteshause daz weder er / noch sin Vitzum / nach sin Richter / nach Ampte Liute / nach ich noch dhein min Richten / deheinem Richten sollen ð gein dem vorgenanten Probst / oder gein dem Conuent ze Subn / vm̄ erberecht chlait / deß er giht ze haben vff deß Gotteshauses vrber / er hab danne vber dz selbe erberecht / hankueste vñ Brieff / von dem Gotteshause den man glouben sol. Vnd swer dar vber / jz sin holden / oder gebouren / dem offte genanten Gotteshauses / sinen Zinß / Dienst / vñ Stifft / wider recht ver habt / oder chriemachet / vnd nimbt / deß jm / weder der Probst nach sin Conuente ver giht / vnd nicht dienet / daz er ze rechte dienen soll / der muz meiner Hulde enbern / vnd scheide jn dannach von dem waren Brieffen / die er von dem Gotteshause hab. Diser Brieff ist gegeben ze Landowe / da von Christes geburt wern / tausent Jar / driu hundert Jar / vnd in dem sechsten Jar / an dem Mitichen Tyburcy vnd Valeriani.

WJr Vlrich vnd Heinrich gebrůder / Grafen von Schawnberg / verichen vñ bekennen offentlich / mit dem Brieff / vnd thun chunt allen den die in ansehent oder herent lesen / die nu lebent oder hernach chunfftig werdent / dz die Erbern geistlichen Leut / Herr Andre der Probst vnd daz Capitel dez Gottshauses ze Subn / daz von vnsern voruodern / den Gott genedig sey / gestüfftet ist / vnd deß wir Vogt vnd Herrn sein / bey vns gewesen sind vñ habent vns vnderwyset / der freyung die daz vorgenant Gottshauß / an vnser Maut ze Aschach von vnsern vodern gehabt habent. Nu wöllen wir Gottsgab vnd guten werich / die vnser vodern / vntz an vns / geben vnd gehandlet habent nicht abnemmen sonder bezzern sollen ze allen zeiten / vnd haben angesehen / daz sich der vorgenant Probst vnd daz Capitel vnser ergenanten stifft ze Subn / mit jr andacht vnd gutem willen vns vnd den vnsern / in allen sachen dienstlich erzaigent / vnd haben jhn jhr freyung durch Gott vnd besundern genaden vernewert / mit so gethanen außgenom̄nen worten / als hernach geschriben stehet. Also daz wir wöllen vnd geben dem Ehegenanten Gottshauß daz recht / swas es Weins vnd Korns ze Oesterreich hab / daz ze Subn in daz Hauß ze speis gehört / daz / daz dez selben Gottshauß Probst / Herre / oder Pfleger swer die sein ze Aschach an vnser maut vnbeswert àn alle Maut für füren. Vnd daz jm daz allez stet vnd vnzerbrochen bleib / von vns vnd von allen vnsern nachkommen / dar über ze einem verhund geben wir den Brieff versigelten mit vnsern Insigeln / dergeben ist ze Schawnberg / an Sand Bartholomeus abent / nach Christes geburt dreuzehen hundert Jar / vnd in dem dreu vnd sechtzigisten Jar.

WJr Graf Hainrich von Schawnberg veriehē vnd bechennen offentlich mit dem Brieff / allen den / die jhn an sehent / oder hörent lesen / die nu lebent / oder hernach chünfftig werdent / daz die Erbern geistlichen Leut Herr Andre der Probst vnd das Capitel deß Gottshauß ze Subn / daz von vnsern voruodern / den Gott genedig sey gestifftet ist / vnd deß wir Vogt vnd Herrn sein / bey vns gewesen sind / vnd habent vns vnderweiset / der freyung / die daz vorgenant Gottshauß an vnser Maut ze Aschach von vnsern vordern gehabt habent. Nu möllen wir Gottsgab / vnd gute werich / die vnser vordern / vntz an vns / geben vnd gehandelt habent nicht abnemmen / sonder bezzern sollen ze allen zeiten / vñ haben angesehen / daz sich der vorgenant Probst vnnd daz Capitel vnser Ehegenanten Stifft zu Subn mit jr andacht / vnd guten willen / vns vnnd den vnsern inn alle sachen / dienstlich erzaigent / vnnd haben jhn / jhr freyung durch Gott / vñ besundern gnaden / vnd durch jre fleizziges bet willen verneuert / mit so getanen

auß

außgenomen worten/alß hernach geschriben stet. Also daß wir wöllen/vñ geben dem egenanten Gottshauß daz Recht wz es Weins vñ Chorns ze Oesterreich hab/dz zu Suben in daz Hauß ze speiß gehört/daß/daz desselben Gottshauß Probst/Herr/oder Pfleger swer die sein/ze Aschah/an vnser Maut vnbeswärt an alle Maut für füren vnd daz in daz alles stet vñ vnzerbrochen bleib/von vns/vñ von allen vnsern nachkomen/darüber ze einem vrchunt geben wir jn den Brieff versigilten mit vnsern grozzen anhangenden Insigel/der geben ist ze Schowüberch an freytag nach Sand Lucien tag/da man zalt nach Christi geburt/dreyzehen hundert Jar/vnd darnach in dem fünff vñ sybentzigsten Jar.

WIr Wilhelm Graf zu Schawnberg bekennen offentlich mit dem Brieff allen de die jn sehent oder herent lesen. Daz wir geret vnd taydingt haben mit dem Erwürdigen Herrn/Herrn Andre Probst zu Subn vnnd mit dem Conuent vnnd Gottshauß daselbst. Daz wir nach nymþst von vnsern wegen dhain ansprach nicht habē schullen hintz den Egenanten Herrn vñ Gottshauß von der Vogtey wegen dez vorgenanten Gottshauß vñ in keinen sachen sie nicht laydigen schüllen nach beswären weder klein nach grozz wie dann daz genant ist dew weil vñ wir mit vnserm bruder Graf Heinrich nicht verricht vñ veraint sein. Vñ deß zu einem waren vrkund/vnd sicherhait geben wir vorgenanter Graf Wilhelm dem Egenanten Herrn Andre Probst zu Subn vnnd dem Gottshauß doselben den Brieff versigelt mit vnserm anhangenden Insigel vnnd verbinden vns darunder mit vnserm trewen allez statt zu haben/daz vor an dem Brieff ist verschriben. Daz ist geschehen do man zalt von Christes geburt tausent Jar drey hundert Jar/vnd in dem syben vnnd sybentzigsten Jar dez Montags vor Marie Magdalena.

WIr Graf Vlrich/Graf zu Schawnberg/verichen vnd bekennen offentlich mit dem Brieff/allen den die jn ansehent oder herent lesen/die noch lebent oder hernach künfftig werdent/daß die Erbern geistlichen Leüt/Herr Vlrich der Probst vnd das Capitel deß Gottshauß ze Suben/das von vnsern voruordern/den Gott genädig sey gestifftet ist/vnd deß wir Vogt vnd Herren sein/bey vns gewesen sind/vnd habent vns vnderweiset/der freyung/die dz vorgenante Gottshauß an vnser Maut ze Aschach von vnsern vordern gehabt habent. Nu wöllen wir gabgab/vnd gutew werich die vnser vordern nun an vns geben vnd gehandelt habent nicht abnemmen/sundern bessern sollen ze allen zeiten/vnd haben angesehen daß sich der vorgenant Probst vnd das Capitel vnser egenanten Stifft zu Suben mit jhre andacht vnd gutem willen/vns vnd dem vnsern in allen sachen dienstlich erzaigent/vnd haben jn jr freyung durch Gott vnnd besundern gnaden/vnd durch jr fleissigen bet willen vernewert/mit so getanen außgenommen worter als hernach geschriben stet/Also daz wir wöllen vnd geben den egenanten Gottshauß das Recht swas es Weins vnd Korns ze Oesterreich hab das zu Subn in das Hauß ze speis gehört/daß das desselben Gottshauß Probst/Herr oder Pfleger swere die sein ze Aschach an vnser Maut vnbeswärt an alle Maut für füren/darumb vmb die gnad so wir dem egenanten Gottshauß getan haben mit der freyung sollen sie vns alle Jar järlichen einen jartag begen an Sant Johannes tag ze Sunbenten deß abents mit einer gesungnen Vigilij/darnach deß morgens mit einem gesungen sele Ampt vnnd mit zweyen gesprochnen Messen/vns vñ vnsern vorfordern sele heil willen vnsern nachkomen vnd das in das alles stät vñ vnzerbrochen bleib/von vns vnd von allen vnsern nachkomen/darüber zu einem vrkund geben wir jn den Brieff versigelten vnder vnserm anhangenden Insigel/der geben ist ze Schawnberg an Mitwochen vor Sand Peters vñ Pauls tag der heiligen zwelfpotten/da man zalt nach Christi geburd dreyzehen hundert jar/darnach in dem Siben vnd neuntzigsten jahr.

FRidericus Dei gratia Dux *Austriæ* & *Stir.* Dñs *Carniol.* March &c. *Pontis naonis.* Vniuersis tam præsentibus quam futuris ad quos præsentes peruenerint in

perpetuum. Veniens ad nostram præsentiam honorabilis vir Præpositus Ecclesiæ in *Suben*, quoddam priuilegium Ecclesiæ memoratæ per Illustrem quondam *Fridericum* Ducem *Austriæ* & *Stir:* nostrum prædecessorem indultum, & postmodum per serenissimum Dñm & genitorem nostrum Dominum *Albertum* quondam *Romanorum* Regem, tunc Ducem *Austriæ* confirmatum petiuit humiliter de nostra speciali gratia confirmari. Est autem eiusdem priuilegij per omnia tenor talis: In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis Amen. *Fridericus* Dei gratia Dux *Austriæ* & *Stir.* Dn. *Carn. March. Pontis naonis* &c. omnibus hoc scriptum inspecturis inperpetuum. Licet virtus sui gratia sit ad omnes generaliter pietatis operibus exercenda, specialiter tamen hiis eius sunt beneficia impendenda qui pro decore Domus Domini nitore conscientiæ sub speciali quodam regularis disciplinæ studio vigilare iugiter consueuerunt. Quapropter virtutis stimulo quæ ad liberalitatis dona mentes solet excitare Principum, inuitati ad studiosam Domini *Gregorij Subnen.* Ecclesiæ Præpositi instantiam omnium vectigalium victualia congregationis DEO ibidem in humilitate conuersationis spiritualis imperpetuum militantis apud *Neunburgk* per *Enum* fluuium ascendendo siue descendendo quemadmodum ipsis per bonæ memoriæ *Henricum* Illustrem Marchionem *Ystriæ* aliquando concessum fuerat & indultum liberum transitum absque muta pro remedio nostræ animæ duximus concedendum. Similiter & mansum vnum juxta riuũ *Pirnbach* in villa *Harvvart* vulgariter appellatam, sicut in priuilegio Domini Marchionis super hoc edito plenius est expressum eisdem dedimus tali modo, vt omni feria secunda in missa defunctorum nostri memoria sollemniter habeatur. Vt autem hæc roboris obtineant firmitatem, præsentem eis paginam sigillorum nostrorum caractere insignitam mandauimus exhiberi, coram testibus hic notatis. *Gerbot* in sancto *Nicolao Ebeth.* in *Bounburg* magistro *Vlrico* Sancti *Iacobi* in *Babenberg* Præpositis, *Balchor Chalhobo. Phyl.* S. *Nicolai* Canonicis, *Gerbobo* ministeriali Ecclesiæ *Saltzburgensis*, *Vlrico* de *Lonstorff*, *Heinrico* Canonico in *Suben.* aliisque quam pluribus, quorum non sunt nomina subnotata. Acta sunt hæc anno Domini M. CC. XLI. Indictione. XIII. Datum Cremse VI. Calendas Octobris. Nos itaque prædicti Præpositi supplicationibus inclinati, priuilegium prænominatum sicut de verbo ad verbum expressum est fauorabiliter approbauimus, innouauimus & præsentis scripti patrocinio confirmauimus. Dantes has literas sigillo nostro munitas in euidens testimonium super eo datum, *Wienn*, An. Domini M. CCC. Tertiodecimo, XI. Cal. Maij.

LEONARDVS Dei & apostolicæ sedis gratia Episcopus *Patauien.* Vniuersis & singulis præsentem paginam inspecturis salutem in Domino sempiternam, ad perpetuam rei memoriam. Accedens præsentiam nostram Vener. in Christo nobis sincerè dilectus *Matthæus* Præpositus Monast. in *Suben* ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium nostræ Dioc. nobis vnum priuilegium quondam Reuer. patris Domini & immediati prædecessoris Domini *Georgij Pat.* Episcopi felicis memoriæ obtulit & produxit duorum etiam prædecessorum nostrorum videlicet *Mangoldi* & *Gotfridi* similiter eiusdem *Pataujensis* Ecclesiæ Antistitum recordationis felicis in se priuilegia continens non abolitum non rasum neque concellatum; omni prorsus vitio carens & suspicione, Domini *Georgij* nostrique vener. Capituli *Patauien.* veris sigillis sigillatum, cuius tenor per omnia sequitur in hęc verba. *Georgius* Dei & apostolicę sedis gratia Episcopus *Patauien.* Vniuersis Christi fidelibus præsentes nostras literas inspecturis salutem in Domino. Ad notitiam præsentium & memoriam futurorũ

consti-

constitutus in nostri præsentia Venerab. in Christo nobis dilectus *Vlricus* Præpositus Mon: in *Suben* ord. S. *Augustini* Canonicorum regularium nostræ dioc. nobis duas litteras felicis recordationis quondam *Manigoldi* & *Gotfridi* prædecessorum nostrorum Ecclesiæ *Patauien.* Antistitum non abolitas, non rasas, neque cancellatas, seu sanas & integras omnique prorsus vitio & suspitione carētes exhibuit & præsentauit, quarum litterarum tenores per omnia sequuntur in hæc verba. In nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis, *Manigoldus* Dei gratia *Pat.* Eps. Vniuersis Christi fidelibus salutem imperpetuum: vniuersa negotia quæ geruntur in tempore ne sequantur naturam temporis perhennari debent voce testium & memoria literarū, ex iniuncto nobis pontificatus officio preces humilium compellimur exaudire & eorum iustis petitionibus inclinari. Sciant ergo vniuersi Christi fideles tam præsentes quam futuri. Quoniam nos zelo caritatis moti erga dilectum filium nostrum Præpositum in *Suben* nomine *Dietmarum* & erga eiusdem loci congregationem sub regulari disciplina sibi subiectam in remissionem peccatorum nostrorum eis contulimus in *Patauia*, ius ciuile quod vulgo dicitur Purckrecht. Insuper etiam nauibus victualia sua vel quascunque res eorum portantibus. sine vectigali, quod nos mutam dicimus, liberum descensum concessimus & ascensum. Vt autem hæc rata inposterum permanerent præsentem donationis huius cartulam chori nostri fideli testimonio & sigilli nostri muniuimus firmamento. Si quis itaq; hoc factum infringere præsumpserit, omnipotentis Dei & omnium sanctorum indignationem se nouerit incurrisse, huic etiam dono dum incarnati verbi Anno M. Ducentesimo septimo, Indict. decima, anno Pontificatus nostri primo in *Patauia* fieret astiterunt testes sub notati, de choro *Vlricus* Custos, *Ortolfus* de *Sâslich*, *Conradus* Oblaiari⁹, *Hainricus Zellerarius*, *Gotfridus*, *Vlricus*, Notari⁹ Episcopi. De ministerialibus Epi Dominus *Leuttoldus* de *Seuersteten*, *Maingoldus* de *Aheime* & frater eius *Heinricus*, *Maingoldus* de *Schönenbüchel*, *Ekkehardus* & frater eius *Heinricus* de *Furte*, *Balchimus* de *Herdingin*, *Heinricus* de *Lonstorff*, *Albertus* de *Iabenstorff*. De ciuibus, *Vlricus Brenxinger*, *Conradus Proirare*, *Henricus Ismar*, *Rupret Sravvr*, *Henricus Landvvüst*, *VVilthertus Mutare*: Nos *Gotfridus* Dei gratia Episcopus Ecclesiæ *Patanien:* præsentibus profitemur. Quod vestigiis felicis memoriæ prædecessorum nostrorum inhęrere cupientes qui religiosis viris N. Præposito & Conuentui Monasterij in *Suben* Canonicorum sancti *Augustini* nostræ dioc. hanc specialem fecerunt gratiam vt viginti Cuppas salis maioris ligaminis ante mutam nostram in *Obernperge* liberè ad vsus suos transferant & absque muta volentes eis facere vberiorem gratiam permittimus & concedimus ipsis per præsentes quod adiectis duodecim Cuppis in summa triginta & duas Cuppas salis eiusdem maioris ligaminis ante memoratam nostram in *Obernperge* liberè absque muta & sine omni impedimento in vsus Monasterij sui transducere valeant & transferre. In cuius rei testimonium præsentes ipsis dedimus litteras sigilli nostri appensione communitas. Datum *Patauiæ* die *Ruperti* Episcopi Anno Domini Millesimo Trecentesimo Quadragesimo sexto. Post quarum quidem litterarum exhibitionem idem Præpositus nobis humili & deuota supplicauit instantia quatinus literas easdem Dei & ordinis intuitu ratificare, approbare, & confirmare, ipsumq; Præpositum & suum Conuentum quodā dono vberioris gratiæ fauore prosequi gratioso dignaremur. Nos itaq; attendentes ipsius Præpositi iustā & deuotā petitionē & quod summa sit ratio quæ pro religione facit: litteras memoratas & omnia & singula in eisdem contenta ratificamus & approbamus, necnon

præsentis scripti patrocinio confirmamus. Cæterum sæpedictum Præpositum & eius Conuentum de speciali gratia vberiori libertatis dono gratioso prosequi volentes effectum de consensu Venerabilis Capituli nostri prædicto Præposito & eius Conuentui concessimus & præsentibus ex certa scientia concedimus, quemadmodum in summa triginta duarum Cupparum salis maioris ligaminis per felicis recordationis Ecclesiæ nostræ *Patauien:* tunc Antistites nostros Antecessores apud mutam nostram in *Obernberge* liberum descensum absque muta sine omni impedimento meruerunt quod vigintiCuppas salis eiusdem ligaminis & sic in vniuerso quinquaginta duas Cuppas salis maioris ligaminis in vsus Monasterij sui prædicti apud mutam nostram in *Obernperge* sæpedictã, perpetuis temporib. semel duntaxat in anno liberè deferãt & deducant, sine muta, & sine mute aut eius vice seu nomine quoq; exactionis impedimento. Eo tamen modo adiecto quod post datam præsentium singulis annis in die quam sibi & Conuentui suo duxerimus deputandam anniuersarium omnium animarum fidelium defunctorum iuxta laudabilem prædicti Monasterij & sui ordinis consuetudinem in diuinis officiis hactenus consuetam & obseruatam cum vigiliis & missarum solemniis deuotè peragant & solemniter peragere teneantur. Cum autem post nostrum huius stadij percursum omnipotens brauij retributor imperauerit nos dissolui ac commune debitum naturæ persoluere, diem obitus nostri præfigimus eis ex nunc loco diei per nos alias deputatæ quo tunc anniuersarium nostrum singulis annis perpetuis temporibus iuxta morem & obseruantiam Monasterij prædicti & illius ordinis instituta cum vigiliis maioribus campanarum pulsationibus & accensionibus candelarum & missarum solemniis pro animæ nostræ & omnium animarum fidelium defunctorum salute & remedio salutari attentè peragant & deuotè. In quorum donationem, ratificationem, approbationem & confirmationem nostrarum euidens testimonium, præsentes nostras litteras fieri & sigilli nostri vna cum sigillo Venerabilis Capituli nostri fecimus appensione communiri. Datum *Pataviæ* die vicesima septima mensis Februarij, An. Dñi Millesimo Quadringentesimo. Post cuius quidem priuilegiis præsentationem dictus Præpositus nobis debita cum humilitate supplicauit, quatinus idem priuilegium & alias duas litteras in eodem insertas Dei & ordinis intuitu ratificare, approbare & confirmare gratiosius dignaremur. Nos itaque considerantes dicti Præpositi deuotam petitionem & consonam fore rationem, prædictum priuilegium & alias duas memoratas litteras in eo conscriptas in omnib. suis punctis, clausulis & articulis, ratificauimus, approbauimus & confirmauimus, ac præsentis scripti patrocinio ratificamus, approbamus, & confirmamus, nec non robur tenere volumus perpetuæ firmitatis harum sub appensione sigilli nostri testimonio litterarum. Datum *Pataviæ* in die sanct. *Georgij* Martyris, an. M.CCCC. vicesimo sexto.

WJr Johannes Graue zu Schawnbergk/ Bekhennen für vns vnd all vnser Erben vñ tun kunt offenbar mit dem Brieff das vns die Ersamen Geistlichen Herr Matthews Brobst deß Gottshaus zu Suben vnd das Capittel daselbs angerufft vnd diemüetiglich haben gebetten/ das wir jn von sonder Gnaden alle jr Brieff vnd handtuest die sie weilent von den Wolgebornen vnsern lieben Vettern/ Enn vnd Vatter vñ andern vnsern Vorvordern Grauen zu Schawnberg löblicher gedächtnuß als von rechten Stufftern desselben Gottshauß vber solch Freyheit vnnd gnade so sie an vnser Mautt ze Aschach haben geruchten zuuernewen vnd zubestätten in der maynung das sie vnd alle jhr Nachkhommen alle jährlich vnd ewigklich alle jhr Wein vnnd Korn das zu

dem

dem vorgenanten Gottshaus ze Suben gehört zu Aschach an vnser Maut vnbeswert vnd an alle Maut fürfüren sollen vnd mügen. Wann wir nu Gotzgab vnd gute werich die vnser Vorvodern geben vnd gehandlet habē nit absetzē noch ringern sunder die zu allē zeiten meren vnd pessern wellen / haben wir angesehen jr fleissig vnd diemütig Gebett/ vnd haben jhn vnd allen jren Nachkhommen da durch vnd vor an vmblous willen Götlicher widerkerung zu Heyl vnser vnd aller vnserer Vorfordern Seele/von newn dingen vernewt vnd bestätt. Vernewen vnd bestätten jn auch von sunder gnaden wissentlich mit dem Brieff alle vnd jeglich jr egemelt Brieff vnnd handuest/ die jhn von weilent den egemelten vnsern Vorvordern gegeben sind vnd mein vnnd wöllen ernstlich das die gar vnd gäntzlich mit allen jren puncten vnd Artickeln die darin sind begriffen vnd als oben gemelt ist als die vorgenant vnser Maut jez uneīnen ist / bsatze oder in künfftigen zeiten auff newblich besage möcht weren nun vñ hinach bey allen jren krefften beleiben vnd war vnd stätt werden gehalten/vnd das dem egenanten Brobst vnd allen seinen Nachkoñen an den obuerschribnen Rechten Freyheiten vnd gnaden niemandt dhein jrzung noch beswerung tu in dheiner weis da von gepieten wir vestiglich vnsern lieben getrewen allen vnsern Pflegern/Richtern/Mauttnern/vnd Zöllnern/vnd allen andern vnsern Ambtleuten/Vnderthan/vnd getrewen gegenwürdigen vnd khünfftigen vnd wöllen ernstlich das der vorgenant Brobst vnd alle seine Nachkhoñen bey diser vnser stättung ewigelich vnd an allen jrzung gäntzlich lassen beleiben vnd jn an dem egemelten Rechten/Freyheitē/ gnaden Briffen vnd handuesten dhain jrual noch laidigund tun noch ander jemandt gestatten zu tun in dhein weeg sonder die dabey vestigelich haldē vnd beschirmen von vnsern weg. Auch soll vns der vorgenant Brost vnd Capitel zu Suben vnd alle jhr Nachkhoñen vmb solche gnade so von vnsern Vorvodern vnd wir demselbē Gottshaus getan haben ein ewigen Jartag halten vnd begeen aller järlich an Sant Johannes Tag zu Sunnwenten des Abents mit einer gesungen Vigilij, vnd des morgens darnach mit einem gesungē Seleambt vnd zweyē gesprochnē Messen. Darunder nach Priesterlicher ordnūg vnd jrs Ordens gewonheit dz sie des nichts jrren noch hindern soll in dhein weis ongeuer. Wär aber das der selb Jartag aller järlich vnd ewigelich nit gehalten noch begangen würd als vor berürt ist so hat sich desselben jahrs als offt das beschicht die vorgeschriben Freyheit zu vnser oder vnser Erben handen veruallen/dz sie da wider nichts geniessen noch zewort haben sollen fürzegeben/ sonder von deß obgenanten jrs Gottshaus Gut gantze Maut geben als ander vngefreüt Gottsheuser pflichtig seyn/doch also wann das selb Jar als sie velüg wurdē verruckt ist/ vnd als offt sie den vorgenanten Jartag in obuerschriben masse für halten vnd begien so sullen sij sulcher vergangen sawmbnus vnd verhandlung des Jartags an der obgenanten freihait an allen trang vnentgelden vnnd diser vnser Brieff in der mainung als vorgeschriben stet bei seinen krefften gantzlich beleiben angeuer. Mit vrkhunde des brieffs mit vnsern anhangendē Jnsigel besigelt für vns vnd alle vnsere Erben. Geben ze Euerding am Mittwoch nach Sant Lucien tag/nach Christi gepurt in dem vierzehenhundertigisten vnd drei vnd Zwaintzigisten Jaren.

WJr Sigmund Graff zu Schaunberg ꝛc. Bekhennen für vns selbs/vnd für vnser lieb Vettern/ vnd all vnser Erben vnd Nachkhommen vnd thun khund mit dem offen Brieff allermenigklich den der fürbracht oder gezeigt würdet/ als wir gantzen bewerblich erkantē/die gnad guthat vñ Freyheit damit dz Gotzhaus ze Suben von weillende den Wolgebornen vnsern Vorfordern Grafen vnd jungst von vnsern liebē Herrn Vettern Graff Johansen von Schaunberg löblicher gedächtnuß säligen / als den rechten Stiftern desselben Gotzhaus ze Subē etwouil Jar bißher fürgesehen begabt vnnd gehalten. Als dann deß alles der würdig Geistlich vnser getrewer Herr Leonhart die zeit Brobst daselbn vonn denselben vnser Vorfordern menig redlich vrkundt handueß vnd bestätt für vns bracht hat/ die wir auch aigentlich gehört / vnd jhn gut vnd gnaden fürgenommen sein. Also das ein jeglicher Brobst vnd Conuent obgenanten Gotshaus ze Suben so jetz seyn vnd hinach werden

werden zu ewigen zeiten vnd eins jeden Jahrs all jr Wein vnd Korn das zu dem vnd in das Gotzhaus Suben gehöret / on vnser Mautt zu Aschach vngemautt vnd aller anderer jrrung vnd hinderung gäntzlich frey fürfüren sullen vnd mügen / darumb sew vnnd all jr Nachkhommen zu einer Geistlichen widerkherung vnsern Vordern/ vnns/ vnsern Vettern/ vnnd allen vnsern Nachkhommen einen ewigen Jahrtag halten vnnd begeen sullen/ jeglichs Jahr an Sand Johannes Tag zu Sunewenden/ deß Abents mit einer gesungen Vigili deß morgens mit einem gesungen Seelambt/ vnd zweyen gesprochnen Messen/ vnd darunder nach jhres Ordens gewonheit vmb all Grafen vnd Gräfin von Schaunberg lebentig vnd todt andächtigklich bitten vnd vollbringen/ welches Jahrs sew des nit theten/ als offt das beschech/ das sew solcher Gutthat vnnd Freyheit in vnser vnd all vnser Erben vnd Nachkhommen hand vnd gewalt gantz verfallen wären/ vnnd sew solten dann der an der Mautt Aschach in dheinerley weiß geniessen/ sunder von jrem Guet mautten als ander die nicht gefreyt seyn/ als lang vntz sew den versessen Gotzdienst vnnd bitten widerbrechten vnd außgericht hetten / Erst dann so solten sew der Freyheit vnd recht ains jeglichen Jahres widerumb geniessen/ sich der auch freylich gebrauchen/ on jrrung vnd allen abgang/ darumb vnd jhrer diemütigen andächtigen gebett darinn sew sich allzeit sullen finden lassen/ vnd zuuoran/ vmb Gottes Ehr vnnd Lohn vnd Heyl willen aller vnser Vordern vnser vnd aller vnser Nachkhommen Seelen/ haben wir als Erbter rechter Stiffter deß Gottshauß zu Suben/ vnd jetzt elltister Graff zu Schaunberg die obgenanten Freyheit/ Guetthat/ handuest vnd vrkhund gnedigklich vernewrt vnd bekrefftigt/ vernewen/ bekrefftigen/ bestätten vnd Confirmiren die auch volkhomenlich wissentlich/ vnd in crafft deß Brieffs/ mainen vnnd wöllen auch ernstlich/ das der obgenant Brobst vnd Conuent zu Suben vnnd all jhr Nachkhommen daselbs in aller obgemelter masse zu ewigen vnd zu allen zeiten gentzlich vnd beruebt dabey beleiben/ gehalden/ dawider von vns/ vnsern Vettern/ allen vnsern Erben vnd Nachkhomen/ auch von niemands nicht bekümmert/ gepfrengt/ beswert/ noch gehindert/ noch jn auch darein dheinerley ander einwurff gemacht werden soll/ in dheiner weeg noch weis/ wie man daß solches erdencken mag / alles getrewlich vnd vngeuerlich. Des haben wir obgenanter Graff Sigmund zu vhrkundt vnd beuestigung aller obgenanten Sachen vnser aigen Insigel an den Brieff geschafft zuhengen. Geben zu Eferting Eritags vor Sand Khäterin Tag der heiligen Junckhfrawen. Nach Christi vnsers lieben Herrn Geburde vierzehenhundert vnd in den neunzigisten Jare.

Gleich lauttende bestätt Brieff vmb die Mautt zu Aschach von Graff Jörgen von Schaunberg Obristen Erbmarschalckh in Oesterreich vnnd Steyer datirt nach der ailfftausent maidt Tag Anno 1536.

Von Graff Wolffgang zu Schaunberg ꝛc. Geben zu Efferting an Sand Michaels Tag Anno 1557.

Obgemelte Mauth haben nach abgang der Graffen von Schaunberg dem Closter Suben gleichwol auff einen andern der alten Catholischen Graffen von Schawmberg stilo vngemessen schlag (wie die beym Closter Suben verhandene Original außweisen) Confirmirt vnd gegeben Gundackher Herr von Starchenberg ꝛc. Datum Peurbach den 22. Septemb. An. 1564.

Idem Herr Gundacher. Datum Eferding an Sand Thomas Tag Anno 1571.

Carl Jörger zu Tolet ꝛc. Freyherr ꝛc. Datum Perchenstain den ersten Octobr. Anno 1611.

NOtum sit fidelibus vniuersis quod Comes *Vdalscalchus* & coniunx *Adalheit* tradiderint *Altmanno* suo SVBVNA, & altare sancti *Lamberti* martyris Chri-

Christi cum attingentibus beneficiis in jus proprium ad diuinũ seruitium Clericis ibidem seruientibus secundum maiorum suorum constitutionem. Huius rei testes sunt *Fridericus* Comes de *Cengilingen* & filius eius *Chunrat*, *Weregandi* Comes *Meginhardus* & frater eius *Fridericus*, *Marchvvard* & filius eius *Gebehart*, *Reginbrech* de *Herchouan*, *Werinherus*, *Ratold*.

NOtum sit omnibus in Christo qualiter *Adelhaid* Commitissa tradidit cum filio suo *Altmanno Cholomunbi* cum omnibus appendiciis, præter illa quæ excepit in proprietatẽ. Huius rei testes *Marchvvard* & filius eius *Gebehardus*, *Ratold*, *Werinherius*, *Manhili*, *Shi*, *Enzi*, *Lanfrid*, *Arbo* & filius eius *Gisilold*, *Manhili* de *Cheminatin*. Huius sunt testes *Almanni* bonorum *Subune* & *Cholomunbi*.

A. Dei gratia *Tridentinus* Episcopus, vniuersis Christi suisque fidelibus. Dicẽte veritate date & dabitur vobis, magnam habemus fiduciam, si nostra pro Deo damus transitoria quod recipiamus æterna. Nos grante promissionis animati & auctori nostræ salutis per omnia deuoti, Ecclesiam ad *Subuna* in honorem sanct. *Lamberti* constructam, vbi etiam corpora parentum nostrorum in pace sepulta sunt in laudem Dei ampliare decreuimus & fratribus communis vitæ ibidem Deo militantibus pro nostra, pro parentum & fidelium nostrorum salute in proprietatem subscripta bona contulimus, *Adheingist* ecclesiam cum dote & dotalibus mancipiis, aream vbi curia quondam nouella vinea plãtata est, excepta curte stabularia cum suis appendiciis, quam *Hugo* fidelis noster & filius eius in concambium prædij sui in proprium à nobis receperunt. *Berindorff*, *Sedingen* exceptis ibi duabus hubis Dominæ nostræ, mancipia etiam illuc pertinentia, videl. *Perinhart*, *Endildich*, *VVezila*, *Heilca* cum filiabus suis, *VVichart*, cum filiis suis, *Parscalchesdorff* inferius, *Preurat* Beneficium *Chadilholn*, *Hasilaha*, *Suarzaha*, Beneficium *Werinherij* ad *Gloiach*, *Abbatisperge*, *Sulba*, *Rakkaniz* cum mancipiis illò pertinentibus, in loco qui dicitur *Vlaspurch* mansum vnum, *Vichtinstein* mansum vnum, *Wenzindorf* mansus III. *Dethalmingen* mansum vn ũ, *Liebrecht* dimidium mansum, *Ludoltisheimin* duos mansus supra *Pornzonen* mansum vnum, *Sugartruit* mansum vnum & sextam partem vnius mansus, *Ekkinperge* mansum vnum, *Hebinspach* dimidium mansum, *Sletere* dimidium mansum, *Grube* dimidium mansum, *Adoberinhofin* mansum I. *Alrichisperge* mansum I. *Rigilpach* mansum I. *Seinpach* mansum I. *Zidlarperge* mansum I. *Dunheimin* mansum I. *Pramovva* secundum dimidium mansum, *Ammandorf* mansum vnum, *Lutinpach* mansum vnum, *Pramardorff* dimidium mansum, *Liuffen* mansus tres & tertiam partem vnius mansus.

Rospach XXV. ydrias. *Heide* mansum & dimidium, *Hidirheimin* dimidium mansum, *Loba* tertiam partem vnius mansus. *Ricanstiut* dimidium mansum, *Grainperge* dimidium mansum *Visinhart* tres mansus & dimidum, *Mercilinispach* duas partes vnius mansus, *VVillihalmesberge* mansum I. *Svveinheimin* VI. mansus, *Pfoalsovva* dimidiũ mansum, *Heigirarin* dimidium mansũ, *Schardingen* mansum I. *Mittich* II. mansus & dimidium. *Snegilheimin* mansum I. & sextã partem mansus. *Ristingin* mansum I. *Roare* mansum I. *Inhiugen* mansum I. & tertiam partem mansus. *Stocha* & *Ovva* mansum I. Duo molendina in loco qui dicitur *Prama* & quinque curtes stabularias. Dimidium portum loco qui dicitur *Schardingin*, in loco qui dicitur *Halla* dimidiæ sartaginis locum, *Carinthia* quic-

quicquid Comes *Adelbo* habuit in loco qui dicitur *Malmantin* & omnia illò pertinentia.

NOtum sit omnibus tàm futuri quàm præsentis temporis fidelibus quod *Altmannus* venerabilis *Tridentinus* Episcopus Ecclesiam suam *Lurne* sitam nomine *Cholmunche* cum mancipiis & dote ad eam pertinente delegauit ad altare Sancti *Petri* sanctique *Rudberti*, & cum ea stabiliuit Ecclesiæ suæ *Hengiste* à Venerabili *Saltzburgensis* Ecclesiæ *Chunrado* Archiepiscopo concambium à parentibus suis tempore Archiepiscopi *Gebehardi* cum prædio *Cidlarn* factum videl. sepulturam & baptismum prænominatę villæ & duabus villis *Parscalchisdorff* dictis. Præterea redemit eidem Ecclesiæ tertiam partem decimę de prædictis tribus villis & prædio suo *Maichinsteine*, *Rousimbe* & *Rakamche* suo, exceptis stabularibus curtibus quarum vna *Meihensteine*, sex alię verò singulę quatuor quod vulgariter scobere dicitur dare debēt. reliquum eidem Ecclesiæ. Eodem etiam concambio stabilitum est vt homines prædicti *Tridentini* Episcopi tàm liberi quàm serui in valle *Malentina* habitantes baptismum & sepulturā apud Ecclesiam malentinam reliqua Ecclesiastici iuris à plebano accipiant. Huius rei testes sunt *Sigeboto* Comes. *Heinricus* Comes, *Ratisponensis*. Facta est autem hæc traditio per vtriusque Aduocati consensum, anno incarnationis Dominicæ M.C.XXVI. Indict. IV. VII. Kal. Sept. *Salzburch*.

Hi sunt tributarij ad Subunam pertinentes. *Decindorf*, *Walther* & frater & soror eius, & filius materteræ eius, *Manegolt* & frater eius *Heinricus* de *Stoufinberch*. *Adalheide* filię tres & filius eiusdem *Diemarus*, *Hartliep*, & frater eius *Ekkerich*, *Perchtolt*, *Richmut*, *Meginolt*, & soror eius, *Pezela*, *Germut*. *Marcvvart*, & filij eius, duo *Chunibrech* de *Aschach*, *Marcvvart*, *Adalmut*, *Perchtolth* *Kuntheri* filius, *Perchtolt*, *Eberhardus*, *Kerolt* de *VVegisceda*, *Richart* de *Strach*, *Richart* & soror & fratres eius. *VVolfger* de *Heinpare*, *VVezil* & fratres eius quatuor & sorores ei⁹ quatuor, *VVikker* & filij eius. *VVikkeri* filius *Adalbero* *Altman* & filius eius & frater eiusdē *Altmanni* de *Ahalttin*, *Perchtolt* & sorores eius duæ. *Ekkehart* & frater *Perchtoltdi* de *Diehalmingin*, *VValther* *Heinrici* frater & sororis ei⁹ filia *Iuta*, *Chunradi* vxor de *Reinimpach*, *Pezela* & filij & filiæ eius de *Stainpach*, *Vdalscahl*, *Mathilt* de *Snellindorf* & soror eius *Mathilt* de *Subuna* & *Adalheit*, *Perhtha* & filia ei⁹ *Hichela* *Vbe* soror *Vemonis*, filię duę *Englbrech* & sorores & mater eius. *Reginsvvint* & soror ei⁹, *Chunigunt* *Kerolt*, *Heilrat*, *Fridrun*, *Kisila* *Liukarde* filia *Kotilindin* & filiæ eius duæ, *Heilca* & filiæ eius tres, *Rapoto*, *Vdalrich*, *Azela* & filia eius. *Sunlinus* & filius eius *Perhtolt* *Hecini* filius, *Vdalscalchi* filius *Adalbero*. *Peringer* & frater eius *Vdalscalh*, *Pertha* & filij & filiæ eius, *Vdalscalchi* filius *Diepolt*, *Diemut* & filij & filiæ eius, *Engilman*, *Liupolt*, *Richart* cum tribus filiabus suis, *VVillahalm* & *Durinch* *Hazaha* *Vdalrich*. *Diepolt* & *Pilgrim* frater eius, *Dagepreth* & frater eius, *Magins*, *Enzo*, *Ruho* soror *Reginhardi* *VVolfger* & frater eius *VVezo*, *Engilscalch*, *Mezilo*, *Librech* *Adalbero* *Liupsun*, *Hezilo* *Heziman*. Tres filij *VVillahalmi*, *Vdalrich*, *Adalbero*: *Pezilo*, *Luipolt*, *Adalbero*, *VVikker* & filij eius *VVarmunt*, *Dietrich*, *VVikker*, *Gotfrid*, *Vdalscalch*, *Diemarus*, *Ekkerich*, *Reginhart*, *Herdegin*, *Vdalrich*. *Willahalmus*, *Engilmar* *Heinricus*, *Heinrich*, *Dietricus*, *Liebrech*, *Hezil*, *Heziman*, *Walther*, *VVikker* cum tribus filiis suis *Ekkericus*, *Heinricus*. *Engilscalch*, *Ekkihart*. *Dietmar*, *Luipolt*, *Reginpero*, *Enzichint*, *Heriman*, *Perhtolt*, *Peringer*, *Penno*. *Fridericus*, *Adalpert*, *Adalbero*, *Pezzo*, *Pernhart*, *Gumbo*, *Peringer*. *VVillahalmus*, *Engilman*, *Rudolf*, *Tiemo*, *VVezil*, *Peringer*, *Heinricus*, *Reginhar*, *Heridegin*, *Vdalricus*, *Gotfrid*, *Vdalscalce*, *Ekkericus*, *VVerinhart* & mater eius *Richil*.

Quidam

Quidam nobilis *Albvvinus* de *Steine* rogatus ab *Ottone* presbytero delegauit super altare S. *Lamperti Subana* tale prædium quale presbyter *Ebergerus* habuit in loco qui dicitur *Rosopach*. Huius rei testes sunt *Pilgrimus* & filius *Albvvinus*, *Heinricus*, *Ludvvicus*, *Adalbret*, *Engilbert*. *Vdalricus*, *Diepoldus*, *Kerhardus*, *Hartvvicus*, *Heinricus*, *Penno*, *Helphricus*, *Pabo*, *Kerboto*, *Pilgrim*, *Dietmarus*, *Gozbreth*, *Kubo*.

Notum sit omnib. quod *Vdalscalcus* nobilis quidam rogatus à *Lupoldo* & filio eius *Wipodone* delegauit ad altare S. *Lamperti Methildem* cum sua prole ad cēsum V. denariorum persoluēdum. Huius rei testes sunt *Weregant*, *Herdechen*, *Pilgrim*, *Durine*, *Gerbreth*, *Wipoto*, *Heriman*.

Gerhardus cognomine *Seibe* de villa quæ vocatur *Hezebach* sororem suam sed tamen propriam *Irmingarden* nomine cum posterita te sua super altare S. *Lamperti* ad persoluendum quinq; denariorum censum. Huius rei testes sunt *Borno*, *Beringer*, *Walther*, *Hervvic*, *Theodericus*, *Arnolt*, *Wipoto*, *Theodericus*, *Wernart*.

Notum sit omnib. in Christo fidelibus, qualiter *Adalbero* Comes filius *Vdalscalci* Comitis tradiderit prædiū *Malentim* pro redemptione animæ suæ ad altare S *Lamperti* mart. Christi per manum *Grimoldi* nobilis viri. Et hoc factum est iussione *Altmanni* Epi in festiuitate S. *Lamperti*. Huius rei testes sunt *Pilgrim*, *Arbo*, *Pertholt*, *Guzvvin*, *Sigeboto*, *Iohannes*, *Adelbere*, *Gemmunt*, *Vzi*, *Pabo*, *Adalbero*, *Isker*, *Frovvin*, *Hesso*, *Gozpreth*.

Notum sit omnib. quod *Eberyvinus* Fr. *Ortholphi* tradidit super altare S. *Lamperti* duo mancipia post obitum matris suæ *Hazaga* & *Werinhardum* in censum V. denariorum. Huius rei testes sunt *Hortholf*, *Heridegen*, *Peringer*, *Walther*.

Notum sit omnib. in Christo fidelibus tàm præsentib. quàm futuris, qualiter *Arbo* iudex Com. *Ekkeberti* rogatu filij sui *Giseboldi* prædium quod fuit *Wisemanni* quod vocatur *Rossespach* tradiderit super altare S. *Lamperti* potestiua manu. Huius rei testes sunt *Giseboldus*, *Diepoldus*, frater eius *Vdalscalchus*, *Alcherus*, nepos eius *Diethmarus*, *Adelmus* & filius eius *Wiepoto*, *Gerungus*, *Dietricus*, *Geroldus*, *Penno*, *Vzi*, *Ruzi*, *Palo*, *Ascher*, *Gerboto*, *Pilgerimus* fili⁹, *Gozbertus*, *Adelbertus*, *Liebfridus*, *Houemā*. Facta sunt hæc an. incarnat. D.M.C.XXX. Indictione VIII.

Notificamus vobis fratrib. tàm pręsentib, quam futuris, quod *Ebergerus* Canonicus S *Lamperti* martyris potestiua manu tradiderit *Iuditam* super altare prænominati martyris Christi ad persoluendum censum V. denariorum singulis annis nisi ægritudine aut paupertate detenta. Huius rei testes sunt *Arbo* & filius eius *Gisiboldus*, *Pertholdus*, *Isenricus*, *Hattfolchus*, *VVerintherus*, *Gozvvinus*, *Vdalscalcus* *Iohannes*, *Americh*, *Pabo*, *Gerboto*, & filius eius *Pilgerim*, *Kadel*, *Marchvvardus*, *Odalricus*, *Engilscalcus*, *VVillahalmus*, *Helphericus*, *VVikker*. Facta est hæc traditio, in anno M.C.XXXI. Indictione X. Hæc est pars mea quemadmodum contingebat ex fratrib. meis in mancipiis, *Engiscalch*, *Hartunch*, *Megingoz*, *Reginpreth*, *Eppo*, *Volemar*, *Meginharth* quoq; fratrem eius *Gerolt*, *Dietrich*, *Pilgerim*, *Sigemar* & filios ei⁹, *Popo* & filium eius de *Luopach*, *Amalprech*, *Homepalch*. Hi sunt de *Gunzilinhofin*, *VVigant* & circum *Wigant*, *Hellinstanga*, *Pilgrim*, *Ratholth*, *Willahalm* & *Merigarth*, & soror eius *Albrath*, *Rupreth*, *Perhtolth*, *Lanze*, *Meginhart* pistrinum. Hi sunt de *Hohinpurch*, *Hartvvich*, *Gundram*, & filius eius, & filium *Heremanni* clerici, *Sigefrith*, *Adalpreth*.

Notum sit omnibus Christi fidelibus tàm modernis quàm posteris, quod Dominus *Altmannus Tridentinus* Episcopus, cum alijs prædiis suis ad illum cum

familia iure hæreditario deuolutis prædium in *Steinpach*, super altare S. *Lamberti* in *Suben* pro remedio animæ suæ & suorum parentum manu libera delegauit. Quod cum quidam iniusti possessores de familia sua descendentes, proprietati suæ quamuis iniuste per violentiam suam vsurparent, bonæ memoriæ *Pabo* tunc in *Suben* Præpositus consilio & auxilio Comitis *Detrici* de *VVazerburg*, cui etiam Præpositus spadonem bonum, vxori suæ palafridum in testimonium contulit, XVI. libris illud redemit ab *Ortvvino* de *Niuenhouen*, tunc viro nobilis matronæ *Iutta*, tali siquidem compositione, ad S. *Egidium* in *Patauia* celebrata dictus *Ortvvinus* cum coniuge sua & filio suo *Hecelone* coram *Halgrauio*, & multis viris honestis, iuri, si quod videbatur habere in supradicto prædio, in manum *Halgrauij* omnimodis renunciauit, ita quod *Halgrauius* idem prædium Ecclesiæ S. *Lamberti* in *Suben* denuo delegaret manu libera, quod & fecit, cuius redemptionis testes sunt subscripti. *Dietricus* Comes de *VVazerburh*, *Ortvvinus* de *Nibenkouen*, & filius eius *Hezelo*, *Heinricus* de *Grauendorf*, *Fridricus* cocus Comitis, *Hunbertus* preco, *Pabo* Præpositus, *Diepoldus* presb. *Liupoldus* plebanus S. *Egidij*, & alij plures. Cum autem idem *Ortvvinus* filium *Sibotonem* tunc paruulum habuisset, idem paruus factus iam adultus sæpedictũ prædium cum fratre suo *Hezelone*, quamuis Ecclesia *Subenensis* legitimè & quietè illud diu possederit, per tantam violentiam sibi vsurpauit, vt eiusdem prædij colonos captiuatos damnificaret amplius, quam ad decem libras. Diuina igitur clementia iustitiæ gubernatrix, dum iniustam tandem vellet decidere litem, matrẽ dictorũ iuuenũ de medio vocauit. Quę quia maritũ & filios instãter orauit, vt ossa eius iuxta patres suos, scil. in *Suben* sepelirentur, congregatio *Subenensis* ipsam nequaquam voluit recipere, nisi prius pro damnis sibi illatis satisfactio debita & plenaria exhiberetur. Sæpe igitur dicti filij nolentes retractare promissa matris mediantibus *Leucharde* de *Halse*, & *Sornone* de *Liüthberch*, & *Vlrico* sextario de S. *Nicolao*, *Friderico*, de *Tiuffenpach*, ... de *Chelperch*, ... tunc Capellano de *Halse*, & aliis quam pluribus talem fecerunt compositionem cum Ecclesiæ fratrib. *Diepoldo*, *Hermanno*, *Romano*, vt iam tertiò liti suæ renunciarent, quod & factum, & tali compositione mater eorũ sepulta est in *Suben*, ne de cætero Ecclesiã pro prædicto prædio debeant vllatenus aggrauare. Quod etiã fratribus in *Suben* damna sibi illata remittentibus & promiserunt præstito sacramento. Huic facto dum fieret in *Halse* an. Dñi M.CC.XII. indictione XV. testes astiterunt. *Ortvvinus* de *Niunhouen*, *Rudbertus* de *Wazmanisdorff*, *Hezelo* & *Siboto* filij *Ortvvini*, *Hainricus* de *Legeriute*, *Rapoto* de *Ode*, *Albertus* de *Oede*, *Otto* de *Escenheim*, *Born* de *Lintberch*, *Heinricus Clhosener*, *Liupoldus Sezzlare*, *Engilbertus* de *Hirtzpach*, *Waltherus Pamse* & alij quam plures.

Anno Millesimo Centesimo Trigesimo quinto, Indictione Decimaseptima quarto Nonas Februarij hoc altare dedicatum est à Venerabili *Tridentino* Episcopo *Althmanno* in honore sanctæ *Trinitatis*, & sanctæ *Mariæ* perpetuæ virginis, & omnium sanctorum, & eorum quorum nomina hic scripta sunt. De *ligno Domini*, de *Sepulchro* Domini. *Petri* Apostoli, *Iohannis Baptistæ* & *Iohannis Euangelistæ*, *Blasij* M. *Vigilij* M. *Eustachij*, M. *Dionysij* M. *Columbani* M. *Ouldalrici* confess. *Remedij* Confess. *Abrahe* Confess. *Dauid* Confess. *Anastasia* M. De *rubo* in quo Dñs *Moysi* apparuit. De vestimento S. *Mariæ*.

GOTFRIDVS Dei gratia *Patauien.* Episcopus dilectis in CHRISTO *Heinrico* Decano totiq; Capitulo Monasterij in *Suben* Ordinis S. *Augustin.* Canonico

nonicorum regularium nostræ Diœcesis, Salutem in Domino. Quia nuper vacante dicto Monasterio in *Suben* ex obitu bonæ memoriæ *Rugeri* quondam Præpositi illius Venerabilis in Christo *Eberhardus* Præpositus & Archidiaconus, *Ortolfus* Decanus totumque Capitulum Eccles. *Saltzburgen.* ad quos ius eligendi seu præsentandi Præpositum ibidem pertinere dinoscitur, ad electionem futuri Præpositi proceden. Dilectum in Christo *Andream* de *Lampoting* presb. ipsorum Canonicum & confratrem expressè professum in Præpositum & Prelatum prædicti Monasterij in *Suben* concorditer elegerunt, ipso quoque nobis præsentato humiliter petiuerunt, vt electionem huiusmodi confirmare, ipsumque de præfata Præpositura inuestire Dei intuitu dignaremur, & quod electionem eandem in forma debita & de persona idonea canonice celebratam inuenim⁹ electionem ipsam de præfato *Andrea* vt præmittitur canonicè celebratam Dei nomine inuocato confirmauimus, ipsumque de prædicta Præpositura per librum principaliter inuestiuimus, curam animarum & administrationem spiritualium & temporalium ipsius eidem iuxta officij nostri debitum committentes, obseruatis solennitatibus debitis & consuetis, deuotionem vestram monemus, requirimus & hortamur attentè quatenus ipsum cum debitis recipiatis reuerentia & honore, exhibentes eidem tàm in spiritualibus quàm temporalibus obedientiam & subiectionem debitas & deuotas, tanquam vestro Præposito & Prælato alioquin sententias quas in vos tulerit & pœnas quas statuerit ratas habebimus, & faciemus auctoritate Domini inuiolabiliter obseruari. Cæterum dilecto in Christo *Bortoldo* de *Losenstein* Canonico Ecclesiæ *Salzburgen.* committimus & mandamus, quatenus præfatum *Andream* in corporalem possessionem sæpedictæ Ecclesiæ in *Suben* ac jurium & pertinentiarum ipsius inducat, & defendat, Inductumq; sibi faciat de fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus & obuentionib. vniuersis & singulis ad ipsum spectantibus ab omnibus integrè responderi. Contradictores & rebelles auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam firmiter compescendo. Datum *Patauiæ* sexto Kal. Septembr. Anno Domini M.CCC.LVIII.

Catalogus Præpositorum Monasterij in *Suben*.

I. HARTWICVS primus huius Cœnobij Præpos. ob. 18. Cal. Maij, An. 1127. quot verò rexerit annis, reperiri non potuit.
II. OTTO è vita migrauit an. 1143.
III. CHVNO obiit 5. Idus Aprilis an. 1182.
IV. WIPOTO obiit Calend. Aprilis.
V. PABO obiit 13. Calend. Febr. An. 1198.
VI. THIEMO, obiit 5. Idus Martij, Anno 1203.
VII. DIETMARVS obiit 13. Calend. Iunij An. 1221.
VIII. ROMANVS obiit 19. Calend. Februarij ann. 1223.
IX. IOANNES huius nominis primus obiit Idib. Decemb. ann. 1231.
X. ALBERTVS obiit Calend. Octob. an. 1235.
XI. GREGORIVS obiit anno 1249.
XII. HENRICVS obiit pridie Nonas Aprilis, anno.
XIII. PABO huius & *Gurcensis* Ecclesiæ Præpositus obiit 3. Idus Octobris, anno.
XIV. IOANNES huius nominis secundus obiit Non. Iunij, anno.

XV. ANDREAS huius nominis primus ob. pridie Cal. Aug. an.

XVI. IOANNES huius nominis tertius cognomine Capellanus, obiit 12. Calend. Decemb. an.

XVII. MEINHARDVS ob. 4. Idus Iunij, an. 1303. Isti 5. prænominati Præpositi præfuerunt annis 54.

XVIII. OTTO obiit an. 1310.

XIX. ENGELBERTVS obiit 5. Calend. Augusti an. 1331.

XX. WALCHVNVS obiit 8. Idus. Iulij ann. 1345. sub cuius regimine nostrum Monasterium in summa inopia & paupertate fuit.

XXI. WILHELMVS obiit 4. Non. Septembr. an. 1351.

XXII. HENRICVS huius nominis secundus obiit 14. Calend. Aug. an. 1353.

XXIII. RVGERVS *Neunhofer* obiit 4. Calend. Aug. an. 1358.

XXIV. ANDREAS de *Lampoting*, Canon. *Salisburgen*. præsentatus & confirmatus an. 1358. 6. Calend. Septembr. à *Godefrido* Episcopo *Patau*. autor & institutor Missæ die Lunæ haberi solitę pro Prælatis defunctis. Obiit 15. Calen. Septemb. an. 1380. præf. an. 21. mensibus 11. diebus. 25.

XXV. IOANNES de *Liebenberg* Canon. *Salisburg*. obiit 11. Calend. Iulij ann. 1390.

XXVI. VDALRICVS *Saeldt* Professus in *Reicherssperg* & in hospitem *Salisburgensem* receptus. obiit 17. Cal. Nouemb. an. 1421. præf. an. 31. mensib. 3. dieb. qui instituit quotidianam recitationem psalmi De profundis ante Completorium in ambitu.

XXVII. SIGISMVNCVS de *Bottendorff* Canon. *Salisb.* obiit 13. Calend. Martij, an. 1422. Is fuit vltimus ex Canonicis *Salisb.* Hi ferè omnes malè præfueruut. Rexit a. *Sigis:* mensib. 3. dieb.

XXVIII. MATTHÆVS *Mermoser* porofessus in *Berttersgaden*, obiit pridie Idus Maij, an. 1456 præf. an. 34. mensibus, diebus.

XXIX. ERASMVS *VVerder* professus in *Garss* & hospes Chori *Salisburg*. ob. 3. Calend. Februarij anno 1471. præfuit annis mensibus diebus.

Vacabat Prælatura triennio, propter ipsius Prælaturæ actionem Salisburgensem.

XXX. HIERONYMVS *Rotenpekh* Professus in *Rebdorff*, & olim in Canonicum *Salisburgen*. receptus, qui tamen nunquam in possessionem Præposituræ morte præoccupatus peruenit.

XXXI. LEONARDVS *Huetter* huius loci professus antea Oeconomus. ob. 6. Calen. Iulij, an. 1493. qui multum laborauit pro Monasterij libertate, atque primum oium à suis Conuentualib. electus fuit, vir doctus, religione & deuotione insignis. præfuit annis 19.

XXXII. IOANNES *Heivveckh* huius loci professus, vir prudẽs & doctus, electus fuit 9. Iulij anno quo supra, confirmatus primò à *Christophoro* Episcopo *Patau*. 17. Iulij, deinde ab *Alexandro* 6. Papa, 18. Calend. Ianuarij, eodem an. ob. 5. Idus Nouemb. an. 1509. optimè quoque præfuit annis.

XXXIII. PETRVS *Dörffl* huius loci professus, electus fuit 10. Nouemb. eiusdẽ anni, confirmatus à Iulio secundo Papa 14. Calend. Febr. an. 1510. ob. 23. Iulij anno 1530. præfuit annis.

XXXIV. LAMBERTVS *Pogner* huius loci professus ante Oeconomus. ob. 10. Calend. Iulij, an. 2542. præfuit annis.

XXXV. LEON-

XXXV. LEONARDVS *Reutter* huius loci professus, ac Plebanus in *Raab* electus fuit 14. Iulij anno quo supra. Confirmatus à *Guolfgango* Episcopo *Pat.* 4. Septembr. eodem anno. Obiit 16. Calend. Ianuarij anno 1558. præfuit annis.

XXXVI. GEORGIVS *VVagner* elect. fuit 6. Martij, & confirmatus à *Guolfgango* Episcopo *Patauiensi* 6. April. an. 1559. ob. 11. Cal. Septembr. an. 1563. præf. annis huius loci quoque professus.

XXXVII. IOANNES *Molitor* huius loci professus electus fuit 19. Octobr. confirmatus ab *Vrbano* Episcopo *Pat.* 5. Nouemb. an. 1563. ob. 12. Cal. Febr. an. 1586. præf. annis.

XXXVIII. PAVLVS *Fixinger* professus in *Ranshouen*, ob. 5. Calend. Iulij ann. 1586.

XXXIX. IOANNES *Ponner* professus ibidem ob. Nonis Augusti, an. 1591.

XL. MICHAEL *Hererig* Liberalium artiũ Magister, professus in *Baumburg*, alter quasi restaurator & reformator Monasterij huius, post octo regiminis sui annos postulatus ad Præposituram S. *Nicolai* extra muros *Patau.* ob. ibidẽ 7. Calend. Decemb. an. 1602.

XLI. VDALRICVS *Rack* huius loci professus & Decanus, ob. *Scherdingæ* Calend. Decemb. an. 1601.

XLII. WOLFGANGVS *Strasser* huius loci professus & Vicarius in *Raab*, cum tempore vindemiarum in *Austria* cœnobij negotiis intentus esset, ibidem in *Rosaz* obiit. 5. Nonas Octob. anno 1602.

Vacabat hic Prælatura duobus annis.

XLIII. LEONARDVS *Lilius* professus huius loci & Vicarius in *Tauffkirchen* vir alias pius, obiit *Scherdingæ* 4 Idus Ianuarij an. 1610.

XLIV. Huic successit GEORGIVS *Reichenstorfer*, ante oeconomus, & Canonicus huius loci, qui adhuc laudabiliter præest, vnanimiter à Fratribus 22. Martij an. 1610. electus eoq; die confirmatus fuit, vt diu etiam nobis præesse possit, magnum numen sedulò apprecabimur.

TEGERNSEE.

ALbertus & Ottogerion Illustres Boiariæ Comit. ita in Diplomate appellantur isti duo fratres, in superiori Vindelicia intra Isaram & Oenum in faucibus Alpium, prope lacum Tigurinum, contubernium Monachis fundarunt, quorum Præsul, Boiariæ Antistites omnes dignitate antecellit. Nam Cœnobium fossa, mœnibus, tormentis bellicis, & aliis huiuscemodi instructum, instar Regiæ possidet, more Principum equestris ordinis officiales perpetuos habet, vt infra dicetur. Instauratur hoc Monasterium ab Vngaris exustum, per Ottonem Imperatorem secundum & Ottonem filium Luitolphi, fratris Ottonis secundi, Ducem cum Boiariæ & Sueuiæ, qui Monachis Cœnobium cum prædiis restituunt, Hartuicum præficiunt, & prophanos qui religiosorum locum occuparant, migrare iubent, Anno 979. Fuerunt isti Fundatores Comites de Warngavv & Tegernsee, quidem suspicantur fuisse filios Grimoldi Ducis Superioris Bauariæ, ex familia primorum Ducum & Regum Bauariæ, occisi in tumultu. Diploma Heinrici sexti astipulatur, in quo hos fundatores Regali prosapia ortos dicitur his fratribus has ditiones inter Isaram & Oenum Alpibus subditas, scilicet Warngevv & Tegernsee, à Carolo Martello fuisse traditas, autor est Auent: lib: tertio Annalium fol. 286. Diploma Ottonis secundi cuius exemplum infra *Auent. in Annal. fol. 705.*

in fine ponitur, habet, hos duos germanos fratres & Illustres Comites in suo & de suo patrimonio temporibus Pipini Regis Francorum ipsius permissu, condidisse hoc Monasterium, vnde præsumitur, hos de antiqua nobilitate Bauariæ fuisse, qui vna cum fratre Vtone etiam alias ditiones in Bauaria & in Austria tenuerunt, Vto enim ad Illmum fluuiũ Monast: Illmünster instituit. Ioan: Auent: fol. 291. Superiores duo fratres infra Anassum instituerunt Monast: S. Hypoliti, vulgò Sant Pelten. De fundatione huius Monast. extant quædam in libro quodam scripto Monasteriorum Bauariæ & Indice Abbatum huius Monasterij de filio Ottocari in Gallia, & filio Regis Pipini in ludo Schachorum occiso, quæ tanquam fabulosa Auent: in Chronica omisit. Ego de hac re nihil certius puto inueniri, quàm quòd in priuilegiis tum Ottonis secundi tum Henrici sexti & Friderici secundi Imperatorum continetur, quorum exemplum sequitur circa finem.

Imperator quoque Hainricus sanctus huic Monasterio bona quædam & prædia in Austria dedit, Item Cortem Warngevv dictam quàm Piligrinus Comes hactenus in beneficium tenuerat, quæ etiam ad idẽ Monast: ante dotaliter pertinebant pro remedio animæ suæ, & Chunegundis contoralis, nec non parentum nostrorum Ottonis scilicet senioris nostri tertij Imperatoris Augusti ac aliorum. Ita sonãt verba Diplomatis, quod datum est anno 1009. Imperator Fridericus primus plura priuilegia huic Monasterio dedit, præcipuè quod ad Aduocatos & eorum iniustas exactiones pertinet; An, 1157. 1163. Testes inter alios Hainricus Comes de Wolffratshusen, Degenhardus de Seeueld, Hainricus de Stauff, Lazarus Goliermus, Egilolphus, Heinricus, Pertoldus de Wolfratshusen, Rupertus de Rickerspirn, Albertus de Portæ.

Post mortem Berchtoldi Ducis Meraniæ Aduocati huius Monasterij, Abbas & Conuentus secundum priuilegia sua, volentes alium habere Aduocatum, elegerunt Fridericum secundum Imperatorem, qui etiam in suam protectionẽ eos suscepit, anno 1230.

Dedere quoque priuilegia Duces Austriæ, Leopoldus Dux Austriæ, in quo priuilegio citatur inter alios testes, Hainricus de Hagenavv Ministerialis, puto Austria eum fuisse, an, 1204. Item priuiligium dedit Ottockarius, Dux Austriæ & Stiriæ, Marchio Morauiæ. Testes Comes Hanricus de Ortenberch, Hainricus de Schaunberg, Gebhardus de Tolnz Liberi, Item Hainr. de Hag. Actum Krembsmünster. an, 1252.

Item Ludouicus quartus Imperator dedit huic Monasterio priuilegium super iurisdictione in angulo, vulgo Im Winckhl/ in quo Abbatem Marquardum vocat, den Erbarn Fürsten/ an. 1321.

Habuit hoc Monasterium in antiquis temporibus, quemadmodum cæteri tam Ecclesiastici, quàm seculares Principes Imperij, suos Nobiles & perpetuos officiales, Marschalcum, Camerarium, Magistrum Coquinæ & Pincernam. Marschalci officium vnà cum pertinentibus prædiis & redditibus, olim Wicknando de Irinspurg, Otoni filio & successoribus masculis; anno 1286. fuit concessum, quibus defunctis, successere in officio Nobiles de Thor, sicut in castro Iringspurg.

Camerarii fuere olim Nobiles de Warngevv, Hainricus Camerarius de Warngevv, an. 1273. Testantur litteræ illius Monasterij, quod officium hodiè obtinent Nobiles de Pienzenavv.

Archimagiri officum, quod alias Truchsässen Ambt dicitur, tenebant aliquando Nobiles de Hochenrain, postea nobiles dicti Turndl, sed ex gratia tantum

cantùm & precariò, Gregorius Turndl. Matthias Turndl, Anno 1500, Hodiè nobiles de Höchenkirchen. Itidem non jure hæreditario sed precariò.

Pincernæ seu Pocillatoris officium olim habebant Nobiles, dicti de Egling. Leonhardo vltimo illius familiæ defuncto, Iohannes Sunderndorffer à Mauro Abbate hoc officium impetrauit, Anno 1515. Pariter precariò tantùm, non jure hæreditario. Hinc Abbates isti à Romanis Imperatoribus & Regibus sæpè Principes appellati sunt, quorum series seu Catalogus sequitur,

ADALBERTVS, fundator cum fratre Ottokario primus Abbas, Anno 719. CL. fratrum Pater. I.

BACHO II.

ISKERVS III.

MEGILO IV.

Isti quatuor gubernârunt Monasterium annis. 169. laudabiliter, vsq; ad tempora Heinrici primi sub Annum 920. Aliud nihil de his in Fastis seu Annalibus Monasterij. Sed inter istos ponit Auentinus Meginhardum circa annum 795. fol. 338.

HARTWICVS Abbas S. Maximi Treuiris, per Ottonem secundum Imp. intercessione Ottonis, Ducis Bauariæ, imponitur Monasterio Tegernseensi post despoliationem & exustionem Ducis Arnolphi. Poppo Comes Aduocatus adduxit eum Anno 978. exinde Abbates fuerunt sub tutela Imperij. Hartuicus benedicitur ab Abrahamo, Episcopo Frisingensi, & restituitur Regularis Obseruantia, Anno 979. Obiit Anno 982. V. *Auent. fol. 507.*

GOSPERTVS postulatus ex Monasterio S. Haimerani, genere nobilis, Hartuici Successor, benè & laudabiliter præfuit, Annis 20. Obiit anno 1001. Sepultus circa Altare SS. Martyrum Ioannis & Pauli. VI.

GOTHARDVS Altachensis, & Hersfeldensis Abbas, ab Hainrico Sancto Imper. inuitis fratribus institutus Abbas, anno 1001. vt reformaret locum insolentia Monachorum penè collapsum. Monachis verò eam translationem cōtra statuta esse vociferantibus, Gotschalco quoq; Frisingense Episcopo, Gothardum, quod alienæ incubaret prouinciæ carpente, Gothardus ad Heinricum redit, peruicaciam Monachorum incusat, Hainricus Tigurinos petit, Eberhardum vel ingratis imponit. Auent. fol. 507. Reliquit Gothardus Abbatiam, post annum & duos menses. VII.

EBERHARDVS primus Sueuus, per Heinricum Imperatorem & Bauariæ Ducem inuitis fratribus præfectus, anno 1002. Reliquit Abbatiam propter Monachorum insolentiam post duos annos. Obiit anno 1003. 4. Nonas Martij, juxta Chronicon Monasterij. Sub hoc Abbate S. Hainricus cum S. Künegunda coniuge, interuentu S. Gothardi, dederunt Monasterio duos regales mansus in Leubn in Austria, qui etiam plura alia dedit sub Abbate Peringerio. VIII.

PERINGERIVS concorditer electus, anno 1003. benè ac piè rexit nouem annis, Obiit Anno 1012. IX.

BVRCKHARDVS Hersfeldensis Monachus, à B. Gothardo Abbate suo huc missus, Anno 1013. fuit bonus Pastor, Præfuit quatuor annis, Obiit anno 1017. 3. Calend. Nouembris. X.

ELLINGERVS ex Conuentu electus, Anno 1019. Huic Hainricus Sanctus quinq; regales Mansus inter duos fluuios Piesnichen & Triestnichen sitos, dono dedit, Anno 1020. Monasterio postea sunt intercepti; depositus est tamen Anno, 1026. sub Conrado Franco, Imperatore. Sub eo Ecclesia in Strenberg, in Austria, facta est Parochialis, exempta ab omni subiectione vicinarum Ecclesiarū, dedicata à Benone Episcopo Patauiensi, Concedens omnes decimas illius Parochiæ, pro quo quinq; Mansus in Seiphausen accepit. Confirmat Con- XI.

radus Imperator, vnà cum filio Heinrico, Anno 1034. Rediit ad Abbatiam post obitum Albini Hersfeldensis Monachi, Anno 1031. Sub eodem Ellingero, Anno 1035. Monasterium igne periit, & sequenti anno à furibus spoliatur, Ellingerus tam de incendio, quam de rapina à fratribus falso accusatus, per Heinricum, Imperat. secunda vice deponitur, Anno 1041. & suspenditur ab officio per Episcopum Frisingensem, mittiturque ad agendam pœnitentiam in Monasterium Altahense, ibi per tria Lustra in scribendis libris egregiam operam nauauit. Tandem defuncto Hainrico Imperatore, ad Tegernsee reuertitur, sub Abbate Seifrido, anno 1056. Eodem anno ibidem moritur: Sepelitur primò in Capitolio, deinde Anno 1236. sub Abbate Heinrico translatus est in Ecclesiam, & sepultus in absíde versus aquilonem, vbi hodiè est memoria S. Viti & omnium Martyrum, cum hoc Epitaphio ornatur:

Abba Ellingere hic Clerum populumq; tuere.

XII. ALBINVS Hersfeldensis Monachus, deposito Ellingero successit, Anno 1026. Obiit, 1031.

XIII. ALTANVS, Abbas Eberspergensis deposito secunda vice Ellingero, curam Monasterij gessit, per VI. Hebdomadas.

XIV. VLRICVS Abbas S. Emerani fit Abbas Tegernscensis, per Heinricum Regem; Anno 1041.

XV. HERRANDVS ex Conuentu electus, Anno 1042. Vir doctus, sedit quatuor annis, depositus à Rege Hainrico, Obiit Anno 1046. III. Nonas Maij.

XVI. ECKBERTVS Hersfeldensis Monachus, post Herrandum præfuit, seu intruditur. Homo ferox & ambitiosus, ad altiora semper aspirans, Fuldensibus Monachis Abbas constituitur, Anno 1048. quo eodem ibi moritur.

XVII. SEIFRIDVS, Hersfeldensis Monachus, per Hainricum Imperatorem tertium fit Abbas, Anno 1048. Sub quo Abbate Anno 1053. Corpora SS. Martyrum Chrysogoni & Castorij à quodam fratre à Verona, ex Monasterio S. Mariæ ad organa, ad hoc Monasterium translata sunt, sicut & eodem tempore corpus S. Anastasiæ Virginis & Martyris ad Benedict. Buren. Monasterium. Anno 1054. Bibliotheca eleganter scripto auro & argento ornata, Imperatori Hainrico tertio data est, pro qua restituit Monasterio prædia in Vnholzing & Hettenpach, per Arnoldum Ducem quondam ablata, nihil ab eo præclarè gestum legitur, nisi quod necessariis ædificiis Monasterium instaurauerit, Obiit Anno 1068. anno 20. sui regiminis, sepelitur in ambitu, cum tali Epitaphio:

Hæc præsens fossa multorum contegit ossa,
Abbatemq; pium claudit lapis iste Sefridum.

XVIII. BERNHARDVS secundus Abbas S. Emerani natione Sueuus, per Hainricum quartum fit Abbas Tegernseensis, genere & virtute Nobilis fuit, laudabiliterq; & piè gubernauit, multa ædificia reparauit, aliqua de nouo extruxit, claustrum muro cinxit, Ecclesiam in Gmunden construxit, obiit An. 1091. Idib. Maij, humatus est in medio Ecclesiæ.

XIX. VDALSCALCVS, frater Comitis Sibothonis, de Neuburg & Grueb Aduocati Monasterij, electus per Heinricum quartum ex Conuentu. Construxit ex bonis Monasterij Ditbramszellen. Monasterium: juxta confirmationem I ocentij tertij, obiit anno 1102. Idibus Nouembris.

XX. ARBO, Obiit 12. Calend. Ianuarij, construxit Ecclesiam in Egern, & priuilegium decimarum noualium in Ecclesiis Monast. impetrauit, Anno Domini, 1112.

CON-

CONRADVS, impetrauit priuilegiorum confirmationem, ab Eugenio tertio, qui Monasterium sub protectionem sedis Apostolicæ recepit, an. 1150. XXI.

RVPERTVS, Comes de Niuenburg, canonicè electus, cũ voluntate Heinrici, Comitis de Wolfratshausen Aduocati, p Fridericum primum Imperatorẽ de Sceptro inuestitus, Obiit anno 1186. Cal. Iunij. Huius tempore Alexander tertius Pontifex confirmat priuilegia, an. 1178. Item Vrbanus. III. an. 1186. cõfirmat vsum Mitræ & annuli ab Alexandro antea concessum. XXII.

CONRADVS hic impetrauit ab Ottone secundo, Episcopo Frisingense, vt Ecclesiæ in Tegernsee & Egern fierent parochiales. Nam antea Ecclesia in Gmunden sola erat Parochialis totius anguli Tigurini. Obiit. 17. Calen. Ianuar. XXIII.

MANEGOLDVS, Abbas in Krembsmünster, natione Sueuus, an. 1206. fit Episcopus Pataniensis. Ibi 5. Idus Iunij obiit. Fuit hic filius Diepoldi Com. Bergen. & Gisalæ, Comitissæ Andecen. vide Patauienses Episcopos. XXIV.

PERCHTOLDVS primus. Sub hoc Abbate Tegernsee, Dietramscell & alia vicina Cœnobia, per Ludouicum Ducem Bauariæ, & Ottonem Comitem de Phallai, in bello, quod contra Hainricum Marchionem Histriæ, tunc Aduocatum Monasterij, gesserunt, miserè desolata & vastata sunt. Deinde anno 1211. ob dissidium Manegoldi Episcopi Patauiensis & cuiusdam Rapetonis, Com. Palatini Bauariæ, de familia Co. Ortenbergens. huic Monasterio, cum quibusdam aliis, graue damnum illatum, posteà anno 1214. tertia vice igne exustum est. Obiit 18. Calend. Martij, anno, vt videtur, 1217. XXV.

HEINRICVS, fidelis dispensator Ministeriorum Dei. Huic Otto secundus, Episcopus Frisingensis, omne jus, quod in Ecclesia Säxenkam habebat, resignauit, impetrauit confirmationem priuilegiorum ab Honorio tertio Pontifice, & Friderico secundo Imperatore, renunciauit Abbatiæ, anno 1242. & ingreditur Monasterium Salmensvveilern ordinis Cistertiensis. XXVI.

PERCHTOLDVS secundus à fratribus & quibusdam Laicis Abbas creatur, à Metropolitano Salisburgen. Eberhardo, & à Rege Conrado confirmatur, reclamante fortiter Conrado, Episcopo Frisingense, fuit crudelis in fratres, prodigus bonorum vtensilium Monasterij; tandem exautoratus & excommunicatus ab Adriano Pontifice. Obiit 13. Calend. Septemb. XXVII.

VDALRICVS secundus de Parterhausen Abbas postulatur, an. 1248. fuit optimus Præsul, restaurator Monasterij. Impetrauit priuilegium à Friderico Duce Austriæ, scilicet exemptionem teloneorum in Austria, anno 1251. XXIIX.

RVDOLPHVS obiit 6. Calend. Iunij, vt videtur, anno 1266. XXIX.

HAINRICVS secundus. Sub hoc Abbate Ludouicus, Dux Bauariæ, Monasterio dedit molendinum in Gruob, vt anniuersarius habeatur, pro Ottone Comite de Phalai, anno 1269. Anno 1273. fundata est Missa quotidiana ad omnes Sanctos, per Vdalricum Velschlos, Equitem auratum: Quo anno idem Abbas mortem obiit, 9 Calend. Octobris. XXX.

LVDOVICVS Comes in Graispach, primò, Weichenstephensis & Schyrensis, pòst Tegernseensis Abbas, per Conradum Episcopum Frisingensem, Ludouicum & Ottonem, Duces Bauariæ, institutus; sub hoc Ecclesia in Gemundt incorporata est Monasterio, consensu Conradi Episcopi Frisingensis, emit domum Frisingæ: Item Monachij am Anger, quæ adhuc hodie ad Monasterium pertinet: exoluit multa debita: sub hoc Abbate Wicknandus de Irinspurg, Aduocatus Monasterij, renunciauit juribus & redditibus Aduocatiæ ibi, fundata ibi Missa perpetua, pro qua etiam alia bona dedit an. 1286. Quo anno officiũ Mareschalci ipsi & filio eius Ottoni, vnà cũ certis bonis & redditibus, ab Abbate concessum est. Rexit laudabiliter, prim' Claustrũ muro cinxit. Obiit an. 1286. quinto idus Februarij. XXXI.

HAIN-

XXXII. HAINRICVS tertius. Hic cum consensu Conuentus concessit in feudū Wicknando de Yrinspurg, castrū Eberzhausen, juxta lacum ibi situm, cum quibusdam prædiis. Eodem anno Wicknandus fundauit Missam Spiritus sancti. Obiit Anno 1287. 5. Idus Aprilis.

XXXIII. MARQVARDVS, Comes de Veringen, Auunculus D. Emichonis, Episcopi Frisingensis: Iste malè præfuit. Itaq; Anno 1297. Emicho Episcopus Frisingensis regimen Monasterij per quadriennium cuidam ex fratribus, Vdalrico Perchtinger, commendauit. Eodem tempore Ecclesia in Warngevv Monasterio est incorporata. Hoc tempore Hainricus Bohemiæ & Poloniæ Rex, Dux Carinthiæ, Comes Tyrolis dedit Monasterio priuilegium exemptionis Telonei pro XII. Plaustris vini Athenisi, pro Anniuersario suo. Item aliud priuilegium dedit Monasterio Ludouicus Imperator, super Iurisdictione in angul Anno 1321. Obiit iste Abbas, Anno 1323. IX. Calend. Maij. Iste Marquardus emit Castrum in Heberzhausen, quod Wicknandus de Irinspurg emerat & ædificauerat cum prædiis & pertinentiis, ab Ottone filio Wicknandi, quod postea solotenus destructum est.

XXXIV. HAINRICVS quartus, dictus Rainer, benè gubernauit, reparauit multa ædificia, resignauit Abbatiam amore quietis, Anno 1339. Obiit Anno 1345.

XXXV. SIBRANDVS vel Sigibrandus Geltinger, intrusus per Duces Bauariæ Anno 1339. fratres elegerant Conradum Kazpeck, cuius frater Otto ipsum Sigibrandum interemit, inter Rosenhaim & Aibling, auff dem grab weg.

XXXVI. CAROLVS Hauzendorfer, Abbas Monasteriensis Ratisponensis Diœcesis, per fratres postulatus, anno 1347. obiit 1349. VI. Nonas Octobris.

XXXVII. CONRADVS tertius Kazpeck ante Carolum electus vt supra, obiit anno 1362. VII. Calend. Iunij; Hic à Principibus mediam partem Iuris Aduocatiæ redemit.

XXXIIX. CONRADVS quartus Eglinger, obiit anno 1372. III. Calendas Aprilis.

XXXIX. GEBHARDVS Tauskircher, fit Abbas anno 1375. obiit 1393. III. Idus Martij. III.

XL. OSWALDVS de Thor. Iste impetrauit confirmationem priuilegiorum tàm à Ducibus Bauariæ quàm Austriæ: Item nouum priuilegium ab Ernesto & Wilhelmo Ducibus Bauariæ, quòd ciues Tolnzenses nullum ex inquilinis Tegernseensibus sine consensu Abbatis reciperent, obiit anno 1418. VII. Calend. Maij.

XLI. GEORGIVS Turndl. Sub hoc Monasterium graue æs alienum contraxit, propter bella inter Duces Bauariæ, obiit anno 1423. XVI. Calend. Februarij.

XLII. HILTEPRADVS Castner, Sub huius regimine Anno secundo anterior pars Chori inter cœnandum corruit, Altare S. Chrysogoni vnà cum arca, in qua Sacrum ipsius corpus asseruabatur comminuit saluis tamen Reliquiis. Huic Abbati Fridericus Archidux Austriæ Imperator priuilegium dedit, vina Athesina liberè vehendi, pro quo diem anniuersarium instituit, confirmatum postea per Sigismundum Archiducem Austriæ anno 1449. resignauit dignitatem an. 1426. obiit anno 1446. Nonis Iunij.

XLIII. CASPARVS Aindorffer Nobilis, sicuti & cæteri Monachi omnes. hoc tempore, quod sub hoc Abbate cessauit, autoritate Wilhelmi Ducis Bauariæ, post Concilium Constantiense per Visitatores ordinarios, per Scrutinium eligitur Iuuenis annorum. 24. ob egregia merita alter fundator dictus, Monasterij instaurator, reformator, locupletator, qui totum Monasterium ferè ex nouo construxit. Sub hoc inuenta est vena Petrolei, quod S. Quirini vocatur; rexit annis 34. Obiit. 1461. 17. Ianuarij, ætatis 58.

CON:

CONRADVS quintus Ayrnschmaltz de Weilhaim electus canonicè mitis & bonus Oeconomus, emit 450. libros, 1100. lib. denariorum Monacen. construxitq; nouam Bibliothecam, Ecclesiam de nouo ædificauit, picturis & altaribus exornauit, ædificauit granarium. Item cellam vinariam. Item fossam cum muris & propugnaculis ad refugium subditorum. Item ante obitum construxit nouam Basilicam, ad S. Leonhardum in angulo. Item pontem lapideum super fluuium Mangfald. Rexit Annis 31. Obiit Anno 1492. IX. Calendas Februarij ætatis 66. XLIV.

QVIRINVS primus Regler de Winsshaim Francus, eligitur canonicè Anno 1492. VII. Idus Februarij, anno ætatis 33. æmulorum iniuria adactus resignauit officium, anno 1500. concessit in Monasterium Mansee, Ibi obiit 1510. VIII. Idus Iulij. XLV.

HAINRICVS dictus Khuntzner de Kuofstain, fit Abbas anno ætatis 32. pius prouidus & bonus Oeconomus, deponit Abbatiā ob debilitatem an. 1512. quam post Abbatis Mauri resignationem iterum assumpsit, qua denuò se abdicat, anno. 1543. Obiit anno 1544. 17. Calend. Ianuarij. XLVI.

MAVRVS Leyrer, ex seculari Sacerdote fit Monachus, & Hainrico resignanti succedit, sed cum esset ætate & annis grauis, resignauit officium an. 1528. Iste multa ædificauit, aquæductum de montibus ad dormitorium mira industria transuexit, Obiit anno 1534. XLVII.

AVGVSTINVS Sturzenprugl de Schvvaz diligenter & fideliter rexit annis 13. obiit. 1556. Idibus Octobris. XLVIII.

BALTHASAR Erlacher de Kônigstorf, eligitur ætatis suæ anno 32. Obiit. 1568. Hic magnis impensis pro pauperibus scholam instituit, & plures eorum aluit. XLIX.

QVIRINVS Rest de Schvvaz electus Anno 1568. regit adhuc Anno 1580. L.

PRIVILEGIVM TEGERNSEENSIS MONASTERII, PER OTTONEM

Secundum Imperatorem, de Anno 979.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Otto diuina fauente Clementia Imperator Augustus: Quia Regum vel Imperatorum pia consuetudo semper fuerat, Ecclesias DEI, ob æternæ retributionis præmium suis condonationibus exaltare vel renouare; Idcircò & nos prædecessorum nostrorum religiosam deuotionem sectari studentes, propter salutis æternæ mercedem, & statum Regni ac Imperij nostri Ecclesias & sumptus Deo militantium libenter præaugmentare cogitamus. Vnde & notum esse volumus vniuersitati fidelium nostrorū tam p̄sentium quàm futurorum, qualiter charissimus frater noster Otto Allemannorum & Bauarorum Dux, Serenitatis nostræ intulit auribus, esse quoddam in Bauaria sui Ducatus Prouincia, Cœnobium Tegarinsee dictum, q̄ duo Germani fratres & Illustres Comites, in suo & de suo patrimonio temporibus Pipini Regis Francorum, ipsius permissu condiderunt, & regio mundiburdio commendauerunt, & à S. Papa Zacharia, ipsi Germani fratres Adalbertus & Otgarius, quos supra delibauimus, corpore beati Quirini Martyris impetrato, venerabile reddiderunt, vbi omni patrimonio suo contradito, ipsi coma capitis deposita, Monachico habitu suscepto, vnus de duobus fratribus Adalbertus nomine, in eodē loco centum quinquaginta Monachorum primordialis extiterit Abbas. Hęc nēpè principalis & regia extitit Abbatia, & religiosis Abbatib⁹ quàm pluribus insignis, priuilegiis antecessorum Regum Pipini videlicet & Caroli Magni,

patre nostro, inclytæ recordationis indultum nostræ celsitudini presentauit, & humiliter supplicauit, vt priuilegium ipsum innouari, & quæ continebantur in eo, ipsi & Successoribus suis, ac Monasterio supradicto confirmare de nostra gratia dignaremur. Cuius priuilegij tenor talis est.

HAINRICVS sextus diuina clementia Rom. Imper. & semper Augustus. Bonam & religiosam consuetudinem antiquorum Regum seu Imperatorum imitantes, honestis personis atq; venerabilibus locis Maiestatis nostræ defensionem impendere ac præsidium debemus, quatenus & Imperij nostri sublimitas exinde clarius eniteat, & diuina gratia largius nobis salutis & auxilij suffragium impendat. Nos siquidem ex relatione Illustrium virorum & ex priuilegiis antecessorum nostrorum liquidò compertum habemus, quòd duo Comites Otkarius & Albertus Regali prosapia exorti, in pago Bauariæ, qui Sundergavv dicitur, quoddam Monasterium Tegernsee nomine, magnis atq; copiosis expensis laudabiliter condiderunt, & diuitiis magna gloria sublimatũ magnorũ Regum Pipini, Caroli, Ludouici, Carollomanni cõniuentia & arbitrio principalem atq; regalem Abbatiam instituerunt, ibique trium Martyrum corpora Quirini, Chrysogoni, Castorij, venerabiliter collocauerunt. Cumq; eadem Ecclesia à primo fundationis tempore, in Monachalis Ordinis disciplina per dies multos plurimum profecisset, ab Arnoldo Duce Noricorum, affectante Rom. Imperium & discordante cum Rege Heinrico, primò redditibus despoliatã, & penè vniuersa, quibus ditata & dotata fuerat per beneficium transierunt in vsus Laicorum in hac discordia sibi famulantium. His malis imminentib⁹ & temporalibus stipendiis deficientibus, defecit vtiq; diuini seruitij cultus & dispersis personis, quæ ad militandum Deo ibidem collectæ erant, Laici Claustrum & officinas Monachorum cum vxoribus inhabitare cœperunt, quorum porcis & canibus sacrata loca sordebant. Et cum multæ nefariæ res inualescerent, Monasterium & omnia eius ædificia, cum libris & Ecclesiastico cultu, cœlesti vindicta igne concremantur, processu temporis Otto secundus interuentu Nepotis sui Ottonis Ducis Bauariæ & Sueuorum, aliorumque Illustrium virorum, Imperiali miseratione intendens prolapso Monasterio succurrere, & quendam Hartuicum nomine præfecit Abbatem, quem etiam cum loco illi commisso in Mundiburdium suæ defensionis suscipiens, sibi & omnibus huic Monasterio succedentibus Abbatibus, sub Regia & Imperatoria tuitione subsistere, sua authoritate concessit. Et vt ipse Abbas præfatus, suiq; successores sub Regia & Imperali defensione regimen ipsius Ecclesiæ de cætero possideant, nihilominus indulsit, cuncta quoq; ad præfatum Cœnobium pertinentia, vel quæ in futuro munificentia Regum & Imperatorũ, largitione Pontificum, oblatione fidelium adipisci poterit, tam quæsitis quam inquisitis, in pratis & in alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarùmue decursibus, venationibus, piscationibus, molendinis, viis & inuiis, cum decimatione totius Abbatiæ, & præsenti ac futura Syluarum extirpatione sub Abbatis eiusdem loci potestate, absq; omnium personarũ contradictione perenniter esse constituit; Insuper etiã Monachis tam præsentibus quàm futuris, liberam potestatem & facultatem eligendi Abbatem de Maiestatis suæ imperio concessit, & vbicunq; eorum naues siue Carri vel Sammarij aduenerint, absq; Telonei transeant exactione. Nos igitur intuitu diuinæ gratiæ prædictorum Imperatorum, nec non dilectissimi Patris nostri, fœlicis memorię, Friderici Imperatoris vestigia sequentes, cuncta quę illi statuerunt, & nos eadem authoritate approbamus, Ecclesias quoque & Basilicas in suis dotibus erectas, singulariter exprimentes, cellam beati Martini, quę Diethramicella dicitur, quam de præfato Cœnobio fundatam & dotatam esse cognouimus,

Mansionariis facere cōsueuerat, de cætero fieri nostra authoritate inhibuimus. Ad hæc mandando præcipimus, vt nullus de cætero Aduocatus Ministerialibus eiusdem Monasterij violentiam aut iniuriam studeat inferre, quod si attentare præsumpserit, nostram Maiestatem is qui læsus est, appellare non differat. Si quis Ministerialium, extra sui Monasterij Collegium, matrimonium contraxerit, omne patrimonium cum feudo ab eadem Ecclesiá conquisito liberè, & sine omni contradictione Monasterio succedat, nullo malo ad alienandum præueniente ingenio. Nullus etiam ibi Aduocatus hæreditario jure existat, sed Abbas cum fratrum & Collegij consilio, justum & idoneum defensorem licenter eligat, qui postquam de jure & rebus Ecclesiæ conseruandis, per Sacramentum certitudinem fecerit, Bannum à Rege vel ab Imperatore suscipiat, quòd si postmodum Sacramenti oblitus fuerit, & jura Ecclesiæ violauerit, & tam ipsos Monachos quàm eorum homines & possessiones, hospitationibus & indebitis placitis & exactionibus vexauerit, Abbas regia suffultus authoritate hanc plenam potestatem subrogandi sibi meliorem Aduocatum & vtiliorem habebat, de legitimis & annalibus ipsorum Aduocatorum placitis, sic Principū sententia decreuimus, sicut coram Imperatore Heinrico quarto diffinitum habemus.

STATVTVM habemus, vt ad placitum cuiuslibet Aduocati, semel in anno, quando præceptum fuerit omnes pertinentes certis in locis conueniant, ibiq; in seruitium suum plus non exigat, nisi duos modios Tritici & duos porcos, tres cados vini vel medonis, decem cados ceruisiæ, quinq; modios auenæ in pabulū equorum triginta. Vt autem ea quæ ad vsus fratrum pertinent minus distrahantur, hæc subscripta in vsus Aduocatorum sunt deputata, videlicet, satisfactio temeritatum, ita tamen, vt si qua dispendia fratres in suis rebus patiuntur, primò eis sua restituantur, & tertia pars Bannorum sit Aduocatorum, duæ partes sint Abbatis & fratrum, Wergelda Abbatis & fratrum sint, & mancipium pro mancipio. Præterea si Prælati Ecclesiæ, aliqua necessitate cogente, damnum sibi vel rebus suis illatum, saluo ordine suo recuperare non valuerint, ipsos Aduocatos in competentem locum aduocent, vbi causas querimoniæ diligenter discutiant, nihilque ibi ab eis vel eorum Colonis, quasi sub justitia exigant, sed cum charitate, hoc quod eis impensum fuerit accipiant. Sanè fratribus eiusdem Monasterij præsentibus, atque futuris, imitatione dilectissimi Patris nostri Friderici Imperatoris, aliorumque Antecessorum nostrorum Regum & Imperatorum, liberam facultatem eligendi Abbatem concedimus; electus inuestituram à Rege, vel ab Imperatore per Sceptrum accipiat, nihil tamen dati curiæ de justitia exhibeat, eo quòd redditus & prædia primæ fundationis, per Arnoldum Ducem Bauariæ distracta sunt, vt prædictum est, sed quod daturus est pro suo arbitrio fiat & pro bona voluntate, nec cogantur ire in expeditiones Imperatorum. Insuper quæcunq; bona ad idem Cœnobium pertinere videntur, siue futuris temporibus, justis & rationabilibus modis prouenire poterunt, salua & illibata eidem perpetuo jure permanere decreuimus. Et ne quisquam hominum vniuersa hæc nefario ausu præsumat inuadere, occupare, minuere, vel quolibet modo alienare, cuncta sub nostræ Maiestatis tuitione suscepimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Si quis autem contra hanc nostræ auctoritatis paginam temerè venire præsumpserit, centum libras purissimi argenti fisco nostro persoluat, & totidem supra dicto Monaster. componat. Vt autem hæc nostræ potestatis auctoritas firma futuris temporibus & inconuulsa permaneat, præsentis scripti & sigilli nostri attestatione corroboramus. Huius rei testes sunt, Heinricus Wirzburgensis Episcopus.

Otto Frisingensis Episcopus, Conradus Abbas de Salueld, Heroldus Abbas de S. Burckhardo in Wirzburg, Berchtoldus Dux Meraniæ, Comes Albertus de Pogen, Comes Fridericus de Abenberg, Comes Vlricus de Perge, Comes Berchtoldus de Perga, Berchtoldus Burggrauius de Henneperck, Comes Sifridus de Vechingen, Waltvvinus de Steine, Berchtoldus de Iffeldorff, Rupertus de Vrne, Cuno de Menzenbergk, Sifridus Marscalcus de Hagenavv, Eberhardus Marscalcus de Anebos, & alij quam plures. Acta sunt hæc, Anno incarnationis Dominicæ, M.C.XCIII. Indictione vndecima, Regnante Domino Heinrico sexto Romanorum Imperatore gloriosissimo Anno Regni eius vicesimo tertio, Imperij verò tertio, Datum apud Wirzburgk, XV. Calend. Iulij.

Nos autem præfati Abbatis, dilecti Principis nostri deuotis supplicationibus benigniter inclinati, attendentes quoq; deuotionem sincerã, quam idẽ Abbas habere dinoscitur erga nostræ celsitudinem Maiest. considerantes etiã, quòd exhibeamus obsequium Deo gratum, si Progenitorum nostrorum Diuorum August. memoriæ recolendæ, vestigia prosequentes, circa profectum prædicti Monast. tam liberaliter intendimus, quia libenter prædictum priuilegium, sicut de verbo ad verbum superius scriptum est, jussimus innouari, & quæ continentur in eo prænominato Abbati, Successoribus suis & Monasterio sæpè dicto de innata benignitatis nostræ gratia, perpetuò confirmamus. Vt autem hæc nostra confirmatio robur obtineat perpetuæ firmitatis, præsens priuilegium fieri & sigillo Maiestatis nostræ jussimus communiri. Huius rei Testes sunt, Berchtoldus Venetus, Patriarcha Aquilegiensis, Eberhardus Salisburgensis Archiepiscopus, L. Regimus Archiepiscopus, Sifridus Ratisponensis Episcopus, Carolus Sedunensis Episcopus, Episcopus Tergestinus, Heinricus Præpositus Pataviensis, Conradus Præpositus Indicensis. Leopoldus Illustris Austriæ & Stiriæ Dux, Otto Dux Meraniæ & Palatinus Burgundiæ, Bernhardus Dux Carinthiæ, Rainaldus Dux Spoleti, Rapoto Comes Palatinus & frater eius Comes Hainricus de Ortenberch, Vlricus de Pecka, Aldemarus de Kuenring, Engelhardus & frater eius Fridericus de Adelechavv, Conradus de Hohenloe, Comes Romandiolæ, Albertus Rundessinde, Gotfridus de Salzburgck, & alij quàm plures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis Millesimo, ducentesimo, trigesimo, Mense Aprili, tertiæ Indictionis, Imperante Domino nostro Friderico Dei gratia Inuictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem & Siciliæ Rege, Anno Imperii eius decimo, Regni Ierusalem quinto, Regni verò Siciliæ tricesimo secundo fœliciter. Amen. Datum apud Fogiam, Anno, Mense & Indictione præscriptis.

ADDITIONES.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Conrado* Abbati Monasterij beati *Quirini* juxta lacũ *Tegernsee*, eiusq; fratribus tàm p̃sentibus quàm futuris regularem vitam ꝓfessis in perpetuum. Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, vt locis & p̃sonis ipsius auxiliũ deuotione debita implorantib' tuitionis p̃sidiũ impendere debeamus. Quia sicut iniusta poscentib' null' tribuendus est effect', sic legitima & justa desiderantiũ nulla est differenda petitio, p̃sertim eorũ, q cũ honestate vitæ & laudabili morũ cõpositione gaudẽt omnipotẽti Domino deseruire. Eapp̃ter dilecti in Domino filij vestris justis postulationib. benignũ impertientes assensũ, p̃fatũ monasteriũ, q, vtiq; à nobilib' viris *Adalberto* & *Occario* germanis fratribus, Illustribusq; Comitibus in suo fundo

con-

constructum est, & antiquis Romanorum Imperatorum priuilegiis *Pipini* videlicet, *Caroli* & *Ludouici* decoratum, in quo deniq; corpus beati *Quirini* à prædecessore nostro sanctæ recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratū requiescere perhibetur sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & pñentis scripti priuilegio cōmunimus. Statuentes vt quascunque possessiones, quæcunq; bona idem Monasterium in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. Præterea libertates siue immunitates ab Episcopis vel Regibus, siue etiam Principibus vestro Monasterio rationabiliter concessas, & scripto firmatas vobis nihilominus confirmamus, & vt nullus eas infringere, seu inbeneficiare audeat auctoritate apostolicà prohibemus. In Parochialibus autem Ecclesiis, quas tenetis, sacerdotes idoneos eligatis & Episcopo præsentetis. Quibus si idonei fuerint, Episcopus cum Abbatis consensu curam animarum committat, vt eiusmodi sacerdotes de plebis quidem cura Episcopo rationem reddant, vobis verò pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes Altarium seu basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipiatis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & ea gratis & absq; prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis adire Antistitem, qui nimirum nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati *Benedicti* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & Diœcesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Eugenius* catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Hubaldus presbyter Cardinal. tit. S. Praxed. ss.
✠ Ego Manfredus presbyter Cardinal. tit. S. Sauinæ. ss.
✠ Ego Aribertus presbyter Cardinal. tit. S. Anastasiæ. ss.
✠ Ego Iordanus presbyter Cardinal. tit. S. Susannæ. ss.
✠ Ego Otto Diac. Cardinal. S. Georgij ad velum aureum. ss.
✠ Ego Octauianus Diac. Cardinal. S. Nicolai in Carcere Tulli. ss.
✠ Ego Guido Diac. Cardinal. S. Mariæ in porticu. ss.
✠ Ego Ioannes Diac. Card. S. Sergij & Bachi. ss.
✠ Ego Rolandus Diac. Cardinal. S. Cosmæ & Domiani. ss.

Datum *Sigme* per manum Bosonis S. Romanæ Ecclesiæ scriptoris XI. Calend. Decembr. Indictione XIV. Incarnationis Dominicæ. Anno M. C. L. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ, 3. Anno sexto.

Confirmatio præcedentis priuilegij.

ALexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Ruperto Abbati Monasterij beati Quirini juxta lacum *Tegernsee*, eiusq; fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, vt locis & personis ipsius auxiliũ deuotione debita implorantib' tuitionis pſidium impendere debeamus. Quia sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima & justa desiderãtiũ nullá est differenda petitio, præsertim eorum, qui cum honestate vitę & laudabili morũ compositione gaudent omnipotenti Deo deseruire. Ea propter dilecti in Domino filij vestris postulationibus benignum impertientes assensum, præfatum Monasterium, quod vtiq; à nobilibus viris *Adalberto* & *Occario* germanis fratribus Illustribusq; Comitibus in suo fundo constructum est, & antiquis Romanorum Imperatorũ priuilegiis *Pippini*, videlicet *Caroli* & *Ludouici* decoratum, in quo denique corpus B. *Quirini* à prædecessore nostro sanctæ recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratum requiescere perhibetur sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus statuen. vt quascunque possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. Præterea libertates siue immunitates ab Episcopis vel Regibus siue etiam Principibus vestro Monasterio rationabiliter concessas & scripto firmatas vobis nihilominus confirmamus, & vt nullus eas infringere seu inbeneficiare audeat, auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper ne liceat Diœcesano Episcopo Ecclesias ad vestrum Monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre, sed fas vobis sit ad Ecclesias ipsas vacantes presbyteros eidem Episcopo præsentare, quibus si idonei fuerint Episcopus curam animarum commitat, ita quidem, vt ei de plebis cura respondeant, vobis autem de temporalibus debitam subiectionem impendant. Nihilominus etiam arctius interdicimus, ne cui Episcopo vel alij Ecclesiasticæ personæ vos vel monasterium vestrum sine manifesta & rationabili causa excommunicationi vel interdicto subiacere liceat. Sed cum generale interdictũ terræ fuerit, fas vobis sit clausis januis exclusis excommunicatis & interdictis non pulsatis campanis subpressa voce diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes Altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi à Diœcesano suscipiatis Epo, si qui-

siquidem Catholicus fuerit, & ea gratis & absq; prauitate symoniaca exhibere vobis voluerit, alioquin liceat vobis Catholicũ quem malueritis adire Antistitẽ, qui nimirum nostra fultus autoritate quod postulatur indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorũ nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres cõmuni consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorẽ & B. *Benedicti* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, aut aliquibus vexationib. fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ autoritate & dyocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtũ Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Alexander* catholicæ Ecclesiæ Episcopus. ss.

Ego Hubaldus Hostiensis Eps ss.

✠ Ego Ioan. presb. Card. S. Ioan. p. tt. pinach. ss.
✠ Ego Ioann. presb. Card. tt. S. Anastasiæ. ss.
✠ Ego Ioan. presb. tt. S. Marci. ss.
✠ Ego Theodorus presb. Card. S. Vitalis tt. Vestinæ. ss.
✠ Ego Petrus presb. Card. tt. S. Susannæ. ss.
✠ Ego Hugo presb. Card. tt. S. Clementis ss.
✠ Ego Iaco. S. Mariæ, in Cosmedin Diac. Card. ss.
✠ Ego Ardico Diac. Card. S. Theodori. ss.
✠ Ego Ramerius Diac. Card. S. Georgij ad velum aureum. ss.
✠ Ego Matthæus S. Mariæ nouæ Diac. Card. ss.
✠ Ego Ramerius Diac. Card. S. Adriani. ss.

Datum *Lateran* per manum Alberti presbyteri Card. & Cancellarij IV. Idus Martij, Indictione XII. Incarnationis Dominicæ an. M.C.LXXVIII. Pontificatus verò Dñi Alexandri Papæ III. an. XX.

Confirmatio prædictorum II. priuilegiorum.

VRBANVS Eps seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Ruperto* Abbati Monast. S. *Quirini* iuxta lacum *Tegernsee* eiusq; fratribus tàm præsentibus quàm fu-

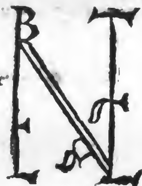
turis regularem vitam professis inperpetuum. Religiosam vitã eligentib. apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incursus aut eos à proposito reuocet, aut robur quod absit sacræ religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationib. clementer annuimus, & præfatum Monasterium S. *Quirini* quod à nobilibus viris *Adalberto* & *Ocvario* germanis fratribus Illustribus Comitibus in suo fundo constructum est & antiquis Romanorum Imperatorum priuilegiis *Pipini* & *Caroli* & *Ludouici* decoratum, in quo denique corpus B. *Quirini* à prædecessore nostro sanctæ recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratum requiescere perhibetur. Ad exemplar fœlicis recordationis *Alexandri* Papæ prædecessoris nostri sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuen. vt ordo Monasticus qui secundum Deum & beati *Benedicti* regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque Possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis. Cellam B. *Martini* quæ *Dietramszell* dicitur, Ecclesiam *Gmunden, Egern VVacchergen, Reichenspeyern, Warngen, VValde, Hardpenningen, Holzkirchen, Piesenkham, Biburg, Hadlachingen, Harde, Imspach, Chemmäten, Minichen, Chundevve, Phrumpach, VVatterstettin, VValchstat Ilchingen, Vnholzingen, Chelnpach Finsingen,* cum fundis & adiacentibus prædiis & plebe. Libertates prӕterea seu immunitates ab Archipiscopis, Episcopis siue Regibus atque Principibus Monasterio vestro concessas rationabiliter & scripto firmatas, vobis nihilomnus confirmamus, & ne vllus eas infringere seu inbeneficiare audeat auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper ne liceat alicui Archiepiscopo vel Episcopo Ecclesias ad vestrum Monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre, sed fas vobis sit ad Ecclesias ipsas vacantes Presbyteros Episcopis præsentare, quib. si idonei fuerint Epi curam animarum sine prauitate committant. Salua constitutione *Lateranen.* concilij, ita quidem vt eis de spiritualibus, vobis verò de temporalib. debeant respondere. Nihilominus etiam interdicimus ne cui Archiepiscopo seu Episcopo, vel alij Ecclesiasticæ personæ vos vel Monast. vestrũ absq; manifesta & rationabili caussa excomunicationi vel interdicto subiicere liceat. Cum autem generale interdictũ terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excomunicatis & interdictis nõ pulsatis cãpanis, subpressa voce diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleũ sanctum, consecrationes altariũ seu basilicarum, ordinationes Monachorum siue clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diœcesano suscipiatis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, & ea vobis gratis & absque prauitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quem malueritis catholicum adire Antistitẽ, qui nimirum nostra fultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Præterea volentes te fili Abbas Ecclesiam tuam speciali priuilegio decorare, ad exemplar iam dicti prædecessoris nostri, tibi tuisque successoribus vsum mitræ & annuli in præcipuis solennitatibus infra missarum solennia & in processionibus Ecclesiæ tuæ, necnon etiam in conciliis Episcoporum de consueta clementia & beniguitate apostolicæ sedis concedimus, quatenus ex hoc beato

Petro

Petro & nobis tenearis deuotior permanere. Obeunte verò te nunc eiusdē loci Abbate vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris secundum Deum & B *Benedicti* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatū cœnobium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationib. fatigare. Sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ autoritate & dyocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisuè persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertióue commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sāguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Vrbanus* Catholicæ Ecclesiæ Eps ss.

✠ Ego Heinricus Albanensis Episcopus ss.
✠ Ego Tebandus Hostien. & Veloren. Episcopus ss.
✠ Ego Ioann. presb. Card. tt. S. Marci ss.
✠ Ego Laboraus presb. Card. S. Mariæ transtibr. tt. Calixti. ss.
✠ Ego Pandulfus presb. Card. tt. XII. Apostolorum. ss.
✠ Ego Albinus presb. Card. tt. S. Crucis in Hyerus. ss.
✠ Ego Melior presb. Card. S. Ioann. & Paul. tt. Pagmahi ss.
✠ Ego *Gratianus* S. Cosmæ & Damiani Diac. Card. ss.
✠ Ego Sofredus S. Mariæ in via lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Petrus S. Nicolai in carcere Tulli. Diac. Card. ss.
✠ Ego Rudolphus S. Georgij ad velum aur. Diac. Card. ss.

Datum *Veron* per manum Alberti S. Romanæ Ecclesiæ presbyteri Card. & Cancellarij III. Non. Aprilis indictione 4. Incarnationis Dominicæ an. M. C. LXXXVI. Pontificatus verò Dñi Vrbani Papæ III. anno 1.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia Rex. Si Ecclesiis Dei eiusque famulantibus aliquid boni vel commoditatis impendere curauerimus, nobis hic & in futuro maximè proficere procul dubio speramus. Quapropter omnium Christi fidelium nouerit vniuersitas qualiter nos diuina inspiratione compuncti, nec non pro remedio animæ nostræ parentumque nostrorum Ottonis scilicet senioris nostri tertij Impe-

Imperatoris Augusti ac aliorum siue Chunegundæ contectalis nostrę Monasterio in loco *Tegernse* constructo atque in honore S. *Quirini* Martyris dedicato quondam Cortem *Warngau* dictam, quam *Pilgrinus* Comes hactenus in beneficium habuit, quæ etiam eidem Monasterio antea dotaliter pertinuit cum omnibus eius appendiciis siue pertinentiis arcis, ædificiis, campis, pratis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, cultis vel incultis, quęsitis aut inquirendis, viis & inuiis, exitibus vel redditibus, seu cum cunctis quæ quolibet modo dici vel scribi possunt vtilitatibus per hanc nostram præceptalem paginam concedimus atque largimur & integre in eius ius & dominium transfundimus. Eapropter ratione vt præscripti Monasterij Abbates de iam dicta corte eiusq; pertinentiis dehinc liberam habeant potestatem quidquid eis ad vtilitatem tamen eiusdem Ecclesiæ placuerit faciendi omnium hominū contradictione remota. Si quis autem quod absit hanc nostræ donationis auctoritatem infregerit vel molestauerit, anathemali percussione in perpetuum ferietur. Insuper verò omnes eiusdem Monasterij res mobiles aut immobiles confirmamus atque corroboramus, & sub nostræ defensionis mundiburdio firmiter recipimus. Et vt hæc nostræ donationis siue confirmationis atque defensionis auctoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo nostro insigniri iussimus.

Signum Domini *Heinrici* Regis inuictissimi.

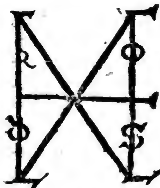

Guntherius Cancell. vice *Willigisi* Archicapellani recognoui. Data XI. Cal. Iun. Indic. VII. An. Dominicæ Incarnationis M.IX. Anno verò Domini Heinrici 2. regnant. VII. Actum Ratisponæ fœliciter. Amen.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* diuina fauente clementia Rex. Si Ecclesiis Dei eisque famulantibus aliquid boni vel commoditatis impendere curauerimus, nobis hic & in futuro maximè proficere procul dubio speramus. Quapropter omnium Christi nostrique fidelium nouerit vniuersitas, qualiter nos per interuentum *Engilgeri* Abbatis Cortem *Warngau* dictam, quam antecessor noster *Heinricus* Imperator videlicet Augustus pro remedio animæ suæ nec non Chunegundæ contectalis suæ parentumque suorū ad Monasterium in loco *Tegernsee* constructum atque in honore S *Quirini* Martyris dedicatum regaliter dedit, nos etiam regaliter eandem eidem Ecclesiæ cum omnibus eius appendiciis arcis, ædificiis, campis, pratis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, cultis & incultis, quæsitis aut quærendis, viis, inuiis, exitibus & reditibus, seu cum cunctis vtensilibus quæ quoquo modo scribi vel nominari possunt, affirmamus ea videlicet ratione vt prædicti Monasterij Abbates de iam dicta corte eiusque pertinentiis dehinc liberam habeant

beant potestatem quodlibet vtile faciendi sine alicuius contradictione. Si quis autem quod absit hanc nostræ reconfirmationis auctoritatem infregerit, anathemate percutiatur. Insuper omnes eiusdem Monasterij res mobiles aut immobiles confirmamus, & sub nostro mundiburdio firmiter recipimus. Et vt nostræ confirmationis auctoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat æuo, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo nostro iussimus insigniri.

Signum Domini *Conradi* secundi Regis Inuictissimi.

Vdalricus Cancellarius vice *Aribonis* Archicapellani recognoui. Datum 2. Non: Maij. Indictione VIII. ann. Dominicæ Incarnationis Millesimo vigesimo quinto, Anno verò Domini *Conradi* secundi regnante. Actum Megelendorff.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Fridericus* diuina fauente clementia Rom. Imperator & semper Augustus. Conuenire videtur ad æternæ salutis remedium vt Ecclesiasticas personas ac religiosa loca imperiali tuitione manu teneamus, & defendamus, vt in suis rationibus atque libertatis honore summa diligentia conseruentur, quatenus per hoc laudabile studium & imperialis dignitas salute perfruantur, & diuinę gratiæ largitate sublimentur in perpetuum. Compertum habemus nobilium & fidelium nostrorum relatione, & priuilegiorum attestatione, quod duo Comites *Adalbertus* & *Occarius* regali exorti prosapia, quoddam nobile Monasterium *Tegernse* dictum copiosis expensis arbitrio & conniuentia magnorum Regum *Pippini*, *Caroli*, *Ludouici*, *Carolomanni* regalem atque principalem Abbatiam in pago *Bauariæ* quod *Sundergau* dicitur laudabiliter fundauerunt, ibique trium Martyrum *Quirini*, *Chrisogoni*, *Castorij*, corpora venerabiliter collocauerunt. Qui resignatis terrenis dignitatib. simul & militari baltheo post graues huiusmodi labores immutato habitu cunctorum tradito patrimonio. Vnus è duob. fratrib. *Adalbertus* nomine in eodẽ loco centum quinquaginta Monachorum præmordialis extitit Abbas. Cumq; in eadem Ecclesia à primæ fundationis tempore Monachialis ordinis disciplina per dies multos plurimũ profecisset, ab *Arnoldo* Duce *Noricorũ* affectante eo Imperiũ & discordante cum Rege *Heinrico* primo reditibus despoliatũ & pene vniuersa quibus ditata & dotata fuerat per beneficiũ transierunt in vsus laicorum in hac discordia sibi famulantium. his malis imminentibus, & temporalibus stipendiis deficientibus, defecit vtiq; diuini seruitij cultus & dispersis personis quæ ad militandũ Deo ibidẽ collectæ erant, laici claustrũ & officinas Monachorum cũ vxorib. inhabitare ceperunt, quorũ porci & canes sacrata loca fordebant. Et cum multæ nefariæ res inualescerent, Monasterium & oĩa eius ædificia cum libris & ecclesiastico cultu cœlesti vindicta igne concremantur. Progressu

tem.

temporis Imperator *Otto* secundus interuentu nepotis sui *Ottonis* Ducis *Bauarorum* & *Sueuorum* aliorumque Illustrium virorum Imperiali miseratione intendens prolapso Monasterio succurrere, ei quendam *Harduvicum* nomine, præfecit Abbatem, quem etiam cum loco illi commisso in mundiburdium suæ defensionis suscipiens, sibi & omnibus huic Monasterio succedentibus Abbatibus sub regia & imperatoria tuitione subsistere sua auctoritate concessit, & vt ipse præfatus Abbas suiq; successores sub regia & imperiali defensione regimen ipsius Ecclesiæ de cætero possideant, nihilominus indulsit. Cuncta quoque ad præfatum cœnobiũ pertinentia, vel quæ in futuro munificentia Regum & Imperatorum, largitione Pontificum, oblatione fidelium adipisci poterit, tam quæsitis, quàm inquæsitis, in pratis & alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, venationibus, piscationibus, molendinis, viis & inuiis cum decimatione totius Abbatiæ & præsenti ac futura syluarum extirpatione sub Abbatis eiusdem loci potestate absque omnium personarum contradictione perenniter esse constituit. Insuper etiam Monachis tàm futuris quàm præsentibus liberam facultatem eligendi Abbatem, de maiestatis sui imperio concessit. Et vbicunque eorum naues siue carrri vel saumarij aduenerint, absque theolonei transeant exactione. Nos igitur intuitu diuinæ gratiæ prædictorum Imperatorum vestigia sequentes, cuncta quæ illi statuerunt, & nos eadem imperiali autoritate approbamus, ecclesiam quoque & basilicas in suis dotibus erectas singulariter exprimentes, cellam siquidem S. *Martini*, quod *Dietrami* dicitur cella, quam de præfato Cœnobio fundatam & ditatam esse cognouimus. Ecclesias *Gmunden Egern, Wacheringen, Reichenspeyrn, VVarngav VValde, Holzkirchen, Piejenkham Sàchssenkam, Piburg, Hadlachen, Harde, Imspach Chemmaten, Miniben, Chuhunoe, Phrunpach, Vatterstettin, Walchstat, Iochingen, Vnholzingen,* celle *Sternberg* Basilicas *Ablicæ* in *Finsingen*. ad S. *Leonardum* cum fundis & prædiis adiacentib. & plebe. Confirmamus etiam huic Monasterio imperiali auctoritate hæc prædia in *Leoben*, in *VVachau*, in *Creußpach*, in *Australimonaco*, in *VVarngavv*, in *Ottlfingen*, in *Hàchingen*, in *Biburch*, in *Impach*, in *Finsingen*, in *Vabolzingen*, in *Alrains*, præterea quæcunque generantur in humo vel quæ latent sub terra, siue sint venæ salis vel ferri, vel argenti, vel cuiuslibet metalli cum earundem rerum decimis eidem loco concedimus & corroboramus. Et quia redditus de quibus Imperio seruire tenebantur, per *Arnoldũ* Ducem *Bauariæ* sunt ablati, neq; nobis neq; alicui successorum nostrorum Regum aut Imperat. aliquod seruitium ab eodẽ cœnobio conferre sancimus, vt hi qui omnipotenti Deo militaturi ibidẽ collecti fuerint abundantiori studio valeant Deo seruire. Nouerit ergo vniuersitas fidelium, iam prædictum locum sic in nostram & omnium successorum nostrorum protectionem suscipimus, vt sit regalis Abbatia omnimoda libertate sublimata, & ab omni subiectionis obligatione libera, vt nullus Episcoporum vel Archiepiscoporum vel Ducum vel Marchionum vel Comitum, aut aliqua omnino persona præsumat hanc molestare aut iuris sui statum minuere. Si Dux *Bauariæ* Dei compunctus amore vel Abbatis & fratrum placatus obsequio aliquos redditus de antiquitus per Ducem *Arnoldum* Abbatis redditib. Monasterio restituere voluerit, nostro permissũ & beneuolentia fieri concedimus & stabilimus, vt Dux ille in ducatum succedens vel aliquis successorum suorum, ea quæ per nos statuta sunt nullatenus possit infringere. Et quia nostris temporibus decorem atque reuerentiam eiusdem Ecclesiæ ex Aduocatorum importunitate & praua consuetudine valde iminutam esse vidimus, antiquã etiam pulchritudinem antecessorum nostrorum diligentia decenter ornatã in eadem domo pene deletam inuenimus, antiquorum Regum & Imperatorum

rum instutionibus honorem deferentes & iustis precibus *Ruperti* Abbatis eiusdem monasterij facilem aditum indulgentes quæcunque in eadem domo vitiosa consuetudo aut iniqua exactio ex aduocatorum violentia vel cæterorũ hominum negligentia emersisse videtur ex consensu *Heinrici* Comitis qui nunc in præsentiarum aduocatus est iudicio atque sententia Principum penitus inhibemus, specialiter oblationes panum & cæterarum rerum quæ in epiphania aduocato fiebant de cætero exigi & offerri prohibemus. Statuentes quoque vt Abbas absque omni respectu aduocati, Gastaldiones, officiales, villicos, mansionarios in locis necessariis prouideat atque disponat, vectores ad vinum deportandum sicut voluerit exhibeat. Officiales Abbatis coci, pistores & reliqui quicunque in communitate Monasterij Abbati & fratribus ministrare consueuerint, si rixati fuerint coram aduocato nõ cogãtur inde rationem reddere, si vulneribus inuicem se læserint & legitimis quærimoniis euocati fuerint, aduocatus emendationem & vindictã saluo honore Abbatis imponat, Sculteros & precones de cætero nullos instituat, ad quod officiũ Abbas viros aptos quos voluerit prouideat, ab his autem quos Gastaldiones & dispensatores Abbas instituerit aduocat⁹ nihil contra voluntatẽ Abbatis exigat. Porro exactiones frumenti siue aliarum rerum quas Aduocaus singulis annis à clericis eiusdem Monasterij à villicis à mansionariis facere consueuerat, de cętero fieri imperiali auctoritate interdicimus. Ad hæc mandando præcipimus vt nullus deinceps Aduocatus ministerialibus eiusdem Ecclesiæ violentiam aut iniuriam audeat inferre, quod si attẽtauerit nostrã maiestatem is qui læsus est appellare non differat. Si quis ministerialium extra sui Monasterij collegium matrimonium contraxerit, eo obeunte omne patrimoniũ cum feudo ab eadem Ecclesia adquisito liberè & sine contradictione Monasterio succedat, nullo malo præueniente ad alienandum ingenio. Si quis Ministerialium Abbati rebellis extiterit & ab eius gratia decisus fuerit, coram aduocato si ab Abbate euocatus fuerit in *Warngau* in domo quę dinchus dicitur respondeat. Si quis etiam Monasterialium de feudo & beneficiali iure impulsatus ab Abbate fuerit, nihilominus in eadem domo reddat rationem. Nullus quoque in eadem Ecclesia aduocatus hæreditario iure existat, sed Abbas communicato fratrum consilio, idoneum defensorem licenter eligat, qui postquam de iure & de rebus Ecclesię conseruandis per sacramentum certitudinem fecerit bannum à Rege vel Imperatore suscipiat, qui si postmodum sacramenti oblitus fuerit, & iura Ecclesiæ violare præsumpserit, & tàm ipsos Monachos quàm eorum homines & possessiones, hospitationib. & indebitis placitis & exactionibus vexauerit, Abbas regia fultus auctoritate habeat plenam potestatem subrogãdi sibi meliorem aduocatum & vtiliorem. De legitimis & annalibus ipsorum Aduocatorum placitis sic Principum sententia decreuimus sicut coram, Imperatore *Heinrico* quarto Imperatorum diffinitum habemus. Statutum est ad placitum cuiuslibet aduocati pertinentes, vt semel in anno, quando præceptum fuerit omnes certis in locis conueniant, ibique in seruicium suum plus non exigat nisi duos modios tritici & duos porcos, tres cados vini, aut medonis, decem cados cereuisiæ, quinque modios auenæ in pabulum equorum XXX. vt autem ea quæ ad vsus fratrum pertinent minus distrahantur, hæc subscripta in vsus Aduocatorum sunt deputata videlicet: satisfactio temeritatum, ita tamen vt si qua dispendia fratres in suis rebus patiuntur, primò eis sua restituantur, & tertia pars pannorum sit Aduocatorum, duæ sint Abbatis & fratrum. Wergelda Abbatis & fratrum sunt & mancipium pro mancipio. Præterea si Prælati Ecclesiæ aliqua necessitate cogente damnũ sibi

vel reb⁹ suis illatū saluo ordine recuperare non valuerint ipsos aduocatos in locū cōpetentem aduocent, vbi causas querimoniæ diligenter discutient, nihilq; ibi ab eis vel ab eorū colonis quasi sub justitia exigant, sed cū charitate hoc q, eis impensum fuerit accipiant. Sanè fratrib. eiusdē Monasterij pſentib. atq; futuris imitatione antecessorū nostrorū imperatorū liberā facultatē eligendi Abbatem concedimus, electus inuestiturā à Rege vel Imperat. p sceptrū accipiat, nihil tamen dati Curiæ de justitia exhibeat, eò q, pdia primæ fundationis vt pdictū est ad Regni augmentū p Arnoldū distracta sunt, sed q, daturus est, p suo arbitrio & p bona voluntate fiat, nec cogantur ire in exceptiones. Insuper q̄cunq; bona ad idē Cœnobiū ptinere videntur, siue futuris tēporib. justis & rationabilib. modis puenire poterunt, salua & illibata eidē ppetuo jure pmanere decernimus. Et ne quisquā hominū vniuersa hęc nefario ausu pſumat inuadere, occupare, minuere vel quolibet modo alienare, cuncta sub nostræ maiestatis tuitionē suscipim⁹, & pſentis scripti priuilegio cōmunimus. Si quis autē cōtra hanc nostræ auctoritatis paginā temerè venire pſumpserit, centū libras purissimi argenti fisco nostro psoluat & totidē supradicto Monasterio cōponat. Et vt hæc nostra potestatis auctoritas firma futuris tēporib. & inconuulsa pmaneat, pſentē paginā conscribi & sigilli nostri impressione iussim⁹ insigniri, adhibitis teslib. idoneis quorū nomina hic sunt. Conr. Pataniensis Eps. Hertvvicus Ratisp. Eps. Conr. August. Eps. Hartmañus Eps. Brichiensis, Heinr. Bauariæ & Sax. Welfo Dux. Conr. Dux de Dachau. Frider. filius Regis Conradi. Palatini Comites Otto & fratres eius de Witelnspach. Heinr. Comes de Wolfrazhausen. Otto Comes de Vaiole. Gerhardus Comes de Werthaim. Bernhardus de Sevvelt. Heinr. de Stovve. Lazarius, Golvvinus, Egilolfus, Heinricus, Perchtoldus de VVolfrazhausen, Rupertus de Reichenspeyrn, Albertus de Porthus & aliqui quam plures.

Signum Domini *Friderici* Romanorum Imperatoris Augusti. Ego *Heinr.* regalis curiæ Cancellarius vice Domini Christiani Moguntini Archiepiscopi recognoui. Acta sunt hæc an. Dominicæ Incarnationis M. C. LXIII. Indict. XI. Anno Regni eius nono. Imperij verò VII. Datum *Augustæ* fæliciter. Amen.

Confirmauit præcedens Priuilegium Friderici I Imp. filius *eius Heinr. VI. Imp. nec non & huius fil. Friderici I. Nepos Frider. II.*

THIERHAVBTEN.

THierhaubten Monasteriū Ord. S. Benedicti infra Augustā Vindelicorū trib. miliaribus, non procul à Lico ad Riuum Achsitum, fundatum ac inchoatū in honorem SS. Petri & Pauli Apostolorū, à potentissimo Duce Bauariæ Tessalono, an. Dñi. 750. quo ferè tempore idem Dux Wessespromen eiusdem ordinis Abbatiam, inter Amperam & Lycū fluuios erexit, auctum verè & locupletatum post primam incinerationē & quasi denuo reædificatum, ac secundariò fundadatum est à Lothario Imperatore, Ludouici Pij filio, an. Dñi 846. Iohan. Auent: lib. 4. Annalium fol. 378.

TERTIO renouatum & auctū à Gebhardo Ratisp. Epo, Comite Diessensi & Hochenvvartensi secundum Ioan. Auent. in Annalib. suis, f. 508. non Witlspacē. vt Bruschius in sua centuria opinatur &c. nec nō à fratre præd. Gebhardi Epi Comite Rapothone fundatore Hochenvvartensis Monasterij ac Hema eius Coniuge, quam Bruschius alibi Ducissam Austriæ, alibi verò, nempe in centuria sua, Comitissā Werdeæ vocat q, verosimili⁹ est, an. 1022. Contulerūt aūt huic Monast. & Witlspacēses Comites, multa bona. Matthæ⁹ Marscalcus de Piberpach vicino castro, Can. Augustē. in libro suo de Calatinis, cap. 50. & 79. refert aliquas inscriptiones in hoc Monast. extātes, de Palatin. Witlspacēsib. & eorū traditionib. &c.

DOMI-

DOMINA Gebba de Pach piissima ac nobilissima fœmina summa huius Monasterij benefactrix, quæ & aurea & alia preciosa ornamenta plurima dedit.

Sub Ioan. Abbate XIX. viro magni ingenij & consilij, Ludouici Bauariæ Ducis Consiliario benè merito, incendio perijt Monasterium per eundem magnificè restauratum, anno Domini. 1403.

In bello Bauarico hoc Monasterium, vnà cum pagis suis miserè vastatum est, Albertus Dux Bauariæ pro restauratione ipsius dedit Teloneū, & vngeltum, vt vocant, in villa ibi, vsq; ad ipsius & successorū suorū renouationē, an. Dñi 1506. Petrus Abbas ita restituit ac instaurauit, vt eius secund' fundator dici meruerit, qui an. 1511. ob. reuocatio deinde facta est prædictæ concessionis. Monasterium hoc in bello Schmalcaldico bis direptum est, tam ab hostib. Cæsaris quam ab ipsis Hispanis, extra tamen Clenodia aurea & argentea vasa ac suppellectilem meliorē, quæ ingruente bello, mandato Illustriss. Ducis Bauariæ Wilhelmi piissimæ memoriæ, ad tutiora loca tempestiuè fuerant translata ac deposita.

Sepulti sunt ibi Nobiles Hinterskircher de Schönleuten.

ADDITIONES.

MOnasterij Thierhaupten certum & indubitatum fundatorem agnoscimus primū Thassilonem *Boior.* Ducem ex *Agilolfingorum* familia vltimum; *Vtilonis* Ducis ex *Pipini Francorum* Regis sorore filium. Tot tantaq; damna hoc ipsum Monast. ex bellis, incendiis, direptionibus passū fuit sæpius, vt quasi de nouo fundari construiq; opus habuerit; adeoq; nemini mirum videri debet, si ex veterib. monumētis parū aut pene nihil ibidē reperiatur. An. D. M.D.XC. Lapis in Choro Monast. effossus est cum hac inscriptione. *Obiit Himbrico primus Abbas, post nouam institutionem Gebhardi Episcopi, an. M.XXXVI.*

De Thassilone Duce *Vid. post Velser. Rerum Boie. s. R. P. Rad. de SS. Bauar. Tom. 1. p.*

Abbates huius Monasterij à Bruschio recensentur.

I. VLINVS *constit. à fundatore ipso Duce* Thassilone, *an. 752. al. 772.*
II. GVLIELMVS Vlini *successor.*
III. MARQVARDVS *alib.* Madegoldus.
IV. HAYMO *post hunc aliqui Abbates trecentis fermè annis desiderantur.*
V. HVNIBERTVS *al.* Himbrico *post nouam cœnobij instaurationem per* Gebhardum *Episcopū factam præsidere cœpit circa annum Christi 1010. ob. 1036.*
VI. HAYMO II.
VII. ODEWINVS *vel* Ottouinus.
VIII. GODESCALCVS.
IX. ARNOLDVS.
X. MARQVARDVS.
XI. ERCHENBOLDVS *vel* Ercamboldus.
XII. HENRICVS.
XIII. VDALRICVS com. Fuchs *præf. an. 1308.*
XIV. HENRICVS II. *de* Hoechstetten *instaurator Cœnobij per incendiū collapsi. ob. an. 1353.*
XV. CONRADVS *ob. an. 1366. al. 1363.*
XVI. VDALRICVS II. obiit 1372.
XVII. ERNESTVS.
XVIII. GEORGIVS.
XIX. IOANNES Ludouici Bauarorum *Principis consiliarius, sub quo cum incendio periisset Monasterium instauratum est idipsum ab eo magnificè an. 1403. vel 4. ob. 1406.*
XX. VLRICVS *de* Luzlburg.
XXI. IOANNES II. Bruno dictus ob. 1439.
XXII. FRIDERICVS *vixit circa an.* 1455.
XXIII. THOMAS *anno* 1460.
XXIV. HENRICVS III. Neff *dictus præf. ann.* 1478.
XXV. GEORGIVS *elig. an.* 1489.
XXVI. IOANNES à Westernach.
XXVII. VDARICVS *de* Werden præf. an. 1491.

*Hoc ferè tempore Monasterium Administratores habuit: horū vnus sacerdos quidam de Wittelspach, alter secularis, tertius in *Altenmünster conuersus VVolfgangus* de Sandizell, quartus *Gastulus Ernst* Parochus de Neukirchen.

XXVIII. IOANNES III. Hardlieb. dictus resignauit 1501. ob. 1505. *in Rain sepultus, huius misericordia & in egenos liberalitas celebratur.*

XXIX. PETRVS Wagner, *sub quo Monasterium flammis absumptum: dispersi fratres, Abbas annis duobus exul rediens cepit qua potuit reficere.* ob. 1511.

XXX. LEONARDVS Greck ob. 1533.

XXXI. IOANNES IV. cognomine Rumpshart. *Monasterium ad bonũ statum redeg.* ob. 1458.

XXXII. IOACHIMVS Jendt Faucensis. *annis quinq. praef. rem auxit; maiora animo conceperat, qua mors pramatura anteuertit, & successori reliquit.* ob. an. 1553.

XXXIII. BENEDICTVS Gangenrieder *praef. an. 44. primus infula donatus à Clemente VIII. P. M. ob. an. 1597. feria sexta, vt optabat.*

XXXIV. CASPARVS *successit, sub quo templum parochiale* S. Georgij *eleganter extructum est: praef. annis 22. an. 1619. in Aduentu Abbatiam resignauit in capitulo.*

XXXV. IOANNES Pleib im Hauss, Abbati Casparo subrogatus, paucis vixit mensibus.

XXXVI. IOANNES Nagl elig. die vigesima prima mens. Iulij an. 1620. cui faueat numen.

Ex M. SS. Petri VVagneri *Abbatis collectaneis,*

Anno 1504. die Philippi *&* Iacobi *Dux* Rupertus *occupauit oppidum* Newburg / *& abstulit omnem substantiam in pecuniis & aliis qua ibidem habebam.*

Die 24. Maij, Dux Rupertus *occupauit ciuitatem* Rain, *& compulit fratres meos ac rusticos sibi jurare, & me abnegare, & spoliauit Monasterium* Schonfeld, *idem facturus Monasterio meo, mihique scribi fecit, vt Abbatiam renunciarem, & agerem priuatam vitam cum fratribus. Sed per* Ducem Albertum *mihi commissum est, transferre me* Augustam *ibidemque manere donec sedaretur negocium.*

Anno Domini *1504 die* 8. *Iunij, Stipendiarij Ducis* Alberti *in* Fridtberg *&* Aichach *cum ciuibus nonnullis subito Monasterium adorti ictibusq. bombardarum portas ac muros deiicientes, propter continuas molestationes atque incendia rusticorum meorum, penè omnia iumenta abigentes, ad* Fridtperg *secum ducebant. De Monasterio abegerunt ad 700. circiter oues, 27. Vaccas 50. scrophas, 60 capras, & 32. equos.*

Anno 1505. 7. Augusti comburitur totus ferè pagus Thierhaupten, *domus nempe 82. ac omnia Monasterij ædificia exceptis stabulis duobus, Fruges ad 500.* Schober / *& 100. plaustra fœni, in vnum locum comportata idem ignis assumpsit. Milites enim circiter mille quingenti ex pagis* Sueuiæ, Augusta *&* Werdea *traiecto, Lico passim omnia populabantur, ac tandem in hunc locum venientes diripuerunt & incenderunt. Causa, erat hac: Tum alias sæpe, tum hoc ipso die summo mane, Duce* Arbogasto *de* Reuttenstein *capitaneo in* Rhain *rustici* Thierhauptani *tot excursionibus vexati prædam plurimam ex vicinis* Sucuorum *pagis trans* Licum *agentes in Monasterium introduxerunt, Interim Capitaneo partem suam abigente, rustici in Monasterio suam relinquebant, donec hostes aduerterent, qui mox tanto numero venientes omnia incenderunt. Monasterium ipsum hoc tempore non orationis domus, sed prædonum locus fuit.*

Hic de nocte, anno 1504. ipso festo Natiuitatis Mariæ *rustici mei trans flumen* Licum *circiter 150. equos compertos trans villam ad siluam minauerunt, quos rustici* Sueui *in magno numero insequentes, dum consequi non possent, Monasterium intrantes, in illudque se vlciscentes, ipsum cum Ecclesia, domo abbatiali, ac omnibus locis conuentualibus incẽdentes, villam concremauerunt: remansitque sola turris cum quatuor campanis, aliis tribus quæ in Choro pendebant igne resolutis. Remansit & quædam parua ædicula murata, & stallum vnum. Porro diuiniss. Eucharistiæ Sacramentum manibus Laicorum vix de igne ereptum atque in fabricam portatum, ibidem super incudem per noctem stetit.*

Anno 1506. primo Aprilis, hic iussu Principum Petrus *Abbas Monasterio restitutus est per Nobilem virum* Michaëlem Riederer, *reuolutis penè duobus annis exilij sui.*

VIE-

VIEPACH.

BERENGARIVS seu Beringerus Comes de Leonberg aliàs Leonsperg, cum consensu Agnetis vxoris, quæ dicitur fuisse familiæ Dominorum Pflueg ac liberorum suorum Hainrici & Elisabethæ, Viepachium inferius in monte Isaræ imminenti infra Landtshuotam, quod antea Venatorium tugurium erat, in templum commutat, 12. Virgines eò collocat, Ord. S. Augustini dedicat, ac Augustinianis Monachis Ratisponensibus gubernandum committit, ita tamen cum ad dies vitæ suæ aliquos census sibi reseruauerat, constituit, vt post suum obitum numerus iste Monialium duplicaretur; & cum illa domus & Hofmarchia Viepach, à Ducibus inferioris Bauariæ feudalis esset, Duces Otto, Ludouicus ac Stephanus fratres, huic fundationi non solum consenserunt, verum etiam feudali Iure liberarunt; hinc etiam quasi pro consociis fundationis habiti sunt, Anno Domini 1296.

BERINGERVS fundator cum coniuge ac filio ibi aliquot annis deuotè vixisse, obiisse, ac sepultus esse perhibetur, obiit autem Beringerus Anno 1296. Tunc Hainricus Dux Bauariæ prioribus XII. addidit XVIII. Virgines. Auent. lib. 8. fol. 726. Alibi autem habetur, hunc Beringerum eodem anno, quo primum lapidem claustri posuit, decessisse, postea Hainricum Ducem Bauariæ, filium Stephani erexisse Claustrum, muros, Ecclesiam, & habitacula Dominarum construxisse, auxisse numerum ad triginta, ac quædam bona dedisse. Idem Auent: fol. 790. ponit, Ludouicum Imperatorem hoc Monasterium auxisse.

HAINRICVS prædictus filius fundatoris, dedit Monasterio Vineam propinquam, eam feudi iure liberat, anno 1309.

BERINGERVS Comes de Leonsperg, fortè filius Heinrici aut patruelis, qui aliàs Bernhardus nominatur (nam hæc nomina sæpè confunduntur) dedit Monasterio huic, pro anniuersario, Aduocatiam in Reising. Anno 1314.

CONRADVS Episcopus Ratisponensis eximit hanc Capellam seu Monasterium à Parochia Kirchberg, ad quam prius pertinebat.

ALIVS Episcopus Ratisponensis eandem Parochiam Kirchperg, per Concambium pro alia Parochia Monasterio dedit.

FRIDERICVS Dux Bauariæ, an. 1385. donauit partem decimæ Vini de Landshuet, cum LX. vrnis cereuisiæ, ex duobus braxatoriis, & prædictum Claustrum pio animo defendit.

IOANNES Ratisponensis Episcopus, considerata magna paupertate huius Monasterij, dedit illi Parochiam in Lozenkürchen ad Vilsam anno 1402.

ADDITIONES.

Fundation oder Stifftbrieff vom Herrn Graffen von Leonberg seeligen / das Closter Nidernviepach betreffent.

WIr Pernnger von Gottes gnaden Graff zu Leonberg / thue khundt für vnns / vnd vnser Erben / allen den / die den Brieff sehend oder hörent / das zu ewigen zeiten / als wir / von wegen deß Allmechtigen Gottes / vnd vnser Seelen Seligkheith gestifft vnd geordnet haben / in den ehren Gottes / Mutter Mariæ vnd S. Augustini, in der wieß genant / Nidernviepach gelegen / an der Yser / in dem Bistumb zu Regenspurg / demselben Closter vnd den Frawen / die jetzo da seyn / vnnd hinfür zu ewigen zeiten /

zeiten / darinn GOTT zu dienen/ werden haben / wir ehegenandt Graff / mit wol bedachtem mueth vnnd rath gegeben / freylich vnnd ledigelichen / auch geben mit Crafft deß Brieffs/ vnser Hoffmarch Nidernviepach / mit allen nutzen / ehren vnnd rechten/ als wir sie besessen / vnnd ingehabt haben/ besuechts / vnd vnbesuechts geraith / vngeraith / mit Holtz / Weidt / Wasser nichts hindann gesetzt besunder darzu alles das / das wir / auff Landt oder Gütter gehabt haben / inn demselben Hoffmarch / doch mit der beschaidten / das in dem ehegemeltẽ Closter vnnd vnser Stifft / dieweil wir leben zehen Frawen des ehegenanden Ordens/ vnd zween Priester mit jren Dienern sein/ bleiben vnd wohnen sollen/ den wir nach jres Leibs notturfft/ auff Gütter vnd Landten/ vrbar/ Zinß vnd Gülte/ in der ehegenanten Hoffmarch verweiset/ vnd eingeantwort haben/ dauon zuleben/ aber wz vber dz wer mehr in der Hoffmarch/ es wer auff Landt oder Gütter/ wie die mit namen benent seyn/ in vnser gaab vnnd gnad die wir dem Closter/ vnd den Frawen vollkhomlich gethon vnd gegeben haben vn dz die zehen Frawen/ vnd Priester/ mit jhren Dienern/ nit zu jhres Leibs notturfft/ vnd Leben bedürften dieselbigen vbertheurung/ wir vns/ vnser lebtag/ gentzlich beuorbehalten vnd in der gaab/ hindan gesetzt haben/ vnd setzen mit crafft dits Briefs. Wann wir aber von ordnung Gottes Allmechtigen von disem jamerthal der Welt gerufen werden/ so ist vnser mainũg vnd vnser will/ dz wir nutz vnd frucht derselbigen vbertheurung/ die wir dan an vnserm Leben nach der ehegenanten gaab/ auff Landt vnd Güetern/ der ehegnandtẽ Hoffmarch besessen/ genossen/ vnd jngehabt haben/ an dz ehegenant Closter/ vnd Frawen fallen sollen/ ohn alle widerred vnd jrrung/ mit sambt vnsern Leichnamb/ den wir begeren wöllen vnd bitten bey jhnen zubegraben/ vnd zu der Erden zubestätten/ auch so wöllen wir vnd ordiniren das man nur das vnser Closter vnd die Frawen nach vnseren Todt die ehegenante Gütter vnd Landte nutz vnd rechten/ fridlich niessen/ vnd ruewigelich in der gewehr/ derselbigen besitzen/ das dann in dem Closter zwaintzig Frawen vnnd zween Priester / oder drey zum meisten / mit jhren Dienern vnnd Ehehalten / ohn alle jrrung oder beschwerung seyn sollen / nach jhres Ordens Freyung GOTT dem Allmechtigen / für Lebendig vnnd Todte zu ewigen zeiten zubitten. Auch so wöllen wir/ vnnd ordnen auff daß/ das jhn vnser GOTtshaus vnd Stifft der GOTtsdienst khain abgang / noch brechung / in kheiner weiß / nicht enthab / noch hinfür gewinne/ das der Prior vnnd Conuent auß vnsers Capellen von Regenspurg / die wir demselbigen vnser Stifft / zuuerbesseren/ vnnd Ambleuten gegeben / zu ewigen zeiten/ hinfür/ mit Crafft diß Brieffs vnd were es sach / das dieselbigen Frawen vnser Stifft / es geschäch auch mit willen / oder wissen / der ehegenanten Brüder/ vnnd jhrer verweser zu Regenspurg oder nicht / khainerlay weiß vonn Viepach an ein andere Statt / deß Closter legen / oder die Gütter / desselbigen Closters empfrembden/ vnd entziehen wolten/ oder willen hetten/ so sollen alle Gütter oder Leuth recht vnnd nutz nichts außgenommen/ die wir jhn geben haben/ vnd geaignet/ gentzlich vnd gar ohn alle jrrung vnd widerredt ohn vnser Erben khommen vnd sollen/ vnd darzue vber das alles haben wir Agnes/ deß benanten Graffen / eheliche Haußfraw vnnd Hainrich vnnd Elisabeth seine Erben vnnd Khindt/ mit guten willen / vnnd rechte gewissen zu der Stifft / deß ehegnanten Closters/ vnd der gaab vnsern willen gegeben vnd auch geben in crafft deß Brieffs / vnd zu mehrer bekhantnuß haben wir vns dieselbigen Stifftbrieff vnderschriben/ aller Sach/ gantz gleich/ oben an dem Stifftbrieff geschriben zuhalten vnd darzu zu mehrer offenbarũg vñ gedächtnuß zu ewigen zeitẽ habẽ wir ehgeenãter Graff Perñger geben disen gegenwertigẽ Brief/ mit dẽ Durchleuchtigẽ vñ Hochgebornẽ Fürsten vnsern gnedigen Herrn/ Otto Ludwig/ vnd Steffan/ vnd vnsern Sigel / besiglt / dz geschehen ist/ zu Regenspurg/ nach Christi geburth/ tausent zwey-

hundert

hundert / vnd sechs vnd neuntzigisten Jahr / in dem zehenden Calendas Aprilis, indictione Nona.

Der Aigenthumb Brieff / Closter Niderviepach betreffendt.

WIr Otto Ludwig / vñ Stephan von Gottes genaden Pfaltzgrauen bey Rhein vnnd Hertzogen in Bayrn / thund khundt allen denn / die disen gegenwertigen Brieff sehent od' lesent / zu ewigen zeiten / wann wir ansehen vnd betrachten / daß vns / die Gottmiltigkeiten / zu der Schaar / der Fürsten erwält vnd gerueffen hat / darum̃ wir billig / gegen jm in sollichen geleichen sein schuldig vns zuertzaigen / vnnd besonder zu perschonen / die jm gegeben sein vnd geordnet / vnder welchen wir sonderlich / den Orden der Brůder S. Augustin in der Wiesten / mit grosser genad vnd gunst / für vns genommen haben / als er vber ander Orden mehr / ohn vnderlaß / zucht vnd Göttlicher lieb / lehrt vnd innen hat / als der Edl vnd Wolgeborne Graf / Pernger von Leonperg zu Ehren dẽ Allmächtigen Gott zuuordrist vnd Mariam seiner Muetter / vnd S. Augustin gestifft ein Closter / von Newen genant Viepach / gelegen an der Yser / in dem Bisthumb zu Regenspurg / vnd darzu gegeben vñ geaignet hat / die Hofmarch daselbs / mit Leuthen / Güettern / mit allen rechten vnd nutzen / die darzu gehörenth / vnnd vns gebetten hat / dieselben Stifft / mit sambt der gab vnd aigenthumb zubestetten / Wañ wir nun angesehen haben / daß sollich beth / recht vnd redlich sein vnnd billich zuuerhören / vnd besonder / damit der Gottsdienst gemehrt / vnd nicht gemindert werdt / da wir schuldig sein zuthuen von vnsers Ambtswegen / da wir von Göttlicher fürsichtigkait zugerueffen sein / haben wir angesehen / Gott den Allmächtigen / alles Himlisch Heer / vnd darnach die fleissigen gebett / vnsers lieben getrewen Herrn / Pernger / Graf zu Leonperg / vnd haben bestett vnd zu ewigen zeiten / hinfür / vnd auch bestetten / in Krafft dits Brieffs / alle die gaab / vnd aigenthumb / die er dann gegeben hat / dem Closter zu Viepach / vnd den geistlichen Frawen daselbs / seines Stiffts / die er jetzo von Newen gestifft hat / in der ehren vnser Frawen vnd S. Augustin vnd besonder die Hofmarch zu Niderviepach mit allen ehren / nutzen vnnd rechten / an Güettern vnd an Leuthen nichts außgenommen / als er dañ sich besessen hat / dieselbig gab / aigenthumb vnd stufftung wir stehet vnd veste / vnd vnuermailligt haben / vnd auch jetzo haben wöllen / hinfür ewiglich mit diesen Brieff / vnd wiewol das ist / daß dieselbig Hofmarch zu vnser Herrschafft / mit aigenschafft vnd mit grundt vnd poden gehört hat / vnd der Ehegenant Graf / dieselben in lehenweiß / von vns ingehabt hat / vnd genossen / biß auff den heutigen tag / haben wir vns / derselbigen Herrschafft gentzlich vnd gahr verzigen / vnd verzeihen vns auch / der mit Krafft deß Brieffs / vnd haben demselbigen Closter vnd den Frawen / die ehegenanten Hofmarch / mit allen Ehren / rechten vnd nutzungen / nichts außgenommen / nach hindan gesetzt / gelihen vnd gegeben / vnd darzu was / in gegeben ist / vnd geaignet / von dem Ehegenanten Grafen / vnd nach hinfür von jhm gegeben mag werden / dasselbig / wir jetzund vnd hinfür ewiglich / von seinen fleissigen gebett wegen / die er vns darumb gethan hat / vnd von gewalt vnsers Fürstenthumbs / wir das stätt vnd vest haben wöllen / mit Krafft dits Brieffs / vnd auff das / die Frawen / in dem ehegenanten Closter / sich Gott zů dienen / Seeliglich gegeben haben / ohn alle kummernuß / vnd Irrung weltlicher sachen / mit lauter gewisen / das zuuerbringen mügen / haben wir angesehen vnser Seelen Seeligkait / vnd wöllen gegeben haben / in freyheiten / von aller beschwerung / in der maß / daß die selbige Stifft / mit Güettern vnnd mit der Leith leib / alßdann oben begriffen ist / die sie jetzundt / von vns / vnd vondem Grafen habent / oder hinfür gewinnen werdet / von allerley dienst / es seye mit Güettern oder mit Leuthen / die sie vor vns / oder wer sie / von vnsert wegen

vordert freyledigklich vñ rüewigklich beleiben sollen/nach gesetz vnd freyheit jhres Ordens die aigenthumb vnd gaab/mit sampt der freyheit die wir geben haben/der Stifft zu Viebach vnd den Frawen daselbs/wöllen wir/ daß sie sollen zu ewigen zeiten vnuermailligt bleiben vnd gehalten sollen werden/ohne allerley falsch list/vnd böse außlegung die wider vnser gegenwärtige gnad geschehen mag/jetzt oder hinfürahn/daß zu ainer ewigen gedächtnuß vnnd vhrkundt haben wir dem selbigen Closter geben/disen gegenwärtigen Brieff/besiglt mit vnserm/vnd vnsers lieben getrewen Pernnger Graffen vnd Stiffter deß Closters Insigel/geben zu Regenspurg/im ain tausent zweyhundert/vnd sechs vnd neuntzigsten Jahr/Decimo Calendas Aprilis Indictione Nona.

NOs *Conradus* Dei gratia Ecclesiæ *Ratisponensis* Episcopus, constare volumus vniuersis præsentes literas inspecturis. Quod cum nobilis vir *Perngerus* Comes de *Leonperg* in *Inferiori Viepach*, nostræ Diœcesis, Conuentum sororum ordinis Eremitarum S. *Augustini*, plantare & instituere cogitaret, petiuit instanter à Domino *Hainrico* piæ memoriæ Antecessore nostro, vt id ipsum suum suique Capituli accederet beneplacitum & consensus. Et cum hoc ab eodem prædecessore nostro ac capitulo nostro ad fundationem & institutionem eiusdem Conuentus, consensus esset traditus, ipse Comes ac prædecessor noster prædictus, ante perfecta donationis & concessionis instrumenta, de sæculo decessisset. Nos eiusdem Comitis piam deuotionem ob reuerentiam cultus dominici prouidè attendentes cum consensu venerabilis Capituli nostri, eandem capellam in *Inferiori Viepach* prædicto quę ante hęc tempora parochiali Ecclesiæ in *Khirchperg* in omnibus spiritualibus & temporalibus suberat, tanquam filia sua matri ab ipsa eadem subiectione exemimus & eximimus pro instituendo ibidem Conuentu sororum Eremitarum S. *Augustini* ipsam capellam cum Iuribus, vtilitatibus & obuentionibus suis donamus & concedimus in perpetuum. Priori & fratribus eiusdem ordinis de capella Domini *Ratisponæ*, qui ad institutionem præfati Conuentus intendunt, principaliter & laborant, indulgentes & committentes eisdem, vt Conuentum sororum sui ordinis plantare & instituere valeant, easque eidem loco & ordini sic incorporatas regere & gubernare debeant, vtpote membra suæ religionis tàm in spiritualibus, quàm in temporalibus, sicut piæ memoriæ prædecessor noster indulserat, quemadmodum est præmissum. Quia tamen per gratiam ipsis factam, aliis nolumus derogari nec aufferi præiudicium vel grauamen, sic prouida deliberatione extitit ordinatum, vt dicti Prior & Conuentus ordinis S. *Augustini Ratisponæ* pro congrua recompensatione fructuum & jurium, quos nomine matricis Ecclesiæ pleban' ibidem consueuit, & potuit recipere, ac colligere annuatim de præfata capella *Inferioris Viepach*, de decimis & prouentibus decimarum domus fratrum eiusdē ordinis in *Schönstal* de bona eorundem voluntate & consensu quas iidem fratres de tribus villis, videlicet *Döferich*, *Lützeldöferich*, & *Reyen*, per duos manipulos seu garbas in quolibet illarum annis singulis percipiunt & percipere consueuerunt, dimidiam scaffam tritici, tres cum dimidia scaffa siliginis, dimidiam scaffam hordei, & vnam dimidiam scaffam auenæ, mensuræ Ratisponensis, ante festum omnium sanctorum, cum tribus libris, & tribus solidis, in duobus terminis videlicet in festo *Iacobi* Apostoli, primam medietatem & in *Epiphania* domini, proximè subsequenti residuam medietatem denariorum Ratisponensium vsualium soluant, & assignare debeant in *Viepach* singulis annis plebano & Ecclesiæ supradictis. Et ad id præfati Prior & fratres de *Schönstal* stipulatione solenni, memoratæ parochiali Ecclesiæ in *Khirchperg*, & plebano eiusdem, se in nostra præsentia obligarunt. Cuius etiam recompensationis quantitas tàm in annona,

nona, quàm denariis à personis fide dignis ordinationem & æstimationem recipit, vt pręmisimus de decimis villarum superius expressarum. Supradictis etiam adiicimus, quod dicti fratres seu persona quæ pro tempore nomine ipsorum capellam in *Viepach* inofficiauerit de cætero seu plebem rexerit, ad nos & ad successores nostros *Ratisponenses* Episcopos respectum habere debeant, videlicet, vt nostram Synodum singulis annis ratione plebis sibi commissæ visitare, Cathedraticum soluere, mandata & constitutiones recipere teneantur. In aliis verò omnibus & singulis ipsos, quantum ad dictam Capellam exemptos esse volumus, juxta sui ordinis priuilegia ac indultam à sanctis patribus libertatem. In cuius rei testificationem præsentes damus nostri ac venerabilis Capituli nostri sigillorum munimine roboratas. Datum *Ratisponæ* Anno Domini Millesimo Ducentesimo Nonagesimo sexto, in die beatæ Cæciliæ Virginis & Martyris.

NOs *Conradus* DEI gratia *Ratisponensis* Ecclesiæ Episcopus. Constare volumus vniuersis præsentia inspecturis, quod pro fundatione in *Inferiori Viepach*, nostræ Dioecesis, per virum nobilem *Perngerum* Comitem de *Leonperg* iniciata & per illustrem *Ottonem* Ducem *Bauariæ* confirmata in profectus vberes & fructus vberiores, cum diuino adiutorio extollenda & specialiter ob dilectorũ nobis *Vlrici* Prioris & Conuentus fratrũ Eremitarum S. *Augustini* de capella Domini *Ratisp.* Dioecesis quorum à nobis deuotionis merita & religionis sacræ obseruantia deposcunt, vt circa nos, præcipuè in his quæ diuini cultus incrementum respiciunt gratiarum beneficia diffundamus, jam dictam Capellam in *Inferiori Viepach*, quæ vsq; hæc tẽpora parochiali Ecclesiæ in *Kirchperg* attinebat, tãquam filia suę matri de consensu venerabilis Capituli, cum omnibus suis iurib⁹, ꝓuentibus, ac quibuslibet obuentionibus & pertinentiis à prædicta vnione seu subiectione parochialis Ecclesię in *Kirchperg* eximentes ipsamq; sic liberam, tàm in spiritualib⁹ quàm in tẽporalibus, memoratis fratribus concedimus & donamus integraliter & in ꝑpetuũ liberè & pacificè possidendã, quin imò ratificam⁹ & approbamus donationẽ eiusdẽ loci, ab illustri Duce *Ottone* & *Perngero* Comite de *Leonperg* indultã dictis fratrib⁹ & concessam. Quia tamen per gratiam ipsis factã, aliis nolumus derogare nec afferri ꝑiudicium vel grauamen sic ꝓuida deliberatione duximus ordinandũ, vt dicti Prior & Conuentus ordinis S. *Augustini Ratisponæ*, pro congrua recompensatione fructuũ, quos nomine matricis Ecclesiæ plebanus ibidẽ jure & rationabiliter consueuit & potuit colligere annuatim de ꝑfatã Capella *Inferioris Viepach*, de prouentibus decimarum, Domus fratrum eiusdem in *Schönstal* de bona eorundem voluntate & consensu, quos iidem fratres de tribus villis, videlicet *Döfrich, Lüzeldöfrich*, & *Reyen*, per duas garbas, in qualibet illarum annis singulis percipere consueuerunt, dimidiam scaffam tritici, tres cum dimidia scaffa siliginis, dimidiam scaffam hordei, & alteram dimidiã scaffam auenę, mensurę Ratisponensis, cũ tribus libris & tribus solidis denariorũ Ratisponensiũ & vsualium soluent & assignabunt in *Viepach* singulis plebano & Ecclesiæ supradictis. Cuius etiam recompensationis quantitas tàm in annona quàm denariis à ꝑsonis fide dignis, ordinationem & æstimationem recepit, vt præmisimus de decimis villarum superius expressarum. Supradictis etiam adiicimus, quod dicti fratres seu persona quæ pro tempore nomine ipsorũ capellã in *Viepach* inofficiauerit de cætero, seu plebem rexerit, ad nos & successores respectum habere debeat quo ad solutionẽ duntaxat Cathedratici annuatim, nostramq; synodum singulis annis ratione plebis sibi cõmissæ teneatur visitare, ab aliis verò legibus omnibus ac singulis, tàm jurisdictione parochiana

quàm

quàm Diœcesana ipsos quantum ad dictam capellam eximimus & exemptos esse volumus, juxta sui ordinis priuilegia ac indultam à sanctis patribus libertatem. In cuius rei testificationem præsentes literas nostri sigilli roboratione nobis placuit communire. Datum *Ratisponæ* Anno Domini Millesimo ducentesimo nonagesimo sexto, in festo S. Cæciliæ Virginis & Martyris.

BOnifacius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis in Christo filiabus Priorissæ & Conuentui monasterij de *Viepach* per Priorissam soliti gubernari ordinis S. *Augustini Ratisponensis* Diœcesis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Præsentata siquidem nobis vestra petitio continebat, quod nobilis vir *Perngerus* Comes de *Leonperg*, cupiens terrena pro cœlestibus, & transitoria pro æternis, fælici commercio commutare, territorium in *Inferiori Viepach*, juxta fluuium *Isar*, hoffmarchiam nuncupatam *Ratisponensis* Diœcesis, quod idem Comes à nobilibus viris *Ottone*, *Ludouico* & *Stephano* Ducibus *Bauariæ* tenebat in feudum cum omnibus Iuribus & pertinentiis suis, vobis pia liberalitate donauit, & in eo propriis sumptibus monasterium vestrum construxit, præfati quoque Duces donationi huiusmodi suum præstantes assensum, jus patronatus q; in capella, tunc in honore beatæ *Mariæ* in eodem territorio constructa, communiter habebant, vobis pro animarum suarum remedio libere concesserunt, venerabilis fratris nostri Episcopi *Ratisponensis* adhoc accedente consensu, prout in literis inde confectis, & ipsorum Episcopi & nobilium sigillis munitis plenius dicitur contineri.

Nos itaq; vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc ab eisdem Episcopo & nobilibus piè & prouidè factum est ratum & gratum habentes, illud authoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum apud *Vrbem veterem* Idibus Octobris Pontificatus nostri Anno tertio.

Catalogus Priorissarum huius Monasterij

I. Dn. Margaretha de Layming.
II. Dn. Dorothea à Closen.
III. Dn. Elisabetha Offnerin.
IV. Dn. Margaretha Ederin.
V. Dn. Apollonia Egingerin.
VI. Dn. Praxedis Stinglhamerin.
VII. Dn. Margaretha Zengerin.
VIII. Dn. Margaretha Köllnpeckin.
IX. Dn. Catharina Hachholterin.
X. Dn. Margaretha Aichnerin.
XI. Dn. Elisabetha Manndlin.
XII. Dn. Anna Straussin.
XIII. Dn. Walpurgis Dulvveggin.
XIV. Dn. Elisabetha von der Warth.
XV. Dn. Clara à Degenberg.

XVI. Dn. Ku-

XVI. Dn. Kunegundis Eglofftainerin.
XVII. Dn. Elisabetha à Closen.
XVIII. Dn. Sophia von der Wasch.
XIX. Dn. Catharina à Rochberg.
XX. Dn. Bedonia Stingelheimerin.
XXI. Dn. Elisabetha ab Amberga.
XXII. Dn. Anna à Tannhausen.
XXIII. Dn. Sophia à Pienzenavv.
XXIV. Dn. Dorothea Schmalholtzin.
XXV. Dn. Helena Schützin.
XXVI. Dn. Anna Gämbsin.
XXVII. Dn. Elisabetha Avverin.
XXVIII. Dn. Magdalena Wiselspergerin.

VILSHOVEN.

COLLEGIATA Ecclesia ad ostium Vilsi fluminis excurrentis in Danubium in Vrbe Vilshouen. Auent. de fundatione huius Collegij scribit in Annalibus lib. 7. fol. 798. quòd circa annum, 1366. Hainricus Tuschl cum filio Schvvikhero duodecim Mystarum collegium in Vilshouen instituerit, atque mox sequenti anno, XII. Calend. Octobris decesserit. Quod non omnino conuenit cum scriptura, ad parietem Chori, ibidem affixa, quæ habet Anno 1388. obiit miles Hainricus dictus Tuschl, fundator Collegij in Vilshouen, quod Schvvikherus filius consummauit, &c.

ADDITIONES.

IN Nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis ad perpetuam rei memoriam, & vniuersis & singulis præsentes literas, seu præsens publicum instrumentum inspecturis. *Thomas* de *Ammanatis* electus *Nymouicensis* Apostolicæ sedis nunctius, ab eademque sede ad infra scripta commissarius specialiter deputatus salutem in Domino qui bonorum cunctorum author est continuus & largitor, Sedes Apostolica in caput cunctarum Ecclesiarum à Domino prouidè constituta sic filiorum fidelium pia vota sectatur & audit, sic eorum deuotis affectionibus benignum tribuit clementer assensum, vt & bene agendi propositum augeat, & circumspectè prouideat, quod bene inceperit vt subsistat. Et quidē Cooperatrix ipsa Dei, quantò magis prospicit quantoq; subtilius intuetur, vt pia opera, q̃ inchoantur, nō corruant, sed pro tempore valeant, juxta mentes disponentiū permanere: tantò in plus corda fidelium allicit & inducit ad vota similia peragenda. Sanctissimus igitur in CHRISTO pater & Dominus noster, Dominus *Gregorius* sanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ modernus summus Pontifex, sedique Apostolicæ nunc præsidens sacrosanctæ, pro parte strenui nobilisque viri Domini *Heinrici Tuschel* Baronis *Patauiensis* Diœcesis supplicatione sibi facta quatenus cum dictus Dominus *Henricus* in parochiali Ecclesia in *Vilshoffen* dictæ Diœcesis desideret collegium duodecim Canonicorum instituere. Quorum vnus Præpositus esset qui aliis præsideret, quibusque de bonis sibi, à Deo collatis certos annuos redditus assignare volebat, & in hoc jam Episcopi & Capituli *Patauiensis* ac Rectoris dictæ parochialis Ecclesiæ assensum obtineret dignaretur, paterno remedio in erectione institutioneque dicti collegij suam authoritatem & firmitatem

Aposto-

Apoſtolicam impartire volens & concedenda concedere, & quæ concederet, ſic diſcretionis modulo limitare, quatenus dicti collegij erectio, vt in conceſſione facilis ſic in ſiſtendo ſtabilis permaneret, prouidè prouidens, ſi dictum Collegium fortaſſis immaturè indebiteque fundatum, labi contingeret, in futurum à multorum cordibus charitas ob hoc frigeſceret ſimilia peragendi. Cum pridem nos ad has partes pro ſuis & Romanæ Eccleſiæ arduis negotiis perſonaliter deſtinaret ſuper erectione & inſtitutione dicti Collegij commiſſionem nobis ſpecialem fecit per literas ſuas apoſtolicas patentes in pergameno ſcriptas, veraque Bulla ipſius Domini noſtri Papæ plumbea, more Romanæ curiæ cum cordulis canapræ impendentis bullatas, non abraſas, non viciatas, non cancellatas, nec in aliqua ſui parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio & ſuſpitione carentes, quas nobis præſentatas cum ea, qua decuit reuerentia noueritis recepiſſe, quarumque tenor ad contextum ſequitur in hæc verba.

Tenor Bullæ.

GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto filio *Thomæ* electo *Nymouienſi* Apoſtolicæ ſedis nunctio ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Piis votis fidelium & illis præſertim quæ diuini cultus augmentum, & fidelium animarum ſalutem reſpiciunt beneuolum impartimur aſſenſum, illaq; libenter fauore proſequimur oportuno. Sane petitio pro parte dilecti filij nobilis viri *Heinrici Tuſchel* Baronis *Patauienſis* Diœceſis, nobis nuper exhibitis, cótinebat, quod ipſe cupiens terrena in cœleſtia, & tranſitoria in æterna fælici commertio commutare, illiq; aliqua dare de ſuis qui ſibi contulit vniuerſa, ad honorem Dei patris omnipotentis, ac pro ſuæ & parentum ſuorum aliorumq; Chriſti fidelium animarum ſalute parochialemque Eccleſiam in oppido *Vilshoffen* dictæ Diœceſis, in qua prædicti parentes ſui ſepulti ſunt, & ipſe etiam ſepulturam elegit, in Eccleſiam collegiatam in qua duodecim ſint Canonici, quorum vnus ſit Præpoſitus qui eis præſit, erigi deſiderat, ac de bonis ſibi à Deo collatis, pro præmiſſis dotem ſufficientem, videlicet pro quolibet Canonico quinquaginta, & pro ipſo Præpoſito centum florenos in perpetuis annuis redditibus aſſignare proponit. Quare pro parte dicti *Heinrici* nobis fuit humiliter ſupplicatum, vt cum venerabilis frater noſter Epiſcopus, & dilecti filij Capitulum *Patauienſe* ac Rector ipſius Eccleſiæ parochialis cuius collocatio ad dictum Epiſcopum pertinet in hoc conſentiant eidem faciendi præmiſſa licentiã concedere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos itaque ipſius *Heinrici* laudabile deſiderium & propoſitum multipliciter in Domino commendantes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati circumſpectioni tuæ de qua in his & in aliis ſpecialem fiduciam obtinemus, per apoſtolica ſcripta committimus & mandamus, quatenus ſi eſt ita, præfatam parochialem Eccleſiam cuius fructus, redditus & prouentus duodecim marcharum argenti, ſecundum taxationem decimę temporibus modernis, valorem annuum, vt aſſeritur non excedunt. Poſtquam dictus *Henricus* præmiſſam dotem aſſignauerit, vt præfertur authoritate Apoſtolica in Collegiatam erigas, & inibi numerum duodecim Canonicorum, quorum vnus ſit Præpoſitus qui aliis præſit ad præſentationem dicti *Henrici* inſtituas, ibidem ſalubria ſtatuta ordinando, ita quod in antea electio Præpoſiti eiuſdem collegij, ad ipſius capitulum, & eius confirmatio ad loci Dioceſanum, nec non præſentationes de idoneis perſonis ad huiuſmodi Canonicatus & præbendas, ad ipſos Præpoſitum & Capitulum & huiuſmodi præ-

ſenta-

sentationum admissio & institutio ad eundem loci Diocesanum pertineat jure dicti Rectoris & cuiuslibet alterius semper saluo. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo non obstantibus constitutionibus Apostolicis & statutis & consuetudinibus contrariis quibuscunque seu si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de huiusmodi parochialibus Ecclesiis aut aliis beneficiis ecclesiasticis in illis partibus, speciales aut generales Apostolicæ sedis vel Legatorum eius litteras impetrarint etiamsi per eas ad inhibitionem, reseruationem & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum, quas literas & processus eorum authoritate habitos ad dictam parochialem Ecclesiam volumus non extendi, sed nullum per hoc eis quo ad assecutionem Ecclesiarum aut beneficiorum aliorum præiudicium generari, seu si aliquibus communiter, vel diuisim à dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & quibuslibet aliis priuilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus, quorumcunque tandem existant per quæ præsentibus non expressa, vt totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quolibet, vel differri & de quibusque totis tenoribus habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attemptari. Datæ *Auinione* Calendis Ianuarij, Pontificatus nostri anno quinto. Quibus Apostolicis quidem literis per nos, vt præmittitur, sic receptis, prefato Domino *Henrico* post datam dictarum literarum Apostolicarum viam vniuersæ carnis jam ingresso, pro parte Domini *Sueikeri* dicti quondam Domini *Henrici* filij vnici & hæredis sæpius requisiti, volentes in cõmissis nobis huiusmodi juxta traditam nobis formam, ex altoq; discretionem elargitam, eò maturius ac diligentius procedere, quo de contentis in commissione prefata per nos personaliter informatio vera, nedum ex aliorum relatibus, sed ex inspectione nostra propria sumpta foret, ad præfatum oppidum in *Vilshoffen* dictæ *Patauiensis* Diœcesis propria accessimus in persona ibidq; tàm loci dispositione quàm dictæ parochialis Ecclesiæ situ, & aliis debitis circumstantiis, & præsertim dotis assignatione jam facta & qui fieri restabat debitè prepensatis, ad præsentiam Reuerendi in Christo patris Domini *Alberti* nunc *Patauiensis* Episcopi, & Capituli *Patauiensis* in ciuitate ipsa nos transtulimus indilatè ibidemque nos personaliter existentes in domo seu in curia Episcopali præfatum Reuerendum patrem Dominum *Patauiensem* decenter requisiuimus, & instanter, quatenus ipse cum Capitulo suo, quod ad hoc specialiter requiri faceret, ac etiam conuocari nobiscum deberent, certa die & hora concorditer statuendis conuenire tractareque inuicem super dicta erectione Collegij facienda. Qui quidem Reuerendus pater Dominus Episcopus statim huic requisitioni gratiosè condescendens diem & horam præsentes nobiscum cõcorditer statuit, quibus & suum Capitulum facere se obtulit debitè conuocari ad procedendum in erectionis negotio supradicto, aduenientibusque die & hora infra scriptis conuenimus in dicta Domo seu curia Episcopali, & in capella superiori juxta ambitum dictæ Domus ibique cõuenerunt præfatus Reuerendus pater Dominus *Albertus* Episcopus honorabilesque viri Domini Ioannes Scharfenberch Præpositus, Hermannus Digni Decanus, Iohannes & Hertindus Vneissleneck, Iohannes & Hartlibus de Puechperg, Magister Paulus Kolner, Iohannes de Pruck, Evverbinus Degenberger Canonici Patauienses asserentes se facere totum Capitulum Canonicorum residentium, &

se propter hoc specialiter conuocatos, & ibidem coram dictis Dominis per nostrum Notarium lectis alta & intelligibili voce literis apostolicis supradictis sic plenariè & distinctè quod tenor earum cuilibet innotuit euidenter. Exinde processimus inuicem ad tractandum super substantialibus & circumstantiis debitis & oportunis pro erectione huiusmodi ritè ac solenniter peragenda.

Post quos quidem tractatus plenimodè habitos, quia de assignatione dotis dicti Collegij seu Ecclesiæ in collegiatam erigendæ, nedum juxta quantitatē in præfatis literis Apostolicis contentam, imo multo maiorem, extitit per supra dictum Dominum Svvelkerum, tàm nobis quàm dictis Dominis Episcopo & Capitulo facta debita & notiua certitudo habitisq; per nos nonnullis cautelis circa illam prout in actis coram nobis super hoc habitis latius continetur, deq; consensu Rectoris dictæ parochialis Ecclesiæ plena extitit facta fides, cum Dominus *Iohannes* de *Puechperg* supradictus Canonicus Pataulensis dudum ipsius parochialis Ecclesiæ Rector, ipsi Ecclesiæ pridem spontè & liberè in manibus Domini Episcopi ad cuius collationem dicta Ecclesia vsque ad dicta tempora pertinuit resignauit, ad finem & effectum vt dicta erectio facilius & liberius fieri posset, pro vt tàm ipse Dominus *Iohannes* de *Puechperg* supradictus quàm Dominus Episcopus, & alij habentes notitiam de præmissis, hoc suo juramento asseruerunt esse verum.

Præfatus Reuerendus pater Dominus *Albertus* Episcopus *Patauiensis*, nec non dicti Præpositus, Decanus, Canonici & Capitulum capitulariter congregati & vt Capitulum & nomine Capituli dictæ *Patauiensis* Ecclesiæ spontè & liberè consenserunt & suum assensum pariter & consensum præbuerunt erectioni huiusmodi per nos faciendæ de parochiali Ecclesia in *Vilshouen* supradicta.

Nos igitur attendentes in erectione huiusmodi jam omnia concurrere impletaque esse, quæ ex mente Domini nostri Papæ, & alias ex natura rei concurrere & impleri debuerant, nolentes tam laudabili actui dilationem imponere longiorem, sperantes quod altissimus hoc bonum opus, quod cœpit, vsque in finem perficiet, & auxiliabitur vt subsistat ad laudem & gloriam summæ & indiuiduæ Trinitatis patris, & filij, & spiritus sancti, sanctæque Dei genitricis virginis Mariæ & beati Iohannis Baptistæ, in cuius honorem dicta Ecclesia est fundata, ac omnium sanctorum cælestium, nec non ad remedium animarum, tàm dicti quondam Domini *Henrici Tuschel* & suorum parentum, quàm omnium fidelium defunctorum in remissionem peccatorum tàm dicti *Svveickerij* quàm aliorum benefactorum in præsens tempus, vel futurum præfatam parochialem Ecclesiam in *Vilshouen* Authoritate apostolica qua fungimur in hac parte, pro vt melius ipsa nobis est potestas seu authoritas attributa in collegiatam Ecclesiam & Collegium nouum certum & taxatum duodecim Canonicorum quorum vnus sit Præpositus, qui aliis præsit in eadem erreximus & tenore præsentium erigimus & instituimus, sic quod deinceps in perpetuum dicta parochialis Ecclesia sic dicatur, nominetur, & reputetur collegiata, & Collegium duodecim Canonicorum quorum vnus sit Præpositus, vt est dictum habere & existere in eadem. Volentes expressè & sic instituentes, quod Præpositus, qui pro tempore erit, sit caput & Prælatus Ecclesiæ Collegij prædictorum & eorum habeat curam & correctionem & ad eum spectet & pertineat gubernatio chori, conuocatio Capituli, in quorum vtroque primum locum habeat vt Prælatus.

In capitulo etiam vnicam vocem habeat, vt alter ex Canonicis, sed primam vt præsidens in eodem; sitque ipsa præpositura dignitas curata & electiua, ad quam, cum pro tempore vacare continget assumatur. Demum quis per solennem electionem Capituli dictæ Ecclesiæ confirmationemque Reuerendi in Christo patris Domini pro tempore Episcopi *Patauiensis*, juxta quod in similibus est à sacris canonibus institutum, nullusque nisi in vicesimo quinto anno aut eo amplius constitutus eligi valeat in Præpositum dicti collegij seu assumi & electio, confirmatio, seu alia assumptio de minore facta, ipso jure juribus non subsistat, quique in Præpositum dicti Collegij electus & confirmatus aut aliter debitè assumptus vel institutus, si sacerdos pro tunc non fuerit se faciat infra annum à die possessionis Præposituræ adeptæ, vel qua per eum steterit, quo minus apprehendat statutis à jure temporibus ad sacerdotium facere promoueri, aliàs ipso jure per lapsum dicti anni sit priuatus.

Sequuntur præcipua quædam capita Dom. Præposito & Canonicis obseruanda.

Primum.

Quod Canonici subesse debeant Præposito & quod collatio Canonicorum & institutio spectet ad Episcopum *Patauiensem* ad præsentationem Præpositi & Capituli.

Secundum.

Quod Canonicus institutus se faciat infra annum ad sacerdotium promoueri, alioquin &c.

Tertium.

Quod Præpositura & Canonicatus & præbenda in Ecclesia in *Vilshoffen* intelligentur beneficia incompatibilia.

Quartum.

Quod cura parochiæ spectat ad Præpositum & Capitulum & non ad Præpositum solum.

Quintum.

De Electione Sacristæ siue Plebani singulis annis.

Sextum.

De stipendio Sacristæ.

Septimum.

De Electione Cellariorum & Camerariorum.

Octauum.

Quod tàm Prępositus quàm quilibet Canonicorum teneatur personalem residentiam infra oppidum *Vilshoffen* facere.

Nonum.

De officio senioris.

Decimum.

De distributione fructuum Ecclesiæ præsentium & futurorum, &c.

Conclusio.

ACTA, dicta, & gesta fuerunt omnia alia & singula supradicta in ciuitate *Patauiensi*, & in Curia Episcopali, at loco supradicto eiusdem curiæ seu

Domus. Anno de Natiuitate Domini noſtri IESV CHRISTI Milleſimo Trecenteſimo Septuageſimo ſexto, die Veneris, quæ fuit ſextadecima menſis Maij, hora tertiarum, vel quaſi. Pontificatus dicti Sanctiſſimi in Chriſto patris & Domini noſtri, Domini *Gregorij* diuina prouidentia Papæ vndecimi anno ſexto, præſentibus præfato Reuerendo in Chriſto patre & Domino, Domino *Alberto* Dei gratia Epiſcopo *Patauienſi*, dictiſque Dominis Iohanne Præpoſito & Hermanno Decano & aliis Canonicis Patauienſibus ſuperius nominatim & ſpecialiter deſcriptis, ad præmiſſa ſuam ſententiam & voluntatem interponentibus & aſſenſum &c.

ET ego Nicolaus Thomas de Animannadis electus Nimocienſis Apoſtolicæ Sedis Nunctius, ab eademq; ſede ad infra ſcripta cõmiſſarius ſpecialiter deputatus honorabilibus viris Præpoſito, Canonicis, & Capitulo noui Collegij ſeu Eccleſiæ collegiatæ de nouo erectæ S. Iohannis Baptiſtæ in oppido Vilshouen Patauienſis Diœceſis, ſalutem in eo à quo cuncta procedunt, & in melius conſeruantur. Pridem dum in ciuitate Patauienſi perſonaliter conſtituti veſtrum Collegium ſeu Eccleſiam præfatam S. Iohannis in Collegiatam de nouo ereximus authoritate Apoſtolica nobis ſpecialiter in hac parte commiſſa in erectione eadẽ, licet pro tunc nonnullas ordinationes per Vos obſeruandas fecerimus: &c.

IN dem namb GOtts / han ich Heinrich der Tuſchel zu Sälenaw mein geſtifft gethan/mit wolgedachten Muet/vnd mit rechter vorbetrachtung / da ich es woll getuen macht / vnd nach meines Suns Schweickharten deß Tuſchels rath vnd willen/vnd nach ander mein negſten vnd beſten Freund/rath vñ weiſſung. Bey dem erſtẽ/ ſchaff ich daß man geben ſoll / allen den ich gelt ſchuldig bin / von mein ſelbs wegen / oder von meines Bruders wegen/vñ Vettern wegen ſeligen/oder von wem das wär/daß man mit rechter warhait beweiſen mag / ſo ſchaff ich in der lieb GOttes durch hail vnd säld/ mein vnd meiner voruordern vnd nachkummen Seel willen/ Gott zu lob/ vnd allen gelaubigen Seelen zu troſt. Zu dem Erſten ſchaff ich daß man mein Stiffe zu Vilßhouen vollbringen ſoll / als ich mit den Chorherrn vberein worden bin / zu dem erſten was die Pfarr getragen mag/mit allen Nutzen vnd Rechten/bey klein vnd bey groß / nichts außgenommen/vnd ſchaff darzu die Guet vnd die Gült zu Nabinden/mit allen zugehörung/ verſicht vnd vnuerſicht/als ich es ſelbſt in gehabt han / vnd dauon bekommen mag/vnd darzu ſchaff ich jn auch die Guet vnd Gült/die ich von olderß Peckhen gekaufft han/ auch mit allen zugehörungen/darzu ſchaff ich auch in das Pau auff dem Chirtinportz vñ was ich Ackhers daſelbs han/ſo ſchaff ich ob die abgenom Vrbar vñ Gült/viertzig pfund Regenſpurger pfenning nicht vertragen möcht/ſo ſoll man ins erfüllen mit andern Vrbar/auff andern mein Haab/ alſo daß ſy viertzig pfund Regenſpurger pfenning zu der Pfarr zu Vilßhouen volligklichen haben/darzu ſchaff ich/ob ich abgieng mit dem Todt vnd nicht whär/zway tauſent Gulden berait. Daß man drey hundert zu dem newen widem ſoll/daß wurt Aindlif vñ ain Probſt/vñ was deß vbrigen gelts würt das ſolle man jm zu nutz anlegen vnd ein Gült darumb beſtellen/vñ dieſelben Gült/ſollen ſy gleich nietzen/ als ander jr Gült/vnd ſchaff auch zu dem Pfarn pau daſelbs vier hundert Gulden / vnd ſchaff hundert pfund Regenſpurger pfenning zu dẽ Spitall daſelbs/dz man in die zu peſſerung anleg/als es jm aller fueg ſamiſt vñ nutzlichſt wörd vñ ſey/ ſo ſchaff ich fünff pfund Regenſpurger pfenning gelts järlich geen Vilßhouen vier Schweſtern/ daß man jedlicher ſoll geben järlich zehen ſchilling Regenſpurger vñ ſoll jnen ein behauſung geben vñ beſtellen da dieſelbẽ Schweſtern jñen ſein/vñ bey aller tagzeit ſein vñ betend vñ Gott dienen/ durch aller vnſer voreltern vñ nachkoñen Seel willẽ/vñ ſchaff auch gen Säldenaw

zwelff

zwelff pfund Passauer pfenning järlichs ewiges Gelts/zu einer ewigen Meß/vnd demselben Capelan/solle man ein Behausung außzaigen/daß der auff dem mein sütz / vnnd derselb Capelan solle drey Meß alle wochen haben / ain Meß datz Puch / vnnd ain Meß datz Sanct Lutzein/vnnd ain Meß datz Sanct Philich vnnd all veir tag ain Meß zu Säldenaw inn der Vest / ich schaff auch zu der Stifft datz Sanct Preiden / daß man das Opfer daselbs / so schaff ich auch gen Säldenbueg ainen Capelan järlich zehen pfund Passauer pfenning Gelts/daß derselb Capelan auch soll sitzen auff dem mein/vnd derselb Capelan solle all tag ein Meß haben zu Säldenburg in der Vest / ich schaff auch zu der Stifft datz Sanct Preiden/daß man das Opfer daselbs der Pfarer zu Neuenkirchen widerkehrer / vnd daß etliche Güetter vnd Dörffer / die bey Sanct Preiden nahent gelegen sein / gepfard werden / zu dem Gottshauß hintz Sanct Preiden vnd dieselben Nutz soll man derselben Pfarr widerkhern / daß man noch zween Herrn die da seind / vnd dieselben vier Herrn sollen täglichen das Sanct Preiden gantze tagzeit singen vnd lesen/vnd sollen alle tag ein Meß haben zu Sitzenstain / vnd täglich ein Meß in dem Closter datz Sanct Preiden / vnnd alle vier tag zwo Meß / vnnd wann die Stifft also außtragen vnd vollbracht wirdt / so soll man die Gült so ich geen Säldenburg in der Capelln vnd der Meß geschafft hann/geben zu dem Closter hintz Sanct Preiden die sollen die Meß täglich zu Säldenburg dauon außrichten/ Ich schaff geen Waldenkirchen hundert pfund Passauer pfenning / die ich Inn hann von dem Ranstorfer / darfür solle man zehen pfund Passauer pfenning järlicher Gült / dem Gottshauß zu Waldkirchen in antworten vnd setzen auß der Gült die ich von dem Ramstorfer kaufft hann zu steur an ainer ewigen Meß/gen Waldkirchen/als lang vnntz mein Erben dieselben zehen pfund Passauer pfenning Gelts/herwider gelejet/vmb die egenanten hundert pfund Passauer pfenning/So hann ich in sechs vñ viertzig pfund Passauer pfenning von dem Schonacher Chorherrn zu Martzer dem Gott gnad/darzue schaff ich vier vñ fünfftzig pfund Passauer pfenning/das macht also hundert pfund Passauer pfenning/ die schaff ich zu steur an ein ewige Meß geen Cherphaim auff die Schenach Alter / ob man der Meß mit dem Gelt nicht gewidem mag/so soll man dasselb Gelt zu Zinß legen / vntz das als vill Gelts da wirdt damit die Meß vollbracht werd/vñ ein ewiger Jartag/So schaff ich auch viertzig pfund Regenspurger pfenning geen Landtshuet den vier Schwestern in mein Seelhauß/in sollicher maß/daß man dieselben pfeñing antwurten soll den Purgern zu Landtshuet in dem Rath/vñ die sollen nach jhren trewẽ vier pfund Regenspurger järlichs Gelts damit bestellen/vñ sollen die alle Jar raichen vñ geben in dasselb Hauß/den vier Schwestern/jeder Schwester ain pfund Regenspurger/Ich schaff gen Haußpach/daß man die Guet vnd Gült / die mir vor geschafft vnd geben haben in ain ewige Meß / dasselb wider bringen vnd zu rechter Gült legen soll/damit die gewondlich Gült daruon gedient werd/ vnnd dieselb Meß ohne abgang löblich volbracht werd / Ich schaff zu der Stainpruck vber die Wolfach/daß die mein Probst widerheut machn soll zwo guet Landtuest vñ ein Wasser Stuben von guten Aichnen Holtz / vnd mit gueten Wißpämen vnd strä/das/ daß man sicher woll darüber varn / reiten vnd geen mäg/darzu schaff ich zehen pfund Regenspurger pfenning/dem Spital zu Vilßhouen vmb ain pfund Gelts / also daß der Spitalmaister von demselben Gelt die Stainpruck järlichen pessern vñ machen soll alles das noturfft zemachen daran sey. Ich schaff geen Alderßpach hundert pfund Regenspurger pfenning/ Ich schaff geen Fürstenzell dreyssig pfund Regenspurger pfenning/zu dem vnd sy mir auch vor schuldig sein/ Ich schaff zwaintzig pfund Regenspurger pfenning geen Saluator, damit sie zwey pfund Regenspurger gelts bestellen sollen/od' mer/als sy maist mögen/ damit die Meß in dem Schloß/vnd die Meß zu Perckhaim desto löblicher vollbracht werdt/die vnser Stifft ist. Ich schaff zehen pfund geen Aspach/ich schaff gen Viepach dreyssig pfund Regenspurger / vnd daselb mein zweyen Schwestern jedlicher zwey pfund Regenspurger vñ zu Landtshut meiner Schwester zwey pfund Regen-

spurger/vñ zu Regenspurg zu Nidermünster meiner Schwester zwey pfund Regenspur=
ger pfenning/vnd der Senautingin ein pfund Regenspurger/ ich schaff ein Romuart/
ein Achuart/ein Vart hintz dem lebendigen Creutz/ein Vart hintz S. Jacob/hintz Sant
Jobst/vnd hintz S. Thoman geen Khandelbers vnd daß man mir drey Gulden dahin zu
demselben Grab geben solle/die bey dem Grab bleiben/in den Namen der H. Trifaltig=
kait/ so hat sich der Probst von Sant Ankhlo für mich verfangen/daß der Herr Hansen
dem Puechberger Chorherrn zu Passau alle Jahr für mich geit zwey vnd dreyssig pfund
Regenspurger pfenning/dafür solle man niderlegen zu dienst dreyhundert pfund Regen=
spurger vnd zwaintzig pfund/damit man die zwey vnd dreyssig pfund järlich dem Puech=
berger dauon richt/dasselben Gelts sein Lebtag/ so schaff ich/wann der obgenant Herr
Hanß der Puechberger nimmer ist/vnd daß die obgenanten zwey vñ dreyssig pfund Re=
genspurger gelts ledig sein/so schaff ich die obgenanten dreyhundert pfund vñ zwaintzig
pfund Regenspurger/daß man derselben hundert pfund Regenspurger geben soll zu steur
zu der Stifft hintz S. Preiden/also daß man die Stifft vñ Gottsdienst damit verbring
vnd bestätt/als ich das vor verschafft han vnd verschriben han/vnd schaff viertzig pfund
Regenspurger auch von demselben Gelt zu der Meß geen Säldenburg/ also daß damit
dieselb Meß auch desto löblicher geendet vnd volbracht werd/ so schaff ich desselben gelts
auch hundert pfund/ vnnd zwaynitzig pfund Regenspurger zu der Stifft vnd zu dem
Gottsdienst zu Vilßhouen/damit man den Chorherrn daselb ein järlichs Gült bestellen
soll/als man maist mag/vnd daß dieselben Chorherrn mir vnd meinen voruarder neyb=
lichen järlich dauon begen die Löblich sein/hintz Gott/vnd daß man alle tag ewiglich
vnd täglich mit der proceßen gee auff ein Grab/ vnnd ein placebo mir vnd meinen
vorfordern vnd nachkommen darauff lesen solle/vnd schaff sechtzig pfund Regenspurger
von demselben Gelt geen Seldenaw zu den vier Capelen/ daß man auch die Meß vnnd
den Gottsdienst/ als ich das verschriben hann/ desto Löblicher daruon endt vnnd vol=
für/ich schaff auch daß man mir vnd meinen voruordern vnser Gräbnuß begeen solle
daß allein den Clöstern/die vberall in dem Land sein sy ligen in Stätten/inn Märckten/
oder wo sy vberall in dem Land ligend/vnd darumb solle man jnen Pfenning senden vnd
geben wz billich ist/daß man mir vnd meinen voruordern/in jeden Closter mein gräbnus
begee mit einer Vigili vnnd mit Seelmessen/ das GOtt löblich sey/ auch schaff ich daß
mein Sun der Schweickher vermahnen vnnd verschreiben soll/ damit es woll besichert
werd/ wann der abgehe mit dem Todt vnnd nicht mer ist/ daß denn von aller seiner
Haab/ die er löst tausent pfund Regenspurger pfenning/ ohne alle Irrung fallen solle
zu der Stifft geen Vilßhouen/also daß man dieselben Pfeñing solle anlegen den Chor=
herrn daselbst zu nutz vnd zu froñen/vnd mit derselben Gült/die dauon gefelt/mer Chor=
herrn dahin gestifft werden/ vnd jr Pfriend gebessert werd/vnd daß der Gottsdienst da=
selbsten/desto löblicher vñ würdiglicher/hintz Gott volbracht werd. So schaff ich alle die
Schätz/die ich innen han von Gottshäusern oder von Layen oder von wem ich Schätz
innen han/vnd weñ ich dieselb Gult/die genant seind schaff/oder laß meinem Sun/ oder
meinen Freunden/oder wem dz ist/vñ wem man dieselben Schätz oder Pfandschafft lö=
sen will/von den/die sie von mir innhaben/die sollen an jedlicher Pfandschafft lassen den
zehenden pfenning/vnd sonderlich wenn man die Pfandschafft löst die mir seind von dem
Gottshauß zu Passau/an demselben gelt/als vil dz ist/vñ mein Brieff sagent/da soll man
den zehenten Pfenning anlassen/in solcher maß/ dz man dasselb Gelt geben vnd raichen
solle/S. Stefan zu dem Gottshauß zu Passau zu Steur/daß man damit ein Gewelb
berait in dem Münster zu Passau da meine Wappen angehauen vnd gemacht werden/
ich schaff auch dz mã zwey pfund Passauer pfenning järlichs gelts machen soll gen Pas=
sau/dz die Chorherrn daselbs mein Brueder Heinrich Otten sel. vñ seinen voruordern vñ
nachkoñen begen sollen/vñ dz der ewiglech nicht abgen/vñ wo derselb jartag nicht began=
gen wird von wen dz geschach/so soll man dieselbẽ 2. pfund gelts järlich bringẽ vñ gebẽ zu
der

der Stifft geen Vilshouen/das die Chorherren daselbs meinen Brůder vnd vnsern Vorfordern den Jarstag löblich darumb verrichten/ich schaff auch dz man datz Holtzkirchen in meiner Pfarr ein Chor solle maurē vnd gewölbē/vnd dz S. Luzein solle man auch Chor machen in der maß/als datz S. Philippen/ich schaff auch zu meiner Kirchen bey Aspach fünff Pfund Passauer Pfenning vnser Frawen/dz Erlach bey der Pruck zu Praunaw/ ich schaff auch wen Gott vber mich peut mit dem Tod/dz man dann all mein hindersessē/ die ich laß hinter mein auff meinen Güttern/das man den/ die noch steen zway Jar halbē dienst lassen soll/vnd solle dieselben zwey Jar nit mer von jnen nemen/ dan halben dienst/ ich schaff dz man die armen Leut die ich han behalten solle/ die drey Mann vnd die Frawē vnd soll denen die Priend geben vnd solle sie alle Jar gewänten / ich schaff auch das man meiner Haußfrawen mit Fürsteneck warten solle nach deß Brieffs sag/den ich jr darüber han/den solle man jr stät halten/vnd schaff auch dz man jr geben solle/von den Trinckfassen / die mir mein Haußfraw die Rheinerin zubracht hat/ zween gulden Köpff vber ainander/vnd ein klein guldē kopff vnd die vier klein gulden Schalen/da der Rheimer Wappen nit jnnen steet/ vnd ein gulden Khändel vnd Petzel vnd ein Silbern Khandel vnd was jr noch darzu zaig vnd gib Fingerl vnd andere Clainot vnd guldene oder Silberene Tiecher / darzue schaff ich auch das man der besten Pöt Achty die ich han/gleich soll mit meiner Hautzfrawen thailen/vnd solle jr der viere geben/zwey gemeine pöt/das seyn also sechs pöt/vnd solle jr geben was pöttengewant darzue gehört/vnd solle jhr geben der besten wagenroß viere die ich han/was ich Rinder vnd Schwein in dem Pfarrhoff hann/ das schaff ich jhr gleich halbs/vnnd schaff auch das man jhr darzue geben solle beraith fünfftzig Pfundt Passauer Pfenning/damit sie sich letz von dem Haußgesint/ ich schaff vmb Petern den Tuschel / ob der ein gerechts ordenlichs leben an sich nemen wille vnd das wol versichert/das man deß gar sicher ist/vnd die Brieff vnd thäding stät halt/die er mir vorgeben hat vnd than hat/vnd wille frumbelichen leben mit allen meinen Freundē dz er dawider fürbas nicht mehr thue noch handel noch wider niemandt in dem Landt nichts handel / vnd wann er das also wol versichert/so schaff ich man jhme järlich geben solle/sein lebenlang/alle Jahr fünfftzig Pfundt Regenspurger Pfenning/ vnnd wille er sitzen zu Passaw so solle man jhme gemachs genug lassen in meinem Hoff daselbs sein lebtag / vnd dieweil er das nit also auffnemmen will vnd geen so solle man jme nichts geben noch antworten/ ich schaff Wilhalm dem Purchberger das man dem Pfandtschafft setzen solle sein leblag zwaintzig Pfundt Regenspurger Pfenning gelts / für zweyhundert Pfundt Regenspurger Pfenning / dz heurat Guet/dz ich jme zu meiner Tochter seligen gelibt het/dasselb Gelt vnnd Pfandtschafft/solle nach seinem Todt herwider Erben auf meinen Sun vnd nechsten Erben/oder man soll jhn richten hundert Pfundt Regenspurger Pfenning darfür die jm bleiben/vnd herwider nit erben sollen/den vmb die Morgengab die er meiner Tochter gethon hat dz laß ich hintz sein trewen/ ob er meiner Tochter jr Seel will lassen volgē/so schaf ich meinē Oheim dem Prophen die Pfandschafft vñ Brief die ich han von dem Gottshauß zu Regenspurg Alter Egloffheim in allen ehrē vnd nutzen/ als ich es selb jnn gehabt han/ vnd darzu schaff ich jhme auch Sultzbach mit allen ehren/ rechten vnd nutzen/als ich es selbs jnngehabt han/nach meiner Brieff sag/die ich darüber han/also wann man die obgenanten von jm oder von seinen Erbē läst/das er dem Gottshauß vnd dem Capitl zu Regenspurg/ daran lassen solle dz zehenthail deß Gelts vnnd es jm steet/vnd dasselb Gelt solle man an dz endt legen zu Regenspurg vnd paw wo es aller nutzlichist sey / vnnd schaffe Wilhalm vnnd Steffan den Mauttnern meinen Oheim/ die Pfandtschafft von jhn oder seinen Erben / vnd Gült Aichterhouen vnd Pfandschaft in dem aigen das mir steht von Gottshaus zu Passaw/ vñ schaffe jnen die Brief/ die ich auch darüber han/das sie dieselbē pfandschaft sollē jn haben vnd nutzē nach d'Brieff sag die ich darüber hā/auch in solcher maß/wañ man dz aigē von jnē lesen wil/so sollē lassē an

denselbē Gelt/ dz es steet den zehenten pfenning zu dē Paw gen Passaw hintz S. Stephan/ also ich dz vor verschriben vnd verschafft han. Ich schaf auch ob die Prapsöder oder die Mautner abgiengē vnd nicht leiblich Erben liessen/ So solle die haab die vō mir od' meinē Sun wird mit sambt jrer haab herwider Erben auff meinen Sun/ oder auff mein nechste Erben vnd Freundt vnd das sollen sie meinem Sun wol vermachen vnd verbrieffen. Dem Rotauer solle ich geben hundert pfundt vnd sechtzig Regenspurger Pfenning/ darfür solle man mir geben Rainting die Vest vnd das Paw vnd Müll vnd die Hoffmarch daselbsten vnd was darzu gehört ob das seinen Freunden nicht gefellt/ vnnd ob sein der Rotauer nicht meint/ so solle man Reiting behalten/ vnd solle nit sein Gelt geben/ wär auch das der Rotawer mit seinem Sun nicht freundtlich leben wolt/ so hat mein Sun vollen gewalt/ dem Rottawer sein obgenant Gelt zugeben/ vnnd Rainting zubehalten/ vnd solle der Rotawer nit darwider reden/ ich schaff dem Knaben meinē oheim Steflein den Altenburger die hueb zu Obernpierbach vnd zwo halb hueb zu Harnartling/ vnnd den Hoff vnd die Hueb zu Chrotheim/ dieselben Guet vnd Gült/ mit aller zugehörung/ als ich die von dem Losenpach gekhaufft han/ also das man jhn die Gült dauon solle fürschissen/ vnd zu nutz solle anlegen/ damit solle jhm sein haab gemeret werde/ vnd ob derselb Knab nicht sein soll/ vnnd nicht Khindt ließ/ so solle die obgenant haab vnd was dauon bekhumbt herwider geben auff mein nechste Erben vnd Freundt/ ich schaff der Hagerin das man der fünffzig pfundt Regenspurger Pfenning geben solle zu einer vertigung/ für das ich jhr hab eingenommen zu der hab vnd sie hat/ ich schaff Telein Hundhahin dreissig Pfundt Regenspurger Pfenning das man sie damit beheyrath/ so mann best mag. So schaff ich Catharin der Putdorfin ob die sitzen will zu dem Seelhauß zu Vilshofen das man järlich geben solle fünff pfund Passawer pfenning/ jhr lebtag vnnd ein Schaff Korns/ vnd solle man zu woll vermachen auff vrbar/ wille sie aber geen Vilshouen nicht sitzen zu dem Gottsdienst/ so solle man jhr alle Jahr geben drey pfundt Passauer pfenning jr lebtag/ vnd solle jhr gar richtig machen jhr lebtag/ ich schaff der Martinin zu Diessenstain jerlich ein pfundt Passawer pfenning jhr lebtag zu dem ain schaf Korn/ das jhr mein Bruder seeliger geschafft hat/ vnd schaff der Reindlin von Tulling solle man järlich geben ein pfundt Regenspurger Pfenning/ ich schaff Vlrich dem Sersbelstoffer zu Passaw vnd seinen Kindern hundert pfundt Regenspurger Pfenning/ ich schaff dem Nusberger den Hoff Tobel bey Minster vnd darzu solle man jhm geben dreissig pfundt Regenspurger Pfenning/ ich schaff Vlrich dem Walpinger dem solle man wider geben den Hoff zu Wachaing/ den ich von jhme gekaufft hann/ vnd man solle jhm dreissig Pfundt Passawer pfenning darzu geben/ ich schaff Rudle dem Rustorfer vnnd seiner Wirtin/ sechzig Pfund Passawer pfenning/ ich schaff Englkhram dem Schonacher sechtzig Pfundt Passawer Pfenning/ ich schaff der Schonacherin zu Weng/ das man järlich geben soll ein Schaff Korns jhr lebtag/ ich schaff der Weidenpeckin zu Osterhouen ein Schaff Korns/ järlich jr lebtag/ ich schaff der Schotingerin xv. Pfund Passauer Pfenning. Ich schaff Vlrich von Erichheim/ das der solle ledig seyn der xxjv. Passawer Pfund Pfennig der er mir rest vnd schuldig ist/ zu sambt dem Gelt/ vnd er mir vor auch schuldig ist/ darzu schaff ich jhme den Hoff zu Haßlorn jme vnd seinen Kindern/ das er dahin sitzen soll/ vnd soll meinen Sun werdent seyn/ der jhm in auch solle empfolhen lassen seyn/ ich schaff auch ob Gott vber mich pewt/ daß all mein diener wie die genandt seynd ledig solle seyn vmb alles Trinckgelt/ hintz härdlein Aneim wirdt zu Säldenaw/ auch schaff ich daß mein Sun von allen meinen Ambtleuthen solle raittung auffnemmen/ doch in der Maß daß er jhr keinen nicht ferrer bringen noch nötten solle/ dann hintz jren Aiden vnd treuen/ da solle er sich angeniegen lassen/ wann ich sie selber inn der maß gehandlet vnd gehabt han/ das ich wol waiß vnnd erkenn/ daß sie nichts anders sprechent vnd fürgebendt/ dann was billich ist/ vnnd soll sich mein Sohn von jhn angeniegen lassen/ ich schaff der Schlanckenpeckin ain schaff Korn järlich jhr

lebtag

lebtag/ vnnd schaff dem Pfarrer zehen pfundt Passawer pfenning/da soll man viii an halb pfundt Meß haben/ich schaff sein zwey Gesellen zwey pfundt Passauer pfenning/ da soll jeglicher dreyssig Meß vmb haben/ich schaff meinen dreyen Marstallern jedlichen fünff pfundt Passawer pfenning/ ich schaff Vlrich von Murhaimb sechs pfundt Passawer pfenning/ ich schaff Lieblein dem Koch zehen pfundt Passawer pfenning/ ich schaff Zäherlein dem Maricher zwaintzig pfundt Passawer pfenning/ ich schaff Peterl dem Ziech dreissig pfundt Passawer pfenning/ ich schaff dem Gradein xx. pfundt Passawer pfenning/ich schaff dem Wucharte xxx pfundt Passawer pfenning/ ich schaff dẽ Nicklein Hundinger x. pfundt Regenspurger pfenning/ ich schaff Hertzlein dẽ Brobst xx. pfundt Regenspurger pfenning/ich schaff Haußlein dem Gnandinger/dem solle man die zwey pfund Gelts beß gelten/ oder man solle jme zu lösen geben/ich schaff dem Sichtberger/das der ledig solle seyn/alles deß Gelts vnd er mir schultig ist/darzu schaff ich jme x. pfundt Regenspurger pfenning/ich schaff Andlein/deß Luntzleins Reisacher Hundt kochs Tochter/zehen pfundt Regenspurger. Ich schaff das man mir mein Gröbnuß begeen solle löblich sey hintz Gott/ vnd das man mir mein Grab machen soll/als ich das mit dem Gerbelstorffer vnd mit Wuharten geret han. Ich vergich auch vmb alles dz ich geschafft han oder noch schaff/es sey an dem Brieff/oder an andern Briefen geschriben oder nit/welcherley das ist/das Gottsdienst vnd Gotts lob ist/ es sey die Stifft Vilshouẽ vnd andere Meß die ich geschafft hann zun Clöstern vnd zu Kirchen geschafft han/ zu dem Seelheusern vnd Spitallen/ zu Jartägen/ vnd zu Allmusen vnd armen Leuten/od̃ zů welcherley das sey/das Gottsdienst sey/ das ich dz gäntzlich durch Gott/nach meines Peichtigers Rath thon han/ Gott zu lob vnd vnser Frawen vnd allem himlischen Heer vnd durch heil vnd sölden/vnd zu hilff vnd zu trost/allen den Seelen/der Haab ich jn han vnd wie die in mein gwalt khommen sey billich oder vnbillich/es sey von meinen Vorvordern oder meinen Freundt vnd meiner Haußfrawen/ oder jemandt anderen/ deß Gut ich jn hiet/vnd wie dz in mein gewalt khom̃en ist/oder wer denselbẽ vnd jren Vorvordern vnd mir vnd mein Vorforderen vnd Nachkhomen soll aller der Gottsdienst vnd gutthat/ die von meinet wegen vollbracht wird/von den gnaden Gottes darum̃ thailhafftig werdẽ vnd sein vnd dz alles das geschafft das ich geschafft vnd gethon han trewlich ohngeuert vnd an alle arglist stät/gantz vnd vngebrochen beleib. Das zu einem gantzen wahren vrkhundt/gib ich obgenanter Heinrich Tuschel vnd mein Sun Schweickhart den Brieff versigelt mit vnsern anhangenden Insigel/vnd darzu zu einer wahren stätten sicherhait/ mit Herrn Georgen deß Ahamer/ allen Puechbergern/ Seitzen Püchler/ Hansen deß Sewolffs/ Hans Sadelboger/ Hartweigen deß Dagenharts/ Petern vnd Vlrichen d̃ Egkher/Leutwein deß Vsels/ Chuml deß Wacherstain/Lienharts deß Papenbergers vñ deß Jungen Propen/ Wilhalm vnd Steffan der Mautner/ Vlrichen deß Gerwolstorf vnd mit Vlrichen deß Walpingers mit jhr aller angehangenten Insigln versigleten/die all jr Insigl an den Brieff gelegt habent/durch vnser vleissen bitten willen/ vnd mir der Sach zu einer wahren bezeugnuß/vnder die Insigl ich mich Schweickher der Tuschel verbint mit meinẽ trewen zu sambt meinẽ Insigel/alles dz geschäfft zuendẽ vñ zuuolfür/ẽ dz mein lieber Vatter geschafft hat/vnd das an dem Brieff verschriben ist/ vnd das han ich meinẽ liebẽ Vattern gelubt vnd geheissen mit meinem trewen Es ist auch zumerckhen ob der Insigl ains oder mehr/die an dem Brieff verschriben seynd khän oder währ/ das solle dem gegenwertigen Brieff vnd dem Geschäfft vnschadthafft sein/der Brieff ist geben da man zehlt nach Christi Geburt dreyzehen hundert Jar/darnach in dem sechs vnnd sibentzigisten Jar deß Monats vor S. Matthias Tag deß Heiligen Zwölffbotten.

ICH Schweickher der Tuschel von Saldenaw/vergiech offentlich mit dem Brief für mich vnd mein Haußfraw/ vnd für all vnser Erben vnd Nachkhomen/ allen den/ die jhn ansehen oder hören lesen/ das ich lautterlich durch Gott vnnd von geschaffts wegẽ/meines seeligẽ Vatter Heinrichs deß Tuschl/vnd auch durch aller vnser

Vorvor-

Voruordern Seel Heyl willen/mein eigen Haab/die hernach geschriben stet/ geben vnd ewigelich geaignet han/ vnd auch eigen/ mit dem gegenwürtigen Brieff/ mit allen ehren rechten vnd nutzen die darzue gehörent/ besicht vnd vnbesicht/ dem Stifft vnd dem Capitl zu S. Johannes zu Vilshouen/ das mein seeliger Vatter/ Hans Heinrich vorgenant/ vnd ich zu einem ewigen Lob vnd Dienst vnserm Herrn/ seiner lieben Mutter/ besunderlich dem lieben Herrn S. Johannes vnd allen Gottsheiligen/ gestifft vnd geordnet haben. Zu dem ersten vnser aigenzehent zu Pleinting in der Pfaar vnd was darzue gehört/ besucht vnnd vnbesucht/ vnser Hoff zu Vilshouen auff dem Creutz Pors/ ein güetel dargegen vber da zu den zeiten der Phentensack auff gesessen ist/ vnser zween Höff zu Absdorff/ ein güettel zu Langenpruck/ ein güetel zu Tobel bey Ruembting/ ein guetel zu Vortzhing vnd darzue Nabinden vnd alles das/ das in das Ambt gehört/ daselbsten besonderlich zu Nabinden/ drew Gueter zu Nartling/ siben Gütter zu Einödt/ vier Gueter zu Craeling/ ein Guet zue Reichenbach/ vier Gueter zue Geren/ ein Guet zu Wänerstorf/ zwey Guet zu Lontzinz/ drey Guet zu Eindorff/ drey Guet zu Höndorn/ ain Guet zu Chuefles zwey Guet zu Raitzensperg/ ain Guet zu Khaltenacker/ ain Guet vnnd besonder einen zehent der auch darzu gehört/ das alles in vorgenant Ambt gehört zu Nabinden also das der Brobst vnd das Capittel deß vorigen Stifftes zu Vilshofen ewigelich die obgeschribenen Guet stifften vnd nutzen sollen/ mit allen den Ehren rechten vnd nutzen/ als vor verschriben ist/ vnd sollen auch ich mein Haußfrawen vnd all vnser Erben vnd Nachkhommen/ noch niemandt von vnsert wegen nimmermehr dahin ansprach/ clain noch groß darzu geben noch gewinnen. Wann wir vns gäntzlich vnnd gahr verzeihen ewigelich mit dem Brieff/ aller der aigenschafft vnnd ansprach die wir zu vorigen Güttern gehabt haben/ vnd was mir ich vnd mein Haußfraw/ vnd all vnser Erben vnd Nachkhommen/ oder jemand von vnsert wegen fürhin mehr zu Khrieg wurden mit dem vorigen Capitl von derselben Gütter wegen/ es wer mit Geistlichen oder weltlichen rechten/ haben si allzeit gewunnen vnnd wir verloren gentzlich vnnd gar ohne alles widerreden/ vnd auch was Brieff fürbas fürbracht wurden/ mit dem die aigen Gütter dem vorigen Stifft verkomert/ oder gehindert möchten werden/ in kheinerley weis die wären vnd sind/ allsambt Todt vnd habent auch khein krafft mehr/ mit bestättigung deß Brieffs/ vnd das alles stätt vnd vnzerbrochen beleib/ gib ich jhn den Brieff besigelt mit meinen eigen Insigel/ vnd auch mit der vesten Ritter/ Herrn Hansen deß Tegenharts/ vnd Herrn Hansen deß Gewolf/ vnd Herrn Hansen deß Satelbogers/ vnd Herrn Hartweig deß Tegenharts vnd Herr Peter deß Egkher vnd Herrn Virich Egkher/ die mit sambt dem mein durch mein vleissig bitt willen jhre Insigel gehanget haben an den gegenwertigen Brieff jhn vnd jren Erben ohne schaden/ darunder ich mich mein Haußfraw vnd alle vnser Erben vnd Nachkhommen verbinten/ mit vnsern trewen/ als das stätt zuhalten das an dem Brieff geschriben ist. Bey den vorgeschribnen Sachen ist gewesen der würdig vnd Geistlich Fürst/ Bischoff Albrecht zu Passaw/ Herr Hanß von Stiffenberg Tumbprobst vnd das gantze Capitl deß Tors zu Passaw vnd auch die vesten Ritter Herr Hertnert der Chuchler Herr Lienhart der Pappenberger/ Herr Portz von Wolffenberg/ Herr Wilhalm der Mautner von Katzenberg/ Herr Wilhalm von Rotaw vnd darzue erbre Leuth genug. Das ist geschehen da man zahlt von Christes Geburt/ dreyzehenhundert Jahr/ vnd darnach in dem sechs vnd sibenzigisten Jahr/ an S. Johannes Tag vor dem Wällischen Thor.

ICH Schweickher der Tüschl von Saldenaw vergich offenlich mit dem Brieff/ für mich mein Haußfraw vnd für all vnser Erben vnd Nachkhommen/ allen den die jhn sehent oder hörent lesen. das mein seeliger Vatter Herr Heinrich der Tuschel/ bey seinem lebendigen Leib/ mit bedachtem Mueth/ vnd mit meinen vnnd vnsern Freund gantzen willen vnd Rath lautterlich/ durch Gott/ vnd durch aller vnser Vordter Seel

ner Seel Hail willen geschafft vnd geordnet hat/ vnserem Stifft zu Sant Johannes zu Vilshofen/ nach meinem Todt ich verschaid mit Erben oder ohne Erben/ tausent pfund Regenspurger pfenning/ auß aller vnser haab/ wo wir die haben/ besicht vnd vnbesicht/ als ich ohn seinen geschafftbrieff schon verschriben ist/ vnd darumb das das vorgenant geschäfft/ meines seeligen Vattern/ vollrecht vnd vollführt werd/ trewlich vnd Göttlich als ich seiner Seel schuldig bin/ vnd sonderlich durch Gottes willen vnd auch zu trost vñ hilff meiner Seel vnd allen vnsern Vorfordern han ich vorgemelter Schwicker der Tuschel mit Rath vnd mit willen meiner Haußfrawen vnd aller vnser Freund vnnd Erben in dem namen vnsers Herrn außgezaigt vnd geben/ auß aller vnser Haab die aigen vnd die vrbar die hernach geschriben stehent/ mit allen den ehren rechten vnd nutzen/ die darzu gehörent/ vnserm obgenanten Stifft zu Vilshouen zu Sant Johannes/ die wir auch darzu geaignet haben vnnd auch aignen/ mit dem gegenwürtigen Brieff/ für die ehegenanten tausent pfundt Regenspurger Pfenning vnd dauon alle Jahr järlichen ewigclich hundert Pfundt Regenspurger pfenning gefallen sollen ewiger Gült/ dem Brobst vnnd dem Capitl deß vorgenanten Stiffts zu Vilshouen/ mit der beschaidenhait/ das ich vorgenanter Schwickher dieselben Gut vnd vrbar/ dieweil ich leb nützen vnd innhaben solle/ mit allen ehren/ rechten/ nutzen/ besucht vnd vnbesucht/ als ander mein aigen haab/ vnd nach meinem Tod sollen dieselben Gütter vnd vrbar fürbas mehr ewiglich gehören zu dem vorgenanten Stifft zu Vilshouen/ also das der Brobst vnd das Capitl daselbs dieselb Guet vnd vrbar stifften vnnd nutzen ewigelichen solle/ mit allen jren Rechten vnd nutzen/ besicht vnd vnbesicht/ als mein seeliger Vatter vnd ich sie jnnen gehabt haben/ vnnd solle auch nach meinem Todt mein Haußfraw/ noch khein mein Erben oder Nachkhommen/ noch sonst niemandt von vnsert wegen khain ansprach oder vorderung jmmermehr gehaben noch gewinnen zu denselben Güttern noch zu allem dem das darzu gehört/ wie das genant ist/ in khainerley weiß/ vnd wir auch das sie einicherley Khrieg mit jhnen haben wolten/ von derselben Guet wegen/ das wär ohne Recht oder mit Recht/ Geistlichs vnnd Weltlichs/ das haben die vorgenanten Herrn vnd das Capitl allezeit an aller statt behalten/ vnd sie gar vnnd gäntzlich verlohren ohne alle widerredt/ vnd was auch Brieff fürbas fürgebracht wurden/ von wem das wär/ die vorgeschriben wurden mit dem dieselben Güetter vnd Gült dem ehegenanten Stifft gehindert vnd bekhomert möcht werden/ in khainerley weiß die seind alle todt vnd haben khein Crafft/ mit vrkhundt diß Brieffs/ vnd das sein vrbar vnd die aigen/ mit namen zu dem Ersten vnser zwo hueb zu Perg/ vnser zehent daselbs/ auch vnser Tauern/ vnd ein Guet daselbs vnd was darzue gehört/ ein Guet zu Todenheim/ ein Gut zu Schmidheim/ ein Guet zu Pierbach/ vnsern Hoff Ackhersheim/ vnsern Hoff zu Wäckheim/ ein Guet von der Leitten/ vnser zwo huben zu Niderndanebach/ ein Guet zu Cölnnberg/ vnsern Hoff zu Hamstorff/ auch ein hueb heist die Satelhueb/ auch Reisach vnnd was darzue gehört/ auch die Schleiffpenhueb/ auch die Stainhueb/ auch die Oberhueb daselbst zu Zettlehrn/ vier gut vnnd was darzu gehört/ ein hueb zu Chriestorff/ vnsern Hoff zu Münchheim vor dem Heg vnser hueb zu Sawersteten vnnd Müll daselbst/ das Angerkhē zu Tütting/ zu Weitmasperg den Hoff/ ein Güt zu Hainbuech/ ein Gut zu Chabrenes/ ein Gut zu Mucktobel/ auch Tobel bey Vgelpach/ ein Hoff zu Christlensperg/ vnsern Hoff zu Chunt/ vñ die Müll daselbs/ vnsern Hoff zu Haisperg/ auch ein Gut zu Aich bey der Walsach/ ein Gut zu Jogern/ ein Gut zu Hentzenheim bey Vlclep/ zu obern Tampach vnser drew Gütter/ auch ein Gut zu Tünpach/ vnser zween Höff zu Thalheim auch das Ortleins Lehen daselbs/ ein Guet inn Gruenthall/ ein Guet zu Adelgering/ vnd auch ein Hueb zu Kemprat bey Wolfarkirchē vnnd was zu den vorigen Güttern gehört/ clein oder groß/ zu Feld/ zu Dorff/ zu Wasser

oder

oder zu Holtz/oder wie das genant ist/besucht vnd vnbesucht/das ist alles mit sambt den Güttern begriffen/vnder den Artickeln vnd puncten / als oben geschriben ist / vnd wär auch / das an dem Brieff/ icht vergessen wär/ damit der vorgeschriben Stifft vnd das Capitl nicht wol versichert wär in den Sachen vnd an der handlung als vorgeschriben ist/ das solle jhnen alles ohne schaden seyn/vnd gäntzlich vnd gar erfüllet sein/mit vhrkhundt deß Artickels vnd das alles stät vnnd gäntzlich gepleib durch einer ewigen sicherheit willen gib ich den Brieff/besiglet mit meinem eigen Insigel/vnd auch mit der vesten Ritter/ Herrn Hansen deß Tegenharts/vnd Herrn Hansen deß Gewolfs/vnd Herrn Hansen deß Satelbogers/vnd Herrn Härtweig deß Tegenharts vnd Herr Peter deß Egkher vnd auch Herrn Vlrich Egkher/ Insigel die vns meiner vleissigen bitt willen jhr Insigel mit sambt dem meinen an den Brieff gehangen habent jhnen vnnd jhren Erben ohne schaden vnder die wir vns verbinden/ich mein Haußfraw vnnd alle vnser Erben vnnd Nachkhommen mit vnsern trewen/als das stätt zuhalten das an dem Brieff geschriben ist. Das ist geschehen da man zahlt von Christes Geburt/dreyzehenhundert Jahr/ vnd darnach in dem siben vnnd sibenzigisten Jahr / an Sant Jacobs tag deß heiligen Zwölffbotten.

ICh Schweickher Tüschl von Saldenaw vergich offenlich mit dem Brieff/ für mich mein Haußfraw vnd für all vnser Erben vnd Nachkhommen/ allen den er für sehent oder hörent lesen/das ich mit bedachtem muet/lautterlich durch Gottes willen vnd auch von geschäfft wegen/ meines seeligen Vatter/ Herrn Hainrich deß Tuschel/ geben trewlich geschafft hat/ vnd geäignet han vnd auch geb vnnd aigen mit vrkhundt diß Brieffs/ mein Behausung zu Vilshouen in der Statt mit namen das Hauß bey der Mannhartin das deß Ramstorffers etwan gewesen ist/ das der zeiten die Tötzingerin inn gewesen / vnnd auch das Hauß niderhalb der obern Patstuben da zu den zeiten der Schidenberger inn gewesen ist / vnnd das Hauß oberhalb deß rechten Pfarrhoffs da zu den Zeiten Herr Cabame Hause / vnnd sonst auch darzu alle mein Behausung vnd Hoffsach die ich hab zu Vilshofen in der Statt / wo die gelegen sint vnd was darzu gehört besucht vnd vnbesucht/dem Stifft vnd den Chor Herren zu Vilshouen/also das die Herrn daselbs ewigclich jhr wonung vnd behausung darinnen haben sollen/vnd sollen auch ewigclich von dem Stifft nicht verkhümert noch verkhaufft werden in kheiner ley weiß/vnd wär auch/das ich mein Haußfraw oder khein vnser Erben oder Nachkhommen/oder sonst jemandt von vnserent wegen/ darumb hernach kriegen wolte mit dem vorigen Herrn deß Stiffts/das wär ohne recht oder mit recht/ Geistlichen oder Weltlichen/das haben die Herrn allzeit behalten/vnd gewunnen vnd nie verloren ohne alle widerred gentzlich vnd gar/vnd das dz alles stät vnd gäntzlich beleib / gib ich dem Brobst vnd dem Capitl deß vorigen Stiffts den Brieff besiglet mit meinem aignen Insigl/vnd auch mit dem vesten Ritter Herr Prossen von Wolfenberg/Herrn Wilhalbm von Rotaw vnd auch deß Erbaren Knechtes deß Mautners von Katzenberg Insigln / die jhr Insigl mit sambt den mein/durch meiner vleissigen Gebett willen an den Brieff gehangen haben / darwider wir vns verbinden alles das trewlich stätt zuhaben/ das vor an den Brieff geschriben ist. Das ist geschehen da man zahlt von Christi Geburt dreyzehenhundert Jahr / darnach in dem acht vnd sibenzigisten Jahr an Sant Gregorien Tag.

Nomina, Series & successio Dominorum Præpositorum Collegiatæ Ecclesiæ Sancti *Iohannis Baptistæ* in *Vilshouen*.

Anno 1376. I. Primus post fundatam hanc Ecclesiam Præpositus fuit Reuerendus Dominus VDALRICVS de *Nusberg*, qui ob. an. Dñ. 1385.

II. HEN-

II. HENRICVS ob.an.1395.
III. ANDREAS defunctus.an.1400.
IV. SIGISMVNDVS *Aufhauser* m. VIII. Cal. Maij an. 1403.
V. PETRVS *Wollerus* de *Küntzing* ob. an. 1412.
VI. LAMBERTVS *Seyfrid*, desiit viuere pridie Idus Decembris anno 1418.
VII. . . . . . *Reindl* ob. in Concilio *Basileensi* an. 1426.
VIII. WENCESLAVS *Beham* def.an.1444.
IX. ALBANVS de *Eggenfelden*, viuere desiit an. 1463.
X. IOANNES *Immertheuer* ob. prid. Cal. Aug. an. 1469.
XI. CONRADVS *Kindsmaul* mor.an.1483.
XII. SIMON *Hutto*, ob.an.1487.
XIII. GEORGIVS *Schaffmansperger* ob. ante festum Bartholomęi an. Christi 1519.
XIV. GEORGIVS *Schreckeisen*. def. quarta die Octobr. an. 1521.
XV. FRANCISCVS *Kirchmair*/excessit è viuis in die S. *Viti* mart. an. 1528.
XVI. SIMON *Rudolph*, Doct. Canonicus *Frisingen.* resignauit Præposituram successori suo an. 1530
XVII. WOLFGANGVS *Goppinger* ob. in vigilia S. *Wolfgangi* anno Domini 1540.
XVIII. MICHAEL *Harer Eckius* ob. die 25. Sept. an. 1570.
XIX. MICHAEL *Benzius* D. Suffraganeus *Patauien.* decessit *Monachij* anno 1578.
XX. PAVLVS *Hugo* obiit in *Wembding*. 1599.
XXI. WOLFGANGVS *Hanneman* S. Theol. D. Canonicus ad D. virginem *Monachij* Decanus ad S. *Petrum* ob. ibid. an. 1607.
XXII. IOANNES VIETOR SS. Theol. Licent. ad D. *Petrum Monachij* Decanus, modernus Præpositus.

S. VITI.

ORdinis S. Benedicti, Diethmarus Comes de Leonberg, ac Lungionum, fund. Leonburg, nunc Leonsberg arx est Inferioris Bauariæ, quam Isera præterfluit &c. Lungionum Charinorum, pagus est vltra Taurum montem, vulgariter in Lunngaw. Filius hic fuit Babonis Comitis Abensperger: prole 32. filiorum inclyti. Hic Dietmarus in Inferiori Bauariæ, ad amnē Rot, in loco quod Elsenpachen dicitur, instituit Monasterium pro Benedictinis: translatum deinde per huius filium aut Nepotem Volframum Comitem de Dornberg, ad montem S. Viti, propè vicum Neumarckt. Vnde hodie S. Viti Monasterium dicitur. Et hoc consensu Adalberti Salisburgensis Archiepiscopi, & Hainrici Abbatis Elsenpacensis, quia locus hic multò commodior erat Monasticæ quieti ac deuotioni. Et hoc anno Domini 1171. hoc tamen modo, vt in Elsenpacensi Ecclesia nihilominus, duo vel plures fratres, ad exequenda ibi diuina officia permanerent &c. iuxta tenorem illius Archiepiscopi confirmationis ibi. *Auent. fol. 315.*

Astipulati sunt huic translationi Eberhardus de Iulbach, & Hainricus de Schaunberg prædicti Wolframi Vxoris fratres, ad quos Aduocatia eius loci spectabat, qui aliquot prædiis ac aliis adminiculis Monasterium iuuarunt.

ADDITIONES.

Catalogus Abbatum Monasterij quondam in *Elsenbach*, postmodum translati in montem S. *Viti* cis fl. *Rotam* prope *Neuuenmarckt*.

I. VDALRICVS primus Abbas *Elsenpacen*. eligitur an. 1030. præf. an. 25.
II. RVPERTVS electus an. 1055. rex. an. 40.
III. PETRVS successit an. 1055. & præfuit per an. nouem.
IV. ALBERTVS elig. an. 1104. gubernauit an. 16.
V. HERMANNVS an. 1120. assumptus præsedit an. 33.
VI. IOANNES elig. an. 1153. præf. an. 3.
VII. OTHMARVS suffectus in prælatura an. 1156. eandẽ gessit annos 15.
VIII. HENRICVS I. eligitur an. 1171. qui transtulit Monasterium *Elsenbacense* ad montem S. *Viti*; & rexit an. 36.
IX. OTHMARVS II. el. an. 1207. præfuit an. 23.
WABRANVS X. WABRANVS constituitur Abbas an. 1230. rexit an. 15.
XI. BENEDICTVS sufficitur an. 1245. præf. an. 8.
XII. WEINGOTTVS el. an. 1253. præf. an. 12.
XIII. CONRADVS fit Abbas an. 1265. rex. an. 7.
XIV. CHVNO el. an. 1272. præf. an. 5.
XV. LIEBHARDVS electus an. 1277. durauit an. 23.
XVI. CONRADVS II. cœpit an. 1300. præf. an. 10.
XVII. HENRICVS II. suffectus an. 1310. præsedit an. 12.
XVIII. RVGERVS el. an. 1322. rex. an. 5.
XIX. LIEBHARDVS II. an. 1327. præf. an. 4. mens. 7.
XX. SEIBRANDVS el. an. 1332. rex. an. 14.
XXI. CONRADVS III. prælaturam suscipiens an. 1344. gessit an. 14.
XXII. WINHARDVS el. an. 1350. præf. an. 10.
XXIII. HERMANNVS an. 1360. surrogatus, rex an. 5.
XXIV. CONRADVS IV. cepit an. 1365. des. post an. 15.
XXV. IOANNES II. el. an. 1380. rex. an. 15.
XXVI. ANDREAS constitutus Abbas an. 1395. præfuit an. 23.
XXVII. FRIDERICVS I. el. an. 1418. rex. an. 18.
XXVIII. IACOBVS el. an. 1436. præf. mens. 11.
XXIX. SIMON success. an. 1437. durauit mens. 6.
XXX. FRIDERICVS II. eod. an. subrogatus, rex an. 7.
XXXI. HENRICVS III. el. an. 1444. præf. an. 25.
XXXII. MARTINVS Abbas factus an. 1471. rexit an. 25.
XXXIII. NICOLAVS el. an. 1496. præf. an. 19.
XXXIV. STEPHANVS prælaturam suscepit an. 1516. & tenuit an. 21.
XXXV. GOTHARDVS seq. an. 1537. obtinuit. an. 11.
XXXVI. ANDREAS II. el. ann. 1548. cui dat. Administrator, IOB ob *Andreæ* ann. 1561.
XXXVII. IOB prædictus subrogatur eod. an. rexitque annis duobus, quo defuncto gubernatio Monasterij ad annos viginti vsque fuit commissa, nimirum.

GREGORIO.
HIERONYMO.
VITO.

XXXVIII. MO-

XXXVIII. MODESTVS el. an. 1583. rex. an. 7.
XXXIX. CASPARVS subrogatur an. 1590. præfuitque an. 3. menſ. 4.
XL. RAPHAEL el. an. 1594. rex. an. 8.
ANDREAS III. modernus Abbas præficitur an. 1602.

S. VITI.

PROPE Frinſingam Eccleſia Collegiata. Engilbertus Comes de Mosburg, Eps Friſingenſis, hanc conſtituit Eccleſiam. qui Præpoſitum cum ſex Canonicis, quos Hitto Epiſcopus Friſingenſis, ante annos ducentos in monte dicto Tetmos, nunc conſecrati Stephani, vulgariter Weichenſtephan / collocauerat, tranſtulit ad Eccleſiam S. Viti in vmbilico illius montis, & è contra loco iſtorum inſtituit ibi ordinem D. Benedicti & Monaſt. S. Stephani conſtruxit: quod factum eſt circa an. Dñi 1029. De quo vide Monaſterium Weichenſtephenſe, & Epiſcopos Friſingenſes.

ADDITIONES.

Ex vetuſtiſſimis Kalendariis Collegiatæ ſancti *Viti* Eccleſiæ *Friſingæ*.

ANniuerſarius *Nitgeri* Epiſcopi *Friſingen.* fundatoris & conſummatoris Eccleſiæ noſtræ celebratur quotannis 18. Aprilis. in die Sancti *Eleutherij*.

Ex vet. M. S. libro.

NITGERVS der 18 Biſchoffe zu Freiſing iſt Biſchoff worden Anno 1040. vnder jme hat Kayſer Hainrich der dritte beſtättigt/ was Hochlöblicher gedächtnuß Biſchoff Englbertus vnnd diſer Nitgerus auch Biſchoff geben erkaufft/ vnd verordent haben / zu dem Stifft vnnd Altar deß heiligen Veits, auſſerhalb der Stattmaur auff dem Berg / ſambt den Brüdern die daſelbſt GOTT dienen/ mit Kayſerlichen gewalt vnnd Freyheiten ewiglich zuhalten. Geſchehen Anno Domini 1051. Diſer Nitgerus hat auch von ermeltem Kayſer erlangt/ ein beſtettigung aller Gütter ſeiner Thumkirchen in Freiſing/ vnnd ein Schloß oder Herrſchafft genant Oſtermundingen/ in der Landtſchafft Saltzgaw/ vnd die Kürchen Vonnickhürchen/ Voyringen/ vnd Emlingen/ mit zehen hueben vnnd andern zugehörungen. Er hat auch dem Leichnam ſancti Nonnoſi zu ſeiner Kirchen bracht / vnd das Stifft wol regirt/ vnnd iſt geſtorben nach Chriſti Geburt 1053. den 13. Aprilis/ hat 13. Jahr regirt.

NOT. *Engelbertus* ipſius anteceſſor, wie er anno 1020. auff dem Tetmans (ſo jetzundt Weichenſtephan genant wird) das Cloſter S. Stephani Benedictiner Ordens gebawt vnd geſtifft/ auch daſelbſt ein Cloſter geſtifft hat / diſer hat den Brobſt mit ſambt ſeinen Chorherren von Weichenſtephan auff S. Veits Berg/ welchen er gegründ hat/ welchen er auch vil gut hat vnd wolthat bewiſen.

Nomina quorundam Epiſcoporum *Friſingen.* ſingularium Eccleſiæ noſtræ patronorum & benefactorum.

Geroldus Epiſcopus *Friſingen*, dedit nobis *Sinzhauſen*, *Khynshauſen* & *Purſchauſen*.

Otto Episcopus *Frisingen.* dedit nobis Ecclesiam parochialem in *Anzing.*

Albertus ab *Hochenburk* Episcopus *Frisingen.* dedit nobis Ecclesiam parochialem in *Pogenhausen.*

HONORIVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito & Capitulo S. *Viti Frisingen.* salutem & apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana Ecclesia deuotos & humiles filios, ex consueto pietatis officio propensius diligere consueuit; & ne prauorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater suæ protectionis munimine confouere. Eapropter dilecti in Domino filij vestris iustis precibus inclinati, personas vestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum præstante Domino iustis modis poteritis adipisci, sub Beati *Petri* & nostra protectione suscipimus. Specialiter autem de *Anzingen*, de *Synzhausen*, & de *Purckhausen*, & de *Chynhausen* Ecclesias, cum earum pertinentiis, quas venerabilis frater noster Episcopus *Frisingen.* de Capituli sui consensu pia vobis & prouida liberalitate concessit, necnon alia bona vestra, sicut ea omnia iustè ac pacificè possidetis, vobis & per vos Ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio cōmunimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ permissionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Anagniæ* II. Kal. April. Pontificatus nostri anno sexto.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei, Dilectis filiis Præposito, Decano, & Capitulo Ecclesiæ S. *Viti* extra muros *Frising.* salutem & apostolicam benedictionem

CVM à nobis petitur quod iustum est & honestum, tam vigor æquitatis, quā ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alia indulta vobis & dictæ Ecclesiæ concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus & aliis Christi fidelibus vobis & eidē Ecclesiæ rationabiliter indultas. Specialiter autē decimas, primitias, oblationes, census, fructus, redditus, possessiones, agros, prata, loca, pascua, nemora, syluas, casalia, grangias, molendina, aquas, aquarum decursus, stagna, lacus, piscarias, iura, iurisdictiones, & alia bona ad Ecclesiam prædictam spectantia, necnon parochiales Ecclesias in *Anzing*, *Pogenhausen*, *Dainkirchen*, & *Sinzhausen*, eisq; annexas *Kinhausen*, & *Purckhausen*, Rectoriasq; & alia beneficia Ecclesiastica, quæ eidem Ecclesiæ S. *Viti* annexa seu incorporata seu vos in vsus proprios obtinere asseritis, sicuti ea omnia iustè & pacificè possideris, vobis & per vos eidem Ecclesiæ S. *Viti* auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis DEI & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud Sanctum *Petrum*, anno incarnationis

Domini-

Dominicæ Millesimo Quadringentesimo Nonagesimo tertio. Quinto Idus Martij, Pontificatus nostri anno primo.

Catalogus quorundam Præpositorum Ecclesiæ Collegiatæ S. *Viti*.

Dn. ANDREAS *Zirnberger* Decretorum D. an. 1498.

VITVS *Meller* Canonicus *Augustanus* Iuris vtriusque Doctor litterarum Apostolicarum, sollicitator, & summi Pont. *Iulij*, III. familiaris fornicario opere fieri curauit templum sancti *Viti* tum propriis, tum supradicti *Andreæ Zirnpergeri* consanguinei sui relictis bonis ac sumptibus anno 1510.

IACOBVS *Meller* LL. Doct. Canon. *Augustanus* an, 1545.

LEO *Lösch* Canonicus *Frisingen.* resignauit, factus Episcopus *Frisingen.* an. 1552.

GEORGIVS. *Stengl* Canon. *Frisingen.*

HIERONYMVS *Buslidius.*

CORNELIVS de *Rosenthal* Protonotarius Apostolicus ob. ann. 1571.

CHRISTOPHORVS *Keller* Canonicus *Augustanus* accepit possessionem ann. 1571.

EBERHARDVS.

LVDOVICVS à *Pienzennaur.*

NICOLAVS *Manzinger.*

CHRISTOPHORVS *Rechlinger* Augustan. I.V.D. Canonicus Scholasticus & officialis *Frisingen.* modernus Præpositus,

VNDENSTORF.

MONASTERIVM ad Gelonum fluuium Ordinis S. Augustini Canon: Regularium. Anno 1126. regnante Lothario, nobilis vir Otto Palatinus Comes de VVitlspach maior: Pater Ottonis postea Ducis Bauariæ, ædificare cœpit Vndenstorfense Monasterium, in honorem Dei omnipotentis, B. Mariæ Virginis, necnon SS. Apostolorum Petri & Pauli, Anno autem 1131 ab Innocentio secundo confirmationem impetrauit, cuius Bulla extat. Idem quoque Innocentius Præpositum primum nomine Rupertum, ex quodam Monasterio dicto Marpach, ad Ottonis prædicti preces, per Apostolica scripta postulari mandauit ac sanciuit, Vt nullus Præpositus per violentiam, sed per fratres secũdùm Regulam beati Augustini liberè eligatur ac constituatur. Prædictus Otto de VVitlspach prædium suum Vndenstorf tradidit Monasterio, quam traditionem confirmauit Lotharius Imperator, Anno 1130, iuxta tenorem Diplomatis, quod ita sonat:

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ TRINITATIS, Lotharius diuina fauẽte Clementia Romanorum Rex. Pauperibus Christi subuenire, & Deo in omnibus deuotè seruire est regnare. Quapropter omnium Dei nostriq; fidelium tam præsentium, quàm futurorum nouerit industria, qualiter nos traditionẽ ab Ottone de Vndenstorf. de prædio suo ibidem sito factam, regia potestate & autoritate confirmauimus, confirmatam corroborauimus. Hæc traditio sic facta est; Ipse Otto præscriptus, totum prædium suum Vndenstorf, quod situm est in Episcopatu Frisingensi, & in Comitatu Hartuici de Kregelingen, Christi pauperibus ibidem sub regula S. Augustini militantibus, in proprium tradidit,

& de suo Iure & Domino in Ius & Dominium eorum penitus transfudit, remota omni contradictione, cum omnibus ad idē pertinentibus, cum areis, ædificiis, terris, cultis & incultis, pratis, pascuis, campis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, molis, molendinis, viis & inuiis, exitibus & redditibus, quæsitis & inquirendis, seu cum omni vtilitate, quæ aut scribi aut nominari potest. Hæc traditio vt stabilis & inconuulsa omni tempore perseueret, nos hanc chartam præsentibus Principibus & Episcopis & Laicis, Cunrado scilicet Salisburgensi Archiepiscopo, Chunone Ratisbonensi Episcopo, Ottone Bambergen. Gebhardo: Eisteten. Reginmaro Pataviensi, Hermanno Augustensi, Hainrico Duce Bauariæ, Vdalrico Duce Bauariæ, Engelberto Duce Carinthiæ, Ottone Palatino Comite, Dieboldo Marchione, Engilberto Marchione, Eckhardo Comite de Dachavv, Berchtoldo Comite de Andechse, Adalperto Comite de Pogen, aliis quam plurimis. Inde iussimus scribi, subtusq; manu propria corroboratam. Sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Acta sunt hæc an. Dominicæ incarnationis, M. C. XXX. Indict. VII. in Curia Ratisponæ fœliciter, Amen,

Signum Lotharij Romanorum Regis inuictissimi.

Alibi anno 1146. Otto fundator obiit anno 1131. Sepelitur in Domo Capitulari, insignia habet. duos fuluos Leones in Veneto Clypeo, ita vt sibi mutuo terga obuertant, pro vt nobiles de Rechperg Sueui mutato colore. Ista aliàs non sunt Witilspacen. insignia; fortè illius prædij seu Dominij, vel huic Monasterio nouiter concessa, ac vsurpata.

Anno 1077. Hainricus Imperator cepit Pascalem Papam, quem Otto iste adiuuit. Qui Otto cum esset Christi cultor, suam condemnationem non ferens, sed saluti suæ potius consulens petiit veniam à Calixto Pascalis successore, eamque adeptus est, tali conditione, vt nimirum Monasterium pro Regularib. fratribus ædificaret; quod & fecit.

Anno 1143. Celestinus secundus ad instantiam Richardi præpositi & fratrum huius loci, ea quæ in Bulla Innocentij continebantur, Apostolica auctoritate confirmauit. Insuper statuit, vt ordo Canonicorum regularium perpetuis temporib. ibi seruaretur. insuper indulsit, vt Chrisma, Sanctum Oleum, consecrationes Altarium ac Basilicarum, ac ordines Diaconorum, à quocunque Catholico Episcopo suscipere possint, si Diœcesanus ea gratis conferre noluerit.

Anno 1173. Fridericus Palatinus filius fundatoris, in die Paschali, in Monasterio isto coram summo altari gladium deposuit, & omnib. secularib. actib. renunciauit, & ordinem recepit, ibique sepultus quiescit.

Anno 1217. Ludouicus Dux Bauariæ, huic Monasterio dedit curiam in Witlspach, pro remedio tam sui, quàm parentum suorum in sepultura quondam Ottonis Palatini, qui Philippum Romanorum Regem, an. 1208. occiderat, Idemque à ministris Regis, nempe quodam Marscalco de Pappenhaim, apud Oberndorff iuxta Danubium supra Ratisponam occisus, cuius corpus in sepultum ibi aliquot annis fuerat; iuxta tenorem Diplomatis, cuius hæc sunt verba. *Auent. fol 661.*

Nouerit omnis Christi fidelium industria, tàm præsentium, quàm futurorum, quomodo Ludouicus Dux Bauariæ curiam in Witlspach, fratribus in Vndenstorff contulerit, & in propria persona super Altare Beatæ Mariæ delegauerit, pro remedio tàm sui, quàm parentum suorum, in sepultura quondam Ottonis Palatini, qui quondam reus læsæ Maiestatis, ausu videlicet temerario manus in Philippum Regem mittere præsumpsit, diu aggressæ sepulturæ deputatus, multo tandem labore fratrum in Vndenstorff, diuino annuente suffragio

Eccle-

Ecclesiasticam Innocentio sedem gubernante Romanam, inuenit sepulturam, quæ traditio facta est, Anno Dominicæ incarnationis M. CC. XVII. regnante Friderico Rege Apuliæ, præsentibus, Petro Cardinali Presbytero ad sanctam Potentianam, Eberhardo Salisburgensi Archiepiscopo, Ludouico Duce Bauariæ, Rapotone Palatino de Ortenberg, Conrado Com. de Mosspurg, Eberhardo Com. de Dornberck, Conrado Libero de Horbach, Hainrico Pes, Eberhardo de Mutichingen, Voca de Voccenburg Stump, Arnoldo de Camer, & filio suo Berchtoldo, Engelramo de Dachav, Conrado de Vsenhouen, Conrad de Mülhausen, Gunthero de Giesenpach, Rugero de Staingrif, Rudolpho Grans de Schräpf, Marquardo de Aichach, Berchtoldo de Mülhausen, Ottone & fratribus suis de Arnpach, Haidenrico & Conrado ac Berchtoldo fratribus ibidem, Haidenrico & fratre suo N. de Paternhofen, Arnoldo de Windingen, Eberhardo de Sielenpach, Friderico de Weiern.

Anno 1264. tempore Vdalrici Præpositi, Eberhardus de Sielnpach prędio suo Freimanensi Monasterio Vndenstorfensi tradito, habitum Regularem suscepit, eundemq; cursu confirmauit fœlici.

Anno 1272. P. Senior de Puech, factus est Monachus in Vndenstorf, tempore Hainrici Præpositi, & prędia sua in Puch eidem Monasterio liberè resignauit, præsente filio suo P.

Anno 1338. Hainricus Miles dictus Schmidgadner Archimagirus Ludouici Imperatoris, de consensu suorum cognatorum præfato Monasterio bona sua tradidit, ibiq; Monachus factus est.

Anno 1424. Martinus quintus, priuilegia Prædecessorum suorum huic Cœnobio concessa, renouat & confirmat. Idem Pontifex tempore Eberhardi Præpositi concessit omnibus professis huius Monasterij, vt autoritate Apostolica ab omnibus peccatis & censuris atq; pœnis Ecclesiasticis plenariè possint absolui, per confessorem quem duxerint eligendum.

SEQVENTES ISTAE VTRIVSQVE SEXVS PERSONÆ FVNDATIONEM ET SEPVLturam habent, in dicto Monasterio.

OTTO Liber ab Vndenstorf.
Müssenhauser.
Chamer.
Clammenstainer.
Eisenhouer.
Chamerberger.
Schmidgadner.
Aurberger.
Weichser.
Eisolzrieder.
Heltgerzhauser.
Stumpfen.
A Fuesperg.
Iezendorffer.
Herezhauser.
Baiprunner.
} Milites Nobiles.

VLRICVS Liber de Weikershouen.
Watten.
Weilbeckhen.
Pelhamer.
Iunckenhouer.
Praitenauer.
Minnenpeckhen.
Dachsperger.
Adlzhouer.
Aunpecken.
Sprunzen.
Perenpecken.
Wisinger.
Sigmershauser.
Prunner.
Schmidhauser.
Heresceller.
Viechkircher.
} Milites.

Wernstorffer.
Wagenrieder.
Mânpecken.
Weier.
Ottmarsharter.
Schvvaphauser.

Et alij plures, qui bona sua tradiderunt, vt habetur ibi in libro Donationum.

ADDITIONES.

Vndensis Monasterij exordium fabricati per magnum *Ottonem* Illustrem Comitem Palatinum in *Witelspach* de mandato Sedis Apostolicę.

K*alixtus* Episcopus seruus seruuorum Dei, Illustri viro O. Comiti Palatino salutem & apostolicam benedictionem. Dolere te & vehementer tristari audinius eo q. in illa Regis expeditione fueris in qua Dominus noster sanctæ memoriæ *Paschalis* nimis crudeliter captus fuit non tamen captioni aut retentioni eius consilium seu auxilium præbuisti, vnde gaudemus valde & omnipotenti Deo gratias agimus quod cor tuum sancti spiritus visitatione ad pœnitentiam inclinauit, vt autem de bono in melius proficias atque in ecclesiæ vnitate semper & obedientia perseueres in remissionem tibi peccatorum tuorum iniungimus Ecclesiam regularium fratrum construere quę ad honorem Dei & salutem animæ tuæ sub beati *Petri* & eius *Romana* Ecclesię jure ac dicione in perpetuum debeat permanere: per hoc enim & omnipotentis Dei gratiam & nostrum poteris consilium & auxilium obtinere. Carissimum fratrem & consanguineum nostrum A. Aquensem Episcopum quem in partes vestras direximus nobilitati tuæ cõmendamus rogantes, vt ei pro beati *Petri* reuerentia ducatum & si qua alia necessaria fuerint præbeas. Datum *Laterani* 7. Cal. Iulii.

Mandatum apostolicum pro Præposito de Conuentu *Marchbach* postulando.

I*NNOCENTIVS* Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis in Christo filiis Præposito & fratribus ecclesiæ *Marchbach*, salutem & apostolicam benedictionem. juxta apostolicam sententiam non tantum debemus attendere quod nobis est vtile sed quod multis vt salui fiant atque de nostra habundantia indigentium inopiam supplere debeamus. Cæterum sicut nostris est auribus intimatum ecclesia beati *Petri Vndenstorff* de vestro collegio sibi expedit habere Præpositum. Quamobrem vniuersitati vestrę per apostolica scripta rogando mandamus atque præcipimus quatenus vnum de fratribus vestris quem eadem Ecclesia ad suum regimen postulauerit ipsius loci fratribus concedatis & eorum bonum propositum nequaquam impediatis. Datum apud *Barum* IV. Non. Iunij.

Priuile-

Priuilegium libertatis pro Monasterio & omnium possessionum apostolicum tempore primi Præpositi concessum, facultas eligendi Præpositum & aduocatum, de soluendo bisantio annuo sedi Apostolicæ.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio *Rudperto* Præposito Ecclesiæ beati Petri *Vndensdorf* quæ in *Frisingensi* Episcopatu sita est eiusq; successoribus regulariter substituẽdis in perpetuum. Ad hoc nobis à Deo pastoralis officij cura commissa est, vt & beneplacentem Deo religionem laboremus statuere, & constitutam exacta diligentia conseruare. Quamobrem dilecte in Domino fili *Rudperte* Præposite Illustris viri *Ottonis* Comitis Palatini precibus inclinati tuis postulationibus clementer annuimus & beati *Petri* Ecclesiã cui Deo auctore pręesse dinosceris ab eodem filio nostro *Ottone* Comite Palatino constructam & beato *Petro* oblatam apostolicæ sedis patrocinio cõmunimus, statuentes vt quæcunq; bona, quascunq; possessiones p̄fata Ecclesia in pręsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis pręstante Domino poterit adipisci firma tibi tuisq; successoribus & illibata permaneant. Obeũte verò te eiusdẽ loci Præposito nullus inibi per violentiam nisi quem fratres secundum beati *Augustini* regulam substituendum decreuerint Præpositus eligatur. Porro ad ipsius Ecclesiæ defensionẽ atq; salutem eligendi aduocatum quẽcunq; malueritis liberã concedimus facultatẽ. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum fas sit p̄fatam Ecclesiam temerè perturbare aut eius possessiones aufferre vel ablatas retinere, minuere aut iniquis vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorũ pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua nimirum Diocesani Episcopi debita justitia ac reuerentia. Ad indicium autem perceptæ huius à *Romana* Ecclesiã libertatis singulis annis vnum bisantium nostro *Lateranensi* palatio persoluetis. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue cõmonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq́ue sui dignitate careat, reamq́; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & à sanctissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi quatẽnus & hic fructum bonę actionis percipiant & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ ecclesiæ Episcopus SS.

Datum *Leodij* per manum *Alinerici* sanctæ *Romanæ* ecclesiæ Diaconi Card. & Cancell. V. Cal. Aprilis Indictione IX. incarnat. Domin. An. M.C.XXXI. Pontificatus verò Domini Innocentij II. Papæ secundo.

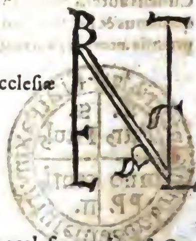
Aliud

Aliud priuilegium libertatis confirmationis Apostolicæ Monasterij & possessionum, & de eligendo Præpositum.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Beroni* Præposito eiusq; fratribus tàm præsentibus quàm futuris in *Ingerbachensi* ecclesia regularem vitam professis in perpetuum. Apostolicæ sedis clementiæ conuenit religiosos viros diligere & eorum loca pię protectionis munimine confouere. Eapropter dilecti in Domino filij venerabilis fratris nostri *Henrici Ratisponensis* Episcopi precibus inclinati petitiones vestras rationabiles clementer admittimus & præfatam Ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & pręsentis scripti priuilegio communimus statuentes vt quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet aut in futurum rationabilibus modis Deo propitio poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Sancimus etiam vt ordo Canonicus secundum beati *Augustini* regulam perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem & beati Augustini regulam canonicè prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorumque pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit secundò tertiòue commonita si non satisfactione congrua emendauerit potestatis honorisq; sui dignitate careat reamque se diuino judicio existere de ppetrata iniquitate cognoscat & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Innocentius* Catholicæ ecclesiæ Episcopus ss.

Datum *Lat.* per manum *Gerardi* sanctæ *Romanæ* ecclesiæ presbyt. & Cancellarij V. Idus Martij Indict. V. An. incarnat. Domin. M. C. XLI. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ II. Anno XIII.

Confir.

Confirmatio Apostolica ordinis Canonicorum sub Regula S. *Augustini* vt Crisma, consecrationes, ordinationes gratis præstentur ab Episcopo, alioquin alius eligatur priuilegiorum, possessionum, libertatum &c.

CElestinus Episcopus seruus seruorũ Dei, dilectis filiis *Richardo* Præposito ecclesiæ S. *Mariæ* de *Vndensdorf* eiusq; fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam ꝓfessis in perpetuum. Desideriũ q, ad religionis ꝓpositum & animarum salutẽ pertinere monstratur animo nos decet libenti concedere petencium desideriis congruũ impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis petitionibus clementer annuimus & pfatam ecclesiam quæ à nobili viro *Ottone* Comite Palatino in ꝓprio allodio fundata est & sub censu vnius bisanti, nobis nostrisq; successorib. annualiter persoluendo cõmunimus. Inprimis siquidẽ statuentes vt ordo canonicus secundũ beati *August.* regulam ꝑpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur, præterea quæcunq; possessiones, quæcunq; bona eadem ecclesia in pſentiarum justè & canonicè possidet aut in futurum cõcessione Pontificum, largitione regum vel principũ, oblatione fidelium seu aliis justis modis Deo propicio poterit adipisci firma vobis vestrisq; successoribus & illibata pmaneant. Crisma verò oleum sanctum consecrationes altarium seu basilicarum ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi à Diocesano suscipiatis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit & gratiam atq; cõmunionem sedis apostolicę habuerit & ea gratis absque aliqua prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicũ quẽcunq; malueritis adire antistitem. Sepulturę quoq; libertatem præfatę ecclesiæ apostolica auctoritate donamus. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat pręfatam Ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones aufferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit secundò tertiòue cõmonita si non satisfactione congrua emendauerit potestatis honorisq; sui dignitate careat reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & à sanctissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidẽ loco justa seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant Amen.

Ego *Celestinus* Catholicæ ecclesiæ Episcopus ss.

Datum *Lat.* per manum *Gerardi* sanctæ *Romanæ* Ecclesiæ presbyteri Card. ac Bibliothecarij XII. Cal. Martij Indict. VII. Incarnat. Dom. An. M. C. XLIII. Pontificatus verò Domini Celestini II. Papæ anno primo.

Concessio

Concessio sedis Apostolicæ licere diuina officia celebrare sub generali terræ interdicto.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito Conuentui Ecclesiæ *Vnden*. ordinis sancti *Augustini Frisingen*. Dioces. salutem & apostolicam benedictionem. Cum à Dei laudibus silere nō debeat lingua carnis prouideri à nobis humiliter postulatis ne pro aliena culpa cessare à diuinis officiis vos contingat, vestris igitur supplicationibus inclinati vobis auctoritate præsentium indulgemus vt cum generale terrę fuerit interdictum liceat vobis ianuis clausis excommunicatis & interdictis exclusis non pulsatis campanis submissa voce diuina officia celebrare dummodo causam non dederitis interdicto, vel id non contingat vobis specialiter interdici. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Lugdun*. X V. Calen. Aprilis Pontificatus nostri anno septimo.

Testamentum *Friderici* Palatini *Hierosolimam* secundò pergentis.

NOtum sit omnibus fidelibus tàm p̄sentibus quàm post futuris qualiter ego *Fridericus* Palatinus pergens *Hierosolimam* secundo ad visitandum Domini sepulchrum gloriosum, vt habeam partem in resurrectione prima disposui pro salute animæ meę & parentum meorum prædium in *Gündilkouen* & vineas cum omnibus appendiciis suis & omni jure & prædium in *Witramesdorf* cum omni jure & tres curtes in *Schiren* & vnam curtem quam emi à *Dytrico* de *Raitpach* & vnam quam emi de *Heinrico Lotere* & vnam in *Ecke* delegata in manus *Ottonis* maioris & junioris fratrum meorum si non reuertar ad tributionem vniuersis de me querelantibus si aliud inde fieri non rogauero. Postea autem quam vniuersa fuerint composita & elimata pro consilio bonorum virorum *Gundilkouen* ad *Ensdorf* quod prædictum est detur, tres curtes in *Schiren* ad *Schiren*, *Ecke* ad *Vndensdorf* ad *Mosburg*, prædium quod à *Dyetrico* emi de *Raitpach* ad *Chüabach*: prædium quod ab *Heinrico Lotere* emi ad *Tyerhaupte*: hæc prædia prælatis locis ea conditione offerri placuit vt si qua forte querimonia postea nata fuerit per ipsa claustra ex vsu prædiorum componatur. Proinde specialiter ad cœnobium *Ensdorf* hęc dedi prędia. *Gundilkouen* vt dixi cum omni jure, *Salkendorf* cum omni jure, *Hartvvigeshouen*, *Püchenlac*, curtem *Hermarsteten* & conuicinum eius & *Hasenvvisen* quod annuatim X I I. solidos soluit quæ delegata sunt in manu fratris mei *Ottonis* Iunioris. Item vineas *Incarnia* delegatas in manus *Ilsungi* de *Wesesteten* Item molendinum in *Ebenvvisen* delegata. *Ruperti lupi* de *Gegilbach* quod VI. talentis à *Rudigero* de *Aichbrunnen* redimi debet. Item prædium *Ergoltingen* delegatum in manus *Herandi* de eadem villa. Item prædium *Buirbach* delegatum in manus *Othmari* de *Ergoltingen*. Item prædium *Stainperck* delegatum in manus *Vdalrici* de *Salaa*. Item prædium *Tradenlenheim* cum omni jure. Item *Marpach* delegata in manus *Ottonis* maioris. Ea autem conditione prælibata prædia obtuli si in hac via viam vniuersæ carnis ingressus fuero, vel repatrians aliud inde non disposuero. Sciendum etiam quod prędium *Hermarsteten* & conuicinum eius & *Hasenvvisen* in dotem statui nouæ ecclesiæ sanctæ *Mariæ* hoc pacto vt dimidium talentum ex hoc pro concinnandis luminibus omni nocte perpetuo habeatur ac de cętero annunciatio Dominica solemniter celebretur nihilominus

nus pauperes Christi ipso die sustententur. Super omnia firmiter permaneant, vt in ecclesia prætaxata quotidie missa decantetur. Notandum quoque quod prædia *Trudenlenheim* & *Marbach* dedi ad restaurationem aurei calicis quatuor scilicet marcarum & ad soluendum debitū Domino *Arnoldo* presbytero & *Gosvvino*, antequam in vsum fratrū cedat, quo debito creditoribus reddito decreui vt anniuersarius meus inde agatur & assumptio sanctæ *Mariæ* ac matris ipsius, nec non & festum *Iohannis* ante *portam latinam* festiuè venerentur, omnia victualia in *Lengenuelt*, de officio *Leupoldi*, & de officio *Algodi* de *Pubach*, ita diuidantur, vt duę partes ad *Ensdorf* dentur, tertia pars castro remaneat. Prædium *Rotenmose* & *Schillmhouen Paldoltesperge* delegata in manus fratris mei *Ottonis* iunioris ad *Vndensdorf* destinaui. Item prædium *Kolbach* & *Aspach* & *Hadesprechteshausen* delegata in manus *Vdalrici* de *Lochausen*: prædium *Ecke* per manus *Ottonis* iunioris delegatum ad eundem locum: prædium in *Deckenbach* delegaui in manus *Lisungi* de *Devvesteten*, ad inferius monasterium *Ratisponæ*. Item aliud prædium in *Dekenbach*, delegaui in manus *Chünonis Deuckenbiunt*, ad idem monasterium vineas in *Kelhaim*, præter duas quę sunt ad occidentem, delegaui in manus *Gerhardi* de *Randecke*, ad idem monasterium, prædium & armenta *Wibilisdorf* delegaui in manus habendi piscatoris, ad *Weltenburck* dedi prædium in *Almetingen*, delegaui in manus *Herrandi* de eadem villa & vaccas in *Slätte*, ad eundem locum prædium in *Snaitthart* delegaui in manus *Adalberti* de *Schirlingen Scotis* dandum ad *Wiseintepeter Ratisponæ*. Prædium in *Wicmaresperge*, delegatum in manus *Lisingi* de *Westeten* ad *Biburch* dandum, prædium in *Warteshouen*, cuius altera pars delegata est in manus *Burckhardi* de *Steine*, altera pars in manus *Chunradi* de *Tegernbach* ad *Piburck*. Prædium in *Leichilingen*, quod fuit *Friderici* parui delegaui in manus *Vdalrici Kargelonis*, Canonicis maioris ecclesię *Ratisponæ*, tali videlicet conditione, vt *Wernherus* eiusdem Ecclesiæ Canonicus idem prædium quoad vixerit habeat, & annuatim quod idem prædium soluit persoluat. Aliud prædium in *Laichilingen* ad S *Iacobum Scotis* dandum dedi *Ratisponæ*. Armenta in *Purchstal* & armenta in *Litinngen*, q̄ sunt super curiam S *Emmerammi* ad S. *Emmerammum* dedi prædium in *Ludemaresdorf* ad *Rore*, prædium in *Svvilnahe* & armentum in *Katerloch* delegaui in manus *Ottonis* iunioris canonicis maioris Ecclesiæ *Frisingen*. Prædium in *Pasingen*, & molendinum delegaui in manus *Ottonis* iunioris ad sanctum *Vitum Frisingen*. Item duo prędia in *Pasingen* delegaui in manus *Heinrici* de *Lusdorf* ad sanctum *Vitum*, prædium in *Perroch* & *Svvergeloch* delegaui in manus *Heinrici* de *Lüsdorf* ad *Scheftilarer* dedi duas curtes in *furta* & molendinum delegaui in manus *Vdalrici* de *Lochusen* ad eundem locum. Curtem vnam in *Krais* delegatam in manus *Heinrici* de *Lusdorf* ad *Ebersperg* dedi. Item duas alias curtes in *Krais* delegaui in manus *Eberhardi* de *Nivvertingen*: & prædium in *Tetenberg*, ad eundem locum, prædium in *Amendorf* delegaui in manus *Hainrici Castionarij* ad *Nüenstifft Frisingen* prædium in *Wenge* delegaui in manus *Hainrici* de *Schneburch* ad sanctum *Georgium* in *Tal*, prædium in *Sevven* delegaui in manus *Wicknandi* de *Waytrihyrschen* ad *Tegernse*. Curtem in *Guntherishausen* delegaui in manus *Hainrici* de *Empfenbach* ad *Malersdorf*, prædium in *Geroltisdorf* delegaui in manus *Ottonis* iunioris ad *Berchtersgadme*: prædium in *Riute* delegaui in manus *Ottonis* iunioris ad *Geisenuelt*. Castrum in *Haginburch*, & omnia prædia ad ipsum Castrum pertinentia, quæ sunt trans flumen quod vocatur *Manicualt* delegaui in manus *Ottonis* iunioris *Chunrado Archiepiscopo* fratri meo. Item duas hubas in *Volers* & vnum molendinum in *Steinhart* & vnam curtem in *Vndingen*, & vnam hubam in *Vndingen* delegaui in manus *Ottonis* de *Osthaim Chunrado Archiepiscopo*, prædium in *Luterbach* & prædium in

Püdvvenhoffen quod fuit *Seyfridi* & *Woltmanni* delegaui in manus *Ottonis* junioris *Archiepiscopo* Aliud prædium in *Pudbenhoffen* delegaui in manus *Eberhardi* de *Nevvuertingen Chunrado Archiepiscopo*, prædium in *Musse* delegaui in manus *Alberti* de *Schirlingen*, dandum *Ernesto* Præposito nisi aliud inde disposuero, prædium *Integillindorf Ottoni* filio *Lantgrauij* & *Adilhilde* sorori suæ, prædium in *Millenhausen* delegaui in manus *Cümpoldi* de *Millenhouen Walthero* de *Abensperg*. Curtem in *Petendorf* & vineas delegaui in manus *Ottonis* junioris impignoraui *Walvvino* sororio *Gosvvini* pro XX. & I. marca argenti, prædium in *Abitinhausen* delegaui in manus *Vdalrici* filij *Ernesti* de *Oüvve Adilberoni* de *Pruckperg*, vineam in *Kelhaim* quem emi à *Lisungo* de *Westeten* delegaui in manus *Perchtoldi* & vineas & duas svvaigas delegaui in manus *Wernhardi* de *Schirlingen* inpignoraui ad sanctum *Emmerammum* pro L. marcis argenti, prædium in *Velden* & in *Salarn* delegaui in manus *Bernheri* de *Gibisdorf Hoholdo* de *Schenburck*. prædium in *Aspach* & in *Eckenmule* delegaui in manus eiusdem *Bernheri* Domino *Perchten* & filiis suis. *Eberhardum* & *Seyfridum* de *Purckeim* & *Eschelingere* delegaui in manus *Bernheri Ottoni* juniori, prædium in *Antshouen* cum omni jure delegaui in manus *Ottonis* junioris Comiti *Arnoldo* de *Dachavv* prædium in *Puech* delegaui in manus *Forthliebi* de *Svvanehiltdorf*. Comiti *Chunrado* de *Valeye*, prædium in *Sebe* delegaui in manus *Alberonis* de *Prucke*, eidem Comiti duas curtes in *Puch* & duas in *Hochdorf* delegaui in manus *Vdalrici* de *Lochusen* Comiti B. de *Andechse*, curtem in *Frechtinesfried* delegaui in manus *Bernheri* de *Gibisdorf* inbeneficiaui & inpignoraui cuidam *Chunrado* de *Tetenburck* pro XX. talentis. Armentum in *Vendenbach* delegaui in manus *Hainrici* de *Schendenburck* ad *Atele*, prædium in *harda* & armenta apud *Decenburck* delegaui in manus O. de *Ouste* ad *Weihensteuen*. Castrum in *Schendenburck* & homines qui fuerunt *Hainrici* Comitis & molendinum & armentum in *Ahe* & prædium in *Rutte* & castrum in *Kelheim* & duo molendina super *Danubium* ibidem delegaui in manus *Hademari* de *Abusen* fratribus suis *Ottoni* maiori & juniori *Villicacon*. ad superiorem villam *Kelheim* & vnum ortum & vineas in eadem villa & vnum molêdinum in *Gemunde* in manus eiusdem *Hademari* XII. Leprosis in *Kelheim* danda sub Abbate seruandos de *Ensdorff*, vineam in *Grasse* delegaui in manus *Arbonis Sculteti* inbeneficiaui domino *Ludvvino* de *Grosse*, vnam hubam in *Murendorf* dedi in dotem S. *Mariæ* ad capellam meam *Ratispone*.

Testimonium super consensu *Agnetis* Ducissę *Bauariæ*.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Chunradus* Dei gratia *Salinensis* Episcopus sanctæ *Maguntinæ* sedis *Archiepiscopus* & apostolicæ sedis Legatus. Notum esse cupimus tàm futuri quàm præsentis æui omnibus Christi fidelibus quod nobis simul in castro *Kalhaim* quodã tempore commorantibus cum nobili Ducissa *Bauariæ* Domina *Agneta* tunc vidua quondam autem famosissimi Ducis *Bauariæ* Domini *Ottonis* coniuge, præsenti quoq; Illustri filio ipsorum Domino *Ludouico* Duce *Bauariæ*, & fratrib. nostris Domino *Friderico* quondã Palatino & Domino *Ottone* Palatino p̃sentibus ordinandum sicut & roborandũ fuit hoc caritatis opus Domina *Agnes* Ducissa nequaquam tepescente in ipsa coniugali affectu, imo diligens mortuũ quem viuum dilexerat hoc ꝓ remedio animę suæ & sua filiiq; sui salute vniuersis ministerialibus suis dispensatione caritatiua cũ p̃fato filio suo licentiabat quatenus liberã haberent potestatẽ conferendi p̃dia sua indifferenter ad hæc tria claustra *Schyre*, *Ensdorf*, *Vndensdorff*, secundum quantitatẽ voluntati eorũ diuinitꝰ inspiratã tã diu hanc eis libertatẽ indulgens quamdiu infra annos discretionis filius suus Dominus Dux esset constitutus.

Conse-

Consequenter autem Dominus *Fridericus* id ipsum omnibus ministerialibus suis indulsit hoc super addito quod toto vitæ suæ tempore hac fungentes libertate ecclesiastica ac licentia & priuilegio potiantur, vt Deo inibi deseruituri cũ rebus & persona liceat eis se transferre si velint ad aliquod cœnobiorum, quæ sunt prænominata; Dominus autem *Otto* junior Palatinus sub hac forma licentiam id ipsum faciendi suis ministerialibus indulsit quod mediam prædiorum suorum partem indifferenter sicut dictum est prædictis tribus claustris conferre liceret, de reliqua verò media parte nihil nisi super hac requisito suæ voluntatis assensu licitum esse ordinare. Hiis ita in nostra præsentia & aliorum, quæ magnæ & probatæ fuerunt personarum ordinatis ad corroborationem rei sic diuino zelo gestę nostræ auctoritatis sigillum apposuimus aliisq; similiter sigillis suis factum confirmantibus.

Hęc autem sunt nomina eorum qui huic ordinationi interfuerunt. Comes *Dyepoldus* de *Lechisgimunde*, Comes *Arnoldus* de *Dachavv*, Comes *Hainricus* de *Altindorf*, Comes *Altmannus* de *Abensperg* & fratres eius: *Eberhartus Hoboldus* de *Nidecke*, *Wernherus* de *Gieblsdorf*, *Crafsto* de *Lobinhausen*, *Roto* de *Massirgen*, *Vlricus* de *Lapida*, *Levvtoldus* de *Kelhaim*, *Seyfridus Koph* & alij quam plures.

Consilij Basilien. Decretum de Annatis & primariis fratribus &c. non exigendis.

SAcrosancta generalis Synodus *Basilien*. in spiritu sancto legitimè congregata vniuersalem ecclesiam repræsentans ad perpetuam rei memoriam. Ea quæ laudabili per nos ordinatione statuta sunt decet vt nostrarũ literarum testimonio pandantur de illisq; vbilibet concedantur legitima documenta. Dudum siquidem inter alia statuta & decreta nostra quoddam in sessione nostra publica per nos in maiori Ecclesia *Basilien*. Anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, die Iouis nona mensis Iunij proximè præteriti celebrata solemniter publicatum edidimus in hæc verba.

In nomine Spiritus paracliti statuit hæc sancta Synodus quod tàm in curia *Romana* quàm alibi pro seu in confirmatione electionum admissione postulationum præsentationum prouisione, collatione, dispositione, electione, postulatione, præsentatione etiam à laycis facienda institutione, stallatione & inuestitura de ecclesiis etiam Cathedralibus & Metropolitanis, monasteriis, dignitatibus, beneficiis officiisq; Ecclesiasticis quibuscunq; nec non ordinibus sacra & benedictione ac pallio de cętero nihil penitus ante, vel post exigatur ratione literarum Bullæ sigilli Annatarum, communionum & minutorum seruiciorum, primorum fructuum deportuum aut sub quocunq; alio titulo colore, vel nomine prætextu cuiusuis consuetudinis, priuilegij, vel statuti aut alia quauis causa, vel occasione directè, vel indirectè solum scriptoribus abbreuiationibus & registratoribus litterarum seu minutarum pro ipsorum labore competenti stillario soluendo. Huic autem canoni si quis exigendo, dando, vel promittendo contraire præsumpserit pęnam incurrat aduersus Symoniacos inflictam & in ipsis dignitatibus & beneficiis taliter obtentis nullum jus ac titulum acquirat. obligationes quoq; promissiones censuræ & mandata & quicquid in præiudicium decreti huius saluberrimi fieri continget nullas obtinere vires atq; irrita censeantur & si quod absit *Romanus* Pontifex qui præ cęteris vniuersalium conciliorum exequi ac custodire canones debet aduersus hāc sanctionem aliquid faciendo ecclesiam scandaliset generali concilio deferatur. Cæteri verò pro modo culpæ juxta cą nonicas sanctiones per suos superiores digna vltione pu-

niantur. Nos igitur volumus & auctoritate vniuersalis Ecclesiæ decernimus quod tenori constitutionis huiusmodi in judicio & extra vbicunque exhibitus fuerit, vel ostensus in omnibus stari debeat & fides adhiberi. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis decreti & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei & vniuersalis Ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum *Basileæ* Calen. Augusti anno à natiuitate Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

Iohannes Freudenberger.

Confirmatio Papæ *Martini* omnium bonorum Monasterij.

MARTINVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui monasterij beatę *Mariæ* in *Vndensdorff*, p Præpositum soliti gubernari ordinis sancti *Augustini Frisingen.* Dioc. salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras & monasterium vestrum beatæ *Mariæ* prædictum in quo diuino estis mancipati obsequio cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci sub beati *Petri* protectione suscipimus atque nostra omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris *Romanis* Pontificibus siue per priuilegia, siue per alias indulgentias vobis & monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus & aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & eidem monasterio vestro indultas sicut eas justè & pacificè possidetis nobis & per nos eidem monasterio vestro concessas auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio cõmunimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ susceptionis, confirmationis & communicationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum, eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctos Apostolos XIII. Calen. Maij. Pontificatus nostri anno octauo.

Conseruatorium auctoritate *Basilien.* Concilij concessum Monasteriis in *Scheyrn, Fürstenueld, Münster, Vndensdorff, Geysenfeld* & *Aug.* &c.

SAcrosancta generalis synodus *Basilien.* in spiritu sancto legitime congregata vniuersalem Ecclesiam repræsentans, dilectis Ecclesiæ filiis Abbati Monasterij beatæ *Mariæ* virginis alias *Scotorum Wienn. Patauien.* Dioc. Præposito *Saltzburgen.* ac Decano *Augusten.* salutem & omnipotentis Dei benedictionem. Ad compescendos conatus nepharios peruersorum, qui personas & loca Ecclesiastica super bonis & juribus suis offendere & multipliciter perturbare molestiis non verentur tanto magis per nos decet oportuno remedio prouidere quanto per amplius turbationes huiusmodi & molestiæ in diuinę maiestatis offensam, nec non Ecclesiæ libertatis redundare dispendium dinoscuntur.

Dudum

Dudum siquidẽ cum in diuersis mundi partibus consules ciuitatum & rectores nec nõ alij qui potestatẽ habere videbantur tot onera frequenter imponerent Ecclesiis vt deterioris conditionis factum sub eis sacerdotium videretur quam sub *Pharaone* fuisset, qui legis diuinæ notitiam non habebat quiq; omnibus aliis seruituti subactis sacerdotes & possessiones eorum in pristina libertate dimisit & de publico eis alimoniam ministrauit. In Concilio *Lateranen.* ecclesiæ immunitati prouidendo sub anathematis districtione prohibitũ extitit, ne Consules Rectores aut alij pdicti ecclesias & viros Ecclesiasticos talliis seu collectis aut exactionibus aliis aggrauare psumerent transgressores & fautores eorũ pcipiendo anathematis sententiæ subiacere donec satisfactionẽ impenderent cõpetentem. Et etiam deinde in generali concilio editum fuerit q. si Episcopi forte simul cum clericis etiã si tantã necessitatem, vel vtilitatem inspicerent vt absq; vlla coactione ad releuandas communes vtilitates vel necessitates vbi laicorum non suppeterent facultates subsidia p ecclesias laicis ducerent concedenda minime super hoc consulto *Romano* Pontifice concessiones & sententiæ quæ à talibus, vel de ipsorũ mandato forent, pmulgatæ essent irritæ & inanes nullo vnq; tẽpore valituræ ac etiam in ipso generali concilio decretũ extitit illum qui infra tempus sui regiminis propter fractionem constitutionum, vel sanctionũ huiusmodi sustineret anathema tanq̃ post illud non esset ad satisfactionis debitũ cõpellendus, nec non ipsius successorem q non satisfaceret cõpetenter [illegible] succederet in onere q substitueretur in honore. Postmodũ felicis recordationis *Honorius* PP. III. Romanus Pontifex attentè considerans q. quondam *Fridericus* secundus olim Rom. Imper. tunc sub obedientia & deuotione S. *Romanæ* Ecclesiæ psistens ad laudem eiusdẽ Ecclesię & sacri decus *Romani* Imperij cupiens vt expurgatis quorundã erroribus. & iniquis statutis penitus destitutis de cætero Ecclesiæ & Ecclesiast. psonę plena vigerent quiete & secura libertate gauderent ac piè & justè attendens q. quorundam peruersorum iniquitas adeo habundauerat vt non dubitarent contra ecclesiasticam disciplinam & sacros canones statuta sua confringere aduersus Ecclesiasticas personas & Ecclesiasticam libertatẽ edictali lege huiusmodi statuta iniqua irritauerat & pręceperat irrita nunciari & omnia statuta & consuetudines quæ ciuitates & loca potestates, vel consules aut quæcunq; aliæ personę contra libertatẽ Ecclesię, vel personas Ecclesiasticas ac bona huiusmodi edere vel seruare temptarent contra canonicas vel Imperiales sanctiones de ipsorum Capitularibus infra duos menses post ipsius legis publicationem penitus oboleri facerent. Et si de cætero talia attemptarent illa ipso jure decreuit esse nulla & eos sua jurisdictione priuatos, nec non locum vbi talia deinceps præsumpta fuissent Banno mille marcharum auri fisco Imperiali præceperat subiacere. Potestates verò, Consules, Statularij & scriptores statutorum prædictorum, nec non Consiliarij locorum ipsorum qui secundum statuta & consuetudines memorata judicarent ex tunc essent ipso jure infames quorum sententias & actus legitimos statuerat aliqualiter non tenere. Quodque si per annum præfatarum constitutionum inuenti forent contemptores bona eorum per totum Imperium mandauit impunè ab omnibus occupari saluis nihilominus aliis pœnis contra tales in eisdem generalibus Conciliis promulgatis. Et insuper voluit idem tunc Imperator quod nulla communitas, vel persona publica seu priuata collectas seu exactiones angarias, vel per angarias Ecclesiis, vel aliis locis aut Ecclesiasticis personis huiusmodi imponere seu inuadere Ecclesiastica bona præsumeret, quod si secus faceret & requisita ab Ecclesia, vel imperio huiusmodi emendare contemneret triplicitet refunderet, & nihilominus Banno Imperiali subiaceret quod sine satisfactione

debita nullatenus remitteretur. Statuit insuper quod quęcunque communitas vel persona per annum in excommunicatione propter libertatem Ecclesiæ violatam persisteret ipso jure similiter dicto Banno Imperiali subiaceret, à quo nullatenus extraheretur, nisi prius ab Ecclesia beneficio absolutionis obtento. Et insuper ordinauerat vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali quæstione vel ciuili ad judicium secularem trahere præsumeret contra easdem canonicas sanctiones & constitutiones Imperiales, quod si secus faceret actor à jure suo caderet & judicatum non teneret & judex foret ex tunc judicandi potestate priuatus quodque judices temporales qui clericis & personis Ecclesiasticis justitiam denegare præsumerent tertiò requisiti suam jurisdictionem amitterent. Constitutionem ipsam de consilio etiam fratrum suorum sanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinalium qui tunc erant auctoritate apostolica approbans & confirmans ipsam mandauit inuiolabiliter obseruari. Nec non statutarios & scriptores ac violatores prædictos excommunicatos eadem auctoritate nunciari. Et deinde ad audientiam diuæ memoriæ *Caroli* quarti etiam Romanorum Imperatorum semper Augusti deducto quod nonnullæ sæculares personæ in potestatibus & officiis publicis constitutę, videlicet Duces, Marchiones, Comites, Barones, milites & alij Domini temporales, nec non consules ciuitatum opidorum, villarum & locorum Rectores in diuersis prouinciis eiusdem Imperij Dei timore postposito, statuta singularia & iniquas ordinationes motu proprio & de facto contra ipsas personas Ecclesiasticas & Ecclesiarum libertates & eorum priuilegia cōdiderunt illiq; de facto & publice vtebātur contra canonicas & legitimas sanctiones vtpote quod nulla bona temporalia in potestatem Ecclesiasticam transferentur. Et ne clerici in sacris ordinibus constituti ad agendum & testificandum in ciuilibus & maximè in piis causis aliquatenus admitterentur, quodq; excōmunicati laici & publicè denunciati in ciuili foro minime repellerentur, & insuper prædicti Domini temporales Consules & Rectores p seculalarem potestatem res & bona clericorum occuparent, arrestarent & oblationes Christi fidelium minuerent atq; restringerent, exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus Ecclesiarum exigerent & extorquerent, possessiones Ecclesiarum & personarum earundem deuastarent incēdiis & rapinis contractus inter clericos & laicos factos legitime ad libros ciuitatum, villarum & locorū pdictorum inscribere & sigillare recusarent donataque & legata ad fabricas & Ecclesiarum structuras contra prælatorum voluntatem & aliorum quorum intererat temere vsurpare præsumerent et in fraudem & odium clericorum de bonis etiam & rebus eorundem clericorum, quæ non causa negotiationum, sed pro eorum propriis vsibus per eorum terras ducebant seu duci faciebant, theolonium exigere & recipere non verebantur & confugientes ad Ecclesias & eorum cimiteria, deinde extrahere cōtra canonicas & Imperiales sanctiones hujusmodi pręsumpserant & pręsumebant. Idem *Carolus* Imperator tanq̃ Christianissimus Princeps, volens in præmissis prouidere de remedio salutari etiam de quorundam Ducum, Principum, Comitum, Baronum, Militū fideliumq; aliorū sacri Imperij sæpedicti cōsilio auctoritate Imperiali q̃cunq; statuta ac cōsuetudines prædictas tanq̃ per canonicas & ciuiles sanctiones expresse reprobata cassauit, irritauit & annullauit ac cassa, irrita nullius esse voluit roborum, vel momenti præcipiens sub imperiali Banni pœna vniuersis & singulis Principibus & Dominis temporalibus Consulibus potestatibus & aliis in officiis publicis in eodem Imperio constitutis quatenus ex tunc ipsorum statuta & ordinationes sicut in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis edicta fuerant omnino reuocarent & de luce tollerent, quodque secundum ea non iudicarent amplius

amplius nec sententias dictarent aut de eisdem in iudicio vel extra iudicium quomodolibet pro se & contra eandem Ecclesiasticam libertatem potirentur, pronunciauit insuper & eadem decreuit auctoritate quod quicunque laicus cuiuscunque conditionis aut status existeret ausu sacrilego & propriæ temeritatis audacia sacerdotem vel clericum secularem vel religiosum diffidaret, proscriberet, captiuaret, spoliaret, occideret, mutilaret aut in carcere detineret vel huiusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaret vel eis fauorem præstaret præter pœnas à sacris canonibus & legalibus sanctionibus in tales inflictas eo ipso redderetur infamis & omni honore priuatus nec ad placita vel consilia nobilium admitteretur quouis modo. hortans insuper in Domino & requirens ecclesiasticos prælatos in illis partibus in quibus committerentur talia constitutos vt legem imperialem huiusmodi per eorum Ecclesias & synodos publicarent ne transgressores huiusmodi per simulatam ignorantiam suam valerent in hac parte malitiam excusare prout in constitutionibus & sanctionibus conciliorum & Honorij prædictorum ac Imperialibus præfatis plenius continetur. Cum autem sicut lamentabili querela dilectorum Ecclesiæ filiorum Abbatum Monachorum & Conuentuum in *Scheyrn*, sanctæ Crucis Monasterij in *Munster*, sancti *Zenonis* in *Geisenfeld* ordinis sancti *Benedicti*, Beatæ *Mariæ* Virginis in *Fürstenfeld* Ordinis *Cisterciensis* ac Præpositi Decani & Capituli Beatæ *Mariæ* virginis in *Vndenstorff* ordinis sancti *Augustini* Canonicorum regularium nec non dilectarum Ecclesiæ filiarum Abbatissæ Monialium & Conuentuum sanctæ *Claræ* ordinis sancti *Francisci* de secunda regula Monasteriorum *Ratisponensis* & *Frisingensis* diœcesis & aliorum eisdem Monasteriis tàm in spiritualibus quàm in temporalibus subditorum, nuper accepimus quomodo nonnulli Principes, Duces, Barones, Comites, Milites, & seculares & potestates eorundem constitutionum & sanctionum Canonicarum & legalium forsan ignari contra ipsas ab Abbatibus Monachis & Conuentibus Præpositoque Decano & Capitulo nec Abbatissæ & monialibus Monasteriorum prædictorum communiter vel diuisim forsan tallias & gabellas ac alias exactiones illicitas hactenus extorserint, adhuc & extorquere nituntur ac etiam bona Abbatum Monachorum & Conuentuum Præpositique Decani & Capituli ac Abbatissæ & monialium Monasteriorum prædictorum nec non eisdem tàm in spiritualibus quàm in temporalibus subditorum communiter vel diuisim inuaserint arrestauerint occupauerint detinuerint & suis vsibus applicauerint, nec non occupare inuadere arrestare detinere ac eisdem suis vsibus applicare similiter de facto præsumant in animarum suarum periculum nec non Abbatum Monachorum & Conuentuum Præpositique Decani & Capituli ac Abbatissæ & monialium monasteriorum præmissorum nec non eorundem tàm in spiritualibus quàm in temporalibus subditorum huiusmodi non modicum præiudicium atque damnum. Nos in præmissis Abbatib. Monachis & Conuentibus Præpositoq; & Decano & Capitulo Abbatissæ & monialib. Monasteriorum antedictorũ memoratis subditisq; eorundẽ tàm in spiritualib. quàm in temporalib. de oportuno remedio prouidere volentes discretioni vestræ tenore præsentiũ in virtute sanctæ obedientiæ præcipiendo mandamus quatinus vos vel duo aut vnus vestrũ per vos vel alios seu aliũ Abbatib. Monachis & Cõuentib. Præposito Decano & Capitulo ac Abbatissæ & monialib. Monast. prædictorũ eorundemq; tàm in spiritualib. quàm in tẽporalib. subditis sæpedictis contra quoscunq; transgressores & violatores constitutionũ & sanctionũ earundem cuiuscunq; status dignitatis & excellẽtiæ

fuerint efficacis defensionis auxilio assistentes non permittatis eos contra canonicas & legales sanctiones & constitutiones huiusmodi indebitè molestari necnon easdem constitutiones & sanctiones vbi & quando expedire videritis soleñiter publicātes faciatis transgressores & violatores huiusmodi si & prout iustum fuerit ac vbi & quotiens expedierit tam diu excommunicatos anathematisatos publicè nunciari donec ab earundem talliarum impositione colle-ctorum & quarumlibet extorsionum nec non bonorum Abbatum, Monachorum & Conuentuum Præpositique, Decani & Capituli ac Abbatissæ & monialium Monasterium supradictorum eorumdemque tam in spiritualibus quam in temporalibus subditorum inuasione, arrestatione, occupatione, detentione & applicatione omnino desistant, nec non etiam efficaciter restituant eisdem Abbatibus, Monachis & Conuentibus Præposito, Decano & Capitulo ac Abbatissæ & monialibus Monasteriorum sæpedictorum subditisque eorundem memoratis occasione præmissorum per eosdem communiter vel diuisim læsis seu grauatis Tallias, Gabellas & exactiones ipsas ac etiam bona Abbatum Conuentuum & Monachorum Præpositique Decani & Capituli ac Abbatissę Monialiū Monasterium prædictorum nec non subditorum præfatorum eorundem arrestata occupata detenta & applicata communiter vel diuisim ipsis aut quæ per se vel alios illo prætextu quomodolibet receperint imò verius temerè & illicitè vsurpauerint à se liberè omnino relaxent ac in manib. vestris iurauerint quod de cætero talia non committant & ea committentibus non præstent auxilium consilium vel fauorem contradictores per censuram Ecclesiasticam & alia iuris oportuna remedia compescendo inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sęcularis. Cæterum si forsan huiusmodi transgressorū aut violatorum vel ea fieri mandantium ipsisq; consentiencium seu dancium in illis per se vel alios directè vel indirectè publicè vel occultè auxilium consilium vel fauorem præsentia promonitionibus & requisitionibus per vos de ipsis fiendis tutè securè vel commodè haberi nequirent. Nos vobis monitiones & requisitiones huiusmodi ac citationes quaslibet prædicta publica in locis affigenda publicis de quib. sit verisimilis coniectura quod ad notitiam dictorum citatorum & monitorum huiusmodi peruenire valeant faciendi plenam & tenore præsentium concedimus liberam facultatem volentes quod monitiones requisitiones & citationes huiusmodi perinde ipsos citatos monitos & requisitos vt præmittitur arctent, ac si eis factæ & insinuatę præsentialiter & personaliter extitissent. Non obstantibus piæ memoriæ Bonifacij Papæ VIII. quibus cauetur ne aliquis extra suam ciuitatem vel diocœsim eorundem nisi in certis exceptis casibus & in illis vltra vnam dietam à fine suæ diocesis ad iudicium euocetur seu ne iudices extra ciuitatem & diocesim in quibus deputati fuerint contra quoscunque procedere aut alij vel aliis vices suas committere seu aliquos vltra vnam dietam à fine suæ diocesis eorundem trahere præsumant dummodo vltra duas dietas aliquis authoritate præsentium non trahatur ac de personis vltra certum numerum ad iudicium non vocandis quam aliis constitutionibus apostolicis contrariis quibuscunque aut si alicui communiter vel diuisim à sede apostolica indultum existat quod interdici suspendi vel excommunicari vel extra aut vltra certa loca ad iudicium euocari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam vel expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Dat, *Basilee* III. Idus Octobr. sub anno à Natiuitate Domini Millesimo, quadringentesimo tricesimo tertio.

Von

Vonn Viltzschueg wegen Hertzog Albrechts geschäfft die nicht allen schuldig zegeben an Recht.

VOn GOTTES genaden wir Albrecht Pfaltzgraffe bey Rhein Hertzog in Bayrn vnnd Graue zu Voburg bekhennen offentlich mit dem Brieffe das vns fürbracht haben vnser liebe andächtigen vnd getrew Johannes Probst vnser Beichtvatter vnd Ratte vnd der gantz Conuent deß würdigen Gottshaus vnser lieben Frawen zu Vndenstorff wie von jhren Voruodern ein gewonheit aufferstanden sey vnnd deß auch vnderweiset worden seyn/ von jhren Eltern vnd auch von etlichen der Geschlecht die Grebnus in jhrem Gottshaus bey jn gestifft haben das man järlich von jrem Gottshauß den eltisten Manns Person eins jeglichen geschlechts der heußlich gesessen ist geeret hat mit zweyen Viltzschuchen darumb das sie jhr gedächtnuß vnd grebnus bey jn den benanten Gottshauß haben. Nun seyn der obgenanten geschlecht vil abgestorben das jrs namens nit mehr ist vnd jre Schlöß in ander Leut gewalt kom̃en seyn die deßgleichen solche erung meinē zuhabē/ als von rechtens wegen. Auch etliche Frawē personē derselbē obgenātē geschlechte solche ehrung auch meinen zuhabē/ die sie von jhn nit schuldig sein/ deßgleichen etliche obgenante geschlecht mandlich erbē die noch nit heußlich vñ in hlichē wesen sitē auch ein recht meinē zuhaben die sie doch nicht schuldig seyn zu erē nach altē gewonheitē vñ seydmalen vnser Vorvordern seelig dz obgenāt Gottshaus von anfang durch jr Seel Haile vnd jrer Nachkom̃en seeligkait gestifft vnd begabt habet auch löblich vor allen weltlichen gewalt besonder vnsern liebē Herrn vñ Vatter Hertzog Ernst ꝛc. löblicher gedächtnus vnd wir noch jm gefreyet haben vnd in vnsern scherm kom̃en ist vnd jrer Leut vnd Gut wir rechter Vogtherre sein. So haben vns vnser obgenant lieb getrew angeruft sie vor solchem gewalt zu schirmen/ haben wir angesehen den löblichen vnnd wirdigen Gottsdienst der in dem benanten Gottshaus behalten wirdet Tag vnnd Nacht vnd dz derselb Gottsdienst gemeret werde vñ nit abneme vnd nun fürbas dem benanten Probst vnnd Conuent nichts vnrechtlich von jemands bezwungen oder angesucht werden als sie auch gefreyet seyn. So schaffen wir ernstlich vnd gepieten allen den vnsern die solche spruch vnnd vodrung von Viltzschueg wegen mainen zuhaben das sie die vodrung mit recht an sie an den enden da sie dann billig recht thun sollen/ vnd sie sunst mit kainen andern sachen belaidigen noch beschweren weder sie selbs noch jr Leut vnnd Guet/ herauf gepieten wir allen vnsern Vitztumen/ Pflegern/ Richtern/ Ampleutē/ Vnterthonen/ vnd Getrewen sie bey solchen vnsern Freyheiten behalten noch niemandt gestatten dawider zuthun als lieb euch vnd vnser Nachkom̃en swere vngenad sey zuuermeyden. Zu vrkund haben wir in den Brieff geben mit vnserm anhangenden Insigl versigelten. Das ist beschgen zu München an Montag vor der Heiliger dreyer König Tag deß Jars als man von Christi vnsers lieben Herren gepürdt zelet vierzehenhundert vnd darnach in dem sechs vnd vierzigisten Jar.

Catalogus Prælatorum omnium Monasterij Vndenstorphensis.

I. *Rupertus* authoritate Apostolica ad prælaturam ex *Marbach* vocatus.
II. *Ortvvinus.*
III. *Dietricus.*
IV. *Richardus.*
V. *Henricus* huius nominis primus.
VI *Berchtoldus.*
VII. *Fridericus.*

VIII, *Hen-*

pter vicinitatem loci maior potest ex eis vtilitas prouenire &c. Dat. in *Landshut* an. 1287. proxima sexta feria ante festum B. Viti.

VVEICHENSTEPHEN.

MONASTERIVM ord. S. Benedicti, positum in excelso monte prope Frisingam, vbi olim fuisse dicitur castrum Pipini, Galliarum & Alemanniæ Regis, in quo postea etiam Carolomannus habitauerat, mons ille dictus Temons siue Thetonis mons, cuius amplis. fossæ arcis magnificentiam adhuc hodie satis ostendunt. Hoc castrum postea anno 746. à Marsilio Sueuorum Rege euersum esse, Historia Monasterij habet. Sed Auent. lib. 3. fol. 393. 394. meminit Landfridi & Diepoldi Ducum Sueuiæ, & quod cum Vtilone circa Lycum multa bella gesserit, sed de Marsilio Rege & de vastatione Castri Temons nihil. *Weichsam Peter Stat S. Petri con secratt.*

In hoc loco Hitto Eps Frisingensis constituit Præpositum cum Sex Canonicis circa an. Dñi 830. post annos verò 200. Imperante Diuo Heinrico secundo, Egilbertus Eps Frisingensis, de familia Comitum Mosburgen. eundem. Præpositum cum suis Canonicis transtulit in Vmbilicū Montis ad Monast. S. Viti quod ipse fundauit, & loco ipsorum instituit ordinem D. Benedicti, & Monasterium S. Stephani Protomartyris construxit, circa annum 1021. constituto ibi 1. Abbate Arnolpho. Episcopus Hitto sepultus est in Ecclesia Cathedrali in crypta, transtulit Frisingam corpora Alexandri Papæ & Martyris, Iustini Cardinalis & Nonnosij Monachi, de quo scribit beatus Gregorius in Dialogis. Imperator Hainricus S. donauit Monasterio Weichenstephen, ad preces Egilberti Episcopi castrum Saxaganckh in Austria cum suis attinentiis, pro quo Engelbertus per commutationem Monasterio dedit villam Hegelhausen. in Diplomate Hainrici Imperatoris sunt hæc verba; partem cuiusdam Insulæ Sahsonagane, &c. in prouincia Orientali & in Marchia Adelberti Comitis sitæ, Anno Domini, 1021. ex libro traditionum Ecclesiæ maioris Frisingensis, vbi etiam hæc verba sunt addita; Ad Mon. S. Stephani protomartyris ab eodem Episcopo Engelberto cōstructum, pro anima dicti Episcopi Engilberti plures Comites ac Nobiles dederunt prædia sua ad Altare sancti Stephani in hoc Mon. vt puta Nobilis homo Geroldus Comes, Item Gumpoldus Comes, Vdalscalcus Comes, Altannus Comes, Item quidam nobilis Vir Sigibolt. Item Adalbero Comes, qui dedit Hubam ea lege, vt nulli concederetur in beneficium; quod si fieret, tunc deuolueretur ad Monast. Eberspergen. Fortè omnes præd. Comites erant de familia Mosburgen. Comitum. Ex libro fundationis huius Monasterij. *Auent. lib. 4. annalium fol. 378.*

ABBATES ALIQVOT, AC GESTA NOTABILIORA
apud Monasterium VVeichenstephense.

GERARDVS ex Monasterio Seun assumptus ab Episcopo Frisingensi, fit primus Abbas.

ERCHANGERVS VIII. Abbas. Sub hoc Cœnobium incendio periit, p negligentiam cuiusdam Monachi; rursum restauratum & consecratum anno 1095. à Meginhardo Episcopo Frisingensi, qui Erchangerum tandem deposuit, post mortem Erchangeri, religio ac cultus diuinus valde in hoc Monast. defecit, pauci erant Monachi, Aduocati Monasterij non faciebant suum officium; Donec Otto Episcopus sub Abbate Sigmaro Monast. reformauit ac restaurauit.

ALTO XVI. Abbas. Sub hoc secundò concrematum est Cœnobium, in Maio, an. 1197. Ob id Alto resignauit, cum XV. annis præfuisset.

Anno

Anno 1200. & sic in ipso Iubileo, sub Eberhardo Abbate XVII. dedicatum est Monasterium hoc, à Venerabili Conrado Moguntino & Sabinen. Episcopo, cooperante sibi Ottone secundo Frisingense Episcopo, in honorem S. Michaëlis Archangeli, & Stephani Protomartyris.

Anno 1241. sub VDALRICO tertio, Abbate, XXI. Prid. Non. Octobr. tanta Solis Eclypsis facta, vt claræ stellæ in Cœlo apparerent, etiam medio die. Sequenti anno Claustrum Dominarum, quod à prima fundatione huius Monasterij vnà cum Hospitali pro pauperibus coniunctum erat, combustum est, in festo S. Leodegarij; & sic tertiò exustum est.

Anno 1336. in Autumno Monasterium, cum omnib. intus & extra muros habitis rebus, tàm in prædiis quàm in structuris miserè vastatum & spoliatum est, per exercitum 4000. Galeatorum Ludouici Imper. per totam æstatem Frisingæ, & circumquaque commorâtem, & ex altera parte per Hainricum Ducẽ Landshuetanum, cum suo & Regis Bohemiæ exercitu, 3000. Galeatorum, contra Ludo. Imp. pugnantium. Sed Imperator victor, totam Prouinciam Hainrici Ducis potenter transiuit, & hoc sub Marquardo Abbate,

Anno 1348. in festo Conuersionis Sancti Pauli, sole adhuc lucente & claro, circa Vesperas, tantus terræ motus circa Frisingam factus est, quantus à Passione Domini neq; visus neque auditus est, de quo Bruschius de Monast. plura.

LEONHARDVS, XXXVI. Abbas, genere Nobilis, familiam non inuenio, moribus & vita venerabilis. Electus anno 1380. sub Leopoldo Episcopo Frisingensi, & Friderico Duce Bauariæ. Hic Monasterium pristino nitori ac statui restituit, ac ita laudabiliter præfuit, vt secundus huius loci fundator dici meruerit. sedit annis 36. Obiit 1415. Sepultus in Sacello sancti Corbiniani à se condito.

EBERHARDVS, XXXVIII. Abbas, eligitur anno 1417. quo etiam confirmatur, vir corpore ac mente egregius: Hic primus infulatur ab Alberto Episcopo Frisingensi, incepit reformationem, vitæ regularis per omnia studiosus, ædificia multa præclarè illustrauit & auxit. Ab eo testudines ante portam & in absîde Ecclesiæ ad sanctum Andream, cum ipsa turri Ecclesiæ constructæ sunt, auxilio & ope strenuissimi Militis VVilhelmi de Fraunberg, ibi cum suis maioribus sepulti. Interfuit hic Abbas Consilio Basiliensi, vbi sub Infula coram vniuerso Consilio sacra fecit. Sub eodem emptæ sunt Vineæ in Kelhaim &c. Præfuit Annis, 32. Obiit, 1448. sepultus ante Aram sanctæ Crucis.

IOANNES XXXIX. Abbas concorditer electus & confirmatus anno. 1448. Vir discretus, amabilis, largus & pius. Anno 1472. post vesperas Turris Ecclesiæ fulmine tacta, intus tota combusta est in die sancti Iohannis & Pauli, perierunt campanæ sex. Anno sequenti in aurora prædicti S. Ioãnis & Pauli fulmine tactum est horreum maius Cœnobij, vna cum cohærentib. ædificiis, quæ vsque ad tabernam, igne perierunt. Sub hoc Abbate emptę sunt vineæ in Austria. Præfuit XXXIII. annis laudabiliter ob. 1481. Sepultus ibidem circa Aram SS. Achacij & Mauritij à se constructam.

LEONHARDVS Nagl XL. Abbas, vir sagacissimus, & omni laude dignissimus, qui Abbatiam quasi è fundamentis erexit, verum valetudinis afflictæ, solum triennio præfuit. Obiit anno 1484. Sepultus ante aram sanctæ Crucis.

CHRISTOPHORVS Carinthius, Iuuenis religiosus, doctus & facundus, eligitur anno 1484. Abbas XLI. absens, cum tempore Vindemiæ in Au-

stria

ſtria Cœnobij negotijs intentus eſſet, tameſi reluctans; confirmatus & conſecratus eſt, reſignauit poſt paucos annos, amore ſtudiorum ſe Bononiã conferens, retenta annua penſione XXXII. florenorum, vbi ſacram Theologiam profeſſus, Doctor etiam Iuris Pontificij effectus, in Carinthia in Cellæ Marianæ magnifico Collegio concionator famoſiſſimus extitit, vbi quoque obiit, & ſepultus eſt, anno 1507. Paucis ante obitum annis Friſingæ fuit, & magnam pecuniæ ſummam Monaſterio dono dedit, ad conſtruendam Bibliothecam cum elegãti Sacello B. Mariæ virginis, cuius bona poſt obitum ipſius huic Monaſterio tradita ſunt.

WOLFGANGVS de Weichs Nobilis, reſignãti Chriſtophoro, à Sixto Friſingenſi Epõ ſubſtituitur, Abbas XLII. Vir ſenex, grãdæuus, religioſorum amator, & ſummus fautor huius Monaſterij, qui iuuenis vixerat in habitu monaſtico, apud Melicenſe Cœnobium in Auſtria, vnde per amicos quaſi vi extractus, à ſuo propoſito reuocatus, habitum ante profeſſionem depoſuit, & in Friſinga Canonicus factus, ibi per XL. annos, in ſeculari profeſſione ſacris ſeruiuit. Tandem reſignans præbendam fratris filio Degenhardo, ad Monaſterium hoc ſe contulit, omnia faciens, quæ ſui ordinis hominem decent, Abbas deſignatur, multa bona fecit Cœnobio, ambitum teſtudinauit, & plura alia ædificia renouauit, ſacrarium multis ornamentis decorauit & ditauit, obiit anno 1495.

ANTONIVS XLIII. Abbas, vir manſuetus, humilis, pius & largus in pauperes, quorum, præſertim chariſtiæ tempore, nullum à ſe dimiſit abire vacuum. In bello Bauarico paſſus eſt cum ſubditis, magnam exactionem, rapinas & damna, obiit anno 1507.

BENEDICTVS XLIV. Abbas, electus anno. 1507. vir prudens, diligens & bonus Oeconomus, qui multum æris alieni perſoluit, paſſus magna grauamina & damna. Præfuit annis XI. laudabiliter. Obiit. 1520.

THOMAS XLV. Abbas, vir doctus, facundus, moribus & vita inſignis, electus & confirmatus à Philippo Com. Palatino Epiſcopo Friſingenſi, anno, 1520. perpeſſus grauiſſimas exactiones, duriſſimumque iugum propter veredarios, venatores, ac falconum curatores, ferè nunquam non Monaſteria onerantes, ob. an. cum præfuiſſet Monaſterio laudabiliter.

In Weichenſtephen ſepulti ſunt nobiles aliqui, de Hagenavv, de Fraunhouen. Item de Fraunberg, & tres Milites de Aitterpach.

ADDITIONES.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Si venerabilibus Eccleſiarum Dei locis quoddam largimur beneficij, neceſſitateſque Eccleſiaſticas noſtro releuamus iuuamine, id profecto & animæ, & regni noſtri ſaluti prouenire nõ dubitamus. Proindè omnib. Chriſti noſtriq; fidelib. notum eſſe volumus, qualiter nos ob recordationem & eleemoſynam diui ſenioris noſtri *Ottonis* Imperatoris Auguſti, ob ſpem quoque diuinæ remunerationis tàm nobis quàm etiam dilectæ noſtræ contectali *Chunigunda* impetrandam, atq; ob fideliſſimum venerandi *Friſing.* præſulis *Egilberti* obſequiũ amoremq; dedimus quandam partem cuiuſdam inſulæ *Sahsonagaua* dictæ ad Monaſt. S. *Stephani* prothomartyris in Epiſcopatu eiuſdem egregij Antiſtitis, ab eodem Præſule conſtructum, fratribuſque inibi Chriſto militantib. in prouincia ſcilicet *Orientali*, iuxta *Danubium* & in Marchia *Adalberti* Comitis ſitam & in his terminis incluſam. A loco enim *Zuncinesprucka* inſuper ripam *Danubij*, vſq; in locum *Ortadictum* & inde vſque in ſyl-

uam, quam *Hart* vulgariter nuncupant, & à supradicto ponte per directum vsque in eandem syluam *Hart*, ipsam videlicet insulam *Sahsonagune*, quantum suprascripto continetur termino, & quicquid reliquæ terræ cultæ & incultæ intra prædictum inuenitur terminum, cum areis, ædificiis, aquis, piscationibus, venationibus, Sidelvveidis, pascuis, & lignorum incisionib. omnibus illic habitantibus, & quicquid vtilitatis inibi poterit inueniri, ea ratione hanc nostram concessionem sancto *Stephano*, & iam dictis fratribus firmantes, vt nullus Episcopus, seu alia quælibet persona potestatem habeat res easdem inde alienare vel auferre. Et vt hæc nostræ concessionis munificentia omni æuo, stabili tenore firma & inconuulsa permaneat, hoc præsens præceptum inde conscriptum manu propria roborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

ERnst Comes de *Ortinpurg* delegauit in sumnlitis *Goteboldi* scilicet nobilis viri suum prædium apud *Trubtheringin*, duas partes eiusdẽ prædij delegandam S. *Mariæ* tertiam partem S. *Stephano*. Quam traditionem fecit ita ipse *Gotebolt*, vt sibi delegata est, pro anima eiusdem Comitis *Ernst*, & omnium suorum parentum. Tradidit itaque S. *Stephano* partem eiusdem prædij in *Truhtherigin* pro remedio animæ eiusdem Comitis *Ernst*, & suæ vxoris, & omnium parentum suorum, cunctorum fidelium, eo pacto, vt quotannis in suo anniuersario aliquot pauperes hic eleemosynentur; & vt fratres supra suum statum vtcunque consolentur. Si autem aliquis Abbas ad ipsum prædium præstiterit alicui proximus hæres eiusdem *Ernst* soluat altari vnum bizanzium, & habeat prædium. Cuius delegationis testes sunt, nobiles *Arnolt* de *Skyrin*, & eius filius *Cunrat* & ipse delegator *Gotebolt*, & eius frater Hervvart de *Leran*, *Goteschalck* de *Marchpah*, *Eppo* de *Neinpach Gumpolt* de *Eigilstorff*, *Adalram* de *Pacha*. De familia *Adalperth*, *Pesili*, *Spitilo*, *Gervvich*, *Gerolt*, *Diepolt*, *Meginhart*, *Liutprecht*.

DOminus *Otto* de *Skyrun* delegauit illud prædium, quod emit apud *Tpenhouen*, S. *Stephano* & illi seruientibus, eo pacto, vt nulli in beneficium tribuatur. Ipse autem *Otto* habebit vsum eiusdem prædij ad vitam suam. Cuius testes sunt Nobiles Germanus ipsius *Ottonis*, *Pernhart*, Dominus *Conrat*, & eius frater *Otto* de *Dachavve*, *Dietmar* de *Hutsam*, *Eberhart* de *Neninpach*, *Guiltpolt* de *Hagenouvva*, *VVerinheri* de *Frichindorff*, *Eberhart* de *Hattinburch*, *Nithart*, *Goteschalh* de *Marbach*, *Dietrich* de *Vtinhouen*, *Daffolt*, *Heinprehitshouen*. De familia *Fritilo*, *Adalphert*, *VVillipolt*, *Luitphrit*, *Meginhart*, *VVolfkes*, *Altrich*. Quam traditionem iterauit Hobolt de *VVolmotesaha* ex eiusdem *Ottonis* petitione per *Ottonis* obitum, & stabiliuit istis testib. *Pernhart* de *Erphanberc*, *Vdalric* de *Tannarn*, *Amalpreht* de *Zillinchen*, *Iagini* de *Gisilinga*, *VVernhart*, & eius filius *Dietrich*, *Cunrat*, *Rupert*, *Baldvvin*, *Gervig* de *Rubindorff*, *Eppo* de *Sindinhosan*.

IN nomine S. & indiuiduæ Trinitatis. Notum sit vniuersis Ecclesiæ filiis, qualiter inter venerabilem *Frisingen.* Ecclesiæ præsulem *Egilbertum*, & inter Abbatẽ S. *Stephani* protomartyris *Arnoldum* quoddam cum concordi cleri & plebis deliberatione & voto factum est concambiũ. Tradidit namq; idem Antistes cum manu aduocati sui *Vdalschalchi* in manum Abbatis præfati de possessionib. suæ Ecclesiæ, quicquid eo die iã dict9 Abbas in potestate & inuestitura sua habuit in pdiis, in mãcipiis, in decimis, molẽdinis scilicet *Hegilin usen* cum oĩbus appẽdiciis ad eundẽ locum pertinẽtibus, *Perkah* sub eodem iure *Mammandorff* cũ Ecclesia decimata. *Oasti Vparmussi* cum duab. Ecclesiis decimatis, *Gisilinga*, *Stroga*, *VVippanhusen*, quod beneficium fuit *Aribonis*, *Buirra* cum Ecclesia decimata,

Zamin.

Zamindorff quod *Eginio* presbyter in mutuum dedit Episcopo prædicto, territorium in urbe *Radaspona*, vnam hubam cum equino territorio ad *Pullingen* territorium equinum ad *Hutichar Flabach*. Hæc omnia *Egilbertus* Episcopus, vt dixi, tradidit ad altare sancti *Stephani*, & ipsius altaris seruitoribus, siue sint Monachicæ conuersationis seu canonicę pro perenni sui & Imperatoris *Heinrici* felicitate, iure proprietatis possidendum. E contra Abbas *Arnoldus* cum manu Aduocati eiusdem *Vdascalchi* in manum prædicti Antistitis *Egilberti* in recompensationem traditionis prædictæ cum manu potestatiua vnius proprietatis Ecclesiæ sanctæ *Mariæ* & sancti *Corbiniani* pari vtriusque partis consilio & deliberatione retradidit partem cuiusdam Insulæ *Sahsonagaue* dictæ in prouincia *Orientali* & in Marchia *Adalberti* Comitis sitæ quam ob spem retributionis diuinæ, & ob interuentum eiusdem Episcopi bonæ memoriæ *Heinricus* Imperator sancto *Stephano*, eiusquæ seruitoribus sub testamenro tradidit, his terminis inclusam, à loco *Zucinesprucca* insuper ripam *Danubij*, vsque in locum *Orta* dictum, & inde in syluam quam *Hart* vulgariter nuncupant, & à supradicto ponte per directum vsque in eandem syluam *Hart*, ipsam videlicet insulam *Sahsonagaue*, quantum supra scripto continetur termino, prout altari sancti *Stephani* sub testamento traditum erat, vt dixi, Episcopo mutua vicissitudine retradidit. Et vt hæc commutatio stabilis permaneat, litterarum seriè veraciumque testium istic infra notatorum firmatum est testimonio, *Altman* Comes, *Hartvvic*, *Sarhilo*, *Meginhart*, *Herrant*, de familia *Heilrich*, *Mahtuni*. *Luttheri*, item *Luteri*, *Sinzo*, *Gerhart*, *Deginhalm*, *Gervvic*, *Perahtold*, *Herrich*. *Dihfrit*, *Gozolt* *Dietpreht*, *Ebararo*, *Frouimunt*. pro censu quinque numorum *Sigifridus* de *Vtingen* *Otto* Palatinus Comes, & frater eius *Fridericus*, *Chunradus* Iudex de *VVartinberc*, *Adilhardus* de *Prisingen*, *Gotefridus* *Pincerna*, *Pertholdus* de *Eschelbach*. Alia vice *Luitoldus* & filius eius *Luitoldus*, de *Hagenavv*, *Dietpoldus* de *VVipenhusen*, *Arnoldus* de *Hagenavv*, *Gebolfus* de *Eschelbach*; *Otto* de *Serabeutter*, familia *Chunrad*, *Heribort*, *Gelfradus*.

NOuerint omnes Christiani præsentes & futuri, quod in temporibus Episcopi *Meginvvardi* & Abbatis *Crohangeri*, *Pernhardo* *Schyrense* Monasterii S. *Stephani* aduocato *Iudita* ex Episcopio data est in concambium cum omnibus liberis suis tunc temporis natis, & postmodù eo nascendis ad altare sancti *Stephani* & è contra data est quædam *Liuzza* cum sua posteritate ex Abbatia in Episcopium, eodem Episcopo *Meginnvvardo* id præcipiente, & *Pernhardo* Aduocato hoc Concambium legitima commutatione faciente, & subscriptis testibus stabiliente, quorum testium sunt nobiles, *Diemar* de *Husan*, *Goteschalch* de *Marpach*, *Gotepold* & eius frater *Herrant* de *Leran*, *Adalram* de *Pachan*, *Pernhart* de *Erphenprunnin*, *Vdalrich* de *Tannaran*; *Guntipolt* de *Haganovva*. De familia isti *Tritilo* de *Suanehiltedorff*, *Pezili* de *Issandorff*, *Adalbreth* de *Petinprunnin*, *Sigihart* de *Heidolfingen*, *Gervvich* de *Miltaha*, *Arnolt* de *Pupfisdorff*, *VVolfbold* de *Lohchürchen*, *Meginhart* de *Dietrihsdorff* *Gerhart* & eius filius *Dietpolt* de *VVippinhusan* & *Vertingenses*, *Adalpreht*, *Sigihart*, *VVolfheri*, *Heriger*, *Adalger*, *VVillibolt*.

NOuerint omnes Christiani qualiter Concambium factum sit inter *Ottonem* *Frisingensium* Præsulem, & Abbatem sancti *Stephani* *Sigmarum* coram Aduocato eiusdem loci *Ottone* Palatino Com. ad quem idem negotiù taliter perti-

tinebat, curtem quippe ad *Goldenhusen*, idem Comes à maiori Ecclesia beneficiario iure possederat, quam eius petitione receptam prædictus Antistes Ecclesiæ sancti *Stephani* cum pratis & sylua tradidit, retraditamque sibi à præfato Abbate vnam curtem in *Leren*, & armentarium vnum palatino Comiti in beneficium restituit, huius commutationis testes facti sunt hi, de Nobilibus, *Gebehardus* de *Hittenburch Altman* de *Siginburc*, *Megingoz* de *Prengungestorff*. De familia *Isanricus* de *Lohkürchen*, & filij eius *Hainrich*, *Isanrich*, *Altman* de *Haselbach*, *Conradus* de *Haidolfingen*, & frater eius *Fritelo*, *Sigifrit* de *VVilbach*, *Sigefrit* de *VVolfoldestosf*, *Gervvic* de *Rubendorff*, *Rutlant* de *Bubinhusen*. De ministerialibus, Palatini Comitis, *Werinhart* de *Mettenbach*, *Adalhart* de *Frisingen*, *Gervvic* de *Camera* & fratres eius, *Adalolt* & *Vdalrich*, *Hainrich* de *VVolfoldestorff*, & filius eius *Hainricus*.

TAndem in quodam placito coram Domino *Ottone* Episcopo & *Ottone* Palatino Comite, qui & aduocatus Ecclesiæ sancti *Stephani*, delegatum est idum prædium, à *Conrado Haidolfingen* ad prædictam Ecclesiam, Aduocato suscipiente illud & Episcopo anathematizante, omnes qui aliquam violentiam de eo facere præsumpserint, quæ quoque credantur per testes hos roboramus. *Adalbero* de *Starehol Eberhart* de *Walda Rutpert* de *Iunneshusen*, *Isanrich* de *Lohch*: & filij eius *Heinrich*, *Isanrich*, *Konrat* de *Heidolfingen*, & frater eius *Fritelo*, *Engeldie* de *Pacham* pater *Aribonis*, *Gervvic* de *Rubendorff*, *Diepolt* de *VVippenhusen*, *Engilmar de Herbigekürchen*, *Sigfrit* de *Wolfoldesdorff*, *Sigiboto*, *Calzo* de *Marzilinga*, *Sigiboto* de *Perge*, *Hainrich* de *Humpeln*, *Gervvic* de *Kamera* & frater eius *Vdalrich*, *Bernhart* de *Mettenbach*, *VVernhere* de *Wilach*, *Witelo* de *VVartenperc*, *Chunrat* & frater eius *Gervvic* de *Horskenhouen*, *VValther* de *Asken*, *Gebehart* de *Humpretesh*. *Hiltiprant* & frater eius *Hainrich* de *Adelhereshusen*. H.

QVidam *Hainricus*, de *Osterhusen* tradidit per manum *Vdalrici* nobilis viri de *Giebingen*, ad altare sancti *Michaelis* & sancti *Stephani*, quicquid in eodem loco habebat, potestatiuis manibus absque omni contradictione, pro sua Salute, parentumque suorum, & pro omnibus debitoribus suis, hac scilicet conditione, vt ipsi ad vitam suam remaneant, nisi prius vltimo dimittat, hanc delegationem suscepit *Otto Frisingensis* Episcopus cum Abbate *Sigmaro*, adhibitis his testibus, præfatus *Hainricus* de *Osterhusen*, *Vdalricus* de *Giebingen*, qui & delegatorum *Isanricus* de *Lohch*. *Altman* de *Haselbach*, & filius eius *Sigehardus*, *Grun*. de *VVieren*. *Sefrit* de *VVihsen*, *Herbort* de *Erlhusen*, *VVernhart* filius *Gervvici* de *Kamera*, *Hainricus* de *Perchach*, mortuo autem prædicto *Hainrico*, filij eius de prædio contentionem moaentib. Dñs *Rapoto* Abbas S. *Stephani*, dedit eisdem suis filiis tredecim talenta, vt abdicarent. & abdicauerunt. Testes *Conradus* Dux & filius eius de *Dachavve*, *Volmar* & frater eius de *VVitilien*. *Pilgerim* de *Ezinhusen*, *Ortolf* & frater eius de *Sigemarshusen*, *Heinricus* & frater eius de *Otteshusen*, *Amelprehbt* de *Aterhusen*, *Sigefridus Cocus*.

EPpo de *Mummendorf*, tradidit prædium, quod habuit in loco qui dicitur *Tolinperch*, ad altare S. *Stephani*, pro remedio animæ suæ, omniumque fidelium defunctorum absque omni contradictione, quicquid in eodem loco possederat, his testib. per aurem tractis, *VVolfhere* de *VVolfoldesdorff*, *Ludvvic* de *Haidolfingen*, *Hainrich* de *Hersheim*, *Hainrich* de *Humpeln*, *Adalhart* de *Rotinpach*, & *Engildic*, *Starfrit* de *Armoltingen Eribo*, de *Pauhan*, *VVernhere* de *Irimundespach*, *Diepoldus* de *Pillungestorff*, *Hainrich* de *Hadariuhesdorf*, de familia *Elpinus* de *Perchach*, *Gabehart* de *Humpreteshusen*, *VVilrichus* de *Zollingen*, conuersi nostri, *Hūger Rudiger*, *Reginpreth*.

In tem-

IN tempore Aduocati *Ottonis*, audite omnes Christiani, quod quidam homo stultus, nescio quis vocatus, parauit contentionem magnam propter *Richershusen*. Et illa contentio soluebatur per manum aduocati, & per manum Abbatis *Meginhardi* sexaginta denariis. Testes *Conradus* de *Dachoa* & eius filius, *Otto* de *Mosin*, *Isanrich* de *Lohkirchen*, *Woluolt* de *Woluoldestorff*.

QVidam ministerialis sanctæ *Mariæ Fritilo* nomine de *Suambildorff*, emit prædium vnum, in loco qui dicitur *Wachraine* à Canonicis sancti *Andreæ* decem talentis, & suscepit idē prædium ab eis per manum Aduocati eorum *Conradi* Comitis de *Dachovve* sibi hæreditario iure habendum vel dandum quomodocunq; vellet. Cuius rei testes sunt *Conrad.* de *Haidoluingen*, *Luipolt* de *Frisingen*, *Gervvart* de *Pacchaen*, *Perthold*, *Pehaim* de *Frisinga*, *Hiltprand* de *Adilherishusen*, *Hainricus* & *Perhtoldus* ministeriales de *Rota*, *Hainrich*, *Pelliz* de *Frisingen*.

NOtum sit omnibus qualiter *Rudolphus* de *Pubinh.* fecerit iniuriam Ecclesiæ sancti *Stephani*, iniustè vendicans sibi prædium in *Hortilshusen*, quo vsque ad sua tempora Ecclesia præfata semper liberè possederat, sed hanc Werram soluit Abbas *Sigmarus* hoc modo. Dedit namque eidem *R.* prædium vnum in *Suabinga*. Et è contra *Rudolphus* dedit Abbati quatuor talenta, & abdicauit se iniusta vendicatione, vnà cum consanguineo suo *Vdalrico* de *Hortilheim*, & delegatum est idem prædium ad altare sancti *Stephani* per manus *Gervvici* de *Rubendorff*, & *Rutlandi* de *Pubinheim* coram *Ottone* Episcopo suscipiente illud Aduocato eiusdem Ecclesiæ *Ottone* scilicet Palatino Comite. Cuius testes sunt *Adalbero* de *Prucca*, *Sigifrit* de *VVilbach*, *Folchart* de *Pigarten* *Rudolf* de *Vrsinhusen*, *Sigboto* de *Marcill*: *Eberhart* de *VVerda*, *Ainvvich* de *Elbbach*, *Dietrich* de *Straztorff*, *Pero* de *Tagoluinga*, *Gervvic* de *Rubendorff* qui & delegator, *VVolfhere* de *Perchusen*, *Gotfridt* Cellarius Episcopi de *Frisinga*.

NOtum sit omnibus qualiter prædium ad *Hortilshusen*, Ecclesia sancti *Stephani* semper tenuerit proprium, & vsque ad hæc tempora ab eius possessione nunquam fuerit alienatum, sed quia iam Domini *Rudolphi* iniusta vendicatione turbatur, qui sibi prædium idem à parentibus suis cessisse testatur, quid iuris in eo parentes eius habuerint, hoc modo veraciter declaratur: *Aribo* quidam de *Hortilshusen*, cum patre suo *Irminfrido*, & cum eodem prædio ad Ecclesiam sancti *Stephani* pertinuit. Is *Aribo* duxit vxorem viduam quandum de *Pubinh* matrem *Rutlandi*, ex qua suscepit filium nomine *VVolfkos*. Post cuius ortum, numerata inter eos consanguinitate diuisi sunt ab inuicem, & mulier reuersa est *Pubinh.* ad filium suum *Ruthandum*. Et hac affinitate auiæ suæ Dominus *Rudolphus* se prædio nostro adiungit. Defuncto verò *Aribone* filius eius *VVolfkos*, qui vtique sancti *Stephani* non erat, idem prædium sibi quasi ex iure patris vsurpauit, sed resistente sibi *Erchangero* Abbate adeo controuersia processit, vt ab amicis Abbatis illi pes absciderettur, quod propter se factum Abbas indoluit, & prædicto viro compaciens ei prædium idem cum decima vna in *Diemen* ad suum viuere concessit. Post mortem verò eius, cum filius eius *Aribo* similiter ad Ecclesiam sancti *Stephani* non pertineret, prædium idem nulla prorsus ratione potuit detinere, donec coram Episcopo Hainrico, & *Ottone* Palatino Comite communi deliberatum est consilio, vt præfatus *Aribo* acci-

peret vxorem de familia sancti *Stephani*, filiam scilicet *Reginberti* de *Nertingen* ex qua suscepit filium, cum quo matre defuncta se ad Monasterium sancti *Stephani* contulit, in cuius Dominium sic absque vlla contradictione prædictus locus concessit, donec ad aduentum *Isangrimi* Monachi & consanguineorum illius cœpit nobis violenter aduersari.

DIepoltus Marchio dedit nuptum filiam suam *Friderico* Comiti aduocato *Ratisponensium*, cùm qua delegauit ei tale prædium, quale habuit in loco qui dicitur *Timenhusen*, quod prædium dedit idem Comes *Fridericus Eberhardo* de *Sunzingen*, delegans illud in manus *Hartvvici* Comitis de *Cregilinga*, seruandum per eidem *Eberhardo*, aut dandum quomodo ipse vellet. Notum ergo sit omnibus, quomodo fratres Ecclesiæ sancti *Stephani Frisingæ* emerint hoc prædium ab eodem *Eberhardo*, suscipientes delegationem eius hoc modo, *Gerhardus* Comes filius præfati *Hartvvici* patris hæreditarius successor, in ciuitate sua *Tolnstaine* delegauit idem prædium in manus *VVernheri* de *Giebestorff*, delegandum per eum Ecclesiæ sancti *Stephani* assidente ibi matre Comitis & testificante, quia patri eius esset legitimè delegatum, præfato quoque *Eberhardo* iurante, quia ei hæreditariè successit delegatio. Testes *Eberhardus* de *Sunzen*, *Chuno* de *Liupoldishouen*, *VVernheri* de *Niebistorff*, *VVirint* de *Obernhaibsteta* & fratres eius *Adalbero* & *Reginmar*, Hartnit & *Hoholt*, & iterum *Hoholt* ministeriales. *Gerhardi* Comitis. Postea *VVernherus* fidei suæ memor fecit delegationem eiusdem prædij ad sanctum *Stephanum* coram *Ottone* Palatino Comite Aduocato sancti *Stephani*, qui & suscepit eandem delegationem. Cuius rei testes sunt *Vdalricus* de *VViefridesbouen*, *Marquardus* de *Kissingen*, *VVolfrum* de *Atlabishusen*, *Adilbertus* de *Tolnze*, *Hainrich* de *Empfenbath*, *VVolfinigel* de *Sandoltishusen*, *Vdalrich* de *Giebingen*, *Rutprcht* de *Pfelspuint*, *Hartnit* de *Sandoltishusen*, *Vdalrich* de *Kamera*, & nepos eius *Gervvich*, *Bernhart* de *Mettenbach*, *Hainrich Kopff* de *Euchenchouen*, *Herimannus Fux*, *VVitilo* de *VVartenberc*, *Rudiger* de *Lintaha*, *Hainrich* de *VVolfoldesdorff*, *Rudolff* de *Aichahe*, *Frisingenses*. Ministeriales, *Conradus* de *Haidoluingen* & frater eius *Fritilo* de *Suanchiltorf*, *Sigfrid* de *VVilbach*, *Ortolf*, & frater eius *Fritil* de *Haidoluingen*, *Pernger* de *Lenginfelt*, *Asevvin* de *Lengindorff*.

NOtum sit Christi fidelibus præsentibus & futuris, qualiter *Richolfius* de *Flizingen* & filia eius cum filio suo tradiderunt ad altare sancti *Stephani* tale prædium, quale habuerunt in eadem villa. Huius rei testes sunt *Diepoldus* & filius eius *Diepoldus* de *VVipenhusen*, *Karolus* de *Vrschenhouen*, *VVolfehere* de *Wolfoltesdorff*, *VValchan* & *Purchart* de *Pungarten*, *Arnolt*, *Reginmar*, *Vdalricus* de *Frisingen*, *Luipolt* de *Ouste*, ex nostris *Pertoldus*, *Chunrat*, *Ortvvin*, *Vdalscalcus*, *Marcvart*.

NOtum sit omnibus Christi fidelibus tam præsentibus quam futuris, qualiter *Karolus* & vxor eius *Mathilt* de *Frisingen*, tradiderunt super altare sancti *Stephani* tale prædium, quale habuerunt apud *VValtenhouen*. Huius rei testes sunt, *Ortolf* & *Sigihart* de *Heidolfingen*, *VVolfart*, *Richere*, *Engilmar*, *Heinrich*, *Perhtold* de *Horskenhouen*, *Elpvvin* de, *Perchach*, *Dietmar* de *VValtenhouen*, *Rudiger*, *VVolfkoz* de *Kolbach*.

COmpertum sit omnibus Christi fidelibus, qualiter *Otto* Palatinus Comes & filius eius *Herimannus* iniustè sibi mancipauerunt quædam mancipia S. *Stephani*,

phani scil. Pertholdum, Hainricum, Arnoldum, Conradum, Gisilam, Adilhait, & filios materteræ eorum Hinizilen. Quæ mancipia idem Palatinus *Otto* & *Herimannus* resignauerunt acceptis tribus talentis. Huius negotij causa per aures tracti sunt *Adilpero* de *Pochsperg*, *Purchart* de *Mosputg*, *Gervvicus* & *Werinhart* filius, *Rudolf*, *Adilolt* de *Chamere*, *Gervvic*, *Richere*, *Hainrich* de *Horskenhouen*, *Heriman* de *Aribenhouen*, *Herman* de *Perge*, *Wernhart*, *Vlrich* de *Holzenhusen*, *Wernhero*, *Sigifrit*, *Wimar* de *Folcherteisdorf*, *Friderich* de *Vergenbach*, *Friderich* de *Celle*, *Altum* de *Wolfspach*, *Carolo* de *Horskenhouen*.

NOtum sit omnibus Christi fidelibus, quod quidam ministerialis Comitis *Ottonis* de *Wolueratesihusen Hartmannus* nomine tradidit super altare sancti *Michaelis* & sancti *Stephani* tale prædium, quod habuit apud *Wetilembem*, & apud *Aragarten* & *Wachram*; pro remedio animæ suæ & parentum suorum sine omni contradictione, fratribus Domino & sanctis eius inibi seruientibus, & aliud prædium in prædicto vico *Aragarten* tradidit per manum delegatoris sui *Adilberti* nobilis viri de *Puch*, & hæc acta sunt promissione & commisso *Heinrici* Comitis de *Wolueratesbusen*. Huius rei testes extiterunt *Gebehardus* de *Hohenburg*, *Richere*, *Adilbero* de *Reginriede*. ministeriales *Heinrici* Comitis de *Wolueratbusen*, *Egilolf* de *Gagers*, *Hainricus* de *Scellencheim*, *Lazarius*, *Altman*, *Gerloch* de *Vringinmannen*, *Adilbertus* idem delegator de *Puch*, *Carolus Richere* de *Horstenhouen*. De nostris, *Reginbolt* de *Affolterbach*, *Aluvvin* de *Perchach*, *Marquart* de *Chienberch*.

NOuerint omnes Ecclesiæ filij præsentes & posteri, qualiter quidam Comes de *Chregelingen* duo beneficia, quę iure ab Ecclesia sanctæ *Mariæ* collata possederat, coram *Ottone* venerabili eiusdem Ecclesiæ Præsule remisit, hoc pacto, vt in ministerium fratrum S. *Stephani* illa traderet, & loco eorum prædicti fratres duo vicissim alia prædia Comiti restituerent. Restituta verò à fratribus sita sunt vnum *Morspach*, aliud *Holzibusen*, à Comite autem data Curia vna *Gunzenbusen*, & hubæ duæ *Madalhartshouen* sitæ sunt. Inter quos ne postmodum fieret vlla dissensio, sub testimonio nobilium testium confirmatum est prædiorum vtrorumq; concambium, quorum hæc sunt nomina, *Gerhardus* Comes de *Chregiliggen*, *Conradus* Comes de *Dachovve*, *Hainricus* Comes de *Wolfratesbusen*, *Pilgrimus* de *Wolmutbisa*, *Gebehardus* de *Homburch*, *Amalbertus* de *Lochusen*, *Waltmannus* de *Passerch*, *Hainricus* de *Lochbürchen*, *Chunradus* de *Haidilingen*, *Fridericus* de *Hegiliggen*, *Arnoldus* de *Zilibusen*, *VValtherus Hitsuogil* de *Hascha*, *Rudolphus* de *Pubinbusen*, *Egilmarus* de *Zielbusen*, *Fridericus* de *Pubindorf*, *Gervvicus* de *Pubinbusen*, *Hainricus* de *Scallencheim*, *Frider.* de *Rubindorf*, *Gervvicus* de *Pubinbusen*.

OMnes nosse cupimus sanctę religionis populos, qualiter *Guzvvinus* quidã *Ratisponensis* ciuitatis habitator tradidit monasterio sancti *Stephani VVibenstenen* quondam proprietatis suæ Domum in *Ratispona* cum territorio, cui eadem imposita Domus erat, tradidit autem hoc modo, rogando scilicet fidejussorem suum *Balduvvinum* cognomine *Puterich* nepotẽ suum, vt eam Domũ cum territorio delegaret in manum filij sui *Guzvvini* per eum antedicto monasterio perpetuo iure cõseruandam. Quod testamentum confirmatũ est pſentia & auctoritate Domini *Friderici* Palatini Comitis Aduocati pſati monasterij ante Ecclesiam *Nideran Munstiure Ratisponæ* ad Curiam illam, quando discordia illa quæ fuit inter *Heinricum* Ducem *Baioariæ* & Episcopum eiusdem ciuitatis *Hartivvicum* pacificata est. Testes erant plurimi nobiles & electi, quorum pauca

pauca nomina istius testamenti scripturæ subscripsimus, quæ sunt huiusmodi, *Chunradus* Comes de *Ronigen, Purchart* de *Moseburch, Adilbero* de *Starcholdeshouen, Otto* de *Askaim, Rudolphus* & filius eius *Rudolf* de *Pastperch, Purchart* de *Flizingen, Peringerus* de *Lenginueth, Adilhart* de *Prisingen, Sigifrit* & frater eius *Osrich* de *Wartinperch, Sigifrit* de *Ridingen, Rudigerus* & *Heinricus* de *Lintahe, Henricus Sibenhar, Palduvvinus Puterich, Waltherus* de *Gisinbeth. Sigifridus* de *Vttingen* tradidit prædium vnum in *Rennenbach* huic monasterio. Tradidit autem in manus delegatoris Domini *Cunradi* de *Wartinperch* delegandum quomodo delegatio fiat & cedat precibus Abbatis & fratrum, quæ pactio & delegatio facta est pſente Aduocato nostro *Ottone* Palatino Comite, & fratre eius Domino *Friderico*. Testes *Vdalricus* de *Lochusen, Perhtoldus* de *Pratinprun, Ortolfus* de *Teggrinvvane, Adilhardus* de *Prisingen, Hainricus* de *Iorhe*, & frater eius *Hartlip, Rudigerus* de *Lintkh, Heinricus* de *Wolfolsdorf, Gotefridus Pincerna* de *Hulsdorf Stir. Fridericus*, ipse *Sifridus* de *Vttingen, Rahtvvinus* de *Perchach*.

NOtum sit omnibus, veritatem quæ Christus est indagantibus, qualiter *Otto* Palatinus de *Witilinespach*, & filius eius *Fridericus* tradiderunt super altare sancti *Stephani*. Curiam sitam in viculo quodam *Sindoltingen*, pro remedio animarum suarum & omnium debitorum suorum potestatiua manu sine omni contradictione & ipsi cum subscriptis, testes effecti sunt, *Otto* de *Mosin, Piligrius* de *Wolmutsahe, Odalrich* de *Chelhaim, Pernhere* de *Volchratesdorf*, *Rucher* de *Phrunpach, Richer* de *Horschenhouen, Hartvvic judex*, & *Waltrich* de *Frisinga*.

NOuerint omnes fidelium populi, quod *Durinchart* de *Pirpoum* & vxor eius *Iditha* cum filiis suis coram Rege & aduocato nostro *Ottone* Palatino Comite abdicationem fecerunt de prædio nostro *Tazinvvanch*, de quo contendebant hoc pacto, vt susciperentur in monasterio nostro duæ filiæ eorum, addideruntque nobis hubam vnam *Winden* cum sedecim mancipiis. Cuius rei testes sunt, *Odalrich* de *Steine, Altman* de *Siginperch, Wernher* de *Labere, Reginolt* de *Otelingen, Wernher* de *Giebesdorf, Adilpert* de *Preinnungeszouen, Perchtold* de *Tumprunnen, Adilperth* de *Steine, Gotefrid* de *Erlbingeshouen, Engilhart* de *Luterpach, Reginger* de *Eringespach, Herman* de *Hisselden, Herman Cropf* de *Wihinpach*, & frater eius *Conradus, Adilpert* de *Sanne, Nudunch* de *Nuiuenperch* & *Vdalrich* frater eius, *Heinricus* de *Stophe, Conradus* de *Werde, Rutlant* de *Adtenuelt, Hartman* de *Pacinhouen* & *Iurinchart* frater eius, & filius eius *Hartman, Pertold* de *Raske, Odalrich Pruchel* de *Neuenperch, Serutolf* de *Bilbesahe, Luipolt* de *Grintelach, Hainrich* de *Pappenheim*.

PEringerus quidam de *Lenginuelt* tradidit huic monasterio proprietatis suę hominem, nomine *Heinricum* in manus ipsius Aduocati nostri *Ottonis* Palatini Comitis sub testimonio horum pro tribus solidis, *Heinricus* de *VVolfoltesdorf, Gervvicus* de *Horskenhouen, Rahevvinus de Perchach, Lutherus* de *Ride, Reginbertus, Kelfrat*.

SIgifridus de *VVartenberch* prædiolum quoddam apud *Herlingeshouen*, quod à quodam *Richero* de *Horskenhouen*, & vxore sua nomine *Hailika* pro quinque talentis ab eo sibi commodatis in vadimonium acceperat cum manu *Conradi* Comitis de *Valaige*, cuius ministerialis prædicti *Richeri* vxor extitit, ad quam etiam prædiolum illud pertinuit ad altare sancti *Stephani* pro sua ac omniũ suorum salute pareatum coram Episcopo *Ottone* tradidit eo pacto, vt fratres ini b

Domino

Domino seruientes proprietatis jure illud obtinerent, quo adusq; quinq; talentis ab eis solueretur, & si interim ipse *Sifridus* ab hoc sæculo migraret, quicquid de suis rebus, vel hubus prædio tunc temporis inesse contigerit, totum in vsum prædictorum fratrum cederet, & adhuc pecuniam de redemptione sperarent. Huius rei testes sunt *Purchart* de *Mospurch*, *Otto* de *Mosen* *Deginhart* de *Seselt* *Vdalrich* de *Lochusen*, *Vdalrich* de *Giebingen*, *Geben* de *Funsingen*, *Dietrich* de *Dorfin*. *Vdalrich* de Holz*husen*, *Dietrich* de Haitinkaim, *Sigifrit* de Gisilinga, Ainvvich de Hittenfurth, *Oeserich* de Struzdorf, *Vdalrich* de *Chelhaim*, *Etich* de *Witilinesbach*, *Rudolf* & frater eius *Gervvic* de *Pagenhusin*, Hartvvic de *Euchenchouin*, Adilloth de *Dorninbach*, *Arnolt* de *Vttenburch*, *Gervvic* de *Horkenhouin*, *Hainrich* de *Perchach*.

HOc quod hic scribimus, notum fieri omnibus volumus, quædam videlicet mancipia ad altare S. *Mariæ Frisingæ* pertinentia apud *Linterin* consedisse, his *Otto* Senior Palatinus Comes fuerat ab Episcopo inbeneficiatus, quibus & ipse *Bernhardus* de *Stufe* inbeneficiauit, & iterum iste *Wernherum* de *Wacheringen* ipsis inbeneficiauit. Ex his quædam in monasterio A*dmundensi* sunt conuersa, & sola germana eorum *Willibirch* in sæculo remansit. Hanc cum filiis suis interuentu A*dmontensis* Abbatis, & Abbatis VV*ibensteunenensis* prædictus VV*ernherus* *Bernhardo* retradidit, & iterum ille senior palatino cōmisit, qui & ipse Episcopo eam retradidit, qui eam cum filiis suis ad altare S. *Stephani* ad annualem censum exsoluendū dedit. Testes *Otto* Palatinus Comes, *Conradus* Dux de *Dachovve*, VV*ernhardus* de *Stuphe*, *Deginhardus* de *Seuelt*, *Piligrinus* de VV*olmutesahe*, *Dietricus* de *Dorfen*, *Dietricus* de *Sclavvingen*, Henricus de *Lochkürchen*, VV*altman* & frater eius, *Rudolfus* de P*astberch*, *Chunradus* de Haidolfingen, *Dietpoldus* de VV*ippenhusen*, *Engilmar* de *Massenhusen*, *Gervvicus* de *Cammer*, *Gervvicus* de *Horschenhouen*, *Sigifridus* de VV*artenberch*, Rutlandus & frater eius *Rudolfus* de *Pubenhusen*, *Gervvicus* de P*ubenhusen* cum aliis multis.

FIdelium Ecclesiæ innotescat memoriæ, qualiter inter se fratres de monasterio S. *Stephani Frisingæ* ac fratres de S. *Lamperto Sevven* cōmuni assensu eademque voluntate, vt duo ad inuicem prædia cōmutarent ad *Ilgisingen* videlicet de parte fratrum S. *Stephani*, de parte verò fratrum S. *Lamperti*, quicquid proprietatis haberet eorum monasterium in loco qui dicitur *Rimen* cōuenerunt pactamque cōmutationem coram *Ottone* Palatino juniore, vtriusq; loci aduocato, ꝓsentibus suis Abbatibus G*unthero* de S. *Stephano*, & Domino *Heimone* de S. *Lamperto* sub testamento firmauerunt. Cuius rei testes sunt *Dietricus* de *Dorfen*, *Aribo* de P*iburch*, *Dietrich* de *Slivvingen*. *Pilgrim* & frater eius *Perchtold* de VV*olmutsa*, VV*ernhart* de Horbach, *Eberhart* de *Stainbach*, *Otto* de *Holzen*, Ainvvich de *Hittenfurt*, Gerloch de *Tuingen*, *Brune* de *Sevven*, *Sigifridus* de VV*artenperch*, *Cunrad* de *Appartingen*, *Vdalrich* Sibenhar.

ITem notum sit omnibus Christi fidelibus, *Hainricum* Comitem de VV*olfratehusen* in extremis suis delegasse prædium quod habuit apud VV*ernolfingen* tres videlicet hubas cum decem mancipiis in manus *Vdilschalchi* nobilis viri de *Vffeldorf* ad tradendū ea ad altare S. *Stephani* pro remedio animę suę & omniū parentū suorum, q̄ traditionem ipse *Vdalschalbus* postea sicut rogatus fuerat, fecit sub his testibus, ipse *Vdalscalcus*, *Purchardus* nobilis vir de *Lobesingen* & de *Cheskeringē*, *Aribo* de Studach Præpositus eiusdem Comitis, *Perhart* de VV*olfratehusen*, *Vdilrich* de *Nidergeltingen*, *Libart* de V*aleia*, *Perhtol* de VV*achinspach*, *Gervvic* de *Leren*, VV*olfhere* de *Iahinstorf*, *Egilolf* de *Ismanningen*, *Gervvic* de *Khamere*, Hainrich de VV*olfoltesdorf*, *Hainrich* de *Perchach*, de familia *Haimo*, *Otto*, *Adilperth*, *Gotepolt*, *Timo*.

Notum

NOtum fieri cupimus, tàm futuris quàm præsentibus, Dominum *Cunradum* Ducem de *Dachovve* prædium suum apud *Hachingen* situm in manus *Cunradi* Comitis de *Valage* delegasse hoc pacto, vt tertiam partem ipsi prædium ad altare sancti *Stephani* delegaret, & ipse Dux in expeditione illa quam cum Rege *Friderico* iturus contra *Mediolanenses* erat, obiret, & proximum hæredem ipsius Ducis in ipso prædio jus aduocati debere retinere denunciaret. Itaque ipso Duce in eadem expeditione obeunte, Comes *Cunradus* fideiussor ipsius tertiam partem prædicti prædij sancto *Stephano* delegauit, & proximum hæredem Ducis illic Aduocatum esse debere denunciauit. Testes ipse Comes *Conradus* de *Valagie*, *Arnoldus* Comes de *Dachovve*, *Cunradus* filius ducis *Cunradi*, *Vdalricus* de *Luchusen*, *Vdalricus* de *Wicfrideshusen*, *Rudolfus* de *Muschach*, *Engilmarus* de *Guncenhusen*, *Fritilo* de *Ismannigen*, *Siboto* de *Pacharan*, *Heinricus* de *Otershusen*, *Amelbertus* de *Ottershusen*, *Volmar* & frater eius *Witilip* de *Pelehaim*, *Perhtoldus* de *Sulzimos*, *Mezilo*, *Pilgrim*, *Pezilo* de *Frisinga*.

NOtum sit omnibus in Christum credentibus, qualiter *Conrad* Comes de *Phalaige* tradidit ad altare sancti *Stephani*, partim pro Dei amore partim pro tribus talentis, monetæ *Ratisponensis* nouæ, & pro vna *Karrada* vini dimidiam hubam apud *Otoltesbusen* & vinetum quoddam apud *Pozen*. Cuius rei testes ipse *Cunrad* Comes de *Phaleige*, *Heinricus* & frater eius *Hartmuth* de *Haimenhusen*, *Hainricus* de *Harenbach*, *Elbevvin* de *Perchach*, *Vdalricus* & frater eius *Eberhardus* de *Stalenchirchen*, de familia sancti *Stephani*, *Pehrtoldus*, *Adilbertus* faber, *Wolfherus*, *Meginhardus*. Postea earundem fecit abdicationem rerum vxor eius cum duobus filiis suis *Ottone* & *Cunrado* apud *Valeiam* vrbem suam præsente legato fratrum monasterij sancti *Stephani*, nomine *Isimgrimo*. Testes *Conrad* Comes & [illegible] eius, & supra memorati filij sui, *Otto* & *Conrad*, *Odalricus* de *Lochusen*, *Adilbertus* de *Fruke*, *Vdalricus* de *Hohenraine*, *Hartvvic* de *Richolfesdorff*, *Otto* & *Rudolphus* frater eius de *Vispach*, *Rudolf* de *Zale*, *Heinricus* de *Richolfesdorff*, *Eberhart* de *Agingen*, *Hartmuth* de *Haimenhusen*, *Konrad* de *Perge*, *Perhtold* de *Pueche*, *Vdalricus* de *Luibrastesdorff*, *Sigehart* de *Spilberche*.

PVRCHARDVS de *Flielinga* parauit nobis Werram de prædio nostro in *Hubendorff*, quæ composita est coram *Ottone* Palatino Comite, aduocato nostro, traditis eidem *Purchardo* à fratribus sancti *Stephani* tribus solidis, & eodem *Purchardo* abdicante se omni iure de eodem prædio. Cuius rei testes sunt *Fridericus* filius Palatini Comitis, *Rupertus* de *Tunnesheim*, *Luitold* de *Haganoua*, *Carolus* de *Aiterbach*, *Gervvic* de *Camera*, *Gervvic* de *Horscheim*, *Adilolt* de *Camera*, *Altman* de *Hasalbach*, *Hainrich Cost* de *Fuch*. *Hainrich* de *Perchach*, *Hainrich* de *Wolvoltesdorff*, *VVolfhere* de *VVolfoltesdorff*, *Grimolt* de *Frisinga*, *Sigfrit* filius *VVitilini* de *VVartenperch*.

EOdem *Purchardo* contentionem mouente pro eadem causa coram Domino *Ottone* Episcopo sententia ministerialium abiudicata est ei omnis appellatio de eodem prædio. Testes *Engilbertus Hallensis*, Comes, *Hartvvic* de *Ruta*, *Hainrich* de *Etilinga*, *Isanricus* de *Lochchiirthen* & duo filij eius *Hainrich*, *Isanrich*, *VValtman* de *Pasperch* & frater eius *Rudolf*, *Altman* de *Hasilbach* & filius eius *Sigihardus*, *Ainvvic* de *Hittenfurt*, *Hainrich* de *Humpeln*, *Folchart* de *Pacharn*, *VVolfvere* de *Perchusen*, *Pero* de *Tagolvingen*, *Adilbertus* de *Haga*, *Arnolt* de *Zielshusen*, *Baldumin* de *Zollingen*.

Piæ matris Ecclesiæ filij nouerint vniuersi, qualiter ad petitionem Domini *Guntheri* Abbatis & fratrum sancti *Stephani Wihensteuen* Dominus *Heinricus* Comes de *Wolfrateshusen* quandam famulam suam *Adilhidem* cum omnibus filiis suis & omni posteritate sua ipsis se daturum spoponderit, & sponsionem ipsam hoc modo persoluerit. Causa ipsius sponsionis prædictus Abbas quendam Monachum *Rudigerum* dictum ad præfatum Comitem misit, qui Comes coram ministerialibus suis prædictam mulierem cum omni posteritate sua ad altare S. *Stephani* delegandam pro salute animæ suę & parentum suorum, & omnium fidelium defunctorum in manus ipsius Monachi tradidit, quam delegationem ipse monachus absq; omni contradictione ad altare S *Stephani* fecit coram subscriptis testibus, *Heinricus* de *Perchae*, *Elbuvvinus* de *Perchae Villibaldus* & filius eius *Pernhardus* de *Adershusen*, de familia *Pertholdus*, *Haimo* incisores lignorum, *Adilbertus* faber, *Wolferus*, & frater eius *Walduuinus*.

NOuerint omnes in Christo credentes, tàm futuri quàm præsentes, qualiter ego *Otto*, Dei gratia sanctę *Frisingensis* Ecclesiæ pontifex rogatu *Guntheri* Abbatis de *Wihensteuen*, & fratrum suorum concambium patraui inter prelibatum Cœnobium & Episcopatum forestis cuiusdam euidenter determinati pro trib' hubis in villa *Marcellingen* nuncupata & molendino & curtili in *Hergenuhe* & pro decem & septem mancipiis. Huiusmodi verò concambium vtrunq; recepit, & confirmauit *Otto* Palatinus Comes senior & filius eius *Otto*, aliis quàm pluribus ingenuis & ministerialibus prælibatæ rei attestantibus. *Otto* Palatinus Comes, & filius eius *Otto*, *Cunrad* de *Dachovve*, *Pilgrim* de *Volmothsahe*, *Purchart* de *Mosburg*, *Dietrich* de *Haitenkaim*, *Karolo* de *Atterbach*, *Eberhurt* de *Frickendorf*, *Lutold* de *Hagenboue*, *Altau* de *Sigenburch*, *Sigfrid* de *Wartenberch*, Hainrich de *Lochkürchen*, *Tanvvich* de *Hittensurte*, *Dietrich* de *Dorfen*, *Konrat* & *Lutevvich* de *Haidoluingen*, *Odalrich* de *Holzehusen*, *Gervvich* de *Camere*, *Gervvich* de *Hortsenhouen*, *Hainrich* de *Woluoltesdorf Gotebolt* & frater eius *Heinrich* de *Piesenbach*, *Rudolf* & frater eius *Gervvich* de *Pubenhusen*, *Purchart* de *Flizzingen*, *Aribo* & filius eius, *Aribo* de *Humpreteshusen*, VV*altrich* & *Perthold* de *Frisinga*.

NOuerint omnes fideles Ecclesiæ, qualiter *Arnoldus* Comes de *Dachovve* prædium quoddam, *Muthsvvindenloch* vocatum, quod à quodam *Tragbotone* de *Khamere* & vxore & filiis eius, qui ministeriales erant, prædicti Comitis alio prædio redemerat ad altare sancti *Stephani* potestatiua manu pro precio quadraginta & sex & semis talentorum delegauit. Testes *Arnoldus* Comes de *Dachovve*, *Egilof* de *Iginspach*, *Cunrad* de *Pippensried*, *Sigehart* de *Dachovve*, *Tragboto* & *Vdilrich* de *Camere*, *Cunrad* de *Iesenbach*, *Hartnit* de *Petershusen*, *Ascovin* & VV*olfolt* de *Gamelingen*, *Gervvicus* de *Horskenhouen*, *Hainrich Luther*, *Rabevvin* de *Perebach*, *Sigehart* & *Cunrad* de *Tal*.

D*ietpoldus* quidam de *Sindeshusen* per manum delegatoris sui *Rudolfi* de *Pubinhusen* tradidit ad altare sancti *Stephani* post vitam suam quoddam proprietatis suæ prædiolum in villa situm *Ismaningen* in præsentia aduocati nostri *Ottonis* Palatini Comitis. Testes *Purchart* de *Moscburch*, *Aribo* de *Piburch*, *Rudolfus* de *Pubinhusen*, *Gotpolt* de *Giesenbach Heinricho* de VV*olfoltesdorf*, *Dietpoldus* qui tradidit, & alij quàm plures.

NOuerit omnis fidelium Ecclesia, qualiter Dominus *Rapoto* Abbas sancti *Stephani* commutauit quoddam prædium *Holern* dictum, à venerabili *Frisin-*

Frisingensis Ecclesiæ Episcopo *Adilperto* cum prædio alio situm in vico qui dicitur *Timenhusin*. Erat autẽ hoc prædium in *Holaren* Domino *Ottoni* Palatino Comiti à *Frisingensi* Episcopo beneficiali jure concessum, iterumque illud Dominus *Otto* homini suo cuidam *Eberhardo* de *Frickendorf*, similiter autem *Eberhardus* pro hominio pręstito cuidam *Dietpoldo* de *Sindeshusin* idem concesserat, ex quibus duorum in fine nominatorum assensum de commutatione mediante non modici precij quantitate prædictus Abbas obtinuit. Tandem in præsentia tàm Episcopi *Adilberti* quàm *Ottonis* Palatini Comitis vtriusq; Ecclesiæ Aduocati, & assensum vtriusque supra nominati hominis concambium peractum est, & testimonio plurimorum confirmatum est. Testes *Otto* Palatinus, Comes de *Roningen*, *Piligrim* de *Wolmutsahe*, *Aribo* de *Biburch*, *Vdalschalchus* de *Vsilndorf*, *Dietricus Pernhart*, *Otto* de *Mosen*, *Luttold* & filius eius, *Luitold* de *Haginovve*, *Dietricus* de *Slivvingen*, *Perhtold* de *Erphenbrunnen*, *Vdalruch* de *Purgibach*, *Conrad* de *Haidoluingen*, *Rudolf* & frater eius *Gervvic* de *Pubinhusen*, *Engilmar* de *Gunzinhusen*, *Arnolt Saluvve*, *Eberhart* de *Werde*, *Goteschalchus* de *Abrehtesperg*, *Sigifrit* & frater eius *Osrich* de *Wartinberch*, *Adalbart* de *Frisingen*, *Heriman Fuess*, *Hainricus* & frater eius *Guntherus* de *Giesenbach*, *Heinrich* de *Wolsoltesdorf*, *Dietpolt* de *Sindeshusin*.

NOuerit omnis multitudo credentium quod tres fratres *Sigfridus*, *Wimarus* & *Wernherus* de *Volchartesdorf* tradiderunt huic monasterio proprietatis suæ seruum nomine *Rudigerum* pro sex & semis talentis per manum *Ottonis VVildegraui*, fideiussoris sui. Eodem die, vxor prædicti *Sigfridi Gervvirch* pro denominata quoque pecunia tradidit ad altare sancti *Stephani* vxorem antedicti *Rudigeri Haclamut* vocatam cum filiis suis, & cum fratre suo *Lanzone*, ea, qua sibi seruierant, conditione annuente & petente eodem *Ottone VVildegrauio* qui eadem mancipia *Gervvirga* tradiderat. Testes *Otto* Comes, *Sigifridus* & fratres eius *VVimarus* & *VVernherus* de *Volckratesdorf*, *Rudigerus* & filij eius *Heinricus* & *Conradus* de *Adelhereshusen*, *Lanzo* de eadem villa, *VVolfradus* Cementarius de *Aichsteten*, *Adilhero*, *Fridericus*, *Eberhardus*, *VVolfherus*. Postea verò filij & filię, *Sigfridi* & *Gervviga* eadem suo juri mancipia abdicauerunt. Testes *Sigfridus* & duo filij sui *Sigfridus* & *Otto*, *Dietmarus* Senior, *VVernhard Rudpertus* thelonearius de *Gisinuelt*, *Heinricus* de *Eigelperch*, *Rudigerus* de *Ranevvege*, *Herimannus Svvertfurbe*. Primæ autem donationi, vbi illa mancipia à Domino *Ottone Gerbirga* tradita sunt, hi testes interfuerunt, *Otto VVildegrauo*, *Ortolf* de *Friheim*, *Adilbero* de *Incimose*, *Cunrad* de *VVichse*, *Vdalschalchus* filius *Ottonis VVildegraui*, *Sigifridus* de *Eitersteim*, *Gotescalchus* de *Ebrolteszteten*.

ARnoldus Comes de *Dachovve* tradidit ad altare sancti *Stephani* proprietatis suæ seruum *Purckhardum* pro decem solidis. Testes *Arnoldus* de *Dachovve*, *Vdalricus* de *Lachusen*, *VVerngant* de *Lus*, *Vdalricus Puch*, *Sighardus Naph*, *Heinricus* de *Varnolteshusen*, *Gotefridus* de *Rottenbach*, *Fragboto* de *Camera*, *Purckhardus* de *Flizingen*, *Dietmarus* eius miles, *Cunradus* de *Pasingen*, *Hainricus* de *Mundesteten*.

SCire rogamus omnes fideles populos, pactionem nostram quam fecimus cum prouisoribus syluæ *Frisingensis* Ecclesiæ. Illi namque singulis annis justitiam suam, id est, spentam importunè à nobis exigebant, nec tamen nobis nostram spentam vllatenus reddere volebant. Tandem ordinante Domino *Ottone* Palatino Comite, præsente quoque Domino *Adalberto* Episcopo, auctoritate vtriusque, constitutio inter nos & illos huiusmodi facta & firmata est, vt nos illis annuatim dimidium talentum pro spenta in *Natiuitate* Domini daremus,

mus, & vnusquisque nobis similiter omnibus annis sex arbores de maioribus persoluerent. Testes *Cuno* de *Megilingen*, *Conradus* de *Roningen*, *Pilgrimus* de *Wolmutesbach*, *Aribo* de *Taittindorf*, *Osricus* *Suuartinberch*, & *Sigfridus*, *Vdalricus* de *Chelhaim*, *Hermannus* *Vuz*, *Adilbero* de *Giesenbach*, *Geruuicus* de *Camera*, *Geruuicus* de *Horschenhouen*, *Heinricus* de *Wolfoltesdorf*, *Conradus* de *Haidoluingen*, *Engilmarus* de *Gunzenhusen*, *Rudolphus* de *Pubenhusen*.

QVod factum est concambium inter nos & *Ottonem* Palatinum Comitem, sciant omnes quotquot audierint. Commutauimus enim ab eo vnum cruciferum in *Ratispona* super quod posita erat Domus cuiusdam *Ottonis*, quod idẽ Palatinus Comes à *Frisingensi* Ecclesia beneficiali donatione concessum habebat, cum tribus cruciferis, quæ ad possessionem monasterij pertinebant, annuente & agente Domino *Adilberto* venerabili tunc temporis prædictæ Ecclesię Episcopo. Testes *Otto* Palatinus Comes, *Arnolt* Comes de *Dachovve*, *Pernhart* de *Mosen*, *Friderich* de *Passerch*, *Engilvvan* de *Ahedorf*, *Geruvich* de *Pubinhusin*, *Adilbertus* *Marschalch*, *Sigfrit* de *Wartenperch*, *Vdalricus* de *Holzhusen*, *Sigihart* *Napf*.

VNiuersos Ecclesiæ fideles nosse cupimus, qualiter *Geruuicus* de *Horskenhouen* tradidit ad altare sancti *Stephani* omne proprietatis patrimonium, quod habuit in eadem villa, annuente & præsentialiter id efficiente Domino suo *Friderico* Palatino Comite vt statim eo mortuo siue hæredes haberet siue non, ad prædictum altare liberè pertineret, eo pacto, vt illi à fratribus sancti *Stephani* concederetur ad vitam suam alia possessio, quæ sita est in eadem villa, vnde annuatim persolueret pro censu talentum argenti. Dedit autem huius pacti conuentionis gratia eisdem fratribus decem talenta. Testes sunt *Fridericus* Palatinus Comes, *Cuno* de *Megilingen*, *Adilbero* de *Zakheringen*, *Wernhardus* de *Horbach*, *Cotpoldus* de *Gisenbach*, *Geruuicus* de *Horscheim*, *Eberhardus* de *Veltmuchen*, *Wolfrem* de *Vtingen*, *Heinrich* de *Zulesdorf*, *Isangrim* de *Leginuelt*, *Vdalricus* de *Chamere*, *Otto* de *Gisenbach*.

NOuerint omnes Christiani, tàm præsentes quàm futuri qualiter quidam de familia sanctæ *Mariæ Frisingæ*, nomine *Pero*, cum vxore sua eiusdem familiæ, *Bertha* nomine, communi assensu & voluntate tale prædium, quale possederunt in loco qui dicitur *Pacharn*, tradiderunt ad altare sancti *Stephani* prothomartyris *Wihensteuen*, potestatiuis manibus, nullo contradicente, ad recreãdos pauperes ipsius monasterij Hospitali aduentantes.

NOuerint omnes fideles Ecclesiæ, qualiter *Heinricus* de *Wolfoltesdorf*, ministerialis Domini *Ottonis* Palatini Comitis prædium quoddam apud *Durrenhaidolum* situm ab Abbate de *Wihensteuen* Domino *Rapotone* septem talentis comparauit, eo pacto vt sibi illud ad vitam suam & duobus filiis *Conrado* & *Heinrico*, similiter ad vitam vtriusque remaneret, & post vitam illorum trium ad altare sancti *Stephani* pro remedio animæ suæ pertineret. Delegauit ergò illud prædium ad altare supradicti Martyris eâ, qua dictum est ratione, propria manu, manibusque duorum filiorum supra nominatorum. Testes *Adilbertus* de *Sundenhusen*, *Gotschalh* de *Albrechtsperge*, *Hainrich* de *Tanne*, *Perhtold* de *Richershusen*, *Wernher* de *Frimundesspach*, *Wolfker* de *Ikizhusen*, *Vdilribo* de *Tuchingen*, *Hainrich* & duo filij eius *Conrad* & *Heinrich* de *Wolfolten*, de familia *Haimo* & *Eberhart* & alij quam plures.

OMnium notioni fidelium scribimus, qualiter filij Hainrici de Perchach abdicationem fecerint prædij inibi siti, quo patrem suum beneficiatum esse iniusta contentione & direptione claustrum inuestauerant. Primum Conradus maior filius fecit abdicationem in isto monasterio, præsente aduocato nostro Ottone Palatino Comite & fratribus suis Conrado Archiepiscopo & Friderico Palatino, hac conditione, vt viginti talenta sibi & fratribus suis conferentur. Testes Vdalricus de Lochusen, Perchtholdus de Praittenprunnen, Ortolfus de Tegernvvach, Isanricus de Purcrain, Hainricus felix puer, Cunradus auunculus puerorum, Eberhardus Chaste, Hainricus de Wolfoltesdorf, Gotefridus de Hulstorf, Rudigerus de Lintahe, Hartlib de Gisenbach, Fridericus Stir, Hainrich de Adelhereshusen, Arnoldus de Welfingen.

CÆteri verò filij Hainrici abdicationem fecerunt, tres simul in placito apud Miltahe sub testibus illis, Hainricus de Iorze, Lutoldus, Adalbero, Lutoldus de Iorz, Cunradus de Pachinhusen, Vdalricus Munt, Gelfradus de Cholbach, & filius eius; Gelfradus de Horskenhouen, Hainrich de Adelhershusen, & socer eius de Aitterpach, Hainrich de Nertingen, Conradus auunculus puerorum, & ipsi quatuor fratres, qui & abdicauerunt; de familia nostra Rahevvinus Engildie, Gervvicus, Richolf, Hainricus, Eberhart, Hainricus, Pehrtoldus, Eberhardus, Gebehardus, hi omnes de Perchach, Eppo de Miltahe, Gerunc de Sinneshusen, Otto de Legendorf, Waltman de Horskenhouen, Perinhardus de Adelhershusen cum omnibus fratribus suis, Gerboto de Miltahe, Hainrich de Kimberch, Willipoldus, Cunradus, Aribo Cunradus, Perinhart de Hegelenhusen.

NOuerint omnes piæ matris Ecclesiæ filij tàm præsentes quàm futuri, quod Dominus Otto Palatinus Comes maior de Wartperch aduocatus huius Ecclesiæ pro remedio animæ suæ & vxoris suæ Dominæ Agnetis, omniumque parentum suorum tradidit super aram sancti Stephani protomartyris per manum delegatoris sui Ottonis nobilis viri de Mosen, prædium tale quale habuit in Hage sororibus hoc in loco Deo famulantibus ipso viuente specialiter ad Cameram ipsarum deseruiendum. Post ipsius verò Comitis ex hoc luce, Domino vocante, decessum, generaliter tàm fratribus quàm sororibus vniuersæ simul congregationi annuatim in anniuersario ipsius depositionis die perpetualiter ex inde seruitium constituit persoluendum. Testes huius delegationis, Otto de Mosen, Perhtholdus de Erphenprunnen, Cunradus iudex de Wartperch, Eberhardus de Perge, Siboto de Pacchen, Arnoldus de Adalberge, Gotefridus de Inningen, Geberhart de Holzhusen, Cunradus de Aheim, Heinricus de Percha, quidam ex ministerialibus S. Frisingensis Ecclesiæ Heinricus vocabulo de Nordendorf possederat prædium in eodem vieulo, quod à patre suo, qui erat ex familia S. Stephani prothomartyris eiusdem Ecclesiæ proprium fuerat. Ipse verò penuria sibi incumbente opposuerat illud cuidam Ortolfo de Luithartsdorf. Volens autem renunciare seculo in monasterio prædicti martyris, confessus est palam se illud memorato Ottoni opposuisse pro septem talentis & tribus solidis, à quo Dominus Reinboto Abbas & fratres monasterij huius soluentes dederunt illi septem talenta, abdicationem primum publicè facientibus filiis præfati Heinrici, ipseq; monasterium ingressus est. Testes Ortolfus de Luithartsdorf, Gebeholf de Eskelbach, Heinricus & eius nepos, Heinricus de Vbermusse, Engilbrech de Wittigen, Heinricus de Amisperch, Arnoldus & frater eius Reinpertus de Asche, Wilibolt de Phaphingen, Adilhardus de Steinhart, Pilgrimus de Steinhart, Heinricus Brasse, & Arnoldus de Riede, Rudigerus & frater eius Dietricus de Eberahe, Sovvikerus, Cunradus, Rudolfus de Norderendorf, Perchtoldus filius ipsius Heinrici qui prædium dedit, Adilhardus, Heinricus, Meginoldus de Werelvvingen.

Notum

NOtum sit omnibus Christi fidelibus tàm futuris quàm præsentibus, quomodo quidam plebanus *Vdalschalbus* nomine de *Volkoldesvvanck* tradidit ad altare sancti *Stephani* prothomartyris *Wihensteu:* omne proprietatis suæ patrimonium quod possederat in loco qui dicitur *Golznperg* per manum fideiussoris sui *Engilmair* vocabulo de *Herbischürchen*. Insuper & oppositurain quandam, quæ ipsi stabat solidis decem in eodem loco sitam. Ipse autem prædium idem ad viuere suum perfruendum & per singulos annos in memoriam ad censum duodecim denariorum persoluendum in beneficium recepit à Domino *Reginbotone* eiusdem loci Abbate. Tradidit etiam nobis eodem die omnem facultatem suam cum vniuersa suppellectili sua, quam habere visus fuerit in hora exitus sui, tàm in rebus mobilibus quàm existentibus, aut si fortè priùs saniori consilio sæculo renunciauerit, aut vltrò dimiserit, abdicata omni potestate aliunde distribuendi, excepto permissu & licentia Abbatis cuncta spopondit nobis relinquere perfruenda. Quæ traditio ne vllius posteritatis eius successione fraude seu violentia infringeretur, facta est coram Domino *Ottone* Palatino Comite maiore Aduocato huius loci. Testes subscripti, *Cunradus* de *Moseburch*, *Cunradus* de *Dormberch*, *Rutpertus* de *Frichendorf*, *Heinricus* de *Iorze*, *Vdalricus* & *Ortolfus* de Haitenchaim, *Engilscalch* de *Vrach*, *Gotfrit* & frater eius *Wichnandus* de *Zulstorf*, *Hainrich Abngrute*, *Rudigerus* de *Tuisenbach*, *Albero*, *Engilmar* de Herbirchirchen, & eius filius *Engilmar*, *Altum* de *Sikenhusen*, *Gotfrit* de *Holzhusen* *Gotfrit* de *Hulvven*, *Cunrad* de *Paichenhusen*, *Gisolt* de *München*, *Pilgrimus* de *München*, de familia *Cunradus*, *Aribo*, *Siboto*, *Rihbolt*, *Vdalrich*.

CVnctorum notitioni fidelium scripto pandimus, Dominum *Reinbotonem* Abbatem & fratres sancti *Stephani* prothomartyris *Wihensteuen*, emisse prædiolum quoddam contiguum allodio ipsorum in *Horschenhouen* à quodam *Heinrico* de *Haimenhusen* pro sex talentis, & ipse idem Heinricus ratam faciens illam traditionem jam dicti prædij donauit illud remota omni contradictione, per manum Domini sui *Cunradi* Comitis de *Valei*, cuius ipse ministerialis extabat super aram memorati martyris, coram subscriptis testibus *Cunradus* Comes de *Valaie*, *Hainricus* de *Haimenhusen*. *Cunradus* de *Germasvvanck*, *Cunradus* de *Sulzrain*, *Rapoto* de *Hohenoue*, *Adilbertus* de *Wessinsprunnen*. De familia *Cunradus*, *Gelfrat*, serui Abbatis.

NOuerit vniuersitas cunctorum, tàm præsentium quam futurorum quod quidam nobilis homo *Luitoldus* nomine de *Haganovve* pro remedio animæ suæ & filiorum, fratrumque suorum, totiusque parentelæ suæ salute, & pro omnium fidelium defunctorum requie tradidit super aram sancti Stephani prothomartyris per manum sui filij *Luitoldi* totum prædium suum quod habebat in viculo *Bevven* vocatò, tres videlicet curias quas partim comparauerat, partim sibi à germano suo longè ante defuncto in hæreditariam sortem successerant & omne quicquid ibidem proprietatis jure possidebat, culta & inculta, cum exitibus & reditibus omnia donauit in vsus fratrum Domino & memorato martyri perpetualiter hoc in loco famulantium. Tradidit autem tali conditionis tenore, vt post ipsius hac ex luce decessum, eo die quo corpus eius tumulandum fuerit, & deinceps singulis annis in anniuersario obitus ipsius die, tàm fratribus quam sororibus vniuersæ simul congregationi ad refectionem solemne seruitium ex sumptibus illius persolueretur, sed dissimili apparatu in *Annunciatione* sanctę *Mariæ*, annuatim etiam exinde amministraretur. Emerat autem nobis pridem prędiolum quoddam apud *Pellenhusen*

pro quatuor talentis, & vineam apud *Studeshakker*, pro decem talentis ad præfatum seruitium ipso adhuc viuente in eodem summo festo *Annunciationis* impendendum, quod non plenariè, sed mediocriter cum vino solummodò & piscibus exequendum initiauerat. Ne autem supradictæ traditionis pactio vlla tenus in futurum euacuaretur inscriptione sibi & imaginis sui quodquod factum est depictione confirmari fratribus precabatur ne vllius vnquam imposterum Abbatis seu sui Cellarij negligentia, vel obliuionis incuria æternaliter omitteretur. Prætaxata autem traditione largitur perpetrata ipse *Luitoldus* prælibatum prædium à Domino *Reinpotone* Abbate ad censum triginta denariorum in testimonium dandum recepit, vt ipse sumptibus illius, quamdiu viueret, potiretur. Et sic demum illo viam vniuersæ carnis ingresso in communem vsum monasterij recolligeretur. Scis: collata sit vt hæc possessio rata, auribus hi tracti testes funtilicò facti *Conradus* Dux de *Dachovve*, *Luitoldus* filius *Luitoldi* de *Haganovve*, *Heinricus felix puer*, *Gervvicus* de *Pubenhusen*, *Fritil* de *Isemanningen*, *Dietpoldus* de *Wippenhusen*, *Engilmar* de *Gunzenhusen*, *Conradus* de *Sandoltesbusen*, *Heinricus* de *Humbeln*, *Bernhardus* de *Iorze*, *Perngerus* de *Gartenhusen*, *Hainricus* & frater eius, *Hartvvicus* de *Wolfoldesdorf*, *Conradus* de *Hirspach*, *Conradus* de *Hertishusen*, *Hartnit* de *Sigesmarshusen*, *Dietboch* de *Geggenbuint*, *Wichpoto Schorp*, *Otto* de *Gramelingen*, *Sifridus* de *Erphinprunnen*, *Siboto* de *Holzhusen*, *Conradus Iudex* de *Frisinga*, *Arnoldus* de *Hagenoue*, *Siboto* de *Wippenhusen*, *Otto Walch* de *Iorze*, *Gebolf* de *Eschelbach*, *Vdalrich* de *Engilhalmingen*. Ex familia *Otto Sibragebut*, *Geltfrat*, *Conrad*, *Reinprecht* serui Abbatis *Eberhart* de *Pollenhusen*, *Cunrad* de *Kienberch*, *Conradus* de *Fietendorf*, *Conradus* de *Hundoltesbusen*, Heimo, *Meinhardus* uguasij, *Adilbero*, *Adilbertus* Commentarij *Herbordus*, *Ascvvinus*, *Isingrinus*, *Faber*.

REginboto Abbas sancti *Stephani* in *VVinstephen*. Nouerint omnes Christi fideles, tàm futuri quàm præsentes, quia *Mathildis Rogeri* militis de *Rospach* violentia in seruitutem redacta, in placito Domini *Ottonis* Palatini maioris apud *Zollingen* habito, quia de familia sancti *Stephani* & censualis conditionis quinque denariorum esset euidentibus parenteiæ suæ monstrauit indiciis. Postmodum etiam ad nos cum præfatis cognatis & amicis suis doueniens, quod in præsentia Domini Palatini egerit aperuit, humillimè rogans vt conditionis suæ testimonium in scriptis à nobis reciperet. Cuius iustis postulationibus annuentes ipsi cum filiis *Perhtoldo*, & *Heinrico*, & filiabus *Hiltg*, *Pertha*, *Hartvvic*. ac nepotibus suis *Heinrico*, *Pertha*, *Mathilde*, *Ottone*, *Heinrico*, *Luigart*, ac omni posteritate quia tributariè quinque denariorum, fuit conditionis recognoscimus, & præsentis paginæ testimonio ac sigilli nostri impressione confirmamus. Huius rei testes sunt, *Ekkenbardus* de *Svvinkurchen*, *Haimo* & *Richboldus* frater eius, *Vlrich* & *Richpoldus* Carpentarij, *Meinhart* & *Vlrich* & alij quam plures.

QVidam dilectus frater noster *Masallnus Frisingensis* ciuis pro remedio animæ suæ viginti quinque talenta fratribus huius loci dedit hoc pacto, vt cum ipsis talentis fratres prædium emerent, de cuius sumptu ipsi singulis annis in anniuersario suo defuncti seruitium haberent, tamque venerabilis Abbas *Reginboto* ipsa talenta, & insuper duo *Chunrado* de *Greben*, pro prædio quod in *Sevven* habuit dedit, & ipse ipsum prædium coram Domino suo *Friderico* permissu eius in manus Domini *Ottonis* Palatini Comitis junioris delegauit delegandum ad altare sancti *Stephani* prius abdicatione

facta

facta vxoris & fide data, vt filij sui abdicationem facerent coram istis testibus. *Otto* Palatinus junior, *Cunrad* de *Greben*, *Grimolt* frater eius, *VValther* de *Vohburg*, *Sigfrit* de *VVitlispach* & frater eius *Perchtold*, *Arnolt* de *Pürnpach*, *Arnolt* de *Vshusen*, *Cunrad* von *Ianner*, *VVernhart* de *Pucha*, *Hainrich* de *Chufringen*, *Chunrad* de *Pazinhouen*, *Palduin* von *Wasen*, *Heinrich* von *Tanner*, *Vlrich* von *Chelheim*, *Bernhart* von *Gozolteshusen*, *Ruidger* de *Lintha*, *Sifrid* de *Wilbach*, *Meginous* von *Wachmbach*, *Heinricus Cancer*, *Rupertus Wolf*.

FRatres huius loci sub Domino *Reginberto* vineam in *Studesacher* à fratribus de *Rore* pro decem talentis emerunt, hæc ipsa vinea confirmata est fratribus nostris in præsentia Domini *Ottonis* maioris Palatini Comitis aduocati nostri, & in præsentia Domini *Altmanni* de *Abensperch* Aduocati fratrum de *Kore* coram subscriptis testibus. *Otto* maior Palatinus, *Dietricus* Comes de *Wazirburg*, *Altmannus* de *Abinsperch*, *Engilhardus* de *Adlenburc*, *Heinricus* de *Piburg*, *Cunradus* de *Moseburc*, *Wolfkank* de *Etneslat*, *Kateldus* de *Reimperstorf*, *Cunradus* de *Wartinperch*, *Rudigerus* de *Sigihartiger*, *Vdalricus Reuan*, & frater eius de *Lengenuelt*.

TRadidit idem *Gotfridus* per manum fideiussoris sui nomine *Perhtoldi* de *Richershouen* Cœnobio sancti *Stephani* ad Cameram sororum inibi Domino famulantium, perpetualiter deseruiendum. Huius autem traditio prædij facta est in *Gisinuelt* in atrio monasterij suscipiente illud Camerario præfatarum sanctimonialium *Sighardo* vocabulo coram subscriptis testibus, *Gotfridus* de *Ilmarsdorf*, *Heinricus* de *Rugoldingen*, *Wernherus* de *Scilvvashusen*, *Dietmarus* filius eius de *Amblebretisdorfmunster*, *Witebe*: de *Metinbach*, *Perngerus* de *Gisinuelt* Vorstmeister / *Marquardus* de *Vrsingen* & frater eius *Arnoldus*, *Perhtoldus* de *Richerhouin*, *Wichmannus* de *Langinbrugg*, *Wernhardus* de *Dorflinen*, *Vdalrich* de *Heid*, *Gerungus* de *Ilmarsdorf*, *Fridericus Hunt* de *Gegisinuelt*, *Heinricus Pellifex* de *Gisinuelt*, *Eppo* de *Wihensteuen*. Postea verò paruo interiecto tempore, ne eadem traditio in futurum dolo vel fraude alicuius cassetur, deductus est idem *Perhtoldus* ad præsentiam Domini *Ottonis* Ducis *Bauariæ* Aduocati nostri in castrum ipsius *VVartinberi* & ibi coram ipso publicè confessus est. Cuius rei testes effecti sunt *Ortolf* de *Tegernvvarc*, *Dietricus* de *Mosen*, *Dietmarus* de *VVolmuchsabe*, *Perhtoldus* de *Eskilbach*, *Vdalrich* de *Scrouenhusen*, *Vdalrich* de *Purgenbach*, *Cunradus* de *Tegerbach*, *Vlricus* de *VVetingen*.

QVidam ex familia sancti *Stephani* *VVeihensteuen*, *Hartmam Ratisponensis* in manus *Friderici Ratisponensis*, cognomento mundes, molendinum super *Danubium* delegauit conseruandum post mortem ipsius *Hartmanni* in vsus fratrum prędicti Martyris. Testes *Gozvvvinus*, *Fridericus* mit dem Munde / *VValtherus* de *Tomeningen*, *Heinricus Luscus* cognatus *Gozvvini*, *VValdo* seruus *Gozvvini*, *Otto Chleban* de familia S. *Stephani*, *Otto Sgragehut Ratisponenses*, *Pehrtoldus*, *Hartmannus*, *Perhtoldus*, *Fragennare*, *Gelphrat*, *Adilbret* serui Abbatis.

PRæfatus verò *Marquardus* nondum frater factus in breui est mortuus, & Dominus *Cunradus* pœnitentia ductus, prædium cum prædicto *Eberhardo* filio *Marquardi* retinere voluit. Fratres autem quærimoniam de prædio & de puero mouentes coram Domino Duce *Ottone* in tribus curiis suis puerum

cum prædio productis testibus retinuerunt. Testes omnes qui audierunt hoc in tribus ipsis curiis, quæ fuerunt *Praitenvvise*, *Pheters*, *Ratispona*. Testes in curia quam Dominus Dux habuit in *Praitenvvis*, *Fridericus* Palatinus, *Otto* Palatinus, *Arnoldus* Comes de *Dachavvie*, *Siboth* Comes de *Neunburch*, filius eius *Chuno*, *Purchardus* de *Stein*, *Heinricus* de *Altendorf*, *Altman* de *Abensperg*, *Gotefrid* de *Werde*, filius eius *Cunradus*, *Perhtoldus* de *Praittenbrunn*, *Leutoldus* de *Hagenavv*, *Cunrad* de *Risen*, *Leutold* de *Chelhaim*, postea prædictus puer *Eberhardus* monachus factus quod Dominus suus confirmauit, delegans ipsum prædium ad altare S. *Stephani*.

NOuerint vniuersi, *Woluoldum* de *Ried* in ipso loco duas curias sancto *Stephano* dedisse temporibus *Erchingeri* Abbatis, vt in præcedentibus inuenitur. Post mortem verò ipsius Abbatis & *Woluoldi* cum religio in *Wihenstenen* penè defecisset, & pauci Monachi ibi essent, nec aliquis aduocatus locum defenderet, tres *Hermani* de *Sindoltingen*, de genere *Woluoldi* nati, prædictas curias hæreditario jure sibi vendicauerunt. Ex his vnus in aqua est submersus, secundus occisus, tertius *Carolus* dictus ad mortem suam ipsas Curias habuit, ante autem quam moreretur temporibus *Ottonis* Episcopi monasticus ordo cœpit sub *Sigmaro* Abbate reformari, & fratres de prædicta inuasione coram Duce *Heinrico* bis querimoniam habuerunt, licet *Carolus* ad responsum non venerit. Interim Dominus Dux *Heinricus* & *Otto* Palatinus Aduocatus noster cum Domino Imperatore *Friderico* in *Longobardiam* perrexerunt judicio Comitiæ à Duce *Heinrico* & ab *Ottone* Palatino interim quo vsq; reuerterentur, *Dietrico* de *Sbioingen* commisso, prædictus verò *Carolus* mortuus est, cui fratres, cum *Frisingæ* sepeliri deberet, sepulturā interdixerunt. Vxor autem eius fide data spopondit se in loco *Caroli* in omni judicio quo deberet, responsuram. Igitur coram judice *Dietrico* fratres prædictas curias retinuerunt. Domino autem Duce *Heinrico* reuerso, ipsa mulier conquesta est & iniusto judicio à curiis dictis se alienatam, quod & judicatum est, non debuisse fieri, de hæreditate præsertim, cum *Dietricus* legitimus Comes non fuerit. Itaque Dux ipsam causam judicio Domini *Ottonis* commisit, & fratres coram eo data sententia curias retinuerunt. Ex consilio autem Domini *Ottonis* Palatini fratres mulieri octo talenta dederunt, quæ jurauit, vt *Carolum* filium suum, qui adhuc lactens fuit, efficeret, vt abdicationem supradictarum Curiarum faceret, cum ad legitimos annos veniret; sed juramentum non soluit: quapropter miles cum factus fuisset, monasterium nostrum deprædatus est. Vno anno *Karradum* vini & saginam, altero anno in quatuor curiis *Vbermusse* & *Eskelbach* nouem equos & quadraginta boues, & duodecim solidos & meliores vestes hominum, qui fuerunt ibi. De quibus omnibus cum nullus nobis exhiberet justitiam, in magnam expeditionem *Hierusalem* se signans duodecim solidos & indulgentiam prædictæ prædæ ab Abbate *Altumone Ratispona* accepit, & abdicationem supradictarum Curiarum fecit coram Domino *Ludouico* Duce, & subscriptis testibus. Inprimus ipse Dux *Ludevvicus*, *Fridericus* Palatinus, *Otto* Palatinus, *Adelbertus* Comes de *Pogen*, *Heinricus* Comes de *Plagen*, *Heinricus* de *Chalenbach*, *Ratoldus* de *Nidekke*, *Perchtoldus* de *Eskelbach*, *Werinherus Attirstain*, *Hermannus* de *Partsperg*, *Grimolt* de *Prisingen*, *Cunradus* de *Humbel*.

OMnium præsentium & futurorum memoriæ commendamus, quod quodam *Hainrico* de *Gundilkouen* subito occiso, & apud nos sepulto vxor eius vidua, vnà cum filio suo *Luipoldo* tradiderunt ad altare sancti *Stephani* in

in *VVihenstephen* coram Abbate *Eberhardo Frisingæ* prædium suum in *Richerstorf* supra *Lengenbart* pro remedio animæ eiusdem mariti sui & omnium parentum suorum. Testes *Luipoldus*, filius eius *Herbordus*, frater eius *Vlricus*, *Vlricus Rudigerus, Herman*, & *Herbordus* cognati sui, familiares eius *Heimo, Tepich, VValchum, Heinricus, Pistor* & filius eius *Vlricus, Conrat, Reinpert, Fridericus, Sibot* cocus.

NOuerint omnes præsentes & futuri, quod quidam nobilis *Dietricus* de *Mosen* iturus in expeditionem cum Domino suo Duce *Bauariæ* tempore scismatis, quod fuit in regno sub duobus regibus veniens in *VVihenstephen*, tradidit eidem Monast. coram Abbate *Eberhardo* auunculo suo curtem vnam in *Leren*, cum viro qui super eadem curte manebat, nomine *Cunr.* cũ vxore & liberis eiusdem viri, eo tenore, vt si ipse *Dietricus* absq; legitimo hærede obierit, prędictũ prędium fratribus in *Wihensteuen* perpetuo deseruiat. Testes ipse *Dietricus, Eberhard* miles eius de *VViltenstain, Pilgrimus* de *Rote*. De familia *Sieboto, Eberhart, Lüsinch, Cunrad Riedar, Perchtoldus, VVenege, Vdalricus, Pochel, Cunradus, Tepich, Vlricus Luttar, Vlricus Sevvar, Cunradus Chubechar.* Euoluto igitur tempore exiguo iisdem *Dietricus* extremitate temporum actus, mortiq; contiguus eandem curtem in possessionem Ecclesiæ nostræ absolutè delegauit, alia superaddita in loco qui *Aiche* dicitur, quam *Leukardi* vxori suæ ad censum triginta denariorum, ad indicium proprietatis nostræ annuatim persoluendum quoad vsque vixerit, deputauit. Sed definito consilio prænominata coniunx eius quo facilius, quam verebatur controuersiæ abigeret repagulum vtrisque possessionibus ad aram S. *Stephani* protomartyris delegatis, censum ipsum præsentialiter exhibuit. Testes huius rei sunt *Adalbero* de *Brukeberg, Otto* filius *Pernhardi* Comitis, *Vdalricus* de *Lapide, Eberhart* de *Miltestain, Dietricus* miles supradicti *Dietrici, Heinricus* de *Lern* eius Præpositus. Ex familia qui vt supra & alij quam plures.

PAucis itaque interiectis diebus, dum exequias eius propter instantis Wernæ calumniam dilatas plenius exegimus in *Ludevvici* Ducis *Bauariæ* præsentia, ipsa hæc omnia propalando subinscriptis testibus confirmauit. Testes ipse Dñs Dux *Ludeuicus* & eius ministeriales, *Grimolt* de *Brisingen, Vdalricus* de *Schrobenhusen, Vdalricus* iudex de *Valchenberg, Ludovvicus* iudex de *Wartenberg, Otto Chopb, Chunradus Gurre*, & eius filius *Eberhart* de *Miltestein*, ex familia qui supra.

POstmodum cuiusdam *Ottonis* ministerialis Ducis sortita connubium curtẽ quam ad censum receperat, eo tenore resignauit, quatinus in prioris mariti anniuersario toti congregationi solatium penderetur. Testes *Sifridus Chopb, Otto Chopb.* maritus eius *Pertholdus*, & filius eius *Sifridus, Heinricus* de *Erphenprunnen, Sighardus* de *Hittenfurt, Eberhardus* de *Perchusen, Cunradus* de *Adelbershusen:* ex familia omnes qui supra.

NOuerint omnes tàm præsens quàm posteri, qualiter *Eberhardus* Abbas Monasterij S. *Stephani* in *VVihensteuen*, cuidam militi nomine *Sighardo* de *Hittẽfurt* prædium Ecclesiæ nostræ in *Heidolfingen* quadraginta talentis ea conditione inuadiauerit, quò per decẽ annorum curricula nulla solutionis facultas suppeteret. Decursa verò pręfixa temporũ quantitate triginta quinq; talentis, subtractis quinq; residuis, liberum soluendi pateret arbitrium. Si autem ipse absq; legitimo hærede vita decederet denominatum prædium licet insolutum vsui nostro perpetim deseruiret. Huic sententiæ vtrisque concordantib. Dñi *Ottonis Frisingensis* Episcopi nec nõ *Ludouici* Ducis *Bauariæ* præsentia in eadem *Fri-*

singensi matricula confirmatur. Acta sunt hæc anno ab incarnatione Domini M.CC.III. Testes ipse Dominus *Otto* Episcopus, *Ludouicus* Dux, *Otto* de *Mosen*, *Perhtoldus* de *Vagen*, *Volmarus* de *VViuershouen*, *Hartvvicus* & filius eius, *Otto* de *Richolstorff*, *Fridericus* de *Svvabingen*; *Sifridus Chopf*, *Grimoldus* de *Brisingen*, ipse *Sighardus*, *Hainricus* iudex, *Chunradus* de *Pacharn*, *Magens* & *Vdalricus*, *Adalbero* serui Domini *Sigfridi Choph*; *Conradus Riedar*, *Conradus Tepich*, *Perhtoldus Wenig*, *Heinricus Cholb*. & alij quam plures.

INnotescat omnibus Christi fidelibus tàm præsentibus quàm futuris, de concambio celebrato inter Dominum *Eberhardum* Abbatem sancti *Stephani* suosque fratres & Dominum *Hainricum* Præpositum de *Celle*, de quibusdam vtriusque claustri prædiis. Tria namque prædia videlicet *Hachingen*, *Tisenhouen*, *Wetilncheim*. Abbas & fratres *Wihenstephenses* assignauerunt Præposito & fratribus de *Celle*. E conuerso *Cellenses* curiam & dimidium mansum in *Noderndorff* ipsis assignari annuerunt. Hoc itaque concambium stabilitum est coram Domino *Ottone Frisingensi* Episcopo & Domino *Ludouuico* Duce *Bauariæ*, & *Hainrico* marchione *Ystriæ*.

NOtum sit præsentibus & futuris qualiter *Heinricus* Dux *Bauariorum* frater *VVelfonis* rogatu ac consensu Domini *Wolftrigel* de *Buren* decimas sex hubarum, quibus apud *Gurchingen* eundem inbeneficiauerat, pro remedio animæ suæ, super altare sancti *Quirini* sanctique *Stephani* in prædicto posito loco potenti manu dederit. Huius rei testes sunt *Rivvin* & frater eius *Habart* de *Buren*, *Ebermunt* & filius eius *Amelrich*, *Otloch* & filius eius *Othoch*, *Ezzo*, *Perhtold* de eadem villa. *Richer*, *Reginpert* de *Lattersheim*.

NOuerint omnes fideles Ecclesiæ, quod quidã *Heinricus* ministerialis sanctæ *Mariæ* Maioris Ecclesiæ sponte nobis obtulit talem pro reddenda sibi pecunia hæreditatem, qualem habuit in loco qui dicitur *Preciten* cum adiacente molendino, tandemq; à nobis duodecim talenta & equum recipiens delegauit nobis prædictas possessiones in præsentia aduocati nostri *Ottonis* Palatini Comitis. Testes *Otto* iunior frater *Ottonis* Palatini Comitis, *Aribo* de *Biburch*, *Gervvich* de *Pubinhusen*. *Vdalrich* de *Holzhusen*, *Vdalrich* de *Purginbach*, *Gervvich* de *Kamere*, *Gervvich* de *Horskenhouen*. *Heinricus* de *Wolfoltesdorff*, *Gotpolt de Giesenbach*, *Heinricus* de *Pernbach*, *Heinricus* de *Preciten*.

NOtum sit omnibus tàm præsentibus quàm futuris qualiter Dominus *Heinricus* frater prædicti *Ottonis* Præpositi abdicauit se querimoniæ quam habuit de prædicto prædio *Vurte* in manu Domini *Ottonis* Palatini Comitis senioris aduocati nostri, cui nos è contra septem talenta intuitu eiusdem abdicationis dedimus. Teste *Dietricus* frater eiusdem *Heinrici* de *Mosen*, *Dietricus* de *Slibingen*, *VVernherus*, *Otto*, *Vdalricus* de *Purginbach*. *Sigfridus* de *VVartenberg*, *Osricus* frater eius, *Adelhardus* de *Prisingen*, *Sifrit* de *Ridgen*, *Enligvvan* de *Haidorff*, *Heinricus VVesogel* & cognatus eius *Helle*, *VVernher* de *Folcrathesdorff*, *Cunrat* de *Lochchirn*.

NOuerint omnes Christi fideles, quod Dominus *Sigefridus* cognomine *Choph*, ministerialis Domini *Ludouici* Ducis *Baioariæ* pro remedio animæ suæ & fratris sui & omnium parentum suorũ tradidit prædium suum in *Harte*, per manũ eiusdem Ducis Aduocati nostri in manus *Eberhardi* Abbatis sancto *Stephano* &

fratri

fratrib. eiusdē loci perpetuo deseruiendum. Quam traditionem fecit, cum esset Dux idem *Frisingæ* in domo *Vlrici Snodi*, Huius rei testes sunt, *Otto* & *Heinr*, de *Purchrain* filij fratris eiusdem *Sigefridi*, *Vlricus* Iudex de *Valchenperch*, *Rapoto* de *Gundingen*, *Heinricus* de *Chrainchsperch*, *Vlricus* de *Toufchürchen*, *Rudpertus* de *Ascmutingen*, *Rupertus* de *Richersspuren*, *Heinricus* iudex in ciuitate.

Catalogus Abbatum Monasterij in *Weihenstephen*.

I. GERHARDVS ab *Engelberto* Episcopo *Frisingen*. primus Abbas præficitur Monasterio in *VVeihenstephan*, ex Monasterio SEVN; qui post annum vel amplius Abbatiam dimisit.

II. ARNOLDVS, vir reuerentia & pietate insignis dimittente *Gerardo* Abbatiam per Episcopum *Engilbertum* substituitur; qui diem clausit extremum an. M. XLI.

III. DIETFRIDVS el. an. 1041. resig. Abbat. an. 1047.

IV. HENRICVS an. 1062. vltro abbatiā se abdicat, ob. an. 1064.

V. PERINGERVS decess. an. 1065.

VI. HAGANO cum cœnobio annis XV. præfuisset, ob. an. 1080. IV. Idus Aprilis.

VII. HENRICVS. II. constituitur Abbas IV. Cal. Decemb. an. 1080. & benè per biennium suos rexit.

VIII. ERCHINGERVS el. IV. Non. Aug. an. 1082. sub hoc Abbate (deinde deposito) cœnobium an. 1085. incendio periit negligentia cuiusdā Monachi postmodum an. 1095. VIII. Cal. Septemb. ab Episcopo *Meginhardo* amplè restauratum & consecratum.

IX. PABO de *Pruflingen*. cœnobio Abbas constituitur, an. 1097. quem *Henricus* IV. Imp. deposuit & *Eerchingero* Prælaturæ officium restituit: iterum vero an. 1099. ab Imp. deponitur & *Pabo* reassumitur, qui deinde anno Domini 1114. abbatiam liberè dimisit.

Hoc anno Clericus quidam nomine *Marquardus* apud domum B. *Mariæ* virginis in curte Episcopali ad australem plagam diluculo orto iam sole deambulans, vidit circa *VVeihenstephense* Monasterium versus Occidentem nubes condensari: e quibus grandis stella paulatim procedens, vsque ad turrim templi S. *Stephani* perrexit, vbi aliquandiu substitit; & mox relictā turri super claustrū versus orientem processit, vnde progressa ad Aquilonem reuersa est, atque rursus super turrim rediit. Hinc sexies in Orientem. & inde sexies ad Aquilonē in modum Crucis discurrit. Tandem ab occidente ad Orientem processit, donec ad magnum aggerē pomærij perueniret, & super turrim versus Orientem reuerteretur, nubemq; vnde prius egressa fuerat, rursus ingrederetur, nec amplius appareret, sole per magnum cœli spacium progresso. Per id sanè prodigium plerique putarunt sanctū *Michaelem* Archangelum se manifestasse: quare etiam ab Episcopo *Frisingen.* cænobio est in patronum deputatus, cum ante id temporis solus S. *Stephanus* illius Cænobij patronus esset.

X. MEGINARDVS abbas quamdiu præfuerit ignoratur.

XI. SIGMARVS vir genere nobilis ab ipso Reuerendissimo Episcopo *Weihenstephen*. Monasterio præfectus an. 1138. moritur an. 1147.

XII. GVN-

XII. GVNTHERVS eodem ann. 1147. in Abbatem electus, sequenti rursus destitit.

XIII. RAPOTTO *Guntheri* successor, cæcus effectus Abbatiam resignauit an. 1172.

XIV. SIBOTTO Abbas post biennium, quod se reputaret ad hanc dignitatem parum idoneum, abbatiam dimisit.

XV. REIMBOTTO electus, cum propter aduersam valetudinem atq; imbellicitatem se tanto muneri videret imparem, resignauit anno Domini 1182.

XVI. ALTO vir eruditus, & prælatura haud indignus successit, sub cuius regimine cœnobium V. Id. Maij, an. 1197. penitus est combustum: eodemque an. ipse Abbas regimen dimisit.

XVII. EBERHARDVS el. an. 1198.

XVIII. MEINRADVS in locum *Eberhardi* ann. 1219. defuncti constituitur; qui postea an. XXIV. resignauit.

XIX. VDALRICVS *Attelensis* Abbas *Meinrado* suffectus post annum piè in Christo obiit.

XX. VDALRICVS II. de cœnobio *Seun* substituitur; qui post annum sponte se Abbatia abdicauit.

XXI. VDALRICVS III. el. an. 1227. quo præsidente an. 1242. claustrum Monialium conflagrauit, in festo vndecim millium virginum, atque hoc tertium fuit incendium: Anno deinceps 1255. cœnobium quartò igne deuastatur, in die S. *Leodegarij* sub noctis crepusculum.

XXII. ISENRICVS elig. an. 1255. & vltra triennium præfuit.

XXIII. VDALRICVS IV. ex cœnobio *Tegernsee*, in Abbatem est promotus ann. 55.

XXIV. LVDOVICVS Abb. ann. LX. resignauit.

XXV. CONRADVS I. ob. an. 1300.

XXVI. CONRADVS II. an. 1309. in *Anagniensem* Episcopum, & Ecclesiæ Frisingen. *Suffraganeum* consecratur, Abbatiam nihilominus ad triennium sibi retinuit.

XXVII. NICOLAVS anno 1311. electus, sequenti mox anno è viuis excessit.

XXVIII. HENRICVS III. cognomento *Seefelder*, Conuentualis ad S. *Quirinum* in *Tegernsee* el. an. 1312.

XXIX. GWALTHERVS decimo nono anno obiisse perhibetur.

XXX. CONRADVS III. el. an. 1319. anno 1328. viuere desiit.

XXXI CONRADVS IV. post triennium obiit.

XXXII. MARQVARDVS rexit anno 1331. in die Sanctæ *Barbaræ* Virg. obiit anno 1367.

XXXIII. PICTOR ab artificio suo cognominatus (quem alij GALLVM vocatum fuisse asserunt) Monachus quidam in Weichenstephen *Marquardo* successit.

XXXIV. ALBERTVS.

XXXV. VDALRICVS *Schyren.* cœnobij conuentualis *Alberti* successor, postmodum Abbatiæ renuncians, ad suum Monasterium rediit, & à confratrib. suis in *Schyrensem* Abbatem est electus.

XXXVI. STEPHANVS Monasterij *Noua Cella* Præpositus an. 1378. à *Bauaria* Duce *Friderico* non quidem Abbas, sed tanquam Prouisor in *VVeihenstephan* constituitur, quod officium auxiliante ipso Duce, magna cum cœnobij

nobij vtilitate gessit, vsque ad tertium annum ;circa quod tempus Conuentuales suos nouis, vt videtur, consiliis induxit, vt ipsi inter se aliquem idoneum sibi præficerent Abbatem, quod & factum fuit.

XXXVII. LEONHARDVS præficitur an. Dn. 1380. qui cum annos XXXVI. benè rexisset, ac plurimis modis omnibus fratribus profuisset, tandem senio confectus, vitam cum morte commutauit.

XXXVIII. Prior Monasterij eligitur Abbas ann. 1416. qui primo sui regiminis annó ex veneno hausto vitam innocentem finiuit.

XXXIX. EBERHARDVS II. primus Infula insignitus, *Basileensi* Concilio interfuit, ac completis benè sui regiminis XXXII. annis, obiit sepultus ante altare sanctæ Crucis.

XL. IOANNES postulatus in sui prædecessoris locum an. 1448. cum præclare gessisset munus sibi iniúctum annis XXXII. obiit Calend. Febr. ann. 1481. circa altare SS. *Achatij & Mauritij*, quod ipse construxerat, terræ mandatus.

XLI. LEONHARDVS II. immediatus *Ioannis* I. successor, cum per triennium optimè præfuisset, VIII. Cal. Septembr. an. 1484. è viuis excessit.

XLII. CHRISTOPHORVS I. eodem an. (1484.) electus tempore Vindemiarum in *Austria* constitutus, benedictionem inuitus suscepit & cum aliquamdiu Monasterio præfuisset tandem studiorum ac scientiæ amore ductus, Abbatia liberè resignatá *Bononiam* se contulit, acibidē sacræ Theologiæ Professor Iurisque Pontificij Doctor factus in *Carinthiam* patriam suam rediit ac in magnifico quodam Collegio *Cellæ Marianæ* famosissimus diuini verbi prædicator extitit, vita demum functus an. Dn. 1507.

XLIII. WOLFGANGVS, nobilis à *VVeichs*, posteaquam per XL. annos Cathedralis Ecclesiæ *Frisingen.* Canonicus fuisset, in *VVeihenstephen.* Coenobio Monachalem habitum suscepit, factaque post Nouitiatum professione Abbas efficitur: cumq; paucis annis benè & laudabiliter præfuisset, diem extremum clausit, an. 1495.

XLIV. ANTONIVS cum temporis Prior *VVolfgango* defuncto eod. anno subrogatur, qui demum anno 1508. in die S. *Ruperti*, Calend. Aprilis ad superos migrauit.

XLV. BENEDICTVS Prior, elig. eod. an. feria secunda post Dominicam *Palmarum*, cumq; an. XII. laudabiliter præfuisset, diem obiit an. 1520.

XLVI. THOMAS sedit an. XXXIII. ob. VIII. Id. Octobr. ann. 1553.

XLVII. CHRISTOPHORVS II. mortuus est in celebri Principis omniumque ordinum ac statuum *Bauariæ* Conuentu *Ingolstadij*, an. Dn. 1563. celebrato, V. Cal. April. & ad Monasterium suum reductus, ibidem sepultus est.

XLVIII. CASPARVS el. an. Dn. 1563. cumq; annis tredecim optime præfuisset an. Dn. 1576. prid. Id. April. piè obdormiuit.

XLIX. PAVLVS elig. VIII. Id. Maij ann. Domini. 1576. ob. ann. 1579. Calend. Maij.

L. BENEDICTVS II. vnanimi fratrum voto eligitur ann. 1579. feria V. post *Pentecosten*. præfuit ann. XX. cum dimidio ob. ann. 1599. Nonas Decembr.

LI. SIXTVS, antea Prior, in Abbatem eligitur anno 1600. in die sancti *Hilarÿ* sacellum super fonte sancti *Corbiniani*, aliaque complura ædificia magnis sumptibus construxit, cumque benè & laudabiliter octodecim annis præfuisset, ob. an. 1618. die 14. Ianuar.

LII. CHRI-

LII. CHRISTOPHORVS III. el. 7. Febr. an. 1618. præf. solummodo mens. octo cum dimidio. ob. 9. Septemb.

LIII. GEORGIVS, modernus Abbas, el. die nona Octobr. an. 1618.

VVELTENBVRG.

DE fundatione huius Monasterij Ordinis S. Benedicti scribit Ioan: Auent. lib. 3. fol. 265. q. tempore Theodonis Ducis Bauariæ, qui cũ filio Theodoperto à Diuo Ruperto Reginoburgij aqua cælesti lustratus est, post extructa templa, tam Reginoburdij, quàm Vrni, Christo Deo atque eius Genitrici dicata, atque à Diuo Ruperto consecrata (vt umque adhuc Ædicula seu Capella vetus vocatur) post hæc per omnes Boiorum regiones, sacræ ædes passim ædificatæ sunt, à Diuo Ruperto & socijs consecratæ, vt Weltenburgij, quod ipse Valentiam vocat, & extra mœnia Reginoburgen. S. Georgio, Tutelari Christianorum Militum Diuo, quædam S. Martino Maximilianoque templa dicata, quæ adhuc monstrantur.

Alibi idem Auent: lib. 6. fol. 614. scribit, Eodem etiam tempore Hardouicus Episcopus Reginoburgensis Valentiam, hoc est Weltenburg, templum Diuo Georgio dicatum, pulsis Monachis Benedictinis tradit Augustalibus flaminibus, hoc est, Canonicis regularibus D. Augustini, accito Hardouico eius ordinis ex Norico de æde Diui Floriani, id est, ex Monasterio S. Floriani in Austria, supra Anassum. Conradus itidem Episcopus Reginoburgensis, quinque post annos Monachos Benedictinos rursum restituit, ipsisque Fridericum præfecit. Monasterium hoc Danubio septum, quinque millia passuum infra Abensperg, ibi Cineres Artobrigæ, quæ teste Ptolomæo, caput olim Vindelicorum fuit, monstrantur. De quo Auent. in secundo & tertio libro Annalium latius scripsit.

ADDITIONES.

QVam clara ab antiquissimis olim temporibus fuerint hæc *Vindelicis* ad *Boiariam* nunc spectantia loca, & *Romanis* minimè incognita ex delineatione nostra Veteris *Norici*, & subiuncto huic Nomenclatore in verb. *Artobriga* & verb. *Vitellij* vadum lector cognoscet.

Ad Monasterium *VVeltenburgum* quod attinet monumentum illud post se reliquisse Thessalonum I. D. Ruperti tempore an. Christi 575. tradit Appian. in Chorograph. Bauar. Hundius veriora certioraq; secutus Theodoni III. Duci, qui cum filio Theodoperto & prouincialibus à D. Ruperto Ratisbonæ aqua cælesti lustratus est, fundationem huius asceterij transcribit.

Sequentis Diplomatis originale vel propter solum antiquitatis aspectum veneratione dignum mihi exhibuit & describendum dedit Admodum Reuerend⁹ Domnus MELCHIOR .... modernus Abbas huius loci, vir à singulari humanitate commendandus.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia Rex. Nouerint omnes Christi nostrique fideles tàm futuri quàm præsentes, qualiter nos pro pr; genitoris nostri felicis memoriæ *Chunradi* Imperatoris Augusti nostræque animæ remedio *VVeltenburgensis* Ecclesiæ Abbati nomine *Baolo* suisque successoribus quoddam nostri iuris prædiũ *Bozinvvanch* di ctum

dictum in pago *Chelsgouue* in comitatu *Ottonis* Comitis situm cum omni pertinentia seu vtilitatibus in sylua, quibus ipsi Ecclesiæ indiget in proprium tradidimus, cum terris, cultis & incultis, quæsitis & inquirendis, seu cum omni vtilitate quæ vllo modo inde poterit prouenire. Eo nimirum tenore vt præscriptus Abbas *Buolo* suique successores de eodem prædio liberam deinceps habeant potestatem tenendi, commutandi, vel quicquid sibi placuerit inde faciendi, ad vtilitatem scilicet prætitulatæ Ecclesiæ in honorem sancti *Georgij* martyris constructæ. Et vt hæc nostræ traditionis auctoritas per succedentia tempora stabilis & inconuulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum manuque propria corroboratum, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum Domini *Henrici* tertij regis inuictissimi.

Theodoricus Cancellarius vice *Bardonis* archicancellarij recognouit.

Data Id. Ianuar. Indict. VIII. anno Dominicæ incarnationis Millesimo Quadragesimo. Anno autem Domini *Henrici* tertij ordinationis XII. regni vero . . . . . . Actum *Augustæ* feliciter, Amen.

Catalogus Abbatum huius Monasterij quamuis non omnibus suis numeris absolutus.

I. VISVNDVS primus abbas, el. ann. 580. quanto autem tempore præfuerit, non constat.
II. ISINGRINVS circ. an. 580. & 595.
III. ARNOLPHVS abbas, an. 607.
IV. BERCHTOLDVS, an. 626.
V. IVOTA, an. 634.
VI. MATHILDVS, an. 648.
VII. POPPO abbas, an. 666.
VIII. RVDHARDVS abb. an. 672.
IX. TVTO abb. an. 679.
X. HAGANO, an. 693.
XI. GEBERTVS, an. 699.
XII. HVGO, an. 709.
XIII. REMPERTVS abb. an. 712.
XIV. HERIBATO, an. 720.
XV. GOTSCALCVS an. 729.
XVI. BONIFACIVS, an. 739.
XVII. SAGIDVS, an. 741.
XVIII. ADALWARTVS abbas an. 747.
XIX. REGINHARDVS an. 760.
XX. WIGMANDVS an. 777.
XXI. DEDALRICVS an. 789.

XXII. ERNESTVS: an. 796.
XXIII. DIETERICVS, an. 802.
XXIV. WIEANNVS an. 815.
XXV PERINGERVS an. 820.
XXVI. RVPERTVS an. 830.
XXVII. PERTHOLDVS I. huius nominis an. 843.
XXVIII. EBERHARDVS I. an. 850.
XXIX. ALBRICVS an. 857.
XXX. RVPERTVS II. an. 859.
XXXI. ISNRICVS ob. an. 867.
XXXII. MICHAEL I. an. 867. & an. 84.
XXXIII. PAVLVS *Abbas*. an. 901.
XXXIV. EBERHARDVS II. an. 918. & 19.
XXXV. MATHILTH an. 935.
XXXVI. WALTHCHVN. an. 949.
XXXVII. HEINRICVS I. an. 956.
XXXVIII. HARTWICVS abb. prouisor sæcularis an. 958.
XXXIX. ALBERTVS *Puechperger* prouisor sæcularis an. 961.
XL. ALBERTVS scriptor prædicti *Puechpergeri* prouisor. an. 962. circa hoc tempus (an. 965.) exstitit S. *VVolffgangus* Episcopus *Ratisponensis* qui sub *Henrico* secundo denuo refecit Monasterium nostrum, & Sacellum in mõte B. *Mariæ* virgini consecrauit qui postea anno 994. obiit.
XLI. CONRADVS I. qui sub D. *VVolfgango* Ep. *Ratisbonen.* secundus extitit fundator huius cœnobij circa an. 980.
XLII. IOANNES I. an. 986.
XLIII. PVDILONVS an. 990.
XLIV. ARNOLDVS an. 996.
XLV. PERTHOLDVS II. an. 1002.
XLVI. ALBRICVS an. 1009.
XLVII. EBERHARDVS III. an. 1018.
XLVIII. HERRANDVS an. 1023.
XLIX. WOLFRAMVS an. 1025.
L. VDALSCHALCVS an. 1028. & 29.
LI. WALCKVNO an. 1034.
LII. PERVNGERVS an. 1036.
LIII. PVLO an. 1040.
LIV. CONRADVS *Abbas* huius loci, postea abbas electus in *Pruel*, ann. 1045.
LV. PRVNGERVS an. 1051.
LVI. PERTHOLDVS III. an. 1063.
LVII. ALBRICVS an. 1078.
LVIII. BVRCKHARDVS an. 1082.
LIX. CHVNRADVS *Thelionarius* an. 1089.
LX. GOTSPERTVS an. 1090.
LXI. IOANNES *Zimer* Licentiatus Iuris Can. Promissor sæcularis an. 1092.
LXII. IOANNES *Saller* nobilis Prouisor sæcularis an. 1101.
LXIII. IOANNES *Praxator*, sæcularis prouisor an. 1108.
LIV. THOMAS *Grienavver* nobilis Prouisor sæcularis an. 1120.
LXV. ALBERTVS *Glückh*, Prouisor sæcularis. an. 1122.

HA RT

HARTWICVS Episcopus *Ratisponensis Augustinianos* Monachos introduxit, circa annum 1123.

LXVI. HARTWICVS *Augustinianus* Præpositus an. 1123.

LXVII. ADALPERTVS *Aug.* Præpositus an. 1127.

CHVNO Episcopus (quidam vocant *Conradum*) *Ratisponen.* successor præscripti Epi *Hartvvici*, iterum introduxit & restaurauit ordinem S. *Benedicti* circa an. 1128.

LXVIII. IOANNES al. FRIDERICVS, Abb. an. 1128. & 30.
LXIX. EKHARDVS an. 1132. & 37.
LXX. RVDIGERVS an. 1138. postea Abbas, an. 1138.
LXXI WILHELMVS de *Hirschaun* an. 1140. & 47.
LXXII. RVPERTVS an. 1152.
LXXIII. HARDWICVS prouisor sæcularis huius loci, an. 1157.
LXXIV. GEISALDVS sæcularis prouisor, an. 1160.
LXXV. WERNHERVS an. 1167.
LXXVI. IOANNES, an. 1176.
LXXVII. VDALRICVS, an. 1181.
LXXVIII. REINHARDVS, an. 1190.
LXXIX. IOANNES, an. 1197.
LXXX. HARTWICVS an. 1202.
LXXXI. MEINHARDVS an. 1210.
LXXXII. CONRADVS Sacerdos & Monachus Sancti *Emerami* Abbas anno 1217.
LXXXIII. WOLFRAMVS an. 1220. vsque 1225.
LXXXIV. ERCHINGERVS an. 1226. & 30.
LXXXV. ALBERTVS an. 1240.
LXXXVI. ANDREAS I. an. 1246.
LXXXVII. NICOLAVS an. 1252.
LXXXVIII. FRIDERICVS an. 1253. & 62.
LXXXIX. PRVNO an. 1263. & 67.
XC. CONRADVS.
XCI. FRIDERICVS II. an. 1273. & 80.
XCII. HENRICVS an. 1290. & 91. impetrauit *Straubing*, propter merita sua.
XCIII. GERVNGVS Senior de *Reichenpach* an. 1293.
XCIV. HERWICVS an. 1296. & 99.
XCV. MEINHARDVS an. 1307. & 13.
XCVI. HERBICVS an. 1314. & 19.
XCVII. ALBERTVS an. 1323.
XCVIII. NICOLAVS an. 1327.
XCIX. CONRADVS nobilis cognomine *Avver*, an. 1328.
C. MEINHARDVS an. 1330. & 37.
CI. HENRICVS Abbas an. 1338. & 42.
CII. WIEMARVS an. 1346.
CIII. ANDREAS Abb. Profess. de *Biburg* ann. 347. & 50. hic multa mala intulit huic Monasterio cum vno fratre *Dieterico*.
CIV. MEINHARDVS an. 1351. & 56.
CV. EBERHARDVS IV. an. 1357. & 62.
CVI. ERNESTVS, an. 1363. & 66.
CVII. CONRADVS Abbas de *Castello*. an. 1367. & 71.
CVIII. PERNOLDVS an. 1372.

CIX. RVGERVS an. 1376. & 81.
CX. DIEPOLDVS, an. 1383.
CXI. EKHARDVS an. 1386.
CXII. ANDREAS Abb. dictus *Ruffus*. an. 1397.
CXIII. DIEPOLDVS, an. 1399. & 1401.
CXIV. ANDREAS an. 1403. & 9.
CXV. PETRVS *Inckhoner* ciuis *Kelheimensis*, Prouisor sæcularis, præfuit duobus annis. an. 1411.
CXVI. N. *Khuttenauuer* Nobilis, Prouisor sæcularis, an. 1412.
CXVII. PETRVS Abbas an. 1413.
CXVIII. FRIDERICVS *Strasser*, prouisor sæcularis an. 1414. & 15.
CXIX. MARTINVS Sacerdos Laicalis, an. 1417.
CXX. MICHAEL Abbas an. 1418. Postea suscepit Abbatiam in *Mallerstorff*. qui multos deportauit libros huic Monasterio. præfuit 5. annis.
CXXI. NICOLAVS an. 1423. & 41. præfuit. bene 18. annis.
CXXII. CONRADVS de *Castello*, ab ann. 1441. vsque ad 50. optime præfuit.
CXXIII. HENRICVS de *Castello*, an. 1450. resignauit an. 1480.
CXXIV. WOLFGANGVS an. 1481. malè præfuit vno anno, postea depositus.
CXXV. WENCESLAVS *Sturm* nobilis, prouisor sæcularis, an. 1482.
CXXVI. VLRICVS, Abb. an. 1490.
CXXVII. IOANNES *Stoer* Abb. an. 1505. vsque 35.
CXXVIII. THOMAS ex hoc Conuentu Abbas, an. 1536.
CXXIX. AVGVSTINVS Administrator, depositus an. 1538.
CXXX. FABIANVS Ab. an. 1539. ob. an. 1553.
CXXXI. MICHAEL *Heysler*. Ab. an. 1554.
CXXXII. ERASMVS dictus *Marckhel*, Administrator, ob. an. 1561.
CXXXIII. CHRISTOPHORVS Administrator, ob. an. 1562.
CXXXIV. AVGVSTINVS dictus *Zächl* de *Scheyrn* Administrator an. 1562. depositus an. 1565.
CXXXV. ANDREAS *Placidus Hortulanus* Abbas anno 1565. obiit anno 1588.
CXXXVI. VVOLFGANGVS *Vilmair* de *Obern Altaichen* professus Abbas an. 1588. & 98.
CXXXVII. CYRIACVS *Empel* professus de *Ebersperg* Abbas ann. 1598. vsque 1610.
CXXXVIII. MELCHIOR eligitur. 7. Februar. anno 1611. ac etiamnum bene ac feliciter præest.

VVESSESBRVNNEN.

Monasterium Ordinis S. Benedicti, fundatur primo, cum septem aliis Monasteriis: per Landfridum Elilandum, & Waldramum fratres, Comites ab Antorff & Loisa, amplificatur & instauratur postea. vt habet Chronica huius Monasterij anno 753. per Tassilonem filium Vtilonis, Ducem Boiorum, qui in Marchia Ducatus tunc regni Boiorum, in saltu Foresti, qui Nortvvald dicitur, inter duo flumina, Amperam & Lycum venationi operam dabat aprorum, & dum forte nocte, iuxta fluuium, à suo Ducis nomine Tesselpech dictum, sub tentorio dormiret, vidit in somnis scalam, Cœlum extremitatibus & terram attingentem

gentē, Angelos Dei ascendentes, & descēdentes & S. Apostolum Petrum scalæ innitentem & canentem ea, quæ communiter in dedicationis officio cantari solent, venatorū Tassilonis alter, qui VVesso dicebatur, inuenit fontem in modū crucis ebulientem, qui ab eo nomen obtinuit, & dicitur hodie, fons Wessonis.

Tassilo autem Dux Monasterium eiusdem nominis, cooperante sibi S. Bonifacio ædificauit & possessionibus ampliauit, vbi primus Abbas Ilsungus Altaichensis Monachus, præfuit annis XLI. Et in meridiolani Ecclesiæ plaga sepultus est.

Aventi in Annalib. fol. 551. de hoc Monasterio ponit quòd hactenus à popularibus, id est, sæcularibus Sacerdotibus, postquam ab Vngaris exustum fuit occupatum, his pulsis, sacris D. Benedicti Hainricus Imperator restituit, circa annum 1050. Fuit olim ibi Monialium quoq; cœnobium.

HAINRICVS Höchenkürcher de Ifldorff, Abbas ibi, anno 1384. Cui Bonifacius nonus dedit priuilegium Pontificalibus vtendi Infulā, Baculū, an. 1402. Rexit XXX. annis laudabiliter. Resignat anno 1414. factus Abbas in Etal, ad petitionem Wilhelmi & Ernesti Ducum Bauariæ, vbi obiit 1418. Hainricus Comes Tyrolensis, pro sua & fratris Berchtoldi anima, dedit vineam in Ruffrano, vbi dicitur Subdossa, an. 1181. Eodem tempore Gertrudis de Liechtenstain, Ministerialis eiusdem Comitis cum consensu mariti sui Conradi, pro remedio animarum suarum, & pro amore filiarum Irmegardis & VVilleburgæ Monialium ibidem, dedit curtem in superiori Leuen &c.

Patroni huius Monasterij sunt, SS. Petrus & Paulus.

Nobiles ibi sepulti sunt de Seeueld. Item dicti Greuter de Greut, rudera extant veteris arcis, non procul à Monasterio, Diessen versus.

Item Pfettner, & vnus de Schvvangav. Ibidem Nobiles de Freiberg, de Asch vltra Lycum Sueui.

VLRICVS Hochenkircher Abbas, ibidem emit à Ioanne Sumerstorf villam Mennzing, cum omnibus pertinentiis, anno 1401. Alius verò Abbas etiam Vlricus dictus, cum Alberto Duce Bauariæ. Comite de Vochburg permutauit, pro aliis commodis possessionibus, anno 1441.

ADDITIONES.

FVNDATIO

VVessobrunnensis Monasterij, ex veteri quodam codice ad verbum translata.

ANno Domini Septingentesimo quinquagesimo tertio. *Tassilo* filius *Otilonis* & *Hildruda* sororis *Pipini* patris *Caroli* magni sub imperio eiusdem *Caroli* magni, Dux *Bauarorum* in marchia ducatus tunc regni *Boiariorum* in saltu foresti, qui *Rotvvalt* dicitur, inter duo flumina *Apariam* & *Licum* venationi operam dabat aprorum. Et dum per noctem iuxta fluuium sub tentorio dormiret, vidit in somnis iuxta fontem eiusdem foresti per quatuor partes è terra scatentem se astare, & exinde ad meridianum scalam ad cœlos porrectam, & angelos Dei ascendentes & descendentes per illam, sanctum autem Apostolorū Principem innixum scalæ & canentem ea, quæ in officio dedicationis communiter cantari consueuerunt. Et venatorum *Tassilonis* alter *Tharingerus*, alter *Wesso* dicebantur, quorum *VVesso* fontem, qui hodie fons *VVessonis* dicitur à se repertum

tum in modum crucis è terra bullientem ostendit. Ibi Rex Monasterium eiusdem nominis cooperante sibi *Bonifacio Moguntino* ædificauit, & possessionibus ampliauit. Vbi primus Abbas *Ilsungus Althachensis* inferioris Monachus, qui post XLI. annos, quibus religiosè præfuit diem obiit. Otilo prius Rex postea *Boiariæ* in prouinciam redacta, *Althaha* monasterium suo fundauit allodio & sepultus est cum vxore in *Osterhouen*, quod nihilominus monasterium sub regula sancti *Benedicti* egregiè satis. Dux ipse construxerat.

BOnifacius Episcopus seruus seruuorum Dei dilectis filiis Abbati & Conuentui Monasterij sancti *Petri* in *VVessesbrunn*, ordinis sancti *Benedicti Augustensis* Diœcesis, salutem & apostolicam benedictionem. Et poscit vestræ deuotionis sinceritatis, & religionis promeretur honestas, vt tam vos quos speciali dilectione prosequimur, quàm Monasteriũ vestrũ dignis honorib. attollam'. Hinc est quod nos vestris supplicationibus in hac parte inclinati, vt tu Abbas & successores tui Abbates' dicti Monasterij qui pro tempore fuerint, Mitra, Annulo, & aliis pontificalibus insigniis liberè possitis vti, necnon quod in dicto Monasterio & Prioratibus eidem Monasterio subiectis, aut parrochialibus, aut aliis Ecclesiis ad vos communiter vel diuisim pertinentibus, quamuis vobis pleno Jure non subsint benedictionem solennem post Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemnia, dummodo in benedictione huiusmodi aliquis Antistes', vel sedis apostolicæ legatus præsens non fuerit, elargiri possitis fælicis recordationis Alexandri papæ quarti prædecessoris nostri, quæ incipit; Abbates & aliis quibuscunq; constitutionibus apostolicis in contrarium editis nequaquam obstantibus vobis & eisdẽ successoribus auctoritate apostolica de speciali gratia tenore præsentium indulgemus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datæ *Romæ* apud sanctum *Petrum*, tertio Calendas Nouembris, Pontificatus nostri anno tertio decimo.

Octl.	M de Sancta Agata.	Jo. de Bononia.
	Ia. de Papia.	

Catalogus Abbatum Monasterij SS *Petri & Pauli in Wessesprun.*

I. *Ilsungus* Abbas intrauit Abbatiam Anno 758. præfuit 41. annos.
II. *Adelmarus* Abbas successit anno 799. præfuit an. 32.
III. *Reimundus* Ab. electus est An. 831. præfuit 43. annos.
IV. *Adelhelmus* Ab. confirmatus est anno 874. præfuit an. 12.
V. *Schnello* Ab. intrauit Abbatiam anno 886. præfuit 18. an.
VI. *Hatto* Abbas successit anno 904. præf. ann. 2.
VII. *Sigmarus* ab. electus est an. 906. præfuit cum sequente Abbate 36. annos.
VIII. *Benedictus* ab. præf. cum Priore abbate 36. an.
IX. Beatus *Thiento* electus est anno 942. præfuit 13. an. tunc in *Khreitzberg* cum 6. fratribus ab. *Hungaris* martyrizatus est, anno 955. quibus successerunt Canonici regulares ord. S. Augustini. His præfuerunt Præpositi 7. sequentes. 110. annos.

Richar-

Richardus primus Præpositus.
Germanus secundus Præpositus.
Gunthardus tertius.
Hartmannus quartus.
Anselmus quintus.
Sympertus sextus.
X. *Albero* septimus Præpositus qui abdicato habitu Canonicorum, habitum sancti *Benedicti* induit, in Abbatem creatus est, anno 1063. præfuit quadraginta sex annos.
XI. *Sighardus* Abbas successit anno 1110. præfuit 19. annos.
XII. *Adalbertus* Abbas electus est an. 1128. præfuit vnum annum.
XIII. Beatus *Balto* Abbas, creatus est anno, 1129. præfuit an. 26. qui aquam in vinum vertit, facta cruce, & alia plura miracula fecit.
XIV. *Northbertus* Abbas electus est anno 1156. præfuit 4. annos.
XV. *Luitoldus* Abbas successit anno 1169. præfuit 6. annos.
XVI. *Conradus* Abbas electus est anno 1166. præfuit 40. dies.
XVII. *Vdalricus* Abbas successit an. 1166. præfuit 6. an.
XVIII. *Sigibaldus* Abbas intrauit Abbatiam anno 1172. præfuit 28. an.
XIX. *Albertus* Abbas creatus est anno 1200. præfuit 20. annos.
XX. *Conradus* Abbas electus est anno 1220. præfuit 23. annos.
XXI. *Walchunus* Abbas confirmatus est anno 1243. præfuit 11. annos.
XXII. *Otto* Abbas ingressus est Abbatiam, an. 1254. præfuit 6. annos.
XXIII. *Vdalricus* Abbas electus est anno 1260. obiit ante confirmationem intra octo dies.
XXIV. *Conradus* Abbas successit anno 1260. præfuit 16. annos.
XXV. *Wernherus* Abbas electus est an. 1276. præfuit 5. annos.
XXVI. *Vdalricus* Abbas creatus est anno 1281. præf. 5. an.
XXVII. *Marquardus* Abbas successit an. 1286. præfuit 21. an.
XXVIII. *Gebehardus* Abbas confirmatus est anno 1306. præfuit cum sequente Abbate 17. annos.
XXIX. *Vdalricus* Abbas præfuit cum priore Abbate 17. annos.
XXX. *Wernherus* Abbas successit an. 1323. præfuit 41. an.
XXXI. *Paulus* Abbas creatus est an. 1364. præfuit 20. annos.
XXXII. *Vdalricus* Abbas successit anno 1384. præfuit 30. an.
XXXIII. *Eberhardus* Abbas electus est, an. 1414. præfuit 2. annos.
XXXIV. *Petrus* Abbas creatus est an. 1416. præfuit 4. annos.
XXXV. *Fridericus* Abbas successit anno 1420. præfuit 12. an.
XXXVI. *Vrbanus* Abbas electus est an. 1432. præfuit 6. an.
XXXVII. *Vdalricus* Abbas confirmatus est an. 1438. præfuit 5. an.
XXXVIII. *Leonhardus* Abbas successit an. 1443. præfuit 17. an.
XXXIX. *Paulus* Abbas electus est an. 1460. præfuit 26. an.
XL. *Ioannes* Abbas creatus est anno 1486. præfuit 7. an.
XLI. *Petrus* Abbas successit an. 1493. præfuit 6. annos.
XLII. *Heinricus* Abbas electus est an. 1499. præfuit 10. annos.
XLIII. *Casparus* Abbas successit an. 1508. præfuit 18. annos.
XLIV. *Wolfgangus* Abbas confirmatus est an. 1525. præfuit 8. an.
XLV. *Benedictus* Abbas electus est, an. 1533. præfuit 29. an.
XLVI. *Leonhardus* Abbas successit an. 1562. præfuit 10. an.
XLVII. *Gregorius* Abbas creatus est, anno 1571. præfuit 12. annos.

XLVIII. *Benedictus* Abbas electus est, anno 1589. præfuit 9. an.
XLIX. *Georgius* Abbas ingressus est Abbatiam an. 1598. præf. 8. an.
L. *Gregorius* Abbas modernus electus est in Abbatem huius Monasterij anno 1607. tertia die mensis Martij.

VVINDPERG.

MONASTERIVM Ordinis Præmonstratensium vltra Danubium, Bohemiam versus; Fundatum est hoc Monasterium, per potentissimos Comites de Pogen, ita enim habent Annales Ioan. Auent. fol. 622. & fol. 691. Albertus Comes à Pogen, filius Hartuici & Litogardæ id est Luickardæ, vxor Hedvvig, Liberi Albertus, Berchtoldus, Hartvvicus, arcem Windberg Monachis D. Nortperti, Archiepis. Magdeburgen. tradunt. Fuit autem hic Comes Albertus primus huius nominis, quem dicit idem Auent. obiisse Anno 1147. Ita quoq; habet sepultura huius 5. idus Ianuarij. Sed Bulla Eugenij Papæ tertij, super fundatione ac priuilegiis illius Monasterij, Anno 1146. edita testatur, ipsum fundatorem iam tum defunctum fuisse, in qua etiam fit commemoratio bonorum illius, nempè Ecclesia, cum dote sua; vulgariter Das Gottshauß sampt dem aigen zu Sassaw/ sylua juxta viam Mulpach, Firlpach, Ambrach, Salching, Wäxenberg, Menkhouen, Vrmpach, cum pertinentiis eorundem. Addit inter alia priuilegia hoc, quòd maior natu inter Comites de Pogen semper debet esse eius Aduocatus ac protector, ita tamen, vt nullis exactionibus grauet. Item ibi fit prouisio de Decimis, de sepulturis ac aliis &c. Quæ confirmatio Pontificis, ipsam fundationem breui consecuta est. Castrum Windenberch pertinuit aliquando ad Duces Meraniæ, Otto Dux vendidit Manegoldo Episcopo Patauiensi, vnà cum quodam Comitatu à Regij fluminis ponte, vsq; ad Ilcensem fluuiolum &c. pro 1800. Marcis; quod confirmat Philippus Roman. Rex, Anno 1207. Orta deinde dissensione inter Episcopum Patauien. ex vna, & Albertum Com. à Pogen, altera, partibus ob Comitiam Windebergen. Comes iniuriatus Episcopo. Ludouicus & Otto filius Comites Palatini Rheni Duces Bauariæ in Landau, vbi Episcopus tum Romanus transibat, composuerunt ita, vt Comes Albertus fateretur ob amorem dilecti sui consanguinei Gebhardi Episcopi Patauiensis, se vi ac nullo Iure hactenus possedisse. Cui Episcopus contulit in feudũ Sebach & partem dictæ Comitiæ de nouo, eo pacto vt vetera feuda non abalienaret: extat diploma prædicti Ducis Ludouici dicto An. 1228. Patauiæ. Hainricus, Otto & Hainricus Duces Inferioris Bauariæ propter maxima damna in præteritis illorum Ducum bellis illata & perpessa, dant huic Monasterio immunitatem Teloneorum salis per Oenum vehendi, Anno, 1327.

ALBERTVS tertius Comes à Pogen, post deuictam Ciuitatem Spoletanam in Tuscia, inde ad hoc Monasterium transtulit corpora S. Sabini Epis. & S. Serenæ Viduæ, Martyrum &c. Huius filius Albertus quartus & vltimus huius familiæ, tradidit Mon. huic, cuius Aduocatus erat, pro reconciliatione damnorum illatorum, Ecclesiam in Virchta, & aliam Parochiam in terra Bohemorum, dictam Schittenhouen, cum villa adiacente &c. juxta tenorem Diplomatis, q. ibi extat huius tenoris.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis, Filij qui nascentur & exurgent, narrent filiis suis & successoribus, quòd ego Albertus Comes de Pogen, Aduocatus Windpergensis Ecclesiæ, ob meorum facinorum enormitatem & fratrum meorũ defunctorum, Luipoldi & Berchtoldi larga Dei clementia cooperante,

trans-

transfretationis desideratum iter aggredi volens, quia palmam, quæ capitur gloria, finis habet, oportunum & saluti proximum fore arbitrans, inter reliqua mundialis rei ordinationem, Ecclesiis Dei plurimum vexatis pro posse debere reconciliari, sanè prædictam Ecclesiam, Windpergensem scilicet, veluti specialem Testamento præstantiori præferens, conferendo ei Ecclesiam Viechta legitimo decedente pastore Domino, Wolfingo. Addimus & ob reuerentiam & dignitatem ipsius Ecclesiæ, aliam Parochiam in terra Boemorum, dictam Schuôtenhouen, cum villa adiacente Podmuckl pari debito & perpetuo Jure posidendas. Jgitur cuiuscunq; potestate seu consilio huius rei Testamentum irritum factum fuerit, in extrema examinatione diuina vltione puniatur. Facta sunt hæc. 8. Calend. April. præsentibus Ministerialibus, Domino Hainrico de Pholinge, cum filiis Gebhardo Marschalco, Conrado & Henrico fratre suo de Nusperg, Gerho de Fremriesperg, Hainrico de Prule & aliis quàm plurimis, anno gratiæ 1233.

HAJNRJCVS Dux inferioris Bauariæ dedit Ecclesiæ in Sossau priuilegium asyli, pro facinorosis hominibus, qui ad illam confugerent, item quod bona illius Ecclesiæ, pro abbate in Windperg, non deberent oppignorari, an. 1335. renouatur hoc priuilegium ac confirmatur, per Albertum Ducem Bauariæ, qui se Comitem de Vochburg, ad differentiam Alberti filij nominari voluit, anno Domini 1445.

JACOBVS Abbas ibi emit à Laurentio Poschinger, ciue Straubingense, villam Zeidlarn prope Sossau sitam, cum omnibus Juribus, Hofmarchiis ac redditibus suis, anno Domini 1463. Pater siue agnatus huius Simon Poschinger, antea emerat ab Erasmo de Puechperg in Winnzer, anno 1434.

HABET hoc Monasterium Ecclesiam, decimas ac villam in Bohemia Albretshouen nomine, vt puto à primis suis fundatoribus, qui multa bona in Bohemia possederunt, super eius aduocatia illi sunt cum Baronib⁹ de Scvvichavv diuturnæ & graues lites, hoc 1579. anno, nondum sopitæ.

Nobiles in hoc Monasterio sepulti ac alij benefactores, quorum memoria ibi extat.

DE Ramsperg fundatores Capellæ, quæ nunc Capitularis dicitur, vbi ipsorum Jnsignia ac lapis sepulchralis, cum hac Jnscriptione, anno Domini 1306. H. dictus Ramsperger cum Vxoribus suis &c. puto esse Hainricum.

De Leubolfing, de Satlpogen, de Nusperch, de Alenckhouen.

DE FVNDATORIBVS HVIVS MONASTERII, JBJ AD PARJETEM TEMPLI SEQVENTES SCRIPTI SVNT RYTHMI.

Continet Authores huius fabricæ potiores
Ista sepultura, quos præsens atq; futura
Posteritas sanè non cessat vespere, manè,
Hic commendare Christo, precibusq; iuuare.
Sed libet ipsorum distinguere nomina, quorum
Extitit Albertus primus; de quo duo nati
Hartvvic, Berchtoldus sunt hac tumba tumulati,
Solo Berchtoldo puer Albrecht nascitur; à quo
Processerunt Leopold, Berchtoldus & Albrecht,

Sic

Sic genus æquiuocos vult partim esse beatos
Corpora dictorum latitant hic more priorum.
Te quoq; mente pia dotauerunt Virgo Maria,
Templi structura des gaudia non ruitura
Ipsis in cælis, vbi regnat quisq; fidelis.
Dilige progeniem Comitis quicunq; legens es.

ADDITIONES.

EVGENIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Gebhardo* Præposito Ecclesiæ de *Windberg* eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Desiderium q; ad religionis propositum & animarum salutem pertinere cognoscitur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum impartiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus clementer annuimus & præfatam Ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communimus. Statuentes vt quascunque possessiones quæcunq; bona in præsentiarum justè & canonicè possidetis aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poteritis adipisci firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam videlicet *Saizcouia* cum adiacente allodio & omnibus pertinentiis suis, syluam quoque adiacentem monti vestro in *Mülbacensi* vi? *Virlebach* cum omnibus pertinentiis suis, *Embra* cum pertinentiis suis, *Syrinchke* cum pertinentiis suis, *Waltsenperg* cum p̄tinentiis suis, *Mainkhöuen* cum pertinentiis suis, *Vennebach* cum suis pertinentiis. Sancimus etiam juxta deuotionem bonæ memoriæ *Alberti* Comitis vestræ Ecclesiæ fundatoris, vt ille qui de progenie sua maior natu fuerit locum vestrum & bona ad eum pertinentia pro salute animæ suæ à prauorum incursione defendat & nullus in eis exactiones imponat. Quod si inutilis fuerit, liceat vobis ipsum consilio *Babenbergen.* Episcopi ab ipsa defensione remouere, & alium idoneum substituere. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omninò à vobis decimas exigere præsumat. Statuimus quoque vt ordo Canonicus secundum B. *Augustini* Regulam & institutionem fratrum *Præmonstratensium* perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur. Addentes etiam interdicimus, vt nemini vestræ professionis facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine licentia Præpositi, vel congregationis vestræ de claustro discedere. Quod si discesserit nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus monachorum, absq; communium literarum cautione eum audeat retinere. Si verò secundò tertiòue vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Liceat quoque vobis in communi interdicto ipsius terræ exclusis excommunicatis & interdictis summissa voce diuina officia celebrare. Porrò sacramenta Ecclesiastica à Diœcesano suscipiatis Episcopo, siquidem catholicus fuerit, & gratiam atq; communionem apostolicæ sedis habuerit, eaq; vobis gratis & sine prauitate voluerit exhibere, alioquin catholicum quemcunque malueritis adeatis antistitem, qui nimirum nostra fultus authoritate, quod postulatur indulgeat. Sepulturam quoq;

quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni & extremæ voluntati nisi fortè excommunicati, vel interdicti sint, nullus obsistat, salua justitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergò, vt nulli omninò hominum liceat præfatam ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis Apostolicæ auctoritate, & Diocœsani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco justa seruantibus, sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & hìc fructum bonæ actionis percipiant & apud districtum judicem proemia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen, Amen.

Datum *Viterbi* per manum *Guidonis* S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis & Cancell. 10. Calend. Januarij, Indictione 10. Jncarnationis Dominicæ 1146. Pontificatus verò Domini *Eugenij* 3. Papæ, anno secundo.

WJR Heinrich / Ott vnd Heinrich von Gottes gnaden Pfaltzgrauen ze Rein vnd Hertzogen ze Bayern / verichen offenbar an dem Brieff vnnd thuen khund allen den die jhn sehen oder hörent lesen / daß wir angesehen haben den grossen schaden vnd gepresten den gelitten hat das erwerge Gottshauß ze Windeberg von dem Krieg der zwischen vnser gewesen / vnnd ob wir von vnseren gnaden zu deß selben Gottshauß widerbringung nicht getracht nach gedacht haben / oder nach gedächten / daß es von vnwiderbringlichen gepresten zu ewiger verderbnuß khommen wer. Nun haben wir mit verdachten muet demselben Gottshauß die gnad gethan / daß sie alle Jahr wann sie wöllent in dem Jahr zu einem mall führen sollen zway pfund wayts vnnd acht pfund khlaines frey vor Mauthen zu Burckhausen vnnd zu Scherding vnd vor allen Zollen vnnd aller vodrung / also daß wir sie nach khain vnser Amptman daran nicht pfrengen nach irren sollen / vnd soll auch jhn dieselbe gnad ewiglich stätt beleiben. Sie sollen auch die obgenant freyung järlich führen mit allen ehren vnnd rechten / als andere Gottshäuser thuen die solche gethane gnad von vns ewiglich habent / vnd daß jhn also stätt vnzerbrochen beleib. Darüber zu einem vrkhund vnd zu einer stättigkhait geben wir jhn den Brieff / versiglet mit vnseren Insigln. Das ist geschehen zu Straubing do man zalt von Christes geburt dreyzehenhundert Jahr / vnd in dem siben vnd zwainzigisten Jahr / an S. Vlrichs tag.

WJr Heinrich von Gottes gnaden Pfalltzgraue ze Rein vnd Hertzog in Baytn / verichen offenbar an dem Brieff vnd thuen khunt allen den die jn sehen oder hörent lesen / das wir den erbergen Gottshauß ze Sassow bey Straubing / dar inne vnser Frawe rastet durch vnser vodern Seel vnd auch durch vnser selbers vñ all vnserer nachkom̃en hayll vñ sälden willen von vnseren besunderen gnaden die gnad gethan haben / Also daß wir wöllen weltich Mañ oder Fraw darin geflohen khumbt vm̃ welcherlay schuld vñ sach dz geschicht / wie die genand ist / dz derselb Mensch darin võ vns von vnsern Amptleuten vñ gemainklich võ allẽ Leuten frey vñ sicher soll sein / vñ sollẽ wir / vnser Viztum̃ / noch kain vnser Amptmañ dieselben Leut die darin geflohen sind nit herauß nem̃en /

noch

noch mit nicht nach jhn stellen / dieweil sie darin sind / darzu haben wir dem vorgenanten Gottshauß die gnad gethan / daß wir wöllen daß es noch die Haab vnd Gült die darzu gehörent / wie die genad sint für den Abt zu Windberg khein pfand sein / vnd es auch für den von Windberg von vnsern Vitzthumben / von vnsern Richtern / von allen vnsern Ambtleuthen vnd gemainkhlich von allen Leuthen vnbeschwert vnd vnbekränckt ewiglich soll beleiben / daß den vordenanten Gottshauß zu Soffaw die vorgeschriben gnad alle von vns / von vnsern Erben / von allen vnsern nachkhommen vnd von allen vnsern Ambtleuten ewiglich stätt gantz vnd vnzerbrochen beleiben. Darüber zu einen ewigen Vrkhund geben wir jhm den Brieff mit vnsern Insigel versigelten. Der ist geben zu Straubing da man zalt von Christus geburt dreyzehen hundert Jar / darnach in dem fünff vnd dreyssigsten Jar / deß nechsten Freytags vor S. Margarethen tag.

Confirmauit has literas *Albertus* Dux *Bauariæ*, huius nominis III. Com. *Vohburgen.*

Catalogus Præpositorum & Abbatum *VVinderbergensium.*

I. RVDBERTVS popularis sacerdos, sacro ordine *Præmonstratensi* indutus, anno incarnat. Christi 1125. huius Ecclesiæ Præpositus primus regere cœpit, rexit an. 15.

II. Defuncto Rudperto venerabili loci huius Præposito I. successit EBERHARDVS quidam *Frisingen.* de *Scheffstlarn*, qui vix vno anno præsidens, ob morum intemperiem depositus est.

III. GERHARDVS *Colonien.* Artium Magister, ex Monasterio *Bedenburg Westphaliæ Eberhardo* amoto successit; hic præcipiente Papa *Eugenio III.* à venerabili *Henrico* Ratisbonen. Ecclesiæ, secundum statuta ordinis *Præmonstratensis*, consecratus est in Abbatem, an. 1141. rexit feliciter annos 50.

IV. CONRADVS huius nominis præfuit an. 7. Sub huius regimine allatæ sunt Reliquiæ SS. *Sabini* & *Serenæ* Martyrum ab *Alberto* pronepote *Alberti* fundatoris, vt patet ex versibus infrascriptis:

Hic ALBERTI pronepos Comes Aduocatus
Proprio qui nomine ALBERTVS est numeratus,
SABINVM Dium meritis mire beatum
Cum SERENA martyre aduexit in longinquum.
Dormitat nonagesimo septimo Milleno centeno
ALBERTVS in Domino omni qui viuit in æuo,
O SABINE ô SERENA, O nunquam ruitura
Vestro stet precamine eo modo structura.

V. PETRVS rexit anno vno.

VI. VLRICVS primus annis quinque.

VII. VOLMARVS an. sex.

IIX. JOANNES primus an. quinque.

IX. CONRADVS secundus an. septem.

X. JOANNES secundus an. tredecim.

Notand. ab obitu Dn. *Gebhardi* vsque ad initium regiminis *Henrici* sequentis, juxta computationem annorum, desunt anni septem.

XI. HENRICVS primus regere cœpit an. 1242. præfuit vsque ad an. 1273. quo resignauit, Id. Maij, cum rexisset an. 31. ob. an. 1276.

XII. ALBERO eligitur in Abbatem an. 1273. XVII. Calen. Iun. præfuit an. 4. & resignauit.

XIII. VLRICVS II. electus XIV. Cal. Jun. an. 1277. resignauit an. 1281.

XIV. CONRADVS III. qui prius fuerat Præpositus in Osterhouen. *Vlrico* sufficitur, & præfuit an. 13.

XV. HENRICVS II. electus an. 1295. præfuit an. 10. m. 6.

XVI. DIETRICVS de *Osterhou.* creatus Abb. an. 1305. rex. an. 17. m. 6. d. 7.

XVII. BERNHERVS Abbatiæ pficitur an. 1323. præf. an. 4. cum dimidio.

XVIII. FRIDERICVS I. el. an. 1328. cum præfuisset an. 8. resignauit.

XIX. GOTSCALCHVS an. 1336. suffectus, moritur an. 1343. in die S. *Alexij* confessoris.

XX. FRIDERICVS II. pf. an. 14. sept. 8. d. 3. ob. in Oct. SS. *Petri & Pauli* an. 1357.

XXI. THOMAS an. 1357. el. præsed. an. 4. sept. 4. resignauit an. 1361. in die S. *Lucæ* Euangelistæ.

XXII. Præficitur eod. anno & die in Abbatem CONRADVS II. qui post an. 8. sept. 6. ob. in vigil. S. *Andreæ* Apostoli, an. 1369.

XXIII. An. 1370. In octaua S. *Agnetis* electus est IOANNES dictus *Hetzinger*, vir prouidus: rexit an. 14. m. 6. ob. in die S. *Valentini* Episcopi & Confessoris, 4. Aug.

XXIV. VLRICVS III. dictus *Hofman*, an. 1385. post decessum IOANNIS eligitur in die S. *Augustini:* & postquam præfuisset an. 7. m. 5. debilitate pressus resignauit an. 1393. Dominica Gaudete ob. an. 1394. die 7. Ianuar.

XXV. PERTHOLDVS electus Dominica Memento, an. 1393. præsedit an. 7. ob. an. 1400. VIII. Id. Martij.

XXVI. NICOLAVS *Ioannes* an. 1400. feria 3. post Reminiscere electus, præfuit an. 30. & resignauit. Hic Abbatiæ mitram impetrauit à Ioann. 23. P. M. Bononiæ ob. an. 1436. in die S. *Thomæ* Apostoli.

XXVII. IOANNES IV. Abbas creatus an. 1430. feria sexta ante Palmarum, rexit an. 5. ob. an. 1435. feria tertia post Palmarum.

XXVIII. ALBERTVS dictus *Pärchinger*, instaurator huius Ecclesiæ mense Januario an. 1437. electus, rexit an. 25. ob. IV. Non. Junij. an. 1461. tumulatus ad S. *Spiritum*, cuius sacellum ipse extruxerat.

XXIX. IOANNES dictus *Poysl*, præfuit vtiliter annis 7. & resignauit. Hic exstruxit Chorum Ecclesiæ B. *Mariæ* Virginis in *Soffavv*, ob. an. 1468. in die purificationis B. M. V.

XXX. VDALRICVS dictus *Humel* de *Perging*, artium liberalium Magister, creatus an. 1468 senio & infirmitate pressus resignauit ob. an 1498. cum fideliter præsedisset tàm in spiritualibus quā temporalib. an. 29. Hic Bibliothecam & Cappellam S *Martini* exstruxit.

XXXI. Anno Christi 1397. *Vdalrico* adhuc in viuis existente, eligitur in Abbatem PAVLVS vir prouidus, Vitam terminauit an. 1512. die festo S. *Sabini* Episc. & Martyr. patroni huius Monasterij, cū rexisset fideliter an. 15. m. 7.

XXXII. SIGISMVNDVS vir prouidus an. 1513. in conuersione S. *Pauli* electus, præfuit vtilissimè an. 7. ob. an. 1519. XIV. Cal. sept.

XXXIII. WOLFGANGVS præfuit benè annis 4. ob. an. 1523. in profesto S. *Vrsulæ*.

XXXIV. CASPARVS dictus *Schwuab*, rexit vtiliter annis tribus, ob. an. 1526. in vigilia Annunciationis B. *Mariæ* Virg. specialis & tutelaris Monasteri patronę.

XXXV. GREGORIVS dictus *Haidpüchler* el. an. 1526. feria tertia post Dominicam Misericordia, ob. an. 1542. V. Octob. cum rexisset an. 16.

XXXVI. IOANNES dictus *Talmaier*, ob. an. 1570. circa diem cinerum cum præfuisset an. viginti nouem.

XXXVII. CHRISTOPHORVS dictus *Curtius*, Monasterij *Scheffilarn* professus, præfuit an. 29. ob. Id. Jun. an. 1598.

XXXVIII. ANDREAS *Vogelius* el. an. 1598. die 22. Junij, qui vsque nunc huic Monasterio singulari cum laude; vtiliterque præest.

VVEIARN.

MOnasterium Canonicorum Regularium Ordin. D. Augustin. ad Mangualdam fluuium. Ioan. Auent. in Annalib. fol. 552. 622. & 724. ita ponit; vinariam superioris Bauariæ præfecturam, hoc est Comitatum seu Dominium, Sigibotho Adoledo coniuges cum liberis Sigbothone atq; Gerdrude, Aurelianis sacris addicunt. Diploma fundationis ita habet.

IN nomine Sanctæ & Indiuiduæ Trinitatis. Notum sit omnibus CHRISTI fidelibus, tam futuris quàm præsentibus, quod ego Sigebotho DEI gratia aliquando Comes, in honorem Domini Iesu Christi eiusque perpetuæ Virginis Matris MARIÆ, nec non omnium Sanctorum, pro remedio animæ meæ, & quondam cōjugis meæ Adlhard, nostrorumq; filiorum Sigebothonis & Gertrudis, omniumq; parentū nostrorum, partem hereditatis meæ, concedentibus Nostris propinquis, ad construendam in honorem Principum Apostolorum Petri & Pauli vinariam cellam contradidi, in quo DEO opitulante Canonicos, sub Regula beati Augustini, communem vitam profitentes locare disposui. Singula autem ad subleuandam necessitatem eorum delegata in charta præsenti subscripsi, & rata Testium astipulatione infra positorum corroboraui. Sunt autem hæc, quæ Deo largiente & aspirante ipsi famulatiua prædictis Canonicis concessi, vinariæ tres villicanas curtes in noualibus. IV. Mansos, IV. Molendina Tulliebingen, curtem vnam, Pfrumare curtim vnam, Stocharen curtim vnam, Vffingen duas curtes & Mansum vnum, cum Molendino, locellumq; vnum caseis exprimendis aptum, telues quinq; saginas vini in Autumno exsoluentem, quatuor autem in Vere de nostro vino Placidelle: conducentem etiam delegaui Bochen vineam vnam, Megis vineam vnam, Gine vineam vnam, Placidelle vineam vnam. Testes autem huius traditionis sunt, Rudolph Aduocatus & filius eius Sigebotho; Vldaricus de Wilcheringen, Gebo de Steuenkirchen, Hainrich de Sechirgen, Adalbero de Diethramingen, Louuinus, Perhart de Frosthaim, Meginhart de Purestalle, Dietmar de Perchaim, Gisloleh Ekahart, Lontold, Romprecht, Walchun, Ozo, & alij multi.

HANC autem delegationem ad Altare sancti Ruperti, suscipiente eam venerabili Archiepiscopo Conrado, præsenti etiam Patauiensi venerando Regmaro Episcopo obtuli, vt inde Magister, si dignus in ea inuentus nō fuerit, assumatur. Hanc traditionem tali conditione consulentibus viris prudentibus fieri, vt si quis Episcoporum in alium vsum, quàm nos ordinauimus, retorquere præsumpserit, proximus nostræ sanguinitati, sup Altare S. Ruperti vnum Bizantiū exsoluat, & ipsam canonicam, cum eius vtensilibus, in proprium Ius redigat. Hæc autem omnia me petente prædictus Archiepiscopus Conradus, Domino Rudolpho in Aduocatiam interposita conditione commendauit, vt si in aliquo notabili excessu ter deliquerit, & quartò non correxerit, Canonici habeant

libertatem eligendi alium Aduocatum. Præterea supradictus Venerabilis Archiepiscopus Salzburgensis, delegauit supra idem altare multis astantibus Clericis, videlicet ac Laicis, dimidium Mansum pertinentem ad Ecclesiam Burtine dictam, redimens alio dimidio Manso, decimam quoq; carratas salis, de sartagine Vdalrici delegauit. Hanc autem delegationem tali conscriptione corroboratam:

Ego Cunradus Salispurgensis Ecclesiæ Dei gratia Archiepiscopus, defendendam suscipio, & in nomine Domini nostri Iesu Christi, & authoritate beati Petri Apostoli & Innocentij Papæ, nostraque confirmo, vt si quis eam annullare, vel in irritum ducere temerario Spiritu attentauerit, anathemate percussus intereat, & à societate totius Ecclesiæ cum Christo regnantis sequestratus, cũ Juda in Inferno torqueatur. Anno Dominicæ incarnationis Domini nostri Iesu Christi, M. C. XXXIII. Indict. XI. Præsidente Romanæ Ecclesiæ beato Innocentio Papa: Romanum verò Imperium Lothario Cæsare administrante, facta huius rationis consignatio. Data Salispurg, septimo Iduum Juliarum die. Ex verbis huius Diplomatis apparet, Sibothonem fundatorem, Comitem de Falckenstain & Neuburg &c. primum quidem huius nominis fuisse, at non filium Ruodolphi, Nepotem Herrandi, neque quòd filium Sibothonem secundum reliquerit, prout Auent. in Annalibus fol. 724. & in sua epitome ponit: Sed potius hunc fundatorem absque liberis, & priuatum, hoc est, abdicato Comitatu decessisse, in illis verbis, Ego Sibotho Dei gratia aliquãdo Comes &c. Item ibi, pro remedio animæ meæ, & quandoque coniugis meę Adlhaid, nostrorumque filiorum &c. ac ibi, concedentibus propinquis nostris &c. & alium Rudolphum, cuius filius Sibotho, scilicet secundus Aduocatum constitutum esse, nempe de ipsius familia, non patrem: aliàs enim, qui de propinquis disponit, vtiq; de Patre ac liberis suis dixisset, illisq; prouidisset, sicque solum vnius vxoris Adelheidis & duorum liberorum defunctorum mentio, de Cunone Episcopo Ratisponensi nihil, qui filius fuit Sibothonis secundi, non fundatoris. Et tempore huius fundationis Bauariam regebat Welphorum familia, non autẽ Schyrenses aut Wittelspacenses Comites, qui demum an. 1181. Ducatum Bauariæ Friderici primi Imperatoris beneficio recuperârunt. Atq; hic Sibotho fundator non est ille, qui ab Ottone nobili de Brandenburg, in balneo occisus est, sed Sibotho sextus & vltimus huius familiæ, quod longè postea, nempè anno Domini, 1272. factum est, vt Ioan. Auent. tam in Annalibus, quàm in suo Epitomate notauit, quod etiam liber reddituum horum Comitum, qui etiam nunc in Archiuo Ducali Monachij latinè & germanicè scriptus extat, testatur, quòd multis annis post fundationem hi Comites vixerunt, qui Monasterium amplius dotârunt, ac cum Præposito Monaster. aliquas lites habuerunt, sicuti & Sibotho Comes Aduocatiam huius Monasterij ab Archiepiscopo Salispurgen. habuit. Item, quod Castrum Herranstain, non est illud ad Ysaram, supra Monachium Horrostain, dictum, vt Auent. falso opinatur, sed potius in Austria situm, quod ex prædicto libro reddituum in pluribus locis, vbi de Orientali Prouincia mentio fit, manifestè conuincitur: siue quæ adhuc extat vrbs, Stain, juxta Danubium, tunc à Comite Herrando Herranstain dicta, à qua non procul distat Castrum Waldeck: siue alia in Austria. Et habuerunt Comites in hoc loco, vbi nunc Monasterium est, cellam suam vinariam, scilicet eius Vini, quod ex Tyroli & Austria huc vectum est. Nam quod hoc loci tam frigidi ac lapidosi Vineas suas habuerint, verisimile non est. Et hoc puto verius ac probabilius, magis quàm quod olim Georgius Rotschmid

Præpositus huius Monasterij, Anno 1514. de fundatione huius Monast. germanicis rithmis, ex ignorantia Historiarum & supina lectione prædicti libri redditumm, perperam scripsit.

In Annalibus huius Monasterij dicunt aliqui scriptum reperiri, prædictos Nobiles de Brandenburg, qui horum Comitum Ministeriales erant, fundationem huius Monasterij multùm iuuisse, ac vt vulgò vocant, Mitstiffter fuisse, de quo ego nihil affirmare possum, qui talia neq; viderim neq; legerim.

Anno Domini, 1236. Monasterium hoc vnà cum suis Diplomatibus, officinis & Chnodiis, totum igne consumptum est, longo post tempore restitutum per Hainricum Præpositum, potissimum ex largitionibus ac Eleemosynis piorum hominum. Hainricus iste Præpositus, vnà cum Reuerendo Domino Doctore Galbano, Quinqueecclesiense ex Vngaria, Et Domino Georgio de Waldeck Anno 1371. Auenionem profectus à Gregorio 11. Pontifice impetrauit, ut Monasterio vniuit vicinam Parochiam in Neukirch. Postea Anno, 1374. rursum consecrata est Ecclesia Monast. Hic Præpositus transtulit etiam ossa fundatoris in medium templi.

Tenves hodiè sunt huius Monasterij redditus ac vix tanti, vt Præpositum cum duobus aut tribus Canonicis, qui interea Parochorum munere funguntur, alere possit.

Nobiles ibi sepulti.
Aliqui de Pienzenau.
De Hohenkirchen.

ADDITIONES.

NOtum esse cupit Comes *Sibota* vniuersis Christi fidelibus, tàm præsentibus quàm futuris, qualiter tres Ecclesias vrbibus suis positas, fideli dote dotauerit, & vnde diuinum officium iugiter illic sit celebrandum. Ad altare illius Ecclesiæ, quod est super *Niuenburch* quod est inferius, quod & dedicatum est in honore sanctæ *Mariæ* & perpetuæ Virginis, dos pertinet quæ sita est apud villam *Sehaim*, & lis erat super hac inter Præpositum de *Wiare:* & militem proprium ipsius Comitis. Hanc litem ipse Comes discreuit juxta eos & dissoluit, & super altare jam dictum delegauit. Superius altare eiusdem Ecclesiæ quod in honore sancti *Ioannis* Baptistæ, & sancti *Iacobi* dedicatum est, dedit prædium quod in *Staingvve* situm est, cum mancipiis quibusdam ibidem manentibus, videlicet filiis sororis cuiusdam *Cote.* Effecit quoque vt diuinum deinceps officium à Præposito & suis fratribus de *Wiare* jugiter celebretur: Ecclesiam quoque quæ super vrbem *Valchenstein* posita est, dotauit cum prædio, quod jacet apud *Durchusen*, quod ad fruendum tradidit fratribus super montem sancti *Petri* Deo seruientibus, & ad diuinum officium illic ab ipsis fratribus perpetuò celebretur. Ecclesiam super vrbem *Hademarsperch* sitam, donauit cum prædio, quod situm est apud *Sunderheringen*, quæ Ecclesia dedicata est in honore sancti *Iacobi*, fratris *Ioannis* Apostoli, Ecclesia autem super *Valchenstein* in honore sanctorum *Leonhardi* & *Egidij* dedicata est.

Incipit adnotatio, summa prædiorum, atque beneficiorum, Domini Comitis *Sibotonis.*

SIboto Comes de *Niuenburch*, item de *Valchenstein*, itemque de *Hademarsperch*, & de *Herrantestaine*, filius *Rudolphi* Comitis, consilium dat rogatque proprios & amicos, cognatosque, quomodo & qualiter agant post mortem suam, de acquirendis beneficiis suis quæ possidet aduersis Dominis suis. Primùm itaque & præcipuè rogat & monet agere pro beneficio illo, quod habuit primum à *Patauiensi* Episcopo, videlicet *Husluten*, *Cememannestorph*, *Tuisenpach*, & alia ad hæc pertinentia, quæ non possunt describi, propter vrgentem causam, eamque quia si ministeriales ducis orientalis prouinciæ venerint, & inbeneficiati fuerint, de eo nullo modo filij sui, possunt eis eripere, & sic perdetur; & huius beneficij sunt plus quam quadringenti mansus. Adhæc monet hortaturque, vt omni adnisu idem agant pro beneficio quod possidet à filiis Comitis *Gebehart*, de *Burthusen*, quod magnæ vtilitatis ipsi est. Cuius pars magna est, & sita est in orientis partibus, & propter prædictam causam videlicet ne ministeriales Ducis orientalis illud inbeneficiare anticipent, pro eodem beneficio agendum est, ne prædicti ministeriales illud sibi *Inaneuel* concedi obtineant. Huius sunt plus quam quadringenti mansus. Post hoc simili modo rogat, vt idem agant pro beneficio quod habet à Comite *Eberhardo* de *Sulzpach*, cuius sunt ferè quadringenti mansus, à Palatino Comite *Ottone*, scilicet juniore habet centum mansus, in quo beneficio tanta vtilitas est, quod nullo modo prætermitti quin ab eo obtineatur.

Itaque vniuersis sibi fidelibus diligentissimè commendat, vt primitus agant & laborent, nec rebus nec laboribus suis parcant, quin hæc quatuor beneficia suis filiis obtineant, si ipse prius vita excesserit quàm hæc illis ipse obtineat. Post hoc primum rogat, vt agant idem pro beneficio quod possidet ab Episcopo *Tridentino*, ne suis filiis alienetur, cuius sunt ferè quadringenti mansus, à Marchione de *Chreiburch* habet beneficium cuius sunt ferè trecenti mansus. A Comite *Halle* de *Walkheburch* habet beneneficium cuius sunt ducenti quinquaginta mansus. A Duce *Welfone* habet ducentos mansus, à Comite de *Scalah* habet *Vordorf* & *Willingen*, & alia quæ etiam non negligantur, nisi ab eo acquirantur. De Comite *Chuonrado* de *Bilistein* habet beneficium, de quo habet *Sifridus* de *Mounche XV.* talenta, & Magenes de *Turta VIII.* talenta. *Dietmar* de *Westerburch V.* talenta. *Hainricus* de *Winestecbe* curtem vnam juxta *Halle*. De Duce *Bauuariæ* habet Cometiam in *Luichental*, à Duce orientalis prouinciæ de prædiis ipsis Comitis in terra ipsa positis habet modios, qui vocantur *Marchimuotta*, & justitiam operum, quæ in vrbibus Ducis fieri debent, & cæteras justitias, quæ de prædiis Comitis debentur duci, ab eo ipse habet inbeneficium. A Marchione de *Stire* habet beneficium quod situm est apud *Viscahe* & *Hartperch*. Ab Episcopo *Iuuauensi* habet tres aduocatias, vnam super præposituram claustri *Chiemse*: alteram super ipsius Episcopi bona circum ibidem jacentia: tertiam super præposituram *Wiare*. A *Ratisbonensi* Episcopo habet beneficium quod *Hainricus* de *Clammesteine* ab eo possidet, & alia. De Abbate *Tegarense* duas villeas curtes, & molendinum in proprio vsu habet, & magnam familiam. De Comite *Rapotone* de *Orttenberck* duas carradas vini habet in *Brixental* & alia. Ab Episcopo *Frisingensi* habet aduocatiam super montem sancti *Petri*. De Comite *Pertoldo* de *Andehsen* habet beneficium apud *Ingolstesperch* & duo talenta, quod Dominus *Lazarius* ab eo possidet. Ecce sunt hic perscripta cuncta, quæ aduersis suis Dominis Dominus Comes *Siboto* possidet. De quibus omnibus, omnes fideles suos, vt supra diximus, monet, hortatur, rogat, vt maximam curam habeant omnibus præpositis, de quatuor beneficiis in primis positis filiis suis obtinendis. A Palatino Comite *Friderico*, habet bene-

ficium de quo habet *Adalbero Crannch* curtem illam de *Annlingen*, *Oferiat* duos mansus *Lanchampsen*, *Otto* de *Tala Vbaobas* & aliud vsque ad xx. mansus.

Itaque præpositus Comitis, qui his bonis omnibus præest, etiam vino quod sibi vltra *Wibetvvaldes* debetur de vineis & de curtis suis cōducere Comiti debet, scilicet de loco *Runsche* & *Gurlan*, & de decimatione quæ est in beneficio illo, super prædio quod habet in *Ponlen*. In *Campillen* habet prædium ex altera parte *Tsages* fluuij quod dicitur *Inder dare* habet prædium. Hæc prædia omnia sunt vineæ.

COMES *Siboto* patefacit omnibus suis & vniuersis scire volentibus. Quid vel quantum ad præposituram, quæ pertinet ad vrbem *Herranstein*, & quantum sibi inde amministretur, & qualiter duæ Ecclesiæ, quæ ibi sunt constructæ, sint dotatæ. In Ecclesia quæ super vrbem est posita sunt duo altaria, vnum superius, & aliud inferius. Altare superius est in honore sancti *Pangratij* dedicatum, & inferius in honore sancti *Georgij*. Alia quoque Ecclesia est in villa ibidem posita, quæ in honore S. *Laurentij* est dedicata, & hæc est dotata cum grandi curia in ipsa villa posita, & vna curia quæ apud *Hesukh* est posita, & alia quæ apud *Otsenperge*, & curia quæ apud *Wophsinge* est posita, & curia quæ apud *Pisenirbe* est sita, & VI. vineis.

NOtum sit vniuersis fidelibus tam præsentibus quam futuris, quod in manus *Gebehardi* Comitis de *Purchusen* traditi sunt, *Dietmar* de *Tisenheim*, & vxor sua, & filij vxoris eius, & *Gerloch* & filij eius de *Berckerstorf*, & prædium ad *Hauenaren*. Hæc sunt prædia Comitis *Sibotonis*, quæ à Domino *Wolfkero* suo patruo sibi sunt tradita hic in parte *Bauuarica*. Ad hæc etiam duæ partes vrbis *Herrantesteine*, patris videlicet & prædicti patrui sui, & super hæc omnia prædia quæ sibi à patruo suo *Wolfkero* prouenerunt infra ense, & mancipia omnia, quæ ipsius erant & sunt tradita ea præter *Henbeleis*. Hæc traditio facta est in manus *Gebehardi* Comitis supra nominati, fideliter sibi seruanda & suis filiis, vel delegare quò ipse petierit, & si Comes *Siboto* vitâ excesserit, filiis suis seruanda. Huius traditionis & delegationis testes sunt, Marchio Comes *Engilbertus* de *Chraiburch*, *Sifridus* de *Libenovve*, *Goteschalch* de *Hunsperch*, *Conradus* Dux de *Dachdevve*, *Wernhart* de *Idene*, *Aribo* de *Piburch*, *Ikkerich* de *Wineburgeriete*, *Marquart* de *Amarange*, *Dietmar* de *Hainberinge*, *Walchuon* de *Hunprethteshusen*, *Pilgrin* de *Eskindere*, *Ortolf* de *Rotenbach*, *Friderich* de *Pamge*, *Vlrich Desins*, *Wernhart* de *Lusa*. Hi sunt nobiles qui huius rei testes sunt, deinde ministeriales, *Chuno* de *Snaitse*, *Vdelschal* de *Torringe*, *Friderich* de *Sellbueben*, *Vlrich* de *Dahsliberch*, *Friderich* de *Eskindere*, *Conradus* de *Percheim*, & frater eius *Witele* de *Riute*. *Haiffricus* de *Clammensteine*. *Egilolf* de *Niunchirchem*, *Chuonrat* de *Berge*, *Vlrich* de *Rordorf*, *Chuonrad* de *Grimhartinge*, *Eberhart* de *Aheim*, *Friderich* de *Grinherensteten*, *Hainrich* de *Burchausen*. *Ipo* de *Linpendere*, *Dietrich* de *Amerange*, *Ebderno* de *Huorprehetes husen*, *Vlrich* de *Toringe*.

NOtum sit cunctis, præsentibus & futuris, qualiter Comes *Sigboto* de *Valchensteine*, & Dominus *Sigboto* de *Antvvire* filius, fratris sui Domini *Herrandi* in vnum conuenerint, & quam benignè se pacificauerint de quærimonia quam ad inuicem habuerint, de prædiis diuidendis quas hæreditario iure possederant, & quàm firmiter se vtrinque abnegauerint, quidquid ad inuicem de hac causa querelæ vel de aliis rebus tractandum habuerunt. Ipse idem Dominus *Sigboto* de *Antvvrte* tradidit & delegauit potestatiua manu sine omni contradictione, patruo suo Comiti scilicet *Sigbitoni* & filiis suis qui sint vi-

viri, quicquid hæreditario iure à parentibus possederat, & tunc in futurum à matre, & fratre, & sorore, adhuc viuentibus, sibi possidendum acquireret, si tamen sine hæreditalibus filiis vitam finierit: In hanc traditionem sumpta est illa delegatio quam Dominus *VVolfkerus* patruus Comitis *Sigbotonis* & fratris sui Domini *Herrandi* fecit Palatino Comiti de prædiis suis, quæ in *Bavvarica* regione possederat, tàm in hominibus quàm in aliis prædiis, seruandam Domino *Sigbotoni* de *Antuurte*, filio videlicet prædicti Domini *Herrandi*, ita scilicet, vt ipse iam dictus *Sigboto* petat sibi redelegare eandem delegationem, & patruo suo & filiis suis, viris suis à Palatino Comite. Si autem Palatinus Comes hoc non fecerit, & hanc delegationem non delegauerit, vt petitus est, ipse Comes *Sigboto* querimoniam super eandem delegationem habeat vt antea ipsius auxilio Domini videlicet *Sigbotonis*. Eidem amicitiæ hoc addidit præfatus Dominus *Sigboto*, quod omnia beneficia sua, quibus ipse inbeneficiatus erat patruum suum præfatum Comitem ab eisdem Dominis inbeneficiari peteret, & eisdem beneficiis & filios suos viros, si sine hæredibus, vt dixi, vitam finierit, nec vllam haberet potestatem eadem beneficia alio tradi, nec ipsi Comiti & filijs suis. Laudauit etiam eadem die iam sæpe dictus Dominus *Sigboto* quod ipsi patruo suo contra omnes homines, quamdiu viuat & possit, auxilium ferat, fide deuota. Igitur pro delegatione quam Dominus *Sigboto* à Palatino Comite debet repetere, & pro petitione beneficiorum & laudatione auxilij, si eas non impleuerit nec soluerit, vt promisit, statuit territoria pro sexaginta talentis, apud *Herranstaine* vnum quod est proximum vrbi, apud *Steuris* duo, apud *Tegrindorff* tria, apud *Pisenbere* quatuor. Collaudatum est etiam ipsa itidem die ab vtroque firmatione vt vtrorumque proprii homines ad inuicem connubia ferant & ducant, & pueros diuidant, exceptis filiis Domini *Ortvvini* & *Ruodegeri* de *Cella* & vno filio qui est Senior *Nasole Dietmari*, hi non diuidatur quia omnino proprij sunt Comitis *Sigbotonis*. Hæc omnia facta sunt apud *Niuenburc* multis astantibus, & sub his testibus. *Roudiger* de *Prabach*, *VVerigandus* de *Lous*, *Sigboto* de *Mathsebain*, *Gebolff* de *Perge*, *Hainrich* de *Vagend*, *Alberich* de *Chebebach*. *Pabo* & filius eius de *Nivvenburc*, *Volchmar* de *Stolzenberch*, *Ruodolff* iunior, & *VValtmanus* iunior de *Pasbere*, *Hartmann* de *Stenenskirche*, *Heinrich* de *Prandenberch*, *Albero* & frater eius *VVolfrigele* de *Rosdorf*, *Hartvvic* de *Richolitstorff*, *Eberhart* de *Mouterchingen*, *Friderich Stier*, *Friderich* de Hegelingen, *Sifrid* de *Ollingen*, & frater eius *Hoholt*, *Dietpold* & *Sigifrid* de *Osterdorff*, *Sigboto Cuue*, *Chuonrad* de *Bieburc*, *Hartmann* de *Smidebusen*, *Hartlieb* de *Stuthusen*, *VVernhart* filius *Gebolfi* de *Perge*, & eius miles *Egilolf*.

ITem notum sit quod hæc talis delegatio, quæ præscripta est, eodem modo quo facta est, notificata est in publico placito Domini *Dietrici* Comitis de *VValtenpurch*, apud vicum qui dicitur *Buoch* audientibus iuris, dicuntur *Skefsen*, & aliis iudicialibus & quæstoribus & censoribus iuris. Huius rei testes sunt, *Otto* de *Mosen*, *Ruodolff* de *Diepoltesberge*, *Sigifridus*, *Heinricus* de *Leimingen*, *Sigiboto* & frater eius. *Gunzenhaim*, *VVernherus Lant Onde*. *Sigiboto* de *Gristete*, *Volchmar* de *VVolfesperge*, *Chunradus* de *Isoluingen*, *Eberhard*, *Sigifrid*, *Heinrich* de *Konthe*, *Chuonradus Krescinckh* de *Hohenburch*, *Friderich* de *Eskenbovve*.

NOtum sit cunctis præsentibus & futuris, quod Dñs *Engilscalcus*, nobilis homo de *Wasin*, accipiens in vxorem filiam Dñi *Sibotonis* Comitis de *Valkenstaine*

Comiti idem prædium tradidisse in apto placito, & iudicio Comitis *Dieteri* apud *Isoluingen* habito. Quod testantur Comes *Dieterus*, *Walchoum* de *Steine*, *Chuono* prædicti Comitis filius, *Gebehardus* de *Etelingen*, *Chuonradus* de *Isoluingen*, *Heinricus* & frater eius *Sigfridus* aben *Riote*. *Fridericus* & *Sigboto* de *Griezstete*, *Chuonradus* de *Friheim*, *Heinricus* iunior iudex, & *Heinricus* Senior iudex, *Hartmannus* de *Nuzdorff*, *Volchmarus* de *Wolfesperch*, Helmboldus, *VVernherus*, *Fuirstain*, *Tisenheimenses* omnes, & alij quam plures suorum.

CHVONRADVS Comes de *Bilsteine*, abrenunciauit omni querelæ quam fecerat super patrimonium Comitis *Sigbotonis* in *Herrandestaine*, & in omni patrimonio, quod attinet ad idem patrimonium & hoc factum est *Stoyle* sub vexillo Ducis Austriæ duello affixo. Huius rei testes sunt *Heinricus* Comes de *Scala*, *Sigehardus* Comes, *VValchuon* de *Steine*, *Regimbertus* de *Elsarn*, *Esenricus* de *Ammendorff*, *Marchvvardus* de *Frounze*, *Cholo*, *Feccilo*, *Engilscalch* de *Chouluibe*, *Otto* de *Paulan*, *Hermannus* de *Biela*, *Embrich* de *Baterhusen*, *Vdelricus* *Lambert*, *Eppo* & frater eius *Luodevvicus*, *Meginhardus* de *Tribansvvinchel*, *Sigefridus* *VValch*, & frater eius *Heinricus* de *Mounich*, *Hermannus* de *Hietzberch*, *Chuonradus* de *Grabestat*, *Albero* de *Botenbrunne*, *Gotefridus* de *Dristniche*, *Chuono* de *Harde*, *Otto* *Otkoz* de *Brandenberch*, *Chounradus* de *Steuenschirchen*, *Sigboto* de *Iollingen*. *Sigefridus* *Isenpus* & *Carolus* frater eius. Insuper omnes qui aderant sub vexillo Ducis.

CHOVNRADVS Comes de *Bilstaine*, abrenunciauit omni quærelæ, quam fecerat in *Herrandesteine* super Dominam *Sophiam* & liberos eius & Dominum *Nizonem*, & omnem hæreditatem, quæ pertinet in *Herrandesteine*. Et hoc factum est *Brünsendorff* in prato coram Duce *Henrico*. Huius rei testes sunt, *Liudpoldus* & frater eius *Heinricus* filij prædicti Ducis, *Fridericus* & *Heinricus* Castellani de *Ratispona*, *Heinricus* Comes de *Scala*, & frater eius Comes *Sigehardus*, *Fridericus* Comes de *Hohenburch*, *VValchoun* de *Steine*, *VVernherus* de *Laura*, *Luothvvicus* de *Sunhemberch*, *Herrandus* de *Drozze*, *Hertvvicus* de *Chenenbrunne*, *Albero* de *Horne*, *VVatto* de *Valchensteine*, *Chono* de *Bouhse*, *Otto* à *Gerrdenstaine*, *Otto* de *Brantemberch*.

COmes *Sigboto* notum facit omnibus scire volentibus, quod ipse obtinuit coram *Salzburgensi* Archiepiscopo, Dño *Chounrado* Apostolicę sedis leg ato. quod quomodocunque litem illam quæ est inter eum & Præpositũ de *Wiare*, terminauerit, hoc ipse ratum habeat. Hoc attestantur Dñs Abbas de S. Petro, & Dñs *Heinricus* plebanus de *Stuoluelden*, *Leingottus* Castellanus de *Salzberg*. *VVillehalmus* de *VVanáreberch*, *Marchvvardus* de *Vzelingen*, *Luipoldus* de *VValde*, *Dietmarus* *Marscalcus*, *Volcholdus*. *Heinricus* *Bauarus*, *VValchoun* de *Steine*, *Ockoz* de *Prantenberch*. *Helmboldus* de *Hadeluingen*. Hæc lis postea terminata est inter Comitem *Sigbotonem* & eundem Præpositum apud *Nivvenburch*, talimodo, quod ipse Comes tradidit Ecclesiæ de *VViare* vnam curtem, & vnum molendinum apud *Happingen*, & dimidium mansum apud *Talheim*, & apud *VValde*, locum vnum absque curiis, & prædium vnum apud *Pienzenovve*. E contra Præpositus prædictus per manus proprias & fratrum suorum tàm clericorum quàm laicorum conuersorum abrenunciauit bonis apud *Chontel* & *Osterndorff*, & super omnibus causis aliis, de quibus agebatur. Testes huius rei sunt, *Walchuon* de *Steine*, *Volchmar* de *Stolzenberc*, *Egilolfus* & *Leonhardus*,

dus, *Heinricus* & frater eius *Ockoh* de *Prantenberc*, *Chuonradus* de *Steuernkirchen*, *Ruodigerus* de *Heselvvanch*, *Hoboldus* & *Diepoldus*, *Ekehardt*, *Heinricus*, *Bavvarus*, *Ekehardus* de *Eunhten*, *Arbo* fidelis Domini *Walchuon*, *Volchmarus* de *VVolfesberc*, *VVernherus Fuirstein*, *Otto* de *Endorf*, *Diepolt* de *Osterendorff*, *Siboto* de *Mahselrein*, *VVolfker* Dume, *Heinricus Præpositus*, *Fridericus* de *Gunteshein*, *Ruodegerus* de *Holzheim*, & frater eius *Chuonrat Schubil*, *VVernherus Lantôde*, *Heinricus* de *VVarengouue*.

NOtum sit Christi fidelibus quod Domina *Iudita* filia Domini *Herrandi* delegauit tale Ius quod habere potuit in vrbibus *Valchenstain* & *Herranstein*, in manus Domini Ducis *Ottonis*, cum liberè facere potuit, ea códitione vt nihil inde ageretur non secundum petitionem Domini Episcopi *Ratisponensis Chuononis*, & hoc factum est ad honorem ipsius Episcopi. Huius rei testes sunt Episcopus de *Pabenberch*, & nepos eius Marchio *Pertholdus* iuuenis, Episcopus *Pataviensis*, *Otto* Episcopus *Bambergensis*, *Fridericus* Palatinus, *Heinricus* de *Altendorf*, *Sigboto* Comes de *Valchenstaine* & filius eius *Chuono*, *Walchuonus* de *Steine*, *Albrecht*, *VValchuonus*. *Airammus* de *Chambe*, *Hadamarus* de *Abuosen*, *VVernhardus* de *Horpach*, *Fridericus* de *Steuiningen* iuuenis, *Nizo* de *Kettenpuoth*, *Sigibardus* de *Eberspunt*, *Volricus* de *Zeren Viztum*, *Meinhart* de *Guophern*, *Chuono* de *Puohse*, *Vlricus Schurf*, *Vlricus* de *Schrobenhusen*, *Chuonradus Iudex* de *Lartenperch*, *Ratolch* de *Renprehtesdorff*, *Vlricus Sibenhar*, *Albertus* de *Gunthartesperch*, *Oratvving* de *Cella*, *Esovvinus* & *Bernhardus* frater eius de *Phahingen*, *Ekkehardus* de *Vouhten*, *Alprehtus* de *VValthalmingen*, *Heinricus* Comes de *Plaigen*, *Heinricus* Comes de *Ferantenhusen*.

HÆc omnia facta sunt in Monasterio *Ammensperch* in dextro choro. Post hanc præscriptam delegationem. *Otto* Dux sedens in iudicio in orreo suo *Ammenperch*. Episcopo ingrediente rogauit eum Dux vt daret ei arbitrium facere cum legatione secundum suum libitum, & hoc ipse concessit. Huius rei testes suut *Dietricus* Comes de *VVasserpurch*. *Siboto* Comes de *Valchensteine*, & filius eius *Chuono*, *VValchonus* de *Steine*, *VVernherus* de *Labere*, *Purchardus* de *Steine*, *VVernhardus* de *Horpach*, *Pernhardus* de *Mosen*, *Egelolfus* de *Steine*, *Heinricus* de *Tollezn*, *Heinricus* de *Altendorff*. *Alpreht* Comes de *Pogen*, *Gebehardus* Comes de *Tolnsteine*, *Erchenphretus* de *Hagenouve*, *Chunradus* de *Tornperch*, *Vlricus* & frater eius de *Haselpach*, *Alpreht* & frater eius de *Chambe*, *Liutoldus* de *Ovv*, *Pertholdus* de *Preitenprunnen*, *Fridericus* de *Steueningen*, *Otto* Comes de *Ratispona*, *Heinricus* Comes de *Plaigen*, *Hainricus* Comes de *Frantenhusen*, *Pabo* de *Eueprehteskirchen*, *Ruoprech*, *VVolf* & frater eius *Alphrehtus*; *Eberhardus* de *Abenhusen*, & frater eius *Hademarus*.

Postquam hæc omnia facta sunt, eunte Duce ad Cæsarem, insecutus est eum Dominus *Chuono*, & reperit eum *Tigingen*, & rogauit eum vt legationem hanc daret in manus Domini *Altmanni* de *Abensperg*, nihil inde faciendum nisi secundum rogatum ipsius Domini *Chuononis*, quod ipsi concessit in cimiterio *Tigingen* sedens pro tribunali, & delegauit in manus Domini *Altmanni*. Huius rei testes sunt: *Otto* de *Stephinigen* Landtgraphe, & frater eius *Fridericus*, *Chuonradus* de *Abusen*, *Otto* Castellanus; *Wernherus* de *Laberh*, *Chunradus* de *Werde*, *Alpreth* de *Prettenprunnen*; *Arnoldus* de *Gruonhartshouen*, *Hardnitus* de *Frovvenhouen*, *Chuno* de *Lengenuelte Reuan*.

ANno ab incarnatione Domini Millesimo Centesimo Sexagesimo, indictione nona III. idus Iunij, dedicata est basilica ad *Hadamarsperc*, à venerabili Domi-

Domino *Eberhardo Iuuauensis* Ecclesiæ Archiepiscopo. In honore sanctæ Trinitatis & victoriosissimæ *Crucis*, & perpetuæ Virginis *Mariæ*, præcipuéque in honore sancti *Iacobi* Apostoli. Et hæ sunt reliquiæ inconditæ. De sepulchro Domini, sanctæ Mariæ, sancti Apostoli, sanctorum Innocentium, Vincentij, Lamperti, Chrysogoni, Gereonis, Dionysij, Antonij, Mar. sanctorum Confessorum, Martini, Nicolai, Galli, Vdalrici, Fortunati, sanctarum Virginum, Felicitatis, Affræ, VValpurgæ, Vndecim Mart: Virginum.

ANno ab incarnatione Domini M.C.LX.IV. Indictione XII. sexto Idus Septemb. *Friderico* Imperatore regnante, petitione Comitis *Sibotonis*, sub statu bono Ecclesiæ dedicata est Ecclesia *Nouvvenburc* à venerabili *Frisingensi* Episcopo *Adalberto*, in nomine sanctæ *Trinitatis* & sanctæ *Crucis*, & specialiter S. *Mariæ*. Sunt autem ibi reliquiæ sanctæ Vestæ, sanctæ Mariæ, de ligno Domini, de sepulchro eius, de præsepe eius, Ioannis Baptistæ, Apostorum Andreæ, Iacobi, Lucæ Euangelistæ, Laurentij, Pancratij, Tripolis & Mandali, Mauritij, Silvestri, Nicolai, Valentini, Cæciliæ Virginis.

ALterum altare in eadem Ecclesiâ dedicatum est in honore S. Ioannis Baptistæ, Iacobi Apostoli, Georgij, Pancratij, Kiliani, Tripolis & Mandali, Fortunati, Nicolai, Leonis, Wunebaldi, Materni, S. Mariæ Magdalenæ.

COmitis *Sigbotonis* pater dicebatur *Rudolfus*, Auus eius *Herrandus*, Atauus eius *Patto*. Eiusdem Comitis mater dicebatur *Gerdrut*, Auus eius *Sigboto*, Atauus eius *Gerolt*. Filij Comitis *Sigbotonis* dicebantur *Chuno* & *Sigboto*, mater verò eorum *Hiltegardis*.

Peisenberg. Pisinperc.

DIE Vogitaigi vber *Kiemisser* gueth, in *Grazzovver* tal, vnd in *Luckintal*, lie der Graui *Sibot* dem Margrauin von *Craiburc* Zisinum libi mit bescadinti redi. Sveenni er niht vvari daz si jn oder jne Suni vvidir an vieli. Des sint gezuic Graui *Heinrih* von *Vrantinhusin*, *Haituolc* von *Veluvin*, *Hadimar* von *Abusin*, *Sibot* von *Antvvurti*, *Babi* von *Eringin*, *Alber* von *Zaizberingen*, *Geruuc*, von *Stetiheim* *Friderih* von *Heskinovvi*, *Ruedolf* von *Diepoldisperc*, *Volemar* von *VVoluisperc*, *Sigbot* von *Mermos*, *Tvvicbot*, vns *Heinrich* von *Torringen*, *Sveni* von *Snaise* vnd sini *Otti* vnd *Bruni* von *Craidorf*, *Friderich* vnd *Heinrich* von *Griezstetin*, *Siurid* von *Muruti* vnd manic ander man dir des tagis Ziendorf vvas, do der Margraui virsuendi *Cuem* von *Snaitse* vnd *Friderichin* von *Eskinobi*.

Der Margraui *Pertolt*, von *Andehs*.
Der Margraui *Engilprebt* von *Craiburc*.
Heinricus Comes de *Lechsgemunde*.

NOtum vob. quod Comes Siboto & vxor sua Domina Hildigardis & filij eorum querimoniã fecerunt in Curia Dñi Ducis Ottonis apud Plintingen, super vrbem Megelingen, & oïa bona sibi pertinentia & oẽs homines qui fuerũt patris eius & matris scil. Cometissę in nouissimis dieb. eorum. Huius rei testes sunt, Palatinus Otto, Heinr. de Altendorff, & frater eius, Heinr. de Stoefe, Purchard⁹ de Steine, Altmannus de Abensperch, Wichnãt de Haselbach, Albero VVolf, Pabo de Eringen, Albero de Prugge, Ratolt de Remphesdorf, Frider. de Lonsperch, Ortolfus de Tegernvvanch, Walchunus de Steine, Otto de

Asche-

Ascheringen, Coppoldus de Lochusen, Hadamarus & fratres eius de Ahusen, Arpreht & fratres eius de Chambe, Chunradus de Encinespach, & frater eius Chrafft, Eberhardus de Luige, Heituolchus de Velvven, Comes Vlricus de Perge, Eberhardus de Steinpach, Dietricus de Moesen, Hartpreht de Aheim, Engelpreht de Planchenperch, Gebehardus de Iulpach, Comes Chunradus de Mospurch, Comes Chunradus de Dornperch, Diepoldus de Erlahe. Hi sunt liberiores. Post hos nominandi sunt ministeriales, Hartvvicus de Richolsdorff, Chunradus de Grimhartingẽ, Heinricus de Steueningen, Heinricus de Chlammensteine, Vlricus de Elmovve, Otto Chopf, Heinricus & frater eius Rudegerus de Lindaha, Vlricus de Wettingen, Chunradus de Tegernpach, Liutoldus de Ovve, Vlricus de Schrobenhusen, Pertholdus de Eschelbach, Heinricus Seligischint, Alhart de Priesingen, Gelfrat de Tiespach. Heinricus iudex de Rintpach, Chunradus de Friheim.

Notum facimus de beneficio Marchionis de Stier, Ad Vischahe III. mansus, ad Hartberch II, mansus, quod habet Dominus Perchtoldus de Erlberperch, Dominus Erchengerus autem hoc habet de Vischahe, qui est de Landesere.

Catalogus Præpositorum & Administratorum Monasterij *VVeyarn*, quorum nomina reperiri hactenus potuerunt.

I. GOTSCALCVS, ob. an. 1307.
II. WILHELMVS, an. 1332.
III. RVDPERTVS an. 1344.
IV. CONRADVS an. 1346.
V. ALBERTVS an. 1350.
VI. HENRICVS an. 1372. Hic Monasterij incendio conflagrati secundus quasi fundator, & restaurator fuit, & incorporationem parochiæ *Neukirchen* Monasterio ad summam paupertatẽ redacto à summo Pont. impetrauit.
VII. CONRADVS II. ob. an. 1389.
VIII. VDALRICVS Liebslaider/ an. 1403.
IX. IACOBVS Schlipffhaimer/ an. 1428.
X. CONRADVS Schlecher/ an. 1433.
XI. PAVLVS Trumb/ an. 1440.
XII. CHRISTIANVS Rüezagel/ an. 1466.
XIII. FRIDERICVS Kürschner/ an. 1467.
XIV. LEONARDVS Larffner/ quondam Vicarius Chori *Salisburgen.* obiit ann. 1490.
XV. LEONARDVS Haffner/ Vicarius Chori Salisburgen. obiit an. 1516. ætatis 84.
XVI. GEORGIVS Rotschmidt/ obiit in Ecclesia ante altare S. *Barbaræ* virginis quo se morti vicinus, singularis qua erga illam fuisse perhibetur deuotionis caussa deferri iusserat, an. 1532.
XVII. IACOBVS Köpfinger/ ob. an. 1543.
XVIII. GEORGIVS Schmidhaimer/ an. 1548.
XIX. IOANNES Rieder/ Administrator, an. 1561.
XX. OSWALDVS Greiß/ Administrator, an. 1569.
XXI. IOANNES Eckhart/ presbyter sæcularis, primo parochus *Aiblingensis* sed postea ob collapsum funditus, depauperatumque penitus Monasterium nullo alio qui Præpositturæ administrationem suscipere vellet

existen-

existente, necessitate vrgente in Administratorem ad tempus susceptus fuit, ob. an. 1570.

XXII. IOANNES *Piscator*, professus in *Bernried*, postulatus, præfuit Monasterio annum plus minus, ob. an. 1571.

XXIII. BERNHARDVS *Piscator*, & ipse quoque professus in *Bernried*, obiit 1575.

XXIV. LEONARDVS *Hörman Aiblingen*. Administrationem suscepit ann. 1576. præfuit an. 13. mens. 3. dies 19. ob. an. 1589. ætatis suæ 80.

XXV. CASPARVS *Holnstainer*, Præpositus confirmatus, præfuit ann. 18. ob. an. 1610.

XXVI. WOLFGANGVS Reiffenstul/ modernus Præpositus, frugalitate sua & industria, Monasterio vtilitatem, sibi laudem non vulgarem hactenus acquisiuit.

S. ZENONIS.

MONASTERIVM Canonicorum Regularium D. Augustini. Conradus Archiepiscopus Salisburgensis, Nepos Babonis Comitis Abenspergensis, apud Reichenhall in Norico Canonicis regularibus sancti Augustini collegium instituit, quod sancti Zenonis vocant, primumque Præpositum ibi Lonzonem ordinauit. Obiit Conradus, postquam XLVI. annis laudabiliter Ecclesiæ Salisburgensi præfuisset, anno, 1147. Auentinus lib. VI. fol. 615. & 623.

Nobiles ibi sepulti de Haslang.

IN NOMINE SANCTAE ET INDIVIDVAE TRINITATIS, EGO CONRADVS SANCTÆ IVVAVENsis Ecclesia Archiepiscopus, & Apostolica sedis Legatus,

QVONIAM quidem Christus, cum diues esset, pro nobis pauper factus est, vt nos illius inopia ditaremur: Sic nobis intelligendum est, super hunc egenum & pauperem, vt & vestigia humilitatis eius imitari studeamus, & ei in fratrib. suis minimis, vbi eget & pauper est, benefacere non negligamus. Itaque pauperes Christi Halenses Canonici, cum clamarent ad nos, aurem benignam protinus apponentes eorum vocibus, effectum petitioni ex Pontificali munificentia præstitimus, ipsisq; misericordiam fecimus, vt in die malo liberante nos Domino misericordiam inueniamus. Proinde tradimus omnipotenti Deo, beatæq; Dei genitrici Mariæ, Sanctoque Zenoni, & supradictis fratribus prædium vnum & syluam quod in Cella dicitur, quod Beneficium erat Comitis Cunradi, quod ipse nobis manu sua resignauit, ea de causa, vt prædictæ Ecclesiæ traderemus. Quod ita distinctum est in terminis suis, qui iustis nominibus exprimuntur Chympergisfort, Munechisfurt, Grunethal, Rintpachis, Vrsprinch, Aschecke, Peutaris. Huius inquam prædij donationem facimus cum omni Iure nostro, quod ibidem habuimus, vel habere possumus, & omni vtilitate quam ad præsens ibidē inueniunt, & in posterum consequi possunt. Decernim' ergo vt nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata oīa & integra conseruentur, eorum pro quorū gubernatione & sustētatione concessa sunt, vsib. omnimodis profutura. Si qua ergo in futurum Ecclesia-

stica sæcularisue persona, hanc nostræ institutionis Paginam sciens, contra eam temerè venire tentauerit, secundò, tertiòue comonita non præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine flamis vltricibus tradita, æternæ damnationi subiaceat. Et vt hæc nostra delegatio facta pro remedio animarum prædecessorū nostrorum, & nostræ Saluationis obtentu rata sit ac firma in futuras generationes, auctoritate Patris & Filij & Spiritus sancti, beatæque Dei genitricis Mariæ, Sanctique Zenonis, nec non Patris nostri Rudberti, & nostra præsentem paginam stabilimus, & astipulatione subscriptorum testium corroboramus: quorum ista sunt nomina, Helmbertus Præpositus de Werde, Vdalricus Præpositus de Illmünster, Wilhelmus Præpositus de Wiare, Cunradus Comes de Bilstain, Comes Sibotho de Nuinburch & fili⁹ eius Chuno, Otto filius Hadmari de Chuffarn, Sibotho de Surberch, & frater eius, Menigothus Castellanus, Wilhelmus de Wagingarberg, Leopoldus de Walde, Hausolc de Veluvven, Otto de Pongō, Cunradus de Walde & fratres eius, Otto & Heinricus & Leopoldus, Marchardus de Forchtenstein & frater eius Rudgerus. Eberhardus de Helspouue, Hermannus de Hirzperch, Marchvvardus & frater eius, Hermannus de Vagir, Orzolfus de Toler, Cunradus de Holzhusin.

Acta sunt hæc anno Incarnationis Domini, Millesimo, Centesimo, Septuagesimo septimo, XII. Calendas Octobris, Data per manum Rudgeri Notarij Domini Cunradi Salzburgensis Archiepiscopi, Apostolicæ Sedis Legati.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Adalbertus Dei gratia sanctæ Saltzburgen. Ecclesiæ Archiepiscopus, Apostolicæ Sedis Legatus, omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Diuina dispensante gratia in administrationem Ecclesiæ nostræ Regimini commissæ vocati, non solum matrem, verum etiam filias ab vbere materno procreatas, prouida deliberatione dignum duximus pro modulo nostræ facultatis sublimare. Ea propter dilectorum filiorum nostrorum Wickmanni, cæterorumque fratrum loci sancti Zenonis in Halle precib. deuicti, duas partes Decimationis, quæ nostro Iuri accedere debuerūt, de Noualibus in eorū prædio, quod dicitur in Cella in plebe Vohindorff, tam in cultis quàm colendis, ipsorum Ecclesię perpetuo Iure contulimus, eandemque traditionem memoriæ fidelium tàm præsentium quàm futurorum recolendā huic Chartulæ annotari & sigilli nostri impressione signari fecimus. Quisquis igitur huic deliberationi obuiare præsumpserit, Anathema sit. Huius rei testes sunt, Arnoldus Vicedominus, Luipoldus Comes de Plagin, Megingottus Castellanus & frater eius, Sigbotto de Surberch, Luipoldus de Walde & filius eius Hainricus, Chuno de Weruen, Eckhardus de Thann, Rudegerus quondā Vicedominus, Wilhelmus Castellanus de Plagin, Rudolphus du Snellenberg, Gotteschalcus de Vnzingen. Conradus de Grabinstat, Otto & frater eius Hainricus filij Hainrici albi de Halle, Hainricus Lôbheze.

Acta sunt hæc in Halle, Anno incarnationis Dominicæ Millesimo, Centesimo, LXXXVIII.

IN NOMINE Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Ego Adelbertus DEI gratia &c. Saltzburgensis Ecclesiæ Archiepiscopus VVigmanno Hallensi Præposito, cæterisque fratribus inibi regularem vitam professis in perpetuum.

Cum

Cum suscepti Regiminis officium imponat, eiq; charitatis extensio nihilominus inducat, omnib. Ecclesiarum prouectibus, nos diligentius intendere; domibus tamen religiosorum, ne pro defectu stipendiorum Christi milites à religionis vigore vacare contendant, arctiori studio nos conuenit prouidere. Ea propter dilecti in Christo fratres petitionibus vestris, pro spe futuræ mercedis aurem pietatis inclinamus, & Ecclesiæ Hallensi in qua Deo seruire professione Canonica disposuistis, prædecessorum nostrorum beatæ recordationis Cunradi senioris, Eberhardi, Cunradi Moguntini Pontificum vestigia sequentes, quicquid iustæ donationis titulo possidetis vel possidebitis, Ecclesiarum, Capellarum fundatarum, vel fundandarum regimini & iuri vestro in dioecesi vestra permaneant, Territoria prædiorum cultorum vel incultorum, seu aliarum quarumcunque possessionum conquisita, scripto præsentis paginæ roborando confirmamus, & confirmando rata vobis teneri decernimus. Insuper allodium quod in Colla dicitur, cum terminis manifestè distinctis, cultis, & incolendis, ac Capellam sumptibus vestris in eodem loco constructam, cum iuris integritate decimarum, cæterorumque omnium, quæ in præsenti possidet, vel de futuro consequentur, pro remedio animæ nostræ & prædecessorum nostrorum tradimus omnipotenti Deo, Sanctoque Zenoni & supradictis fratribus, petente hoc & consentiente maioris Ecclesiæ Saltzburgen. Præposito Gundackaro, cum Chori Capitulo, quo Parochiam in Vahendorff, in cuius terminis iam dicta Capella sita dinoscitur, canonicè possederunt. Ad indemnitatem ergò præfatæ Parochiæ dimidium mansum Miesenbach, in loco qui Hirisbühel dicitur, à præmemoratis fratribus recepimus, & pro legali concambio ad vsum Ecclesiæ matricis ordinauimus. Concedimus itaq; præsenti Præposito Wigmanno, omnibus Successoribus suis, canonicè substitutis, quatenus in præfata Capella, quam ab omni Iurisdictione & districto matricis Ecclesiæ eximimus, & liberam facimus, iuxta Dei timorem, pro suæ voluntatis arbitrio, non solum temporalia, verum etiam spiritualia liberè securèque dispensent & ordinent. Statuimus ergò, vt nulli prorsus mortalium sæpe dictam Ecclesiam, liceat temerè perturbare, sed omnia illibata sibi cum pacis, & quietis tripudio, perenniter conseruentur. Per nos quoque DEO cooperante ipsam consecrantes Ecclesiam eodem prædio, cum omnibus appendiciis suis, & omni decimarum integritate, Pontificali auctoritate, ac liberalitate, in perpetuum dotatam esse decreuimus. Si quis autem huius Institutionis nostræ paginam, quam forma sigilli nostri communimus, & Prælatorum nostrorum, Cleri ministerialiumque nostrorum testimonij fauore stabilimus, cassare tentauerit, vltrices flammas, si non resipuerit, in districtiori examine sine spe redemptionis sustinebit.

Ego Adelbertus Saltzburgen. Archiepiscopus SS.
Ego Chundacherus Saltzburgen. Præpositus & Archidiaconus. SS.
Ego Rudolphus Decanus Maioris Ecclesiæ Saltzburgen. SS.
Ego Bernhardus Pertersgad. Præpositus. SS.
Ego Sigboto Chiemsen. Præpositus SS.
Ego Otto Bamburgen. Præpositus & Archidiaconus. SS.
Ego Berchtoldus Garzen. Præpositus. SS.
Ego Pabo Ouuensis Præpositus. SS.
Ego Albanus Seunensis abbas SS.
Ego Aribo Reichspergensis Præpositus. SS.
Ego Leopoldus Burensis Abbas SS.

Acta sunt hæc anno incarnationis Domini M. C. LXXXXV. residente Domino Alberto Saltzburgēsi Archiepiscopo, in solemni Capitulo, apud Laussen habito, XVII. Calendas Decembris præsentibus & assentientibus Præpositis & Abbatibus, supra in inscriptionibus suis annotatis, & laicis quàm plurimis.

ADDITIONES.

Confirmatio ordinis & fundationum Monasterij per *Lucium* Papam.

LVcius Episcop⁹ seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Lanzoni Hallensi* Præposito, eiusque fratribus tàm præsentibus quam futuris Regularem vitam professis in perpetuum. Desiderium quod ad Religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris iustis postulationibus clementer annuimus & præfatam Ecclesiam *Hallensem* in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. statuentes vt in eadem Ecclesia, prout venerabilis frater noster *Conradus Salisburgensis* Archiepiscopus ordinauit, & scripto suo firmauit, ordo Canonicus secundum beati *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis DEO propitio poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Capellam sanctæ *Mariæ Muna*. Capellam sancti *Georgij Chiriehpero*. Capellam sancti *Martini Nane*. Capellam sancti *Valentini Morzols*. Capellam in castro *Plaien*. Capellam in castro *Halla*. Aquam in fonte *Halla*, quam dedit *Ebo*. Aquam quam dedit *Iacco*. Prædia quæ dedit *Sigboto, Vnchen, & Occheim*. Prædium quod dedit *Heinricus & Pato Nutzpoum*. Quartam partem decimalis salis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animaliū, nullus omnino cleric⁹ siue laicus à vobis decimas exigere p̄sumat. Interdicimus etiā, vt nemini professionis vestræ facultas sit alicui⁹ leuitatis instinctu, vel arctioris religionis obtentu sine Præpositi vel congregationis licentia de claustro discedere, quod si discesserit nullus Episcoporum, nullus Abbatum, nullus Monachorum sine communium litterarum cautione illum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò vel tertiò vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito, Canonicā in eum proferre sententiā. Obeunte verò te nūc eiusdē loci Præposito, vel ad alterius Ecclesiæ regimē transeunte, siue quolibet tuorum successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia vel violentia substituatur vel præponatur, nisi quem fratres communi consensu, aut pars consilij sanioris secundum DEI timorem & beati *Augustini* regulam Canonicè prouiderint eligendum. Sepulturam quoq; ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, extremæ voluntati & deuotioni nullus obsistat, nisi fuerint excommunicati, salua tamen iustitia matricis Ecclesiæ suæ. Decernimus ergò, vt nulli omnino homi-

no hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis exactionibus vel molestiis fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua nimirum *Salisburgensis* Archiepiscopi Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non satisfactione congrua reatum suum correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei aliena fiat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax &c. Datum *Lateran:* per manum *Baronis* Capellani. Non: *Aprilis*. Indictione VII. Incarnationis Dominicæ Anno M.C. XLIV. Pontificatus nostri anno primo.

Confirmatio ordinis & Bonorum Monasterij per *Eugenium* Papam III.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Lanzoni Hallensi* Præposito, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis, in perpetuum. Quoties illud à nobis petitur quod religioni & honestati conuenire monstratur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Dño filij vestris iustis petitionib. clementer annuimus, & prædecessoris nostri felicis recordationis PP. *Lucij*, vestigiis inhærentes, præfatam *Hallensem* Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio comunimus, statuentes vt in eadem Ecclesia, prout Venerabilis frater noster *Conr. Salisburgensis* Archieps ordinauit, & scripto suo firmauit, ordo Canonicus secundum B. *Augustini* regulam perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Preterea quæcunq; possessiones, quæcunq; bona in præsentiarum iustè & canonicè possidetis, aut in futurũ concessione Pontificũ, liberalitate Regum, largitione Principũ, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisq; successorib. & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Decimalem salem, prædium quod nominatur *Svvant* cum omnib. appendiciis ad hoc pertinentibus, quod prædictus Archiepiscopus præfatæ Ecclesiæ tribuit. Aquam in fonte *Halla* quam dedit *Ebo*, Aquam quam dedit *Iacco*, prædium quod dedit *Sigiboto Occheim*, prædium quod dedit *Henricus Nutzpoum*. Sanè laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino clericus siue laicus à vobis decimas exigere præsumat. Interdicimus etiam vt nemini professionis vestræ facultas sit alicuius leuitatis instinctu, vel arctioris Religionis vestræ obtentu, sine Prepositi vel congregationis licentia de claustro discedere, quod si discesserit, nullus Episcoporum, nullus Abbatũ, nullus Monachorum sine comunium litterarum cautione illum suscipiat, quamdiu videlicet in Ecclesia vestra Canonici ordinis tenor Domino præstante viguerit. Si verò secundò tertiòue vocatus redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito, vel ad alterius Ecclesiæ regimen transeunte, sine quolibet tuorum successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia substituatur vel præponatur, nisi quem

fratres communi consensu, aut pars consilij senioris, secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam Canonicè prouiderint eligendum. Sepulturam quoq; ipsius loci liberam esse concedimus, vt qui se illic sepeliri deliberauerint, eorum deuotioni & extremæ volũtati nullus obsistat nisi forte fuerint excomunicati, salua tamen iustitia matricis Ecclesiæ suæ. Porro capellas quæ infra terminos parochialis Ecclesiæ fundatæ sunt, vel in posterũ Deo fauente fundabuntur, regimini & iuri vestro confirmam⁹, & ne aliquis clericus sine concessione vestra eas teneat, vel contra interdictũ vestrum in oĩs ministret, apostolica autoritate prohibemus sicut iam dicti prædecessoris nostri B. memoriæ Papę *Lucij* priuilegio prohibitũ esse dignoscitur. Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiã temerè perturbare, aut eius bona vel possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet indebitis vexationib. vel molestiis fatigare sed oĩa integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustẽtatione concessa sunt vsib. omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate, & Salisburgensis Archiepiscopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurũ Ecclesiastica secularisue persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertiòue commonita, nisi reatũ suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtę vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum *Transtiberim* per manum *Roberti* sanctæ Romanę Ecclesiæ presbyteri Card. & Cancellar. V. Kalend. Februarij, indictione 9. Incarnationis Dominicæ Anno M. C. XLV. Pontificatus verò Domini *Eugenij* Papæ III. anno primo.

Confirmatio Ordinis & Fundationis per *Eugenium* Papam III.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Henrico* Præposito Ecclesiæ Sancti *Zenonis Hallensis*, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris Regularem vitam professis. Quoniam sine verę cultu religionis nec charitatis vnitas potest subsistere, nec Deo gratũ exhiberi seruitium, expedit apostolicæ auctoritati religiosas personas diligere, & earum quieti auxiliante Dño prouidere. Eapropter dilecti in Dño filij venerabilis fratris nostri *Conr. Salisburgensis* Epi precibus inclinati, vestris iustis postulationib. clementer annuimus, & præfatã S. *Zenonis* Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio comunimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus secundum B. *Augustini* regulam perpetuis ibi temporib. inuiolabiliter conseruetur. Quascunq; præterea possessiones, quæcunq; bona, tàm ex dono præfati Achiepi fundatoris loci vestri, quã aliorum Dei fidelium, in præsentiarũ iustè & canonicè possidetis aut in futurũ concessione Pontificũ, liberalitate Regum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Dño poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Curtem sitam ante portam eiusdem Ecclesiæ cum appendiciis suis, & prędium quod dicitur *Saunte*, ex dono ipsius *Archiepiscopi*. Quic-

Quicquid juris habetis in decima salis qui coquitur de fonte *Halle*. Ex dono *Ebonis*, *Jacconis*, & *Babonis* aquas quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis. Prædium situm in loco qui dicitur *Occheim*, cum appendiciis suis. Ex dono *Sigbotonis* prędium quod dicitur *Vnchen*. Ex dono *Heinrici* filij *Etechonis* & fratris eius prædium quod dicitur *Nutzerpoum* cum omnibus pertinentiis suis. Statuimus vt in Ecclesiis vestris in quibus fratres vitam Canonicam professi degunt, nulli omnino post factam in locis vestris canonicam professionem exinde liceat sine communi congregationis permissione discedere, discedentem verò nullus audeat retinere. Si verò post secundam vel tertiam commonitionem redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Sane ipsa plebs *Hallensis*, sicut à jam dicto Archiepiscopo canonicè statutum est, à nullo successorum suorum vobis anferatur, sed in dispositione Præpositi nostri permaneant. Adhæc adiicientes statuimus, vt capellæ, quæ infra terminos parochialis Ecclesiæ *Hallensis* fundatæ sunt, sicut ab ipso Archiepiscopo rationabiliter prouisum est, eidem matrici Ecclesiæ subiacent. In futuro autem, absque assensu Præpositi vestri, nouas in ipsa parrochia capellas ędificari prohibemus, salua nimirum sedis apostolicæ & proprij Episcopi auctoritate, sepulturam quoq; ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint, deuotioni & extremæ voluntati, nisi fortè excōmunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salua justitia matricis Ecclesię. Obeunte verò te, nunc eiusdē loci Pręposito, vel tuorum quolibet successorū, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violencia præponatur, nisi quē fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam prouiderint eligendū. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatum locum temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationib⁹ fatigare, sed omnia integra conseruentur eorū, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis, pfutura, salua sedis apostolicæ auctoritate, & Diœcesani Episcopi canonica justitia & reuerentia. Si qua igitur in futurū Ecclesiastica secularisuè persona huius nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tēptauerit, secundò tertiòue commonita nisi reatum suum cōgrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autē eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtū judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Datum *Viterbi* per manum *Baronis* S. Romanæ Ecclesiæ Subdiac. X. Cal. Octob. Indict. decima, Incarnationis Dominicæ An. M. C. XLVI. Pontificatus verò Domini *Eugenij* PP. III. anno secundo.

Confirmatio fundationis, ordinis, Bonorum per *Adrianum* PP. IV.

ADrianus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Heinrico* Præposito Ecclesiæ S. *Zenonis Hallensis*, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis in perpetuum. Quoniam sine veræ cultu religionis nec charitatis vnitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi seruitium, expedit apostolicæ authoritati religiosas psonas diligere, & earū quieti auxiliāte Domino pvidere. Eapropter dilecti in Domino filij venerabilis fratris nostri

Eberhardi Salisburgensis Archiepiscopi precibus inclinati, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar prædecessoris nostri sanctæ recordationis *Eugenij* Papæ, præfatam Ecclesiam S. *Zenonis*, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus, qui secundum B. *Augustini* regulam in eodem loco noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona tàm ex dono *Conradi* quondam Archiepiscopi *Salisburgensis* fundatoris loci vestri, quàm aliorum Dei fidelium in præsentiarum juste & canonicè possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Curtem sitam ante portam eiusdem Ecclesiæ cum omnibus appendiciis suis, & prędium quod dicitur *Svvant*, ex dono ipsius Archiepiscopi. Quicquid juris habetis in decima salis qui coquitur de fonte *Halla*. Ex dono *Heinrici* filij *Etechonis* & fratris eius: prædium quod dicitur *Nutzpoum* cum omnibus pertinentiis suis. Ex dono *Ebonis, Iacconis* & *Babonis*, aquas quas in eodem fonte ad sal coquendum habetis prædium situm in loco qui dicitur *Octheim* cum appendiciis suis. Ex dono *Sibotonis* prædium quod dicitur *Vnchen*. Statuimus vt in Ecclesiis vestris, in quibus fratres vitam canonicam professi fuerint, nulli omnino post factam canonicam professionem exinde liceat sine communis cógregationis permissione discedere; discedentem verò nullus audeat retinere. Si verò post secundam vel tertiam cómonitionem redire contempserit, liceat eiusdem loci Præposito canonicam in eum proferre sententiam. Sanè ipsa plebs *Hallensis*, sicut à jam dicto *Conrado* Archiepiscopo canonicè statutum est, à nullo successorum vobis auferatur, sed in dispositione Præpositi vestri permaneat. Adhæc adiicientes statuimus, vt capellæ quæ infra terminos parochialis Ecclesiæ *Hallensis* fundatæ sunt, sicut ab ipso Archiepiscopo rationabiliter prouisum est, eidem matrici Ecclesiæ subiaceant. In futuro autem absque assensu Præpositi vestri nouas in ipsa parrochia capellas ædificari prohibemus, salua nimirum sedis apostolicæ & proprij Episcopi auctoritate. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salua tamen justitia matricis Ecclesiæ. Præterea exemptionem personæ tuæ, & ecclesiæ tibi commissæ à subiectione *Salisburgen.* Archidiac. per venerabilem fratrem nostrum *Eberhardum Salisburgen.* Archiepiscopum canonicè factam, tibi & per te Ecclesiæ tuæ auctoritate sedis apostolicæ confirmamus. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat supradictam ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed illibata omnia & integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & Diocæsani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostrę constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit, secundò tertioue commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate

gnitate careat, reamq́; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & fructum bonæ actionis hic percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen. Dat. *Later.* per manum *Rolandi* S. Romanæ Ecclesiæ presbyt. Card. & Cancell. XIII. Calendas Martij. Indictione V. Incarnationis Dominicæ anno M.C.LVI. Pontificatus verò Domini *Adriani* Papæ IV. anno tertio.

Confirmatio Ordinis & fundationis nostri Monasterij S. *Zenonis* cum aliis priuilegiis per *Alexandrum* PP. III.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Alabrâo* Præposito Ecclesiæ *Hallensis*, eiusq́ fratribus tàm præsentibus quàm futuris regularem vitam professis, in perpetuum. Quoniam sine verę cultu religionis nec charitatis vnitas potest subsistere, nec Deo gratum exhiberi seruitium, expedit apostolicę authoritati religiosas personas diligere, & eorum quieti & tranquillitati auxiliãte Domino salubriter ꝓuidere. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus clementer annuimus, & ad exemplar ꝑdecessorum nostrorum sanctæ recordationis *Eugenij* & *Adriani* Romanorum Pontificum, ꝑfatam Ecclesiam, in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & ꝑsentis scripti priuilegio cõmunimus. In primis siquidem statuentes, vt ordo Canonicus q̃ secundum Deum & B. *Augustini* regulã in eodẽ loco noscitur institutus, ꝑpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona, tàm ex dono *Conradi* quondã Archiepiscopi *Salùburgen.* fundatoris loci vestri, quàm aliorum Dei fidelium in præsentiarum justè & canonicę possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Curtem sitã ante portam Ecclesiæ prænominatę cum omnibus pertinentiis suis, & prędium quod dicitur *Suviante* ex dono ipsius Archiepiscopi. Quicquid juris habetis in decima Salis qui coquitur de fonte *Halle*. Ex dono *Heinrici* filij *Etichonis* & fratris eius prædium quod dicitur *Nutzpoum* cum omnibus pertinentiis suis Ex dono *Ebonis*, *Iacconis*, *Babonis*, aquas quas in eodem fonte ad Sal coquendum habetis aquas quas habetis in ipso fonte an dem Werchpret. Curtem cum vineis in *Austria*, prædium quod dicitur *Ibingen* cum appendiciis suis, prædium situm in loco qui dicitur *Occheim*, cum omnibus appendiciis suis. Ex dono *Sigbotonis* prædium quod dicitur *Vnchen*. Statuimus vt in ecclesiis vestris in quibus fratres vitam canonicam professi fuerint, nulli omninò post factam canonicam professionem exinde liceat sine cõmunis congregationis permissione discedere, discedentem verò nullus audeat retinere nisi ad maiorem Religionem cum constiterit ascendisse. Sanè ipsa plebs *Hallensis*, sicut à jam dicto *Conrado* Archiepiscopo canonicè statutũ est, à nullo successorum suorum vobis auferatur, sed in dispositione Præpositi vestri permaneat. Adhæc adjicientes statuim⁹, vt capellæ q̃ infra terminos parochialis Eccles. *Hallen.* fundatæ sunt, sicut ab ipso rationabiliter ꝓuisum est, eidẽ matrici Ecclesię subiaceant. Nouas autẽ absq; assensu Diocæs. Episcopi & vestro in ipsa parrochia capellas ędificari prohibem⁹.

Præ-

Præterea exemptiones personæ tuæ, & Ecclesiæ tibi commissæ, à *Salsburgensi* Archidiaconi subiectione, sicut à præfato Archiepiscopo statutum est, & priuilegiis antecessorum nostrorum Romanorum Pontificum roboratum tibi & per te Ecclesiæ tuæ auctoritate sedis apostolicæ cófirmamus. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seú violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilij sanioris, secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ authoritate & Diocæsani Episcopi canonica justitia. Siqua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire tentauerit secundò tertioue cómonita nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Datum *Beneuent.* per manum *Gerhardi* sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarij, Calendas Julij. Indictione 2. Incarnationis Dominicæ anno M. C. L X I X. Pontificatus verò Domini *Alexandri* Papæ III. anno decimo.

Pro aqua in fonte ad Monasterium dono data.

IN nomine patris & filij, & spiritus sancti *Henricus* Dei gratia Dux *Bauariæ* atque *Saxoniæ* &c. Notum sit omnibus tàm præsentibus quàm futuræ ætatis successoribus, qualiter nos ob amorem diuinæ pietatis fratribus Ecclesiæ S. *Zenonis*, Deo & sanctis ibi patrocinantibus, eidemque jugiter famulantibus, aquam vnam in salina *Hella* de assere vno haurienda, absque omni angariectione & promulgatione sententiæ quam nos in eandem aquam habuimus, in tranquillitate & absque alicuius opponente contrarietate possidendum permisimus. Si verò in huius aquæ traditione voluntas nostra varietate dispensationeque temporis & consilij immutata fuerit, centum talenta præfatis fratribus reddemus, & nos in supradictam aquam sententiam sicut justitia dictauerit, in judicio nostro in eandem aquam dandam non negabimus. Vt verò huius paginæ ordo in supradicto conditionis pacto ratus & incommutabilis permaneat, testimonialis nostri impressio sigilli eum corroborat. Qui autem huius dispensationis ordini intererant, eorum nomina sunt hæc. Comes *Pertoldus* de *Andechse*. *Otto* maior Palatinus de *Witilinespach*, *Heinricus* de *Stouphe*, *Eberhardus* de *Frichindorf*. Data *Ratispona*, Anno Dominicæ Incarnationis M. C. L X X I I. gloriosissimi autem *Henrici* Ducis *Bauariæ* & *Saxoniæ* Anno peregrinationis primo. *Balduvinus* Notarius Domini Ducis assignauit.

Confir-

Confirmatio Ordinis & fundationum nostri monasterij per *Celestinum* Papam III.

CElestinus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Wiemanio* Præposito Ecclesiæ S. *Zenonis Hallensis*, eiusque fratribus tàm præsentibus quàm futuris religiosam vitam professis, in perpetuum. Quoties à nobis petitur, quod Religioni & honestati conuenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum suffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatam Ecclesiam S. *Zenonis* in qua diuino mancipati estis obsequio, sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Inprimis siquidem statuentes, vt ordo canonicus, qui secundum Dei & B. *Augustini* regulā in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem tēporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunq; possessiones, quæcunq; bona eadē Ecclesia in p̄sentiarum rationabiliter possidet, aut in futurū concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata p̄maneant. In quibus hæc ꝓpriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo p̄fata Ecclesia sita est cum omnib⁹ ꝑtinentiis suis, decimalē salem, & p̄diū q; nominatur *Suvant* cum omnib⁹ appenditiis suis, aquam in fonte *Halle*, quam dedit *Ebo*, aquā quam dedit *Iacco*, aquam q̄ dedit *Henricus Eninkil*, p̄dium q; dedit *Sigeboto Occheim*, prædium q; dedit *Heinricus Nutzerpoum*, capellam *Intzella* dictā cum prædio & omnibus appenditiis suis, & omni integritate decimarum, quam venerabilis frater noster *Albertus Salisburgensis* Archiepiscopus liberè vobis & Ecclesiæ vestræ donauit. Sanè noualium vestrorum quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, siue de nutrimentis animalium vestrorum, nullus à vobis decimas exigere vel extorquere præsumat. Liceat quoq; vobis clericos vel laicos liberos & absolutos è seculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper vt nulli fratrum vestrorum post factā in vestra Ecclesia professionem, nisi arctioris religionis obtentu, absq; Præpositi sui licentia liceat ab eodem loco discedere, discedentem verò absque cōmunium literarum cautione nullus audeat retinere. Libertates quoq; & immunitates, antiquas & rationabiles consuetudines Ecclesiæ vestræ concessas, & in capellis in Parochia vestra sitis hactenus obseruatas, ratas habemus, & eas ꝑpetuis tēporibus illibatas permanere sancimus. Inhibemus insuper vt infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu Diocæs. Episcopi & vestro capellam seu oratorium de nouo construere audeat, saluis priuilegiis Romanor. Pontificū. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excōmunicatis & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare. Chrisma verò, oleū sanctum, consecrationes altarium seu basilicarū, ordinationes clericorum vestrorum, q ad sacros ordines fuerint ꝓmouendi, à Diocęsano Episcopo, si catholicus fuerit, & gratiā atq; cōmunionem apostolicę sedis habuerit, ea vobis gratis & sine prauitate aliqua volumus exhiberi. Sepulturam præterea ipsius loci liberā esse decernimus, & eorum deuotioni & extremę voluntati q se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè vel excōmunicati vel interdicti fuerint, null⁹ obsistat, salua tamen justitia illarum Ecclesiarum, à quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte verò te nunc eiusdē loci Præposito, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violantia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilij

consilij sanioris secundum Dei timorem & B. *Augustini* regulam prouiderint eligendum. Paci quoq; & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine prouidere volentes, authoritate apostolica prohibemus, vt infra fines locorum vestrorum nullus rapinam vel furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temerè capere vel interficere, seu violẽtiam aliquam temerè audeat exercere. Decernimus ergò vt nulli omninò hominum liceat præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ authoritate, & *Salisburgensis* Archiepiscopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei ac Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Datum *Lateran.* per manum *Cencij* sanctæ *Luciæ* in Horthea Diaconi Cardinalis, Romanæ Curiæ Camerarij, XVII. Calen. Aprilis. Indictione tertiadecima. Anno Dominicæ Incarnationis M. C. XC. IV. Pontificatus verò Domini *Celestini* Papæ III. anno quarto.

Pro defensione Ecclesiæ per *Heinricum* Ducem *Bauariæ.*

NOs *Henricus* Dei gratia Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ* &c. Tenore præsentium declaramus, quod nos cœnobium S. *Zenonis* apud *Halle* situm, in nostram protectionem recepimus specialem, vt quicunque eandem Ecclesiam in bonis suis grauare præsumpserit, nobis ipsis factam esse præsumptionem hujusmodi reputemus. Mandamus ergò Judici ac vniuersis ciuibus in *Halle* firmiter iniungentes, vt si quis hominum dictum Cœnobium in redditibus suis granet, vel molestare præsumat, loco nostri ipsum fideliter defendatis. Officialibus etiam nostris districtè præcipimus vt decimas in *Castuna* & de officio in *Halle*, & penes *Halle* quas eidem Cœnobio, piæ memoriæ *Ludouicus* Comes Palatinus *Rheni*, Dux *Bauariæ* auus noster contulit, de bonis nostris ei primò soluantur. Quicunque verò officialium nostrorum hoc neglexerit, nostram indignationem sentiet & offensam. Illud etiam adiicimus, vt si fortè eadem bona vendere, obligare, vel quoquomodo à nobis alienare contingat, prædictum tamen cœnobium in perceptione decimarum debeat permanere. Tibi verò Judici sub obtentu beneuolentiæ nostræ præcipimus, vt si apud te pro aliquo debito ipsis soluendo deposuerint querimoniam, ipsis debitam justitiam & satisfactionem facias exhiberi. Alioquin de voluntate nostra est, vt ipsos compellant per sacramenta Ecclesiastica ad soluendum. In cuius rei testimonium, ipsi Cœnobio dedimus præsentes litteras nostri sigilli robore communitas. Datum in *Trauenstein*, Anno Domini Millesimo, ducentesimo, septuagesimo tertio. Nonis Februarij.

Confir-

Confirmatio *Bonifacij* Papæ VIII.

BOnifacius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* in *Hallis*, per Præpositum soliti gubernari, ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus, grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alias indulgentias vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & monasterio prædicto indultas, sicut eas justè & pacificè obtinetis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. *Lateran*. V. Calend. Martij. Pontificatus nostri anno sexto.

Confirmatio *Vrbani* Papæ VI. omnium nostrorum bonorum.

VRbanus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* extra muros oppidi *Reichenhallensis*, per Præpositũ soliti gubernari, ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu personas vestras & monasterium de *Reichenhall* prædictum, in quo diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub B. *Petri* protectione suscipimus atque nostra, omnesq; libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia, vel alias indulgentias, vobis & monasterio vestro prædicto concessas, nec nõ liberates & exẽptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & monasterio auctoritate apostolica confirmamus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, V. Idus Decembris, Pontificatus nostri anno quarto.

Protectio Monasterij S. *Zenonis*, per *Ludouicum* Ducem *Bauariæ*.

LVDOVICVS Dei gratia Comes Palatinus *Rheni* & Dux *Bauariæ* &c. Iudici & vniuersis ciuibus in *Halle* gratiam suam & omne bonum. Notum esse volumus vestræ vniuersitati, quod nos Cœnobium sancti *Zenonis* apud *Halle* situm in

nostram protectionem recepimus & defensionem, vt quicunq; eandem Ecclesiam in bonis suis grauare præsumpserit, nobis factum esse reputamus. Vestræ ergò mandamus vniuersitati firmiter iniungentes, vt si quis hominum antedictum cœnobium in redditibus suis grauet, vel molestare præsumat, loco nostri defendatis. Decimam verò quam ipsis contulimus, officialibus nostris præcipimus, vt eis primò de bonis nostris soluant, quicunq; officialium nostrorum hoc neglexerit, nostram sentiet offensam & indignationem. Tibi verò judici sub obtentu nostræ beneuolentiæ præcipimus, vt si apud te pro aliquo debito ipsis soluendo aliquam deposuerint querimoniam, ipsis debitam exhibeas justitiã & satisfactionem plenariam. Quod si non feceris, de nostra bona est voluntate & licentia, vt per diuina ipsos compellant ad soluendum.

Confirmatio omnium bonorum & priuilegiorum per *Martinum* Papam V.

MArtinus Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* extra muros oppidi *Reichenballe*, per Præpositum soliti gubernari, ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia, siue alias indulgentias, vobis & monasterio vestro concessas, nec non liberates & exeptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, vel aliis Christi fidelibus rationabiliter vobis & monasterio prædicto, sicut eas justè & pacificè obtinetis, vobis & per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominũ liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctos Apostolos, V. Idus Octobris, Pontificatus nostri anno vndecimo.

Confirmatio sanctissimi Domini nostri *Alexandri* Papæ priuilegiorum Monasterij.

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* propè oppidum *Reichenball* per Præpositum soliti gubernari, ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor æquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij vestris justis postulationibus, grato cõcurrentes assensu, personas vestras & locum in quo diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quę in pręsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis pstante Domino poteritis adipisci, sub B. *Petri* protectione suscipimus, atque nostra, omnes quoq; libertates & imunitates à pdecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue p priuilegia vel alia indulta vobis & Monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & eidem monasterio rationabiliter indultas, specialiter autem decimas

decimas,primitias,fructus, redditus, prouentus, Dominia, domos, terras, vineas, hortos, prata, pascua, syluas, nemora, possessiones, molendina, jura, jurisdictiones, & alia bona ad Monasterium prædictum spectantia, nec non parochiales & sine cura Ecclesias, quas eidem Monasterio vnitas siue incorporatas existere, & vos in vsus proprios canonicè obtinere asseritis, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem Monasterio authoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, salua in prædictis decimis moderatione Concilij generalis. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ susceptionis, confirmationis, & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare p̄sumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum *Petri* & *Pauli* apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, Anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quadringentesimo, nonagesimo secundo. Decimo septimo Calendas Aprilis. Pontificatus nostri anno primo.

Confirmatio Priuilegiorum Monasterij D. *Zenonis*, per *Innocentium* octauum.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* propè oppidum *Reichenhall*, per Præpositum soliti gubernari, ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur q̄ justum est & honestum, tàm vigor ęquitatis quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinem officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à p̄decessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alia indulta, vobis & monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & eidē Monasterio rationabiliter indultas, specialiter autē decimas, primitias, fructus, redditus, prouentus, domos, terras, hortos, vineas, prata, pascua, syluas, nemora, possessiones, molendina, aliaq; mobilia & immobilia bona, ad dictum monasterium spectantia, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidē monasterio authoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, salua in prædictis decimis moderatione Concilij generalis. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare pręsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud S. *Petrum*, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quadringentesimo, octuagesimo sexto, tertio Nonas Iulij. Pontificatus nostri anno secundo.

Confirmatio omnium bonorum Monasterij per *Leonem* Papam X.

LEO Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* per Præpositum soliti gubernari, propè & extra muros oppidi *Reichenhall* Canonicorum Regularium ordinis S. *Augustini Salisburgensis* Diocœsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est, tàm vigo æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinē officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino

filij vestris justis postulationib. grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, siue per priuilegia vel alia indulta, vobis & monasterio vestro concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum ab Imperatoribus, Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & dicto vestro Monasterio rationabiliter indultas, specialiter autem parochiales Ecclesias & Capellas *Salisburgensis* Diocœsis, quas eidem Monasterio canonicè vnitas, annexas, & incorporatas esse asseritis, nec non decimas, primitias, oblationes, census, fructus, redditus, prouentus, terras, domos, possessiones, jurisdictiones, & alia bona ad præfatum Monasterium pertinentia, sicuti ea omnia justè & pacificè possideris, vobis & per vos eidem monasterio authoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & communitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum *Petri* & *Pauli* Apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum *Romæ* apud sanctum *Petrum*, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quingentesimo quarto decimo. VI. Calendas Februarij, Pontificatus nostri anno secundo.

Confirmatio nostrorum bonorum per *Iulium* Papam II.

IVLIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis Præposito & Conuentui Monasterij S. *Zenonis* propè *Reichenhall*, per Præpositum soliti gubernari, ordinis B. *Augustini Salisburgensis* Diocæsis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum à nobis petitur quod justum est & honestum, tàm vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per sollicitudinē officij nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras & locum, in quo diuino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis quæ in præsentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis præstante Domino poteritis adipisci, sub B. *Petri* protectione suscipimus atq; nostra, omnes quoq; libertates & immunitates à pdecessoribus nostris Romanis Pontificibus siue per priuilegia, vel alia indulta vobis & monasterio vestro concessas, nec nō libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus, ac aliis Christi fidelibus vobis & eidem Monasterio rationabiliter indultas, specialiter autem, decimas, primitias, redditus, prouentus, domos, terras, vineas, hortos, campos, prata, pascua, syluas, nemora, possessiones, molendina, donationes, venationes, salinas, piscarias, mancipia, Dominia, infeudationes, jurisdictiones, jura etiam patronatus, & præsentandi, venandi, piscandi, infeudandi, & alia bona ad Monasterium prædictum spectantia, nec non parochiales & sine cura Ecclesias, quas eidem monasterio vnitas, siue incorporatas esse, & vos in vsus proprios canonicè obtinere asseritis, sicut ea omnia justè & pacificè possidetis, vobis & per vos eidem monasterio authoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, salua in prędictis decimis moderatione concilij generalis. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc paginam scilicet nostræ susceptionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationē omnipotentis Dei ac BB. *Petri* & *Pauli* apostolorum eius se nouerit incursurum. Dat. *Romæ* apud S. *Petrum*, anno Incarnationis Dominicæ Millesimo, quingentesimo octauo, tertio Calendas Ianuarij, Pontificatus nostri anno sexto.

Cata-

Catalogus Præpositorum Monasterij S. Zenonis.

I. LANZO.
II. HAINRICVS primus.
III. RVDOLPHVS.
IV. HAINRICVS secundus.
V. WEICHMANNVS.
VI. PABO.
VII. RVGERIVS.
VIII. CONRADVS.
IX. IOANN. *Pachreitter.*
X. OTTO *Hegler.*
XI. VDALRICVS *Pachmayr.*
XII. OTTO secundus.
XIII. CONRADVS secundus dictus *Reinsvveckhl.*
XIV. PAVLVS.
XV. CHRISTIANVS *Reinschmidt.*
XVI. IOANN. *Kolb.*
XVII. IOANN. *Prunleitner.*
XVIII. IOANN. *Weinfeldner.*
XIX. LVDOVICVS Episcopus *Chiemensis.*
XX. IOANNES *Peuntekhler.*
XXI. OSWALDVS *Ferg.*
XXII. WOLFGANGVS *Lueger.*
XXIII. PAVLVS *Rothofer.*
XXIV. ERASMVS *Sibenbekh.*
XXV. ANDREAS *Härtl.*
XXVI. WOLFGANGVS *Neuhauser.*
XXVII. MELCHIOR *Danavver.*
XXVIII. LEONARDVS *Agricola.*
XXIX. GEORGIVS *Berreiter.*
XXX. GEORGIVS *Reitmair*, modernus Præpositus.

PRÆTERMISSA.

CVm iam supremam manum huic operi Typographus vellet imponere; nactus sum quædam huc spectantia; sæpius à me partim per literas, partim per intermedias personas petita: quæ lectori suis quæque locis inserenda, hic addere, haud abs re visum fuit.

PRÆPOSITI Collegiatæ Ecclesiæ sancti ZENONIS in YSINE, al. Isin. *Ad Tom. 2. pag. 448.*

HOHOLDVS, vixit circa an. Dn. 1157.

CHVONRADVS, an. 1228.

IOANNES Pfister, J.V. Doctor; Canonicus & Vicarius Frisingen. obiit 3. Aug. An. 1582.

GEORGIVS Mayr. Decanus Ecclesiæ Collegiatæ S. Andreæ Frising. ob. 14. Decembr. an. 1586.

BALTHASAR Kônig, SS. Theolog. Doct. postea factus Præpositus Collegiatæ Ecclef. SS. Martini & Castuli Landeshutæ.

SEBASTIANVS Franz. S. Theologiæ Licent. Decanus Collegiatæ Ecclef. Beatiss. Virginis Monachij, Serenifs. Boior. Duc. Consiliarius &c. ob. an. 1605.

ANTONIVS WELSER, S. Theol. Doct. Præpositus Cathedralis Ecclesiæ Frisingen. ob. Cal. Octobr. An. 1618.

IOANN. Baptista Rembold D. Auditor Rotæ Romanæ. Cathedralis Ecclef. Frisingen. Præpositus, viuat diu felix.

Ad Monasterium S. Magni Tom. II. pag. 456.

INNOCENTIVS Episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Gebeardo Prouisori Ecclesiæ quæ dicitur ad Ripas, eiusq; successoribus regulariter substituendis inperpetuum. Desiderium quod ad religionis propositum & animarum salutem pertinere monstratur, animo nos decet libenti concedere & petentium desideriis congruum impertiri suffragium, vt videlicet fidelis deuotio celerem sortiatur effectũ, & vtilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter dilecte in Domino fili Gebearde tuis rationabilibus postulationibus gratum præbemus assensum & Ecclesiam quæ dicitur ad Ripas cui auctore Dño præsides sub apostolicæ sedis tutela & protectione suscipimus & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes vt ordo Canonicus qui secundum B. Augustini regulam in eodem loco noscitur institutus futuris perpetuis temporibus inuiolabiliter conseruetur. Decernimus etiam vt quascunq; possessiones, quęcunq; bona eadem Ecclesia in pŕsentiarum justè & legitimè possidet, aut in futurũ concessione Pontificũ, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis auxiliante Dño poterit adipisci, firma tibi tuisq; successoribus & illibata permaneant. Nulli ergò omninò hominum fas sit præfatam Ecclesiam temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Si qua igitur imposterũ Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non congruè satisfecerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen, Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus SS.

Ego Lucas presb. Cardinalis tt. sanctorum Iohannis & Pauli ss.
Ego Grisogonus presb. Card tt. Praxedis ss.

Datum Laterani per manus Aimeri sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis & Cancellar. XIII. Kl. Nouembris, Indictione III. Incarnationis Dominicæ, Anno M. C. XXXIX. Pontificatus verò Domini Innocentij Papæ II, Anno X.

LVCIVS Episcopus seruus seruorum DEI, Dilectis filiis Gebeardo Prouisori Ecclesiæ quæ dicitur ad Ripas, eiusque fratribus regularem vitam professis, tàm præsentibus quam futuris in perpetuum. Si religiosorum virorum petitiones clementer admittimus nostris procul dubio oportunitatibus benignum ac pium omnipotentem Dominum reperimus. Eapropter dilecte in Domino fili Gebearde tuis rationabilibus postulationibus gratum præbemus assensum, & Ecclesiam quæ dicitur ad Ripas cui auctore Domino præsides sub apostolicæ sedis tutela & protectione suscipimus & præsentis scripti pagina communimus. In primis siquidem statuentes vt ordo Canonicus qui secundum Beati Augustini regulam & fratrum Portuensium institutionem in eodem loco noscitur institutus, futuris perpetuisque temporibus inuiolabiliter conseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis DEO propitio poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. Obeunte vero te nunc eiusdem loci Præposito, nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi vel sanioris partis assensu secundum DEI timorem & Beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Liceat etiam vobis communicato consilio idoneum defensorem eligere qui si inutilis apparuerit & pestilens effectus æquitate contempta vobis & rebus vestris noxius esse præsumpserit, reiiciendi eum facultatem liberam habeatis. Nullus quoque ad publicas processiones vos inuitos trahere, aut quietem vestram quolibet modo audeat conturbare. Sepulturam vero ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni & extremæ voluntati nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salua iustitia matricis Ecclesiæ. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua Ratisponen. Ecclesiæ canonica iustitia & apostolicæ sedis auctoritate. Si qua igitur inposterum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non congrue satisfecerit potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine DEI & Domini redemptoris nostri IESV CHRISTI aliena fiat, atque in extremo examine districtæ vltioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax Domini nostri IESV CHRISTI,

verò te nunc eiusdem loci Præposito nullus ibi qualibet subreptionis astutia vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel maior pars consilij sanioris secundum DEI timorem & beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Liceat etiam vobis communicato consilio idoneum defensorem eligere, qui si inutilis apparuerit & pestilens effectus æquitate contempta vobis & rebus vestris noxius esse præsumpserit, reiiciendi eum facultatem liberam habeatis. Nullus quoque ad publicas processiones vos inuitos trahere, ac quietem vestram quolibet modo audeat conturbare. Sepulturam vero ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum qui se illic sepeliri deliberauerint deuotioni & extremæ voluntati nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salua tamen iustitia illarum Ecclesiarũ à quib. mortuorum corpora assumuntur. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ auctoritate & Ratisponen. Ecclesiæ canonica iustitia. Si qua igitur inposterum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, si non congruè satisfecerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo copore & sanguine DEI & Domini redemptoris nostri IESV CHRISTI aliena fiat, atq; in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantib. sit pax Domini nostri IESV CHRISTI, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen, Amen, Amen.

✠ Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
✠ Ego Petrus S. Cæciliæ presb. Card. ss.
✠ Ego Ioannes tt. S. Stephani in Celio monte presb. Card. ss.
✠ Ego Centius ss. Ioannis & Pauli Card. tt. Pamachij ss.
✠ Ego Octauianus Ostien. & Velletren Eps ss.
✠ Ego Petrus Portuen. & S. Rufin. Eps ss.
✠ Ego Ioannes Albenen. Eps ss.
✠ Ego Gratianus sanctorum Cosmæ & Damiani Dyac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius S. Georgij ad velum aureum, Dyaconus Cardinalis ss.

Dat. Later. per manus Ioannis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Subdiac. & Notarij XIII. Kal. Iunij, Indictione VII. Incarnat. Dominicæ an. M. CC. IV. Pontificatus verò Dñi Innocentij Papæ III. anno septimo.

INnocentius Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis Præposito Ecclesiæ sancti Magni, Ratisponen. eiusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Religiosam vitam eligentib. apostolicum conuenit adesse præsidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos à proposito reuocet, aut robur quod absit sacræ religionis infringat. Eapropter dilecti in Dño filij vestris iustis postulationib. clementer annuimus, & Ecclesiã S. Magni Ratispon. in qua diuino estis obsequio mancipati sub B. Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti priuilegio communim⁹. In primis siquidẽ statuentes vt ordo Canon. qui secundũ Deum & B. Augustini regulam

regulam in eadem Ecclesia institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunq; bona eadem Ecclesia in præsentiarum iustè ac canonicè possidet, aut in futurũ concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis præstante Domino poterit adipisci firma vobis vestrisque successorib. & illibata permaneant. In quib. hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum in quo præfata Ecclesia sita est, cum omnib. pertinentiis suis annuos redditus quos habetis in foro quod fit iuxta Ecclesiam S. Magni, sitam vltra pontem Danubij Ciuitatis Ratisponen. añuum redditum quem habetis in molendinis, quæ sunt sub ponte Danubij Ciuitatis, eiusdem pratum & insulam quæ habetis inter Danubium & flumen quod pluuia nuncupatur. Vineas quas habetis in monte Schelmstrazz vulgariter appellata, possessiones quas habetis in villis Etingen superiori, Alburch, Traublingen inferiori, Tenerendorff, Trenenz, Winshouen, Sizenhouen, Snattlhert, Tutenhouen & Puhla vulgariter nuncupatis, Ecclesiam S. Mariæ quam habetis in villa quæ dicitur Saler cum omnib. pertinentiis suis, domos & redditus quos habetis in ciuitate Ratisponen. cum terris, pratis, vineis, nemoribus, vsuagiis & pascuis in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis & omnib. aliis libertatib. & imunitatib. suis. Sanè noualium vestrorum quæ propriis manib. aut sumptib. colitis, de quib. aliquis hactenus non percepit, siue de vestrorum animalium nutrimentis, nullus à vobis decimas exigere præsumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos & absolutos à sæculo fugientes ad conuersionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper vt nulli vestrorum fratrum post factam in Ecclesia vestra professionem fas sit sine Præpositi sui licentia, nisi arctioris religionis obtentu de eodem loco discedere, discedentem verò absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excomunicatis & interdictis non pulsatis campanis, suppressa voce diuina officia celebrare, dummodo causam non dederitis interdicto. Chrisma verò, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad ordines fuerint promouendi, à diœcesano suscipietis Epo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiã & comunionẽ sacrosanctæ Roman. sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine prauitate aliqua exhibere. Prohibemus insuper vt infra fines parochiæ vestræ nullus sine assensu Diœcesani Episcopi & vestro Capellam seu oratorium de nouo construere audeat, saluis priuilegiis Pontificum Romanorum. Adhæc nouas & indebitas exactiones ab Archiepiscopis, Episcopis. Archidiaconis seu Diaconis, aliisque omnib. Ecclesiasticis, sæcularibusue personis à vobis fieri omnino prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, vt eorum deuotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberauerint, nisi fortè excommunicati vel interdicti sint, aut etiam publicè vsurarij nullus obsistat. Salua tamen iustitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas præterea & possessiones ad ius Ecclesiarum vestrarum spectantes quæ à laicis detinentur, redimendi & legittimè liberandi de manibus eorum & ad Ecclesias ad quas pertinent reuocandi libera sit vobis de nostra auctoritate facultas. Obeunte vero te nunc eiusdem loci Præposito vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum maior pars consilij sanioris, secundum Deum & beati Augustini regulam prouiderint eligendum.

Paci

Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna inposterum sollicitudine prouidere volentes auctoritate apostolica prohibemus vt infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates & immunitates à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ecclesiæ vestræ concessas, nec non libertates & exemptiones secularium exactionum à Regibus & Principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergò vt nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & Diocesani Episcopi Canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertiòue commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui careat dignitate, reamq; se diuino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine DEI & Domini redemptoris nostri aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat vltioni. Cunctis autem eidem loco sua jura seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen, Amen, Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Eps ss.
✠ Ego Rainaldus Ostien. & Vellæ Episcopus ss.
✠ Ego Stephanus Prænestinus Episcopus ss.
✠ Ego Stephanus S. Mariæ trans Tiberim tt. Calixti presb. Card. ss.
✠ Ego frater Ioannes tt. S. Laurentij in Lucan. presb. Card. ss.
✠ Ego frater Hugo tt. S. Sabinæ presb. Card. ss.
✠ Ego Riccardus S. Angeli Diac. Card. ss.
✠ Ego Octauianus S. Mariæ in via lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Wilhelmus S. Eustachij Diac. Card. ss.
✠ Ego Ottobonus S. Adriani Diac. Card. ss.

Datum Asisij per manum Guilli Magistri scholarum Parmen. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice Cancellarij, IV. Non. Maij, Indiction. XII. Incarnation. Dominicæ Anno M.CC.LIV. Pontificatus vero Domini Innocentij Papæ IV. Ann. vndecimo.

Præpositis Collegiatæ Eccles. S. Andreæ Frisingæ addatur fol. 109. Tom. II.

FRIDERICVS Præpositus circ. an. 1228.

S. PETRI in Monte MADRON Præpositis, addendus:

ERASMVS Meringer, Bauariæ Ducis Stephani Senioris Cancellarius Canonicus Frisingen. & Parochus Burckhusianus an. C. 1367. Tom. III. pag. 94.

Moder-

Modernus Præpositus Dominus WOLFGANGVS Castner de Schnaittenbach, SS. Theolog. Doct. Serenifs. Bojor. Duc. à Consil. Canonicus & Senior Ducal. Ecclesiæ Collegiatæ ad D. Virginem Monachij benè de omnibus meritus.

Collegiatæ Eccles. S. Sixti in Schlierseé.

Tom. III. pag. 315. ORTWINVS Præpositus circ. an. 1198.

Collegiatæ Eccles. S. Viti Frising.

Tom. III. pag. 415. CHVNRADVS Præpos.
VLSCALCVS Præpos. an. 1228.

INDEX

INDEX TOMI III. METRO-POL. SALISBVRGEN.

Hirsch.

Ramb.

S.

T.

V.

VV.

X.

Z.

CATA-

CATALOGVS NONNVLLARVM ILLVSTR. GENEROSAR. ET NOBILIVM FAMILIAR. IN BAVAR. QVÆ adhuc sunt in viuis.

Errata quædam in primo Tomo,

Pag. 361. plenissimum in Christi nomine, per cuncta.

In tertio Tomo.

Pag. 102. v. 4. post Monasteriensem *pone hæc omissa.* Et Monachos. *pag. 272. v. 9.* pro Willigisi Archicapellani *lege* Sifridi Mogunt. Archiepiscopi. *pag. 290. in fine omissa hæc* seu pro æterna retributione, dono Hâchingen & Puelocham. Actum in Monasterio sancti Dionysij.

FINIS III. TOM.